

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/324057070>

Career Adaptation Abilities and Career Calling as a Predictor of Unemployment Concerns for University Senior Grade Students

Conference Paper · March 2018

CITATIONS

0

READS

278

2 authors:

Ahmet Altınok

Anadolu University

21 PUBLICATIONS 4 CITATIONS

SEE PROFILE

Ahmet Kara

Eskisehir Osmangazi University

34 PUBLICATIONS 22 CITATIONS

SEE PROFILE

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

Evlilik İlişkisi ve Evliliğe Yüklenen Anlamlar [View project](#)

**UBEK
ICSE**

**International
Congress on Science and Education**

▼ Abstract Proceedings ▲

23th- 25th March 2018

Afyonkarahisar-TURKEY

International Congress on Science and Education 2018 (ICSE2018) Abstract Proceedings
Uluslararası Bilim ve Eğitim Kongresi 2018 (UBEK2018) Özet Kitabı
23-25 March 2018
Afyonkarahisar, Turkey

© Tüm Hakları Saklıdır. 2018

Bu kitabın basım, yayın, satış hakları Anı Yayıncılık Eğitim ve Danışmanlık San. Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri herhangi bir bilgi depolama ve erişim sistemiyle veya mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, aktarılamaz, dağıtılamaz.

Yayıncı Sertifika No : 16003
ISBN :
Mizanpaj : Anı Yayıncılık, Göksel Çakır

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

International Congress on Science and Education 2018 (ICSE2018) Abstract Proceedings
Uluslararası Bilim ve Eğitim Kongresi 2018 (UBEK2018) Özet Kitabı
23-25 March 2018
Afyonkarahisar, Turkey

Anı Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara/Türkiye, 2018

ISBN

Anı Yayıncılık
Kızılırmak Sokak 10/A
Bakanlıklar/Ankara

Tel: 0 312 425 81 50 pbx
e-posta: aniyayincilik@aniyayincilik.com.tr
http://www.aniyayincilik.com.tr

A harfinin evrimi

SPONSORS & PARTNERS

AKADEMİK YAYINCILIK

COMMITTEES

Congress Honorary Chair

Prof. Dr. Mustafa SOLAK
(Rector, Afyon Kocatepe University)

Congress Chair

Prof. Dr. Murat PEKER
(Dean, Faculty of Education, Afyon Kocatepe University)

Chair of Organizing Committee

Assoc. Prof. Dr. Gürbüz OCAK, Afyon Kocatepe University, TURKEY

Congress Organizing Committee

Assoc. Prof. Dr. Bülent AYDOĞDU, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Asst. Prof. Dr. Eray EĞMİR, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Asst. Prof. Dr. Fatih GÜNGÖR, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Asst. Prof. Dr. Fatih ÖZDİNÇ, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Asst. Prof. Dr. Koray KASAPOĞLU, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Dr. Ahmet Murat UZUN, Afyon Kocatepe University, TURKEY

Scientific Committee

Prof. Dr. Mustafa ERGÜN (Honorary President)
Emeritus Prof. Dr. Merv HYDE, University of Sunshine Coast, AUSTRALIA
Prof. Dr. Abdel-Badeeh M. SALEM, Ain Shams University, EGYPT
Prof. Dr. Adem DURU, Uşak University, TURKEY
Prof. Dr. Adnan BAKI, Karadeniz Technical University, TURKEY
Prof. Dr. A. Ali GAZEL, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Prof. Dr. Ahmet SABAN, Necmettin Erbakan University, TURKEY
Prof. Dr. Ali YILDIRIM, Orta Doğu Teknik University, TURKEY
Prof. Dr. Arif ALTUN, Hacettepe University, TURKEY
Prof. Dr. Asuman Seda SARACALOĞLU, Adnan Menderes University, TURKEY
Prof. Dr. Aytunga OĞUZ, Dumlupınar University, TURKEY
Prof. Dr. Behçet ORAL, Dicle University, TURKEY
Prof. Dr. Binnur YEŞİLYAPRAK, Ankara University, TURKEY
Prof. Dr. Bünyamin AYDIN, Alanya Alaaddin Keykubat University, TURKEY
Prof. Dr. Celal DEMİR, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Prof. Dr. Çavuş ŞAHİN, Çanakkale Onsekiz Mart University, TURKEY
Prof. Dr. Ercan AKPINAR, Dokuz Eylül University, TURKEY

- Prof. Dr. Erdal TOPRAKÇI, Ege University, TURKEY
- Prof. Dr. Erdinç ÇAKIROĞLU, Middle East Technical University, TURKEY
- Prof. Dr. Erdoğan BAŞAR, Ondokuz Mayıs University, TURKEY
- Prof. Dr. Ersin KIVRAK, Afyon Kocatepe University, TURKEY
- Prof. Dr. Gül ÜNAL ÇOBAN, Dokuz Eylül University, TURKEY
- Prof. Dr. Gülay EKİCİ, Gazi University, TURKEY
- Prof. Dr. Hakan TÜZÜN, Hacettepe University, TURKEY
- Prof. Dr. Hakkı YAZICI, Afyon Kocatepe University, TURKEY
- Prof. Dr. Hayati AKYOL, Gazi University, TURKEY
- Prof. Dr. M. Hilmi UÇAN, Afyon Kocatepe University, TURKEY
- Prof. Dr. İbrahim EROL, Afyon Kocatepe University, TURKEY
- Prof. Dr. İbrahim MUTLU, Afyon Kocatepe University, TURKEY
- Prof. Dr. İsa KORKMAZ, Necmettin Erbakan University, TURKEY
- Prof. Dr. Jale ÇAKIROĞLU, Middle East Technical University, TURKEY
- Prof. Dr. Khalil Md NOR, Universiti Teknologi Malaysia, MALAYSIA
- Prof. Dr. Kürşat YENİLMEZ, Eskişehir Osmangazi University, TURKEY
- Prof. Dr. Kürşad YILMAZ, Dumlupınar University, TURKEY
- Prof. Dr. Liliana Mihaela MOGA, Dunarea de Jos University of Galati, ROMANIA
- Prof. Dr. Murat ALTUN, Uludağ University, TURKEY
- Prof. Dr. Murat PEKER, Afyon Kocatepe University, TURKEY
- Prof. Dr. Oktay Cem ADIGÜZEL, Anadolu University, TURKEY
- Prof. Dr. Orhan KARAMUSTAFAOĞLU, Amasya University, TURKEY
- Prof. Dr. Philip GARNER, The University of Northampton, UK
- Prof. Dr. Sadi SEFEROĞLU, Hacettepe University, TURKEY
- Prof. Dr. Salih ÇEPNİ, Uludağ University, TURKEY
- Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ, Çanakkale Onsekiz Mart University, TURKEY
- Prof. Dr. Satılmış TEKİNDAL, Kocaeli University, TURKEY
- Prof. Dr. Selahattin GELBAL, Hacettepe University, TURKEY
- Prof. Dr. Seval FER, Hacettepe University, TURKEY
- Prof. Dr. Sevilay KARAMUSTAFAOĞLU, Amasya University, TURKEY
- Prof. Dr. Şeref MİRASYEDİOĞLU, Başkent University, TURKEY
- Prof. Dr. Soner Mehmet ÖZDEMİR, Mersin University, TURKEY
- Prof. Dr. Tayyip DUMAN, Bozok University, TURKEY
- Prof. Dr. Tuğrul Kandemir, Afyon Kocatepe Üniversitesi, TURKEY
- Prof. Dr. Uğur TÜRKMEN, Afyon Kocatepe University, TURKEY
- Prof. Dr. Yavuz ERİŞEN, Yıldız Technical University, TURKEY
- Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ, Gazi University, TURKEY
- Prof. Dr. Yüksel DEDE, Gazi University, TURKEY
- Prof. Dr. Ziya ARGÜN, Gazi University, TURKEY

- Prof. Dr. Zühal ÇUBUKÇU, Eskişehir Osmangazi University, TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Ahmet ÇOBAN, Dicle University, TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Ahmet TEKBIYIK, Recep Tayyip Erdoğan University, TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Ali Sabri İPEK, Recep Tayyip Erdoğan University, TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Andrea Elena MATIC, Dunarea de Jos University of Galati, ROMANIA
Assoc. Prof. Dr. Aykut Emre BOZDOĞAN, Gaziosmanpaşa University, TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Bilge TAŞKIN-CAN, Pamukkale University, TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Bülent AYDOĞDU, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Demet YAYLI, Pamukkale University, TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Emel Funda TÜRKMEN, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Fatih FİDAN, Afyon Kocatepe Üniversitesi, TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Fatih KARAKUŞ, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Gülsüm HAZMAN, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Gürbüz OCAK, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Hacer Hande UYSAL-GÜRDAL, Gazi University, TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Hilal AKTAMIŞ, Adnan Menderes University, TURKEY
Assoc. Prof. Dr. İjlal OCAK, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Mustafa DOĞAN, Yıldız Technical University, TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Münevver CAN YAŞAR, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Nil DUBAN, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Nilgün TATAR, Alanya Alaaddin Keykubat University, TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Nilgün YENİCE, Adnan Menderes University, TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Nusret KOCA, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Olena MELNYK, Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University,
UKRAINE
Assoc. Prof. Dr. Osman BİRGİN, Uşak University, TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Said TAŞ, Süleyman Demirel University, TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Süleyman YAMAN, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, TURKEY
Asst. Prof. Dr. Bayram ÇETİNKAYA, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Asst. Prof. Dr. Didem İNEL, Uşak University, TURKEY
Asst. Prof. Dr. Eray EĞMİR, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Asst. Prof. Dr. Etügrül ERGÜN, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Asst. Prof. Dr. Fatih GÜNGÖR, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Asst. Prof. Dr. Fatih ÖZDİNÇ, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Asst. Prof. Dr. ilker Kiraz, Pamukkale University, TURKEY
Asst. Prof. Dr. Iryna PINCHUK, Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University,
UKRAINE
Asst. Prof. Dr. Koray KASAPOĞLU, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Asst. Prof. Dr. Levent ÇELİK, Afyon Kocatepe University, TURKEY

- Asst. Prof. Dr. M. Emin TÜRKOĞLU, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Asst. Prof. Dr. M. Recai TÜRKMEN, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Asst. Prof. Dr. Mehmet Ali ÇAKIR, Mehmet Akif Ersoy University, TURKEY
Asst. Prof. Dr. Mehmet ERKOL, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Asst. Prof. Dr. Mehmet KAHRAMAN, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Asst. Prof. Dr. Mücahit GÜLTEKİN, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Asst. Prof. Dr. Nuray KURTDEDE FİDAN, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Asst. Prof. Dr. Nermin Karabacak, Recep Tayyip Erdoğan University, TURKEY
Asst. Prof. Dr. Nezahat. H. KARACA, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Asst. Prof. Dr. Nimet AKIN, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Asst. Prof. Dr. Özgün UYANIK, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Asst. Prof. Dr. Rıdvan ELMAS, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Asst. Prof. Dr. Salih PAŞA, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Yrd. Doç. Dr. Serhat YILDIZHAN, Afyon Kocatepe Üniversitesi, TURKEY
Asst. Prof. Dr. Serkan BULDUR, Cumhuriyet University, TURKEY
Asst. Prof. Dr. Tuğba SELANİK AY, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Dr. Ahmet Murat UZUN, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Dr. Bilal UYSAL, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Dr. Erhan ÜNAL, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Dr. Kateryna NOVIKOVA, Alcide de Gasperi University of Euroregional Economy in Józefów,
POLAND
Dr. Luminița TODEA, Technical University of Cluj Napoca, ROMANIA
Dr. M. Kürşat KOCA, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Dr. Małgorzata KANIEWSKA, Alcide de Gasperi University of Euroregional Economy in Józefów,
POLAND
Dr. Nuray YILDIRIM, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Dr. Ramona DEMARCSEK, Technical University of Cluj Napoca, ROMANIA
Dr. Selcen Süheyla ERGÜN, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Dr. Stefania Cristina MIRICA, Dunarea de Jos University of Galati, ROMANIA
Dr. Tuğçe AKYOL, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Dr. Yunus Emre YÜKSEL, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Dr. Zarina MUSTAFA, University Science Malaysia, MALAYSIA

Secreteriat

- Asst. Prof. Dr. Eray EĞMİR, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Asst. Prof. Dr. Koray KASAPOĞLU, Afyon Kocatepe University, TURKEY
Dr. Nuray YILDIRIM, Afyon Kocatepe University, TURKEY

Web Design and Update

Dr. Ahmet Murat UZUN, Afyon Kocatepe University, TURKEY

Asst. Prof. Dr. Fatih GÜNGÖR, Afyon Kocatepe University, TURKEY

EDITORS

Prof. Dr. Murat PEKER, Afyon Kocatepe University, TURKEY

Assoc. Prof. Dr. Gürbüz OCAK, Afyon Kocatepe University, TURKEY

Assoc. Prof. Dr. Bülent AYDOĞDU, Afyon Kocatepe University, TURKEY

Asst. Prof. Dr. Eray EĞMİR, Afyon Kocatepe University, TURKEY

Asst. Prof. Dr. Fatih GÜNGÖR, Afyon Kocatepe University, TURKEY

Asst. Prof. Dr. Fatih ÖZDİNÇ, Afyon Kocatepe University, TURKEY

Asst. Prof. Dr. Koray KASAPOĞLU, Afyon Kocatepe University, TURKEY

Dr. Ahmet Murat UZUN, Afyon Kocatepe University, TURKEY

 **UBEK-ICSE
2018**

PANEL

Prof. Dr. Mustafa
ERGÜN   Prof. Dr. A. Seda
SARACALOĞLU   Prof. Dr. Hayati
AKYOL

**EĞİTİM
VE
GELECEK**

 **UBEK-ICSE
2018**

Prof. Dr. Ercan
AKPINAR

ÇALIŞTAY

**Temel Düzeyden İleri
Düzeye Proje
Hazırlama Süreci**

 **UBEK-ICSE
2018**

Prof. Dr. Yüksel
DEDE

ÇALIŞTAY

**Türkiye'de Matematik
Eğitiminin Dünü, Bugünü
ve Geleceği**

Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerinin Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerine Uygulanabilirliği Bağlamında Bir Değerlendirme

Ahmet KARADOĞAN
karadoganahmet@hotmail.com, Atatürk Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eğitimin gerekliliği şüphesiz yadsınamaz konulardan biridir. Günümüz gelişen ve değişen dünyasında bireylerin eğitimi bütün toplumların ele aldığı önemli konulardan biridir. Bu bağlamda ülkemizde de Millî Eğitim Bakanlığı bilgi çağına uyum sağlama çalışmalarında gerek okullar gerekse öğretimin ve eğitimin temel unsuru olan öğretmenler ile ilgili çalışmalar yapmaktadır. Bunlardan biri de 2017 yılında yayınlanan Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri çalışmasıdır. Bu çalışma ile öğretmenlik mesleğinin genel yeterlikleri belirlenmeye çalışılarak belirlenen yeterliklere sahip olunması durumunda daha kaliteli eğitim verileceği düşünülmektedir. Ancak Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ortaya konulan bu yeterliklerin alan olarak değil de genel olarak ifade edilmesi kafalarda soru işaretlerine sebep olmaktadır. Buradan yola çıkarak belirlenen yeterlikler incelendiğinde bunların tüm alan öğretmenlerinde uygulanabilirliğinin hangi seviyede olabileceğinin incelenmesi gerektiği düşünülmüştür. Buradan hareketle çalışmanın amacı belirlenen yeterliklerinin Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerine uygulanabilirliğinin ortaya konulması olarak belirlenmiştir. Çalışmada yöntem olarak içerik analizi kullanılacak olup Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri kitapçığı araştırmacı tarafından adı geçen yöntem kapsamında değerlendirilecektir. Bu değerlendirme sonucu Türk dili ve edebiyatı öğretmeni yetiştiren bölümlerin müfredatları ile karşılaştırılacak ve uygulanabilirlik bağlamında değerlendirilecektir. Değerlendirme sonuçlarına göre Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen bu yeterliklerde kapsam belirlenirken fakültelerdeki eğitim çıktılarının göz önüne alınıp alınmadığı belirlenmekle birlikte Bakanlığın üniversiteler ile bağlantısının da belirli oranda ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Yeterlikleri, Öğretmen Yeterliklerinin Uygulanabilirliği, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği

Öğretmen Adaylarının Eğitsel Düşünce ve Uygulamalar Hakkındaki Görüşleri

Kürşad YILMAZ
kursadyilmaz@gmail.com, Dumlupınar Üniversitesi
Recep Serkan ARIK
rserkan.arik@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eğitsel düşünce ve uygulamaları genel olarak “geleneksel eğitim anlayışı ve çağdaş eğitim anlayışı” olmak üzere iki genel başlık altında toplamak mümkündür. Geleneksel eğitim anlayışı daha çok öğretmen merkezli; öğrencinin edilgen ve bilginin pasif bir alıcısı konumunda olduğu; sınıf ortamında öğretimin ön planda tutulduğu; sıkı ve disiplinli çalışmaya vurgu yapılan; süreçten daha çok sonuçların değerlendirildiği bir anlayışı ifade etmektedir. Geleneksel eğitim anlayışında değişmez bilgilere vurgu yapıldığından, öğretmenin bilgiyi aktarması ve bu bilgilerin nasıl yorumlanması gerektiğini açıklaması, öğrenci açısından daha yararlı olacaktır anlayışı hâkimdir. Bu bağlamda öğrencilerin, kendileri için neyin iyi, doğru olduğunu öğretmenlerinden öğrenmeleri gerekmektedir.

Çağdaş eğitim anlayışı ise, eğitim ortamında bilginin değil, öğrencilerin ilgi, beklenti ve ihtiyaçlarının önemli olduğu; öğrencinin aktif bir şekilde öğrenme sürecinin içinde olduğu; eleştirebilen, özgür, tartışabilen, hayal edebilen öğrenci yetiştirilmesinin önemli görüldüğü; bilginin öğrenilmesine değil de oluşturulmasına önem verilen; sürecin de değerlendirildiği; öğrenmenin, yalnızca öğrencinin araştırması, incelemesi ve deneyimlemesi yoluyla gerçekleşeceğine inanılan bir anlayışa vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda çağdaş eğitim anlayışında okulun en önemli görevinin, toplumun sorunlarını çözmek ve toplumu demokratikleştirmek olduğuna inanılmaktadır.

Öğretmenlerin eğitsel yaşantıda sorumluluklarını ve uygulamalarını tutarlı bir temelde yürütebilmesi için, eğitsel süreçlere yönelik düşünce ve inanışlarının da tutarlı olması gerekmektedir. Bunun ilk adımı ise, eğitsel felsefesini önce kendisinin tanımasını ve belki de ifade edebilmesini sağlamaktır (Kumral, 2014). Bu bağlamda öğretmen adaylarının eğitsel düşünce ve uygulamalar hakkındaki mevcut görüşleri gelecekte öğretmenlik mesleğini nasıl yerine getirecekleri ile ilgili önemli ipuçları verecektir. Bu çalışmada öğretmen adaylarının eğitsel düşünce ve uygulamalar hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi ve çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu genel amaca ulaşmak için şu sorulara yanıt aranacaktır:

1. Öğretmen Adaylarının eğitsel düşünce ve uygulamalar hakkındaki görüşleri nasıldır?
2. Öğretmen Adaylarının eğitsel düşünce ve uygulamalar hakkındaki görüşleri cinsiyet, program, not ortalaması, sınıf düzeyi gibi değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?

Araştırma tarama modelinde desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunda Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adayları bulunmaktadır. Araştırma verilerinin analizinde betimsel istatistikler, t-testi ve ANOVA analizleri kullanılacaktır. Araştırmanın verileri analiz aşamasındadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitsel düşünce ve uygulamalar, Öğretmen adayları

Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Yeterlilik Algıları ve Öğretmen Yetkinlikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Asuman Seda SARACALOĞLU
sedasaracal@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi
Mehmet ALTIN
mehmet.altin@adu.edu.tr, Adnan Menderes Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bir ülkede eğitim sisteminin verimliliği, toplumun ihtiyacı olan nitelik ve nicelikte insan gücünün yetiştirilmesine bağlıdır. Bu yüzden öğretmen, eğitim sisteminin en stratejik parçalarından biri olarak kabul edilir. Bu çalışmada amaç, öğretmen adaylarının sınıf yönetimi yeterlilik algıları ve öğretmen yetkinlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Betimsel nitelikte olan bu araştırma, tarama modellerinden ilişkisel tarama modelindedir. Çalışma grubunu, Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde pedagojik formasyon programında öğrenim gören farklı fakültelerden toplam 368 öğrenci oluşturmaktadır (156 edebiyat fakültesi, 62 fen fakültesi, 66 beden eğitim ve spor yüksekokulu 24 turizm fakültesi, 21 mühendislik fakültesi, 24 iktisadi ve idari bilimler fakültesi, 15 diğer fakülte öğrencileri). Verileri toplamak amacıyla 16 maddelik beşli likert tipi Sınıf Yönetimi Yeterlilik Algıları Ölçeği ve Türkçe'ye uyarlaması yapılan 24 maddelik beşli likert tipi Ohio Öğretmen Yetkinlik Ölçeği kullanılmıştır. Sınıf Yönetimi Yeterlilik Algıları Ölçeği'nin üç alt boyutu vardır; sınıfta ilişki yönetimi, öğretimin yönetimi ve öğrenciyi/çevreyi tanıma. Ohio Öğretmen Yetkinlik Ölçeği'nin ise toplam beş boyutu vardır: yönlendirme, davranış yönetimi, motivasyon, öğretim becerisi ve ölçme ve değerlendirmedir. Verilerin analizlerinde normallik testleri, korelasyon katsayısı, regresyon analizi, bağımsız örneklem t-testi ve ANOVA kullanılmaktadır. Verilerin analizinde SPSS 21 paket programından faydalanılmaktadır. Verilerin analizleri henüz tamamlanmadığı için sonuçlara çalışmanın tam metninde ve sunumunda yer verilecektir. Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi yeterlilik algıları ve öğretmen yetkinlikleri arasında pozitif ilişkinin bulunması, iki değişkenin toplam puanının veya alt boyutlarının birbirlerini yordadıkları, öğrencilerin sınıf yönetimi yeterlilik algılarının ve öğretmen yetkinliklerinin öğrenim görülen fakülteye göre farklılaştığı beklenen sonuçlar arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen adayları, öğretmen yetkinliği, sınıf yönetimi yeterlilik algısı

Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Öğretmen Adaylarının Öğretim İlke ve Yöntemleri Dersine İlişkin Özyeterliliklerinin İncelenmesi (Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Örneği)

Süleyman Alpaslan SULAK
suleymansulak@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bandura sosyal faktörlerin etkisini üçlü karşılıklı belirleyiler üzerine kurmuştur. Bunlar birey, davranış ve çevre faktörleridir. Bu üç faktör birbirlerini karşılıklı olarak etkiler. Bandura'ya göre yapmış olduğumuz davranışların sonuçları, yapılan davranışın etkin ve doğru bir şekilde yapılmış olup olmadığı hakkında bize bilgi vermektedir. Bu bilgiler ışığında gelecekte yapacağımız davranışlar olumlu veya olumsuz etkilenecektir. Bandura'ya göre davranış üzerinde etkili olan kavramlardan biri "özyeterlilik"dir. Bandura'ya göre "özyeterlilik" bireyin, belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip, başarılı olarak yapma kapasitesi hakkında kendine ilişkin yargısı olarak tanımlanmaktadır. Özyeterlilik bireyin ne yapabileceğinden farklı olarak ne yapmaya yeterli olduğunu düşünmesidir. Bu araştırmanın amacı Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi'nde Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının Öğretim İlke ve Yöntemleri dersine ilişkin özyeterliliklerinin bazı değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırma kapsamında 2017-2018 eğitim-öğretim yılında farklı programlarda öğrenim gören 219 öğretmen adayına Kuzu ve Demir (2015) tarafından geliştirilen "Öğretim İlke ve Yöntemleri dersine yönelik özyeterlilik ölçeği" uygulanmıştır. 33 maddeden oluşan ölçek 6 boyuttan oluşmaktadır. Program geliştirme süreci boyutunda "kararsızım" düzeyinde, öğrenme-öğretme yaklaşımları bilgisi boyutunda "yaparım" düzeyinde, öğretim ilke ve yöntemleri bilgisini uygulayabilme boyutunda "yaparım" düzeyinde, temel kavramlar bilgisi boyutunda "yaparım" düzeyinde, öğretim ilke ve yöntemleri bilgisini açıklayabilme boyutunda "yaparım" düzeyinde ve planlama bilgisi boyutunda "kararsızım" düzeyinde olarak tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin özyeterliliklerinde cinsiyet ve bölüm açısından farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özyeterlilik, pedagojik formasyon, öğretmen adayları

Aday Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Okuldaki Özel Eğitim Hizmetlerinin Katkısına İlişkin Metaforik Algılarının İncelenmesi

Süleyman BALCI
meb.suleyman@gmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

ÖZET: Bireylerin çeşitli kavramlara ilişkin düşüncelerini ve bilişsel yapılarını incelemek amacıyla metaforik algıları belirlemeye yönelik çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmanın amacı, aday fen bilgisi öğretmenlerinin okuldaki özel eğitim hizmetlerinin öğrencilere katkısı ile ilgili metaforik algılarını incelemektir. Bu çalışma, 2016 -2017 öğretim yılında eğitim fakültesinde Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümü son sınıfa devam eden aday fen bilgisi öğretmenleri ile yapılmıştır. Bu çalışmada uygulama yapılan bireyleri belirlemek üzere amaçlı örnekleme tekniği kullanılmıştır ve toplanan veriler, nitel araştırma yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Bu yöntem ile ilgili olarak katılımcılara açık uçlu bir soru sorulmuş ve yanıtlar yazılı olarak alınmıştır. Daha sonra yazılı yanıtların analizi için yanıtların içeriği ile ilgili gruplar ve temalar oluşturulmuş ve her grubun ve temanın frekans değeri hesaplanmıştır. Son olarak, katılımcıların metaforik algıları ile ilgili temalar yorumlanmıştır. Sonuç olarak aday fen bilgisi öğretmenlerinin okuldaki özel eğitim hizmetlerinin öğrencilere katkısı ile ilgili olumlu anlamlar içeren değişik metaforlar ifade ettikleri belirlenmiştir.

ABSTRACT: It has been conducted several studies related with metaphoric perceptions in order to investigate individuals' thoughts and cognitions concerning various concepts. Aim of this study is to analyze metaphoric perceptions of preservice science teachers regarding contribution of the special education services at school for students. Participants of this study are fourth grade students who were attending science education department in 2016-2017 academic calendar. In order to determine the participants, purposeful sampling technique were used and metaphoric perceptions stated by preservice science teachers were analyzed qualitatively. Necessary data were collected by asking an open-ended question to participants and by taking their responses in written form. Furthermore, after analyzing their written responses, content of written responses were clustered into groups and themes. Moreover, frequency value of each group and each theme were calculated. Eventually, themes about metaphoric perceptions of participants were interpreted. As result of the analysis of metaphoric perceptions stated by preservice science teachers, it is determined that contribution of the special education services at school for students have been explained with various metaphors, which contain positive meanings.

Anahtar Kelimeler: Metaforik Algı, Aday Fen Bilgisi Öğretmenleri, Özel Eğitim Hizmetleri

Yabancı Dil Öğretmeni Yeterliklerinde Güncel Yönelimler

Aysel DEREGÖZÜ
ayseldere4@hotmail.com, Marmara Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Günümüz dünyasında yaşanan hızlı değişim ve dönüşümler, sahip olunan bilgi ve becerilerin de sürekli güncellenmesini gerektirmektedir. Bu nedenle günün gerektirdiği koşullara ayak uydurabilmek amacıyla, mesleki yeterlikler de sürekli gözden geçirilmekte ve güncellenmektedir. Bu kapsamda yabancı dil öğretmenlerinin sahip olması gereken bilgi ve beceriler de ele alınmakta ve standartlar bağlamında irdelenmektedir. Buna bağlı olarak da yabancı dil öğretmenleri için gerekli olan yeterlik alanları belirlenmekte ve yeterlik çerçeveleri oluşturulmaktadır. Bu açıdan bakıldığında yeterlik çerçeveleri, sahip olunması gereken bilgi ve becerileri yeterlik alanlarına göre sınıflandırmakta ve yeterlik göstergeleri oluşturmaktadır. İlgili yeterlik alanında tanımlanan gösterge, bir dil öğreticisinin mesleğinde yetkin olup olmadığı konusunda çıkarımlarda bulunmaya yardımcı olmaktadır. Diğer bir açıdan bakıldığında ise, yabancı dil öğretmeni yeterliği konusunda oluşturulan çerçeveler dil eğitim ve öğretimi ile ilgili güncel yönelimi yansıtmaktadır. Bu çalışmanın amacı ise, yabancı dil öğretmeni yeterlik çerçevelerinin incelenmesi, esas aldıkları yöntem ve yaklaşımların irdelenmesi, dil öğreticisi için belirlenen yetkinlik alanlarının ortaya konulmasıdır. Bununla birlikte çerçevelerin ortak ve farklı yönleri ele alınıp incelenmektedir. Çalışmanın amacı doğrultusunda, günümüze kadar oluşturulan ve güncel olan yabancı dil öğretmeni yeterlik çerçeveleri belirlenmekte ve incelemeye esas alınmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara bağlı olarak, yabancı dil öğretmeni yeterlikleri konusunda önerilerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan İngilizce Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri de ele alınmakta ve elde edilen bulgular doğrultusunda irdelenmektedir. Çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılmaktadır. Çerçevelerde, ilgili yeterlik alanında yer alan bilgi ve beceriler içerik açısından incelenmekte ve sınıflandırılmaktadır. Karşılaştırma yapabilmek amacıyla tablolar halinde sunulmaktadır. Devam eden çalışmada elde edilen ilk bulgular, yabancı dil öğretmeni yeterlik çerçevelerinin gelenekselden uzak, çağdaş dil eğitim ve öğretim anlayışını esas aldıkları anlaşılmaktadır. Öğrenci merkezli yöntem ve yaklaşımlara vurgu yapılmakta ve iletişim odaklı dil öğretimi anlayışı yansıtılmaktadır. Dil öğreticisinin sahip olması gereken yeterlikler de bu doğrultuda oluşturulmaktadır. Ancak yeterlik alanlarına göre incelendiğinde ise, çerçevelerde farklı ağırlıkların konulduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla yabancı dil öğretmeni yeterlik çerçevelerinde büyük ölçüde ortak yönlerin olmasıyla birlikte, farklılıkların da olduğu görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında, dil öğreticisinin sahip olması gereken yeterlikler konusunda henüz bir fikir birliğine varılamadığı, ancak dil öğreticisi için esas alınabilecek bir temel çerçevenin oluşturulmasının önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Öğretmeni, Öğretmen Eğitimi, Yeterlik Çerçevesi, Yeterlik

Fen Öğretmen Adaylarının Hermeneutik Düşünceleri

Bilge CAN

bilgecan@pau.edu.tr, Pamukkale Üniversitesi
Asiye BAHTİYAR, Pamukkale Üniversitesi
Hasret KÖKTEN, Pamukkale Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Amaç: İnsan ile ilgili olan her şeyi sistematik olarak ele almak, yorumlamak, insan yaşamına dair anlamlar üretmek hem önemlidir hem de gereklidir. Felsefede hermeneutik veya yorumbilim olarak adlandırılan yaklaşım ve yöntem bu amaçla ortaya çıkmıştır. Kendisini herhangi bir şekilde ifade etmiş bütün düşünceler hermeneutiğin kapsamına girmiş kabul edilmektedir. En basit olarak bu yöntemle insan “o şeye”, “nasıl” baktığını kolayca ortaya koyabilmektedir. En genel özellikleriyle hermeneutik; bildirme, haber verme, izah etme, çeviri yapma, açıklama, anlama, analizlerde bulunma ve yorumlama sanatı olarak ele alınarak haber verme, bir mesaj iletme işlevini de içerisinde barındıran bir etkinlik, bir yöntem veya sanat tarzı olarak ele alınmaktadır. Bu anlamlarıyla hermeneutik durum, yaşamak ve bunu kendi koşulları ile yorumlamak veya açıklamak, durumu özneye göre belirlemek ve kabul etmek gibi koşullar bağlamında öznel olanı öne çıkarmak, içsel olanın özüne ve doğasına ulaşmak gibi bir işleve sahip görülmektedir. Öğrenmenin, bir dış kaynak tarafından sunulan açıklamaya değil, bireyin bizzat kendi iradesi ile sürece katılıp gerçekleşmesine katkıda bulunduğu, yani bizzat bireyin kendi iradesinin belirlediği anlama ile daha çok ilişkili bir süreç olduğu düşünüldüğünde, bireyin hermeneutik düşüncelerini ortaya çıkarmanın önemi ve gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Hiç olmamış olanı ortaya koymak gibi bir çaba yerine farklı algılanış biçimini, söylenmeye cesaret edileni veya gizli kalmış olanları ortaya çıkarmak ve anlamlandırmak gibi bir özelliğe sahip olan hermeneutiğin, özellikle fen eğitiminin başrollerinde olacak olan fen öğretmen adaylarının bilime bakış açılarını ortaya çıkarmada oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Bu amaçla bu araştırmada, fen öğretmen adaylarının hermeneutik düşüncelerini ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır.

Yöntem: Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması olarak desenlenen araştırmanın çalışma grubunu, Pamukkale Üniversitesi Fen Bilgisi Öğretmenliği üçüncü sınıfta öğrenim gören 9 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Amaçlı örneklem yöntemiyle seçilen katılımcılar, maksimum çeşitliliği sağlamak üzere her şubeyi temsil edecek şekilde her üç şubeden başarı düzeylerine göre düşük, orta ve yüksek olan üçer öğrenci seçilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış bireysel görüşme formu kullanılmıştır ve yapılan görüşmelerde elde edilen veriler, betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Tema ve kodlar, Dilthey’in “Anlama Düzeyleri” dikkate alınarak araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Buna göre; “Elemanter Anlama” temasında, “Basit Kavramsal Anlama”, “Teknik Anlama” ve “Yaşantı ve İfade Yoluyla Anlama” kodları; “Yüksek Anlama” temasında, “Açıklama ve Yorumlama”, “Yeniden Kurma” ve “Bilişsel Yüksek Anlama” kodları; son olarak da bu düzeylerin dışında kalan cevaplar için “Yanlış Anlama” teması belirlenmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Araştırma sonucunda, fen öğretmen adaylarının görüşleri incelendiğinde, fen öğretmen adaylarının, elemanter anlama düzeyindeki “Bilim nedir?, Bilimsel bilgi nedir?, Bilimsel yöntem nedir?, Bilim insanının özellikleri nelerdir?” sorulara verdikleri cevaplar ön görüşmelerde basit kavramsal anlama düzeyinde kalırken, son görüşmelerde olumlu yönde gelişme göstererek teknik anlama veya yaşantı ve ifade yoluyla anlama düzeylerine çıktığı belirlenmiştir. Ön görüşmelerde yanlış anlama temasına uygun cevaplar veren bazı fen öğretmen adaylarının ise son görüşmelerde yanlış anlamalarını düzelttikleri görülmüştür. Dolayısıyla genel olarak araştırma sonuçlarına göre, senaryo temelli eğitimin fen öğretmen adaylarının hermeneutik düşüncelerini etkilediği ve anlama düzeylerini olumlu yönde geliştirdiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Hermeneutik Düşünce, Fen Eğitimi, Fen Öğretmen Adayı, Senaryo Temelli Eğitim

Fen Bilimleri Öğretmen Adaylarına Yönelik Çağdaş Yaklaşımlar Eğitiminin Problem Çözme Becerilerine Etkisi

Erkan Özcan
erkanozcan88@gmail.com, Dokuz Eylül Üniversitesi
Ümmühan Ormancı
ummuhan45@gmail.com, Uludağ Üniversitesi
Sevinç Kaçar
kacarsevinc@gmail.com, Dokuz Eylül Üniversitesi
Ali Günay Balım
agunay.balim@deu.edu.tr, Dokuz Eylül Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Fen bilimleri dersinin hedefi; öğrencilerin çevrelerini ve kendilerini tanımalarını, ayrıca temel yaşam ve düşünme becerilerini kazanmalarınıdır. Bu bağlamda Fen Bilimleri dersi öğrencilerin; günlük yaşamla ilişkili problemlerle karşı karşıya gelmelerini sağlamakta, bu problemlerin farkına varıp sorgulamalarına yardımcı olmakta, bu sorunlara ilişkin çözümler üretebilmelerine imkan tanımakta ve bu şekilde onların çevreye/dünyaya uyum sağlamalarını kolaylaşmaktadır. Ancak Fen Bilimleri dersinde öğrencilerin sorgulama ve tartışmada girişimsel becerileri arka planda kalmaktadır. Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programının vizyonu; “Tüm öğrencileri fen okuyazarı bireyler olarak yetiştirmek” olarak tanımlanmıştır. Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programına göre araştıran-sorgulayan, etkili kararlar verebilen, problem çözebilen, kendine güvenen, işbirliğine açık, etkili iletişim kurabilen, sürdürülebilir kalkınma bilinciyle yaşam boyu öğrenen fen okuyazarı bireyler; fen bilimlerine ilişkin bilgi, beceri, olumlu tutum, algı ve değere; fen bilimlerinin teknoloji-toplum-çevre ile olan ilişkisine yönelik anlayışa ve psikomotor becerilere sahiptir. Bu bağlamda Fen Bilimleri Programında araştırma-sorgulamaya dayalı öğrenme, argümantasyon, sosyo-bilimsel argümantasyon gibi çağdaş eğitim yaklaşımları ön plana çıkmaktadır. Öğrencilerin bu çağdaş yaklaşımlar ile öğrenim görmeleri Fen Bilimleri Programının temel unsurlarından biridir ve fen dersinde bu yaklaşımların gerek öğrenimde gerekse oluşan problemlerin çözümünde kullanılması beklenmektedir. Bu nedenle fen öğretmenlerinin fen eğitiminde çağdaş yaklaşımlar hakkında sağlam bir temele sahip olması ve problem çözümünde kullanabilir halde olması gerektiği söylenebilir. Bu nedenle bu çalışmanın amacı fen bilimlerinde çağdaş yaklaşımlar eğitiminin fen bilimleri öğretmen adaylarının problem çözme becerilerine yönelik etkisini incelemektir.

Bu araştırmada tek gruplu ön test-son test deneysel yöntem kullanılmıştır. Çalışmada öğretmen adaylarının problem çözme becerileri algılarını belirlemek amacı ile “Problem Çözme Becerileri Algısı” ölçeği kullanılacaktır. Ölçek öğretmen adaylarına deneysel uygulama öncesinde ve sonrasında uygulanacak, elde edilen bulgular SPSS programında analiz edilecektir. Analiz sırasında verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığına bakılacaktır. Verilerin normal dağılıma uygun olması durumunda parametrik, uygun olmaması durumunda ise non-parametrik analiz yapılacaktır. İlgili yöntem ile analiz edilerek anlamlı uygulama öncesi ve sonrası arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakılacaktır. Elde edilen bulgular doğrultusunda sonuçlar sunulacak ve tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Fen eğitimi, fen öğretmen adayları, çağdaş yaklaşımlar

Öğretmen Adaylarının Sosyal Girişimcilik Özellikleri ile Empatik Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Baykal Biçer
baykal.bicer@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi
Enis Harun Başer
enisharun.baser@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Girişimciliğin ekonomik özelliklerinin yanında toplumsal sorumluluk yönünü vurgulayan sosyal girişimcilik, sosyal değişimi gerçekleştirmek, sosyal değer oluşturmak veya toplumsal ihtiyaçları doyumak amacıyla kaynakların yenilikçi biçimde kullanımını içeren bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Kickul ve Thompson, 2012). Sosyal girişimciler ise, sosyal değerler oluşturan ve bunu sürdürmeyi kendine misyon olarak benimseyen, bu misyona hizmet etmek için yeni fırsatlar oluşturan ve kararlılıkla peşinde koşan yenilikçi bireylerdir. Sosyal girişimciler genellikle çözüm odaklıdır ve sonuca ulaşana kadar çaba sarf ederler (Dees, 1998). Bu bağlamda toplum yararına, toplum için toplumsal sorunlarla ilgilenen, bireysel enerjisini hem kendisi için hem de sosyal çevresi için kullanan bireylerin empati becerilerinin sosyal girişimci özellikleri ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Nitekim Zahra, Rawhouser, Bhawe, Neubaum ve Hayton'un da (2008) belirttiği üzere olumlu sosyal davranışlar empati tarafından yönlendirilir. Bu araştırma, öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik özellikleri ile empatik eğilimleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden keşfedici korelasyonel araştırmaya uygun olarak tasarlanmıştır. Araştırma için veriler, Konaklı ve Göğüş (2013) tarafından geliştirilen Sosyal Girişimcilik Özellikleri Ölçeği ve Dökmen (1988) tarafından geliştirilen Empatik Eğilim Ölçeği ile toplanacaktır. Sosyal Girişimcilik Özellikleri Ölçeği 3 boyuttan (risk alma, özgüven ve kişisel yaratıcılık) ve 21 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach-alpha iç tutarlık katsayıları ölçeğin bütünü için .85, alt boyutlarda ise özgüven alt boyutu için .76; risk alma alt boyutu için .71 ve kişisel yaratıcılık için .70'tir. Empatik Eğilim Ölçeği 20 maddeden oluşmaktadır. Cronbach-alpha iç tutarlık katsayısı ise .72'dir. Araştırmanın evrenini Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Örneklem ise uygun örnekleme yöntemine uygun bir biçimde evrenden ulaşılabilen öğretmen adaylarından oluşacaktır. Öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik ve empatik eğilim düzeylerini incelemek için betimsel analiz, her bir ölçek için çeşitli değişkenlere göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek için varsayımlar karşılandığı takdirde bağımsız gruplar t-testi ve Anova analizi, sosyal girişimcilik ve empatik eğilimleri arasında ilişkiyi incelemek içinse Pearson korelasyon analizi kullanılacaktır. Varsayımların karşılanmadığı durumda ise non-parametrik testler kullanılacaktır. Ulaşılan sonuçlar ilgili literatürle ilişkilendirilerek tartışılacak ve öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Empatik eğilim, öğretmen adayları, sosyal girişimcilik.

Aday Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Okuldaki Ölçme ve Değerlendirme Çalışmalarına İlişkin Metaforik Algılarının İncelenmesi

Süleyman Balcı
meb.suleyman@gmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

ÖZET: Son zamanlarda bireylerin çeşitli kavramlara ilişkin düşüncelerini ve bilişsel yapılarını incelemeye yönelik metaforik algıları ele alan çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Metaforik algılar, bireylerin belirli bir kavram ile ilgili düşüncelerini kontrol etmelerini ve tekrar yapılandırmalarını sağlayabilir. Bu çalışmanın amacı, aday beden eğitimi öğretmenlerinin okuldaki ölçme ve değerlendirme çalışmaları ile ilgili metaforik algılarını incelemektir. Bu çalışma, antrenörlük bölümünü bitirdikten sonra beden eğitimi öğretmeni olmak için 2017 -2018 öğretim yılında eğitim fakültesinde pedagojik formasyon eğitimine devam eden aday beden eğitimi öğretmenleri ile yapılmıştır. Bu çalışmada uygulama yapılan bireyleri belirlemek üzere amaçlı örnekleme tekniği kullanılmıştır ve toplanan veriler, nitel araştırma yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Bu yöntem ile ilgili olarak katılımcılara açık uçlu bir soru sorularak cevapları yazılı olarak alınmıştır. Daha sonra analiz için yanıtların içeriği ile ilgili temalar oluşturulmuş ve temanın frekans değeri hesaplanmıştır. Son olarak, katılımcıların metaforik algıları ile ilgili temalar yorumlanmıştır. Sonuç olarak aday beden eğitimi öğretmenlerinin okuldaki ölçme ve değerlendirme çalışmaları ile ilgili olumlu anlamlar içeren değişik metaforlar belirttikleri saptanmıştır.

ABSTRACT: Recently ,it has been conducted several studies related with metaphoric perceptions in order to focus on individuals' thoughts and cognitions concerning various concepts. Metaphoric perceptions can enable individuals to shape and to control their cognitive structures regarding certain concepts. Purpose of this study is to analyze metaphoric perceptions of preservice physical education teachers regarding measurement and evaluation at school. Participants of this study are preservice physical education teachers who were attending pedagogical formation program in 2017-2018 academic calendar in order to be physical education teacher after graduating from coaching education departmet. In order to determine the participants, purposeful sampling technique were used and metaphoric perceptions stated by preservice physical education teachers were analyzed qualitatively. Necessary data were collected by asking an open-ended question to participants and by taking their responses in written form. Furthermore, after analyzing their written responses, content of written responses were clustered into groups and themes. Moreover, frequency value of each group and each theme were calculated. Eventually, themes about metaphoric perceptions of participants were interpreted. As result of the analysis of metaphoric perceptions stated by preservice physical education teachers, it is determined that measurement and evaluation at school for students have been associated with various metaphors, which contain positive perceptions.

Anahtar Kelimeler: Metaforik Algı, Aday Beden Eğitimi Öğretmenleri, Ölçme Değerlendirme

Determination of Pre-Service Teachers' Beliefs towards the Nature of Intelligence

Didem İnel Ekici
dideminel@gmail.com, Uşak Üniversitesi
Seyyit Altunışık
seyyit.altunisik@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi
Murat Ekici
muratekici83@gmail.com, Uşak Üniversitesi

Abstract:

Determining teachers and pre-service teachers' beliefs on the nature of intelligence is important to enrich their views on the incremental theory of the intelligence and provide for them to be productive, self-improving and knowledgeable. The purpose of this study is to determine the pre-service teachers' beliefs about the nature of intelligence and to examine them according to their gender, class levels and the department they have studied. This descriptive study adopts survey research design. In this study, a large sample from many branches was chosen to examine pre-service teachers' beliefs about the nature of intelligence. The "Implicit Intelligence Theory Scale", which is adapted to Turkish by İlhan & Çetin (2013) developed by Abd-El-Fattah and Yates (2006), was used as data collection tool. The scale in the quadratic likert type consists of 14 items and 2 factors. Participants of the study were 730 pre-service teachers from the programs; Science Teaching (n=108), Turkish Teaching (n = 158), Primary School Teaching (n = 147), Mathematics Teaching (n = 165) and Social Studies Teaching (n=144) in the Usak University Faculty of Education. 69% (n = 506) of the participants were female and 31% (n = 224) were male. As a result of the analysis of the data, it was determined that the pre-service teachers' beliefs about the nature of the intelligence differ statistically from the other class levels at the final grade level in terms of the theory that the intelligence is incremental. There is no statistically significant difference between class level and intelligence entity theory dimension. In addition, it was determined that there is a statistically significant difference between pre-service teachers in their beliefs about the nature of the intelligence that the intelligence is incremental and fixed. Despite the fact that there is a statistically significant difference between the gender of pre-service teachers and the beliefs about nature of intelligence that intelligence is incremental; there was no statistically significant difference between gender and the size of the asset theory of intelligence.

Keywords: Intelligence, Beliefs, Pre-Service Teachers

Uygulamalı Davranış Analizi (UDA) Dersi Kapsamında Anekdot ve ABC Kaydı Tutma Sürecinin Öğretimine Yönelik Öğretmen Adayı Görüşleri

Gökhan Açıkgöz
gokhan264@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Eylem Dayı
dayeylem@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Ayşe Nur Küçük
aysenurk0708@gmail.com, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Hizmet öncesi öğretmen yetiştirme programları ilk üç yılda yoğun olarak kuramsal dersler ve son yıl daha çok uygulamalı derslerden oluşmaktadır (Dayı, 2009; Gleason & Hall 1991; O'Reilly, 1992; Özyürek, 2008). Kuramsal derslerde, öğretmen adayları çoğunlukla bilgi temelli etkili değerlendirme ve öğretim yöntemlerini öğrenmektedirler (Dayı, 2009; Scheeler, Rulh, ve McAfee, 2004). Bilgi düzeyindeki bu türden yeterliliklerin uygulamalı derslerde öğretmen adayından yapması beklenenleri yapabilmesini sağlamaya dönük bilgilerden oluşması çok önemlidir. Çoğu zaman bilgi temelli yeterlilikler öğretmen adayından yapması beklenenleri yapabilmesinin önkoşulu niteliğindedir (Özyürek 2008). Örneğin, öğretmen adayının "Anekdot ve ABC kaydı" yapabilmesi için "Anekdot ve ABC kaydı"nın ne olduğunu ve hatta ne zaman, nasıl kayıt tutacağını da öğrenmiş olması gerekmektedir (Dayı, 2009). Dolayısıyla öğretmen adaylarının uygulamalı derslerdeki başarısı ile kuramsal derslerdeki başarısı arasında doğrudan bir ilişkiden söz edilebilir. Bu durum çoğunlukla kuramsal derslerin fakülte sınıflarında nasıl işlendiğinin de bir yansımasıdır. Öğretim üyesinin dersini desenlerken sunum için seçtiği yöntemler derslerini takip eden, dersi başarılı bir şekilde tamamlayan öğretmen adaylarının uygulama sürecini de başarılı bir şekilde tamamlamasının anahtarıdır. Bu şekilde hizmet öncesini tamamlayan bir öğretmen adayını öğretmen yetiştiren kurumların görevlerinden en önemlisi olan nitelikli öğretmen yetiştirmenin özelliklerinden konu yeterliliğini de (Aypay, 2009) sağlamış olarak yetişebilmektedir.

Bu araştırmanın amacı, "Uygulamalı Davranış Analizi" dersi kapsamında yer alan "Anekdot ve ABC kaydı" konusunun sunumuna yönelik öğretmen adayları görüşlerini belirlemektir. Bu amaçla nitel veri toplama yöntemlerinden faydalanılarak geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla 2017-2018 öğretim yılında Özel Eğitim Öğretmenliği programında yer alan "Uygulamalı Davranış Analizi" dersini alıp derse devam eden ve ödevlerini yapan öğrencilerle ders kapsamında yer alan "Anekdot ve ABC kaydı" konusunun öğretimine yönelik görüşme yapılmıştır. Görüşmeler, öğrenci sayısı göz önüne alınarak odak grup görüşmesi şeklinde yapılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizinden faydalanılarak analiz edilmiştir.

Araştırma bulgularının analiz aşaması devam etmektedir. Detaylı bulgular kongrede paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen yetiştirme, öğretmen yeterlilikleri, özel eğitim, uygulamalı davranış analizi.

Zorunlu Hizmet Okullarında Çalışan Öğretmenlerin Tfab Düzeylerinin Belirlenmesi

Betül Timur
betultmr@gmail.com, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi
Elif İnançlı
elif.59.1991@gmail.com, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Araştırmanın amacı zorunlu hizmet bölgesinde çalışan ortaokul öğretmenlerinin teknolojik pedagojik alan bilgi (TPAB) düzeylerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda zorunlu hizmet bölgesinde çalışan öğretmenlerin TPAB alt içerikleri düzeyleri demografik özellikleri değişkenleri ile incelenmiştir. Çalışma grubunu Çanakkale ilinde zorunlu hizmet bölgesi olan Yenice ilçesinde çalışan ve çalışmaya gönüllü olarak katılan 59 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışmada tarama modeli kullanılarak var olan durum betimlenmeye çalışılmıştır. Bunun için katılımcılara ölçek uygulanmıştır. Ölçeğin ilk bölümü demografik bilgi ve teknolojiyi kullanma yeterliliğini içeren sorular oluşturmuş, ikinci kısmında ise Öztürk ve Horzum (2011) tarafından Türkçeye uyarlanan Schmidt ve diğerleri tarafından 2009 yılında geliştirilen “Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek sonucunda zorunlu hizmet bölgesinde çalışan öğretmenlerin TPAB düzeylerini yeterli seviyede gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca elde edilen verilere göre sadece teknolojiye erişim değişkenlerinde bir farklılık gözlenmiş diğer değişkenlerde farklılık ortaya çıkmamıştır. Teknolojiye erişen öğretmenler teknolojiye erişemeyen öğretmenlerden teknolojik bilgi ve teknolojik alan bilgisi düzeylerinde kendilerini daha yeterli bulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Teknolojik Pedagojik Alan Bilgi (TPAB), zorunlu hizmet okulları, teknolojik bilgi, teknolojik alan bilgisi, öğretmen

Denetim Odağı ve Akademik Özyeterlik İlişkisi:Pedagojik Formasyon Öğretmen Adayları Üzerine Bir Araştırma

Ali Rıza Terzi
terzioglu53@hotmail.com, Balıkesir Üniversitesi
Nihat Uyangör
uyangor@gmail.com, Balıkesir Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Denetim odağı bireylerin kendilerini etkileyen olayları yetenek, ve davranışlarının sonuçlarına göre ya da şans, kader, talih ve kendisi dışındaki güçlerin işi olarak algılaması eğilimidir. Kavram dış denetim ve iç denetim olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İçten denetimli bireyler başlarına gelen olayları kendi davranışlarının sonuçlarına bağlamaktadır. Dıştan denetimliler ise başlarına gelen olaylarda kendilerinin değil, şans, kader ve talih gibi dışsal güçlerin etkili olduğuna inanmaktadır.

Öz yeterlik inancı kişinin karşılaştığı yeni bir durum karşısında başarılı olup olmayacağına dair kendisi ile ilgili olan beklentileridir. Akademik özyeterlik ise, belirlenen eğitim hedefleri ile ilgili, bireylerin başarılı olabilmesi için, çabalarına yön veren yetenek ve özelliklerine ilişkin algısıdır. Başka bir ifade ile akademik özyeterlik, bir öğrencinin akademik bir görevi başarıyla tamamlayabilmek için sahip olduğu yeteneklerine olan inancıdır.

Bu araştırmanın amacı denetim odağı ve akademik özyeterlik arasındaki ilişkileri belirlemektir. Araştırmada anılan değişkenlerin aralarındaki ilişkiyle birlikte cinsiyet ve sınıf düzeyi ile ilgili farklılaşmalara da bakılmıştır. Çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli iki veya daha fazla değişken arasındaki birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 güz döneminde Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesinde pedagojik formasyon eğitimi alan 8 gruptaki 355 pedagojik formasyon programı öğrencisi oluşturmuştur. Çalışmada, Denetim Odağı Ölçeği ve Akademik Özyeterlik Ölçeği kullanılmıştır. Akademik özyeterlik ölçeği'nin akademik sorunlarla başa-çıkma, akademik çaba gösterme, akademik yöntemler ve akademik planlamalar olmak üzere dört boyutu vardır.

Çalışma sonuçlarına göre, pedagojik formasyon öğretmen adayları içten denetimli ve akademik öz yeterlilikleri orta düzeyde bulunmuştur. Akademik öz yeterliliğin alt boyutlarına bakıldığında; pedagojik formasyon öğretmen adayları akademik yöntemler konusunda kendilerini oldukça yeterli görmektedir.

Ayrıca pedagojik formasyon öğretmen Adaylarının denetim odakları arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık yoktur. Aynı şekilde akademik öz yeterlik toplam puanları arasında da anlamlı bir farklılık bulunmazken özyeterlilik alt boyutlarından sadece akademik planlamalar alt boyutunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık vardır. Erkek öğretmen Adaylarının akademik planlamalar konusundaki ortalamaları kızlara nazaran daha yüksektir. Bu sonuca bağlı olarak, erkek öğretmen Adaylarının kendilerini akademik planlamalar konusunda kızlara nazaran daha yeterli buldukları söylenebilir.

Araştırmada pedagojik formasyon öğretmen adaylarının sınıf değişkenine göre denetim odağı ve akademik özyeterlik arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Mezun öğretmen adaylarının 3 ve 4.sınıflara göre akademik özyeterlikleri daha yüksektir.

İç denetim odağı ve akademik özyeterlik toplam ve altboyutları arasında düşük fakat ($p < .01$) düzeyinde anlamlı ilişkilerin varlığından söz edilebilir. Şöyle ki : iç denetim odağı ve akademik özyeterlik toplam puanı ve akademik sorunlarla başa çıkma, akademik çaba gösterme, akademik yöntemler alt boyutları arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler vardır. Özyeterlik alt boyutlarından akademik planlamalar ile iç denetim odağı arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Ayrıca dış denetim ile özyeterlik alt boyutlarından sadece akademik çaba gösterme ve akademik planlamalar alt boyutlarında $p < .05$ düzeyinde düşük ve anlamlı ilişkiler vardır.

Anahtar kelimeler: Denetim odağı, Akademik öz yeterlik, pedagojik formasyon öğretmen adayları.

Locus of Control and Academic Self-Efficacy Relationship: A Research on Pedagogical Formation Teacher Candidates

Abstract:

The locus of control is the tendency of individuals to perceive the events that affect them according to the results of their talents and behaviors, or as the work of chance, fate, fortune and forces outside of itself. The concept is divided into two dimensions, as external control and internal control. Internally controlled individuals link events that happen to themselves as the results of their own behaviors. External controllers believe that external forces such as luck, fate and fortune are influential in the events that happen to them.

Self-efficacy beliefs are related to one's self whether or not he will succeed in the face of a new situation. Academic self-efficacy is the perception of the abilities and characteristics that shape the efforts of individuals to achieve success in relation to the specified educational goals. In other words, academic self-efficacy is the belief in a student's ability to complete an academic assignment successfully.

The purpose of this research is to determine the relationship between locus of control and academic self-efficacy. Differences in gender and class level were also examined with the relation between variables mentioned in the research. Relational screening model was used in the study. The relational screening model is a research model aimed at determining the presence and / or extent of interchange between two or more variables. In the fall semester of 2017-2018, the workgroup of the research is formed 355 pedagogical formation certificate program students in 8 groups who received pedagogical formation training at Balıkesir University Necatibey Education Faculty. In the study, the Locus of Control Scale and the Academic Self-Efficacy Scale were used. Academic self-efficacy scale has four dimensions, as coping with academic problems, academic effort, academic methods and academic planning.

According to the results of the study, pedagogical formation teacher candidates have moderate internally controlled and academic self-efficacy. When the sub-dimensions of academic self-sufficiency are examined; pedagogical formation teacher candidates are quite satisfied with their academic methods.

In addition, there is no significant difference between the locus of control of pedagogical formation teacher candidates by gender. Likewise, there is no significant difference between the academic self-efficacy total scores, but there is a significant difference between the self-efficacy sub-dimensions and only the academic plan sub-dimension by gender. Male teacher candidates have a higher mean of academic planning than females. According to this result, it can be said that male teacher candidates think themselves more suited for academic planning than females.

According to the class variable of the pedagogical formation teacher candidates in the research, there is no significant difference between the locus of control and the academic self-efficacy. Graduated teacher candidates have higher academic self-efficacy than students in 3rd and 4th grades.

There is a low but a significant relationship ($p < .01$) between total self-efficacy and sub-dimensions of internal control locus and academic self-efficacy. There are positive and significant relationships between the internal control locus and the total score of academic self-efficacy, and coping with academic problems, academic effort, and academic method subscales. There is no significant relationship between academic planning and internal control locus on self-efficacy sub-dimensions. In addition, there are low and significant relationships between external control and self-efficacy sub-dimensions only in academic effort and academic planning sub-dimensions.

Keywords: Locus of control, academic self-efficacy, pedagogical formation teacher candidates.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Uygulamada Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Şule Kırbaş

sulekirbas@gmail.com, Amasya Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Beden eğitimi dersinin yapısı ve doğası gereği diğer derslerden farklı olarak ele alınması gerekir, çünkü dersin yapıldığı ortam, derslerde kullanılan araç gereç, öğretmenlerin ders işleyiş şekilleri, öğrencilerin derse karşı tutumları ders verimini diğer derslere oranla daha çok etkilemektedir. Sınıf ortamından farklı bir ortamda, farklı araç gereçlerle, daha özgür hareket edebilme olanağı ve diğer derslere nazaran daha kalabalık bir sınıf ortamında ders işleniyor olması, beden eğitimi dersinde sorunlara neden olabilmektedir (İmamoğlu ve ark 2006). Alan yazındaki çalışmalar incelendiğinde, beden eğitimi öğretmenlerinin uygulamada karşılaştıkları sorunları ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini yansıtan bulguların yalnızca nicel boyutta ele alındığı, konuya ilişkin derinlemesine inceleme yapılmadığı görülmüştür (Demirhan vd., 2014). Bu bağlamda araştırmada; beden eğitimi öğretmenlerinin uygulamada karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerine ilişkin görüşleri betimlenmektedir.

Araştırmanın çalışma grubunu; 2016-2017 eğitim öğretim yılında Samsun ve Sinop illerinde görev yapan 6 bayan 14 erkek olmak üzere toplam 20 öğretmen oluşturmaktadır. Nitel bir çalışma olan araştırmada, görüşme yöntemi kullanılmaktadır. Görüşmede, öğretmen görüşlerini toplamak için "yapılandırılmış görüşme formu" kullanılmıştır. Görüşme formu; ders planlama, kullanılan öğretim yöntemi, yeterli alan-malzeme, okul yönetimi ve diğer öğretmenlerin derse bakış açısı, aile yapısının derse etkisi, sınav dönemleri, öğrenci disiplini, üniversiteden alınan eğitim düzeyi ve öğretmenlerin çözüm önerilerini belirlemeye yönelik 9 sorudan oluşmaktadır. Görüşme formu nitel çalışmaları bulunan eğitim bilimleri alanında iki öğretim elemanının görüşüne sunulmuş ve uzman görüşü alınmıştır. Görüşmeler, önceden gönüllü öğretmenlerden randevu alınarak gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde araştırma grubundaki katılımcılardan elde edilen görüşler betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Betimsel analizde elde edilen veriler önce sistematik ve açık biçimde betimlenir. Daha sonra betimlemeler açıklanır, yorumlanır ve bir takım sonuçlara (yargılara) ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Ders uygulamasında 20 öğretmenin 6'sı yıllık plana bağlı kaldıklarını; 17 öğretmen en çok gösteri yöntemini kullandıklarını; 11 öğretmen ders uygulaması için saha, zemin ve malzemenin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenleri 12'si, okul idarecileri ve diğer branş öğretmenlerinin beden eğitimi dersine olan bakış açılarının ders verimlerini etkilemediğini; 15 öğretmen ailenin sosyal – kültürel durumunun öğrencinin derse olan ilgisini etkilediğini; öğrencilerin girecek oldukları sınavların derse etkileyip etkilemediği sorusuna 15 öğretmen etkilediğini ifade etmişlerdir. Ders akışını bozacak öğrenci davranışlarıyla 14 öğretmen karşılaşırken; üniversite yıllarında almış oldukları eğitimi 12'si yetersiz bulurken; 17 öğretmen beden eğitimi dersinin verimini artırmak için yeterli tesis-saha olması görüşünü ileri sürmektedir. Çalışma da, beden eğitimi öğretmenlerinin karşılaştıkları en önemli sorunlar; her iki ilde de kapalı spor salonu eksikliği, araç-gereç yetersizliği, ailelerin sosyo-kültürel seviyesinden kaynaklanan sorunlar ve öğrencilerin girecekleri sınavlardan (TEOG-LYS-YGS vb.) dolayı derse ilgisiz olmaları şeklinde ifade edilmektedir. Öğretmenlerin bu sorunlara yönelik çözüm önerileri ise her okula kapalı spor salonu tahsis edilmesi, gerekli malzeme temini yapılması, ailelerin beden eğitimi dersinin önemini kavrayacak şekilde bilinçlendirilmesi ve öğrencilerin sınav kaygısının azaltılmasına yönelik çalışmaların yapılmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi, Öğretmen, Sorunlar, Çözüm Önerileri

Proje Tabanlı Programlama Eğitiminin Öğretmen Adaylarının Bilgi İşlemsel Düşünme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi

Ferhat Kadir Pala
fkpala@hotmail.com, Aksaray Üniversitesi
Pınar Mihci Türker
pinar_mihci@yahoo.com, Aksaray Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmada proje tabanlı programlama eğitiminin öğretmen adaylarının bilgi işlemsel düşünme becerilerine etkisi incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu bir üniversitenin, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi bölümü 3. sınıfında öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılı güz döneminde, İnternet Tabanlı Programlama dersi kapsamında, derse devam eden öğretmen adaylarının katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar 11 erkek, 20 kadın toplam 31 öğretmen adayından oluşmaktadır. Araştırma da deneysel araştırma yöntemlerinden tek grup ön-test son-test deneysel deseni kullanılmıştır. Çalışma kapsamında dönemin başında ve sonunda bilgisayarca düşünme ölçeği uygulanmıştır. Süreç içinde dönemin ilk 8 haftasında öğretmen adaylarına gösterip yaptırma yöntemiyle internet tabanlı programla içerikleri verilmiştir. Bu kapsamda PHP ve MYSQL kullanımı örneklerle gösterilmiştir. İlk 8 haftanın sonrasında öğrenciler gönüllülük esasına göre gruplara ayrılmışlardır. Bazı öğrenciler tek çalışmak istediğinden bireysel proje oluşturmayı tercih ederken, diğer öğrenciler ise grup olarak proje oluşturmuşlardır. Çalışmada toplam 13 proje üretilmiştir. Öğretmen adaylarının bilgi işlemsel düşünme becerilerinin belirlenmesi amacıyla Bilgisayarca Düşünme Ölçeği kullanılmıştır. Bilgisayarca Düşünme Ölçeği yaratıcılık, algoritmik düşünme, işbirliklilik, eleştirel düşünme ve problem çözme olmak üzere beş alt boyuttan oluşmaktadır. Bundan dolayı, bilgisayarca düşünme becerileri ölçeği hem toplam puan, hem de alt boyut puanları dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Öğretmen adaylarının puanları normal dağılım gösterdiğinden ölçekten elde edilen puanlar bağımlı örneklem için T-Testi ile analiz edilmiştir. Analizlerin sonucuna göre proje tabanlı programlama eğitiminin öğrencilerin bilgi işlemsel becerilerine etkisi bulunamamıştır. Ancak, ağırlıklı bilgisayarca düşünme becerisi dikkate alındığında ilginç bir durumla karşılaşmıştır. Dönem başında erkek öğretmen adaylarının bilgisayarca düşünme becerileri ölçeğinden aldıkları ağırlıklı puanlar Yaratıcılık (5 kişi), İşbirliklilik (5 kişi) ve Eleştirel Düşünme (1 kişi) alt boyutlarında yoğunlaşırken dönem sonunda dağılım Yaratıcılık (7 kişi) ve İşbirliklilik (4 kişi) boyutlarında toplanmıştır. Dönem başında kadın öğretmen adaylarının bilgisayarca düşünme becerileri ölçeğinden almış oldukları ağırlıklı puanlar Yaratıcılık (11 kişi), Algoritmik Düşünme (5 kişi), İşbirliklilik (3 kişi) ve Eleştirel Düşünme (1 kişi) alt boyutlarında yoğunlaşırken; dönem sonunda dağılım Yaratıcılık (9 kişi), Algoritmik Düşünme (1 kişi), İşbirliklilik (7 kişi), Eleştirel Düşünme (2 kişi) ve Problem Çözme (1 kişi) şeklinde değişmiştir. Dönem başında bilgisayarca düşünme becerisi ölçeği alt boyutlarından alınan ağırlıklı puanlar Algoritmik Düşünme olan tüm kadın öğretmen adayları dönem sonunda Yaratıcılık alt boyutuna kaymıştır.

Anahtar Kelimeler: bilişlemsel düşünme becerisi, böte, programlama, proje tabanlı öğrenme

Öğretmen Adaylarının Teknolojiye Yönelik Tutumları ile Bilgi İşlemsel Düşünme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Ferhat Kadir Pala
fkpala@gmail.com, Aksaray Üniversitesi
Pınar Mihci Türker
pinar_mihci@yahoo.com, Aksaray Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışma ile öğretmen adaylarının teknolojiye yönelik tutumları ile bilgi işlemsel düşünme becerileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu bir üniversitenin, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümü 1. sınıfında öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılı güz döneminde, Bilgisayar – I dersi kapsamında derse devam eden 77 öğretmen adayının katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar 24 erkek, 53 kadın öğretmen adayından oluşmaktadır. Araştırma da betimsel araştırma yöntemlerinden korelasyonel araştırma kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının teknolojiye yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla Öğretmen Adaylarının Teknolojiye Yönelik Tutumları Ölçeği; bilgi işlemsel düşünme becerilerinin belirlenmesi amacıyla Bilgisayarca Düşünme Ölçeği kullanılmıştır. Teknolojiye Yönelik Tutum Ölçeği tek boyut altında toplanırken; Bilgisayarca Düşünme Ölçeği yaratıcılık, algoritmik düşünme, işbirliklilik, eleştirel düşünme ve problem çözme olmak üzere beş alt boyuttan oluşmaktadır. Bundan dolayı, bilgisayarca düşünme becerileri ölçeği hem toplam puan, hem de alt boyut puanları dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, çalışma kapsamında öğrencilerin cinsiyet ve bilgisayar kullanma durumları ile teknolojiye yönelik tutumları ve bilgisayarca düşünme becerileri arasındaki ilişki de incelenmiştir. Öğretmen Adaylarının puanları normal dağılım gösterdiğinden ölçeklerden elde edilen puanlar arasındaki ilişki Pearson Korelasyon Katsayısı; cinsiyet ve bilgisayar kullanım durumları ise Bağımsız Örneklem için T-Testi ve Tek Yönlü Anova ile analiz edilmiştir. Buna göre katılımcıların Teknolojiye Yönelik Tutum puanları ile Bilgisayarca Düşünme Becerilerinden İşbirlikli düşünme ve Eleştirel düşünme alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı ancak pozitif yönde zayıf düzeyde ilişki olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte Teknolojiye Yönelik Tutum puanları ile Yaratıcılık ve Algoritmik Düşünme alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında ise pozitif yönde çok zayıf düzeyde, Problem Çözme alt boyutunda aldığı puan arasında ise negatif yönde çok zayıf düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bilgisayarca düşünme ölçeği toplam puanı ile Teknolojiye Yönelik Tutum puanı arasında da pozitif yönde çok zayıf ilişki bulunmuştur. Cinsiyete göre hem teknolojiye yönelik tutum puanı hem de bilgisayarca düşünme becerileri puanı arasında anlamlı bir farklılık saptanamamıştır. Benzer şekilde bilgisayar kullanma durumlarını ile hem teknolojiye yönelik tutum puanı hem de bilgisayarca düşünme becerileri puanı arasında anlamlı bir farklılık belirlenememiştir. Bu bilgiler ışığında rehberlik ve psikolojik danışma bölümü öğretmen adaylarının teknolojiye yönelik tutumları ile bilgisayarca düşünme becerileri arasında bir ilişki olmadığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: bilişlemsel düşünme becerisi, teknolojiye yönelik tutum

Fatih Projesi ve Etkileşimli Tahtaya Yönelik Olarak Öğretmen Adaylarının Görüşleri

Sevinç MERT UYANGÖR
smert@balikesir.edu.tr, Balıkesir Üniversitesi
Nihat UYANGÖR
nuyangor@balikesir.edu.tr, Balıkesir Üniversitesi

Bildiri Özeti:

2010-14 Stratejik Planında yer alan görüşlere paralel olarak, Bilgi Toplumu Stratejisi Eylem Planında Türkiye de Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) projesi ile okullardaki dersliklerin bilişim teknolojileri araçları ile donatılarak, teknolojiyi öğretimle etkili olarak birleştirmek amaçlanmıştır (MEB 2011). Söz konusu projenin 21. yüzyıl vatandaşlığı becerileri olarak tanımlanan; teknoloji kullanımı, etkili iletişim, analitik düşünme, problem çözme, birlikte çalışma ve işbirliği gibi becerileri geliştirerek öğrencilerimizi edilgen olmaktan çıkarması ve eğitimde fırsat eşitliğini geliştirmesi beklenmektedir. Aynı zamanda bu sistemle, öğretmen-öğrenci etkileşimli tahta-tablet etkileşimi sağlanacak, bilgi edinme/öğrenme süreçleri daha etkin kullanılacak, sınıf yönetimi ile öğretmen, sınıf içi üretilen materyalleri öğrencileri ile paylaşabilecek, ödev gönderebilecek, öğrencilerinin sınıf içerisinde öğrenme düzeylerini daha kontrollü olarak ölçebilecektir. 2012 Şubat'ında 17 ilde 57 okulda başlayan projede günümüzde 2.Faz tamamlanmış 3.faz için ihale aşamasına gelinmiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin eğitimi, programların yeni teknolojilere uyarlanması, içeriğin hazırlanması, öğretim tasarımının yapılması, yeni teknolojilerin gerektirdiği ortamların oluşturulması projenin en kritik boyutlarıdır.

Söz konusu teknolojileri öğrenme ortamlarıyla bütünleştirebilmek için öğretmenlerinin bu teknolojiyi kullanabilme becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin hizmet içi eğitimleri kadar eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştirme programları da projenin başarısı açısından önem kazanmaktadır. Çünkü öğrenmeye rehberlik eden kişiler olarak göz önüne alındığında öğretmenler, öğretim programlarında yer alan kazanımlara öğrencileri ulaştırabilmek için gerekli strateji, yöntem-teknik ve materyallerin kullanımını sağlayacak olan kişilerdir. Bu bağlamda ele alındığında geleceğin öğretmenleri olan öğretmen adaylarının Fatih Projesine ve etkileşimli tahtaya yönelik görüşlerini belirlemek önem kazanmaktadır. Buradan hareketle gerçekleştirilen bu çalışmanın problem cümlesi aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

Araştırmanın temel amacı, Eğitim Fakültesi son sınıf Matematik Eğitimi Anabilimdalı öğretmen adaylarının Fatih Projesine ve etkileşimli tahtaya yönelik görüşleri nedir? şeklinde belirlenmiştir.

Bu çalışma, nitel araştırma metodolojisinin desenlerinden biri olan durum çalışması çalışması ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinde biri olan kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü Matematik Eğitimi Anabilim dalında eğitim gören 24 son sınıf öğrencisi ile görüşme yapılmıştır. Bunlardan 6'sı erkek 18 i kızdır.

Elde edilen verilerin analizinden ulaşılan bulgular şunlardır: Öğretmen adayları Fatih projesine yönelik bilgilerini öncelikle lisans dersleri sırasında ders veren öğretim elemanlarından bununla birlikte sosyal medyadaki paylaşımlardan edindiklerini ifade etmişlerdir. Ancak projenin içeriğine yönelik bilgileri sorulduğunda neredeyse tamamı projenin yalnızca "sınıflarda etkileşimli tahta ile eğitim-öğretim" olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca sınıflarda etkileşimli tahta ile yapılan öğretim faaliyetleri ile derslerin daha etkili ve verimli hale geldiğini, öğrencilerin derse motive olduklarını böylece derslerin düzenli işlenebildiğini sonuç olarak öğrencilerin kazanımlara daha yüksek oranda ulaşabileceklerini dile getirmişlerdir. Matematik dersi açısından ele alındığında öğretmen adayları etkileşimli tahta ile geometrik şekil ve grafikleri daha kolay çizebildiklerini belirtmişlerdir. Bununla birlikte etkileşimli tahta için kullanışlı, öğrenci merkezli matematik yazılımları konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, EBA(Eğitim Bilişim Ağı) nında matematik dersi için yeterli materyal içermediğini dile getirmişlerdir. Öğretmen adaylarının çoğu gelecekteki sınıflarında etkileşimli tahtadan faydalanacaklarını ancak teknik altyapı, internet altyapısındaki bir takım engeller dolayısıyla zorlanabileceklerini de ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Fatih projesi, etkileşimli tahta, öğretmen aday

"Baltayı Bilemek": Öğretmen Mesleki Gelişim Tarihinde Unutulmuş Bir Uygulama Olarak 1936 Yılı Heybeliada Öğretmen Kampı

Umut Birkan Özkan
umutbirkanozkan@gmail.com, Milli Savunma Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Gelecekle ilgili planlamalar için geçmiş dönemlerin bilgi ve tecrübesi sağlam bir dayanak oluşturmaktadır. Geleceği anlamlandırmak için geçmişi bilmek zorunludur. Nitel araştırma özelliği taşıyan bu çalışmada, Türkiye’de öğretmenlik mesleği tarihinde unutulmuş bir uygulama olan ve ilk kez 1936 yılında Heybeliada’da düzenlenen öğretmen kampını incelemek amaçlanmaktadır. 1936 yılında öğretmenlere yönelik olarak düzenlenen ve günümüzde unutulmaya yüz tutmuş olan yaz kampı uygulaması üzerine yapılan bu çalışmanın, gelecekte öğretmenlerin mesleki ve sosyokültürel gelişimlerine yönelik yapılacak çalışmalara ışık tutabilecek olması çalışmayı önemli hale getirmektedir. Aynı zamanda, alanyazında konuyla ilgili bir çalışmanın olmaması, bu alandaki boşluğu doldurmaya sağlayabileceği katkı nedeniyle çalışmanın önemini artırmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, daha önce hiç kimsenin çalışmadığı veya ulaşamadığı tek bir analiz birimi söz konusu olduğu için, tek durum deseni içinde yer alan bütüncül tek durum deseni kullanılmıştır. Çalışmanın yöntemi, ilgili kaynaklardan belge toplama, verileri sınıflandırma, kavramsal ve mantıksal çözümler yapma, karşılaştırma, anlama, açıklama, yorumlama ve Türk eğitim tarihinde öğretmenlerin sosyokültürel gelişimi açısından değerlendirme yapmaktır. Çalışmada 1923–1938 yılları arasında yayımlanan eğitim dergileri, günlük gazeteler, yönetmelikler ve genelgeler üzerinde çalışılmıştır. Kütüphaneler, arşivler ve piyasadan temin yoluyla belirtilen dokümanların tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Tespit edilen evrenin tamamına ulaşılması düşünüldüğünden ayrıca örneklem tayinine gidilmemiştir. Çalışma kapsamında, Heybeliada Öğretmen Kampının organizasyon yapısı, işleyişi ve kamptan memnuniyet durumuna ilişkin bulgulara ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda, 1936 yılında Heybeliada’da açılan öğretmen kampının kuruluş felsefesi ve dönemin koşulları bir bütün halinde değerlendirildiğinde başarılı bir uygulama olduğu söylenebilir. Organizasyonun uzun bir zaman diliminde faaliyetlerini sürdürmesi de ulaşılan bu sonucu destekler niteliktedir. Günümüzde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda icra edilen kampların ve öğretmenevlerinin fazla tercih edilmediği dikkate alındığında, dönemin çok sıkıntılı şartlarına rağmen Heybeliada Öğretmen Kampı, öğretmenlerin fiziksel, ruhsal, zihinsel ve sosyal/duygusal yenilenmelerinde oldukça etkili olmuş ve önemli bir görev üstlenmiştir. Bu açıdan bakıldığında; 1922-1938 yılları arasında her yaz, İngiltere’den ve bir kısmı yurtdışından 500 kadar ilkökul öğretmeninin iki haftalık konaklamalı bir tatil kursu için Londra’da bir araya getirilerek mesleki, sosyal ve kültürel yönlerini geliştirmeye yönelik etkinlikler düzenlenmesini amaçlayan Londra Tatil Kursu örneği ile kıyaslanabilecek çağının ilerisinde bir uygulamadır. Bu çalışma, öğretmenlerin sosyal ve kültürel yönlerinin geliştirilmesiyle ilgili yapılacak değerlendirmelere küçük bir katkı niteliğindedir. Ancak, öğretmenlerin sosyal ve kültürel yönlerinin geliştirilmesinde tek başına dinlenme kamplarının yeterli olmayacaklarını da ortaya koymaktadır. Elbette ki dinlenme kampları dışında öğretmenlerin moral ve motivasyonunu yükseltmeye yönelik diğer uygulamaların da incelenmesi gelecekte yapılacak planlamalara ışık tutabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Heybeliada öğretmen kampı, eğitim tarihi, öğretmenlerin sorunları, öğretmenlerin mesleki gelişimi

Öğretmen Eğitiminde Standartlaşma: Eğitim Fakültelerinin Standartlaşması Mümkün mü?

Nursemin Buyuran
nurseminbuyuran@hotmail.com, Kırşehir Belediyesi
Hüseyin Şimşek
husimsek@hotmail.com, Ahi Evran Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Uluslararası rekabet nitelik kavramını ön plana çıkarmış, her sektörde nitelikli insan yetiştirme çabası eğitim kurumlarını yakından etkilemiştir. Nitelikli ve kaliteli insan gücü yetiştirme eğitim kurumlarını ve üniversiteleri standartlaşmaya ve akreditasyon arayışına itmiştir. Eğitim kurumları daha kaliteli insan gücü yetiştirebilmek için belirli standartlara ulaşma çabasına girmiştir. Öğretmen eğitiminde standartlar, bütün paydaşların ortaklaşa karar verdikleri ve öğretmenlerin daha nitelikli eğitim almasını sağlayan yeterlilikler olarak değerlendirilebilir. Kelime anlamı “denklik” olan akreditasyon kelimesi ise, belli bir malı üretmeye veya hizmeti vermeye aday bir kurum veya kuruluşun belirlenen standartlar çerçevesinde yeterliliğin saptanmasıdır. Birbiriyle bağlantılı bu iki kavram, standart ve akreditasyon, öğretmen eğitiminde sıklıkla birlikte anılmaktadır. Standartlar akreditasyonun temelini oluşturmakta ve uygulanacak programlara yön vermektedir.

Bu araştırmanın amacı, eğitim fakültelerinin standartlaşmaya ne derece hazır olduklarının belirlenmesidir. Nitel araştırma yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilen araştırma kapsamında dört farklı üniversiteden toplam yirmi (20) öğretim elemanı ile görüşme yapılmıştır. Her biri 20-30 dakika arasında süren görüşmelerde uzmanlara 15 soru yöneltilmiş, görüşme sonucunda elde edilen veriler, içerik analizi ile çözümlenerek, uzmanlar tarafından ifade edilen görüşler anlam bakımından sınıflandırılıp aynı anlama gelebilecek görüşler bir grup altında toplanarak sayısallaştırılmıştır. Çözümlemelerin yorumlanması sonucunda elde edilen bulgular şunlardır:

Uzmanların çoğunluğu (15/20) eğitim fakültelerinde standartlaşmanın gerekli olduğunu dile getirmiştir. Öğretim elemanlarının standartlaşma konusunda birbirinden farklı on dört gerekçe ortaya koymuşlardır. Ancak uzman görüşleri kabaca iki ana başlıkta toplanmıştır. Buna göre öğretmen yetiştiren kurumlar için çeşitlilik ve zorluklarından ötürü standartlaşmanın gereksizliği vurgulanırken, uzmanlık, kalite ve adalet gerekçesiyle standartlaşmanın gerekliliği savunulmuştur. Yine araştırma kapsamında “Eğitim Fakültelerinde Hangi Alanlarda ya da Konularda Standartlaşma Sağlanabilir” sorusuna ilişkin olarak uzmanlar tarafından farklı cevaplar verilmiştir. Bu başlıkta ifade edilen görüşler beş ana kategoride toplanmıştır. Bu kategoriler fiziki alan, öğretim hizmeti, yazışma, belgeler ve tüm alanlar, şeklinde sıralanmaktadır. Uzmanlar ağırlıklı olarak standartlaşmanın öğretim hizmetinin niteliğini arttıracaklarını belirtmişlerdir. Uzmanların eğitim fakültelerinin standartlaşmasında en çok önemsedikleri öğretim hizmeti kategorisindeki alt alanlar ise alan yeterlikleri, öğretmenlik meslek bilgisi yeterlikleri, program, zorunlu ve seçmeli dersler, ölçme ve değerlendirme ve staj uygulamalarıdır. “Standartlaşma Eğitim Fakültelerine Ne Tür Katkılar Sağlayabilir” şeklindeki bir başka soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde; eşitlik, başarı ve nitelik artışı ve rekabet konuları ön plana çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Eğitimi, Standartlaşma, Akreditasyon, Eğitim Fakülteleri

Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlikleri ile Yaşam Doyumları Arasındaki İlişki

Osman Tayyar Çelik
otayyar44@gmail.com, Pamukkale Üniversitesi
Servet Atik
servet.atik@inonu.edu.tr, İnönü Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Giriş

Bireylerin eğitimini sağlayan, dolayısıyla toplumun eğitim ve kültürünün gelişip korunmasında en büyük pay sahibi olan meslek çalışanları öğretmenlerdir. Öğretmenlik, alan ve meslek bilgisinin yanı sıra özveri, hoşgörü, sürekli kendini yenileme, mesleği severek yerine getirme, sabır gibi özellikleri de beraberinde gerektiren bir meslek gurubudur. Ancak öğretmenlik mesleğinin, genellikle stres kaynaklarından dolayı öğretmenlerin ruh sağlığı açısından olumsuz yönde etkilenebilmesi de hatırdan çıkarmalıdır. Bu tür etkilenmeler, öğrencileri için çok önemli olan öğretmenin, öğrencilerine, işine, diğer insanlara karşı ilgisini, sevecenliğini ve mesleki rolünün gerektirdiği sorumlulukları yerine getirmedeki etkililiğini azaltabilir. Literatürde bu tür olumsuzlukların yaşanması, yani enerjinin kaybı ya da aşırı talepler sonucu bazen fiziksel rahatsızlıklarla karakterize edilen, ruhsal ve fiziksel enerji azalması durumu “tükenmişlik (burnout)” olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tükenmişliği etkileyen örgütsel ve bireysel faktörler olduğu gibi tükenmişlik örgüt ve birey açısından istenmeyen sonuçlara da sebep olmaktadır. Özellikle son zamanlarda alan yazında önemli bir değişken olarak ele alınan yaşam doyumunun tükenmişlikle yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu kapsamda bu araştırmada öğretmenlerin tükenmişlikleri ile yaşam doyumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amaçlanmıştır.

Araştırmanın Problemi

Bu araştırmanın problemi, “Öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri ile yaşam doyumları arasındaki ilişkinin düzeyi nedir?” şeklinde belirlenmiştir.

Araştırmanın Alt Problemleri

Araştırmanın temel problemi kapsamında aşağıdaki alt problemlere de cevap aranmıştır.

1-Öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri nedir?

2-Öğretmenlerin yaşam doyumları düzeyleri nedir?

3-Öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri ile yaşam doyumları düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

4-Öğretmenlerin mesleki tükenmişlikleri yaşam doyumlarını anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?

Araştırmanın Yöntemi

Öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri ile yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırma ilişkisel tarama modelinde bir araştırmadır. İlişkisel tarama modeli iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim olup olmadığını ve değişimin derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırmanın evrenini, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Türkiye'nin Mersin İli merkez ilçelerinde (Toroslar, Akdeniz, Yenişehir, Mezitli) resmi okullarda çalışan öğretmenler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise bu evrenden seçkisiz örnekleme yöntemiyle belirlenen 412 öğretmen oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilecek olan Kişisel Bilgi Formu, öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerini belirlemek amacıyla Pines ve Aronson'un (1988) tarafından geliştirilen, Pines (2005) tarafından kısa formu oluşturulan ve Çapri (2013) tarafından öğretmenler için Türkçe'ye uyarlanan tükenmişlik ölçeği, öğretmenlerin yaşam doyumu düzeylerini belirlemek amacıyla ise Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen Dağlı ve Baysal (2016) tarafından öğretmenler için Türkçe'ye uyarlanan Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılacaktır.

Veri analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin normal dağılıp dağılmadığı ve farklı testlerin yapılabilme koşullarının sağlanıp sağlanmadığı dikkate alınarak parametrik veya parametrik olmayan testler kullanılacaktır.

Sonuç

Araştırma için veri toplama süreci devam etmekte olup, gerekli analizler yapıldıktan sonra kongrede katılımcılarla paylaşılması öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: mesleki tükenmişlik, yaşam doyumu, öğretmen

Türkiye’de Hizmet İçi Eğitim Araştırmalarındaki Eğilimler: 1995-2017 Dönemi Makalelerinin İçerik Analizi

Furkan YILMAZ

yilmazfurkan1991@gmail.com, Bülent Ecevit Üniversitesi

Seyithan DEMİRDAĞ

seyithandemirdag@gmail.com, Bülent Ecevit Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı 1995-2017 yılları arasında hizmet içi eğitime yönelik yapılmış olan makalelerin yöntemsel boyutlarını ve genel eğilimlerini incelemektir. Bu kapsamda ulusal dergilerde yayımlanmış olan bütün makaleler gözden geçirilmiştir. Araştırmadaki makaleler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Elde edilen veriler betimsel yöntemlerle incelenmiş toplam olarak 60 makale analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre makalelerde en çok öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçları konusu araştırılmıştır. Araştırmalarda nitel yöntemlere, araştırma deseni olarak da taraflara daha çok yer verilmiştir. Veri toplama aracı olarak anket, örneklem seçiminde isteğe bağlı örneklem seçim şekli, veri analiz yöntemi olarak da betimsel analizler daha çok tercih edilmiştir. Elde edilen sonuçların akademik literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hizmet içi eğitim, makaleleri sınıflama, betimsel analiz

Türkiye’de Hizmet İçi Eğitim Araştırmalarındaki Eğilimler: 1980-2017 Dönemi Tezlerinin İçerik Analizi

Enis Vidinli
enisvidinli@gmail.com, Bülent Ecevit Üniversitesi
Seyithan Demirdağ
seyithandemirdag@gmail.com, Bülent Ecevit Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı 1980-2017 yılları arasında hizmet içi eğitime yönelik yapılmış olan yüksek lisans ve doktora tezlerinin yöntemsel boyutlarını ve genel eğilimlerini incelemektir. Bu kapsamda ulusal tez merkezinde yayımlanmış olan bütün yüksek lisans ve doktora tezleri gözden geçirilmiştir. Araştırmadaki tezler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Elde edilen veriler betimsel yöntemlerle toplam 362 yüksek lisans ve doktora tezinin 301 tanesi analiz edilebilmiştir. Sonuçlara göre makalelerde en eğitim ve öğretim konusu araştırılmıştır. Araştırmalarda sıklıkla nitel yöntemler kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak anket ve veri analiz yöntemi olarak da betimsel analizler daha çok tercih edilmiştir. Elde edilen sonuçların akademik literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hizmet içi eğitim, tezleri sınıflama, betimsel analiz

Eğitim Fakültesi ve Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması

Ufuk SARIDEDE
ufuksaridede@gmail.com, Kocaeli Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Hızlı değişim ve gelişimin görüldüğü çağımızda, ülkeler bu değişime ayak uydurabilmek için eğitim sistemlerini gözden geçirmekte, söz konusu değişimi sağlayacak insan kaynağını daha nitelikli hale getirmek için eğitim sistemlerine odaklanmaktadır. Bu sayede bireyler yoluyla, daha rekabetçi, dünyaya uyumlu, gelişmeyi takip eden değil sağlayan toplum olmanın yollarını aramaktadırlar. Bu arayış, amaçlardan öğrenme-öğretme yaklaşımlarına, öğretim yöntemlerinden değerlendirme öğelerine tüm sistemin yeniden ele alınmasına yol açmaktadır. Sistemin önemli bir unsuru olan öğretmenin işlev ve iş görüsü üzerinde durularak sahip olunması gereken niteliklerin kazandırılması amaçlanmıştır.

Öğretmenlerin gerekli mesleki bilgi ve becerilerle donatılmış olmasının yanı sıra mesleklerine karşı olumlu tutum içerisinde olması öğrencinin davranışlarını doğrudan etkileyeceği için önemli görülmektedir. Tutum, bireylerin herhangi bir kişiye, duruma, nesneye, fikre veya olaya karşı davranışlarına rehberlik eden yapı, hazır oluş durumu, eğilimi olarak tanımlanabilir (Akert, Aronson ve Wilson, 2012; Arkonaç, 2005). Öğretmenlerin olumlu tutuma sahip olmaları davranışlarının da olumlu olmasını, sabır ve özveri gerektiren mesleklerini daha istekli ve severek gerçekleştirmelerini sağlayacaktır (Çapa ve Çil, 2000). Öğretmenler hizmet öncesinde, mesleklerine karşı olumlu tutum geliştirecek yapıda yetiştirilmeli (Johnson and Howell, 2005), bu anlamda meslek eğitimi alırken tutumları belirlenerek olumluya dönüştürecek uygulamalara yer verilmelidir.

Cumhuriyet dönemi boyunca öğretmen yetiştirme konusunda değişik uygulamalar yapılmış ve son olarak 2015 yılında eğitim fakülteleri dışındaki kaynaklardan pedagojik formasyon yoluyla öğretmen ihtiyacının karşılanacağı kararlaştırılmıştır. Böylece eğitim fakültelerinin yanı sıra farklı fakülte öğrencilerinin de öğretmen olmaları imkânı sağlanmıştır. Alan yazında eğitim fakültesi ve pedagojik formasyon alan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarıyla ilgili yapılmış çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Bu çalışmada amaç eğitim fakültesi öğrencileri ile pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının farklı değişkenlerle karşılaştırılarak incelenmesidir.

Bu araştırma betimsel nitelikte olup, tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, Çetin (2006) tarafından geliştirilen "Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. 35 maddeden oluşan ölçek sevgi, değer ve uyum boyutlarını içermektedir. Ölçek Verilerin analizinde frekans, t-testi anova testleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler değişkenler açısından incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Formasyon, Öğretmen, Tutum

Sağlık (Formasyon) Öğretmen Adaylarının Okul Kavramına İlişkin Metaforik Algıları

Hakan Kurt
kurthakan1@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Derya Çınar
deryacinar42@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı, sağlık (formasyon) öğretmen adaylarının okul kavramına ilişkin sahip oldukları algıları metaforlar yardımıyla ortaya çıkarmaktır. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılında 69 sağlık (formasyon) öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırmada fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırmanın verileri sağlık (formasyon) öğretmen adaylarına 5 kez “okul... gibidir; çünkü...” cümlesini tamamlamasıyla elde edilmiştir. Veriler hem nitel hem nicel veri çözümleme teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, sağlık (formasyon) öğretmen adayları okul kavramına yönelik toplam 122 geçerli metafor üretmişlerdir. Bu metaforlar ortak özellikleri bakımından çözümlenmiş ve Saban (2008) kavramsal kategorilerinden yararlanılarak 10 kategori altında toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda okul kavramını katılımcıların % 26,67’si “dayanışmanın ifadesi”, % 21,67’si “bilginin ifadesi”, % 12,08’i “güzelliğin ifadesi”, % 10,83’ü “disiplinin ifadesi”, % 7,92’si “umut ve güvencenin ifadesi”, % 5,83’ü “etkileşimin ifadesi”, % 5,83’ü “gelişimin ifadesi”, % 4,17’si “araç olmanın ifadesi”, % 3,75’i “rehberliğin ifadesi” ve % 1,25’i “çalışma yerinin ifadesi” olarak algıladıkları görülmüştür. Öğretmen adaylarının 5 kez okul kavramı ile ilgili metafor üretmeleri istenmesine rağmen az ve geçersiz metaforlar ürettikleri belirlenmiştir. Bu bağlamda, öğretmen adaylarının derslerde eğitimle ilgili farklı kavram ve olgulara ilişkin metafor üretmeleri ve arkadaşlarıyla paylaşmaları istenebilir.

Anahtar Kelimeler: Okul, Metafor, Sağlık (formasyon) Öğretmen Adayları

Biyoloji Öğretmen Adaylarının Çevre Kavramına Yönelik Algıları: Bir Metafor Çalışması

Hakan Kurt
kurthakan1@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Derya Çınar
deryacinar42@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırma biyoloji öğretmen adaylarının çevre kavramına yönelik sahip oldukları algıları metaforlar yardımıyla ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya 2016-2017 eğitim öğretim yılında 71 biyoloji öğretmen adayı (1.sınıf, 2. Sınıf, 3.sınıf ve 5.sınıf) katılmıştır. Araştırmada fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırmanın verileri biyoloji öğretmen adaylarına 5 kez “çevre... gibidir; çünkü...” cümlesini tamamlamasıyla elde edilmiştir. Veriler hem nitel hem nicel veri çözümleme teknikleri kullanılarak sınıf düzeylerine göre analiz edilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, biyoloji öğretmen adayları çevre kavramına ilişkin 1.sınıf düzeyinde toplam 53 adet, 2.sınıf düzeyinde toplam 39 adet, 3.sınıf düzeyinde toplam 39 adet, 5.sınıf düzeyinde toplam 49 adet geçerli metafor üretmişlerdir. Bu metaforlar ortak özellikleri bakımından çözümlenmiş ve Aydın (2013) kavramsal kategorilerinden yararlanılarak 10 kategori altında toplanmıştır. Biyoloji öğretmen adayları çevre kavramına ilişkin metaforik algıları, kategorik olarak sınıf düzeylerine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Sonuç olarak, metaforlar biyoloji öğretmen adaylarının “çevre” kavramına ilişkin sahip oldukları algıları zihinsel imgeleri açığa çıkarmada, anlamada ve değiştirme de güçlü bir ölçme değerlendirme aracı olarak kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Çevre, Metafor, Biyoloji Öğretmen Adayları

Öğretmenlerin Öğretme-Öğrenme Anlayışları ve Güç Paylaşımı Düzeyleri: İlişkisel Bir Araştırma

Cihad Şentürk
cihadsenturk@gmail.com, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Gökhan Baş
gokhanbas51@gmail.com, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Günümüzde, öğretme ve öğrenmede gelenekselden yapılandırmacılığa doğru uzanan ciddi bir değişim olduğu görülmektedir. Öğretme-öğrenme anlayışlarında meydana gelen bu değişimin, eğitimin her alanını etkilediği gibi öğretmenlerin sınıf içi güç paylaşımı düzeylerini de etkilemesi kaçınılmazdır. İlgili alanyazında, öğretmenlerin öğretme-öğrenme anlayışlarının ve güç paylaşımı düzeylerinin ayrı ayrı incelendiği araştırmalar bulunmasına rağmen, bu iki fenomen arasındaki ilişkinin araştırıldığı bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu açıdan, öğretme-öğrenme anlayışları ile güç paylaşımı düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırılması, alanyazındaki böylesi bir boşluğu dolduracağı için büyük bir önem taşımaktadır. Ayrıca, öğretme-öğrenme anlayışları ile güç paylaşımı düzeyleri arasında nasıl bir ilişkinin var olduğunun ortaya çıkarılmasının ileride güç paylaşımı düzeyi yüksek öğretmenlerin yetiştirilmesine katkı sağlayacağına inanılmaktadır. Bu anlamda yapılan bu araştırmanın amacını, öğretmenlerin öğretme-öğrenme anlayışları ile güç paylaşımı düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırılması teşkil etmiştir.

Yapılan araştırmada, nicel araştırma yaklaşımlarından “ilişkisel tarama modeli” benimsenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Karaman il merkezinde yer alan devlete bağlı liselerde görev yapmakta olan öğretmenler (n=381) ve bu liselerde öğrenim gören öğrenciler (n=381) oluşturmuştur. Yapılan çalışmada, veri toplama araçları olarak öğretmenlere uygulanan “Öğretme-Öğrenme Anlayışları Ölçeği” ile öğretmenlerin güç paylaşımı düzeylerini belirlemek amacıyla öğrencilere uygulanan “Güç Paylaşımı Düzeyi Belirleme Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde Pearson momentler çarpımı korelasyon analizi ile çoklu regresyon analizi teknikleri kullanılmıştır. Yapılan çalışmada elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin yapılandırmacı öğretme-öğrenme anlayışı ile güç paylaşımı düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki ($r = .464$, $p < .05$) olduğu görülürken, geleneksel öğretme-öğrenme anlayışı ile güç paylaşımı düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki ($r = -.369$, $p < .05$) olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada işe koşulan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre; yapılandırmacı öğretme-öğrenme anlayışının, güç paylaşımının anlamlı bir yordayıcısı ($F[1-279] = 76.738$, $p < .05$) olduğu görülürken; yapılandırmacı öğretme-öğrenme anlayışının, güç paylaşımının yaklaşık olarak %21’ini ($R = .464$, $R^2 = .216$) açıkladığı görülmüştür. Ayrıca, geleneksel öğretme-öğrenme anlayışının, güç paylaşımının anlamlı bir yordayıcısı ($F[1-279] = 43.935$, $p < .05$) olduğu görülürken; geleneksel öğretme-öğrenme anlayışının, güç paylaşımının %13’ünü ($R = -.369$, $R^2 = .136$) açıkladığı sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlara göre yapılandırmacı öğretme-öğrenme anlayışına sahip öğretmenlerin; geleneksel öğretme-öğrenme anlayışına sahip öğretmenlere göre daha fazla güç paylaşımında bulunduğu ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Öğretme-Öğrenme Anlayışları, Güç Paylaşımı, İlişkisel Araştırma

Teachers' Teaching-Learning Conceptions and Power-Sharing Levels: A Relational Research

Abstract:

Today, it seems that there has been a serious change in teaching and learning from tradition to constructivism. It is inevitable that this change in teaching-learning conceptions affects every level of education as well as teachers' power-sharing levels in the classroom. Despite the fact that there are researches on teachers' teaching-learning conceptions and power-sharing levels separately, there is no study investigating the relationship between these two phenomena. In this respect, the study of the relationship between teaching-learning conceptions and power-sharing levels is of great importance in order to fill such a gap in the field. In addition, it is believed that revealing the relation between teaching-learning conceptions and power-sharing levels will contribute to the training of teachers with a high level of power-sharing in the future. The purpose of this research in this sense was to investigate the relationship between teachers' teaching-learning conceptions and power-sharing levels.

In the research, a "relational screening" model has been adopted from quantitative research approaches. The study group consisted of teachers ($n = 381$) and students ($n = 381$) who were working in state high schools in Karaman province center. In the study, the "Teacher-Teacher Conceptions Scale" was applied to teachers as a data collection tool and the "Power-Sharing Level Scale" was applied to students in order to determine the power sharing levels of teachers. Pearson moments correlation analysis and multiple regression analysis techniques were used in the analysis of the data obtained in the research. According to the findings of the study, it was found that there was a significant positive correlation ($r = .464$, $p < .05$) between teachers' constructivist teaching-learning conception and power sharing levels, while there was a negative correlation ($r = -.369$, $p < .05$) between traditional teaching-learning conception and power sharing a relationship.

According to the results of multiple linear regression analysis result, while constructivist teaching-learning was found to be a significant predictor of power sharing ($F[1-279] = 76.738$, $p < .05$), the constructivist teaching-learning were observed to explain approximately 21% ($R = .464$, $R^2 = .216$) of the power sharing. In addition, it is seen that the traditional teaching-learning conception is a significant predictor of power sharing ($F[1-279] = 43.935$, $p < .05$), the traditional teaching-learning conception were observed to explain approximately 13% ($R = -.369$, $R^2 = .136$) of the power sharing. According to these results, it can be said that teachers with the constructivist teaching-learning conception share more power than teachers with traditional teaching-learning conception.

Keywords: Teaching-Learning Conceptions, Power-Sharing, Relational Research

Öğretmenlerin Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi (TPAB) Algıları: Devlet Okullarında Bir Tarama Araştırması

Gökhan Baş
gokhanbas51@gmail.com, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Cihad Şentürk
cihadsenturk@gmail.com, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bilgi ve iletişim teknolojileri, son yıllarda eğitim ve öğretimin önemli bir bileşeni olarak görülmekte ve kullanılmaktadır. Bunun yanında eğitim kurumlarından beklenen hedeflerden biri de teknolojiyi etkin ve verimli kullanabilen, teknoloji okuryazarı bireyler yetiştirmektir. Bu sebeple bu hedefe ulaşmada anahtar role sahip öğretmenlerin teknolojik pedagojik alan bilgisi algılarının ortaya konulması ve buna yönelik çalışmalar gerçekleştirilmesi oldukça önemli görülmektedir. Yapılan bu çalışmada, devlet okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin teknolojik pedagojik alan bilgisi (TPAB) algıları incelenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın amacı; öğretmenlerin Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi algılarını ortaya koymak ve bu algıların çeşitli değişkenler açısından anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemektir. Öğretmenlerin TPAB algılarına ilişkin bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcı grubunu devlete bağlı farklı ortaokullar ile liselerde görev yapan ve çalışmaya gönüllü olarak katılan öğretmenler (n = 200) teşkil etmiştir. Araştırmada, öğretmenlerin Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi algılarını belirleyebilmek için "Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi (TPAB) Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde ise bağımsız gruplar t testi ile tek-yönlü varyans (ANOVA) analizi işe koşulmuştur. Araştırmadan elde edilen sonuç, öğretmenlerin Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi algılarının orta düzeyde olduğunu ortaya koymuştur. Bunun yanı sıra araştırmadan elde edilen diğer sonuçlar, öğretmenlerin TPAB algılarının cinsiyet, mesleki kıdem, eğitim durumu, görev yaptıkları öğretim kademesi, bilgisayar ve internet kullanımı semineri/kursu alma değişkenlerinden etkilendiğini göstermiştir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar, bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) öğretme ve öğrenme sürecine etkili bir biçimde entegre edebilmesi için öğretmenlerin TPAB algılarının geliştirilmesinde daha fazla çabanın gösterilmesini gerektirdiği sonucunu ortaya koymuştur. Okulların teknolojik altyapı ile donatılıp öğretmenlere ve öğrencilere bilişim teknolojilerine ait araç, gereçlerin ve ürünlerin sunulması, teknoloji okuryazarlığı için gerekli olacak yeterli bir ölçüt değildir. Alanyazında yapılan çalışmalar incelendiğinde; okulların teknolojik alt yapı ve imkânlarının gelişmiş olması, yeterli teknolojik araç ve gereçlere sahip olmalarına rağmen, öğretmen ve öğrencilerin teknolojiyi etkin ve verimli kullanmalarını noktasında yetersizliklerin olduğu göze çarpmaktadır. Bu sebeple okulların teknolojik donanımlarını artırmanın yanında teknoloji kullanımı konusunda öğrencilere ve topluma yöne verecek öğretmenlerimizin Teknolojik Pedagojik Alan Bilgileri ve algılarının geliştirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi, Demografik Bilgiler, Öğretmenler, Tarama Araştırması

Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK) Perceptions of Teachers: A Survey Research in Public Schools

Abstract:

Bilgi Information and communication technologies have been seen and used as an important component of education and training in recent years. One of the targets expected from educational institutions is to educate the technology literate individuals who can use the technology effectively and efficiently. For this reason, it is very important for the teachers who play a key role in achieving this goal to put forward the perceptions of technological pedagogical field knowledge and to carry out studies related to this. In the current research, the Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK) perceptions of in-service teachers working in public schools were investigated. The survey method was employed to investigate the in-service teachers' perceptions of TPACK in terms of demographic variables. The participants of the study consisted of voluntary in-service teachers (n = 200) from different public middle and high schools. In determining teachers' level of TPACK perceptions, the "Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK) Survey" was used in the study. In analysing the data collected in the research, the independent samples t-test and one-way variance (ANOVA) analyses were performed. The results revealed that the in-service teachers' perceptions of TPACK were at a moderate level. The results of the research also indicated that the in-service teachers' TPACK perceptions were affected by their gender, occupational experience, educational level, teaching level, and whether or not they had received computer and Internet education.

The results suggested that further efforts are required to develop the in-service teachers' TPACK perceptions in order to integrate Information and Communication Technologies (ICT) into the teaching and learning process effectively in the classroom. The provision of tools, equipment and products of schools equipped with technological infrastructure of schools and teaching technologies and information technologies to students is not a sufficient standard for technology literacy. When studies conducted in the field are examined, the fact that the technological infrastructure and facilities of the schools are developed and they have adequate technological tools and equipment, it is striking that the teachers and students are inadequate in using the technology effectively and efficiently. For this reason, besides increasing the technological equipment of the schools, it is very important to develop the Technological Pedagogical Knowledge and perceptions of the teachers who will teach students as well as the collecting direction about the use of technology.

Keywords: Technological Pedagogical Content Knowledge, In-Service Teachers, Survey Research

Öğretmen Adaylarının Bilim Kavramına İlişkin Metaforlarının İncelenmesi

Soner Mehmet ÖZDEMİR
ozdemir.soner@gmail.com, Mersin Üniversitesi
Oktay AKBAŞ
oktayakbas@yahoo.com, Kırıkkale Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bir toplumun ve bir ülkenin teknoloji, ekonomi, endüstri ve sosyal alanlarda gelişmesi ve kalkınmasında bilimin gelişimi ve bilime verilen değer çok önemli rol oynamaktadır. Türk Dil Kurumunun Büyük Sözlüğünde bilim; “Evrenin veya olayların bir bölümünü konu olarak seçen, deneye dayanan yöntemler ve gerçeklikten yararlanarak sonuç çıkarmaya çalışan düzenli bilgi” şeklinde tanımlanmaktadır. Bilim kelimesinin kökeni “bilmek” anlamına gelen Latince “Scire” sözcüğünden gelmektedir. İngilizcede kullanılan “science” kelimesi, 19.yüzyılda William Whewell tarafından türetilmiştir. Bilim, bilgiyi edinmede çok önemli bir yoldur. Bilim, daha önce tartışılan yaklaşımların karışımı olmasına karşın, doğal dünya hakkında güvenilir ve geçerli bilgiyi sistematik bir şekilde üretmek için tasarlandığından diğer yaklaşımlardan üstündür (Apaydın, 2015: 6).

Bir ülkede bilimin gelişmesi, eğitime ve öğrencilere ne kadar yatırım yapıldığıyla ve bilimsel süreç becerilerinin erken yaşlarda öğretimiyle başladığı söylenebilir. Doğan vd. (2012)’nin vurguladığı gibi, yapılan araştırmalara göre, bir insanın beyin gelişimi okul öncesi çağlarda en üst düzeye ulaşmaktadır. Bu çağlardaki çocuklar tıpkı bir bilim insanı gibi çevresindeki her olaya ve her cisme karşı duyarlıdır. Onlar hakkında büyüklerine sürekli sorular sorarlar, cisim ve eşyaları ellerine alarak, ağızlarına sokarak özelliklerini anlamaya çalışırlar. Bu nedenle bir çocuğa bilimsel düşüncenin kavratılmasına okul öncesi eğitimde başlanmalıdır ve ilköğretimin birinci kademesinde devam edilmelidir. Böyle bir eğitimden geçmemiş bir insana ortaöğretim çağında, hele hele üniversite çağında bilimsel düşüncüyü kavratmak ve benimsetmek oldukça zor hatta olanaksızdır.

Bilimsel düşüncenin ve anlayışın kazandırılmasında eğitim programları ve programların uygulayıcısı olan öğretmenler önemli rol oynamaktadır. Öğretmenlerin, öğrencilerine bilimsel anlayışı ve bilimsel süreç becerilerini etkili biçimde öğretmelerinde hizmet öncesinde aldıkları öğretmen eğitimi süreçlerinin de etkisi vardır. Öğretmen yetiştirme programlarının uygulanması sürecinde yapılan öğrenme-öğretme etkinlik ve uygulamalarının öğretmen adaylarının öncelikle kendilerinin bilimsel düşünme ve süreçlerini edinmeleri, öğretmen olduklarında da öğrencilerine bu becerileri ve anlayışı kazandırmaları beklenmektedir. Bu bağlamda, bu çalışmada öğretmen adaylarının bilim kavramına ilişkin algılarının nasıl olduğu, bilim denince akıllarına ne geldiği ya da bilimi neye benzettikleri metaforlar aracılığıyla ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu çalışmanın bulgularının, öğretmen adaylarının bilime bakış açılarını görmeye ve öğretmen eğitimi süreçlerinde bu becerilerin onlara kazandırılmasında bir veri olarak katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Çalışmada, nitel veri toplama yöntemlerinden biri olan metaforlar aracılığıyla öğretmen adaylarının bilim kavramına yönelik algıları belirlenmeye amaçlanmıştır. Çalışma grubunu, Mersin Üniversitesi ve Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören farklı bölümlerdeki öğretmen adayları oluşturacaktır. Verilerin analizi; kodlama ve ayıklama, örnek metafor listesi oluşturma, kategori belirleme, geçerlik ve güvenilirlik sağlama ve metaforları nicel veri haline dönüştürme şeklinde beş aşamalı bir süreçte gerçekleştirilecektir. Bu süreçte elde edilen bulgular adlandırılan kategori başlıkları altında yorumlanacaktır.

Kaynaklar

Apaydın, Ç. (2015). Bilimsel araştırmaya giriş. (Ed. A. Aypay). Araştırma yöntemleri: Desen ve analiz. Ankara: Anı Yayıncılık.

Doğan, N., Çakıroğlu, J., Bilican, K. & Çavuş, S. (2012). Bilimin doğası ve öğretimi. Ankara: Pegem Akademi.

Anahtar Kelimeler: Bilim, metafor, öğretmen adayları

Katılımcı İnternet Sözlüklerinde Eğitim Fakültesi Hakkındaki Düşünceler

HALİL TOKCAN

haliltokcan@gmail.com, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Soner Mehmet ÖZDEMİR

ozdemir.soner@gmail.com, Mersin Üniversitesi

Oktay AKBAŞ

oktayakbas@hotmail.com, Kırıkkale Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Ülkemizde 2018 yılında 64 devlet, 7 vakıf üniversitesinde bulunan eğitim fakülteleri öğretmen yetiştirmedeki en önemli kurumlardan biridir. Eğitim fakültesi mezunlarının öğretmen adayı olması ve öğretmenlik mesleğini icra etmeleri bu fakülte mezunlarının toplumun tüm kesimlerine hitap etmesine sebep olmuştur. Bu nedenle toplumun tüm kesimlerinde öğretmenlik mesleği ve bunların mezun olduğu eğitim fakülteleri hakkında iyi/kötü bir algı mevcuttur. Öğretmenlerin, öğrenciler ve ailelerinin yaşamlarında paylaştıkları bu rol dikkate alındığında, öğretmenlik mesleğinin algılanma biçiminin diğer birçok mesleğe göre daha özel bir anlam kazanacağı da aşiktir.

Toplum içinde eğitime atfedilen değer, demokrasi kültürünün insanlık için kazanımlarının yaygınlaşması kadar, daha mutlu insanlar ve yaşamlar için gelişmekle geri kalmak arasındaki analizleri de açığa çıkarabilecek bütünleşmeyi temsil edebilir. Bu nedenlerle, toplumun öğretmenlik mesleği ile okulu algılama biçimi ve bunun pratikteki karşılığı, toplumun kendisini var etme çabalarının niteliğini açığa çıkarmaktadır. Kısaca “okul toplumun hafızasının kodlandığı, mevcut yaşamının yansıdığı ve gelecek tasarısının şekillendiği en bütünleşmiş modeldir”. Bu nedenle, öğretmenlerden topluma uzanan beklenti ve talepler ile toplumun eğitimden ne anladığı ve öğretmene biçtiği değer özel bir sosyolojik anlam kazanmaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı katılımcı internet sözlüklerinde eğitim fakültesi hakkındaki düşünceleri ortaya çıkarmaktır. Çalışmada bu amaçla içinde bulunduğumuz bilişim çağının iletişim yöntemlerine uygun olarak gelişen, insanların bireysel olarak hemen hemen her konuda, bilgi, görüş ve düşünce beyanında bulunarak tartıştığı İnternet üzerindeki sanal tartışma ortamlarında eğitim fakülteleri hakkındaki düşünceler incelenecektir. Bu ortam türlerinden biri de günümüzde İnternet kullanıcıları, özellikle de gençler arasında oldukça popüler olan ve sıklıkla ziyaret edilen katılımcı İnternet sözlükleridir. Ülkemizdeki her yaş grubu, meslek ve sosyal statüden çok sayıda katılımcı (sözlük yazarı)’nın uzun bir zaman diliminde bir araya gelerek oluşturdukları bu platformlarda her gün yüzlerce konu hakkında binlerce entry/girdi/ görüş girilmektedir. Web tabanlı içerik çözümlemesine dayanan nitel desenli bu çalışmada, Türkiye’de katılımcı sözlükler arasında en popülerleri olan Ekşi Sözlük (1999), Uludağ Sözlük, İnstela (eski adıyla İTÜ Sözlük) (2004) ve İnci Sözlük (2009)’te ilk kuruldukları günden bugüne dek bu sözlüklerde “Eğitim Fakültesi” maddesi karşılığında girilen “entry”(görüş)’ler çözümlenerek yorumlanacaktır. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranacaktır: Eğitim fakültesi sözlük yazarları için ne ya da neler çağırıştırıyor? Ne ifade ediyor? Bu fakülteye dair önbilgilerimiz ya da kabullerimiz nelerdir? Bu fakülteler hakkında kişilerin olumlu ve olumsuz bakış açıları nasıldır? Toplumun çok değişik kesimlerinin yazar olarak katkı sunduğu bu platformlardan çıkan sonuçlara göre genel olarak toplumda eğitim fakültesi algısı nasıldır?

Anahtar Kelimeler: Eğitim fakültesi, katılımcı sözlük, internet, internet kullanıcıları

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Yaşam Becerileri ile Psikolojik İyi Oluşları Arasındaki İlişki

Melek Didin
melekdidin92@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Koray Kasapoğlu
kasapoglu@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Yaşam becerileri, “bireylerin gündelik hayatın zorlukları ve gereksinimleri ile etkili bir şekilde başa çıkmasını sağlayan, uyarlanabilir ve olumlu davranış becerileri”dir (Dünya Sağlık Örgütü [WHO], 1994). Karar verme, problem çözme, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, etkili iletişim, kişilerarası ilişkiler, öz farkındalık, empati, duygularla başa çıkma ve stresle başa çıkma becerileri olarak listelenen yaşam becerileri; karar verme ve problem çözme, yaratıcı düşünme ve eleştirel düşünme, iletişim ve kişilerarası ilişkiler, öz farkındalık ve empati, duygularla başa çıkma ve stresle başa çıkma olmak üzere beş temel yaşam becerisi altında eşleştirilmiştir (WHO, 1994). Yaşam becerileri, fiziksel, zihinsel ve sosyal iyi oluşu, yani psiko-sosyal yeterliği teşvik ettiği belirtilmiştir (WHO, 1994). Duygusal iyi oluş, fiziksel iyi oluş, bilişsel iyi oluş, ruhsal iyi oluş, kişisel iyi oluş ve sosyal iyi oluş olarak kavramsallaştırılabilen (Roothman, Kirsten, & Wissing, 2003) psikolojik iyi oluş ise hayatın varoluşsal zorlukları (örneğin anlamlı hedefler peşinde olmak, bir birey olarak büyümek ve gelişmek, başkaları ile nitelikli bağlar kurmak) karşısında algılanan gelişmedir (Keyes, Shmotkin, & Ryff, 2002). Psikolojik iyi oluş için yaşam becerilerinin gerekli olduğu düşünülebilir. Yurtdışında psikolojik iyi oluş ile yaşam becerileri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalara (Sujatha & Jayakumar, 2017) rastlansa da Türkiye’de bu iki değişken arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalara rastlanmamıştır. Literatürdeki boşluğu tamamlayacağı öngörülen bu araştırmanın amacı, (1) okul öncesi öğretmen adaylarının yaşam becerileri ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkiyi incelemek, (2) okul öncesi öğretmen adayları ile ilgili çeşitli değişkenlerin (cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, öğretim türü, genel ağırlıklı not ortalaması, yaşam becerileri ile ilgili bir ders alma durumu) ve yaşam becerilerinin okul öncesi öğretmen adaylarının psikolojik iyi oluşlarını anlamlı yordayıp yordamadığını belirlemektir. Korelasyonel desene sahip bu nicel araştırmada veriler, Bolat ve Balaman (2017) tarafından geliştirilen 30 maddelik ve Cronbach alpha güvenilirlik katsayıları .66 ile .82 arasında değişen beş faktörden oluşan 5’li Likert tipi Yaşam Becerileri Ölçeği ve Diener, Wirtz, Tov, Kim-Prieto, Choi, Oishi ve Biswas-Diener (2010) tarafından geliştirilen, Telef (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan sekiz maddelik ve Cronbach alpha güvenilirlik katsayısı .80 olan tek faktörlü 7’li Likert tipi Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ile toplanacaktır. Ayrıca, okul öncesi öğretmen adayları ile ilgili çeşitli değişkenlere (cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, öğretim türü, genel ağırlıklı not ortalaması, yaşam becerileri dersini alma durumu) ilişkin verilere ulaşmak için kişisel bilgi formu kullanılacaktır. Veri toplama araçları, bir devlet üniversitesinde öğrenim gören tüm okul öncesi öğretmen adaylarına uygulanacaktır. Toplanan nicel veriler, betimsel istatistikler, kanonik korelasyon analizi ve hiyerarşik regresyon analizi ile çözümlenecektir.

Seçilmiş Kaynaklar

Bolat, Y., & Balaman, F. (2017). Yaşam becerileri ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 6(4), 22-39.

Diener, E., Wirtz, D., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D., Oishi, S., & Biswas-Diener, R. (2010). New well-being measures: Short scales to assess flourishing and positive and negative feelings. Social Indicators Research, 97, 143-156.

Telef, B. B. (2013). Psikolojik iyi oluş ölçeği: Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 28(3), 374-384.

Anahtar Kelimeler: Yaşam becerileri, psikolojik iyi oluş, okul öncesi öğretmen adayı.

Türk Yükseköğrenimindeki Kritik Bileşen: Yeterlilikler

Mehmet Şengül
msengul@mku.edu.tr, Mustafa Kemal Üniversitesi
Harun Serpil
hserpil@anadolu.edu.tr, Anadolu Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bilim ve teknolojiye yaşanan gelişmeler neticesinde ekonominin ihtiyaç duyduğu insan gücünün, yükseköğrenim düzeyinde bir eğitim ve niteliğe sahip olması beklentisi üniversite düzeyindeki eğitim ile ekonomik sektörler arasındaki bağın güçlü olmasını zorunlu hale getirmektedir. Toprak et al. (2017) ekonomik sektörleri odağına taşıyan yükseköğrenim programlarının genellikle meslek yüksekokulu ve yüksek lisans düzeylerini baz alırken; temel doğal ve sosyal bilim programları ile akademik amaçlı programların lisans ve doktora düzeylerini hedeflediği bir yaklaşımın olduğunu tespit etmiştir.

Bu çalışmada, araştırmacılar yükseköğretim yeterliliklerini ele alırken Türk Yükseköğretimi kapsamındaki yeterliliklere ilişkin yaşanan gelişmeleri derlemektedir. Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikleri ile Türk Yükseköğretim Yeterlilikleri arasındaki referanslama çalışmalarında önem arz eden temel kıstaslar belirlenerek yükseköğretim yeterlilikleri açısından iyileşmeye açık yanlar değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme, ilgili uluslararası yükseköğretim kurumlarının raporları, uzman görüşleri ve bilimsel makaleler taranarak niteliksel içerik analizi yöntemiyle yapılmıştır. Pilcher et al. (2017) yaptığı araştırmada yeterlilikler konusunun bölgesel, ulusal ve uluslararası açıdan ciddi seviyede bir öneme sahip olduğunu vurgulamaktadır. Yükseköğretim yeterliliklerine ilişkin ülkemizde yapılan çalışmalar sınırlı düzeydedir. Bu çalışma, gerek sektörel gerekse akademik açıdan bir temel taşı konumundaki yeterliliklerin Türk yükseköğretim kurumları ve araştırmacılarına genel bir bakış açısı kazandırması açısından önem arz etmektedir. Önceki öğrenmelerin tanınması konusunun daha iyi anlaşılabilmesi için yeterlilikler bağlamındaki ölçüt ve ilkelerin yükseköğretim kurumları tarafından iyice kavranması ve sindirilmesi gerekmektedir.

Hedeflenen mezun profiline göre yükseköğrenim programları akademik ve mesleki olarak sınıflanabilmektedir. Bologna Süreci ve Avrupa Yükseköğrenim Alanı'nın etkisiyle Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Yeterlilikler Komisyonu tarafından yeterliliklerin tanımlanması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, YÖK Yeterlilikler Komisyonu, yükseköğrenim "alan yeterlilikleri" kavramını geliştirmiş ve bu kavram yükseköğrenim yeterlilikleri bağlamında internet sayfasında duyurulmuştur. Ayrıca YÖK Yeterlilikler Komisyonu, "yükseköğretim yeterlilikleri"ni yayımlamış olmasına rağmen, "mesleki eğitim yeterlilikleri" profiline tanımlanması hususunda kurumsal bir çalışma yapılmamıştır.

Bu çalışmada, yeterlilikler bağlamında tespit edilen sorunlar değerlendirilerek Türk yükseköğretimine kendine has özellikleri dikkate alınarak öneriler sunulmuştur. Bu önerilerin, 26-27 Temmuz 2017 tarihlerinde 37 ülkeden 334 katılımcı ile düzenlenen "İslam Yükseköğretim Alanının Oluşturulması" temalı Rektörler Forumunda belirtilen İslam Yükseköğretim Alanı'na temel oluşturacak hedef yeterliliklerin geliştirilmesinde de faydalı olacağı düşünülmektedir. Sonuç olarak, hem ulusal düzeyde hem de uluslararası düzeyde akademik ve sektörel bağlamda yükseköğretim şekillendirilirken yükseköğretim yeterliliklerinin gereksinimlerinin itina ile belirlenmesi ve içselleştirilmesi yükseköğretimde kalitenin sağlanmasına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yükseköğretim yeterlilikleri, Bologna Süreci, Avrupa Yükseköğrenim Alanı

Yükseköğretimde Yeni Gereksinimler: 21. Yüzyıl Becerileri

Harun Serpil
hserpil@anadolu.edu.tr, Anadolu Üniversitesi
Mehmet Şengül
msengul@mku.edu.tr, Mustafa Kemal Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eğitimciler ve iş gücü dünyası uzmanlarına göre küreselleşmenin ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle 21. yüzyıl becerileri gelecek nesillerin en ihtiyaç duyduğu özelliklerin başında gelmektedir. Ancak bu becerilerin sadece geçmiş ve mevcut koşulları kapsayacak şekilde değil de daha sağlam bir geleceğin inşa edilmesi amacıyla 21. yüzyıl becerilerinin iyi tanımlanması gerekmektedir. Gray (2016) yaptığı çalışmada, şuanda edinilmesi önemli görülen becerilerin %35'nin gelecek 5 yıl içerisinde gerekli olmayacağını bulmuştur. Yükseköğretim kademelerinde eğitim alan gençlerin de bu becerilere sahip olabilmesi için program yeterlilikleri düzeyinde ve öğrencilere sunulan derslerin içerikleri düzeyinde gerekli önlemlerin alınması önem arz etmektedir. Sanayi devrimi aşama atlayarak sanayi 4.0'a doğru ilerlerken ihtiyaç duyulan becerilerin de değişim gösterdiği günümüzde otonom siber-fiziksel sanayi imalatı, yeşil enerji, üretim ve hizmetleri, insansız ulaşım araçları gibi yeni alanlar dikkat çekmektedir.

Bu çalışma kapsamında araştırmacılar 21. yüzyıl becerilerini ele alırken Türk Yükseköğretimi kapsamındaki program ve ders yeterlilikleri ile bu becerilerin örtüşme boyutunu araştırmayı ve bu doğrultuda birtakım öneriler sunmayı amaçlamaktadır. Türk yükseköğretim kurumlarında öğrencilere sunulan programların ve derslerin geleceğin ihtiyaç duyacağı beceriler açısından geliştirilmesi gereken yönler belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma ilgili uluslararası yükseköğretim kurumları ve paydaşların raporlarının, uzman görüşlerinin ve bilimsel makalelerin taranması yoluyla niteliksel içerik analizi yöntemiyle yürütülmüştür.

Akademik ve mesleki yükseköğretim programlarında beklenen yeterliliklerin meta-öğrenme içerisinde bilgi, beceri ve yetkinlik bakımından ihtiyaç duyulan 21. yüzyıl becerilerini kapsamı hedeflenen mezun profillerin nitelik düzeyinin artmasında etkili olacaktır. Bologna Süreci ve Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın amaçladığı doğrultuda rekabet edilebilirlik, hareketlilik ve şeffaflık ilkeleri ışığında Türk yükseköğretim kurumlarının potansiyel mezunlarına bu becerileri sağlaması dünya üniversiteleri ile yarışabilmeleri için gereklidir. Dünya Ekonomi Forumu tarafından yayınlanan "Geleceğin Meslekleri" (2016) adlı raporda 2015 ve 2020 yıllarında ihtiyaç duyulması beklenen beceriler karşılaştırılmış ve bu becerilerin çoğunlukla değişmediği ancak önem sırası büyük değişiklik göstermektedir.

Bu araştırmanın sonuçları, 21. yüzyıl becerilerinin farklı çerçevelerde farklı tanımlarla sınıflandırıldığını, bu becerilerin sadece teknoloji, dijital ve bilgisayar becerileri bazında olmadığını göstermektedir. Bununla birlikte, araştırma bulguları temel beceriler olarak problem çözme, eleştirel düşünme, işbirlikçilik, iletişim ve yaratıcılık becerilerini öne çıkarmaktadır.

Anahtar Kelimeler: 21. yüzyıl becerileri, yükseköğretim, yeterlilikler, Bologna Süreci ve Avrupa Yükseköğretim Alanı

Farklı Disiplinlerdeki Öğretmen Adaylarının Öğrenme ve Öğretme Hakkındaki Anlayışları

Filiz KABAPINAR
filizk@marmara.edu.tr, Marmara Üniversitesi
Yücel KABAPINAR
ykabapinar@marmara.edu.tr, Marmara Üniversitesi
Büşra GÜNEY
busraguney34@gmail.com, Marmara Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eğitim sisteminde gerçekleştirilen yeniden yapılanma süreci ile benimsenen eğitim felsefesi öğrenmeyi bilginin pasif bir biçimde alınması olarak kabul edilemeyeceğini göstermektedir. Bunun yerine bilginin, sahip olunan bilgilerin yapılandırılması ile edinilebileceğini belirtmektedir. Böylece öğretim bilginin öğretmenden öğrencilere geçişi şeklinde düzenlendiği bir sistem olmaktan çıkmaktadır. Öğrencilerin ön bilgisinin öğretimi planlama ve uygulamada önem taşıdığı ve öğretmenin yeniden yapılandırmayı sağlayacak öğretim stratejilerini seçip, uyguladığı bir sistem şeklinde algılanmaktadır. Bu durum, hizmet öncesi öğretmen eğitimi programının, aday öğretmenlere yukarıda sözü edilen yeni rolü kazandırmasını gerekli kılmaktadır. Öte yandan, bazı araştırmalar öğretmenlerin sınıftaki karar ve davranışlarının öğrenme ve öğretme ile ilgili anlayışları tarafından yönlendirildiğini ortaya koymaktadır. Diğer bir deyişle, öğretmenin uygulamak üzere seçtiği öğretim yöntem ve etkinlikleri aslında benimsediği öğrenme kuramının pratiğe dökülmüş halidir. Sonuç olarak, öğretmen adaylarının öğrenme ve öğretme ile ilgili anlayışlarının bilinmesi, öğretmen eğitimi programının hedefine ulaşmasına yardımcı olacaktır.

Bu düşünceden hareketle bu çalışmada farklı disiplinlerde okumakta olan son sınıftaki öğretmen adaylarının öğrenme ve öğretme anlayışlarını belirlemek ve bu anlayışların benimsenen yapılandırmacılık eğitim anlayışıyla uyumunu incelemek hedeflenmiştir. Durum çalışması olarak temellendirilen bu çalışmada Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesinin farklı öğretmenlik programlarında okumakta olan son sınıftaki öğretmen adaylarının (n= 100) öğrenme ve öğretme ile ilgili anlayışları açık uçlu anket ile belirlenmiştir. Araştırmaya fen bilgisi, kimya, özel eğitim, sınıf öğretmenliği, matematik ve sosyal bilgiler öğretmenliği anabilim dalındaki öğretmen adayları katılmıştır. Anket toplamda 6 açık uçlu soru içerecek biçimde tasarlanmıştır. Sorulara ek olarak öğretmen adaylarından öğrenmenin gerçekleştiğini düşündükleri bir sınıfın resmini çizmeleri ve çizdikleri resmi açıklamaları istenmiştir. Anket öğretmen adaylarına mezuniyet aşamasına geldikleri bahar döneminin son ayında uygulanmıştır. Böylelikle mezuniyetlerine çok kısa bir süre kalmış olan öğretmen adaylarının öğrenme ve öğretme anlayışlarını belirlemek olanaklı olmuştur. Ankete ilave olarak öğretmen adayları arasından maksimum çeşitlilik örnekleme tekniğine uygun olarak seçilen 20 öğretmen adayı ile yüz yüze mülakatlar da gerçekleştirilmiştir. Anket sorularına verilen sözel yanıtlar içerik analizine tabi tutulmuştur. Gerek sözel yanıtlar gerekse çizilen resimler analiz edilirken ilk olarak öğrenmenin gerçekleştiği bir sınıftaki öğretmen ve öğrencilerin rolleri belirlenmiş, sonra da bu rollerin hangi öğrenme kuramının pratiğe dökülmüş şekli olduğuna karar verilmiştir.

Yazılı yanıtlarından öğretmen adaylarının yapılandırmacılık eğitim felsefesini bildikleri anlaşılmaktadır. Öte yandan öğretmen adayları arasında bu anlayışa hem öğrenme hem de öğretme kapsamında geçiş yapmış olanlarının az sayıda oldukları anlaşılmıştır. Bazı öğretmen adaylarının yapılandırmacılık öğrenme anlayışına geçiş yapmış olduğu ancak yapılandırmacı öğretme anlayışına geçiş yapamamış olduğu belirlenmiştir. Disiplinlerin ayrı ayrı incelemesi sonucunda sosyal bilgiler, özel eğitim, fen bilgisi ve sınıf öğretmenliğinde okuyan öğretmen adaylarının yapılandırmacılık felsefesini öğretim boyutunda diğer disiplinlere kıyasla daha fazla benimsemiş oldukları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretim Stratejileri, Öğretmen Adayları, Yapılandırmacı Eğitim Felsefesi

Farklı Öğrenme Stillere Sahip Öğrencilerin Öğretmen Profili Tercihlerinin Belirlenmesi

Büşra GÜNEY
busraguney34@gmail.com, Marmara Üniversitesi
Filiz KABAPINAR
filizk@marmara.edu.tr, Marmara Üniversitesi
Sibel CENGİZHAN
sibel@marmara.edu.tr, Marmara Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğrenmenin çıktıları ve öğretimin başarısı pek çok etmene bağlıdır. Bunların içinde sınıf ortamı ve öğretmen profili en büyük role sahiptir. Nitekim aynı öğretim programının uygulamalarına karşın farklı öğretmen profilleri farklı eğitim ve öğrenme çıktıklarına neden olabilmektedir. Her öğrencinin zihninde geçmiş yaşantısından bir öğretmen yer alır. Aynı sınıftaki tüm öğrencilerin adını zikredeceği öğretmen bazen farklı olur. Bu durumun altında yatan neden öğrencilerin tercih ettikleri öğretmen profilindeki farklılık olabilmektedir. Yine bu durumun bir diğer nedeni öğrencilerin bireysel farklılıklarıdır. Nitekim öğrencilerin öğrenme stilleri tercih ettikleri öğretim yöntemlerini ve dolayısıyla öğretmen profillerini farklı kılabilir. Öğretim tasarımlarının etkililiğini inceleyen araştırmalar öğrencilerin öğrenme stillerindeki farklılıklarını dikkate almamaktadır. Öğretmen profillerinin öğrencilerin tercihleri ile uyumu öğretimin etkililiğini arttırabilecektir. Öğrencilerin öğretmenlerine olan yaklaşımlarını sahip oldukları öğrenme stilleri etkilemektedir. Öğrenme stillerinin öğrencilerin öğretmen profilleri ile olan ilişkisini belirleyen herhangi bir çalışmaya rastlanılmadığından bu araştırmada söz konusu ilişkiyi belirlemek hedeflenmiştir.

Bu çalışmada öğrencilerin, öğrenme stilleri ile tercih ettikleri öğretmen profilleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma 2016 – 2017 eğitim-öğretim yılında İstanbul'da bulunan bir devlet lisesinde okumakta olan 9. ve 10. sınıf öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya 196 lise öğrencisi katılmıştır ve bu öğrenciler arasında özel öğrenim öğrencileri de yer almaktadır. Öğrencilerin öğrenme stilleri Grasha Riechmann Öğrenme Stilleri ölçeği kullanılarak belirlenmiştir. Öğretmen profili seçimi anketi 5 sorudan oluşacak biçimde tasarlanmıştır. Ankette her bir soruda A ve B öğretmen tipi betimlenmiş ve öğrencilere hangi öğretmen tipini tercih ettikleri sorulmuştur. Verilen öğretmen tipleri tasvir edilirken öğretmenin tek bir özelliğinde değişiklik yapılmıştır. Öğrencilere ayrıca öğretmen profillerini seçim nedenleri de sorulmuştur. Tercihlerini seçim yaparak belirten öğrenciler neden o tercihte bulduklarını açık uçlu soruya yazılı olarak verdikleri yanıtlarla belirtmiştir. Öğrencilerin yazılı yanıtları içerik analizi ile değerlendirilmiştir.

Öğrencilere Grasha Riechmann Öğrenme Stilleri Testi uygulanmış ve öğrencilerin % 22,4'ünün işbirlikli, % 10,2'sinin kaçınan, % 30,6'sının yarışmacı, %17,9'unun bağımlı, % 11,2'sinin bağımsız ve % 7,7'sinin katılımcı öğrenme stiline sahip oldukları belirlenmiştir. Çalışmaya katılan 196 öğrencinin 1. Soruya verdikleri yanıtlara göre; öğrencilerin % 89,8'i B öğretmen profilini tüm öğrenme stiline sahip olan öğrenciler aynı oranlarda tercih ettiği belirlenmiştir. Öğrencilerin 2. Soruya verdikleri yanıtlara göre; % 84,2'si A öğretmen profilini tüm öğrenme stiline sahip olan öğrenciler aynı oranlarda tercih ettiği belirlenmiştir. Öğrencilerin 3. Soruya verdikleri yanıtlara göre; % 56,1'i A öğretmen profilini bağımlı, bağımsız ve kaçınan öğrenme stiline sahip öğrencilerin, % 40,8'i B öğretmen profilini katılımcı, yarışmacı ve işbirlikli öğrencilerin tercih ettiği belirlenmiştir. Öğrencilerin 4. Soruya verdikleri yanıtlara göre; % 50,5'i A öğretmen profilini bağımlı, işbirlikli, katılımcı ve kaçınan öğrenme stiline sahip öğrencilerin, % 45,9'u B öğretmen profilini yarışmacı ve bağımsız öğrenme stiline sahip öğrencilerin tercih ettiği belirlenmiştir. Öğrencilerin 5. Soruya verdikleri yanıtlara göre; % 54,1'i B öğretmen profilini bağımlı, işbirlikli, katılımcı ve bağımsız öğrenme stiline sahip öğrencilerin, % 42,9'u A öğretmen profilini kaçınan ve yarışmacı öğrenme stiline sahip öğrencilerin tercih ettiği belirlenmiştir.

Sorularda verilen A ve B öğretmen profillerinin tipleri benzer özellik göstermekle birlikte tek bir özellikleri farklılık taşımaktadır. Her soruda da öğretmen profillerine bir önceki sorudan farklı özellik taşımaları sağlanmıştır. Araştırmanın bulguları öğrencilerin öğrenme stillerinin tercih ettikleri öğretmen profilini etkilediği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Grasha Riechmann, Öğrenme stilleri, Öğretmen Profili, Tercih, Öğretim yöntemi, ilişki araştırma

Öğretim Elemanlarının Eleştirel Düşünme Becerilerini Destekleme Düzeyleri

Mustafa Durmuşçelebi
mdcelebi@gmail.com, Erciyes Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eleştirel düşünce “aklımızı ve geçmişten getirdiğimiz bilgileri kullanarak konular hakkında en mantıklı ve savunulabilir sonuçları çıkarmak için kullandığımız, mantıklı düşüncenin önüne çıkabilecek engelleri ve problemleri tespit ederek üstesinden gelmeyi hedefleyen bir süreçtir.” (Greg R.Haskins) Bu ve benzeri tanımlar genel olarak aklın ve mantığın gücüne ve bilişsel becerilerine vurgu yapmaktadır. Eleştirel düşünme süreci geçmişten getirilen bilgi ve inançları irdeler, kişinin toplumda karşılaşılabileceği sorunlar karşısındaki duruşunu ve tavırlarını belirler. Bu sebeple eleştirel düşünme becerilerine sahip nitelikli bir birey olabilmek çok önemli ve hassas bir konudur. Bu noktada üniversite eğitiminin payı oldukça büyüktür. Üniversite eğitiminin en önemli kazanımlarından biri öğrencilere eleştirel düşünme yetisinin kazandırılması ve geliştirilmesidir. Bu becerilere sahip olmayan insanlar hangi akademik alanda olursa olsun özgün ve yaratıcı fikirler üretemezler.

Bu araştırmada öğrenci algılarına göre öğretim elemanlarının eleştirel düşünmeyi destekleme davranışlarını gösterme düzeylerinin belirlenmesi ve bazı değişkenlere göre farklılıklarını tespit etmek amaçlanmaktadır. Bu amaçla aşağıdaki alt sorulara yanıt aranacaktır.

1. Öğretim elemanlarının eleştirel düşünme becerilerini (katılım, bilişsel olgunluk ve yenilikçilik) öğrenci görüşlerine göre kazandırma düzeyleri nasıldır?

2. Öğrenci görüşlerine göre, öğretim elemanlarının eleştirel düşünme becerilerini geliştirmede kullanılan etkinlikleri uygulama düzeyleri, öğrencilerin;

A) Cinsiyetlerine,

B) Mezun oldukları bölümlere,

C) Akademik başarılarına,

D) Politika ile ilgilenme durumlarına ve

E) Araştırma amaçlı internet kullanma sıklıklarına göre farklılık göstermekte midir?

3. Öğretim elemanlarının eleştirel düşünme becerilerini uygulama düzeyleri ile öğrencilerin akademik başarıları arasında bir ilişki var mıdır?

Bu çalışma, mevcut durumu betimlemek amacıyla yapılan tarama modelinde bir araştırmadır. Bu araştırma gereğince Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi son sınıf öğrencilerinden oluşan 258 kadın ve 89 erkek olmak üzere toplam 347 öğrencinin katılımı ile 25 maddeden oluşan “UF/EMI Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği (Ertuş Kılıç & Şen, 2014)” kullanılarak bilgiler elde edilmiştir. Bu ölçek üç alt boyuttan oluşmaktadır; katılım, bilişsel olgunluk ve yenilikçilik. Likert tipi ölçekte, kesinlikle katılmıyorum (1 puan), katılmıyorum (2 puan), kararsızım (3 puan), katılıyorum (4 puan), kesinlikle katılıyorum (5 puan) yanıtları bulunmaktadır.

Araştırma öğrencilerin cinsiyetleri, öğrenim gördükleri alanlar, akademik başarı düzeyleri, politika ile ilgilenme durumları ve araştırma amaçlı internet kullanım süreleri olarak beş ayrı problem durumu olarak incelenmiştir ve araştırma bulgularına göre en belirgin farklar araştırma amaçlı internet kullanımı ve öğrenim görülen bölümlerden elde edilmiştir. Öğretim elemanlarının eleştirel düşünmeyi destekleme davranışları bölümlere göre ele alındığında bu davranışların en fazla Fen Bilgisi öğretmenliği bölümünde, en az ise İngilizce öğretmenliği bölümünde görüldüğü tespit edilmiştir. Diğer taraftan araştırma amaçlı internet kullanımına baktığımızda ise, ayda 30-60 saat arası araştırma amaçlı internet kullanan öğrencilerin bu davranışları en fazla düzeyde gözlemledikleri buna zıt olarak ayda 0-30 saat arası araştırma amaçlı internet kullananların ise bu davranışları gözlemlemedikleri bulguları elde edilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bilgiler ışığında başta öğrencilerin öğrenim gördükleri akademik alanlar olmak üzere, araştırma amaçlı internet kullanımı ve politika ile ilgilenme düzeylerine göre de öğretim elemanlarının ilgili davranışları gösterme düzeyleri açısından bir çok farklılık gözlenmiştir. Öğrencilerin araştırmacı özellikleri, politika ve gündeme olan ilgileri ve ilgilenme durumları kişiliklerine yansımakta ve farkındalıkları artmaktadır. Bu doğrultuda daha eleştirel düşünebilen bireyler olmalarının yanı sıra, çevrelerindeki eleştirel düşünmeye eğilimli insanları fark edip kendilerine ne derece yararlı olabildiklerinin de farkına varmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Düşünme, Eleştirel Düşünme Becerileri ,Eleştirel Düşünme Eğilimi, Eğitim Fakültesi Öğretim Elemanları

Üniversite Öğrencilerinin Kopya Çekme Davranışlarında Ders Hocalarının Etkisinin İncelenmesi

İhsan Nuri DEMİREL
indemirel@agri.edu.tr, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Üniversite diğer eğitim kademelerinden farklı olarak daha özgürlükçü bir yapıya sahip olması gereken bir yer olarak kabul edilmektedir. İlkokuldan liseye kadarki dönemde çocuk olarak değerlendirilen öğrenci, bu eğitim kademesinde artık olaylara çok yönlü bakabildiği bir çağa ulaşmaktadır. Bu çağda entelektüel düşünce hâkim olmakta, kişi kendisinin farkına vararak, çeşitli sorumluluklarının bilincinde olarak bunları en iyi şekilde yerine getirmeye çalışmaktadır. Ne yazık ki her zaman ideal olanla karşılaşma imkânımız bulunmamaktadır. Bu durum, bazen öğrencinin kendisinden; bazen çevresinden; bazen de hocalardan kaynaklanmaktadır. Öğrenci daha önce edinmiş olduğu bazı olumsuz davranışlarını üniversite ortamında da devam ettirmeye çalışmakta herhangi bir problemle karşılaşılması halinde; kötü olarak nitelendirilebileceğimiz bu davranışlarını daha etkili bir şekilde sergileme yoluna gitmektedir. Bu olumsuz davranışların başında ise üniversite eğitiminde aldığı dersleri geçmek için çalışmak yerine o derslerde kopya çekerek haksız başarılar elde edilmesi gelmektedir. Kopya çekmek, Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre genellikle yazılı sınavlarda soruları cevaplamak için bir kaynağa gizlice bakmak olarak tanımlanmaktadır. Bu durum adalet, doğruluk, sorumluluk v.b. gibi değerlerden yoksunluğun bir ifadesi olarak değerlendirilmektedir.

Araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin kopya çekme davranışlarının sebeplerini ortaya koymak ve bunların giderilmesi noktasında eğitim ve öğretim ortamlarında yapılması gerekenler konusunda çözüm önerileri sunmaktır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Araştırma kapsamında bir devlet üniversitesinin çeşitli bölümlerinde okuyan 32 öğrenciye ulaşılmış olup yarı yapılandırılmış görüşme formuyla öğrencilere sorular yöneltilmiş ve alınan cevaplar, içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular soru başlıkları dikkate alınarak tabloleştirilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre öğrenciler, kopya çekme sebeplerini başarısızlık korkusu, ezber, hocaların dersten kalırsınız tehdidi olarak ifade etmişlerdir. Kopya çekme konusunda hocanın etkisinin olup olmadığı sorusuna ise hocanın sevilmemesi, hocanın dersi anlatamaması gibi cevaplar verildiği tespit edilmiştir. Yine öğrencilere, kopya çekme davranışlarının olmaması için neler yapılabilir? Sorusu yöneltilmiş, bu soruya şu cevapları vermişlerdir:

-Hocaların kopya konusunda toleranslı olmaması gerekir (Bayan/23/İslami İlimler/3. sınıf).

-Ezbere yönelik sınavlar olmazsa kopya çekme gereksinimi hissedilmez (Bayan/22/Okul Öncesi Öğretmenliği/ 3. Sınıf).

-Dersin iyi anlatılmaması, ders dışı konuların anlatılmaması (Bayan/ Tarih/ 19/ 1. Sınıf).

Verilen cevaplara bakıldığı zaman gerçekten öğrenme öğretme sürecinde yapılan sınavlarda görülen kopya çekme davranışlarının ders hocasının ders ile ilgili yeterlilikleri ve tutumuna bağlı olarak değiştiği görülmektedir. Bunun da üniversite hocalarının ölçme ve değerlendirme konusunda uyulması gereken kurallara uymamasından kaynaklandığını bunun düzeltilmesi noktasında da programın hedefleri gerçekleştirilirken mutlaka ölçmenin bütünsel açıdan göz önünde bulundurularak uygulamaların yapılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Değerler, Ölçme ve Değerlendirme, Kopya, Üniversite Öğrencileri

KPSS Kaygısının Son Sınıf Eğitim Fakültesi Öğretmen Adayları Üzerindeki Etkisi

Sabri SİDEKLİ
ssidekli@mu.edu.tr, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Abdullah GÖKDEMİR
gokdemir@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Derya ERTOĞRUL
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırma eğitim fakültesinde öğrenim gören son sınıf öğretmen adaylarının KPSS kaygısını ortaya koyabilmek amacıyla yapılmıştır. Bu doğrultuda nitel ve nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma hem nitel hem de nicel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma araştırma yöntemiyle desenlenmiştir. Araştırmanın evrenini 2017-2018 eğitim öğretim yılı güz döneminde Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Sınıf Eğitimi, Türkçe Öğretmenliğinde öğrenim gören son sınıf öğretmen adayları oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleme araştırma evreni içerisinde rastgele yöntemle belirlenmiş olan 230 öğretmen adayı arasından gönüllü olan son sınıf 171 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak beşli likert tipi 19 maddeden oluşan KPSS kaygı ölçeği uygulanmıştır. Araştırmada KPSS ve sözlü (mülakat) sınava ilişkin üç adet açık uçlu madde sorulmuştur. Açık uçlu maddelere KPSS kaygısı üzerine metaforlarının belirlenmesi amacıyla yer verilmiştir. Metaforlarla öğrencilerin sözlü mülakat hakkındaki görüşleri belirlenmiştir. Örnekleme yer alan öğrencilerden elde edilen verilerin normal dağılım göstermesi nedeniyle araştırmada verilerin analizinde parametrik testler uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizin bağımsız gruplar t Testi ve tek yönlü varyans analizinden yararlanılmıştır. Araştırma grubundan elde edilen verilerin güvenilirlik değerinin belirlenmesi için cronbach's alpha değerine bakılmış ve .86 olarak bulunmuştur.

Araştırmada elde edilen veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının KPSS'ye yönelik kaygılarından öğrenim gördükleri alanlara göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının açık uçlu maddelere verdikleri cevaplar incelendiğinde KPSS'ye yönelik metaforlar dört kategoride toplanmıştır. KPSS sonrası yapılan sözlü sınavlara yönelik yapılan metaforlar ve tanımlamalar iki kategoride toplanmıştır. Öğretmen adayları atama öncesi yapılan sözlü sınavlarının yapılmaması gerektiği hususunda görüş bildirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kamu personeli seçme sınavı, öğretmen adayları, sınav kaygısı, metafor

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleği için GÜdülenme Nedenlerinin Bölümler Arasında Farklılaşması

Murat İbrahim YAZAR

myazar@kmu.edu.tr, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Serhat AYDIN

aydins@kmu.edu.tr, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Hatice ÇETİN

haticecetin@kmu.edu.tr, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de farklı üniversitelerde öğrenim gören okul öncesi, sınıf, ilköğretim matematik ve ortaöğretim matematik öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleği için güdülenme nedenlerinin bölümler arasında nasıl farklılaştığını ortaya koymaktır. Araştırmanın örneklemini Türkiye’nin farklı bölgelerinde yer alan 16 üniversiteden 1878 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Örneklem, 1446 (% 77) kadın ve 432 (% 23) erkek öğretmen adayından meydana gelmektedir. Sınıf değişkeni açısından, 1364 kişi (% 72,6) birinci sınıf, 176 kişi (% 9,3) ikinci sınıf, 187 kişi (% 9,9) üçüncü sınıf ve 51 kişi (% 8,0) dördüncü sınıf öğrencisidir. Bölüm açısından, 216 kişi (% 11,5) okul öncesi öğretmenliği, 624 kişi (% 33,2) sınıf öğretmenliği, 917 kişi (% 48,8) ilköğretim matematik öğretmenliği ve 121 (% 6,4) kişi ortaöğretim matematik öğretmenliği programlarından yer almaktadır. Veriler, TEDS-M çalışmasında kullanılan ve Aydın ve Çelik (2017) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan ölçek yardımıyla toplanmıştır. Ölçeğin Türkçe formu toplam dokuz sorudan oluşmaktadır. Bu sorulardan altısı dış ve üçü iç güdülenme nedenlerini ortaya koymaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlamasının iki faktörlü yapıda olduğu, bu iki faktörün açıkladığı toplam varyansın % 50 ve ölçeğin tamamı için Cronbach alfa güvenirliği 0.75 ve Mc Donald omega güvenirliği 0.85, ölçeğin her iki faktörü için de güvenirlik katsayıları 0.74 üzerinde ve madde-toplam korelasyonları 0.54 üzerinde bulunmuştur (Aydın ve Çelik, 2017). Ölçeğin iç güdülenme faktörü altında yer alan “Matematiği Seviyorum” maddesi için sadece madde düzeyi farklılaşmalara bakılmış, bu maddeye verilen yanıtlar iç güdülenme toplam puanının hesaplamasına katılmamıştır. Ölçeğin uyarlamasını yapan yazarların da önerileri bu doğrultudadır. Verilerin analizinde SPSS paket programı yardımıyla betimsel istatistik, tek yönlü ANOVA testi, Kruskal Wallis – H testi ve Tukey HSD testi kullanılmıştır. Bu çalışmada farklı bölümlerde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği için güdülenme nedenlerinin bölümler arasında anlamlı fark gösterdiği saptanmıştır. Bu farklılaşmanın; hem iç(intrinsic), hem dış(extrinsic) güdülenme bakımından hem de bazı maddeler düzeyinde ortaya çıktığı görülmüştür. Bu çalışmada Türkiye’deki öğretmen adaylarının bölümler arasında öğretmenlik mesleği için güdülenme nedenleri bakımından oluşan farkın olası bazı nedenleri bu çalışmada tartışılmakla birlikte bu ve başka nedenlerin farklı yöntemlerle derinlemesine incelenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmeni adayı, öğretmenlik mesleği için güdülenme, okul öncesi öğretmenliği, sınıf öğretmenliği, ilköğretim matematik öğretmenliği, ortaöğretim matematik öğretmenliği

Öğretmen Yetiştirmede Pedagojik İnançların Önemi

Çiğdem Şahin Taşkın
csahin@comu.edu.tr, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Hanife Esen Aygün
hanifeesen@comu.edu.tr, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Pedagojik inançlar öğretme ve öğrenme üzerine doğru olduğunu düşündüğümüz anlayış, açıklama ve görüşleri kapsayan inançları içerir. Buna göre, öğretmen adaylarının pedagojik inançları nitelikli bir öğrenme-öğretme sürecinde tercih ettikleri yollar ve benimsedikleri bakış açıları hakkında bilgiler verir. Alanyazın pedagojik inançların geleneksel ve yapılandırmacı olmak üzere iki kategoride incelendiğini göstermektedir. Araştırmacılar geleneksel pedagojik inançlara sahip öğretmenlerin öğrencilerini pasif alıcı olarak algılamak; yapılandırmacı inançlara sahip öğretmenlerin öğrencilerinin bilgiyi yapılandırarak öğrenmeleri için uygun ortam hazırladıklarını belirtmektedir. Ayrıca, alanyazın eğitimde öğretmen adaylarının inançlarının önemini vurgulamaktadır. Araştırmalar öğretmen adaylarının öğretmen yetiştirme programlarına öğretme ve öğrenmeye ilişkin halihazırda yerleşmiş inançlarla başladığını göstermektedir. Birçok çalışma eğitimde pedagojik uygulamaların inançlar tarafından düzenlendiğini ve bu inançların öğretmenlerin daha önce yaşadıkları deneyimler ve kendi okul yaşantıları sonucunda oluştuğunu ifade etmektedir. İnançlar adayların öğrenimleri sırasında edinmiş oldukları bilgileri yorumlama ve şekillendirmelerine yardımcı olmaktadır. Bu durum sınıf içindeki davranış ve uygulamalara da yansımaktadır. Dolayısıyla, öğretmen adaylarının inançları adayların kendi öğrenmelerini ve gerçekleştirdikleri uygulamaları etkilemektedir. Öğretmen yetiştiriciler ve öğretmen adayları öğretmen yetiştirme programları kapsamında öğrenme ve öğretmeye ilişkin anlayışlarını tartışma fırsatı bulurlar. Bu süreçte, öğretmen adaylarının inançları gerçekleştirdikleri bu tartışmalardan ve edindikleri deneyimlerinden etkilenerek sürekli olarak sorgulanır ve almış oldukları eğitim doğrultusunda şekillenir. Bu açıklamalar doğrultusunda, bu çalışmada öğretmen adaylarının pedagojik inançlarının öğretmen yetiştirmedeki önemi açıklanacaktır. Öğretmen Adaylarının öğretmen yetiştirme programlarına dahil olurken beraberinde getirdikleri öğretime ilişkin inançlarını değiştirmek oldukça zor olmakla birlikte imkansız olmadığı alanyazın tarafından belirtilmektedir. Yukarıdaki açıklamalar dikkate alındığında, adayların öğretmen yetiştirme programlarına girerken sahip oldukları pedagojik inançlarının incelenmesi nitelikli öğrenme-öğretme sürecinin sağlanması için gerçekleştirilecek reformlarda veya var olan programların etkili bir biçimde uygulanmasında adayların inançlarını ne kapsamda değiştirmemiz gerektiği hakkında bize bilgiler verecektir. Bu sebeple, öğretmen Adaylarının inançlarının incelenmesi ve geliştirilmesi öğretmen yetiştirme programlarının hedeflerinden bir olarak dikkate alınmalıdır. Ayrıca, öğretmen adaylarının pedagojik inanç ve uygulamaları arasındaki ilişkinin farkına varmaları ve bu konuda kendi inanç ve uygulamalarını gözden geçirmeleri uygulamalarını sistematik ve etkili bir biçimde geliştirmelerine yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Pedagojik İnanç, öğretmen adayı, öğretmen yetiştirme

Öğretmen Adaylarının Sosyo-Kültürel Özelliklerinin İncelenmesi

Taha Yazar
tahayazar2011@gmail.com, Dicle Üniversitesi
İsmail Keskin
ikeskin@dicle.edu.tr, Dicle Üniversitesi
İsmail Kinay
ismailkinay84@gmail.com, Dicle Üniversitesi
Mehmet Aydın
mehaydin2008@gmail.com, Dicle Üniversitesi
Behçet Oral
oralbehcet@dicle.edu.tr, Dicle Üniversitesi
Mesut Bütün
mbutun@cumhuriyet.edu.tr, Cumhuriyet Üniversitesi

Bildiri Özeti:

1981 yılında Yükseköğretim Kurulunun kurulmasından sonra, 1982 yılında çıkarılan 2547 sayılı “Yüksek Öğretim Kanunu”yla öğretmen yetiştirme sorumluluğu, Milli Eğitim Bakanlığından alınarak üniversitelere devredilmiş ve eğitim enstitüleri, eğitim yüksekokulu adını almıştır. 1989-1990 öğretim yılında ise her düzeyde öğretmen yetiştiren okulların eğitim süresi dört yıla çıkartılmış ve eğitim fakültesi haline getirilmiştir. Yükseköğretim Kurulu, 1997 yılında gerçekleştirdiği eğitim fakültelerinde yeniden yapılanma projesi çerçevesinde, tüm eğitim fakültelerinin yapılanmasına ve programlarına birlik getirmiştir. Bu modelle, çağdaş öğretmen yetiştirme modeline kavuşulmuştur. Söz konusu model, 2006 yılında programlar açısından yeniden düzenlenmiştir. Eğitim fakültelerine giriş şekli bir çok kez değişen üniversite giriş sınavları vasıtasıyla olmaktadır. Öğretmen Adaylarının seçimi için merkezi yerleştirme puanı dışında herhangi ek bir ölçüt getirilmemiştir. Bu durum yeterli puanı sağlayan herkesin öğretmen adayı olarak eğitim fakültelerine girebileceğini göstermektedir.

Nitelikli öğretmen yetiştirmek için öğretim elemanının öğrencisini tanıması ve onlarla mümkün olduğunca ilgilenmesi gerekir. Öğretmen Adaylarının demografik ve sosyo-kültürel özelliklerinin bilinmesi daha nitelikli öğretmen yetiştirme için gerekli önlemlerin alınmasına kaynaklık edebilir. Bu doğrultuda öğretmen yetiştirme programlarının yeniden gözden geçirilerek ihtiyaçlara göre yeniden düzenlenmesine olanak sağlayabilir. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı 2017-2018 eğitim öğretim yılında Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının sosyo-ekonomik özelliklerinin betimlenmesidir.

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama araştırması kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2017-2018 eğitim öğretim yılında Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesinde öğrenim gören tüm öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında araştırma evrenini tamamına ulaşılması amaçlanıldığından örneklem alma yoluna gidilmemiştir. Öğretmen adaylarını demografik ve sosyo kültürel özelliklerini belirleme amacıyla araştırmacılar tarafından bir anket geliştirilmiştir. Geliştirilen anket 2017-2018 eğitim öğretim yılı güz ve bahar dönemlerinde uygulanmıştır. Veriler yüzde ve frekans analizine tabi tutulmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre öğretmen adaylarının yaş aralıklarının 18 ile 42 arasında değiştiği görülmüştür. Öğretmen Adaylarının ailelelerinin ortalama geliri asgari ücretin biraz üzerinde bulunmuştur. Öğretmen adaylarının ders çalışmada tamamına yakın kesiminin bireysel çalışmayı tercih ettiği belirlenmiştir. Kampüs içindeki akademik aktivitelere (panel, konferans vb.) katılım düzeyinin “yılda 1-3 kez” düzeyine yakın olduğu, sosyal aktivitelere (sinema, tiyatro, gösteri vb.) katılma düzeyinin “yılda 1-3 kez” düzeyine yakın olduğu, toplumsal hizmetlere (Kızılay, Yeşilay vb.) katılma düzeyinin “hiç” düzeyine yakın olduğu, sportif faaliyetlere katılma düzeyinin hiç” düzeyine yakın olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğretmen Adaylarının tamamına yakınının herhangi bir öğrenci topluluğuna üyeliği bulunmamaktadır. Öğretmen Adaylarının tamamına yakınının herhangi bir müzik aleti kullanmamaktadır. Öğretmen Adaylarının yarısından fazlası yabancı dil olarak İngilizce bildiğini belirtirken, az sayıda öğretmen adayı İngilizce ile birlikte ikinci veya üçüncü bir yabancı dil bildiğini belirtmiştir. Öğretmen Adaylarının üçte birine yakını kendini sınıfın ortalama başarısından daha

başarılı görürken, yarıdan biraz fazlası sınıf ortalamasında görmüş, çok küçük bir kısmı ise sınıf ortalamasının altında görmüştür.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen adayı, Demografik özellikler, sosyo-kültürel özellikler

Öğretim Elemanlarının Özverili Öğretmenlik Hakkındaki Görüşleri

Taha Yazar
tahayazar2011@gmail.com, Dicle Üniversitesi
İsmail Keskin
ikeskin@dicle.edu.tr, Dicle Üniversitesi
Behçet Oral
oralbehcet@dicle.edu.tr, Dicle Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Günümüzde öğretmenlerin sadece görev tanımlarında yer alan görevleri yerine getirmelerinin eğitim alanında başarı için her zaman yeterli olmadığı söylenebilir. Bu durum bilgi erişimde sınırlı fırsat ve imkâna sahip öğrenciler için öğretmenlerinin daha çok çaba göstermesi ve özveride bulunması gerektiği sonucunu gündeme getirmektedir. Bir amaç uğruna veya gerçekleştirilmesi istenen herhangi bir şey için kendi çıkarlarından vazgeçme, dilek, istek ve heveslerinden vazgeçme, feragat etme, fedakârlık olarak tanımlanan özveri, öğretmenlik mesleğinin fedakârlık, sabır, hoşgörü gibi en önemli özelliklerindedir. Monroe (2002)' a göre özveri başkalarının faydası için hareket etmek anlamına gelmektedir. Öğretmenlerin eğitim öğretimde özverili davranışlarda bulunmaları ve bu davranışları kazanmaları şüphesiz eğitim hayatlarıyla yakından ilgilidir. Ülkemizde öğretmen yetiştirmeden sorumlu eğitim fakültelerinde dersler Öğretim elemanları (Okutman, Öğretim Görevlisi, Araştırma Görevlisi Doktor, Yardımcı Doçent Doktor, Doçent Doktor, Profesör Doktor) tarafından yürütülmektedir. Bu nedenle özverili öğretmen yetiştirmede öğretim elemanlarının özverili öğretmenlik hakkındaki görüşlerinin bilinmesi önem kazanmaktadır. Bu araştırmanın amacı Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesinde görev yapan öğretim elemanlarının özverili öğretmenlik hakkındaki görüşlerinin belirlenmesidir.

Araştırma öğretim elemanlarının özverili öğretmenlik hakkındaki görüşlerini incelemeye yönelik nitel bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2016- 2017 öğretim yılında Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesinde görev yapan 29 öğretim elemanı oluşturmuştur. Çalışmanın yapıldığı dönemde öğretim elemanlarının dersleri yürütüyor olmaları ve gönüllü olarak çalışmaya katılmaları ölçütü esas alınmıştır. Çalışmada olgu bilim deseni kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu aracılığı ile öğretim elemanlarına dört soru yöneltilmiştir. Araştırma verileri görüşme formunda yer alan sorular çerçevesinde betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre öğretim elemanları özverili öğretmen kimdir sorusuna yasal olarak tanımlanmış görevlerinin ötesine geçebilen, öğrencilerine fazladan zaman ayırıp maddi ve manevi desteğini esirgemeyen, toplumsal değerlere ve mesleğine saygı duyan, sorumluluk sahibi, kendini sürekli akademik sosyal kültürel manada geliştiren, empati sahibi, iyi iletişim becerileri olan ve yaptığı işin maddi karşılığını düşünmeyen kişi olarak cevap vermişlerdir. Öğretim elemanları eğitim hayatlarındaki özverili davranışlarına örnek olarak öğrenciler için fazladan zaman ayırma, gönüllü işlerde çalışmayı ve maddi manevi her türlü yardımı vermişlerdir. Öğretim elemanlarına göre özverili öğretmen davranışları öğrencilere fazladan zaman ayırmak, iletişimde olmak (veli-öğrenci meslektaş) ve yardımsever olmak olmalıdır. Öğretim elemanlarının özverili öğretmen yetiştirmek için önerileri ise; “öğretim elemanlarının öğretmen adaylarına rol model / örnek olması, uygun derslerin ve stajların (Okul deneyimi- öğretmenlik uygulaması) okul dışında mümkünse özveri gerektiren dezavantajlı okullarda yapılması ve eğitim fakültelerine giriş sisteminin kişisel özellikleri de dikkate alacak şekilde yeniden ele alınması” şeklinde sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretim elemanı, özverili öğretmen, görüşme

Öğretmen Adaylarının Eğitim Felsefesi İnançları ve Öğretme Öğrenme Anlayışları Arasındaki İlişki

Işıl Sönmez Ektem
isilektem@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Fusun Gülderen Alacapınar
fusunmireli@yahoo.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Genel olarak eğitim felsefesi, insanı ve insanlığın tarihsel, sosyal ve kültürel varlık problemlerini inceleyen ve buradan elde ettiği bilgilerle insanı özel çevre ve evrensel ölçülerle tanımlayan ve bu tanıma uygun bir eğitim anlayışı teklif eden bir bilgi alanıdır (Akyüz, 1991). Bütün eğitimciler farkında olarak ya da olmayarak belirli bir eğitim felsefesine sahiptir. Dolayısıyla öğretmenlerin farklı eğitim felsefelerine olan yakınlıkları ya da uzaklıkları, işlevsel bir şekilde, öğrencilerin nasıl eğitileceğini etkilemektedir (Yılmaz, Altinkurt ve Çokluk 2011). Bu amaçla geleceğin öğrencilerini yetiştirecek öğretmen adaylarının eğitim felsefelerinin belirlenmesi ayrı bir önem arz etmektedir. Bu nedenle araştırmada, öğretmen Adaylarının benimsedikleri eğitim felsefeleri çeşitli değişkenler açısından incelenecektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevaplar aranacaktır:

1. Öğretmen Adaylarının tercih ettikleri eğitim felsefeleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Öğretmen adaylarının tercih ettikleri eğitim felsefeleri ile öğrenim gördükleri bölüm arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Öğretmen adaylarının tercih ettikleri eğitim felsefeleri ile öğrenme öğretme anlayışları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Nicel araştırma yöntemine göre desenlenen bu araştırma betimsel nitelik taşımaktadır. Araştırmanın çalışma evreni, Necmettin Erbakan Üniversitesi, örneklemini ise Eğitim Fakültesinin çeşitli bölümlerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adayları oluşturacaktır.

Araştırma verilerinin toplanmasında, öğretmen adaylarının tercih ettikleri eğitim felsefelerini belirlemek amacıyla, Yılmaz, Altinkurt ve Çokluk tarafından "Eğitim İnançları Ölçeği" ve öğretme-öğrenme anlayışlarını belirlemek amacıyla ise, Chan ve Elliot (2004) tarafından geliştirilen ve Aypay (2011) tarafından Türkçe'ye çevrilerek uyarlanan "Öğretme-Öğrenme Anlayışları Ölçeği" kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen adayları, Eğitim felsefesi inançları, Öğretme-öğrenme anlayışları

Öğretmen Adaylarının Öğretme-Öğrenme Anlayışları ve Yapılandırmacı Öğrenme Ortamlarının Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi

Işıl Sönmez Ektem
isilektem@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Fusun Gülderen Alacapınar
fusunmireli@yahoo.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bir ülkenin eğitim dizgesinin önemli belirleyicilerinden birisi de öğretmenlerdir. Günümüzde öğretmenlerin alan bilgisinin yanı sıra konuyu nasıl öğreteceklerine dair öğretme ve öğrenme yollarına ilişkin inançları da ayrı bir önem arz etmektedir. Öğretme öğrenme anlayışı, öğretmenlerin tercih ettikleri öğretme ve öğrenme yolları hakkındaki inançlarını göstermektedir. Bu inançlar, öğretme ve öğrenmenin anlamını ve öğretmen ve öğrencilerin rollerini içermektedir (Chan ve Elliott, 2004). Öğrenme-öğretme anlayışları öğrenme aktivitelerinin tasarlanmasında rehberlik eden bir rol üstlendiğinden, geleceğin öğretmeni olan öğretmen adaylarının öğrenme-öğretme anlayışlarını çeşitli değişkenler açısından incelemek araştırmanın amacını oluşturmuştur. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevaplar aranacaktır:

Problem Cümlesi: Öğretmen Adaylarının öğretme-öğrenme anlayışları ve lisans eğitimine dair yapılandırmacı öğrenme ortamlarını değerlendirmeleri ölçeklerinden aldıkları puanlar ile bazı demografik değişkenler arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Alt Problemler:

1. Öğretmen Adaylarının öğretme-öğrenme anlayışları ölçeğinden aldıkları puanlar ile lisans eğitimine dair yapılandırmacı öğrenme ortamlarını değerlendirmeleri ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Öğretmen Adaylarının öğretme-öğrenme anlayışları ölçeğinden aldıkları puanlar ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Öğretmen Adaylarının lisans eğitimine dair yapılandırmacı öğrenme ortamlarını değerlendirme ölçeğinden aldıkları puanlar ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Öğretmen Adaylarının öğretme-öğrenme anlayışları ölçeğinden aldıkları puanlar ile bölümler arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
5. Öğretmen Adaylarının lisans eğitimine dair yapılandırmacı öğrenme ortamlarını değerlendirme ölçeğinden aldıkları puanlar ile bölümler arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Nicel araştırma yöntemine göre desenlenen bu araştırma betimsel nitelik taşımaktadır. Araştırmanın çalışma evreni, Necmettin Erbakan Üniversitesi, örneklemini ise Eğitim Fakültesinin çeşitli bölümlerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adayları oluşturacaktır.

Araştırma verilerinin toplanmasında, öğretmen adaylarının öğretme-öğrenme anlayışlarını belirlemek amacıyla Chan ve Elliot (2004) tarafından geliştirilen ve Aypay (2011) tarafından Türkçe'ye çevrilerek uyarlanan "Öğretme-Öğrenme Anlayışları Ölçeği" kullanılacaktır. Öğretmen Adaylarının yapılandırmacı öğrenme ortamına ilişkin algılarının belirlenmesinde, Argün& Aşkar (2010) tarafından geliştirilen "Yapılandırmacı Öğrenme Ortamlarını Değerlendirme Ölçeği" kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler: Öğretmen adayları, Öğretme-öğrenme anlayışları, Yapılandırmacı Öğrenme Ortamı

Öğretmenlerin Kullandığı Yazılı Sorularının Bloom Taksonomisine Uygunluğu

Fusun Gülderen Alacapınar
fusunmireli@yahoo.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Işıl Sönmez Ektem
isilektem@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Uzun yıllar eğitim sistemimiz farklı yaklaşımlardan etkilenmiş, son olarak yapılandırmacı yaklaşımı merkeze alan anlayış programlarda yerini almıştır. Programlarımızda temel vurgu, öğrencinin öğrenme sürecine aktif katılımının sağlanması, bilginin kaynağını araştırması, sorgulaması, açıklaması, tartışması ve ürüne dönüştüren birey rolünü üstlenmesi olarak görülmüştür. Bu bağlamda, öğrencilere üst düzey davranışların kazandırılması kadar, öğrencilerin üst düzey davranışları ölçen sorularla değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Ölçme ve değerlendirme, gerek programların başarısını belirlemede, gerekse öğrencilerin istenilen niteliklerini kazanıp kazanmadığını belirleme ve bu eksikliklerin giderilmesinde eğitimin önemli parçalarından birisidir.

Araştırmanın amacı, fen bilimleri, fen ve teknoloji, matematik, Türkçe, sosyal bilgiler, T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretmenlerinin öğrencilerini değerlendirmek amacıyla kullandıkları soruları Bloom taksonomisine göre değerlendirerek analiz etmek ve sınıflandırmaktır. Öğrencilere üst düzey beceriler kazandırılırsa karşılaştıkları sorunları daha kolay çözebilirler. Böylece programın amaçları gerçekleşmiş, eğitim için harcanan çaba ve zaman boşa gitmemiş olabilir. Eğitim dizgesi hem insanın hem de ülkenin ihtiyaçlarını karşılayabilir.

Fen ve teknoloji, matematik, Türkçe, sosyal bilgiler, dersi öğretmenlerinin yaptıkları sınavlardaki sorularının düzeyleri ile Bloom Taksonomisi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? Farklı derslerde sorulan soruların düzeyleri ile Bloom Taksonomisi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? Farklı sınıflarda sorulan soruların düzeyleri ile Bloom Taksonomisi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Betimsel nitelik taşıyan bu araştırmada, veri toplamak amacıyla doküman analizi kullanılmıştır. Araştırmada, Karaman ilinde görev yapan fen ve teknoloji, matematik, Türkçe, sosyal bilgiler öğretmenlerinin hazırlamış olduğu toplam 411 sorudan oluşan yazılı sınav kağıtları incelenmiştir. Soruların analizinde Bloom taksonomisinin bilgi, kavrama, uygulama ve üst düzeydeki hedef ve davranışlarla ilgili sorular ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Soruların düzeyleri çeteleme ile belirlenerek, yüzdeler ve kaykare tekniği ile hesaplanmış ve üst düzey ölçütlerle karşılaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bloom Taksonomisi, Yazılı Soruları

Bir Öğrenme ve Öğretme Aracı Olarak Yazma

Oktay Akbaş
oktayakbas@hotmail.com, Kırıkkale Üniversitesi
Soner Mehmet Özdemir
sonerozdem@yahoo.com, Mersin Üniversitesi

Bildiri Özeti:

İki yüzyıl öncesine kadar yazılı sembollerden anlam çıkarabilme eğitimi daha çok erkeklere, yöneticilere hizmet edebileceklere ve seçkinler grubuna verilmekteydi. Yazının demokratikleşmeye başlamasıyla birlikte okuma ve yazma eğitimi herkese verilmeye başlanmıştır. Okuryazarlığa birçok toplum büyük oranda anlam yüklemiş, sadece bilgiye erişme yolu olarak değil, demokratikleşme, eleştirel düşünme, bireyselleşme ve aydınlanmanın aracı olarak görülmüştür. Çok bilinen kitabında Ong'da (2007) benzer görüşleri ileri sürmüş ve okuma yazmanın aynı zamanda zihniyet değişikliğine neden olduğunu belirtmiştir. Yazılı sembollerini anlamlandırma ve anlamı yazı ile kodlama işinin bilgiye ulaşma ve bilgiyi kayıt altına alma işlevinin yanında düşünme süreçlerini değiştirdiği ve dolayısıyla kültürel yapıya etki ettiği ifade edilmektedir. Sözlü kültürlerde bilginin unutulmaması için sürekli tekrar edilmesi gerekir. Bu düşünme şekli ise kişiyi, kalıplaşmış düşünme biçimine götürür. Yazılı kültürlerde ise bilgi artık yazılı metinlerde korunduğu için zihne çok daha özgün ve soyut düşünme yolları açılmıştır. Yazının içselleştirildiği kültürlerde birey yalnız başına kalmakta ve düşünebilmektedir. Sözlü kültürün birleştirici, yazılı kültürün ise analitik düşünme becerisi kazandırdığı belirtilmektedir (Ong, 2007). Okuryazar olmanın getirdiği zihinsel yeniliğin okuryazar olarak kabul edilen bütün çocuklar tarafından keşfedilemediği bilinse de (Egan, 2010), okuma yazma eğitiminden hem pratik alanda hem de zihniyet dünyasında büyük faydalar beklenmektedir. Okuma ve yazma ilkokuldan üniversite son sınıfa kadar öğrenme-öğretme etkinliklerinin temelinde bulunmaktadır. Sınıf içi ve sınıf dışı öğretim yöntemlerinin tümünün farklı aşamalarında fikirlerin, düşüncelerin ve bilgilerin yazı ile iletilmesi ya da yazıyı bir düşünme aracı olarak kullanmak vardır. Bireysel öğrenme süreçlerinde de birçok öğrenci yazarak ders çalıştığını ifade etmektedir. Öğretim yöntemlerine odaklanana birçok çalışmada eğitim amaçlarının araçlardan bağımsız olmadığı ifade edilmektedir. Egan ve Clausewitz bu genellemeyi güçlü bir şekilde temellendirmişlerdir. Derste araç olarak seçtiğimiz akıllı tahtadan, kalem ve deftere, anlatım yönteminden çoktan seçmeli sorulara kadar hepsi bizi sadece amaçlarımıza ulaştırmakla kalmayıp, kendisi de bir amaca ve değer taşıyan bir vasıtaya dönüşmektedir. Kısaca eğitim amaçlarımızın içinde eğitim araçlarımız, eğitim araçlarımızın içinde ise eğitim amaçlarımız vardır. Yazma, basitçe düşünüleni yazıya dökme değildir, düşünme süreçlerinin bir parçası haline gelmez. Yazı, soyut ve bağımsız düşünme için bir yoldur (Egan, 2010). Kaplan (2005) ise yazının odaklanma sağladığını, açık seçik, sağlam ve derin düşünme için elverişli olduğunu belirtmektedir. Yazma öğrencilerin bildiklerini kullanarak iletişim kurmalarını sağlamanın yanı sıra, anlam inşa etme ve sorgulayıcı düşünme aracı olarak da kullanımı teşvik edilmektedir. Bilgiyi iletmek için yazma, anlam oluşturmak veya eleştirel düşünmek için yazmaktan çok farklıdır. Her iki tür yazma da sınıflarımızda var. Ancak öğrencilerin yazının herhangi bir konu veya içerik alanındaki anlayışlarını derinleştirmek için kullanılabilecek bir araç olduğunu anlamaları sağlanmalıdır. Yazı yazmak, merakı besleyen, bilgiyi bir araya getiren bir araçtır. Kurt (2017) öğretmenlere, düşünceleri organize etmek için yazıları nasıl kullanmak gerektiğini modellemeyi, bilgiyi işlemek için yazan öğrencilere geribildirim vermeyi ve yazıların tekrar tekrar gözden geçirilmesi için ortam oluşturmayı önermektedir. Yazma öğrenen bir kişinin zihinsel olarak nasıl öğrendiğini anlamasını açık hale getirebilir ve öğrenmeyi teşvik edebilir. Bu genel girişten sonra bu araştırmanın genel amacı öğrenme-öğretme sürecinin temellerinden biri olan yazmayı bir araç ve yöntem olarak değerlendirmektir. Bu değerlendirme literatürde dayalı olarak yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme ve öğretme yöntemleri, yazma, bir öğrenme aracı olarak yazma

İlköğretim 3. Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programlarının (2009-2015-2017) Kazanımlar Açısından Değerlendirilmesi

Eray EĞMİR
eegmir@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Banu ARAS
banuaras1@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Sevcan ÇELİK
celiksvcn@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Türkçe Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma ile ilgili dil becerilerini ve zihinsel becerileri kazanmaları, bu becerileri kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmeleri, etkili iletişim kurmaları, Türkçe sevgisiyle, istek duyarak okuma ve yazma alışkanlığı edinmelerini sağlayacak şekilde bilgi, beceri ve değerleri içeren bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır. Türkçe Dersi Öğretim Programı; dil becerilerinin ve yeterliliklerinin geliştirilmesini, diğer tüm alanlarda öğrenme, kişisel ve sosyal gelişme ile mesleki becerileri edinmenin ön şartı olarak kabul etmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, 2009,2015 ve 2017 yıllarında uygulanan, İlköğretim 3.Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programlarının kazanımlar bakımından değerlendirilmesi ve programlardaki değişimlerin karşılaştırmalı olarak belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesinden faydalanılmıştır. Araştırmanın dokümanlarını Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen İlköğretim 3.Sınıf Türkçe Dersi 2009, 2015 ve 2017 öğretim programları oluşturmaktadır. Öğretim programlarının değerlendirme sürecinde Ocak (2014) tarafından geliştirilen "Öğretim Program Değerlendirme Ölçeği" kullanılmıştır. Rubrik 1-5 arası puanlanabilecek biçimde düzenlenmiştir. Yükselen değerler puanlamanın olumlu olduğunu göstermektedir. Araştırmada öğretim programları değerlendirilirken eş gözlemciden faydalanılmıştır. Bu çalışma; 3.Sınıf Türkçe Dersi 2009, 2015 ve 2017 öğretim programlarının benzerlik ve farklılıkları ölçmekle sınırlandırılmıştır.

Bulgular ve Sonuç

2009,2015 ve 2017 programlarına bakıldığında;

Uzak hedefler, genel hedefler ve özel hedefler arasında bir tutarsızlık olmadığı sonucuna varılmıştır. 2017 programında kazanımların eğitim akımlarıyla örtüşme düzeyine bakıldığında 2009'da var olmayan yeniden kurmacılık akımının 2017'de kendini gösterdiği görülmüştür. 2015 yılında programın yapısında değişiklik yapılmıştır. 2009'da öğrenme alanlarına ayrılan ancak numaralandırılmayan kazanımlar 2015 yılı ile birlikte kazanımlar ve alt kazanımlar numaralandırılmış ve karışıklığın önüne geçilmiştir.

Kazanımların ihtiyaçları karşılayabilme düzeyi, Kazanımlar uygulanabilirliği, açık ve anlaşılır olduğu, kolaydan zora ve basitten karmaşığa doğru sıralanmış olduğu tespit edilmiştir. Kazanımlar kendi içinde tutarlı, ölçülebilir, birbirlerini tamamlayıcı ve süreç odaklıdır. Kazanımlar zaman açısından 2009 da ulaşılabilirliği tespit edilemezken 2017 yılında olumlu bir şekilde tespit edilebilir haldedir. Öğrenme-öğretme yaşantıları ile diğer dersler arasında ilişkisi 2009 yılında az iken 2017 yılında artırılmıştır. Üst düzey düşünme becerilerine 2009,2015 ve 2017 yılında önem verilmiştir. Girişimcilik becerisi ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte 2017 yılında bilgi teknolojilerini kullanma becerisi daha yaygın hale getirilmiştir. 2009 ve 2017 Öğretim Programında yer alan kazanımlar da Bloom taksonomisinde yer alan özelliklere yer verilmiş ancak sırası uygun bir şekilde hazırlanmamıştır.

Düşünme, anlama, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma ve değerlendirme gibi zihinsel beceriler 2015 yılı öğretim programında ön plana çıkarılmış ve

bireysel farklılıklara önem verilmiştir. 2015 yılı öğretim programında tematik yaklaşım esas alınmıştır. Kazanımların öğrencilerin gelişim boyutlarını geliştirebilme düzeyi 2009 ve 2017 yılı için denktir ancak duyuşsal özelliklere 2017’de daha fazla yer verilmiştir. 2009 ve 2017 Öğretim Programında yer alan kazanımlar yaşam becerisi haline getirilebilecek, toplumsal değerlerin geliştirilmesine katkı sağlayabilecek, öğrencilerin hazır bulunuşluklarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretim Programları, Kazanım, Türkçe Dersi, Program Değerlendirme

İngilizce Öğretmen Adaylarının Epistemolojik İnanışları ile Öğretme ve Öğrenme Kavramlarına İlişkin Yaklaşımları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Serkan Boyraz
serkan.boyraz@gmail.com, Aksaray Üniversitesi
Ertan Altınsoy
ertanaltinsoy@gmail.com, Aksaray Üniversitesi
Tolga Çıtak
tolga.citaktr@gmail.com, Çukurova Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğretmenlerin sınıf-içi davranışlarını ve kullandıkları aktiviteleri etkileyen çok çeşitli etmenler bulunmakla birlikte alan yazında bunların genel olarak inanç yönelimli olduğu belirtilmektedir. Bilgi ve öğrenmenin doğasına ilişkin inanışlar olarak özetlenebilecek olan epistemolojik inanışlar da bunlar arasında bulunmaktadır. Dolayısıyla öğretmenlerin epistemolojik inanışlarının da sınıf-içi davranışlarını ve aktivitelerini etkilemesi beklenebilir. Öğretme ve öğrenmeye ilişkin yaklaşımlar ise öğretmenlerin henüz kendileri birer öğrenciyken elde etmeye başladıkları tecrübeleriyle birlikte lisans düzeyinde bu kavramlara ilişkin aldıkları teorik eğitimlerin harmanlanmasıyla oluşan ve mesleki tercih ve uygulamalarına önemli ölçüde yön veren bireysel özelliklerdir. Buna göre, öğretmen adaylarının epistemolojik inanışlarının ve öğretme ve öğrenme kavramlarına ilişkin yaklaşımlarının belirlenmesi gelecekte sergileyecekleri mesleki davranışları hakkında öğretmen eğitimcilerine önemli bilgiler sağlayabilir ve gerekli durumlarda bu inanışların ve/ya yaklaşımların desteklenmesi ya da değiştirilmesi için çalışmalar yapılabilmesine imkan tanıyabilir. Bu çalışmanın amacı öğretmen adaylarının epistemolojik inanışları ile öğretme ve öğrenme kavramlarına ilişkin tercih ettikleri yaklaşımlarını belirlemek ve bunlar arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığını incelemektir. Araştırma nicel araştırma deseni ve ilişkisel tarama modelinde yürütülecektir. Araştırmanın örneklemini Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği bölümünde 2017-2018 akademik yılı bahar döneminde öğrenim görmekte olan lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Veri toplama amacıyla becerilerin doğuştan geldiğini vurgulayan Doğuştan/Sabit alt boyutu, bir konuyu anlamama durumunda çabalamaya devam etmek gerektiğini vurgulayan Öğrenme Çabası/Süreç alt boyutu, uzman görüşlerinin bile sorgulanması gerektiğini vurgulayan Otorite/Uzman Bilgisi alt boyutu ve bilimsel bilginin üstünlüğüne vurgu yapan Kesinlik Bilgisi alt boyutlarından oluşan Epistemolojik İnanç Ölçeği ve yapılandırmacı kavramsallaştırma ile geleneksel kavramsallaştırma alt boyutlarından oluşan Öğretme ve Öğrenme Kavramları Ölçeği kullanılacaktır. Elde edilen veriler, öğretmen adaylarının epistemolojik ve öğretme ve öğrenmeye dair inanışlarını sınıflandırmak amacıyla betimsel istatistiklere ve bu bağımsız değişkenler arasında anlamlı ilişki bulunup bulunmadığını belirlemek üzere korelasyonel istatistiklere tabi tutulacaktır.

Anahtar Kelimeler: öğretmen adayları; epistemolojik inanışlar; öğretme yaklaşımı

Sosyal Bilgiler ve Matematik Dersi Öğretim Programı Öğrenme Kazanmalarının; Eleştirel Düşünmeyi Kazandırma Düzeyi Açısından İncelenmesi

Melis Yeşilpınar-Uyar
yesilpinar_1@hotmail.com, Dumlupınar Üniversitesi
Nihal Tunca
tuncanihal@gmail.com, Dumlupınar Üniversitesi
Senar Alkın-Şahin
senar35@gmail.com, Dumlupınar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Sosyal bilgiler ve matematik dersi öğretim programlarının kazandırılması hedeflenen ortak zorunlu becerileri arasında yer alan eleştirel düşünme; analiz, sentez, değerlendirme, çıkarım ve özdenetim gibi bilişsel becerilerin kazanımını içeren (Facione, 1990; Halpern, 2003; Paul, 1995) kanıtlara ve ölçütlere dayalı bir sorgulama ve akıl yürütme süreci olarak tanımlanmaktadır (Case & Wright, 1997; Facione, 1990; Paul & Elder, 2001; Ruggiero, 2004). Bilgi, beceri, tutum ve eğilimleri yapısında barındıran eleştirel düşünme becerisinin her geçen gün daha da önem kazandığı görülmekte ve eleştirel düşünme becerisinin geliştirilmesinin tüm öğretim programlarının temel amaçları arasında olması gerektiği belirtilmektedir. Programların bu amaca ne ölçüde hizmet ettiğinin belirlenmesinde ise öğrenme kazanımlarının yapısal özelliklerinin önemli göstergeler sunduğu belirlenmiştir. Öğrenme kazanımları; öğrencilerin kazanmaları beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerler olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2005). Öğrenme kazanımlarının kapsadığı düzeylere ve alanlara göre incelenerek sınıflandırılmasının ise öğrenme-öğretme sürecinin niteliğinin belirlenmesine ve geliştirilmesine yön veren önemli bir gösterge olduğu ifade edilmektedir (Doğanay & Sarı, 2009).

Bu araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler ve Matematik Dersi Öğretim Programları öğrenme kazanımlarının; eleştirel düşünme beceri ve eğilimlerini kazandırma düzeyleri açısından incelenmesidir.

Araştırma, nitel araştırma türünde betimsel bir çalışmadır. Verilerin toplanmasında doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda öğretim programlarında yer alan ve beşinci sınıf öğrencilerine kazandırılması hedeflenen 89, altıncı sınıf öğrencilerine kazandırılması hedeflenen 93 ve yedinci sınıf öğrencilerine kazandırılması hedeflenen 79 öğrenme kazanımı araştırma kapsamına alınmıştır. Verilerin analizinde ise tümdengilimsel içerik analizi yaklaşımından yararlanılmıştır. Analiz sürecinde araştırmacılar tarafından hazırlanan “Öğrenme Kazanımlarını Kategori ve Düzey Açısından Sınıflandırma Formu” ile “Öğrenme Kazanımlarını Eleştirel Düşünme Becerisi/Eğilimi Açısından Değerlendirme Rubriği” kullanılmıştır. Bu kapsamda öncelikle öğretim programlarında yer alan bilişsel anlama, duyuşsal anlama ve bilişsel beceri düzeyindeki öğrenme kazanımları belirlenmiştir. Sonraki aşamada bu öğrenme kazanımları eleştirel düşünme becerilerini/eğilimlerini kazandırma düzeyi açısından analiz edilmiştir.

Analiz süreci devam etmekle birlikte ulaşılan bulgular, öğretim programlarında yer alan öğrenme kazanımlarının yapısında eleştirel düşünme becerilerinin/eğilimlerinin kısmen dikkate alındığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel düşünme, öğrenme kazanımı, öğretim programı

Velilerin Medya Okuryazarlığına İlişkin Eğitim Gereksinimlerinin Belirlenmesi

Deniz YILDIZ

dnz-dikkaya@hotmail.com, MEB

Prof. Dr. Aytunga OĞUZ

aytungaoguz@hotmail.com, Dumlupınar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Özet

Farklı medya kaynaklarından sınırsız sayıda mesaj iletiminin gerçekleştiği günümüzde, medya mesajlarının doğru biçimde anlaşılabilmesi, yorumlanabilmesi ve kullanılabilmesi, bilinçli bir medya tüketicisi olma açısından oldukça önemlidir. Nitekim bu alanda yapılan çalışmalar, bilinçli bir medya okuryazarı olmanın önemini vurgulamaktadır. Çocukların medya ile karşılaşmalarının sebebi olan ya da en azından bu buluşmaya şahit olan aileler; çocuklarda medya okuryazarlığı bilincini okula başlamadan önce doğrudan şekillendirme potansiyeline sahip olan kişilerdir. Anne ve babaların çocuklarına medya okuryazarlığı konusunda rehberlik edebilmeleri için öncelikle kendilerinin de bu bilinç düzeyine erişmiş olmaları gerekmektedir. Bu bakımdan velilere yönelik medya okuryazarlığı eğitimi verilmesi önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı; ortaokul öğrencileri velilerinin medya okuryazarlığına yönelik algılarını ve eğitim gereksinimlerini belirlemektir. Araştırma tarama modelinde, nitel bir araştırmadır. Araştırmanın katılımcılarını Afyonkarahisar il merkezinde yer alan bir ortaokulda öğrenim gören 20 öğrenci velisi oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak, açık uçlu sorulardan oluşan bir anket kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bulgulara göre, velilerin büyük bir kısmının medya okuryazarlığı hakkında bilgisi olmadığı, çok sayıda velinin medya okuryazarlığını yalnızca iletişim araçlarının doğru kullanımı ve doğru bilgiye ulaşma şeklinde ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Velilerin neredeyse yarısının yazılı ve görsel medya araçlarının kullanımı konusunda kendisini yetersiz gördüğü, çocuğunun TV izleme ve internet kullanımı davranışlarını kontrol etmede ise korumacı bir yaklaşım benimsedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bilinen bir gerçek tüm toplumların medyayla bütünleşik bir şekilde yaşadığı, olumlu ve olumsuz tüm etkileriyle karşı karşıya olduklarıdır. Özellikle bunlardan en çok etkilenen grubun çocuklar ve onların aileleri olduğu dikkate alınmalıdır. Araştırma sonuçlarına göre, velilere medya okuryazarlığı konusunda eğitim verilerek onların bu konuda bilgilendirilmesi, gereksinimlerinin giderilmesi ve medyaya karşı eleştirel bir bakış açısının kazandırılması gerekmektedir. Okullarda velilere yönelik bir medya okuryazarlığı eğitim programının tasarlanıp uygulanması onların bu konudaki gereksinimlerini ve sorunlarını giderebilir. Bu programda velilere, medyanın doğru kullanımına ve medya kullanımında karşılaşılabilecek zararlı durumlara karşı alınabilecek önlemler uygulamalı olarak verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim gereksinimi, medya okuryazarlığı, ortaokul, veli

Düşünmeyi Destekleyen Öğrenci Davranışları: Bir Olgubilim Araştırması

Senar Alkın-Şahin
senar35@gmail.com, Dumlupınar Üniversitesi
Nihal Tunca
tuncanihal@gmail.com, Dumlupınar Üniversitesi
Melis Yeşilpınar-Uyar
yesilpinar_1@hotmail.com, Dumlupınar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Üst düzey düşünme becerilerinin, bilgi, beceri ve eğilimleri yapısında barındıran öğrenilebilir ve öğretilebilir bir süreç olduğu vurgulanmaktadır. Bu sürecin hedeflediği ideal düşünürün; araştırmacı, görüş ve önerilerini nedene ve kanıta dayandıran, açık fikirli, tarafsız, önyargıdan uzak olması, ulaşılabilir kesin sonuçlar aramada ısrarcı davranması, yaşamında karşılaştığı problemleri bilimsel araştırma süreçlerini işe koşarak çözebilmesi, yansıtıcı düşünme, yaratıcı düşünme gibi bilişsel becerilere sahip olması gerektiği belirtilmektedir. İstenen niteliklere sahip bireylerin yetiştirilmesini alanyazın “düşünmeyi destekleyen öğretmen davranışları” ve “düşünen sınıfın ya da düşünme ortamının” sahip olması gereken özelliklerle açıklığa kavuşturulmaktadır. Bu bağlamda alanyazın öncelikle düşünme becerileriyle bütünleştirilmiş bir öğrenme-öğretme sürecine gereksinim duyulduğu üzerinde durmaktadır. Düşünme becerilerini temel alan bir öğrenme-öğretme süreci, anlatım ve uygulamalı araştırmaların ötesine geçerek farklı öğrenme yaşantıları sunan, öğrencilerin sorunları kendilerinin fark edip çözümledikleri, yaratıcı fikirler üretmeye teşvik edildikleri, neden kanıt arama ve doğruyu bulma eğilimlerinin desteklediği bir yapıda örgütlenmelidir. Bu süreçte öğrencilere düşünmeleri için çeşitli fırsatlar yaratılması gerektiği, soru-cevap, tartışma, rol oynama, görüş geliştirme, konuşma halkası, beyin fırtınası gibi yöntemlerin kullanımıyla öğrencilerin sürece aktif katılımının sağlanması gerektiği belirtilmektedir. Düşünme sürecinde öğrencilere, anlamlandırdıkları düşüncelerini çevresine açık ve anlaşılır bir biçimde iletebilme ve karmaşık problemlerin çözümünde çevresiyle etkili iletişim kurabilme fırsatı tanınmalıdır. Düşünmeyi destekleyen bir sınıf ortamının öğrencilerin etkileşimini sağlayacak şekilde düzenlenmesi ve kullanılması gerektiği ifade edilmektedir. Öğrencilere düşünme becerilerinin kazandırılması için öğretmene ve onun yarattığı ortama yüklenen bu rol ve sorumluluklar dışında alanyazında “düşünmeyi destekleyen öğrenci davranışlarına” da vurgu yapılmaktadır. Örneğin düşünme becerilerinin gelişiminde öğrenciler arasındaki etkileşimin oldukça önemli olduğuna dikkat çekilmekte ve düşünmenin ne ölçüde kazanıldığını ortaya koyan temel göstergelerden birinin de öğrenciler arasında kurulan etkileşimin niteliği olduğu vurgulanmaktadır.

Alanyazında düşünmenin kazandırılmasının daha çok düşünmeyi destekleyen öğretmen davranışları ve ortam özellikleri açısından incelendiği dikkat çekmektedir. Az sayıda araştırmacı tarafından kuramsal olarak temellendirilen “düşünmeyi destekleyen öğrenci davranışları” ise sayılı ipucu ve önerinin ötesine gidememektedir. Belirtilen noktalardan hareketle gerçekleştirilen araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının sınıf ve okul ortamlarında düşünmeyi destekleyen öğrenci davranışlarına ilişkin algılarının belirlenmesidir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı araştırma, olgubilim desenine göre gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını Eğitim Fakültesinin farklı bölümlerinden öğretmen adayları oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında görüşme yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda katılımcılarla odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde ise tümevarımsal içerik analizi yaklaşımı temel alınmıştır. Veri analizi süreci devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler:düşünme, olgubilim, öğrenci davranışları, öğretmen adayı

Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama ve Çözümleme Beceri Düzeyleri

Gürbüz OCAK

gurbuzocak3@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Fatma Nurcan PINAR

karacafatnur@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

ÖZET

Bireyler okuduklarını anladıkları sürece, okumaları anlam kazanır, düşünceleri gelişir, analiz ve sentez yaparak okuduklarını çözümlerabilirler. Böylece anlamlı okuma ve yorumlama gücü kazanırlar. Bireysel olarak öğrenmeyi okuma sayesinde geliştirir, yaşamı anlam kazanır. İlkokul ilk sınıflardan başlayarak öğrenilmesi gereken bir beceri olan anlamlı okuma, süreç içerisinde birçok değişken tarafından şekillendirilir. İşte bu çalışmanın temel amacı, ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama ve çözümleme beceri düzeylerini belirlemek ve bu düzeyleri bazı değişkenler açısından incelemektir. Bu nedenle, tarama araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Bilecik ili Osmaneli ilçesinde bulunan ortaokulların 8. Sınıf öğrencileri, örneklemi ise "basit seçkisiz örnekleme" yoluyla seçilen 200 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama amacıyla "Öğrenci Tanıma Formu" ve dörtlü likert tipi "Okuduğunu Anlama ve Çözümleme Becerileri Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama ve çözümleme becerisi düzeylerinin dağılımı nasıldır?
2. Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin cinsiyet açısından okuduğunu anlama ve çözümleme becerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin anne eğitim düzeyleri açısından okuduğunu anlama ve çözümleme becerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin baba eğitim düzeyleri açısından okuduğunu anlama ve çözümleme becerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin ailelerinin gelir düzeyleri açısından okuduğunu anlama ve çözümleme becerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama ve çözümleme beceri düzeylerinin nasıl değiştiğini belirleme adına uygulanan ölçekten alınan istatistiksel veriler incelendiğinde, öğrencilerin okuduğunu anlama ve çözümleme beceri düzeylerinin ortalama değerlerinin 2,3 ile 3,1 arasında olduğu bulunmuştur.

Cinsiyetlerine ve aile gelir düzeyine göre öğrencilerin okuduğunu anlama ve çözümleme becerileri arasında anlamlı bir farkın olmadığı; öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre okuduğunu anlama becerileri arasında anlamlı bir farkın olmadığı, fakat okuduğunu çözümleme becerileri arasında anlamlı bir farkın olduğu; öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre öğrencilerin okuduğunu anlama ve çözümleme becerileri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Buna göre sekizinci sınıf ortaokul öğrencilerinin okuduğunu anlama ve çözümleme düzeylerine bazı değişkenlerinin etkisinin olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu Anlama, Okuduğunu Çözümleme, 8.Sınıf Öğrencileri

Ortaokulda Yapılandırmacı Öğrenme Ortamı Özellikleri ile Öğrencilerin Öz Düzenleme Becerilerinin İlişkisi

Deniz Yıldız
dnz-dikkaya@hotmail.com, MEB
Prof. Dr. Aytunga Oğuz
aytungaoguz@hotmail.com, Dumlupınar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Günümüzde eğitim programlarının yapılandırmacı anlayışla hazırlanmasına ve okullarda yapılandırmacı öğrenme ortamlarının oluşturulmasına çalışılmaktadır. Yapılandırmacı öğrenme ortamında öğrencilerin öğrenme sorumluluklarını almaları ve öğrenmeyi öğrenmeleri beklenmektedir. Öğrencilerin bu sorumlulukları yerine getirebilmeleri ise etkili öğrenme stratejilerini kullanmalarına, öğrenme süreçlerinin farkında olmalarına, bu süreçleri, kendi çevrelerini ve çalışma ortamlarını düzenlemelerine bağlıdır. Öğrenciler, yapılandırmacı öğrenme ortamlarında onlara gerekli destek ve rehberlik sağlandığında, üst bilişsel becerilerini kullanabilirler, öz düzenlemeler yapabilirler ve böylece ön bilgilerine dayalı olarak bilgileri kendileri yapılandırabilirler. Bu nedenle okullarda öğretmenlerin yapılandırmacı öğrenme ortamları düzenlemeleri ve öğrencilerin öz düzenleme becerilerinin geliştirilmesine rehberlik etmeleri gerekmektedir. Eğitim programları yapılandırmacı anlayışla hazırlanmış olabilir ancak önemli olan uygulanan programın ne ölçüde yapılandırmacı özellikler taşıyan öğrenme ortamı oluşturabildiğidir. Bu araştırmanın amacı, ortaokulda yapılandırmacı öğrenme ortamı özellikleri ile ortaokul öğrencilerinin öz düzenleme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek ve bu değişkenlerin; cinsiyete, sınıf düzeyine, öğrencilerin anasınıfına gidip gitmediklerine, evlerinde çalışma odası bulunup bulunmadığına, anne-babalarının eğitim durumlarına ve mesleklerine göre değişip değişmediğini incelemektir. Araştırma ilişkisel tarama modeline göre yapılmıştır. Çalışmanın örneklemini ortaokul 6.sınıf düzeyinde 134 öğrenci ve 7.sınıf düzeyinde 130 öğrenci ve 8. Sınıf düzeyinde 106 öğrenci olmak üzere toplam 370 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma 2017-2018 Eğitim-öğretim yılında Afyonkarahisar ili merkezde bulunan iki ortaokulda gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veriler Yapılandırmacı Öğrenme Ortamı Ölçeği ve Algılanan Öz Düzenleme Ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde betimsel istatistikler, t testi, ANOVA ve korelasyon analizleri kullanılmıştır. Bulgulara göre, öğrencilerin yapılandırmacı öğrenme ortamı açısından en yüksek katılım gösterdikleri boyutlar sırasıyla; Bilimi Öğrenme, İletişim Kurmayı Öğrenme, Dünyayı Öğrenme, Düşünceyi İfade Etmeyi Öğrenme ve Öğrenmeyi Öğrenme alt boyutlarıdır. Öğrencilerin öz düzenleme becerileri açısından en yüksek katılım gösterdiği boyutlar ise Açık Olma ve Arayış alt boyutlarıdır. Ortaokulda düzenlenen yapılandırmacı öğrenme ortamı özellikleri ile ortaokul öğrencilerinin öz düzenleme davranışları arasında anlamlı düzeyde ilişkiler bulunmaktadır. Yapılandırmacı Öğrenme Ortamı ölçeğinin Dünyayı Öğrenme, Bilimi Öğrenme, Düşünceleri ifade etmeyi Öğrenme, Öğrenmeyi Öğrenme ve İletişim Kurmayı Öğrenme boyutları ile öz düzenleme ölçeğinin Açık olma, Arayış boyutları ve toplam öz düzenleme puanı arasında pozitif ve orta düzeyde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Elde edilen bulgular alan yazından yararlanılarak tartışılmış ve öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yapılandırmacı öğrenme ortamı, öz düzenleme, ortaokul öğrencisi

Bir Özenli Düşünme Becerisi Olarak Aktif Düşünme: Tasarımla Anlama Modeline Dayalı Bir Ünite Geliştirme Çalışması

Asım Arı
ari@ogu.edu.tr, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Ufuk Uluçınar
ufuk.ulucinar@gmail.com, Uşak Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Problem durumu

Wiggins ve McTighe tarafından geliştirilen ve kapsamı ortaya konulan 'Understanding by Design (UbD)', anlamayı merkeze alan bir program tasarım modelidir. Bu program modeli, eğitimde öğrencilerin anlamalarını ve anladıklarını başka bağlamlarda kullanabilmesini öngörmektedir. Geriye dönük tasarım üç aşamada (İstenilen Sonuçlar, Kabul Edilebilir Kanıtlar, Öğrenme Planı) gerçekleşmektedir.

Tasarımın ilk aşaması; program sonunda öğrencilerin ulaşması ya da edinmesi istenen sonuç ya da kazanımların tanımlanmasını içine alır. Bu aşamada programı planlarken ele alınması gereken bir takım sorular vardır: (a) Öğrenciler hangi uzun dönemli transfer hedeflerine ulaşacaklar? (b) Öğrenciler anlama düzeyinde hangi öğrenme hedeflerini gerçekleştirecekler? (c) Öğrencilerin anlama seviyesinde öğrenmelerini destekleyecek hangi temel soruların sorulması ön görülmektedir? (d) Daha temel seviyede öğrenciler hangi edinimlere (bilgi ve beceriler) sahip olacaklar?

Geriyeye dönük tasarımın geleneksel tasarım modelinden farklı olarak öğrenme ve öğretim sürecinin planlanmasından önce öğrencilerin performanslarıyla ilgili hangi değerlendirme kanıtlarının toplanacağı belirlenmesidir. Bu aşamada öğrencilerin performanslarına ilişkin kanıtların toplanması için otantik performans (gerçeğe yakın) görevleri verilir. Bu görevler; amaç, rol, hedef kitle, durum, performans ve başarı standartları bileşenlerine göre performans senaryoları çerçevesinde yapılandırılır. Öğrencilerin sergilediği bu performansların etkili olup olmadığını ortaya koymak için değerlendirme kriterleri işe koşulmaktadır.

Öğrenme planının ve öğretimin tasarısı; başlıca öğrencilerin ön bilgilerini, becerilerini ve olası kavram yanılgıları belirlemeye yarayan bir ön değerlendirme; etkinlikler boyunca öngörülen hedeflerin gerçekleşmesine yönelik öğrencilerin gelişimini izleme ve hazırlanan etkinlik ifadelerinden oluşmaktadır. Bu aşamada öğretim süreci için etkinlik ifadelerinin tasarımında Wiggins ve McTighe'in "WHERE TO" olarak ifade ettiği öğrenme ve öğretim süreçlerinin takip edilmesi öngörülmektedir (Amaçtan haberdar etme, dikkati çekme, keşfetme, deneyimleme, yapabilme, beceriye sahip olma, yeniden düşünme, değerlendirme, öğretimi farklılaştırma, düzenleme).

Araştırmanın amacı, oldukça sistematik, planlanmış bilimsel bir taksonomisi olan tasarım modelinin süreçlerini betimlemektir. Dahası bu model ile tasarlanmış ve uygulanmış özenli düşünme becerisini geliştirmeye yönelik bir etkinliği ortaya koymaktır. Etkinliğin geliştirilme süreçlerini modelin şablonu üzerinde uygun bir şekilde örnekleyerek açıklanmasını hedeflenmiştir.

Yöntem

Özenli düşünme becerilerinin bir boyutu olan aktif düşünme becerisini geliştirmeye yönelik bir ünite geliştirmeyi hedefleyen bu çalışmada eylem araştırması deseni benimsenmiştir.

Bulgular

Eylem araştırması modelinde tasarlanan çalışmada Backward tasarım modeline göre tasarlanan ünite, ilk sınıf içi uygulamasının ardından gözlem, araştırmacı günlüğü ve uygulama öğretmeninin görüşleri, etkinlik değerlendirme ölçeğinden elde edilen verilere göre gözden geçirilmiş ve düzenlenmiştir. Ünite bu halinin ardından tekrar uygulaması yapılmıştır. İkinci uygulama sonrasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmeleri sonucunda yapılan kodlamalarda eksiklikler yeniden gözden geçirilmiş ve son hali verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: tasarımla anlama modeli, eylem araştırması, özenli düşünme, aktif düşünme, ünite tasarımı

Üçüncü Sınıf 2013 ile 2017 İngilizce Öğretim Programının Karşılaştırılması

Mustafa KARTAL
mustafakartal-meb@hotmail.com, MEB
Asım ARI
ari@ogu.edu.tr, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı ilkököl üçüncü sınıf 2013 İngilizce öğretim programını ve 2017 üçüncü Sınıf İngilizce öğretim programını karşılaştırarak, yapılan değişiklikleri ünite, konu, dil fonksiyonları, dört dil becerisi ve kazanımları boyutlarında incelemektir. Nitel olarak desenlenen bu çalışmada veriler doküman incelemesi ile elde edilmiştir. Veriler üçüncü sınıf 2013 İngilizce öğretim programında ve 2017 üçüncü sınıf İngilizce öğretim programında bulunan üniteler, konular, dil fonksiyonları, dört dil becerisi ve kazanımlar boyutlarında karşılaştırılarak tek tek incelenmiş ve değişen/değişmeyen yönleri ortaya konulmuştur. İlgili iki programda geçen kazanımlar güncellenmiş taksonomiye göre ele alınmış, öğrenme düzeyleri ve iki program arasındaki farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Her iki programdaki genel amaçlar, metodoloji, ölçme değerlendirme yaklaşımları da karşılaştırma yapılarak incelenmiş ve benzerlik ve farklılıkları tespit edilmiştir. Araştırmada öne çıkan bazı bulgular şunlardır: Çalışma sonucunda, 2017 üçüncü sınıf İngilizce öğretim programında dil fonksiyonlarının dikkat çekici şekilde azaldığı görülmüştür. Uygulama basamağında öğrenme düzeyi olan kazanım sayısında belirgin bir düşüş olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, dil becerilerinin dağılımı bakımından konuşma becerisine yönelik kazanımlarda da önemli bir düşüş olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: 3. Sınıf, İngilizce öğretim programı, İngilizce öğretimi, program inceleme, program geliştirme

Lisans Öğrencilerinin Kültürel Zekâlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Mustafa ERGÜN

mergun@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Burak OLUR

burakolur@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Kültürel zekâ, bireylerin etkileşim içinde bulunduğu kültürlerle olan uyumu, o kültürlerle göre davranışlarını ayarlayabilmesi ve farklı kültürden bireylerle iletişim kurabilmesi olarak tanımlanmaktadır. Günümüz dünyasında küreselleşmenin artması ile ön plana çıkan kültürel zekâ bireylerin çokkültürlü ortamlarda başarısını etkileyen yeteneklerden biri olarak kabul edilmektedir. Bireylerin kültürel zekâ düzeyleri etkileşim içerisinde bulunduğu toplum içerisindeki başarısını ve bu toplum içerisinde karşılaştığı güçlüklerin üstesinden gelmede izlediği yolu da yakından etkilemektedir. Yükseköğretim kurumlarımızda uluslararası öğrencilerin sayısının artması üniversitelerde farklı kültürlerden gelen öğrencilerin bir arada eğitim almasının önünü açmıştır. Böylesi ortamlarda çatışmaların en aza indirgenmesi, farklı kültürlerden gelen öğrencilerin birbirine uyum sağlaması, davranışlarını bu farklılıklara göre ayarlayabilmesi ve iletişimlerinde bu farklılıkları göz önünde bulundurması önemlidir. Bu betimsel çalışmanın amacı lisans öğrencilerinin kültürel zekâ düzeylerinin cinsiyet, bölüm, yurtdışı deneyimi ve yabancı dil hazırlık sınıfı değişkenine göre incelenmesidir. Bu amaçla 2016-2017 akademik yılında Afyon Kocatepe Üniversitesinde öğrenim görmekte olan ve rastlantısal yöntemle seçilmiş 316 lisans öğrencisine üstbilis, bilis, motivasyon ve davranis olmak üzere toplam dört alt boyuttan oluşan ve İlhan ve Çetin (2014) tarafından Türkçeye uyarlanmış Kültürel Zekâ Ölçeği uygulanmıştır. Elde edilen verilerin betimsel olarak ifade edilmesinde, frekans ve yüzdelik değerler kullanılmıştır. Değişkenlere ilişkin anlamlı farklılıkların tespiti yapılmadan önce normallik testi uygulanmış ve sonucunda bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır. Buna göre; öğrencilerin cinsiyetleri açısından ölçeğin tamamında ve alt boyutlarında öğrenciler arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Öğrencilerin okudukları bölümler açısından ölçeğin geneli ile bilis, motivasyon ve davranis alt boyutlarında anlamlı bir fark bulunmazken, ölçeğin üstbilis alt boyutunda fen bilimleri alanlarında okuyan öğrenciler lehine istatistiki olarak anlamlı fark bulunmuştur. Öğrencilerin yurtdışı deneyimleri açısından ölçeğin geneli ile üstbilis, bilis ve davranis alt boyutlarında anlamlı bir bulunmamış, ölçeğin motivasyon alt boyutunda yurtdışı deneyimi olan öğrenciler lehine istatistiki olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Öğrencilerin yabancı dil hazırlık sınıfı okuma durumuna göre ölçek geneli ve ölçek alt boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Lisans öğrencileri, Kültürel zekâ

Ortaokul Öğrencilerinin Üst Biliş Düzeyleri ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Prof. Dr. Gürbüz OCAK
gocak@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Cansu İÇDİ
cnsicdi@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Esra KARAÇAM
karacamesra543@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Üst biliş; bilişsel süreçleri izleme, değerlendirme ve mevcut bilgilerle eski bilgileri karşılaştırarak karar verme gibi bilişsel etkinlikleri kapsamaktadır. Üst biliş, düşünme üzerine düşünmedir. Düşünme sürecinin farkında olunması ve kontrol edilebilmesidir.

Amaç

Araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin üst biliş düzeylerini belirlemenin yanı sıra üst biliş düzeylerinde; cinsiyet, sınıf ve okul türü açısından anlamlı farkın olup olmadığını araştırmaktır.

Yöntem

Bu çalışmada, araştırmaya konu öğrencilerin bilişsel düzeylerini olduğu gibi tespit ederek genel bir görüntüsünü betimleyebilmek amaçlandığı için, araştırma genel tarama modeline uygun olarak yürütülmüştür.

Araştırmanın çalışma evrenini Kütahya ilinde öğrenim gören ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilmiştir.

Yıldız, Akpınar, Tatar & Ergin (2009) tarafından Türkçeye uyarlanan İlköğretim Öğrencileri İçin Geliştirilen Biliş Üstü Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 30 madde ve 8 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğinin Cronbach alpha katsayısını .96 olarak hesaplamışlardır. Bu çalışmada ise .90 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin analiz sürecinde t-testi ve tek yönlü varyans analizinden faydalanılmıştır. Analiz sürecinde anlamlılık düzeyi .05 alınmıştır.

Bulgular ve Sonuç

1. Ölçeğin ortalama madde puanı 3.10 olarak hesaplanmıştır. Bulgulara göre öğrencilerin üst biliş düzeyi yüksektir.
2. Cinsiyet açısından yapılan t- testi sonucunda öğrencilerin üst biliş düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($p > .05$). Açıklayıcı bilgi, yönetsel bilgi, kontrol, bilişsel strateji, koşulsal bilgi, kendini değerlendirme ve kendini izleme alt boyutlarında cinsiyet açısından fark anlamlı değilken ($p > .05$); planlama alt boyutunda fark anlamlıdır ($p < .05$).
3. Tek yönlü varyans analizi sonucunda üst biliş düzeylerinin sınıf seviyeleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($p > .05$). Açıklayıcı bilgi, yönetsel bilgi, kontrol, bilişsel strateji, koşulsal bilgi, kendini değerlendirme ve kendini izleme alt boyutlarında sınıf seviyesi açısından fark anlamlı değilken ($p > .05$); planlama alt boyutunda anlamlı fark vardır ($p < .05$).
4. Öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü açısından yapılan t-testi sonucunda öğrencilerin üst biliş düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır ($p < .05$). Açıklayıcı bilgi, yönetsel bilgi, kontrol ve kendini değerlendirme alt boyutlarında öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü açısından fark anlamlıyken ($p < .05$); planlama, bilişsel strateji, koşulsal bilgi ve kendini izleme alt boyutlarında öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü açısından anlamlı fark çıkmamıştır ($p > .05$).
5. Araştırma bulgularına göre, ortaokul öğrencilerinin üst biliş düzeyleri cinsiyet ve sınıf seviyesine göre anlamlı farklılık göstermezken, okul türü bakımından anlamlı farklılık göstermiştir. Ayrıca ortaokul öğrencilerinin üst biliş düzeyleri yüksek olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler:ortaokul öğrencileri, üst biliş düzeyi

Fizik, Kimya ve Biyoloji Dersi Öğretim Programları ile Ders Kitaplarında Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Kullanımı

Özlem Oktay
oktaylor@gmail.com, Atatürk Üniversitesi
Ahmet İlhan Şen
ailhan@hacettepe.edu.tr, Hacettepe Üniversitesi
Serkan Ekinci, Hacettepe Üniversitesi
Sümeysra Üner, Hacettepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Fen öğrenimi yalnızca formal olarak okul içinde gerçekleşen bir süreç olmayıp, okul dışı ortamlarda formal olmayan bir biçimde veya informal olarak da gerçekleşir. Yapılan çalışmalar, okul dışı ortamların tüm öğrenme alanlarında öğrenenin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor yönden gelişimini sağladığını göstermektedir. Okul ortamından farklı olarak müzeler, bilim merkezleri, akvaryumlar, botanik bahçeleri, planetaryumlar, hayvanat bahçeleri, bilim kafeleri, sanayi kuruluşları, hastaneler, oyun parkları ve hatta kitle iletişim araçları (görsel, yazılı ve dijital medya) gibi farklı okul dışı öğrenme ortamları bulunmaktadır. Öğretimin her kademesinde beklenen, bu ortamların bütünleyici bir şekilde mümkün mertebe bir arada kullanılması, yani okul içi ve okul dışı öğrenmeler arasında köprü kurulmasıdır. Bu bağlamda formal eğitim süreçlerine yön veren öğretim programlarında ve ders kitaplarında okul dışı öğrenme ortamlarına yeterli düzeyde vurgu yapılması beklenmektedir. Bu araştırmada 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında yeni uygulamaya giren ortaöğretim fizik, kimya, biyoloji öğretim programları ile bu derslere ait kitapların okul dışı öğrenme açısından değerlendirilmesi yapılmıştır. Öğretim programlarıyla benimsenen yaklaşımda ve bu yaklaşım temel alınarak yazılan ders kitaplarında okul dışı öğrenmelere ne düzeyde yer verildiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla sınıf düzeyinde fizik, kimya ve biyoloji öğretim programları ile Milli Eğitim Bakanlığı'nca uygun görülen 16 ders kitabı (6 fizik, 5 kimya ve 5 biyoloji) içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Ön analiz aşamasında 9. sınıf fizik bilimine giriş ünitesi örnek olarak seçilmiş ve öğretim programındaki kazanımlar ile ders kitapları okul dışı öğrenmenin ne kadar yer aldığı, hangi ortamların kullanıldığı gibi boyutlar dikkate alınarak araştırılmıştır. Araştırmacılar daha sonra bir araya gelerek analiz sonuçlarını karşılaştıracaklar ve değerlendiriciler arası güvenilirlik katsayısı hesaplanacaktır. Çalışmanın ön analiz sonuçlarına göre incelenen fizik öğretim programında ve ders kitabında okul dışı öğrenme ve okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik oldukça az göstergenin olduğu bulunmuş ve bu ortamların göz ardı edildiği tespit edilmiştir. Genel olarak, öğretim programlarındaki kazanımlarda derslerin özellikle sınıf ortamında veya okuldaki laboratuvarında yapılmasına dikkat çekildiği gözlenmektedir. Çalışmanın ayrıntılı analizi fizik, kimya ve biyoloji alanları için detaylandırılacak ve sonuçlar karşılaştırılmalı olarak tartışılacaktır. Bu çalışma ile hedeflenen bir diğer amaç da çalışma sonuçlarına göre fizik, kimya ve biyoloji öğretim programlarındaki ilgili kazanımlar ve konular baz alınarak kullanılacak farklı okul dışı öğrenme ortamlarının örnek olarak sunulmasıdır. Kazanımlarla ilişkilendirilerek belirlenecek bu okul dışı öğrenme ortamlarının öğretmenlere fayda sağlayacak bir rehber olması beklenmektedir. Bu araştırmadan elde edilecek sonuçlar doğrultusunda, öğretim programları ve ders kitaplarına okul dışı ortamlarda öğrenmenin entegrasyonuna ilişkin çeşitli öneriler de tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okul dışı öğrenme, fizik, kimya ve biyoloji öğretim programları, ders kitapları, içerik analizi

Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programının Ölçme Değerlendirme Açısından İncelenmesi

Ahmet Karadoğan
karadoganahmet@hotmail.com, Atatürk Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eğitimin daha kaliteli ve verimli hâle gelmesini amaçlayan programlara bakıldığında öğretim programlarının öğrenme öğretme yaklaşımları, ölçme ve değerlendirme yaklaşımı, yeterliler, beceriler gibi başlıklardan oluştuğu görülmektedir. Bahsi geçen başlıklar içerisinde hiç şüphesiz ölçme ve değerlendirme ayrı bir önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı da Türk dili ve edebiyatı öğretimini daha iyi hâle getirmeyi amaçlayan son programdaki ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını incelemek ve alana katkı sağlamayı amaçlamak oluşturmaktadır. Çalışma içerik analizi şeklinde yapılacak olup istenen, beklenen ve olabilirlik, uygulanabilirlik yönleriyle incelenecektir. Ayrıca programı kullananlar eksik yönlerini, eklenmesi gerekenleri ve verimli sonuçları daha iyi gözlemleyebileceğinden programla ilgili öğretmen görüşlerine de başvurularak bu görüşler ışığında programın eksik ve aksayan yanları ile programda olması beklenen hakkında bir inceleme yapılacaktır. Sonuç olarak öğretmenlerin görüşleri, program ve yapılan içerik analizi sonucunda sonraki programlara ışık tutmak amaçlanmaktadır. Uzak hedef olarak da Türk dili ve edebiyatı öğrenme çıktılarının daha kullanılabilir ve amaca hizmet etme derecesinde artış olması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi, Ortaöğretim Programı, Türk Dili ve Edebiyatı Ortaöğretim Programı

2017 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programına İlişkin Beşinci Sınıf Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Görüşleri

Pınar URAL KELEŞ
pukeles@yahoo.com, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 51 farklı öğretim programında yaptığı yenilenme, gözden geçirme ve değişim çalışmaları kapsamında fen bilimleri dersi öğretim programı da yenilenmiş ve 2017-2018 eğitim öğretim yılı itibarıyla 5. sınıflarda uygulanmaya başlanmıştır. Yenilenen fen bilimleri dersi öğretim programının 2018-2019 eğitim öğretim yılı itibarıyla tüm sınıflarda (3-8) uygulamaya konulması amaçlanmaktadır. Bu çalışma; yenilenen 2017 fen bilimleri dersi öğretim programına ilişkin beşinci sınıf fen bilimleri öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek amacıyla yürütülmüştür. Çalışma 2017-2018 eğitim öğretim yılının güz döneminde Ağrı il merkezinde rastgele seçilen 3 ortaokullarda yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini ortaokullarda görev yapan ve 5. sınıf fen bilimleri dersine giren 11 öğretmen oluşturmaktadır. Özel durum yönteminin kullandığı çalışmanın verileri nitel veri toplama yöntemlerinden mülakatla toplanmıştır. Yüz yüze yürütülen mülakatlarda öğretmenlere, yenilenen 2017 fen bilimleri dersi öğretim programı ile ilgili 8 soru sorulmuştur. Öğretmenlerin mülakat sorularına verdikleri cevaplardan elde edilen veriler içerik analize tabii tutulmuştur. Verilerin analizinde her soru ile ilgili verilen cevaplar çözümlenerek benzer ifadeler bir araya getirilmiştir. Oluşturulan kategoriler ayrı ayrı frekanslandırılarak tablolarla okuyucuya sunulmuştur. Çalışma sonucunda araştırmaya katılan beşinci sınıf fen bilimleri dersi öğretmenlerin genel olarak yenilenen Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programına ilişkin hem olumlu hem olumsuz görüşlere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada araştırmanın örneklemini oluşturan 11 beşinci sınıf fen bilimleri dersi öğretmenin 6'sının yenilenen öğretim programı ile ilgili hizmet içi bir kurs aldığı 5'inin ise yeni programla ilgili herhangi bir hizmet içi kurs programına katılmadığı saptanmıştır. Hizmet içi kurs programına katılan öğretmenlerden ise üçünün aldığı hizmet içi kursu yararlı bulduğu belirlenmiştir. Çalışmada ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin sadece 5'inin yenilenen programın fen bilimleri alanında TIMMS ve PISA sıralamalarımıza olumlu katkılar sağlayacağı görüşünde olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın bir diğer sonucu ise örneklemini oluşturan öğretmenlerin tamamının fen bilimleri dersi öğretim programına yeni eklenen "fen ve mühendislik uygulamalarının" eksikliklerine rağmen öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmelerine önemli katkılar sağlayacağıdır. Yenilenen fen bilimleri dersi öğretim programına ilişkin daha etkili hizmet içi kurslar verilmesi ve bu kursların tüm fen bilimleri öğretmenlerini kapsamayı çalışmanın önerileri arasındadır.

Anahtar Kelimeler:2017 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı, Fen bilimleri öğretmenlerinin görüşleri

İngilizce Öğretmen Adaylarının İletişim Kurma İsteklilikleri ile Konuşma Problemleriyle Baş Etme Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Serkan BOYRAZ
serkan.boyraz@gmail.com, Aksaray Üniversitesi
Ertan ALTINSOY
ertanaltinsoy@gmail.com, Aksaray Üniversitesi
TOLGA ÇITAK
tolga.citaktr@gmail.com, Çukurova Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Türkiye’de yabancı dil öğretimi ve öğrenimi konusunda mevcut durum “anlayan ancak konuşamayan” bireylerin yetiştiği “kağıt üzerinde bir dil kullanımından” öteye geçemeyen bir sistem olarak tanımlanabilir. Üstelik bu durum bizzat eğitimcilerin farkındalığını da aşarak toplumda genel bir inanç olarak yer edinmiştir. Bu durumun değiştirilmesinde doğal olarak İngilizce öğretmenlerine önemli bir rol düşmektedir ancak bu öğretmenlerin de sorunun yalnızca bir tarafı değil aynı zamanda mağduru olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Zira, İngilizce öğretmenlerinin ancak lisans eğitimlerinden başlayarak İngilizce konuşma becerilerini geliştirmeye başladıkları bir gerçektir çünkü bu noktaya kadar kağıt üzerinde yapılan bir sınava hazırlanmaktadır. Dolayısıyla, aday öğretmen oldukları dönem İngilizce öğretmenleri açısından kritik dönem olarak adlandırılabilir. Bu dönemden başlayarak hem İngilizce iletişim kurma motivasyonlarını arttırmaları hem de yaygın bir sorun olarak zihinlerde yer etmiş İngilizce konuşma problemleri ile baş etmelerini sağlayacak stratejiler geliştirmeleri sağlanmalıdır. Bu çalışmanın amacı öğretmen adaylarının İngilizce iletişim kurma isteklilikleri ile konuşma problemleriyle baş etme stratejileri ne ilişkin tercih ettikleri yaklaşımları belirlemek ve bunlar arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığını incelemektir. Araştırma nicel araştırma deseni ve ilişkisel tarama modelinde yürütülecektir. Araştırmanın örneklemini Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği bölümünde 2017-2018 akademik yılı bahar döneminde öğrenim görmekte olan lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Veri toplama amacıyla iki ölçek kullanılacaktır. Bunlardan ilki sosyal-duygusal, akıcılık odaklı, konuşurken anlamlandırma, doğru kullanım odaklı, mesaj kısaltma ve değiştirme, sözel olmayan, mesaj fazlalığı ve İngilizce düşünme çabası alt boyutlarından oluşan ve toplamda 32 madde içeren sözlü iletişim stratejileri ölçeğidir ve beşli likert tipindedir. İkinci ölçek ise İletişim Kurma İstekliliği ölçeğidir ve ikili, büyük gruplarla, küçük gruplarla iletişim ve topluluk önünde konuşma alt boyutlarından ve 12 maddeden oluşmaktadır; katılımcılardan verilen durumlarda iletişim kurmaya ne kadar istekli olduklarını sıfır ile yüz arasında bir puan vermeleri beklenmektedir. Elde edilen veriler, öğretmen adaylarının iletişim kurma isteklilikleri ve konuşma problemleriyle baş etme stratejilerine dair tercihlerini sınıflandırmak amacıyla betimsel istatistiklere ve bu bağımsız değişkenler arasında anlamlı ilişki bulunup bulunmadığını belirlemek üzere korelasyonel istatistiklere tabi tutulacaktır.

Anahtar Kelimeler: İngilizce öğretmen adayları; konuşma istekliliği; iletişim stratejileri

Türkiye’de Yükseköğretim Düzeyinde Öğrenim Gören Uluslararası Öğrencilerin Öğrenme Deneyimleri, Sorunlar ve Çözüm Önerileri Konusundaki Değerlendirmeleri

Bahadır Erişti
beristi@anadolu.edu.tr, Anadolu Üniversitesi
Mustafa POLAT
mustafapolat@karabuk.edu.tr, Karabük Üniversitesi
Cahit Erdem
cerdem@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Farklı uluslardan ve kültürlerden öğrencilerin ve öğretim elemanlarının hareketliliği yoluyla uluslararası öğrenme deneyimlerini geliştirmeyi hedefleyen uluslararasılaşma amaçlı uygulamalar, özellikle yükseköğretim düzeyinde niceliksel ve niteliksel olarak oldukça büyük bir ivme kazanmıştır (Pike, 2012; Reid vd., 2010). Yerel ya da ulusal düzeyde yürütülen yükseköğretim hizmetlerinin amaç ve işlevlerine uluslararası, kültürlerarası ve küresel bir boyut entegre etme süreci olarak tanımlanan yükseköğretimde uluslararasılaşmanın (Knight, 2011) en gözlenebilir formu, hareketlilik ve değişimdir (Erdoğan, 2013). Özellikle de öğrenci hareketliliği uluslararasılaşmanın en önemli göstergelerden birisi olarak kabul edilmektedir (Aba, 2013). Yükseköğretimde uluslararasılaşma çalışmaları, dünyadaki gelişmelere paralel olarak, Türkiye’de de önemli bir hız kazanmıştır. Türkiye’deki uluslararası öğrenci sayısı 1983 yılından 2014 yılına kadar geçen sürede 31 kat artış göstermiş (Atar, Erdem & Koçyiğit, 2017), bu artış son üç yılda ise iki kat daha fazla bir büyüklüğe ulaşmıştır (YÖK, 2018).

Yükseköğretimde uluslararası öğrenci sayısını artırmaya yönelik politikaların ulusal, kurumsal, ekonomik, sosyal, kültürel anlamda önemli katkıları olmakla birlikte, beraberinde getirdiği kimi sorunlar da bulunmaktadır. Bu yönüyle, yükseköğretim düzeyinde öğrenim görmek amacıyla farklı bir ülkedeki üniversiteye gelen öğrencilerin içinde buldukları koşulların farklı değişkenler yönüyle analizi önemli bir gerekliliktir. Alanyazında bu amaçla yapılmış araştırmalar bulunmakla birlikte (Allaberdiyev, 2007; Kılıçlar, 2012; Kiroğlu, vd., 2010; Otrar, 2002; Şahin & Demirtaş, 2014), bu araştırmaların ortak yönleri, büyük kentlerde ve köklü üniversitelerde yapılmış olmalarıdır. Oysa üniversitenin bulunduğu kentin jeopolitik konumu, ulaşım, barınma, beslenme, sosyal, kültürel, ekonomik özellikleri vb. ile üniversitenin kültürü, büyüklüğü, öğretim elemanı, öğrenci nitelikleri, program, teknoloji, fiziksel, sosyal kapasitesi ve sunduğu seçenekler, yabancı öğrencilerin deneyimleri ve ortaya çıkan sonuçlar üzerinde oldukça önemli rol oynayan değişkenlerdir. Bu gerçeklikten hareketle, bu tür araştırmaların büyükşehirler ve gelişmiş üniversiteler dışındaki şehirlerde ve üniversitelerde de yapılması oldukça önemlidir (Koçyiğit ve Erdem, 2015). Bu araştırmada orta ölçekli bir kentte bulunan gelişmekte olan bir kamu üniversitesinde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin, eğitim öğretim süreciyle ilgili olumlu ve olumsuz deneyimlerinin ve karşılaştıkları sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Söz konusu üniversitede, farklı lisans programlarında öğrenim görmek amacıyla gelen 2031 uluslararası öğrencinin bulunması (YÖK, 2018) bu çalışmayı önemli ve gerekli kılan bir diğer gerektir.

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden örnek olay (durum) çalışması olarak desenlenmiştir. Araştırmanın verileri, amaçlı örnekleme yöntemlerinden birisi olan maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemiyle seçilmiş (Büyüköztürk ve diğerleri, 2008; Yıldırım ve Şimşek, 2006), 60 uluslararası öğrenciden elde edilmiştir. Araştırmanın veri toplama aracı, araştırmacılar tarafından alanyazın incelemesine dayalı olarak geliştirilmiş, geçerlik çalışması amacıyla alan uzmanlarının değerlendirilmesine sunulmuş yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Görüşme formu; uluslararası öğrencilerin Türkiye’de öğrenci olmaya ilişkin algılarını, sorun olarak değerlendirdikleri durumları, sorunlara yönelik çözüm önerilerini, yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce öğrenme sürecine yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlayan 6 sorudan oluşmaktadır. Sürekli karşılaştırma yoluyla kodlanan verilerin analizinde, betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçların geçerlik ve güvenilirliğinin artırılması amacıyla diğer araştırmacıların görüşlerine sunma, bulguların doğrudan alıntılardan yararlanılarak rapor edilmesi, katılımcı teyidi alınması ve verilerin açık ve ayrıntılı biçimde tanımlanması gibi süreçler izlenilecektir. Veri analizi

süreci devam eden araştırmada elde edilecek bulguların, uluslararası öğrencilerin görüş, öneri ve deneyimlerini ortaya koyacak olması yönüyle, üniversite yöneticilerine, öğretim elemanlarına, yerel ve ulusal düzeydeki politik karar vericilere ve uygulayıcılara yol gösterici olması umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yükseköğretimde uluslararasılaşma, uluslararası öğrenciler, yabancı uyruklu öğrenciler, öğrenci deneyimleri

Öğretim Programlarında Değerler Eğitimi: 2005 ve 2017 Yılları İlköğretim Seviyesi Öğretim Programlarının Karşılaştırılması

Hüseyin ŞİMŞEK
husimsek@hotmail.com, Ahi Evran Üniversitesi
Mehmet KART
mehmetkartt@gmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Eğitimin öncelikli hedefi, bireyleri nitelikli bir insan hâline getirip onları istendik davranışlarla donatmaktır. Nitelikli ve donanımlı insanların özellikleri ise öğretim programları yoluyla tanımlanmaktadır. Öğretim programları, istenilen özelliklere sahip bireyleri yetiştirmek amacıyla tasarlanmış araçlardır. Öte yandan programların yapısal özellikleri ve dayandığı temel prensipler kadar öngördüğü değerler de programı anlamlı hâle getiren önemli unsurlardandır. Akademik yönden başarılı bireylerin yanı sıra değerleri hayatlarına yansıtarak, yaşam biçimi haline getirmiş bireylerin varlığının, bir toplumun en kıymetli zenginliği olduğu söylenebilir. Bu gibi özellikler dikkate alındığında, öğretim programları toplumsal geleceği inşa etmede çok önemli bir rol üstlendiği görülmektedir. Aynı zamanda programın ruhunu teşkil eden değerler, programın değişim yaratma potansiyeli yüksek unsurlardır. Bu yönüyle değerler, öğrencileri etkileyebilme gücü yüksek olan program öğelerindedir. Ancak öğretim programlarının beklenen etkiyi gösterebilmesi, programın temel bileşenlerinin birbiri ile uyumlu olmasına ve programın görece istikrarlı bir devamlılığa sahip olmasına bağlıdır. Öğretim programlarının istenilen hedeflere ulaşmasını sağlayan temel unsurlardan birisi de uygulayıcılarıdır. Zira öğretmenlerin yeterince benimsemediği bir öğretim programının hedeflenen kazanımlara ulaşması oldukça güçtür. Bu çalışmanın amacı, 2005 ve 2017 yıllarında yayımlanan ilköğretim düzeyindeki öğretim programlarında yer alan değerleri karşılaştırarak analiz yapmaktır. Doküman incelemesi tekniği kullanılarak gerçekleştirilen çalışma kapsamında, her iki dönemde yayınlanan programlarda en çok yinelenen ve ön plana çıkan değerlerin tespiti yapılmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre 2005 programlarında değerler, yalnızca kazanımların bulunduğu bölümde yer alırken, 2017 programlarında ise bu değerler hem giriş kısmında ayrı bir başlık altında vurgulanmış, hem de kazanımların yer aldığı bölümde açıklamalar şeklinde verilmiştir. 2005 programlarında en çok tekrar edilen değer "saygı" olurken, 2017 yılı öğretim programlarında ise en çok tekrar edilip ön plana çıkan değer "sorumluluk" olduğu tespit edilmiştir. 2005 yılı öğretim programlarında bireysel değerler ön plana çıkarken, 2017 öğretim programlarında ise toplumsal değerlere ağırlık verilmiştir. Bu sonuçlar ele alınarak değerlendirildiğinde 2005 programlarında en fazla tekrar edilen değer saygı olurken, 2017 programlarında en fazla tekrar edilen değer sorumluluktur.

Anahtar Kelimeler: Bireysel Değerler, Değerler, Öğretim Programı, Toplumsal Değerler, Yenilenen Programlar

Uluslararası Öğrencilerin Bulunduğu Sınıflarda Ders Veren Öğretim Elemanlarının Öğretim Sürecinde Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Bahadır Erişti
beristi@anadolu.edu.tr, Anadolu Üniversitesi
Cahit Erdem
cerdem@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Mustafa Polat
mustafapolat@karabuk.edu.tr, Karabük Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Türk üniversitelerinde öğrenim gören uluslararası öğrenci sayısı son yıllarda önemli bir artış göstermiş, 2017 yılı itibari ile yüz binin üzerine çıkmıştır (YÖK, 2018). Bu durum, tercih edilme bağlamında sevindirici bir gelişmeyi işaret etmekle birlikte, nitelik geliştirme ve yol açtığı sonuçlar yönüyle araştırılması ve değerlendirilmesi gereken önemli bir başlıktır. Konunun bir boyutu; nitelik, ekonomi, yatırım, maliyet, etkililik, verimlilik, iş birlikleri, vb. yönlerden çok boyutlu olarak değerlendirilmesidir. Bir diğer önemli boyut, uluslararası öğrencilerin bu süreçte yaşadıkları deneyimlerin değerlendirilmesidir. Üniversiteler açısından; fiziksel, sosyal, kültürel kapasite ve programların, öğretim elemanlarının, öğrenme ortamlarının niteliği araştırma konusu yapılabilecek boyutlardır. Uluslararası öğrencilerin buldukları sınıflarda ders veren öğretim elemanlarının öğretim sürecinde ne tür sorunlar yaşadıkları ve çözüm önerileri eğitimin niteliğini, misafir ve ev sahibi konumundaki öğrencileri doğrudan etkileyen bir konudur. Alanyazın incelendiğinde, çalışmaların önemli ölçüde konuya uluslararası öğrencilerin gözünden bakan ve onları merkeze alan konu başlıklarından oluştuğu göze çarpmaktadır. Örneğin; uluslararası öğrencilerin yaşadıkları sorunlar konusunda önemli sayıda araştırma yapılmışken (Allaberdiyev, 2007; Kılıçlar, 2012; Kiroğlu, vd., 2010; Koçyiğit ve Erdem, 2015; Otrar, 2002; Şahin ve Demirtaş, 2014), öğretim elemanlarının yaşadıkları sorunlar yeterli düzeyde araştırılmamıştır. Bir başka boyut, uluslararası öğrencilere yabancı dil olarak Türkçe'nin öğretiminde yaşanan sorunlar araştırmalara konu olmuşken (Açık, 2008; Biçer, Çoban ve Bakır, 2014; Derman, 2010; Özyürek, 2009), yabancı dil olarak İngilizcenin öğretiminde yaşanan sorunlar konusunda herhangi bir araştırmaya ulaşılamamıştır. Sahada yapılan gözlemler ise bu konuda önemli sorunlar yaşanılmakta olduğunu işaret etmektedir. Belirtilen gereklilikten hareketle, bu araştırmada, uluslararası öğrencilerin bulunduğu İngilizce hazırlık sınıflarında ders veren öğretim elemanlarının, öğretim sürecinde yaşadıkları sorunların ve sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Nitel, betimsel bir durum çalışması olarak desenlenen bu araştırmada, uluslararası öğrencilerin bulunduğu sınıflarda ders veren öğretim elemanlarının yabancı dil olarak İngilizce öğretim sürecinde yazma, okuma, dinleme ve konuşma becerilerinin öğretimi, ölçme ve değerlendirme, sınıf yönetimi ve diğer ilgili konularda yaşadıkları sorunların ve çözüm önerilerinin belirlenmesi amacıyla, araştırma verileri, bir kamu üniversitesi yabancı diller yüksekokulunda görev yapan 26 öğretim elemanından toplanmıştır. Araştırma katılımcılarının seçiminde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Uluslararası öğrencilerin bulunduğu sınıflarda ders verme konusunda en az üç yıllık bir deneyime sahip olma ölçütü olarak belirlenen özelliştir. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından alanyazına dayalı olarak geliştirilen, geçerlik çalışması amacıyla alan uzmanlarının görüş ve değerlendirilmesine sunulan ve araştırma amaçlarına yönelik yedi sorudan oluşan bir yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile toplanmıştır. Elde edilen verilerin kodlanmasında, güvenilirliği sağlamak amacıyla sürekli karşılaştırma yöntemi kullanılmış, veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Katılımcılardan elde edilen verilerin doğrudan alıntılarla sunulması, katılımcı teyidinde başvurma ve araştırmada ulaşılan sonuçların aynı alanda çalışan diğer araştırmacıların görüşlerine sunulması, geçerlik ve güvenilirliği artırmak amacıyla yapılacak uygulamalardır. Ayrıca, veri toplama sürecini gerçekleştiren araştırmacıların ikisinin çalışma alanları gereğince veri kaynaklarına yakın olmaları, alanda oluşan gerçekleri deneyimliyor olmaları da araştırma sonuçlarının geçerliğini artıran bir değişken olarak (Yıldırım ve Şimşek, 2013) değerlendirilmektedir. Araştırmada, veri analizi süreci devam etmektedir. Araştırmada elde edilecek bulguların uluslararası öğrencilere yabancı dil olarak İngilizce öğretme görev ve sorumluluğu bulunan öğretim elemanları öncelikli olmak üzere,

uluslararası öğrencilerin bulunduğu sınıflarda ders veren tüm öğretim elemanlarına, öğrencilere veri sağlanması, çözüm amaçlı uygulamaların geliştirilmesi noktasında karar vericilere ve uygulayıcılara yol göstermesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: yükseköğretimde uluslararasılaşma, uluslararası öğrenciler, öğretim elemanları, öğretim sorunları

5. Sınıf Matematik Dersi Yeni Öğretim Programının Değerlendirilmesi (2017-2018)

Emin YAŞAR
eminyasaredu@gmail.com, Dicle Üniversitesi

Bildiri Özeti:

GİRİŞ-AMAÇ: Bu çalışmada 2017-2018 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanan 5. Sınıf Matematik Öğretim Programının etkililiği incelenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından taslak olarak yayınlanıp; geniş katılımlı görüş toplaması sonrasında 2017-2018 eğitim öğretim yılında ortaokullarda 5. sınıf Matematik Dersi yeni öğretim programını bazı değerlendirme modelleri çerçevesinde değerlendirmek, uygulama sırasında çıkan sorunları ortaya koymaktır. "Ortaokul 5. sınıf Matematik Dersi yeni öğretim programı etkili midir?" sorusu çalışmanın problemidir.

GEREÇ-YÖNTEM: Çalışmada ön test son test deseni kullanılmıştır. Model olarak Stufflebeam' in Bağlam, Girdi, Süreç ve Çıktı değerlendirmesiyle Tyler' ın Hedefe Dayalı Değerlendirme Modeli birleştirilerek kullanılmıştır. Çalışmanın nicel veriler başarı testi ile, nitel veriler gözlem ve görüşme ile elde edilmiştir. Çalışma grubunu Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir merkez ilçe ortaokulunun 5/A, 5/B, 5/C ve 5/D sınıfları oluşturmaktadır. Çalışmaya 118 öğrenci, 3 öğretmen, 3 idareci ve 6 veli katılmıştır. Veriler başarı testi, gözlem ve görüşme ile elde edilmiştir. Okul iyi sosyo ekonomik düzeyde olan bir bölgede olup, sınıflar ortalama 30 mevcuttur.

BULGULAR: Uygulama sonucunda hedef 12 kazanımdan 9 kazanıma ulaşıldığı tespit edilmiştir. Program hakkında bilgilendirme yapıldığı fakat yeterli düzeyde olmadığı gözlenmiştir. Programın bazı kazanımlarının öğrencilerin gelişim düzeyinin üstünde olduğu sonucuna varılmıştır.

SONUÇ: Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara dayanarak 5. Sınıf Matematik yeni Öğretim Programının öğretim yılı başlamadan önce MEB çalışanları başta olmak üzere paydaşlara bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmalarının yapıldığı söylenebilir. Fakat tam olarak başarılı bir tanıtım ve bilgilendirme yapılamamıştır. Yeterli sayıda ve donanıma sahip görevlilerin olmayışı buna sebep olarak gösterilebilir. Öğretmenler için kılavuz kitabın olmayışı öğretmenlerin öğrenme-öğretme ortamında ve dersi planlama sürecinde daha aktif ve yaratıcı düşünmeye sevk etmektedir. Öğretmenler süreci zenginleştirme noktasında başarılı olurken sınıf mevcudu etkeniyle tüm öğrencilerde derinlemesine öğrenme düzeyini sağlayamamaktadır. Öğretmelerin akıllık tahtayı aktif olarak kullanmaları zaman yönetimi açısından ve öğrencilerin aktif katılımı açısından fayda sağladığı gözlemlenmiştir. Öğretmenler 5. Sınıf Matematik yeni Öğretim Programının konu bütünlüğü açısından daha iyi olduğunu belirtmişlerdir. Uygulama sonunda başarı testinde ortaya çıkan sonuçlara paralel olarak programın iyi düzeyde olduğu ifade edilebilir. Bazı kazanımların başarısız olmasının nedeni yaş seviyelerine uygun olmaması şeklinde gözlenmiştir. Bu kısım programın eksik yönü olarak belirtilebilir. Elde edilen sonuçların uygun örneklem yoluyla seçilen bu gruba ait olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Bu sebeple sonuçların genellemesi yapılamaz. Farklı öğretmenler, farklı öğrenciler ve farklı sosyo-ekonomik ortamlarda sonuçlar farklılık gösterebilir. Özellikle öğretmenlerin programın uygulanması sürecindeki etkisi söz konusu olduğunda farklı sonuçların elde edilmesi beklenir.

Anahtar Kelimeler: Matematik, Yeni Matematik Programı, program değerlendirme, Tyler, Stufflebeam.

Ahlâkî Kayıtsızlığı Önlemeye Yönelik Bir Eğitim Programı Geliştirilmesi ve Etkiliğinin Değerlendirilmesi

Fazilet Yavuz Birben
fazileyavuz@hotmail.com, Yıldız Teknik Üniversitesi
Hasan Bacanlı
hasan.bacanlı@gmail.com, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı ahlâkî kayıtsızlığı önleme eğitim programının lise öğrencilerinin ahlâkî kayıtsızlık seviyeleri üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunda İstanbul'un Bağcılar İlçesinde lise düzeyinde bir devlet okulunda eğitim gören öğrenciler yer almıştır. Çalışma grubunda yer alan öğrenciler Ahlâkî Kayıtsızlık Ölçeği sonuçlarına göre "Kimdir Bu" tekniği ile teyit edilerek belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak Bandura, Barbaranelli, Caprara ve Pastorelli tarafından geliştirilen Ahlâkî Kayıtsızlık Ölçeği kullanılmıştır. Yavuz-Birben ve Bacanlı tarafından ölçeğin orijinalinde olduğu gibi üçlü dereceleme ile ve lise örneklemini üzerinde orijinal madde sayısı ile geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış ve ortaöğretim öğrencilerinin ahlâkî kayıtsızlık eğilimini ölçmede kullanılabilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçek ahlâkî kayıtsızlığı mümkün kılan sekiz sosyo-bilişsel mekanizmaya dayalı sekiz alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar ahlâkî gerekçelendirme-meşrulaştırma, olumsuz davranış kıyaslama, iyimser-örtülü etiketleme, sorumluluğu üstlenmeme, sorumluluğu yayma-dağıtma, olumsuz sonuçları önemsememe/çarpıtma, insandışılaştırma ve suçu affetmedir. Eğitim programı bir dönem boyunca haftada bir ya da iki ders saati şeklinde uygulanmıştır. Verilerin analiz sonuçlarına göre, kontrol grubunun ön test ve son testleri arasında herhangi anlamlı bir fark bulunmazken, deney grubunun ön test ve son testleri arasında Ahlâkî Kayıtsızlık Ölçeği'nin toplam puanı ile sorumluluğu üstlenmeme, sorumluluğu yayma, insandışılaştırma ve suçu affetme alt boyutlarında anlamlı bir fark bulunmuştur. Puanlar deney grubu lehine anlamlı bir şekilde düşmüş, ahlâkî kayıtsızlık seviyeleri de azalmıştır. Üç ay sonra yapılan kalıcılık testi sonuçlarına göre ise ahlâkî kayıtsızlığı önleme eğitim programının etkiliğinin son test sonuçlarına göre devam ettiği, hatta sorumluluğu üstlenmeme alt boyutunda anlamlı bir farklılık yaratacak şekilde etkisinin daha da arttığı sonucu elde edilmiştir. Diğer yandan çalışma grubunda yer alan öğrencilerin sınıf arkadaşları ve öğretmenlerinden bazıları ile görüşmeler yapılarak bu programa devam etmenin etkileri nitel olarak da değerlendirilmiştir. Gelen geribildirimler öğrencilerin olumlu yönde gelişim gösterdiği şeklindedir. Ayrıca deney grubunda yer alan öğrencilerden son oturumda alınan geri bildirimde de programın kendilerini alternatifli düşünme, önyargıyı aşma, empatik yaklaşma, sorun çözme, kendini ifade edebilme ve grupça çalışma gibi konularda geliştirdiğini belirttikleri görülmüştür. Sonuç olarak lise öğrencilerinde ahlâkî kayıtsızlığı önlemeye yönelik olarak uygulanan eğitim programının etkili olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Ahlâkî kayıtsızlık, ahlâkî kayıtsızlığı önleme, değer eğitimi

İngilizce Hazırlık Sınıfı Yazma Dersi Öğretim Programına İlişkin Görüşler: İhtiyaç Analizi

Burcu KARAFİL

burcu.karafil@yalo.edu.tr, Yalova Üniversitesi

Aytunga Oğuz

aytungaoguz@hotmail.com, Dumlupınar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Yabancı dil hazırlık sınıflarında sunulan yoğun yabancı dil eğitimi ile öğrencilerin hedeflenen bir yabancı dili edinebilmeleri amaçlanmaktadır. Yabancı dil öğretiminde öğrenenlere çeşitli dersler çerçevesinde; dilbilgisi, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört temel dil becerisinin kazandırılmasına çalışılır. Öğrencilerin yabancı bir dili etkili bir biçimde geliştirip kullanabilmeleri bu dört dil becerisini bütün olarak edinmelerini gerektirir. Alanyazında bu becerilerden birisi olan yazma becerisinin öğrencilerin en çok zorlandıkları becerilerden birisi olduğu ve çeşitli nedenlerle öğrencilerin yazmakta sorunlar yaşadıkları belirtilmektedir. Yazma eylemi, bireylerin düşüncelerini, hislerini, inançlarını kalıcı olarak kayıt altına almalarına olanak sağlamaktadır. Ancak bireylerin etkili bir yazma becerisi gösterebilmeleri dilbilgisi, dinleme, konuşma ve okuma becerilerinin de gelişmiş olmasını gerektirir. Bununla birlikte, yazma eyleminde bireylerin yaratıcılık, problem çözme, yansıtma ve gözden geçirme gibi beceriler ortaya koyabilmesi beklenir. Derslerde yazma becerisini geliştirici etkinliklere yer verilmesi öğrencilerin kendilerini kontrol edebilmelerine, değerlendirebilmelerine, yanlışlarını fark etmelerine ve yabancı dil becerilerini daha iyi geliştirip kullanabilmelerine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle etkili bir yazma dersi öğretim programı hem öğrencilerin bu konudaki sorunlarını giderebilir hem de yabancı dil becerilerinin bütüncül biçimde gelişimini destekleyebilir. Bu çalışmanın amacı Yalova Üniversitesi Yabancı diller Yüksekokulu'nda yürütülen A1 seviyesi İngilizce yazma dersi öğretim programının okutman görüşleri doğrultusunda incelenmesi ve ihtiyaçların belirlenmesidir. Böylece bu çalışma ile İngilizce yazma dersi öğretim programının okutman görüşleri doğrultusunda değerlendirilerek programın güçlü ve zayıf yönlerinin ortaya konulabileceği ve programın yetersizliklerinin giderilerek geliştirilmesine katkı sağlanabileceği düşünülmektedir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi içerisinde yer alan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Yalova Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu'nda görev yapan ve A1 seviyesi yazma dersini yürütmüş olan 7 İngilizce Okutmanı oluşturmaktadır. Çalışma 2017-2018 eğitim- öğretim yılı güz döneminde yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından okutmanlara yönelik hazırlanan görüşme formu kullanılmıştır. Soru formunda İngilizce yazma dersi öğretim programı ile ilgili dört adet açık uçlu soru yer almaktadır. Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Sonuç olarak araştırmada, derse ayrılan sürenin yeterli olduğu, kullanılan materyallerin program açısından uygun olduğu ve programın yazma becerisi açısından değerlendirildiğinde oldukça etkin olduğu görüşleri bildirilmiştir. Ayrıca, okutmanlar genel olarak programın öğrencilerin yazma becerisini geliştirdiğini, öğrencilerin yazma becerisine yönelik belirli stratejileri ve teknikleri öğrendiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin yazma sürecinde planlama, yazma kurallarını doğru bir şekilde uygulayabilme gibi becerileri program dahilinde kazanabildikleri ifade edilmiştir. Buna karşın genel olarak değerlendirildiğinde programın bazı öğrenciler için zor olduğu, programın öğrencileri ezberciliğe yönelttiği ve öğrenci yaratıcılığını geliştirmede ifade edilmiştir. Hedefler açısından programın hedeflerinin net olarak ifade edilmediği, yazma becerisi ile birlikte dilbilgisi ve kelime bilgisinin de yoğun bir şekilde yer almasından dolayı programda hangi becerinin geliştirilmesinin amaçlandığı konusunda belirsizliğin olduğu belirtilmiştir. İçerik açısından programda yer alan konuların öğrenci ilgisini yeteri kadar çekmediği ve programda kullanılan materyallerin eksik noktalarının olduğu görüşü dile getirilmiştir. Eğitim durumları açısından programda yazma etkinliklerinin nicelik açısından yetersiz olduğu, daha fazla etkinliğe gerek duyulduğu dile getirilmiştir. Değerlendirme açısından ise uygulanan sınav sistemi ile öğrencilerin derslere hazırlıklı geldikleri belirtilmiştir. Çalışmada yazma becerisi öğretim programının özellikleri tartışılmış ve yetersizliklerini gidermeye dönük öneriler getirilmiştir.

Anahtar

Kelimeler: Yabancı

dil,

yazma

becerisi,

ihtiyaç

analizi

Neden Öğretmen Oldum? Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Sebepleri

Mikail Yalçın
mikailyalcin@gmail.com, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Sabiha Dulay
sabihaisci@gmail.com, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Özge Öztekin Bayır
osgeoztekin@hotmail.com, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmada, eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmelerine ilişkin gerekçelerinin analiz edilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışma nitel araştırma olarak desenlenmiştir. Nitel araştırmanın amacı, insanların hayatlarını nasıl anlamlandırdıklarıyla ilgili bir anlayış geliştirmek, anlamlandırma sürecinin ana hatlarını çizmek ve insanların deneyim yaşadığı şeyleri nasıl yorumladıklarını tarif etmektir. Araştırmanın çalışma grubunu eğitim fakültesinde öğrenim gören 55 birinci sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Veriler, öğretmen adaylarıyla yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Katılımcılarla ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler tümevarımsal nitel içerik analizi ile analiz edilmiştir. Bu bağlamda ilk olarak her bir satır kodlanarak, verilere daha geniş bir çerçeveden bakmayı sağlayan serbest kodlar oluşturulmuştur. Elde edilen kodlar daha üst düzey bir kodlamaya tabi tutulmaya çalışılmıştır. Kategoriler arası bağlantılar kurularak temel kategori ve temaların oluşturulması amaçlanmış, kod, kategori ve tema hiyerarşisi kurulmuştur. Öğretmenlik mesleğini tercih etme sebeplerini ortaya çıkarmak amacıyla öğretmen adaylarına ülkemizdeki insanların öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerine, öğretmenlerin işlerinden ve çalışma koşullarından memnuniyet durumlarına, öğretmenlik mesleğinin mevcut istihdam/işe alım süreçlerine ve kendilerinin öğretmenlik mesleğini tercih etme sebeplerine ilişkin sorular yöneltilmiştir. Bulgular öğretmen adaylarının büyük bir kısmının öğretmenlik mesleğini isteyerek tercih ettiklerini; ancak tercih sebeplerinin farklılaştığını göstermektedir. Öğretmen adayları, öğretmenlik mesleğinin ülkemizde devlet güvencesi, çalışma koşullarının rahatlığı, tatil imkânı, puanının düşük olması ve diğer bölümlere kıyasla öğrenimin kolay olması gibi gerekçelerle tercih edildiği yönünde görüş bildirmiş, öğretmenlik mesleğinin saygınlığını yitirdiğine ve herkes tarafından yapılabilecek bir meslek olarak algılanır hale geldiğine vurgu yapmışlardır. Öğretmen adaylarının bireysel tercih sebeplerine ilişkin cevapları ise eleştirdikleri durumun bizzat içinde bulduklarını göstermektedir. Öğretmen adayları “eğitim yoluyla topluma hizmet etmek”, “çocukların büyümesine/yetişmesine ve öğrenmesine yardımcı olmak”, “iyi ve kötü rol modellerin etkisi” ve “kutsal bir meslek olma” düşüncesiyle öğretmenlik mesleğini seçtiklerini ifade etseler de, öğretmen adaylarının büyük bir kısmının aslında “devlet güvencesi olan bir meslek”, “çalışma koşullarının rahatlığı ve tatil imkânı”, “kadınlar için uygun bir meslek” ve “puanım bu bölüme yetti” gibi gerekçelerle öğretmenlik mesleğini tercih ettikleri dikkat çekmektedir. Öğretmen Adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan sebepleri ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışma, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının ve öğrencilerin hayatına dokunan öğretmenlik mesleğinin önemine ilişkin farkındalıklarının ortaya çıkarılması açısından önem taşımaktadır. Bu tür çalışmaların boylamsal olarak tekrarlanması öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin algılarının aldıkları eğitimler süresince nasıl bir değişim gösterdiğini ortaya çıkarması açısından faydalı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik Mesleği, Mesleki Tercih, Öğretmen Adayı, Öğretmen Eğitimi

Eğitimde İletişim Araştırmalarına Yönelik Bir Değerlendirme: Türkiye’de Üretilen Lisansüstü Tezler Örneği

Elif Aydoğdu Özoğlu
aydogduelf@gmail.com, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Ayşe Dönmez
aysedonmez@ogu.edu.tr, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

İletişimin bireylerin kendilerini ve çevrelerini anlamlandırma sürecindeki rolü oldukça önemlidir. İletişim, genel olarak bireylerin duygu ve düşüncelerini aktarmasını sağlayan bir kavram olarak açıklanmakta ve farklı biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Eğitim alanında rol oynayan yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler, veliler, uzmanlar, öğretim üyeleri, vb. birçok aktörün iletişim alanındaki yeterliği, bu konuda yaşadığı sorunlar, kullandıkları stratejiler performans, etkililik, motivasyon, başarı gibi birçok örgütsel çıktıyı etkilemektedir. Bu açıdan iletişim kavramı güncelliği korumakta ve alanda farklı açılardan sıklıkla ele alınmaktadır.

Eğitimde iletişim üzerine üretilen tezlerin incelenmesi, bu konuda yapılan çalışmaların kapsamını, güçlü ve zayıf yönlerini açığa çıkarmak ve bu konuda ne tür yeni çalışmalara gereksinim duyulduğunu belirlemek açısından önemlidir. Bu doğrultuda bu çalışmanın amacı, eğitim alanıyla ilişkili olan iletişim konulu ulusal düzeyde yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerini tematik ve metodolojik açıdan analiz ederek bir durum değerlendirmesi yapmaktır. Bu çalışmada, Türkiye’de eğitim alanıyla ilişkili iletişim konusunda 1985-2017 yılları arasında lisansüstü düzeyde gerçekleştirilen tezlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma için kaynaklara Yüksek Öğretim Kurulu’nun internet sitesinden ulaşılmıştır. Araştırmada örneklem seçme yoluna gidilmemiş, evrenin tamamına ulaşmak hedeflenmiştir. Taramada anahtar kelime olarak “iletişim” kavramı kullanılmış olup sınırlandırma eğitim ve öğretim konu alanıyla yapılmıştır. Erişime kapalı olan tezler araştırma kapsamından çıkarılmıştır. Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılarak desenlenmiştir. Verilerin toplanmasında on üç maddeden oluşan Akademik Yayın Değerlendirme Formu kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde ise içerik analizinden faydalanılmıştır. Nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan içerik analizi, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayacağı bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır. Verilerin analizi sonucunda elde edilen bulguların (i) tema ve (ii) metodoloji (desen, örneklem, veri toplama araçları, veri analizi) ana başlıkları altında verilmesi planlanmaktadır. Araştırma kapsamında elde edilen bulguların, iletişime yönelik çalışmaları anlama ve bu alanda yapılacak gelecek çalışmalara yön verme açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: iletişim, lisansüstü tez, durum çalışması

Milli Eğitim Bünyesinde Açılan Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının Etkililiği Üzerine Bir Araştırma: Kütahya İli Örneği

Hafize ER TÜRKÜRESİN
hafize.er@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi
Kerem TÜRKÜRESİN
kerem2061turkuresin@gmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Bu araştırmada Milli Eğitim bünyesinde açılan destekleme ve yetiştirme kurslarının etkililiği belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma hem nicel hem de nitel araştırma modellerinden yararlanılarak karma yöntemle oluşturulmuştur. Karma araştırma modeli; araştırma problemini daha iyi anlamlandırmak, açıklamak ve analiz etmek için nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı bir modeldir. Araştırmaya 2016-2017 eğitim öğretim yılında Kütahya Merkez ilçesinde 3 ayrı ortaokulda öğrenim gören 350 öğrenci ve bu okullarda çalışan farklı branşlarda 24 öğretmen katılmıştır. Araştırma verileri araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu ve Destekleme ve Yetiştirme Kurslarına İlişkin Öğrenci Görüşleri Ölçeği (İncirli ve diğ., 2017) ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, özel bir konuda derinlemesine soru sorma ve cevap yeterli olmadığında ya da açık olmadığında tekrar soru sorup durumu daha açık hale getirip cevapları tamamlama fırsatı sağlaması açısından avantajlı bir tekniktir. Destekleme ve Yetiştirme Kurslarına İlişkin Öğrenci Görüşleri Ölçeği “Yarar ve Önem” ve “İlgi ve Motivasyon” olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin boyutlarına ilişkin cronbach alpha kat sayıları sırasıyla .95 ve .91 şeklindedir. Ölçeğin geneline ait cronbach alpha kat sayısı ise .94 şeklindedir. Araştırmaya ait nitel verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniğinden; nicel verilerin çözümlenmesinde ise betimsel istatistikler, iki grup ortalaması arasındaki farkı betimlemede t- testi, üç ve daha fazla grup arasındaki farkı belirlemede ANOVA ve gruplar arasındaki ilişkiyi betimlemede Korelasyon analizlerden yararlanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre Destekleme ve Yetiştirme Kursları öğrenciler arasında fırsat eşitliği sağlamakta, öğrencilere test çözme alışkanlığı kazandırıp onları merkezi sınavlara hazırlamakta, öğrencilerin dersle ilgili eksikliklerinin kapatılmasına faydalı olmakta ancak süreçte (kaynak kitap, devamsızlık vb. gibi) bazı eksiklikleri bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: destekleme ve yetiştirme kursları, MEB, öğretmen.

Designing an ESP Course for Pre-service English Teachers

Yasemin Kırkgöz
ykirkgoz@gmail.com, Çukurova Üniversitesi

Abstract:

With the effect of globalization, teaching English for specific purposes (ESP) has gained great significance. Teaching in this area is highly demanding as it includes a range of tasks, such as identifying learner needs, developing courses and materials in addition to classroom teaching. Therefore, ESP teachers face a range of tasks which often require additional knowledge and skills. Yet, teacher education programs in Turkey and in many other countries do not always prepare prospective teachers with the essential knowledge and skills of how to teach learners with academic and specific purposes. The primary purpose of this study is to explore how to support pre-service English language teachers about ESP and how to engage them in developing, teaching, and evaluating ESP lessons pedagogy as a preparation for their profession.

A mixed-method research design was adopted using a questionnaire, pre-service teachers' reflection papers, interviews and their projects. 40 pre-service teachers participated to a two-credit ESP course offered in the spring semester of a teacher education department of a state university in Turkey. Prior to the commencement of any coursework, participants were given a 10-item questionnaire that included both Likert-scale items as well as statements requiring open-ended answers. The questionnaire which served as a pre-test aimed to elicit their existing knowledge and ideas about fundamental aspects of ESP. The same questionnaire was administered as a post-test at the end of the 14-week ESP course. During the course, participants were asked to reflect upon their experiences through keeping reflective journals. End-of-the ESP course interviews with individual participants aimed to explore further their perceptions of various aspects of the ESP course. In addition, participants carried out an ESP-related Project which required them to transfer theory into practice. Data was analyzed from quantitative and qualitative aspects. Findings reveal that ESP course has been highly effective in increasing teacher candidates' theoretical knowledge about various aspects of ESP such as needs analysis, course design for learners with specific needs, materials development and evaluation as well as giving them practical experience in these areas. The study has significant implications for teacher education programs involving ESP course design for pre-service teachers at local and global context.

Keywords: English for specific purposes (ESP), pre-service teachers, course design, globalization

2008 ve 2017 Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerinin Karşılaştırılması

Şule Betül Tosuntaş
sbtosuntas@hotmail.com, Uludağ Üniversitesi
Şahin Danişman
sahin.danisman@gmail.com, Düzce Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Yeterlik, bir mesleğin gerekliliklerinin başarılı bir biçimde yapılabilmesi için sahip olunması gereken özellikler olarak tanımlanırken (Şişman, 2002); öğretmen yeterlikleri öğretmenlerin mesleğini etkili ve verimli bir biçimde yerine getirebilmek için sahip olmaları gereken bilgi, beceri ve tutumlar olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2017). Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen öğretmen yeterlikleri, öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlik alanları, her alanın gerektirdiği alt yeterlikler ve bu yeterliklerin gözleneceği performans göstergelerinden oluşmaktadır. Öğretmen yeterliklerinin hizmet öncesi öğretmen yetiştirme, mesleki gelişim, öğretmen istihdamı, aday öğretmen yetiştirme süreci, performans değerlendirme ve öz değerlendirme gibi çeşitli alanlarda kullanılması öngörülmektedir (MEB, 2008; 2017). Bu çalışmanın amacı uzun bir süreden sonra güncellenen Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerinin karşılaştırılmasıdır.

Yöntem

Çalışma nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesi kullanılarak desenlenmiş olup doküman analizi, çalışma kapsamında araştırılması amaçlanan olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini ifade etmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Verilerin toplanması için, Milli Eğitim Bakanlığı resmi web sitesi aracılığıyla ulaşılan Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri dokümanlarına ulaşılmıştır. Geliştirilen sınıflama formu aracılığıyla verilerin analizi yapılmıştır.

Bulgular

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2008 yılında belirlenen Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri, (i) kişisel ve mesleki değerler - mesleki gelişim, (ii) öğrenciyi tanıma, (iii) öğretme ve öğrenme süreci, (iv) öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme, (v) okul, aile ve toplum ilişkileri, (vi) program ve içerik bilgisi olmak üzere 6 yeterlik alanından oluşmaktadır. 2017 yılı Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri incelendiğinde ise (i) mesleki bilgi, (ii) mesleki beceri, (iii) tutum ve değerler olmak üzere birbiriyle ilişkili ve birbirini tamamlayan 3 yeterlik alanından oluştuğu görülmektedir. Ayrıca, 2008 yılı Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesi içermekteyken 2017 yılında belirlenen Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri ise 11 alt yeterlik ve bu yeterliklere ilişkin 65 performans göstergesinden oluşmaktadır. Genel yeterliklerde sayısal olarak görülen bu farkın yanı sıra, 2017 yılı Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri'nde her bir öğretmenlik alanına ayrı Özel Alan Yeterlikleri belirlenmek yerine genel yeterliklerin alan bilgisi ve alan eğitimi bilgisini içerecek şekilde güncellendiği dikkat çekmektedir.

Genel olarak güncellemeyle birlikte Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlik alanlarının büyük oranda değiştirildiği görülmektedir. Ayrıntılı bulgular ve sonuç ilerleyen aşamalarda sunulacaktır.

Kaynakça

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2017). Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri. Ankara: Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2008). Öğretmen yeterlikleri. Ankara: Devlet Kitaplar Müdürlüğü.

Şişman, M. (2002). Öğretmenliğe giriş. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen yeterlikleri, yeterlik, performans.

Teknolojisiz Eğitim Mümkün mü?: Waldorf Okulları Örneği

Zühal Çubukçu
zuhal_cubukcu@hotmail.com, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Şule Betül Tosuntaş
sbtosuntas@hotmail.com, Uludağ Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Teknolojinin etkisiyle yaşanan toplumsal değişim süreci eğitim sistemleri ve politikalarına yansımış ve beraberinde eleştirileri getirmiştir. Geleneksel okul ve eğitim sistemlerinin toplumun devamlılığını sağlama ve kültür aktarımı işlevleri sorgulanmaktadır (Çankaya, 2011). Geleneksel okullara yapılan eleştiriler sonucunda alternatif okullara yönelim başlamıştır (Aydın, 2012). Alternatif okulların sunduğu eğitim, farklı paradigmaları ve eğitim felsefelerini temel almaktadır (Hesapçioğlu ve Dündar, 2013). Alternatif okulların 200 yıllık bir geçmişi olmasına rağmen, yakın geçmişte yaygınlaştığı söylenebilir. Bu süreçte alternatif okulların bir kısmı teknolojiyi eğitim süreçlerine dahil ederken, bir kısmının ise okulda teknoloji kullanımına izin vermemektedir. Özellikle ABD'nin büyük teknoloji şirketlerinin yer aldığı Silikon Vadisi'nde, yöneticiler ve çalışanların çocuklarının devam ettiği okullarda teknolojinin hiç yer almaması çarpıcıdır. Bu örnekten hareketle bir tercih olarak eğitim - öğretim sürecinde teknolojinin kullanılmaması mümkün mü sorusu karşımıza çıkmaktadır. Bahsedilen okul 1919 yılında Steiner tarafından kurulmuş Waldorf okullarının (Gürkan ve Ültanır, 1994) günümüzdeki örneklerinden biridir. Neredeyse 100 yıllık bir eğitim sistemi olarak Waldorf okullarının, günümüze gelindiğinde eğitimde teknoloji kullanımıyla ilgili bir tartışma yaratması oldukça doğaldır. Bir yandan birçok ülkenin teknoloji entegrasyonu projelerine büyük yatırımlar yaptığı bilinirken, Waldorf okullarında teknolojinin eğitimin hiç bir aşamasında teknoloji kullanımına izin verilmediği vurgulanmaktadır. Yalnızca bir araç olarak teknolojiyi öğretimde kullanmak otomatik olarak öğrenme – öğretme sürecinde değişim sağlamamaktadır (Flanagan & Shoffner, 2013). Bu nedenle öğretmenlerin etkili teknoloji entegrasyonu yapabilmeleri beklenmekte ve teknoloji entegrasyonu en önemli eğitim reformlarından biri olma özelliğini devam ettirmektedir (Polly, Mims, Shephard, & Inan, 2010). Waldorf okulları ise Steiner'in Antroposofisi felsefesine dayanmakta, okulun en temel amacı benlik bilincinin oluşturulması olarak ifade edilmektedir (Ekici, 2015). Bu çalışmada teknolojisiz okul ve eğitim örneği olarak Waldorf okullarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu çalışma literatür değerlendirme yöntemlerinden bütüncü değerlendirme kullanılarak desenlenmiştir. Bütüncü değerlendirme, bir konu ile ilgili mevcut bilgi durumunun sunulduğu ve özetlendiği, konuyla ilgili uzlaşma ve uzlaşmazlıkların altının çizildiği bir literatür değerlendirme türü olarak tanımlanmaktadır (Neuman, 2007). Çalışma, (i) araştırma problemini belirleme, (ii) veriyi toplama, (iii) veriyi değerlendirme, (iv) bulguları analiz etme ve yorumlama ile (v) araştırılan konu hakkında edinilen bilgiyi değerlendirme ve önerilerde bulunma üzere 5 aşamada ele alınmıştır (Cooper, 1986).

Bulgular

Verilerin analizi devam etmektedir; bulgular ve sonuç ilerleyen aşamalarda sunulacaktır.

Kaynakça

Aydın, İ. (2012). Alternatif okullar. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Cooper, H. M. (1986). The integrative research review: A systematic approach. Beverly Hills, CA: Sage Publications.

Çankaya, İ. H. (2011). Zorunlu eğitime alternatif bir yaklaşım. Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi, 7(21), 59-60.

Ekici, F. Y. (2015). Okul öncesi eğitimde uygulanan çocuk merkezli yaklaşımların kuramsal temel, eğitim ortamı ve öğretmenin rolü açısından karşılaştırılması. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 12, 192-212.

Flanagan, S., & Shoffner, M. (2013). Technology: Secondary English teachers and classroom technology use. Contemporary Issues in Technology and Teacher Education, 13(3).

Gürkan, T., & Ültanır, G. (1994). Rudolf Steiner'in eğitim felsefesi ve Waldorf okullarına genel bir bakış. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 27(2), 509-528.

Hesapçıoğlu, M , DüNDAR, S . (2013). A Categorization Study Relative to Philosophical Basis of Alternative Schools. Eğitim Bilimleri Dergisi, 28 (28), 43-56.

Neuman, L. W. (2007). Toplumsal araştırma yöntemleri: Nitel ve nicel yaklaşımlar (S. Özge, Çev.). İstanbul: Yayın Odası Yayıncılık.

Polly, D., Mims, C., Shepherd, C. E., & Inan, F. (2010). Evidence of impact: Transforming teacher education with preparing tomorrow's teachers to teach with technology (PT3) grants. Teaching and Teacher Education, 26(4), 863-870

Anahtar Kelimeler: Teknoloji, teknolojisiz okullar, Waldorf Okulları.

Evaluation of the 5th Grade English Language Curriculum through CIPP Model

Özge Dönmez Arikel
ozge1335348@hotmail.com, ODTÜ
Emel Güneş
emelgunex@gmail.com, ODTÜ
Elif Tacettin
etacettin@odtugvo.k12.tr, ODTÜ

Abstract:

This study aimed to evaluate the 5th grade ELT curriculum in terms of its approach, objectives, content, teaching and learning situations, and assessment procedures through the perceptions of English language teachers, classroom observations and comparison with the previous 5th grade ELT curriculum. This study was conducted at the second semester of 2012-2013 educational year. The study benefitted from qualitative and quantitative research designs and data were collected through questionnaire, interview, observation and document analysis. A total of 43 English language teachers who were teaching at 5th grade students at public primary schools participated to the questionnaire. The participants were selected from different cities in Turkey through applying convenient sampling strategy. Among 43 participants, 12 teachers were face to face interviewed and 5 teachers' classrooms were observed for a total of 12 hours. The quantitative data were analyzed by using SPSS 17.0 and qualitative data were analyzed through content analysis. The results indicated that speaking and listening skills were perceived by the teachers as the least satisfied need, the least reinforced skill and the least attained objectives of the program. It was seen that although the existing program was planned to be more learner centered, task based and process oriented, the implementation process revealed that teachers maintained their traditional roles and teacher-centered methods in language teaching and continued to use product based assessment techniques as their main assessment. The factors or problems hindering the effective implementation of the program were revealed as crowded classes, insufficient class hours, lack of necessary materials, and insufficiency of in-service training programs and overloaded content. Besides, the comparison of the two programs revealed that there was not much difference between two programs except for the content component, as the number of the units was reduced and the themes were changed in the content of the new program. New program emphasizes using Common European Framework of References for its design.

Keywords: English language curriculum, curriculum evaluation, CIPP curriculum evaluation model

Öğretmen Adaylarının Girişimcilik ile İletişim Becerileri Arasındaki İlişki

Aytunga OGUZ
aytunga.oguz@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi
Hakan YILDIRIM
hakanyd03@gmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Son yıllarda yapılandırmacı eğitim anlayışıyla hazırlanan öğretim programlarında öğrencilerin girişimcilik ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi üzerinde durulmaktadır. Programların etkili bir biçimde uygulanabilmesi ve öğrencilere bu becerilerin kazandırılması programın uygulayıcıları olan öğretmenlerin girişimcilik ve iletişim becerilerinin gelişmiş olmasıyla gerçekleşebilir. Alan yazında öğretmenlerin ve öğretmen Adaylarının bu konuda yetersizlikleri olduğuna işaret edilmektedir. Bu çalışmada, öğretmen Adaylarının girişimcilik ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmada, betimsel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmış, öğretmen Adaylarının girişimcilik ve iletişim becerileri var olduğu şekliyle betimlenmiştir. Araştırmanın evreni, 2017-2018 Eğitim-öğretim yılı Güz döneminde Afyon Kocatepe Üniversitesi ve Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültelerinin, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenliği programlarının 1. ve 4. sınıflarında öğrenim gören öğretmen adayları, örneklemini ise bu evrenden yansız olarak seçilen 229 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri İletişim Becerileri Ölçeği ve Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeği ile toplanmıştır. İletişim Becerileri Ölçeği 5'li likert tipinde, 25 maddeden oluşan dört faktörlü bir yapıya sahiptir. Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeği ise 5'li likert tipinde 38 maddeden oluşan beş faktörlü bir yapıya sahiptir. Verilerin çözümlenmesinde aritmetik ortalama, standart sapma gibi betimsel analizler, bağımsız ve bağımlı değişkenlerle yapılan ikili karşılaştırmalar için t testi, çoklu karşılaştırmalarda ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Gruplar arası farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla Tukey HSD testi kullanılmıştır. Ayrıca öğretmen Adaylarının girişimcilik ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek için Pearson Korelasyon Analizi yapılmıştır. Öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerinin iletişim becerilerinin yordayıcısı olup olmadığını belirlemek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

Öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerinin "Katılıyorum" düzeyinde, iletişim becerilerinin de "Sıklıkla" düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Öğretmen Adaylarının girişimcilik ve iletişim becerilerinde; cinsiyet, sınıf, bölüm, öğrencinin kaldığı yer, öğrencinin yetiştiği yerleşim birimi, babasının ve annesinin eğitim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı fark yoktur. Öğretmen Adaylarının girişimcilik becerileri ile iletişim becerileri arasında pozitif yönde ve yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Öğretmen Adaylarının girişimcilik becerilerinin iletişim becerilerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu ve girişimcilik becerilerinin iletişim becerilerindeki değişimin %49'unu açıkladığı görülmüştür. Çalışmada öğretmen eğitimi programlarında bu becerilerin geliştirilmesine yönelik öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen yeterlikleri, girişimcilik becerileri, iletişim becerileri

Ortaokul Öğrencilerinin Akıl Yürütme Becerilerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Hilal Aktamış
hilalaktamis@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi
Zeren Gacar
zerengacar93@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi
Ekin Dalgıç
ekin.dalgic@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Gelişen teknoloji ve her geçen gün artan bilimsel bilgiler, geleceğin yetişkin bireyleri olacak öğrencilerin bu artan bilimsel bilgilere ulaşma, araştırma ve sorgulama becerilerinin artmasını gerektirmektedir. Bu araştırma ve sorgulama sürecinde öğrenciler, elde ettikleri bilgilerden hangisinin bilimsel olduğunun bilincinde olması önemlidir. Bunu sağlayabilmek için de eğitim programlarında yapılan yenileme çalışmaları ile programlarda öğrencilere sorgulama, düşünme ve tartışma becerilerinin kazandırılmasına önem verilmeye başlanmıştır. Bu bağlamda fen eğitimi programı incelendiğinde argümantasyona ve argümantasyonun içinde yer alan akıl yürütme becerisine önem verildiği görülmektedir. 2013 ve 2017 yılında yayınlanan Fen Bilimleri dersi programında öğrencilerin akıl yürütme becerisine sahip olması gerektiği vurgulanmıştır. Ortaokul düzeyinde öğrencilerin sahip olduğu akıl yürütme becerilerinin belirlenmesi ve sınıf düzeyine göre akıl yürütme becerilerinde uygulanan programın etki düzeyinin ortaya konması önemlidir. Bu nedenle araştırmada ortaokul öğrencilerinin akıl yürütme becerilerinin sınıf düzeyi, yaşadıkları il ve cinsiyete göre gösterdiği değişikliği ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın alt problemleri;

1-Ortaokul öğrencilerinin akıl yürütme becerilerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

2-Ortaokul öğrencilerinin akıl yürütme becerilerinde öğrenim görülen sınıfa göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

3-Ortaokul öğrencilerinin akıl yürütme becerilerinde öğrenim görülen illere göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

şeklinde ifade edilmiştir.

Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden olan korelasyonel araştırma yöntemi ile yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Ege bölgesinde yer alan illerden basit seçkisiz örnekleme yöntemine göre seçilmiş dört ilin merkez ilçesindeki ortaokullarda 2017-2018 eğitim-öğretim yılında 5., 6., 7. ve 8. sınıfta öğrenim görmekte olan 600 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Yüzüak ve Dökme (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan Lawson'ın (2000) Mantıksal düşünme testi (Classroom Test of Scientific Reasoning) kullanılmıştır. Yüzüak ve Dökme (2015) yaptıkları uyarlama çalışmasında 779 öğrenciye test uygulanmış ve sonucunda testin güvenilirliği için Sperm Brown güvenilirlik katsayısının 0.73 olarak hesaplandığı görülmüştür. Bu araştırma için testin güvenilirlik çalışması 149 ortaokul öğrencisine uygulanarak yapılmıştır. Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach alpha katsayısı .77 olarak bulunmuştur. Araştırmanın verileri SPSS 22.0 paket programında ANOVA ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular tablolaştırılarak, sonuç ve yorumlar yapılacak ve araştırma sonuçlarına göre önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Argümantasyon, bilimsel akıl yürütme, mantıksal düşünme, ortaokul öğrencileri

Öğretmenlerin Mesleki Gelişim ve Hizmet İçi Eğitim Profillerinin Belirlenmesi: Aydın İli Örneği

Ersen YAZICI

ersenyazici@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi

Deniz ÖZEN ÜNAL

deniz.ozen@adu.edu.tr, Adnan Menderes Üniversitesi

Hilal AKTAMIŞ

hilalaktamis@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi

Taner ARABACIOĞLU

tarabacioglu@adu.edu.tr, Adnan Menderes Üniversitesi

Hanife Can ŞEN

hanifecan.sen@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı, öğretmenlerin mesleki gelişim ve hizmet içi eğitim profillerinin çıkarılmasıdır. Aydın ilinde, öğretmenlerin STEM eğitimi farkındalıklarının geliştirilmesi amacıyla gerçekleştirilen bir projenin parçası olarak yürütülen çalışmada katılımcı öğretmenlerin kişisel özelliklerini yansıtan profillerinin yanında, mesleki gelişim ve hizmet içi eğitimlerine ilişkin profillerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda; (1) hizmet içi ve hizmet öncesi öğretmenlerin kişisel gelişim amacıyla kendi imkanlarıyla aldıkları kurs/seminerler, (2) hizmet içi öğretmenlerin meslek hayatlarında aldıkları hizmet içi eğitimler ve bunlara ilişkin görüşleri ile (3) hizmet içi ve hizmet öncesi öğretmenlerin gelecekte almak istedikleri eğitimler ve bu eğitimlere ilişkin beklentileri tespit edilmeye çalışılmıştır. 50 hizmet öncesi öğretmen ve 160 görevde öğretmen olmak üzere toplam 210 öğretmenin gönüllü katılımcı olduğu betimsel araştırma türündeki çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen profil belirleme anketi kullanılmıştır. Katılımcı öğretmenlerin açık uçlu sorulara verdikleri cevapların ve görüşlerini kendi cümleleriyle belirttikleri ifadelerin analizinde nitel analiz yöntemlerinden içerik analizine başvurulmuştur. Bu aşamada öğretmen ifadeleri iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak kodlanmış ve benzer kodların bir araya getirilmesiyle kategoriler oluşturulmuştur. Öğretmenlerin kendi imkanlarıyla aldıkları kurs/seminerler ile aldıkları hizmet içi eğitimlerin sınıflanmasında söz konusu kategorilerden yararlanılmıştır. Kategorilere ilişkin bulguların sunulmasında ise frekans ve yüzde gibi betimsel analizler kullanılmıştır. Kurs/seminerler ile hizmet içi eğitimlere ilişkin oluşturulan kategoriler; bilimsel/akademik etkinlikler, yabancı dil, kişisel gelişim/hobi, rehberlik mesleki gelişim, proje eğitimleri, bilişim teknolojileri ve alan eğitimi (özel alan bilgisi/öğretmenlik meslek bilgisi) şeklindedir. Kişisel gelişim amacıyla bireysel imkanlarla alınan kurs/seminerler temasına ilişkin; katılımcı hizmet öncesi öğretmenlerden (n=50) 18'i, herhangi bir sertifika sahibi olmadığını belirtirken, 13'ü görüş belirtmemiştir. Görüş bildirenlerin, tercih sırasıyla, kişisel gelişim/hobi (%47,6); bilimsel/akademik etkinlikler (%19,0) ve yabancı dil (%19,0) ilk üç kategoride yer aldığı belirlenmiştir. Görevde olan öğretmenlerden (n=160) 84'ü herhangi bir sertifika sahibi olmadığını belirtmiş, 7'si görüş bildirmemiştir. Görüş bildiren öğretmenlerin, tercih sırasıyla, özel alan bilgisi (%28,5); kişisel gelişim/hobi (%24,7) ve rehberlik ve mesleki gelişim (%15,6) ilk üç kategoride yer aldığı görülmüştür. Hizmet içi eğitimlere ilişkin; görevde olan öğretmenlerin 43'ü herhangi bir eğitime katılmadığını belirtirken, 16'sı konuya ilişkin görüş bildirmemiştir. Hizmet içi eğitimlere katılan görevdeki öğretmenlerin ifadelerinin özel alan bilgisi (%43,2) kategorisinde yoğunlaştığı; sırasıyla öğretmenlik meslek bilgisi (%14,1) ile kişisel gelişim/hobi (%13,2) kategorilerinin geldiği görülmüştür. Görevde olan öğretmenlerin meslek hayatları boyunca daha önce almış oldukları hizmet içi eğitimlere ilişkin olumlu ve olumsuz görüşleri ile gelecekte almak istedikleri eğitimlere ilişkin beklentilerinde, eğitimlerin ve öğretmenlerin niteliğine odaklandıkları tespit edilmiştir. Bulgular ışığında, görevdeki öğretmenlerin aldıkları hizmet içi eğitimlerin özel alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi kategorilerinde yoğunlaştığı, ilgili kurumlarca planlanacak hizmet içi eğitimlerde, bu alanlara öncelik verilmesi; gerek hizmet öncesi öğretmenlerin gerekse görevdeki öğretmenlerin kişisel gelişim/hobi kategorisindeki görüşlerinin azımsanmayacak sayıda olması sebebiyle halk eğitim merkezi vb kurumlarca öğretmenlere yönelik ücretsiz eğitimlerin verilmesi; planlanacak hizmet içi eğitimlerde öğretmenlerin nitelik kaygılarını giderici önlemler alınması gerektiği önerilebilir.

Anahtar Kelimeler:Öğretmen profili, Mesleki gelişim, Hizmet içi eğitim

Yenilenen Bloom Taksonomisine Göre Tarih Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının İncelenmesi

Doç. Dr. Cevat EKER
cevateker@beun.edu.tr, Bülent Ecevit Üniversitesi
Ahmet Işık
ahmet78samsun@gmail.com, Bülent Ecevit Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğrencilere, geçmişe dair bilgiler verilmesi ve bu bilgiler aracılığıyla tarihe özgü çeşitli yeterlilik ve beceriler kazanmaları amacıyla hazırlanan Tarih dersi öğretim programı, öğrencilere temel bilgi ve becerilerin yanı sıra eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, araştırma yapma, sorun çözme gibi bilişsel; sosyal ve kültürel katılım, girişimcilik, iletişim kurma, empati gibi sosyal; öz denetim, öz güven, yaratıcılık, kararlılık, liderlik gibi kişisel yeterlilik ve becerilerin kazandırılmasını zorunlu kılmaktadır. Öğretim programı kazanımlarının, herkes tarafından aynı biçimde anlaşılmasını sağlayacak açıklıkta ifade edilmesinde ve gözlenebilir öğrenci davranışlarına dönüştürülmesinde yararlı olacağı düşüncesiyle, bazı eğitimciler, kazanımları sınıflandırma girişiminde bulunmuşlardır. Sınıflama, öğrencilerin performanslarını değerlendirmeye yardımcı olan önemli bir araçtır. Bloom ve arkadaşları tarafından 1950'li yılların ortalarında geliştirilen bilişsel alanın sınıflandırılması daha sonraki yıllarda, Anderson ve Krathwohl editörlüğünde bir grup eğitimci tarafından gözden geçirilerek, yeni düzenlemeler yapılarak yenilenmiş Bloom taksonomisi olarak yayınlanmış ve sınıflandırmaya önemli yenilikler getirmiştir. Yenilenmiş Bloom taksonomisi, bilgi boyutu (Olgusal Bilgi, Kavramsal Bilgi, İşlemsel Bilgi ve Bilişötesi Bilgi) ve bilişsel süreç boyutu (Hatırlamak, Anlamak, Uygulamak, Analiz Etmek, Değerlendirmek ve Oluşturmak) olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır. Kazanımların doğru belirlenmesi, öğretmenlerin öğretim programını uygularken, kazanımların sınıflama tablosundaki yerlerini bilmeleri öğretimin amaçlar dahilinde planlı bir biçimde yürütülmesine yardımcı olmaktadır. Bu amaçla araştırmada, 2017 yılında yenilenen 9. Sınıf Tarih dersi öğretim programı kazanımlarının yenilenmiş Bloom taksonomisine göre hangi düzeyde olduğu ve nasıl bir eğilim gösterdiğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma deseninden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada ilk olarak 9. Sınıf tarih dersi öğretim programı incelenmiş, belirlenen sınıf düzeyindeki kazanımlar tespit edilmiştir. Öğretim programında beş ünite ve otuz bir kazanımın yer almaktadır.

Araştırmanın sonucunda, 9. Sınıf Tarih dersi öğretim programının kazanımları taksonomik olarak sınıflandırıldığı da, bütün içinde en fazla anlama düzeyinde 14 (% 45.17) kazanımın yer aldığı, bunu sırasıyla; çözümlenme düzeyinde 12 kazanım (% 38.70), hatırlama düzeyinde 2 kazanım (% 6.45), değerlendirme düzeyinde 2 kazanım (%6.45) uygulama düzeyinde 1 kazanım (% 3.23) olduğu, yaratma basamağında ise hiç kazanım olmadığı sonucu bulunmuştur. bu durumun öğretim programının eksik bir yanı olarak değerlendirilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulardan hareketle 9. Sınıf Tarih dersi öğretim programı kazanımları Bloom Taksonomisinde yer alan tüm basamaklara uygun olarak sınıflandırılabilmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tarih dersi öğretim programı, Bloom taksonomisi, Kazanımlar

5. Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Analizi

Doç. Dr. Cevat EKER
cevateker@beun.edu.tr, Bülent Ecevit Üniversitesi
Faize ÇELİK
faizecelik@hotmail.com, Bülent Ecevit Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eğitim ile bireylere kazandırılmak istenen davranışlar öğretim programları içinde yer alan kazanımlar ile belirlenmektedir. Öğretim programlarında yer alan kazanımlar, uygulayıcılara yarar sağlayacağı düşünülerek öğretim hedefleri doğrultusunda belli taksonomilere göre belirlenmektedir. Eğitimde taksonomiler, sınıflandırma yapmak amacıyla kullanılmakta olup öncelikli olarak kazanımlar üzerine odaklanmaktadır. Bloom'un önerdiği taksonomi, kazanımlara dair farkındalığın artması ve kazanımlar hakkında derinlemesine bilgi edinebilmek amacıyla tek boyutluluğun aksine, bilgi ve bilimsel süreç boyutu olmak üzere iki boyutlu bir yapıda tasarlanmıştır. Taksonomi tablosunun yatay sütunları bilişsel süreç boyutu: hatırlama, anlama, uygulama, çözümlleme, değerlendirme ve yaratma basamaklarından; dikey sütunları ise bilgi boyutu: olgular bilgisi, kavramlar bilgisi, işlemler bilgisi ve üstbilişsel bilgi basamaklarından oluşmaktadır.

Bu araştırmada, 2017 yılında yenilenen 5. sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı kazanımlarının yenilenen Bloom' un Bilişsel Alan Sınıflamasına göre hangi basamaklarda yer aldığını ve nasıl bir dağılım gösterdiğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaçla 5. sınıf Türkçe dersi öğretim programı kazanımları yenilenen Bloom Taksonomisine göre incelenmiş ve basamaklara ayrılmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada ilk olarak 5. sınıf Türkçe dersi öğretim programı incelenmiş, belirlenen sınıf düzeyinde dört beceri alanı ve altmış dokuz kazanımın yer aldığı görülmüştür. Araştırma sonucunda, 5. sınıf Türkçe dersi öğretim programının yenilenen Bloom Taksonomisine göre daha çok 27 kazanım (% 39,13) ile anlama ve 24 kazanım (% 34,78) ile uygulama basamağında olduğu ve bu basamakları sırasıyla; 8 kazanım (% 11,60) ile değerlendirme basamağı, 5 kazanım (%7,24) ile yaratma basamağı, 3 kazanım (% 4,35) ile çözümlleme basamağı, 2 kazanım (% 2,90) ile hatırlama basamağında kazanıma yer verildiği belirlenmiştir. Kazanımların taksonomik dağılımlarında her basamaktan kazanıma yer verilse de eşitlik söz konusu olmadığı taksonomideki basamakların en altında yer alan hatırlama basamağına çok az kazanıma yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum üst basamaklarda yer alan kazanımların öğrenciler tarafından edinimlerini zorlaştırabileceğini durumunu ortaya çıkarmaktadır. Yapılan bu araştırmanın Türkçe Dersi Öğretim Programındaki kazanımların içeriğinin bütüncül olarak anlaşılmasına katkı sağlayacağı açıktır. Araştırma sonunda elde edilen bulgular ışığında programın eksik ve geliştirilebilir yönlerine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:5. Sınıf, Türkçe Dersi Öğretim Programı, Bloom Taksonomisi, kazanımlar

Öğretmenlerin Avrupa Birliği Projesi Geliştirme Aşamalarına Yönelik Eğitim Gereksinimleri

Nilda Hocaoğlu
nhocaoglu@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Prof. Dr. Aytunga Oğuz
aytunga.oguz@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Okullar Avrupa Birliğine (AB) proje başvurusunda bulunabilmek ve hibe alabilmek için öncelikle iyi bir ekip oluşturmalı ve proje geliştirmelidirler. AB projelerinin yaygınlaştırılabilmesi ve okullara katkı sağlayabilmesi ise proje geliştirecek ekipteki öğretmenlerin proje geliştirmeye yönelik eğitim almalarını, bilgi ve beceri sahibi olmalarını gerektirir. Bu çalışmanın amacı ortaokul ve lise öğretmenlerinin AB projesi geliştirme aşamalarına yönelik eğitim gereksinimlerinin belirlenmesidir. Çalışmada nitel yöntemden yararlanılmıştır. Örneklem yöntemi olarak amaçsal örneklem kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını farklı branşlarda öğretmenlik yapan 18 öğretmen oluşturmaktadır. Öğretmenlerin 3'ü daha önce bir AB projesi hazırlamış diğerleri hazırlamamıştır. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından hazırlanan ve 9 sorudan oluşan yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Verilerin analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Öğretmenlerin görüşleri görüşme formundaki sorular doğrultusunda analiz edilmiş temalar, kodlar ve kategoriler belirlenmiştir. Temalara ilişkin doğrudan alıntılar verilmiş ve yorumlanmıştır. Öğretmenler AB projesi hazırlama aşamasında en çok çalışma ekibi oluşturmakta sorun yaşadıklarını; uygulama aşamasında ise hibe kullanımının esnek olmamasını en çok yaşanan sorun olarak belirtmişlerdir. Öğretmenlerin raporlama aşamasında yaşadıkları problemler; raporlandırmayı yalnız yapmak, raporlamada yaşanan sistemsel hatalar ve proje sonunda ortaya çıkan bazı istenmeyen durumları prosedüre uydurabilmektir. Öğretmenlerin bir AB projesi hazırlayamama nedenlerinin öğretmenlerin kendisinden, çevresinden ve proje sürecinden kaynaklandığı belirlenmiştir. Ayrıca, öğretmenler çalışmada proje hazırlamanın mesleki, kişisel ve toplumsal katkıları olmak üzere üç temel gerekliliğine işaret etmişlerdir. Öğretmenler proje yazabilmek için yabancı dil becerilerinin, teknik bilgi (başvuru formu doldurma, projenin uygulanması, vs.) düzeylerinin ve kişisel becerilerinin (iletişim, sosyal beceriler, vs.) iyi seviyede olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu doğrultuda, hizmet öncesi öğretmen eğitiminde öğretmen adaylarının yabancı dil becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Çoğu öğretmen proje geliştirme sürecine ilişkin olumsuz düşünceler taşımaktadır. Bu nedenle, proje döngüsünün öğretmenlere hizmet içi eğitimlerde basit bir dille anlatılması ve daha önce bu süreci yaşamış öğretmenlerle işbirliği yapılmasının ve tecrübe paylaşımının sağlanması gerekmektedir. Öğretmenlerin çoğu proje hazırlama süreciyle ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ve bir kısmı ise bu süreci bilmediklerini belirtmiştir. Öğretmenler proje süreci hakkında kendilerini geliştirmek istediklerini dile getirmiştir. Öğretmenlerin çoğu AB projeleri eğitimiyle ilgili verilen hizmet içi eğitimleri yetersiz bulduklarını ve hizmet içi eğitimlerin hem nitelik hem de nicelik bakımından geliştirilmesini önermişlerdir. Bu sonuçlara göre, ortaokul ve lise öğretmenlerine yönelik ve daha çok uygulamaya dönük bir AB projesi eğitimi programının tasarlanıp uygulanması önerilebilir. Böyle bir eğitim programı öğretmenlerin bu konudaki gereksinimlerinin giderilmesi ve yeterliklerinin geliştirilmesi bakımından yararlı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: AB projesi eğitimi, hizmet içi eğitim, ihtiyaç analizi, öğretmen

Eğitsel Eleştiri Modeline Göre İşaret Dili Dersi Programının Değerlendirilmesi

Esen ÇETİN

ctnesen1985@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi

Elif SARIDOĞAN

elifsaridogan@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi

Kerim GÜNDOĞDU

gundogduk@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi

Bildiri Özeti:

İnsan dilleri işitsel-ses yolunu kullanan konuşma dilleri ve görsel jest yolunu kullanan işaret dilleri olmak üzere ikiye ayrılır. İşaret dili, ses yerine el, parmak, kafa, mimik, jest ve beden devinimleri ile oluşturulan görsel imgelerin kullanıldığı bir dildir. İşaret dili, işitme engelli bireylerin birbiriyle ve çevresiyle iletişim kurmalarını sağlayan yollardan birisidir. Doğuştan ya da sonradan ileri derecede işime kaybı olan kişilerin kullandığı iletişim yoluna işaret dili denir. Günümüzde Dünya’da ve ülkemizde işaret dillerine ilgi giderek artmaktadır. Oluşan ilgi özellikle yükseköğretim kurumlarında eğitim düzenlemelerini etkileyerek, işaret dili programlarının açılmasını sağlamıştır. 3 Eylül 2013 de alınan karara göre “İşaret Dili” tüm yükseköğretim programlarına 2013-2014 eğitim öğretim yılından itibaren seçmeli ders olarak koyulmuştur. Bu çalışmanın amacı, işaret dili dersi öğretim programının amacına hizmet etme miktarını, Eğitsel Eleştiri Modeli çerçevesinde öğrenci deneyimlerinden yararlanarak ortaya çıkarmaktır. Bu amaç doğrultusunda, Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde seçmeli ders olarak açılan İşaret Dili dersini alan gönüllü 11 öğretmen adayı ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Söz konusu araştırmada, “amaçlı örnekleme” yöntemlerinden “tipik durum örnekleme” kullanılmıştır. Araştırma nitel betimsel bir çalışmadır. Çalışmada ulaşılan verilerden faydalanılarak, Eisner’in “Eğitsel Eleştiri Modeli” temel alınmış ve bu bağlamda program değerlendirilmesi yapılmıştır. Bulgular, söz konusu modelin aşamaları olan “Betimleme”, “Yorumlama”, “Değerlendirme” ve “Temalaştırma” başlıkları altında sunulmuştur. Veriler betimsel ve içerik analizi tekniği kullanılarak çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırma bulguları, görüşme soruları doğrultusunda, tümevarımsal olarak satır satır okuma tekniği ile açık kodlama yapılarak elde edilmiş ve bu kodlardan kategoriler ve ana temalar oluşturulmuştur. Elde edilen bulgulara dayalı olarak, çalışmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu işaret dilini günlük yaşamda kullanma anlamında kendilerini yeterli görmedikleri, bir kısmı da akademik anlamda kullanma yeterlikleri için kendilerini geliştirmeleri gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu sonuç, eğitim fakültelerinde lisans eğitim programlarının akademik bilgi kadar beceriye dayalı bir şekilde yapılmasının önemini ortaya koymaktadır. Elde edilen diğer bulgular ışığı altında, üniversitelerde işaret dili dersi programı ile ilgili ortak çalışmalar yapılabilir, materyal hazırlanabilir. İşaret dili dersi süresince, öğrencilerin uygulama yapmaları amacıyla resmi ve/veya özel statüde hizmet veren işitme engelli öğrencilerin öğrenim gördüğü okullar ve derneklerle ile üniversiteler ve MEB arasında uygulama protokolleri oluşturulabilir.

Anahtar Kelimeler: İşaret dili, program değerlendirme, Eğitsel Eleştiri Modeli, Eisner

Farklılaştırılmış Öğretim Uygulaması Olarak Basamaklı Öğretim Programı: Planlama-Uygulama-Değerlendirme Örnekleri

İlke Evin Gencil
ilkegencil@comu.edu.tr, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Farklılaştırılmış öğretimde, öğrencilere bireysel ya da grup etkinlikleriyle öğrenme hedeflerine farklı yollardan ilerleme şansı sunulmaktadır. Bu süreçte öğrencilerin bireysel özellik, ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda içerik, öğretme öğrenme süreci ve ürün boyutlarında farklılaştırma yapılabilmektedir. Farklılaştırılmış öğretim strateji ve modelleri ile öğrencilerin ilgi alanları, gereksinimleri, öğrenme stilleri gibi özellikleri göz önünde bulundurularak öğretim tasarımı oluşturulması mümkündür. Öğrencilere kendi özelliklerine uygun seçenekler sunulması, öğretimin farklılaştırılmasında etkili yollardan biridir. Nunley'in Basamaklı Öğretim Programı; öğrenme ünitelerini temel bilgi ve becerilerden üst düzey bilgi ve becerilere doğru C, B ve A olmak üzere üç katman biçiminde planlayarak öğrencilere farklı görev seçenekleri sunma ilkesine dayalıdır. Basamaklı öğretim programında, öğrenci her aşamada kendi öğrenme sorumluluğunu üstlenmektedir. Öğretmen tarafından her katman için hazırlanan esnek ve farklı puan değerindeki etkinlik seçenekleri arasından seçim yapmaktadır. Belirlenen süre ve ölçütler doğrultusunda bir katmanda gerçekleştirilmesi gereken görevleri tamamladığı zaman diğer katmanlardan görev seçebilmektedir. Böylelikle aynı sınıfta öğrenim gören, farklı özelliklere sahip öğrenciler, aynı öğrenme hedeflerine farklı yollarla ulaşabilmektedir. Basamaklı öğretim programının, öğrenci başarısını artırdığı ve onlara olumlu duyuşsal özellikler kazandırmada etkili olduğu yönündeki bulgular, çok sayıda araştırmayla ortaya konmuştur. Basamaklı öğretim programının herhangi bir öğretim kademesi ve derste kolaylıkla uygulanabilecek özellikleri olmasına karşın Türkiye'de yaygın olarak kullanılmadığı görülmektedir. Bu çalışmada, öncelikle farklılaştırılmış öğretim uygulamaları ve stratejileri açıklanmış, ardından farklı eğitim kademeleri ve dersler için basamaklı öğretim programı tasarlama ilkeleri, planlama, uygulama, değerlendirme aşamaları ayrıntılı olarak açıklanarak örneklendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler:farklılaştırılmış öğretim, basamaklı öğretim programı, program tasarımı

Lise Öğrencilerinin Yansıtıcı Düşünme Düzeylerinin İncelenmesi

İlke Evin Gencil

ilkegencil@comu.edu.tr, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Yansıtıcı düşünme; öğrenmeyi öğrenme ve yaşam boyu öğrenen olmada etkili olan düşünme biçimlerinden biridir. Eleştirel düşünmeyle ilişkili olan yansıtıcı düşünmede, davranışlar ve olaylar hakkında etkin, bilinçli ve sürekli bir düşünme söz konusudur. Bu süreç sonrasında davranışlarda yeniden yapılandırma gerçekleşir ve öğrenme sürekli olarak devam eder. Bu bakımdan yansıtıcı düşünme, bilgi ve deneyime dayalı karar alma olarak da değerlendirilmekte ve derinlemesine öğrenmenin önemli adımlarından biri olarak görülmektedir. Türkiye’de yansıtıcı düşünmeye ilişkin çalışmalar incelendiğinde öğretmen ve öğretmen adayları ya da üniversite öğrencilerine yoğunlaşıldığı gözlenmektedir. Bu araştırmada, bilginin uygulanmasına dayalı, yansıtıcı ve eleştirel düşünme gerektiren soruların ağırlıklı olduğu uluslararası öğrenci değerlendirme sınavlarında istenilen başarıya ulaşılamamış olması nedeniyle lise grubu katılımcı olarak belirlenmiştir. Çalışmada, lise öğrencilerinin yansıtıcı düşünme düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Katılımcıları, araştırmacı için kolay ulaşılabilir olması sebebiyle seçilen, Marmara Bölgesinde bulunan bir şehir merkezinde basit rastlantısal örnekleme yoluyla belirlenen lise son sınıfta öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Verilerin, Yansıtıcı Düşünme düzeyini Belirleme Ölçeğiyle toplandığı çalışma betimsel tarama modelindedir. Genel olarak katılımcıların yansıtıcı düşünme düzeyinin ortanın üzerinde olduğu ancak üst düzey yansıtıcı düzeylerinin geliştirilmesi gerektiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler:yansıtıcı düşünme, düşünme becerileri

Veritabanı Organizasyonu Dersinde Elektronik Portfolyo Uygulamalarının Akademik Başarıya Etkisi

Gülçin Zeybek
gulcinzeybek@kmu.edu.tr, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Alternatif değerlendirme tekniklerinden biri olan öğrenci ürün dosyası (portfolyo), teknolojinin eğitim ortamlarına hızla entegre olmasıyla birlikte, “elektronik portfolyo (e-portfolyo)” adı altında dijital ortama da taşınmıştır. Bu araştırmanın amacı, Meslek Lisesi Bilişim Teknolojileri Alanı 11. sınıf “veritabanı organizasyonu” dersinde elektronik portfolyo kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına etkisini tespit etmek ve elektronik-portfolyo uygulamalarına ilişkin öğrenci görüşlerini belirlemektir. Ön test - son test kontrol gruplu deneysel desen ile yürütülmüş olan araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 öğretim yılında Karaman ilinde bir meslek lisesinin Bilişim Teknolojileri Alanı 11. sınıfında öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmuştur. Seçkisiz yöntemle belirlenmiş olan deney ve kontrol grupları 14’ er kişiden oluşmaktadır. Deney grubunda 10 hafta süre ile elektronik portfolyo uygulamaları yapılırken, kontrol grubunda “Bilişim Teknolojileri Alanı Çerçeve Öğretim Programı” kapsamında mevcut uygulamalara devam edilmiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilmiş başarı testi, deneysel uygulamalar öncesi öntest ve deneysel uygulamalar sonrası sontest olarak öğrencilere uygulanmıştır. Deneysel süreç bitiminde, uygulamalara ilişkin öğrenci görüşlerini belirleyebilmek için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın nicel verilerini değerlendirmek amacıyla SPSS 24 programında betimsel istatistik teknikleri ve ilişkisiz ölçümler için Mann Whitney U-testi kullanılmıştır. Görüşme formu aracılığıyla elde edilen nitel veriler ise, betimsel analiz tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın nicel bulguları incelendiğinde, deney grubunun sontest ve erişimi (sontest-öntest) puan ortalamalarının, kontrol grubunun sontest ve erişimi puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgulara dayanılarak veritabanı organizasyonu dersinde elektronik portfolyo uygulamalarının akademik başarıyı sağlamada mevcut uygulamalara oranla etkili olduğu söylenebilir. Araştırmaya katılan öğrenciler, bilişim teknolojileri alan derslerinin hemen hepsinde bilgisayar ortamında uygulamalar yaptıklarını, ancak bu uygulamaları kendilerine ait elektronik gelişim dosyalarında saklamanın, dersteki gelişimlerini takip etmeleri açısından kolaylık sağladığını ve süreç sonunda kendi kendilerini değerlendirmelerinin, eksik ve yanlışlarını görmelerini kolaylaştırdığını ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrenciler, benzer çalışmaların diğer alan dersleri ve kültür derslerinde de yapıldığı takdirde yararlı olabileceğini belirtmişlerdir. Araştırmanın nicel ve nitel sonuçları ilgili alanyazın ışığında yorumlanarak uygulamaya ve yapılacak araştırmalara yönelik çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: öğrenci ürün dosyası, öğrenci gelişim dosyası, elektronik portfolyo, dijital portfolyo, alternatif değerlendirme

Ortaöğretim Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Alanına İlişkin Kavram Yanılgılarının İncelenmesi

Gülçin Zeybek
gulcinzeybek@kmu.edu.tr, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Değerlendirme etkinliği, eğitim programının dört ögesinden biridir. Değerlendirme aşaması olmaksızın program geliştirmeden söz edilemeyeceği gibi, ölçme işlemi olmadan da değerlendirmeden söz edilemez. Ölçme ve değerlendirme alanı oldukça geniş bir konu alanı olup, çok sayıda ve birbirine benzer kavramlar içermektedir. Bu nedenle alana ilişkin kavram yanılgılarının oluşması kaçınılmazdır. Eğitim sistemimizde ölçme ve değerlendirme işlemleri çoğunlukla öğretmenler tarafından gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerimizin bu alana ilişkin kavramları bilmeleri ve doğru kullanmaları önemli görülmektedir. Bu araştırmanın amacı, ortaöğretim öğretmenlerinin eğitimde ölçme ve değerlendirme alanına ilişkin kavram yanılgılarını tespit etmek ve kendilerine verilen “Ölçme ve Değerlendirme” seminerinin bu kavram yanılgılarını giderme açısından etkililiğini belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Karaman il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı kurumlarda görev yapmakta olan matematik, fizik, kimya, biyoloji, Türk dili ve edebiyatı, tarih, coğrafya, din kültürü ve ahlâk bilgisi ile felsefe branşlarının okul zümre başkanları oluşturmuştur. Araştırmada öğretmenlerin eğitimde ölçme ve değerlendirme alanına ilişkin kavram yanılgılarını tespit etmek amacıyla “ölçme ve değerlendirme kavram testi” kullanılmıştır. Bu test öğretmenlere ölçme ve değerlendirme semineri verilmeden önce öntest; üç gün süren seminer sonrası ise sontest olmak üzere uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler, SPSS 24 paket programında betimsel istatistiksel teknikler ve ilişkili örneklem t testi kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan analizlerden elde edilen bulgulara bakıldığında, araştırmaya katılan öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme semineri öncesi çeşitli kavram yanılgılarının olduğu ve bu kavram yanılgılarının “portfolyo değerlendirme”, “bilişsel alanın aşamalı sınıflaması”, “doğrudan ve dolaylı ölçme”, “mutlak ve bağıl değerlendirme”, “ham puan ve düzeltme puanı” konularında yoğunlaştığı görülmüştür. Öğretmenlerin kendilerine verilen seminer öncesi ve sonrası Ölçme ve Değerlendirme Kavram Testinden aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında, sontest puanları lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu bulguya dayanılarak öğretmenlerin eğitimde ölçme ve değerlendirme alanına ilişkin kavram yanılgılarını giderme açısından kendilerine verilen seminerin etkili olduğu söylenebilir. Araştırma sonuçları, ilgili literatür doğrultusunda yorumlanarak uygulamaya ve yapılabilecek araştırmalara ilişkin çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:ölçme ve değerlendirme, program geliştirme, kavramlar

Öğrenmek için Okumak: Hong Kong Örneği

Meliha ATASOY

melih.atasoy@kilis.edu.tr, Kilis 7 Aralık Üniversitesi

Bildiri Özeti:

AMAÇ: 2006 yılında ODTÜ Teknokent'te Öğrenci İzleme Sistemi (ÖİS) ürünü ile çalışmalarına başlayan Cito Türkiye Ofisi'ne göre Türkiye'de 2006-2007 akademik yılında ilköğretim 1.ve 2. sınıfta eğitimine devam eden 11 bin 575 öğrenciden yüzde 59'u dinlediğini, yüzde 35'i ise okuduğunu anlamamaktadır. Öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerinin gelişimi matematikteki performansları açısından da büyük önem taşımaktadır. Uluslararası sınav sonuçları dikkate alındığında Türk öğrencilerin okuma puanları ile matematik başarı puanları paralellik göstermektedir. Ulusal ve uluslararası alanda yapılan çalışmalar sonucunda okuduğunu anlama performansı ile matematik başarıları arasında yüksek bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Okuduğunu anlamanın bu öneminden dolayı birçok ülke, müfredatlarının büyük bir kısmını, okuduğunu anlama becerilerinin gelişimine ayırmaktadır. Bu ülkelerden bir tanesi ise Hong Kong'tur. Okuduğunu anlamanın ve ana dilde yetkin olmanın akademik başarıyı doğrudan etkilemesi ve Hong Kong gibi eğitim sistemi başarılı olmuş bir ülkenin bu konuya müfredatında yer vermesi nedeniyle bu çalışmanın amacı Hong Kong ilköğretim müfredatında yer alan 'Öğrenmek için Okumak' kazanımının felsefesini, hedeflerini ve öğrencilere kazandırdıklarını incelemektir.

YÖNTEM: Bu çalışmada nitel araştırma modellerinden durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışmaları, bir ya da daha fazla olayın, ortamın, programın, sosyal grubun ya da diğer birbirine bağlı sistemlerin derinlemesine incelendiği yöntem olarak tanımlanmaktadır. Durum çalışmalarında amaç belirli bir duruma ilişkin sonuçlar ortaya koymaktır. Hong Kong ilköğretim müfredatında büyük oranda yer edinen 'Öğrenmek için Okuma' kazanımının anlaşılması için ne, nasıl, niçin sorularının cevaplarını bulmak için tercih edilmiş bir yöntemdir. Araştırmada ele alınan durum 'Öğrenmek için Okuma' kazanımının müfredatta yer alması, felsefesi, öğrencilere kazandırdıkları, ulusal ve uluslararası alanda ülkenin eğitim sistemine getirileri açısından incelenmiştir. Araştırma verileri, veri toplama yöntemlerinden birisi olan 'doküman incelemesi yöntemi' ile elde edilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır. 'Öğrenmek için Okuma' kazanımı hakkındaki bilgiler Hong Kong Milli Eğitim Bakanlığı'nın resmi sitesinde yayımlanan ilköğretim müfredatı kılavuzlarından elde edilmiştir.

BULGULAR ve SONUÇ: 'Öğrenmek için okumak' kazanımının müfredatlara dahil edilmesiyle birlikte dijital çağ ve bilgi tabanlı toplumdaki taleplerle başa çıkma yolunda Hong Konglu öğrencilerin, sadece okuma tutkusu ve okumalar yoluyla deneyimler kazanmaları değil, aynı zamanda genel olarak öğrenme kapasitelerini geliştiren 'okumayı öğrenme' konusunda da ustalaşmaları sağlanmıştır. Aynı şekilde, öğrencileri dinamik olarak değişen bir toplum için 'okumayı öğrenmekten', 'öğrenmek için okumaya' başarı ile ilerlemeleri sağlanmıştır. Okuma kültürünün oluşturulması amacıyla 'Öğrenmek için Okumaya' teşvik için çeşitli stratejiler benimsenmiş ve okuma kültürü oluşturulmuştur. Çeşitli ve farklı düzeylerde oluşturulmuş geniş bir konu yelpazesine sahip metinlerle çalışan öğrencilerin genel ve akademik amaçlar için ileri okuma becerileri büyük oranda geliştirilmiştir. Okuma sürecinde, öğretmenler, öğrencilerin analitik ve eleştirel düşünme becerilerini canlı tutarak metinde yazılanları hatta literatürün dışına çıkarak yazarın metin aracılığı ile ilettiği mesajı ortaya çıkarabilecekleri türde çalışmalar yapılmıştır. 'Öğrenmek için Okumak' kazanımının müfredata dahil edilmesiyle birlikte farklı paydaşların iş birliği içinde çalışmaları da sağlanmıştır. Müfredat Geliştirme Konseyi tarafından yayımlanan kılavuzda her bir paydaşın okuma kültürünün oluşturulması için rolleri net bir şekilde belirtilmiştir. Müdür, müdür yardımcısı, öğretmenler, kütüphaneci öğretmenler, ebeveynler, ilgili kuruluşlar bir araya getirilerek okumanın ve okuyarak öğrenmenin sürekliliği sağlanmış ve sınırları genişletilmiştir. Bütün bu çalışmalar ulusal ve uluslararası alanda yapılan sınavlarda karşılığını bulmuştur. 1995 yılından bu yana 5 yılda bir yapılan dördüncü sınıf seviyesinde temelde okuduğunu anlama becerilerinin değerlendirildiği uluslararası bir sınav olan PIRLS' te ilk sıralardaki yerini yıllarca muhafaza eden Hong Kong en son 2016 yılında yapılan sınavda üçüncü sırada yer almıştır. 4.ve

8.sınıf düzeyindeki öğrencilere dört yılda bir uygulanan Uluslararası Fen ve Matematik Eğilimleri araştırması olan TIMSS, öğrencilerin Matematik ve Fen Bilimleri alanlarında kazandıkları bilgi ve becerilerin değerlendirilmesine yönelik bir tarama araştırmasıdır. En son 2015 yılında yapılan TIMSS sınavında Hong Kong matematikte 615 puan alarak ikinci sırada yer almıştır. Önceki yıllarda da ilk üçteki yerini muhafaza etmiştir. Sonuç olarak, ana dilde yetkin olmak akademik performans başta olmak üzere birçok alan için ön koşuldur. Dolayısıyla yapılacak politikalar okuma kültürünün oluşturulması ve ana dilde yetkinlik kazanmak üzerine olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Hong Kong Müfredatı, Okumak için Öğrenme

Zihinsel Engelli Bireylere Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Kazandırılması Amacıyla Uygulanan Bir Programın Sosyal Geçerliliğinin İncelenmesi

Serap ÖNBAŞ
seraponbas@gmail.com, MEB
Fidan ÖZBEY
fidanozbey@duzce.edu.tr, Düzce Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Yaratıcı düşünme becerileri, her bireyde az veya çok bulunan ve öğrenilebilen bir beceridir. Yaratıcı düşünme beceri düzeyinin incelendiği çalışmalar ağırlıklı olarak ortalama veya üstün zekâlı bireyler ile sürdürüldüğü görülmektedir. Sınırlı sayıda çalışmada, zihinsel engelli bireylerin yaratıcı düşünme becerileri ve bu becerilerin geliştirilmesine yönelik uygulamaların etkililiği incelenmiştir. Yaratıcı düşünme becerilerinin kazandırılmasında kullanılan yöntemlerden birisi de yaratıcı dramadır. Bir uygulamanın sosyal geçerliliğinin yüksek olması, uygulamaya ilişkin memnuniyet ve uygulamanın amaçlarına ulaşması anlamında önemli ipuçları sunmaktadır.

Bu çalışmanın genel amacı, zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesine yönelik gerçekleştirilen bir uygulamanın sosyal geçerliliğinin incelenmesidir. Çalışma nitel desende gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın uygulaması, 2017 kesitinde tamamlanmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme formu tamamlandıktan sonra uzman görüşü sonrası son hali verilmiştir. Görüşmeler uygulamanın gerçekleştirildiği kurumda sürdürülmüştür. Görüşmeler kapsamında uygulamaya katılan 17 öğrenciden 28 Aralık - 5 Kasım 2017 tarihleri arasında yüzyüze görüşme tekniği ile veri toplanmıştır. Her bir görüşme 5-10 dk. arasında sürmüştür. Çalışmada görüşme verilerinin dökümü tamamlanmış, analiz işlemleri devam etmektedir. Elde edilen sonuçlar, alan yazın bulguları ile tartışılacak, daha sonra bir takım öneriler getirilecektir.

Not: Bu çalışma, ikinci araştırmacının danışmanlığında birinci araştırmacının tezsiz yüksek lisans bitirme projesi kapsamında sürdürülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Zihinsel yetersizliği olan öğrenci, yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi, sosyal geçerlilik.

Lisans Öğrencilerinin Farklılıklara Saygı Düzeyinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Burcu KARAFİL

burcu.karafil@yalo.edu.tr, Yalova Üniversitesi

Burak OLUR

burakolur@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Küreselleşme sonucu, toplum içerisindeki farklılıklar da artış göstermiştir. Toplumlar, yaş, cinsiyet, engellilik durumu, etnik köken, dini inanç, siyasi düşünce ve cinsel eğilim gibi bireysel farklılıklara karşı insanların yaklaşımı ve bu farklılıkların anlayışla karşılanması toplum huzurunu doğrudan etkileyen faktörler arasındadır. Böylesi farklılıkların var olduğu toplumların bir sorunla karşılaşmadan yönetilebilmesi ve toplum huzurunun sağlanabilmesi için bireylerin bu farklılıklara karşı saygı göstermesi ve bu farklılıkları anlayabilmesi gerekmektedir. Farklılıklara saygı kavramı ise bireylerin sahip olduğu bu farklılıkları doğal olarak kabul etmek ve insana sadece insan olduğu için saygı duymaktır. Saygı, insanlar arasında var olan iletişimi güçlendirmesinin yanı sıra bireylerin içerisinde yaşadığı topluma olumlu olarak bağlanmasını da sağlamaktadır. Bireylerin, farklılıklara karşı göstereceği saygı bu nedenle toplum içerisindeki iletişimi ve aidiyet duygusunu olumlu yönde etkileyerek toplumsal çatışmaları en aza indireyecektir. Yükseköğretim kurumları, farklı bölgelerden birbirinden çok farklı bireyleri eğitim alma amacıyla bir çatı altında toplayan eğitim kurumlarıdır. Bireysel farklılıkların çok fazla olduğu böylesi kurumlarda bireylerin birbirlerine saygı göstermesi ve farklılıklarının farkında olması eğitim kurumlarındaki çatışmayı da azaltacaktır. Bu nedenle, lisans öğrencilerinin farklılıklara saygı düzeyinin belirlenmesi önemlidir. Bu betimsel çalışmanın amacı lisans öğrencilerinin farklılıklara saygı düzeylerinin cinsiyet, bölüm ve yabancı dil hazırlık sınıfı eğitimi alma değişkenine göre incelenmesidir. Bu amaçla 2016-2017 akademik yılında Afyon Kocatepe Üniversitesinde öğrenim görmekte olan ve rastlantısal yöntemle seçilmiş 242 lisans öğrencisine bilgiye dayalı farklılıklar, sosyal kategori farklılıkları ve değer farklılıkları alt boyutlarından oluşan ve Öksüz ve Güven (2012) tarafından geliştirilen Farklılıklara Saygı Ölçeği uygulanmıştır. Elde edilen verilerin betimsel olarak ifade edilmesinde, frekans ve yüzdelik değerler kullanılmıştır. Değişkenlere ilişkin anlamlı farklılıkların tespiti yapılmadan önce normalite testi uygulanmış ve sonucunda bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır. Buna göre; lisans öğrencilerinin ölçek toplamında ve alt boyutlarında tamamen katılıyorum düzeyinde fikir belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin cinsiyeti açısından, sosyal kategori alt boyutu, değer farklılıkları alt boyutu ve ölçeğin genelinde anlamlı bir fark bulunmazken, ölçeğin bilgiye dayalı farklılıklar alt boyutunda kadın öğrenciler lehine istatistiki olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Öğrencilerin eğitim almakta olduğu bölüm açısından ölçek genelinde ve ölçek alt boyutlarında istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Öğrencilerin yabancı dil hazırlık sınıfı eğitimi alma durumuna göre ölçek geneli, sosyal kategori farklılıkları ve değer farklılıkları alt boyutlarında anlamlı bir fark bulunmazken, ölçeğin bilgiye dayalı farklılıklar alt boyutunda yabancı dil hazırlık sınıfı eğitimi almayan öğrenciler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Farklılık, Farklılıklara saygı, Lisans öğrencileri

Ortaokul Öğrencilerinin Üstbilişsel Farkındalıklarının İncelenmesi

Doç. Dr. Cevat EKER
cevateker@beun.edu.tr, Bülent Ecevit Üniversitesi
Ezgi ACAR
ezgiacar67@gmail.com, Bülent Ecevit Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eğitimin temel amaçlarından biri öğrencilerin, yaşadıkları sorunlar karşısında etkili problem çözme becerileri ile donatmaktır. Öğrencilerin yaşamları boyunca karşılaştıkları problemleri çözebilmeleri ise öncelikle bu problemle başa çıkabilecekleri konusunda kendilerine güvenmeleri, çözüm yollarını planlamaları, çözüme ilişkin planı uygularken kendi düşünme şekilleri ve nasıl düşündükleri hakkındaki farkındalıklarını artırmaktan geçmektedir. Literatür incelendiğinde, öğrencilerin kendi zihinsel süreçleri ve stratejilerine yönelik farkındalığını üstbiliş olarak isimlendirildiği görülmektedir. Bu kavramı literatüre kazandıran Flavell'e (1987) göre üstbiliş, öğrencilerin kendi bilişsel süreçlerini fark etmesi, izlemesi, denetlemesi ve düzenlemesi için yaptığı işlemlerdir. Öğrencinin bildiklerinin farkında olması, kendi zihinsel süreçlerini kontrol etmesi, öğrenme sorumluluğunu alması, kendi öğrenmesini değerlendirmesi, planlaması, izlemesi ve bilgisini yönetme stratejilerini kullanması ise üstbilişsel farkındalık olarak ifade edilmektedir. Bundan dolayıdır ki etkili ve kalıcı bir öğrenmenin gerçekleştirilmesi için öğrencinin üst bilişsel becerilere sahip olması çok büyük önem taşımaktadır.

Bu araştırmanın ile, ortaokul 5., 6. ve 7. Sınıf öğrencilerinin üstbilişsel farkındalık düzeylerinin belirlenmesi ve üstbiliş farkındalıklarının sınıf düzeyi ile cinsiyete göre değişme durumunu incelemek amaçlanmıştır. Bu amaçla Zonguldak il merkezinde bir ortaokulda bulunan 110 öğrenci (63 kız; 47 erkek) araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırma 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak Sperling, Howard, Miller ve Murphy (2002) tarafından 3.-9. sınıf öğrencilerinde üst bilişsel becerileri ölçmek amacıyla geliştirilen, Karakelle, Saraç (2007) tarafından Türkçeye çevrilen "ÜstBilişsel Farkındalık Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma gibi istatistikî teknikler kullanılmıştır. Anket aracılığı ile elde edilen veriler, hazırlanan kod yönergelerine uygun bilgi formlarına işlenip, bilgisayarlarla değerlendirmeye hazır duruma getirilerek değerlendirilmiştir. Araştırma verilerinin analizinde bağımsız örneklemler için T testi ve Anova (Tek yönlü varyans analizi) testi kullanılmıştır. Elde edilen verilerden çıkan sonuçlara göre, öğrencilerin üstbiliş farkındalık düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermediği fakat sınıf düzeyinde farklılığın yaşandığı görülmüştür. 5.sınıf öğrencilerinin üst biliş farkındalık düzeyleri 6. ve 7.sınıf öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Araştırma verilerine dayanarak öğrencilerin üstbilişsel farkındalıklarına ilişkin bilgi ve kazanımlarının artırılmasına yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:Üstbiliş, üstbilişsel farkındalık, Ortaokul öğrencileri

Tasarım Yoluyla Anlamak: Anlamli Öğrenme İçin Yeni Bir Model

Oktay Akbaş
oktayakbas@hotmail.com, Kırıkkale Üniversitesi
Soner Mehmet Özdemir
sonerozdem@yahoo.com, Mersin Üniversitesi
Halil Tokcan
haliltokcan@yahoo.com, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi,

Bildiri Özeti:

Wiggins ve McTighe (2005: 78,14) tasarım yoluyla anlama isimli kitaplarında öğrencilerin otantik zorluklar ile karşılaştırılması gerektiğini önermektedirler. Onlara göre otantik zorluklar gerçek durumun fırsat ve zorluklarını içerir. Anahtar zorlayıcı görevler yetişkinleri işyerinde, sivil hayatta ve kişisel yaşamda test eder. Gerçek meydan okumalar spesifik durumlarda karışıklık ve anlamli hedefler içerir. Yazarlara göre okul testleri bağlam içermez, oysaki gerçek yaşamın karmaşıklığı ve zorluğu okulu aşmaktadır. Henderson (2015) anlamlandırmanın üç boyutundan biri olan sosyal anlamlandırmanın aynı zamanda gerek yaşam boyutunu içerdiğini belirtmiştir.

Anlama, aktarma ile ilgilidir. Bilgimizi ve becerimizi etkin bir şekilde transfer etme, bildiklerini alıp onu yaratıcı, esnek, akıcı bir şekilde, farklı durumlarda ve sorunlarda kendi başımıza kullanma kapasitesini içerir. Bir durum ya da konuyu gerçekten anladığımızda; açıklayabilir, yorumlayabilir, kullanabilir, perspektif içeren bir bakış açısına sahip olur, empatik davranır ve benlik bilgisine sahip oluruz (Wiggins ve McTighe, 2005: 40). Olayları genelleme ve ilkeler ile açıklama, anlamli bağlantı kurma, aydınlatıcı örnekler açıklama ile ilgilidir. Yorumlama, fikir ve olaylara tarihsel ve kişisel boyut ekleyerek anekdotlardan, anolojilerden görüntü modellerinden oluşmuş hikâyeler oluşturmak olarak açıklanmaktadır. Anlamanın göstergesi olan kullanma durumunda, bilinenleri etkili bir şekilde kullanır, uygular ve yapabiliriz. Perspektif içeren bir bakış açısına sahip olmak; eleştirel olarak farklı bakış açılarını gözden geçirerek büyük resmi görmektir. Empatik davranmak ise diğerlerinin tuhaf, yabancı ve inanılmaz bulabileceği şeylere değer vermekle ilgilidir. Deneyimin temelinde hassasiyet vardır. Benlik bilgisine sahip olma üst bilişsel farkındalıkla ilgilidir. Birey kendi kişisel anlayışını şekillendiren önyargıları, bakış açısını ve zihinsel alışkanlıklarını algılar. Anlamadığı konunun farkındadır (Wiggins ve McTighe, 2005: 84). Yukarıdaki açıklamalardan anlamlandırmanın içerik boyutuna ek olarak kişisel ve sosyal boyutunun da olduğu görülmektedir. Buradan hareketle (Henderson, 2015: 47) lider öğrenenlerin konuyu anlamlandırmayı bireysel ve sosyal öğrenme ve kendi uygulamaları ile birleştirebildiklerini ifade etmektedir. Anlamlandırmanın konu, bireysel ve sosyal olarak üç boyutu bulunmaktadır. Anlamlandırma sadece konu ile ilgili değildir. Anlamlandırma fikir ve olaylara tarihsel ve kişisel boyut ekleme, bireyin kendi önyargıları ve bakış açılarının farkında varması ve tüm çevreye yönelik olarak –demokratik ilkeleri de içine alan- empatik bir bakış açısı geliştirmekle ilgili olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın amacı, anlamak için öğrenme amaçlı ders planı hazırlama ve uygulamayı içeren tasarım yoluyla anlama modelini tanıtmak ve yorumlamaktır. Bu amaca bağlı olarak literatür taraması yapılmış ve uygulama örnekleri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ders planları, anlamli öğrenme, tasarım yoluyla anlamak

Anahtar Kelimeler: Tasarım Yoluyla Anlamak: Anlamli öğrenme için yeni bir model

Öğretmen Adaylarının Ders Çalışma ve Sınavlara Hazırlanma Yaklaşımlarının İncelenmesi

Soner Mehmet ÖZDEMİR
ozdemir.soner@gmail.com, Mersin Üniversitesi
Oktay AKBAŞ
oktayakbas@yahoo.com, Kırıkkale Üniversitesi
Halil TOKCAN
haliltokcan@gmail.com, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğrencilerin etkili ve doğru ders çalışma yaklaşımları ya da alışkanlıkları onların bir dersi ya da konuyu etkili biçimde öğrenmelerinde ve yapılan ölçme değerlendirme süreçlerinde başarılı sonuçlar almalarında oldukça önemlidir. Bu konuda yapılan çalışmalar (Doğanay & Demir, 2011; Durukan, Batman & Yiğit, 2015; Yağcı, 2015) öğrencilerin ders çalışma yaklaşımlarının akademik başarıları ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Yapılan çalışmalarda ayrıca lise ve üniversite öğrencilerinde görülen başarısızlığın en önemli nedeni olarak, öğrencilerin nasıl ders çalışacaklarını bilmemeleri gösterilmektedir. Bununla birlikte öğrencilerin ders çalışma alışkanlıklarını veya yaklaşımlarını etkileyen çeşitli faktörler de bulunmaktadır. Örneğin, öğrencinin ders çalışma durumu, güdülenmesi, hedefe odaklanması, zaman kullanımı, öz-yönetim, genel olarak eğitime karşı tutumu, öğretmenlere karşı geliştirilen tutumları ve hazırlık düzeyinden oluştuğu belirtilen çalışma alışkanlıklarının akademik yeterliliğin temelini oluşturduğu ifade edilmektedir (Çetin, 2007, Akt. Durukan, Batman & Yiğit, 2015).

Öğrencilerin öğrenme yaklaşımları ve çalışma becerilerinin, öğrenmenin niteliğini etkileyen önemli bir değişken olduğu birçok araştırmayla ortaya konmuştur. Öğretmen yetiştiren eğitimcilerin, öğrencilerinin eğitim yaşantılarını geliştirebilmeleri için onların nasıl öğrendiklerini, öğrenme yaklaşımlarını ve bu yaklaşımlarının gelişimine öğrenme çevresinin etkilerini anlamaları gerekmektedir (Senemoğlu, 2011:65). Bu bağlamda, bu çalışma öğretmen adaylarının öğrenme-öğretme ve değerlendirme süreçlerinde benimsedikleri ve uyguladıkları ders çalışma ve sınava hazırlanma yaklaşımlarını ortaya konmayı amaçlamıştır.

Çalışmada nicel araştırma deseninde betimsel yöntem kullanılacaktır. Bu yöntem aracılığıyla, var olan durum yani öğretmen adaylarının ders çalışma ve sınavlara hazırlanma yaklaşımları ortaya konulacaktır. Veri toplama aracında kişisel bilgiler ve ders çalışma ve sınavlara hazırlanma yaklaşımlarına ilişkin maddeler yer almaktadır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler kullanılarak bulgular yorumlanacaktır. Çalışma grubunu, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesinin farklı bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Elde edilecek bulguların, öğretmen adaylarının derslere ve sınavlara nasıl çalıştıklarını ortaya koyacağı, bu bağlamda eğitim fakültesinde görev yapan öğretim elemanlarının öğretmen adaylarına daha nitelikli ve etkili biçimde öğrenme ve ders çalışma becerileri kazandırmada neleri göz önünde bulundurmaları gerektiğine ilişkin fikir vereceği düşünülmektedir.

Kaynaklar

Doğanay, A., & Demir, Ö. (2011). Akademik Başarıları Düşük ve Yüksek Öğretmen Adaylarının Ders Çalışma Sırasında Bilişsel Farkındalık Becerilerini Kullanma Düzeylerinin Karşılaştırılması. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 11, (4), 2021-2043.

Durukan, Ü. G, Batman, D. & Yiğit, N. (2015). Öğretmen adaylarının ders çalışma alışkanlıkları. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16, (1), 63-80.

Senemoğlu, N. (2011). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğrenme Yaklaşımları ve Çalışma Becerileri. Eğitim ve Bilim, 36, (160), 65-80

Yağcı, M. (2015). BÖTE Bölümü Öğretmen Adaylarının Ders Çalışma Yaklaşımlarının İncelenmesi ve Akademik Başarıya Etkisi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) 16, (3), 261-275

Anahtar Kelimeler: Öğretmen adayı, ders çalışma, sınava hazırlanma

Ortaokul Öğrencilerinin Öğrenme Stillерinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Doç. Dr. Cevat EKER

cevateker@beun.edu.tr, Bülent Ecevit Üniversitesi

Hilal SEZER

volvox_16_@hotmail.com, Bülent Ecevit Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Son yıllarda üzerinde yoğun olarak çalışılan ve öğrenme öğretme sürecinde oldukça etkili olan değişkenlerden biri de öğrenme stilleridir. Öğrenme stili, her bir öğrencinin yeni ve zor bilgiyi öğrenmeye hazırlanırken, öğrenirken ve hatırlarken farklı ve kendilerine özgü yollar kullanmasıdır. Her öğrencinin en iyi öğrendiği yol, onun öğrenme stili. Öğrencilerin öğrenme stillerinin bilinmesinin, öğretmenlerin öğrenme ortamının oluşturulmasında, kullanabilecekleri öğretim yöntem ve tekniklerinde, gerekli öğretim materyallerinin seçiminde kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir. Öğretmenlerin öğrencilerinin öğrenme stillerini dikkate almaları, öğrencilerdeki bireysel farklılıkları ortadan kaldırmaya yönelik atılacak bir adımdır. Böylece öğretmenlerin öğrencilerinin bireysel özelliklerini daha iyi bilmeleri ve bu özellikler doğrultusunda bir öğretim ortamı oluşturmaları beklenmektedir. Bu nedenle bu araştırma ile, ortaokul öğrencilerinin tercih ettikleri baskın öğrenme stillerini belirlemek ve öğrenme stillerini farklı değişkenler (cinsiyet ve sınıf düzeyleri) açısından incelemek amaçlanmıştır. Araştırmada, ortaokul öğrencilerinin içinde buldukları koşullara dışarıdan herhangi bir etki yapmadan olduğu gibi tanımlanmaya çalışıldığından tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada, veri toplama aracı olarak Aşkar ve Akkoyunlu (1993) tarafından Türkçeye çevrilmiş olan Kolb Öğrenme Stili Envanteri (ÖSE) kullanılmıştır. Araştırmanın evreni Zonguldak ilindeki MEB'e bağlı okullardan 2017-2018 yılında öğrenim gören 5 ve 7. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu belirlenen evrenden 123 öğrenci seçkisiz olarak örnekleme alınmıştır. Belirlenen bu öğrencilerde araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Elde edilen veriler frekans, yüzde değeri, aritmetik ortalama, standart sapma, pearson ki-kare bağımsızlık testi ve tek yönlü varyans analizi teknikleri ile analiz edilmiştir.

Araştırmada sonucunda öğrencilerin; = 2.61 yerleştiren, =2.55 ayırıştırıcı, =2.44 değiştiren, =2.38 özümseyen öğrenme stiline oldukları bulunmuştur. Öğrenme stilleri arasında belirlenen bu farklılığın anlamlı olduğu, öğrencilerin en çok "yerleştiren" öğrenme stiline sahip olduğu bulunmuştur. Cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin "özümseyen", erkek öğrencilerin "yerleştiren" öğrenme stiline sahip olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre öğrenme stillerinde görülen farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucu bulunmuştur. Öğrencilerinin sınıf değişkenine göre öğrenme stillerine bakıldığında, 5. Sınıf öğrencilerinin en fazla "yerleştiren" öğrenme stiline sahip olduğu, 7. Sınıf öğrencilerinin en fazla sahip oldukları öğrenme stili "ayırıştırıcı" öğrenme stili olduğu sonucu bulunmuştur. Öğrencilerin sınıf değişkenine göre öğrenme stillerinde görülen farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler:Öğrenme stilleri, Ortaokul öğrencileri, Kolb öğrenme stilleri

İlk Defa Atanan Öğretmenlerin 2015 ve 2017 Tarihli Türkçe Öğretim Programıyla İlgili Görüşleri (Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi Örneği)

Ayfer ŞAHİN
ayfersahin1@gmail.com, Ahi Evran Üniversitesi
İrem DEMİRBAŞ
demirbasirem570@gmail.com, Ahi Evran Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğretim programları, yaşanılan dönemin eğitim sistemindeki ihtiyaçlarına uygun olarak hazırlanan, süreç içerisinde geliştirilip değiştirilebilen yapılardır. Türkçe dersi öğretim programı ile öğrencilerin; dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi; Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının; okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin; okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının; duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin; bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerini geliştirmelerinin; millî duygu ve düşüncelerini güçlendirmelerinin sağlanması amaçlanmıştır. Bu nedenle Türkçe dersi öğretim programının bu amaçlara hizmet edecek şekilde; okuma, okuduğunu anlama, etkili iletişim kurma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ile ilgili yetkinlikleri en etkili şekilde öğretecek ve yansıtacak şekilde hazırlanmış olması ve öğretmenlerin de tüm bu yeterlikleri öğretebilecek donanımda ve farkındalık oluşturmuş oldukça önemlidir.

Bu çalışma ilk defa atanan öğretmenlerin 2015 ve 2017 tarihli Türkçe dersi öğretim programıyla ilgili görüşlerinin tespit edilmesinin amaçlandığı nitel olarak desenlenmiş bir çalışmadır. Araştırmancının evrenini Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenmiş, öğretmenlik mesleğine ilk defa atanmış, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde görev yapan sınıf öğretmenleri araştırmancının örneklemini oluşturmaktadır. Ölçüt örnekleme; gözlem birimlerinin belli niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluştuğu örnekleme türüdür. Örneklem grubundaki öğretmenlerin ilk defa atanmış olması ve Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde görev yapmaları yönüyle ölçüt olarak ele alınmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak "Görüşme Formu" kullanılmıştır. Bu formda, öğretmenlerin 2015 ve 2017 tarihli Türkçe dersi öğretim programlarıyla ilgili bilgi ve düşüncelerini yansıtabilecekleri çeşitli sorular yer almaktadır. Araştırmacılar tarafından yapılandırılan sorular 3 farklı alan uzmanından görüş alınarak oluşturulmuştur. Elde edilen veriler içerik analizi ile incelenmiştir. Çalışma eğitim sürecinde temel rol üstlenen öğretmenlerin, uyguladıkları dersin programı ile ilgili ne kadar bilgi sahibi olduğunu göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Çalışmanın, program geliştirme uzmanlarına, Millî Eğitim Bakanlığına ve programın uygulayıcısı olan öğretmenlere yol göstereceğine inanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler:Türkçe öğretim programı, öğretmen görüşleri

Sosyal Duygusal Öğrenmede Etkili Bir Program: Yapabilirsin!

Hanife Esen Aygün
hanifeesen@comu.edu.tr, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Çiğdem Şahin Taşkın
csahin@comu.edu.tr, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Nitelikli öğrenmenin sağlanması amacıyla sosyal-duygusal becerilerin gelişimini ifade eden sosyal-duygusal öğrenme kavramı Collaborative for Academic Social Emotional Learning'in (CASEL) kuruluşu ile eğitimde önem kazanmaya başlamıştır. CASEL sosyal-duygusal öğrenmeyi öz farkındalık, özyönetim, sosyal farkındalık, etkili karar alma ve ilişki kurma olmak üzere beş beceri alanından oluşan bir yapı ile tanımlamaktadır. Bununla beraber, öğrencilerin sosyal-duygusal becerilerini geliştirmek amacıyla farklı yaş grupları ve farklı sosyal-duygusal becerileri geliştirmeyi amaçlayan birçok program hazırlanmıştır. Bu çalışmada etkililiği birçok kez kanıtlanmış olan Yapabilirsin! (You Can Do It!) programının tanıtılması amaçlanmaktadır. Anaokulundan liseye kadar öğrencilerin sosyal-duygusal becerilerini geliştirmeyi hedefleyen Yapabilirsin programı Bernard tarafından 1995 yılında geliştirilmiştir. Programın temel amacı bireylerin sosyal, duygusal ve akademik gelişimini en iyi duruma getirmek için toplumu, okulda ve evde yapılan çalışmalarını desteklemektir. Program iyi geçinme, düzenleme, süreklilik, güven ve duygusal sağlamlık olmak üzere beş esasa dayanmaktadır. Zihnin on iki alışkanlığı olarak belirlenen sosyal sorumluluk alma, rollerini yerine getirme, önce düşün, başkalarına karşı anlayışlı olma, zamanı planlama, amaçlar belirleme, sıkı çalışma, çaba sarf etme, yapabileceğine inanma, bağımsız olma, risk alma ve kendini kabul etme eğilimleri bu beş esas yoluyla beslenmektedir. Akademik başarı ve sosyal duygusal öğrenmeyi bir bütün olarak ele alan Yapabilirsin! programının öğrenme-öğretme sürecinin niteliğini artırdığı ve etkili öğrenmeye katkıda bulunduğu birçok araştırma tarafından kanıtlanmıştır. Uluslararası araştırmalar, Yapabilirsin! programının etkililiğini farklı sınıf düzeylerinde inceleyerek bu programın öğrencilerin derse katılımını ve öğrenciler arasındaki etkileşimi artırarak akademik ve sosyal güveni artırdığını, böylece öğrencilerin sosyal-duygusal becerilerini birçok bakımdan geliştirdiğini vurgulamaktadırlar. Ülkemizde ilkökul dördüncü sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilen bir çalışmada Yapabilirsin! programının öğrencilerin sosyal-duygusal öğrenme becerilerini, akademik başarılarını ve sınıf iklimi algılarını olumlu etkilediği görülmektedir. Programın ülkemizde farklı yaş grupları ve değişkenler üzerindeki etkilerinin incelenmesi okul öncesinden yükseköğretime kadar olan dönemde sosyal-duygusal öğrenme çıktılarının sürdürülebilir olmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca, Yapabilirsin! programının etkililiğinin ayrıntılı bir biçimde incelenmesi sosyal-duygusal öğrenmenin önemini farkına varılması ve öğrencilerin sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin geliştirilmesi bakımından alana katkıda bulunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal-duygusal öğrenme, sosyal-duygusal beceriler, Yapabilirsin! programı

Mimarlık Öğrencilerinin Öğrenme Stillерinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

Bengisu Koyuncu
bengisu.koyuncu@msgsu.edu.tr, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğrenme bireysel farklılıkları içermektedir. Her bireyin genetik, fizyolojik ve bilişsel özellikleri, yetiştiği çevre, kültür, eğitim tecrübesi gibi birçok faktör, öğrenme stili tercihlerine etki etmektedir. Hatta bu özelliklerin etkisiyle bir öğrenme biçimi diğerlerine göre daha baskın hale gelmektedir. Bu yüzden öğrenme stili bilmesi öğretim-öğrenme yöntemi, teknikleri, etkinlikleri, materyalleri, öğrenme ortamı tasarımı gibi öğrenme sürecinde etkili olan unsurların eğitimci tarafından nasıl düzenleneceği, planlanacağı konusunda rehberlik sağlayacaktır. Mimarlık anabilim dalı, öğrencilerinden çizim, estetik, sanatsal düşünme, üç boyutlu tasarlama, görsellik, analitik düşünme, planlama, sözel olarak ifade etme gibi bir çok farklı öğrenme becerisine sahip olmasını bekler. Mimarlık alanını tercih eden öğrenciler Anadolu, fen, meslek, açık lise, akşam lisesi gibi farklı lise düzeylerinden mezun olmuşlardır ve her lise kendine has farklı bir gelişim, öğrenme özelliği sunmuştur. Ancak mimarlık ana bilim dalı öğrencilerinden bu becerileri uygulamalarını ister. Bu amaçla çalışmada mimarlık bölümü öğrencilerinin öğrenme stilleri cinsiyet değişkeni bakımından incelenmiştir. Bu yolla, mimarlık öğrencilerinin öğrenme stillerinin incelenmesi ile mimarlık eğitim programına, öğretim yöntem, teknik, etkinlik, materyal ve değerlendirilmeye ilişkin alan eğitimcilerinde farkındalık oluşturmak ve katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Araştırmanın yöntemi, nicel araştırma deseni kapsamındaki tarama modelleri içerisinde yer alan ilişkisel tarama modelidir. Araştırmanın çalışma grubu 2015-2016 eğitim öğretim yılı güz döneminde Medipol Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık bölümünde öğrenim gören 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden oluşmuştur. Çalışmaya yaşları 18-21 aralığında olan 69.7'si (62) kız, yüzde 30.3'ü ise erkek olan 80 öğrenci katılmıştır. Çalışmanın verileri Felder-Solomon Öğrenme Stili Ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin analizinde IBM SPSS 21.0 programı kullanılmıştır. Veri analiz türüne karar verebilmek için öncelikle, Felder-Solomon Öğrenme Stili Ölçeğinin alt boyutlarından elde edilen puanların normal dağılım gösterip göstermediğine bakıldı ve Shapiro-Wilk testi sonucu puanların normal dağılım göstermediği ($p < 0.001$) tespit edildi. Bu nedenle, nonparametrik test olan Mann Whitney U testi kullanıldı. Bu testlerde anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edildi. Araştırmanın bulgularında, öğrencilerin baskın öğrenme stilleri aktif, hissederek, görsel ve sıralı olduğu bulunmuştur. Özellikle görsel öğrenme stili (%95) bir yığılma söz konusudur. Öğrenme stili cinsiyete göre puanlarının farklılaşp farklılaşmadığına bakıldığında, erkekler için aktif stil değeri kızlardan daha büyüktür ($Z = 1.994$, $p < 0.05$). Tam tersi olarak, kızlar için reflektif stil değeri erkeklerden daha büyüktür ($Z = 1.994$, $p < 0.05$). Bu sonuç, erkeklerin aktif kızların ise reflektif olduğunu göstermiştir. Yani bilgiyi erkekler bensele aktivite ve tartışarak, kızlar ise düşünerek işliyor denebilir. Diğer stillerde kızlar ve erkekler arasında fark bulunmamıştır ($p > 0.05$). Sonuç olarak, öğrenme stili bakımından görsel öğrenme stili baskın olduğundan öğrenme etkinliklerinde daha somut ve görsel öğrenme etkinliklerine yer verilmesi; cinsiyete göre farklılığın gözlemlenerek aktif öğrenme ortamı düzenlenerek tartışma, problem çözme, probleme dayalı öğrenme, farklılaştırma yöntemleri, soru sorma, beyin fırtınası gibi öğrenme etkinlikleri ile öğrencilerin üzerinde daha etkin çalışacağı görsel materyaller kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme stili, Felder Solomon Öğrenme Stili, mimarlık, mimarlık öğrencisi

İlk ve Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Örgütsel Sinizm ve Örgüt İklimine İlişkin Algılarının Cinsiyet Branş ve Kıdem Değişkenine Göre İncelenmesi

Recep Serkan Arık
rserkan.arik@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi
Ayşe Okur Özdemir
ayseokur@windowslive.com, Dumlupınar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Her eğitim kurumunda olduğu gibi ilk ve ortaokulların da başarısının artması için çalışanların örgüte olan bağlılıklarının üst düzeyde olması beklenmektedir. Bununla birlikte olumlu bir okul iklimi öğretmenlerin bağlılığını arttırmada önemli anahtar değişkenlerden biridir. Örgütsel sinizm, bireylerin örgütlerine ilişkin adalet, güven ve dürüstlük algılarının azalmasıyla ortaya çıkan ve birey-örgüt ilişkisine hasar veren bir kavramdır. Öğretmenlerin okullarında sergiledikleri performans ve verim düzeyi ile yakından ilişkili olan bu kavramların bireysel değişkenler açısından incelenmesi okul geliştirme ve mevcut durumu ortaya koyma açısından önemlidir. İlk ve orta okullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel sinizm ve örgüt iklimi algısının cinsiyet, branş ve kıdem değişkeni açısından incelenmesini amaçlayan bu araştırma nicel araştırma yaklaşımıyla tarama modelinde betimsel olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın evrenini Kütahya ili Merkez ilçesinde görev yapan 1388 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma örgütsel sinizm ve örgüt iklimi algısını belli değişkenler açısından incelemek üzerine kurulduğu için katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Böylelikle örnekleme katılımcı çeşitliliği sağlanmıştır. İlk ve ortaokul öğretmenlerinin görev yapmakta oldukları okullarda algıladıkları örgütsel iklimi ortaya koymak için Hoy ve Tarter (1997) tarafından geliştirilen "Örgütsel İklim Ölçeği" kullanılmıştır. Öğretmenlerin örgütsel sinizm algılarını belirlemek için ise Sağır ve Oğuz (2012) tarafından geliştirilen "Örgütsel Sinizm Ölçeği" uygulanmıştır. Öğretmenlerin okul iklimi alt boyutlarından destekleyici müdür davranışı, emredici müdür davranışı, kısıtlayıcı müdür davranışı, samimi öğretmen davranışı, işbirlikçi öğretmen davranışı ve umursamaz öğretmen davranışı ile örgütsel sinizmin çalışanların kararların alınmasına katılımı, çalıştığı kurumdaki uzaklaşma, performansı düşüren etkenler ve okula karşı olumsuz tutum alt boyutlarındaki algıları tespit edilerek bu iki temel algının cinsiyet, branş ve kıdem değişkenleri açısından incelenecektir. Araştırma sorularını oluşturmada iki bağımlı değişken olan sinizm ve iklim algılarının alt boyutları, bağımsız değişken olarak cinsiyet, branş ve kıdem temel alınmıştır. Araştırma verilerinin analizinde betimsel istatistikler, t-testi, MANOVA ve Pearson Korelasyon Katsayısı kullanılacaktır. Araştırma için seçilecek olan örneklemin normal dağılım göstermesi kullanılacak olan istatistiksel teknikler için önemlidir. Araştırmanın bir bölümü de farklı normal dağılım testlerinin karşılaştırılması ve veri setinin normalleştirilmesi çalışmaları olacaktır. Bu normallik testleri Anderson-Darling, Kolmogorov-Smirnov ve Cramer-von Mises, Mardia ve Henze-Zirkler testleridir. Analiz bulgularının ışığında elde edilen sonuçlar yorumlanarak alanyazında yer alan konu ile ilişkili çalışmalarla tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: eğitim yönetimi, örgüt iklimi, örgütsel davranış, örgütsel sinizm.

Öğretmen Adaylarının Akademik Başarılarını Etkileyen Faktörlerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Nuray YILDIRIM
nrytas@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırma, öğretmen adaylarının akademik başarılarını etkileyen faktörleri ve bu faktörlerin cinsiyet, sınıf düzeyi, öğrenim görülen lisans programı ve öğrencilerin kaldıkları yer değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemeyi amaçlamaktadır. Bu araştırma, tarama modelinde desenlenmiştir. Araştırmanın örneklemini Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi, Fen Bilgisi Eğitimi, Matematik Eğitimi, Sosyal Bilgiler Eğitimi, Türkçe Eğitimi, Sınıf Eğitimi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim dallarında öğrenim görmekte olan birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf düzeyinde 405 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Öğretmen Adaylarının akademik başarılarını etkileyen faktörleri incelemek amacıyla Batman ve Yiğit (2015) tarafından geliştirilen "Öğretmen Adaylarının Akademik Başarılarını Etkileyen Faktörleri Belirleme Ölçeği" kullanılmıştır. Batman ve Yiğit' in (2010) yaptığı faktör analizi sonucuna göre ölçek, 'Kişisel Özellikler ve Motivasyon' ve 'Öğrenme Ortamı ve Öğretim Elemanına Bağlı Faktörler' olmak üzere iki faktörlü bir yapı göstermektedir. Öğretmen Adaylarının Akademik Başarılarını Etkileyen Faktörleri Belirleme Ölçeği'nin güvenilirlik çalışması kapsamında, ölçeğin iç tutarlılığı için Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmış ve 23 maddelik ölçeğin iç tutarlık katsayısı .89 olarak belirtilmiştir. Bu araştırma kapsamında, Öğretmen Adaylarının Akademik Başarılarını Etkileyen Faktörleri Belirleme Ölçeği' nin yapı geçerliğini belirlemek üzere Doğrulayıcı Faktör Analizi uygulanacak ve bunun sonucunda ölçeğin orijinal formunda olduğu gibi iki faktörlü bir yapıya sahip olup olmadığı tespit edilecektir. Ölçek orijinal formundaki gibi iki faktörlü bir yapıya sahip değilse açılımlı faktör analizi yapılarak ölçeğin faktör yapısı incelenecektir. Ölçeğin güvenilirliğinin incelenmesi amacıyla ölçeğin Cronbach Alpha değeri saptanacaktır. Elde edilen veriler, SPSS istatistik paket programı yardımıyla analiz edilecektir. Araştırmada öncelikle verilerin dağılımının incelenmesi amacıyla tek örneklem Kolmogorov-Smirnov Testi uygulanacak ve çarpıklık katsayıları incelenecektir. Araştırmada öğretmen adaylarının akademik başarılarını etkileyen faktörleri incelemek amacıyla elde edilen verilerin boyutlara yönelik ortalama ve standart sapma değerleri incelenecektir. Öğretmen Adaylarının akademik başarılarını etkileyen faktörlerin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla veri seti normal dağılım gösterirse T-testi, normal olmayan dağılım gösterirse Mann Whitney-U testi yapılacaktır. Öğretmen Adaylarının akademik başarılarını etkileyen faktörlerin sınıf düzeyine, öğrenim görülen lisans programına ve öğrencilerin kaldıkları yere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla veri seti normal dağılım gösterirse One-Way ANOVA testi, normal olmayan dağılım gösterirse Kruskal Wallis-H testi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Akademik başarı, öğretmen adayları, öğretim elemanları

An Investigation of Metaphorical Perceptions Related To 'School Manager' At A Public School

Ayşe Zambak
aysezambak@gmail.com, MEB

Abstract:

The qualities of educational leaders and management have always been a matter of debate due to the growing approval that they have significant effects on the students' outcomes and school atmosphere. Considering the belief that 'raising standards of leadership and management is the key to improving schools' (Bush,2008, p.9), this study has an aim to search about how teachers at a public school use metaphors to represent their perceptions about a school manager with underlying justifications related to their choices. Therefore, a qualitative research paradigm is utilized with an interest in how teachers make sense of their experiences regarding school managers during their careers. A metaphor elicitation form was administrated to a convenience sample of 13 teachers at a public school in Sarıçam County of Adana. Using content analysis, the metaphorical expressions were examined and grouped into dominant thematic categories for further analysis. Additively, semi-structured interviews were carried out with an emphasis on participants' ideas and crucial points they may pay attention in case of being a school manager.

The results revealed that teachers generally tend to consider a school manager as a figure of authority and balances pointing out their effective role in administrating the educational environment. The most frequent metaphors are cell nucleus, leader, and coach of a football club, cornerstone, and foundation of the building. According to results of interviews, majority of participants don't want to be appointed as a school manager due to heavy workload and difficulty in managing different kinds of people together with possible interpersonal misunderstanding among school staff. To sum up, metaphors can be accepted as valuable cognitive tools that can be used by researchers to throw light on issues that attract attention in the field of education.

Keywords: School Manager, Metaphorical Perceptions, Teachers, Public Schools

References:

Bush, T. (2008). Leadership and Management Development in Education. Cornwall: Sage

Eğitim Fakültelerindeki Öğrenci Sadakatinin İncelenmesi

Nuray YILDIRIM
nrytas@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırma, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri üniversiteye ne kadar sadakatli olduklarını belirlemeyi ve sadakatin farklı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemeyi amaçlamaktadır. Bu araştırma, tarama modelinde desenlenmiştir. Araştırmanın örneklemini Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi, Fen Bilgisi Eğitimi, Matematik Eğitimi, Sosyal Bilgiler Eğitimi, Türkçe Eğitimi, Sınıf Eğitimi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim dallarında öğrenim görmekte olan birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf düzeyinde 405 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri üniversiteye sadakatini incelemek amacıyla Helgesen ve Nessel (2007) tarafından geliştirilen ve Korumaz ve Tekel (2017) tarafından Türkçeye uyarlanarak geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan "Öğrenci Sadakati Ölçeği" kullanılmıştır. Korumaz ve Tekel' in (2017) yaptığı faktör analizi sonucuna göre ölçek, 'Fakültenin imkanları', 'Alınan hizmet kalitesi', 'Hizmet kalitesi', 'Sadakat', 'Çalışma alanının imajı' ve 'okulun imajı' olmak üzere altı faktörlü bir yapı göstermektedir. Öğrenci Sadakati Ölçeği' nin güvenilirlik çalışması kapsamında, ölçeğin iç tutarlığı için Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmış ve 25 maddelik ölçeğin iç tutarlık katsayısı .715 olarak belirtilmiştir. Bu araştırma kapsamında, Öğrenci Sadakati Ölçeği' nin yapı geçerliğini belirlemek üzere Doğrulayıcı Faktör Analizi uygulanacak ve bunun sonucunda ölçeğin orijinal formunda olduğu gibi altı faktörlü bir yapıya sahip olup olmadığı tespit edilecektir. Ölçek orijinal formundaki gibi altı faktörlü bir yapıya sahip değilse açılımlı faktör analizi yapılarak ölçeğin faktör yapısı incelenecektir. Ölçeğin güvenilirliğinin incelenmesi amacıyla ölçeğin Cronbach Alpha değeri saptanacaktır. Elde edilen veriler, SPSS istatistik paket programı yardımıyla analiz edilecektir. Araştırmada öncelikle verilerin dağılımının incelenmesi amacıyla tek örneklem Kolmogorov-Smirnov Testi uygulanacak ve çarpıklık katsayıları incelenecektir. Araştırmada öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri üniversiteye ne kadar sadakatli olduklarını belirlemek amacıyla elde edilen verilerin faktörlere yönelik ortalama ve standart sapma değerleri incelenecektir. Öğretmen adaylarının üniversitesine duyduğu sadakatin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla veri seti normal dağılım gösterirse T-testi, normal olmayan dağılım gösterirse Mann Whitney-U testi yapılacaktır. Öğretmen adaylarının üniversitesine duyduğu sadakatin sınıf düzeyine, öğrenim görülen lisans programına ve öğrencilerin kaldıkları yere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla veri seti normal dağılım gösterirse One-Way ANOVA testi, normal olmayan dağılım gösterirse Kruskal Wallis-H testi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sadakat, öğretmen adayları, hizmet kalitesi.

Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Becerilerinin Belirlenmesi

Aslı YÜKSEL

asli.yuksel@alanya.edu.tr, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

Bunyamin AYDIN

bunyamin.aydin@alanya.edu.tr, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eğitimin olmazsa olmazı kabul edilen iki unsurdan birincisi öğretmen ikincisi ise öğrencilerdir. Öğretmen ve öğrenciler günün büyük bir kısmını sınıfta birlikte geçirirler. Aynı ortamı paylaşıyor, aynı havayı teneffüs ederler. Öğretmen ile öğrenci arasındaki iletişim öğrenme-öğretme sürecinin temelini oluşturur. Öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişim ne kadar olumlu ve sağlıklı olursa öğrenme-öğretme atmosferi de o kadar pozitif olur. Olumlu bir sınıf ikliminin oluşturulup sürdürülmesinde öğretmenlerin sahip oldukları sınıf yönetimi becerileri son derece önem arz etmektedir. Bu nedenle de öğretmenlerin iyi bir sınıf yönetimi becerisine sahip olabilmeleri için, sınıf yönetimi alanında iyi düzeyde hizmet öncesi eğitim almaları gerekmektedir. Bu noktadan hareketle, bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerini belirlemektir. Araştırma, genel tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan toplam 800 dördüncü sınıf öğretmen adayı oluşturmaktadır. Örneklemde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, 2017-2018 eğitim öğretim yılının bahar döneminde Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi dördüncü sınıfta öğrenim görmekte olan toplam 420 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, Yüksel (2013) tarafından geliştirilen "Sınıf Yönetimi Öğretmen Anketi" kullanılmıştır. Anket, 5'li likert tipi dereceleme ölçeği şeklinde olup 6 alt boyuttan ve 46 maddeden oluşmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen veriler, istatistiksel analize tabi tutularak değerlendirilmekte ve yorumlanmaktadır. Elde edilen bulgular ışığında önerilerde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler:Öğretmen adayı, Sınıf yönetimi, Sınıf yönetimi becerisi,

Türkiye’de Yapılan Örgütsel Tükenmişlik Makaleleri ile İlgili Bir Meta Değerlendirme Çalışması

Kürşad Yılmaz
kursadyilmaz@gmail.com, Dumlupınar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Örgütsel tükenmişlik konusu uzun zamandan beridir yönetim ve eğitim yönetimi alanlarında en çok çalışılan konulardan biridir. Tükenmişlik genel olarak “iş gereği, sürekli olarak diğer insanlarla yüz yüze çalışmak durumunda olan ve bundan kaynaklı olarak yoğun duygusal taleplere maruz kalan kişilerde görülen bir sendrom (Maslach ve Jackson, 1981) olarak tanımlanmaktadır. Tükenmişlik sendromu yaşayan kişilerde “iş savaşı, iş aksatma, çalışılan ortamdaki uzaklaşma, işe gelmeme veya geç gelme, iş bırakma eğilimi, işyerinde ve iş dışında insan ilişkilerinin bozulması, aile yaşamında bir takım sorunların ortaya çıkması, performans düşüklüğü, örgütsel bağlılığın azalması, çeşitli sağlık problemleri yaşanması, ani öfkelenmeler, paranoya, öz saygıda azalmalar, depresyon, uykusuzluk, ilaç ve alkol gibi madde kullanımları” ve benzeri birçok durum görülebilmektedir (Izgar, 2001; Sürgevil, 2006). Bu bağlamda tükenmişlik sendromu fiziksel bitkinlik, uzun süreli yorgunluk, çaresizlik ve umutsuzluk duyguları, yapılan işe, hayata ve diğer insanlara karşı olumsuz tutumlar olarak hayatın her alanına yansıtılabilmektedir (Maslach ve Jackson, 1981).

Yapılan araştırmalara göre tükenmişlik sendromunun en yoğun görüldüğü meslekler “doktorluk, hemşirelik, polislik, yöneticilik ve öğretmenlik vb.” meslekleridir. Kısaca insan ilişkilerinin yoğun olarak yaşandığı mesleklerde tükenmişlik daha yüksek düzeyde olabilmektedir. Türkiye’de birçok meslek grubunda olduğu gibi eğitim çalışanları üzerinde de birçok araştırma yapılmıştır. Ancak yapılan bu araştırmaların bulguları bütünlükten herhangi bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Konu ile ilgili olarak son yıllarda bazı meta-analiz çalışmaları yapılmış olsa da, bu makalede yapılmak istenenler ile meta-analiz makalelerinde yapılanlar birbirinden farklılık arz etmektedir. Bu çalışmada, daha önce yapılmış olan çalışmalardan elde edilen bulguların toparlanması ve bütünlükten çıkarılması amaçlanmıştır. Bu çalışmada, yapılması amaçlanan meta değerlendirme sonucunda şu sorulara yanıt bulunması amaçlanmıştır:

1. Türkiye’de eğitim örgütlerinde yapılan örgütsel tükenmişlik makaleleri yıllara göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. Türkiye’de eğitim örgütlerinde yapılan örgütsel tükenmişlik makaleleri araştırma deseni açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?
3. Türkiye’de eğitim örgütlerinde yapılan örgütsel tükenmişlik makaleleri örneklem kitlesi ve örnekleme teknikleri açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?
4. Türkiye’de eğitim örgütlerinde yapılan örgütsel tükenmişlik makaleleri veri analizi teknikleri açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?
5. Türkiye’de eğitim örgütlerinde yapılan örgütsel tükenmişlik makaleleri veri toplama araçları açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?
6. Türkiye’de eğitim örgütlerinde yapılan örgütsel tükenmişlik makalelerine göre katılımcıların tükenmişlik algıları nasıldır?
7. Türkiye’de eğitim örgütlerinde yapılan örgütsel tükenmişlik makalelerinde konu ile ilişkisi araştırılan değişkenler açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?

Araştırmada nicel ve nitel araştırma desenleri bir arada kullanılacaktır. Nicel kısımda incelenen makaleler ile ilgili çeşitli betimsel istatistikler çıkarılacaktır. Nitel kısım ise bir meta değerlendirme çalışması olarak desenlenmiştir. Meta değerlendirme çalışmaları, daha önce yapılmış bir dizi değerlendirmeden elde edilen bulguları bir araya getirmek, toparlamak ve bütünlükten çıkarılması için tasarlanmış çalışmalar için kullanılan bir terimdir (TÜBİTAK, 2009). Araştırmanın verileri analiz aşamasındadır.

Anahtar Kelimeler: Örgütsel tükenmişlik, Makaleler, Meta değerlendirme

Milli Eğitim Bakanlığı Personelinin İş Doymu (Bir Genel Müdürlük Örneği)

Neslihan Kılıç
neslihankilic82@hotmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Bireyin iş yerinde olumlu çalışma koşullarına sahip oluşu, motivasyonu ve bu durumlara olan tepkisi iş doymu ile ifade edilmektedir. İş doymu kavramı çalışanların işlerine karşı gösterdikleri içsel bir tepkiyle ilgilidir. Bu araştırmanın genel amacı MEB personelinin iş doymu özelliklerini belirlemektir. Çalışma evrenini MEB'e bağlı bir genel müdürlükte çalışan 166 kişi oluşturmaktadır. Çalışanların tamamına ulaşılmaya çalışıldığı ve bütününe ulaşıldığı için örneklem seçimi yapılmamıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Ünsal ve Özalp Türetgen (2005) tarafından geliştirilen "Beyaz Yakalı Çalışanlar İçin İş Doymu Ölçeği" ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 35 maddeden ve 4 boyuttan oluşmaktadır. Bunlar: 1) Yönetim ve politika uygulamaları, 2) İşin yapısı, 3) İletişim ve ilişkiler, 4) Fiziksel çalışma koşulları boyutlarıdır. Araştırma bulgularına göre çalışanlar işlerini monoton bulmakta, kendi başlarına karar alıp uygulama konusunda rahatsızlıklarını dile getirmekte, yaptıkları işin yeteneklerine uygunluğu ve toplumdaki saygınlığı konusunda genelde olumsuz düşüncelere sahip olmakta, işyerlerinde rahatsız edici düzeyde gürültü olduğunu belirtmekte, ücretlerini yetersiz bulmakta, genellikle üstlerinin çalışanlar arası ayrımcılık yaptığını, çoğunlukla iş ortamlarını eğlenceli bulmadıklarını, çalışanların bir bölümü ise üstleri ile iletişimde problem yaşadıklarını belirtmektedir. Çalışanların dikkate değer bir bölümü iş arkadaşları ile çalışma ortamlarında iletişim kopukluğu yaşadıklarını belirtmiştir. Araştırma sorularının çoğunda neredeyse üçte birlik bir kesim çalışan sorulara yanıt vermekten kaçınmıştır. Bu durum bir fikri olmamaktan çok yanıt vermekten çekinmek olarak da yorumlanabilir. Bağımsız değişkenlerden olan cinsiyet açısından yapılan karşılaştırmalarda işin yapısı, yönetim politika uygulamaları, iletişim ve ilişkiler boyutlarında anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Çalışanların kıdemleri açısından ise kıdem arttıkça terfi sistemini adaletli ve açık bulma oranı ve personelin objektif değerlendirildiği konusundaki olumlu görüş oranı azalmaktadır. Kıdem gruplarının hemen hepsinde personelin yaratıcılığını kullanamadığı, genelde monoton işler yaptıkları, yaptıkları işin kişisel gelişimlerine çok da olumlu bir etkisi olmadığı belirlenmiştir. Bu konuda daha az deneyimi olanların daha kötümser oldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca kıdem arttıkça terfi sistemini adaletli ve açık bulma oranı ve personelin objektif değerlendirildiği oranı da azalmakta olduğu dikkate alınırca, bu açılarından kıdem arttıkça iş doymununun azaldığı söylenebilir Buna göre profesyonelleşme gerektirmeyen rutin işlerin yapımında, çalışanların işler arası bir rotasyon düzeninde çalışmaları, tüm çalışanların hatta belki ailelerinin de katılacakları sosyal aktivitelerin (sinema, konser, şiir dinletisi v.b.) düzenlenmesi yararlı olabilir. Ayrıca çalışanların kararlarda söz sahibi olması, kendini geliştirmek isteyenlerin seminer, kurs ve eğitim yoluyla yetersizlikleri aşmalarının sağlanması, çalışanların değerlendirilmesi, terfi gibi durumlarda objektif ve herkes tarafından görülebilir değerlendirmelerin yapılması, çalışanların iş tanımları, yetkileri ve sorumluluklarının çok net bir biçimde belirlenmesi gereklidir.

Anahtar Kelimeler: İş doymu, personel, eğitim ve öğretim, motivasyon

Education Opinions of School Principals about Transition to Full-Time Schooling from Dual Education

Doç. Dr. Figen Ereş
figeneres@yahoo.com, Gazi Üniversitesi
Mehmet Özdoğru
mehmetozdogru26@gmail.com, MEB

Abstract:

Problem status:

International organizations as UNESCO and OECD recognize that the school time is one of the key factors to improve learning and education's quality. This has led to pay attention to the mandatory school years, the yearly number of school days, and the amount of hours the students stay in school each day. Full-time schools promote new conditions to facilitate and implement the children's right to receive useful learning in healthy, equitable, and quality environments. Full-time Schools offer an extended educational service schedule, in which learning and teaching strategies are incorporated to six work lines with pedagogical activities that enrich and strengthen the student's knowledge, abilities, values, and attitudes. Teachers have more time to consolidate learning: reading, writing, oral expression, critical thinking and analysis for scientific and mathematical thinking, etc.

Purpose of the study: Present study explores the opinions of school principals about transition to full-time schooling and it is important that it will be an example in school principals, education planning for educators, policy and decision makers. In this direction the aim of this study is to determine opinions of school principals about transition to full-time schooling.

Method: Qualitative research technique was used to collect, analyze and interpret data. Descriptive analysis and content analysis were used for data analysis to determine opinions of school principals. Study group of this research consists of 100 school principals who work for primary schools and middle schools in Eskişehir city center. The participants are determined for the need of data collection intended for the problem by purposive sampling method. School principals were asked two questions concerning full-time schooling. In analysis, first of all the raw data was identified, common points in the responses were detected and codes are formed. Then the themes were formed based on the codes and the data was presented with a descriptive narration.

Findings: Problems that might be confronted were determined according to school principals as nutrition problem of students, physical space inadequacy (number of classrooms, etc.), crowded classes, increase in number of students, inadequate number of teachers, problems with construction of new school building and earthquake resistance school buildings. School principals think that those problems can be solved by opening school canteen; feeding students in schools for lunch; building new schools and classrooms quickly; starting full-time education after the physical infrastructure of the schools is completed; eliminating differences between the central and suburban schools; making contact with parents effectively; making earthquake risk of schools and assigning supernumerary teachers to diverse schools.

Conclusion: According to research findings, main suggestion of the research is that Ministry of National Education should take into consideration opinions of school principals. Because opinions of school principals will be guided for ministry. Also Ministry of National Education should not be quick for transition and it should start transition to full-time schooling after ministry completes the all preparations.

Keywords: Middle schools, primary schools, school principal, full-time schooling

Öğretmenlik Mesleğinin Statüsüne İlişkin Öğretmen Algıları: Nitel Bir Araştırma

Osman Tayyar Çelik
otayyar44@gmail.com, Pamukkale Üniversitesi
Ümit Kahraman
ukahraman@pau.edu.tr, Pamukkale Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmada öğretmenlik mesleğinin statüsüne ilişkin öğretmen algılarını belirlemek amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseninin kullanıldığı bu araştırmanın çalışma grubunu Denizli İlinde görev yapan maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile belirlenen 20 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilmiştir. Nitel verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik Mesleği, Statü, Mesleki Statü

Giriş

Eğitim en genel anlamıyla davranış değişikliği meydana getirme süreci olarak tanımlanmaktadır. Bugün için bu tanımın kapsamı değişmiştir. Günümüzde eğitim tanımlanırken bireyin bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve yorumlama becerisi vurgulanan temel noktalar haline gelmiştir. Her ne kadar eğitimin tanımı değişse de eğitim-öğretim sürecinin asli unsuru olan öğretmenin rolü değişmemiştir. Kültürün olgun temsilcisi ve modeli olan öğretmenin eğitim sürecindeki rolü vazgeçilmezdir (Gönülaçar, 2016). Ancak sosyal, ekonomik ve kültürel değişimler veya ülkelerin gelişmişlik düzeyleri öğretmenlik mesleğinin statüsünü etkileyebilmektedir.

Eğitimin vazgeçilmez unsuru olan öğretmenin mesleki ve toplumsal rollerini yerine getirebilmesi için öğretmenin mesleğinden her anlamda doyum sağlaması, mesleğini sevmesi, kendine güven duyması, eğitim süreci içerisinde karar alma mekanizmalarında yer alması gerekir. Tüm bunların gerçekleşmesi içinde öğretmenin statüsünün yükseltilmesi, toplumda itibar edilen bir meslek durumuna getirilmesi gerekir.

Bir mesleğin statüsü, o mesleğin gerektirdiği eğitim düzeyi, mali getirisi ve toplumsal saygınlığı gibi birçok unsura bağlıdır. Öğretmenlik mesleğinin statüsü sadece ücretle açıklanabilecek bir olgu değildir. Bazı ülkelerde öğretmenlerin kazandığı ücret diğer bazı meslek gruplarının kazandığı kadar olmasa da saygınlıkları daha yüksektir (OECD, 2013). Bu noktada özellikle toplumların mesleklere yükledikleri anlamlar mesleğin statüsüne ilişkin algıların belirleyicisi olmaktadır.

Türkiye’de öğretmenlik mesleğinin statüsüne ilişkin toplumsal algının son zamanlarda düşse de yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Ancak son yıllarda yapılan araştırmalarda öğretmenlerin mesleklerine ilişkin öznel algılarının düşük olduğunu göstermektedir (EBSAM, 2016; Ünsal ve Bağçeci, 2016). Öğretmenlerin mesleklerinin statüsüne ilişkin algıları iş doyumunu, motivasyonu ve melege olan bağlılıkları ile yakından ilgilidir. Bu kapsamda öğretmenlerin mesleklerinin statüsüne ilişkin öznel algılarını, mesleğini statüsünü etkileyen faktörlerin neler olduğunu ortaya çıkarmak önem kazanmaktadır. Bu düşünceden hareketle bu araştırmada öğretmenlerin mesleklerine ilişkin öznel statü algılarını belirlemek amaçlanmıştır.

Araştırma Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel çalışmalarda araştırmacı gözlem, görüşme ve doküman incelemesinden yola çıkarak, kavramları, olguları, ilişkileri açıklamaya, anlamaya çalışır (Merriam, 1998). Araştırmanın yöntemi ise nitel araştırma doğrultusunda olgu bilim deseninde tasarlanmıştır. Olgu bilim araştırmalarında amaç bireylerin bir olguya ilişkin yaşantılarını, algılarını ve bunlara yüklediği anlamları ortaya çıkarmaktır (Yıldırım ve Şimşek 2013).

Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubu probleminin farklı boyutlarını ortaya koymak ve değişik görüşlere yer verebilmek için toplam 20 katılımcı amaçlı örnekleme tekniklerinden maksimum çeşitlilik örnekleme temel alınarak seçilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Maksimum çeşitlilik örnekleme uygun olarak, çalışma grubunda yer alan katılımcıların seçiminde branş, okul türü, cinsiyet, eğitim durumu, kıdem, gibi özelliklerin farklı olması göz önünde bulundurulmuştur.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu çalışmada kullanılan görüşme formu yaklaşımında, görüşme sırasında irdelenecek konu ile ilgili sorular önceden hazırlanır. Açık uçlu sorular ve incelemeler insanların deneyimlerini algıları fikirleri duyguları ve bilgileri ile ilgili derinlemesine cevaplar alınmasını sağlar (Patton, 2014:4).

Veri Analizi

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğine uygun olarak görüşmelerden elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, görüşme sürecinde toplanan verilerden birbirine benzeyenleri belirli temalar altında bir araya getirilerek düzenli bir şekilde sunulur (Aydın, 2005).

Sonuç

Araştırma için veri analizi süreci devam etmekte olup, gerekli analizler yapıldıktan sonra kongrede katılımcılarla paylaşılması düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler:Öğretmenlik Mesleği, Statü, Mesleki Statü

İlköğretim Öğretmenlerinin Örgütsel Sessizlik Düzeylerinin Değişkenler Açısından İncelenmesi

Ufuk SARIDEDE
ufuksaridede@gmail.com, Kocaeli Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Örgütler, amaçlarına ulaşmak için insan kaynaklarını verimli kullanmanın yollarını aramakta ve niteliği yükseltmek için yöntemler geliştirmektedir. Örgütler işgörenlerinin amaçları benimseyerek içselleştirmelerini, örgütle bağ kurmalarını, özdeşleşmelerini, örgütün bir vatandaşı olmalarını böylece hedeflerine ulaşmayı beklemektedirler. Bunun yanı sıra söz konusu amaçlara ulaşmayı engelleyen durumları ortaya koyarak bunlara çözüm yolları geliştirmeye dönük uygulamalara da yer verilmektedir. Ayrıca verimliliğe katkı getireceğine inanılan örgütsel süreçlerle ilgili işgören görüşleri önemli görülmekte, görüşlerini örgüt ile paylaşmaları desteklenmektedir. Bu anlamda geribildirimi engelleyen süreçlerden birisi olarak örgütsel sessizlik kavramı kabul edilmektedir.

Örgütsel sessizlik ilk olarak Morrison ve Milliken (2000) tarafından örgütsel gelişimin engeli olarak tanımlanmış, Pinder ve Harlos (2001) örgütsel değişimi sağlayacak değerlerin esirgenmesi, Bowen ve Blackmon (2003) örgüt yararına yapılan tartışmalara katılmama şeklinde ele alınmıştır. Kavram değişik boyutlarda incelenmiş Dyne, Ang ve Botero (2003) ise Kabul Edilmiş Sessizlik-Kabullenici (Acquiescence Silence), Koruma Amaçlı Sessizlik-Savunmacı (Defensive Silence) ve Örgüt Yararına Sessizlik - İlişkisel (Prosocial Silence) şeklinde üç boyutlu olarak değerlendirmiştir.

Araştırmanın amacı, ilköğretim kademesindeki öğretmenlerin örgütsel sessizlik düzeylerini kendi görüşlerine dayalı olarak incelemektir. Araştırmada örgütsel sessizlik alt boyutlarıyla ele alınmış ve boyutların demografik değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir. Betimsel nitelikte, tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiş olan bu araştırmada, veri toplama aracı olarak, Dyne, Ang ve Botero (2003) tarafından geliştirilen ve Erdoğan (2011) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Örgütsel Sessizlik Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizinde frekans, t-testi anova testleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler değişkenler açısından incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler:Örgüt, Öğretmen, Örgütsel Sessizlik

Hastane Sınıflarında Yaşanan Yönetimsel ve Eğitimsel Sorunların Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Görüşlerine Göre İncelenmesi

Yılmaz TONBUL

yilmaztonbul@gmail.com, Ege Üniversitesi

Necati ALTINHAN

necatialtinhan@gmail.com, Sağlık Bakanlığı

Bildiri Özeti:

Problem Durumu

Sürekli değişen ve gelişen dünyada eğitim ve öğretim hizmetlerine verilen önemin gittikçe artması, çocukların bu hizmetlerden kesintisiz yararlanması gerekliliğini doğurmaktadır. Çocukların hastalanmaları durumunda, kısa süreli ya da daha uzun süreli olarak okul ortamından uzak kalmaları söz konusu olmaktadır. Hastanede yatan çocukların çeşitli korku ve kaygılar yaşadıkları bilinmektedir. Özellikle bebeklik ve okul öncesi dönemi çocukların annelerinden ayrı olmaları, okul dönemi çocuklarının ise okul ve arkadaş çevresinden uzak kalmaları, eğitim-öğretimlerinin engellenmesi hatta devamsızlık suretiyle sene kayıpları, çocuklar üzerinde, olumsuz psikolojik etkiler yaratmakta ve ileride telafisi güç durumlarla karşılaşmaktadır. Bugün dünyada, hastanenin çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek üzere çeşitli önlemler alınmakta, hastanede yatan çocukların eğitimleri ile ilgili (1) Hastaneye Hazırlayıcı Eğitim; (2) Hastanede Oyun ve Eğlence Programı (HHE) ve (3) Hastane Okulları olmak üzere üç temel program sürdürülmektedir.

T.C. Anayasası'nın,(TC,2011) 42. maddesine göre kimse eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Yine aynı maddenin ilerleyen bölümlerinde, "Devlet durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır" demektedir. Buna göre hastanelerde uzun süren tedavileri nedeniyle, eğitim ve öğrenim hizmetlerinden mahrum kalan çocuklar için de hastane okulları vardır. Hastane okulları; Hastalıkları/özel durumları gereği uzun süre yatarak tedavi görmek zorunda kalan çocukların, eğitim ve öğrenim faaliyetlerinden kopmaması, sağaltım süreçlerinin psikolojik olarak desteklenmesi, öğrencilerin uzun zaman gerektiren tedavi süreçlerinde eğitim ve öğretim hizmetlerinden yoksun kalmaması, yıl kaybetmemesi için geliştirilmiş, modern ve uygar toplumun, sosyal refah devletinin kurumlarıdır.

Hastane okulları, 16.08.2012 tarihli bir yazı kapatılmış ve bünyesinde hastane sınıfları açılmasına karar verildiği bildirilmiştir. Buna göre; İl ve ilçe milli eğitim müdürlükleri hastane sınıflarının yönetimini, hastaneye fiziki olarak en yakın mesafede olduğunu değerlendirdikleri ilkokulların yönetimine bağlama kararı alınmış; hastane sınıflarındaki yönetim yapısı, müdür yetkili öğretmen uygulaması sona erdirilmiştir. Hastane sınıfları hastanelere en yakın mesafede bulunan bir ilkokulun bir sınıfı olarak çalışmaya/işlemeye başlamıştır. İşte yaşanan bu değişim ve dönüşüm beraberinde bir takım yönetsel ve işlevsel sorunları getirmiştir. Özel eğitim alanına bağlı olarak çalışan bir kurumun idari yapısının değiştirilerek, normal çocuklara eğitim ve öğretim veren bir kurumunun yönetimine bağlanması da, mevzuattan kaynaklanan bir karışıklık ve uygulama hatası olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu araştırmada, yaşanan bu değişim ve dönüşümden kaynaklanan, yönetsel sorunların tespit edilmesine çalışılacaktır. Bu temel problem çerçevesinde; (1) Mevzuattan kaynaklanan problemlerin incelenmesi; (2) hastane sınıflarının işleyişinde karşılaşılan eğitimsel ve yönetsel sorunlar saptanarak öneriler geliştirilmiştir.

Yöntem

Araştırma nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseninde yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu; İzmir İl Merkezinde bulunan 5 hastane sınıfındaki, farklı branşlardan 9 hastane sınıfı öğretmeni ve bu sınıfların bağlı olduğu 4 ilkokulun,4 yöneticisi oluşturmaktadır.

Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen görüşme formuna verilen yanıtların içerik analizi ile çözümlenmesi ve konuyla ilgili yasal düzenlemelerin incelenmesi yolu ile elde edilmiştir.

Bulgular

Bulgular şöyle özetlenebilir:

- Hastane sınıflarında örgütlenme ve yetkilendirme karmaşası ile işleyişi açıklayacak ve kolaylaştıracak bir yönerge gereksinimi bulunmaktadır. Diğer kurumlar ile eşgüdüm sağlama ve hastane sınıflarının denetiminde etkili olacak bir yapının olmadığı anlaşılmıştır
- Okul yöneticilerinde ve öğretmenlerde, hastane sınıflarının gereklilik algısı ve bu okullara yüklenen anlamda sorunlar bulunmuştur.
- Burada görev alacak olan öğretme ve yöneticilerde bilgilendirilme, eğitim ve deneyim eksikliği, denetim, bütçe ve özlük hakları ile ilgili sorunlar yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hastane sınıfları, sorunlar, öğretmen, yönetici

Okul Yönetiminde Dönüşümcü Liderlik

Halit Zeren
halit.zeren@hotmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Bir eğitim yöneticisi olan okul müdürleri eğitim lideri olarak kabul edilmektedir. Okul lideri, okul içinde, yönetim işlemini başlatan, geliştiren ve sağlayan yenilikçi bir lider olmalıdır. Okul yöneticiliğinde dönüşümcü liderlik son zamanlarda en popüler liderlik tarzıdır. Bu alanda, özellikle Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve İngiltere’de uzun süreli deneysel çalışma yapılmakta ve sonuçları değerlendirilmektedir. Dönüşümcü liderlikle ilgili yapılan araştırmalarda şu sonuçlara ulaşılmıştır: Okul çalışanlarının profesyonel okul kültürüne katkıda bulunmalarına yardım etmek. Öğretmen gelişimini iyileştirmek. Problemleri beraberce, etkin olarak çözmeye yardımcı olmak. Dönüşümcü okul lideri, günlük örgütsel işlemlerin ötesinde telkinle güdüleme, bireysel destek sağlama, vizyoner olma, enerjik olma gibi davranışları ve özellikleri kendinden toplayan liderdir. Geleceği yaratmada önder olan dönüşümcü lider bunu ancak, liderlik ekibiyle birlikte gerçekleştirebilir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Okul , Eğitim Yönetimi, Okul Lideri, Dönüşümcü lider

Okul Yöneticilerinin Etkili İletişim Becerileri ile İlgili Öznel Algıları

Birol Alver
birolalver@hotmail.com, Kırıkkale Üniversitesi
Fatmanur Uğurlu
f_nur_ugurlu@windowslive.com, Uludağ Üniversitesi
Rabia Kincal
rabia.kincal@gmail.com, Kırıkkale Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı okul yöneticilerinin etkili iletişim becerileri ile ilgili öznel algılarını incelemektir. Bu çalışmada, nitel araştırma tekniklerinden biri olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Örneklem (çalışma) grubu olarak 2017-2018 Öğretim Yılı Bahar Yarıyılında Bursa İl merkezinde görev yapmakta olan 97 okul yöneticisi (okul müdürü ve müdür yardımcısı) seçilmiştir.

Araştırmada özetle şu bulgulara ve sonuçlara ulaşılmıştır: Okul yöneticilerinin 35'i kadın (% 36,1), 62'si (% 63,9) erkeklerden oluşmaktadır. Yaş aralıkları 26-63 arasında değişmektedir. Mesleki kıdemleri 2-43 yıl; yönetici olarak toplam çalışma süreleri ise 0.5-36 yıl arasında değişmektedir. Çalıştıkları okul türlerine bakıldığında; 8'inin (% 8.2) okul öncesinde, 29'unun (% 29.9) ilköğretimde, 19'unun (% 19.6) ortaokulda ve 41'inin (% 42.3) ise lisede görev yaptıkları görülmektedir.

Okul yöneticilerinin, etkili iletişim becerileri ile ilgili öznel algıları incelendiğinde; öz algım (özsayı, özgüven, öz değer) algım yüksektir (kısmen $f = 9 / \% 9.3$; tam anlamıyla $f = 88 / \% 90.7$), iletişimde sözsüz öğeleri ve beden dilini etkili bir şekilde kullanırım (kısmen $f = 29 / \% 29.9$; tam anlamıyla $f = 68 / \% 70.1$), iletişim kurarken, inanılır olmak ve bunu sürdürmek benim için önemlidir (kısmen $f = 2 / \% 2.1$; tam anlamıyla $f = 95 / \% 97.9$), iletişim kurarken, saygınlık oluşturmak ve bunu sürdürmek benim için önemlidir (kısmen $f = 2 / \% 2.1$; tam anlamıyla $f = 95 / \% 97.9$), iletişim kurarken, güven oluşturmak ve bunu sürdürmek benim için önemlidir (kısmen $f = 2 / \% 2.1$; tam anlamıyla $f = 95 / \% 97.9$), iletişim kurduğum kişiler tarafından sevilme ve bunu sürdürmek benim için önemlidir (hayır $f = 3 / \% 3.1$; kısmen $f = 26 / \% 26.8$; tam anlamıyla $f = 68 / \% 70.1$), kişilerin, ana konu ile ilgili, benimkilerle uyuşmayan görüş farklılıklarının düzeyini dikkate alarak iletişim kurarım (hayır $f = 2 / \% 2.1$; kısmen $f = 17 / \% 17.5$; tam anlamıyla $f = 78 / \% 80.4$), kişilerle duruma, konuya, bireyin özelliklerine ve ortama göre ya talimatlar verecek şekilde tek yönlü ya da karşındakini de dinleyerek çift yönlü iletişim kurarım (hayır $f = 3 / \% 3.1$; kısmen $f = 28 / \% 28.9$; tam anlamıyla $f = 66 / \% 68$), iletişimde duygusal ve mantıksal öğeleri yerinde ve etkili kullanabilirim (kısmen $f = 34 / \% 35.1$; tam anlamıyla $f = 63 / \% 64.9$), konuları mantıklı bir şekilde sıraya koyar ve bu sırayla iletişim kurarım (kısmen $f = 24 / \% 24.7$; tam anlamıyla $f = 73 / \% 74.3$), iletişim kurarken gerekli durumlarda belli konuları tekrar tekrar dile getiririm (hayır $f = 3 / \% 3.1$; kısmen $f = 36 / \% 37.1$; tam anlamıyla $f = 58 / \% 59.8$), iletişim kurarken, doğruluğunu savunduğum görüşü birden çok kaynaktan doğrulamaya önem veririm (hayır $f = 2 / \% 2.1$; kısmen $f = 24 / \% 24.7$; tam anlamıyla $f = 71 / \% 73.2$), iletişim kurduğum kişilerin bağlanma, inanma ve güvenme eğilimlerini/potansiyellerini dikkate alırım (hayır $f = 2 / \% 2.1$; kısmen $f = 28 / \% 28.9$; tam anlamıyla $f = 67 / \% 69.1$), iletişim kurduğum kişilerin toplumdaki statülerini ve saygınlık farklarını dikkate alırım (hayır $f = 14 / \% 14.4$; kısmen $f = 37 / \% 38.1$; tam anlamıyla $f = 46 / \% 47.4$), iletişim kurduğum kişilerin genel olarak zekâ, eğitim düzeyleri ve eleştirel düşünme güçleri gibi akademik özelliklerini dikkate alırım (hayır $f = 3 / \% 3.1$; kısmen $f = 36 / \% 37.1$; tam anlamıyla $f = 58 / \% 59.8$), iletişim kurduğum kişilerin cinsiyet, yaş, kişilik özellikleri gibi bireysel farklılıklarını dikkate alırım (hayır $f = 8 / \% 8.2$; kısmen $f = 19 / \% 19.6$; tam anlamıyla $f = 70 / \% 72.2$), iletişim kurduğum kişilerin çevrelerinde hangi uyarıcılara daha çok ve uzun süre dikkat ettiklerini ve hangi konulara daha çok ilgilerini topladıklarına dikkat ederim (hayır $f = 2 / \% 2.1$; kısmen $f = 41 / \% 42.3$; tam anlamıyla $f = 54 / \% 55.7$), iletişim kurduğum kişilerin içten denetimli (otonomik) veya dıştan denetimli (sosyotropik) olma durumlarına dikkat ederim (hayır $f = 6 / \% 6.2$; kısmen $f = 52 / \% 53.6$; tam anlamıyla $f = 39 / \% 40.2$), iletişim kurduğum ortamın, fiziksel ve sosyal özelliklerini (kalabalık olma, coşku, gerilim, ısı, ışık gibi) dikkate alırım, (hayır $f = 2 / \% 2.1$; kısmen $f = 25 / \% 25.8$; tam

anlamıyla $f = 70 / \% 72.2$), iletişim kurduğum kişilerin temel ihtiyaç ve eğilimlerini dikkate alırım (kısmen $f = 23 / \% 23.7$; tam anlamıyla $f = 74 / \% 76.3$).

Anahtar Kelimeler: Okul yöneticisi, etkili iletişim becerisi, öznel algı

Okul Yöneticilerinin Yöneticiliğe Yönelme Nedenlerini ve Yöneticilik Süreçlerinde Başarılı Olmalarına Yönelik Motivasyon Kaynakları ile İlgili Öznel Algıları

Birol Alver
birolalver@hotmail.com, Kırıkkale Üniversitesi
Fatmanur Uğurlu
f_nur_ugurlu@windowslive.com, Uludağ Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı okul yöneticilerinin yöneticiliğe yönelme nedenlerini ve yöneticilik süreçlerinde başarılı olmalarına yönelik motivasyon kaynakları ile ilgili öznel algılarını incelemektir. Bu çalışmada, nitel araştırma tekniklerinden biri olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde, ilk önce görüşme protokolünü hazırlanır. Daha sonra görüşmenin gidişine göre, bu protokole yeni sorular eklenebilir, sorular daha detaylı hale getirilebilir veya sorular bir takım alt sorulara dönüştürülebilirler. Araştırmada örneklem (çalışma) grubu olarak 2017-2018 Öğretim Yılı Bahar Yarıyılında Bursa İl merkezinde görev yapmakta olan 92 okul yöneticisi (okul müdürü ve müdür yardımcısı) seçilmiştir.

Araştırmada özetle şu bulgulara ve sonuçlara ulaşılmıştır: Okul yöneticilerinin 34'ü kadın (% 37), 58'i (% 63) ise erkeklerden oluşmaktadır. Yaş aralıkları 27-63 arasında değişmektedir. Mesleki kıdemleri 3-43 yıl; yönetici olarak toplam çalışma süreleri ise 0.5-35 yıl arasında değişmektedir. Çalıştıkları okul türlerine bakıldığında; 8'inin (% 8.7) okul öncesinde, 25'inin (% 27.2) ilkokulda, 19'unun (% 20.7) ortaokulda ve 40'inin (% 43.5) ise lisede görev yaptıkları görülmektedir.

Okul yöneticilerinin, yöneticiliğe yönelme nedenleri incelendiğinde, ortaya çıkan toplam 28 temadan en çok tekrarlanan üç tema sırasıyla; yöneticiliğe dönük kişisel yatkınlık (f = 20; % 10.69), kurumsal ihtiyaç ve zorunluluk (f = 17; % 9.09) ve okul yöneticiliğinin toplumsal saygınlığı ve cazibesidir (f = 17; % 9.09). En az tekrarlanan üç tema ise sırasıyla; doğrudan öğrencilerle iletişime girmekten kaçınma isteği (f = 1; % 0.53), yöneticiliğinin temel gereklerinden olan risk alma eğilimi (f = 1; % 0.53) ve etkili problem çözme eğilimidir (f = 1; % 0.53). Okul yöneticilerinin, yönetim süreçlerinde başarılı olmalarına yönelik motivasyon kaynakları incelendiğinde, ortaya çıkan toplam 36 temadan en çok tekrarlanan üç tema sırasıyla; etkili iletişim gücüne sahip olma (f = 33; % 12.5), yönetim süreçlerinde disiplinli olma (f = 15; % 5.68) ve sevgi, saygı ve hoşgörü gibi insani değerlere önem vermedir (f = 12; % 4.54). En az tekrarlanan üç tema ise sırasıyla; liderlik özelliğinin/eğiliminin baskın olması (f = 2; % 0.75), ortak karar alma/istişare etme (f = 1; % 0.26) ve yönetim süreçlerinde saydam olmadır (f = 1; % 0.26).

Anahtar Kelimeler: Okul yöneticisi, yönetici olma nedenleri, motivasyon

Okulların Çevresindeki Eğitsel ve Kültürel Amaçlı Birimlerin Öğrencilere Yönelik Etkinliklerinin, Çeşitlilik, Etkililik ve Karşılaşılan Sorunlar Açısından İncelenmesi

Yılmaz TONBUL

yilmaztonbul@gmail.com, Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Esra SOLAK

esra.solak@izmirsj.k12.tr, MEB

Bildiri Özeti:

Giriş

Teknolojideki gelişmeler şüphesiz eğitim öğretim alanında da etkisini göstererek öğrenme ve öğretme tekniklerinde de değişiklikleri zorunlu kılmıştır. Bu gelişmeler, öğrenme ve öğretmenin artık sınıf dışına taşmasının ve her türlü okul dışı öğrenme ortamlarından yararlanmanın bilginin gerçek hayatla ilişkilendirilmesi açısından faydalı olabileceği düşüncesini meydana getirmiştir. Okul dışı eğitim ortamları öğrencinin, öğrenmenin merkezinde olduğu ve bilgilerini önceki bilgileri ile yapılandırarak öğrenmesi ve öğrencinin sosyalleşmesi açısından yapılandırmacı ve ilerlemeci felsefenin uygulandığı ortamlar olma özelliğini de taşımaktadır. Eshach (2007), okul dışı öğrenme ortamlarını okul sınırları dışında, çeşitli sanal ve reel ortamlar olarak tanımlamaktadır. Sosyal Bilimciler (Howe ve Disinger, 1998; Hannu, 1993; Laçın Şimşek, 2011) öğrenme sırasında kullanılan yöntem ve ders araç gereçlerinin kullanılarak geliştirilen öğrenme ortamlarına; planetaryumlar, bilim merkezleri, botanik bahçesi, hayvanat bahçeleri, sanal müzeler, fabrikalar, akvaryumlar, kütüphaneler, gençlik merkezleri, sanat ve kültür merkezleri, doğal alanlar gibi birçok toplumsal alanı örnek göstermektedir.

Alan yazın incelendiğinde okul dışı, sınıf dışı, in-formal ya da non-formal gibi tanımlarla karşımıza çıkan okulun ya da sınıfın dışında yapılan öğrenme ve öğretme etkinlikleriyle ilgili birçok çalışmaya rastlanmaktadır. Bu çalışmaların eğitime ve öğrenene katkısını ölçmek için çeşitli disiplin alanlarında, öğretmen ve öğretmen adaylarının görüşlerine (Sarıoğlan ve Küçüközer, 2017; Çifçi ve Dikmenli, 2016; Bozdoğan, 2015; Tatar ve Bağrıyanık 2012; Fidan ve Ay, 2014); doğrudan öğrencilerin (Abacı ve diğr., 2009; Bozdoğan ve diğr. 2015; Sontay, Tutar ve Karamustafaoğlu) görüşlerine başvurulduğu çalışmalar mevcuttur. Okul çevresindeki bu tür ortamların neler olduğu, hangi etkinliklere yer verildiği, araştırma bulgularına göre öğrencilerin bu ortamlardan yararlanmalarının önündeki engellere ve karşılaşılan sorunlara yönelik bütüncül bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu doğrultuda şu sorulara yanıt aranmıştır: (1) Okul dışı eğitim ortamlarının öğrencilere yönelik düzenlediği etkinlikler nelerdir? (2) Öğrencilerin, okul dışı eğitim ortamlarından kazanımları nelerdir? (3). Okul dışı eğitsel ortamlardan yararlanma sürecinde karşılaşılan sorunlar nelerdir?

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın verileri İzmir ilinde bulunan müzelerin, bilim merkezlerinin, gençlik merkezleri ve kültür sanat merkezleri ile doğa merkezlerinin (hayvanat bahçeleri, botanik bahçeleri, akvaryumlar) internet sayfalarında yayımladıkları etkinlikler, konuyla ilgili yayımlanmış bilimsel araştırma raporları incelenmiştir. Veriler, alt problemler doğrultusunda temalarına göre içerik analizine tabi tutulmuştur.

Bulgular

Bulgular şöyle özetlenebilir: Okulların çevresinde öğrencilerin öğrenmesini pekiştirecek ve geliştirecek farklı birimler az sayıda da olsa bulunmakta ancak buradaki etkinliklerin amaçları, müfredat kazanımları ile bütünleşmiş değildir. Bu birimlerde okullarla eşgüdümü sağlayacak uzmanlar bulunmamaktadır. Öğretmenlerde ve okul yöneticilerinde, eğitimsel hedeflerin gerçekleşmesinde, bu merkezlerin önemi konusunda yeterince farkındalık gelişmemiştir. Müfredatı yetiştirme ve sınav odaklı eğitim sistemi, öğrenmenin salt sınıf içerisindeki etkinlikler üzerinden gerçekleşebileceği inancı, bu tür birimlere ziyaret etmede bürokratik işlemlerin caydırıcılığı, okul yöneticilerinin bu tür etkinliklere öğrencileri götürmeyi teşvik etmemesi ve velilerin bu konuda yeterli bilgilendirilip yönlendirilememesi gibi nedenlerden dolayı söz konusu ortamlar yeterince işlevsel kullanılmamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul çevresi öğrenme ortamları, etkinlikler, sorunlar

Recent Issues in Turkish Higher Education and Internationalization

Cihat Atar

cihat.atar@medeniyet.edu.tr, Istanbul Medeniyet University

Shukran Abd Rahman

shukran@iium.edu.my, International Islamic University Malaysia

Abstract:

The study aims to (1) review the literature that analyses the history and current situation of Higher Education in Turkey and to review the Higher Education agenda (e.g. goals) of the government (2) to identify and discuss the issues related to Higher Education system in Turkey and (3) to make suggestions regarding the issues in Turkish Higher Education with regard to the discussion in the first and second purposes above. Multiple sources of information are used in methodology: (1) documents on the agenda of Turkey with regard to the objectives of Higher Education, (2) the findings of previous studies undertaken on different aspects of Turkish Higher Education system (3) documents prepared by organizations such as YÖK (Turkish Higher Education Council), MEB (Turkish Ministry of National Education) and World Bank. The analysis of the literature and the agenda of the government suggest that Turkey aims to upgrade the Higher Education system in line with its goals of becoming a more powerful player in the world. In the findings, the strengths of the system is given and then, some suggestions which aims at improving some aspects of the system are mentioned. In this way, this study not only describes and makes some suggestions for the Higher Education system in Turkey, but it also provides a case which can be used by the researchers studying Higher Education in different contexts, especially for the other developing countries such as Malaysia.

Keywords: Higher Education, Turkey, Problems in Higher Education, Malaysia

Problems of Teachers Regarding School and Family Relations in Primary Schools

Doç. Dr. Figen Ereş
figeneres@yahoo.com, Gazi Üniversitesi
Gülüzar Başer
guluzarbaser@hotmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Problem status:

Parental involvement is a necessary part of every childhood. For children to be successful in school, and in life, they need parents that are actively and positively involved in their life. This will produce a happy and confident adult that will find success in the adventures of their life. Parents place their trust in us to educate their children and help foster their growth and development. If relationships with parents are managed properly, parents can be our best allies for achieving student success, fostering equity, and developing a genuine school community. They can offer vital insights into their child's interests and challenges. They can help ensure that work is turned in on time and to the best of students' abilities. The overwhelming majority of relationships with parents are positive and productive. However some teachers have experienced problematic or destructive relationships with parents.

Purpose of the study: The aim of this study is to identify problems of school and family relationships according to opinions of teachers.

Method: Teachers who participated in the study were employed at primary schools in the Mamak districts of the city of Ankara in 2017–2018 academic years. Random sampling procedure was used to determine sampling of the research. The sample size was determined as 175 people. The scale was developed by Çelik (2005) to determine problem level of teachers. It's studied the factor analysis suitability of data by using Kaiser –Meyer- Olkin (KMO) and Barlett Sphericity test and found the KMO. 91 and Barlett Sphericity test meaningful. The reliability coefficient for the scale was .96. All questions were scored on a five point Likert type scale. Data were analyzed by using mean, standard deviation, t test and Anova.

Findings:

The general mean of problem level in teachers is partly agree. It's seen the highest level of problem in teachers in poor colleague relations. The lowest problem level of teachers is "Parents do not want to exchange information with teachers". The highest problem level of teachers is "Parents don't concerned with children's social and emotional behaviors, but they concern with students' course achievements". There is no meaningful difference concerning problem levels between teachers with gender, undergraduate and graduate degrees and number of students.

Conclusion:

Research on the effectiveness of parental involvement suggests that essentially any attempt of involving parents more will prove successful. Research has shown that students with actively involved parents make greater gains in academic areas than those without involved parents. Although parental involvement is not the only marker for academic success, the evidence to support the effect of parental involvement is compelling. Other factors such as socio-economic status and parental education levels are also indicators for academic achievement. Therefore, teachers can follow some strategies such as identify the problem; identify wants, needs and concerns; come up with solutions; evaluate the solutions; choose one and give it a go and assess how it went.

Anahtar Kelimeler: Teacher, parents, school-parents relations, primary school

Afyon Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinin Devamsızlık Eğilimlerini Etkileyen Faktörler: İnşaat Teknolojisi Programı Örneği

Kurtuluş ARTIK
kurtulusartik@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Erdinç ABİ
eabi@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Üniversiteler orta öğretim kurumlarından farklı olarak eğitim-öğretim verme işi yerine daha çok öğretim verme işiyle hizmet verirler. Bu kurumlarda amaç bireye mesleki bir yeterlilik sağlayabilmektir. Yüksek öğretime başlamış öğrencilerin neredeyse tamamı reşit hale gelmiş durumdaki bireylerdir ve öğrencilerin birer birey olmanın etkisiyle kendi kararlarını verebildikleri, planlama, uygulama ve sonuçlandırma işlerini kendi başlarına becerebilir halde oldukları varsayılır. Öğretme işi günümüzde eğitimcinin bilgiyi temel olarak sunması ve öğrenciye bilgiye ulaşma yol ve yöntemlerini göstererek araştırmaya sevk etmesi yolunu benimsemiş durumdadır. Lakin tamamen her bilgiyi öğrencinin ulaşması, algılaması, sentezlemesi mümkün olmamaktadır bu sebepten bir öğreticiye ihtiyaç duyulur. Öğretici ile öğrenci arasında iletişim kurulması mesajın veya bilginin ulaştırılması açısından önem arz etmektedir. En çok kullanılan eğitim-öğretim türü örgün eğitimidir. Günümüz teknolojisi sayesinde bazı dersler veya eğitimin tamamı uzaktan eğitim yoluyla veriliyor olsa da özellikle mesleki eğitimlerde bu yol henüz tereddütler içermektedir. Öğrencilerin derse katılmaları ve bu bilgileri almaları örgün, formal eğitimin gereğidir. Yüksek öğretim kurumları öğrencilerin derslere devamını sağlamak için yoklama alarak her derste ki bulunuşlarını tutanak altına almaktadır. Afyon Meslek Yüksek Okulunda öğrencilerin teorik derslerde %70, uygulamalı derslerde ise %80'den az olmamak üzere devam zorunluluğunu yerine getirmeleri dersten başarı notunu alarak geçmelerinin önündeki şarttır. Ancak öğrenciler derslere devam etmeme eğilimini taşımaktadır. Bu çalışma Afyon Meslek Yüksek Okulu İnşaat Teknolojisi normal öğretim ve ikinci öğretim öğrencilerinin derslerde yaptıkları devamsızlıkların nedenlerini ve bu nedenlerin önlenmesi için yapılabilecekleri araştırma konusu edinmiştir. Öğrencilerin devamsızlık yapma nedenleri; fiziksel nedenler, zihinsel nedenler, duygusal nedenler ve sosyal nedenler olmak üzere sınırlandırılmıştır. Öğrencilerin devamsızlıklarını aralıklı mı sürekli mi yaptıkları, yaptıkları devamsızlıkların öğrencilerin genel not ortalamaları ile ilişkisi olup olmadığı ve ikili öğretimlerden normal öğretim veya daha geç saatlerde derslere başlayan ikinci öğretim olmasının bir ilişkisinin olup olmadığı ise cevap aranan konu başlıkları olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin devamsızlık nedenleri belirlenerek bunların çözüm önerileri çalışmanın sonucu olarak aktarılacaktır.

Anahtar Kelimeler:devamsızlık, sorumluluk duygusu, ders başarısı, tutum

Öğretmenlerin Örgütsel Sessizlik, Algılanan Dürüstlük ve Yöneticiye Güven Düzeyleri Arasındaki İlişki

Hasan Bozgeyikli
hbozgeyikli@erciyes.edu.tr, Erciyes Üniversitesi
Ahmet Avcı
ahmetavci7@gmail.com, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Özden Taşğın
otaskin@nevsehir.edu.tr, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

Bildiri Özeti:

AMAÇ

Öğretmenlerin örgütsel sessizlik ile algılanan dürüstlük ve yöneticiye güven düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada genel tarama modeline dayalı ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmada öncelikle öğretmenlerin örgütsel sessizlik, algılanan dürüstlük ve yöneticiye güven düzeylerinin cinsiyet, medeni durum, kıdem, daha ince idarecilik yapıp yapmadığı, mezun olunan fakülte ve çalışılan okul türü değişkenleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır. Daha sonra öğretmenlerin örgütsel sessizlik düzeyleri, algılanan dürüstlük ve yöneticiye güven düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın çalışma evrenini 2017-2018 eğitim öğretim yılında İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı okullarda çalışan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise basit tesadüfi eleman örnekleme yöntemiyle seçilen 276 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırma örneklemine alınan 276 öğretmenden %74,6'sı (206 Kişi) Kadın %25,4'ü (70 Kişi) Erkektir. Katılımcıların %44,9'u (124 kişi) evli iken %55,1'i (152 kişi) bekarıdır. Araştırma örneklemine alınan öğretmenlerin %42,8'i (118 kişi) 0-5 Yıl, %24,3'ü (67 kişi), 6-10 yıl, %21,0'ı (58 kişi) 11-15 yıl ve %12'si (33 kişi) 16 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %24,6'sı (68 kişi) daha önce yöneticilik yapmıştır. Öğretmenlerin %44,2'si (122 kişi) eğitim fakültesi mezunu iken %42,'si (116 kişi) Fen-Edebiyat fakültesi, %13,8'i ise (38 kişi) diğer fakültelerden mezundur.

VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

Araştırma verilerini toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen ve katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin kapalı uçlu sorular bulunan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Ayrıca katılımcıların örgütsel sessizlik düzeylerini tespit etmek amacıyla "Örgütsel sessizlik ölçeği", algılanan dürüstlüğü ölçmek için "Algılanan Dürüstlük Ölçeği" ve yöneticiye güven düzeylerini belirlemek için de "Yöneticiye Güven" ölçekleri kullanılmıştır.

Verilerin analizinde betimsel istatistiklerin yanı sıra cinsiyet ve medeni durum ve daha önce yöneticilik yapıp yapmadıklarına göre farklılaşmayı ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için t testi, kıdem, mezun olunan fakülte ve çalışılan okul türü değişkenine göre farklılaşmayı ortaya koymak amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişki düzeyini belirlemek amacıyla pearson momentler çarpımı korelasyon tekniği kullanılmıştır. Çalışmada anlamlılık düzeyi ,05 olarak alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre erkek öğretmenlerin kabullenici sessizlik düzeylerinin kadın öğretmenlerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte korunmacı ve korumacı sessizlik alt boyutları ile algılanan dürüstlük ve yöneticiye güven düzeyinin cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin örgütsel sessizlik ve yöneticiye güven düzeyleri medeni duruma göre farklılaşmaz iken evli katılımcıların algılanan dürüstlük düzeylerinin bekarlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Öğretmenlerin kıdemi açısından elde edilen bulgulara göre 0-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin kabullenici ve korunmacı sessizlik

düzeylerinin 11-15 yıl kıdeme sahip öğretmenlere kıyasla anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Bununla birlikte 6-15 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin hem algılanan dürüstlük hem de yöneticiye güven düzeylerinin 0-5 yıl kıdemli öğretmenlerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Daha önce yöneticilik yapmış olan öğretmenlerin yapmayanlara kıyasla korumacı sessizlik düzeylerinin daha yüksek olduğu diğer değişkenler açısından ise anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Fen edebiyat fakültesi mezunlarının algılanan dürüstlük düzeylerinin eğitim fakültesi mezunlarından yüksek olduğu bununla birlikte diğer değişkenler açısından anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Ortaokulda çalışan öğretmenlerin lisede çalışanlara kıyasla daha fazla korumacı sessizlik davranışı sergiledikleri lisede çalışan öğretmenlerin ise ilkokulda çalışanlara kıyasla daha fazla korumacı sessizlik davranışı sergiledikleri tespit edilmiştir. Araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişkiye dair elde edilen bulgulara göre ise algılanan dürüstlük ve yöneticiye güven ile sadece korumacı sessizlik arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler:örgütsel sessizlik, algılanan dürüstlük, yöneticiye güven, öğretmenler

Okul Yöneticilerinin Kayırmacılık Davranışları ve Etkileri

Ümit Kahraman
ukahraman@pau.edu.tr, Pamukkale Üniversitesi
Kazım Çelik
kcelik@pau.edu.tr, Pamukkale Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Problem Durumu

Kayırmacılık, iş ortamında yöneticilerin bazı çalışanlara sebepli ya da sebepsiz olarak ayrıcalıklar tanıması olarak tanımlanabilir. Türk Dil Kurumu (TDK) kayırmacılık kavramını birine herhangi bir konuda öncelik ve ayrıcalık tanıma, haksız yere yasa ve kurallara uymaksızın kayırma, arka çıkma şeklinde tanımlamaktadır (<http://www.tdk.gov.tr/>).

Kayırmacılık, çalışanların motivasyonlarını olumsuz etkileyen önemli bir unsurdur (Karademir, 2016; Uslu ve Demirel, 2002; Ortaş, 2002; Ünlü, 2009; Aydın, 2015). Örgüt hedeflerini içselleştirmiş bir çalışan grubu oluşturmak, şevklerini kırmamak, morallerini yüksek tutmak, örgüt amaçlarına beklenen katkıyı sağlamak yönetimin etkinliğiyle ilişkilidir. Çalışanların yaptıkları işlerde yöneticileri tarafından desteklendiklerini algılamaları, çalışanlar üzerinde motive edici bir unsurdur. Ancak bu destekleme kayırmacılıktan uzak herkese nesnel ölçülerde yaklaşıldığında motive edici bir unsur olarak amacına ulaşacaktır (Karademir, 2016). Alanyazında kayırmacılık davranışlarının genel olarak “Akraba Kayırmacılığı (Nepotizm)”, “Eş-Dost Kayırmacılığı (Kronizm)”, “Siyasal Kayırmacılık (Partizanlık)” ve “Cinsel Kayırmacılık” gibi çeşitli türleri bulunmaktadır (Meriç, 2012; Geçer, 2015; Tuhan, 2016; Turgut, 2014; Meriç ve Erdem, 2013;).

Kayırmacılık, çalışma ortamında iletişim, etkileşim, işbirliğinin bozulup düşmanca davranışlarla çatışmaların çıkmasına neden olduğu gibi, diğer çalışanların motivasyon ve performansını düşürmekte, iş doyumunu ve tatminini azaltmakta, adalet ve güven duygularını zedelenmektedir. Nitelikli, yeterli çalışanların kurumsal bağlılık düzeylerini düşürerek uzaklaşmalarına neden olabilmektedir. Yönetici davranışlarında kayırmacılığın olmaması ve çalışanlarca kayırmacılık gibi algılanmaması için kurumlarda hizmetlerin yürütülmesinde etik davranışların belirlenmesi gerekmektedir. Yapılacak bu tür uygulamalar çalışanların motivasyon ve performanslarını yükselteceği gibi işe ve kuruma olan bağlılıklarını da artıracak, buna karşın çatışma, devamsızlık, geç kalma, işten kaytarma ve iş yavaşlatma gibi olumsuz davranışları ortadan kaldıracaktır (Kirel, 2000). Bu nedenle okullarda meydana gelen kayırmacılık davranışları ve bu davranışların öğretmenlere etkisinin bilinmesi önemlidir. Çünkü eğitimin başarıya ulaşmasında öğretmen motivasyonu ve buna bağlı olarak öğretmen performansı önemli bir tutmaktadır. Bu açıklamalar doğrultusunda araştırmamızın amacı, okullarda meydana gelen kayırmacılık davranışları ve bunun okulda ve öğretmenler üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır.

Yöntem

Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Fenomenoloji, bir olgunun birey ya da grubun deneyimleri doğrultusunda tanımlanmasıdır (Christensen, Johnson ve Turner, 2015). Bu çalışmada, fenomenolojik araştırma desenlerinden betimleyici fenomenoloji kullanılmıştır. Betimleyici fenomenoloji insanların algı ve deneyimlerini betimlemek için kullanılır (Ersoy, 2016). Bu çalışmadaki fenomen kayırmacılık olgusudur.

Çalışma Grubu

Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme ve ölçüt örnekleme birlikte kullanılacaktır. Fenomenolojik desen çalışmalarında katılımcı seçiminde önemli olan, fenomeni deneyimleyen, deneyimleri doğrultusunda anlamlandıran, gerçeği fenomenle kurduğu ilişki ile ortaya koymaya çalışan bireylerdir (Polat ve Hiçyılmaz, 2017). Bunun için belirlenen ölçüt daha önce kayırmacılık davranışına maruz kalan ve bunu aktarabilecek öğretmen olmasıdır. Maksimum çeşitlilik için ise cinsiyet, kıdem ve sendika üyeliğinin kullanılması planlanmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada görüşme tekniği kullanılacaktır. Amaç ve ölçütlere göre belirlenen öğretmenler ile uygun gördükleri vakitlerde görüşülerek katılımcının isteğine göre ses kaydı ya da araştırmacı tarafından yazılarak veriler toplanacaktır.

Bulgular

Araştırmanın veri toplama süreci devam etmektedir.

Kaynakça

Aydın, Y. (2015). Örgütsel sessizliğin okul yönetiminde kayırmacılık ve öğretmenlerin öz yeterlik algısı ile ilişkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Christensen, L.B., Johnson, R.B. ve Turner, L.A. (2015). Nitel ve karma yöntem araştırmaları. M. Sever, (Çev.). A. Aypay (Ed). Araştırma yöntemleri desen ve analiz içinde (ss. 400-433). Ankara: Anı.

Ersoy, A. F. (2016). Fenomenoloji. Saban, A. ve Ersoy, A. (Ed.), Eğitimde nitel araştırma desenleri. (ss. 51-110). Ankara: Anı.

Karademir, M. (2016). Ortaokul öğretmenlerinin okul yönetiminde kayırmacılık algıları ile örgütsel sinizm arasındaki ilişkinin incelenmesi: İstanbul ili Pendik ilçesi örneği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kirel, Ç. (2000). Örgütlerde Etik Davranışlar Yönetimi ve Bir Uygulama Çalışması. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Meriç, E. (2012). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin algılarına göre okul yönetiminde kayırmacılık. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van

Meriç, E. & Erdem, M. (2013). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin algılarına göre okul yönetiminde kayırmacılık. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 19, (3), 467-498.

Ortaş, İ. (2002). Üniversitelerin sorunları. Birinci Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi, 2, (4).

Polat, S., & Hiçyılmaz, G. (2017). Sınıf öğretmenlerinin maruz kaldıkları ayrımcılık davranışları ve bu davranışların nedenleri. Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, 5(2), 47-66. [Online] www.enadonline.com DOI: 10.14689/issn.2148-2624.1.5c2s3m

Turhan, R. (2016). Nepotizm, Kronizm Ve Patronaj Eğilimlerinin Kurumsallaşma Algısı Bağlamında Analizi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Turgut, S. (2014). Spor İşletmelerinde İşgörenlerin Kayırmacılık Algısı İle İş Tatmini Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Uslu, Ş. ve Demirel, Y. (2002). Kobi' lerde çalışanların sorunları üzerine bir araştırma. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12, 173-184.

Ünlü, T. (2009). Eşitlik ilkesi ve pozitif ayrımcılık. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Konya

Anahtar Kelimeler:kayırmacılık, okul yöneticisi, etki

Öğretmenlerin Kişilik Özellikleri ile Algılanan Dürüstlük ve Yöneticiye Güven Düzeyleri Arasındaki İlişki

Ahmet Avcı
ahmetavci7@gmail.com, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Hasan Bozgeyikli
hbozgeyikli@erciyes.edu.tr, Erciyes Üniversitesi

Bildiri Özeti:

AMAÇ

Öğretmenlerin kişilik özellikleri ile algılanan dürüstlük ve yöneticiye güven düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada genel tarama modeline dayalı ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmada öncelikle öğretmenlerin kişilik özellikleri, algılanan dürüstlük ve yöneticiye güven düzeylerinin cinsiyet, medeni durum, kıdem, mezun olunan fakülte ve çalışılan okul türü değişkenleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır. Daha sonra öğretmenlerin kişilik özellikleri, algılanan dürüstlük ve yöneticiye güven düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın çalışma evrenini 2017-2018 eğitim öğretim yılında İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı okullarda çalışan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise basit tesadüfi eleman örnekleme yöntemiyle seçilen 402 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırma örneklemine alınan 402 öğretmenden %76,6'sı (308 Kişi), Kadın %23,4'ü (94 Kişi) Erkektir. Katılımcıların %45,8'i (184 kişi) evli iken %54,2'si(218 kişi) bekârdır. Araştırma örneklemine alınan öğretmenlerin %42,3'ü (170 kişi) 0-5 Yıl, %23,4'ü (94 kişi), 6-10 yıl, %21,4'ü (86 kişi) 11-15 yıl ve %13'ü (52 kişi) 16 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir. Öğretmenlerin %42,8'i (172 kişi) eğitim fakültesi mezunu iken %43,3'ü (174 kişi) Fen-Edebiyat fakültesi, %13,9'u ise (56 kişi) diğer fakültelerden mezundur.

VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

Araştırma verilerini toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen ve katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin kapalı uçlu sorular bulunan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Ayrıca katılımcıların kişilik özelliklerini tespit etmek amacıyla "Büyük Beşli Kişilik envanteri-BBF", algılanan dürüstlüğü ölçmek için "Algılanan Dürüstlük Ölçeği" ve yöneticiye güven düzeylerini belirlemek için de "Yöneticiye Güven" ölçekleri kullanılmıştır.

Verilerin analizinde betimsel istatistiklerin yanı sıra cinsiyet ve medeni durum değişkenlerine göre farklılaşmayı ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için t testi, kıdem, mezun olunan fakülte ve çalışılan okul türü değişkenine göre farklılaşmayı ortaya koymak amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişki düzeyini belirlemek amacıyla pearson momentler çarpımı korelasyon tekniği kullanılmıştır. Çalışmada anlamlılık düzeyi ,05 olarak alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin algılanan dürüstlük ve yöneticiye güven düzeyleri ile duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık kişilik özellikleri cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Bununla birlikte kadın öğretmenlerin dışa dönüklük, sorumluluk ve uyumluluk kişilik özelliklerinin erkek öğretmenlerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Medeni durum açısından dışa dönüklük, sorumluluk ve uyumluluk kişilik özellikleri anlamlı düzeyde farklılaşmaz iken bekâr öğretmenlerin deneyime açıklık ve duygusal dengesizlik düzeylerinin evlilere kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte evli öğretmenlerin algılanan dürüstlük düzeyleri bekâr katılımcılara kıyasla anlamlı düzeyde yüksek iken yöneticiye güven boyutunda gruplar arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Kıdem değişkeni açısından elde edilen bulgulara göre 0-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin deneyime açıklık düzeylerinin 16 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlere kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür. Bununla birlikte algılanan dürüstlük ve yöneticiye güven

düzeyinin 6-10 yıl ve 11-15 yıl kıdeme sahip öğretmenlerde diğerlerine kıyasla anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Fen-Edebiyat Fakóltesi mezunu öğretmenlerin dışa dönüklük ve sorumluluk kişilik özellikleri ile algılanan dürüstlük ve yöneticiye güven düzeylerinin eğitim fakóltesi mezunu öğretmenlerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin gerek kişilik özellikleri gerekse algılanan dürüstlük ve yöneticiye güven düzeylerinin çalıştıkları okul türüne göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Son olarak Öğretmenlerin algılanan dürüstlük ve yöneticiye güven düzeyleri ile duygusal dengesizlik arasında negatif yönlü dışa dönüklük, sorumluluk ve uyumluluk ile ise pozitif yönlü düşük anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler:Büyük Beşli, algılanan dürüstlük, yöneticiye güven, öğretmenler

Okullarda Mekansal Düzenleme Memnuniyet Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Tugba Sancak
snck_tuby_44@hotmail.com, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Bilal Yıldırım
bilal.yildirim@izu.edu.tr, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Türk Eğitim Sistemini düzenleyen yasalarda ve ilgili literatürde eğitim sistemi ve eğitim-öğretim etkinliklerine ilişkin düzenleme uygulamalarda eğitim genel olarak örgün ve yaygın eğitim şeklinde sınıflandırılmaktadır. Örgün eğitim, belirli mekanlarda ve zamanlarda yapılan eğitim olarak ifade edilmektedir. Öğretmen ve öğrencilerin aynı zaman ve mekanlarda bir arada bulunarak eğitim-öğretimin gerçekleşmesinin Türkiye’de olduğu gibi tüm ülkelerde en yaygın uygulama olması eğitim mekanlarını önemli hale getirmektedir. Okullarda okul yönetimi tarafından kullanım biçimi düzenlenen eğitim mekanlarının düzenlenme ve kullanım şekli öğretmen ve öğrencilerin okul içi yaşantıları doğrudan etkileyebilmektedir. Öğretmenlerin mekânsal düzenlemelere ilişkin memnuniyet düzeyleri performanslarını, mutluluk ve örgütsel bağlılıklarını etkileyebilir. Bu sebeple bu araştırmada okullardaki mekânsal düzenlemelere yönelik öğretmenlerin memnuniyet düzeylerini belirlemeyi hedefleyen mevcut bir ölçek bulunmadığı için “Okullarda Mekansal Düzenleme Memnuniyet Ölçeği: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması” araştırma konusu olarak belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Mekansal düzenleme, memnuniyet, okullarda mekânsal düzenleme, eğitim binaları

Amaç

Bu araştırmanın amacı öğretmen görüşlerine göre okullardaki mekânsal düzenlemelere ilişkin öğretmenlerin memnuniyet düzeyi belirleyebilecek geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirebilmedir.

Yöntem

Bu araştırma nicel genel tarama modelindedir. Literatür taraması yapılarak mekansal düzenlemelerin öğretmenlerin memnuniyet algılarını üzerine yapılmış etkili bir ölçeğe rastlanmamıştır.

Araştırma kapsamında 2017-2018 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Avrupa yakasında üç farklı ilçede ortaokul ve liselerde görev yapmakta olan öğretmen grubuna uygulanmıştır. Uygulamaya 425 öğretmen katılmıştır. Öğretmenlere kişisel bilgilerini de kapsayan mekânsal düzenler memnuniyet ölçeği uygulanmıştır. Ölçek geliştirme sürecinde önce literatür taraması yapılarak problem tanımlanmıştır. Bu aşamadan sonra madde yazımına geçilmiş ve 104 taslak madde yazılmıştır. Taslak maddeler 5 kişiden oluşan eğitim bilimleri alan uzmanı ve 10 kişiden oluşan ve farklı branşlardan oluşan öğretmen grubuna şekil, içerik ve anlaşılabilirlik hakkında görüş alınmıştır. Uzman ve öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda 47 maddeye indirilmiştir. Bir sonraki aşama olan ön uygulama için ölçeğe son şekli verilmiştir. 368 adet uygulama değerlendirmeye alınarak madde analizi yapılarak kapsam geçerliliği ve güvenilirlik açısından değerlendirmesi yapılmıştır. Madde analizi sonucunda 4 faktörden ve 23 maddeden oluşan ölçek 4. faktörde toplam varyansın %59.59’unu açıklamaktadır. Mekansal düzenlemeler memnuniyet ölçeğinin güvenilirlik hesaplamaları için Cronbach-alpha iç tutarlılık katsayısı .926 olarak bulunmuştur. Alt faktörlerin Cronbach-alpha iç tutarlılık katsayıları sırasıyla 1. faktör .881, 2.faktör .842, 3.faktör .828 ve 4.faktör .847 olarak bulunmuştur.

Bulgular

Mekansal düzenlemeler memnuniyet ölçeği yapı geçerliliğini belirlemek için (n=368) 47 maddelik taslak ölçekle elde edilen veriler üzerinde önce açılımlı faktör analizi (AFA) daha sonra ortaya çıkan yapı üzerinde doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Verilerin dağılımları incelenerek çarpıklık ve sivrilik değerleri -1.00 ile +1.00 arasında bulunmuştur. Kaiser-Meyer-Olkin(KMO=.92) ve Bartlett’s (Bartlett’s Test of Sphericity= 4178.148) testleri sonucunda verilerin AFA için uygun bulunmuştur.

Yapılan çözümlene sonucunda 4 faktörün özdeğeri 1'in üzerinde olduğu görülmüştür. Birinci faktör 8 maddeden, ikinci faktör 7 maddeden, üçüncü faktör 5 maddeden ve dördüncü faktör 3 maddeden oluştuğu görülmüştür.

Bu aşamadan sonra Ölçeğin yapısının uygun olup olmadığını AMOS 23.0 paket programı kullanılarak DFA yapılmıştır. Analizlerde en yüksek olabirlik kestirim yöntemi(maximum likelihood) tekniği kullanılmıştır. DFA sonuçları; $\chi^2=459.022$, $sd=224$ ve $p=0.00$ olarak bulunmuştur. Ki-kare(Chi-Square)/Serbestlik derecesine oranının ($\chi^2/sd=2.05$) 5 ve 5'in altında olması ölçeğin tek boyutlu yapıyı desteklediği görülmüştür.

Sonuç

Ortaokul ve liselerde çalışan öğretmenlerin çalıştıkları okullarda yapılan mekansal düzenlemelere yönelik kendilerini hangi düzeyde memnun hissettiklerini ölçen Mekansal Düzenleme Memnuniyet Ölçeği geliştirilmiş ve ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik hesaplamaları yapılmıştır. 47 maddeden oluşan taslak ölçek hazırlanmış ve hazırlanan bu ölçek 368 öğretmene uygulanmış elde edilen veriler üzerinde öncelikle AFA uygulanmıştır. Analiz sonucunda 23 maddenin tek boyutta 13.705 özdeğer alması ve toplam varyansın % 59.586'sını açıklamıştır. 23 madde üzerinde DFA analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda yapılan düzeltmelerle uyum indisleri düzeyi yeterli kabul edilen 23 maddelik bir ölçek geliştirilmiştir.

Not: Verilerin çoğaltılarak daha güvenilir sonuçlar elde edilebilmesi amacıyla veri toplama ve analiz sürecine devam edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mekansal düzenleme, memnuniyet, okullarda mekânsal düzenleme, eğitim binaları

Okul Yöneticilerinin Değişimi Yönetme Yeterlilikleri (Afyonkarahisar İli Örneği)

İsa URHANOĞLU
urhan.isa@gmail.com, MEB
M. Akif HELVACI HELVACI
mehmetakif.helvaci@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırma, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda (İlkokul, Ortaokul ve Lise) görev yapan okul yöneticilerinin “değişimi yönetme yeterlilikleri”ni değerlendirme amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırma karşılaştırmalı türden tarama modelindedir. Veri toplam aracı olarak Helvacı (2004) tarafından geliştirilen, Okul yöneticilerinin değişimi yönetme yeterliliği ölçeği kullanılmıştır. Ölçek formu 2016-2017 yılında Afyonkarahisar ilinde görev yapan 304 yönetici ve 419 öğretmene uygulanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde SPSS programı kullanılmıştır. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde t-testi, tek yönlü Anova testi ve farklılığa neden olan grubun belirlenmesinde Tukey HSD testi kullanılmıştır.

Araştırmanın evrenini; 2016-2017 yılında Afyonkarahisar ili sınırları içerisinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim kurumlarında (ilkokul, ortaokul ve lise) , görev yapan 479 okul yöneticisi ve 8.713 öğretmen oluşturmaktadır. Örneklemi de tabakalama örnekleme yoluyla alınan 304 okul yöneticisi ve 419 öğretmen oluşturmaktadır.

Araştırmanın sonucuna göre, okulda değişimi yönetme yeterlilikleri açısından okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde; yöneticiler değişim ihtiyacı belirleme, okulu değişime hazırlama, değişimi uygulama ve değişimi değerlendirme boyutlarında kendilerini çok düzeyde değerlendirdikleri; öğretmenler ise, tüm bu dört boyutta yöneticileri “orta” düzeyde değerlendirdikleri görülmektedir.

Araştırmada kadın ve erkek katılımcıların “okul yöneticilerinin değişimi yönetme yeterliliklerine” ilişkin görüşlerinin değişim ihtiyacı belirleme, okulu değişime hazırlama, okulda değişimi uygulama ve değişimi değerlendirme boyutlarında benzer düzeyde katılım gösterdikleri ve cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya konmuştur. Bunun yanısıra, okul müdürü, müdür yardımcısı ve öğretmenlerin “okul yöneticilerinin değişimi yönetme yeterliliklerine” ilişkin görüşlerinin görev değişkenine göre, değişim ihtiyacı belirleme, okulu değişime hazırlama, okulda değişimi uygulama ve değişimi değerlendirme boyutlarında farklılaştığı görülmektedir.

Araştırmada, katılımcıların “okul yöneticilerinin değişimi yönetme yeterliliklerine” ilişkin görüşleri, mesleki kıdem ve öğrenim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir fark göstermemiştir. Yine bu bağlamda, okul kademesi değişkenine göre katılımcıların ilkokul ve lisede görev yapan katılımcılara göre okul yöneticilerinin değişimi yönetme yeterliliklerine ilişkin görüşlerinin sadece değişim ihtiyacını belirleme boyutunda farklılaştığı görülmektedir. Ortaokulda görev yapan katılımcıların okulda değişim ihtiyacını belirleme boyutu açısından okul yöneticilerinin yeterliliklerine daha yüksek katılım gösterdikleri görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Değişim, değişim yönetimi, örgütsel değişim

Okullarda Lider-Üye Etkileşimi ve Rol Fazlası Öğretmen Davranışları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Seval Koçak
sevalkocak85@gmail.com, Uşak Üniversitesi
Murat Özdemir
mrtozdem@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Giriş

Lider-üye etkileşim teorisi, liderlik sürecinin niteliği ile izler davranışları arasındaki ilişkileri inceleyen teorilerden biri olarak görülmektedir (Gerstner ve Day, 1997: 827). Bu teori kapsamında müdürüyle etkili bir etkileşim içinde olan bir öğretmen, kendisine verilen değer ya da duyulan saygı ile ilişkili olan ihtiyaçlarının karşılanması ve örgüt açısından önemli olduğunun hissettirilmesinin bir sonucu olarak, ek görevler ve sorumluluklar üstlenebilmektedir. Bu bağlamda çalışanların liderleri ile olan ilişkilerini algılayış biçimleri, onların iş performansı ve örgüte yönelik tutumlarını etkilemektedir. Bu nedenle çalışan performansı incelenirken, lider ve izler arasındaki ikili ilişkinin niteliğine odaklanılmaktadır (Liden ve Graen, 1980: 451; Liden ve Maslyn, 1998: 43). Başka bir ifadeyle nitelikli bir lider-üye etkileşiminin, iş performansına dayalı davranışsal sonuçlarla ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Öztürk, 2015). Alanyazında iş performansına dayalı davranışlardan biri de rol fazlası davranışlar olarak incelenmektedir.

Rol fazlası davranışlar, bir çalışanın kendisinden beklenen resmi görevlerin dışında, gönüllülük temelinde örgüte faydalı olma niyetiyle yapılan davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Van Dyne, Cummings ve Mc Lean Parks, 1995, 218). Bu davranışlar “diğer çalışanlarla işbirliği, örgütü zararlardan korumak, gelişim için önerilerde bulunmak, kendini geliştirmeye çalışmak ve örgütün imajını çevreye karşı pozitif bir şekilde sunmak” (Baker, 1999, Akt, Güner Demir, 2015) olarak açıklanmaktadır. İçinde bulunduğumuz rekabet koşulları altında, her bir çalışanın kendinden beklenen görevleri yerine getirmesinin ötesinde katkı sağlaması, o örgütün fark yaratabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda bir okulda her bir öğretmenin göstereceği rol fazlası davranış, okulun etkililiği ve verimliliği açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma da, lider-üye etkileşiminin niteliği ile öğretmenlerin rol fazlası davranışları arasında da bir ilişki olabileceği, aralarında bir ilişki varsa hangi lider-üye etkileşimi boyutunun rol fazlası davranışları güçlendirmede daha büyük rol oynadığı sorusu üzerinde temellenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada da öğretmenlerin buldukları okuldaki lider-üye etkileşimleri ile rol fazlası davranış gösterme eğilimleri arasındaki ilişkilerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde çalışmada yanıt aranan sorular aşağıdaki gibidir:

1. Öğretmenlerin lider-üye etkileşimine yönelik görüşleri nasıldır?
2. Öğretmenlerin rol fazlası davranış gösterme düzeyleri nedir?
3. Öğretmenlerin lider-üye etkileşimine ilişkin algıları ve rol fazlası davranış gösterme düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Lider-üye etkileşimi, öğretmenlerin rol fazlası davranış gösterme düzeylerinin anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

Yöntem

Araştırma ilişkiyel tarama modeline göre desenlenmiştir. Çalışmada değişkenler arasındaki ilişkilere odaklanılacak bu nedenle belirlenen bir çalışma grubu ile yürütülecektir. Araştırmanın çalışma grubunu Uşak ilinde 2017-2018 öğretim yılında görevine devam eden 250 ilköğretim (ilkokul ve ortaokul) öğretmeni oluşturacaktır. Araştırmada öğretmenlerin lider-üye etkileşimine yönelik görüşlerinin

belirlenmesinde Liden ve Maslyn (1998) tarafından geliştirilen ve Öztürk (2015) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Lider-Üye Etkileşim Ölçeği; rol fazlası davranış düzeylerini ölçmek için ise Güner-Demir (2015) tarafından geliştirilen "Öğretmenlerin Sergiledikleri Rol Fazlası Davranışlar Ölçeği" kullanılacaktır. Ölçek sahiplerinden ve uygulamanın yürütüleceği ildeki İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınmıştır.

Verilerin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma gibi betimsel istatistikler kullanılacaktır. Değişkenler arası ilişkilerin incelenmesinde ise korelasyon ve regresyon analizlerinden yararlanılacaktır. Analizler sonucunda elde edilen bulgular sunulacak, alanyazın ile ilişkili olarak tartışılacaktır.

Kaynaklar

Gerstner, C. R., & Day, D. V. (1997). Meta analytic review of leader-member exchange theory: Correlates and construct issues. *Journal of Applied Psychology*, 82(6), 827-844.

Güner-Demir, T. (2015). Öğretmenlerin sergiledikleri rol fazlası davranışlar ve bireysel değerler ile ilişkisi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Liden, R. C., & Maslyn, J. M. (1998). Multidimensionality of leader-member exchange: An empirical assessment through scale development. *Journal of Management*, 24(1), 43-72.

Liden, R., & Graen, G. (1980). Generalizability of the vertical dyad linkage model of leadership. *Academy of Management Journal*, 23(3), 451- 465.

Öztürk, N. (2015). Eğitim örgütlerinde örgüt kültürü ve öğretmen liderliği: Lider-Üye etkileşiminin aracılık rolü. Doktora Tezi. Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Van D. L., Cummings, L.L., & McLean P. J. (1995). Extra-role behaviors: In pursuit of construct and definitional clarity. In L. L. Cummings ve B. M. Staw (Eds.), *Research in Organizational Behavior*.

Anahtar Kelimeler: Lider-üye etkileşimi, öğretmen-müdür ilişkisi, rol fazlası davranışlar

Öğretmen Adaylarının Fakülte Destek Algıları ile 2x2 Başarı Yönelimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Seval Koçak
sevalkocak85@gmail.com, Uşak Üniversitesi
Murat Özdemir
mrtozdem@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Giriş

Öğretmen Adaylarının başarılarını etkileyen en önemli faktörlerden biri de öğrenim gördükleri fakülteden aldıkları destektir. Fakülte desteği, üniversite öğrencilerinin eğitsel/mesleki kazanımlarını ve bilgi birikimlerinin geliştirilmesini, üniversitedeki sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayan sosyal sermaye kaynakları ile açıklanmaktadır. Bu bağlamda öğrencilerin fakülte desteğine yönelik algıları, öğretim üyeleri ve diğer öğrenciler ile kurulan akademik ve sosyal ilişkileri kapsamaktadır. Bununla beraber bu algılar, fakülteyi gerek sosyal gerek akademik ihtiyaçlarının karşılandığı, geleceği açısından faydalı bulunduğu ve kendisinde olumlu etki yaratan bir yer olarak görme düzeyi ile de şekillenmektedir. Dolayısıyla fakülte desteği; öğretim üyeleri ile ilişkiler, öğrenciler ile ilişkiler ve fakülteye yönelik olumlu etki boyutları ile ele alınmaktadır (Roberts ve Clifton, 1992; Toprak, 2011). İlgili çerçeve göz önüne alındığında fakülte desteğinin, öğrencilerin akademik yaşamlarındaki başarı yönelimleri açısından da önemli olduğu düşünülmektedir.

Başarı yönelimleri, bireylerin başarı görevlerini yerine getirmede istekli olmaları ve bunun yanında bir amaca ulaşmadaki başarı düzeylerini, belirlediği ölçütler/kıstaslar çerçevesinde değerlendirmeleri olarak tanımlanmaktadır (Ames, 1992). Başarı yönelimleri öğrenme ve performansın yaklaşma ve kaçınma boyutları ile 2x2 başarı yönelimleri (öğrenme-yaklaşma, öğrenme-kaçınma, performans-yaklaşma, performans kaçınma) olarak ele alınmaktadır (Elliot & McGregor, 2001). Bu çerçevede öğrenme, verilen bilgilerin içselleştirilmesi, performans ise öğrencilerin kendi çalışmalarını başkalarını referans alarak ancak onlardan daha etkili yapma çabası olarak açıklanmaktadır. Her iki boyutta da yaklaşma, istenen sonuca ulaşmak için yapılması gerekenleri gerçekleştirme, kaçınma ise istenmeyen/olumsuz sonuçlardan uzak durma çabası olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının fakültelerinden aldıkları destek ile 2x2 başarı yönelimleri arasında ilişki olabileceği düşüncesi, bu çalışmanın çıkış noktası olmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada öğretmen Adaylarının fakülte destek algısı ile başarı yönelimleri arasındaki ilişkilerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Öğretmen Adaylarının fakülte destek algıları ve başarı yönelimleri ne düzeydedir?
2. Öğretmen Adaylarının fakülte destek algıları ile başarı yönelimleri arasındaki ilişki nedir?
3. Öğretmen Adaylarının fakülte destek algıları onların başarı yönelimlerinin anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

Yöntem

Öğretmen Adaylarının fakülte destek algıları ile başarı yönelimleri arasındaki ilişkilere odaklanan bu çalışma, ilişkisel tarama modelinde desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2 farklı üniversitenin eğitim fakültelerinde, 2017-2018 öğretim yılı bahar döneminde öğrenimine devam eden öğrenciler oluşturacaktır. Öğretmen Adaylarının fakülte destek algılarının belirlenmesinde, Roberts ve Clifton (1992) tarafından geliştirilen, Toprak (2011) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Destek Algısı Ölçeği"; başarı yönelimlerini belirlemek için ise Elliot ve Murayama (2008) tarafından geliştirilen Arslan ve Akın (2014) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "2x2 Başarı Yönelimleri Ölçeği" kullanılacaktır.

Verilerin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma gibi betimsel istatistikler kullanılacaktır. Bununla birlikte değişkenler arası ilişkilerin incelenmesinde korelasyon ve regresyon analizlerinden yararlanılacaktır. Çalışmada analizler sonucunda elde edilen bulgular sunulacak ve alanyazın ile ilişkili olarak yapılan tartışmalara yer verilecektir.

Kaynaklar

Ames, C. (1992). Classrooms: Goals, structures, and student motivation. *Journal of Educational Psychology*, 84, 261-271.

Arslan, S. ve Akın, A. (2015). 2x2 Başarı yönelimleri ölçeği (Revize formu): Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Sakarya University Journal of Education*, 5(1). 7-15.

Elliot, A. J., & McGregor, H.A. (2001). A 2 x 2 achievement goal framework. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80, 501-519.

Elliot, A. J., & Murayama, K. (2008). On the measurement of achievement goals: Critique, illustration, and application. *Journal of Educational Psychology*, 100(3), 613–628.

Roberts, L. W., & Clifton, R. A. (1992). "Measuring The Cognitive Domain Of The Quality Of Student Life: An Instrument For Faculties Of Education", *Canadian Journal Of Education*, 17(2). 176-191.

Toprak, E. (2011). Öğretmen Adaylarının sosyal sermaye düzeylerinin karşılaştırılmalı incelenmesi. (Erciyes Üniversitesi örneği). Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

Anahtar Kelimeler: Fakülte desteği, öğretmen adaylarının başarı yönelimleri, 2x2 başarı yönelimi

Devlet Üniversiteleri ve Özel Üniversitelerde Akademik Personel ve Yöneticilerin Unvan ve Cinsiyete Göre Dağılımları

Cemalettin İpek
cemalettinipek@yahoo.com, Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Bildiri Özeti:

Yakın zamanlara kadar, cinsiyet eşitsizliği ya da cinsiyet ayrımcılığı konusunda dile getirilen eleştirilerin başında, kadınların iş hayatında yeterince yer almaması gelmekteydi. Günümüzde artık kadınların hemen hemen her alanda iş hayatında yer almakta olduğu görülmekte, istihdam konusunda erkeklerle kadınlar arasındaki fark git gide kapanmaktadır. Bununla birlikte, cinsiyet eşitsizliği ya da ayrımcılığı konusundaki tartışmalar halen devam etmektedir. Bu konuda sık sık dile getirilen eleştirilerden belki de en dikkat çekenini yönetim görevlerindeki cinsiyet eşitsizliği tartışmasıdır. Bu konuda yapılan araştırmalarda ortaya çıkan genel sonuç, kadınların iş hayatında yer alma oranı ile yönetim görevlerinde bulunma oranı arasında çok büyük fark olmasıdır. Bir başka ifadeyle yönetim görevlerinde büyük bir cinsiyet eşitsizliği olduğu görülmektedir. Ancak söz konusu araştırmalarda, yönetim görevlerinde kasıtlı bir cinsiyet ayrımcılığının yapıp yapılmadığı, ya da kadınların bu görevlere talip olup olmadığı soruları belirsizliğini korumaktadır.

Akademisyenlik, geçmişte, kadınların yeterince yer almadığı dile getirilen mesleklerden biridir. Ancak günümüzde kadın akademisyen sayısında önemli artışlar gözlenmektedir. Yükseköğretim verileri incelendiğinde, üniversitelerimizde görev yapmakta olan Profesörlerin %31'inin; Doçentlerin %37'sinin; Yardımcı Doçentlerin %42'sinin; Araştırma Görevlilerinin ise %50'sinin kadın olduğu görülmektedir. Bu veriler, kadınların akademisyenlik mesleğinde yeterince yer almadığı konusunda yakın gelecekte herhangi bir tartışma olmayacağını yansıtmaktadır. Bununla birlikte, kadınların üniversite yönetiminde yeterince yer alıp almadığı sorusu güncelliğini sürdürmektedir.

Bu bildiri de önce, devlet üniversiteleri ile özel/vakıf üniversitelerde görev yapmakta olan akademik personelin unvan ve cinsiyetlerine göre dağılımları belirlenecektir. Daha sonra devlet üniversiteleri ve özel üniversiteler arasından seçilecek üniversiteler örneğinde, akademik personelin unvan ve cinsiyetlerine göre dağılımları verilecek, ayrıca üniversite yönetiminde bulunan akademisyenlerin cinsiyet dağılımları çıkartılacaktır. Bu amaçla, devlet üniversiteleri arasından kuruluş dönemlerine göre (2000 yılı öncesi, 2000-2006 yılları arası ve 2006 yılından sonra kurulan üniversiteler) 10'ar üniversite (toplam 30) seçilecek; ayrıca 10 özel üniversite belirlenecektir. Araştırma için gerekli verilere belirlenen üniversitelerin web sayfalarından ulaşılabilecektir.

Anahtar Kelimeler:Üniversite yönetimi, cinsiyet eşitsizliği

Öğretmenlerin Okullarına Yönelik Örgütsel Güven Düzeyleri ile Akademik İyimserlikleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Aynur B. Bostancı
aynur.bozkurt@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi
Ahmet Yurdakul
ahmetyurdakul81@gmail.com, MEB
Sebila Bülbül
bulbulsebila@hotmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Problem Durumu

Örgütsel güven, çalışanların örgüte duygusal olarak bağlı olmaları, örgütün amaç ve değerlerini paylaşmaları ve örgütte sürekli çalışmaya istekli olmaları şeklinde tanımlanmaktadır. Bunun için örgütsel güven, örgüt içi adaletin sağlanması, yönetimin çalışanlara desteği, çalışanların istek ve ihtiyaçlarının karşılanması, örgüt içi sosyal ilişkilerin arzu edilen düzeye çıkarılması ve çalışanlar arası işbirliğinin geliştirilmesi gibi uygulamaları gerektirmektedir (Demirel, 2008). Örgütte kendilerine değer verildiğini ve saygı duyulduğunu gören çalışanlar, örgüte katkıda bulunmada daha istekli olmakta, işlerine karşı pozitif duygular oluşturmada ve işlerini sevmektedirler (Lam & Lau, 2012; Dawley, Andrews & Bucklew, 2007). Örgütlerde güvene dayalı ilişkilerin kurulması için yöneticinin sorumluluğu, başarı için çalışanlarına destek olarak güveni sağlamaktır. Yöneticiler çalışanları destekleyerek güven sağladıklarında, çalışanlar daha yaratıcı, başarılı ve örgütsel amaçlar yolunda hareket etmeye istekli olmaktadır (Winstanley ve Stuart-Smith, 1996; Montani, Odoardi & Battistel, 2012). Dolayısıyla okulların da hedeflerine ulaşabilmesi için, öğretmen çabaları desteklenmeli ve güven ortamı yaratılmalıdır (Denig & Quinn, 2001). Çünkü güvenilir bir okul ortamı, okulda sağlanacak geniş tabanlı bir gelişim ve değişimin temelini oluşturmada, öğretmenleri yenilik ve değişime karşı açık hale getirmekte, okulda yapılan düzenlemeler ve değişimler için öğretmenlere umut vermekte, öğretmenlerin meslektaşlarına ve okula karşı güvenini yükseltmekte, okulda yapılan iş ve işlemlerin sağlıklı bir şekilde yapılıp yapılmadığını göstermekte ve öğretmenlerin daha iyi bir öğrenme ortamının nasıl sağlanacağı konusunda düşüncelerini sağlamaktadır (Bökeoğlu & Yılmaz, 2008). Bu anlamda örgütsel güvenin, akademik iyimserlik düzeyini de etkilediği anlaşılmaktadır. Akademik iyimserlik, bir öğretmenin, bilimsel bilgiye ve bilimsel öğrenmeye vurgu yaparak, aileler ve öğrencilerin süreç içerisinde işbirliği yapmaları gerektiğine inanarak, zorlukların üstesinden gelmede ve başarısızlık karşısında tepki vermede kendi kapasitesine inanarak, öğrencilerin akademik performansında değişiklik yapabileceği konusundaki pozitif inançları olarak tanımlanmaktadır. Akademik iyimserlik, öğretmen öz yeterliliği, güven duygusu ve akademik vurgudan oluşan genel bir yapıdır (Hoy, Hoy ve Kurz, 2008 Akt. Çoban & Demirtaş, 2011). Bryk ve Schneider (2003) tarafından yapılan araştırmada okulda güven ile okulun akademik verimliliği arasında ilişki olduğu görülmüştür (Akt. Bökeoğlu & Yılmaz, 2008). Bununla birlikte yine alan yazında, okulda örgütsel güven ortamının bulunmasıyla öğretmenlerin performanslarının artacağı, işe karşı olumlu duygular oluşacağı, örgütsel amaçlar yolunda hareket etmeye istekli olunacağı v.b. açıklamalar bulunmaktadır. Açıklamalara göre okuldaki güven ortamının öğretmenin akademik iyimserliğini destekleyeceği düşünülebilmektedir. Bu nedenle bu araştırma, öğretmenlerin okullarına yönelik örgütsel güven düzeyleri ile akademik iyimserlikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Bu amaçla araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğretmenleri örgütsel güvenleri ne düzeydedir? Öğretmenlerin örgütsel güven düzeyleri görev yaptıkları okul düzeyine, aynı okulda çalışma sürelerine ve mesleki kıdemlerine göre farklılaşmakta mıdır?
2. Öğretmenlerin akademik iyimserlik düzeyleri nedir? Öğretmenlerin akademik iyimserlikleri görev yaptıkları okul düzeyine, aynı okulda çalışma sürelerine ve mesleki kıdemlerine göre farklılaşmakta mıdır?

4. Öğretmenlerin örgütsel güven düzeyleri ile akademik iyimserlikleri arasında bir ilişki var mıdır?
5. Öğretmenlerin örgüte ve yöneticiye güven düzeyleri, akademik iyimserliklerini yordamakta mıdır?

Yöntem

Araştırma ilişkisel tarama modelindedir. Araştırmada örgütsel güven düzeyleri ile akademik iyimserlikleri arasında ilişkilerin belirlenmesine yönelik olarak görüşleri taranmıştır. Araştırmanın örneklemini Uşak İli'nde görev yapan 324 ilkokul, ortaokul ve lise öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada kolay ulaşılabilir örnekleme yoluna gidilmiştir. Araştırmada veriler "Örgütsel Güven Ölçeği" ve "Okul Akademik İyimserlik Ölçeği" ile toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde tek yönlü varyans analizi, t testi, Pearson Momentler Çarpımı katsayısı ve regresyon analizi teknikleri kullanılmaktadır.

Sonuç tartışma ve öneriler

Araştırmadan elde edilen veriler henüz analiz aşamasındadır.

Kaynakça

Bökeoğlu, Ö. & Yılmaz, K. (2008). İlköğretim okullarında örgütsel güven hakkında öğretmen görüşleri. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 14: 211–233.

Demirtaş, H., Çoban, D. (2011). Okulların akademik iyimserlik düzeyi ile öğretmenlerin örgütsel bağlılığı arasındaki ilişki. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 17(3), 317-348

Demirel, Y. (2008). Örgütsel güvenin örgütsel bağlılık üzerine etkisi: tekstil sektörü çalışanlarına yönelik bir araştırma. Yönetim ve Ekonomi, 15(2), 179-19.

Dawley, D.D., Andrews, M. C. & Bucklew, N. S. (2007). Mentoring, supervisor support, and perceived organizational support: What matters most? Leadership & Organization Development Journal, 29(3), 235-247.

Denig, S. J. & Quinn, T. (2001). Ethical dilemmas for school administrators. The High School Journal, 84(4), 43-49

Lam, L. W. & Lau, D. C. (2012): Feeling lonely at work: Investigating the consequences of unsatisfactory workplace relationships. The International Journal Of Human Resource Management, 23(20), 4265-4282.

Montani, F., Odoardi, C. & Battistel, A. (2012). Explaining the relationships among supervisor support, affective commitment to change, and innovative work behavior: the moderating role of coworker support. Bollettino Di Psicologia Applicata, 264, 43-57

Winstanley D. & Stuart-Smith, K. (1996). Policing performance: The ethics of performance management. Personnel Review. 25(6), 66-84.

Anahtar Kelimeler: Örgütsel güven; akademik iyimserlik

Öğretmenlerin Örgütsel Destek Algıları ile Öz Liderlik Becerileri Arasındaki İlişki Durumu

Aynur B.BOSTANCI
aynur.bozkurt@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi
Gülsün ŞAHAN
gulsunsahan@hotmail.com, Bartın Üniversitesi
Sebila BULBUL
bulbulsebila@hotmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Problem Durumu

Örgütsel destek algısı, örgütün işgörenlerinin katkılarına önem vermesine, onların iyiliğini istemesine, örgütle işbirliğinin önemsenmesine ve işgörenlerin örgütleri için kendilerinin değerli olduklarına yönelik oluşturdukları genel inançları olarak tanımlanabilmektedir (Turunç & Çelik, 2010; Eisenberger Jones, Aselage & Sucharsky, 2004; Krishnan & Mary, 2012). Örgüt içinde bu inanca sahip olan işgörenler işlerinde pozitif duygular yaşamakta ve kendilerini işyerlerinde yalnız hissetmemektedirler (Lam & Lau, 2012). Örgütsel desteğin hissedilmesi büyük ölçüde yöneticilerin uygulamalarıyla gerçekleşmektedir. Yöneticiler örgütün temsilcileri olduğundan, çalışanlara örgüt desteğinin gösterilmesinde de etkilidirler (Dawley, Andrews & Bucklew, 2007; Krishnan & Mary, 2012). Yöneticiler çalışanları desteklediklerinde onlarla ilgilendiklerinde, işleri hakkında onlara geri bildirim sağladıklarında, onların endişelerini dile getirmelerini teşvik ettiklerinde çalışanlar daha yaratıcı, başarılı ve örgütsel amaçlar yolunda hareket etmektedirler (Montani, Odoardi & Battistel, 2012). Okul yöneticileri de öğretmenlerin liderlik davranışlarının ortaya çıkarılmasında önemli rollere sahiptirler. Öğretmen liderliği, okulun değişim ve dönüşüm kapasitesinin geliştirilmesi ve çağın gereklerine uygun bir biçimde işlevini sürdürebilmesi bağlamında önemli görülmektedir (Kılınç ve Receptoğlu, 2013). Öğretmen liderliği tezinin temelinde okulları mesleki açıdan öğrenen toplumlara dönüştürmek, öğretmenlerin bu süreçlere daha yakın katılımını sağlamak için onları donanımlı hale getirmek ve böylelikle okulların demokratik ortamlara dönüşmesine katkı sağlamak düşüncesi yatmaktadır (Beycioğlu & Aslan, 2012). Bu anlamda öğretmenin öz liderliğinin önemi ortaya çıkmaktadır. Öz liderlik kavramı olarak ilk kez Manz tarafından 1986 yılında ortaya atılmış ve “kişinin bireysel ve örgütsel başarıyı elde etmesi için kendisini motive etmesi ve kendini yönlendirme süreci” olarak tanımlanmıştır (Tabak, Sığırı & Türköz, 2003). Örgütsel ortamda herkesin öz lider olma olanağı olduğu kabul edilmektedir. Okullarında paylaşılan değerleri daha çok kişiye güven ve bireysellik temeline dayanırsa, süper liderlik olarak adlandırılan öz liderlik davranışı okul ortamında gelişmeye başlamaktadır (Çelik, 1999; Erkmən & Esen, 2013). Okullarda öğretmenleri güçlendirerek ve onların işlerini yeniden yapılandırarak ve etkilerini artırmak için sorumluluklarını geliştirerek öğretmen liderliğine fırsat tanınabilecektir (Cheng & Szeto, 2016). Anlaşılacağı üzere öğretmenlere hissettirilecek örgütsel ve yönetsel destek öğretmenlerin öz liderlik becerilerini etkileyecektir. Bu nedenle araştırmada öğretmenlerin örgütsel destek algıları ile öz liderlik becerileri arasında ilişkiler incelenmeye çalışılacaktır. Araştırmada bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğretmenleri örgütsel destek algıları ne düzeydedir? Öğretmenlerin örgütsel destek algıları görev yaptıkları okul düzeyine ve aynı okulda çalışma sürelerine göre farklılaşmakta mıdır?
2. Öğretmenlerin öz liderlik becerileri ne düzeydedir? Öğretmenlerin öz liderlik becerileri görev yaptıkları okul düzeyine ve aynı okulda çalışma sürelerine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Öğretmenlerin örgütsel destek algıları ile öz liderlik becerileri arasında bir ilişki var mıdır?
5. Öğretmenlerin örgütsel destek algıları, öz liderlik becerilerini yordamakta mıdır?

Yöntem

Araştırma ilişkisel tarama modelindedir. Araştırmada öğretmenlerin örgütsel destek algıları ile öz liderlik becerileri arasında ilişkilerin belirlenmesine yönelik olarak görüşleri taranmıştır. Araştırmanın örneklemini Uşak İli'nde görev yapan 308 ilkökul, ortaokul ve lise öğretmeni oluşturmaktadır.

Araştırmada basit tesadüfi örnekleme yoluna gidilmiştir. Araştırmada veriler “Örgütsel Destek Algısı Ölçeği” ve “Öz liderlik Ölçeği” ile toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde tek yönlü varyans analizi, t testi, Pearson Momentler Çarpımı katsayısı ve regresyon analizi teknikleri kullanılmaktadır.

Sonuç tartışma ve öneriler

Araştırmadan elde edilen veriler henüz analiz aşamasındadır.

Kaynakça

Beycioğlu, K. & Aslan, B. (2012). Öğretmen ve yöneticilerin öğretmen liderliğine ilişkin görüşleri: Bir karma yöntem çalışması. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 18(2), 191-223.

Cheng, A. Y., & Szeto, E. (2016). Teacher leadership development and principal facilitation: Noviceteachers' perspectives. Teaching and Teacher Education, 58, 140-148.

Dawley, D.D., Andrews, M. C. & Bucklew, N. S. (2007). Mentoring, supervisor support, and perceived organizational support: What matters most? Leadership & Organization Development Journal, 29(3), 235-247.

Erkmen, T. & Esen, E. (2013). Psikolojik Sermaye Ölçeği'nin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması]. Öneri Dergisi, 39 (19), 23-30.

Eisenberger, Jones, Aselage & Sucharsky (2004). Perceived organizational support. The employment relationship: Examining psychological and contextual perspectives (pp.206-225). Oxford University Press.

Kılınc, A. Ç., ve Receptoğlu, E. (2013). Ortaöğretim okulu öğretmenlerinin öğretmen liderliğine ilişkin algı ve beklentileri, Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi, 3(2), 175-215.

Krishnan, J. & Mary, V. S. (2012). Perceived organisational support- An overview on its antecedents and consequences. International Journal of Multidisciplinary, 2 (4), 1-13.

Lam, L. W. & Lau, D. C. (2012): Feeling lonely at work: Investigating the consequences of unsatisfactory workplace relationships. The International Journal Of Human Resource Management, 23(20), 4265-4282.

Montani, F., Odoardi, C. & Battistel, A. (2012). Explaining the relationships among supervisor support, affective commitment to change, and innovative work behavior: the moderating role of coworker support. BPA-Applied Psychology Bulletin (Bollettino di Psicologia Applicata), 264, 43-57

Tabak, A., & Sığı, Ü. & Türköz, T. (2013). Öz Liderlik Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması çalışması. Bilig Dergisi, 67: 213-246.

Turunç, Ö & Çelik, M. (2010). Algılanan Örgütsel Desteğin Çalışanların İş-Aile, Aile-İş Çatışması, Örgütsel Özdeşleşme ve İşten Ayrılma Niyetine Etkisi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14 (1), 209-232.

Anahtar Kelimeler: Örgütsel destek algısı; öz liderlik

Özel Eğitim Lideri Olarak Yöneticilerin Rol ve Sorumlulukları

Gamze Apaydın
gamzetastan@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi
Şenol Demirtaş
senoldemirtas@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi
Eylem Dayı
dayeylem@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Özel eğitim yöneticilerinin rol ve sorumluluklarına ilişkin ilk yönelimler 1960'lı yılların başlarında başlamıştır. İlk zamanlarda, müdürlerden öğrencilerin davranışlarını kontrol edebilmeleri ve okulun günlük işleyişini sağlamaları beklenmekteyken, günümüzde yönetimle ilgili sorumlulukların yanı sıra olumlu okul ikliminin oluşturulması, eğitim ve öğretim programının geliştirilmesi ve uygulanmasına da katkıda bulunmaları beklenmektedir. Ayrıca kaynaştırma uygulamalarının yaygınlaşmasıyla birlikte özel gereksinimli öğrencilerin genel eğitim okullarına erişimleri sağlanmış ve bu durum da müdürler için özel eğitime liderlik etme gibi yeni bir sorumluluk alanı oluşturmuştur (Garrison-Wade vd., 2007). Amerika'da "The No Child Left Behind (NCLB)" yasası ve "Adequate Yearly Progress" sistemi ile okulların performansları değerlendirilmeye başlanmış ve bu durum müdürlerin okul başarısını arttırmak için okullardaki eğitim-öğretim programlarının geliştirme ve uygulamasına liderlik etme sorumluluğunu arttırmıştır. Garrison-Wade vd., (2007)'ye göre, özel eğitim liderliğini üstlenen bir müdürün, öğrencilerin yetersizliklerinin etkilerini bilmesi, kaynaştırma modelleri hakkında bilgi ve beceri sahibi olması ve personelini bu doğrultuda izlemesi ve desteklemesi gerekmektedir. Müdürlerin yeterlikleri ile ilgili alanyazına bakıldığında, müdürlerin normal gelişim gösteren öğrencilerin öğretim programlarına ve disiplinlerine yönelik yeterli düzeyde eğitim aldıkları görülürken, özel eğitim alanındaki öğretim teknikleri ve davranış yönetme becerilerinde eksik olduklarını ortaya koymaktadır. Bu durum müdürlerin özel eğitim alanında öğretmenleri destekleyebilecek düzeyde eğitim liderliği becerilerine sahip olmadıklarını göstermektedir (Garrison-Wade vd., 2007; Lashley & Boscardin, 2003; Angelle & Bilton, 2009; Short, 1996; Nelson, 2002; Rodriguez, 2007; Praisner, 2003; Rasco, 2003; Burton, 2008; Jones, 2006). Uluslararası alanyazında, yöneticilerin yetiştirilme sürecine ilişkin belirli standartlar bulunmaktadır (Administrators of Special Education at the Advanced Level, 2009; Educational Leadership Policy Standards:ISLLC, 2008; United Kingdom National Standards for Headteachers, 2004). Bu standartlara göre yöneticilerin sahip olması gereken yeterliklerin ortak özellikleri politikalara yön verebilecek nitelikte bir yönetim biçimini benimseme, okul kültürünü destekleme, öğretimsel program geliştirme, personelin gelişimini destekleme, etik uygulamaları benimseme ve işbirliği yapma şeklindedir. Bu çalışmada da ülkemizde özel eğitim lideri olarak yöneticilerin yetiştirilme süreci, rol ve sorumlulukları uluslararası standartlar ile karşılaştırılarak ve özel eğitim yöneticilerinin yeterlikleri alanyazında yer alan araştırma bulguları doğrultusunda tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler:özel eğitim, liderlik, müdürler

Türkiye’de Yükseköğretimin Değişen Rolü ve Karakterine İlişkin Bir Analiz

Ahmet SU
suahmet32@gmail.com, Akdeniz Üniversitesi
Engin Karadağ
engin.karadag@hotmail.com, Akdeniz Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmada Cumhuriyet’in kurulduğu yıllarla beraber ilk kurulan üniversitelerden yükseköğretim kurumlarının ülke çapına yayılması, daha sonrasında ise “her ile üniversite” ve yükseköğretim yaygınlaştırılması politikalarından yola çıkılarak yükseköğretimin değişen rolünün ve karakterinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırma verileri doküman incelemesi yoluyla toplanmaktadır. Yükseköğretim kurumları toplumların yetişmiş insan gücü ihtiyacını karşılamalarından, araştırma ve geliştirme faaliyetlerinden, teknolojik ve bilimsel üretimde bulunmalarından, kültürel ve sanatsal faaliyetlerdeki etkinliklerinden dolayı ülkelerin gelişiminde önemli rollere sahiptirler.

Mevcut bulgular Türkiye’de yükseköğretim kurumlarının kurulmasının yakın dönemlere kadar devlet tarafından organize edildiğini göstermektedir. Buna paralel olarak devlet üniversitelerinin ve yakın zamanlarda açılan vakıf üniversiteleri kurulma yıllarına göre 4 farklı grupta ele alınabileceği görülmektedir.

1.1933 – 1946: Üniversite Reformu Dönemi

Bu dönemde genç Türkiye Cumhuriyeti’nin Darülfünun’dan sonraki ilk yükseköğretim kurumları olan İstanbul Üniversitesi (Darülfünun kaldırılmış, yerine kurulmuştur), İstanbul Teknik Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi kurulmuştur.

2.1946 – 1982: Yükseköğretim Kurumlarının Ülkeye Yayılması

Daha önce açılmış olan yükseköğretim kurumlarına ek olarak bu dönemde ülkenin farklı yerlerine bölgenin şartlarından hareketle bilimsel çalışmalar yapılması ve yükseköğretim kurumunun kurulduğu bölgeyi geliştirmesi için; ODTÜ, Boğaziçi, Hacettepe, Atatürk, Cumhuriyet, Çukurova, Akdeniz, Anadolu, Dokuz Eylül, Trakya, Dicle Üniversitelerini içinde bulunduğu birçok yükseköğretim kurumu kurulmuştur.

3.1983 – 1995: 1. Genişleme Dönemi

Önceki dönemlerde belirli bir olgunluğa erişen Türkiye yükseköğretimi bu dönemde hem vakıf üniversiteleri hem de yeni açılan devlet üniversiteleri ile nicelik açısından büyük bir atılım yapmıştır.

4.1995 – Günümüz: 2. Genişleme Dönemi

Bu dönemde ise Yükseköğretim Kurulu’nun ve dönemin AK Parti hükümetinin “her ile üniversite” politikası sonucunda yeni üniversiteler açılarak genişleme devam etmiştir. Aynı zamanda çeşitli vakıflar tarafından da yeni yükseköğretim kurumları kurulmuştur.

1990’lı yıllara kadar yükseköğretime erişimin sınırlı ve zor olduğu görülmektedir. Bu dönemde yükseköğretim kurumlarının ve kapasitelerinin artışıyla erişim ve yeni bölüm ve programların sayısının artmakta olduğu görülmektedir.

Bunun yanında Cumhuriyet’in ilk yıllarında yükseköğretim kurumlarında araştırma ve eğitim, öğretim faaliyetlerinde mevcut şartlar açısından pek çok zafiyet yaşandığı bilinmektedir. Sonraki dönemlerde ise yükseköğretim kurumlarının kurumsallaşma, bilim dallarının/alanlarının yapılaşması ve bilimleşmesi gibi çalışmalar ve gelişmeler için yoğun çabalar sarf edildiği çeşitli kaynaklarda ifade edilmektedir.

Son yıllarda gelişen ve değişen şartlar çerçevesinde ise üniversitelerin pazar ve piyasa şartlarına ayak uydurma, girişimci bir karakter kazanma ya da oluşturma, kuram-uygulama boşluğunu giderme, sanayi ile yoğun bağlantılar oluşturma girişimlerinde oldukları görölmektedir.

Anahtar Kelimeler:yükseköğretim, karakter, değişim, rol, dönem

Yüksek Öğretimde 2016 Yılı Akademik Teşvik Uygulaması Üzerine Nitel Bir Değerlendirme Çalışması

Mehmet Küçük

mehmet.kucuk@erdogan.edu.tr, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi
İsa Korkmaz

ikorkmaz@konya.edu.tr, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Nermin Karabacak

nermin.karabacak@erdogan.edu.tr, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Fazilet Taşdemir

fazilet.tasdemir@erdogan.edu.tr, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Bildiri Özeti:

Yüksek Öğretim Kurumu tarafından ilk defa 14.12.2015 tarihinde “akademik teşvik ödeneği” altında performansa dayalı ücret uygulaması başlatılmıştır. Bu uygulamayla devlet üniversitelerinde çalışan öğretim elemanlarının teşvik kapsamındaki akademik çalışmaları maddi olarak desteklenmeye başlanmıştır. Bu uygulama henüz yeni olduğundan, ürün ve süreç değerlendirmelerine yönelik yeterli çalışma bulunmamaktadır. Bu türden çalışmaların yapılması bir taraftan teşvik uygulamasının hedefine ulaşabilmesi, diğer taraftan ise uygulamanın güncellenerek sürekliliğinin sağlanabilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, Doğu Karadeniz Bölgesi Devlet Üniversitelerinde görev yapan öğretim üyelerinin Yüksek Öğretim Kurumunun, 2016 yılı akademik teşvik ödeneği uygulamasının amacına ulaşması ile ilgili değerlendirmelerini ortaya koymaktır. Bu çalışma nitel paradigma kapsamında ve durum çalışması deseninde tasarlanmıştır. Katılımcıların ve katılımcı üniversitelerin belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden “ölçüt örnekleme” yöntemi kullanılmıştır. Bu süreçte Doğu Karadeniz Bölge Üniversiteleri arasında yer alan ve 2016 yılı devlet üniversiteleri sıralamasında (DÜS, 2017) en üst, orta ve alt sıralamalarda yer alan üniversiteler sınıflandırılmıştır. Bundan sonra, en üst sıralamada Karadeniz Teknik Üniversitesi, orta sıralamada Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi ve alt sıralamalarda ise Artvin Çoruh Üniversitesi veri toplanacak kurumlar olarak seçilmiştir. Bu çalışmada görüşme yapılacak çalışma grubu yine ölçüt örnekleme yöntemiyle atanmıştır. Bu üniversitelerde üst birim olarak “Akademik Teşvik Düzenleme, Denetleme ve İtiraz Komisyonundan” ve alt komisyon olarak ise “Birim Akademik Teşvik Başvuru ve İnceleme Komisyonu”ndan sosyal bilimler, fen bilimleri ve sağlık bilimleri alanlarındaki toplam 18 bilim insanı seçilmiştir. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşmelerle toplanmıştır. Bu görüşmelerde yer alan sorular, araştırmacıların bir diğer çalışmada kullandığı sorulardan hareketle oluşturulmuştur (Küçük ve Karabacak, 2017). Verilerin çözümlenmesinde katılımcılardan elde edilen verilerin transkripti (yazılımı) için bilgisayar destekli nitel veri hazırlama programından yararlanılmıştır. Verilerin analizi; (i) Verilerin analizi için ses kayıtlarının dökümü, (ii) Verilerin yazılı formata dönüştürmesi (iii) Yapılan dökümlerin doğruluğu ve geçerliliği diğer bir araştırmacı tarafından ses kayıtlarının tekrar dinlenerek kontrol edilmesi aşamalarından oluşmaktadır. Verilerin çözümlenmesi nitel boyutta içerik analizi sürecinde (1) verilerin kodlanması, (2) temaların bulunması, (3) kodların ve temaların düzenlenmesi, (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması işlemleri gerçekleştirilmiştir. Bu yolla üretilen temalardan biri; “Akademik Faaliyet Türleri ve Yaşanan Sorunlar” olarak yer almıştır. Bu temayla ilgili (i) Bilimsel çalışmalarda teşviğin yol açtığı etik ilkeler boyutunda uygun olmayan davranışlar ile (ii) Bilimsel çalışmalarda (makale, proje, araştırma, patent, bölüm yazarlıkları, editörlük, hakemlik vb.) haksız uygulamalar (haksız hakemlik, haksız atıf yapma vb.) şeklinde sıralanan önemli sonuçlara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akademik teşvik ödeneği, Yükseköğretim, 2016 akademik yılı, analiz

Suriyeli İlkokul Öğrencilerinin Türkiye'de Karşılaştıkları Sorunlar

Mustafa Durmuşçelebi
mdcelebi@gmail.com, Erciyes Üniversitesi

Bildiri Özeti:

2011 Mart ayında Suriye'de iç savaşın başlamasıyla birlikte bir insanlık dramı da yaşanmaya başlamıştır. Ülkedeki iç savaş can ve mal güvenliği kalmayan milyonlarca insanın ülkelerini terk etmesine yol açmıştır. Suriyeliler daha çok komşu ülkelere göç etmeye başlamışlardır. Suriyelilerin bu insani ihtiyacına Batılı ülkeler tel örgüler çekerek, Türkiye ile göçmenlerin gönderilmemesi konusunda anlaşmalar yaparak karşılık verirken, Türkiye bu süreçte üç milyonun üzerinde Suriyeli vatandaşa ev sahipliği yapmaktadır. Çok hızlı bir sürede gerçekleşen bu durum karşısında Türkiye birçok açıdan hazırlıksız yakalanmıştır. Suriyeli çocukların eğitim sorunları bu bağlamda karşılaşılan önemli sorunlardan birisi olmuştur.

Bu araştırmanın amacı Türkiye'de bulunan Suriyeli öğrencilerin ilkökul eğitiminde karşılaştıkları sorunları ve sisteme uyum düzeylerini belirlemektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Görev yaptığınız okulda ne gibi sorunlar yaşamaktasınız?

- Uyum
- Okul sistemi ve yönetimi
- Öğretmen
- Okuma, yazma, anlama vb.
- Ders araç gereçleri
- Öğrenme ortamı

2. Görev yaptığınız okulla ilgili beğendiğiniz hoşunuza giden yönler var mı? Varsa bunlar nelerdir?

3. Türk eğitim sistemine öğrencilerin hazır olma konusunda düşünceleriniz nelerdir?

Konunun bütüncül bir yaklaşımla ele alınabilmesi açısından nitel bir çalışma yöntemi kullanılması tercih edilmiştir. Bu çalışmada nitel araştırma yönteminin tercih edilmesinin nedeni bu çalışmada, Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine uyum sağlamaları konusunda öğretmenlerin algılarını ve deneyimlerini öğrenmeye uygun olmasıdır. Araştırmada, veri toplama yöntemi olarak yarı odak grup görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden tipik durum örnekleme yapılmıştır. Bu amaçla Suriyeli öğrencilerin dersine giren (4 Türk ve 4 Suriyeli) sekiz öğretmenle görüşme yapılmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı araştırmacı tarafından hazırlanmış, üç öğretim üyesinin görüşleri doğrultusunda düzenlenerek geçerlik düzeyi yükseltilmeye çalışılmıştır. Araştırmaya katılan altı öğretmenle görüşme videoya kaydedilmiş, iki öğretmenle de ses kaydı yapılmıştır.

Araştırma sonunda öğrencilerin ders devamlarının düzgün olmadığı, okula vermelerin fazla olduğu, öğrencilerin çok rahat olduğu ve öğrencilerin buldukları sınıfta seviyelerinin çok düşük olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen kitaplarında çok fazla yanlışın olduğu, kılavuz kitaplarının olmaması sonucu öğretmenlerin zorluk yaşadığı ve sınıfların kalabalık oluşu öğretmenler açısından yaşanan sorunlar olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli öğrenciler, eğitim sorunları, yabancıların eğitimi

Türkiye’de Ortaöğretim Düzeyinde Okul Devamsızlığı ve Erken Okul Terkine Bakış

Figen Karaferye
figen.karaferye@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi
Vehbi Onur Demirciler, Dumlupınar Üniversitesi
Oktay Şahbaz, Dumlupınar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Okul devamsızlığı ve erken okul terki, bireye, topluma, sosyal ve ekonomik yönlerden ülkeye olumsuz sonuçlar getiren çok yönlü karmaşık bir sorundur. Kişisel, aile kaynaklı, sosyal, ekonomik, akran, öğretmen ya da okul kaynaklı pek çok nedenden dolayı gelişebilen okul devamsızlığı ve erken okul terki, farklı paydaşlarla birlikte çok yönlü ele alınarak çözülmesi gereken bir sorundur. Eğitim sisteminde bir başarısızlık olarak görülen erken okul terkinin toplumsal ve ekonomik kalkınmanın önünde büyük bir engel teşkil etmesi, ulusal ve uluslararası alanda bu konuda pek çok araştırma ve uygulamanın gerçekleşmesine neden olmaktadır. Özellikle Avrupa Birliği Komisyonunun eğitim-öğretimin geleceği ile ilgili yaptığı çalışmalarında erken okul terkinin azaltılması ana hedeflerden biri olarak ele alınmaktadır. Bu çalışmada, erken okul terkiyle sonuçlanan okul devamsızlığının ve genel olarak okul devamsızlıklarının Türkiye’de yapılan çalışmalardaki yeri ve yıllar içindeki evrimi nitel olarak ele alınmıştır. Ortaöğretim düzeyinde öğrenci okul devamsızlığı ve erken okul terki üzerine Türkiye’de yapılan çalışmaların meta-analizini yapmak amacıyla sistematik tarama yöntemi (systematic review) kullanılmış ve veri çıkarma formu (data extraction form) aracılığıyla veri toplanmıştır. EBSCO, IBSS Proquest, Scopus, WEB of Science veritabanlarındaki çalışmalar ile Dergipark, Google ve Google Scholar üzerinden Türkçe yayınlanmış çalışmalar birtakım kriterler doğrultusunda seçilerek ele alınmıştır. Bu kriterler arasında, çalışmaların ortaöğretim düzeyi öğrencilerini örneklem alan İngilizce ya da Türkçe nicel, nitel ve sistematik tarama biçiminde olmaları bulunmaktadır.

Araştırma bulgularına göre, öğrenci devamsızlığının ve erken okul terkinin öğrenciler, öğretmenler, okul yöneticileri ve deneticileri gibi farklı paydaşlar açısından nedenlerinin araştırılması ve çözüm yollarının ortaya konması çalışmalarının yanı sıra erken müdahale (intervention) programları tasarlama, eğitimler uygulama ve onları geliştirmeye doğru bir evrilme görülmektedir. Erken okul terkiyle sonuçlanan öğrenci devamsızlığını azaltmak için öncelikle devamsızlığın nedenlerini/belirleyicilerini derinlemesine ele almak gerekmektedir. Araştırmalar, bu belirleyicileri çoğunlukla öğrencilerden, öğretmen, okul yöneticileri ve deneticilerinden veri toplayarak ele almaktadır. İncelenen araştırmalara göre, öğrenciler açısından devamsızlığa yol açan ve hatta takibinde erken okul terkine götürebilen nedenler, bireysel nedenler (başarısızlık duygusu, arkadaş edinememe, vb.); sağlık problemleri, cinsiyet, aile kaynaklı nedenler (ekonomik durum, eğitim seviyesi, eğitime tutumu, iletişim, vb.); okul kaynaklı nedenler (öğretmen/yönetici tutumu ve öğrencilerle etkileşim, okul ikliminde disiplin anlayışı, öğrenciler arası etkileşim, vb.); arkadaş ve çevre etkisi şeklinde ana temalar ve alt temalar şeklinde ele alınmıştır. Okul yöneticileri, deneticileri ve öğretmenleri açısından öğrencileri devamsızlığa ve kimi zaman buna takiben erken okul terkine götüren nedenlerden bazıları ise, aile-çocuk ilişkisi (sağlıklı iletişim kuramama gibi), devamsızlığı önemsememe, aile içi problemler, ailenin eğitime bakış açısı (tutum, okul ile iletişim sağlayıp sağlamaması gibi), ekonomik sıkıntılar, okul yöneticisi/öğretmen – öğrenci ilişkisi, sınıf içi devamsızlığa tutum (öğretmenin ve akranlarının yaklaşımı) ve çevreyle olan ilişki şeklinde saptanmıştır. Avrupa Birliği 2020 Eğitim Hedefleri doğrultusunda okul devamsızlığı ve erken okul terki azaltmaya dönük eğitsel ve sosyal etkinlikler planlanıp yaygınlaştırılması ihtiyacı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, uluslararası ve ulusal çalışmalar ve de projeler kapsamında yapılan erken müdahale programlarının uygulama dönütleri doğrultusunda geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması ihtiyacı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Erken okul terki, okul devamsızlığı, ortaöğretim, erken müdahale

İlköğretim Matematik Öğretmen Adaylarının Türk Eğitim Sistemi Sorunlarına İlişkin Görüşleri ve Çözüm Önerileri

Hatice Çetin
haticecetin@kmu.edu.tr, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Murat İbrahim Yazar
myazar@kmu.edu.tr, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Serhat Aydın
aydins@kmu.edu.tr, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Günümüz Türk eğitim sistemi sorunları halen tartışılmaya ve bu sorunlara yönelik alternatif çözüm önerileri sunulmaya devam edilmektedir. Yapılan bazı araştırmalarda Türk eğitim sistemine ilişkin sorunlar belirlenmektedir ancak bu konuda öğretmen adaylarının görüşlerinin de yansıtılması gerekmektedir. Bu durum ayrıca, öğretmen adaylarının dâhil olacakları sistemi tanımaları, yorumlamaları, sistemin sorunlarına çözüm önerisi getirmeleri bakımından da önemiyet arz etmektedir.

Bu çalışmada, güncel Türk eğitim sorunları giriş düzeyindeki ilköğretim matematik öğretmen adayları penceresinden incelenecektir. Çalışmanın amacı, ilköğretim matematik öğretmeni Adaylarının Türk Eğitim sistemi sorunlarına ilişkin görüşlerini ve çözüm önerilerini belirlemektir. Bu doğrultuda araştırmacının problem cümleleri şu şekildedir: 1. "Türk Eğitim Sistemi sorunlarına ilişkin ilköğretim matematik öğretmen Adaylarının görüşleri nelerdir?" 2. "Türk Eğitim Sistemi sorunlarına ilişkin ilköğretim matematik öğretmen adaylarının çözüm önerileri nelerdir?"

Çalışma nitel araştırma yöntemi ve durum çalışması deseniyle yürütülmüştür. Çalışmada, durum çalışması türlerinden durum analizi (situation analysis) türü kullanılacaktır. Katılımcılar, 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılı güz dönemi normal eğitimde okuyan "Eğitim Bilimine Giriş" dersini alan giriş düzeyindeki 49 ilköğretim matematik adayından oluşmaktadır. Katılımcılardan yazılı olarak, Türk eğitim sisteminde sorun olarak gördükleri en önemli üç sorunu belirlemeleri ve bunlardan birine çözüm önerisi sunmaları istenmiştir. İlköğretim matematik öğretmen adayları detaylı bir şekilde sorunları bir kağıda ve çözüm önerilerini de ifade etmişlerdir. Veriler araştırmacı tarafından toplanarak, kopya edilmiştir. Kopya edilen veriler diğer iki uzmana da verilmiştir. Uzman görüşü alınarak kod ve temalar ortaya çıkarılacaktır. Veriler içerik analizi ve betimsel analiz ile tahlil edilecektir. İçerik analizine uygun olarak verilerin frekans- yüzde dağılımı ve çapraz tablolar ile gösterilerek hangi eğitim sorununun ve çözüm önerisinin ne oranda ortaya konulduğu açıklanacaktır. Betimsel analize uygun olarak da katılımcıların görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtılabilmek amacıyla doğrudan alıntılara yer verilecektir. Elde edilmiş olan bulgular, özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler:Türk eğitim sistemi, öğretmen adayı, çözüm önerisi

Okullarda Artan Öğretmene Yönelik Şiddet Olaylarına İlişkin Öğretmen Değerlendirmeleri

Engin Karadağ
engin.karadag@hotmail.com, Akdeniz Üniversitesi
Ahmet SU
suahmet32@gmail.com, Akdeniz Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmada son dönemlerde Türkiye'de artış eğiliminde olan eğitimcilere yönelik şiddetin ele alınması amaçlanmaktadır. Zorbalık ya da şiddet öğretmenlere karşı meslektaşları, yöneticiler, veli ya da öğrenciler tarafından yapılan psikolojik ya da fiziksel saldırganlık olarak tanımlanabilir (Terry, 1998). Amerika'da yapılan bazı araştırmalar öğretmenlere yönelik şiddet olaylarının en çok öğrenciler tarafından yapıldığını tespit etmişlerdir (Gerberich vd., 2014). Öğrenciler tarafından öğretmene yönelik zorbalık ya da şiddet öğretmeni dikkate almama, ders esnasında dersin akışını bozarak öğretmeni dinlememe gibi davranışsal ve psikolojik olabildiği gibi fiziksel müdahaleler de söz konusu olabilmektedir. Benzer şekilde veliler tarafından da öğretmenler sözlü ya da fiziksel şiddete maruz kalabilmektedir (CNN Türk, 2017, 15 Haziran). Son yıllarda öğrenci velileri ya da öğrenciler tarafından öldürülen öğretmenler eğitimcilere şiddet konusunda en uç durumları oluşturmaktadır (Cumhuriyet, 2017, 15 Aralık)

Araştırma çerçevesinde kapsamlı literatür incelemesi ile öğretmene yönelik şiddete ortam oluşturan durum ve şartlar değerlendirilecek, olası sonuçlara dair öngörülerde bulunulacaktır. Bunun yanında Antalya il merkezinde devlet okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin görüşlerine göre öğretmene yönelik şiddetin değerlendirmesinin yapılması planlanmaktadır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışmasına başvurulması, veri toplama yöntemlerinden ise bireysel görüşme ve/veya odak grup görüşmelerinin kullanılması planlanmaktadır.

Çeşitli araştırmalar öğrenci zorbalığına ya da şiddetine maruz kalan öğretmen sayısının azımsanamayacak kadar fazla olduğu ifade etmektedir (Kauppi ve Pörhöla, 2012; Jevtic, Petrovic, ve Stankovic, 2013). Türkiye'de son zamanlarda öğretmene karşı şiddet olaylarının artışta olduğu çeşitli kaynaklarda görülmektedir. Öğretmenler, işyerlerinde meslektaşlarından, okul yöneticilerinden ve öğrenci ve öğrenci velilerinden şiddet görebilmektedir.

Araştırmanın olası sonuçlarının ise şöyle olması beklenmektedir:

- Eğitim kurumlarında olumlu örgüt kültürünün oluşturulamaması, öğretmenler arasındaki çatışmalar
- Veli ve öğrencilerin öfke kontrolünde başarısız olmaları
- Ailelerin çocuk ve ergenler üzerindeki azalan etki ve kontrolü
- Toplumda ve okulda değerler eğitimi noktasında yaşanan zafiyet
- Öğrencilere ailede ve okulda sağlanan özgürlüğün sınırlarının belirlenmesinde yaşanan sorunlar
- Meslek olarak öğretmenliğin prestijin çeşitli uygulamalarla kaybettirilmesi, öğretmenlerin resmi ve informal yollarla uyarı ve cezaya çok açık hale getirilmesi.
- Öğretmenlerin haklı oldukları konularda veli ve öğrenciye karşı haklarının ve düşüncelerinin savunulmaması

Anahtar Kelimeler:öğretmene şiddet, zorbalık

Eğitimde Sınavların Adı mı Değiştirilmeli Yoksa Eğitim Sistemi mi Değiştirilmeli

Erdoğan köse
erdogan63@gmail.com, Akdeniz Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Son günlerde eğitim sisteminde sınavların kaldırılması ve yerine yeni sınavların belirlenmesi milli eğitimin en önemli sorunu haline gelmiştir. Eğitim sisteminde okul öncesinden başlayıp yüksek öğrenime kadar tüm kademeleri kapsayacak değişimler yerine çok yüzeysel tedbirlerle ülke eğitimini düzlüğe çıkarmak mümkün değildir. Öncelikle eğitim sistemimizin bugünü çok iyi incelenmeli ve bugünün sorunları ortaya konulmalı ve buna göre de yapılacak yeniliklerle ilgili kararlar verilmelidir.

Eğitim sistemimizin bugününden memnun olan neredeyse hiçbir kimse yok gibi gözükmemektedir. Çünkü eğitimin en önemli görevi o eğitimden geçenleri geliştirmek ve onları hayat hazırlamaktır. Yani gençler hayata atıldığında yaşamın kendisinden beklediği özellikleri asgari ölçüde kazanmış olması gerekir. Örneğin iyi bir vatandaş (vatandaşlık görevlerini bilen ve yerine getiren), iyi bir insan (kişilik sahibi, seven sevilen, saygı duyulan) ve meslek sahibi (eğitimi aldığı mesleği icra edebilecek becerilerle donanmış) bireyler olarak hayat atılmak gerekir. Bu anlamda bakıldığında, eğitim sistemimizden memnun olmak gerçekten mümkün değildir. Çünkü hayata atılan bir genç kendini adeta "sudan çıkmış balık gibi" hissetmektedir.

Peki eğitim sistemimiz ne yapmaktadır? Çocukları ve gençleri sınavlara hazırlamaktadır. neredeyse her kademenin sonunda bir sınav (TEOG, YGS, LGS, KPSS gibi) mevcuttur. Bu sınavlarda başarılı olan öğrenciler bir üst kademede en iyi olarak addedilen okula yerleşmekte ve sistem bu şekilde devam etmektedir. Yani tamamen bilişsel alana yönelik bilgi öğretme söz konusudur. Okulda olmazsa dershanede, orada da olmazsa özel öğretmenlerle bilgi yükleme işi devam etmektedir.

Peki bu bilgi yükleme işinde başarılı mıyız? ÖSYM'nin verileri incelendiğinde oldukça başarısız olduğumuz gözükmemektedir. Bu veriler karşılaştırmalı olarak incelenecektir.

Çalışmanın amacı eğitim sistemimizin verimsizliğini ortaya koymak ve yüzeysel tedbirler yerine çocukları hayata hazırlayacak köklü değişikliklere yönelik çözüm önerileri sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda doküman incelemesi yapılarak veriler analiz edilip yorumlanacaktır. Özellikle ÖSYM'nin YGS ile ilgili yayımladığı veriler yıllara göre karşılaştırmalı olarak sunulacaktır. Bunun yanında, eğitim sisteminde köklü değişiklikler yapmak için neler yapılması gerektiği detaylı bir şekilde açıklanacaktır. Son olarak öğrencileri hayata hazırlayacak yeni eğitim sistemiyle ilgili açıklamalar bir model önerisi şeklinde verilecektir.

Anahtar Kelimeler:Sınav, sistem, başarı, değişim

Öğrencilerin Ders Çalışma ve Öğrenmelerini etkileyen Anne-Baba ve Öğretmen Davranışları

Sabahattin ÇİFTÇİ
sciftci@konya.edu.tr, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Erdal HAMARTA
erdalhamarta@konya.edu.tr, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Coşkun ARSLAN
coskunarslan@konya.edu.tr, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Onur KÖKSAL
onurkoksalsal38@hotmail.com, Selçuk Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Hiç şüphesiz öğrencilerin gerek okul gerekse evde ders çalışmalarını ya da öğrenmeye istekli hale gelmelerini sağlayan ya da uzaklaştıran olumlu öğretmen ve veli tutum ve davranışları vardır. Öğrenciler bu tutum ve davranışlara göre şekil alarak öğrenme ve çalışma konusunda olumlu ya da olumsuz bir takım davranışlar sergilerler. Öğretmen ve velilerin olumsuz tutumları öğrencileri öğrenme ve ders çalışma konusunda teşvik etmesiyle çocukla, anne baba ve öğretmen iletişimi ve etkileşiminin artması, okulu ve sınıfını sevmesi gibi olumlu davranışlara karşılık olumsuz davranışlar karşısında ise bunların tam tersi durumların ortaya çıkması kaçınılmaz olacaktır. Yapılan bu araştırmada öğrencileri ders çalışmaya, öğrenmeye teşvik eden ya da tam tersine uzaklaştıran öğretmen ve veli davranışlarının neler olduğu ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma nitel araştırma yöntem ve desenlerine göre yürütülerek veriler yapılandırılmış görüşme verileri ile toplanmıştır. Toplanan veriler nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan, betimsel analiz yöntemiyle tasnif edilerek yorumlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Konya ili merkez ilçelerinin (Selçuklu, Meram ve Karatay) çeşitli eğitim kademelerinde (ilkokul ve ortaokul) öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Örneklem oluşturulurken örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi tercih edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: öğrenme, başarı, motivasyon, anne-baba, öğretmen

Türkiye'de Eğitimde Hesap Verebilirlik Alanında Yapılan Çalışmaların Eğilimi

Muhammet Emin Türkoğlu
mturkoglu@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Hesap verebilirlik, ya da hesap verme kavramı günlük kullanımda sorumluluk kavramı ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Hesap verebilirlik, sorumlu kişinin yaptığı işlerle ilgili üstlerine yanıt verme yükümlülüğüdür (Bowen, 2005). Hesap verebilirlik dışsal bir süreç olarak ta tanımlanmaktadır. Bu süreçte kişiler bir dış otoriteye karşı sorumludur ve istenildiğinde sorumlulukları çerçevesinde cevap verir, ve yaptırımları peşinen kabul eder (Balci, 2003,s.116). Etik bir kavram olan hesap verebilirlik, uygun davranışları tanımlar, kişilerin ve kurumların paydaşlarına ve hizmet sunduğu kişilere karşı olan sorumluluklarını nasıl gerçekleştireceği konusuna odaklanır. Hesap verebilirlik kavramı, şeffaf olma, sorumluluklara dair cevap verebilme kavramlarıyla aynı manada kullanılmaktadır. Buradan hareketle, hesap verebilirlik ile ilgili farklı tanımlardan ve algılardan söz etmek mümkündür (Levitt, Janta, ve Wegrich, 2008).

Hoy ve Miskel (2010, s.27) dünyadaki reform dalgaları neticesinde hesap verebilirlik, akademik başarı, performans standartları, öğretmen niteliği gibi kavramların eğitimde girerek önem kazandığı, eğitimciler, politikacılar, işadamları arasında tartışmalara yol açtığını belirtmektedir. Özellikle kamu alanında ihtiyaç hissedilen hesap verebilirlik, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de teknolojik gelişmeler, toplumsal değişimler insan ilişkilerini daha da karmaşık hale getirmiştir. Türkiye'de eğitimde hesap verebilirlik konusu sıklıkla gündeme gelmektedir. Türkiye'de bütçeden en büyük payı alan Milli Eğitimin bürokratik ve hantal yapısı sıkça eleştirilmektedir (Gediklioğlu, 2005). Yoğun eleştiriler, örgütün yapısının ve eğitim sisteminin sürekli değişmesine yol açmıştır. Dolayısıyla eğitimde istenilen noktaya gelinemediği ve yapılan düzenlemelerin fonksiyonunu yerine getiremediği yönündedir. Daha işlevsel bir eğitim sistemin kurmak için eğitimde hesap verebilirliğe ve şeffaflığa dayalı bir sistemin henüz hayata geçirilmesi düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı Ulakbim'de taranan eğitim fakültesi dergilerinde eğitimde hesap verebilirliğe dair yapılmış çalışmaların genel eğilimlerini ortaya koymaktır. Bu amaçla 2010-2018 yılları arasında eğitimde hesap verebilirlik alanında yapılmış makaleler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırma sonucunda eğitimde hesap verebilirliğe dair yeterli sayıda çalışma bulunmadığı, hesap verebilirlik uygulamaların yeterli düzeyde gerçekleşmediği görülmüştür. Hesap verebilirlik daha çok okulların birincil ürünü olan akademik başarı ile ilgili sonuçları sunmaktan ibaret görülmektedir. Oysa, hesap verebilirlik alanında eğitim sistemimizin ihtiyacı olan özgün modellere ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hesap verebilirlik, eğitimde hesap verebilirlik, içerik analizi

Büyük Verinin Eğitim Alanında Kullanımı

Ertuğrul Ergün
ertue@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Büyük veri (Big Data) geleneksel veri analiz araçlarıyla toplanamayan, kaydedilemeyen ve analiz edilemeyen büyük hacimli veriler için kullanılan bir kavramdır. İlk olarak 2011 yılında bir danışmanlık firması tarafından kullanılan bu kavramın, çok veri üretilen tüm alanlarda olduğu gibi eğitim çalışmalarında kullanılmasıyla ilgili araştırmalar yaygınlaşmaktadır. Eğitim alanında Büyük Veri öğretmen, öğrenci ve veli aktivitelerinden elde edilebilir. Eğitim ile ilgili üretilen Büyük Veri yönetsel veri ve öğrenim süreci verisi olarak ikiye ayrılmaktadır. Yönetsel veri okullardan ve eğitimle ilgili devlet kurumlarından toplanan demografik, davranışsal ve başarı verileridir. Öğrenim süreci verisi ise genellikle öğrencinin öğrenme sürecindeki davranışlarını içeren sürekli veya sürekliliğe yakın dijital etkileşim kayıtlarıdır. Özellikle hızla yaygınlaşan e-öğrenme sistemlerinde içeriklerinin öğrencilere ulaştırılmasında kullanılan öğrenme yönetim sistemleri (Learning management systems – LMS) öğrencilerin tüm hareketlerini, faaliyetlerini zaman ve yer bilgilerini de içerecek şekilde kaydetmektedir. Büyük veri kişiselleştirilmiş öğrenme, derin öğrenci modellemesi ve sınıfa, gölgeye ve yıllara göre değişiklikleri karşılaştırmayı sağlayan çalışmalar sayesinde eğitimi dönüştürebilecek kapasiteye sahiptir.

Amerika'daki bazı okullar öğrencinin kendi eğitsel verilerini kullanarak akademik başarılarını geliştirecek veri temelli kararlar almaktadır. Örneğin Atlanta'daki bir devlet okulunda yapılan araştırmada matematik (cebir 1) dersinin mezuniyet ortalaması veya akademik başarı üzerine en büyük etkiyi yapan ders olduğu ve bu derste başarılı olan öğrencilerin yaratıcı yazım konusunda da başarılı olduğu belirlenmiştir. Büyük verinin kullanıldığı bu tip öğrenme analizleri öğrencinin gelecek kariyeri, ilgi alanları, belirli öğrenciler için özel eğitim içerikleri ve bireysel öğrenme biçimleri konusunda ekstra bilgi sağlayabilir.

Büyük veri ile ilgili bazı etik konular bu teknolojinin eğitimde kullanımını kısıtlayabilmektedir. Büyük veri öğrencilerin, sınıfların ve eğitimcilerin her alanda ve sürekli olarak izlenmesini gerektirmektedir. Aynı zamanda bu faaliyetler sonucunda oluşacak verinin belirli bir ticari değeri de olacaktır. Bu verinin kullanımı, analizi ve hatta 3. parti kişi ve kurumlarla paylaşımı etik sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Büyük verinin yakın gelecekte e-öğrenme sürecine yaklaşımımızı değiştirerek, öğrenci ve öğretmenler arasındaki etkileşimi artırarak, öğrenenlerin bireysel gerekliliklerini ve hedeflerini dikkate alarak eğitim faaliyetlerini geliştireceği beklenmektedir. Bu çalışmada eğitimle ilgili büyük veri çalışmaları incelenmiş ve getirdiği avantajlara ve etik sorunlara dikkat çekilmiştir.

Anahtar Kelimeler: veri, büyük veri, eğitim araştırmaları, veri madenciliği, eğitimde büyük veri

Büyük Verinin Eğitim Alanında Kullanımı

Ertuğrul Ergün
ertue@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Büyük veri (Big Data) geleneksel veri analiz araçlarıyla toplanamayan, kaydedilemeyen ve analiz edilemeyen büyük hacimli veriler için kullanılan bir kavramdır. İlk olarak 2011 yılında bir danışmanlık firması tarafından kullanılan bu kavramın, çok veri üretilen tüm alanlarda olduğu gibi eğitim çalışmalarında kullanılmasıyla ilgili araştırmalar yaygınlaşmaktadır. Eğitim alanında Büyük Veri öğretmen, öğrenci ve veli aktivitelerinden elde edilebilir. Eğitim ile ilgili üretilen Büyük Veri yönetsel veri ve öğrenim süreci verisi olarak ikiye ayrılmaktadır. Yönetsel veri okullardan ve eğitimle ilgili devlet kurumlarından toplanan demografik, davranışsal ve başarı verileridir. Öğrenim süreci verisi ise genellikle öğrencinin öğrenme sürecindeki davranışlarını içeren sürekli veya sürekliliğe yakın dijital etkileşim kayıtlarıdır. Özellikle hızla yaygınlaşan e-öğrenme sistemlerinde içeriklerinin öğrencilere ulaştırılmasında kullanılan öğrenme yönetim sistemleri (Learning management systems – LMS) öğrencilerin tüm hareketlerini, faaliyetlerini zaman ve yer bilgilerini de içerecek şekilde kaydetmektedir. Büyük veri kişiselleştirilmiş öğrenme, derin öğrenci modellemesi ve sınıfa, gölgeye ve yıllara göre değişiklikleri karşılaştırmayı sağlayan çalışmalar sayesinde eğitimi dönüştürebilecek kapasiteye sahiptir.

Amerika'daki bazı okullar öğrencinin kendi eğitsel verilerini kullanarak akademik başarılarını geliştirecek veri temelli kararlar almaktadır. Örneğin Atlanta'daki bir devlet okulunda yapılan araştırmada matematik (cebir 1) dersinin mezuniyet ortalaması veya akademik başarı üzerine en büyük etkiyi yapan ders olduğu ve bu derste başarılı olan öğrencilerin yaratıcı yazım konusunda da başarılı olduğu belirlenmiştir. Büyük verinin kullanıldığı bu tip öğrenme analizleri öğrencinin gelecek kariyeri, ilgi alanları, belirli öğrenciler için özel eğitim içerikleri ve bireysel öğrenme biçimleri konusunda ekstra bilgi sağlayabilir.

Büyük veri ile ilgili bazı etik konular bu teknolojinin eğitimde kullanımını kısıtlayabilmektedir. Büyük veri öğrencilerin, sınıfların ve eğitimcilerin her alanda ve sürekli olarak izlenmesini gerektirmektedir. Aynı zamanda bu faaliyetler sonucunda oluşacak verinin belirli bir ticari değeri de olacaktır. Bu verinin kullanımı, analizi ve hatta 3. parti kişi ve kurumlarla paylaşımı etik sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Büyük datanın yakın gelecekte e-öğrenme sürecine yaklaşımımızı değiştirerek, öğrenci ve öğretmenler arasındaki etkileşimi artırarak, öğrenenlerin bireysel gerekliliklerini ve hedeflerini dikkate alarak eğitim faaliyetlerini geliştireceği beklenmektedir. Bu çalışmada eğitimle ilgili büyük veri çalışmaları incelenmiş ve getirdiği avantajlara ve etik sorunlara dikkat çekilmiştir.

Anahtar Kelimeler: veri, büyük veri, eğitim araştırmaları, veri madenciliği, eğitimde büyük ve

Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Çevrim İçi Teknolojilere Yönelik Özyeterlik Algılarının İncelenmesi

Esmâ YILDIZ

esma.yildiz@amasya.edu.tr, Amasya Üniversitesi

S. Sadi SEFEROĞLU

sadi@hacettepe.edu.tr, Hacettepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Uzaktan eğitimle ilgili alanyazın çevrim-içi teknolojilere yönelik yüksek özyeterlik seviyelerine sahip olan katılımcıların daha üretken olduklarını ve kullandıkları sisteme yönelik memnuniyetlerinin de daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Bu kullanıcılar uzaktan eğitim sürecinde herhangi bir sorunla karşılaştıklarında o sorunla daha etkili bir şekilde başa çıkabilmektedirler. Bu nedenle uzaktan eğitim ortamlarında katılımcıların çevrim-içi teknolojilere yönelik özyeterlik düzeylerinin yüksek olmasının onların başarı düzeylerini etkilemesi açısından önemli olduğu söylenebilir.

Bu çalışmanın amacı uzaktan eğitim öğrencilerinin çevrim-içi teknolojilere yönelik özyeterlik algılarını incelemektir. Bu amaç doğrultusunda "Uzaktan eğitim öğrencilerinin çevrim-içi teknolojilere yönelik özyeterlik algısı nasıldır?", Uzaktan eğitim öğrencilerinin çevrim-içi teknolojilere yönelik özyeterlik algısının cinsiyet açısından farklılaşma durumu nasıldır?, Uzaktan eğitim öğrencilerinin çevrim-içi teknolojilere yönelik özyeterlik algısının okudukları bölüm açısından farklılaşma durumu nedir? ve Uzaktan eğitim öğrencilerinin çevrim-içi teknolojilere yönelik özyeterlik algısının yaş aralıkları açısından farklılaşma durumu nasıldır?" şeklinde belirlenen araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

Çalışmada desen olarak nedensel karşılaştırmalı araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda uzaktan eğitim öğrencilerinin cinsiyet, bölüm ve yaş aralığı değişkenleri ile özyeterlik algıları karşılaştırılmıştır. Çalışma grubu, bir Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi'nde (UZEM) 5 farklı önlisans programına kayıtlı öğrencilerden basit seçkisiz örneklemeyle belirlenen ve 119'u kadın, 56'sı erkek olmak üzere toplam 175 katılımcıdan oluşmaktadır.

Araştırma kapsamında verileri toplamak üzere araştırmacılar tarafından geliştirilen bir "Kişisel Bilgi Formu" ve "Çevrim İçi Teknolojilere Yönelik Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği" başlıklı bir veri toplama aracı kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan "Çevrim İçi Teknolojilere Yönelik Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği" 29 maddeden oluşan ve dört faktörlü bir yapıya sahip bir ölçektir. Bu faktörler "İnternet Becerileri, Eş zamanlı Etkileşim, Eş zamansız Etkileşim I ve Eş zamansız Etkileşim II" şeklindedir.

Veriler tanımlayıcı ve çıkarımsal olmak üzere iki farklı şekilde analiz edilmiştir. Bu çerçevede verilerin analizinde öncelikle betimsel istatistikler kullanılmıştır. Daha sonra değişkenlerle ilgili birtakım çıkarımlar elde etmek amacıyla bağımsız örneklem t testi, kruskal wallis ve man whitney u testlerinden yararlanılmıştır. Yapılan betimsel analizler sonucunda uzaktan eğitim öğrencilerinin çevrim-içi teknolojilere yönelik özyeterlik algılarının yüksek olduğu görülmüştür. Bulgulara göre uzaktan eğitim öğrencilerinin çevrim-içi teknolojilere yönelik özyeterlik algıları cinsiyetlere göre farklılaşmaktadır. Çalışmada erkek katılımcıların çevrim-içi kullanmada kadın katılımcılara oranla kendilerini daha yeterli buldukları görülmüştür. Bulgular ayrıca uzaktan eğitim öğrencilerinin çevrim-içi teknolojilere yönelik öz-yeterlik algılarının bölümlerine göre farklılaştığını göstermektedir. Öte yandan bilgisayar ve teknoloji temalarıyla ilgili içeriklerin ağırlıklı olduğu bölümlerde özyeterlik inancının daha yüksek olduğu görülmüştür. Çalışmada edinilen başka bir bulgu ise uzaktan eğitim öğrencilerinin çevrim-içi teknolojilere yönelik öz-yeterlik inançlarının yaş aralığına göre farklılaştığı şeklindedir. Katılımcıların yaşları arttıkça çevrim-içi teknolojilere yönelik özyeterlik algılarının da arttığı görülmüştür.

Araştırma sonuçları genel olarak öz-yeterliğin performans ve verimliliğin yükseltilmesi açısından önemli olduğunu göstermektedir. Uzaktan eğitim öğrencilerinin özyeterliklerinin belirlenmesinin ve ortaya konulan veriler doğrultusunda özyeterlik inançlarının yükseltilmesinin önemli olduğu söylenebilir. Bu bağlamda uzaktan eğitim öğrencilerinin çevrim-içi teknolojilere yönelik özyeterliklerini etkileyen faktörlerin ayrıntılı bir şekilde incelenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler:Çevrim-içi teknolojiler, özyeterlik, uzaktan eğitim.

Media and Technology Usage Patterns of Students in Relation to Multitasking and Self-regulation

Ahmet Murat Uzun
auzun@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe University
Selcan Kilis
k1selcan@gmail.com, Giresun University

Bildiri Özeti:

The prevalence, extensive and ubiquitous use of media and technology have continually changed our life in many dimensions. While benefitting from the media and technological tools in education, at some instances we come up with some drawbacks. Students can learn without boring, much more easily, and in a less time with accessing much more information and also in various formats. Thanks to the technological developments, with ubiquitous learning, online learning, seamless learning, mobile learning, etc. many people can learn better, or continue to their education even if they have any disabilities. On the contrary, they can easily be distracted during studying or get their attention to the course or learning activities, for instance. They can have some difficulties in controlling their motivation, or self-regulation skills. To sum up, they can provide both advantages and disadvantages on their success. In the light of these issues, this quantitative study aims to investigate the relationship between different kinds of media and technology usage of university students and their scholastic performance. This study applied survey research design, specifically cross-sectional study in which the data was collected one point at a time. The participants included students educated from two different universities in Turkey. They were educated at varying disciplines in the Faculty of Education. The data was collected online using with Turkish form of Media and Technology Usage and Control of Self-regulation Scale in paper-based format in the fall semester of 2017-2018 academic year. The participants were responded to 10-item demographic question, 37-item about media and technology usage, 4-item about multitasking, and 7-item about control of self-regulation. The data were analyzed through both descriptive statistics and inferential statistics, specifically Pearson correlation test, independent sample t-test, one-way analysis of variance, and multiple regression analyses. Findings are being analyzed and will be shared at the congress. The findings would be expected to guide instructors in integrating them into the educational settings effectively to attain better learning outcomes and how to attain better learning outcomes in accordance with the media and technology usage patterns of university students. Looking with a retrieved relationship and effect of those tools with students' multitasking and control of self-regulated skills and behaviors on their scholastic performance, the instructors could be able to organize their courses, teaching materials and learning environments much more effectively and in this way, students' learning and achievement could be improved.

Anahtar Kelimeler: Media and technology, media usage, technology usage, achievement, multitasking, control of self-regulation

Disiplinler Arası Öğrenme Aracı Olarak: Robotik

Sinan ÇINAR

sinan.cinar@erdogan.edu.tr, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğrenme yaklaşımlarında ortaya çıkan değişimler eğitim sürecinde gerçekleştirilen etkinliklere de yansımaktadır. Son yıllarda eğitimcilerin üzerinde durduğu yapılandırmacı öğrenme yaklaşımıyla öğrencilerin çevreyle etkileşimi yoluyla bilgiyi kendilerinin yapılandırmalarını sağlayacak öğrenme ortamlarının oluşturulması ön plana çıkmıştır. Bu ortamların oluşturulmasında günümüz öğrenci özellikleri de göz önüne alındığında eğitim teknolojilerinin kullanımı bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Günümüzde kullanımı gittikçe yaygınlaşan eğitim teknolojileri uygulamalarından birisi de birbirine monte edilebilen plastik parçalar ile programlanabilir robotların tasarlanmasıdır.

Öğrenciler özel üretilmiş robotik eğitim materyallerini kullanarak hareket edebilen çeşitli robotlar tasarlayabilmektedir. Bu tür etkinlikler öğrencilerin Fen, Teknoloji, Matematik, Mühendislik (STEM) alanlarındaki becerilerini eğlenceli bir şekilde geliştirmelerini sağlamaktadır (Alimisis, 2013; Bruciati, 2004). Eğitimde robotik etkinliklerinin gerçekleştirilmesi yapılandırmacı öğrenmeye açılmış yeni bir yol olarak görülmektedir (Alimisis et al., 2010; Demo, Moro, Pina & Arlegui, 2012; Goh & Bilal Ali, 2014).

Robotların eğitimde kullanılması fikri, 1980'li yılların başında ortaya çıkmıştır (Papert, 1980) ve bu alandaki son çalışmaların katkısıyla her geçen gün daha da popüler olmaktadır (Druin ve Hendler, 2000). Robotlar eğitimde; öğretim materyali, öğretici akran ve yardımcı öğretmen olarak üç şekilde kullanılmaktadır. Robotis firmasının Dream, Stem Bioroid, LEGO firmasının Mindstorms ve Fishertecnic firmasının RoboPro gibi eğitim kiti, robotların öğretim materyali olarak kullanıldığı en temel örneklerdir. Bu kiti plastik parçalarının birleştirilmesiyle robotun mekanik yapısı, hazır mikroşlemci ve sensörler sayesinde robotun elektronik aksamı ve kendilerine özgü yazılımlarıyla da robotun programlanması kolay bir şekilde yapılabilmektedir (Bruciati, 2004; Lin vd., 2009).

İlköğretim ve ortaöğretim düzeyinde robotların öğretim materyali olarak kullanıldığı çalışmalar incelendiğinde, öğrencilerin problem çözme ve matematiksel düşünme becerilerine (Hussain, Lindh & Shukur, 2006; Kapa, 1999), cinsiyet farklılıklarına (Beisser, 2005), STEM alanlarındaki başarı düzeyine (Barker & Ansorge, 2007; Mitnik, Nussbaum & Soto, 2008; Nugent, Barker & Grandgenett, 2008; Nugent, Barker, Grandgenett & Adamchuk, 2009; Williams, Ma, Prejean, Lai & Ford, 2007; Koç ve Şenol, 2012; Özdoğru; Eraslan vd., 201) odaklanıldığı ve olumlu sonuçlar elde edildiği dikkat çekmektedir.

Çocukların STEM alanlarına ilgilerinin ilk ve ortaokul çağlarından itibaren oluştuğu düşünüldüğünde bu konuda yapılacak çalışmaların önemi ortaya çıkmaktadır. Eğitimde robotik aktivitelerinin gerçekleştirilmesi de öğrencilerin STEM alanlarına yönelik ilgi ve becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir potansiyele sahiptir. Bu nedenle robotik eğitiminin nasıl yapılması gerektiğine yönelik öğretmenlere anlayış, bilgi ve beceri kazandıracak hizmet-öncesi ve hizmet-içi çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Disiplinler arası Eğitim, Robotik,

A Case-Based Instruction with a Specifically Designed Course: ICT Ethics

Selcan Kilis

k1selcan@gmail.com, Giresun University

Ahmet Murat Uzun

auzun@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe University

Abstract:

In an information society, use of technology has become prevalent in educational settings. While benefitting from any source of information or document retrieved from the Internet, sometimes users can ignore ethical issues to the some extend, which is of vital importance and critical problem that taken into consideration carefully. In this basis, this study aims to investigate the teacher candidates' perspectives on ethical issues in the use of information and communication technology and also the effectiveness of specifically designed course with a case-based instruction. With this aim, this study was conducted with teacher candidates (senior students) from the Department of Computer Education and Instructional Technology in Giresun University, Turkey. The participants were selected with convenience sampling method and included 26 teacher candidates. The current study adopted a case based research from qualitative research design types. The research context was a specifically designed elective course named as ICT Ethics to the students educated at the Department of Computer education and Instruction. The course was designed particularly cased-based instruction and aims to teach the topics including ethics, ethical concerns and problems in information and communication technology, ethical issues in teaching and ICT teaching as well as depth investigation of sample cases including plagiarism, cyberbullying, phishing, unauthorized access, privacy, violation of personal rights, security, and professional teaching ethics. The data was collected with a self-developed instrument at the beginning of the course and then at the end of the course at falls semester in the academic year of 2017-2018. The instrument includes 14-item open-ended questions in addition to 4-item demographics and other questions for an overall evaluation of aforementioned course. The data was analyzed qualitatively, specifically deductive content analysis. The accuracy and objectivity of qualitative coding was provided with interrater coding. Transcript analysis generated themes, codes and sub-codes after providing interrater agreement. The findings indicated that teacher candidates were not aware of the importance of ethical issues in using ICT at adequate level, but with a case-based instruction, students learned effectively and covered all course topics in-depth. The findings also indicated that almost all of the students favored the specifically designed course because of both the covered topics and also instructional methods and strategies that applied in the course. They further added that they were aware of the importance of ethical issues in using and benefitting from any document and/or information retrieved from the Internet. They also declared that they should teach ICT ethics to their future students and therefore favored the renewal of ICT curriculum for K12 education in which ICT ethics has already been included. They lastly stated they will be more careful in using and benefitting anything from the Web after the aforementioned course.

Keywords: Case-based instruction, ethics, information ethics, ICT ethics, ethical concerns

Blok Temelli Programlama Sitelerinin Göz İzleme Tekniği ile Kullanılabilirlik Analizi

Kaan DİLMEN

kaandilmen18@gmail.com, Yıldız Teknik Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bilgisayarların istediğimiz çıktıları verebilmesi için programlanmaları gerekmektedir. Bunun için yazılım mühendisleri kendi bilgi birikimlerini kullanarak programlamayı kolaylaştırmak için programlama dillerini geliştirmişlerdir. Her yeni programlama dili bir önceki kullanılan dilin zayıflıklarını giderecek yeni metotlar geliştirmektedir. Yüzyıldan fazla zamandır kullanılan metin tabanlı programlama dillerinin yerini günümüzde blok temelli programlama dilleri almaktadır. Soyut bir kavram olan programlama, blok temelli programlamanın görsel imgeler üzerinden ilerlemesiyle daha somut bir hal almaktadır. Blok temelli programlama dilleri kullanıcının metinsel kod yazma işini görsel blokların içine gömerek kullanıcıların basit sürükle bırak hareketleri ile birbiri içine geçen yapboz ya da legolar halinde kodlama yapmasına imkan sağlamaktadır. BTP ile programlar, oyunlar, animasyonlar, sunumlar ve insanların yaratıcılığına kalmış daha birçok bilgisayar uygulamasını en az hata ve en kısa zaman içerisinde yapmalarına olanak sağlamaktadır. Bu çalışmamızda sıklıkla kullanılan blok temelli programlama sitelerinden Scratch ve Code'un yanı sıra Google Blockly ve Snap siteleri de çalışmaya dâhil edilmiştir. Blok temelli programlama sitelerinin kullanılabilirlik düzeyleri etkililik, verimlilik ve memnuniyet açısından incelenmiştir. Ayrıca programlama yaparken problem ile baş etme düzeyleri, blok programlama sitelerinde kaybolma durumları, blok programlama ile ilgili bilgilerini farklı blok programlama sitelerine aktarıp aktaramadıklarına bakılmıştır.

Araştırmanın modeli olarak durum çalışması seçilmiştir. Durum çalışmalarında verilerin zenginleştirilmesi ve doğruluğunun artırılması için birden fazla veri toplama yöntemi kullanılır. Araştırmaya konu olan blok temelli programlama siteleri ile sınırlı olan bu çalışmada; nicel veriler için göz izleme cihazının verdiği ekran koordinat bilgileri kullanılırken, nitel veriler için katılımcı gözlem formları ve anketler birlikte kullanılmıştır. Kullanılabilirliğin değerlendirilmesinde kullanıcı katılımına dayalı gözlemsel ve fizyolojik teknikler kullanılmıştır. Gözlemsel teknikte araştırmacı, katılımcı davranışlarını ve düşüncelerini gözlem formuna kayıt ederken; fizyolojik teknikte göz izleme yöntemi kullanılmıştır. Blok programlama sitelerinin kullanılabilirlik açısından etkili olup olmadığını ekran görüntü kayıtlarına ve gözlem formlarına bakarak, verimliliği göz izleme ve fare hareketlerinden, memnuniyetlerini de memnuniyet ve gözlem formlarından anlaşılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu özel bir kolejde öğrenim gören 4.,5. ve 6. sınıf öğrencilerini kapsayan 15 öğrenci oluşturmaktadır. Nielsen'in 2004 yılında kullanılabilirlik testlerinde, katılımcı sayılarının ara yüzde oluşan problemlerin tespiti arasındaki ilişkiyi incelemiş, 15 katılımcının %100,8 katılımcının %90,5 katılımcının ise %80 oranında problemlerin tespit edebildiği gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: blok temelli programlama, kullanılabilirlik, göz izleme

Ortaokul Öğrencilerinin Bilgisayar Oyunu Bağımlılık Düzeylerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Aslınur Bakış
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Ertuğrul Usta
ertugrulusta@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Ahmet Naci Çoklar
ahmetcoklar@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Yaşadığımız çağın vazgeçilmezi olan bilgisayar, internet ve oyun hayatın her anında yer almakta ve yaş aralıkları ne olursa olsun her bireyin ilgisini çekmektedir. Günümüzde eğlence araçlarının başında ise bilgisayar oyunları gelmektedir. Bununla birlikte bireyler zamanının büyük bölümünü bilgisayar başında geçirerek doğal hayattan kopmakta ve bireylerin birbirleri ile iletişimleri azalmaktadır. Oyun çocuğun kendi deneyimleri ile öğrenmesi yöntemidir. Oyun, sonucu düşünülmeden, eğlenmek amacıyla yapılan hareketlerdir (Yavuzer, 2010). Geçmişte oyun parklarında ve sokaklarda arkadaşlarla birlikte gerçekleştirilen gerçek etkinlikler olan oyunlar, günümüzde evlerde ya da internet kafelerde video oyunları ve bilgisayar başında gerçekleştirilen sanal etkinlikler haline gelmiştir (Horzum, 2011). Günümüz çocukları y nesli, milenyum çağı, dijital yerli vb. isimlerle anılmaktadır (Odabaşı, 2009). Dijital yerliler olarak adlandırılan, dijital teknolojinin hızla geliştiği bir ortamda doğup büyüyen bu çocuklar; bilgisayarlar, cep telefonları, dijital müzik çalarlar, video oyunları ve diğer dijital çağın oyuncakları ile iç içe yaşamaktadırlar. Dijital göçmen adı verilen kendilerinden önceki diğer nesillerle tamamen aynı dili konuşamayan bu çocuklar için aynı anda birçok iş yapmak, internette müzik indirmek, cep telefonuna mesaj almak gibi faaliyetler önemlidir. Ayrıca grafiksel verileri metinsel verilere tercih eden dijital yerliler için hemen tatmin edilmek ve sık sık ödüllendirilmek önemli olduğu için oyun oynamayı birçok etkinliğe tercih etmektedirler (Prensky, 2001).

Bu çalışmada bilgisayar dersi alan ortaokul öğrencilerinin bilgisayar oyunu bağımlılık düzeylerinin ve bilgisayar oyun tercihlerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Konya İli Selçuklu ilçesinde bulunan bir ortaokulda okuyan 243 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak çocuklar için bilgisayar oyun bağımlılığı ölçeği ve başarı testi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, Bilgisayar dersi alan öğrencilerin en çok aksiyon en az ise kıyafet giydirmeye, makyaj yapma oyunlarını oynadığı sonucu elde edilmiş, bilgisayar oyunları bağımlılığında cinsiyet, sınıf, evde bilgisayar kullanımı açısından anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna varılmıştır. Benzer şekilde bilgisayar oyun oynama ile bilgisayar dersi başarısı arasında anlamlı ilişki olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Bilgisayar Oyunları, Oyun tercihleri, Bağımlılık

Öğretim Yönetim Sistemi Uygulamalarının Öğrenci Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi: EBA Ders Modülü Örneği

Cem SEZER

cmszr09@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Agah Tuğrul KORUCU

akorucu@konya.edu.tr, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Ahmet Naci ÇOKLAR

acoklar@konya.edu.tr, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Web araçlarının eğitim alanında kullanımı sürekli olarak artmaktadır. Bu araçlardan biri olan öğrenim yönetim sistemlerinin eğitimde kullanım oranı her geçen gün yaygınlaşmaktadır. Bu doğrultuda araştırmanın amacı öğrenim yönetim sistemi uygulaması olan “EBA Ders Modülü” nün” öğrenci tutumlarına etkisini incelemektir. Tarama modelinde yapılan çalışmada çalışma grubunu Konya ili Çumra İlçesi Merkez Atatürk Ortaokulunda öğrenim gören 152 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada ilk olarak öğrencilerin aktif ve düzenli olarak sistemi kullanmaları sağlanmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen 18 soruluk 3'lü likert tipinde “Eba Ders Modülü Öğrenci Tutumları Anketi” kullanılarak sistem öğrenci tutumlarına göre incelenmiş ve sonuçlar yorumlanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde bilgisayar destekli istatistik paket programı olan SPSS kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin “EBA Ders Modülü” ne” karşı olumlu tutum sergilediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler:ÖYS, EBA, tutum, başarı, web teknolojileri

Eğitim Bilişim Ağı Gezinme Bağlantılarının Kullanılabilirliğinin Değerlendirilmesi

Cem SEZER

cmszr09@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Agah Tuğrul KORUCU

akorucu@konya.edu.tr, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Şemseddin GÜNDÜZ

sgunduz@konya.edu.tr, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bilgiyi arama ve bilgiye ulaşma etkinliklerinin tamamına yakını günümüzde web siteleri aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Bu etkinliklerin sonucunda web siteleri yığılan bilgilerin merkezi haline gelmiştir. Yığılan bilgi vb. kısıtlılıklar web sitelerinin kullanılabilirliğini ve nasıl biçimlendirildiğinin önemini gündeme taşımıştır. Bu bağlamda öğrencilerin Eğitim Bilişim Ağı gezinme bağlantılarının kullanılabilirliğine yönelik memnuniyet düzeyleri incelenmiştir. Çalışmada EBA gezinme bağlantılarının kullanılabilirliğine yönelik eğitim ortamlarındaki memnuniyetin araştırılması ve bu araştırma ile kullanılabilirlik kriterlerinin karşılanmasına yönelik öneriler sunulması amaçlanmaktadır. Bu nedenle EBA web sitesini kullanan ortaokul öğrencilerinin görüşleri önemli yer tutmaktadır. Çalışma grubu, 2017-2018 Eğitim – Öğretim yılı Konya ili Çumra ilçesinde bulunan Merkez Atatürk Ortaokulu bünyesinde öğrenim görmekte olan 147 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmada öncelikli olarak Kamu İnternet Siteleri Rehberi Projesi (KAMİS) kapsamında geliştirilmiş rehber ilkelerden “Görsel Tasarım ve Kullanıcı Arayüzü Özellikleri - Bağlantılar” bölümü öğrencilere örneklerle açıklanmıştır. Veri toplama aracı olarak; KAMİS projesi kapsamında belirlenen “Bağlantı” kısmı kriterleri araştırmacılar tarafından ilk olarak çalışma grubuna uygun olarak 10 madde ile sınırlandırılmış ve geliştirilen 3'lü likert (1:Katılmıyorum, 2:Kısmen Katılıyorum, 3:Katılıyorum) “EBA Memnuniyet Anketi” ile öğrencilerin EBA gezinme bağlantıları hakkında memnuniyet durumlarına ulaşılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eba, Fatih projesi, ortaokul, kullanılabilirlik, tutum

Ailelere Göre İnternette Çocukları Bekleyen Riskler ve Bu Risklere Karşı Alınması Gereken Önlemler

Zuhal Özgün
ozgunbote@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Aslıhan Saban
aslihansaban@konya.edu.tr, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Ertuğrul Usta
ertugrulusta@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Evlerde ve okullarda internet erişim imkânlarının artması sonucu, çocukların internete erişme ve internet kullanma oranları artış göstermiştir. Çocuklarının eğitimine faydalı olacağını düşündükleri için birçok aile çocuklarına internet imkânını sunmaktadırlar. Aileler çocuklarına bu imkânı sunarken onları da büyük sorumluluklar beklemektedir. İnternet çocukların dünyayı keşfetmeleri, öğrenmeleri ve eğlenmeleri için mükemmel bir ortam sunmasına karşı, özellikle çocuklara yönelik gözlenen bir takım riskleri bulunmaktadır.

Yasal olmayan, şiddet ve cinsellik içeren sitelere kolay erişim, tehlikeli insanlarla iletişim, oyunlara aşırı bağımlılık başta gelen riskler arasındadır. Öte yandan uyuşturucu kullanımı ve terör gibi yasal olmayan yollara destek arayanlar, interneti propaganda aracı olarak kullanmaktadırlar. Araştırmalar birçok çocuğun internette kandırıldığını ve bu nedenle de istismarla karşılaştığını göstermektedir. Çocukların müstehcen yayın ya da şiddet içeren internet sitelerine tesadüfen ve kolaylıkla girebiliyor olması, yaşına uygun olmayan görüntülerle karşılaşması, kimliği belirsiz ve tehlikeli kişilerce kandırılma ya da taciz edilme ihtimali tüm yaşantılarını etkileyecek ve kalıcı izler bırakacak sonuçlar doğurabilmektedir. Çocukların isteyerek veya istemeyerek internette karşılaştıkları müstehcenlik, şiddet ve korku içeren materyallerin çocuk gelişimine etkisi de olumsuz olacaktır.

Bu araştırmanın amacı, Zübeyde Hanım Orta Okulu'nda öğrenim gören öğrenci ebeveynlerinin internet ortamında çocuklarını bekleyen riskler ve bu risklere karşı almaları gereken önlemler konusundaki görüşlerini tespit etmektir. Zübeyde Hanım Orta Okulu'nda öğrenim gören kırk beş öğrencinin ebeveynlerini kapsayan bu çalışmada; veriler anket uygulama yöntemi ile elde edilmiştir. Uygulanan ankette ebeveynlere iki tane açık uçlu soru sorulmuştur. Anketlerdeki veriler incelenerek bulgulara dönüştürülmüş ve tablolar düzenlenerek yorumlanmıştır. Araştırmanın evreni 2016-2017 yılı Mayıs ayında Zübeyde Hanım Orta Okulu'nda öğrenim gören 45 öğrencinin ebeveynlerinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler:internet, risk, bağımlılık, aile

Eğitim Bağlamında Oyunlaştırma Çalışmaları: Sistematik Bir Alanyazın Taraması

Meryem Fulya GÖRHAN
meryemgorhan@hacettepe.edu.tr, Hacettepe Üniversitesi
Süleyman Sadi SEFEROĞLU
sadi@hacettepe.edu.tr, Hacettepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eğitimde yeni bir yaklaşım olarak değerlendirilebilecek olan oyunlaştırma alanyazında, bir etkinlik sırasında oyun unsurlarının kullanılması olarak tanımlanmaktadır. Kişilerin verilen görevi başardığında ödüllendirilmesi amacıyla puan veya rozet gibi unsurların kullanılması oyunlaştırmanın eğitimde kullanımına birer örnektir. Bu çalışmada eğitimde oyunlaştırma ile ilgili mevcut çalışmaların ortaya konması, oyunlaştırmanın öğrenme performansına etkisinin incelenmesi ve incelenen çalışmalarda karşılaşılan sorunların ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda “eğitimde oyunlaştırmaya yönelik çalışmalar; Çalışma grubu özelliklerine göre nasıl bir dağılım göstermektedir?, İncelenen değişkenlere göre nasıl bir dağılım göstermektedir?, Oyunlaştırma unsurlarına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?, Kuramsal temellerin sunulmuş olma durumuna göre nasıl bir dağılım göstermektedir?, Eğitime hangi somut katkıları getirmektedirler? ve Ortaya çıkan sorunlar nelerdir?” şeklinde belirlenen araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

Alanyazındaki bu amaç doğrultusunda gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde alandaki eğilimlerin belirlenmesi sürecinde ilgili çalışmalarda çoğunlukla yıl, örneklem özellikleri, çalışma türü, değişken çeşitleri ve ülke menşesi gibi değişkenler açısından ele alındığı görülmüştür. Bu çalışmada da eğilimler ortaya konulurken, “örneklem özellikleri ve incelenen değişkenler” açısından çalışmaların dağılımı sunulmuştur. Oyun etkinliklerinde oyunlaştırmaya ait puan, seviye, liderlik tablosu, rozet, zorluk, sosyal katılım, kişiselleştirme vb. unsurlar bulunmaktadır. Bu unsurların her birinin öğrenmeye farklı etkileri olabilmektedir. Bu nedenle de bir çalışmada oyunlaştırma unsurlarından hangilerinin incelendiğinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Alanyazın taramasının yapılması sürecinde öncelikle Web of Science ve ULAKBİM veri tabanlarında “oyunlaştırma” ve “öğrenme” kelimeleri ile bir tarama gerçekleştirilmiştir. Bu tarama sonucunda 1222 çalışmaya ulaşılmıştır. Daha sonra tarama işlemi “deneysel” kelimesi ile filtrelenerek çalışma sayısı 123’e indirilmiştir. Bu çalışmalar arasında, çalışmanın “deneysel bir çalışmaya dayalı olması, eğitim alanıyla ilişkili olması, oyunlaştırma çalışması olması (oyun tabanlı eğitim olmaması), makale ya da bildiri olması ve tam metin olarak yayınlanmış olması” gibi ölçütleri sağlayan 21 çalışma incelenmek üzere belirlenmiştir.

Bulgulara göre, incelenen çalışmalarda en çok 18-34 yaş aralığındaki kişilerle ve deneysel çalışmalar için geniş çaplı örneklemlemlerle (100’den fazla) çalışılmıştır. Ayrıca incelenen çalışmalarda en çok “performans, derse katılım ve motivasyon” gibi değişkenlerin ele alındığı görülmüştür. Bu arada demografik değişkenlerden sadece cinsiyet incelenirken, algı, bilişsel yük vb. bilişsel değişkenlerin daha çok incelenmiş olması dikkat çekici bir nokta olarak göze çarpmaktadır. Puan ve liderlik tablosu en fazla incelenen oyunlaştırma unsurlarıdır. Oyunlaştırma çalışmalarının en fazla öz belirleme kuramı, işbirlikçi yaklaşım ve motivasyon kuramları ile ilişkilendirilmesine rağmen birçok çalışmanın kuramsal bir temele dayandırılmadığı ve bu konuda eksiklikler bulunduğu görülmektedir. Oyunlaştırmanın öğrenme performansını artırdığı sonucuna doğrudan ulaşan 7 çalışma; dolaylı olarak ulaşan ise 16 çalışma bulunmaktadır. Ulaşılan bulgulardan birisi de incelenen deneysel çalışmalarda uygulama sürecinde birtakım sorunların yaşandığı şeklindedir. Örneğin teknik sorunlar, “kullanıcıların teknoloji kullanım becerilerinin yetersiz kalması, özellikle liderlik tablosunda geride kalan bazı kişilerin etkinliği moral bozucu bulmaları, etkinlikteki seviyenin fazla yüksek/zor bulunması, ilginin zamanla azalması” şeklinde sıralanmaktadır.

Bu çalışmanın bulgularının, eğitimde oyunlaştırma alanında çalışma yapacak araştırmacılara, çalışmanın gerçekleştirilmesi sürecinde; çalışmanın ilişkilendirileceği kuramlar, uygulanacak yöntem, çalışma grubunun seçimi, kullanılacak demografik değişkenler vb. açılardan nasıl bir yol izlenmesinin

daha uygun olabileceği konusunda fikir vereceği umulmaktadır. Bu bağlamda ayrıca cinsiyet, yaş vb. demografik değişkenlerle bilişsel değişkenlerin etkileşiminin oyunlaşmadaki etkilerine yönelik çalışmaların yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler:Eğitimde oyunlaştırma, alanyazın taraması, eğitim, öğrenme performansı

Öğretmen Adaylarının E-Kitaplar Hakkındaki Görüşleri

Moussa MOYENGA
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Ertuğrul USTA
ertugrulusta@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Ahmet Naci Çoklar
Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızlı gelişmesi ile birlikte teknoloji ürünü aygıtlar insan hayatının her yerinde bulunmakta, kullanılmakta ve insanların her anını etkilemektedir. İletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve özellikle internet geliştirmesi ile elektronik ortamda, sayısal (dijital) bir biçime dönüştürerek çok daha hızlı işlenebilir ve iletilebilir hâle getirmesidir. Bu bağlamda, internetin Türkiye’de yaygınlaşmaya başlamaması ve sonrasında bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişimin bir sonucu olarak ortaya çıkan elektronik kitaplar bugün kısaca e-kitap olarak adlandırılmaktadır (Öngöz, 2011). E-kitap, elektronik ortamda yayımlanan ya da elektronik ortama aktarılarak bu ortamda kullanılan, çeşitli yazılımlar ve cihazlarla okunabilen ya da izlenebilen metin ve resim barındıran bir medya biçimidir (Gürcan, 2005).

İki binli yıllara gelindiğinde, yeni nesil akıllı telefonlar, tablet bilgisayarlar ve diğer mobil araçlar güçlü donanımsal özellikleriyle etkileşimli kitapların gelişmesinin önünü açmıştır ve elektronik kitapların kullanımı gittikçe artmaktadır. Günümüzde sınıflarda elektronik kitapların kullanımı artan bir eğilim göstermektedir. Elektronik kitaplar, basılı kitapların sayısallaştırılmasıyla elde edilen veya elektronik ortamda üretilen elektronik metinlerdir. Düz metinlerden farklı olarak resim, animasyon, ses, müzik, video ve hyperlinkler içerebilirler. Bu yönde “Buna bağlı olarak özellikle” ekranı bulunan herhangi bir donanımda okunabilirler, özel tasarlanmış bir donanıma ihtiyaç duyulmamaktadır (Önder, 2010).

Bu çalışmanın amacı öğretmen adaylarının e-kitap denilen etkileşimli kitap ya da elektronik kitaplarda bulunan özellikler hakkındaki görüşlerinin belirlenmesidir. Ayrıca çalışmada, söz konusu teknolojilerin kullanımındaki temel becerilerin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Çalışma bir Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri (BÖTE) bölümünde öğrenim görmekte olan birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf 77 erkek ve 59 kız olmak üzere toplam 136 kişi gerçekleştirilmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre; cinsiyet, aile geliri, sınıf değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Ancak elektronik kitapları önceden kullanmış olan öğrenciler ile kullanmayanlar arasında anlamlı bir fark olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler:BÖTE öğrencileri, e-kitap, elektronik kitap

Eğitimin Geleceği: Bilgisayım ve Algoritmik Düşünce

Uzay Çetin
uzay00@gmail.com, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Seth Lloyd Programming the Universe adlı kitabında şöyle söylüyor, "Evrendeki her atom, her parçacık bilgi kaydeder. Bu parçacıklar arasındaki her bir çarpışma, ne kadar küçük olursa olsun, meydana gelen her bir etkileşim sistematik bir biçimde o bilginin işlenmesidir." Buradaki iki kritik nokta, bilginin kaydı ve bilginin işlenmesidir. Bilindiği üzere bunlar modern programlamanın temel unsurlarıdır. Demek ki, sadece bilgisayarlar bilgi depolayan ve o bilgiyi işleyen aygıtlar değildir. Evrenin kendisi de baştan sona bilgi işleyen devasa bir sistemdir. Bu bakış açısı bizi doğal olarak, düşüncenin de bir bilgisayar işlemi olduğu sonucuna götürür. Düşüncenin bir bilgisayar işlemi olduğuna dair inancımız olmasaydı, bilimsel araştırmaların gözbebeği yapay zekâ çalışmaları belki de hiç başlamazdı.

Doğadaki sayısız bilgisayım bir diğer örnek Venus-flytrap bitkisidir. Bu bitki, sinekleri cezbeden bir salgı üretir ve içinde bulunan tetikleyici tele bir sinek 20 saniye içinde iki kez dokunduğunda birden kapanır. Diğer bir ifadeyle bu bitki, beyni olmamasına rağmen, bilgisayım yapar. Bu bitkinin işleyişini taklit eden bir simülasyonu, ortaokul öğrencileri ile birlikte NetLogo programlama dilini kullanarak yazdığımızda, çocukların programlamadan büyük keyif aldıklarına şahit olduk. NetLogo içinde sosyolojiden, biyolojiye, kimyadan fiziğe birçok disiplinde simülasyon yapabildiğiniz bir programlama ortamı sağlar. Ciddi bilim insanları kadar, ortaokul ve lise çocuklarını da cezbedecek kullanıcı dostu, platform bağımsız ve ücretsiz bir programlama dilidir. Venus-flytrap bitkisinin adım adım nasıl işlediğini, yani algoritmasını bildiğimiz için, bitki ve sineğin simülasyonunu rahatça yapabiliyoruz, (1) Böcekler en yakın cezbedici noktaya gider. (2) Eğer böcek bitkinin merkezindeki tele dokunursa, Bitki kapanır ve böceği sindirir!

Bilgisayar temelli simülasyon, bize farklı senaryoları denemek için muhteşem bir laboratuvar imkânı sunar. Böcek sayısını arttırsak ne olur acaba? (Simülasyonda, bitki karadeligi andırır hale gelir ve bütün böcekleri yutar.) Peki hem böcek sayısını arttırır hem de bitki sayısını arttırsak ne olur? (Böcekler tıpkı yapay öğrenmede sıkça kullanılan K-Means kümeleme algoritmasını andırarak bir biçimde en yakın bitki merkezlerine doğru yönelir. Belirli bir süre için, merkez noktası farklı bitkiler olan kümelenmeler ortaya çıkar.) Oldukça basit bir modelin, ufak değişikliklerle bu kadar zengin sonuçlar doğurması şaşırtıcı derecede güzeldir. Programlama ve simülasyonun, merak duygusunu geliştiren, bilinmeyen öğrenmeye dair heyecan uyandıran yani bilimi sevdiiren bir yanı vardır. Yeri gelmişken söyleyelim, teleskop astronomiyi, mikroskop biyoloji temellerinden değiştirdi. Bilgisayar ve simülasyon ise tüm bilimlere kökünden değiştirmektedir. Geleceğin eğitimi de bundan kendi üzerine düşen payı alacaktır. Alternatif senaryoları deneme gücü, simülasyonun en önemli artlarından biridir. John McCarthy 1956'da düzenlediği konferansta yapay zekâyı şu şekilde tanımlamıştır: "Bu araştırma, zekâ gerektiren öğrenmenin tüm yönleri ile birlikte bir makine tarafından simüle edilebileceği varsayımından yola çıkar." Bilimin en ileri konularından olan yapay zekânın, dünyaya ilk adımlarını atışında bile simülasyon kendini hissettirir. Amaç insan zekâsının bir benzerini makinelerde ortaya çıkarmaktır.

Çağın bilim ve teknolojisine yön verebilecek, çok boyutlu ve disiplinler arası düşünebilen gençlere ve bu gençleri yetiştirecek bir eğitim modeline ihtiyacımız var. Geleceğin eğitiminin merkezine, bilgisayım ve algoritmik düşünceye dayalı bakış açısının konulması gerektiğine inanıyoruz. Bu çalışma ile geleceğin eğitim modeline dair tasarılarımızı sunuyoruz.

Anahtar Kelimeler: Algoritma, simülasyon, programlama, kodlama, yapay zekâ

Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Öz-Yönetimli Öğrenme Becerilerinin İncelenmesi

Burak YILMAZSOY
burakyilmazsoy@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Mehmet KAHRAMAN
kahraman@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eğitim alandaki değişim ve gelişim süreci öğrencilerin öğrenme alışkanlıkları üzerinde değişikliklere neden olmakta ve öğrenenlerin içsel öğrenmelerine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Öz-yönetimli öğrenme öğrencilerin hedeflerine ulaşmak için kendi kendine öğretim planlamalarını yapması ve süreci takip etmesi olarak tanımlanabilir. Öz-yönetimli öğrenme genel olarak tanımlandığında; bireylerin hedeflerini netleştirmek, öğrenme ihtiyaçlarını belirleme, öğrenme için uygun stratejileri seçme, değerlendirme ve öğrenme kaynaklarını belirlenmesi konusunda başkalarının desteği ile ya da dışarıdan destek olmadan süreç için öncelik (inisiyatif) almasıdır. Öğrenenlerin kendi öğrenme yöntemlerine göre başarı durumları ve istekleri değişebilecektir. Dünyada ve ülkemizde gelişim ve değişim sürecinde olan eğitim sisteminde uzaktan eğitim öğrencilerinin ders istek ve öğrenme yöntemleri önem taşımaktadır. Öğrencilerin derse karşı olan ilgisi, kendi amaçları doğrultusunda eğitim programını yönlendirmesi ve takip etmesi öğrenci başarısı üzerinde etkili olabilecektir. Öz-yönetimli öğrenmede öğrenenin özelleştirilmesi durum sürecin yalnız olmasını gerektirmemektedir. Öz-yönetimli öğrenme bireyin kendi öğrenme durumu gibi kavranırsa da grup etkinlikleriyle de öz-yönetimli öğrenme gerçekleştirilebilir. Uzaktan eğitimde de sanal sınıf ortamında gerekli ortam sağlandığında grup olarak öz-yönetimli öğrenme ortaya koyulabilecektir. Öz-yönetimli öğrenme ile ilgili literatür incelendiğinde öğrenenlerin öğrenme ihtiyacını ve öğrenme hedeflerini belirlediği, öğrenme süreçlerini yönettiği, zaman yönetimini yaptığı, alternatif öğrenme yollarını kullandığı, isteklendirme içinde olduğu, derse karşı ilgili olduğu ve öğrenme konusunda sorumluluk aldığı görülmektedir.

Bu araştırma uzaktan eğitim öğrencilerinin öz-yönetimli öğrenme beceri düzeylerinin cinsiyet, üniversite, bölüm, lisansüstü çalışma yapma istekleri, öğrenim düzeyi, yaş değişkeni ve genel not ortalaması değişkenleri açısından incelenmesini amaçlamaktadır. Alanyazın incelendiğinde bu alanla ilgili yapılan çalışmaların yaygın olarak yurtdışı kaynaklı olduğu, ülkemizde bu alanda yapılan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Değişme sürecinde olan eğitim sisteminde uzaktan eğitim öğrencilerinin öz-yönetimli öğrenme durumlarının ehemmiyet arz etmesi, alanda yapılan çalışmaların sınırlı olması ve yapılacak yeni araştırmalara yön vermesi durumu araştırmanın önemini arttırmaktadır.

Uzaktan eğitim öğrencilerinin öz-yönetimli öğrenme becerileri düzeylerinin incelendiği bu çalışma tarama modeline göre tasarlanmış betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma grubunu Facebook sosyal ağına üyeliği bulunan uzaktan eğitim öğrencileri oluşturmaktadır. Veri toplama aşamasında bir ölçek ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Uzaktan Eğitim öğrencilerin öz-yönetimli öğrenme becerileri düzeylerini tespit etmek amacıyla Aşkın (2015) tarafından doktora tezi kapsamında geliştirilmiş olan "Öz-Yönetimli Öğrenme Becerileri Ölçeği" kullanılmıştır. 5'li likert tipinde 21 maddeden oluşan Öz-Yönetimli Öğrenme Becerileri Ölçeğindeki her bir soru için katılımcılara; 1 (Hiçbir Zaman), 2 (Nadiren), 3 (Bazen), 4 (Genellikle), 5 (Her Zaman) derecelerinde puan verilir. Anket sonucunda elde edilen minimum puan 21, maksimum puan 105'dir. Ölçeğin güvenirlik çalışmalarında, Alpha değeri .895 olarak bulunmuştur. Devam eden araştırmada verilerin analizinde betimsel istatistikten yararlanılacaktır.

Kaynakça

Aşkın, İ. (2015). Üniversite öğrencilerinin öz-yönetimli öğrenme becerilerinin incelenmesi. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Anahtar Kelimeler:uzaktan eğitim, öz yönetim, isteklendirme

Yeni Medya - Sosyal Medya ve Web Teknolojilerinin Eğitimde Kullanılması

Burak YILMAZSOY
burakyilmazsoy@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Mehmet KAHRAMAN
kahraman@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Teknolojinin hızla gelişim sağlamasıyla teknolojik aletler fiziksel ve donanımsal olarak değişirken, internet teknolojilerinde de değişiklikler meydana gelmiştir. Günümüzde birçok kişi internet ve sosyal ağ kullanıcılarıdır. Bu süreçte geleneksel medya değişim ve gelişim göstererek yerini yeni medya'ya (sosyal medya) bırakmıştır. Araştırmada geleneksel medya, sosyal medya, Web 1.0, Web 2.0, Web 3.0 ve Web 4.0 teknolojilerinin eğitsel alandaki kullanımları incelenmiştir.

Geleneksel medya televizyon, radyo ve sinema gibi medya araçlarını temsil etmekte ve tek yönlü iletişime imkan vermektedir. Yeni medya ise (Sosyal medya) geleneksel medyadan farklı, daha aktif ve etkileşimli medya modelidir. Sistem etkileşimde bulunulmasına imkan vermekte ve kişilerin ortamı sahiplenmesini sağlamaktadır. Web teknolojilerini incelediğimizde Web 1.0 teknolojisi, kullanıcıların herhangi bir etkileşimde bulunamadığı, html altyapısıyla görsel medyanın kısıtlı olduğu, metinlerden oluşan web siteleridir. Web 2.0 teknolojileri kullanıcıların veri ve bilgi paylaşabildiği, iletişim ve etkileşimde bulunabildiği, yüksek görsel medyanın yer aldığı platformlar olarak tanımlanabilir. Örnek olarak, Facebook sosyal ağı web 2.0 teknolojisidir. Web 2.0 kullanıcılar arasında bağlantı kurmak için kullanılmaktayken, Web 3.0 bilgiler arası bağlantı kurmak için kullanılmaktadır. Yapısıyla veri tabanına benzetilebilir, bu teknoloji veriler hakkında çıkarım yaparak kullanıcıya sonucu iletmektedir. Web 4.0 teknolojisinde ise uygulamalarının yapay zekâ teknolojisinden ve artırılmış gerçeklik (Augmented Reality) teknolojisinden faydalanması bekleniyor.

Bu araştırmada da yeni medya (sosyal medya) ve web teknolojilerinin eğitsel kullanımlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Verilerin toplanması amacıyla ilgili alanyazın taraması ve doküman incelemesi yapılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler araştırmanın amaçlarında belirlenen konu başlıklarına göre betimlenmiş ve yorumlanmıştır.

Elde edilen veriler incelendiğinde; gelişen teknoloji ve web teknolojileriyle birlikte tek yönlü iletişime olanak veren geleneksel medyanın, yeni medya yani sosyal medyaya dönüşerek çift yönlü iletişime imkan verdiği, uzaktan eğitimde sosyal medya kullanımının yüksek iletişime olanak sağladığı, bu iletişimin öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci iletişiminde ve etkileşimde etkili olduğu, işbirlikçi eğitimi desteklediği, öğretmenlerin ders materyallerini hızlı paylaşabildiği ve hızlı dönüt alabildiği, daha sosyal bir ortam olduğu, çekingen yapıda olan ve kendini fiziki ortamda ifade edemeyen bireylerin kendilerini ifade etme ve paylaşımında bulunabilmelerine imkan sağladığı, görsel kaynak ve materyallerin paylaşımına imkan vermesi gibi olumlu yönlerinin olduğu çıkarımları yapılmıştır. Yeni medyanın eğitim alanında kullanımının eğitim sürecini hızlandırabileceği, iletişimi ve başarıyı arttırabileceği sonuçları çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler:yeni medya, sosyal medya, web teknolojileri, web 2.0, web 3.0

Uzak Eğitimde Web Araçları Kullanımının Etkileri

Savaş Özbey

savasozbey@windowlive.com, Afyonkarahisar Dumlupınar Bilim ve Sanat Merkezi

Hidayet Kılcan

hidayetkilcan@gmail.com, Afyonkarahisar Dumlupınar Bilim ve Sanat Merkezi

Tuğçe Özden Çınar

tugceozdencinar@gmail.com, Afyonkarahisar Dumlupınar Bilim ve Sanat Merkezi

Yakup Saban

yakupsaban@hotmail.com, Afyonkarahisar Dumlupınar Bilim ve Sanat Merkezi

Bildiri Özeti:

Günümüzde uzaktan eğitim yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Bu bağlamda birden fazla kişiye yönelik gerçekleştirilen uzaktan eğitimin daha etkili ve dinleyiciyi sürece katabilecek şekilde düzenlenmesi çeşitli faydalar sağlayabilir. Bu nedenle bu çalışmanın amacı uzaktan eğitimde web araçlarını kullanarak etkileşimli bir öğrenme ortamının sağlanmasıdır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Çalışma verileri yarı yapılandırılmış bir görüşme formuyla elde edilmiştir. Görüşme formunda fayda, dikkat çekicilik ve eğlence boyutlarında birer soru ve öneriler bölümünde bir soru olmak üzere; toplamda dört soru yer almaktadır.

Çalışmanın ilk aşamasında web araçlarıyla zenginleştirilmiş bir uzaktan eğitim ortamı hazırlanmıştır. Web araçlarıyla zenginleştirilmiş uzaktan eğitimde kursiyerler eğitim alırken geleneksel uzaktan eğitiminin aksine daha aktif olmaktadır. Örneğin uzaktan eğitimin herhangi bir bölümünde kursiyer mobil cihazıyla "Kahoot" uygulaması yapabilmektedir. Ya da yine mobil cihazıyla "Zappar" uygulamasıyla dikkat çekici bir video izleyebilmektedir. Çalışmanın ikinci aşamasında ikisi kadın ve ikisi erkek olmak üzere (daha önce en az bir defa uzaktan eğitime katılmış) dört kişiden oluşan bir grup meslekleriyle ilgili WEB araçlarıyla zenginleştirilmiş uzaktan eğitim ortamına dâhil edilmiştir. Uygulama kırk dakika sürmüştür. Ve uzaktan eğitim sırasında katılımcılar iki farklı Web uygulaması kullanmışlardır. Üçüncü aşamada ise dört katılımcıyla bireysel görüşmeler yapılarak, uzaktan eğitimin niteliğiyle ilgili görüşleri alınmıştır. Görüşme yapılırken ses ve görüntü kaydı alınmıştır. Görüşmede elde edilen ses kaydı yazıya dökülmüş ve ulaşılan veri içerik analiziyle incelenmiştir. Analiz birimi olarak cümleler belirlenip, veriler cümle cümle kodlanmıştır.

Gerçekleştirilen analiz sonucunda: fayda boyutunda katılımcıların çoğunluğunun (4 katılımcıdan 3'ü) motivasyonu artırdığı için web araçlarıyla zenginleştirilmiş etkileşimli uzaktan öğrenme ortamını önceki deneyimlerine göre daha faydalı bulduğu belirlenmiştir. Dikkat çekicilik boyutunda ise katılımcıların tümünün etkileşimli bir öğrenme ortamı sağladığı için web araçlarıyla zenginleştirilmiş etkileşimli uzaktan öğrenme ortamını önceki deneyimlerine göre daha dikkat çekici bulduğu tespit edilmiştir. Eğlence boyutunda katılımcıların tümünün çoklu ortam sağlamasından dolayı web araçlarıyla zenginleştirilmiş etkileşimli uzaktan öğrenme ortamını önceki deneyimlerine göre daha keyifli buldukları tespit edilmiştir. Bu verilerden hareketle katılımcıların çoğunluğunun web araçlarıyla zenginleştirilmiş uzaktan eğitimi daha faydalı, dikkat çekici ve eğlenceli bulduğu belirlenmiştir. Bu bulgulardan hareketle uzaktan eğitimin web araçlarıyla zenginleştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Web Araçları, Öğrenme Ortamı

Artırılmış Gerçeklikle Zenginleştirilmiş Öğrenme Ortamlarının Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Hidayet Kılcan

hidayetkilcan@gmail.com, Afyonkarahisar Dumlupınar Bilim ve Sanat Merkezi

Savaş Özbey

savaszobey@windowslive.com, Afyonkarahisar Dumlupınar Bilim ve Sanat Merkezi

Yakup Saban

yakupsaban@hotmail.com, Afyonkarahisar Dumlupınar Bilim ve Sanat Merkezi

Tuğçe Özden Çınar

tugceozdencinar@gmail.com, Afyonkarahisar Dumlupınar Bilim ve Sanat Merkezi

Bildiri Özeti:

Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin eğitim öğretim faaliyetleri üzerinde bir takım etkileri söz konusudur. Örneğin eğitim öğretimde web 2.0 araçlarına sıklıkla yer verilmektedir. Bu çalışmanın amacı; web 2.0 araçlarıyla zenginleştirilmiş öğrenme ortamlarını öğrenci görüşlerine göre değerlendirmektir.

Çalışmanın ilk aşamasında 6 ortaokul (3 kız ve 3 erkek) öğrencisiyle bir ihtiyaç analizi yapılmıştır. İhtiyaç analiziyle öğrencilerin öğrenme ortamları hakkındaki görüşleri odak grup görüşmesiyle alınmıştır. Yapılan ihtiyaç analizi sonucunda öğrencilerden beşinin öğrenme ortamını yeterince faydalı ve dikkat çekici bulmadıkları belirlenmiştir. Ayrıca öğrenciler öğrenme ortamında daha dikkat çekici materyallerin sergilenmesini ve teknolojik araçların kullanılmasını önermişlerdir.

Bu ihtiyaç analizinden hareketle öğrenme ortamında yer alan haritada artırılmış gerçeklik uygulamalarına yer verilmesinin faydalı olacağı anlaşılmıştır. Seçilen harita Sosyal Bilgiler dersliğindeki "Anadolu' da Bilim" temalı bir haritadır. Bu haritada Anadolu' da gerçekleşmiş 161 adet bilimsel çalışma ve bu çalışmaların açıklamaları bulunmaktadır.

Artırılmış gerçeklik uygulamasıyla ilgili süreçte, karakter tasarımı için en uygun bilgisayar programını belirlemek amacıyla Adobe Flash, Fusion 360, Cinema 4d, Unity 3d gibi farklı programlarda deneme tasarımları yapılmıştır. Bu programlar arasından çalışma için en uygun seçeneğin Unity 3d olduğu belirlenmiştir. Artırılmış gerçeklik uygulaması için stüdyoda ses kaydı yapılarak 161 farklı ses dosyası kaydedilmiştir. Ses dosyaları ile artırılmış gerçeklik ortamındaki karakter birbiriyle bütünleştirilerek harita görseli ile bir araya getirilmiştir. Akıllı telefon veya tablete yüklenen uygulama açıldığında ve haritadaki görseli algıladığında tasarlanan karakter bilgi vermeye başlamaktadır.

Öğrencilerin artırılmış gerçeklik uygulamasıyla zenginleştirilen harita hakkındaki görüşleri Küçük, Yılmaz, Baydaş ve Göktaş (2014) tarafından geliştirilen tutum ölçeği aracılığıyla alınmıştır. Kullanılan ölçek ortaokul öğrencilerinin okullarda artırılmış gerçeklik uygulamalarının kullanılmasına yönelik görüşlerini almak üzere geliştirilmiştir. 15 maddeden oluşan ölçek üç faktörlü bir yapıya sahiptir. Araştırmacılar ölçeğin iç güvenirlik katsayısını 0,83 olarak hesaplamışlardır.

67 öğrenciye uygulanan anketten elde edilen sonuçlara göre panolardaki artırılmış gerçeklik uygulamaları kullanıldığında; derse karşı daha istekli hale geldiklerini, artırılmış gerçeklik uygulamalarının panolarda yer almasından keyif aldıklarını, artırılmış gerçeklik uygulamaları kullanıldığında dikkatlerini daha iyi topladıklarını, konuya meraklarının arttığını, artırılmış gerçeklik uygulamalarıyla desteklenen etkinliklerin ders çalışma konusunda motivasyon sağladığını ifade etmişlerdir. Diğer derslerde de panolarda artırılmış gerçeklik uygulamalarının kullanılmasını istediklerini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda artırılmış gerçeklikle zenginleştirilmiş öğrenme ortamlarının dikkat çekici ve daha keyifli olduğu tespit edilmiştir. Bu verilerden hareketle öğrenme ortamındaki pano ve haritaların artırılmış gerçeklikle zenginleştirilmesi önerilmektedir.

Çalışmamızın amaçlarında belirttiğimiz gibi; pano ve haritaları işlevsel, dikkat çekici ve etkin kılarak öğrencilerin daha aktif olarak kullandığı eğitim materyalleri haline getirilmiş oldu. Geleneksel bir eğitim materyali olan harita web 2.0 araçlarıyla zenginleştirilerek materyalin çağı yakalaması sağlanmış oldu. Bu bağlamda pano ve haritaların birden fazla duyu organına hitap eder hale gelmesi sağlanmış oldu.

Anahtar Kelimeler: Artırılmış Gerçeklik, Web 2.0, Öğrenme Ortamı

Teknoloji Destekli İşbirliğine Dayalı Öğrenme Ortamının Yapılandırmacı Yaklaşım Bağlamında Değerlendirilmesi

Erhan ÜNAL

erhanbote@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Fatih ÖZDİNÇ

fozdinc@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı, teknoloji destekli işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin uygulandığı öğrenme ortamını öğretmen adaylarının görüşlerine göre yapılandırmacı yaklaşım bağlamında değerlendirmektir. Bu kapsamda araştırmaya bir devlet üniversitesinde pedagojik formasyon programı Görsel Sanatlar ve Müzik grubunda yer alan 61 öğretmen adayı katılmıştır. Pedagojik formasyon programı müfredatında yer alan öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı dersi işbirliğine dayalı öğrenme yöntemi ilkeleri ve çeşitli web 2.0 teknolojileri kullanılarak tasarlanmıştır. Ders kapsamında öğretmen adayları işbirliğine dayalı gruplar oluşturarak kendi alanlarıyla ilgili olmak üzere sunu, kavram haritası ve animasyon tasarlayıp geliştirmişlerdir. Öğretim materyali geliştirme sürecinde öğretmen adayları işbirliğine dayalı, iletişim ve etkileşim kolaylığı sağlayan web 2.0 teknolojilerinden yararlanmışlardır. Araştırma 4 hafta boyunca devam etmiştir. Araştırmada öğretmen adaylarının tasarlanan öğrenme ortamını yapılandırmacı yaklaşım bağlamında değerlendirmelerini sağlamak amacıyla tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda Arkün ve Aşkar (2010) tarafından geliştirilen Yapılandırmacı Öğrenme Ortamlarını Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 7'li likert tipi 28 maddeden ve 6 faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin güvenirliğini belirlemek için hesaplanan Cronbach Alfa katsayısı .955 olarak bulunmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adayları teknoloji destekli işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin uygulandığı öğrenme ortamını genel olarak yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak değerlendirmiştir. Ayrıca öğretmen adayları tasarlanan öğrenme ortamını öğrenci merkezli, düşündürücü, işbirliğine dayalı, yaşamlarla ilgili, öğretim ve değerlendirilmenin bir arada olması ve farklı bakış açıları sağlama yönlerinden yapılandırmacılığa uygun olarak görmüşlerdir.

Anahtar Kelimeler: İşbirliğine dayalı öğrenme, web 2.0 teknolojileri, yapılandırmacılık

Bilişim Teknolojileri Öğretmen Adaylarının Eğitsel Robot Geliştirme Deneyimlerinin İncelenmesi

Mevlûde AKDENİZ
akdenizmevlude@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Fatih ÖZDİNÇ
fatihozdinc@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eğitsel robotlar, öğrenim deneyimlerinde somut nesnelere ile öğrenmenin gerçekleşmesine olanak sağlamaktadırlar. Böylece öğrenenler, yaşamsal sorunları çözümlenmede ön beceri kazanmaktadırlar. Robotların dönüt vermeleri ile öğrenenlerin motive olmaları eğitsel robotların avantajlarından biridir. Robotik etkinlikler öğrenenlerin, mantıksal düşünmenin alt boyutlarını kullanmalarını geliştirebilmektedirler. Öğrenenler başlangıç seviyesinde robotik etkinliklerde, bilgi sayımsal düşünmenin mantıksal sorgulama, algoritmik düşünme, değerlendirme, sorunları çözümlenme, soyut düşünme ve genelleme gibi alt boyutlarını kullanmaktadırlar. Günümüzde robotik ve kodlama eğitimi okullarda bilişim teknolojileri dersi kapsamında verilebilmekte ve yaygınlaşmaktadır. Düzenlenen sergi ve yarışmalar robotik ve kodlama eğitimine ilgiyi arttırmakta ve farkındalık oluşturmaktadır. Robotik ve kodlama eğitiminin istenilen başarıya ulaşabilmesi için eğitimi verecek olan bilişim teknolojileri öğretmenlerinin yeterlilik seviyesinin yüksek olması beklenmektedir. Bu nedenle BT öğretmen adaylarının eğitimleri sürecinde robotik ve kodlama eğitimi almalarının, alınan eğitimi fiziksel bir ürüne dönüştürme deneyimi yaşamaları için eğitsel robot geliştirmelerinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı Bilişim Teknolojileri öğretmen adaylarının eğitsel robot geliştirme deneyimlerinin incelenmesidir. Bu kapsamda robotik ve kodlama eğitimi alan öğretmen adaylarının işbirlikli öğrenme ve öz yeterlilik algı düzeyleri belirlenmiş ve eğitsel robot geliştirme deneyimine etkisi araştırılmıştır. Çalışmada katılımcıların belirlenmesinde, verilerin toplanmasında ve analizinde nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma model kullanılmıştır. Çalışma grubu, amaçlı örneklem modellerinden tipik durum örnekleme kullanılarak oluşturulmuştur. Çalışmaya Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği 4. sınıf öğrencisi olan 25 kişi katılmıştır. Katılımcılar; 2-5 kişilik 7 gruba ayrılmış, on iki hafta süren algoritma, robotik ve kodlama eğitimi verilmiştir. Sürecin sonunda bir eğitsel robot geliştirmeleri istenmiştir. Eğitim sürecinin başında Altun ve Mazman (2012) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Programlamaya İlişkin Öz Yeterlilik Algısı Ölçeği" ve başarı testi uygulanmıştır. Öz yeterlilik algısı ölçeği çalışmanın sonunda bir kez daha uygulanmıştır. Tekrarlı ölçümler sonucunda elde edilen veriler varyans analizi ile analiz edilmiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Öğretmen adaylarından belirli aralıklarla eğitsel robot geliştirme sürecine ait proje raporu hazırlamaları istenmiştir. Çalışmanın başlangıcında ve sonunda katılımcılara Özdenç (2014) tarafından geliştirilen "İşbirlikli Çalışma Algısı Ölçeği" uygulanmış veriler T testi ile analiz edilmiştir. Eğitsel robot geliştirme sürecinin sonunda öğretmen adayları tarafından bireysel yansıma raporu hazırlanmıştır. Nicel verilerin değerlendirilmesinde IBM SPSS programı kullanılmıştır. Nitel veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Çalışma sonunda katılımcıların öz yeterlilik algılarının cinsiyete göre değişiklik göstermediği görülmüştür. Katılımcıların karmaşık programlama görevlerine ilişkin öz yeterlilik algısı eğitim sürecinin sonunda artmıştır. Ön deneyimi fazla olan katılımcıların öz yeterlilik algısının yüksek olduğu belirlenmiştir. Öz yeterlilik algısının başarıya bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Sürecin karmaşıklaşması ile grupların işbirlikli süreç algısının düştüğü görülmüştür.

Anahtar Kelimeler:kodlama eğitimi, robotik eğitimi, arduino

Eğitimde Dijital Oyunlaştırmanın Kullanılmasına Yönelik Görüşlerin İncelenmesi: Bir Meta Analiz Çalışması

Mehmet KAHRAMAN
mkahraman71@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Burak YILMAZSOY
burakyilmazsoy@hotmail.com
Ahmet KARDEŞ
ahmetkardes03@gmail.com

Bildiri Özeti:

Teknolojinin sürekli ve hızlı gelişim içinde olması, her alanda olduğu gibi eğitim alanında da değişikliklere neden olmuştur. Eğitim sisteminde artan ihtiyaçlar, eğitim veren kurum ve eğitim almak isteyen kişilerin farklı uygulama ve yöntemleri tercih etmelerine neden olmaktadır. Eğitim alanında öğrenci ilgisini çeken ve eğlenerek öğrenmeyi sağlayan dijital oyunlaştırma uygulamaları ilgi görmektedir ve yaygınlaşmaktadır. Teknolojinin gösterdiği ivme ile oyunlar gerçekçi hale dönüşmüş, gerçek ise giderek oyuna benzer bir yapıya bürünmüştür. Oyunlaştırma hedeflerin gerçekleştirilebilmesi ve sürdürülebilir başarıyı sağlamak için verimli bir yöntemdir. Literatür incelendiğinde bu alanda yapılan çalışmaların sınırlı olduğu, dijital oyunlaştırmanın eğitime olan katkıları giderek arttığı görülmektedir. Dijital oyunlaştırmanın eğitim alanında kullanılması ve bu alanda yapılacak çalışmalar büyük önem arz etmektedir.

Dijital oyunlaştırma başta iş hayatı, eğitim ve sağlık alanlarında olmak üzere hemen hemen her alanda kullanılmaya başlamıştır. Oyunlaştırma; kullanıcıların isteklendirmesini arttırmak, öğrenmeye teşvik etmek, bilgilerin kalıcı olmasını sağlamak ve konsantrasyonunu üst seviyede tutmak amacıyla oyun unsurlarının kullanılmasıdır. Eğitim alanında oyunlaştırma kullanımı öğrencilerin ilgi ve isteklerini arttırabilmekte, oyunsal düşünce ile derse karşı daha istekli olan öğrencilerin içeriği daha hızlı öğrenmelerine, öğrenirken eğlenmelerine, konuyu pekiştirerek bilgilerin kalıcı olmasına ve olası problemleri çözme durumlarının artmasına katkı sağladığı bilinmektedir.

Bu araştırmada eğitimde oyunlaştırma kullanımına yönelik görüşlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Verilerin toplanması amacıyla ilgili alanyazın taraması ve doküman incelemesi yapılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler araştırmanın amaçlarında belirlenen konu başlıklarına göre betimlenmiş ve yorumlanmıştır.

Elde edilen veriler incelendiğinde; katılımcıların eğitim sürecinde oyunlaştırma kullanımına olumlu görüş bildirdikleri, oyunlaştırmanın e-öğrenme süreçlerinde öğrenenlerin içsel motivasyonlarını artırma eğiliminde olduğu, oyunlaştırma çalışmalarının büyük çoğunluğunun olumlu sonuçlar sağladığı, oyunlaştırmanın çevrimiçi öğrenme ortamlarında öğrencilerin öğrenme hedeflerine ulaşmaya ve motivasyonunu arttırmaya yardımcı olduğunu, çevrimiçi öğrencilerin oyunlaştırma ile sistemde kalma oranlarının arttırdığı, eğitimde dijital rozetlerin kullanılmasıyla ilgili hazırlanan çalışmada rozetlerin öğrenciyi olumlu tutumlar sergilemeye teşvik ettiği, başarıyı arttırıcı etkiler gösterdiği ve içerik akışındaki ilerlemeyi ortaya çıkardığı, e-öğrenme platformlarının oyunlaştırılması üzerine çalışmışlar ve öğrenme analitiklerinin oyunlaştırma tasarım süreçlerinde kullanılmasının etkili olabileceği, çevrimiçi öğrenme ortamlarının oyunlaştırma ile görselleştirilmesiyle öğrenenlerin çevrimiçi ortam algılarına olumlu yönde katkı yaptığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler:dijital oyunlaştırma, eğitimde oyunlaştırma, isteklendirme

Öğretmen Adaylarının Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları

Ebru TURAN GÜNTEPE
ebru.turan.guntepe@giresun.edu.tr, Giresun Üniversitesi
Necla DÖNMEZ USTA
necla.donmezusta@giresun.edu.tr, Giresun Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğretmen Adaylarının Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları

Günlük yaşantımızda sıklıkla kullandığımız sosyal medya karmaşık olmayan basit bir iletişim biçimine sahip olmasının yanı sıra içeriği kullanıcılar tarafından oluşturulan ve paylaşımına imkan sağlayan internet tabanlı uygulamalardır. Sosyal ağlar, bloglar, forumlar, wikiler vb. araçlar ile kullanılan özellikle gençlerin ilgisini çeken sosyal medya uygulamaları, eğitim süreçlerine kolaylıkla entegre edilebilmektedir. Bu uygulamaların eğitim öğretim süreçlerinde yer alması öğretmen adaylarının bilgi paylaşımı yapmalarına, işbirlikli ve etkileşimli çalışmalarına, geri bildirim almalarına fırsat tanıyarak sosyal öğrenmelerine katkı sağlayacaktır. Böylece öğretmen adaylarının sosyal medyayı kullanım alışkanlıklarını belirlemek, eğitim süreçlerine bu uygulamaları entegre etmek adına önemlidir. Bu bağlamda çalışmanın amacı Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi öğretmen adaylarının sosyal medyayı kullanım alışkanlıklarını belirlemektir. Bu amaçla çalışma 2017-2018 eğitim-öğretim yılının güz yarısında Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Öğretmenliği son sınıfta öğrenim gören 58 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması (örnek olay) kapsamında yürütülmüştür. Açık uçlu sorulardan oluşan bilgi formu yardımıyla veriler toplanılmıştır. Hazırlanan bilgi formunun geçerliliğini sağlamak amacıyla öğretim teknolojileri alanında uzman akademisyenlerin görüşlerinden faydalanılmış, gelen dönütler doğrultusunda amaca uygunluk ve netlik bakımından bilgi formuna son hali verilmiştir. Bu form üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde öğrencilerle ilgili demografik özelliklerini, ikinci bölümde sosyal medya kullanma alışkanlıklarını, üçüncü bölümde ise sosyal medyaya yönelik görüşlerini belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur. Elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak adına içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz yapılmıştır. Analiz sonucunda benzer veriler belirli temalar doğrultusunda bir araya getirilerek tablolaştırılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre öğretmen adaylarının büyük bir kısmının günde birkaç kez gündemi takip etmek, fotoğraf /video paylaşmak, dil geliştirmek amacıyla sosyal medyayı kullandığı belirlenmiştir. Bunun yanı sıra öğretmen adaylarının sosyal medyaya ilişkin görüşleri incelendiğinde ise sosyal medyanın yeni bilgiler ve paylaşımlar adına uygun olduğu, öğretim sürecinde sosyal medya kullanımının öğrenmeye katkı sağladığı, öğrenenin başarısının arttırdığına vurgu yapılmıştır. Ulaşılan sonuçlar doğrultusunda öğretmen adaylarına sosyal medyanın işlevi anlatılarak, sosyal medyayı eğitim amaçlı ve bilinçli kullanmaları için yönlendirmeler yapılabilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal medya, eğitimde sosyal medya, öğretmen adayları

Ortaokul Öğrencilerinin Bilişim Teknolojilerinden Yararlanmaya İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Oğuz Çetin

oguz.cetin@windowslive.com, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Elvan Yalçinkaya

eyalcinkaya@ohu.edu.tr, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Vedat Aktepe

vedataktepe@nevsehir.edu.tr, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

Murat Temur

murattemur@nevsehir.edu.tr, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı ortaokul düzeyinde eğitimlerine devam etmekte olan öğrencilerin bilişim teknolojilerinden yararlanma düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Çalışmada var olan bir durumu olduğu şekli ile betimlemek amacı ile tarama modeli, bu modelde yer alan yaklaşımlardan da genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Niğde İl merkezinde yer alan farklı okullarda öğrenim gören toplam 250 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma grubu olasılık dışı (amaçlı) olarak uygun durum örnekleme ile belirlenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, Özmusul (2011) tarafından geliştirilen "Bilişim Teknolojilerinden Yararlanma Ölçeği" kullanılmıştır. İlgili ölçek için elde edilen Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı .91 olarak bulunmuştur. Verilerin normal dağılım göstermesinden dolayı karşılaştırmalarda parametrik testlerden olan bağımsız gruplarda t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda, öğrencilerin bilişim teknolojilerinden yararlanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bağımsız değişkenlere yönelik yapılan çözümlenmelerde, öğrencilerin bilişim teknolojilerinden yararlanma düzeyleri cinsiyetlerine bağlı olarak istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaşmazken, bilgisayara ve internet bağlantısına sahip olma durumlarına göre farklılaştığı belirlenmiştir. Bu farklılaşmanın bilgisayar ve internet bağlantısına sahip olan öğrenciler lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, öğrencilerin internet kullanım sıklıklarına göre interneti çok sık kullanan öğrenciler ile nadiren kullanan öğrenciler arasında, interneti çok sık kullanan öğrenciler lehine farklılaşma olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin bilgisayara ve internet bağlantısına sahip olmaları, buna ek olarak internet kullanım sıklıkları bilişim teknolojilerinden faydalanma düzeylerini olumlu yönde etkilemektedir. Bu yüzden okullarda öğrencilerin özellikle eğitsel etkinliklerini gerçekleştirirken derslerin bilgisayar ve internetten daha fazla faydalanacakları şekilde tasarlanması, istedikleri anda hizmet alabilecekleri, bilgisayar laboratuvarı vb. ortamların oluşturulması önemli görülmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgulardan hareketle, ortaokul öğrencilerinin bilişim teknolojilerinden yararlanma durumlarına yönelik olarak yapılacak çalışmalara örnek olması bakımından; çalışmanın öğretmenlere, öğretmen adaylarına ve eğitim sektöründe bulunan diğer paydaşlara fikir vereceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilişim teknolojileri, bilgisayar ve internet kullanımı, bilişim teknolojilerinden yararlanma, ortaokul öğrencileri

Öğretmen Adaylarının Mikro Öğretime Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

Ercan AKPINAR

ercanakpinar@gmail.com, Dokuz Eylül Üniversitesi

Yasemin KAHYAOĞLU ERDOĞMUŞ

yasemin.kahyaoglu@deu.edu.tr, Dokuz Eylül Üniversitesi

Kadir DEMİR

kadir.demir@deu.edu.tr, Dokuz Eylül Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterlikleri geliştirmek ve öğretmen eğitiminde niteliği arttırmak için günümüzde çağın eğitim anlayışının ihtiyaç duyduğu çeşitli çözüm yolları, alternatif yaklaşımlar ve teknikler geliştirilmektedir. Bunlardan birisi de mikro öğretim tekniği olup öğretmen yetiştiren kurumlarda kullanılmaktadır. Öğrenme ve öğretme sürecindeki karmaşıklığı basite indirmeye, kuram ve uygulama arasında etkili bir araç olma bakımından önem taşıyan mikro öğretim tekniği, gerçek sınıf ortamının küçültülmüş ve sınırlandırılmış halini temsil etmektedir. Mikro öğretim uygulamasında öğretmen adayı belirlenen bir konu hakkında ders planı hazırlar, sınıf ortamında ders içeriğini sunar, ders esnasında video kaydı alınır, dersten sonra ise sınıfla birlikte video kaydı izlenerek kritik yapılır. Öğretmen adayına geri bildirimler verilerek öğretmen adayının dersi tekrar planlaması ve sunması sağlanır. İkinci sunumda da video kaydı alınarak izlenir, geri bildirimler verilir. Bu nedenle mikro öğretim uygulaması bir döngü olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışma Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünde seçmeli ders olarak yürütülen mikro öğretim dersi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında mikro öğretim uygulamaları dönem boyunca gerçekleştirilmiş ve dönem sonunda öğretmen adaylarından mikro öğretim uygulamalarına ilişkin görüşler alınmıştır. Araştırma kapsamında 4 dönemden (2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018 öğretim yılları güz dönemleri) toplam 60 öğretmen adayından veri toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Forma verilen yanıtlar betimsel analiz ve içerik analizine tabi tutulmuştur. Geçerlik ve güvenilirlik için uzman görüşünden yararlanılmış ve değerlendiriciler arası benzerlik yüzdesi hesaplanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde öğretmen adayları mikro öğretim dersine yönelik çeşitli boyutlarda görüşler bildirmişlerdir. Bu boyutlar iletişim becerileri; farklı öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanımı; sunum yapma ilkelerinin kullanımı; ders anlatma becerilerinin gelişimi; kendini değerlendirme, akranlarını değerlendirme; yeni bilgiler öğrenme; problem yaratan öğrencilere yaklaşımı belirleme olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmen Adaylarının görüşleri incelendiğinde mikro öğretim uygulamalarının öğretmen adaylarına öğretmenlik becerilerini kazandırdığı ve kuram ile uygulama arasında bağlantı kurmak için etkili bir uygulama olduğu görülmektedir. Bu bağlamda araştırmadan elde edilen sonuçların ilgili alanda yapılacak çalışmalara ışık tutması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mikro Öğretim, Öğretmen Yetiştirme

Eğitimde Grafik ve Canlandırma Derslerinin İçerik ve Tasarım Araçları Açısından Karşılaştırılması

Kadir DEMİR

kadir.demir@deu.edu.tr, Dokuz Eylül Üniversitesi

Yasemin KAHYAOĞLU ERDOĞMUŞ

yasemin.kahyaoglu@deu.edu.tr, Dokuz Eylül Üniversitesi

Ercan AKPINAR

ercanakpinar@gmail.com, Dokuz Eylül Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Web 2.0 teknolojilerinin yaygın olarak kullanıldığı günümüzde eğitimde kullanılan çoklu ortam içerikleri önem kazanmaktadır. Çoklu ortam içerikleri gün geçtikçe dinamikleşerek etkileşimi arttırmayı hedeflemektedir. Hareketli resimler, bilgi grafikleri, dinamik video içerikleri gibi çoklu ortam içerikleri dijital platformlarda yaygınlaşmaktadır. Bu noktada Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) öğretmen adaylarının bu içerikleri üretebilme becerisine sahip olmaları önemli görülmektedir.

Eğitimde Grafik ve Canlandırma (EGC) Dersi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Lisans Programı 4. yarıyılı içerisinde verilmesi öngörülen bir derstir. EGC dersi, iki saat teorik ve iki saat uygulama olmak üzere toplamda haftada dört saat olarak programda yer almaktadır. Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından belirlenen EGC ders içeriği incelendiğinde temel olarak grafik iletişimi, grafik tasarımı, tasarım süreci ve ilkeleri, grafik tasarımın tarihçesi, grafik tasarımında yaratıcılık, grafikte temel tasarım elemanları, grafik tasarımın uygulama alanları, temel grafik bilgisi, grafik çizim programı, canlandırma, canlandırmada script dilini kullanarak temel düzeyde program geliştirme, eğitimde animasyonun kullanım ilkeleri ve animasyon programı kullanarak bir eğitim yazılımı geliştirme konuları yer almaktadır. Üniversitelerin bilgi paketi ders katalogları incelendiğinde farklı üniversitelerin BÖTE bölümlerinde yürütülmekte olan EGC ders içeriklerinin farklılaşmakta olduğu görülmektedir. Ayrıca EGC dersinde öğretim amacıyla kullanılan tasarım araçlarının da farklılaşmakta olduğu görülmektedir. EGC dersinde kullanılan tasarım araçları arasında Adobe firması tarafından geliştirilen Fireworks, Photoshop, Illustrator, Flash ve web 2.0 araçlarının yer aldığı görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı BÖTE bölümlerinde yürütülen EGC derslerinin içerik açısından karşılaştırılmasıdır. Bu amaç doğrultusunda bünyesinde BÖTE bölümü olan üniversitelerin bilgi paketi ders katalogları incelenerek EGC dersi içerikleri toplanmıştır. Araştırmada elde edilen verileri analiz etmek amacı ile nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi ve içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. Betimsel analiz yönteminde elde edilen veriler, önceden belirlenmiş temalara göre özetlenip yorumlanmaktadır. Bu kapsamda ders içerikleri "grafik", "grafik tasarımı" ve "canlandırma" temaları altında özetlenerek yorumlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre; Grafik tasarımı (uygulama) görmeden canlandırma üretenler %13, 3B canlandırma üretenlerin tüm EGC dersleri içerisindeki oranı %10, Canlandırma yazılımları içerisinde güncel olanların oranı %4, Vektörel grafik yazılımları içerisinde güncel olanların oranı %5 olarak görülmektedir. Temel grafik bilgisi içerisinde mobil cihazlara yönelik bilgiler verilmesi, ücretli lisanslı yazılımlar yerine açık kaynak kodlu ücretsiz yazılımların kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitimde Grafik ve Canlandırma, Web 2.0, Çoklu ortam

Medya Okuryazarlığı Eğitiminde Yeni Bir Yaklaşım: Guido Etkinlikleri

Sena Coşkun
senacoskun@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

İçinde bulunduğumuz çağda, başta çocuklar olmak üzere tüm bireylerin, zamanlarının büyük bir kısmını, çeşitli biçimlerdeki sayısız medya mesajına maruz kalarak geçirdikleri görülmektedir. Medyanın hayatımızdaki yerinin her geçen gün artması nedeniyle de, izler kitle şeklinde tanımlanan kullanıcılar, sadece geleneksel kitle iletişim araçlarından (gazete, radyo ve televizyon) yararlanmanın ötesine geçerek, bilgisayar, tablet veya cep telefonu aracılığıyla internete erişim sağlayabilmekte, dijital içerikleri takip etmekte ve sosyal medya uygulamalarından etkin bir şekilde yararlanmaktadırlar. Bunca mesaj yoğunluğu içerisinde, doğru ve güvenilir medya iletilerine ulaşmak, onları doğru çözümlenebilmek için de, medya okuryazarlığı becerisine ihtiyaç duyulmaktadır. Söz konusu beceri ise, çeşitli türden (basılı, görsel ve/veya işitsel vb.) medya mesajlarına erişebilme, erişilen medyaları eleştirel bakış açısıyla çözümlenip değerlendirilebilme ve bireylerin kendi medya iletilerini üretebilmesine dayanmaktadır.

Yapılan araştırmalarda, özellikle çocukların hayatlarında medyanın zaman ve mekân olarak yerinin artmakta olduğunu görülmektedir. Uluslararası Telekomünikasyon Birliği tarafından hazırlanan 2017 Yılı Bilgi ve İletişim Teknolojilerine İlişkin Rapor'da, dünya çapında genç nüfusun (15-24 yaş) internet kullanım oranının yüzde 70'ler düzeyinde olduğu görülmüştür. Toplam nüfusun internet kullanım oranı ise, yüzde 48 ile bu oranın oldukça altındadır. Öte yandan, kendine özgü yapısı, dili ve uygulamaları olan medya iletilerinin hızla ve sürekli değişerek geliştiğini göz önüne alındığında, bireylerin geleneksel ve yeni medya mecralarını daha verimli kullanmaları ve bunu yaparken maruz kalabilecekleri riskler karşısında farkındalık geliştirebilmeleri için, medya iletileri ve yöntemleri konusunda bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Medya aracılığıyla sunulan iletilerdeki bakış açısının daha iyi anlaşılması, eleştirel düşünme becerisinin geliştirilmesi, sunulan mevcut içerikler ile öğrencilerin ilgi alanları arasında bağlantı kurabilmelerinin sağlanması gibi önemli faydaları bulunan medya okuryazarlığı eğitimi kapsamında geliştirilen yeni yöntemler de, söz konusu eğitimin niteliğinin artırılmasını sağlayacaktır.

Bu araştırma, Kanadalı Sosyal Medya Uzmanı Marcus Guido tarafından geliştirilerek, medya okuryazarlığı dersini veren öğretmenlere önerilen medya okuryazarlığı etkinliklerinin incelenmesi ve mevcut müfredata yansıtılması muhtemel etkilerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Betimleyici nitelikteki bu araştırmada, Guido tarafından önerilen "Logo İncelemesi, Karakter Betimlemesi, Marka Yaratma, Film Mesajları Bulma, Medyayı Ayırt Etme, Reklam Dilini Ayrıştırarak Çözümleme, Gazete Hazırlama, Haberleri Şekillendirme ve Medya Türünü Değiştirme" adlı etkinliklerin faydaları ve etkileri üzerinde durulmuştur. Çalışma sonunda, olumsuz içeriklerden korunmaya yetişkinlere nazaran daha fazla ihtiyacı olan çocukların, medya okuryazarlığı dersi kapsamında yapacakları söz konusu farklı etkinlikler sayesinde ders ya da akademik yıl sona erdikten sonra dahi farklı medya türleriyle karşılaştıkları anlarda, medya okuryazarlığı becerilerini geliştirmeye devam edebilme ihtimallerinin artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İletişim, Medya, Eğitim, Medya Okuryazarlığı

Eğitimde Dijital Oyunlaştırma için Web Portalı Geliştirilmesi

Adem Celayir
ademcelayir@hotmail.com, MEB
Mehmet Kahraman
mkahraman71@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Muhammet Akbuğa
akbugamuhammet@gmail.com

Bildiri Özeti:

Amaç

Bu çalışmada eğitim-öğretim alanında dijital oyunlaştırmanın kullanılabileceği bir web platformu geliştirme süreci betimlenmiştir. Geliştirilen web platformu sayesinde dijital oyunlaştırma bileşenlerinin kullanımı ile eğitimlerin daha eğlenceli hale getirilmesi ve bu sayede öğrencilerin akademik başarılarının artırılması amaçlanmıştır. Oyunlaştırmanın eğitim alanında ortaya çıkış sebebi, geleneksel öğrenmelerin öğrencilere sıkıcı gelmesine karşın dijital oyunların daha eğlenceli olması ve buna paralel olarak da oyun öğelerinin öğrenme süreçlerine dahil edilmesiyle birlikte öğrenmenin, öğrenciler için daha ilgi çekici bir hale gelmesini sağlamasıdır. Son yıllarda oyunlaştırma dinamiklerinin kullanılması öğretim ortamlarının zenginleştirilmesini sağlamaktadır. Oyunlaştırma kavramı tanım olarak tarandığında en çok kabul gören tanımlama "oyun unsurlarının oyun dışı alanlarda uygulanması" olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yöntem

Oyunlaştırma yaklaşımının açıklanmasında dinamikler, mekanikler ve bileşenler isminde 3 kategoriden oluşan bir oyunlaştırma modeli geliştirilmiştir. Oyun tasarımını oluşturan bileşenler ana hatlarıyla; puan, rozet, liderlik tablosu ve seviye şeklinde sıralanabilir. Bu kapsamda oyuncu oyun içerisinde elde ettiği başarılar ile puan toplar. Oyununun topladığı bu puanlar belirli bir puana geçtiğinde rozet kazanır ve bir üst seviyeye geçer. Aynı zamanda topladıkları bu puanlar ile oyuncular arasında liderlik tablosu oluşturulur. Bu çalışma kapsamında geliştirilmiş olan web platformu da bu ana bileşenler üzerine tasarlanmıştır.

Geliştirilmiş olan bu web platformunda oyunlaştırmanın temel bileşenlerinden olan rozetler kullanılmıştır. Bu rozetler sosyal çocuk rozeti, yardımsever çocuk rozeti, disiplinli çocuk rozeti, çalışkan çocuk rozeti ve zeki çocuk rozeti olarak belirlenmiştir. Aynı zamanda her bir rozet kendi içerisinde bronz, gümüş ve altın olmak üzere 3 gruba ayrılmıştır.

Geliştirilen bu web platformunda, öğrencilere olumlu davranış kazandırılabilmesi için yardımsever çocuk ve disiplinli çocuk kategorileri ile öğrencilerin akademik başarılarını artırma amacıyla çalışkan çocuk ve zeki çocuk kategorilerinde öğretmenler tarafından puanlama yapılarak grup bazında ve okul bazında olmak üzere 2 tür liderlik tablosu oluşturulmuştur.

Geliştirilen sistem php tabanlı olarak kodlanmış ve veriler mysql veri tabanında saklanmıştır. Veritabanı olarak 10.0.27-MariaDB-cll-lve - MariaDB Server sunucu sürümü kullanılmıştır. Ayrıca geliştirilen bu web platformunda uyumlu (responsive) tasarım yapılarak cep telefonu, tablet ve bilgisayarlarda uyumlu bir görünüm sağlanmıştır. Kullanım kolaylığı açısından da oldukça sade ve anlaşılır bir tasarım yapısı kullanılarak her sayfa içerisinde gerekli bilgilendirme kutucukları eklenmiştir.

Bulgular ve Sonuç

Dijital oyunlarda kullanılan ödüllendirme sistemleri ve rekabet unsurlarını, oyun dışı alanlara dahil edilmesi, bu alanları daha cazip hale getirmektedir. Oyunlaştırma yaklaşımı hakkında yapılan tanımlarda ortak nokta kişilerde motivasyonu artırması ve bu sayede kişilerin oyunlaştırmanın kullanıldığı sürece dahil olma isteklerini artırarak süreci daha cazip hale getirdiği belirtilmiştir. Literatür taraması sonucu görülen öğretim kuramları ve oyunlaştırma tasarımına etkisini gösteren tabloda oyunlaştırma ile içsel motivasyon arasındaki bağ daha belirgin olarak görülebilmektedir.

Geliştirilmiş olan bu web platformu sayesinde dijital oyunlaştırma yaklaşımı ile eğitimlerin daha eğlenceli hale gelmesi sağlanarak derse karşı olan ilgi ve motivasyonu artırmak ve derse karşı ilgi ve motivasyonu artan öğrencilerde doğru orantılı olarak akademik başarılarının artırılmasının sağlanması düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Oyunlaştırma; dijital oyunlaştırma; eğitimde oyunlaştırma

Güneş Sistemi ve Ötesi Konusunun Etkili Öğrenimi için Artırılmış Gerçeklik Odaklı Bir Tasarım

Rıdvan Elmas
relmas@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Hava Göçmen
havvagocmen93@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Fatih Özdiñç
fozdinc@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eğitim teknolojilerinin entegrasyonu konusu güncelliğini koruyan bir konu olup birçok yeni teknoloji ders tasarımlarına bütünleştirilmektedir. Artırılmış gerçeklik uygulamaları, eğitim alanına katkı sağlama potansiyeline sahip bir teknoloji olup birçok derse farklı seviyelerde entegrasyonu yapılmıştır. Artırılmış gerçeklik, görüntü, veri vb. içeriklerin gerçek dünyaya aktarılması ve sanal dünya ile gerçek dünya öğelerinin aynı ortamda bir arada kullanılması olarak tanımlanmaktadır. Artırılmış gerçeklik uygulamaları eğitim, tıp, spor, savunma sanayisi, eğlence sektörü gibi birçok alanda kullanılmaktadır. Günümüzde eğitimde kaliteyi artırmaya yönelik birçok çalışma yapılmaktadır ve artırılmış gerçeklik uygulamalarının başarılı bir şekilde entegrasyonu ile eğitim kalitesinin artırılması mümkün olabilir. Artırılmış gerçeklik uygulamalarının bir eğitsel araç olduğu ve bu teknolojinin mutlaka bir yöntem ile bütünleştirilerek kullanılması gerektiği çok dikkat edilmesi gereken bir husustur. Bir aracın verimli kullanılması amacına dönük bir şekilde kullanılması ile ilişkilidir. Artırılmış gerçeklik teknolojileri araç olarak iyi bir öğretim yöntemi ile bütünleştirilemezse edinilen eğitsel sonuçlar istenen amaçlara dönük olmayabilir. Bu çalışma kapsamında geliştirilen ders tasarımlarında bir artırılmış gerçeklik uygulaması olan Space 4D+ uygulaması ve kartları kullanılmıştır. Artırılmış gerçeklik uygulamasının öğretim programındaki kazanımlar ile ilişkili bir şekilde ders tasarımı ile bütünleştirilmesine özel bir önem verilmiştir. Bu çalışma kapsamında hazırlanan ders tasarımlarının ortaokullarda Güneş sistemi ve uzay konularının öğreniminde kullanılması bu çalışmanın temel hedeflerindedir. Buna ek olarak ders tasarımlarında posterler, kavram haritası ve 3 boyutlu kitaplar kullanılmıştır. Farklı eğitim materyalleri artırılmış gerçeklik ile birlikte kullanılarak öğretim programındaki kazanım hedeflerine daha etkili bir şekilde ulaşılması planlanmıştır. Artırılmış gerçeklik odaklı hazırlanan bu ders tasarımlarının öğrencilerin yaratıcılık ve hayal güçlerini destekleme potansiyeli de olabileceği düşünülmektedir. Hazırlanan bu ders tasarımları ile öğrencilerin Güneş Sistemini tanımaları, sistem kavramını anlamaları, gök cisimleri hakkındaki bilgileri genişletmeleri hedeflenmiştir. Bu çalışma yarı deneysel bir çalışma desenine sahiptir. İki tane devlet okulunda var olan sınıflar ile çalışılmıştır. Bu çalışmanın örneklemini Afyonkarahisar'ın Merkez ilçesine bağlı iki devlet ortaokulunda 7'nci sınıfa giden 91 öğrenci oluşturmaktadır. Artırılmış gerçeklik odaklı ders tasarımlarının öğrencilerin konuyu anlama düzeylerine olan katkısının incelenmesi için ön test ve son test uygulanmıştır. Yapılan ön test ve son test sonucunda elde edilen veriler SPSS istatistik programı ile analiz edilerek sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Fen Bilimleri Eğitimi; Artırılmış gerçeklik; Üç boyutlu kitap; Güneş sistemi

Kodlama ve Robotik Eğitiminin Okulöncesi Eğitime Devam Eden Çocukların Bilişsel Süreç Becerilerine Etkisi

Sedat Turan

sturan@erzincan.edu.tr, Erzincan Üniversitesi, Refahiye Meslek Yüksekokulu

Fatih Aydoğdu

fatdogdu1985@gmail.com, Erzincan Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

Bildiri Özeti:

Bilişim teknolojilerinin hızlı geliştiği günümüzde, teknolojinin eğitimde yer alması kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu çalışmada, okulöncesi eğitime devam eden çocukların dijital yeriler olduğu düşünülerek teknolojinin okul öncesi eğitimde etkinlikler içinde yer alması öngörülmüştür. Kodlama ve robotik eğitimi, çocukların yaratıcılık, problem çözme, karar verme, eleştirel, algoritmik ve çok boyutlu düşünme ve olaylara farklı açıdan bakma gibi becerilerin gelişmesini sağlayabilir. Bu çalışma okulöncesi eğitime devam eden çocukların bilimsel süreç becerilerine robotik kodlama eğitiminin etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2017-2018 eğitim-öğretim yılı birinci döneminde Erzincan ili Refahiye ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bağımsız bir anaokuluna devam eden 5 yaş grubu 15'i deney, 15'i kontrol grubunda olmak üzere 30 çocuk oluşturmuştur. Araştırmada öntest-sontest kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Deney ve kontrol grubuna eğitim öncesi ve sonrasında, Aydoğdu ve Karakuş (2015) tarafından geliştirilen "Okulöncesi Öğrencilerine Yönelik Temel Beceri Ölçeği" uygulanmıştır. Deney grubuna öntest uygulandıktan sonra sekiz hafta boyunca haftada iki gün ve günde bir saat olmak üzere 16 oturum şeklinde hazırlanan "Kodlama ve Robotik Eğitim Programı" uygulanmıştır. Bu eğitim programında, araştırmacılar tarafından geliştirilen eğitici materyal ve oyunlar, robot kiti ve online 4-6 yaş bilgisayar bilimi temelleri etkinlikleri kullanılmıştır. Kodlama eğitimi oyun etkinliği içerisinde, robotik eğitimi ise fen etkinliği içerisinde yer almıştır. Bu etkinlikler ile çocukların bilimsel süreç becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen veriler SPSS 22.00 kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, deney grubundaki çocukların son test puanları ile ön test puanları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Deney grubu son test puanları, kontrol grubu son test puanlarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Sonuç olarak; okul öncesi eğitimde uygulanan bilimsel süreç becerilerine yönelik etkinlikler robotik kodlama eğitimi ile desteklendiği takdirde, çocukların bilimsel süreç becerilerinin geliştirilmesine olumlu yönde katkı sağlayacağı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Kodlama, robotik, okul öncesi eğitim, çocuk, bilişsel süreç becerileri

Okulöncesi Eğitime Devam Eden 4-6 Yaş Grubu Çocukların Dijital Oyun Oynama Durumları ile Çeşitli Değişkenler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Fatih Aydoğdu

fatydogdu1985@gmail.com, Erzincan Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

Sedat Turan

sturan@erzincan.edu.tr, Erzincan Üniversitesi, Refahiye Meslek Yüksekokulu

Bildiri Özeti:

Çocuğun temel ihtiyacı olan oyun, geçmişten günümüze kadar işlevini farklı şekillerde yerine getirmiştir. Önceleri oyun daha çok çocuklar arasında etkileşimsel olarak oynanırken, teknolojinin yaşamımızda yaygın olarak yer almasıyla birlikte dijital oyunların çocukların oyun ihtiyacını karşılamada etkin rol oynadığı görülmektedir. Yapılan araştırmalarda dijital oyunların problem çözme, karar verme, mantık yürütme, yaratıcılık, odaklanma, hızlı düşünme, muhakeme ve el-göz koordinasyonu gibi becerileri artırdığı belirlenirken; saldırganlık, okul çalışmalarına ilgi ve yönelimin azalması, dikkat dağınıklığı, dil sorunları, sosyal-duygusal gelişimde yetersizlikler ve sağlık sorunları gibi olumsuz etkiler bıraktığı tespit edilmiştir. Bu nedenle çocukların ne tür dijital oyun oynadıkları ve dijital oyun oynama durumlarını etkileyen etmenlerin belirlenmesi, bu konuda önlemlerin alınması konusunda yapılacak araştırmalara kaynak oluşturabilecektir. Bu bağlamda araştırmada, okulöncesi eğitime devam eden 4-6 yaş grubu çocukların dijital oyun oynama durumları ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla araştırmaya Erzincan il merkezi ve Refahiye ilçe merkezinde bulunan iki bağımsız anaokuluna devam eden 4-6 yaş grubu çocukların anne-babalarından basit seçkisiz yöntemle belirlenen 84 katılımcı araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen, açık uçlu sorulardan oluşan "Dijital Oyun Anket Formu" kullanılmıştır. Anket formunda anne-babaların ve okulöncesine devam eden çocuklarının kişisel bilgilerini, çocukların dijital oyun oynama durumları ve oynadıkları dijital oyunları belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Anket formu, ebeveynler çocuklarını almaya geldiğinde kendilerine teslim edilmiş ve ebeveynler doldurduktan sonra aynı yolla anketler toplanmıştır. Çocukların oynadıkları oyunlar içerik analiziyle dijital oyun türlerine göre gruplandırılmış ve dijital oyun oynama durumları ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişki SPSS 22.0 paket programı kullanılarak ki-kare testi ile tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda, çocukların en çok yarış olmak üzere sırasıyla aksiyon ve macera, kesif ve tasarım, zeka, eğlence, eğitici ve savaş ve strateji türünde oyun oynadıkları tespit edilmiştir. Çocukların dijital oyun oynama durumları ile çocukların cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, ebeveyn çalışma durumu, evde tablet ve bilgisayar olma durumları arasında ilişki bulunamazken; ebeveyn yaş ve eğitim düzeyi arasında anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda çocukların gelişimine olumsuz yönde etkileyen ve oyun bağımlılığı yapan dijital oyunları oynamalarının engellenmesi konusunda ebeveynlerin denetleyici olmaları ve çocukların boş zamanlarını gelişim açısından anlamlı kılan etkinliklerle yapılandırılmaları, özellikle eğitim seviyesi yüksek ve yaşça daha büyük ebeveynlerin çocukların dijital oyun yönelimlerini kontrol altında tutmaları ve çocukların dijital oyun oynamalarını etkileyebilecek başka faktörlerin etkisini sınamaya yönelik çalışmaların yapılması konusunda önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, Çocuk, Ebeveyn, Dijital Oyun, TV programları

Temel Eğitimde Robotik Atölyesi: Gereksinimler, Maliyet, Uygulanabilirlik

Volkan ERDEMİR
volkan.erdemir@klu.edu.tr, Kırklareli Üniversitesi
Yılmaz GÜVEN
yilmaz.guven@klu.edu.tr, Kırklareli Üniversitesi
Sıtkı KOCAOĞLU
sitki.kocaoglu@klu.edu.tr, Kırklareli Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Son yıllarda hız kazanan teknolojik gelişmeler her alanda olduğu gibi temel eğitimde de değişiklikleri zorunlu hale getirmiştir. Teknoloji olağan akışına bırakıldığında gelişimini tamamlamamış bireyler için genellikle olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Eğitimciler ve veliler çocuklar için teknolojiye karşı koruyucu ve engelleyici rolünü üstlenmektedirler. Teknoloji eğitiminin kontrollü gerçekleştirilmesi öğrencilerin yoğun merak duydukları bu alanda kısa süre içerisinde faydalı sonuçlar verecektir. Daha ilköğretim yaşlarında iken teknolojiyi faydalı yönleri ile öğrenen ve kullanarak güncel tasarım ürünleri oluşturan öğrencilerin gelecekte de mühendislik alanlarında başarılı olmaları, böylece birkaç yıl içerisinde ülkemiz adına güncel tasarımların, buluşların ve mühendislik çözümlerinin sayısının artmasına da katkı sağlamaları beklenmelidir.

Teknolojiyi öğrencilere zevkli halde sunmanın en yaygın yolu, hobi robotlar olarak bilinen, temel sensör ve aktüatörler ile bir gövde ve kontrolcü ile onun yazılımından oluşan otonom sistemlerdir. Günümüzde gelişmiş ülkelerde robot atölyeleri okul öncesi eğitimden başlanarak müfredatlara eklenmiştir. Ülkemizde de özel eğitim kurumları robot atölyeleri kurarak öğrenci ve velilerin ilgisini çekmeye çalışmaktadır. Bunun dışında bazı kurumlar tarafından gerçekleştirilen ve dış katılıma açık olarak yapılan yaz okulu ve hafta sonu etkinlikleri de yoğun talep görmektedir. Son yıllarda özellikle kalkınma ajansları nezdindeki projelerde bu alana yönelen araştırmacı sayısındaki artış dikkat çekicidir. Bu yöntemle milli eğitimin farklı kademelerinde birçok okul kendi robot atölyesini kurmuştur.

Bu bildiride ilköğretim kademesinde robot atölyesi kurulması ve yaygınlaştırılması ile ilgili bir fizibilite çalışması yapılmıştır. Amaç robotik eğitiminin temel eğitim düzeyinde verilmesi hususunda eğitimcilerin dikkatini çekmek, olumlu ve olumsuz yanlarını ortaya çıkarmaktır. Bir süreç olarak işlenen çalışma, eğitim kurumları açısından, eğitimcilerin eğitimi, atölyelerin oluşturulması, eğitim programının hazırlanması gibi iş paketlerinin incelenmesinden oluşmaktadır. Yaş grubuna uygun olarak seçilmiş genel kategori robotları tanıtılmış, tasarım basamakları açıklanmıştır. Sonuçlar maliyet bakımından da irdelenmiş robotik atölyesinin temel eğitimde yaygınlaştırılabilirliği tartışılmıştır. Daha önce okul öncesi eğitim düzeyinde gerçekleştirilen robot tanıtım çalışmasının sonuçları da paylaşılmıştır. Burada amaç klasik eğitim metotlarının aksine Finlandiya örneğinde olduğu gibi yenilikçi-eğlendirici eğitim metoduna örnek olabilecek bir uygulamayı tartışmaya açmaktır.

Anahtar Kelimeler: Robotik Atölyesi, Temel Eğitim, Hobi Robotlar

Bir Mobil Oyunlaştırma Uygulaması: Karahisar'ı Keşfet

Muhammet AKBUĞA
akbugamuhammet@gmail.com
Mehmet KAHRAMAN
mkahraman71@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Oyunlaştırma (gamification) özellikle 2011 yılından sonra akademik literatürde sıklıkla kendine yer bulmaya başlamış bir kavramdır. Literatürdeki en yaygın tanımıyla oyunlaştırma, oyun öğelerinin oyun dışı alanlarda kullanılmasıdır. Oyunlaştırmada amaç, kazandırılmak istenen kalıcı davranışın hedef kitleye daha eğlenceli biçimde kazandırılmasıdır. Google Trends hizmeti üzerinden gamification (oyunlaştırma) kavramının ilgi grafiği incelendiği zaman 2011 yılında ilginin artmaya başladığı ve 2014 yılında zirveye çıktığı görülmektedir. Aynı zamanda Gartner'ın 2015 yılında yayınladığı "Digital Marketing Hype Cycle" grafiği incelendiğinde oyunlaştırmanın hayal kırıklığı oyuğunda (Trough of Disillusionment) yer aldığı görülmektedir. Bu durum göz önünde alındığında oyunlaştırmanın, ilerleyen zamanlarda aydınlanma eğimine yani daha anlaşılır olacağı ve gerçek hayatta nasıl kullanılacağına ilişkin anlaşılmasına başlayacağı kısma geçeceği düşünülmektedir. Bu durum göz önüne alındığında oyunlaştırma önümüzdeki dönemde farklı alanlardaki uygulamaları ile karşımıza çıkacağı söylenebilir.

AMAÇ

Bu çalışmada, en yaygın oyunlaştırma bileşenleri kullanılarak bir mobil oyunlaştırma uygulaması geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Oyunlaştırma bileşenlerinin tarihi ve kültürel mekânları daha etkili bir biçimde tanıtılmasında yardımcı bir araç olacağı düşünülmektedir. Çalışmada, akıllı cihazların kullanımını ile uygulamaya olan ilginin artması ve kullanıcıların uygulamaya sürekli olarak erişebilmeleri amaçlanmıştır. Oyunlaştırma bileşenlerinin ilgiyi arttırdığı ve hedeflenen davranışları gerçekleştirmede etkili olduğu akademik çalışmalarda görülmektedir. Bu tez çalışması ise bu etkinin Karahisar çevresinde bulunan tarihi ve kültürel mekânları tanıtmada kullanmasını amaçlamaktadır. Oyunlaştırma bileşenlerinin yardımıyla tarihi ve kültürel mekânlara olan ilginin artması hedeflenmektedir. Ayrıca geliştirilecek olan uygulama ile dijital oyunlaştırmanın kullanımına bir örnek oluşturulması ve dijital oyunlaştırma ile mobil uygulama geliştirilmesi alanına katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Uygulamada beş adet (Rozet, avatar, puan, seviye, liderlik tablosu) oyunlaştırma bileşeni kullanılacaktır. Kullanıcılar uygulama içerisinden kayıt olarak kendilerine avatar seçebilecek, gezdikleri mekânlardan puan, seviye ve rozet kazanabileceklerdir. Kazandıkları puanlar ile liderlik tablosunda kendilerine yer bulabileceklerdir. Kullanıcılar puan kazanabilmek için, her mekân için özel olarak oluşturulacak karekodu mobil cihazları yardımı ile okutacaklardır. Karekod okutma işleminin ardından kullanıcılar mobil cihazları yardımı gezdikleri mekân hakkında ayrıntılı bilgi alabileceklerdir. Ayrıca uygulamanın arama kısmı sayesinde herhangi bir mekân aratılarak gitmeden önce hakkında bilgi almak (açılış-kapanış saatleri, adres, fotoğraflar vb.) mümkün olacaktır. Uygulamada yer alacak olan profil bölümünden her kullanıcı kendi profilini görüntüleyebilecektir. Profil bölümünde avatari, daha önce gezilen mekânları, kazanılan rozetleri, puanı ve seviyeyi görebilmek mümkün olacaktır. Mekân sayfasında yer alan daha önce gezenler bölümünden veya liderlik tablosundan diğer kullanıcıların profillerine ulaşmak mümkün olacaktır.

Çalışmada geliştirilen mobil uygulamada HTML işaretleme dili, CSS metin ve format biçimlendirme teknolojisi, PHP programlama dili, JQuery Mobile frameworkü ve Mysql veritabanı yönetim sistemi kullanılmıştır. Geliştirilen mobil uygulama hibrit uygulama olarak geliştirilmektedir. Uygulama, hibrit yapısı sayesinde Anroid, IOS ve Windows Phone mobil işletim sistemlerinde sorunsuz şekilde çalışabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Oyunlaştırma; dijital oyunlaştırma, mobil oyunlaştırma, oyunlaştırma ve turizm

Öğretmen Adaylarının Derslerde Kullanılan PowerPoint Sunumlarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Ahmet Murat Uzun
auzun@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Sunum uygulamaları okulda, iş yerlerinde, sanal ortamlarda, ders anlatımı, ürün tanıtımı ve web seminerleri verme gibi birçok amaçla kullanılmaktadır. Bu nedenle, bu uygulamalar akademik, mesleki ve kişisel yaşamımızın vazgeçilemez bir parçası haline gelmiştir. Birçok sunum uygulaması olmasına karşın PowerPoint uygulaması en bilinen ve en sık kullanılan sunum uygulamasıdır. Yani, PowerPoint uygulaması ilköğretimden, ortaöğretim ve yükseköğretime bütün kademelerde eğitim öğretim etkinliklerini etkileyen en belirgin teknolojilerden biri olmuştur. Öte yandan, ilgili teknolojinin kullanımı ile ilgili alanyazında birçok eleştiri bulunmaktadır. Ayrıca, alanyazında konu ile ilgili eleştirilen genellikle sistematik olmayan spekülasyon çalışmaları tarafından yapılmıştır. Buna ek olarak, öğretmen adaylarının ilgili sunum teknolojilerine ilişkin görüşlerinin araştırıldığı çalışmaların sayısı oldukça yetersizdir. Öğretmen adaylarının öğretim elemanlarının PowerPoint'i nasıl kullandıkları ile ilgili görüşlerinin incelenmesi oldukça önemlidir; çünkü öğretmen adayları, öğretim elemanlarını birçok yönden model olarak almakta, mesleki hayatlarında da öğrendiklerini uygulamaktadırlar. Bu anlamda, bu çalışmanın amacı öğretmen adaylarının derslerde kullanılan PowerPoint sunumlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama deseni kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Afyon Kocatepe Üniversitesi'nde okumakta olan gönüllü üniversite öğrencileridir. Çalışmaya 142 öğrenci katılmıştır. Veriler 2017- 2018 akademik yılı güz döneminde toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak orijinali Nowaczyk, Santos ve Patton (1998) "Çokluortam Araçlarına İlişkin Öğrenci Algıları Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçekte, beşli likert tipinde toplamda 19 madde bulunmaktadır. PowerPoint sunumlarının öğretmen adayları tarafından nasıl algılandığını belirlemek için ölçekteki maddelerin 7 tanesi "ders materyallerinin sunumu", 7 tanesi "ders materyallerini anlama" ve 5 tanesi de "sınıf içi etkileşim" olarak üç ayrı boyutta toplanmıştır. Çalışmanın verileri betimsel istatistik yöntemleri ile analiz edilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular değerlendirme aşamasında olup sonuçlar kongrede paylaşılacaktır. Çalışmanın sonuçlarının öğretim elemanlarının derslerde PowerPoint sunumlarını nasıl etkili kullanacaklarına ilişkin bilgilendirmesi planlanmaktadır.

Kaynakça

Nowaczyk, R. H., Santos, L. T., & Patton, C. (1998). Student perception of multimedia in the undergraduate classroom. *International Journal of Instructional Media*, 25(4), 367–382.

Anahtar Kelimeler: Sunum teknolojileri, PowerPoint, öğretmen adayları, çokluortam

Sunum Teknolojileri Kullanımlarının İleti Tasarımı Açısından Değerlendirilmesi

Ahmet Murat Uzun
auzun@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Sunum programları eğitim öğretim ortamlarında en sık kullanılan teknolojiler sınıfına girdiği söylenebilir. Yayımlanan bir rapora göre her gün 30 milyon sunumun oluşturulduğu belirtilmiştir. Buna göre, saatte 1.25 milyon sunum oluşturulmaktadır. Günümüz koşulları düşünüldüğünde bu sayının çok daha fazla olduğu düşünülmektedir. Öte yandan, sunum teknolojilerinin kuramsal temelden yoksun hazırlanması ve sunulmasının öğrenme açısından birtakım sorunlara neden olduğu ile ilgili alanyazında çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin, bir slaytta gereğinden fazla yazılı metin ya da görsel bulunması, slaytlarda dikkat dağıtıcı, öğrenme kazanımları ile doğrudan ilişkisi bulunmayan görsellerin kullanılması, şekil-zemin ilişkisine uygun olmama gibi tasarım yanlışlıkları öğrenmeyi olumsuz etkileyebilmektedir. Aynı şekilde, öğretim elemanlarının sunumda yazılı olan ifadeleri doğrudan kelimesi kelimesine okuması, sunum ile sesli anlatımın eş zamanlı ilerlememesi gibi sorunlar da uygun olmayan sunum davranışlarına örnek olarak verilebilir. Mayer tarafından öne sürülen Çoklu Ortamla Öğrenmenin Bilişsel Kuramı (ÇOÖBK)'na göre sözcüklerin (sesli ya da yazılı metin) görseller (çizim, resim, fotoğraf ya da video) ile birlikte kullanılmasının öğrenme çıktıları bakımından daha etkili olduğu ortaya koyulmuştur. Sunum uygulamaları hem görsel hem de işitsel unsurlar içerdiği için bu uygulamalarının etkililiğinin belirlenmesinde kuramsal altyapı olarak ÇOÖBK kullanılabilir. ÇOÖBK yaklaşımı temelde çalışan bellek kapasitesinin sınırlı olduğunu ve bu yüzden öğretim tasarımcılarının öğretim materyallerini tasarlarken bu sınırlılığı dikkate almaları gerektiğini ifade eder. Yani hem ÇOÖBK yaklaşımı, hem de Bilişsel Yük Kuramı (BYK) yaklaşımına göre etkili öğrenmenin gerçekleşebilmesi için sınırlı çalışan bellek kapasitesinin en uygun (optimum) şekilde kullanılması gerekmektedir. Ne var ki, sunum tasarımında ve sunum esnasında kurama uygun olmayan yaklaşımlar öğrencilerin bilişsel yük ile yüklenmelerine sebep olmakta ve öğrenme bundan olumsuz bir şekilde etkilenebilmektedir. Örneğin, sunumdaki slaytlar çalışan bellek kapasitesinin o an için işleyebileceği bilgi miktarından çok daha fazlasını içeriyorsa öğrenenlerde bilişsel yük oluşması kaçınılmazdır. Görseller ile beraber sözel bilgilerin yazılı ekran metni halinde sunulması biçim ilkesinin ihlaline, hem yazılı ekran metni, hem sesli anlatım, hem de görsellerin (resim ya da şekiller) aynı anda kullanılması "fazlalık" (redundancy) etkisine sebep olmaktadır. Bu anlamda, bu çalışmanın amacı sunum teknolojilerinin tasarımında ve kullanılmasında sıkça rastlanan yanlış uygulamaların ileti tasarımı ilkeleri bağlamında değerlendirilmesidir. Çalışmadan elde edilecek sonuçların sunum teknolojilerinin doğru bir şekilde tasarlanması ve uygulanması konusunda uygulayıcılara ışık tutması planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sunum teknolojileri, ileti tasarımı, bilişsel yük, çoklu ortamla öğrenme

E-Kitap 4.0 ve Ötesi

Ahmet KARDEŞ
ahmetkardes03@gmail.com
Mehmet KAHRAMAN
mkahraman71@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

E-KİTAP 4.0 VE ÖTESİ

GENEL BİLGİLER

Bilişim teknolojileri yaşamımızda her geçen gün teknolojiye dayalı yeni deneyimler kazanılmasına imkân sağlamaktadır. Bilgi çağı olarak nitelendirilen çağımızda birçok kavramın önüne elektronik anlamına gelen “ e- “ ön eki ekleyerek, e-öğrenme, e-ticaret, e-hukuk, e-toplum vb. birçok yeni uygulamalar ortaya çıkmıştır. Bu uygulamalardan bir tanesi ise e-kitaplardır.

E-kitap, elektronik ortamda yayımlanan, çeşitli yazılımlar ve cihazlarla okunabilen ya da izlenebilen metin ve resim barındıran bir medya biçimidir. E-kitapı özel kılan, daha önce var olan fiziksel bir ürünün sahip olduğu temel faydayı yitirmeden dijital bir ürüne dönüşmesidir. E-kitap, geleneksel kitaplara göre daha farklı özellikler taşımaktadır. Dijital ortamlarda kullanılan bu yayınlar salt metin olmanın ötesinde ses, müzik, animasyon, etkileşim ve resim gibi destekleyici öğeleri de içermektedir.

16.yy.'da Gutenberg'in matbaayı insanlığın hizmetine sunmasıyla insanların kitap basabilmesine olanak tanıyarak sağladığı katkı, 1971 yılında Michael Hart isimli başarılı bir girişimcinin önemli basılı eserlerin elektronik sürümlerini herkesin kullanabilmesi için başlattığı Gutenberg Projesi ile devam etmiştir. İlk e-kitap ise Hart'ın elektronik ortama aktardığı Amerikan Özgürlük bildirgesi olmuştur. Bu proje e-kitap kavramını ortaya çıkartırken, Dijital Kütüphanecilik kavramının oluşmasında başrol oynamıştır.

E-kitap ile dünyanın birçok noktasına nakliye yapılmadan internet üzerinden erişilebilmektedir. İçeriğin basılı olmaması nedeniyle düzeltmeler hızlı bir şekilde yapılabilmektedir. Gerekliğinde basımı yapılarak geleneksel kitap olarak da kullanılabilir. Ufak bir cihaz ile yüzlerce kitap taşınabilmektedir.

E-kitaplar birçok formatta üretilebilmektedir. En çok kullanılan formatlar şunlardır: HTML (html), Portable Document Format (pdf), ePub/IDPF (epub), Kindle (azw), Microsoft reader'dır (lit). E-kitapları okumak için değişik formatları destekleyen birçok donanım bulunmaktadır. Ancak günümüzde kullandığımız tabletler, bilgisayarlar hatta akıllı telefonlar bile e-kitap okuyucu olarak kullanılabilir. Yine de ayrı bir donanım olarak kullanmak istenmesi durumunda çağımıza uygun e-kitap okuyucuları bulunmaktadır. Bu donanımların diğer cihazlardan farkı ise daha uzun bir kullanım süresi ve içerisine daha fazla kitap sığdırabilmesidir.

AMAÇ

Bu çalışmanın amacı e-kitapların gelişme süreci, türleri, formatları, günümüzde geldiği son durumu ve gelecekte geliştirilecek yeni e-kitap teknolojilerini literatüre dayalı olarak betimlenmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışmada literatürdeki e-kitap hakkındaki akademik kaynaklar incelenerek ve gelecek teknolojiler göz önüne alınarak e-kitap kavramının geleceği hakkında betimlenmelerde bulunulmuştur. İncelenen akademik kaynaklarda e-kitap ile ilgili geçmiş, günümüz ve geleceğe dair veriler üzerinden betimleyici çalışma yapılmıştır.

BULGULAR

Yapılan literatür taraması sonucunda, e-kitapların yaygınlaştıkça akademik alanlarda da ses getirdiği görülmüştür. Türkiye'de 2007 yılından 2013 yılına kadar yazılan e-kitap ile ilgili akademik yazılar birkaç

tane ile sınırlı kalırken 2014 yılından itibaren tez sayılarında önemli bir artış olduğunu belirtmiştir. Günümüzde halen bu sayıda artış olduğu görülmektedir. Ayrıca Global Book'a göre 2014'te e-kitapların birçok multimedya piyasasından daha fazla gelir elde etmeye başlamıştır. Tahmini 151 milyar dolarlık gelire sahip olduğu bilinirken 2012 yılında e-kitap satış değeri %376 seviyesinde artmıştır.

SONUÇ

Teknolojinin hızla ilerlemesi sonucu e-kitapların daha da geliştirilmesi kaçınılmaz olacaktır. E-kitaplar eğitimdeki birçok dezavantajı ortadan kaldırmakta, eğitimdeki değerleri değiştirmektedir. Günümüzde gerekli donanımlarla beraber artırılmış gerçeklik ile kitaplar oluşturulmaya başlanmaktadır. Yakın gelecekte, e-kitapların tamamen yapay zekâya bağlı hareket tabanlı bir arayüze sahip olması beklenmektedir. Kişinin öğrenme stillerini bilip eldeki içeriklerin en etkili bir şekilde kullanılması sağlanması, üç boyutlu nesnelerin sanal gerçeklik ile destekli öğrenimi ve QR kod desteğiyle yaparak yaşayarak öğrenme olanaklarının sağlanması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler:e-kitap gelişimi, gelecekte e-kitap, dijital yayıncılık, e-kitap teknolojileri

Endüstri 4 ve Yeni Nesil Öğretim Platformları

Sıtkı KOCAOĞLU
sitki.kocaoglu@klu.edu.tr, Kırklareli Üniversitesi
Volkan ERDEMİR
volkan.erdemir@klu.edu.tr, Kırklareli Üniversitesi
Harun GEZİCİ
harun.gezici@klu.edu.tr, Kırklareli Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Yakın bir gelecekte içerisinde bulunacağımız endüstri 4 çağı insan hayatının her katmanını etkilediği gibi belki de en önemli insan aktivitesi olan öğretim faaliyetlerini de etkileyecektir. Çağımızda insanların bireyselleşmesi ve özgür bir şekilde hareket etme iç güdüsü öğretim faaliyetlerini de derinden etkileyecektir. Günümüzde bazı uygulamalara bakıldığında ilk belirtiler olarak öğretim faaliyetlerinin sınıf ortamının dışına taşmaya başladığı görülmektedir. Bu noktada akla her ne kadar açık ya da uzaktan eğitim faaliyetleri gelmiş olsa da durum bundan daha fazla karmaşa barındırmaktadır. Bazı eğitim ve öğretim kurumları altında var olan internet üzerinden gerçekleştirilen öğretim faaliyetleri dar kapsamlı dikey ve hantal yapılanmaya sahip platformlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu platformlar genel itibari ile yerel ve her kullanıcıya açık olmayan yapıdadır. Bunların aksine içeriği bağımsız aktivistler tarafından gerçekleştirilen dikey değil yatay bir yapılanmaya sahip, içerikleri sürekli olarak güncellenen ve serbest erişimli platformlar daha fazla öne plana çıkmaktadır. Bu çalışmada endüstri 4 çağının gerekliliği olarak ortaya çıkmış uluslararası öğretim faaliyetleri gösteren platformlar incelenmiştir. Bu platformların çağımız öğretimini nasıl etkilediği ve nereye doğru evrildiği üzerine çıkarımlar yapılmaya çalışılmıştır. Konu hakkındaki uzman görüşleri aynı pota içerisinde eritilerek konunun boyutları kestirilmeye çalışılmıştır. Varılan netice itibari ile endüstri 4 çağı ile birlikte eğitim ve öğretim faaliyetlerinin sınıf veya okul ortamlarıyla sınırlandırılmayacağı görülmüştür. Bu klasik yaklaşımın yanında öğrencilerin bilgiye kolay bir şekilde ulaşabileceği platformların oluşturulması gerekliliği görülmüştür. Bu platformlarda öğrenciler sadece bilgiyi alan değil aynı zamanda bilgi üreten bir rol aldığı gözlenmiştir. Öğrencilerin bu platformlar aracılığıyla küçükte olsa bir maddi kazanç elde etmesi motivasyonlarını arttıran etkenlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Motivasyon kaynaklarından bir diğeri ise insanlara yardım etme içgüdüdür. Bu platformların istenilen anda istenilen yerde ulaşılabilir olması bireysel ve özgür olma özellikleri taşıyan çağımız öğrencilerini kendisine çekmektedir. Klasik öğretim faaliyetlerinde olduğu gibi öğrenci öğretmen ilişkisinin bu tür platformlarda var olmaması öğrencinin anlamadıklarını sorma olanağını elinden aldığı düşünülebilir. Ancak bu platformlar her ders için ayrı konuşma grupları oluşturarak gerek öğretici öğrenci gerekse öğrencilerin kendi aralarında etkileşimine izin vermektedir. Tüm bu veriler dikkate alındığında endüstri 4 ile birlikte öğretim faaliyetleri dramatik bir değişikliğe uğrayacağı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Endüstri 4, Öğretim Platformları, İşbirlikçi Öğretim Faaliyetleri

Yeni Sınıf Tasarımı Önerisi İlkokul Sınıfı Örneği

Levent Çelik
leventedutr@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Emre Baysan
emrebaysan@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Sanayi devrimiyle başlayan kitle eğitim hareketi beraberinde fabrika mantığıyla çalışan okulları getirdi, yaşlarına göre sınıflara ayrılmış öğrenciler, mangalara bölünmüş 30'arlı 40'arlı sınıflar, 40'ar dakikalık sabit talim gibi dersler...

Herkesin aynı anda aynı şeyi öğrenip aynı anda bir sonraki konuya geçildiği bir sistemin açmazı o anda öğrenemeyenlerin öğrenemediğiyle kalmasıdır. Öğretmen merkezli eğitimi sisteminin doğası gereği kaynak öğretmen, alıcı öğrenci, mesaj dersin içeriği, kanal ise öğretmenin kabiliyetleri ile sınırlı olan materyallerdir.

Bilginin çeşitlendiği, bireysel farklılıkların önemsendiği günümüzde bir kitleye aynı içeriği aynı hızda vermenin anlamsızlığı ortadadır. Aynı yaşta kişilerin aynı kapasitede=aynı öğrenme hızında olduğu önyargısal bir varsayım olduğu da hesaba katılırsa geleneksel eğitimin dezavantajları gözden kaçmayacaktır.

Eğitimin, öğretene, öğrenen, içerik, mekân, öğretim yöntem ve teknikleri, öğretim materyalleri gibi birçok argümanı bulunmaktadır. Öğretimin gerçekleştirildiği mekânın öğrenenin motivasyonuna ve akademik başarısına olan etkisi çeşitli çalışmalarda araştırılmıştır.

21. yüzyıl dünyasında, geleneksel öğretmen merkezli bir eğitimden öğrenenlerin bireysel farklılıklarının önemsendiği, yapılandırmacı paradigmanın hâkim olduğu, öğrencinin kendi yetenek ve ilgi alanlarına göre kendini inşaa ettiği bir süreçte öğretim mekânlarının geleneksel kalması düşünülemez.

Bir eğitim sisteminde rol oynayanların kendi arzularının dışında, yapılacakları gerçekten belirleme şansına sahip olmaları, sadece karşılaştırmalı eğitim sayesinde mümkün olmuştur. Bu prensipten hareketle, bahsedilen öncüller göz önüne alınarak, öncelikle Dünya literatüründe var olan Yeni Sınıf Tasarımı akımını incelenecek, daha sonra ülkemizdeki durum analiz edilecektir. Bilimsel bir çalışma olarak ilkökul düzeyi için sekizgen yapıllı bir sınıf ortamı tasarımı deneyimlenecektir.

İlkokul düzeyinde öğrenmede motivasyonu arttırmak için yapılacak tasarımlarda öğrencinin beğeni ve aidiyet isteğini, öğretmenin ise sınıf yönetimine imkan tanıyan fiziksel koşulları önelediğini göz önüne almak gerekmektedir. İki grubun da isteklerine uygun yapılacak tasarım motivasyonu artıracak ve öğrenmeyi kalıcı kılacaktır.

Gün ışığı, doğal havalandırma, aydınlatma, dış mekan-pencere düzeni, çevre düzeni-yeşil alan öğretmenlerin psikolojisine pozitif etki yapacaktır. Doğal ışığın geliş açısı, zemin rengi, duvar rengi, binanın yönü (örn. güney-güneydoğu) gibi etkenler görsel açıdan öğrencilerin lehine konfor oluşturacaktır.

Başarılı bir eğitim için farklı metotların uygulanmasına imkan veren, alternatif sınıf düzenlerinin yapılabilirdiği, yeteri büyüklükte bir mekana ihtiyaç vardır. Alternatif sınıf içi düzenlerde sınıf geometrisi yanı sıra bireysel oturmaya imkan tanıyan donatıların bulunması gerekir. Kolay yer değişiklikleri, etkileşimli oturma düzenlerinin oluşturulabilmesi, dolaşım alanı, özelleşmiş dolaplar önemsenmelidir.

Bir yapı, farklı gereksinimleri karşılayabilecek esnek mekansal kurguları içeriyor olmalıdır. Farklı kullanım alternatifleri sunabilme, kullanım aşamasında gelişebilme gibi esneklik kavramları bir kalite kriteri olarak yapının ana unsuru olarak görülmektedir.

Mimari tasarımda tek bir çözüm tüm kullanıcılara uygun olacağı söylenemez. Bu duruma çözüm olarak Polyvalence yaklaşımı geliştirilmiştir. Bu yaklaşım, yerine getirilecek işlevlere göre mekânın

özelleştirilmesi, ayrıştırılması ve çok amaçlı kullanılması anlamına gelmektedir. Dayatan, nihayi tarzı sunan değil, tamamlanması kullanıcı tarafından gerçekleştirilen bir mimari yaklaşımını benimsemektir.

Araştırmanın Amacı - Yöntemi

Bu araştırma ile "Redesigning Learning Space" kavramı çerçevesinde Küre ölçeğinde ve yerelde öğrenci merkezli sınıf tasarımları nelerdir sorusuna cevap aranacak, ayrıca ilkököl düzeyi için sekizgen yapılı sınıf ortamı önerilecektir.

Bireysel farklılıklara önem verilen öğrenci merkezli eğitim sisteminde sınıfların da bu özellikleri yerine getirebilecek şekilde olması gerekmektedir. Bu araştırma ile ülkemizde konu hakkında farkındalık oluşturulacağı beklenilmektedir.

Araştırma tarama modeli şeklinde yapılarak yeni bir sınıf tasarımı önerisinde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler:Sınıf, Tasarım, İlkokul.

Temel Eğitimde Arduino Kullanımı için Örnek Bir Uygulama

Harun Gezici
harun.gezici@klu.edu.tr, Kırklareli Üniversitesi
Sıtkı Kocaoğlu
sitki.kocaoglu@klu.edu.tr, Kırklareli Üniversitesi
Ercan COŞGUN
ercancosgun@klu.edu.tr, Kırklareli Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Günümüzde teknolojik gelişmelerden dolayı eğitimde teknoloji kullanımı artmıştır. Bu sayede temel eğitim alanında derslerde programlama kullanımı yaygınlaşmıştır. Hatta bazı okullarda programlama ve robot teknolojisine ilginin artması için robot kulüpleri kurulmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı'nda programlama öğretimine ve çocukların teknolojik gelişmelere ilgisini çekmek amaçlı her yıl robot yarışmaları düzenlenmektedir. Bu robot yarışmasına ilköğretimden lisans öğretimine kadar tüm öğretim kademelerinden katılım sağlanmaktadır. Ayrıca her yıl birçok üniversite robot yarışmaları etkinliği düzenlenmektedir. Bu etkinliklerin bazıları temel eğitim öğrencilerini kabul etmektedir. Böylece temel eğitim öğrencileri hem öğretmenlerinin yardımı ile programlamış olduğu robotları yarıştırmakta hem de diğer yapılan çalışmalarını inceleme fırsatı bulmaktadır.

Temel eğitimde programlama ve teknolojik gelişmelerin konu alınması öğrencileri bilişsel, dil ve sosyal alanlarda geliştirdiği görülmüştür. Bu yüzden özellikle küçük yaşta öğrencilerin programlama öğrenmesi için birtakım programlama dilleri ve uygulama yazılımları hatta robot uygulamaları için kitler geliştirilmiştir. Geliştirilen bu platformlar sayesinde öğrencilerin algoritma ve programlama öğrenmesini kolaylaştırmaktadır. Fakat geliştirilen bu kitler çok yüksek maliyetlidir. Yapılan bu çalışmada bu kitlerden daha ekonomik olan ve temin edilmesi daha kolay olan Arduino kitleri ile yapılacak uygulamalar önerilmiştir. Arduino günümüzde yaygın kullanım alanı bulan açık kaynak kodlu mikrodenetleyici tabanlı uygulama geliştirme kartıdır. Arduino daha çok soyut işlemler çağına gelmiş öğrencilerin öğretiminde kullanılmaktadır. Fakat bu kitler ile yapılan uygulamalar eğer öğrencilerin günlük hayatında karşılaşmış olduğu basit teknolojik yapılar ile ilişkilendirilse, algoritma ve programlama öğrenmesinin daha kolay olacağı düşünülmektedir. Bu aşamada öğrencilerin öğretmenlerinden destek alması gerekmektedir.

Bu çalışma ile temel eğitimde programlama öğretiminde kullanılmak üzere, programlamada kullanılan temel kavramları içeren örnek uygulamalar geliştirilmiştir. Bu uygulamalar günlük hayatta kullanılan mikrodenetleyici tabanlı çalışan sistemler ile ilişkilendirilmiştir. Yapılacak işlem basamakları görsel olarak adım adım hazırlanmıştır. Hazırlanan bu işlem basamaklarının bir kısmı eğitimci eşliğinde yapılacaktır. Hazırlanan bu örnek ile temel eğitim öğrencilerin programlamada kullanılan temel kavramları ve algoritma yapısını öğrenmesinin daha kolay ve ekonomik olacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda temel eğitimde programlama ve algoritma konulu çalışmaların sonuçları karşılaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Temel Eğitimde Arduino, Temel Eğitimde Programlama.

Kelime İşlemci Programının Öğretiminde Koçluk Yöntemi Kullanmanın Etkisi

Gökhan Yüksel
gokhanyuksel_10@yahoo.com, MEB
Muhammet Emin TÜRKOĞLU
mturkoglu@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

21. yüzyılda teknoloji alanındaki gelişmeler çok hızlı bir şekilde toplumları etkilemektedir. Özellikle iletişim teknolojilerinde meydana gelen yeniliklerin eğitim alanını etkilemesi kaçınılmaz bir sonuçtur. Teknolojik değişimlerle uyumlu bir şekilde eğitim sisteminin kendisini güncellemesi gerekmektedir (Karasar 2004). Ülkemizde Kasım 2010'da duyurusu yapılan "Fatih Projesi" eğitim ortamlarında dönüşüme örnek bir uygulamadır. Proje ile sınıflara akıllı tahta, kablosuz internet, çok amaçlı yazıcı gibi hizmetler sunulmuş, öğrencilere de tablet dağıtımı yapılmıştır. Öğretmenlere sunulan bu araç-gereçler, dersin işlenişini grafik ve videolarla güçlendirerek bilginin kalıcılığına imkân sunmaktadır (Çelen 2011). Ancak teknolojinin sınıflara uygulanması, öğrenci ve öğretmenleri teknolojik imkanlarla donatılması başka problemlere de yol açmakta, teknolojinin eğitimde kullanılmasına yönelik öğretimsel uygulamalara dikkat çekmektedir. Bu çalışmada kullanılan koçluk tekniği dünyanın birçok ülkesinde bireyleri ve toplulukların öğrenme süreçlerinde farkındalıklarını artırmak için kullanılmaktadır. Bu çalışmada, orta öğretim 10. Sınıf öğrencilerine Kelime İşlemci Programının öğretiminde koçluk tekniği kullanımının, öğrencilerin akademik başarısı, kalıcılık ve derse yönelik tutumlarına etkisini incelemek amaçlanmıştır. Çalışma deseni, ön test son test kontrol gruplu yarı deneysel desen olarak belirlenmiştir. Araştırma 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Manisa ilindeki merkez ilçelerinden birinde bulunan meslek lisesinin 10.sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Çalışma, deney grubunda 19 öğrenci, kontrol grubunda 19 öğrenci olmak üzere toplam 38 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubunda dersler bilgisayar destekli öğretim yöntemiyle anlatılırken, deney grubunda ise koçluk tekniği kullanılarak işlenmiştir. Çalışma altı hafta sürmüştür. Deney ve kontrol grubu öğrencilerine kişisel bilgi formu, akademik başarı testi ve tutum ölçeği uygulanmıştır. Tutum ölçeği ön test ve son test olarak, akademik başarı testi ön test, son test ve kalıcılık testi olarak uygulanmıştır. Öğrencilerin kalıcılık testi verileri uygulama bitiminden dört hafta sonra elde edilmiştir. Verilerin analizinde SPSS 23.0 programı kullanılmıştır. Koçluk tekniği ile yapılan öğretimin, paket programlar ders başarısını, derse yönelik tutumu ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığını olumlu yönde etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bilgi Teknolojileri, Koçluk ,Kelime İşlemci Programı

Deneyimli İki Kimya Öğretmeninin Alan Eğitimi Bilgilerinin Aeb Bileşenleri Açısından Karşılaştırılması

Ayşe Zeynep Şen
azeynepesen@balikesir.edu.tr, Balıkesir Üniversitesi
Canan Nakiboğlu
canan@balikesir.edu.tr, Balıkesir Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Geçmişte daha çok öğretmenlerin “bilen öğretir” anlayışıyla konu alanı bilgilerine odaklanılmış olsa da zaman içinde yeterli konu alanı bilgisine veya eğitim bilgisine sahip olmanın iyi bir öğretmen olmak için yeterli olmadığı fark edilmiştir. Öğretmenlerin gizil, daha içsel, kişiye özgü bir bilgi türüne sahip olması gerektiğine karar verilmiştir. Alan eğitimi bilgisi (AEB) olarak ifade edilen bilgi aslında bir öğretmenin sınıf içinde gerçekleştirdiği öğretimin en temel bileşenlerinden bir tanesidir. Araştırmacılar tarafından AEB olarak ifade edilen kavram, öğretmenin bir konuyu en anlamlı biçimde öğretebilmesi için işe koştığı kişisel bir yapıdır ve çeşitli alt boyutları bulunmaktadır. Öğretmenlerin AEB'leri zaman içinde farklı şekillerde gelişebileceği için sınıf içindeki öğretimleri de beraberinde farklılaşabilir. Bu çalışma kapsamında deneyimli iki kimya öğretmenin AEB'lerinin karşılaştırılmıştır. Böylece AEB'ye bağlı olarak öğretmenlerin öğretimlerinin nasıl değiştiği hakkında yorum yapılabilmektedir.

Yukarıdaki amaç doğrultusunda çalışma, durum çalışması modeline göre tasarlanmış ve katılımcıların belirlenmesinde amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. 2015-2016 eğitim öğretim yılının ikinci döneminde katılımcıların dokuzuncu sınıf düzeyinde yürüttükleri derslerde on altı hafta süreyle gözlem, görüşme ve ders planı kullanılarak veriler toplanmıştır. Birden fazla veri toplama aracı ile aynı zamanda veri çeşitlenmesi yapılmıştır. Verilerin analizi içerik analizi ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada deneyimli iki kimya öğretmeni yer almaktadır. Öğretmenlerden ilkinin cinsiyeti kadın ve yirmi sekiz yıllık mesleki deneyime sahiptir. Anadolu meslek teknik lisesinde görev yapmaktadır. Erkek olan diğer kimya öğretmeni, on sekiz yıllık mesleki deneyime sahip ve öğrencilerin düşük puanla girdiği bir Anadolu lisesinde görev yapmaktadır. Her iki katılımcının görev yaptığı okulda öğrencilerin akademik başarı düzeyleri birbirine benzer olup okullara yerleşme puanları oldukça yakındır. Çalışmadan elde edilen veriler analiz edildiğinde iki öğretmenin birbirinden oldukça uzak AEB'lere sahip oldukları belirlenmiştir. Kadın öğretmen rehberli araştırma yönelimine sahipken erkek öğretmenin didaktik yönelime sahip olduğu belirlenmiştir. Öğretim programı bilgileri incelendiğinde her iki katılımcının da öğretim programının detayından haberdar olduğu görülmüştür. Fen bilimlerini anlamalarına ilişkin bilgilerine bakıldığında, ilk öğretmenin yanlış kavramalardan haberdar olduğu, ikinci öğretmenin ise herhangi bir bilgisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kimya ölçme bilgileri incelendiğinde yazılı sınavlarda benzer ölçme araçlarını tercih ettikleri, ders sırasında aynı şekilde defter ve kitap kontrolüne önem verdikleri belirlenmiştir. Son olarak öğretim stratejileri bilgisi incelendiğinde ilk öğretmenin ders sırasında birçok uygulamayı bir arada kullandığı, mümkün olduğunda öğrencileri sürece dahil ettiği, gereken yerlerde gösteri deneyi yaptığı belirlenmiştir. İkinci öğretmenin derslerini sürekli tek düze, düz anlatım yolu ile tahtaya yansıttığı ders notlarını öğrencilerin defterlerine yazmasına odaklanarak gerçekleştirdiği belirlenmiştir. Her iki kimya öğretmenin de benzer okul profillerinde görev yaptıkları halde birçok konuda farklı şekillerde öğretimler gerçekleştirdikleri bu çalışma ile ortaya konulmuştur. Bu bulgular doğrultusunda, çalışma sonunda AEB'nin şekillenmesinde öğretmenlerin geçmiş deneyimlerinin (mezun oldukları fakülte türü, mesleki deneyimleri) etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Alan eğitimi bilgisi, deneyimli kimya öğretmeni, dokuzuncu sınıf kimya dersi

Deneyimli Kimya Öğretmenlerinin Kimya Öğretimine Yönelim Bilgilerinin Belirlenmesi

Ayşe Zeynep Şen
azeynepesen@balikesir.edu.tr, Balıkesir Üniversitesi
Canan Nakiboğlu
canan@balikesir.edu.tr, Balıkesir Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğretmenin sahip olması gereken bilgi türlerinden biri olan Alan Eğitimi Bilgisi (AEB) öğretmenlerin bütün öğretimlerini şekillendiren son derece önemli bir bilgi türüdür. Bu bilgi türü tek başına bir bütün olmayıp birçok alt bileşenden oluşan kompleks bir yapıdır. Alan yazında yer alan AEB bileşenleri sırasıyla fen öğretimine yönelim, öğretim programı bilgisi, öğrencilerin fen bilimlerini anlamalarına ilişkin bilgi, feni ölçme bilgisi ve öğretim stratejileri bilgisi şeklindedir. Bu çalışma kapsamında özel olarak AEB bileşenlerinden kimya öğretimine yönelim bileşenine odaklanılmıştır. Yönelim bileşeni en genel anlamda öğretmenlerin öğretimini yaptıkları fen alanının öğretimi ile ilgili düşüncelerini ifade etmektedir ve birden fazla fen öğretimine yönelim çeşidi bulunmaktadır. Yönelim bileşeninin öğretmenlerin öğretimlerinin yorumlanmasında son derece önemli olması düşüncesinden hareketle bu araştırmada deneyimli dört kimya öğretmenin kimya öğretimine yönelimlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışma, kimya öğretmenlerinin 2015-2016 eğitim öğretim yılında dokuzuncu sınıf düzeyinde yürüttükleri derslerde on altı hafta süresince görüşme, gözlem, ders planı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada birden fazla veri toplama aracı kullanılarak veri çeşitlenmesi sağlanmıştır. Durum çalışması modeline göre tasarlanan çalışmada katılımcılar amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tekniği kullanılarak belirlenmiştir. Üç tanesinin kadın ve bir tanesinin erkek olduğu kimya öğretmenlerin deneyim yılları on sekiz ile otuz iki yıl arasında değişmektedir. Bir öğretmen dışındaki tüm katılımcılar eğitim fakültesi kimya öğretmenliği bölümü mezunudur. Öğretmenlerden bir tanesi fen fakültesi kimya bölümünden mezun olduktan sonra pedagojik formasyon alarak kimya öğretmeni olmuştur. Öğretmenler farklı lise türlerinde görev yapmaktadır. İçerik analizi ile gerçekleştirilen veri analizleri sonucunda katılımcıların kimya öğretimine yönelimleri belirlenmiştir. Çalışma sonunda öğretmenlerden bir tanesinin yönelimi kavramsal odaklı didaktik yönelim olarak belirlenirken diğer öğretmenin kimya öğretimine olan yönelimi rehberli araştırma şeklindedir. Diğer iki öğretmenden birinin sahip olduğu kimya öğretimine yönelimi etkinlik temelli yönelimdir. Çalışmada yer alan son öğretmenin yönelimi de didaktik yönelimdir. Çalışma sonunda elde edilen bulgular ışığında öğretmenlerin birden fazla kimya öğretimine yönelim türünü benimseyebildiği, okul türüne göre yönelimlerin çeşitlenebildiği ancak kişisel faktörlerin de yönelim türleri üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: kimya öğretimine yönelim, alan eğitimi bilgisi, deneyimli kimya öğretmenleri, 9. sınıf kimya dersi

Sorgulamaya Dayalı Fen Bilimleri Dersinde Duyuşsal Belirteçler: Öğretmen Geribildirimlerinin 5. Sınıf Öğrencilerinin Başarı Amaç Yönelimlerine ve Bilimsel Süreç Becerilerine Etkisi

Burak Feyzioğlu
burakfeyzioglu@hotmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi
Selvinaz Güney
sguney35@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Sorgulamaya dayalı öğrenme ortamında öğrenciler doğal dünyayı gözlemlemeye, gözlemleri hakkında sorular sormaya ve daha sonra bu soruları cevaplamak için kanıtlar aramaya odaklanır. Öğretmenlerde bu süreçte öğrencilere bilimsel olayların doğasını anlamları için bilim insanı gibi çalışabilecekleri öğrenme ortamı hazırlar. Bu süreç, sorgulamanın öğretim ve öğrenme için ana araç olarak işlendiği eğitimsel bir yaklaşımdır. Sorgulama, bireyleri soru sormaya, keşifler yapmaya ve yeni anlamlar bulabilmeleri için o keşifleri dikkatlice test etmeye sürükler. Öğrencilerden bu süreçte gözlem yapma, soru sorma, hipotez kurma, araştırma tasarlama, kanıtlara dayalı sonuç geliştirme, iletişim kurma gibi bilimsel süreç becerilerini kullanmaları ve geliştirmeleri beklenir. Bu becerilerin gelişmesinde kullanılan yöntem kadar öğrenme çevresini oluşturan öğretmen, öğrenci ve ders materyali arasındaki etkileşimde önemli rol oynamaktadır. Öğretmen ve öğrenci arasındaki etkileşimde belirleyici olan öğretmenin ders süresince verdiği geribildirimlerdir. Öğretmen geribildirimlerinin öğrencilerin derse yönelik amaç yönelimlerinde ve bilimsel süreç becerilerinin gelişiminde belirleyici olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı öğrencilerin sahip oldukları başarı amaç yönelimlerinin ve bilimsel süreç becerilerinin sorgulamaya dayalı öğrenme ortamında sunulan yazılı geribildirimlerinden nasıl etkilendiğini incelemektir. Nitel araştırmanın temel alındığı bu çalışma, araçsal durum çalışması deseni ile yürütülmüştür. Araştırmada Aydın ilinde bulunan bir devlet okulunun 5. sınıf bir şubesinde 9 hafta süresince 5E modeline uygun olarak geliştirilen etkinlikler uygulanmıştır. Öğretmenin sunduğu yazılı geribildirim türlerinin amaç yönelime ve bilimsel süreç becerilerine etkisini belirlemek için uygulama yapılan sınıftan biri öğrenme yönelimine sahip diğeri performans yönelimine sahip iki öğrenci odak öğrenci olarak seçilmiştir. Uygulamanın yapıldığı sınıftaki öğrencilerin çalışma yapraklarına 9 hafta süresince öğretmen tarafından yazılı geribildirimler verilmiştir. Bu geribildirimler araştırmacılar tarafından daha önce içerik analiziyle "fırsat verme/vermeme, karşılaştırma, geribildirim vermeme, süreçle ilgili açıklama yapma, sorgulama sürecini devam ettiren, öğrenme amaç yönelimini destekleyen, performans amaç yönelimini destekleyen" şeklinde 7 alt kategoriden oluşan geribildirim türlerine göre incelenmiştir. Etkinlikler süresince verilen geribildirimlerin amaç yönelimlerine etkisi öğrencilerle çalışma öncesinde, her etkinlik sonrası ve çalışma bitiminde amaç yönelimlerine ilişkin yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerle belirlenmiştir. Öğrencilerin bilimsel süreç becerilerindeki değişim yaptıkları her etkinlikte kullandıkları çalışma yaprakları incelenerek belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma yaprakları, araştırmacılar tarafından ders programında belirtilen sorgulama becerilerine göre oluşturulan bir dereceleme ölçeği ile incelenmiştir.

Öğretmenin 7 etkinlik süresince Ö1 kodlu öğrenciye daha çok sırasıyla sorgulama sürecini devam ettiren, fırsat verme/vermeme ve performans yönelim türünde geribildirimler verirken Ö2 kodlu öğrenciye ise sırasıyla sorgulama sürecini devam ettiren, fırsat verme/vermeme ve performans yönelim türünde geribildirimler vermiştir. Verilen yazılı geribildirimler ile öğrencilerin hem amaç yönelimleri hem de bilimsel süreç becerilerinin uygulama süresince verilen yazılı geribildirimlerden etkilendiği belirlenmiştir. Süreçle ilgili açıklama yapma ve sorgulama sürecini devam ettiren geribildirimlerin performans yöneliminde olan öğrenciyi öğrenme yönelimine yönlendirdiği belirlenmiştir. Öğrenme yönelimindeki öğrenci ile performans yönelimindeki öğrencinin bilimsel süreç beceri puanlarını etkinlikler süresince farklılık göstermiştir. Bu çalışmanın sonunda yazılı geribildirimlerin amaç yönelim ve bilimsel süreç becerileri üzerine etkisinin nedenleri tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yazılı geribildirim, amaç yönelim, bilimsel süreç becerileri, fen bilimleri dersi

Fen Bilimleri Öğretmen Adaylarının Fen Bilimleri Öğretmen Eğitimcilerine Yönelik Algıları

Salih Uzun
salih.uzun@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi
Seyyit Altunışık
seyyit58@gmail.com, Uşak Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eğitim fakültelerinde görev yapan öğretmen eğitimcilerinin öğretmen adayları için rol model olmaları söz konusudur. Bu noktada öğretmen Adaylarının öğretmen eğitimcilerini nasıl algıladıkları ilerdeki öğrenme-öğretme faaliyetlerini etkileyebileceği söylenebilir. Bu araştırma, Fen Bilimleri öğretmen Adaylarının fen bilimleri öğretmen eğitimcisi kavramına yönelik mevcut olan algılarını metaforlar yardımıyla ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda öğretmen adaylarının fen bilimleri öğretmen eğitimcilerine yönelik mevcut olan algılarını herhangi bir müdahale yapmadan ortaya koymak amacıyla, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde olgubilim (Fenomenoloji) araştırma deseni kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini, Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği programında öğrenim gören farklı sınıf seviyelerindeki toplam 155 fen bilimleri öğretmen adayı oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarına 'Fen bilimleri öğretmen eğitimcisi.....gibidir; çünkü.....' şeklinde verilen ifadeleri tamamlamaları istenilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma verilerine göre fen bilimleri öğretmen adayları 'fen bilimleri öğretmen eğitimcisi' kavramına yönelik birçok metafor üretmişlerdir. Metaforlar arasında en fazla tekrarlanan 'bilim insanı' kavramı olmuştur. Bunun yanında öğretmen adaylarının en fazla ürettiği metaforlar arasında 'ağaç' kavramı da yer almaktadır. Öğretmen Adaylarının ürettikleri metaforlar genel olarak olumlu anlamlar içermesine karşın az da olsa anlam olumsuz metaforlar da üretilmiştir. Öğretmen Adaylarının Fen bilimlerinin birçok anabilim dalından oluşması nedeniyle fen bilimleri öğretmen eğitimcilerinin kendi alanlarına ek olarak birçok alanda da bilgi sahibi oldukları yönünde algılarının olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmen Adaylarının farklı tema/kategorilerde yer alacak şekilde aynı metaforlara farklı anlamlar yükledikleri de görülmüştür. Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmen adaylarının fen bilimleri öğretmen eğitimcilerini genellikle araştırma yapan, sorgulayan ve insanlığın faydasına olacak bir şeyler üreten bilim insanları olarak algıladıkları ve bunun yanında kendi alanıyla beraber birçok alanda bilgi sahibi olan ve çevresine bu özelliğiyle güven veren bireyler oldukları yönünde algıların olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Fen Bilimleri eğitimcisi, Öğretmen adayı, Metafor

Fen Bilimleri Öğretmen Adaylarının Fizik Konularına Yönelik İçerik Bilgileri

Salih Uzun
salih.uzun@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi
Seyyit Altunışık
seyyit58@gmail.com, Uşak Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eğitimin niceliğinden çok niteliğinin önemli olduğu 21. yüzyılda öğretmenlerin sahip olması gereken bazı yeterlikler vardır. Bu yeterlikler arasında öğretmenin, eğitmeni olduğu alana yönelik içerik bilgisini iyi bilmesi beklenmektedir. Bu bilgi türü 2017 Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri kitapçığında 6 ana yeterlik alanı içerisinde 'Program ve İçerik Bilgisi' olarak ifade edilmektedir. Nitelikli bir öğretim süreci için öğretilecek konunun öğretmen tarafından iyi bilinmesi gerekmektedir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının konu yeterliklerinin hizmet öncesi tespit edilmesi önem arz etmektedir. Bu çalışmada fen bilimleri öğretmen adaylarının temel fizik konularına yönelik yeterliklerinin tespiti amaçlanmaktadır. Amaca yönelik olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan 36 soruluk 'Fizik Konularına Yönelik Başarı Testi' ile veriler toplanmıştır. Test oluşturulurken fen bilimleri öğretim programındaki önerilen ders saatleri dikkate alınarak soru sayısı belirlenmiştir. Veriler SPSS programıyla analiz edilmiştir. Çalışmanın örneklemini Uşak Üniversitesi fen bilimleri öğretmenliği programında okuyan 36 son sınıf öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma verilerine göre fen bilimleri öğretmen adaylarının fizik konularına yönelik başarı puanları ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak fark bulunmamaktadır. Aynı şekilde kendisini fizik konularında yeterli görenler ile yeterli görmeyenler arasında da bir fark bulunmamaktadır. Öğretmen Adaylarının testten aldıkları puanların ortalaması 3 ana kategoriye göre incelendiğinde en başarılı olandan en başarısız olana göre 'Elektrik', 'Kuvvet ve Hareket' ve 'Işık' olarak sıralanmaktadır. Fen bilimleri öğretmen adaylarının fizik konularına yönelik başarı testinden aldıkları ortalama puan, 100 puan üzerinden 51,47 puandır. Araştırma sonuçlarına göre fen bilimleri öğretmen adaylarının fizik konularına yönelik yeterliklerinin istenilen düzeyde olmadığı görülmektedir. Testte yer alan soruların temel düzeyde fizik konularından oluştuğu ve seviye olarak da ortaokul seviyesinde olduğu düşünüldüğünde, öğretmen adaylarının fizik konularında yeterli olmadıkları düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fizik Konuları, İçerik Bilgisi, Öğretmen Adayları

Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Yerleşim Yerine Göre Bilgi Teknolojilerini Kullanma Düzeyi ve Kullanmama Gerekçeleri

Naki ERDEMİR
nakierdemir@gmail.com, Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Bildiri Özeti:

ÖZET

Teknolojinin hayatın vazgeçilmez bir parçası olduğu günümüzde, yapılan çalışmalar öğretmenlerin hala eğitim-öğretimde yeterli düzeyde teknolojiyi kullanmadıkları, kullanma alışkanlığı kazanmadıkları bilinmektedir. Be nedenle araştırmanın amacı, farklı yerleşim yerlerindeki ortaokullarda görev yapan fen bilimleri öğretmenlerinin derslerinde bilgi teknolojilerini kullanma düzeylerini ve daha sık kullanmaları için ne yapılması gerektiğini tespit etmektir.

Araştırma özel durum (örnek olay) yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Bu sebeple anket, yarı yapılandırılmış mülakat ve gözlem formları kullanılmıştır. Araştırma 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Van- Nevşehir ilindeki ortaokullarda görev yapan 250 fen bilimleri öğretmenleri ile yürütülmüştür. Elde edilen nicel veriler "IBM SPSS 22.0" paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. T-Testi, frekans, yüzde ve ortalama hesaplamaları kullanılmıştır. Elde edilen nitel veriler de betimsel analizle çözümlenmiştir.

Ders yürütme sürecinde kadın öğretmenlerin bilgi teknolojilerini kullandıklarında erkek öğretmenlere oranla sınıf yönetiminde daha fazla zorlandıkları tespit edilmiştir. Taşımali okullarda görev yapan öğretmenlerin daha az bilgi teknolojisi kullandıkları görülmüştür. Bunun yanında göreve yeni başlayan öğretmenler teknoloji kullandıklarında ders müfredatını yetiremedikleri tespit edilmiştir. Mesleki deneyimi 5-10 yıl arasında olan fen bilimleri öğretmenlerinin daha sık bilgi teknolojisi kullandıkları tespit edilmiştir. Öğretmenler tarafından, teknoloji kullanımının çok zaman aldığı, dersten önce ön hazırlık gerektirdiği, teknoloji kullanan öğretmenle kullanmayan öğretmenin aynı muameleye tabi tutulduğu, denetleme mekanizmasının olmadığı, teknoloji kullanımı için özendirme yapılmadığı, taşradaki okulların teknoloji kullanımına uygun olmadığı, hizmet içi eğitim seminerlerinin göstermelik olduğu, yeterli sorumluluk bilincinin gelişmediği ve bazı alışkanlıklardan vaz geçilemediği belirtilmiştir.

Fen bilimleri öğretmenleri bilgi teknolojilerini kullanmaya özendirilmeli, kullanan öğretmenler onure edilmeli, teknoloji kullanma konusunda denetim sistemi geliştirilmeli, tatil anlayışında göstermelik hizmet içi eğitime son verilmeli, hizmet içi eğitim sonunda sınav yapılarak başarılı olanlar ödüllendirilmeli. Ayrıca taşımali eğitim yerine uygun yerlere tam donanımlı yatılı ortaokullar yapılmalı ve bu okullarda görev yapanlar görev yaptığı okulların mahallinde ikamet etmeleri sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Bilgi teknolojisi kullanma, fen bilgisi öğretmeni, eğitim

Kimya Öğretmen Adaylarının Elektrokimya Konusu ile İlgili Bilişsel Yapılarının Kelime İlişkilendirme Testi Kullanılarak İncelenmesi

Nuri NAKİBOĞLU
nnuri@balikesir.edu.tr, Balıkesir Üniversitesi
Canan NAKİBOĞLU
canan@balikesir.edu.tr, Balıkesir Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğrencilerin kimya kavramlarını öğrenirken nasıl düşündüğü ve bilgiyi zihinlerinde nasıl organize ettiği araştırmacıların her zaman ilgisini çekmiştir. Öğrencilerin zihinlerindeki bir konuya yönelik kavramlar arasındaki ilişkileri gösteren yapılar bilişsel yapılar olarak bilinmektedir. Öğrencilerin bilişsel yapılarının belirlenmesi öğrencilerin bilgiyi zihinlerinde nasıl organize ettiğini öğrenmeye yardımcı olması yanında öğrencinin yanlış kavramalarının ortaya çıkarılmasını da sağlayabilir.

Elektrokimya hem ortaöğretim hem de üniversite düzeyinde öğretilen kimyanın önemli konulardan birisidir. Öğretmen adayları elektrokimyayı genel kimya derslerinde görürken bazı kimya öğretmenliği programlarında elektrokimya ayrı bir ders olarak yer almaktadır. Elektrokimya konularının ortaöğretim kimya derslerinde yer alması nedeniyle kimya öğretmeni olmak üzere olan kimya öğretmen adaylarının temel elektrokimya kavramlarını anlamlı bir şekilde zihinlerinde yapılandırılmaları oldukça önemlidir. Genel olarak yapılan çalışmalar elektrokimya kavramlarının öğrenciler tarafından zor olarak algılandığını ve hem ortaöğretim öğrencilerinin hem de üniversite kimya öğrencilerinin elektrokimya ile ilgili yanlış kavramaları olduğunu göstermiştir. Elektrokimyada piller, korozyon ve elektroliz gibi konular birçok uygulamada önemli bir yere sahip olmasına rağmen bu olayları açıklamada birçok soyut kavram kullanılır. Ayrıca elektrokimya konularında formüller ve matematiksel eşitler kullanılarak soruların çözülmesi de gerektirmesi nedeniyle öğrencilerin zihinlerindeki kavramları işaretlerinde yapılandırılması hem makroskopik, hem mikroskopik hem de sembolik düzeyde ilişkiler kurmalarını gerektirir.

Bu çalışmada, elektrokimya dersi almış kimya öğretmen adaylarının elektrokimya ile ilgili temel kavramları zihinlerinde nasıl ilişkilendirdiklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla araştırmacılar tarafından geliştirilen bir kelime ilişkilendirme testi (KİT) kullanılarak veri toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak kullanılan KİT'in anahtar kelimelerinin seçilmesi için önce genel kimya kitaplarında yer alan elektrokimya ünitesi incelenerek kavramlar belirlenmiştir. Elektrokimya konusunda uzman olan ilk araştırmacı tarafından ilgili kavramların son haline karar verilmiştir. 10 anahtar kelimedenden oluşan KİT'de yer alan kavramların bir kısmı, elektrolit, anot, katot, tuz köprüsü, yükseltgenme ve indirgenmedir. Çalışmada farklı dönemlerde elektrokimya dersini almış 53 kimya öğretmen adayı yer almıştır. Çalışma sonunda, öğrencilerin bilişsel yapılarının incelenmesi sonucu, KİT'de yer alan elektrokimya konularına yönelik bütün kavramların uygun şekilde ilişkilendirildiği belirlenmiştir. Kavramların hemen tamamının cevap kavram olarak çıkan "pil" kavramı üzerinden birbirine bağlandığı belirlenirken, pil dışında, çözelti, metal, tepkime ve redoks gibi doğru ilişkilendirilmiş yeni kavramların cevap kavram olarak çıktığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kimya Öğretmen Adayı, Bilişsel yapı, Elektrokimya, Kelime ilişkilendirme testi

Ortaöğretim “Kimya ve Elektrik” Ünitesinin Öğretiminde Grafik Düzenleyicilerin Kullanımı

Canan NAKİBOĞLU
canan@balikesir.edu.tr, Balıkesir Üniversitesi
Nuri NAKİBOĞLU
nnuri@balikesir.edu.tr, Balıkesir Üniversitesi

Bildiri Özeti:

“Kimya ve Elektrik” ünitesi ortaöğretim 12. sınıf kimya dersinin önemli bir ünitesidir. Bu ünite kapsamında indirgenme-yükseltgenme tepkimeleri ve denkleştirmeleri ile elektrokimyasal piller öğretilir. Aynı zamanda ünitenin içeriğinde yer alan piller, korozyon ve elektroliz gibi konular günlük hayatta birçok uygulamada önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle, öğrencilerin elektrokimyasal kavramları doğru bir şekilde öğrenmeleri önemlidir. Diğer taraftan çalışmalar öğrencilerin hem indirgenme-yükseltgenme tepkimeleri hem de elektrokimyasal pilleri anlamada zorlandıklarını ve konu ile ilgili önemli yanlış kavramlara sahip olduklarını göstermiştir. Bu sorunların nedenlerinden birisi olarak ünite içinde yer alan bazı kavramların öğrenciler için soyut gelmesi gösterilebilir. Ayrıca “Kimya ve Elektrik” ünitesi içinde yer alan konular formüller ve matematiksel eşitlikler kullanılmasını da gerektirir ve bu konular öğretilirken öğrencilerden hem makroskopik, hem mikroskopik hem de sembolik düzeyde ilişkiler kurmaları beklenir.

Grafik düzenleyiciler, kavramlar ve kavramlar arasındaki ilişkileri görsel bir formatta sunan öğretme ve öğrenme araçlarıdır. Grafik düzenleyicilerin etkin kullanımı, öğrencilerin fikirleri birbirine bağlamasına ve bilgilerini organize etmelerine yardımcı olabilir. Bu özellikleri ile öğrencilerin bilgi ve kavramları anlamlı öğrenmesini ve hatırlamasını kolaylaştırıp bilginin kalıcılığını sağlayabilir. Ayrıca grafik düzenleyiciler, dersin her aşamasında kullanılabilir. Dersin başında bir ön düzenleyici olarak kullanılacakları gibi konunun öğretimi sırasında ve değerlendirme aracı olarak dersin sonunda da kullanılabilirler.

“Kimya ve Elektrik” ünitesinin öğretimi sürecinde öğrencilerin ünitenin soyut kavramlarını daha iyi anlamalarına ve ünitenin kavramlarını bilişsel yapılarında anlamlı bir yapılandırılmalarına yardımcı olmak için grafik düzenleyiciler kullanılabilir. Bu çalışmanın amacı, “Kimya ve Elektrik” ünitesinin gerek öğretimi sürecinde ve gerekse değerlendirme amaçlı kullanılacak farklı türde grafik düzenleyici örnekleri sunmak ve bu ünitenin öğretimi sürecinde öğrencilerin öğrenmelerine ve hangi tür yanlış kavramalarının giderilmesine katkı sağlayacağını göstermektir. Grafik düzenleyiciler, çeşitli biçim ve şekilde hazırlanabilmektedir. Grafik düzenleyicinin şekli ve düzeni öğretimin içeriği ve amaçlarına bağlı olarak farklılık göstermektedir. Bu çalışma kapsamında, “Kimya ve Elektrik” ünitesi içinde yer alan elektrokimyasal pillerin sınıflandırılması, benzerlik ve farklılıklarının gösterilmesi, elektroliz ve korozyon gibi konu ve kavramların öğretimi için farklı grafik düzenleyiciler hazırlanmıştır. Grafik düzenleyiciler hazırlanırken öncelikle ünitenin kazanımları dikkate alınarak öğrenilmesinde sorun yaşanan kavram ve konular seçilmiştir. Seçilen konular için hazırlanan kelime haritalama, anlam çözümleme tablosu, kıyaslama ve zıtlık matrisi, kavram haritası ve akış diyagramı gibi grafiksel materyaller bu çalışmada tanıtılarak nasıl kullanılacakları açıklanacaktır.

Çalışmanın daha sonraki aşamalarında, hazırlanan materyallerin bu konunun öğretiminde kullanılması konusunda kimya öğretmen adaylarından görüş alınması planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kimya ve Elektrik ünitesi, Ortaöğretim 12. sınıf kimya dersi, grafik düzenleyici

Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretimde React Stratejisinin Kullanımı Hakkında Görüşleri

Miyase TUTAR
miyasetutar58@gmail.com, Amasya Üniversitesi
Orhan KARAMUSTAFAOĞLU
orseka@yahoo.com, Amasya Üniversitesi

Bildiri Özeti:

REACT stratejisi bağlam temelli öğrenme kuramına dayalı olarak CORD kuruluşu tarafından geliştirilmiştir. Kökeni sosyal yapılandırmacılığa dayanan REACT stratejisi ilişkilendirme, tecrübe etme, uygulama, işbirliği ve transfer etme olmak üzere 5 basamaktan oluşmaktadır. Özellikle kavram öğretiminde etkili olduğu belirtilen bu strateji fen eğitimi alanında son yıllarda araştırılmakta ve öğretim etkinliklerinde kullanılmaktadır. Alan yazın incelendiğinde REACT stratejisi ile fen öğretiminin etkili olduğu sonucuna ulaşan çalışmalar mevcuttur. Öğretimde etkili olduğu düşünülen bu stratejinin öğretmen adayları tarafından bilinmesi önemli görülmektedir. Öğretmen Adaylarının geleceğin öğretmenleri olacağı düşünüldüğünde onların bu stratejiyi gelecekte uygulama istekleri, durumları ve stratejiye yönelik görüşlerinin tespit edilmesi hem onların gelişimi ve hem de onlardan sonra gelecek öğretmen adaylarını yetiştirmede öğretimden sorumlu kişilere katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, araştırmada fen bilimleri öğretmen Adaylarının REACT stratejisi hakkındaki görüşleri incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde Fen Bilgisi Öğretmenliği Programı'nda uygulanan Özel Öğretim Yöntemleri-II dersinin yürütülme sürecinde tanıtılan ve bu programda öğrenim gören fen öğretmen Adaylarının ilgili derste REACT stratejisine göre hazırladıkları projeler kapsamında bu strateji ile ilgili görüşleri araştırılmıştır. Araştırma, öğretmen Adaylarının konu hakkında derinlemesine görüşleri alınmasını amaçlandığı için nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim desenine uygun olarak yürütülmüştür. 2017-2018 güz yarıyılında ilgili dersi alan son sınıf 16 öğretmen adayı araştırmanın katılımcıları olarak belirlenmiş ve onlarla grup mülakatları yapılmıştır. Grup mülakatları, hazırladıkları projeleri sınıf ortamında sunabilenlerden 8 ve sunamayanlardan 8 olmak üzere gönüllü olan öğretmen adayları ile yapılmıştır. Araştırmada grup mülakatları yapılmasının nedeni katılımcıların düşüncelerini, deneyimlerini ve tutumlarını tespit etmekle birlikte ortak mülakat ortamında çağrışımlar sayesinde hatırlamadıkları farklı fikirlerini de ortaya çıkarmaktır. Mülakat sırasında öğretmen adaylarına REACT stratejisi hakkındaki görüşleri, proje hazırlama sürecindeki deneyimleri, öğretmen olduklarında bu stratejiyi kullanma istekleri gibi sorular sorulmuştur. Mülakatlardan elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmektedir. Mülakatların analiz edilmesi süreci devam ettiğinden dolayı araştırmanın bulguları ve sonuçları ilgili araştırmacılarla daha sonra paylaşılacaktır. Bu araştırmanın tamamlanmasıyla birlikte ilgililere hem REACT stratejisinin bir ders sürecinde nasıl kullanılabileceği tanıtılmış hem de uygulamalar sonucunda öğretmen Adaylarının bu stratejinin fen konu ve kavramlarının öğretiminde kullanılması hakkında ne gibi düşüncelerinin oluştuğu ortaya çıkarılmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler:REACT stratejisi, bağlam temelli öğrenme, fen bilimleri

Ortaokul Öğrencilerinin İnsanın Doğadaki Yeri ile İlgili Görüşleri

MELİKE DEREBAŞOĞLU
melikederebasoglu@gmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN İNSANIN DOĞADAKİ YERİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

İnsan var olduğu günden bugüne, doğa ile karşılıklı etkileşim içinde olmuştur. Bu etkileşim, kimilerine göre, insanın doğaya hakim olma mücadelesinin tarihini bize sunarken, kimilerine göre, yaşamın devamını sağlayan doğa ana ile bir bütünlük arayışına karşılık gelmiştir. Bu çalışma amacı, ortaokul öğrencilerinin insanın doğadaki yerine ilişkin görüşlerini zihinsel imaj ve yazılı anlatımlarından yararlanarak insan merkezli olan ve olmayan yaklaşımlar çerçevesinde kategorize ederek mevcut durumu betimlemek olan nitel bir durum çalışmasıdır. Çalışmanın örneklemini 2016-2017 öğretim yılında Afyon ili Şuhut ilçesi Atatürk Yatılı Bölge Ortaokulu 5 ve 7. sınıflarda öğrenim gören toplam 53 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerden kendilerinin doğadaki yerlerini nasıl gördükleri resmetmeleri ve resimlerine ilişkin görüşlerini yazmaları istenmiştir. Verilerin analizinde nitel araştırmalarda kullanılan analiz yöntemlerinden biri olan içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Öğrencilerin kendilerinin (insanın) doğadaki yeri ile ilgili görüşlerine ilişkin elde edilen veriler incelenerek, anahtar kavram ya da kavramlar tespit edilmiştir. Bu kavramlar araştırmacı tarafından antroposentriklikten-ekosentrikliğe doğru kodlanmıştır. Kodlara göre belirlenen frekans dağılımları bulgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler:doğa eğitimi, ekosentrik, antroposentrik,

Sorgulamaya Dayalı Fen Bilimleri Dersinde Öğretmen Sözlü Geribildirimlerinin 5e Öğrenme Modeline Göre İncelenmesi

Selvinaz Güney
sguney35@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi
Burak Feyzioğlu
burakfeyzioglu@hotmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı fen bilimleri dersinde öğretmenin sunduğu sözlü geribildirimleri 5E öğrenme modelinin her basamağı için belirlemek ve sınıflamaktır. Nitel araştırmanın temel alındığı bu çalışma, araçsal durum çalışması deseni ile yürütülmüştür. Araştırmada Aydın ilinde bilişsel ve duyuşsal özellikleri arasında anlamlı fark bulunmayan iki sınıfta 9 hafta süresince 5E modeline uygun olarak geliştirilen etkinlikler uygulanmıştır. Öğretmenin verdiği sözlü geribildirimleri belirlemek amacıyla iki sınıfta yarı yapılandırılmış formlarla gözlem yapılmış ve ses kaydı alınmıştır. Çalışmanın ilk aşamasında yazılı hale getirilen gözlemler ve ses kayıtları içerik analiziyle çözümlenmiş ve sözlü geribildirim türleri metoduna ve işlevine göre sınıflandırılmıştır. Metoduna göre “fırsat verme/vermeme, yansıtma, akran ilişkisi, karşılaştırma, geribildirim vermeme, süreçle ilgili açıklama yapma, bireyi ya da grubu ön plana çıkarma, öğretmenin negatif kişisel hislerinin ifadesi” şeklinde sınıflandırılırken işlevine göre “sorgulama sürecini devam ettiren, sorgulama sürecini kesen, öğrenme amaç yönelimini destekleyen, performans amaç yönelimini destekleyen” şeklinde sınıflandırılmıştır. Çalışmanın ikinci aşamasında ise sorgulamanın yüksek düzeyde olduğu iki etkinlik dikkate alınarak öğretmen tarafından verilen sözlü geribildirimler sınıflarda uygulanan 5E modelinin her aşamasına göre çalışmanın ilk aşamasında belirlenen geribildirim türleri dikkate alınarak incelenmiş ve sınıflandırılmıştır. Etkinliklerin sorgulama düzeyi araştırmacılar tarafından Geliştirilmiş Öğretim Gözlem Protokolü (GÖGP) kullanılarak belirlenmiştir.

5E Modelinin 1E (Giriş) basamağında metot kategorisine göre, fırsat verme, süreçle ilgili açıklama yapma, bireyi ya da grubu ön plana çıkarma, karşılaştırma ve yansıtma türünde, 2E (Keşfetme) basamağında fırsat verme, süreç ile ilgili açıklama yapma ve karşılaştırma yapma, bireyi ya da grubu ön plana çıkarma ve kişisel negatif hislerin ifadesi, 3E (Açıklama) basamağında fırsat verme/vermeme, süreçle ilgili açıklama yapma, bireyi ya da grubu ön plana çıkarma, yansıtma, kişisel negatif hislerin ifadesi ve geribildirim vermeme, 4E (Derinleştirme) basamağında, fırsat verme, süreçle ilgili açıklama yapma, karşılaştırma ve yansıtma geribildirimleri ve son olarak 5E (Değerlendirme) basamağında, fırsat verme ve süreçle ilgili açıklama yapma geribildirimleri sunulmuştur. İşlevine göre ise, Değerlendirme basamağı dışında 5E modelinin her aşamasında sorgulama sürecini devam ettiren, sorgulama sürecini kesen, performans yönelimini destekleyen ve öğrenme yönelimini destekleyen geribildirim türleri sunulmuştur. Her aşamada gösterilen geribildirimlerin türleri ve gösterilme sıklıkları farklılık göstermiştir. Türleri ve sıklığa göre oluşan bu farklılığın nedenleri alanyazın dikkate alınarak tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler:5E öğrenme modeli, sorgulamaya dayalı fen öğretimi, sözlü geribildirimler, metoduna göre geribildirim, işlevine göre geribildirim.

Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Bilimsel Yaratıcılığa Yönelik Algıları ve Görüşleri

Seyyit Altunışık
seyyit58@gmail.com, Uşak Üniversitesi
Didem İnel Ekici
dideminel@gmail.com, Uşak Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Fen eğitiminin en önemli amaçlarından biri fen okur-yazarı bireyler yetiştirmektir. Fen okur yazarı bir birey, temel düzeyde bilimsel kavramları bilmekte, bilimin doğasını açıklayabilmekte ve karşılaştığı problemlere bilimsel çerçevede çözümler üretebilmektedir. Günümüzde öğretim programlarına fen, teknoloji, matematik ve mühendislik temelli yaklaşımların entegre edilmesiyle birlikte, problem çözme ve özgün ürünler üretme odaklı bir eğitim anlayışının benimsenmesi önemli hale gelmiştir. Karşılaşılan problemlerin çözülmesi sonucunda özgün ürünler oluşturabilmek ise bilimsel yaratıcılığın boyutlarından biri olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle öğrencilerin bilimsel yaratıcılıklarının geliştirilmesi onların problem çözebilen, sorgulayan, araştıran ve üretken bireyler olarak yetiştirilmesinde önemli bir unsurdur. Öğrencilerin bilimsel yaratıcılıklarının geliştirilmesi ise, öğretmenlerin bilimsel yaratıcılığa yönelik algılarının nasıl ve ne düzeyde olduğuyla ilişkilidir. Bu bağlamda öğretmenlerin hizmet öncesi bilimsel yaratıcılığa yönelik algılarının belirlenmesi ve bu algıların olumlu yönde geliştirilmesi önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı da fen bilgisi öğretmen adaylarının bilimsel yaratıcılık kavramına yönelik algılarını ve görüşlerini incelemektir. Var olan durumu betimlemeyi amaçlayan nitel bir durum çalışması olan bu araştırmaya Uşak Üniversitesi Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümünde öğrenim görmekte olan 133 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmada yer alan katılımcıların seçilmesinde amaçlı örnekleme seçim yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme seçim yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen "Bilimsel yaratıcılık algı ve görüş formu" aracılığıyla elde edilmiştir. Veri toplama aracı, üçlü likert tipi 8 maddeden ve 7 açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Verilerin analizi iki uzman tarafından gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerin analiz sonuçları öğretmen adaylarının bilimsel yaratıcılığın doğuştan gelen bir yetenek olmadığını ve geliştirilebilir bir özellik olduğunu düşündüklerini göstermektedir. Ayrıca öğretmen adayları bilimsel yaratıcılığın geliştirilmesi için öğretmen faktörünün çok önemli olduğunu ve fen derslerinde bilimsel yaratıcılığın geliştirilmesi için çeşitli etkinliklerin hazırlanabileceğini düşünmektedirler. Çalışmada öğretmen adayları bilimsel olarak yaratıcı bir öğrencinin özellikleri arasında özellikle bilgi, beceri ve zekâ faktörlerinin olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmen adaylarının bilimsel yaratıcılığa yönelik bazı geliştirilmesi gereken görüş ve algılara sahip oldukları söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Bilimsel Yaratıcılık, Öğretmen Adayları, Algı

Ortaokul Fen Bilimleri Ders Kitaplarında Grafik Düzenleyicilerin Kullanımının İncelenmesi

Şafak Yıldırım
safakimya@gmail.com, Özel Balıkesir Doğa Koleji
Canan Nakiboğlu
canan@balikesir.edu.tr, Balıkesir Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Grafik düzenleyiciler, kavramlar arasındaki ilişkileri görsel bir formatta sunan öğretme ve öğrenme araçlarıdır. Grafik düzenleyicilere ders kitaplarında yer verilmesi bir yandan öğrencinin kitapta sunulan teorik bilgiyi anlamlı bir şekilde öğrenmesine yardımcı olurken diğer yandan konunun kavramları ve önceki konular arasında bağlantı kurulmasına yardım eder. Alan yazın incelendiğinde çok çeşitli şekil ve düzende grafik düzenleyicinin olduğu görülür. Grafik düzenleyicinin şekli ve düzeni öğretimin içeriği ve amaçlarına bağlı olarak farklılık göstermektedir. Bu nedenle grafik düzenleyicilerin çeşitli araştırmacılarca farklı şekilde sınıflandığı görülür. Alan yazında yapılan çalışmalar, çoğunlukla tüm grafik düzenleyicilerin öğretim üzerine etkilerini incelenmesinden çok bir veya iki grafik düzenleyicinin öğretime etkisinin incelenmesine odaklanmaktadır. Bu çalışmaların çoğunda grafik düzenleyicilerin öğrenme üzerinde olumlu etkilere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Diğer taraftan ders kitapları öğretim programları doğrultusunda hazırlanarak öğretmene dersini planlamasından, sınıf içi etkinliklerine yürütülmesine kadar birçok konuda yol göstericidir. Araştırmacılar, fen öğretiminde ders kitaplarının önemli bir role sahip olduğunu ve ders kitaplarının gerek sınıf içi gerek sınıf dışında birincil kaynaklar olarak kullanıldığını belirtmektedir. Bu nedenle ders kitaplarında birçok materyal yanında grafik düzenleyicilerin de uygun şekilde kullanımının son derece önemlidir.

Bu çalışmada, Ortaokul Fen Bilimleri ders kitaplarında grafik düzenleyicilere ne derece ve hangi amaçla yer verildiğinin ve kullanılan grafik düzenleyicilerin tür ve biçimlerinin ne olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın başlıca problemleri şunlardır. Ortaokul Fen Bilimleri ders kitaplarında hangi tür grafik düzenleyiciler yer almaktadır? Ortaokul Fen Bilimleri ders kitaplarında yer alan grafik düzenleyicilerin ünitelere göre dağılımı nasıldır ve kullanım amacı nedir? Ortaokul Fen Bilimleri ders kitaplarında yer alan grafik düzenleyicilerin sınıflara göre dağılımındaki farklılık ve benzerlikleri nelerdir?

Araştırma sorularına cevap bulmak amacı ile 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılında okutulmakta olan, 5., 6., 7., ve 8. Sınıf Fen Bilimleri ders kitapları analiz edilerek, sonuçlar kıyaslanmıştır. Çalışmada 2 tane 5. Sınıf, 1'er tane 6. ve 7. Sınıf ve 8. Sınıf kitabı olmak üzere toplam 5 tane ders kitabı analiz edilmiştir. 5. Sınıf kitaplarından bir tanesi 2013 yılı, diğeri 2018 yılı Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'na göre hazırlanmış ders kitaplarıyken, 6., 7., ve 8. Sınıf kitapları 2013 yılı programına göre hazırlanmış ders kitaplarıdır. Kitapların tamamı TTK tarafından onay almış kitaplardır. Çalışma sonunda, 2013 yılı programına göre yazılan 5. Sınıf kitabında 10 adet, 2018 yılı programına göre yazılan 5. Sınıf kitabında 7 adet, 6. Sınıf kitabında 9 adet, 7. Sınıf kitabında 12 adet ve 8. Sınıf kitabında 6 adet olmak üzere toplam 44 adet grafik düzenleyicinin yer aldığı belirlenmiştir. Çalışmada, grafik düzenleyicilerin içeriksel türü açısından kitaplarda en fazla sıralayıcı grafik düzenleyici türünün yer aldığı, biçimsel açıdan da en fazla merkezci grafik düzenleyici türünün yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın son kısmında, Ortaokul Fen Bilimleri derslerinde grafik düzenleyicilerin kullanılması ile ilgili önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Grafik Düzenleyici, Ortaokul Fen Bilimleri Ders Kitapları, Fen Bilimleri Dersi

10. Sınıf “Asitler, Bazlar ve Tuzlar” Ünitesi Deneylerinin Bilimsel Süreç Becerileri Geliştirme Düzelerine Göre Analizi ve Yeniden Düzenlenmesi

Şafak Yıldırım
safakimya@gmail.com, Özel Balıkesir Doğa Koleji
Canan Nakiboğlu
canan@balikesir.edu.tr, Balıkesir Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bilimsel süreç becerileri, fen bilimlerinde öğrenmeyi kolaylaştıran, öğrencilerin aktif olmasını sağlayan, kendi öğrenmelerinde sorumluluk alma duygusunu geliştiren, öğrenmenin kalıcılığını arttıran ayrıca araştırmalar için yol ve yöntem kazandıran temel becerilerdir (1). Bilimsel süreç becerilerinin öğrencilere kazandırılması aynı zamanda bilimsel düşünme becerilerinin kazanmalarına da katkı sağlayacaktır. Bilimsel süreç becerileri bilim insanlarının çalışmaları sırasında kullandıkları beceriler olup bu yönüyle de öğrencilerin bilimsel bir çalışmanın nasıl yürütebileceğini anlamaları açısından da önemlidir. Bu nedenle gerek 2013 yılı gerekse 2017 yılı Kimya Dersi Öğretim Programında bilimsel süreç becerilerinin öğrencilere kazandırılması, programın kazandırmayı amaçladığı beceriler arasında yer almaktadır. Bu tür becerilerin kazandırılması genel olarak sınıf içinde veya laboratuvarlarda yürütülecek deneyler ve etkinliklerle sağlanabilir. Diğer taraftan “Asitler, Bazlar ve Tuzlar” konusu kimyanın en önemli konularından birisi olup günlük hayatla son derece ilişkilidir. “Asitler, Bazlar ve Tuzlar” konusunun öğretiminde çeşitli deneylere yer verilmesi bir taraftan öğrencilerin konuyu daha anlamlı öğrenmelerine yardımcı olurken, diğer taraftan bilimsel süreç beceri gelişimlerine de katkı sağlayacaktır.

Yukarıdaki düşüncelerden hareketle bu çalışmada öncelikle 10. Sınıf Kimya Ders Kitabı “Asitler, Bazlar ve Tuzlar” ünitesinde yer alan 4 deneyin yaptırılması ile öğrencilere bilimsel süreç becerilerinin hangilerinin kazandırılabilirliğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. İkinci olarak da ders kitabında yer alan bu deneylerin öğrencilere daha çok sayıda bilimsel süreç becerisi geliştirilmesini sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda, ilk olarak 2017-2018 Eğitim Öğretim yılında okutulmakta olan 10. Sınıf Kimya ders kitabında yer alan 4 deney bilimsel süreç becerilerini geliştirme düzeyleri açısından analiz edilmiştir. Kitapta yer alan bu deneyler: Gül Yaprağının Doğal İndikatör Özelliği, Maddelerin pH’sinin pH kâğıdı ile belirlenmesi, Asit Baz Tepkimelerinin İlerleyişinin İzlenmesi ve Bazların Aşındırıcı ve Tahrip Edici Etkisi deneyleridir. Analiz sonunda, deneylerin hepsinde temel bilimsel süreç becerilerinden gözlem ve ölçme becerisine odaklanıldığı ve bazı deneylerde yine temel becerilerden veri kaydetme ve sonuç çıkarma becerisine odaklanıldığı belirlenmiştir. Çalışmanın ikinci kısmında, bu analiz sonuçları dikkate alınarak, deneylere hipotez, deney kurgulama, önceden kestirme, işlemsel tanımlama, karar verme, sonuç çıkarma ve iletişim becerileri eklenerek, deneyler öğrencilerin daha fazla bilimsel süreç becerisi geliştirecek şekilde yeniden düzenlenmiştir. Bu çalışma kapsamında deney analiz sonuçları, tasarlanan yeni deneyler sunulacak ve ortaöğretim öğrencilerinin bilimsel süreç becerileri kazanımlarının geliştirilmesi konusunda önerilere yer verilecektir.

(1) Ayas, A., Çepni, S., Johnson, D. ve Turgut, M.F. (1997). Kimya Öğretimi. Yök/Dünya Bankası Milli Eğitim Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, Ankara.

Anahtar Kelimeler: Bilimsel Süreç Becerileri, Asitler, Bazlar ve Tuzlar, 10. Sınıf Kimya Dersi

Araştırma Sorgulamaya Dayalı Öğretim ve Etkililiği: “Maddenin Değişimi”

Cansu Ebre OzAN
cnsozan@hotmail.com, Amasya Üniversitesi
Sevilay KARAMUSTAFAOĞLU
sevilay2000@yahoo.com, Amasya Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Günümüzde, yaşam biçimimizi önemli derecede etkileyen ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeler meydana gelmektedir. Bu gelişmeler özellikle bilim ve teknoloji alanında olmaktadır. Buna bağlı olarak eğitim sistemlerinin yenilenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bunun için geliştirilen tüm öğretim programları araştıran, sorgulayan bireyler yetiştirilmeyi amaçlamaktadır. Fen öğretiminde öğrencilerin eğitim sürecine aktif katılımını sağlayan yaklaşım ve yöntemler önem teşkil etmektedir. Bu süreçte araştırma sorgulamaya dayalı öğrenme yaklaşımı önemlidir. Bunun için ülkemizde araştırma sorgulamaya dayalı öğrenme ile ilgili çalışmaların önemi artmaktadır. Araştırma sorgulamaya dayalı öğrenme yaklaşımında öğrenciler araştırarak ve sorgulayarak kendilerini ve çevrelerini algılamaya çalışırlar, bilgi edinirken yaratıcılıklarını kullanırlar. İlgili yaklaşım, etkili bir uygulamayla yürütüldüğünde öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel öğrenmelerinde başarılı olur.

Bu bağlamda, araştırmanın amacı, rehberli sorgulamaya dayalı öğretim yaklaşımının öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisini belirlemektir. Rehberli sorgulamaya dayalı öğrenme yaklaşımında öğretmen öğrenciye problemi verir ve deneyler için malzemeleri temin eder. Çözümüne ulaşmak ve bunun için gerekli olan süreci belirlemek öğrenciye bırakılır. Öğretmen problemin çözümüne ulaşmada öğrenciye yardımcı olur. Bu çalışmada, ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel yöntem kullanılmıştır. Rehberli sorgulamaya dayalı öğrenme yaklaşımının öğrencilerin akademik başarıları üzerine etkisinin araştırıldığı çalışmada, evreni Amasya ilinde öğrenim gören 5. sınıf öğrencileri, örneklemini Amasya ilinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir ortaokulda öğrenim gören 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada rastgele örneklem seçim yöntemiyle biri deney (N=20) diğeri kontrol grubu (N=19) olmak üzere iki grup belirlenmiştir.

Çalışmada uygulama için alan yazında öğrencilerin kavram yanılgılarının yoğun olduğu Fen Bilimleri Dersi öğretim programındaki 5. sınıf “Maddenin Değişimi” ünitesi belirlenmiştir. Uygulama 5 hafta (20 ders saati) sürmüştür. Deney grubu öğrencilerine araştırmacı tarafından geliştirilen araştırma sorgulamaya dayalı etkinliklerle (11 etkinlik) öğretim yapılmıştır. Etkinlikler; başlangıç durumu (problemin olması), ilk sorgulamalar, problemin yazılması, tahminlerin yapılması veya hipotezlerin oluşturulması, yöntem seçimi, tahminlerin veya hipotezlerin sınanması, tahminlerle ilgili sonuçların karşılaştırılması ve sentez yazılması şeklinde 8 aşamadan oluşmuştur. Uygulama sürecinde öğrenciler aktif olarak sorgulama yaparlar, öğretmen ise rehber konumundadır. Kontrol grubundaki öğrencilerle yürürlükte olan ders kitabındaki etkinlikleri içeren bir ders planı hazırlanarak öğretim yapılmıştır.

Ön test ve son test olarak araştırmacı tarafından geliştirilen “Maddenin Değişimi Ünitesi Başarı Testi” kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde eşli örneklem t testi ve bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilere göre uygulama öncesinde öğrencilerin başarı puanları arasında fark olmadığı, uygulama sonrasında ise öğrencilerin başarıları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Yapılan uygulamadan sonra öğrencilerin başarı seviyelerinin arttığı görülmüştür. Deney grubu öğrencilerinin konu işlenirken yapmış oldukları etkinlikler, deneyler, araştırma ve incelemeler gibi çoğu araştırma aktivitesi öğrencilerin başarılarını geliştirmelerine katkı sağlamıştır. Öğrencilerin sınıf içinde yaptıkları etkinlikler konu ve kavramları daha iyi bir şekilde anlamalarını sağlamıştır. Geliştirilen etkinlikler öğrencilerin anlamlı öğrenmelerine katkı sağladığı için alan yazında yapılacak diğer çalışmalar için de yararlı olabilir. Ayrıca çalışmada geliştirilen etkinliklerde kullanılan deneylerde basit deney araç-gereçleri kullanıldığı için gelişmiş fen laboratuvarı olmayan okullarda da kolaylıkla uygulanabilir.

Anahtar Kelimeler: Akademik Başarı, Fen Öğretimi, Maddenin Değişimi, Sorgulamaya Dayalı Öğretim

Araştırma Sorgulamaya Dayalı Öğretimin Tutum ve Öz yeterlilik Becerilerine Etkisi

Cansu Ebrin OZAN
cnsozan@hotmail.com, Amasya Üniversitesi
Sevilay KARAMUSTAFAOĞLU
sevilay2000@yahoo.com, Amasya Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Hem dünyada hem de ülkemizde bilim ve teknoloji baş döndürücü bir hızla ilerlemektedir. Bu durum, fen öğretim programları geliştirilirken veya revize edilirken göz önünde bulundurulmaktadır. Yeni hazırlanan fen programlarının temelinde araştırma sorgulamaya dayalı öğrenme yaklaşımı bulunmaktadır. Bu fen öğretim programlarında öğrenciye bilgiyi aktarmaktan çok öğrencinin bilgiyi elde etmesini sağlayacak beceriler ön planda tutulmaktadır. Öğrencilerin bilimsel bilgiye ulaşmada istekli ve araştırma sorgulamaya bilgiye ulaşmada gerekli yeterliliğe sahip olması gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında öğrencilerin öğretim programında yer alan araştırma sorgulamaya yönelik tutum ve öz yeterliliklerinin belirlenmesi ve buna göre gerekli düzenlemelerin yapılması öğrencilerin ilgili becerileri açısından önemlidir.

Bu araştırmanın amacı, rehberli sorgulamaya dayalı öğretimin öğrencilerin buna yönelik tutum ve öz yeterlilik algı düzeylerine etkisini belirlemektir. Rehberli sorgulamaya dayalı öğretimde, öğretmen sorularla öğrenciye rehberlik eder, öğrenci kendi sorularını ve süreci planlar, önceki bilgileriyle bütünleştirerek yeni kavramlar oluşturur. Çalışma, ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel yönteminden yararlanılmıştır. Rehberli sorgulamaya dayalı öğretimin ilgili yaklaşıma yönelik tutum ve öz yeterlilik algı düzeylerine etkiliğinin araştırıldığı çalışmanın evrenini Amasya ilinde öğrenim gören 5. sınıf öğrencileri, örneklemini Amasya ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir ortaokulda öğrenim gören 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada rastgele örneklem seçim yöntemiyle biri deney (N=20) diğeri kontrol grubu (N=19) olmak üzere iki grup oluşturulmuştur.

Ortaokul 5. sınıflarla Fen Bilimleri Dersi öğretim programında yer alan "Maddenin Değişimi" ünitesi konu ve kavramları günlük yaşamla ilişkili ve alan yazında da belirtildiği gibi öğrencilerin kavram kargaşası yaşadıkları bir ünitedir. Bu bağlamda ilgili ünite belirlenerek, deney grubu öğrencilerine araştırmacı tarafından geliştirilen rehberli sorgulamaya yönelik etkinlikleri içeren bir uygulama yapılırken, kontrol grubundaki öğrencilere yürürlükteki ders kitabındaki etkinlikleri içeren bir ders planı hazırlanarak öğretim yapılmıştır. Her iki grupta da uygulama 5 hafta (20 ders saati) sürmüştür.

Ön test ve son test olarak araştırmacı tarafından geliştirilen Araştırma Sorgulamaya Dönük Tutum Ölçeği (merak duyma, kaçınma, değer verme faktörleri) ve Araştırma Sorgulamaya Yönelik Öz Yeterlilik Algı Ölçeği (kaçınma, araştırmayı sürdürebilme, kişisel gelişim faktörleri) kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizi için bağımsız örneklem t testi, eşli örneklem t testi ve ANCOVA analizleri kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilere göre uygulama öncesinde öğrencilerin araştırma sorgulamaya yönelik tutum ve öz yeterlilik puanları arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Ön test puanlarını kontrol altına almak için ANCOVA analizi yapılmıştır. Düzeltilmiş tutum puanlarına bakıldığında sorgulamaya yönelik tutum ve öz yeterlilik puanlarında değişimler olduğu ve bu puanlar arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Tutum ve öz yeterlilik özellikleri uzun bir süreç içinde etkilenebileceği için değişmediği söylenebilir. Bu durum göz önüne alındığında öğrencilerin sorgulamaya yönelik tutumlarını ve öz yeterliliklerini geliştirecek etkinliklerin daha uzun süreçlere yayılması ve derslerin bu doğrultuda işlenmesi önerilebilir. Ölçek faktörlerine bakıldığında ise tutum ölçeğinde merak duyma, öz yeterlilik algı ölçeğinde ise araştırmayı sürdürebilme faktör puanlarının arttığı görülmüştür. Bunun da merak faktöründeki maddelerde öğrencilerin kafasına takılan soruları bulmada, bilmediklerini çekinmeden sormada ve araştırma yapmayı istemede etkili olduğu söylenebilir. Öz yeterlilik ölçeğinde araştırmayı sürdürebilme faktöründeki maddelerde ise öğrencilerin problem çözme ve yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmesinde, sorgulama ve araştırma yapmalarında etkili olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler:Öz yeterlilik, Sorgulamaya Dayalı Öğretim, Tutum

Ezbere Dayalı Öğrenmenin Biyoloji Kavramlarının Örnekleri ile İlişkilendirilmesinin Araştırılması

Rıdvan Kete
ridvan.kete@deu.edu.tr, Dokuz Eylül Üniversitesi
Semra Ertem
semra.ertem@deu.edu.tr, Dokuz Eylül Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğrencilerin öğrenim sürecinde bilgiyi yapılandırmanın yerine, ezbere dayalı öğrenme stilini tercih ettikleri görülmektedir. Öğrencilerin ezber yaparak sözde öğrenmeyi gerçekleştirdiği kavramlar, bilginin temel yapı taşlarıdır. Kalıcı bilgiyi oluşturabilmek için kavramların öğrenci zihninde doğru olarak yapılandırılması gerekmektedir. İnsanlar birbirleri ile kavramlar üzerinden iletişim kurarak anlaşabilirler. Bu bağlamda kavramların doğru bir şekilde yapılandırılması gereklidir. Kavramlar arası ilişkiler doğru ve sıkı kurulduğu zaman ezbere dayalı öğrenmenin ötesinde kalıcı öğrenme ortaya konulmaktadır.

Biyolojide yer alan kavramları anlamlandırmak daha kolaydır. Biyoloji kavramları güncel yaşamın içinde yer almaktadır. Fakat biyoloji dersi; sayısal kökenli öğrenciler tarafından ezbere yönelik bir ders olarak tanımlanmaktadır. Burada önemli nokta bilginin hangi yöntemle kazandırılmaya çalışıldığıdır. Bilginin anlama ve kodlanması yeterince yapılamamaktadır.

Biyoloji dersi hedef davranışlarını ortaya koyan bu araştırma, işlenen ve öğrenilmiş kabul edilen kalıtım ünitesinde eşleştirme yöntemi ile öğrenmenin gerçek öğrenmemi yoksa öğrenme taklidi yapılmış bir ezber mi olduğunu tespit etmeyi amaçlamaktadır.

Araştırma modeli nicel araştırma yöntemlerinden nedensel-karşılaştırma yöntemidir. Böylece belli bir değişken açısından farklılaşan grupları karşılaştırmaktır. Burada kullanılan başarı testi öğretimin etkisini ölçmek amacıyla düzenlenmiştir. İzmir-Buca Anadolu Lisesi 10.sınıf öğrencileri araştırmanın evrenini, random usulü seçilen 36 öğrenci örneklemini oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak eşleştirilme testi kullanılmıştır. Kalıtım ile ilgili kavramlar 12 soru şeklinde oluşturuldu. Cevapları genelde tek kelimelik kavramlar meydana getirmiştir. Kavram sayısı soru sayısından fazla olarak belirlendi. Konular tamamlandıktan sonra öğrencilere bu testi cevaplamaları istendi. Veri analizi SPSS ile yapıldı. Frekans değerleri tespit edilerek analiz edildi. Eşleştirme yöntemi ile hazırlanan soruların seçiciliği; bir kavramı örneği ile doğru eşleştiren bir öğrencinin, başka bir soruda aynı tanımı örneği ile eşleştirmede tekrar doğru cevabı eşleştirmesi araştırılmasıdır.

Ortaya çıkan frekans tayinleri ve istatistikler doğrultusunda kalıtım konularının ayrı başlıklar içerisinde incelendiğinde ve sınıflandırıldığında; öğrencilerin ezber yaparak başarılı olmaya çalıştığı veya asıl öğrenme fiilinin gerçekleştiremediği; bu nedenle farklı bir soru yöntemiyle karşılaştığında başarı gösteremediği ve tanım-örnek arasında bağlantı kuramadığı ortaya çıkmaktadır.

Bu araştırmanın sonunda; ezberleme yöntemi alışkanlığını öğrencinin belleğinden kaldırmanın en kolay yöntemin, kavramları ezber şeklinde vermemek, kavramları bol örnek ve güncel hayatla birleştirerek öğrencinin kendisinin bulmasını sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Biyoloji, kavram, ezberleme, eşleştirme.

İlkyardım Bilgisinin Ortaöğretim Öğrencilerindeki Yeterliliklerinin Araştırılması

Rıdvan Kete
ridvan.kete@deu.edu.tr, Dokuz Eylül Üniversitesi
Semra Ertem
semra.ertem@deu.edu.tr, Dokuz Eylül Üniversitesi

Bildiri Özeti:

İnsan yaşamı içinde öldüren veya sakat bırakan birçok kaza güncel yaşamımızın bir parçası haline gelmiştir. Fakat ortaya çıkan hastalık veya kazalarda insanı en çok öldüren veya sakat bırakan nedenler incelendiğinde, bilgisizlik, telaş ve ilk yarım saat içinde yeterli ve doğru şekilde ilkyardım etkinliği gerçekleştirilememesidir. Ülkemizdeki trafik kazaları ve iş kazaları oranının yüksekliğine dikkat edilirse ilkyardım konusunun önemi ortaya çıkmaktadır.

İlkyardım olayının genellikle acil tedavi ile karşılaştırıldığı görülmektedir. İlk yardım; herhangi bir kaza veya yaşamı tehlikeye düşüren bir durumda sağlık görevlilerinin yardımı sağlanıncaya kadar kazazedenin hayatının kurtarılması veya durumunun daha kötüye gitmesini önleyebilmek amacıyla ilaçsız yapılan uygulamalardır. Acil tedavi ise, konunun uzmanı olan kişilerce gerekli donanımla yapılan müdahale şeklindedir. Bu bağlamda bu araştırma; en çok ilkyardım bilgisine ihtiyacı olan ortaöğretim öğrencilerinin, ilkyardım bilgi düzeyini ve bu bilginin bazı sosyo-demografik değişkenlerle ilişkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

İlkyardım konusunda ortaöğretim öğrencilerinin bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan bu araştırma tanımlayıcı araştırma modelidir. Burada gözlemlere dayanarak yeni bir bulgu oluşturmaya çalışılmıştır. Tanımlayıcı araştırmalar bir hipotez oluşturmaz ve incelenen olayla ilgili bir müdahale önermezler (Altunışık, 2010).

Araştırmanın evreni, İzmir-Buca Fen lisesi öğrencileridir. Evrenin tamamına ulaşılabildiği ve araştırmaya katılmayı kabul eden toplam 180 öğrenci aynı zamanda örnekleme de meydana getirmektedir. Veri toplamak için Buca Eğitim Fakültesindeki alan uzmanı 2 öğretim elemanının katkılarıyla, 10 sorudan oluşan ve sosyo-demografik özellikleri belirleyen "Kişisel Bilgi Formu" oluşturuldu. Aynı şekilde öğrencilerin ilkyardım bilgilerini belirlemeyi hedefleyen 20 soruluk "Bilgi Düzeyi Ölçme Formu" oluşturuldu.

Elde edilen veriler SPSS hazır paket programında değerlendirildi. Değişkenlere göre istatistiksel analizleri yapıldı. Ortaya çıkan frekans ve yüzdeleri tablolar oluşturularak yorumlandı. Öğrencilerin ilkyardım bilgilerine, sosyo demografik özelliklerin etkisini belirlemek amacıyla ki kare testi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda; ortaöğretim öğrencilerinin ilk yardım ile ilgili farklı konulardaki bilgi düzeyleri ile cinsiyet, anne ve babalarının eğitim durumları, daha önce ilkyardım eğitimi veya kursu alma durumları arasındaki ilişkiler istatistiksel olarak önemli bulunmuştur.

Bulgular sağlık eğitimi alsın almasın öğrencilerin çoğunun ilk yardım ile ilgili konularda yanlış bilgi ve uygulamalara sahip olduğunu göstermektedir. Bu konuda öğrencilere uygulamalı, video ve animasyonların yer aldığı bilgilendirmelerin yapılmasının daha faydalı olacağı görüşüdeyiz.

Anahtar Kelimeler:Öğrenci, ilkyardım, değişkenler, yeterlilik.

Kimya Öğretmen Adaylarının Metalik Bağlanma ve Metallerin Özellikleri ile İlgili Kavramalarının İncelenmesi

Canan NAKİBOĞLU
nakiboglu2002@yahoo.com, Balıkesir Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Kimyasal bağlanma ve maddenin tanecikli yapısı kimyanın en temel ve önemli konuları olup birçok konunun öğrenilmesi için de temel oluşturur. Diğer taraftan bağlar konusunun anlaşılması ile ilgili öğrencilerin önemli sorunlar yaşadığı araştırmacılarca belirtilmiştir. Bağlar konusu ortaokuldan itibaren öğretilen bir konu olmasına rağmen üniversite düzeyinde bile öğrencilerin hala konu ve kavramları ile ilgili yanlış kavramlara sahip oldukları görülmektedir. Her ne kadar alan yazında kovalent bağlanma ve iyonik bağlanma ile ilgili birçok alternatif kavrama tanımlanmışsa da metalik bağlanma ile ilgili öğrencilerin anlamalarını araştıran çok az sayıda çalışma bulunmaktadır. Metalik bağlanmanın öğretilmesi sırasında lise düzeyinde elektron denizi modeli kullanılırken, üniversite düzeyinde gerek genel kimya gerekse anorganik kimya derslerinde elektron denizi modeli yanında band kuramı gibi daha üst düzey teoriler de kullanılır. Bu durum zaman zaman öğrencilerin zihinlerinin daha fazla karışmasına neden olmaktadır.

Bütün bunların yanında öğrencilerin sıklıkla maddenin özelliklerini açıklarken maddenin atomik/moleküler seviye modellerini kullanmada güçlük yaşadıkları görülür. Buna bağlı olarak öğrencilerin maddenin atomlarının, maddenin fiziksel özelliklerine sahip olduğunu düşündükleri görülür. Tek bir metal atomunun iletken olabileceği ve bir rengi olduğu gibi yanlış kavramaları bulunmaktadır. Metalik bağlanma ve metallerin özelliklerinin ortaöğretim programlarının bir konusu olması nedeniyle kimya öğretmen adaylarının bu konuları doğru bir şekilde anlamaları önemlidir. Bu nedenle bu çalışmada kimya öğretmen adaylarının metalik bağlanma ve metallerin özellikleri ile ilgili kavramalarının nasıl olduğu araştırılmıştır. Bu amaçla Taber (2002) tarafından metalik bağlanma ile ilgili öğrencilerin anlamalarını test etmek üzere tasarlanan "demir" başlıklı bir teşhis testi kullanılmıştır. Test gerekli iznin alınmasından sonra yazar tarafından Türkçe 'ye çevrilmiş ve geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. 20 adet soru içeren bu doğru/yanlış teşhis testinin Türkçe' ye çevrilmiş şekli, 1. sınıfa devam eden 55, 2. Sınıfa devam eden 58, 3. Sınıfa devam eden 63 ve 4. sınıfa devam eden 50 olmak üzere toplam 226 kimya öğretmen adayına uygulanmıştır. Çalışmanın sonunda, öğrencilerin Oktet kuralı alternatif yapısına sahip olduğu belirlenmiştir. Öğrenciler tam dolu dış kabuk açıklayıcı ilkesini metalik bağlanmayı açıklama amaçlı kullanmaktadırlar. Çalışmada öğrencilerin metal atomlarının özellikleri ile metallerin özellikleri arasındaki ilişkiler konusunda alternatif kavramalara sahip olduğu belirlenmiştir. Örneğin öğrencilerin çoğu "Demir atomlarının iletkenliği nedeniyle demir metalinin elektriği ilettiğini" ve "Demir metalinin paslanmasının nedeni olarak nemli havada kaldıklarında demir atomlarının paslanacak olmasının" gösterilmesi şeklinde düşündükleri belirlenmiştir.

Taber, K. S. (2002). Chemical misconceptions- prevention, diagnosis and cure, Volume II: classroom resources. London: The Royal Society of Chemistry.

Anahtar Kelimeler: Metalik bağlanma, kimya öğretmen adayı, metalik özellikler

Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Doğa Kavramıyla İlgili Düşünceleri

Baştürk Kaya
basturkkaya@konya.edu.tr, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Ali Ateş
aates@konya.edu.tr, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Tuğba Taflı
tugba.taflı@selcuk.edu.tr, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışma ile pedagojik formasyon öğrencilerinin “Doğa” anahtar kavramıyla ilgili bilişsel yapılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın verileri pedagojik formasyon öğrencilerinden oluşan toplam 38 (28 kız-9 erkek) öğretmen adayından kelime ilişkilendirme testi kullanılarak elde edilmiştir. Nitel araştırma özelliğinde olan bu çalışmanın verileri içerik analizine göre değerlendirilmiştir. İçerik analizine göre değerlendirilen veriler kodlanarak benzer olanlar bir araya getirilmiş ve kategoriler oluşturulmuştur. Araştırma verileri ile toplam 5 kategori oluşturulmuş ve her kategoride tekrarlanma sayısı 2 ve üzerinde olan cevap kelimelere yer verilmiştir. Kategorilerde yer alan cevap kelimelerin frekans değerleri ile birlikte toplam frekansları ayrı ayrı hesaplanarak tablo haline getirilmiştir. Bir kez tekrar eden cevap kelimelere ise ilgili kategori altında metin içerisinde verilmiştir. Bu beş kategori içerisinde “Biyçeşitlilik bağlamında doğa” isimli kategori hem cevap kelime sayısı hem de toplam frekans bakımından baskın bir kategori olarak ön plana çıkmıştır. İkinci sırada cevap kelimelerin tekrarlanma sayısı en fazla olan kategori “Doğal unsurlar” isimli kategori olarak belirlenmiştir. Diğer üç kategori sırasıyla “Yaşam ortamı olarak doğa”, “Sürdürülebilirlik bağlamında doğa”, ve “Diğerleri” şeklinde oluşturulmuştur. “Diğerleri” başlığıyla verilen kategori daha çok kavram yanılgılarından oluşmaktadır. Sonuç olarak pedagojik formasyon öğrencilerinin doğa kavramıyla ilgili bilişsel yapılarının sınırlı düzeyde olduğu ve eksik bilgilere sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca bazı alternatif kavramlara sahip oldukları da dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Formasyon öğrencileri, Doğa, Kelime İlişkilendirme Testi, Bilişsel Yapı

Biyoloji Öğretmen Adaylarının Genetik Materyal Konusunda Bilgi Düzeylerinin ve Bilgi Kaynaklarının İncelenmesi

Ali Ateş
aates@konya.edu.tr, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Tuğba Tafli
tugbatafli@gmail.com, Selçuk Üniversitesi
Baştürk Kaya
basturkkaya@konya.edu.kr, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Fen derslerinden birisi olan biyoloji dersi içeriğinde çok sayıda soyut kavramlar yer almaktadır. Öğrenciler soyut olan kavramları algılamakta genellikle zorluk yaşamaktadırlar. Öğrencilerin soyut olan kavramlarda bilgi düzeylerinin tespit edilmesi ile birlikte konunun anlaşılmasını kolaylaştıracak etkili yolların belirlenmesi de gerekmektedir. Bu nedenle soyut olan kavramların etkili bir şekilde öğretilmesi hususunda eğitimcilerle önemli görevler düşmektedir. Biyoloji dersinde öğrencilerin kavramakta zorluk çektiği derslerden birisi de moleküler biyolojidir. Bu çalışma ile biyoloji öğretmenliği eğitimine devam eden öğretmen adaylarının genetik materyal konusunda bilgi düzeylerinin ve bilgi kaynaklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda lisans eğitimine yeni başlayan birinci sınıf öğretmen adayları ile lisans eğitimlerini tamamlamak üzere olan son sınıf öğretmen adaylarının bilgi düzeylerinin belirlenmesi ve karşılaştırması yapılmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının sahip oldukları doğru ve yanlış bilgilerin kaynakları da irdelenmiştir. Araştırma 2016-2017 eğitim öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu; İç Anadolu bölgesinde bulunan iki devlet üniversitesinin Eğitim Fakültesi Biyoloji Eğitimi Ana Bilim Dallarında birinci ve son sınıfta okuyan toplamda 91 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak moleküler biyoloji ile ilgili 23 sorudan ve sorulara yönelik sahip oldukları bilgi kaynağının tespit edilmesine yönelik 5 maddeden oluşan bir anket uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizi için SPSS 22.0 programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde çeşitli betimsel istatistikler uygulanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının mezun oldukları liselere ve sınıf düzeylerine göre bilgi seviyelerindeki farklılık durumları değerlendirilmiştir. Son sınıf öğretmen adaylarının genetik materyal konusunda ortalamaları incelendiğinde bilgi düzeylerinin birinci sınıfa devam eden öğretmen adaylarının bilgi düzeylerine göre daha yüksek olduğu ancak istenilen düzeyde olmadığı sonucunu göstermiştir. Ayrıca öğretmen adaylarına yöneltilen sorulara yönelik doğru veya yanlış bilgilerinin hangi kaynaklardan elde edildiği konusu da ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Öğretmen adaylarının soyut olan konuları anlamakta zorluk yaşadığı veya yanlış algılara sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Biyoloji öğretmen adayı, Genetik materyal, Bilgi düzeyi

Lise Öğrencilerinde Gelecek Beklentisi ve Özgüven İlişkisi

Hüseyin ŞİMŞEK
husimsek@hotmail.com, Ahi Evran Üniversitesi
Menderes ÜNAL
menderesunal@gmail.com, Ahi Evran Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırma Kırşehir ilindeki lise 11. sınıfta öğrenim gören öğrencilerinin çeşitli boyutlardaki gelecek beklentilerini ile özgüvenlerini arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır. Önceki deneyimlerden yola çıkarak gelecekte ne olabileceği ile ilgili çıkarımlarda bulunma olarak tanımlanan gelecek beklentisi ve bireyin kendisini değerli hissetme yargısının yanında " kendi yetenek, güç ve kararlarına güvenmesi olarak tanımlanan özgüven kavramlarının bireyin akademik başarısı üzerinde önemli etkiye sahiptir. Söz konusu iki kavram arası etkileşimin araştırıldığı bu çalışmanın örneklemini, Kırşehir'deki en yaygın 4 lise türünden 11. sınıfta öğrenim gören seçkisiz yolla belirlenen 303 öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri Şimşek (2012) tarafından geliştirilen güvenilirlik katsayısı ,871 olan "Gelecek Beklentisi Ölçeği" ve Taş (2009) tarafından geliştirilen ve güvenilirlik katsayısı ,646 olan "Özgüven Ölçeği" ile elde edilmiştir. Araştırma verileri analiz edilirken normallik testine bağlı olarak parametrik testlerden yüzde (%), frekans (f), T-Test, Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda cinsiyetin özgüven açısından önemli bir değişken olmadığı ancak gelecek beklentisi açısından fark oluşturan bir değişken olduğu görülmektedir. Araştırmada elde edilen bir diğer sonuca göre öğrencilerin evlerde veya yurtlarda barınmaları hem özgüven hem de gelecek beklentisi düzeylerinde herhangi bir farklılığa neden olmamaktadır. Buna ilave olarak öğrencilerin devam ettikleri okul türüne göre özgüven ve gelecek beklentisi puanları istatistiksel olarak anlamlı farklılık oluşturmaktadır. Diğer taraftan üniversite mezunu olmayan anneler çocuklarını gelecek beklentisi konusunda daha etkili oldukları ancak yükseköğretim mezunu anneler ise ekonomik düzeylerinin yüksek olması ihtimaline bağlı olarak çocukları üzerinde gelecek beklenti oluşturma konusunda yetersiz oldukları söylenebilir. Öğrencilerin okul bırakma eğilimlerine göre özgüven ve gelecek beklentileri istatistiksel olarak anlamlı farklılık oluşturmamaktadır. Öğrencilerin okul memnuniyet düzeyleri yüksek olan öğrencilerin özgüvenlerinin düşük ve gelecek beklentilerinin ise yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin akademik ortalamaları ile özgüven puanları arasında istatistiksel anlamlı farklılık görülmez; akademik başarı düzeyi pekiyi (90-100) olan öğrenciler ile başarı düzeyleri orta (46-69) ve iyi (70-89) olan öğrencilerinin gelecek beklentisi puanları karşılaştırıldığında, akademik başarı düzeyleri pekiyi olan öğrenciler aleyhine anlamlı farklılık vardır. Öte yandan anlamlı farklılık olmamakla birlikte öğrencilerin akademik başarıları artar iken özgüvenleri düşmektedir. Öğrencilerin ailenin sosyo-ekonomik durumuna göre özgüven puanları arasında anlamlı farklılık yoktur. Buna karşılık olarak öğrencilerin gelecek beklentisi puanları istatistiksel olarak anlamlı farklılık oluşturmaktadır. Ailesinin geliri orta düzeyde (1300-3000 TL) olan öğrencilerin gelecek beklentisi puanları ile ailesinin geliri yüksek düzeyde (3000 TLve üzeri) olan öğrenciler arasında geliri orta düzeyde olanlar lehine anlamlı farklılığın oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Lise Öğrencileri, Gelecek Beklentisi, Özgüven, Gelecek Beklentisi

Examination of Pre-service Biology Teachers' Knowledge Levels and Knowledge Sources about Genetic Material

Ali Ateş
aates@konya.edu.tr, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Tuğba Tafli
tugbatafli@gmail.com, Selçuk Üniversitesi
Baştürk Kaya
basturkkaya@konya.edu.tr, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Abstract:

As one of the science lessons, biology courses contain many abstract concepts. Students usually have difficulty in perceiving these concepts. It is necessary to determine effective ways of facilitating and the understanding of these concepts as well as the knowledge level of the students. For this reason, teachers have important tasks in teaching abstract concepts effectively. Molecular biology and genetic material is one of the topics in biology that students have difficulty in understanding. In this respect, the aim of this study is to examine the knowledge levels and knowledge sources about genetic material of pre-service teachers. Within this scope, the knowledge levels of the freshmen who have started the undergraduate education and the seniors who are about to complete the undergraduate education have been compared. Also, sources of pre-service teachers' correct and incorrect knowledge have also been examined. This study has been held in the academic year between 2016 and 2017. The study sample included 91 pre-service teachers studying in the department of biology education in two different public universities in the Central Anatolia region in Turkey. The data have been collected from a questionnaire form which has 23 items related to genetic material and 5 items related to determine the sources of the knowledge. The data have been analyzed with SPSS 22.0 software and in the analysis of the data, various descriptive statistics were applied. As a result of the research, the differences of the knowledge levels about genetic materials between freshmen and seniors have been evaluated. When the averages of the final grade of pre-service teachers' about the genetic material were examined, the knowledge levels of seniors were higher than the freshmen but not at the desired level. The sources of the correct and incorrect knowledge have been evaluated separately. As a result of the analyses, pre-service teachers really have difficulty in understanding the abstract subjects and they have misperceptions.

Keywords: Pre-service teachers, Genetic material, Knowledge level and sources

Biyoloji Öğretmen Adaylarının Öğretim Sürecinde Yararlanılan Teknolojileri Kullanma Sıklıklarının İncelenmesi

Tuğba TAFLI
tugbatafli@gmail.com, Selçuk Üniversitesi
Tahir ATICI
tatici@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Son yıllarda gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri hayatımızın her alanında yerini aldığı gibi eğitimde de yerini almıştır. Çağın gerektirdiği bir unsur olarak eğitim ortamlarında da sıkça kullanılmaya başlayan teknolojiler amacına uygun kullanıldığında etkili ve verimli bir öğretim sürecinin gerçekleşmesini sağlamaktadır. Bu çalışmanın amacı biyoloji öğretmen adaylarının öğretim sürecinde yararlanılan teknolojileri kullanma düzeylerinin incelenmesidir. Araştırmanın çalışma grubunu İç Anadolu bölgesinde bulunan bir devlet üniversitesinin pedagojik formasyon sertifika programına kayıtlı olan 39 biyoloji öğretmen adayı oluşturmaktadır. Deneysel desene göre planlanan araştırmada tek grup öntest/ sontest modeline göre uygulamalar yapılmıştır. Öğretmen adayları Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme dersi kapsamında 14 haftalık süre içerisinde teknoloji destekli mikroöğretim uygulamaları gerçekleştirmişlerdir. Araştırmada veri toplama aracı olarak eğitimde yararlanılan cihazlar, öğretim süreci destekleyicileri, internet, office programları, görüntü ve ses donanımı ile ilgili olmak üzere 33 farklı teknolojiyi 5'li likert tipinde kullanma sıklıklarını gösteren bir form uygulanmıştır. Verilerinin analizleri için SPSS 22.0 programı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının öğretim sürecinde yararlanılan teknolojileri kullanma sıklıklarında olumlu yönde değişiklik meydana gelmiştir. Cihazlar kategorisinde özellikle akıllı tahta ve dijital deney aletlerinin kullanımında ileri düzeyde bir artış meydana gelmiştir. Öğretim sürecini destekleyicileri kategorisinde ise eğitim yazılımları, animasyon ve simülasyon kullanılmasında önemli düzeyde değişiklik olmuştur. Eğitim yazılımları uygulama öncesinde ya hiç kullanılmazken ya da az kullanırken uygulama sonunda çok veya her zaman kullanılma durumuna ulaşmıştır. İnternet kategorisi incelendiğinde hiç kullanılmayan ya da az kullanılan forum siteleri, bloglar, döküman paylaşım siteleri ve eğitim amacıyla kullanılan facebook uygulama sonunda bütün öğretmen adayları tarafından etkili bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Office programlarını oluşturan teknolojiler incelendiğinde öğretmen adaylarının tamamı tarafından çok veya her zaman kullanılma sıklığına ulaşıldığı için uygulama sonunda olumlu bir değişimin olduğunu göstermektedir. Son olarak görüntü-ses donanım araçları kategorisinde bulunan ses kaydedici, mikrofon ve webcam öğretmen adaylarının uygulama öncesinde çoğu tarafından hiç kullanılmazken ya da az kullanılırken uygulama sonunda neredeyse hepsi tarafından sık kullanılma durumuna gelmiştir. Buna göre uygulama sonunda pedagojik formasyon öğretmen adaylarının biyoloji derslerinde teknoloji destekli tasarladıkları mikro öğretim uygulamalarının eğitim teknolojilerini kullanma sıklıkları üzerinde olumlu etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Biyoloji öğretmen adayları, Mikroöğretim, Teknoloji Kullanma Sıklığı

Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Çiçek Diseksiyonu ve Monokotil-Dikotil Bitki Konularındaki Üç Boyutlu Tasarımlarının İncelenmesi

Emine KAHRAMAN
eminekahraman07@gmail.com, Bülent Ecevit Üniversitesi
Fulya ZORLU
fulya.zorlu@beun.edu.tr, Bülent Ecevit Üniversitesi
Yusuf ZORLU
yusuf.zorlu@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eğitimin her alanında meydana gelen teknolojik gelişmeler teorik derslerle birlikte uygulama süreci içeren dersleri de etkilemiştir. Özellikle karmaşık ve soyut konuların içerdiği uygulama ortamlarında teknolojik araçların kullanımı, öğrenme ortamını zenginleştirirken konuları ve kavramları daha anlaşılır hale getirdiği için önemlidir. Bu nedenle, bu çalışmada fen bilgisi öğretmen adaylarının Genel Biyoloji Laboratuvarı dersinde çiçek diseksiyonu ve monokotil-dikotil bitki incelemesi konularında üç boyutlu tasarım programını kullanarak tasarımlar oluşturmalarını sağlamak ve oluşturulan bu tasarımları incelemeyi amaçlanmıştır. Çalışma grubunu bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinin Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümünün ikinci sınıfında öğrenim görmekte olan öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmada tek gruplu vaka yöntemi uygulanmıştır. Fen bilgi öğretmen adaylarına araştırmacılar tarafından bir eğitim programı oluşturulmuş ve adaylar süreç içerisinde üç boyutlu tasarım programı olan Tinkercad programı üzerinde çalışmışlardır. Eğitim esnasında öğretmen adaylarına üç boyutlu tasarım programı tanıtılmış, araştırmacılar ve öğretmen adayları ile birlikte tasarım örnekleri yapılmıştır. Bu eğitimin tasarım sürecinde çoğunlukla kullanılan araçlar, parçaları gruplama ve bu grupları çözüme, tasarımın ayrılmış parçalarını birbirine hizalama, boşluk oluşturma, eksenlerde döndürme gibi özellikler örnekler eşliğinde tanıtılmıştır. Üç boyutlu bir online tasarım uygulaması olan Tinkercad yazılımı; hazır dijital tasarımların oluşturulması için geliştirilmiş, web tabanlı internet üzerinden tasarımlar yapılması için kullanışlı ve ücretsiz bir araçtır. Üç boyutlu tasarım programı eğitiminden sonra öğretmen adaylarından gruplar oluşturmaları istenmiştir. Fen bilgisi öğretmen adaylarının oluşturdukları gruplarla Genel Biyoloji Laboratuvarı dersinde çiçek diseksiyonu ve monokotil-dikotil bitki incelemesi konularında laboratuvar ortamında kapalı uçlu deneyler yapılmıştır. Deneyler tamamlandıktan sonra öğretmen adaylarından çiçek diseksiyonu ve monokotil-dikotil bitki incelemesi konularında Tinkercad programı üzerinde üç boyutlu tasarımlar yapmaları istenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak rubrik kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan rubrik, araştırmacılar tarafından hazırlanmış ve uzman görüşü alınarak geliştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda öğretmen adayları tarafından yapılan üç boyutlu tasarımlar araştırmacılar tarafından rubrikle değerlendirilecek ve elde edilen veriler analiz edilecektir. Ayrıca öğretmen adaylarının çiçek diseksiyonu ve monokotil-dikotil bitki incelemesi konularında yaptıkları üç boyutlu tasarım örneklerine de yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Fen Bilgisi Eğitimi, Üç Boyutlu Tasarım, Çiçek Diseksiyonu, Monokotil-Dikotil Bitki İncelenmesi

“Suyun Canlılar İçin Önemi” Konusunda Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Modellemeye Dayalı Etkinlik Ürünlerinin İncelenmesi

Yusuf ZORLU

yusuf.zorlu@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi

Fulya ZORLU

fulya.zorlu@beun.edu.tr, Bülent Ecevit Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı; “Suyun Canlılar İçin Önemi” konusunda fen bilgisi öğretmen adaylarına modellemeye dayalı öğrenme yöntemine ait etkinlikler hazırlatılarak, bu etkinliklerin incelenmesidir. Araştırmanın yöntemi, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması yöntemidir. Uygulamaya fen bilgisi öğretmenliği ikinci sınıfta öğrenim gören 36 fen bilgisi öğretmen adayı katılmıştır. Araştırma kapsamında fen bilgisi öğretmen adaylarından altı kişilik gruplar oluşturulmaları istenmiştir. Uygulama altı hafta sürmüştür. İlk iki hafta modellemeye dayalı fen eğitimi hakkında öğretmen adaylarına bilgiler verilmiştir. Dört hafta boyunca hafta bir kez olmak üzere iki ders saati boyunca gruplar bir araya getirilmiş ve etkinlikler üzerinde çalışmaları sağlanmıştır. Dördüncü haftanın sonunda ise etkinliklere son hali verilmiştir. Etkinlikler analiz edilirken giriş, düşünce deneyi ve bilimsel deney olmak üzere üç kısım dikkate alınmıştır. Etkinliklerin giriş kısmında ele alan alt konular, düşünce deneyi kısmında yapılan uygulamalar ve bilimsel deney kısmında ise yapılan deneyler ve vurgulanan konular incelenmiştir. Giriş kısmında fen bilgisi öğretmen adaylarının, suyun yaşam için önemi ve canlılar için önemi hakkında genel bilgilerle etkinliklere giriş yaptıkları görülmüştür. Ayrıca giriş kısmında suyun tanımı ve özellikleri ile ilgili etkinlikler bulunmaktadır. Düşünce deneyi kısmında en çok suyun miktarı ile analogik akıl yürütmeler yapılmıştır. Analogik akıl yürütmelerde; kabartma tozu, elektrik, araba yakıtı ve ışık miktarı gibi unsurların miktarını değiştirerek sonuçlara varmışlardır. Elde edilen sonuçları, suyun miktarı ile benzetip zihinde düşünme deneylerini yaptırarak suyun canlılar için önemi vurgulamışlardır. Etkinliklerde su israfına yönelik düşünme deneyi yapılmıştır. Ayrıca fen bilgisi öğretmen adayları paranın yanlış harcamalarını dikkate alarak su israfına benzeşim yapmışlardır. Bir etkinlikte de sevgi ve mutluluk duygularını dikkate alarak suya verilen önem ve önemsizlik üzerine düşünme deneyi yapmışlardır. Bilimsel deney kısmında fen bilgisi öğretmen adayları, su miktarının değişimi üzerine deneyler yapmışlardır. Bu deneylerde insanların günlük su tüketimi, fotosentez olayına suyun etkisi, bitkinin büyümesi ve canlılardaki su miktarı alt konularını kullanmışlardır. Bilimsel deney kısmında ise, suyun özellikleri ile açıklanması ve su döngüsü alt konularını daha çok vurguladıkları görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fen Bilgisi Eğitimi, Modellemeye Dayalı Öğrenme Etkinlikleri, Suyun Canlılar İçin Önemi

Lise Öğrencilerinin Atom, Periyodik Sistem Ve Fiziksel-Kimyasal Bağlar Kavramlarını Anlama Seviyelerinin Ve Kavram Yanılgılarının Belirlenmesi

Erdal KOCABAŞ
ekocabas@konya.edu.tr, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Hilal ÖZEN KOCABAŞ
hilalozenkocabas@gmail.com, MEB
Musatafa DURMAZ
mdurmaz42@yahoo.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Ahmet Özgür SAF
aosaf42@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Kavram yanılgısı, bireyin doğru olarak kabul edip birçok beceriyi sergilemede kaynak olarak kullandığı yanlış bilgi ve kavramlardan oluşmaktadır. Kimya konuları çok sayıda soyut kavramlar içermesinden dolayı öğrencilerin bu kavramları zihinlerinde yapılandırmaları ve anlamlı öğrenmeleri zorlaşmaktadır. Bu durum öğrencilerde öğrenmeyi zorlaştırmakla birlikte çelişiklere de neden olmaktadır. Öğrenciler için kimya konuları içerisinde atom, periyodik sistem ve kimyasal bağlar en fazla soyut kavram içeren konulardandır. Bu çalışma ile 9., 10., 11., ve 12. sınıf öğrencilerinin bazı temel kimya kavramlarını anlama düzeyleri temel kimya konuları içerisinde yer alan atom, periyodik sistem ve fiziksel-kimyasal bağlar hakkındaki kavram yanılgılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma, 9., 10., 11., ve 12. sınıflarda öğrenim gören toplam 212 kız öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere atom konusuyla ilgili 4, periyodik sistemle ilgili 3 ve kimyasal bağlar konusuyla ilgili 5 olmak üzere toplam 12 bilgi sorusu sorulmuş ve öğrencilerden bu sorular için “doğru”, “yanlış” ve “fikrim yok” şeklindeki seçeneklerinden kendileri için doğru olanı işaretlemeleri istenmiştir. Elde edilen veriler değerlendirildiğinde; atom konusunun da öğrencilerin %50,05'nin, periyodik sistem konusunda öğrencilerin %52,72'sinin, bağlar konusunda ise öğrencilerin %40,30'unun kavram yanılgısına sahip oldukları görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kavram yanılgısı, kimya, atom, periyodik sistem, bağlar

Biyoloji Öğretmen Adaylarının Laboratuvara Yönelik Metaforik Algıları

Mustafa DURMAZ

mdurmaz80@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Erdal KOCABAŞ

ekocabas50@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Ahmet ÖZGÜR SAF

aosaf42@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Baştürk KAYA

basturkbhk@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmada Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Biyoloji Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin laboratuvar kavramına yönelik algılarının metaforlar yardımıyla ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden olan olgu bilim deseninin kullanıldığı araştırma; 40'ı kız, 11'i erkek olmak üzere toplam 51 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri, öğretmen adaylarının "laboratuvar ... gibidir; çünkü ..." cümlesini tamamlamalarıyla elde edilmiştir. Toplanan veriler, betimsel analiz yoluyla değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; öğretmen adayları, laboratuvar kavramıyla ilgili olarak 106 farklı metafor üretmişlerdir. Laboratuvara yönelik üretilen bu metaforlar; "fiziksel özelliklerine (donanımına) göre", "eğitim-öğretim ortamıyla ilgili olarak", "araştırma-keşfetme yeri olarak", "işlevine göre", "kuralları olan, kısıtlayıcı bir yer olarak", "belirsiz, gizemli, merak edilen, tehlikeli ve eğlenceli olarak", "araç-gereç ya da deney yapılan yer olarak", "fayda-zarar ve kolaylık sağlama yönüyle" laboratuvar olmak üzere sekiz kategoride toplanmıştır. Öğretmen Adaylarının ürettikleri metaforların bazılarının çok ilginç bazılarının ise aynı tarzda olduğu gözlenmiştir. Biyoloji öğretmen Adaylarının metaforik algılarının, laboratuvara ve kimyaya yönelik tutumları hakkında göstergeler sunduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Metafor, laboratuvar, biyoloji öğretmen adayları

Ortaokul Öğrencilerinin Hücre Konusunu Günlük Yaşamla İlişkilendirme Düzeyleri

Salih Çepni

cepnisalih@yahoo.com, Uludağ Üniversitesi

Ümmühan Ormancı

ummuhan45@gmail.com, Uludağ Üniversitesi

Bestami Buğra Ülger

b.bugra84@gmail.com, Uludağ Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bilim ve teknolojiye gerçekleşen değişim ve gelişme paralel olarak, fen programlarında güncellemeler yapılmaya başlanmıştır. Fen bilimleri dersinde öğrencilerin bilgiyi öğrenmelerinin yanında, bilgiyi anlamlandırılmaları ve günlük yaşamla ilişkilendirmeleri de ön plana çıkmaktadır. Bu noktada öğrencilerin sadece konuyu veya kavramı öğrenmeleri yetmemekte, öğrendikleri bilgileri nerede ve nasıl kullanacaklarını anlamlandırılmaları gerekmektedir. Öğrencilerin hem konuları daha iyi anlamlandırabilmeleri hem de öğrendiklerini hayata aktarabilmeleri için günlük yaşamla ilişkilendirmenin önemi ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda yapılan çalışma ile; öğrencilerin fen konularını günlük yaşamla ilişkilendirme durumlarının ortaya çıkarılmasının, hem öğrenci durumlarının belirlenmesi noktasında öğretmenler hem de alan yazında çalışan akademisyenler açısından önemli olacağı düşünülmektedir. Çalışmada fen bilimleri konularından hücre tercih edilmiştir. Hücre; fen bilimleri dersinin biyoloji ünitelerinin temelini oluşturmakta ve öğrenciler tarafından zor olarak algılanan konulardan biridir. Bu noktada hücre konusunun seçilmesinin daha uygun olacağı düşünülmüştür. Yapılan çalışmada ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin hücre konusunu günlük yaşamla ilişkilendirme düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma betimsel bir çalışma olup, çalışma grubunu Bursa iline bağlı iki ortaokulda öğrenim gören 75 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmaya A ortaokulundan 55 ve B ortaokulundan 20 altıncı sınıf öğrencisi katılmıştır. Hücre konusu altıncı sınıfta yer aldığından ve öğrenciler konuyu gördükten sonra durumlarının belirlenmesi amaçlandığından altıncı sınıf öğrencileri ile çalışılması uygun görülmüştür. Hücre konusu öğretmenleri tarafından işlenmiş ve bir hafta sonra veri toplama aracı uygulanmıştır. Veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. İlk kısımda demografik özellikler, ikinci kısımda ise günlük yaşamla ilişkilendirme testi bulunmaktadır. Testte dört açık uçlu soru yer almaktadır. İlk soru daha çok öğrencilerin ne bildiklerini yoklayan bir soru olmakla birlikte, diğer üç soru hücre konusunun günlük yaşamla ilişkilendirilmesi üzerinedir. Uygulamalar ortalama 30 dakika sürmüştür. Veriler toplandıktan sonra her bir soru için rubrik oluşturulmuş ve sorular rubriğe uygun olarak analiz edilmiştir. Bulgular frekans-yüzde tablosuyla sunulmuş, ayrıca katılımcı örneklerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Araştırmada toplanan verilerin analizi devam etmekle birlikte, öğrencilerin hücre konusunu günlük yaşamla ilişkilendirme düzeylerinin ortaya çıkarılması sağlanacaktır. Çalışmadan elde edilen verilere paralel olarak genel sonuç olarak, öğrencilerin günlük yaşamla ilişkilendirme düzeylerinin orta veya düşük düzeyde olduğu ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler:Günlük yaşamla ilişkilendirme, fen, hücre, ortaokul, düzey.

Kimyasal Reaksiyonlar ve Enerji Hakkında Örnek Bir Hikâyeleştirme Süreci

Halis Türker Balaydın
halis.balaydin@erdogan.edu.tr, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Demet Sancı Uzun
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Fen Bilimleri alanında yapılan eğitim-öğretim faaliyetlerinin, yapılan ulusal ve uluslararası çalışmalar kapsamında ortaya koyduğu önemli bir husus, ilköğretim seviyesinden başlayarak öğrencilerin fen kavramlarını algılama ve anlamada oldukça zorlandıklarını ve alanla ilgili tanım ve kavramlara ilişkin çeşitli kavram yanlışlarına sahip olduklarını belirtmektedir. Bilinen şudur ki: fen derslerinde öğrenciler varlığı bilinen fakat gözle görülemeyen atom, elektron vb. soyut tanımlama ve kavramları yorumlamakta ve anlamlandırmakta zorluk çekmektedirler. Bunu bir öğretim problemi olarak ele alırsak, problemin giderilmesinde kullanılabilecek çeşitli yöntem ve teknikler vardır.

Belirtilen kavram ve konularla ilgili bilgilere ulaşma, elde edilen bilgileri uygulama, öğretim sürecinde uygulanabilecek materyaller hazırlama, motivasyon oluşturma, çalışma ortamlarının uygun olup olmama nedenleri, Fen Bilimleri öğretimini zorlaştırmaktadır. Bu durum, öğretim sürecinde kullanılabilecek yöntem ve teknikler yanı sıra, kullanışlı materyaller üretme konusunda hazırlıklar yapmayı gerekli kılmaktadır.

Son yıllardaki literatür taramaları sonucunda, söz konusu diğer sorunlar yanı sıra öğretim yöntemi, öğretim teknikleri ve ölçme-değerlendirme açısından geleneksel anlayışın halihazırda devam etmesi, öğretmenden kaynaklanan ve sık rastlanan sorunlar olarak görülmektedir. Bu, hem bu çalışma ve benzer çalışmaların çıkış noktası olmuş, hem de yapılacak çalışmalar için zaruri bir öneri olarak hedef oluşturmuştur.

Bu çalışmada, Fen öğretiminde öğrencilerin tutumlarını olumlu etkilediği ve iyileştirilmesi gerektiği rapor edilen öğretim yöntem ve tekniklerinden biri olan hikâyeleştirme tekniğine ait örnek bir metnin hazırlık aşamalarının ayrıntılı bir biçimde sunulması amaçlanmıştır. Hikâyede kısaca hikâyeleştirilmiş madde altı taneciklerin içine girdikleri bir serüven ile eşik enerjisi, çarpışmalar, enerji aktarımı ve reaksiyonların ısısal durumları hakkında anlamlı öğrenmeler amaçlanmıştır. Bu noktada hazırlanacak olan hikâye metni, lise (11. sınıf), ve üniversite (Fen Bilgisi ve Sınıf Öğretmenlikleri) düzeyinde kazanımlara hitap edecek niteliktedir. Bu amaçla, Fen Bilimleri kavram öğretiminde son yıllarda kullanılmaya başlanan hikâyeleştirme tekniğinin, bilimsel ve dil anlatım aşamalarından nasıl geçtiği üzerinde durulacaktır.

Örnek hikâyenin değerlendirilmesinde kazanım, taslak oluşturma, bilimsel inceleme ve dil bilgisi tetkiki detaylıca aktarılacaktır. Çalışmada değerlendirmeye esas olacak şekilde Kimya Bilim Uzmanları ile görüş alındıktan sonra, yine uzman görüşü alınarak oluşturulmuş "Hikâye Değerlendirme Ölçeği" kullanılmış, kısaca ilgili metin Bilimsel İçerik ve Hikâye Tekniği Özellikleri açısından iki adet Fen Bilimleri ve iki adet Türkçe uzmanı tarafından değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fen bilimleri, fen öğretimi, hikâyeleştirme.

İlköğretim 7. Sınıf Düzeyinde Atomun Analogik Öğretimi Üzerine Örnek Bir Çalışma: Kovboy Analogisi

Halis Türker Balaydın
halis.balaydin@erdogan.edu.tr, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Musa Özil, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Sibel Korucu, MEB

Bildiri Özeti:

Bilindiği gibi, fen dersleri kapsamında öğrenim gören öğrenciler, gözle tam olarak görülemeyen atom, elektron vb. soyut kavramları, varlıklarından haberdar oldukları halde anlamakta zorluk çekmektedirler. Bu noktada öğretmenler için hedefte olan bu problemlerin giderilmesi amacıyla kullanılan çeşitli yöntem ve teknikler bulunmaktadır.

Bu tekniklerden bir tanesi de analogilerdir. Analogiler, kavramlar, ilkeler veya formüller arasında benzerlikler kullanılmasıdır. Analogiler, metaforlar ve fiziksel modeller gibi öğrencilerin bilgileri zihinlerinde anlamlı bütünler halinde oluşturmalarında kullanılan yararlı ve etkili araçlardır. Bu yöntemde öğrencilere daha tanıdık olan nesne, kavram veya olaylar aktararak bilinmeyen veya kavranması zor olan soyut tanım ya da olaylar içselleştirilmeye çalışılır.

Yapılan çalışmalar, analogilerin ilgi, merak ve motivasyon noktasında öğrenenlerde kavramsal değişmeyi desteklediğini ve kavramlar arası ilişki kurmada etkili olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmada atom ve temel parçacıkları konusunda bir takım kazanımlar hedef alınmıştır. 7. Sınıf düzeyindeki bu kazanımlar hedefinde hazırlanması amaçlanan analogide, atom ve temel parçacıkları arasındaki çekim kuvvetleri başta olmak üzere elektronların yerleştiği katmanlar, katmanlarda bulunabilecek elektron sayıları kavratılmaya çalışılmıştır. Buna ilaveten daha üst düzey sorulara cevap verilebilmesini sağlayacak şekilde atom büyüklükleri, elektron alıp verme durumunda genel çekimde meydana gelecek olan değişimler noktasında da öğrencilere kılavuz olabilecek nitelikte detaylar yerleştirilmiştir. Bu yapılırken oldukça sade bir anlatım dizayn edilmeye dikkat edilmiştir.

Bilimsel içerik ve gerçeklik bağlamında iki Kimya bilim uzmanı tarafından ve ifadelerin anlaşılabilirliği noktasında da Türkçe Eğitimi alanında iki uzman tarafından incelenen analogi örneği, bu şekilde uygulama safhasına getirilmiştir.

Çalışmada, ilköğretim 7. sınıfta öğrenim gören 10 adet öğrenciye pilot çalışma şeklinde uygulama yapılmış, gerekli görülen düzenlemeler ile son haline getirilmiştir. Öğrenciler tercihen cinsiyet bakımından eşit sayıda ve başarı durumları iyi düzeyde seçilmiştir.

Çalışmada analogi değerlendirme amaçlı kullanılan ve eşdeğerliği uzmanlarca değerlendirilen sorulara verilen cevaplar ve pilot uygulama öğrenci görüşlerine göre çalışma benzer kazanım içeren diğer öğrenme ortamlarında da tavsiye edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fen Eğitimi, Analogi, Atom ve yapısı.

6. Sınıf Dolaşım Sistemi Konusunun Scratch Destekli Öğretiminin Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Motivasyonlarına Etkisi

Okan Keçeci
okankececi1@gmail.com, MEB
Demet Çetin
demetcetin@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı, Scratch destekli öğretimin 6. sınıf öğrencilerinin Fen Bilimleri dersi başarılarına ve motivasyonlarına etkisini incelemektir. Bu amaçla 6. sınıf Fen Bilimleri dersi "Vücudumuzdaki Sistemler" ünitesi "Dolaşım Sistemi" konusuna yönelik materyaller Scratch programı aracılığıyla araştırmacı tarafından kodlanarak oluşturulmuş ve kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılı güz döneminde Düzce ili Cumayeri ilçesinde bulunan, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı iki ortaokulda öğrenim gören 32 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada yöntem olarak ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Deney grubu öğrencilerine kullanımı kolay ve ilgi çekici olan programlama aracı Scratch aracılığıyla hazırlanan etkinliklerle desteklenen fen öğretimi gerçekleştirilirken, kontrol grubu öğrencilerine ise yapılandırılmış sınıf ortamında ders kitabında yer alan etkinliklere bağlı kalınarak fen öğretimi gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak Fen Öğrenimine Yönelik Motivasyon Ölçeği ve araştırmacı tarafından geliştirilen Dolaşım Sistemi Konusuna Ait Başarı Testi kullanılmıştır. Başarı testi maddelerinin güvenilirlik ve madde ayırt ediciliklerinin tespiti için 118 öğrenci ile pilot uygulama yapılmış ve iki madde testten çıkarılarak teste son hali verilmiştir. Sınıf içi uygulamalardan önce ve sonra olmak üzere gruplara, hazırlanan başarı testi ve fen öğrenimine yönelik motivasyon ölçeği ön-test ve son-test olarak uygulanmıştır. Son test uygulamasından yaklaşık beş hafta sonra başarı testi kalıcılığı test etmek amacıyla tekrar uygulanmıştır. Yapılan uygulamalar sonucunda elde edilen veriler SPSS programında analiz edilerek çözümlenmiştir. Verilerin analizinde t-testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin başarı ve motivasyonlarında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna ek olarak kalıcılık puanlarına bakıldığında da deney grubu öğrencilerinin kontrol grubuna oranla konuyu daha iyi hatırladıkları ortaya çıkmıştır. Buradan Scratch programı ile kodlama yoluyla tasarlanan oyun ve etkinliklerin öğrencilerin akademik başarılarını ve motivasyon durumlarını artırdığı ve eğlenerek öğrenmelerini sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgulardan yola çıkarak araştırmada sonucunda, Scratch ile tasarlanan oyun ve etkinliklerin ders başarıları ve motivasyonları bakımından öğretmen ve öğrencilere yardımcı olacağı, öğrenilmesi zor ve sıkıcı olarak algılanan konuların öğretiminde kullanılabileceği ve sadece Fen Bilimleri dersinde değil, diğer derslerde de bu programdan yararlanılabileceği önerileri getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fen Eğitimi, Scratch, Eğitsel Oyun, Dolaşım Sistemi

Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Maddenin Plazma Haline İlişkin Görüşleri

Pınar URAL KELEŞ
pukeles@yahoo.com, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
Süleyman AYDIN
yupul@hotmail.com, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı; Fen Bilgisi öğretmen adaylarının maddenin plazma haline ilişkin görüşlerini belirlemektir. Çalışma 2017-2018 eğitim öğretim yılı güz döneminde Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümünde yürütülmüştür. Çalışmanın örneklemini 79 fen bilgisi öğretmen adayı oluşturmaktadır. Örneklemin; sekizi 1.sınıf; otuzikisi 2. sınıf; yirmibeşi 3.sınıf ve ondördü 4. sınıfta öğrenim görmektedir. Çalışmada fenomenografik araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın verileri iki farklı veri toplama tekniği kullanılarak toplanmıştır. Bunlardan ilki yarı yapılandırılmış mülakatlardır Mülakatlar 3. ve dördüncü sınıflarda öğrenim gören ve rastgele seçilen ile 9 fen bilgisi öğretmen adayı ile yapılmıştır. Yüz yüze gerçekleştirilen mülakatlarda öğretmen adaylarının maddenin plazma haline ilişkin dört soru sorulmuştur. Çalışmanın diğer verileri ise “Bana göre maddenin plazma hali .....demektir” cümlesinin 79 fen bilgisi öğretmen adayı tarafından tamamlaması ile elde edilmiştir. Çalışmada kullanılan mülakatların analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Öğretmen Adaylarının sorulara verdikleri cevaplar çözümlenerek her soru için ayrı ayrı temalar belirlenmiştir. Araştırmada kullanılan cümle tamamlama sorusunun analizi öğretmen adaylarının cümleyi tamamlamak için kullandığı ifadelerin benzerlik ve farklılıkları dikkate alınarak yapılmıştır. Kullanılan ifadelerin benzer olanları aynı kategorilerde toplanarak farklı kategoriler elde edilmiştir. Belirlenen kategoriler her sınıf düzeyinde ayrı ayrı frekans ve yüzdelerle okuyucuya sunulmuştur. Çalışma sonucunda fen bilgisi öğretmen adaylarının genel anlamda maddenin plazma hali hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları sonucuna varılmıştır. Araştırmada maddenin plazma haline ilişkin cümle tamamlama sorularının analizinden 5 farklı kategori belirlenmiştir. Bu kategorilerden en yüksek orana sahip kategori “maddenin 4. halidir” kategorisidir. Bu kategorinin oranı 1.sınıflarda 25%; 2. sınıflarda 40%; 3.sınıflarda 40% ve 4. sınıflarda 21% olarak tespit edilmiştir. Çalışmada ilgisiz cevapların yer aldığı “ilişkisiz ifadeler” kategorisinin 3. sınıflar hariç diğer sınıflarda ikinci en yüksek kategori olduğu belirlenmiştir. Çalışmada ayrıca öğretmen Adaylarının özellikle maddenin plazma halinin özellikleri, örnekleri, günlük hayatta nerelerde kullanıldığı konularında bilgilerinin oldukça sınırlı olduğu saptanmıştır. Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümü lisans derslerinde maddenin plazma haline ilişkin konulara daha fazla yer verilmesi ve yer alan konuların daha etkili işlenmesi çalışmanın önerileri arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Fen Bilgisi öğretmen Adaylarının görüşleri, maddenin plazma hali

Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Işık Mikroskopunun Kısımları ve Kullanımı ile İlgili Düşünceleri

Pınar URAL KELEŞ
pukeles@yahoo.com, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
Süleyman AYDIN
yupul@hotmail.com, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı; Fen Bilgisi öğretmen adaylarının ışık mikroskopunun kısımları ve kullanımı ile ilgili düşüncelerini belirlemektir. Çalışma 2016-2017 eğitim öğretim yılı güz döneminde Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümünde yürütülmüştür. Çalışmanın örneklemini biyoloji laboratuvarı dersini alan 3. ve 4. sınıf düzeylerinde öğrenim gören 68 fen bilgisi öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri geliştirilen bir anket formu ile toplanmıştır. Işık mikroskopunun kısımları ve kullanımı ile ilgili farklı literatürlerden alınarak geliştirilen anket formu 12 sorudan oluşmaktadır. Sorulardan 3'ü ışık mikroskopunun kısımları, 9'u öğrencilerin ışık mikroskobu kullanma ve elde edilen görüntüleri anlamlandırma ile ilgilidir. Çalışmadan elde edilen verilerin analizinde yüzde ve frekanslardan yararlanılmıştır. Çalışma sonucunda fen bilgisi öğretmen adaylarının 53 %' ünün ışık mikroskopunun temel kısımlarını doğru bildiği diğerlerinin ise önemli eksikleri olduğu belirlenmiştir. Ayrıca fen bilgisi öğretmen adaylarının 47%'sinin ilgili laboratuvar derslerinde ışık mikroskobu kullanımını kısmen öğrendiği 9%'unun ise öğrenemediği belirlenmiştir. Buna neden olarak mikroskop sayısının yetersizliği, mikroskopların bozuk olması, sınıf mevcudunun fazlalığı gösterilmiştir. Araştırmada öğretmen adaylarının 28%'inin ışık mikroskopunu kullanırken görüntünün netleştirilmesi makro- mikro vida ayarları, preparat hazırlama konularında güçlükler yaşadığı belirlenmiştir. Çalışmada ayrıca öğretmen adaylarının ışık mikroskopunda elde ettiği görüntü hakkında yeterince bilgi sahibi olmadığı belirlenmiştir. Öte yandan çalışmada öğretmen adaylarının mikroskopik ölçü birimleri hakkında da önemli eksikleri olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda öğretmen adaylarının sadece 24%'ünün verilen farklı mikroskopik ölçü birimlerini büyüklük küçüklük açısından doğru sıralayabildiği tespit edilmiştir. Çalışmada elde edilen bir diğer sonuç öğretmen adaylarının ışık mikroskopunun büyütme gücü hakkında yeterince bilgi sahibi olmadığıdır. Fen Bilgisi öğretmen adaylarının ışık mikroskopunu daha iyi tanıması ve etkin kullanabilmesi için biyoloji laboratuvarı derslerinin daha etkili işlenmesi ve laboratuvar şartlarının iyileştirilmesi çalışmanın önerileri arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Fen Bilgisi öğretmen adayları, ışık mikroskobu kısımları ve kullanımı

Öğretmenlik Uygulaması Dersi Değerlendirme Kriterlerine Göre Kimya Öğretmen Adayının Öğretmenlik Performansının Değerlendirilmesi

Mehmet Yüksel
yukselmehmet@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Türkiye’de öğretmen adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim ve öğretim kurumlarında öğretmenlik uygulaması yapması zorunlu bulunmaktadır. Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde ilgili oldukları bilim alanında uygulama okullarında öğretmenlik becerisi kazanmaları amaçlanmıştır. Öğretmen adayı öğretmenlik uygulaması sürecinde derse hazırlık, dersi sunma, sınıf yönetme, öğrenciye rehberlik yapma, öğrenci başarısını değerlendirme, yönetim işlerine ve eğitsel çalışmalara katılma gibi eğitim ve öğretim etkinliklerini yerine getirmeleri gerekmektedir. Bununla birlikte öğretmen adayın uygulama sürecinde başarılı olması gerekmektedir. Bu bağlamda öğretmen adayının öğretmenlik uygulamasındaki performansı, uygulama öğretim elemanı ve uygulama öğretmeni tarafından değerlendirilmektedir. Ancak bu amaçla kullanılan öğretmenlik uygulaması aday öğretmen performansını değerlendirme kriterleri hem sayıca çok fazla hem de kriterlerin içerikleri farklılık arz etmektedir. Mesela konu alanı bilgisi ile alan eğitimi bilgisi ana kriterleri içerik olarak farklılık arz ettikleri gibi bu kriterleri oluşturan alt kriterlerin sayısı ve nitelikleri de farklılık arz etmektedir. Dolayısıyla kriterlerin görece önemleri de birbirlerinden farklılık göstermektedir. Bundan dolayıdır ki kriterlerin önem farklılıklarını dikkate alan ağırlıklar temelinde öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması performans değerlendirilmesinin yapılması gerekmektedir. Bu düşünceden hareketle bu çalışmada Çok Ölçütlü Karar Verme Yöntemlerinden Analitik Hiyerarşi Prosesi (AHP) yöntemi ile öğretmen adaylarının performansı, öğretmenlik uygulaması dersi aday öğretmen performans değerlendirme kriterleri temelinde değerlendirilmeye çalışılmıştır. AHP modeline temel olan kriterler sekiz başlık altında toplanmış olup toplam 46 alt kriterden oluşmaktadır. Kimya öğretmen adayının performansının öğretmenlik uygulaması performans kriterleri bağlamında değerlendirmek için, ilk aşamada öğretmenlik uygulaması öğretmen adayı değerlendirme kriterleri Analitik Hiyerarşi Prosesi (AHP) tekniğinin öngördüğü modele dönüştürülmüştür. İkinci aşamada AHP modelinde yer alan kriterlerin yerel ağırlıkları ve ikili karşılaştırmalarının tutarlılıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte kriterlerin genel ağırlıkları hesaplanmıştır. Çalışmada kriterlere ilişkin yapılan ikili karşılaştırmalar araştırmada oluşturulan uzman grubun görüşüne göre belirlenmiştir. Çalışmada öğretmen adayının öğretmenlik uygulaması dersi kapsamındaki performansının değerlendirilmesine ilişkin veriler ise öğretim elemanı ve uygulama öğretmenin 2016 / 2017 yılı bahar döneminde öğretmen adayını değerlendirmedeki görüşleri temelinde sağlanmıştır. Çalışmada aday kimya öğretmenin performansını bu çalışmada önerilen AHP tekniğiyle belirlenen kriter ağırlıkları temelindeki yöntem ile belirlenmiştir. Bununla birlikte kimya öğretmen adayının öğretmenlik uygulaması performansı MEB’nin mevcut sistemi temelinde de değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, AHP tekniği ile önerilen yöntemle öğretmenlik uygulaması kapsamında aday öğretmen değerlendirme kriterlerinin ayrıntılı olarak görece önemlerinin belirlenebildiği görülmüştür. Çalışmada öğretmenlik uygulamasının değerlendirmesinde temel alınan ana kriterlerin görece önem sırası konu alan bilgisi, alan eğitimi bilgisi, planlama, öğretim süreci, sınıf yönetimi, iletişim, diğer mesleki yeterlikler, değerlendirme ve kayıt tutma şeklinde bulunmuştur. Çalışma bir bütün olarak değerlendirildiğinde, öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında kimya öğretmen adayının performansının öğretmenlik değerlendirme kriterleri temelinde AHP tekniğiyle daha objektif bir şekilde değerlendirilebildiği görülmüştür. Bununla birlikte kimya öğretmen adayının hangi kriterlerde ne düzeyde başarılı olduğu sorusunun cevabının ayrıntılı olarak verilmesi mümkün olabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik uygulaması, Performans değerlendirme, Kimya öğretmen adayı, Analitik Hiyerarşi Prosesi

Biyoloji Öğretmen Adaylarının Gdo Kavramıyla İlgili Görüşleri

Baştürk Kaya
basturkkaya@konya.edu.tr, Necmettin Erbakan Üniversitesi
ALİ ATEŞ
aates@konya.edu.tr, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Gökalp Özmen Güler
gguler@konya.edu.tr, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

GDO'lu ürünler, toplumun her kesimini ilgilendiren, güncel bir konu olarak sürekli karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada biyoloji öğretmen adaylarının “GDO” anahtar kavramıyla ilgili görüşlerinin neler olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Veriler Biyoteknoloji ve Genetik mühendisliği dersini almış olan toplam 35 (25 kız-10 erkek) öğretmen adayından bağımsız kelime ilişkilendirme testi kullanılarak elde edilmiştir. Bu çalışma nitel bir araştırma özelliğinde olup, verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi kullanılmıştır. Kelime ilişkilendirme testi analizi ile Biyoloji öğretmen Adaylarının “GDO” anahtar kavramına vermiş oldukları cevap kelimeler kodlanarak kategorilere ayrılmış ve kategorilerde tekrar eden cevap kelimelerin frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Araştırma sonunda elde edilen verilerden toplam 5 kategori oluşturulmuştur. Bir kez tekrar eden kelimeler ise ilgili kategori altında metin içerisinde verilmiştir. Kategorilere ayrılan cevap kelimelerin frekans ve yüzde oranları incelendiğinde, öğrencilerin sırasıyla “GDO ile ilgili kavramlar”, “GDO'ların avantajları”, “Risk faktörü olarak GDO”, “GDO'lu besinler”, “GDO'lu ürünlerin insan sağlığı üzerine olası etkileri” şeklinde isimlendirilmiş olan kategorilerdeki cevap kelimeler üzerinde yoğunlaştıkları görülmektedir. Böylece öğrencilerin GDO anahtar kavramıyla ilgili bilişsel yapılarını oluşturan kavramların ortaya çıkarılması sağlanmıştır. Bu sonuçlara göre, öğretmen adaylarının GDO anahtar kavramıyla ilgili akademik düzeyde geçerli ilişkilendirme yaptıkları görülmektedir. Ancak öğretmen Adaylarının GDO kavramıyla ilgili yeterli düzeyde bilgiye sahip olmalarına rağmen bazı kavramları hatırlamakta zorlandıklarını da söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Biyoloji, Öğretmen adayı, GDO, Bilişsel Yapı, Kelime İlişkilendirme

Üniversite Öğrencilerinin Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar'a Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Emine GÜNEY

eminee-tekinn@hotmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Gökalp Özmen GÜLER

gguler@konya.edu.tr, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Hakan KURT

kurthakan1@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Baştürk KAYA

basturbhk@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin genetiği değiştirilmiş organizmalarla ilgili tutumlarını; cinsiyetlerine, sınıf seviyelerine, çeşitli üniversitelere ve bölümlerine göre karşılaştırmalı olarak incelemektir. Bu amaçla Güney (2018) tarafından geliştirilen Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar Tutum Ölçeğinden yararlanılmıştır. Ölçek 4 boyutlu olup davranış, duyuşsal, önem ve bilgi boyutlarından oluşmaktadır. Ölçek farklı üniversitelerde ve farklı bölümlerde öğrenim gören 400 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde SPSS 18.0 istatistik programından yararlanılmıştır. Analizler sonucu elde edilen bulgular incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre; davranış ve duyuşsal boyut ile ölçeğin genelinde anlamlı farklılık olduğu görülürken, önem ve bilgi boyutunda anlamlı farklılık görülmemiştir ($p<0,05$). Sınıf seviyelerine göre; davranış ve duyuşsal boyut ile ölçeğin genelinde anlamlılık olduğu belirlenirken, önem ve bilgi boyutunda anlamlı farklılık görülmemiştir ($p<0,05$). Üniversite değişkenine göre; davranış boyutu ve ölçeğin genelinde istatistiksel farklılık görülürken, duyuşsal, önem ve bilgi düzeyinde anlamlı farklılık ortaya çıkmamıştır ($p<0,05$). Bölümlere göre ise; davranış, duyuşsal ve bilgi boyutu ile ölçeğin geneliyle ilgili anlamlılık tespit edilmiş fakat önem boyutu ile ilgili anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p<0,05$). Üniversite öğrencilerinin verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde, öğrencilerin genel olarak kararsız ve katılıyorum yönünde tutumlarının olduğu görülmektedir. Sonuçlar ilgili literatürlerle değerlendirilerek öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar, tutum ölçeği, üniversite öğrencileri

Fen Bilgisi Öğrencilerinin Verniyerli Kumpas ve Mikrometre ile Veri Okuma Yeterliklerinin İncelenmesi

Nisa Yenikalaycı
nisa.yenikalayci@omu.edu.tr, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Sibel Demir Kaçan
sibelfe@hotmail.com, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dilek Çelikler
dilekc@omu.edu.tr, Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Fizik, deneysel gözlemler ve nicel ölçümlere dayanmaktadır. Fiziksel büyüklükler ölçüldüğünde ölçülen değerler, deneysel belirsizliklerin sınırları içinde bilinir. Belirsizlik; ölçümde kullanılan aletlerin kalitesi, deneyi yapan kişinin yeteneği ve yapılan ölçümlerin sayısı gibi değişik faktörlere bağlı olabilir. Uzunluk ölçümü yapmak için kullanılan cetvel, verniyerli kumpas, mikrometre vb. ölçüm aletleri mevcuttur. Bu araştırmada, cetvelden daha hassas ölçüm yapma imkanı sağlayan verniyerli kumpas (0,1 mm hata payı) ve mikrometre (0,01 mm hata payı) üzerinde durulmuştur. Fen Bilgisi öğrencilerinin verniyerli kumpas ve mikrometre üzerindeki verileri okuma yeterliklerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırma, Türkiye’de Karadeniz Bölgesinde yer alan bir devlet üniversitesinde Fen Bilgisi Öğretmenliği programının 1. sınıfında öğrenim gören toplam 95 Fen Bilgisi öğrencisi ile yürütülmüştür. Öncelikli olarak, bu ölçüm aletlerinin yapıları ve işlevleri tanıtılmış sonra, örnek uygulama olarak “verniyerli kumpas ile tahta bloğun eni” ve “mikrometre ile bilyenin çapı” ölçülmüştür. Daha sonra, öğrenciler 2 adet verniyerli kumpas ve 2 adet mikrometreye ait iki boyutlu çizimlerin yer aldığı çalışma yaprağı verilerek okunan ölçüm değerlerini kağıda yazmaları istenmiştir. Doğru olarak okunan değerler için “1 puan”; yanlış olarak okunan ve boş bırakılan değerler için ise “0 puan” verilmiştir. Elde edilen verilerin analizi sonucunda, öğrencilerin istenen veriyi doğru okuyarak verniyerli kumpas için % 13,7 ve mikrometre için % 48,4 yeterli gösterdikleri tespit edilmiştir. Ayrıca, çalışma yaprağında yer alan çizimlerin tamamını doğru okuyan sadece 1 öğrencinin olması ise, oldukça dikkat çekici bir sonuç olarak bulunmuştur. Bu bağlamda araştırma ile, laboratuvarında ve günlük yaşamda kullanım alanları olan verniyerli kumpas ve mikrometrenin nasıl kullanılacağına ilişkin öğrencilerin bilgilendirilmesi ve veri okuma ile ilgili deneyim kazanmaları sağlanarak, öğrencilerin doğru ölçüm yapmaları konusunda farkındalık oluşturulmaya çalışılmıştır. Yapılan araştırmadan yola çıkılarak bu ölçüm aletlerinin büyük boyutlardaki örnekleri ile eğlenceli ve öğretici grup etkinlikleri yaptırılabilir. Daha az öğrenci grubu ile hem ölçme araçları üzerinden hem de kağıt üzerindeki iki boyutlu çizimler üzerinden veri okuma becerilerinin karşılaştırılabileceği araştırmalar yapılabilir.

Anahtar Kelimeler: veri okuma, verniyerli kumpas, mikrometre, fen bilgisi öğrencileri

Bilişsel Stil ve Motivasyonun İncelenmesi: Fen Bilgisi Öğretmen Adayları Örneği

Sibel Demir Kaçan
sibelfe@hotmail.com, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Nisa Yenikalaycı
nisa.yenikalayci@omu.edu.tr, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dilek Çelikler
dilekc@omu.edu.tr, Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Fen eğitiminde öğretmen adaylarının sahip oldukları öğrenme stillerinin ve derse karşı olan motivasyonlarının, öğrenmede oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Bu sebeptir ki araştırmanın amacını, Fen Bilgisi öğretmen adaylarının bilişsel stillerinin ve motivasyonlarının incelenmesi oluşturmaktadır. Araştırma grubunu Türkiye'nin Karadeniz Bölgesinde yer alan bir devlet üniversitesinin Fen Bilgisi Öğretmenliği programı 3. sınıfında öğrenim gören toplam 82 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada verilerin toplanması amacıyla, Grasha-Reichmann tarafından geliştirilerek Sarıtaş ve Süral'ın (2010) adapte ettiği ,802 güvenirlik değerindeki "Grasha-Reichmann Öğrenme Stili Ölçeği-GRÖSÖ" ve Semerci (2010) tarafından geliştirilerek güvenirlik değerinin ,896 olarak hesaplandığı "Başarı Odaklı Motivasyon Ölçeği-BOMÖ" kullanılmıştır. GRÖSÖ; 6 alt boyutta toplam 60 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçeğe ilişkin alt boyutlar; bağımsız (N=10), çekingen (N=10), işbirlikli (N=10), bağımlı (N=10), rekabetçi (N=10) ve katılımcı (N=10) şeklinde belirtilmiştir. Ölçekte öğrenme stilleri için "düşük, orta ve yüksek" olmak üzere 3 adet puanlama kategorisi bulunmaktadır. BOMÖ ise; 4 alt boyutta toplam 35 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçeğin alt boyutları; dış etkiler (N=12), iç etkiler (N=9), hedef büyütme (N=7) ve öz-bilinç (N=7) şeklinde belirtilmiştir. Araştırmadan elde edilen verilerin analizi aşamasında, her iki ölçekten de elde edilen veriler normal dağılım gösterdiği için parametrik testlerden biri olan tek faktörlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Araştırma grubundan elde edilen veriler kullanılarak hesaplanan güvenirlik analizi sonuçlarına göre Cronbach's Alpha değeri; GRÖSÖ için ,792 ve BOMÖ için ,848 olarak hesaplanmıştır. Her iki ölçekte de benzer olan maddeler kıyaslanarak frekans tabloları oluşturulmuştur. GRÖSÖ için yapılan ANOVA analizi sonuçlarına göre ölçeğin; bağımsız-çekingen, çekingen-işbirlikli, çekingen-bağımlı, çekingen-katılımcı alt boyutları arasında anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir. Elde edilen veriler puanlama kategorilerine göre değerlendirildiğinde, öğretmen adaylarının bağımsız, çekingen, bağımlı, katılımcı boyutlarında "orta"; işbirlikli ve rekabetçi boyutlarında ise "yüksek" kategoride yer aldıkları görülmüştür. BOMÖ için yapılan ANOVA analizi sonuçlarına göre ise bu ölçeğin; dış etkiler-iç etkiler ve dış etkiler-hedef büyütme alt boyutları arasında anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir. Öğretmen Adaylarının baskın öğrenme stillerinden olan işbirlikli ve rekabetçi öğrenme stilleri ile motivasyonun dış etkiler boyutunun birbirini yordadığı ifade edilebilir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar neticesinde, öğretmen adaylarının bazı derslerde öğrenme stillerine göre gruplara ayrılıp, oluşan grupların motivasyonlarının incelenmesine yönelik araştırmaların da yapılabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: bilişsel stil, motivasyon, öğretmen adayı, fen eğitimi

Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Fizik Derslerinde Matematik Dilini Anlama ve Kullanma Becerilerinin İncelenmesi

Figen DURKAYA
fgndurkaya@yahoo.com.tr, Kırıkkale Üniversitesi
Yasemin YURTSEVEN
yaseminyurtseven92@gmail.com,

Bildiri Özeti:

Fizik genel olarak öğrencilerin sevmedikleri ve anlamadıkları ya da matematiksel işlemlerde yetersiz olduklarından dolayı zorlandıkları bir alandır. Fizik dersleri diğer alanlara göre soyut ve problem çözmeye yönelik olduğundan, öğrenciler matematiksel işlemleri algılamakta ve ne ifade ettiğini yorumlamakta güçlük çekmektedirler. Bu nedenle bilimin ortak dili olan matematiği iyi bilmeleri ve kullanabilmeleri gerekmektedir.

Bu çalışmanın amacı 2016-2017 akademik yılında bahar döneminde Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilimleri Eğitimi Anabilim dalında öğrenim gören öğretmen adaylarının sınıf ve cinsiyet değişkenine göre Fizik derslerinde matematiksel dili anlayabilme ve kullanabilme düzeylerini tespit etmektir.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yapılarak veriler toplanmıştır. Çalışmada öğretmen adaylarının fizik derslerinde matematik dilini anlama ve kullanma becerilerini belirleyebilmek amacıyla, öğrencilere Genel Fizik-I derslerini kapsayan açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Açık uçlu soruların beş tanesi kendilerine yazılı olarak verilen fiziksel bir kavramı matematiksel dil ve sembolleri kullanarak yazmaları, diğer beş tanesinde ise matematiksel dil ve sembollerden oluşan formülleri fizik kavramları ile açıklamaları istenmiştir.

Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Çalışmaya katılacak araştırma grubunun seçiminde, Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin Genel Fizik-I dersini almış öğrenci olmaları temel ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu temel ölçüte göre toplam 220 öğrenci ile gönüllülük esasına göre çalışma gerçekleştirilmiştir.

Çalışma nitel bir araştırma olması nedeniyle elde edilen verilerin değerlendirilmesi dereceli puanlama ölçeği ile analiz edilerek veriler elde edilmeye çalışılmaktadır. Bulgular, sonuçlar ve tartışma bölümleri için veri analizi süreci devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Matematiksel dil, Fizik

Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin ve Mezunlarının Derslerde Teknoloji Kullanımına Dair Görüşleri

Ferda KARA
ferdakara34@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Merve EKER
merveker1@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Semra BENZER
sbenzer@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Araştırmanın Amacı: Bu araştırmanın amacı; 2017-2018 yılı Güz döneminde Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Öğretmenliği bölümünde okuyan 1.,2.,3. ve 4.sınıf öğrencilerinin ve 2016 ve 2017 yıllarında aynı bölümden mezun olan öğretmenlerin Teknolojik Pedagojik Alan Bilgilerini (TPAB) ve derslerde teknolojik uygulama ve programların kullanımına karşı görüşlerini öğrenmektir.

Araştırmanın Yöntemi: Öğrencilerin not ortalamaları ile Fen Bilimleri dersinde teknoloji kullanımına dair görüşleri arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Derslere teknoloji entegrasyonuna dair görüşlerin sınıf düzeyine göre nasıl değiştiği de incelenmiştir. Çalışmaya her sınıf düzeyinden 12 katılımcı olmak üzere toplam 60 katılımcı katılmıştır. Katılımcıların %83,4'ü kadın, %16,6'sı erkektir. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen bir yapılandırılmış TPAB ölçme formu, uzman görüşü alınıp son hali verildikten sonra kullanılmıştır. Form içeriği iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların sınıf düzeyleri, not ortalamaları, cinsiyetleri ve yaşları sorulmuştur. Formun ikinci kısmında 9 adet açık uçlu soru bulunmaktadır. İlk soruda öğrencilere Fen Bilimleri dersi içerisinde kullanılacak 18 adet program ismi verilmiştir ve bu programları daha önce duymadıkları sorulmuştur. Daha sonra katılımcılar bu programlardan kullanmayı bildiklerini işaretlemişlerdir. Geri kalan 8 soru da katılımcıların kullanmayı bildikleri programları nerede öğrendikleri, programlar kullanılırken nelere dikkat edilmesi gerektiği, programların avantaj ve dezavantajları, Fen Bilimleri dersine teknoloji entegrasyonu yapılırken karşılaşılabilecekleri problem ve sınırlılıklar ve bunları çözmek için izleyecekleri yöntemler sorulmuştur. Verilerin değerlendirilmesinde Nitel Analiz yöntemlerinden biri olan betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Katılımcıların formdaki sorulara verdikleri cevaplar bu kodlama ve gruplamaya göre incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilerin ve bu bölümden mezun olan öğrencilerin TPAB görüşleri ve Fen derslerine teknoloji entegrasyonuna dair görüşleri arasında sınıf düzeylerine göre farklılık vardır. Mezun ve 4.sınıfta öğrenim görmekte olan katılımcıların TPAB ve Fen derslerine teknoloji entegrasyonu konusunda daha bilinçli oldukları görülmektedir. 1.ve 2.sınıflarda öğrenim görmekte olan katılımcılar ise bu konulara daha bilinçsiz yaklaşmaktadırlar. Öte yandan katılımcıların mevcut not ortalamaları ile TPAB ve Fen derslerine teknoloji entegrasyonuna dair görüşleri arasında bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Fen bilimleri, teknoloji entegrasyonu, betimsel analiz, pedagoji

Kelime İlişkilendirme Testi Aracılığıyla Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Maddenin Hallerine (Katı-Sıvı-Gaz-Plazma) Yönelik Bilişsel Yapılarının İncelenmesi

Mustafa Zafer Balbağ
zbalbag@ogu.edu.tr, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Ersin Karademir
eekarademir@gmail.com, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bilişsel yapı, bireyde o anda var olan zihinsel organizasyon ya da zihinsel yetileri ifade etmektedir. Bilişsel yapı açısından Fen Bilgisi dersi, öğrencilerin öğrenmekte güçlük çektikleri ve dolayısıyla bilişsel yapılarını oluşturmakta zorlandıkları derslerden biri olarak bilinmektedir. Bu nedenle öğrencilerin bilişsel yapısını ve bu yapıdaki kavramlar arasındaki bağları ve hafızalarındaki kavramlar arasındaki ilişkilerin yeterli olup olmadığını tespit eden tekniklere ihtiyaç vardır. Bu amaca hizmet eden birçok teknik mevcuttur (Kavram Haritaları, Zihin Haritaları, Yapılandırılmış Grid, Tanılayıcı Dallonmuş Ağaç... vb.). Bu tekniklerden birisi de Kelime İlişkilendirme Testi (KİT)'dir. KİT; öğrencinin bilişsel yapısını ve bu yapıdaki kavramlar arasındaki bağları, yani bilgi ağını gözler önüne serebilen, uzun dönemli hafızadaki kavramlar arası ilişkilerin yeterli olup olmadığını veya anlamlı olup olmadığını tespit edebilmemize yarayan alternatif ölçme değerlendirme tekniklerinden birisidir. Alternatif ölçme değerlendirme anlayışında birbirinden bağımsız ve kopuk bilgi parçalarını değerlendirmek yerine birbirine bağlı iyi yapılanmış bir bilgi ağını değerlendirmek önemli görülmektedir.

Bu araştırmanın amacı alternatif bir ölçme değerlendirme tekniği olan Kelime İlişkilendirme Testi (KİT) aracılığıyla fen bilgisi öğretmen adaylarının maddenin hallerine ilişkin bilişsel yapısını ortaya koymaktır. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 2016-2017 öğretim yılı bahar döneminde bir devlet üniversitesinin Eğitim Fakültesinin üçüncü ve dördüncü sınıfında öğrenim gören 80 fen bilgisi öğretmen adayları katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kelime ilişkilendirme testi kullanılmıştır. Çalışmanın uygulamasına başlamadan önce KİT'e yönelik açıklamalar yapılmış ve farklı uygulamalardan örnekler verilmiştir. Her bir kavram için öğrencilere bir dakika süre verilmiştir. Öğrenciler bu süre içerisinde anahtar kavramla ilişkili olduğu düşündükleri cevap kelimeleri yazmışlardır. Her bir anahtar kavram tek bir sayfa üzerine alt alta sayfa boyunca yazılmıştır. Araştırma sonucunda kavramlara ilişkin elde edilen sözcükler ayrıntılı olarak incelenmiş, tekrarlanan sözcükler dikkate alınarak belirlenen kesme noktaları doğrultusunda kavram ağları oluşturulmuştur.

Araştırmanın verileri analiz aşamasındadır. Analizler tamamlandığında fen bilgisi öğretmen adaylarının maddenin hallerine ilişkin bilişsel yapıları ortaya konulacaktır. Ayrıca araştırma sonuçlarına göre öğretmen yetiştirme programlarına ve araştırmacılara yönelik önerilerde bulunulacaktır. Bu araştırmanın diğer araştırmalara göre farkı fen bilgisi öğretmen adaylarının maddenin hallerine(katı-sıvı-gaz-plazma) yönelik bilişsel yapılarının kelime ilişkilendirme testi kullanılarak incelenmesidir.

Anahtar Kelimeler: Kelime ilişkilendirme testi, maddenin halleri, öğretmen adayı, bilişsel yapı

Artırılmış Gerçeklik Destekli Başarı Testi: Optik Ünitesi

Özgür Anıl
ozguranyl@mynet.com, Milli Savunma Üniversitesi
Veli Batdı
vob_27@hotmail.com, Kilis 7 Aralık Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan fizik dersi öğretim programında yer alan kazanımlar doğrultusunda optik ünitesine ait "artırılmış gerçeklik uygulamaları ile desteklenen" bir başarı testi oluşturmaktır.

Araştırma Yöntemi

Araştırmada; kırılma konusunu kapsayan 3 adet, mercekler konusunu kapsayan 2 adet, prizma konusunu kapsayan 1 adet olmak üzere toplamda 6 kazanıma ait 32 soru geliştirilmiştir. Soruların 13 adedi kırılma, 13 adedi mercekler, 6 adedi prizma konuları ile ilgilidir. Soruların 11 adedi artırılmış gerçeklik uygulamaları desteklenmektedir. Kırılma konusuna ait 5 adet, mercekler konusuna ait 4 adet ve prizma konusuna ait 2 adet artırılmış gerçeklik uygulamaları içeren soru mevcuttur.

Araştırmada testin kapsam geçerliliğini desteklemek maksadıyla; test sorularının alındığı kaynaklara yer verilmiştir. Soruların 21 adedi araştırmacı tarafından geliştirilmiş, 11 adet soru ise farklı kaynaklarda (<http://odsgm.meb.gov.tr>, www.osym.gov.tr) yer alan sorular yardımıyla yapılandırılmıştır. Kapsam geçerliliğini sağlamak bağlamında sorulara ait belirtke tabloları oluşturulmuştur. Belirtke tablolarında yer alan bilişsel beceriler Bloom'un Yenilenmiş Taksonomisinden yararlanılarak sunulmuştur. Sorular 3 farklı bilişsel beceriyi (anlama, uygulama, çözümlleme) içerecek şekilde tasarlanmıştır. Geçerlilik çalışmaları kapsamında; hazırlanan sorular 5 fizik eğitimci ve 5 fizik öğretmeni tarafından incelenmiş ve dönütler doğrultusunda teste son hali verilmiştir. Testin içeriğinde yer alan artırılmış gerçeklik uygulamalarında, video ve animasyonların yanı sıra Kocaeli Üniversitesi tarafından geliştirilen artırılmış gerçeklik kartlarına da yer verilmiştir.

Sonuçlar

Araştırmanın artırılmış gerçeklik uygulamalarını fizik dersi müfredatı ile uyumlu hale getirmeyi amaçlaması, ulusal ölçekte yapılmış araştırmalar içerisinde ilk olma özelliğini taşımaktadır. Optik ünitesi özelinde gerçekleştirilen çalışma, tüm ortaöğretim fizik müfredatının artırılmış gerçeklik uygulamaları çerçevesinde yeniden yapılandırılması sürecine öncülük etmektedir. Artırılmış gerçeklik uygulamalarına tüm android işlemciye sahip araçlardan (bilgisayar, telefon vb.), geliştirilen bir uygulama (Nihilio Vision Physics) yardımıyla erişilebilmesi öğrencilerin teknoloji destekli öğrenme alışkanlıklarına destek sağlar niteliktedir.

"Artırılmış gerçeklik uygulamalarına öğretimde yer vermesi", "öğrenciye sanal ortamda gerçekçi bir öğrenme ortamı sunması" ve "öğretmenlerin bireyin öğrenme sürecinde etkin olabileceği öğretim ortamları tasarlayabilmelerine imkân sağlaması" gibi nedenlerle çalışmanın teknoloji tabanlı öğrenme çevrelerine yönelik araştırmalara önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Artırılmış Gerçeklik, Optik, Başarı Testi

Araştırma Temelli Öğrenmenin Tutuma Etkisi

Veli Batdı

veb_27@hotmail.com, Kilis 7 Aralık Üniversitesi

Özgür Anıl

ozguranyl@mynet.com, Milli Savunma Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Araştırmanın Amacı

Günümüzde her bireyin farklı öğrenme strateji ve tekniğine sahip olduğu düşünüldüğünde, öğrenme sürecinde de farklı strateji ve teknikler kullanılmasına gereksinim duyulduğu açıkça belirtilebilir. Bu noktada kullanılan yaklaşım, yöntem, teknik ve stratejilerin seçiminde yaşanan teknolojik ilerlemelerin de dikkate alınması gerekmektedir. Bu bağlamda özellikle son zamanlarda gelişen teknolojiye paralel olarak öğrenenlerin araştırma, sorgulama ve sorunları çözme becerilerini geliştirmeleri sağlanmalıdır. Bu bağlamda problem çözme, araştırma yapma ve çözüm önerileri üretme şeklindeki becerileri kapsayan yöntem olarak bilinen araştırma temelli öğrenme dikkat çekmektedir. Bu noktada araştırma temelli öğrenmenin tutum üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla bu araştırmanın yürütülmesi amaçlanmıştır. Araştırma temelli öğrenme yönteminin tutuma etkisine ilişkin yürütülen çalışmaların incelenmesini içeren bu çalışmada ulusal ve uluslararası alanda yapılmış çalışmaların meta-analiz ile değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma meta-analitik incelemeler içeren nicel boyutlu bir çalışmadır. Araştırma temelli öğrenmeye yönelik 2000-2017 yıllarında ulusal ve uluslararası alanda yapılmış, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi, Google-Scholar, Ebscohost-Eric, Taylor and Francis Online Journals, ProQuest Dissertations-Theses, Web of Science ve ScienceDirect veri tabanlarından 480 çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmalara ulaşılmaması sürecinde dikkate alınan dâhil edilme kriterleri; i) araştırma temelli öğrenmenin tutuma etkisini inceleyen, ii) etki büyüklüğünü bulmak için kullanılan betimsel veriler içeren, iii) herhangi bir ülkede yayımlanmış fakat İngilizce veya Türkçe dilinde olan çalışmalar şeklinde belirlenmiştir. Bu kriterler doğrultusunda ulaşılan çalışma sayısı 7 olmuştur. Bu bağlamda ulaşılan 7 çalışmanın meta-analizi CMA ve MetaWin programlarından yararlanılarak yapılmıştır. Araştırmanın analiz boyutunda rastgele etkiler modeli (REM) kullanılmıştır. Verilerin yorumunda Cohen'in (1992) etki düzeyi sınıflaması dikkate alınmıştır. "Hedges' d" değeri ve Cochran'ın önerdiği (k-1) serbestlik derecesine sahip Ki-Kare heterojenlik testi (Q-istatistiği) çalışmada yararlanılan istatistik değerlerdir (Higgins, Thompson, Deeks ve Altman, 2003). Çalışmanın kodlayıcılar arası güvenilirlik hesaplaması Miles ve Huberman (1994) formülü [görüş birliği/(görüş birliği+görüş ayrılığı x100)] ile sağlanarak sonuç %100 bulunmuştur.

Sonuçlar

Meta-analiz kapsamında erişilen çalışmalara ilişkin tutum puanlarının genel etki büyüklüğü değeri REM bağlamında incelendiğinde, Q istatistiksel değeri 7.286 olarak bulunmuştur. Diğer yandan ki-kare (χ^2) tablosunda %95 anlamlılık düzeyinde 6 serbestlik derecesi ile kritik değer 12.592 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda 7 çalışmaya yönelik tutum puanlarının etki büyüklüğü değeri ES=0.834 olarak bulunmuştur. Bu etki büyüklüğü değeri Cohen'in sınıflamasına göre geniş aralıkta yer almaktadır. Bu değer, araştırma temelli öğrenmenin öğrenenlerin tutumu üzerinde olumlu derecede etki ettiği şeklinde yorumlanabilir. Etki büyüklüğü değerinin geniş düzeyde olması; araştırma temelli öğrenme yönteminin öğrenenlerin derse karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağladığı; dersi sevmelerine katkı sunduğu ve derse yönelik motivasyon düzeyini arttırdığı biçiminde yorumlanmaktadır. Araştırma temelli öğrenmenin ilgili sonuçlar doğrultusunda öğrenme ortamında daha yaygın ve sistemli kullanılması durumunda öğrenenlerin tutumlarına etki ederek onların derste daha başarılı olmalarına katkı sunacağı ve öğrenme sürecinde daha olumlu davranışlar sergilemelerine faydalı olacağı belirtilebilir.

Anahtar Kelimeler: Araştırma temelli öğrenme, tutum, meta-analiz

Kök Hücre Konulu Seminerin Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının “Kök Hücre” Kavramı Farkındalıklarına Etkisi

Pınar URAL KELEŞ
pukeles@yahoo.com, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
Süleyman AYDIN
yupul@hotmail.com, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışma; kök hücre uygulamaları konulu seminerin fen bilgisi öğretmen adaylarının kök hücre konusundaki bilişsel yapılarına etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma 2017-2018 eğitim öğretim yılı güz döneminde Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümünde yürütülmüştür. Çalışmanın örneklemini fen bilgisi öğretmenliği bölümünün farklı sınıf düzeylerinde öğrenim gören 75 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kök hücre ile ilgili “Kelime İlişkilendirme Testi” nden yararlanılmıştır. Çalışma kapsamında fen bilgisi öğretmen adaylarına kök hücre uygulamaları ile ilgili iki uzman tarafından bir saatlik seminer verilmiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak kullanılan kelime ilişkilendirme testi öğretmen adaylarına seminer öncesi ve seminerin iki hafta sonrasında olmak üzere iki kez uygulanmıştır. Kelime ilişkilendirme testinden elde edilen veriler anlamsal ilişki tekniği kullanılarak kategorize edilmiştir. Oluşturulan kategorilerde yer alan ifadelerin seminer öncesi ve seminer sonrası frekansları belirlenmiştir. Çalışmadan elde edilen verilerin analizi sonucunda 7 kategori belirlenmiştir. Çalışma sonucunda belirlenen kategoriler “kök hücre tanımı”, “kök hücre ürünü”, “kök hücre kullanım alanları”, “kök hücre özellikleri”, “kök hücre teknolojisi”, “kök hücre kaynakları” ve “diğer” şeklindedir. Araştırmada kök hücre ile ilgili verilen seminerinin fen bilgisi öğretmen Adaylarının kök hücre ile ilgili bilişsel yapılarını geliştirdiği belirlenmiştir. Çalışmada seminer öncesine kıyasla seminer sonrasında Adaylarının kelime ilişkilendirme testini cevaplamak için kullandıkları doğru kelimelerin hem niteliksel hem de niceliksel olarak arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan çalışmada “diğer” kategorisinde yer alan kelimelerin frekansının da seminer sonrası düştüğü tespit edilmiştir. Fen bilgisi öğretmen adaylarının lisans derslerinde kök hücre uygulamaları konularına daha çok yer verilmesi çalışmanın önerileri arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Fen Bilgisi Öğretmen Adayları, Kök Hücre Kavramı Bilişsel Yapıları

Kelime İlişkilendirme Testi Aracılığıyla Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Akım – Gerilim - Direnç Kavramlarına İlişkin Bilişsel Yapılarının İncelenmesi

Ersin Karademir
eekarademir@gmail.com, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Mustafa Zafer Balbağ
zbalbag@ogu.edu.tr, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Ortaokul öğrencilerinin fen bilimleri derslerinde birçok kavramla karşı karşıya geldikleri görülmektedir. Öğrencilerin bu kavramları zihinlerinde nasıl oluşturdukları ve kavramlar arasında nasıl bir ilişki kurdukları öğrenme durumları açısından oldukça önemlidir. Bunu anlayabilmek için öğrencilerin bilişsel yapılarının ortaya çıkarılması gerekmektedir. Öğrencilerin bilişsel yapısını ve bu yapıdaki kavramlar arasındaki bağları ve hafızalarındaki kavramlar arasındaki ilişkilerin yeterli olup olmadığını tespit eden tekniklere ihtiyaç vardır. Bu amaca hizmet eden birçok teknik mevcuttur (Kavram Haritaları, Zihin Haritaları, Yapılandırılmış Grid, Tanılayıcı Dallanmış Ağaç... vb.). Bu tekniklerden birisi de Kelime İlişkilendirme Testi (KİT)'dir. KİT; öğrencinin bilişsel yapısını ve bu yapıdaki kavramlar arasındaki bağları, yani bilgi ağını gözler önüne serilebilen, uzun dönemli hafızadaki kavramlar arası ilişkilerin yeterli olup olmadığını veya anlamlı olup olmadığını tespit edebilmemize yarayan alternatif ölçme değerlendirme tekniklerinden birisidir. Alternatif ölçme değerlendirme anlayışında birbirinden bağımsız ve kopuk bilgi parçalarını değerlendirmek yerine birbirine bağlı iyi yapılanmış bir bilgi ağını değerlendirmek önemli görülmektedir.

Bu araştırmanın amacı alternatif bir ölçme değerlendirme tekniği olan Kelime İlişkilendirme Testi (KİT) aracılığıyla ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin elektrik konusu içinde yer alan akım-gerilim-direnç kavramlarına ilişkin bilişsel yapısını ortaya koymaktır. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma, 2016-2017 öğretim yılı bahar döneminde Eskişehir ilinde Milli Eğitim Bakanlığına ait bir devlet ortaokulunda öğrenim gören 100 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak kelime ilişkilendirme testi kullanılmıştır. Çalışmanın uygulamasına başlamadan önce KİT'e yönelik açıklamalar yapılmış ve farklı uygulamalardan örnekler verilmiştir. Her bir kavram için öğrencilere bir dakika süre verilmiştir. Öğrenciler bu süre içerisinde anahtar kavramla ilişkili olduğu düşündükleri cevap kelimeleri yazmışlardır. Her bir anahtar kavram tek bir sayfa üzerine alt alta sayfa boyunca yazılmıştır. Araştırma sonucunda kavramlara ilişkin elde edilen sözcükler ayrıntılı olarak incelenmiş, tekrarlanan sözcükler dikkate alınarak belirlenen kesme noktaları doğrultusunda kavram ağları oluşturulmuştur.

Araştırmanın verileri analiz aşamasındadır. Analizler tamamlandığında 8. sınıf öğrencilerinin elektrik konusu içinde yer alan akım-gerilim-direnç kavramlarına ilişkin bilişsel yapıları ortaya konulacaktır. Ayrıca araştırma sonuçlarına göre öğretmenlere ve bu konuda çalışan araştırmacılara yönelik önerilerde bulunulacaktır. Bu araştırmanın diğer çalışmalara göre farkı, 8. sınıf öğrencilerinin elektrik konusu içinde yer alan akım-gerilim-direnç kavramları arasındaki bilişsel yapı ilişkisinin kelime ilişkilendirme testi (KİT) kullanılarak incelenmesidir.

Anahtar Kelimeler: Kelime ilişkilendirme testi, akım, gerilim, direnç, öğretmen adayı, bilişsel yapı

Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Dinamik Konusunda Serbest Cisim Diyagrami Gösteriminde Bilişsel Düzeylerinin İncelenmesi

Figen DURKAYA
fgndurkaya@yahoo.com.tr, Kırıkkale Üniversitesi
Cansel YILMAZ
can_sel_93@hotmail.com

Bildiri Özeti:

Fiziğin önemli konularından biri olan dinamik, bir cismin hareketi ve hareketin kuvvet ve kütle gibi fiziksel kavramlarla olan ilişkisi ile ilgilendir. Dinamik konusunda çeşitli problemleri çözebilmek için Newton'un hareket yasalarını bilmek gereklidir. Ayrıca bir cisme etki eden kuvvetlerin gösteriminde serbest cisim diyagramının gösterilmesi gereklidir. Serbest cisim diyagramı, cismi çevresinden bağımsız olarak kendi başına gösteren ve onunla etkileşen diğer cisimler tarafından ona uygulanan kuvvetlerin yön ve büyüklüklerini göstermek için çizilen vektörlerden oluşan diyagramdır. Bu nedenle dinamik konusunda çeşitli problemleri çözerken, serbest cisim diyagramı yardımıyla kuvvetlerin doğru olarak gösterimi çok önemlidir.

Bu araştırma fen bilgisi öğretmen adaylarının dinamik konusunda verilen bir problemi çözmeye başlamadan önce, serbest cisim diyagramı gösteriminde bilişsel düzeylerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda araştırmada öncelikle fen bilgisi öğretmen adaylarının problem çözümüne başlamadan önce yaptıkları vektörel gösterimleri incelenerek, dinamik konusunda serbest cisim diyagramındaki bilişsel düzeylerini ortaya çıkarmaktır.

Bu araştırma nitel bir durum (örnek olay) çalışmasıdır. Araştırmanın evrenini 2017-2018 akademik yılında güz döneminde Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim dalında öğrenim gören 1.sınıf öğrencileri oluştururken, örneklem grubunu 47 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçim yöntemi olarak amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Araştırmaya katılacak grubun seçiminde, Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören 1.sınıf öğrencilerinin Genel Fizik-I dersini almış öğrenci olmaları temel ölçüt olarak belirlenmiştir.

Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören 1.sınıf öğrencilerine, Genel Fizik-I dersinde Dinamik konusunda farklı düzlemlerde bulunan cisimler verilerek serbest cisim diyagramı üzerinde cisme etki eden kuvvetlerin gösterimi istenmiştir. Araştırmacılar tarafından veriler içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören 1.sınıf öğrencilerin farklı düzlemlerde verilen cisimlere ait serbest cisim diyagramı çizimlerinde, kuvvet gösterimini sorgulanan durumun aksine ters yönde gösterdikleri ya da gösterdikleri kuvvetin ne kuvveti olduğunu bilmedikleri tespit edilmiştir. Bu nedenle öğrencilerin dinamik konularında yeterince bilişsel yapılarını oluşturabilmeleri için fen okuryazarı olmaları ve daha fazla soru çözerek serbest cisim diyagramının çizimini pekiştirebilecekleri önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Serbest cisim diyagramı, Dinamik, Newton Hareket Yasaları

Ortaokul Öğrencilerinin FeTeMM Eğitim Yaklaşımına Dayalı Olarak Hazırlanan Etkinlikler ile İlgili Görüşleri: Yeşil Mühendislik Etkinlikleri

Canay PEKBAY
canayaltindag@gmail.com, Bülent Ecevit Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Son yıllarda gelişen teknoloji ile birlikte ülkelerin ihtiyaçları ve bu ihtiyaçları karşılamak için gerekli iş gücü de önemli ölçüde değişmiştir. Özellikle örgün eğitim kurumlarında işlenen ve ürüne dönüştürülen bilgi birikimi ile bu iş gücü arzının karşılanamayacağı birçok araştırmacı tarafından ifade edilerek, hâlihazırda uygulanan öğrenme programlarının yeniden gözden geçirilerek gelecek yüzyıl insan gücü yetiştirmeye odaklı bir hale getirilmesi tavsiye edilmektedir. FeTeMM eğitim yaklaşımı da reform hareketleri içerisinde bu iş gücünü yetiştirebilmek adına önemli bir konuma sahiptir. FeTeMM eğitimi, FeTeMM alanlarının birden fazlasının kesişmesiyle oluşan bilgi, beceri ve inançları içerir. FeTeMM eğitim yaklaşımı içerisinde uygulanan etkinlikler ile öğrenciler günlük yaşam problemlerini çözebilirler, FeTeMM alanlarının dünyamızı değiştirdiğini fark ederler ve FeTeMM alanlarında yeni bilgiler üretebilirler. Ayrıca bu etkinlikler, öğrencilerin matematik ve fen kavramalarını eğlenceli bir şekilde öğrenmesinde etkilidir. FeTeMM etkinlikleri soyut fen ve matematik kavramlarının öğrenciler tarafından anlaşılabilir olarak kavramların somutlaştırılmasına da yardımcıdır. Literatürde ise FeTeMM etkinliklerinin sağladıkları üzerine yapılan çalışmalar FeTeMM etkinliklerinin öğrencilerin FeTeMM alanlarına yönelik ilgilerini, fene karşı tutumlarını desteklediğini, 21. yüzyıl becerilerini geliştirdiğini göstermektedir. Buradan hareketle bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin FeTeMM eğitim yaklaşımına dayalı olarak hazırlanan etkinlikler ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Nitel araştırma yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilen bu çalışmada durum çalışması deseni kullanılmıştır. Çalışmanın katılımcılarını, 2015-2016 eğitim öğretim yılında Batı Karadeniz’de bir devlet okulunun yedinci sınıfında öğrenim gören 35 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma Bilim Uygulamaları seçmeli dersinde yürütülmüştür. 5 hafta boyunca ısı yalıtımı temalı 5 farklı birbirini takip eden mühendislik tasarım sürecine göre hazırlanan FeTeMM etkinlikleri ortaokul öğrencilerine uygulanmıştır. Etkinlikler “Here Comes the Sun: Engineering Insulated Homes” (Engineering is Elementary, 2013) kitabından Türkçeye uyarlanmıştır. Uygulanan etkinlikler; Yünlü Mamut Arıyor, Gelişen Teknoloji, İyi Yalıtımlı Evler, Yalıtım Malzemelerinin Araştırılması ve Yalıtımlı Ev İnşa Etmedir. Etkinlikler uygulanmadan önce öğrencilere yeşil mühendislik, çevre sorunları, yalıtım, ısı yalıtımı ile ilgili bilgiler verilmiştir. Uygulamayı araştırmacı gerçekleştirmiştir. Öğrencilerin FeTeMM etkinlikleri ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi amacı ile çalışmada veri toplama aracı olarak açık uçlu etkinlik görüş formu kullanılmıştır. Çalışmada veriler, kuramsal çerçevede belirtilen FeTeMM ile ilgili oluşturulmuş temalar ve değerlendirme ölçütleri yardımı ile içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin görüşlerinden elde edilen bulgular dört temada sunulmuştur. Bu temalar; etkinliklerin avantajlarına yönelik görüşler, etkinliklerin dezavantajlarına yönelik görüşler, etkinliklerden öğrenilenler ve etkinliklerin FeTeMM alanları ile ilişkisi şeklindedir. Öğrenciler, etkinliklerin eğitici, eğlenceli olmasını, grup çalışması sağlamasını, yarışma olmasını, fen kavramlarını öğretmesini, mühendis gibi çalışma sağlamasını, özgüveni, yaratıcılık ve hayal gücünü geliştirmesini, tasarlamayı, inşa etmeyi, test etmeyi, merak uyandırmasını, malzemelerin ulaşılabilir olmasını etkinliklerin avantajı olarak görmüşlerdir. Öğrenciler etkinliklerin dezavantajlarını ise malzemeden kaynaklı, süreçten kaynaklı, grup çalışmasından kaynaklı olarak belirtmişlerdir. Etkinliklerin FeTeMM alanları ile ilişkisine bakıldığında ise öğrencilerin mühendislik ve fen alanları ile daha rahat ilişki kurabildikleri; matematik ve teknoloji alanında ise ilişki kurmada zorlandıkları görülmüştür. Öğrenciler etkinliklerden öğrendiklerini yalıtım malzemeleri, fen kavramları, enerji tasarrufu, tasarlama, grup çalışması ve zamanı iyi kullanma olarak belirtmişlerdir. Araştırmada kullanılan yöntemlerin bu alanda çalışan araştırmacılara ve fen bilgisi öğretmenlerine kuramsal ve uygulamaya dönük katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: FeTeMM eğitimi, mühendislik tasarım süreci, ortaokul öğrencileri

Ortaokul Öğrencilerinin FeTeMM Alanlarına İlgilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Canay PEKBAY
canayaltindag@gmail.com, Bülent Ecevit Üniversitesi

Bildiri Özeti:

21. yüzyılın gereklilikleri ile birlikte günlük hayatın değiştiğini varsayan FeTeMM eğitimi, son yıllarda gittikçe önemi artan bir eğitim yaklaşımı haline gelmiştir. Bireylerin fen, teknoloji, mühendislik ve matematik alanlarına gösterdikleri olumlu yaklaşımlar FeTeMM alanlarına ilgi olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin bu alanlara gösterdikleri ilgi, bu kişilerin fen, teknoloji, mühendislik ve matematik alanlarını meslek olarak seçmede teşvik edici bir durumdur. Çoğu araştırmacıya göre "ilgi" öğrencilerin gelecekteki meslek seçiminde önemli rol oynamaktadır. Bu bağlamda bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin FeTeMM alanlarına ilgi düzeylerinin ve öğrencilerin FeTeMM alanlarına ilgilerinin cinsiyet ve sınıf seviyesi değişkenleri bakımından tespit edilmesinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Buradan hareketle bu çalışmanın amacı ortaokul öğrencilerinin FeTeMM alanlarına ilgilerinin farklı değişkenlere göre değerlendirilmesidir.

Tarama modelinde olan bu çalışmada uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında, Batı Karadeniz'de devlet okullarında 5., 6., 7. ve 8. sınıflarda öğrenim gören 208 ortaokul öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kier, Blanchard, Osborne ve Albert (2013) tarafından geliştirilen (STEM Career Interest Survey (STEM - CIS)) ve Pekbay (2017) tarafından Türkçeye uyarlanan "Fen-Teknoloji-Mühendislik-Matematik Alanlarına İlgili Ölçeği (FeTeMM-AİÖ) kullanılmıştır. Ölçek fen, teknoloji, mühendislik ve matematik olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Toplamda 36 maddeden oluşan ölçek 5'li likert tipindedir. Pekbay (2017) ölçeğin Cronbach α güvenilirlik katsayısını 0,94; fen boyutu için 0,85; teknoloji boyutu için 0,86; mühendislik boyutu için 0,90 ve matematik boyutu için 0,87 olarak hesaplamıştır. Gerçekleştirilen bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach α güvenilirlik katsayısı 0,92; fen boyutu için 0,87; teknoloji boyutu için 0,86; mühendislik boyutu için 0,91 ve matematik boyutu için 0,88 olarak hesaplanmıştır. Veri analizinde SPSS20 programı kullanılarak, ilk olarak normallik testi yapılmış ve verilerin normal dağılmadığı belirlenmiştir. Bu sebeple farklılıkların olup olmadığını test etmek için Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testleri kullanılmıştır.

Veri analizi sonucunda ortaokul öğrencilerinin FeTeMM alanlarına ilgi düzeylerinin katılıyorum seviyesinde olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin alt boyutları incelendiğinde ise fen, teknoloji ve matematik boyutlarında öğrenciler katılıyorum seviyesinde cevap verirken; mühendislik boyutunda kararsızım seviyesinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin FeTeMM alanlarına ilgi düzeylerinin cinsiyet değişkeni açısından farklılık göstermediği gözlenmiştir ($p>0,05$). Ancak ölçeğin alt boyutları incelendiğinde fen ve mühendislik alt boyutları için cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($p<0,05$). Kız öğrencilerin fene yönelik ilgi düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu, mühendislik boyutunda ise erkek öğrencilerin ilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Çalışmanın bir diğer sonucunda sınıf seviyesine göre FeTeMM alanlarına yönelik ilgilerin farklılaştığı saptanmıştır ($p<0,05$). Öğrencilerin FeTeMM alanlarına yönelik ilgi düzeylerinde 5. sınıf ile 8. sınıf arasında 5. sınıf lehine, 7. sınıf ile 8. sınıf arasında ise 7. sınıf lehine anlamlılık vardır. Aynı zamanda ölçeğin matematik ve teknoloji boyutunda da sınıf seviyesi değişkeni açısından anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır ($p<0,05$). Matematik boyutunda öğrencilerin ilgi düzeylerinde 5. sınıf ile 8. sınıf arasında 5. sınıf lehine, 7. sınıf ile 8. sınıf arasında ise 7. sınıf lehine anlamlılık vardır. Teknoloji boyutunda ise öğrencilerin ilgi düzeylerinde 6. sınıf ile 8. sınıf arasında 6. sınıf lehine, 7. sınıf ile 8. sınıf arasında ise 7. sınıf lehine anlamlılık vardır. Buradan sınıf seviyesi arttıkça öğrencilerin FeTeMM alanlarına yönelik ilgilerinin azaldığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: FeTeMM eğitimi, FeTeMM'e ilgi, ortaokul öğrencileri

Öğretmen Adaylarının Bilim İnsanlarının İsmiyle Özdeşleşen Bilimsel Terimlerin Yazımıyla İlgili Yanılgıları

Mehmet Yılmaz
fbmyilmaz@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Osman Çimen
osman.cimen@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Ferhat Karakaya
ferhatk26@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Temel bilimsel kavramları ve çeşitli becerileri bünyesinde bulunduran bilim okuryazarlığının önemli bir parçası da bilimin doğasıdır. Bir toplumun bilim okuryazarlık konusunda iyi bir noktaya gelebilmesi için öncelikle öğrencilerin bilimin doğası hakkında yeterli seviyeye ulaşması gerekmektedir. Bilimin çok yönlü, karmaşık ve dinamik bir yapıya sahip olması, bilimin doğası üzerinde bilim felsefecilerinin, tarihçilerinin ve sosyologlarının fikir ayrılıklarına düşebilmesine neden olmaktadır. Genel anlamda bilimin doğası; bilim epistemolojisi, sosyolojisi ve bilimsel bilgiye ait değerler ve inançlar olarak ifade edilmektedir. McComas ve Olson (1998)' a göre ise bilimin doğası, farklı alanları bir araya getirerek "bilim nedir, nasıl işler, bilim insanları nasıl çalışır, sosyal ve kültürel bağlamların bilime etkisi nedir?" gibi konuları inceler. Fen eğitiminin öncelikli amaçlarından birisi, öğretmen ve öğrencilerin bilimin doğasını yeterince anlamalarını ve geliştirmelerini sağlamaktır. Öğretmen ve öğrencilerin bilimin doğasına yönelik inanışlarının geliştirilmesi için öğretim uygulamaları ve dönütleri büyük önem taşımaktadır. Nitekim Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı (2017) incelendiğinde, Bilimsel Bilginin Doğası ve Biyoloji ünitesinde "Biyolojinin tarihsel gelişim sürecine katkı sağlayan bilim insanlarını tanı" kazanımına yer verildiği görülmektedir.

Bu araştırmada, fen bilgisi ve biyoloji eğitiminde öğrenim gören öğretmen adaylarının bilim insanların adlarıyla özdeşleşen bilimsel terimlerin yazımından kaynaklanan yanılgılarının nedenlerini ortaya koymak ve bilimin doğasına yönelik farkındalıklarının artırılması amaçlanmıştır. Araştırma 2016-2017 eğitim öğretim yılında 152 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı araştırmada veriler çalışma metni, kavramsal değişim metni ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının biyoloji alanında bilim insanların adları ile özdeşleşen bilimsel terimlerin yazımı ile ilgili farkındalıklarının ve terimlerin doğru yazım oranlarının arttığı belirlenmiştir. Ayrıca bu terimlerin yazımına yönelik yanılgıların beş farklı nedenden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Alanyazında bilim insanların adının verildiği bilimsel terimlerden bahsedilirken özel isim yazım kuralına göre bu terimlerin büyük harfle başlatılarak yazılması gerektiği vurgulanmalıdır. Bu tür bilimsel terimlerin geçtiği yerlerde, ilgili bilim insanların hayatı ve çalışmalarından örneklerin yer aldığı küçük okuma parçaları verilebilir. Bu uygulamaların öğrencilerin ilgili konuyu kodlayarak öğrenmelerinde ve bilimsel terimlerin yazımında daha duyarlı davranmalarında etkili olacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilim insanı, Bilim okuryazarı, Öğretmen adayları

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının İnsan Anatomisi ve Fizyoloji Dersine Yönelik Sınav Kaygıları

Mehmet Yılmaz
fbmyilmaz@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Osman Çimen
osman.cimen@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Ferhat Karakaya
ferhatk26@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Gökşen Üçüncü
goksenucuncu@gmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Kaygı, bireylerin yaşamlarını etkileyen, öğrenmeleri üzerinde olumlu veya olumsuz etkiler oluşturan durumlar olarak tanımlanmaktadır. Öğrencilerin girmiş oldukları sınavlarda başarısız olma korkusu beraberinde kaygı düzeylerini yükseltmektedir. Bu durum onların akademik başarılarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu araştırmada, okul öncesi öğretmenliği lisans programında öğrenim gören öğretmen adaylarının İnsan Anatomisi ve Fizyoloji dersine yönelik sınav kaygılarının nedenlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Durum çalışması, bir sistem içerisinde gerçekleşen durum ya da olayların detaylandırılarak açıklanmasını ifade etmektedir (Creswell, 2007). Araştırmanın örnekleme, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabılır durum örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmanın örnekleme, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında biri Devlet diğeri de Vakıf Üniversitesinde okul öncesi öğretmenliği lisans programında öğrenim gören 50 birinci sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Veriler iki aşamada toplanmıştır. İlk aşamada, alan uzmanları tarafından oluşturulan soruların yer aldığı yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. İkinci aşamada ise yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen verilerin detaylandırılması için seçilen 10 öğrenci ile odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir.

Öğrencilerin görüşlerini yansıttıkları verilerin analizinde tüme varımsal içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Bu analiz sonucunda öğrencilerin İnsan Anatomisi ve Fizyoloji dersi sınavına yönelik kaygılarına neden olan etkenler üç ana tema altında toplanmıştır. Bunlar;

1. Sınav İçeriği: Sorular hakkında fikir sahibi olmama, soru sayısının fazla olması;
2. Önyargılar: Biyoloji dersine yönelik olumsuz tutum, başka kişilerin deneyimlerinden etkilenme, dersin zor olduğuna yönelik inanç, bu ders ile ilgili bilişsel alt yapının olmaması, dersin işlevsel olmadığına yönelik düşünceler;
3. Diğer: Birinci sınıfların gireceği ilk sınav olması, sevilen derste başarısız olma kaygısı, mahcubiyet duygusu, dersin ÖABT sınavında yer alması

Bu araştırmanın lisans düzeyinde öğrencilerde sınav kaygısına neden olan durumlar üzerine farkındalık oluşturması ve sınav kaygılarının giderilmesine yönelik çözüm önerileri geliştirilmesi için yapılacak araştırmalara kaynaklık etmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi öğretmen adayları, Sınav kaygısı, Durum çalışması

Ailelerin Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerini Seçebilme Yetkinlikleri

Ayşe Öztürk Samur
ayseozturksamur@yahoo.com, Adnan Menderes Üniversitesi
Yasemin Çiftçi
jasminzlh@gmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Çocuğun yazılı ve görsel kaynaklarla iletişimi, nitelikli çocuk kitapları sayesinde gerçekleşir. Kitaplar okul öncesi dönemden itibaren, renk ve çizgilerden de faydalanarak, çocukların estetik duygusunu geliştiren, onlara ana dilin anlatım güzelliğini hissettiren, yaşam ve insan arasındaki bağlardan kesitler sunan araçlardır. Dolayısıyla çocukların erken yaşlardan itibaren nitelikli çocuk kitapları ile tanışması, kitaplara karşı olumlu tutumlar geliştirerek kitap okuma alışkanlığı kazanmasında, dil gelişiminde, kendini ve çevresini tanımasında önemli bir etkidir. Çocuğun erken yaşlardan itibaren nitelikli çocuk kitapları ile tanışması hususunda anne ve babalara büyük görevler düşmektedir. Bu noktadan hareketle, araştırmada, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60-72 aylık çocukların ailelerinin çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme yetkinliklerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın yöntemi, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma yöntemlerden açılımlayıcı sıralı karma yöntemidir. Açılımlayıcı sıralı karma yöntem, ilk olarak nicel çalışmayı yürütüp sonuçların analiz edilmesini, sonrasında bu sonuçları nitel araştırmayla daha detaylı bir şekilde açıklamak için tekrar yapılandırılmasını içerir. Bu araştırmada ise birinci basamakta "Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Özelliklerine İlişkin Görüşler" anketi kullanılarak toplanan nicel veriler analiz edilmiş, ikinci aşamada ise nicel sonuçları açıklamaya yardımcı olmak için yarı yapılandırılmış görüşmeler ile nitel veriler toplanmıştır. Nicel verilerin toplanmasında kullanılan "Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Özelliklerine İlişkin Görüşler" anketi araştırmacı tarafından 43 madde olarak hazırlanmış, çocuk gelişimi ve Türkçe öğretimi alanlarında uzman beş araştırmacının görüşüne başvurularak yapılan düzenlemelerle 42 maddelik son şeklini almıştır. Nitel veriler ise, araştırmacının hazırladığı yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiş, verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Aydın il merkezi ve ilçelerinde çocuğu okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60-72 aylık çocukların aileleri araştırmanın evrenini, 142 veli ise örneklemini oluşturmuştur. Anket 142 veliye uygulanırken, yarı yapılandırılmış görüşmeler yine bu grubun içinden 60 kişiyle yapılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular yorumlanma aşamasındadır.

Anahtar Kelimeler:Çocuk edebiyatı, aile, okul öncesi dönem çocukları.

Okul Öncesi Öğretmenleri ve Öğretmen Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin İncelenmesi

Ayşe Öztürk Samur
ayseozturksamur@yahoo.com, Adnan Menderes Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Yaşamın her anında ve her alanında karşımıza çıkan, yaşamımızı şekillendiren yaratıcılık, tüm insanlarda az ya da çok var olan ve geliştirilebilen bir özelliktir. Var olan şeylerden yeni özgün anlatım biçimleri ile farklı düşüncelere ulaşabilme, yorumlar getirebilme, sorulara değişik çözüm yolları bulabilme, önerebilme ve benzerlerinden farklı sonuçlara ulaşabilme yetisi (San, 1977) olarak kabul edilen yaratıcılığın geliştirilmesinde en önemli yıllar okul öncesi ve ilkokul yıllarıdır. Bu yıllarda anne-babalara, çocuklarla ilgilenen yetişkinlere ve öğretmenlere, yaratıcılığın önündeki engelleri kaldırarak çocuklar için yaratıcılığın geliştirilmesine uygun çevre koşullarının oluşturulması açısından büyük sorumluluklar düşmektedir. Özellikle eğitimin yapıtaşlarından birisi olan öğretmenler, yaratıcılığın geliştirilmesinde hem çocuklara hem de ailelere rehber olmalıdır. Ancak bu rehberliği etkili bir şekilde yapabilmeleri için, başta kendilerinin yaratıcı bir kişiliğe, tutum ve davranışa sahip olması gerekir. Bu durum ise, hem öğretmen eğitiminde, hem de öğretmen kalitesinin iyileştirilmesinde yaratıcılığın önemini ortaya koymaktadır.

Bu noktadan hareketle araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada, yakınsayan paralel karma yöntem kullanılmıştır. Bu yöntem, araştırma problemine ilişkin kapsamlı bir analiz yapılmasına zemin oluşturması için, araştırmacının nitel ve nicel veriyi birleştirdiği bir yöntemdir. Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesinde, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında okul öncesi öğretmenliği bölümünde okuyan 1. 2. 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden 160 öğrenci ile Aydın ilinde MEB'e bağlı kurumlarda çalışan 120 okul öncesi öğretmeni çalışma grubunda yer almaktadır. Araştırmanın nicel verilerini toplamak için, okul öncesi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının yaratıcılık düzeyini belirlemeye yönelik Raudsepp (1977) tarafından geliştirilen ve Çoban (1999) tarafından Türkçeye uyarlanan "Ne Kadar Yaratıcısınız?" ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın nitel verileri ise katılımcıların "Yaratıcılık ..... gibidir, çünkü...." cümlesini tamamlamalarıyla elde edilmiştir. Araştırma verileri değerlendirme aşamasında olup, sonuçlar alan yazına bağlı olarak tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi öğretmenleri, okul öncesi öğretmen adayları, yaratıcılık düzeyi.

Pre-Service Teachers' Views about Argument-Driven Inquiry

Pinar Seda Cetin
pcetin@ibu.edu.tr, Abant İzzet Baysal University
Guluzar Eymur
guluzareymur@gmail.com, Giresun University
Tugba Nur Elverisli
tuubanuryildirim@gmail.com, MEB

Abstract:

Argument Driven Inquiry (ADI) as one of the most novel instructional model includes eight interrelated steps, namely identification of task, generation and analysis of data, production of a tentative argument, argumentation session, explicit and reflective discussion, creation of written investigation report, double-blind peer- review of the reports, and revision of report (Sampson, Grooms and Walker, 2013). Researchers showed that ADI enables students to engage in science laboratories more effectively than they do in traditional instructional techniques. The main aim of this study is to investigate preservice science teachers' views about ADI. 14 pre-service teachers participated in the study. They conducted 5 ADI activities related to density, reaction rate, solubility, germination and brightness of lamp. At the end of the semester pre-service teachers were asked to evaluate ADI model by answering the four open ended questions in written. The questions are about the pre-service teachers' views about the weakest and strongest points of ADI, their suggestion for the improvement of ADI and their intention to use ADI in their future careers. The results of the study showed that most of the participants thought that developing their own method and sharing their finding with classmates are the strongest points of ADI. Except 2 participants, who thought that writing report is the weakest part, none of them stated the weakest point of ADI. To improve the efficacy of ADI implementation, pre-service teachers recommended that it should be applied to all labs and there should be a brief training about writing report. Lastly all of the participant stated that they are willing to use ADI in their future career. The results of the study have a potential to contribute the literature on teacher education and science laboratories in a way that it provides evidences for the positive thoughts of pre-service teachers and their intention to use ADI in their future career.

Keywords: Argument- Driven Inquiry, Preservice Teachers, Science Laboratories

Üniversitelerde Fizik Öğretimi Sürecinin Değerlendirilmesi

Nihal KUŞ

nkus@anadolu.edu.tr, Anadolu Üniversitesi

Saliha ILICAN

ilicansaliha@gmail.com, Anadolu Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Fen bilimlerinin en önemli dallarından biri fiziktir. Fizik çok zor bir ders gibi gözükse de, uygun yöntemler ve teknikler ile ders kolay ve anlaşılır hale getirilebilir ve öğrenciye sevdirebilir. Fizik dersi denildiğinde, akla teorik ifadeler ve formüller gelse de; aslında fizik konuları, yaşamın kesitlerinden oluşmaktadır. Fizik öğretimine önem verilmesinin amacı, somut bir yaklaşımla fizik konularını öğrenciler için anlaşılabilir hale getirerek, başarı çitasını yukarı çekmektir. Öğrencinin fizik dersini sevmemesinin ve başarı oranının düşük olmasının temel nedenlerinden biri konuların soyut olmasıdır. Fizik konularının somutlaştırılmasına yönelik çalışmaların yapılması, öğrencilerin başarı oranlarının yükselmesini sağlayacaktır. “Duyduğun unutulur, gördüğün hatırlanır, yaptığın öğrenilir” ilkesi ile aktif öğrenci modeli benimsenerek, fizik öğretiminde somut kavramlar ön plana çıkarılmalıdır. Öğrenciye günlük hayattan örnekler verilerek, konuları somutlaştıracak etkinliklerin yapılması ve mümkünse deneyler yapılarak uygulama saatlerinin artırılması, görsel materyallerle konuların pekiştirilmesi ile kavramlar somutlaştırılabilir. Bunun için, bu konularda öğretim elemanlarının bilgilendirilmesi, gerekli durumlarda onlara seminerler ve hizmet içi eğitimlerin verilmesi, tartışma ortamlarının oluşturulması önem arz etmektedir. Bütün öğretim elemanları bu konu ile ilgili özverili çalışır ve üzerine düşen görevleri eksiksiz yerine getirirse, öğrencilerin sadece fizik dersine karşı tutumlarının olumlu yönde değişeceği değil, aynı zamanda başarıya ulaşacakları da öngörülebilir.

Anahtar Kelimeler: Fizik, Fizik öğretimi, Aktif öğrenme

Fen Bilimleri Öğretmen Adaylarının Astronomiye Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi: Gazi Üniversitesi Örneği

Yaprak YEŞİL
yesilyaprak.77@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Semra BENZER
sbenzer@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Araştırmanın Amacı: Astronomi eğitimi öğrencilerin bilimsel değerlendirebilme yeteneğinin gelişmesine imkan sağlaması ile birlikte, diğer tüm konularda da çok büyük ölçekler (manyetik alan, büyüklük, basınç, ısı, sıcaklık, vb.) ile ilgileniyor olması onların, geniş bir vizyon kazanarak çevrelerindeki olgu ve olayları farklı boyutlarda ele almalarına büyük destek sağlamaktadır. Bu araştırmanın amacı; Fen Bilimleri Öğretmen adaylarının astronomiye yönelik tutumlarında öğrenim seviyelerinin ve cinsiyetinin etkisini ölçmektir. Buna yönelik oluşturulan ana problem cümlesi ve problem cümlesinden de yola çıkılarak oluşturulan alt problemler belirlenmiştir.

Araştırmanın Yöntemi: Araştırmada, nicel araştırma yöntemleri arasında bulunan tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelinin de kesitsel türü uygulanmıştır. Araştırmanın evreninde, 2017 - 2018 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Ankara ilinde bulunan tüm üniversitelerin eğitim fakültelerinde Fen Bilimleri Eğitimi gören öğretmen adayları yer almaktadır. Araştırmanın örnekleminde ise Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Eğitimi 2017 -2018 eğitim-öğretim yılı güz döneminde 1, 2, 3 ve 4. sınıfta okuyan ve veri toplama araçları uygulanan Fen Bilimleri Öğretmen adayı bulunmaktadır. Fen Bilimleri Öğretmen Adaylarının astronomiye yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla Astronomi Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmada astronomi tutum ölçeğinden elde edilen nicel veriler, SPSS 22.0 istatistik analiz programı kullanılarak çözümlenmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Öğrenim seviyeleri faktörüne göre sonuçlar incelendiğinde, 1. sınıfta ($\bar{x}=111.66$) ve 3. sınıfta ($\bar{x}=111.07$) öğrenim gören öğretmen Adaylarının genel tutumlarının 2. sınıf ($\bar{x}=105.76$) ve 4. sınıfta ($\bar{x}=106.83$) öğrenim gören öğretmen adaylarından daha olumlu olduğu görülmektedir. One-Way ANOVA sonuçlarına göre öğretmen Adaylarının genel tutumlarının öğrenim seviyelerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişim göstermediği belirlenmiştir. 1. sınıftan 4. sınıfa kadar katılım gösteren öğretmen adaylarında, öğrenim seviyesi ve cinsiyet değişkenlerinin astronomiye yönelik tutuma etkisinin olmadığı belirlenmiştir. İlköğretimden itibaren aldıkları ve içeriğinde astronomi konularına yer verilen derslerin astronomiye yönelik tutumlarında beklenen bir etkiyi göstermediği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Astronomi, Astronomi Eğitimi, Fen Bilimleri Öğretmen Adayı, Fen Eğitimi.

Biyoloji Öğretmen Adaylarının Ders Çalışma Becerileri

Esra Özay Köse
esraozay@atauni.edu.tr, Atatürk Üniversitesi
Şeyda Gül
seydagul@atauni.edu.tr, Atatürk Üniversitesi
Mehmet Erkol
merkol@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Biyoloji dersleri soyut tabiatı nedeniyle öğrencilerin en çok zorlandıkları, anlamakta güçlük çektikleri ve dolayısıyla kavram yanılgısı geliştirdikleri ve dolayısıyla başarısız oldukları derslerin başında gelmektedir. Öğrencilerin başarıları üzerinde belirleyici rol oynayan faktörlerden biri de ders çalışma becerileridir. Ders çalışma becerileri, öğrencinin ihtiyaç duyduğu öğrenmeleri gerçekleştirebilmek için yapması gerekenleri planlaması, organize etmesi ve bilgiyi kodlaması şeklinde işleyen bir süreçtir. Bu süreçte motivasyon, zaman yönetimi ve sınavlara hazırlanma-sınav kaygısı yönetimi önem arz etmektedir. Eğitimin en temel hedeflerinden birisinin öğrencilere öğrenme ve çalışma stratejilerini kazandırmak olduğu düşünüldüğünde bunu sağlamak için öğretmenlerin öğrencilerin ne tür ders çalışma alışkanlıklarına sahip olduklarını iyi bilmeleri, onların özelliklerini iyi tanımaları gereklidir. Öğretmen adaylarının etkili çalışma stratejilerine ve olumlu tutumlara sahip olmaları, kendi öğrencilerinin de daha etkili çalışma stratejisi kazanmalarına ve ders çalışmaya yönelik tutumlarının daha olumlu olmasına çok önemli katkılar sağlayacaktır.

Bu çalışmanın amacı, biyoloji öğretmen adaylarının ders çalışma becerilerini belirlemek ve cinsiyet açısından karşılaştırmaktır. Çalışma tarama modelinde yapılmış betimsel bir çalışmadır. Çalışmanın örneklemini, Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi biyoloji öğretmenliğinde öğrenim gören toplam 62 öğretmen adayı (40 kız, 22 erkek) oluşturmaktadır. Öğretmen Adaylarının ders çalışma becerilerini belirlemek için daha önce Bay, Tuğluk and Gençdoğan (2004) tarafından hazırlanan ders çalışma becerileri anketi (DÇBA) kullanılmıştır. DÇBA 3 alt boyut içeren 5'li Likert tipi 26 maddeden oluşmaktadır. Alt boyutlar, (1) motivasyon, (2) zaman yönetimi, (3) sınav hazırlanma-sınav kaygısı şeklinde adlandırılmıştır. Analiz sonuçları incelendiğinde, öğretmen Adaylarının büyük bir çoğunluğunun her alt boyutta ders çalışma becerileri konusunda eksikliklerinin olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmen Adaylarının ders çalışma becerileri ile cinsiyet düzeyi açısından anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Okulların öğrencilere kazandırması gereken en önemli beceri, öğrenmeyi öğrenme yani kendi öğrenme sürecinin farkında olma ve etkili çalışma stratejilerini kullanma olduğundan öğretmen Adaylarının ders çalışma becerilerini geliştirmeye yönelik durum tespit araştırmalarının yanında deneysel veya nitel verilerin toplanabileceği detaylı araştırmalara yer verilmesi gerekli görülmektedir. Ayrıca, diğer alanlarda öğrenim gören öğretmen Adaylarının da ders çalışma becerileri tespit edilebilir. Bunun yanında motivasyon, sınav kaygısı konularında sınıf içi rehberlik uygulamalarının ve eğitsel rehberlik hizmetlerinin yapılması ve sınavlara hazırlanma ve zaman yönetimi konularında eğitimler verilmesi gerektiği önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Ders çalışma becerileri, biyoloji öğretmen adayları, cinsiyet

Yenilikçi Fen Deneylerinin Öğrencilerin Bilimsel Epistemolojik İnançlarına Etkisi

Merve Cin

merveoztascin@gmail.com, Dokuz Eylül Üniversitesi

Suat Türkoğuz

suat.turkoguz@gmail.com, Dokuz Eylül Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı, sorgulamaya dayalı öğrenme ortamında yürütülen Yenilikçi Fen Deneylerinin 7. sınıf öğrencilerinin bilimsel epistemolojik inançlarına etkisini incelemektir. Araştırma, öntest - sontest kontrol gruplu yarı deneysel desen şeklinde yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu İzmir ilinde 7. sınıfta öğrenim görmekte olan 45 öğrenci oluşturmaktadır. Kontrol grubunda 2013 Fen Bilimleri dersi öğretim programına uygun plan ve etkinlikler, deney grubunda ise Yenilikçi Fen Deneyleriyle sorgulamaya dayalı öğrenmenin kullanıldığı plan ve etkinlikler yürütülmüştür. Veriler, Conley, Pintrich, Vekiri ve Harrison (2004) tarafından geliştirilen, Özkan (2008) tarafından Türkçe'ye adaptasyonu yapılan "Epistemolojik İnanç Ölçeği" ile elde edilmiştir. Ölçek, "Bilginin Kaynağı" (Source), "Bilginin Değişmezliği" (Certainty), "Bilginin Gelişimi" (Development) ve "Bilginin Gerektirilmesi" (Justification) olmak üzere dört alt boyutu içermektedir. Ölçek maddeleri 5li likert tipidir. Bu çalışma için, ölçeğin geçerlik - güvenirlik çalışması İzmir ilinin Bornova ilçesinin bir ortaokulunda 7. Sınıf 85 öğrenci ile tekrarlanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı $\alpha = 0.802$ olarak bulunmuştur. Deney (n=23) ve kontrol grubundaki (n=22) öğrenci sayıları 30 dan az olduğu için ve veriler normal dağılım sağlamadığı için non-parametrik analiz yapılmıştır. Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre her iki grup arasında ölçeğin geneline göre öntest-sontest farkları arasında anlamlı farklılık çıkmamıştır. Ölçeğin alt boyutları için bakıldığında ise, "Bilginin Değişmezliği" alt boyutu için Mann-Whitney U sonuçlarına göre deney grubu lehine anlamlı farklılık bulunmuştur (U = 167,000, p = 0,05). Buna göre deney grubundaki öğrencilerin; bilim insanlarının, bilimde neyin doğru olduğu konusunda her zaman hem fikir olmadığı, bilim insanının bir deneyden aldığı sonucun, o deneyin tek yanıtı olmadığı, bilimsel bilginin her zaman doğru olamayacağı konusundaki farkındalıkları daha yüksektir. Ayrıca bilim insanlarının bilim hakkında hemen hemen her şeyi bilemeyeceği, yani bilinecek daha fazla konu olduğu, bilimsel çalışma yapmanın en önemli kısmının, doğru yanıtı ulaşmak olmadığı, bilimde, bütün soruların tek bir doğru yanıtı olmadığı konusunda da deney grubu bilimin doğası felsefesini daha fazla kavradıkları gözlemlenmektedir. Yenilikçi Fen Deneyleri uygulamalarının, öğrencilerin bilimsel bilginin değişebilir doğasını kavramalarına etkisi olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Yenilikçi Fen Deneyleri, bilimsel epistemolojik inanç, fen eğitimi

Değerlendirmeci Akıl Yürütme Çerçevesinden Argüman Kalitesinin ve Kavram Yanılgılarının Belirlenmesi

Merve Cin

merveoztascin@gmail.com, Dokuz Eylül Üniversitesi

Zeynep Merve Oskay

oskayzmerve@gmail.com, Dokuz Eylül Üniversitesi

Prof. Dr. Gül Ünal Çoban

gulunalcoban@gmail.com, Dokuz Eylül Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Akıl yürütmeler, düşünme sürecinde işletilen bir işlem silsilesi olarak tanımlanmasından dolayı (Güneş, 2012) kişilerin düşünme süreçlerini ortaya koymada oldukça önemlidir. Akıl yürütmeler, aynı zamanda kişilerin düşünceleri sonucunda oluşturdukları iddiaların yapılandırılmasında, verilerin, destekleyicilerin iddiaya dayanak oluşturmasında (Osborne ve Szu, 2012) ve karar verme sürecinde yerleşik halde bulunmaktadır. Düşünme ve argümantasyon sürecinin temelinde bulunan akıl yürütmeler analitik, analogik, diyalogik, çıkarımsal, bütünleşik ve değerlendirmeci olarak belli başlı altı bölümde incelenmektedir (Marzano, ve diğ., 1988; Moshman, 1998; Paul, 1995; Stiggins, 1997). Bu çalışmada, öncelikle bir düşünceye ait değerlerin ve kalitenin yargılanmasına dayalı olan değerlendirmeci (evaluative) akıl yürütmeye ait bileşenler ve kişilerin bu akıl yürütmeye olan yakınlık dereceleri incelenmiştir. Çalışma, İzmir ili Bornova ilçesindeki bir ortaokulda 28 sekizinci sınıf öğrencisi ile nitel olarak yürütülmüştür. Amaçlı örnekleme göre belirlenen öğrenciler, karne notlarına göre akademik olarak başarılıdır. Her bir öğrenci ile bire bir yapılan görüşmelerdeki veriler, yarı-yapılandırılmış görüşme sorularıyla ses kayıt cihazı kullanılarak toplanmıştır. Görüşme soruları, değerlendirmeci akıl yürütme çerçevesinde sekizinci sınıf fen bilimleri müfredatına uygun bir kavramla argümantasyon üretmeye yönelik yarı yapılandırılmış olarak hazırlanmış yedi adet senaryo tabanlı sorudan oluşmaktadır. Senaryolar, öğrencinin belirlenen kavram etrafında argüman kurabilme becerisini ortaya çıkarabilmek için Toulmin argüman modeline uygun "iddia, veri, gerekçe, destekleyici, niteleyici ve çürütücü" oluşturabilmesi için alt sorularla desteklenmiştir. Bu sayede, argümantasyon becerileri ile değerlendirmeci akıl yürütme basamakları arasındaki ilişki ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Ayrıca öğrencilerdeki kavram yanılgıları ve bu kavram yanılgılarının argümantasyon sürecinin hangi basamağında (iddia, veri, gerekçe...) yer aldığı belirlenmiş, görüşme süresince evrilen (değişen) argüman bileşenleri tespit edilmiştir. Araştırmacılar tarafından ayrı ayrı belirlenen kavram yanılgılarının sayısı ve içeriği karşılaştırıldığında benzer olduğu görülmüştür. Kavram yanılgılarının en fazla argümanın veri, gerekçe ve destekleyici kısmında olduğu gözlemlenmiştir. Bu nedenle çalışmanın asıl amacı, değerlendirmeci akıl yürütme, argümantasyon kalitesi ve kavram yanılgıları olmak üzere üç boyutlu ele alınarak bu boyutların birbirini nasıl etkilediğini ortaya koymaktır. Öğrencilerin görüşme formunda yer alan sorulara verdikleri cevaplardan, değerlendirmeci akıl yürütme becerilerini ortaya koyabilmek için araştırmacılar tarafından geliştirilen ve kendi içinde alt boyutlara ayrılan değerlendirme aracı ile (1, düşük düzey; 2, orta düzey; 3, yüksek düzey) puanlanmıştır. Puanlamanın güvenilirliği hesaplanmış ve araştırmacılar arasındaki puanlama uyum yüzdesi .70'den büyük bulunmuştur. Değerlendirmeci akıl yürütmenin alt boyutları; tematik durumu belirleme, durumu çok boyutlu düşünme, süreci ortaya koyma, süreç sonundaki çıktıları açıklama, süreçteki değişimi fark etme, değişimin nedenini belirleme, süreçteki olası (muhtemel) değişimi fark etme, olayı bütün olarak değerlendirebilme, öncesi ve sonrası arasındaki farklılıkları belirleme şeklindedir. Argüman kalitesi de, yine araştırmacılar tarafından geliştirilen 4'lü değerlendirme aracı ile (0; cevap yok, 1; yanlış cevap, 2; kısmen doğru cevap, 3; bilimsel doğru cevap) puanlanmış ve araştırmacılar arasındaki puanlama uyum yüzdesi .70'den büyük bulunmuştur. Değişkenler arasındaki ilişkiyi net bir biçimde ortaya koyabilmek için yapısal eşitlik modeli oluşturularak, açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi süreçleri hala devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Değerlendirmeci akıl yürütme, argümantasyon, kavram yanılgıları, fen eğitimi

Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının FeTeMM'e İlişkin Farkındalık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Özge Aydın Şengül
ozge.aydin@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi
Zeynep Nalan Yılmaz
znalkan@gmail.com, Hakkari Üniversitesi

Bildiri Özeti:

2004 programıyla yapılandırmacı yaklaşımı temel alan fen bilimleri dersi öğretim programı, 2013 programıyla yapılandırmacı öğrenme yaklaşımlarından araştırma-sorgulamaya dayalı öğrenme yaklaşımını temel almıştır. 2017 yılında yeniden güncellenen öğretim programıyla; fen bilimlerinin matematik, teknoloji ve mühendislikle bütünleşmesi sağlanarak öğrencilerde disiplinler arası bakış açısıyla çeşitli becerilerin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda geleceğin öğretmenleri olarak öğretmen adaylarının fen teknoloji, matematik, mühendislik (FeTeMM) eğitimi konusunda bilinç ve duyarlılık kazanmaları programların başarıyla uygulanması açısından oldukça önemlidir. Buradan hareketle yapılan araştırmada, fen bilgisi öğretmen adaylarının FeTeMM'e ilişkin farkındalık düzeylerinin belirlenmesi ve çeşitli değişkenlere göre karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Fen bilgisi öğretmen adaylarının FeTeMM farkındalık düzeyleri nasıldır?

Fen bilgisi öğretmen Adaylarının FeTeMM farkındalık düzeyleri "cinsiyet, sınıf düzeyi ve akademik başarı" değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?

Bu araştırma durum saptamaya yönelik betimsel bir araştırmadır. Araştırmanın gerçekleştirilmesinde tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkeni FeTeMM'e ilişkin farkındalık düzeyidir. Cinsiyet, öğrenim görülen sınıf düzeyi ve akademik başarı araştırmanın bağımsız değişkenlerini oluşturmaktadır. Araştırma 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Dumlupınar Üniversitesi Fen Bilgisi Öğretmenliği Anabilim Dalı 3. ve 4. sınıfta öğrenim görmekte olan 97 öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %15.5'i erkek (n=15), % 84.5'i (n=82) kadındır. Öğretmen Adaylarının % 59.8'i (n=58) 3. sınıfta, % 40.2'si (n=39) 4. Sınıfta öğrenim görmektedir. Öğretmen Adaylarının çoğunluğu 2.00-2.99 (%76.3; n=74) arasında ortalamaya sahiptir. 0.00-0.99 (%1; n=1) ve 1.00-1.99 (%6.2; n=6) arasında ortalamalara sahip öğrenci sayısı oldukça azdır. Araştırmada fen bilgisi öğretmen adaylarının FeTeMM'e ilişkin farkındalık düzeylerini belirlemek amacıyla Buyruk ve Korkmaz (2016) tarafından geliştirilen, "FeTeMM Farkındalık Ölçeği" kullanılmıştır. Öğretmen Adaylarının FeTeMM'e ilişkin farkındalık düzeylerini belirlemek amacıyla betimsel istatistikler kullanılmıştır. Karşılaştırmalar için ise öncelikle öğretmen Adaylarının her bir değişkene ilişkin ortalama ve standart sapmaları hesaplanmış normallik ve varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Bu incelemelere göre veriler normal dağılıma sahip olduğu için verilerin analizinde parametrik testlerden yararlanılmıştır. Öğretmen Adaylarının FeTeMM'e ilişkin farkındalık düzeylerinin çeşitli özelliklere göre değişiklik gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla, ikili karşılaştırmalarda t-testi, üçten daha fazla boyutu olan karşılaştırmada ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Araştırmanın veri analizi süreci devam etmektedir. Bulgular ve sonuç bölümüne daha sonra yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Fen öğretimi, FeTeMM yaklaşımı, Öğretmen adayları

Lise Öğrencilerinin Madde, Karışımlar, Fiziksel ve Kimyasal Olaylar Kavramlarını Anlama Seviyelerinin ve Kavram Yanılgılarının Belirlenmesi

Erdal KOCABAŞ

ekocabas@konya.edu.tr, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Hilal ÖZEN KOCABAŞ

hilalozenkocabas@gmail.com, MEB

Baştürk KAYA

basturkbhk@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Ahmet COŞKUN

acoskun42@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Kavram Kavram yanılgıları, bir kavramı bilimsel olmayan tanımlamalarla ifade etmektir. Öğrencilerin sahip oldukları kavram yanılgıları sonraki öğrenmeleri üzerinde de olumsuz etki yaratmaktadır. Ayrıca kavram yanılgılarının kolaylıkla giderilemediği ve öğrenmeyi zorlaştırdığı da bilinmektedir. Fen kavramlarının karmaşık bir yapıya sahip olması bu kavramların öğrenciler tarafından öğrenilmesini zorlaştırmakta ve kavram yanılgılarının oluşmasına sebep olmaktadır. Öğrencilerin sahip oldukları ön kavramların yeni bilgilerin anlamlandırılmasında önemli olduğu göz önünde bulundurulduğunda öğrencilerin temel kavramlarla ilgili sahip oldukları kavram yanılgılarının tespit edilmesi son derece önemlidir.

Bu çalışmada da ortaöğretim düzeyinde bazı temel kimya kavramları hakkında 9.sınıf, 10. Sınıf, 11. Sınıf ve 12. Sınıf öğrencilerinin anlama düzeylerini belirlemeye ve temel kimya konuları olan madde, karışımlar ve kimyasal ve fiziksel olaylar hakkında kavram yanılgılarının belirlenmesi ve öğrencilerin lisedeki sınıf düzeyleri ile kavram yanılgıları arasında anlamlı ilişki olup olmaması durumları araştırılmaya çalışılmıştır.

Çalışmada, lisede öğrenim gören toplam 212 kız öğrenciye madde konusunda 8, karışımlar konusunda 2 ve kimyasal ve fiziksel olaylar konusunda 4 olmak üzere toplam 14 bilgi cümlesi verilmiştir. Bu cümlelerin karşısına öğrencilerin görüşlerini ölçmek için “doğru”, “yanlış” ve “fikrim yok” şeklinde üç seçenek sunulmuştur. Uygulanan anketin sonuçlarına göre; madde konusunda verilen cevaplar değerlendirildiğinde öğrencilerin %48,38’ inin, karışımlar konusunda verilen cevaplar değerlendirildiğinde öğrencilerin %51,57’ sinin, kimyasal ve fiziksel olaylar konusunda verilen cevaplar değerlendirildiğinde öğrencilerin %43,92’ sinin kavram yanılgısına sahip oldukları ileri sürülebilir.

Anahtar Kelimeler: Kavram yanılgısı, Madde, Karışımlar, Çözeltiler, Kimyasal ve Fiziksel Olaylar

Kimya Öğretmen Adaylarının Kolloidler Konusundaki Eksik Bilgileriyle Ders Kitaplarındaki Eksiklikler Arasında Benzerlik Var mı?

Büşra GÖKÇEĞİL
b_1_2_5@hotmail.com, Balıkesir Üniversitesi
Olçay GÜNEŞ YAZAR
gunesolcay08@hotmail.com, Balıkesir Üniversitesi
Ruhan BENLİKAYA
ruhan@balikesir.edu.tr, Balıkesir Üniversitesi
Görkem ÇITAKOĞLU
Balıkesir Üniversitesi

Bildiri Özeti:

19. yüzyılın başlarında Thomas Graham tarafından sulu çözeltide dağılan maddelerin ince bir hayvan derisinden difüzyonu yavaş olanlara, yunanca zamk anlamına gelen kolloid adı verildi. Kolloit karışımlar günlük hayatımızda su arıtma, sanayi kimya, tıp gibi birçok alanda kullanılmaktadır. Karışımların öğretimi ilkökul 4. sınıfta başlamakta ve homojen- heterojen karışımlar konusuyla birlikte ortaokul 7. sınıfta devam etmektedir. Kolloit karışımlar ise ortaöğretim 10. sınıfta gösterilmektedir. Bu durum, kimya öğretmen adaylarının/öğretmenlerinin kolloid karışımlar konusunda yeterli bilgiye sahip olmalarını gerektirmektedir.

Karışımlarla ilgili olarak öğretmen adaylarının bilgilerini ölçmek veya yanlış kavramalarını belirlemek için yapılan çalışmaların çözeltiler, homojen-heterojen kavramları, maddenin tanecikli yapısı-karışım ve çözünme konularında yoğunlaştığı, heterojen karışımların sınıflandırılması ve kolloidlere yönelik çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, Kimya öğretmen adaylarında kolloidler ile ilgili var olan eksik bilgilerin/yanlış kavramaların bir kaynağının kimya ile ilgili kaynak kitaplar olup olmadığını incelemektir. Çalışma üç aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Kimya Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören 50 öğretmen adayının kolloidlerle ilgili bilgileri, dört açık uçlu soruya verdikleri cevaplar kullanılarak incelenmiştir. Bu açık uçlu sorular, kolloid tanımının yapılması, kolloidlere örnek verilmesi, bir örneğin kolloid olup olmadığının nasıl anlaşılacağı, kolloid örneğinin tanecik boyutunda gösterilmesi ve kolloidlerin sınıflandırılması ile ilgilidir. Verilerin analizinde Kimya öğretmen Adaylarının verdiği cevaplar için temalar oluşturulmuş ve bu temalar yüzde-frekans dağılımına göre incelenmiştir. İkinci aşamada ise ortaöğretim ve üniversite kimya kitapları, kolloidler konusundaki bilgiler açısından incelenmiştir. Üçüncü aşamada ise 10 öğretmen adayı ile cevap kâğıtları üzerinden yarı yapılandırılmış ikili görüşmeler yapılmıştır.

Çalışmanın sonucunda incelenen ders kitaplarında heterojen karışım ve kolloidlerin sınıflandırılmasında farklılıklar olduğu ve bunlardan bazılarının öğretmen adaylarında da bulunduğu görülmüştür. Ayrıca öğretmen Adaylarının çoğunluğunun verdikleri kolloid örneklerinin tanecik boyutunu, belirledikleri skalada çizemedikleri ve bir kısmının kolloid karışımları katı-sıvı karışımı olarak düşündükleri görülmüştür. Öğretmen adaylarının kolloidlere en çok kan, süt ve nişasta-su örneklerini verdikleri görülürken, bunların yanısıra yanlış örneklere de rastlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kolloid karışımlar, öğretmen adayları, ders kitapları

Gaz Basıncı Üzerine Hazırlanan Tga Tipi Bir Etkinlik Sürecinde Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Argüman Oluşturma Becerileri

Halis Türker Balaydın
halis.balaydin@erdogan.edu.tr, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Musa Özil
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Okan Altınok

Bildiri Özeti:

Fen Eğitiminde özellikle soyut kavramların anlaşılması ve kavratılması hem oldukça zor bir süreçtir hem de somut örneklemeler veya farklı öğretim tekniklerini gerektiren bir süreci beraberinde getirir. Anlamlı öğrenmeleri gerçekleştirme çabaları eğitim-öğretim ortamlarında yıllardır çözülmeye çalışılan bir problemdir. Bu amaçla öğrenciler sıklıkla özel öğretim yöntemleri denemekte, geliştirmekte veya kullanmaktadır.

İlk kez White ve Gunstone tarafından 90'lı yıllarda kavram öğretimi için önerilen Tahmin et-Gözle-Açıkla (TGA) yöntemi, fen eğitiminde sıklıkla uygulanan ve birtakım araştırmacılar tarafından kavram yanılığısı tespiti için de kullanılan bir stratejidir.

TGA'nın argümantasyon ile ilişkisi, 'Tahmin' basamağına ilişkin iddiaların ve 'Açıkla' basamağında iddialara ve gözlemlere dair gerekçelerin sunulması aşamasında ortaya çıkmaktadır. TGA çalışma yapılarıyla elde edilen veriler, Toulmin Argümantasyon Modeli kullanılarak değerlendirilebilir niteliktedir. Literatürdeki bazı çalışmalarda da yer aldığı gibi, araştırmanın niteliğine göre bazen kategori modifikasyonu ile kullanılan modelde, iddia oluşturma, gerekçe sunma, bilimsel verilerle destekleme, karşı gerekçe ve çürütücüler sunma gibi kriterler kullanılarak bireyler değerlendirilir. Gerekirse bu çalışmada olduğu gibi, seviyeler ayrıca basamaklara ayrılabilir.

Bu çalışmada kullanılan TGA etkinliği ilk etapta, esnek ve özdeş balonlar ile tasarlanmış olan iki gaz bölmesindeki gazların farklı hacimlere sahip iken karışmalarına izin verildiğinde adayların değişim/değişimleri tahmin edip edemeyeceğine, daha sonra argüman oluşturma, gerekçelendirme becerilerinin ne düzeyde olduğuna, kısaca argümantasyon sürecine odaklanmıştır.

Bir durum çalışması olarak tasarlanan ve 2014-2015 Eğitim-Öğretim Yılında Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören Fen Bilgisi Öğretmen adayları üzerinde uygulanmıştır. Etkinlikte kullanılan TGA çalışma yapıları, alan uzmanı öğretim üyeleri tarafından değerlendirildikten sonra gerekli düzeltme ve düzenlemeler yapılarak uygulanmıştır. Çalışma yapılarından alınan veriler, kategorize edilerek ve kodlamalar yapılarak işlenmiş, içerik analizine tabi tutulmuştur.

40 öğretmen adayı ile yürütülen çalışmada adayların ileri argüman seviyelerine ulaşamadıkları, buna ilaveten adayların önemli bir kısmının oluşturduğu iddiaları etkin bir şekilde gerekçelendiremedikleri tespit edilmiştir. Bu bağlamda anlamlı öğrenmeye ilişkin öğretmenlerden beklenen ve bu çalışmada da çarpıcı bir şekilde gözler önüne serilen sonuca göre, öğretmenler öğrenme ve öğretme faaliyetlerini etkin ve yeterli kullanmanın yanı sıra ve argümantasyon süreçlerini değerlendirerek öğrencilere yardımcı olabilirler.

Anahtar Kelimeler:TGA, Argümantasyon, Fen Eğitimi, Gaz basıncı.

İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin “Gezegen” Kavramına İlişkin Düşünceleri

Merve Gülünce

mervegulunce@gmail.com, Kastamonu Üniversitesi

Esra Kabataş Memiş

ekmemis@kastamonu.edu.tr, Kastamonu Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı, ilkokul dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin “gezegen” kavramına yönelik kavram bilgilerini ortaya çıkarmaktır. Uygulama İstanbul ili Sultanbeyli ilçesinde bulunan bir ilkokulda 2017-2018 eğitim öğretim yılının güz döneminde gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya dördüncü sınıf seviyesinde ve sekiz farklı sınıfta öğrenimine devam eden toplam 260 öğrenci dahil edilmiştir. Çalışmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Öğrencilerden kendilerine ayrılan zaman diliminde gezegen kavramına yönelik düşüncelerini yansıtan resim çizmeleri istenmiştir. Uygulamaya başlamadan önce; öğretmenlerin öğrencilere çalışma sürecinde düşüncelerini etkileyecek herhangi bir yönerge vermemeleri konusunda görüşmeler yapılmıştır. Uygulama esnasında öğrencilerin resimlerinin önemi vurgulanarak her öğrencinin bireysel çalışması hususunda bilgilendirme yapılmıştır. Öğrencilerin çizecekleri resimleri birbirinden etkilenmeden ve bireysel olarak gerçekleştirmelerine yardımcı olmak için sınıf ortamında uygun oturma düzeninde oturmaları sağlanmıştır. Uygulama esnasında araştırmacı tarafından öğrencilerin “gezegen” kavramıyla ilgili farkındalıklarını sağlamaya ve kavram bilgilerini ortaya çıkarmaya yönelik bir takım sorular sorulmuştur. Bu sorular; “Gezegen Nedir? Özellikleri nelerdir?”, “Sizce Bir Tane Mi Gezegen Vardır?, Birden Fazla Mı Gezegen Vardır?” ,”Birden Fazla İse Birbirine Benzerler Mi?”, “Nerededir?”, “Neye Benzer?”, “Nasıldır?”dir. Öğrencilerin bu sorular çerçevesinde “gezegen” kavramını düşünmeleri istenmiştir. Sorular öğrencilere yöneltilirken; öğrencilerin sorulan sorulara cevap vermeksizin sadece düşünmeleri istenmiştir. Daha sonrasında ise düşüncelerini kendilerine verilen resim kağıdına istedikleri boya kalemlerini kullanarak bireysel olarak görüşülerek neyi çizmeyi amaçladıklarını anlatmaları istenmiştir. Bu esnada araştırmacı öğrenci ifadelerini dinleyerek resim üzerine not almıştır. Verilerin analizi kısmında ise resimler betimsel analiz yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Her resim ayrı ayrı incelenmiştir. İnceleme sonucunda çalışmalardan çıkan veriler ayrı kriterler olarak başlıklara ayrılmış ve çalışma verileri bu başlıklar altında kodlanmıştır. Elde edilen veriler sonucunda, öğrencilerin yarısından fazlası dünya ve güneşi gezegen olarak belirtmiştir. Bununla beraber, öğrencilerin Merkür, Venüs, Mars, Satürn, Jüpiter, Uranüs, Neptün ve Plütonu gezegen olarak resimlerinde yer verdikleri görülmüştür. Ayrıca gezegenlerle beraber ay, yıldız, bulut, uzay araçları ve uzayın özelliklerini belirten çizimlerin belirli bir oranda olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler:gezegen, kavram bilgisi, fen eğitimi

Ortaöğretimde Cinsiyete Bağlı Kalıtım Konusunun Model Destekli Öğretilmesinin Akademik Başarıya Etkisi

Gülsün Üçtepe
gulsundursun@gmail.com, MEB
Ergin Hamzaoğlu
erginhamzaoglu@yahoo.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Modeller bilimsel teorilerin açıklanmasında ve eğitimde çok fazla kullanılan araçlardır Modeller ve modelleme konunun daha anlaşılır hale gelmesini sağlar. Model kullanımının amacı, soyut olan konu ve kavramların somut bir şekilde ortaya konulmasını sağlamaktır. Fen bilimlerinin alt dalları olan fizik, kimya ve biyoloji konuları içerisinde soyut konular da yer almaktadır. Bu durum konu ve kavramların anlaşılmasında çeşitli anlama problemleri ortaya çıkarmaktadır. Konu ve kavram öğretiminin doğru bir şekilde yapılması için eğitim sistemimizde öğrencinin konuyu daha çok somutlaştırabildiği materyallere ihtiyaç duyulmaktadır. Konular somutlaştırılması başarılı olduğunda öğrenme güçlükleri azalacak ve akademik başarı artacaktır. Bu çalışmada, "cinsiyete bağlı kalıtım" konusunun "modelleme" yöntemi kullanılarak öğretilmesinin öğrencilerin akademik başarılarına etkisi araştırılmıştır. Modelleme ile renk körlüğü ve hemofili gibi hastalıkların nesillere aktarılma ilkelerini ve taşıyıcı, sağlam veya hasta bireylerin nesillerde görülme oranlarının öğrenciler tarafından daha anlaşılır hale getirmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 öğretim yılında, Ankara ili Altındağ ilçesindeki bir lisenin onuncu sınıfında öğrenim görmekte olan 64 öğrenci (kontrol grubu: 31, model grubu: 33) oluşturmuştur. Kontrol grubundaki öğretmenlerden, daha önce var olan uygulamalara hiçbir ekleme yapmadan, dersleri tamamlaması istenmiştir. Çalışmanın yürütülmesi sırasında model grubuna, ders anlatımı sırasında öğretmenlerin var olan uygulamalarına ek olarak, dersin daha anlaşılır olmasını sağlamak için geliştirdiğimiz modele destekli uygulamalar eklenmiştir. Öğretim yönteminin başarısı ön test, son test ve kalıcılık testi kullanılarak karşılaştırılmış, ayrıca geliştirmiş olduğumuz yarı yapılandırılmış görüşme formu ile öğretmen ve öğrencilerin model hakkındaki görüşleri alınmıştır. Elde edilen veriler SPSS 22 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. İstatistiksel olarak $p < 0,05$ Araştırma sonucunda, model ve kontrol grubundaki öğrencilerin ön test başarı puanlarının benzer olduğu gruplar arasında başarı düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Çalışmaya katılan model grubundaki öğrencilerin son test başarı puanları, kontrol grubundaki öğrencilerin son test başarı puanlarından anlamlı olarak daha yüksek tespit edilmiştir ($p < 0,0001$). Ayrıca, her iki grupta da öğrencilerin son test sonuçları ilk test sonuçlarına kıyasla anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Sonuç olarak, "cinsiyete bağlı kalıtım" konusunda eğitimi desteklemek için tasarlanan modelin öğrenmeyi kolaylaştırdığı, konunun somutlaştırılmasına katkı sunduğu ve başarıyı artırdığı görülmektedir. Fen bilimleri öğretiminde yer alan diğer konular için de, çalışmamızda kullandığımız model ve yazılım gibi öğretim teknikleri kullanılarak öğrencilerin akademik başarıları artırılabilir. Bu verilerin, daha geniş çalışma gruplarında yapılacak çalışmalarla desteklenmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Genetik, Cinsiyete bağlı kalıtım, Model Destekli Öğretim

Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin Maddenin Parçacıklı Yapısını Anlamalarının Araştırılması

Aynur GÜNDÜZ

MEB

Elif Öznur Tokgöz

elifoznurtokgoz@gmail.com, MEB

Mustafa SARIKAYA

sarikaya@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Fen eğitimcileri, öğrencilerin fen bilimlerinin temellerini anlayabilmeleri için, öncelikli olarak maddenin parçacıklı yapısını, başka bir ifade ile atom ve molekül kavramlarını anlamalarının gerekliliği konusunda fikir birliği içinde bulunmaktadır. Her şeyden önce, kimyasal bağ, iyon, maddenin halleri, madde miktarı, mol kavramı, maddenin elektriksel doğası, kimyasal reaksiyonlar, ısı, sıcaklık, genleşme, ışık, difüzyon, element, bileşik, karışım, ozmos, çözünme, molekül, formül birimi, kimyasal kinetik, kimyasal denge, gazlar üzerine sıcaklık ve basıncın etkisi gibi temel konu ve kavramların anlaşılması, maddenin parçacıklı doğasının anlaşılması ile mümkündür. Konstruktivist öğrenme teorisinin temel varsayımlarından biri, “yeni bilginin önceki öğrenmeler üzerine kurulduğu” biçimindedir. Öğrencilerin yeni öğrenmelerinin doğru biçimde oluşabilmesi için, öğretmenlerin, öğrencilerinin önceki öğrenmelerinin niteliğinin farkında olmaları gerekir. Bu kapsamda, bu çalışmanın amacı, ortaokul ve lise öğrencilerinin atom ve molekül kavramlarını anlamalarının araştırılmasıdır.

Bu çalışma, öğrencilerin bir fen konusundaki mevcut bilgi düzeylerini araştırdığı için, bir durum çalışmasıdır. Çalışmanın örneklemini ortaokul ve liselerdeki 5., 6., 7., 8., 9., 10. ve 11. sınıflardan toplam $n = 923$, ve evrenini Türkiye’deki bütün ortaokul ve liselerdeki öğrenciler (yaklaşık olarak $n = 17$ milyon) oluşturmaktadır. Veriler, “Maddenin Parçacıklı Yapısı Kavram Testi, MPYKT” ile toplanmıştır. “0-100” skalasında, ortaokul öğrencilerinin ortalaması = 12.14, lise öğrencilerinin ortalaması = 40.67 ve örneklem ortalaması = 23.29 dur. “0-44 puan: düşük seviye,” “45-69 puan: orta seviye” ve “70-100 puan: yüksek seviye” skalasına göre, her üç ortalama da “düşük seviye” sınırları içinde yer almaktadır. Ayrıca, örneklem ortalaması, yüksek seviyenin alt sınırı olan 70 lik bir skor ile tek örneklem t-testi ile karşılaştırılmıştır. t-testi sonuçları, örneklem ortalamasının test değerinden anlamlı olarak küçük olduğuna işaret etmiştir, $t(922) = 38.45$, $p = .000$.

Özetle, öğrencilerin maddenin parçacıklı yapısı konusundaki bilgilerinin yetersiz olduğu bulunmuştur. Bu sonuca göre, eğitimsel bir çıkarım olarak, öğretmenlerin ve öğretim elemanlarının öğrencilerin maddenin parçacıklı yapısını öğrenmeleri üzerine daha fazla zaman ayırmalarının yerinde olacağı yargısına varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Maddenin Parçacıklı Yapısı, Fen Eğitimi, Ortaokul ve Lise Öğrencileri

İlkokul, Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi

Emine MERCAN
MEB
Elif Öznur Tokgöz
elifoznurtokgoz@gmail.com, MEB
Mustafa SARIKAYA
sarikaya@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

İnsanoğlu, yaşadığı çevre ile uyum içinde olduğu, onu koruduğu müddetçe mutlu olabilir. Çevrenin korunması, öncelikli olarak bu konuda okullarda genç kuşaklara formal bir eğitimin verilmesi ile mümkün olabilir. Bu eğitim, genel olarak fen dersleri içinde verilmektedir. Bu kapsamda, bu çalışmanın amacı, dördüncü sınıftan on ikinci sınıfa kadar olan öğrencilerin çevresel tutumlarının düşünce ve davranış boyutlarında araştırılmasıdır. Araştırma, tarama modeli tipinde bir durum çalışmasıdır. Araştırmanın örneklemi, 730 öğrenciden ve evreni ise Türkiye'deki dördüncü sınıftan on ikinci sınıfa kadar olan tüm öğrencilerden meydana gelmektedir. Veriler, Çevresel Düşünce (Görüş) Alt Ölçeği (ÇGÖ) ve Çevresel Davranış Alt Ölçeğinden (ÇDÖ) meydana gelen Çevresel Tutum Ölçeği (ÇTÖ) ile toplanmıştır.

Araştırmanın hipotezleri, SPSS 18.0 programı kullanılarak tek örneklem t-testi ile test edilmiştir. Örneklemin ÇGÖ, ÇTÖ ve ÇDÖ ortalamaları, sırası ile, = 79.37, = 73.97 ve = 68.16 dir. Tek örneklem t-testi sonuçlarına göre, ilk iki ortalama 70 puandan anlamlı olarak daha büyük iken, ÇDÖ ortalaması küçüktür ve t-testi sonuçları, sırası ile, "t(729) = 16.03, p = .000 ve = .26," "t(729) = 10.50, p = .000 ve = .13" ve "t(729) = 3.03, p = .001 ve = .02"dir. Analiz sonuçları, = 79.37 ve = 73.97 ortalamalarının yüksek seviyede puanlar olduğuna işaret ederken, = 68.16 ortalamasının orta seviyede bir puan olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca, etki büyüklükleri de örneklem ortalamaları ile test değeri arasındaki farkın büyüklüğü hakkında fikir vermektedir. Fark arttıkça, etki büyüklüğü de artmaktadır.

Bu sonuçların ışığında, öğrencilerin düşüncede çevresel problemlere karşı yüksek seviyede ilgili oldukları, halbuki, bu düşüncelerini davranış olarak ortaya koymada orta derecede ilgili oldukları söylenebilir. Eğitimsel bir çıkarım olarak, öğrencilerin çevreyi koruma konusundaki olumlu düşüncelerini davranışa dönüştürebilmeleri için okullarda, çevreyi koruma konusundaki uygulamalara ve etkinliklere daha fazla yer verilmesinin gerekliliği vurgulanabilir.

Anahtar Kelimeler:Çevre Eğitimi, Çevresel Tutum, İlkokul, Ortaokul ve Lise Öğrencileri

Öğrencilerin Fizik Laboratuar Tutumları, Kaygısı ve Öz-Yeterlilik İnançları Arasındaki İlişki: Yapısal Eşitlik Modellemesi

Namudar İzzet KURBANOĞLU
kurbanoglu@sakarya.edu.tr, Sakarya Üniversitesi
Mithat TAKUNYACI
mtakunyaci@sakarya.edu.tr, Sakarya Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Önem ve Amaç: Fen eğitiminde aktif öğrenme ortamlarından en önemlisi fen laboratuvarlarıdır. Genel olarak fen laboratuvarları fizik, kimya ve biyoloji kavramlarının somutlaştırılarak öğretildiği özel dersliklerdir. Fen laboratuvarları öğrencilerin, öğrenme ortamında birbirleriyle etkileşimde bulunmalarının yanında, onların bilimsel bilgiyi oluşturdukları ve temel bilimsel düşünme becerilerini geliştirdikleri, aynı zamanda bilimsel kavramları kavradıkları aktif öğrenme ortamlarıdır. Öğrencilerin fizik laboratuvarındaki başarısı, genel fizik başarılarına, lisedeki fizik dersi performansına ve test puanlarına bağlıdır. Ayrıca, öğrencilerin fizik laboratuvarındaki başarısı, fizik laboratuvarına yönelik tutumları, kaygıları ve öz-yeterlilik inançları gibi bilişsel olmayan değişkenlere de bağlıdır. Bu nedenle araştırmanın amacı: öğrencilerin fizik laboratuvarı tutumları, fizik laboratuvarı kaygısı ve öz-yeterlilik inançları arasındaki ilişkileri incelemektir.

Yöntem ve Örneklem: Araştırmada genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini dört farklı devlet üniversitesinin Eğitim Fakültesi'nde okuyan öğretmen adayları, örneklemi ise bu fakültelerin İlköğretim Bölümü Fen Bilgisi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı 2, 3 ve 4. sınıflarında öğrenim gören 263 (%52) erkek, 250 (%48) kız olmak üzere toplam 513 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Örneklemi oluşturan öğrencilerin yaş aralığı 18-24 ve ortalaması 21' dir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, Fizik Laboratuar Kaygısı, Fizik Laboratuar Tutumu ve Öz-yeterlilik İnançları Ölçekleri kullanılmıştır.

Sonuç: Korelasyon analizinde öğrencilerin fizik laboratuar kaygısı, fizik laboratuar tutumları ve öz-yeterlilik inançları ile negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Oluşturulan modele göre, öğrencilerin fizik laboratuar tutumları, öz-yeterlilik inançları ile pozitif bir şekilde yordanmıştır. Ayrıca, öğrencilerin fizik laboratuar tutumları ve öz-yeterlilik inançları, fizik laboratuar kaygıları ile negatif bir şekilde yordanmıştır

Anahtar Kelimeler: Fizik laboratuar kaygısı, öz-yeterlilik inançları, fizik laboratuar tutumları.

Fen Derslerinde Öğrencilerin Oluşturdukları Argümanların Kalitesi ile Kavram Öğrenme Seviyeleri Arasındaki İlişki

CÜNEYT ULU

cuneytulu1978@yahoo.com, Milli Savunma Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı, Argümantasyon Tabanlı Bilim Öğrenme (ATBÖ) yaklaşımını temel alan laboratuvar uygulamalarının kullanıldığı fen sınıflarında öğrenciler tarafından üretilen argümanların kalitesinin, öğrencilerin fen kavramlarını anlama seviyeleri üzerine etkisini araştırmaktır. Keys, Hand, Prain ve Collins (1999) tarafından geliştirilen ATBÖ yaklaşımı araştırma-sorgulamaya dayalı bir yaklaşımdır. ATBÖ, bilim insanlarının bir olguyu kendi zihinlerinde yapılandırırken gerçekleştirdikleri argümantasyon sürecini yansıtır (Poock, Burke, Greenbowe ve Hand, 2007). ATBÖ yaklaşımında, hem öğrenciler hem de öğretmenler için geliştirilen iki ayrı bölüm bulunmaktadır. Öğretmenler için geliştirilen bölüm ATBÖ yaklaşımının pedagojik boyutunu, öğrenciler için geliştirilen bölüm öğrenme boyutunu oluşturmaktadır (Günel, Omar ve Hand, 2003). Öğrencilere yönelik geliştirilen bölümü, öğrencilerin gerçekleştirdikleri araştırma-sorgulama temelli etkinlikler esnasında bireysel ya da grup halinde argümantasyon deneyimleri yaşamalarına izin veren ve bu esnada onların olguları zihinlerinde yapılandırılmalarına yardımcı olan, yarı yapılandırılmış bir yazma formudur (Choi ve diğerleri, 2010). Öğrenciler bu yarı yapılandırılmış yazma formunda yer alan sorulara verdikleri yanıtlarla, argümantasyon yapısını oluşturan soru-iddia, soru-kanıt ve iddia-kanıt arasındaki ilişkileri görebilmektedir (Nam, Choi ve Hand, 2011). Öğrenciler gerçekleştirdikleri araştırma-sorgulama temelli laboratuvar uygulamalarında, oluşturdukları araştırma soruları, bu soruları test etme yöntemleri, yaptıkları deneyler sonrasında elde ettikleri verilerle kurmaları gereken bilgi iddiaları, bu iddiaları desteklemek üzere ileri sürmeleri gereken kanıtları ve tüm bunlar arasındaki ilişkileri ilk bakışta göremeyebilir. ATBÖ yaklaşımının öğretmenler için geliştirilen bölümü, öğrenciler tarafından ilk etapta görülemeyen veya kurulamayan argümantasyon sürecinin bu öğeleri arasındaki ilişkileri, öğrencilerin kurabilmeleri amacıyla öğretmenlere etkinlikler tasarlayabilmeleri için onlara rehberlik etmektedir (Williams, 2007). Esnek yapısı sayesinde, öğretmenlere laboratuvar uygulamaları öncesinde ve sonrasında da etkinlikler tasarlamalarına imkan vermektedir (Hohenshell ve Hand, 2006). Bunun için öğretmen bir dizi okuma, yazma ve grup tartışmalarını uygulayabilir (Günel, 2006). Bu çalışmada tek gruplu öntest sontest desen kullanılmıştır. Bu araştırmanın çalışma grubunu, Yalova ilinde bir devlet ilköğretim okulunda 2016–2017 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören 32 yedinci sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Bu çalışmada veri toplama aracı olarak; öğrencilerin kavram öğrenme seviyelerinin belirlenmesi amacıyla kavram testi ile öğrencilerin ATBÖ yaklaşımını temel alan laboratuvar uygulamalarında oluşturdukları argümanların kalitesinin belirlenmesi amacıyla Choi (2008) tarafından geliştirilen rubrik kullanılmıştır. Bu çalışmada öğrencilerin kurdukları argümanların kalitesinin artması durumunda öğrencilerin kavramsal anlama seviyelerinin de arttığı sonucu elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Argümantasyon Tabanlı Araştırma Sorgulama Yaklaşımı, Fen Eğitimi, Kavramsal Anlama

Türkiye'nin TIMSS 2015'te Yayınlanan 4. Sınıf Fen Bilimleri Sorularının Değerlendirilmesi

Gonca Çakmak
goncacakmak08@gmail.com, Dicle Üniversitesi

Bildiri Özeti:

TIMSS, Matematik ve Fen Bilimleri derslerinde eğitim ve öğretimi geliştirmek için ülkelerin eğitim sistemleri hakkında karşılaştırmalı olarak bilgi toplamak için tasarlanmış bir değerlendirme çalışmasıdır. Bu doğrultuda öğrencilerin bu alanlardaki performansları, eğitim sistemleri, öğretim programları, öğrencilerin özellikleri, öğretmenlerin ve okulların özellikleri ile ilgili veri toplamakta ve bu konular hakkında bilgi sahibi olunmaktadır. Bu açıklamalar doğrultusunda TIMSS sonuçları eğitim politikalarının belirlenmesinde, öğretim programlarının hazırlanmasında uzmanlara ve araştırmacılara kendi eğitim sistemlerinin işleyişlerini daha iyi anlayabilmeleri açısından yardımcı olmaktadır. TIMSS sonuçlarının değerlendirilmesine ilişkin bu avantajlardan faydalanabilmek için Türkiye'nin katılım gösterdiği TIMSS sınavlarındaki eğilim ve gelişiminin incelenmesi gerekmektedir.

Türkiye ilk olarak 1999 yılında TIMSS'e 8. sınıf düzeyinde katılmıştır. 2003 yılında gerçekleştirilen TIMSS'e katılım sağlanmadığından dolayı Türkiye'ye ilişkin veri bulunmamaktadır. TIMSS 2007'de Türkiye çalışmaya sadece 8. sınıf düzeyinde öğrenciler ile katılmıştır. TIMSS'in 2011 yılında gerçekleşen çalışmasına Türkiye ilk defa hem 4. sınıf hem de 8. sınıf düzeyinde katılmıştır. Türkiye açısından elde edilebilecek son veriler TIMSS 2015'e aittir. Ayrıca Türkiye 2012-2013 eğitim öğretim yılında 4+4+4 eğitim sistemine geçerek öğrencinin, kendi öğrenmesinden sorumlu olduğu, öğrenme sürecine aktif katılımının sağlandığı bilgiyi kendi zihninde yapılandırmaya olanak tanıyan araştırma-sorgulamaya dayalı öğretim programı ile öğrenim gören öğrencilerin katılmış oldukları ilk uluslararası sınav olduğu için bu çalışma ayrı bir önem taşımaktadır.

Bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın veri toplama aracı TIMSS & PIRLS Uluslararası Çalışma Merkezi'nin internet sitesinden indirilen TIMSS 2015 ülke verileridir. TIMSS 2015'de yayınlanan 4. sınıf fen bilimleri soruları TIMSS 2015 konu alanlarına göre betimsel istatistik kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, TIMSS 2015'de yayınlanan Türkiye'nin başarılı olduğu 4. sınıf fen bilimleri sorularından en fazla başarılı olunan konu alanının "Fiziksel Bilimler"; TIMSS 2015'de yayınlanan Türkiye'nin başarısız olduğu 4. sınıf fen bilimleri sorularından en fazla başarısız olunan konu alanının "Canlı Bilimleri" olduğu belirlenmiştir. "Fiziksel Bilimler" konu alanıyla ilgili S061151 kodlu soruda Türkiye en yüksek z puanını, "Canlı Bilimleri" konu alanıyla ilgili S051186 kodlu soruda Türkiye en düşük z puanını elde etmiştir.

Anahtar Kelimeler:TIMSS, Türkiye, Fen

Fiziksel Bilimler Konu Alanına Göre Türkiye'nin TIMSS 2011'de Yayınlanan 4. Sınıf Fen Bilimleri Sorularının Değerlendirilmesi

Gonca Çakmak
goncacakmak08@gmail.com, Dicle Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Fen Bilimleri, fizik, kimya ve biyoloji disiplinlerini kapsayan, fiziksel ve biyolojik dünyayı açıklamaya çalışan faaliyet bütünü olarak tanımlanabilir. Kimya ve fizik konu alanlarını içerisinde barındıran "Fiziksel Bilimler" konu alanı günlük yaşamda merak edilen olay ya da durumların çoğunu açıklayan TIMSS konu alanlarından biridir. TIMSS 2011 araştırma sonuçları incelendiğinde, Türkiye dördüncü sınıf fen bilimleri sorularında en fazla başarıyı "Fiziksel Bilimler" konu alanında elde ettiği belirlenmiştir. Bu nedenden dolayı, bu çalışmada TIMSS 2011'de yayınlanan Türkiye'nin başarılı ve başarısız olduğu 4. sınıf fen bilimleri sorularının "Fiziksel Bilimler" konu alanına göre değerlendirilmesi yapılmıştır. Böylelikle, Türkiye'nin diğer TIMSS sınavları için hangi "Fiziksel Bilimler" konu alanından daha başarılı ya da başarısız olunacağına dair fikirler ortaya çıkacaktır.

Bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın veri toplama aracı TIMSS & PIRLS Uluslararası Çalışma Merkezi'nin internet sitesinden indirilen TIMSS 2011 ülke verileridir. İnternet adresinden elde edilen veriler TIMSS 2011'de yayınlanan her bir soru maddesi için IEA IDB Analyzer paket programı kullanılarak istatistiksel analize tabi tutulmuştur. İstatistiksel işlemlerden sonra, TIMSS 2011'de yayınlanan her bir soru maddesi için elde edilen ülke verilerinden uluslararası ortalama başarı yüzdesi ve uluslararası ortalama standart hatası hesaplanmıştır. Hesaplanan uluslararası ortalama başarı yüzdesi ve uluslararası ortalama standart hatası ile Türkiye'nin z puanı hesaplanarak, Türkiye'nin başarılı ve başarısız olduğu TIMSS 2011'de yayınlanan soru maddeleri bulunmuştur. Ayrıca TIMSS 2011'de yayınlanan 4. sınıf fen soruları "Fiziksel Bilimler" konu alanına göre betimsel istatistik kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırmanın sonucunda, TIMSS 2011'de yayınlanan Türkiye'nin başarılı olduğu 4. sınıf fen bilimleri sorularından en fazla başarılı olunan "Fiziksel Bilimler" konu alanının "Maddenin Özellikleri ve Sınıflandırılması"; TIMSS 2011'de yayınlanan Türkiye'nin başarısız olduğu 4. sınıf fen bilimleri sorularından en fazla başarısız olunan "Fiziksel Bilimler" konu alanının "Enerjinin Etkileri ve Kaynakları" olduğu belirlenmiştir. "Maddenin Özellikleri ve Sınıflandırılması" konu alanıyla ilgili S031410 kodlu soruda Türkiye en yüksek z puanını, "Enerjinin Etkileri ve Kaynakları" konu alanıyla ilgili S031197A kodlu soruda Türkiye en düşük z puanını elde etmiştir.

Anahtar Kelimeler:TIMSS, Türkiye, Fen

Türkiyede Muhasebe Meslek Etiği Eğitimi: Lisans Eğitim Katalogları Üzerine Bir İnceleme

Nuray Demirel Arıcı
nuraydemirell@gmail.com, Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Meslek etiği, belirli bir meslek grubu için geçerli olan ve o mesleğin mensupları tarafından mesleki faaliyetlerini yerine getirirken uymak zorunda oldukları kurallardır. Her meslekte olduğu gibi muhasebe mesleğinde de etik ilkeler söz konusudur. Muhasebenin temel kavramlarından olan sosyal sorumluluk ilkesi, muhasebe sürecinin çıktıları olan finansal raporların hazırlanması ve sunumunda belli bir ilgi grubunun değil tüm ilgili tarafların ve hatta tüm toplumun çıkarlarının gözetilmesini ifade eden bir yaklaşım olarak meslek etiğinin omurgasını oluşturmaktadır. Muhasebe meslek mensubu, devlet ile mükellef arasında köprü görevi görerek ekonominin işleyişinde çok önemli bir role sahiptir. Bu nedenle meslek mensuplarının mesleki etik ilkelerinin bilincinde olmaları ve bu etik ilkelere uygun olarak hareket etmeleri, ülke ekonomisinin gelişmesinde oldukça önemli bir konudur. Bu çalışmanın amacı, muhasebe meslek mensubu adaylarının eğitiminde etiğin önemi ortaya koymak ve ülkemizdeki muhasebe etiği eğitiminin mevcut durumuna dikkat çekmektir. Bu amaçla ülkemizde geleceğin muhasebe meslek mensubu adaylarının çoğunlukla lisans eğitimlerini aldıkları İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri, İşletme Fakülteleri ve Siyasal Bilgiler Fakülteleri'nin çatısı altında bulunan İşletme bölümlerinin eğitim katalogları taranarak bir içerik analizi gerçekleştirilecek ve öğrencilerin muhasebe meslek etiği ile ilgili aldıkları dersler incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Etik, muhasebe meslek etiği, etik eğitimi

Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunlarının Çözüm Odağı Olarak Sürekli Mesleki Eğitim

Nuray Demirel ARICI
nuraydemirell@gmail.com, Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Muhasebe mesleği; kapsamı gereği ekonomik, finansal, hukuki, sosyal ve teknolojik alanlarda yaşanan gelişmelerden çok fazla etkilenen dinamik bir meslektir. Özellikle küreselleşme ile birlikte işletmelerin faaliyetlerinin ulusal sınırları aşması, işletmelerin farklı ülkelerin borsalarında sermaye arayışına girmesi, sınır ötesi yatırım kararları, finansal ve teknolojik gelişmelerin sonucunda ortaya çıkan yeni finansal enstrümanlar ve bu gelişmelere uyum sağlamak amacıyla yapılan yeni yasal düzenlemeler ya da mevcut yasal düzenlemelerde yapılan değişiklikler, muhasebe meslek mensuplarının sürekli olarak bu değişim ve gelişmeleri yakından takip etmelerini ve mesleklerini icra ederken uygulamalarını gerektirmektedir. Bu nedenle mesleğe girmeden önce alınan lise, önlisans, lisans ve lisansüstü eğitim ile mesleğe girişte alınan mesleki eğitim böylesine yoğun ve hızlı değişimlere açık olan bir alanda nitelikli hizmet sunma bağlamında yeterli olamamaktadır. Muhasebe meslek mensupları, mesleğe atıldıktan sonra mesleki alanlarındaki değişim ve gelişmeleri takip etmekte zorlanmakta, mesleklerini icra ederken güçlüklerle karşılaşmakta ve zaman zaman da etik ikilemlerde kalabilmektedirler. Bu çalışmanın amacı; uluslararası muhasebe eğitimi standartları çerçevesinde sürekli mesleki eğitimi incelemek ve muhasebe meslek mensuplarının yaşadıkları sorunların çözümünde sürekli mesleki eğitimin rolünü ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler:sürekli mesleki eğitim, uluslararası muhasebe eğitim standartları, muhasebe meslek mensubu

Fizik Öğretmen Adaylarının Elektronik Dersi Konuları Hakkında Görüşleri

Sema Çıldır
semsercil@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi
Ahmet İlhan Şen
ahmetilhansen@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Fiziğin mekanik, elektrik, elektromanyetik alan, kuantum vb., temel alanlarındaki birçok kavram soyuttur. Bu kavramların günlük hayattaki karşılığını teknolojik uygulamalarda görmekteyiz. Özellikle hayatımızın her alanında yer alan elektronik cihazları düşünürsek aslında fizikle ne kadar iç içe yaşadığımızı da anlarız. Fizik öğretmeni yetiştirme programlarında yer alan temel derslerden biri olan elektronik dersinin temelini ise yarıiletken fiziği ve elektrik konuları oluşturmaktadır. Basit elektrik devrelerinden mikro ve nano yapılara ulaşılmasında, devrim niteliğindeki buluşlarda fizikte ve yarı iletken fiziğinde meydana gelen gelişmelerin önemi büyüktür. Bu nedenle elektronik dersi alan bir fizik öğretmeni adayının diyotlarla, transistörlerle ya da Led' lerle çalışırken sadece devreyi analiz etmesi yeterli değildir. Aynı zamanda fiziğin teknolojiye nasıl aktarıldığını da anlamaya çalışması gerekmektedir. Fizik öğretmeni adaylarının devre elemanlarını kullanırken devre elemanının nasıl çalıştığını da bilmesi elektronik ve fizik kavramları arasında ilişki kurabilmelerini sağlar. Bu araştırmada, Ankara'da bir devlet üniversitesinde bulunan Eğitim Fakültesinde öğrenim gören, elektronik dersini başarı ile tamamlamış 14 öğretmeni adayının ders hakkındaki görüşleri alınmıştır.

Çalışma 2017-2018 eğitim-öğretim yılının güz döneminde yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak her bir katılımcı ile 25-30 dakikalık görüşmeler yolu ile gerçekleştirilmiştir. Böylece fizik öğretmeni adaylarının elektronik dersi ve fizik arasında nasıl bir ilişki kurdukları, devre problemlerini çözerken elektronik devre analizi tekniklerini (Thevenin, Norton) uygulama becerisi yönünden görüşlerinin neler olduğu, aktif-pasif devre elemanlarının ve optoelektronik devre elemanlarının devre sembollerinin tanınırlığı, farklı diyot türlerinin çalışma prensiplerinin fizikle ilişkilendirilmesi ve yaşamdaki kullanım yerleri hakkındaki görüşleri alınmıştır. Son olarak da ders içeriği hakkında görüş ve önerileri alınmıştır.

Betimsel ve içerik analizleri kullanılarak, bu süreçte tematik çerçeve oluşturulmuş, veriler farklı farklı başlıklara ayrılmış ve karşılaştırma yapılarak incelenip yorumlanmıştır. Elde edilen verilerden; fizik öğretmeni programı öğrencilerinin elektronik dersi içeriğinin mühendislik fakültelerindeki elektronik dersine göre daha farklı oluşturulması gerekliliği sonucuna ulaşılmıştır. Elektronik dersi konularının fizikle ilişkilendirilmesi mümkün olduğunca yapılmalı, fiziğin elektronikteki uygulamasının nasıl yapıldığı vurgulanmalıdır. Özellikle diyot, fotodiyot, güneş pili gibi yarıiletken devre elemanlarının çalışma prensiplerinin yarıiletken fiziği ile ilişkilendirilmesi, günlük hayattan uygulama örneklerinin verilmesi ve fizik-elektronik-günlük yaşam bağlantısının kurulması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fizik öğretmeni adayları, Elektronik, Devre elemanları

Lise Öğrencilerinin Laboratuvar Ortamında Hücre Yapı ve Organellerini Öğrenme Başarısı Üzerine V-Diyagramlarının Etkisi

Hakan Kurt
kurthakan1@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Derya Çınar
deryacinar42@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı, 9.sınıf öğrencilerinin hücre yapı ve organellerini biyoloji laboratuvar ortamında V-diyagramlarını kullanarak öğrenmeye etkisini araştırmaktır. Çalışma deneysel olarak tasarlanmıştır. Tasarlanan bu çalışma kontrol ve deney grubu olarak iki grup üzerinde gerçekleştirilmiş olup gruplar seçkisiz biçimde deney ve kontrol grubu olarak oluşturulmuştur. Deney grubundaki öğretmen tarafından hücre yapısı ve organelleri üzerine V-diyagramları aracılığıyla deneylerle öğretim yapılmıştır. Kontrol grubundaki öğretmene ise herhangi bir müdahalede bulunulmamış ve öğretmen derslerini istediği şekilde ders programına göre yürütmüştür. Öğrencilerin V-diyagramlarıyla biyoloji laboratuvarlarında hücre yapı ve organellerini öğrenme başarıları üzerine etkisini tespit etmek amacıyla 12 maddelik açık uçlu soru formu hazırlanmıştır. Açık uçlu hazırlanan soru formu iki gruba da uygulama öncesi ve uygulama sonrası verilmiştir. Veriler içerik analizine göre değerlendirilmiştir. Ayrıca çalışmada 16 sorudan oluşan V-diyagramları tutum ölçeği uygulama sonrası her iki gruba da uygulanmıştır. Uygulanan ölçeğin analizleri SPSS 18 paket programı yardımıyla çözümlenmiştir. Açık uçlu sorularının içerik analizi sonuçları, biyoloji laboratuvarında V-diyagramı kullanan grubun kullanmayan gruba göre daha başarılı öğrenme gerçekleştirdiği ayrıca öğrencilerde var olan eksik ve yanlış kavramların giderildiği görülmüştür. Buna ilave olarak çalışmayla öğrencilerdeki yanlış ve hatalı kavramlarda ortaya konmuştur. Ayrıca araştırmada V-diyagramları tutum ölçeği deney grubu öğrencileri lehine ($p < 0,05$) anlamlı ve olumlu bir tutum geliştirdikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Biyoloji Eğitimi, Laboratuvar, V-diyagramı,

Ortaokul Öğrencilerinin Bilimin Doğasını Anlama Düzeylerinin ve Fen Bilgisine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi

Salih Paşa
salihpasa@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Eray EĞMİR
erayegmir@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bilim insanlığın başlangıcından günümüze sürekli gelişen ve değişen dinamik bir yapıya sahip olduğu için bilimin doğasını net bir şekilde açıklamak güçtür. Bilim eğitimi ve bilimin doğası ile ilgili alanyazın incelendiğinde şu sorular hakkında farklı bakış açıları elde edilmektedir: “Bilimsel bilgi nedir?”, “Bilimsel bilgi nasıl oluşmuştur?” ve “Bilimsel bilgi nasıl öğretilmelidir?”. Bu bağlamda bilim okuryazarı olan bir nesil yetiştirmek için fen eğitiminde gerçekleştirilmesi gereken en temel hususlardan birisi öğrencilerin bilimin doğasına yönelik tutumlarının olumlu yönde değiştirilmesidir. Bilimin doğasına ilişkin alanyazın incelendiğinde bilimin doğasının öğrenciler açısından önemi ve bu alandaki öğretim için fen dersine yönelik tutumun belirleyici bir etken olduğu konusunda ortak bir paydada fikir birliğinin var olduğu söylenebilir (Abd-El-Khalick vd., 1998; McComas ve Olson, 1998; Osborne vd., 2003; Tümay ve Köseoğlu, 2010). Bilimin doğası hakkında öğrencilerin tutumlarını ve anlayışlarını etkileyen unsurlar arasında sosyal ve kültürel çevrenin etkisinin kritik olduğu ifade edilebilir. Bilim sosyolojisi ve bilim psikolojisi bilimin doğasının tanımını oluşturan parametreler arasında yer almaktadır. Bu nedenle her bireyin birikiminin ve hayal dünyasının oluşmasında ve gelişmesinde bu iki alan doğrudan etkili olmaktadır.

Bu doğrultuda araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin fen bilgisi dersinde bilimin doğasına yönelik etkinlikler sonucunda bilimin doğasını anlama düzeyleri ve fen bilgisine karşı tutumlarında anlamlı bir değişiklik olup olmadığının incelenmesi ve ayrıca öğrencilerin bilimin doğasını anlama düzeyi ve fen bilgisine yönelik tutumlarında cinsiyet, anne ve baba eğitim durumu, babanın mesleği, ailenin aylık geliri, başarı düşüncesi, sosyallik ve en çok sevilen ders değişkenlerinin anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığının belirlenmesidir.

Araştırma 2016-2017 öğretim yılı bahar döneminde Afyonkarahisar il merkezinde bir ortaokulun 6. sınıfında öğrenim gören 18 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Veriler “Fen Bilgisine Yönelik Tutum Ölçeği”, “Bilimin Doğasını Anlama Ölçeği” ve “Bilimin Doğası Öğrenci Anketi” ile toplanmıştır. Araştırmada belirlenen problemler incelenirken ön-test ve son-test tek gruplu deneme deseni kullanılmıştır. Verilerin analizi devam ettiği için sonuçlar ve bulgular çalışmanın tam metni içerisinde yer alacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bilimin Doğası; Fen Bilgisine Yönelik Tutum; Bilimin Doğası Etkinliği

Kimya Öğretmen Adaylarına Organik Kimya Konularının Öğretilmesinde ChemBioDraw Programının Kullanılması: Bilişim Teknolojisine Yönelik Tutum ve Görüşlerindeki Değerlendirmeler

Salih PAŞA
salihpasa@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Faik Özgür KARATAŞ
faikozgurkaratas@hotmail.com, Karadeniz Teknik Üniversitesi
Yusuf İslam BOLAT
y.islambolat@gmail.com, Dicle Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Ülkemizde ve dünyada son yıllarda teknoloji ve eğitim alanında meydana gelen gelişmeler sonucunda eğitim ve teknoloji bütünleştirilerek yeni programlar ve materyaller hazırlanmaktadır (Akkoyunlu, 1996). Bunun en somut şekli günümüzde hayata geçirilen FATİH(Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi Projesi) ve EBA (Eğitim Bilişim Ağı) projeleri ile farklı yazılım ve programlarının eğitim ve öğretim faaliyetlerinde kullanılmasıdır. Bu sayede eğitim öğretim daha hızlı, etkili, formal eğitimin zaman ve mekan gerekliliklerinden bağımsız, her bireyin kendi bireysel özelliğine göre öğrenebileceği bir formatta sürdürülebilmektedir. Tüm bu gelişmeler çerçevesinde yetiştirilen öğretmenler de sadece bilgi aktaran kişi değil, çağdaş öğretimde kullanılan yöntem ve teknikleri en iyi şekilde öğrenip derslerinde uygulayan, teknolojileri kullanabilen, araştırmacı, üretebilen ve değişime her zaman açık olan birey olmalıdır (Yıldırım, Er-Nas & Ayas, 2007).

Bu çalışmada kimya öğretiminde ve akademik çalışmalarda sıklıkla yararlanılan ChemBioDraw yazılımı kullanılarak kimya öğretmen adaylarına organik kimyada yer alan bazı konuların öğretimi gerçekleştirilmiştir. ChemBioDraw teknolojisi; organik bileşiklerin adlandırılması, kimyasal bağların tanıtımı, kiralite, (R) ve (S) enantiyomer çizimi, izomer yapılar, (E) ve (Z) adlandırması vb. konuların öğretilmesinde kullanılabilir. Bu program desteğiyle yapılan uygulama ve alıştırmaya sayesinde zihinde canlandırılması ve kavranması zor olan konular kolaylıkla öğrenilebilmektedir. Öğretmen adayları hem organik kimyadaki bahsedilen konulara karşı kolay bir öğrenme gerçekleştirecek hem de ChemBioDraw programını kullanarak teknolojik ortamda öğrenmenin rahatlığı ve kolaylığının tadına varabileceklerdir. Dört hafta boyunca 2'şer saat süren uygulama ile kimya öğretmenliği öğrencilerinin teknolojiye yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu araştırmada hem nicel hem de nitel metotlar birlikte kullanılmıştır. Nitel ve nicel araştırmanın birlikte dahil edilmesinin nedeni daha detaylı verilere ulaşmaktır. (McMillan vd., 2014). Nicel çalışma kısmında Yavuz(2005) tarafından geliştirilen "Teknoloji Tutum Ölçeği" ChemBioDraw programı ile yapılan etkinliklerin öncesinde ve sonrasında uygulanarak karşılaştırması yapılmıştır. Çalışmanın nitel bölümü için ise, öğretmen adaylarından yapılan uygulamalı eğitim sonunda teknolojiye yönelik görüşleri hakkında önceden hazırlanan sorulara cevaplar vermeleri istenerek elde edilmiştir.

Yapılan bu teknoloji destekli eğitim sonunda öğretmen adaylarının ön test ve son test olarak tutum anketinden aldıkları puanların karşılaştırılması SPSS.21 programı kullanılarak elde edilmiştir. Kimya Öğretmen adayları ile yapılan görüşmeler ve istatistiksel değerlendirmeler sonucu öğretmen adaylarının ChemBioDraw ile daha istekli ve etkili öğrenme gerçekleştirdikleri görülmüştür. Ayrıca teknolojiye karşı tutumlarında pozitif yönde ve anlamlı bir değişimin de olduğu tespit edilmiştir. Kimya derslerinde teknolojinin etkili öğretim açısından da önemli bir yere sahip olduğu görüşünü belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji Tutumu, Kimya Öğretimi, ChemBioDraw

Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programlarının Karşılaştırmalı Analizi

Süleyman Yaman
syaman@omu.edu.tr, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Ahmet Turan Orhan
aturanorhan@cumhuriyet.edu.tr, Cumhuriyet Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğretim programları, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de eğitimin en fazla tartışılan konularından bir tanesidir. Çünkü öğrencilerin merkezi sınavlardan aldıkları puanlar yanında okulda öğrenilen bilgilerin gerçek yaşamda ne işe yaradığına ilişkin eleştirilerin odak noktası öğretim programlarıdır. Eğitim, bir ülkede yaşayan tüm vatandaşların yararlandığı veya herkesin ilgisini çeken ortak konulardan bir tanesidir. Liseye veya üniversiteye girişte yapılan sınavlarda fen alanındaki düşük başarının yanında uluslararası sınavlarda alınan sonuçlar da programların güncellenmesi ve değişmesi için zemin hazırlamaktadır. Yaklaşık 20 milyona yakın öğrenciyi ve 1 milyona yakın öğretmeni doğrudan ilgilendiren öğretim programlarındaki her değişiklik veya yenilik, dolaylı olarak da birçok kesimi ilgilendirmektedir. Özellikle 2000 yılından itibaren Türkiye’de yenilenen ve güncellenen fen bilimleri dersi programı, diğer derslerin öğretim programlarını da etkilemiştir. Öğrenci merkezilik, problem çözme, bilimsel okur-yazarlık, aktif öğrenme, işbirliği gibi diğer derslerin programları ile ortak yönlere sahip olan fen bilimleri programları 2017-2018 eğitim-öğretim yılında yenilenen haliyle bilim ve mühendislik uygulamaları, bilim şenlikleri ve risk alma gibi kendine has özellikler de taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı da güncel fen bilimleri dersi öğretim programını daha önceki öğretim programlarıyla temel bileşenler açısından karşılaştırmaktır. Doküman analizi şeklinde yapılan çalışmada 2005, 2013 ve 2018 yıllarına ilişkin programların karşılaştırmalı analizi yapılmıştır. Araştırma temelde iki soruya odaklanılmıştır: a) Öğretim programları öğrencilerin hangi becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir? b) Bu beceriler hangi bilimsel içeriklerle kazandırılacaktır? Araştırma sonucunda son üç fen ders programları içerisinde 2017 yılı fen bilimleri dersi öğretim programının önemli özellikleri, diğer programlar açısından benzerlik ve farklılıkları verilerek fen eğitimi açısından yorumlayıcı bir betimlemeye gidilmiştir. Bu betimlemeler sonunda tüm programların bilimsel tutum ve değerler ile fen-teknoloji ilişkisine vurgu yaptığı görülürken, karar verme, evrensel değerler ve eleştirel düşünme gibi becerilerin birer programda vurgulandığı tespit edilmiştir. Araştırma bulguları tüm programların temel felsefesinin benzer olduğunu göstermekle birlikte her program farklı kavramların ön olana alındığını göstermektedir. Elde edilen bulgular ilgili literatürle karşılaştırmalı olarak tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Fen bilimleri dersi, Öğretim programı, İçerik analizi

Fen Bilgisi ve Biyoloji Öğretmenliği Öğrencilerinin Kimyasal Etkileşimler Hakkında Yaptığı Tanımların İncelenmesi

Gamze Dolu
agamze@balikesir.edu.tr, Balıkesir Üniversitesi
Handan Ürek
handanurek@balikesir.edu.tr, Balıkesir Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Fen öğretiminin ana hedeflerinden birisi de kavram öğretimidir. Kavram öğretiminin bilimsel açıdan kabul edilebilir bir şekilde gerçekleşmesi için öğrencilerin kavramların ne olduğundan haberdar olmaları gerekir. Yani bilme basamağının, öğrenme süreci için bir eşik oluşturduğu söylenebilir. Öte yandan üniversiteye gelen öğrenciler, çoktan seçmeli sınavlar yoluyla belirlenmekte ve üniversite sınavı için yapılan hazırlıklarda çoktan seçmeli sorulara ağırlık verilmektedir. Bu nedenle, üniversiteye gelen öğrencileri zorlayan bir durum, açık uçlu soruların cevaplanması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Çünkü bu tür soruların cevaplanabilmesi için bilgi seviyesinin üzerinde analiz, sentez gibi daha üst düzey beceriler gerekmektedir. Ayrıca, eğitim fakültesi gibi öğretmen yetiştiren bir fakültenin öğrencileri için bu durum oldukça önem arz etmektedir. Bu düşüncelerden yola çıkılarak yapılan çalışmada, Türkiye'nin batısında bulunan bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinin birinci sınıfında öğrenim görmekte olan Fen Bilgisi Öğretmenliği (51) ve Biyoloji Öğretmenliği (21) programı öğrencilerinin, kimyasal etkileşimlerle ilgili yaptıkları tanımlar incelenmiş, ayrıca yapılan öğretimin bu tanımlar üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırmada nitel yaklaşımlardan yararlanılmıştır. Öğrencilerden araştırma kapsamında 9 kavramı tanımlamaları istenmiştir. Bu kavramlar; kimyasal bağ, iyonik bağ, dipol – dipol etkileşimleri, kovalent bağ, hidrojen bağı, iyon – dipol etkileşimleri, metalik bağ, van der Waals bağları ve indüklenmiş dipol etkileşimleridir (London kuvvetleri). Veriler, ön test – son test şeklinde toplanmıştır. Öğretim sürecinde, sorgulamaya dayalı öğretim yaklaşımı kullanılmıştır. Öğrencilerden elde edilen veriler, tam doğru, kısmen doğru, yanlış ve cevapsız olmak üzere 4 kategori altında analiz edilmiştir. Analiz sonuçları, betimsel istatistik yardımıyla farklı iki programda öğrenim gören öğrenciler için ön test - son test açısından karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar, literatür ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kimyasal bağlar, etkileşimler, tanımlar.

Lise Öğrencilerinin Biyoloji Dersinde Ders Materyali Kullanımına Yönelik Tutumları

Hakan Kurt
kurthakan1@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Derya Çınar
deryacinar42@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırma, 9.sınıf öğrencilerinin biyoloji dersinde materyal kullanımına yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Tarama modelinde yapılan bu çalışmada veri toplama aracı olarak, Kete ve Ensari (2010) tarafından geliştirilen materyal kullanımına yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar, materyalin öğretimde etkisi, öğrenim motivasyonu, öğrenim kolaylığı, öğretimde zamanı değerlendirme şeklindedir. Ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı $\alpha = 0,8783$ olarak belirlenmiştir. Bu araştırmanın çalışma grubunu Konya kent merkezindeki 9.sınıfta okuyan iki farklı okulda toplam 60 öğrenci oluşturmaktadır. Ölçek, iki farklı okulda öğrenim gören toplam 60 öğrenciye uygulanmıştır. Verilerin analizi SPSS 18 paket programında yapılmış ve frekans, yüzde ortalama ve standart sapma değerleri bulunmuş ve yorumlar getirilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin biyoloji dersinde materyal kullanımına yönelik olumlu tutum geliştirdikleri tespit edilmiştir. Ölçeğin 4 alt boyutuna yönelik tutumlar arasında anlamlı bir korelasyon bulunmuştur. Öğrencilerin, materyal kullanılan eğitim ortamlarının öğretimde etkili olduğu, öğrenim motivasyonlarını artırdığı, öğrenim kolaylığı sağladığı, öğretimde zamanı değerlendirmede etkili olduğuna yönelik görüşler belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Biyoloji Dersi, Materyal, Öğrenci Tutumları

Biyoloji Öğretmen Adaylarının Laboratuvara Yönelik Semantik Farklılıkların Belirlenmesi

Hakan Kurt
kurthakan1@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Derya Çınar
deryacinar42@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı; biyoloji öğretmen adaylarının laboratuvara ilişkin semantik değerler açısından olumlu ve olumsuz tutumlarını belirlemektir. Araştırma tarama modelinde yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 1.sınıf düzeyinde 19, 2.sınıf düzeyinde 13, 3.sınıf düzeyinde 17, 5.sınıf düzeyinde 21 katılımcı toplamda 70 biyoloji öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırmanın verileri laboratuvarla ilgili semantik farklılık ölçeği oluşturularak elde edilmiştir. Ölçek iki uçlu 10 sıfat çiftinden oluşmaktadır. Veriler, SPSS-18 paket programına yardımıyla, betimsel ve çıkarımsal istatistik analizleri yapılarak çözümlenmiştir. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.68 olarak hesaplanmıştır. Maddelerin başlangıç yük değerleri 0.31 ile 0.89 arasında değişmektedir. Diğer taraftan kavramsal modelin oluşturulmasında NVivo-9.3 programından yararlanılmıştır. Çalışmanın sonucunda biyoloji öğretmen adaylarının hazırlanan semantik farklılığa göre laboratuvara yükledikleri değerlerin sınıf düzeylerine göre ($X_1 = 5,79$; $X_2 = 5,46$; $X_3 = 5,25$; $X_5 = 5,54$; $X_t = 5,53$) pozitif yönde olduğu tespit edilmiştir. Bu değerlere yakından bakıldığında laboratuvarla ilgili 1.sınıf düzeyindeki katılımcılar yorucu, 3.sınıf katılımcılar zor ve karmaşık ve 5.sınıf düzeyindeki katılımcıların ise karmaşık olumsuz tutumlara sahip oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca biyoloji öğretmen adaylarının laboratuvara yönelik semantik farklılıklarının sınıf düzeylerine göre anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p > 0,05$). Diğer taraftan yine sınıf düzeylerine göre 2.sınıf ve 3.sınıf düzeyindeki katılımcıların laboratuvara ilişkin semantik farklılıkları arasında negatif yüksek korelasyon olduğu görülmüştür ($r = -0,73$). Diğer sınıf düzeylerinde katılımcıların tutumları arasında çok zayıf ve ters korelasyon olduğu bulunmuştur. Araştırma sonunda konuyla ilgili önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Semantik Farklılık Ölçeği, Laboratuvar, Biyoloji Öğretmen Adayları

Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı Derslerinde Kullanılan Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi Temelli Eğitim Uygulamalarının Öğretmen Adaylarının Öz-yeterlik Düzeylerine Etkisi

Önder Şensoy
onder.sensoy@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Halil İbrahim Yıldırım
halily@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı; fen bilimleri öğretmen adaylarının Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi temelli eğitim uygulama çalışmaları ile gerçekleştirilen Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı derslerinde teknolojik pedagojik alan bilgisi öz-yeterlik inanç düzeylerinin gelişimine etkisini araştırmaktır. Araştırmada öntest-sontest kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. 14 hafta boyunca bir devlet üniversitesinin, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Alanları Eğitimi Bölümü, Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı üçüncü sınıflarında gerçekleştirilen araştırmada, rastgele oluşturulmuş birer sınıf deney ve kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Çalışma 2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılı Güz Döneminde Öğretim Teknolojileri ve Materyal tasarımı dersinde gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubunda 31, deney grubunda 33 öğrenci olmak üzere toplam 64 öğrenci araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırma sırasında deney grubu öğrencilerine Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersi mevcut müfredatının yanı sıra Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi temelli eğitim uygulamaları araştırmacı tarafından gösterilmiş ve dersin uygulama boyutunda yaptıkları materyallerinde bu uygulamalardan yararlanmaları, ayrıca bir portfolyo dosya hazırlamaları istenmiştir. Bu uygulamaları simülasyon, animasyon, sanal laboratuvar ortamları, artırılmış gerçeklik uygulamaları, mobil uygulamalar, çevrim içi ölçme ve değerlendirme araçları, etkili sunum programları, sosyal medya araçları ve alana özgü teknolojik araçlar ile hazırlanmıştır. Kontrol grubunda ise mevcut ders müfredatı takip edilerek dersler anlatılmış ve yine ders kapsamında olması gerektiği gibi materyaller istenmiştir. Veri toplama aracı olarak Teknolojik pedagojik alan bilgisi öz-yeterlik inanç ölçeği kullanılmıştır. Canbazoglu(2012) tarafından geliştirilmiş olan ölçek öntest, sontest ve izleme testi olarak uygulanmıştır. Ölçek maddeleri 10'lu likert tipinde hazırlanmış olup, katılımcıların ölçekteki maddelere "Yapabileceğime kesinlikle inanmıyorum:0" ve "Yapabileceğime kesinlikle inanıyorum:100" kriterlerine göre 0'dan 100'e kadar puan vermeleri istenmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler SPSS paket programında değerlendirilmiştir. Hem kontrol hem de deney grubundaki öğrencilerin Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi Öz-yeterlik öntest, sontest puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirleyebilmek amacıyla "Bağımsız Gruplar İçin t-Testi", hem deney hem de kontrol grubundaki öğrencilerin Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi Öz-yeterlik öntest ve sontest puanlarını karşılaştırmak için de "Bağımlı Gruplar İçin t-Testi" uygulanmıştır.

Araştırma sonuçları, deney grubundaki fen bilgisi öğretmen adaylarının teknolojik pedagojik alan bilgisi öz-yeterlik inanç düzeylerinin, başlangıçta kontrol grubundaki öğrencilerle aynı olmasına rağmen, çalışma sonucunda deney grubu öğrencilerinin teknolojik pedagojik alan bilgisi öz-yeterliklerinin daha fazla geliştiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Fen eğitimi, Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi, Materyal tasarımı, Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi Öz-yeterlik

Fiziğin Teknolojideki Uygulamaları ve Fizik Eğitimi

Sema Çıldır

semsercil@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bugün iletişim, askeriye, tıp vb. alanlarda meydana gelen her yenilikte fen ve matematik bilimlerindeki gelişmelerin payı büyüktür. Temel alanlardaki her gelişme hayatımıza yeni bir anlam katmaktadır ve her geçen gün hayatımızı kolaylaştıran teknolojiler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkelerin teknolojik gelişimleri ise onların zamanla daha güçlü bir ekonomiye sahip olmaları demektir. Ekonomisi güçlü olan devletler ise uluslararası ilişkilerde siyasi, askeri, ticari, eğitim vb. önemli daha birçok alanda söz sahibi olmaktadır. Bu durumda ülkeler ekonomilerini güçlendirmek ya da hiç değilse mevcut güçte dengede tutabilmek için sürekli yeni yollar ararlar, teknolojilerindeki gelişmeleri desteklerler. Teknolojideki gelişmelerde fiziğin de yeri oldukça önemlidir. Öğrendiğimiz birçok fizik kavramı soyut olmakla birlikte, bu kavramların teknolojide uygulamaya dönüşmüş hali oldukça somuttur. Hayatımızı kolaylaştıran pek çok teknolojik yeniliğin kökeninde fizik kavramları kullanılmaktadır. Bu duruma en basit örnek içinde ne olduğunu hiç düşünmeden ve neredeyse elimizden hiç bırakmadan kullandığımız cep telefonlarımızdır. Bu cihazlarda yarı iletken fiziğinin uygulandığı elektronik devreler, sesin elektromanyetik dalgaya dönüşümü, baz istasyonlarıyla iletişim kurulması gibi fizik temelli kavramlar yer almaktadır. Fizik-teknoloji ilişkisi askeriye, tıp vb. daha birçok alanda karşımıza çıkmaktadır. Ancak öğrenciler fizikte karşılaştıkları kavramların ve bağıntıların hayatta ne işe yarayacağını tam anlayamamaktadırlar. Bu da soyut konuların öğretiminde ve öğrenilmesinde güçlükler oluşturmaktadır. Bu nedenle fizik eğitimi öğretim programının öğretmen adaylarının fizik-teknoloji-fizik eğitimi arasında güçlü ilişkiler kurmasını sağlayacak derslerle desteklenmesi önemlidir. Bu çalışma bir devlet üniversitesinde, "Fiziğin teknolojideki uygulamaları" dersini alan 9 fizik öğretmen adayı ile 2017-2018 güz döneminde gerçekleştirilmiştir. Her öğrenci fiziğin teknolojideki uygulamalarına yönelik iki konu seçip araştırmasını tamamladıktan sonra rapor haline getirmiştir. Konu seçiminde öğretmen adayları serbest bırakılmıştır. Destek isteyen öğrencilere ders sorumlusu tarafından yönlendirme yapılmıştır. Raporun ilk kısmında, seçilen konunun fizik kavramları, bağıntıları ele alınmış, ikinci kısmında teknolojideki uygulamaları ve son kısmında öğretmen adayının konu ve ders hakkındaki görüş ve önerileri ele alınmıştır. Dönem sonunda öğretmen adaylarıyla gerçekleştirilen yarı-yapılandırılmış görüşmelerle fizik, teknoloji ve fizik eğitimi nasıl ilişkilendirdikleri, ders içeriği ve kazanımları hakkındaki görüşleri alınmıştır. Yapılan görüşmeler öğretmen adaylarının bu dersin onları mesleklerine karşı motive ettiğini ve bu tür derslere olan ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. Fiziğin teknolojideki uygulamaları dersinin seçmeli ders olarak değil zorunlu ders olarak öğretim programında yer almasının gerekliliği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fizik, Teknoloji, Fizik eğitimi, Fizik öğretmen adayları

Astronomi Konularında Üç Boyutlu Görsel Materyal Kullanımının Öğrencilerinin Başarı Düzeylerine Etkisi

Önder Şensoy
onder.sensoy@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Halil İbrahim Yıldırım
halily@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı, Ortaokul 7. Sınıfta yer alan Dünya ve Evren öğrenme alanının öğretiminde üç boyutlu görsel materyal kullanımının öğrencilerin akademik başarısına etkisini araştırmaktır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2016-2017 eğitim öğretim yılında Ankara ili sınırları içerisinde bulunan bir ortaokulda yer alan 58 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleme yöntemi amaçlı örneklemedir. Bir önceki yılda başarıları birbirine en yakın olan iki 7. sınıftan biri tesadüfi olarak kontrol grubu(n=30), diğeri deney grubu (n=28) olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın verileri "Akademik Başarı Testi" ile toplanmıştır. Akademik Başarı Testi araştırmacılar tarafından Dünya ve Evren öğrenme alanını ile ilgili, çoktan seçmeli 29 sorudan oluşacak şekilde hazırlanmıştır. 7. Sınıf Dünya ve Evren öğrenme alanının kazanım sayısına uygun olarak hazırlanan belirtke tablosunda her kazanımı temsil edebilecek maddelere yer verilmiştir. Hazırlanan test uzman görüşüne sunulmuş ve kapsam geçerliliği olduğu sonucuna varılmış ve gerekli düzeltmeler gerçekleştirildikten sonra bir ön uygulama ile maddelerin ayırt edicilik indeksleri, güçlükleri ve testin güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Madde ayırt edicilik indeksleri 0,20'nin altında olan 2 madde testten çıkarılmış, madde ayırt edicilik indeksleri 0,30 ile 0,69 arasında değişen 27 madde gerekli düzeltmeler de yapılarak teste alınmış ve kapsam geçerliliği sağlanacak şekilde başarı testi oluşturulmuştur. Bu başarı testinin güvenilirliği 0,79 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca 27 maddeden oluşan başarı testinin madde güçlük indeksleri 0,30 ile 0,70 arasında değişmektedir. Madde güçlük indekslerinin 0,50 civarında olması beklenir, bununla birlikte testlerde görece kolay ve zor olan maddelere de yer verilebilir (Büyükoztürk vd., 2016).

Kontrol grubunda dersler Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programının önerdiği yöntem ve tekniklerle işlenirken, deney grubunda bu yöntemlere ek olarak üç boyutlu görsel materyaller kullanılmıştır. Dersler araştırma süresince aynı Fen ve Teknoloji dersi öğretmeni tarafından yürütülmüştür. Çalışma başlangıcında deney ve kontrol gruplarına öntest uygulanmıştır. Deney grubunda yapılan planlamada 7. Sınıf dünya ve evren öğrenme alanları ile ilgili 10 adet üç boyutlu görsel materyal kullanılmış, konular işlendikçe bu materyaller öğrencilerin dikkatine sunulmuş ve öğrencilerin materyaller üzerinde yorumlar yaparak materyalleri kullanmaları sağlanmıştır. Kullanılan materyaller bir devlet üniversitesinin Fen Bilgisi Eğitim Anabilim Dalı'nda Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı derslerinde daha önceki dönemlerde, fen bilgisi öğretmen adayları tarafından geliştirilmiş, geliştirilen birçok materyal içinden seçilerek en uygun olanlar deney grubunun kullanımına sunulmuştur. Dersler tamamlandıktan sonra "Akademik Başarı Testi" hem kontrol hem de deney grubuna sontest olarak uygulanmıştır. Akademik Başarı Testi araştırmanın uygulama basamağı tamamlandıktan 3 ay sonra deney ve kontrol grubundaki öğrencilere izleme testi olarak tekrar uygulanmıştır.

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS paket programında değerlendirilmiştir. Hem kontrol hem de deney grubundaki öğrencilerin akademik başarı öntest, sontest ve izleme testi puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirleyebilmek için "Tekrarlı Ölçümler İçin Tek Faktörlü ANOVA" analizi yapılmıştır. Kontrol ve deney grubu öğrencilerinin akademik başarı öntest, sontest ve izleme testi puanlarını karşılaştırmak amacıyla "Bağımsız Gruplar İçin t-Testi", hem deney hem de kontrol grubundaki öğrencilerin başarı öntest ve sontest puanlarını karşılaştırmak için de "Bağımlı Gruplar İçin t-Testi" uygulanmıştır.

Araştırmanın sonunda Dünya ve Evren öğrenme alanı ile ilgili üç boyutlu görsel materyal kullanımının öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin gelişiminde anlamlı seviyede etkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca araştırma tamamlandıktan üç ay sonra başarı düzeyindeki bu gelişimin korunduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Fen eğitimi, görsel materyal, başarı, astronomi

Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Evrim Teorisini Kabul Düzeylerindeki Değişim

Hakan Türkmen
hakan.turkmen@ege.edu.tr, Ege Üniversitesi
Erdem Erem
erdem.erem@ege.edu.tr, Ege Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Canlı oluşumundan ölümüne kadar sürekli değişime uğramaktadır. Canlılık özelliklerinin nesilden nesile devam eden farklılaşma sürecine evrim denir. "Darwin doğal seçim ile evrim teorisini önermiştir. Türlerin Kökeni kitabı evrim teorisinin detaylarını özetlemektedir. 1930'lu yıllarda Mendel'in genetik çalışmaları ile Darwin'in doğal seçim çalışmaları birleştirilmiş ve bu birleşim modern evrim sentezinin şekillenmesine sebep olmuştur. Modern evrim sentezi; birçok biyolog tarafından evrim teorisini geliştirmek ve kabul ettirmek adına birleştirilmiş bir takım fikirlerden oluşmuş yapıdır" (Yalçinoğlu, 2009, s: 254-255). Fakat bu alanda yapılan araştırmalar ışığında ortak atadan gelme konusu dışında adaptasyon ve seleksiyon alanı ki bunlar teorisini büyük kısmını oluşturur, güvenilirliği yüksek seviyelerdedir. Epistemolojik, inançsal ve kültürel problemlerden dolayı anlaşılması zor bir teoridir

Amaç: Araştırmanın amacı, Fen Bilgisi öğretmen adaylarının evrim teorisini kabul düzeylerine evrim dersinin etkisini ortaya çıkarmaktır.

Yöntem: Araştırmada deneysel desenlerden son test kontrol gruplu model kullanılmıştır. Bu model için İzmir'de bulunan 2 farklı üniversitenin 1. ve 4. sınıfında öğrenimine devam eden fen bilgisi öğretmen adayları küme örneklem seçim yoluyla çalışmaya dahil edilmiştir. Evrim dersi 4. Sınıfın ilk döneminde verildiğinden ve 1. Sınıflar bu dersi henüz almadıklarından dolayı kontrol grubunu (n=97) 4. sınıflar ise deney grubunu (n=91) oluşturmuştur.

Çalışma bahar döneminin başında Rutlege ve Sadler'in 2007 yılında geliştirmiş oldukları "Relability of the Measure of Acceptance of the Theory of Evolution" ölçek Apaydın ve Sürmeli tarafından 2009 yılında Türkçeye uyarlanarak "Evrimsel Teorisini Kabul Etme" ölçeği olarak öğretmen adaylarına uygulanmıştır. Ölçek, "Evrimsel Süreç", "Evrimsel Teorinin Bilimsel Geçerliliği", "İnsanoğlunun Evrimi", "Evrimsel Kanıtlar", "Bilimsel Toplulukların Evrim Görüşü" ve "Dünyanın Yaşı" olarak 6 boyuttan oluşmaktadır. Toplam güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,74$ olarak bulunmuştur.

5'li likert tipli 20 maddeden oluşan ölçeğin uygulanması ortalama 20 dk. sürmüştür. Araştırmada elde edilen verilerin analizi için SPSS paket programı kullanılmıştır. Veriler normal dağılım göstermesinden dolayı, analizinde parametrik testlerden bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, 1. ve 4. sınıflar arasında Evrim Teorisini Kabul Etme düzeyleri arasında istatistiksel farklılık olduğu saptanmıştır (p:0,03). Alt boyutlar ayrı ayrı incelendiğinde ise bu istatistiksel farklılığın devam ettiği (Evrimsel Süreç için p:0,02, Evrimsel Teorinin Bilimsel Geçerliliği için p:0,01, Evrimsel Kanıtlar için p:0,039, Bilimsel Toplulukların Evrim Görüşü için p:0,01 ve Dünyanın Yaşı için p:0,01) sadece İnsanoğlunun Evrimi (p:0,061) alt boyunda istatistiksel fark bulunamamıştır. Var olan farklılıklar ise deney grubu lehinedir.

Sonuç: Yapılan çalışmalar evrim öğretiminin Türkiye'de birçok engelle karşılaştığını göstermektedir. Bunlar; evrim öğretimine verilen önem, ders programlarında evrim kazanımlarına yeterince yer verilmemesi, öğretmen, yönetici ve velilerin baskısı, ülke genelinde evrime yönelik tutum, öğrencilerin kişisel inançları şeklinde maddeler halinde verilebilir. Bu çalışmada ise son sınıf öğrencilerin evrim teorisini kabul düzeylerinde artmışlık saptanmış ve bunun en önemli olası nedeni de üniversitede almış oldukları eğitim ve hatta son sınıftaki evrim dersinde almış oldukları bilimsel bilgilerdir. Lakin insanoğlunun evrimi ile ilgili maddelerde ise değişim saptanmadığından hala inanç ve kültürel etkinin büyük bir duvar oluşturduğunu göstermektedir.

Öneri:

Çalışma son sınıflarda örneklem daha da artırılarak bağımlı değişken olan evrim dersinin tek değişken olarak ön-test son-test'li gerçek deneysel çalışma ile daha da netlik kazandırılabilir.

Anahtar Kelimeler: Evrım teorisi, fen bilgisi öğretmen adayları

İnformal Öğrenme Ortamlarının Ortaokul 6. Sınıf Öğrencilerinin Fen Öğrenmeye Yönelik Motivasyonlarına Etkisi

Halil İbrahim YILDIRIM
halily@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi
Önder ŞENSOY
sensoy@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırma informal öğrenme ortamlarının ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin fen öğrenmeye yönelik motivasyonlarına nasıl bir etkisi olduğunu belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada yarı deneysel yöntem ve öntest – sontest kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın uygulama basamağı 2016 - 2017 eğitim - öğretim yılı ikinci döneminde Ankara'da bulunan bir ortaokulda öğrenim gören 6. sınıf öğrencileri üzerinde yürütülmüştür ve 18 hafta sürmüştür. Kontrol grubunda 30, deney grubunda 30 öğrenci olmak üzere, toplam 60 öğrenci araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Öğrencilerin fen öğrenmeye yönelik motivasyon düzeylerini belirleyebilmek amacıyla "Fen Öğrenmeye Yönelik Motivasyon Ölçeği" kullanılmıştır. Motivasyon ölçeği öntest, sontest ve izleme testi olarak kullanılmıştır. Ölçek "Tamamen Katılıyorum"dan "Hiç Katılmıyorum"a kadar 5'li likert dereceleme yapısına sahiptir. Ölçeğin Cronbach Alpha (α) güvenilirlik katsayısı 0,83 olarak hesaplanmıştır. Veriler Bağımsız Gruplar İçin t-Testi ve Tekrarlı Ölçümler İçin Tek Faktörlü ANOVA ile analiz edilmiştir. Araştırmanın uygulama basamağı, kontrol ve deney grubunda fen bilimleri dersinde aynı öğretmen tarafından gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubunda deneysel bir işlem uygulanmamış, Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programına uygun ve öğrenci merkezli öğretim yapılmıştır. Deney grubunda da Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programına uygun ve öğrenci merkezli öğretim yapılırken, sınıftaki öğretim informal öğrenme ortamları ile desteklenmiştir. İnfomal öğrenme ortamları 6. sınıf fen bilimleri dersi öğretim programındaki kazanımların gelişimine katkı sağlayacak şekilde belirlenmiştir. Deney grubundaki öğrenciler fen bilimleri dersi öğretmeni rehberliğinde informal öğrenme ortamlarını ziyaret etmiştir. İnfomal öğrenme ortamları içinde doğa gezisi, bilim şenlikleri, planateryum, bilim müzesi, anatomi müzesi, enerji parkı, aqua park yer almaktadır. Araştırmanın sonunda deney grubundaki öğrencilerin fen öğrenmeye yönelik motivasyon düzeylerinin anlamlı seviyede arttığı görülmüştür. Ayrıca araştırmanın sonunda ve araştırma tamamlandıktan üç ay sonra deney grubu öğrencilerinin motivasyon puanlarının kontrol grubundan anlamlı seviyede yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlara dayanarak informal öğrenme ortamlarının, ortaokul öğrencilerinin fen öğrenmeye yönelik motivasyon düzeylerinin gelişimine anlamlı bir etkisi olduğu söylenebilir. Bu sonuçlara dayanarak, öğrenme - öğretme sürecini zenginleştirmek ve öğrenmeye yönelik motivasyon gibi öğrenme çıktılarında gelişim sağlamak amacıyla formal öğrenme ortamlarının informal öğrenme ortamları ile desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler:İnfomal öğrenme, informal öğrenme ortamları, okul dışı öğrenme ortamları, motivasyon, fen öğrenmeye yönelik motivasyon, fen öğretimi

Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi (TPAB) Kazandırma Amaçlı Teknolojik Uygulamaların Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının TPAB Öz Yeterlik Düzeylerine Etkisi

Halil İbrahim YILDIRIM
halily@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi
Önder ŞENSOY
sensoy@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırma teknolojik pedagojik alan bilgisi (TPAB) kazandırma amaçlı teknoloji temelli öğretim uygulamalarının fen bilgisi öğretmen adaylarının TPAB öz yeterlik düzeylerine etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada yarı deneysel yöntem ve öntest–sontest kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma 2017 - 2018 öğretim yılında Ankara'daki bir devlet üniversitesinin Fen Bilgisi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda öğrenim gören 3. sınıf öğrencileri üzerinde yürütülmüştür ve 15 hafta sürmüştür. 3. sınıf şubelerinden rastgele bir şube kontrol, bir şube deney grubu olarak seçilmiştir. Kontrol grubunda 30, deney grubunda 32 öğrenci olmak üzere, toplam 62 öğrenci araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Fen bilgisi öğretmen adaylarının TPAB öz yeterlik düzeylerini belirlemek amacıyla "TPAB Öz Yeterlik Ölçeği" kullanılmıştır. Likert dereceleme biçimindeki ölçeğin Cronbach Alpha (α) güvenilirlik katsayısı 0,89 olarak hesaplanmıştır. Bu ölçek araştırmanın başında öntest, araştırmanın sonunda sontest ve araştırma tamamlandıktan üç ay sonra izleme testi olarak kontrol ve deney grubuna uygulanmıştır. Veriler Bağımsız Gruplar İçin t-Testi ve Tekrarlı Ölçümler İçin Tek Faktörlü ANOVA analizleri ile çözümlenmiştir. Araştırmanın uygulama basamağı, kontrol ve deney grubunda araştırmacı tarafından Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersinde gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubunda deneysel bir işlem uygulanmamıştır. Kontrol grubunda dersin kur tanımına uygun ve öğrenci merkezli olarak öğretim yapılmıştır. Ayrıca TPAB uygulamaları teorik olarak açıklanmıştır. Deney grubunda ise TPAB kazandırma amaçlı teknoloji temelli öğretim uygulamaları kullanılarak dersin kur tanımında yer alan konuların öğretimi yapılmıştır. Buna ilaveten deney grubu öğrencilerine TPAB, TPAB'ın Öğretimdeki Yeri ve Önemi anlatılarak, öğretim sürecinde kullanımı oyunla açıklanmıştır. Deney grubundaki öğrencilere TPAB modelinin bileşenleri doğrultusunda yapılandırılan TPAB Kazandırma Amaçlı Teknoloji Temelli Öğretim uygulamalarını içeren 15 haftalık bir eğitim verilmiştir. Bu eğitimde fen öğretiminde kullanılabilecek teknoloji temelli öğretim araçları uygulamalı olarak anlatılmış, bu uygulamaların ders planı hazırlanmasında ve öğrenme–öğretme sürecinde nasıl kullanılacağı açıklanmıştır. Anlatılan ve deney grubu öğrencileri tarafından uygulanan programlar: Kahoot, Socrative, Plickers, Algoodo, Toondoo, Powtoon, İnspration, Eclipse Croosword, Sanal Sınıf, QR Code vb. TPAB kazandırma amaçlı teknoloji temelli öğretim uygulamalarının fen öğretiminde kullanımına ilişkin örnekler deney grubu öğrencileri tarafından hazırlanarak portfolyo dosyasında toplanmış ve araştırmacıya teslim edilmiştir. Araştırmanın sonucunda fen bilgisi öğretmen adaylarının TPAB öz yeterlik düzeylerini geliştirmede ve bu gelişimin korunmasını sağlamada teknolojik pedagojik alan bilgisi kazandırma amaçlı teknoloji temelli öğretim uygulamalarının anlamlı seviyede etkili olduğu, kontrol grubunda uygulanan öğretimin ise etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca dayanarak fen bilgisi öğretmen adaylarını yetiştirme sürecinde TPAB kazandırma amaçlı uygulamaların öğretime yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu amaçla Eğitim Fakültelerinin öğretim programlarında TPAB ve Uygulamaları dersine yer verilmesi gerektiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Teknolojik pedagojik alan bilgisi, öz yeterlik, teknoloji, fen bilgisi öğretmen adayı

Jigsaw II Tekniğinin 9. Sınıf Öğrencilerinin Isı ve Sıcaklık Ünitesini Anlamada Tutumlarına Etkisi

Büşra GÜZELSARI
busraguzelsari@gmail.com, Gazi Üniversitesi (Yüksek Lisans Öğrencisi)
Prof. Dr. Selma MOĞOL
smogol@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı, işbirlikli öğrenme yöntemlerinden Jigsaw II tekniğinin 9.sınıf öğrencilerinin Isı ve Sıcaklık ünitesini anlamada tutumlarına etkisini incelemektir. Bu çalışma, kontrol grubu ön test-son test modeline uygun deneysel bir çalışmadır. Araştırmanın örneklemini Ankara'da iki özel temel lisede öğrenim gören 36 öğrenci oluşturmuştur. Uygulama aşaması 9 hafta süren çalışmada deney ve iki kontrol grubu rastgele seçilmiştir. Isı ve Sıcaklık ünitesi deney grubunda Jigsaw II tekniği, kontrol gruplarında ise geleneksel öğretim yöntemine göre işlenmiştir. Kontrol 1 grubuna birinci araştırmacı, Kontrol 2 grubuna ise farklı bir fizik öğretmeni geleneksel yöntemle Isı ve Sıcaklık ünitesini anlatmıştır. Araştırmada ölçme aracı olarak, güvenirliği 0,94 olarak hesaplanmış tutum ölçeği, Isı ve Sıcaklık ünitesine uyarlanarak kullanılmıştır. Isı ve Sıcaklık tutum ölçeği, ön test ve son test olarak her üç gruba da uygulanmıştır. Çalışmada, uygulamaya başlamadan önce deney ve kontrol gruplarının tutum ölçeğinden aldıkları ön test puanları analiz edilerek deney grubu öğrencileri ile kontrol grupları öğrencilerinin uygulama öncesi Isı ve Sıcaklık ünitesine yönelik tutumlarının denk olduğu sonucuna varılmıştır. Ön test ve son test sonucunda elde edilen verilerin çözümlenmesinde bağımlı ve bağımsız örneklem t-testinden faydalanılmıştır. Uygulama öncesi ve sonrası tutum ölçeği sonuçları analiz edildiğinde; Jigsaw II tekniği ile ders işlenen deney grubu öğrencileriyle, geleneksel yönteme göre ders anlatılan kontrol grupları öğrencilerinin uygulama sonrası tutumlarında son test ortalamalarının artmasına rağmen anlamlı bir fark oluşmadığı görülmüştür. Öğrencilerin tutum ölçeğinden aldıkları ön test ve son test puanları arasındaki fark deney grubu için; 6,73, kontrol 1 grubu için; 13,25, kontrol 2 grubu için; 2,17'dir. Jigsaw II tekniği ile ders anlatılan deney grubu öğrencilerinin ortalamalarının, kontrol 2 grubuna göre daha çok arttığı ancak, kontrol 1 grubuna göre de daha az arttığı görülmüştür. Araştırmacının gözlemlerine göre Kontrol 1 grubunun deney grubuna göre daha fazla artış gösterme sebebi birbirlerine karıştırılan çok fazla kavramın olduğu, Isı ve Sıcaklık ünitesinin Jigsaw II tekniği uygulanırken öğrencilerin birbirlerine açıklamakta zorluk çekmeleri olmuştur. Bu sonuçlara bakıldığında, ön test sonuçlarına göre bir artış olsa da her iki yöntemin de öğrenci tutumunu değiştirmede anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İşbirlikli Öğrenme Yöntemi, Jigsaw II Tekniği, Isı, Sıcaklık

Yedinci Sınıf Boşaltım Sistemleri Konusunun Biçimlendirici Değerlendirme Yöntemi ile İşlenmesinin Öğrencilerin Anlama Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi

Türkan Çakmak
turkancakmak35@windowslive.com, MEB
Nermin Bulunuz
nermin.bulunuz@gmail.com, Uludağ Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Fen bilimleri alanlarından biyolojinin öğrencilerin anlamakta, öğretmenlerin ise anlatmakta güçlükler yaşadığı bir alan olduğu bilinmektedir. Bu duruma öğrenciler açısından bakıldığında süreçte kullanılan yöntem ve tekniklerin geleneksel olup yeni stratejiler içermemesi, biyoloji kavramlarının soyut olup somutlaştırmada yaşanan güçlükler ve bunun getirdiği başarısızlığa kaygısı yaşanan güçlükler örnek verilebilir. Ayrıca bu durum öğrencilerin biyolojinin çeşitli konularında öğrenme güçlükleri çekmelerine ve farklı kavramlarla ilgili birçok yanlışlığı geliştirmelerine neden olmaktadır.

Ortaokul biyoloji konularına bakıldığında beşinci sınıfta boşaltım sistemleriyle tanışan öğrenciler bu konuları bilişsel seviyelerine uygun olması açısından model ile öğrenmektedir. Ancak model kullanımı getirdiği avantajların yanı sıra kavram yanlışlarına yol açma gibi dezavantajlar da doğurmaktadır. Örneğin, bazı araştırmalarda böbrek modeli yapan öğrenciler böbrekleri suyu yüzeyinden emen yumuşak dokulu bir maddeye benzetmişlerdir. Beşinci sınıfta yeterli alt yapıyı kazanamayan öğrenciler yedinci sınıfta tekrar bu kavramlarla karşılaşmış ve beraberinde getirdikleri kavram yanlışlarıyla birlikte yeni bilgilerin inşasında güçlükler yaşamaktadır. Araştırmalarda boşaltım sistemi konusu karmaşık ve soyut gelmesi nedeniyle öğrenciler tarafından öğrenilmesi zor bir konu olarak belirlenmiş ve bu konuya ön yargı ile yaklaşıldığı vurgulanmaktadır. Bu alanda yapılan çalışmaların sayısı azdır. Oysa boşaltım, emilim gibi temel fen bilimleri kavramları öğrenildiği ortaokul düzeyi ilerleyen yıllar için alt yapı oluşturması nedeniyle basamak kavramlar özelliği taşımaktadır.

Araştırma 2015 yılı Güz döneminde İstanbul "Ferda ve Turan Takmaz Ortaokulu" nda gerçekleştirilmiştir. Amacı yedinci sınıf düzeyinde öğrenme güçlüğü yaşanan konulardan biri olan "boşaltım sistemleri" konusunun biçimlendirici değerlendirme yöntemi ile işlenmesinin öğrencilerin anlama düzeylerine etkisini incelemektir. Çalışmaya farklı seviyelerdeki dört 7. sınıf şubesinden 105 öğrenci katılmış ve ön test, son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmada boşaltım sistemleri kavramları ile ilgili bir biçimlendirici yoklama sorusu ve bir biçimlendirici değerlendirme stratejisi kullanılmıştır.

Biçimlendirici yoklama sorusu tüm gruplara ön test uygulandıktan sonra öğrencilerin ilk kavramsal anlama düzeyleri belirlenmiştir. Daha sonra deneysel desene uygun olarak sadece deney gruplarında biçimlendirici değerlendirme yöntemine uygun etkinlikler yapılmıştır. Yoklama sorusu dönem sonunda tekrar öğrencilere son test olarak verilmiş ve yoklama sorusundan toplanan veriler parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U testi kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgulara bakıldığında uygulama öncesinde öğrencilerin boşaltım sistemlerindeki kavramsal anlama düzeyleri bakımından deney ve kontrol grubu öğrencilerinin aralarında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu nedenle deney ve kontrol grubu öğrencilerinin benzeşik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uygulama sonrasında kontrol gruplarındaki öğrencilerin ön ve son teste verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmasına karşın, biçimlendirici değerlendirme stratejisinin kullanıldığı deney gruplarındaki artışın kontrol gruplarından oldukça fazla olduğu görülmüştür. Uygulanan biçimlendirici yoklama sorusu için kontrol grubu son test ortalaması 53.69 iken, deney grubu son test ortalamasının 68.62 olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonunda ise biçimlendirici yoklama sorularının uygulandığı deney grubu öğrencileri ile kontrol grubu öğrencilerinin kavramsal anlama düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Deney grupları lehine çıkan bu fark biçimlendirici değerlendirme yönteminin öğrencilerin boşaltım sistemleri kavramsal anlama düzeylerini arttırmada ve kavram yanlışlarını gidermede etkili bir yöntem olduğu sonucunu göstermektedir.

Bu araştırmanın sonucunda fen öğretiminde özellikle biyoloji kavramlarının öğretiminde yaygın olarak kullanılmayan biçimlendirici değerlendirme yönteminin ülkemizde yaygınlaştırılması önerilmektedir. Biçimlendirici değerlendirme yönteminin biyoloji kavramlarının öğretiminde kullanılmasının hem gelecekte doğru bilgi inşası sağlayacağı, hem de biyolojinin ancak ezberleme yoluyla öğrenilen zor bir ders olduğu düşüncesinin değişmesine de imkân tanıyacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Boşaltım sistemleri, biçimlendirici değerlendirme yöntemi, biçimlendirici yoklama soruları, biçimlendirme değerlendirme stratejisi

2013 ve 2018 yılı Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programlarının Bloom Taksonomisi Perspektifinden Karşılaştırmalı Bir Kazanım Analizi

Rıdvan Elmas
relmas@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Döndü Çınar
donducinar97@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eğitim sistemlerinin önemli unsurlarından biri öğretim programlarıdır. Öğretim programları öğretmenler için bir nevi yol haritası işlevi görmektedir. Öğretim programları yaşadığımız çağın ihtiyaç ve gereklilikleri olan becerilere odaklanması gereken kritik eğitim unsurlarından biridir. Öğretim programlarında odaklanması gereken beceriler ve kapsamda çağı yakalama gerekliliğinde dolayı sıklıkla güncellemeler ve yenilemeler olmaktadır. Yapılan bu yenileme ve güncellemelerin bir değerlendirilmesinin yapılmasına dönük olarak çalışmalara ihtiyaç olduğu aşikârdır. Bu çalışma kapsamında 2013 ve 2018 yılı Fen Bilimleri dersi öğretim programları kazanım bazında Bloom taksonomisine göre analiz edilmiştir. Her bir kazanım Bloom taksonomisindeki teorik çerçevede bulunan 6 boyut olan bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme boyutlarından birinde değerlendirilmiştir. Kazanımlar Bloom taksonomisine göre sınıflanırken kazanımların yapıları ve kapsamı da ayrıca bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Örneğin yapılan bireysel kazanım değerlendirmeleri sonucunda bazı kazanımlarda birden fazla fiil bulunduğu da saptanmıştır. Bu tip kazanımlar tek fiil bazında ayrılarak yapılan analize konulmuştur. Bunlara ilaveten kazanımlar hem birim kazanım başına süre hem de disiplinlerle ilişkisi bakımından da değerlendirilmiştir ve disiplinlere (Fizik, Kimya, Biyoloji, Astronomi) göre dağılımları da belirlenmiştir. Her iki öğretim programı içinde ayrı ayrı yapılan bu analizlerin sonuçları ayrı ayrı ve karşılaştırmalı olarak sunulacaktır. Bu çalışma doğası gereği nitel bir çalışma olup doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Analiz birimi olarak kazanımlar belirlenmiştir. Doküman analizine 2013 ve 2018 Fen Bilimleri öğretim program kitapçıklarındaki her bir kazanım ve kazanım açıklaması dâhil edilmiştir. Kazanım açıklamalarının sözel olarak incelenmesi ve kazanım analizine dâhil edilmesinin nedeni kazanımların kapsamının daha iyi anlaşılması içindir. Yapılan çalışma kapsamında oluşturulan kazanım Bloom taksonomisi boyutları eşleştirilmeleri çalışma ekibi dışından iki tane alan uzmanına gönderilerek çalışmadaki istedikleri belli bölümlerdeki kazanım ve kazanım eşleştirmelerini kontrol etme ve geri bildirim alma işlemi de gerçekleştirilecektir. Yapılan geri bildirimler dikkate alınarak analizlerin belli bölümlerinde yenilemeye gidilmesi durumu da dâhil olmak üzere tüm seçenekler dikkate alınacaktır. Bu durumun çalışmanın geçerliliğini artıracığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fen Bilimleri Öğretim Programı; Bloom taksonomisi; Program Değerlendirme

Sorgulamaya Dayalı Biyoloji Laboratuvar Deneylerinin Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Tutumlarına ve Sorgulayıcı Öğrenme Becerileri Üzerine Etkisi

Hakan Türkmen
hakan.turkmen@ege.edu.tr, Ege Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Fen öğretiminde Sorgulama yaklaşımı öğrencilerin bilim insanları gibi davranmalarını gerektiren bir modeldir. Öğrencilerin bir problem çözmeye sürecinde bilimsel süreç becerilerini yani gözlem yapma, sorular sorma, ilgili kaynakları inceleyerek daha önceki çalışmalar hakkında bilgilenme, veri toplama, tahminde bulunma, toplanan verileri grafik veya tablolarla ile analiz etme, yorumlama ve sonuç çıkarma gibi, içeren çok yönlü bir süreçtir. Bu bağlamda birey yaparak yaşayarak öğrenir. Bu sürecin en etkin kullanılmasına olanak sağlayan laboratuvar etkinlikleridir.

Amaç: Araştırmmanın amacı, sorgulamaya dayalı yürütülen laboratuvar derslerinin öğretmen adaylarının sorgulayıcı öğrenme becerileri algılarına etkisini ve fen deneylerine yönelik tutumlarını ortaya çıkarmaktır.

Yöntem: Araştırmada gerçek deneme modellerinde ön test son test kontrol gruplu model kullanılmıştır. Araştırmanın uygulanması İzmir'de bulunan 2 farklı üniversitenin 2. sınıfında öğrenimine devam eden fen bilgisi öğretmen adayları biri deney (n=92), diğeri ise kontrol (n=88) grubu seçilerek, toplam 180 öğretmen adayı ile 2 yıl süren bir süreçte gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubunda biyoloji deneyleri doğrulama yaklaşımı kullanılarak işlenmiş yani öğrenciler deney etkinliklerinden önce teorik bilgi sahibi olduklarından etkinlikler bu şekilde gerçekleştirilmiştir. Deney grubunda ise deney etkinlikleri teorik bilginin verildiği Genel biyoloji I ve II derslerinde işlenmesi beklenen ilgili konulardan önce gerçekleştirilmiştir. Uygulama 2. sınıf derslerinden biyoloji lab. I ve II derslerinde 10 hafta boyunca sürmüştür. Her eğitim öğretim yılının güz dönemi başında öğrenciler ön teste tabi tutulmuş ve her güz dönemi ve bahar dönemi sonu biyoloji lab. I ve II derslerinin bitiminde de son testler uygulanmıştır. Öğretmen adaylarına Yıldız ve arkadaşları (2007) tarafından geliştirilen "Fen Deneylerine Yönelik Tutum Ölçeği" ve Taşkoyan (2008) tarafından geliştirilen "Fen'e Yönelik Sorgulayıcı Öğrenme Becerileri Algısı Ölçeği" uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizi için SPSS paket programı kullanılmıştır. Veriler normal dağılım göstermesinden dolayı, analizinde parametrik testlerden bağımsız örneklem t-testi kullanılacağı belirlenmiştir.

Bulgular: Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, ön testler hem fen deneylerine yönelik tutumlarda (1. Yıl p:0,42, 2. Yıl: p:0.23) hem de sorgulayıcı öğrenme becerileri algılarında (1. Yıl p:0,62, 2. Yıl: p:0.55) deney grubu ile kontrol grubu arasında anlamlı farklılık bulunamadı. Son test sonuçlarında ise fen deneylerine yönelik tutumlarda (1. Yıl p:0,02, 2. Yıl: p:0.03) ve sorgulayıcı öğrenme becerileri algılarında (1. Yıl 1. Dönem, p:0,009; 1. Yıl 2. Dönem, p:0.023 ve 2. Yıl 1. Dönem, p:0,032; 2. Yıl 2. Dönem, p:0.038) deney grubu lehinde Biyoloji I ve II derslerinin sonunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Sonuç: Bu çalışma göstermiştir ki deney grubunun üzerinde sorgulamaya dayalı yürütülen biyoloji laboratuvar dersleri hem fen deneylerine yönelik tutumlarda hem de sorgulayıcı öğrenme becerileri algılarında pozitif bir etkiye sahiptir. Alan yazında belirtildiği gibi deney grubunda yürütülen sorgulamaya dayalı laboratuvar uygulamalarında işlenen fen deneylerinin içerisinde öğrenciler konuyu araştıran ve konuya ilişkin soru soran ve ön bilgilerini tartışma fırsatları bulduklarından derste öğretmen adaylarını etkin katılım ile değişimi gerçekleştirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Sorgulamaya Dayalı Laboratuvar Uygulamaları, Fen Deneylerine Yönelik Tutum, Fene Yönelik Sorgulayıcı Öğrenme Becerileri Algısı

Liselerde Okutulan Biyoloji Kitaplarındaki Kavramların İnternet Ortamda Biyoloji Eğitime Kazandırılışı Üzerine Bir Çalışma

Nasip DEMİRKUŞ
nasip@hotmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Tefik ÖNER
tefik-ner2010@hotmail.com.tr, MEB

Bildiri Özeti:

Amaç; liselerde okutulan biyoloji kitaplarındaki kavramların doğru öğrenilmesi için, ilgili eğitim kurumlarına materyal hazırlamaktır. Varsa kavramla ait birden fazla tanım yazmak, kavramların görsellerini internet ortamında kullanmak ve lise biyoloji kitaplarına ait kavramlara internet linki atmaktır. Biyoloji eğitimiyle ilgili kavramların görsel, yazımsal ve kavram ile konu arasında ilişkiyi geliştirmektir. Bu amaçla Lise 9,10,11 ve 12 biyoloji kitaplarındaki kavramları ile ilgili görsel web sayfası hazırlanmıştır..

Yöntem; Lise 9,10,11 ve 12 biyoloji kitapları ve 100'ün üzerinde internet sitesinden yararlanılarak biyoloji kavramıyla ilgili yazımsal ve görsel ilave dokümanlar toplandı. Her kavram için bir klasör oluşturuldu. Kavramlarla ilgili değişik tanımlar hem biyoloji ders kitaplarında hem de değişik internet sitelerinde alınarak bu klasörlerde word sayfasına yazıldı. Tüm kavramlarla ilgili envanter toplama çalışmaları bittikten sonra ilgili görseller ve kavram tanımları her kavrama özgü klasörüne yerleştirildi. Klasörlere yerleştirilen envanter, Dreamweaver web editörü programında çalışması için görselleri isim uzantıları programa uygun kodlandı. Kodlanan bu kavram klasörleri Dreamweaver web editörü programında düzenlendi. Bu programda kavramlar düzenlenirken görseller gözleri yormayan siyah renk üzerine oturtuldu. Lise 9,10,11 ve 12 biyoloji kitapların içindekiler bölümündeki başlıklara iç link atılmıştır. Her kitabın (sanal kitap) sonundaki kavramların isimleri üzerine biyoloji sitesindeki tanımlarına ve görsellerine ulaşılması link atıldı. Hazırlanan tüm kavramlar internet entegreli olarak DVD'de toplanmıştır.

Sonuç; Lise biyoloji kitaplarına ait 558 kavramın değişik tanımları ve bu tanımlar ile ilgili 4000 civarında görsel (resimler) internet üzerinde web sayfasına atıldı.
<http://www.biyolojiegitim.yyu.edu.tr/kf/to/to.html>

Araştırmanın benzer çalışmalara yardımcı olabilmesi için kullanılan sanal araçlar, izlenen yollar, yöntemler ve yapılan işlerin her aşaması yöntem kısmında anlatılmıştır. Araştırmanın kazanımları, eğitime katkısı ve elde edilen yargılar sonuç ve öneriler kısmında sunulmuştur.

Lise 9,10,11 ve 12 biyoloji kitapların .pdf uzantılı dosyaları kullanılmak üzere internete aktarıldı.

9. Sınıf Kitabı: <http://www.biyolojiegitim.yyu.edu.tr/kf/bio92011d.pdf>

10. Sınıf Kitabı: <http://www.biyolojiegitim.yyu.edu.tr/kf/bio102011d.pdf>

11. Sınıf Kitabı: <http://www.biyolojiegitim.yyu.edu.tr/kf/bio112011d.pdf>

12. Sınıf Kitabı: <http://www.biyolojiegitim.yyu.edu.tr/kf/bio122011d.pdf>

Anahtar Kelimeler: Biyoloji eğitimi kavramları, Sanal Kitap

Biyoloji ile İlgili Önemli Kavramlara İlişkin Ders Materyali Geliştirme

Nasip DEMİRKUŞ
nasip@hotmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Nimet BATIHAN GÜZEL
MEB

Bildiri Özeti:

Amaç: Türkçe 'de gelişen teknolojiye karşılık gelen isim ve kavramların olmaması, yabancı dil kökenli kavramlara karşılık gelen mantıklı, kolay çağrışılan Türkçe kavramların türetilmemesi; kavram yanlışlığına, eksik ve hatalı kavram öğrenmeye neden olmaktadır

Kavramlar beşeri, fen ve teknoloji bilimlerinin yapı taşları gibidir. Canlılar için hücre, bilgisayar için çipleri, bilgi için veri tabanı ne kadar önemliyse kavramlar da bilim için o kadar önemlidir.

Yöntem: Van Y.Y.Ü Eğitim Fakültesi Biyoloji Eğitimi Anabilim Dalı'nda bulunan Biyolojiyle ilgili özel hazırlanmış 120 ayrı hazır preparata ait 1340 tane görüntü mikroskop ve CCD Colour Video Camera VC 3031 cihazı kullanılarak bilgisayara aktarılmıştır.

Google'dan tarama kurallarına uygun olarak kavram isimleri girilerek internette kavram öğretimine yönelik bilgi edinilmiştir. Kavramlar seçilirken özellikle karşılığında görüntüleri olan kavramların hemen hemen tamamı seçilmiştir ve bunlar üzerinde çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar:

-Bütün resimler Adobe Photoshop CS sanal grafik aracı ile rötuşlanmış, bazıları yeniden boyutlandırılmış ve orijinal olanların üstüne isim yazılarak hazırlanmıştır.

-Gif formatındaki resimlerin tamamı jpeg formatına çevrilerek web'e hazır hale getirilmiştir.

-Macromedia Dreamweaver MX 2004 web editörü ve Macromedia Fireworks MX 2004 programları kullanılarak kavram tanımları ile resimler eşleştirilip internete hazır hale getirilmiştir.

-Bu aşamada yaklaşık 40 tane sanal sözlük ortamında kavramların Türkçe karşılıkları veya tanımları içerisinde mantıklı, kolay çağrışılabılır ve sade olanları belirlenmiştir.

Kavramlar harf sırasına göre dizilerek

<http://www.biyolojiegitim.yyu.edu.tr/kav/indexa.htm> sitesinde internete açık hale getirilmiştir. Türkçe yeni kavramlar önerilmiştir.

Bulgular:

Bu çalışmalar sırasında basılı medya araçları ve internet üzerinde biyolojik kavramlarla ilgili yanlış ve eksik kavram öğrenmenin veya öğretmenin sebep olduğu olumsuz durumları ortadan kaldırmaya yönelik ya da çözüme yönelik net öneri ve çalışmalara rastlanmamıştır. Mevcut olanlar da çok yetersizdir.

Bu çalışmamızla başka bilim dallarında benzer çalışmalara örnek teşkil etmesi için zihinsel olarak daha doyurucu, tartışmaya açık, resimli-görüntülü, kavram-tanım ilişki modeli sunulmuştur.

Ayrıca bazı kavramların birden çok tanımları veya çok yönlü anlamları olabileceği belirlenmiştir. Örneğin: Bazı kavramların biyolojideki, kimyadaki hatta biyolojinin alt dallarındaki tanımları farklı olabilir. Aynı kavramın farklı anlamlar taşıyabileceği de belirlenmiştir. Bunun tam tersinin de mümkün olduğu tespit edilmiştir. Çeşitli kavramların tanımları örtüşebilir. Bu amaçla ders kitapları yazılırken içerdikleri kavramlar açısından özel bir model ve yöntemle yazılmasının gereği ortaya çıkarılmıştır.

Sonuç: Bu tez çalışması ile ilk, orta ve yükseköğretimdeki biyoloji dersleri ile ilgili temel makroskobik kavramların; ilgili tanım, görüntü, intranet, internet, hiperlinkleri ve kavramlar arası iç linkleri ile daha doğru öğrenmeye veya eksikleri tamamlamaya yönelik internet web sayfası ve sanal kitap CD'si hazırlanmıştır.

Bu konuda daha ileriki çalışmalarda, yani kavram tanımı ve kavramlar arasındaki ilişkiye yönelik kısa metrajlı film, animasyon, sunularla desteklenebilecek canlı bilim (biyolojik) kavramlarına ait web siteleri ve sanal kitaplar hazırlanmaya çalışılacaktır. Öğrenci ödevleri, uygulamalar ve laboratuvar çalışmalarından elde edilen verilerden hareketle öğretimde kavramların doğru anlaşılması, öğrenilmesi, uygulanması ve kullanılması için, sanal veri toplama, değerlendirme ve işlemlerine yönelik Sanal Veri İşleme Yöntemi geliştirilmiştir.

Biyoloji Laboratuvarı ile etkinlik, uygulama sonucu toplanan ve hazırlanan materyaller sanal ortama aktarılmıştır.

Doğal ve sanal ortamlardaki materyaller ilişkilendirilmiştir. Kaliteli ve düşük maliyetli ders materyali hazırlanmıştır.

Bu amaçla; Biyoloji ile ilgili ve önemli (öğretimde en çok kullanılan) yaklaşık 800 kavramın tanımı; ilgili görüntüleri araştırılarak, kaynaklardan taranarak resimli kavram-isim-tanım havuzu oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Biyolojik kavramlar, Biyoloji öğretimi

Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Bilimsel Tartışmaya Yönelik Görüşleri ve Bilimsel Tartışma Seviyelerinin Belirlenmesi

Ünal CANTEPE

unalcantepe@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi

Eylem YILDIZ FEYZİOĞLU

eylemyildiz@adu.edu.tr, Adnan Menderes Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı; Fen Bilimleri öğretmenlerinin bilimsel tartışmaya (BT) yönelik görüşlerini belirlemek, sınıf içi uygulamalarında BT'nin açıklık seviyelerini belirlemek ve öğretmenlerin görüşleriyle uygulamaları arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmaktır. Araştırma, Aydın ilinde araştırmaya katılmaya istekli beş öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Öğretmenler belirlenirken BT bilgileri, mesleki kıdemleri ve ders verdikleri sınıfların düzeyleri dikkate alınmıştır. Öğretmenlerin görüşlerini belirlemek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme, uygulamalarını belirlemek amacıyla görüşme, doküman incelemesi ve yarı yapılandırılmış gözlem kullanılmıştır. Araştırmaya katılan her öğretmen en az sekiz saat olmak üzere sınıflarında gözlemlenmiştir. Öğretmenlerin uygulamalarının BT'nin öğretimine göre incelenmesi için Chen ve Steenhoek (2013)'in ve National Research Council (NRC, 1996)'nin araştırmaya dayalı öğrenme için önerdikleri öğretim basamakları kullanılmıştır. Ayrıca NRC (1996)'nin önerdiği araştırmanın açıklık düzeyleri bu çalışmaya göre uyarlanarak gözlem verilerinin analizi için bir analitik derecelendirme anahtarı hazırlanmıştır. Derecelendirme anahtarında BT'nin öğretim basamakları olan problem belirleme, iddia belirleme, gerekçe belirleme, küçük gruplara ayırma, etkinlik tasarlama, kaynak, verilerin analizi ve paylaşma, gözden geçirme, destekleyici ve çürütücü sunma, sonuç ve sunum basamakları yer almaktadır. Bununla birlikte BT seviyesini belirlemek amacıyla "Açık", "Rehberli", "Yapılandırılmış", "Doğrulayıcı" ve "Bilimsel Tartışma Yok" seviyeleri yer almaktadır.

Sonuçlar incelendiğinde, bütün öğretmenlerin uygulamalarında problem belirleme, iddia belirleme ve gerekçe belirleme basamaklarına yer verdikleri belirlenmiştir. Ayrıca bu basamaklar için BT öğrenci merkezlidir yani diğer açıklık seviyelerine göre öğrencilerin en aktif oldukları "Açık" seviyesindedir. Bununla birlikte öğretmenlerin küçük gruplara ayırma, etkinlik tasarlama, kaynak, verilerin analizi ve paylaşma, gözden geçirme, destekleyici ve çürütücü sunma, sonuç ve sunum basamaklarına çoğunlukla yer vermedikleri, yer verdikleri basamaklarda ise açıklık seviyelerinin genel olarak "Doğrulayıcı" ve "Yapılandırılmış" olduğu belirlenmiştir. Bu seviyeler, sınıfta BT'ye dayalı uygulamalara yer verildiğini ancak BT'nin daha çok öğretmen merkezli bir öğretim anlayışıyla yürütüldüğünü göstermektedir. Bu sonuçlara göre öğretmenlerin BT'ye yönelik görüşlerinin, BT'ye dayalı nitelikli uygulamalar yapmak için yeterli olmadığı ve öğretmenlerin BT ortamında, öğretmen merkezli öğretim anlayışıyla uygulamalarını sürdürdükleri, öğrencilerin ise bu süreçte pasif roller aldıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin BT'ye yönelik görüşleri ile uygulamalarındaki BT açıklık seviyeleri arasında ilişkiler olduğu belirlenmiştir. BT'ye yönelik görüşleri nitelikli BT yapabilmek için yeterli olan öğretmenlerin uygulamalarında BT'ye daha çok yer verdikleri ve BT açıklık seviyelerinin diğer öğretmenlere göre daha öğrenci merkezli olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilimsel Tartışma, Bilimsel Tartışma Seviyesi, Bilimsel Tartışmanın Öğretimi, Fen Öğretmeni

Argümantasyon Tabanlı Bilim Öğrenme Yaklaşımına Dayalı Laboratuvar Uygulamalarının Üstbilişsel Bilgi ve Becerilere Etkisi

Cüneyt Ulu
cuneytulu1978@yahoo.com, Milli Savunma Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı, fen sınıflarında Argümantasyon Tabanlı Bilim Öğrenme (ATBÖ) yaklaşımının öğrencilerin üstbilişsel bilgi ve becerilerine etkisini araştırmaktır. ATBÖ, bilimsel araştırma-sorgulamaya dayalı bir yaklaşım olarak Keys, Hand, Prain ve Collins (1999) tarafından geliştirilmiştir. Orijinal adı "Science Writing Heuristic" olan bu yaklaşım, ülkemizde ilk yapılan çalışmalarda "Yaparak Yazarak Bilim Öğrenme Metodu" ya da "Bilim Yazma Aracı" şeklinde isimlendirilse de ilerleyen zamanlarda gerçekleştirilen çalışmalarda doğasına daha uygun olduğu gerekçesiyle "Argümantasyon Tabanlı Bilim Öğrenme" olarak dilimize adapte edilmiştir (Ulu ve Bayram, 2015; Günel, Kınıgır ve Geban, 2012). ATBÖ yaklaşımında, hem öğrenciler hem de öğretmenler için geliştirilen iki ayrı bölüm bulunmaktadır. Öğrenciler için geliştirilen bölümü araştırma sorularının belirlendiği "Başlangıç Fikirleri/Soruları", deneyin icra edildiği "Test Etme", yapılan deneyde elde edilen verilerin işlendiği "Gözlemler", belirlenen araştırma sorularına yanıt niteliği taşıyacak iddiaların ileri sürüldüğü "İddialar", iddiaları desteklemek üzere ortaya konulan kanıtları içeren "Kanıtlar", soru-iddia-kanıt arasındaki ilişkilerin sınındığı "Okuma" ve tüm bu süreç sırasında öğrencinin zihninde yaşadığı değişimin ortaya konduğu "Yansıma" aşamalarından oluşmaktadır. Fen öğreniminin önemli öğelerinden biri de üstbilidir. Öğrencilerin iyi birer öğrenen olabilmeleri için üstbilişsel bilgi ve becerilerini geliştirmeleri gerektiği artık geniş ölçüde kabul gören bir düşüncedir (Wallace, 2004). ATBÖ yaklaşımı, araştırma soruları, iddialar, kanıtlar ve hipotez arasındaki ilişkiyi ortaya çıkararak öğrencilerin bu öğeler arasındaki ilişkiyi üstbilişsel olarak keşfetmelerini sağlar (Wallace ve Hand, 2004). Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2016–2017 yılında Yalova ilinde bir devlet okulunda öğrenim gören 101 sekizinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Deney ve kontrol gruplarını oluşturan şubeler okulda rastgele belirlenmiştir. Deney-1 grubu 34, deney-2 grubu 33, kontrol grubu 34 öğrenciden oluşmaktadır. Tüm gruplarda dersler Fen Bilimleri dersi öğretmen kılavuz kitabında belirtildiği şekilde işlenmiştir. Ancak deney-1 ve deney-2 gruplarında laboratuvar uygulamaları ATBÖ yaklaşımını temel alan aktiviteler şeklinde gerçekleştirilmiştir. Deney-1 grubunda gerçekleştirilen laboratuvar uygulamalarının, deney-2 grubunda gerçekleştirilen laboratuvar uygulamalarından farkı ATBÖ yaklaşımının öğrencilere yönelik olarak geliştirilen aşamalarından olan "Başlangıç Fikirleri/Soruları" ile "Test Etme" aşamalarındaki uygulamalardır. Deney-1 grubunda sınıftaki tüm öğrenciler büyük grup tartışmaları ile aynı araştırma sorularını belirlemişler ve bu belirledikleri araştırma sorularına aynı test etme yöntemleri ile yanıt aramışlardır. Deney-2 grubunda ise öğrenciler küçük grup tartışmaları gerçekleştirmişler ve her grup kendi araştırma sorularına yine kendilerinin belirlemiş oldukları test etme yöntemleri ile yanıt aramışlardır. Bu çalışmada Yıldız, Akpınar, Tatar ve Ergin (2009) tarafından geliştirilen Üstbiliş Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçları halen değerlendirme aşamasındadır.

Anahtar Kelimeler: argümantasyon tabanlı bilim öğrenme, araştırma-sorgulama, üstbilis

Fizik Öğretmen Adaylarının Manyetik Alan ile İlgili Zihinsel Modellerinin Analizi

Recep Korkudan
korkudanrecep@gmail.com, Karadeniz Teknik Üniversitesi
Ayşegül Sağlam Arslan
asaglam_arslan@yahoo.fr, Karadeniz Teknik Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Fizik öğretmen adaylarının manyetik alan ile ilgili zihinsel modellerini belirlemeyi hedefleyen bu çalışma özel durum araştırma yöntemi benimsenerek yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Doğu Karadeniz bölgesindeki bir üniversitede farklı seviyelerde öğrenim görmekte olan 6 kişi oluşturmaktadır (3 fizik öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencisi, pedagojik formasyon sertifikasına sahip 2 fizik bölümü doktora öğrencisi ve 1 fizik bölümü yüksek lisans öğrencisi).

Öğretmen adaylarının zihinsel modellerini tespit etmek üzere çalışma kapsamında araştırmacılar tarafından 4 açık uçlu sorudan oluşan bir başarı testi geliştirilmiş ve geliştirilen bu test fizik eğitimi alanında uzman üç öğretim üyesinin görüşü alınarak yeniden düzenlenmiştir.

Çalışmada iki aşamalı veri toplama yöntemi kullanılmıştır: başarı testinin uygulanması (30 dakika süre verilerek katılımcıların başarı testinde yer alan sorulara cevap vermeleri sağlanmıştır); klinik mülakatların gerçekleştirilmesi (katılımcıların başarı testine verdiği yanıtların detaylı irdelenmesi amacıyla her katılımcı ile cevapları eşliğinde esnek soruların yer aldığı mülakatlar gerçekleştirilmiştir).

Toplanan verilerin analizi iki aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk olarak her bir soruya verilen yanıtlar betimsel yöntem kullanılarak analiz edilmiştir. Bu bağlamda, veri toplama aracının içerdiği sorulara verilen yanıtlardan ve yapılan mülakatlardan elde edilen veriler indirgenmiş, temalar ve kodlar ortaya çıkarılmıştır.

İkinci aşamada, zihinsel modellerin belirlenmesi amacıyla veri toplama aracında bulunan sorulardan ve mülakatlardan elde edilen verilerin bireysel bütüncül analizleri yapılmıştır. Buna göre her bir öğretmen adayının ilgili sorulardaki temaları analiz edilmiş ve öğretmen adaylarının her bir soru için ortaya çıkan genel özellikler dikkate alınarak sahip oldukları beş zihinsel model tespit edilmiştir: Bilimsel Model, Kavramsal Model, Görsel Model, Sentez Model, Uyumsuz Model.

Seviyelere göre belirlenen zihinsel modellerin dağılımına bakıldığında, doktora öğrencilerinin bilimsel ve sentez modele sahip oldukları, yüksek lisans öğrencisinin kavramsal modele sahip olduğu ve dördüncü sınıf öğrencilerinin her birinin farklı bir modele (bilimsel model, uyumsuz model ve görsel modele) sahip olduğu belirlenmiştir.

Elde edilen verilerin analizi, manyetik alan konusu ile ilgili zihinsel modellerin farklı seviyelerdeki öğrenim durumuna göre farklılaştığını ve öğrenim seviyesine paralel olarak değişiklik gösterdiğini ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler:fizik eğitimi , manyetik alan , zihinsel model

Fen Bilimleri Öğretmen Adaylarının Fizik Kavramına İlişkin Metaforik Algılarının İncelenmesi

Şeyma Akkaya Deviren
sadeviren@nevsehir.edu.tr, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Gökçe Becit İşçitürk
gokcebi@nevsehir.edu.tr, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Fen bilimleri dersleri denildiğinde fizik, kimya ve biyoloji başta olmak üzere pek çok ders akla gelmektedir. Fizik dersi öğrencilerin yaşadıkları çevreyi anlamaları ve doğa olaylarını açıklayabilmeleri için önem taşımaktadır. Günlük hayatta karşılaştığımız birçok şey fizikle ilgilidir dolayısıyla teknolojik gelişmeleri algılayıp yorumlayabilmek için ve bilimin değerini, yaşamdaki etkisini anlayabilmek için temel bir fizik eğitiminin yeri ve önemi yadsınamaz. Fizik eğitiminin amaçlarından biri de bilimsel okur-yazarlığı kazandırmaktır. Bilimsel okur-yazarlık kazanan bireyler sorgulayan, araştıran, gözlem yapan, çözüm üretebilen, yeniliklere uyum sağlayan ve yeniliklere önderlik yapan bireyler olacaklardır. Fizik eğitimi, Fen bilgisi öğretmenliği öğretim programında geniş bir şekilde verilmektedir. Ancak ortaya çıkarılan kanunların matematiksel yollarla ifade edilmeleri ve kavramların öğrencilere soyut gelmesi bu dersi anlamalarını zorlaştırmakta ve fizik için gereksiz olduğunu düşünmeleri yönünde nitelemelerde bulunmalarına neden olmaktadır. Dolayısıyla bu dersi verecek olan fen bilgisi öğretmen adaylarının fizik kavramına ilişkin algıları önemlidir.

Bu çalışmanın amacı, fen bilgisi öğretmen adaylarının fizik kavramına ilişkin algıları ve bu kavrama yükledikleri anlamları metaforlar aracılığıyla belirlemektir. Metaforlar, soyut kavramların somut kavramlarla ilişkilendirilerek açıklanmasını sağlar ve bu sayede bireyin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmesine katkıda bulunurlar. Araştırmanın çalışma grubunu Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Fen Bilimleri Eğitimi Anabilim dalında öğrenim gören toplam 100 öğretmen adayı oluşturmuştur ve çalışma grubu gönüllülük esasıyla oluşturulmuştur. Araştırmada veri toplamak için öğretmen adaylarının fizik kavramına ilişkin zihinsel imgeleri ortaya koymak için kendilerine "Fizik .... benzerdir; çünkü ...." cümlelerini tamamlamaları istenen bir metafor formu hazırlanmıştır. Bu şekilde metaforun konusu ve kaynağı arasındaki ilişki incelenebilmiştir. Öğretmen adaylarına metafor çalışması ile ilgili bilgilendirme yapılmış ilgili olgu hakkındaki metaforun başka bir deyişle benzetmenin herhangi bir şeye (somu, soyut, cansız varlıklar) yapılabileceği vurgulanmış ve yalnızca bir metafor üzerine odaklanmaları istenmiş aynı zamanda dağıtılan formları yirmi dakika içerisinde tamamlamaları gerektiği bilgisi verilmiştir. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise; nitel araştırma yöntemlerinden olan içerik analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonunda verilerin değerlendirilmesiyle, öğretmen adaylarının fizik kavramını hangi metaforlarla ifade ettikleri saptanmış ve metaforlar ortak özelliklerine göre kategorize edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Metafor analizi, öğretmen adayları, fizik

2005, 2013 ve 2018 Fen Bilimleri Programının Bilimsel Süreç Becerileri Bağlamında Karşılaştırılması

Yakup SABAN
yakupsaban@hotmail.com, Dumlupınar Bilim ve Sanat Merkezi
Rıdvan ELMAS
relmas@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Bülent AYDOĞDU
baydogdu1976@yahoo.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bilimsel, teknolojik ve sosyal alanda yaşanan gelişmelere bağlı olarak, öğretim programlarında da çeşitli yenilikler yaşanmaktadır. Bu bağlamda fen bilimleri dersi öğretim programında 2005, 2013 ve 2017 yıllarında Milli Eğitim Bakanlığı'nca çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca 2017 yılında uygulamaya konulan öğretim programında izleme ve değerlendirme çalışmaları yapıp, 2018 yılında çeşitli düzeltme çalışmaları yapılarak güncel hale getirilmiştir. Bu çalışmada güncellemesi yapılan öğretim programı incelendiğinden 2018 programı olarak adlandırılmıştır. Bununla birlikte her üç öğretim programında da (2005, 2013 ve 2018 fen bilimleri öğretim programı) öğrencilere bilimsel süreç becerilerini (BSB) kazandırmak amaçlanmaktadır. Dolayısıyla bu üç öğretim programında BSB'ye yer verilmesi beklenmektedir. Bu nedenle bu çalışmada 2005, 2013 ve 2018 fen bilimleri dersi öğretim programlarını BSB açısından karşılaştırmak amaçlanmaktadır. Bu çalışmanın bir önceki adımı olarak 2005 ve 2013 fen bilimleri programı BSB açısından karşılaştırılmıştır. 2018 fen bilimleri programının da BSB açısından incelenerek bu çalışmalara dâhil edilmesi gereği duyulmuştur. Bu bağlamda, 2005, 2013 ve 2018 yılı öğretim programları temel ilkeler, içerik, hedefler, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme olmak üzere beş boyutta BSB açısından karşılaştırılmıştır. Bu boyutlar aynı zamanda bulguların yer aldığı temaları oluşturmaktadır. Çalışmanın veri toplama araçları bu üç öğretim programıdır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Öğretim programları içerik analiziyle incelenerek kodlanmıştır. Hedefler analiz edilirken her bir kazanım, diğer bölümler analiz edilirken ise her bir cümle analiz birimi olarak kabul edilmiştir. Elde edilen kodlar ilgili olduğu temanın altına yerleştirilmiştir. Bulgular bu temalar çerçevesinde açıklanmıştır. Çalışma sonunda temel ilkeler temasında her üç öğretim programının amacında BSB'ye yer verildiği belirlenmiştir. 2005 ve 2013 öğretim programında BSB'ye vizyonda yer verildiği tespit edilmiştir. 2018 programında ise BSB'nin alana özgü beceriler olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca her üç öğretim programında da BSB'nin tanımı yapılmıştır. Ancak 2005 programında diğer programların aksine BSB'nin sınıflandırıldığı dikkat çekmektedir. İçerik temasında 2005 programında her ünitenin içeriği açıklanırken "Ünitenin Odağı" başlığı altında BSB'ye yer verildiği belirlenmiştir. 2013 ve 2018 programlarında ise üniteler tanıtılırken BSB'ye dolaylı olarak yer verildiği tespit edilmiştir. Kazanımlar temasında ise 2005 programında diğer iki programın aksine BSB kazanımlarının detaylı bir şekilde verildiği belirlenmiştir. Ayrıca bilgi kazanımlarıyla BSB kazanımlarının ilişkilendirildiği de görülmüştür. Diğer iki programda böyle bir uygulamayla karşılaşılması. Ancak 2013 ve 2018 programlarının kazanımlarında "sınıflandırır" gibi ifadelerle BSB'ye dolaylı olarak yer verildiği belirlenmiştir. Öğrenme öğretme süreci temasında 2005 ve 2013 programlarında (2018 programının aksine) BSB'nin tüm konu alanlarıyla ilişkilendirildiği belirtilmektedir. Ancak 2005 programında etkinlik örnekleriyle BSB kazanımlarının ilişkilendirildiği görülürken, diğer iki programda böyle bir uygulamayla karşılaşılması. Değerlendirme temasında her üç öğretim programında da BSB'ye net bir şekilde yer verilmediği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilimsel Süreç Becerileri, Öğretim Programı, İlköğretim Fen Eğitimi

Ortaokul 5-6-7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Fen Öğrenmeye Yönelik Motivasyonlarının İncelenmesi

İljal Ocak
iocak@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Büşra Doğan
bdogan_11@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Özet

Fen eğitiminin en önemli amaçlarından birisi öğrenenlerin çağdaş fen programları vasıtasıyla okur-yazar bir birey olmasını sağlamaktır. Fen okur-yazarı olan bireyler, bilimsel yenilikleri, temel kavramları, kanun ve teorilerini anlar ve bunları doğru şekilde kullanır. Yine bu bireyler fen eğitimi ile problemleri çözerken ve karar verirken bilimsel süreçlerden faydalanır; bilim ve teknoloji, bilim-çevre arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkilerin çevreyle etkileşimini anlar; daha zengin ve tatmin edici bir yaşama fırsat veren bilgilere sahip olur. Bunların gerçekleşebilmesi için bireylerin fen öğrenme motivasyonlarının da yeterli düzeyde olması önemlidir. Bu araştırma, ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin fen öğrenmeye yönelik motivasyon düzeyleri ile cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenine göre farklılıklar olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Bu araştırma nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modelindedir. Çalışmanın örneklemini, ortaokul 5, 6, 7, 8. sınıfa devam eden 400 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin 183'ünü kız, 217'sini erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin 114'ü 5., 95'i 6., 100'ü 7. ve 91'i ise 8. Sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak Fen Öğrenmeye Yönelik Motivasyon Ölçeği (Dede ve Yaman, 2008) kullanılmıştır. Ölçek "araştırma yapmaya yönelik motivasyon", "performansa yönelik motivasyon", "iletişime yönelik motivasyon", "işbirlikli çalışmaya yönelik motivasyon", "katılıma yönelik motivasyon" alt boyutlarından oluşmaktadır. Toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve analiz edilmiştir. Verilerin analizinde betimsel istatistikler, ikili değişkenler için bağımsız örneklem t-testi, çoklu değişkenler için tek yönlü varyans analizi ve tek yönlü varyans analizi sonucunda ortaya çıkan farklılığın kaynağını farklılığın kaynağını tespit etmek için post-hoc testlerinden Dunnett C testi kullanılmıştır. Bulgulara göre ortaokul öğrencilerinin motivasyonları ölçek genelinde "katılıyorum" aralığında yer almaktadır. Cinsiyet değişkenine göre ölçek genelinde anlamlı bir farklılık tespit edilemezken; "araştırma yapmaya yönelik motivasyon", "performansa yönelik motivasyon", "iletişime yönelik motivasyon", ve "katılıma yönelik motivasyon" alt boyutlarında kadınların lehine anlamlı bir farklılık görülmektedir. Sınıf düzeyi değişkenine göre ölçek genelinde anlamlı bir farklılık tespit edilemezken; Araştırma yapmaya yönelik motivasyon ve İletişime yönelik motivasyon alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin fen öğrenme motivasyon düzeyleri yüksek tespit edilirken, ölçek genelinde sınıf ve cinsiyet değişkeni açısından bir farklılık tespit edilememiştir. Ölçeğin alt boyutlarında cinsiyet ve sınıf değişkeninin öğrencilerin Fen öğrenmeye yönelik motivasyonlarında etkili olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Motivasyon, Fen Öğrenme, Ortaokul

Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Öğrencilerinin Kavram Yanılgılarını Düzeltmeye Yönelik Stratejileri

Nilgün Tatar

nilgun.tatar@alanya.edu.tr, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı Fen Bilgisi öğretmenlerinin öğrencilerinin kavram yanılgılarını gidermek için izledikleri stratejileri ortaya koymaktır. Nitel araştırma deseni içerisinde yer alan durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Bu amaçla ikisi özel (Öğretmen A ve C), birisi devlet okulunda (Öğretmen B) görev yapan üç fen bilgisi öğretmeni ile çalışılmıştır. Çalışmaya katılan öğretmenler aynı zamanda yüksek lisans öğrencisi olup, kavram yanılgıları ve kavramsal değişim stratejisi ile ilgili ders almışlardır. Çalışmanın verileri gözlem ve görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Yaklaşık iki ay süren çalışmada öğretmenlerden öncelikle öğrencilerinin belli bir konuda sahip oldukları kavram yanılgılarını tespit etmeleri, daha sonra öğrencilerinin bu yanılgılarını düzelterip, bu durumu değerlendirmeleri istenmiştir. Öğretmen A, öğrencilerinin “devredeki anahtar açık olduğunda ampul yanar”, öğretmen B, “sıvı içerisine atılan cisimlerden hafif olanlar yüzer, ağır olanlar batar” ve öğretmen C, “ses boşlukta yayılır” şeklindeki kavram yanılgılarını tespit etmiştir. Tespit aşamasında öğretmenlerin önceki deneyimlerinden faydalandıkları, öğrencilerle görüştükleri, alan yazın taraması yaptıkları, kavram haritası, iki uçlu başarı testi, TGA tekniği kullandıkları dikkati çekmiştir. Öğrencilerinin bu konulardaki inanışlarının basit bir hatadan farklı olduğunu düşünmelerinin nedenini “öğrencilerin yanılgılarını açıklarken yanılığa ilişkin pek çok iddia ortaya koydukları, örnekler verdikleri ve yanılgılarını güçlü bir şekilde savundukları” şeklinde belirtmişlerdir. Öğretmenlerin öğrencilerin kavram yanılgılarını gidermek için öğrencilerine deney yaptırarak, tahmin ve gözlemlerini karşılaştırmaları için tartışma ortamı sağladıkları, kavramsal değişim metni kullandıkları tespit edilmiştir. Bu süreçte öğrencilerinin birlikte çalışmaları, tartışmaları ve araştırma sonuçlarını paylaşmaları için uygun öğrenme ortamları oluşturmuşlardır. Öğrenci yanılgılarının giderilip giderilmediğini değerlendirmek için öğretmenlerin çizim, açık uçlu sorular, kavram haritası gibi farklı teknikler kullandıkları tespit edilmiştir. Son olarak öğretmenler uygulama bittikten yaklaşık bir ay sonra öğrencilerin bu yanılgılarını tekrar kontrol etmiş ve devam etmediğini ortaya koymuşlardır. Çalışmanın verileri betimsel olarak analiz edilmiştir. Çalışma sonuçlarına dayalı olarak öğretmenlerin öğrencilerinin kavram yanılgılarını düzeltebilmesi için iyi bir eğitim alması gereklidir. Öğrencilerinin yanılgılarının önemini fark etmeli, yanılgıların öğrenme sürecine etkisini anlamalı ve bunların kalıcı şekilde düzeltilmesi için uygun öğretim stratejilerini öğrenmeleri önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Kavram yanılgısı, kavramsal değişim stratejisi, fen bilgisi öğretmenleri

Fen Eğitiminde 5e Modeline Dayalı Argümantasyon Tabanlı Öğretim Uygulamaları

Nilgün Tatar
nilgun.tatar@alanya.edu.tr, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi
Zeynep Demir
digillazd@gmail.com, Final Okulları

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı 7. Sınıf öğrencilerinin çevre eğitiminde 5E öğrenme modeli ve argümantasyon tabanlı öğretim yaklaşımını bir arada kullanarak öğrencilere bilimsel tartışmanın öğelerini öğretmek ve tartışma becerilerini geliştirmektir. Çalışmada tek grup ön test-son test zayıf deneysel desen kullanılmıştır. Özel okulda öğrenim gören 20 öğrencinin katıldığı çalışmada veriler Infante ve Renger (1982) tarafından geliştirilen ve Çelik (2010) tarafından Türkçe'ye çevrilen "Tartışmacı Anketi" ve araştırmacılar tarafından hazırlanan çalışma yaprakları aracılığıyla toplanmıştır. Çalışmanın başında ilk olarak öğrencilere Toulmin'in tartışma modeline dayalı olarak bilimsel tartışmanın öğeleri tanıtılmış, bilimsel tartışma sırasında dikkat edilmesi gereken kurallar anlatılmıştır. Konudan bağımsız örnek uygulamalarla öğrencilerin bilimsel tartışmanın öğelerini anlamaları sağlanmıştır. Ardından öğrencilere "İnsan ve Çevre İlişkileri" ünitesi öğretilirken 5E modelinin farklı aşamaları içerisine yerleştirilen argümantasyon teknikleri ile hazırlanan çalışma yaprakları kullanılmıştır. Dört hafta süren öğretim uygulamalarında öğrencilerin konuyu tartışarak öğrenmeleri sağlanmıştır. Grup çalışmaları şeklinde düzenlenen tartışma ortamlarında öğrenciler düşüncelerini önce küçük grup içerisinde sözlü olarak tartışmış, ardından tartışma öğelerini yazılı hale getirmişlerdir. Daha sonra tüm grupların katıldığı sınıf tartışması yapılmış, her grup kendi iddiasını savunmuş ve gruplar arası tartışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmadan elde edilen nicel veriler bağımsız gruplar için t- testi, nitel veriler ise içerik analizi ile analiz edilmiştir. Çalışma yapraklarının analiz sonuçları öğrencilerin bilimsel tartışmanın öğelerini her hafta daha üst düzeyde kullandıklarını göstermektedir. Ayrıca tartışmacı anketinin iki alt boyutundan aldıkları ön-son test puanları arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($p < .05$). Öğrencilerin bu uygulamalarla tartışma becerilerini geliştirdikleri söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Argümantasyon tabanlı öğretim, 5E öğrenme modeli, çevre eğitimi

Okul Öncesi ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının FeTeMM Farkındalık Düzeylerinin İncelenmesi

Merve ŞAHİN

mervesahin@comu.edu.tr, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Güney HACİÖMEROĞLU

hguney@comu.edu.tr, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı okul öncesi öğretmenliği eğitimi ve sınıf eğitimi programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının FeTeMM farkındalık düzeylerinin incelenmesidir. Okul öncesi ve sınıf eğitimi programları disiplinler arası bir özelliğe sahiptir. Bu programlar öğretmen adaylarını fen bilgisi, matematik ve okuma-yazma öğretimine hazırlamayı hedeflemektedir. Bu nedenle okul öncesi ve sınıf öğretmeni Adaylarının bütünleştirilmiş FeTeMM öğretimini uygulama hususunda en uygun hedef kitlelerden birisi olduğu söylenebilir. Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini Marmara bölgesinde yer alan bir devlet üniversitesi eğitim fakültesi okul öncesi öğretmenliği eğitimi ve sınıf eğitimi programlarında öğrenim gören 3. ve 4. sınıf öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmada Buyruk ve Korkmaz (2016) tarafından geliştirilen FeTeMM Farkındalık Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 5'li likert tipinde olup 17 maddeden ve iki faktörden oluşmaktadır. Elde edilen bulgular, okul öncesi öğretmenliği eğitimi ve sınıf eğitimi öğretmen Adaylarının FeTeMM farkındalık düzeylerinin genel olarak olumlu olduğunu ortaya koymuştur. Okul öncesi ve sınıf öğretmeni Adaylarının bütünleştirilmiş FeTeMM eğitimine yönelik farkındalıklarının gelişmiş olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitimi, Sınıf Eğitimi, Öğretmen Adayı, FeTeMM Farkındalık

STEM Eğitiminin Öğretmenlerin STEM Farkındalıklarına Etkisi: Bir Karma Yöntem Çalışması

Bülent Aydoğdu
baydogdu@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Koray Kasapoğlu
kasapoglu@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Nil Duban
nily@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Fatih Özdiç
fozdinc@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

STEM kelimesi, Science (Bilim), Technology (Teknoloji), Engineering (Mühendislik) ve Mathematics (Matematik) kelimelerinin baş harflerinden oluşan kısaltmaya dayalı olarak türetilmiştir. Bu bağlamda disiplinlerarası bir yaklaşım olan STEM eğitiminde, fen, teknoloji, mühendislik ve matematik alanları bir arada ele alınır (Dugger, 2010). Bu araştırmanın amacı, 32 saatlik STEM eğitimine katılan bilişim teknolojileri, biyoloji, çocuk gelişimi ve eğitimi, fen bilimleri, fizik, ilköğretim matematik, kimya/kimya teknolojisi, matematik, sınıf ve teknoloji ve tasarım öğretmenlerinin STEM eğitimine yönelik görüşlerinde ve farkındalıklarında ne gibi değişiklikler olduğunu belirlemektir. Bu kapsamda, 2018 yılında Afyonkarahisar'da gerçekleştirilen ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından desteklenen STEM eğitimine katılan 69 öğretmen bu araştırmanın katılımcılarını oluşturmaktadır. Karma araştırma yöntemine sahip bu araştırmanın deseni yakınsak paralel desendir. Bu amaç doğrultusunda STEM eğitiminin ilk ve son gününde (her biri altı öğretmenden oluşan üç odak grup olmak üzere) toplam 18 öğretmenle odak grup görüşmeleri yapılarak ve 69 öğretmene STEM Farkındalık Ölçeği (Çevik, 2017) uygulanarak araştırma verileri toplanmıştır. Beşli Likert tipi 15 maddeden ve (öğrenciye yönelik etkisi, derse yönelik etkisi ve öğretmene yönelik etkisi olmak üzere) üç alt boyuttan oluşan STEM Farkındalık Ölçeğinin her bir alt boyutunun Cronbach alfa güvenirlik katsayıları sırasıyla .81, .71 ve .70 olarak hesaplanmıştır. Öğretmenlere verilen 32 saatlik STEM eğitimin 16 saati teorik, 16 saati uygulamalı olarak gerçekleştirilmiştir. Teorik kısımda STEM ile ilgili genel bilgiler, uygulamalı kısımda ise (11 gruba ayrılan) öğretmenlerin araştırmacılar tarafından verilen senaryodan yola çıkarak STEM'e yönelik bir proje geliştirmeleri sağlanmıştır. Ayrıca, uygulama aşaması iki kısımdan oluşmuştur. Uygulamanın ilk 4 saati STEM planı hazırlamaya, geri kalan 12 saati ise STEM projesi geliştirmeye ayrılmıştır. Öğretmenler, STEM projelerini geliştirdikten sonra projeleri araştırmacılar tarafından ölçütlerin öğretmenlerle birlikte oluşturulduğu bir rubrik aracılığıyla değerlendirilmiştir. Uygulama aşamasında öğretmenlerden STEM eğitimine yönelik günlük yazmaları da istenmiştir. Toplanan nicel ve nitel verilerin analizleri devam etmektedir.

Kaynakça

Çevik, M. (2017). Ortaöğretim öğretmenlerine yönelik FeTeMM farkındalık ölçeği (FFÖ) geliştirme çalışması. *Journal of Human Sciences*, 14(3), 2436-2452.

Dugger, W. E. (2010). Evolution of STEM in the United States. Paper presented at the 6th Biennial International Conference on Technology Education Research, Gold Coast, Queensland, Australia.

Anahtar Kelimeler: STEM eğitimi, STEM farkındalığı, karma yöntem, farklı branşlardaki öğretmenler

Ortaokul Öğrencilerinin Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik (FeTeMM) Alanlarına Yönelik İlgilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Fatih KARAKUŞ
fkarakus@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Ayşe Betül DOĞRUEL
aysebetuldogruel@gmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Değişimin ve gelişimin hızla gerçekleştiği günümüzde, içinde bulunduğumuz bilişim ve teknoloji çağının gereği olarak günlük hayatta karşımıza çıkan problemleri çözmek için fen, teknoloji, mühendislik ve matematik gibi birden fazla disiplini bir arada kullanmak gerekmektedir. Bu durum yaratıcı, eleştirel ve analitik düşünebilen, günlük hayat problemlerini çözebilen, etkili karar verebilen, araştıran, sorgulayan 21. yüzyıl becerilerine sahip bireylerin yetiştirilmesini gerekli kılmaktadır. Öğrencilerin bu becerileri kullanarak fen, teknoloji, mühendislik ve matematik alanlarına karşı ilgilerini ve yönelimlerini artıracak faaliyetler de FeTeMM eğitimi olarak adlandırılır. Bu eğitimin öğrencilerin ilgi, başarı ve motivasyonunu artıran önemli bir faktör olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple yeni öğretim programları da bu çerçevede revize edilmektedir. Örneğin MEB (2017) ortaokul fen bilimleri öğretim programında FeTeMM eğitime yönelik kazanımlar yer almaktadır. Yapılan yeniliklerden en iyi dönütün alınabilmesi amacıyla öğrencilerin FeTeMM eğitime hazırbulunmuşluklarını arttırmak için FeTeMM alanlarına yönelik ilgi düzeylerinin tespit edilerek gerekli değişikliklerin yapılması ayrıca önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik (FeTeMM) alanlarına yönelik ilgilerini cinsiyeti, sınıf düzeyi, aylık yayınlanan bir dergiyi takip edip etmeme değişkenlerine göre incelemektir.

Çalışma tarama modelinde desenlenmiş ve genel tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak Kier, Blanchard, Osborne ve Albert (2013) tarafından geliştirilen, özgün adı "STEM Career Interest Survey (STEM - CIS)" olan ve Türkçeye uyarlama çalışması Pekbay (2017) tarafından yapılan "FeTeMM Alanlarına İlgili Ölçeği (FeTeMM-AİÖ)" kullanılmıştır. 5'li Likert tipinde olan ölçek Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik olmak üzere 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Pekbay (2017) tarafından yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonucunda, ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0,94 olarak bulunmuştur. Çalışma evrenini Afyonkarahisar'daki 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencileri oluştururken, örneklemini ise 542 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma; Afyonkarahisar ilinde bulunan 1'i köy okulu, 2'si merkez okul olmak üzere 3 ortaokulda bulunan 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencileriyle sınırlıdır. Veriler betimsel ve çıkarımsal istatistik yöntemleriyle analiz edilmektedir. Verilerin analiz süreci devam ettiği için, elde edilen bulgular çalışmanın tam metni içerisinde verilecektir.

Anahtar Kelimeler: FeTeMM eğitimi, FeTeMM'e yönelik ilgi, ortaokul öğrencileri

Ortaokul Öğrencilerinin STEM'e Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Fatih KARAKUŞ
fkarakus@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Ayşe Betül DOĞRUEL
aysebetuldogruel@gmail.com
MEB

Bildiri Özeti:

Değişen dünya ve gelişen teknolojiyle ülkeler için ekonomik avantaj sağlayacak ve çağın getirdiklerine ayak uydurabilecek yenilikler üretebilmek ve gelişmelerin gerisinde kalmamak için nitelikli bireyler yetiştirmek günümüzde son derece önem arz etmektedir. Aynı öneme vurgu yapan STEM anlayışında da araştıran, sorgulayan, eleştirel ve analitik düşünebilen, karar verme becerilerine sahip nitelikli bireyler yetiştirmek amaçlanmaktadır. Fen, teknoloji, mühendislik ve matematik disiplinlerinin entegre bir şekilde verilmesine Bilim, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik (STEM) eğitimi denilmektedir. Böylelikle farklı disiplinleri bir araya getirerek ve bu disiplinler arasında bağlantı sağlayarak öğrenmenin çok boyutlu gerçekleşmesi sağlanmaktadır. Öğrencilerin öğrenmeye ilgi gösteren, tartışmalara aktif katılan, bilim sınıflarında daha fazla vakit geçiren, beklenenin ötesinde sorular sorabilen öğrenci olma sorumlulukları STEM etkinlikleri ile ortaya konmuştur. STEM'e yönelik olumlu tutum geliştiren öğrenciler kendini geliştirebilen, günlük hayat problemlerine çözüm üretebilen ve hayatta başarılı birer birey olabilirler. Bu sebeple öğrencilere STEM'e yönelik olumlu tutum kazandırabilmek için bunu etkileyen faktörlerin bilinmesi de önem arz etmektedir. Bu araştırmanın amacı ise öğrencilerin STEM'e yönelik tutum düzeylerini öğrencilerin cinsiyeti, sınıf düzeyi, anne ve babalarının eğitim durumu değişkenlerine göre incelemektir.

Çalışmada genel tarama modeline dayalıdır, çalışmanın konusu ile ilgili var olan durum betimlenmeye çalışılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırmalardır. Veri toplama aracı olarak Faber vd (2012) tarafından geliştirilen ve Türkçeye uyarlama çalışması Yıldırım ve Selvi (2015) tarafından yapılan STEM Tutum Ölçeği kullanılmıştır. 5'li Likert tipinde olan ölçek Matematik, Fen, Mühendislik, 21. Yüzyıl Yetenekleri olmak üzere 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Yıldırım ve Selvi (2015) tarafından ölçeğin geçerlilik, güvenilirlik çalışmaları yapılmış ve Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0,94 olarak bulunmuştur. Çalışma evrenini Afyonkarahisar'daki 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencileri oluştururken, örneklemini ise 538 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma; Afyonkarahisar ilinde bulunan 1'i köy okulu, 2'si merkez okul olmak üzere 3 ortaokulda bulunan 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencileriyle sınırlıdır. Veriler betimsel ve çıkarımsal istatistik yöntemleriyle analiz edilmektedir. Verilerin analiz süreci devam ettiği için, elde edilen bulgular çalışmanın tam metni içerisinde verilecektir.

Anahtar Kelimeler:STEM eğitimi, STEM'e yönelik tutum, ortaokul öğrencileri

Mobil Teknoloji ile Gerçekleştirilen STEM Uygulamalarına Yönelik Öğretmen Adayları Görüşleri

Sinan Eslek
sinaneslek35@gmail.com, Dokuz Eylül Üniversitesi
Suat Türkoğuz
suat.turkoguz@gmail.com, Dokuz Eylül Üniversitesi
Halit Kırıktas
halit.kiriktas@gmail.com, Dokuz Eylül Üniversitesi
Ali Kayalar
alikayalar1907@gmail.com, Dokuz Eylül Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Teknoloji ve ekonomik gelişmelerin neticesinde eğitim öğretim sürecinde de yeni yaklaşım arayışına gidilmiştir. Bu anlamda öğretim sürecinde son dönemde STEM uygulamaları gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Bu çalışmada, mobil teknoloji ile gerçekleştirilen STEM uygulamalarına yönelik öğretmen adaylarının görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma bir devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan 75 fen bilimleri öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada ön test-son test gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Çalışmanın deneysel işlemler basamağında mobil teknoloji ile gerçekleştirilen STEM uygulamaları yapılmıştır. Kontrol grubunda ise yalnızca STEM uygulamaları gerçekleştirilmiştir. 2017-2018 güz dönemi boyunca gerçekleştirilen STEM uygulamaları sonrasında öğretmen adayları ile yapılan görüşmeler sonucunda, öğretmen adaylarının STEM uygulamalarının mühendislik tasarım sürecinde, STEM alanlarının bütünleşik olarak uygulanmasında, maliyet ve zamanlama hususunda, her alana yönelik STEM uygulamaları gerçekleştirme gibi becerilerinde eksiklikleri olduğunu. bunun yanı sıra STEM uygulamaları ile 21. yy. becerilerinden analitik düşünme, araştırma sorgulama yapma, eleştirel düşünme gibi alanlarda gelişim gösterdikleri yönünde görüş belirtmişlerdir. Çalışma sonucunda, STEM uygulamalarına yönelik öğretmen ve öğretmen adaylarına yönelik hizmet öncesi ve hizmetiçi eğitimler verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler:STEM, mobil teknoloji, Fen Bilimleri Eğitimi

Mobil Teknoloji İle Gerçekleştirilen STEM Uygulamalarının Öğretmen Adaylarının Mühendislik Tasarım Süreçlerine Etkisi

Suat Türkoğuz
suat.turkoguz@gmail.com, Dokuz Eylül Üniversitesi
Ali Kayalar
alikayalar1907@gmail.com, Dokuz Eylül Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Günümüzde teknolojik ve bilimsel gelişmelerin hızla artmasında dolayı, ülkeler için çağın gerektirdiği yeniliklere uyabilmek ve gelişmelerin gerisinde kalmamak için araştıran, üreten, sorgulayan, yaratıcı ve analitik düşünen bireylere duyulan ihtiyaç hızla artmaktadır. Bunun sonucunda yeni bir öğrenme yaklaşımı olan STEM eğitimi ön plana çıkmaktadır. Bu çalışmada, mobil teknoloji kullanılarak gerçekleştirilen STEM uygulamalarının öğretmen adaylarının mühendislik tasarım süreçlerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma bir devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan 88 fen bilimleri öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada deneysel araştırma modellerinden biri olan “ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel araştırma modeli” benimsenmiştir. 2017-2018 güz dönemi boyunca gerçekleştirilen STEM uygulamalarının sonrasında “Mühendislik Tasarım Süreci Ölçeği” uygulanmıştır. “Mühendislik Tasarım Süreci Ölçeği”, Tasarım Sürecini Ölçme ve Takım Çalışmasını Ölçme kısımlarıyla ikiye ayrılmaktadır. Tasarım Sürecini Ölçme kısmı, “Tasarım Hedeflerini Belirleme”, “Tasarım Sürecini Planlama”, “Tasarım Sürecinde Bilgi Toplama”, “Tasarım Alternatifi Üretme”, “Tasarım Alternatifini Seçme”, “Tasarımı Modelleme”, “Modellenen Tasarımı Revize Etme”, “Tasarımın Raporunu Yazma” ve “Tasarımı Sunma ve Paylaşma” boyutlarından oluşmaktadır. Takım Çalışmasını Ölçme kısmı ise “Takım Sorumluluğu Alma” ve “Takımla Uyumlu Çalışma” boyutlarını içermektedir. Mühendislik tasarım süreçlerine genel olarak bakıldığında; Mobil teknolojiyle STEM etkinliklerini tasarlayan deney grubunun sadece STEM etkinlikleri tasarlayan kontrol grubuna göre tasarım sürecinde az da olsa zorlandıkları anlaşılmıştır. Tasarım sürecinde tasarım üretme, ürettikleri tasarımları belirleme, model oluşturma ve modeli revize etme süreçlerinde her iki grupta da çok az zorlanma görülmesine rağmen bu zorlanma oranının deney grubunda biraz daha belirgin olduğu görülmüş, fakat bu oranın anlamlı olmadığı anlaşılmıştır. Tasarımla ilgili hedeflerin belirlenmesi, plan yapılması ve bilgi toplanması süreçlerinde deney grubundaki öğrencilerin az da olsa zorlandığı görülmüştür. Rapor yazma ve sunumda her iki grup arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Her iki grubun rapor yazma ve sunum yapma sürecinde zorlanmadıkları görülmüştür. Genel olarak bulgulardan hem deney grubunda olsun, hem de kontrol grubunda olsun STEM tasarımlarında öğrencilerin beklenen düzeyde alternatif tasarım üretmedikleri, model oluşturamadıkları ve oluşturdukları revizyonları geliştiremedikleri görülmüştür. Sonuç olarak, deney grubundaki öğrencilerin mobil teknolojilerdeki sensörleri STEM tasarımlarında kullanmada az da olsa zorlandıkları anlaşılmıştır. Mühendislik tasarım süreçlerinde takım performanslarına genel olarak bakıldığında; her iki grubun takımla çalışmada çok zorlanmadıkları anlaşılmıştır. Tasarım sürecinde her iki grupta da sorumluluk alma ve takım desteği boyutunda zorlanmadıkları ve bu düzeyin yaklaşık aynı olduğu görülmüştür. Tasarım sürecinde takım bireyelerine saygı, birbirlerini dinleme ve etkili iletişim kurma becerilerinde kontrol grubunun deney grubuna göre biraz daha başarılı olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler:STEM, mobil teknoloji, fen bilgisi eğitimi, akıllı telefon

Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Bilim ve Bilimin Doğasına İlişkin Görüşlerinin Araştırılması

Merve POLAT
polat.merve@gmail.com, Celal Bayar Üniversitesi
Benay YALÇIN
benay.1993@gmail.com, Celal Bayar Üniversitesi
Merve SİREK
sirek.merve@gmail.com, Celal Bayar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Günümüz yaşam koşullarında teknolojinin ve bilimin getirdiği gelişmeler doğrultusunda bilimin öğrenilmesi ve öğretilmesi eğitim sürecinin temel koşullarından biri haline gelmiştir. Bilimin doğasını anlama ve eğitim sürecinin her aşamasında bilimsel bilgiyi kullanma, neyi ne için yaptığının farkında olan, sorgulayan ve üst düzey düşünme becerilerini kullanabilen bireylerin yetişmesini amaçlar. Bilimin doğası kavramı, Fen bilimleri eğitimi alanında son zamanlarda yaygın olarak kullanılan bir kavram haline gelmiştir. Bilim gibi bilimin doğasının bilim felsefecileri, sosyologları ve tarihçilerine göre ortak bir tanımı yapılamamasına rağmen, bilimin doğası; bilimsel bilginin ve bilim insanlarının özelliklerini, bilimsel yayınları okuyabilmeyi, bilimsel tartışmalara katılabilmeyi, bilimin toplumu nasıl etkilediğini ve ondan nasıl etkilendiği gibi konuları içermektedir. Bilimin doğası, fen okuryazarı bireyler yetiştirmek için önemli bir boyut olmakla birlikte; dünyada birçok ülkede olduğu gibi, (örneğin A.B.D., Hollanda, Güney Afrika, Büyük Britanya) ülkemizde de bilimin doğasına ve bilimin doğası kavramlarına fen bilimleri dersi öğretim programında yer verilmektedir. Bilim ve bilimin doğasını anlamanın bireylerin bilimsel okur-yazar olabilmesi için diğer bir ifadeyle toplumların geleceği için son derece önemli olduğu göz önüne alındığında bilimin doğasına ilişkin görüşlerin detaylı bir biçimde araştırılmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, Fen bilgisi öğretmen adaylarının bilim ve bilimin doğasına ilişkin görüşlerinin araştırılmasıdır. Araştırma, 2016-2017 öğretim yılında Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Fen Bilgisi Öğretmenliği 3. sınıfta öğrenim görmekte olan toplam 82 öğretmen adayı (68 kız ve 14 erkek) ile yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından ilgili alan yazın incelenerek hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme verilerinin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Elde edilen veriler, öğretmen Adaylarının bir kısmının hem bilim hem de bilimin doğası konusunda yetersiz görüşlere sahip olduklarını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bilim, Bilimin doğası, Fen bilgisi eğitimi, Öğretmen adayı

Öğretmen Adaylarının Bilimsellik ve Bilim İnsanlarına Yönelik Algıları

Merve POLAT
polat.merve@gmail.com, Celal Bayar Üniversitesi
Merve SİREK
sirek.merve@gmail.com, Celal Bayar Üniversitesi
Benay YALÇIN
benay.1993@gmail.com, Celal Bayar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bilimsel okuryazar bireyler, genel olarak çevreleriyle etkileşim halindeyken bilimsel kavramların farkında olup, bilimin esaslarını kullanabilen ve bilim insanları hakkında bilgi sahibi olabilen bireylerdir. Bilimsel okuryazar bireyler yetiştirmek, fen eğitiminin amaçlarından biridir. Geleceğin bilimsel okuryazar bireylerini yetiştirecek öğretmen adaylarının bilime, bilimselliğe ve bilim insanlarına ilişkin algılarını bilmek ve konuyla ilgili var olan yanlışlarını gidermeye çalışmak, öğretmen yetiştiren kurumların hedefleri arasında yer almalıdır.

Bu araştırmanın amacı, "Bilimsel Araştırma Yöntemleri" dersinin Fen bilgisi öğretmen adaylarının bilimsellik ve bilim insanlarına yönelik algıları üzerindeki etkisini belirlemektir. Araştırma, 2016-2017 öğretim yılında Manisa Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Fen Bilgisi Öğretmenliği 3.sınıfta öğrenim görmekte olan toplam 64 öğretmen adayı (48 kız ve 16 erkek) ile yürütülmüştür. Araştırmada zayıf deneysel desen (tek gruplu ön test –son test desen) kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının bilimsellik ve bilim insanlarına yönelik algılarını belirlemek amacıyla " Bilimsel Düşünce Araştırma Anketi " kullanılmıştır. Anket içerisinde yer alan 25 ifade 5'li Likert tipinde sınıflandırılmış olup, " tamamen katılıyorum" dan "tamamen katılmıyorum" a doğru değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Verilere ait frekans, yüzde ve ortalama değerleri bulunmuştur. Ayrıca, bağımsız değişkenler arasında anlamlı bir fark olup olmadığı, t-testi ve tek yönlü varyans analizi (One Way ANOVA) ile test edilmiştir. Sonuç olarak, Fen bilgisi öğretmen adaylarının bilimsellik ve bilim insanlarına yönelik algılarının beklenen düzeyde olmadığı gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilimsellik, Bilim insanı, Fen bilgisi öğretmen adayı

Fen Bilimleri Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Stem Eğitimi Hakkındaki Görüşleri

Betül TİMUR

betultmr@gmail.com, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi

Elif İNANÇLI

elif.59.1991@gmail.com, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Her geçen gün gelişen dünya, değişen, yenilenen ve artan bilgi ile beraber insanoğlunun da bu yönde değişen yönde istekleri de artmaktadır. Değişen dünya ve çağ ile bilgiler de değişmekte ve gelişmektedir. Bu da eğitim sisteminde ki değişiklikleri, yenilikleri de beraberinde getirmektedir. Eski dönemler de kalıplaşan, tek düze bilgiler yerine yeni çağa ayak uydurabilen, bilgiyi etkili bir şekilde kullanabilen bilgi, birikimler etkisini gün geçtikçe kazanmaktadır. Bu da öğrencilerin yaşamla iç içe bilgileri kullanabilir hale getirmesini ortaya çıkarmıştır. STEM eğitimi de yeni çağın son gözde eğitimlerinden birisi haline gelmeye başlamıştır. Son dönemler de STEM eğitimi ile ilgili çalışmalar ortaya çıkarılmaya, etkisi araştırılmaya başlanmıştır. Bu araştırmada, öğretmen adayları ve öğretmenlerin STEM eğitimi hakkındaki görüşleri üzerine durulmuştur. Marmara bölgesinde bulunan devlet üniversitesinin fen bilgisi öğretmenliği 4. Sınıfında okuyan 7 tane öğretmen adayı ile ve 5 tane MEB' e bağlı okullarda bulunan farklı illerde görev yapan fen bilimleri öğretmenleri ile görüşme yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme esnasında 10 tane açık uçlu soru sorulmuştur. Görüşme öğretmen adayları ile ses kaydı alınarak yüz yüze yapılmış olup fen bilimleri öğretmenleriyle ise internet üzerinden konferans destekli yapılmıştır ve hem fen bilimleri öğretmen adayları hem de fen bilimleri öğretmenlerinin davranışları gözlemlenmiştir. Çalışma sonucunda öğretmen Adaylarının yeni ortaya çıkan STEM eğitimine karşı bilgi düzeylerinin ve farkındalıklarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Fen bilimleri öğretmenlerinin ise STEM eğitimini yeterli düzeyde bilmedikleri bundan dolayı da STEM eğitimini uygulayamadıkları görülmüştür. Yapılan görüşme de fen bilimleri öğretmenlerinin STEM eğitimini merak ettikleri ve STEM' in eğitimini yeterli seviyede öğrenmek istediklerini ifade etmişlerdir. Fen bilimleri öğretmen Adaylarının ise lisans eğitimi sırasında STEM eğitimini duyduklarını ve deney, etkinlikler ile sorulan 10 tane açık uçlu sorulara uygun cevap verdikleri tespit edilmiştir. Ortak olarak fen bilimleri öğretmen adayları ve öğretmenlerinin STEM eğitimine karşı duyarlı ve öğrenmeye istekli olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler:STEM, fen bilimleri öğretmen adayları, öğretmen, görüşme.

FeTeMM Etkinlikleriyle İşlenen Derslerin Etkliliği

Ferhat OZAN

ferhatozanferhatozan@gmail.com, Amasya Üniversitesi
Şafak ULUÇINAR SAĞIR
safak.ulucinar@amasya.edu.tr, Amasya Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bilimin ve teknolojinin hızla ilerlemesi fen eğitimin önemini ortaya çıkarmış, öğrencilere verilecek fen eğitiminin gözden geçirilmesini gerekli kılmıştır. Fen eğitiminin kavram öğretiminin ötesine geçerek uygulama ile ilişkilendirilmesi, disiplinler arası bir yaklaşımın uygulanmasını ve öğretim programlarına bu bakış açısının yansımaları beraberinde getirmiştir. Fen eğitiminde son yıllarda öne çıkan Fen Teknoloji Matematik Mühendislik Matematik (FeTeMM) yaklaşımı 2017 yılında revize edilen Fen Bilimleri dersi öğretim programına entegre edilmiştir. FeTeMM eğitimi; öğretme ve öğrenme için fen, teknoloji, mühendislik ve matematik içeriğini ve becerilerini bütünleştiren bir yaklaşımdır. FeTeMM yaklaşımı fen, matematik, mühendislik ve teknoloji disiplinlerini harmanlayıp bu disiplinlere yönelik becerileri bir arada kazandırması açısından büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı FeTeMM etkinlikleri ile işlenen derslerin öğrencilerin akademik başarılarına etkisinin incelenmesidir.

Çalışmada, ön test son test eşleştirilmiş kontrol grubu yarı deneysel yöntem uygulanmıştır. Çalışmanın örneklemini Amasya ilindeki bir devlet okulunda öğrenim gören 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Okulda öğrenim gören 5. sınıf şubeleri arasından deney (N=11) ve kontrol (N=11) grupları seçkisiz olarak belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak 5. sınıf "Kuvvetin Ölçülmesi ve Sürtünme" ünitesine yönelik geliştirilen çoktan seçmeli başarı testi kullanılmıştır. Başarı testi, orta güçlükte, madde ayırt edicilikleri 0,27 ile 0,72 arasında değişen 30 madde içermektedir ve güvenilirliği KR20: 0,85'tir. Dersler deney grubunda FeTeMM etkinliklerine dayalı ders planları, kontrol grubunda ise ders kitabı esas alınarak yürütülmüştür. Deney ve kontrol grubunda son testlere katılmayan birer öğrenci değerlendirmeye dahil edilmemiştir. Veri analizinde örneklem sayısının az olmasından parametrik olmayan testler kullanılmış ve sonuçlar p:0,05 düzeyinde değerlendirilmiştir.

Çalışmada deney grubunda 4 hafta (16 ders saati) süren uygulamada "Kuvvetin Ölçülmesi ve Sürtünme" ünitesi kazanımlarına uygun olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen 5 adet etkinlik gerçekleştirilmiştir. Bu etkinliklerin bitiminde ise öğrencilerden yapılan etkinlikler örnek alınarak birer etkinlik geliştirmeleri ve uygulamasını yapmaları istenmiştir. Kontrol grubunda ise aynı sürede, ders kitabında bulunan etkinliklerle derste öğretim yapılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda ön testlerde deney ve kontrol grubu sıra ortalamaları arasında anlamlı fark olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$). Ön test aritmetik ortalamaları deney grubu 14,8 ve kontrol grubu 10,90'dır. Son testler karşılaştırıldığında da gruplar arasında anlamlı fark olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Son test aritmetik ortalamaları deney grubu 18,10 ve kontrol grubu 13,50'dir. Deney grubunun ön test ve son test sonuçları arasında anlamlı fark olduğu görülürken, kontrol grubunun ön test ve son test sonuçları arasında anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir.

Çalışmadan elde edilen verilerin analizleri göz önüne alındığında FeTeMM etkinliklerine dayalı olarak işlenen derslerin öğrencilerin akademik başarılarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Fen bilimleri dersinde farklı konularda ve daha uzun süreli uygulamalarla FeTeMM etkinliklerinin başarıya etkisi ve duyuşsal becerilere etkileri incelenebilir. Öğretmenlerin uygulamalarında yararlanabilecekleri FeTeMM etkinlik kılavuzları geliştirilebilir.

Anahtar Kelimeler: FeTeMM, Akademik Başarı, Deneysel Çalışma

Fen Bilimleri Dersinde Uygulanan FeTeMM Etkinliklerine Yönelik Öğrenci Görüşleri

Ferhat OZAN

ferhatozanferhatozan@gmail.com, Amasya Üniversitesi
Şafak ULUÇINAR SAĞIR
safak.ulucinar@amasya.edu.tr, Amasya Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Son yılların en önemli eğitim hareketlerinden biri olarak görülen fen, teknoloji, matematik ve mühendislik disiplinlerini kapsayan Fen Teknoloji Matematik Mühendislik (FeTeMM) eğitimi; bu disiplinlere yönelik kazanımları bir arada vererek öğretimi gerçek yaşam koşullarına uygun şekilde gerçekleştirmeyi hedeflemektedir. Literatürde bir ülkenin ekonomik alanda ilerleyebilmesi ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için fen, matematik, mühendislik ve teknoloji disiplinlerinde uzman bireylerin yetiştirilmesinin önemi vurgulanmaktadır. FeTeMM eğitimi ülkemizde öğretim programına 2017 yılında girmiştir. Bu nedenle FeTeMM eğitime yönelik çalışmaların yeni yeni başlamıştır ve derslere yönelik etkinlik örneklerinin çok az olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın amacı FeTeMM eğitime yönelik etkinliklerin hazırlanması ve bu etkinliklere yönelik öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesidir.

Bu araştırmada bir nitel araştırma yöntemi olan olgu bilim (fenomenoloji) yöntemi kullanılmıştır. Olgu bilim yönteminde var olduğu bilinen ancak derinlemesine incelenmek istenen konular ele alınır. Araştırmanın çalışma grubunu, Amasya ilinde bir ilçe ortaokulunda 5. sınıfta öğrenim gören on öğrenci oluşturmaktadır. Veriler görüşme yöntemiyle toplanmış; yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış mülakat tekniğinde daha önceden hazırlanan bir görüşme formu olmakla beraber görüşme esnasında sorulara müdahale edilebilir yada yeni sorular eklenebilir. Veri toplama aracı hazırlanırken araştırmacılar tarafından hazırlanan mülakat soruları uzman görüşleri alınarak düzenlenmiştir. Fen Bilimleri dersi "Kuvvetin Ölçülmesi ve Sürtünme" ünitesinde, dört hafta (16 ders saati) FeTeMM etkinlikleri ile öğretim yapılmıştır. Bu etkinliklerin uygulanması sırasında öğrenciler üçer kişilik gruplara ayrılmışlardır. Tüm etkinliklerde öğrencilerin aktif olması, yeni bir etkinlik önermesi ve uygulaması istenmiştir. Ünite sonunda öğrencilerle mülakat yapılarak verilerin analizi içerik analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir.

Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin etkinlikler esnasında daha önce yapılan etkinliklerden daha eğlenceli olmasını ve daha çok keyif almalarını ön plana çıkardıkları görülmüştür. Bütün öğrencilerin etkinliklerin diğer konularda da devam ettirilmesi yönünde isteği olduğu belirlenmiştir. Öğrenciler günlük yaşantılarında karşılaştıkları durumların bazılarının fen bilimleri dersi ile alakalı olduğunu belirtmişlerdir. Bazı öğrencilerin bu durumların hangi bilimsel temele dayandığını belirtirken bazıları bilimsel temelin terimsel olarak ifade edememiş örnek vermeyi tercih etmişlerdir. Öğrenciler yapılan etkinliklerde fen boyutunun yanı sıra matematik, mühendislik ve tasarım boyutlarının da kullanıldığını belirtmişler ancak bir çok öğrenci matematik boyutunu daha çok ön plana çıkarmışlardır. Bu durumun mühendislik ve teknoloji boyutlarının öğrencilerin daha önce sık karşılaştıkları kavramlar olmasından ileri geldiği düşünülmektedir. Öğrenciler etkinlikler esnasında malzeme bulma ve zamanın yetmemesi gibi konularda zorlandıklarını belirtmişlerdir. Ancak hemen hemen tüm öğrenciler etkinliklerden keyif aldıklarını vurgulamışlardır.

Elde edilen bulgulara bakıldığında FeTeMM eğitiminin öğrencilerin keyif aldığı, farklı disiplinlerin bir arada kullanıldığı, öğrencilerin tamamına yakınına aktif kılan ve etkili öğrenme sağlayan bir eğitim olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu sonuçlar göz önüne alındığında FeTeMM eğitiminin bütün fen bilimleri konularına ve altyapısı uygun olan başka derslere de yaygınlaştırılması gerektiği önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: FeTeMM, Etkinlik geliştirme, Öğrenci görüşleri

Meslek Lisesi Öğrencilerinin STEM Eğitime Yönelik Görüşleri

Şule KOÇYİĞİT

sulekesgin@gmail.com, MEB

Kürşat YENİLMEZ

kyenilmez@ogu.edu.tr, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bilim, teknoloji, ekonomi gibi alanlarda dünyadaki gelişmelerin gerisinde kalmamak, bu alanlarda günümüz dünyasında var olabilmek ve rekabet edebilmek için bugün ve geleceğin anahtar role sahip disiplinleri fen, teknoloji, matematik ve mühendisliktir. Bu kapsamda başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere pek çok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde fen, teknoloji, matematik ve mühendislik alanlarına yönelik ilgi artmakta ve STEM kısaltmasıyla bu disiplinlerin entegre edilmesi vurgulanmaktadır. Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik disiplinlerini ayrık ve bölünmüş olarak öğretmekten ziyade, STEM gerçek dünya uygulamalarına dayanarak bu disiplinleri birleşik bir öğrenme paradigmasında bütünleştirmektedir. STEM eğitimiyle öğrencilerin disiplinler arası bağlantı kurarak problemlere bütüncül bakış açısıyla yaklaşmaları ve öğrenmeye istekli olmaları amaçlanmaktadır.

Ülkemizde endüstri meslek liseleri farklı alanlarda (elektrik-elektronik, makine, kimya, otomasyon, mobilya, ...) eğitim veren lise türüdür. Endüstri meslek liselerine devam eden öğrenci sayısı diğer lise türlerine göre oldukça fazla olmasına karşın akademik başarı ve yüksek öğretime devam oranı açısından oldukça düşük düzeydedir. Endüstri meslek lisesi öğrencileri hazırbulunuşluk düzeyi ve derslere olan ilgi açısından oldukça düşük düzeylerde olmasına karşın 9. ve 10. sınıf düzeyinde diğer lise türleriyle aynı öğretim programını görmektedirler. Aynı zamanda öğrenciler elektrik-elektronik, makine ve otomasyon teknolojileri gibi matematik disiplinine ihtiyaç duyan alanlarda öğrenim görmelerine rağmen matematik disiplinini gereksiz ve zaman kaybı olarak görmektedirler. Bu çalışmada matematik disiplinini meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin mühendisliğin alt yapısı olan bölüm dersleri ve fen bilimleri dersleriyle entegre edilerek ve öğrencilerin bu disiplinlerdeki bilgileri kullanarak ortaya bir ürün çıkarmaları sağlanarak öğrencilerin ilgilerinin, öğrenmeye olan motivasyonlarının ve akademik başarılarının olumlu etkilenebileceği düşünülmektedir. Bu kapsamda bu çalışmanın amacı endüstri meslek lisesi öğrencilerinin STEM etkinliklerine ve STEM eğitimi uygulanmasıyla matematik disiplinine yönelik görüşlerinin incelemektir. Araştırma bir nitel-durum çalışmasıdır. Araştırmanın çalışma grubu elektrik-elektronik ve otomasyon teknolojileri bölümü 10. sınıf düzeyinde öğrenim gören 18 öğrenciden oluşmaktadır. Öğrenciler matematik akademik başarı açısından düşük, orta ve yüksek düzey dikkate alınarak belirlenmiştir. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı-yapılandırılmış görüşme formuyla ön görüşme ve STEM eğitimi uygulanmasından sonra son görüşme biçiminde toplanmaktadır. Araştırmanın verileri içerik analizi yöntemiyle analiz edilecektir. Veri analizi sonucunda öğrencilerden doğrudan alıntılar yapılarak bulgular sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler:STEM Eğitimi, Meslek Lisesi, Öğrenci Görüşleri, Matematik Eğitimi

Meslek Lisesi Öğrencilerinin Fen, Teknoloji, Matematik ve Mühendislik Mesleklerine Yönelik İlgilerinin Belirlenmesi

Kürşat YENİLMEZ
kyenilmez@ogu.edu.tr, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Şule KOÇYIĞIT
sulekesgin@gmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Günümüz dünyasında öğrencilerden sadece bilgiyi hatırlamaları ve öğrenmeleri değil öğrendikleri bilgiyi okulda, günlük yaşamlarında ve iş yaşamlarında kullanmaları istenmektedir. Aynı zamanda 21. yy becerileri olarak adlandırılan eleştirel düşünme, yaratıcılık, işbirliği ve üst bilişsel becerileri kazanmaları istenmektedir. 21.yüzyılda iyi eğitilmiş mühendislere, bilim insanlarına ve diğer teknik çalışanlara aynı zamanda da teknoloji ve bilimsel okuryazar halka olan ihtiyaç artmıştır. Bu kapsamda temelleri 1950'li yıllara dayanan ancak 2001 yılından itibaren STEM şeklinde ifade edilen kısaltma fen, teknoloji, matematik ve mühendislik alanlarının entegre edilerek öğretimini vurgulamaktadır. STEM eğitiminin iki temel amacı vardır; birincisi, üniversite düzeyinde bu disiplinler ile ilgili meslek seçecek öğrenci sayısını arttırmak, ikincisi ise öğrencilerin fen, teknoloji, mühendislik ve matematik disiplinlerindeki temel bilgi düzeylerini artırarak bu disiplinler ile ilgili problemleri çözmek için günlük yaşamlarında yaratıcı çözümler uygulamalarını sağlamaktır. Fen, Teknoloji, Matematik ve Mühendislik alanlarında ihtiyaç duyulan nitelikli işgücü nedeniyle STEM eğitimi son yıllarda özellikle gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de öne çıkan bir araştırma konusu haline gelmiştir.

Meslek liseleri özellikle endüstri meslek liseleri ülkemizde lise türleri arasında en fazla öğrenci sayısına sahip liselerken akademik başarı, okula devam ve yüksek öğretim kurumlarına yerleşme oranı bakımından diğer lise türlerine göre oldukça düşük seviyelerdedir. Endüstri meslek liseleri elektrik-elektronik, makine ve otomasyon teknolojileri gibi mühendislik eğitiminin alt yapısını oluşturan lise türü olmasından dolayı bu çalışmanın amacı, meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin Fen, Teknoloji, Matematik ve Mühendislik mesleklerine yönelik ilgilerini belirlemektir. Çalışmada Koyunlu-Ünlü, Dökme ve Ünlü (2016) tarafından Türkçeye uyarlanan FeTeMM-MYİÖ ölçeği veri toplama aracı olarak kullanılacaktır. Ölçek fen, teknoloji, matematik ve mühendislik olmak üzere dört alt boyuttan ve her bir boyutta 10 madde bulunan toplam 40 maddeden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri bir devlet endüstri meslek lisesinde öğrenim gören 10., 11., ve 12. sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilerinden elde edilecektir. Araştırma verileri öğrencilerin sınıf düzeyi, öğrenim gördükleri bölüm, anne-baba eğitim durumu, anne-baba mesleği ve maddi gelir değişkenlerine göre analiz edilerek bulgulara ulaşılabacaktır.

Anahtar Kelimeler:STEM, Meslek Lisesi, STEM Meslekleri

Sınıf Öğretmenlerinin FeTeMM (Fen Teknoloji Mühendislik Matematik) Farkındalıkları ve Perspektifleri

Mustafa Çevik
mustafacevik@kmu.edu.tr, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Ali Yağcı
ayagci89@gmail.com, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin FeTeMM farkındalıklarının tespit edilmesi ve FeTeMM perspektiflerinin ortaya konulmasıdır. Çalışmaya Karaman ili merkeze bağlı ilkokullarda görev yapan 206 sınıf öğretmeni katılmıştır. Yapılan bu çalışma, sınıf öğretmenlerinin FeTeMM farkındalıklarının ve perspektiflerinin derinlemesine öğrenilmesini amaçlayan nicel ve nitel veri araçlarının kullanıldığı karma modelinde açıklayıcı sıralı desen ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın nicel aşamasında seçkisiz örnekleme yöntemlerinden basit örnekleme yöntemi benimsenmiştir. Çalışmanın nitel aşamasında ise seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örneklemlerden biri olan benzeşim (Homojen) örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın ilk aşamasında nicel veri toplama aracı olarak Çevik (2017) tarafından geliştirilen “FeTeMM Farkındalık Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizleri tekrar yapılmıştır. 206 öğretmene uygulanan ölçekten 60 puan ve üzeri alan öğretmenlerle çalışmanın ikinci aşamasına geçilmiştir. Bu aşamada tespit edilen 111 sınıf öğretmeni ile görüşme (Mülakat) yapılmıştır. Görüşmede kullanılan “FeTeMM Perspektifi” adlı anket araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Anketin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Ankete uzman görüşleri doğrultusunda son şekli verilmiştir. Anket 7 çoktan seçmeli, 2 açık uçlu ve 1 FeTeMM görselleştirilmesine ilişkin soru olmak üzere toplam 10 sorudan oluşmuştur. Çalışma sonunda FeTeMM farkındalıkları yüksek olan öğretmenlerin FeTeMM’e yönelik bakış açılarının olumlu yönde olduğu tespit edilmiştir. FeTeMM farkındalıkları yüksek olan sınıf öğretmenlerin derslerinde genellikle fen odaklı ders işlediklerini söylemişlerdir. Yine bu öğretmenlerin büyük çoğunluğu derslerinde kısmen öğretmen merkezli ders işleme anlayışına sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Farkındalığı yüksek olan bu öğretmenler, FeTeMM’de teoride ve uygulamada yeterli olduklarını düşünmektedirler. Kendileriyle görüşülen sınıf öğretmenleri FeTeMM eğitiminin sınıf öğretmenliği alanı için çok önemli olduğunu dile getirmişlerdir. Görüşmede görselleştirme sorusuna diyagram çizerek cevap veren öğretmenlerin büyük çoğunluğu FeTeMM disiplinlerinin birbirleriyle sıkı bir ilişki içerisinde olduğunu simgelemişlerdir.

Anahtar Kelimeler: FeTeMM farkındalığı, FeTeMM bakış açısı, FeTeMM Eğitimi, Sınıf öğretmenleri

Ortaokul Öğrencilerinin Stem Disiplinleri Arasındaki İlişkiyi Fark Etmelerine Yönelik Bir Durum Çalışması

Sinan ÇINAR

sinan.cinar@erdogan.edu.tr, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Mucize Çiftçi

mucize_42_@hotmail.com

Bildiri Özeti:

Ülkelerin global ekonomi yarışında ayakta kalabilmesi, inovasyon ve endüstri alanındaki gelişmelere bağlıdır. Bu alanda gelişimin sağlanması, Fen, Matematik, Teknoloji ve Mühendislik disiplinleri arasındaki ilişkinin kurulması kritik önem taşımaktadır. Bu nedenle Fen, Matematik, Teknoloji ve Mühendislik alan disiplinleri arasındaki ilişkinin kurularak, eğitim ile üretim arasındaki köprünün oluşturulması, bilginin, ihtiyaç duyulan iş gücüne ve yeni tasarım ürün formuna aktarılması gerekmektedir. Bu bakımdan disiplinler arası ilişkiyi merkeze alan STEM eğitiminin, öğretim sürecinde etkin olarak kullanılması ve öğrencilerin disiplinlerarası ilişkiyi anlamaları sağlanmalıdır. Konuya ilişkin literatüre bakıldığında ise genellikle öğrencilerin, Fen ve Matematik alanlarına yönelik ilgi ve tutumları, akademik başarıları, meslek algıları, bilimsel süreç becerileri gibi değişkenler incelenmiştir. Ancak ortaokul öğrencilerinin, STEM disiplinleri arasındaki ilişkiyi anlamalarına yönelik herhangi bir çalışmanın olmadığı öne çıkmıştır. Bu nedenle yapılan bu çalışmada, geliştirilen STEM etkinliklerinin, ortaokul öğrencilerinin STEM disiplinleri arasındaki ilişkiyi fark etmelerine yönelik etkilerin belirlenmesi amaçlanmış ve durum çalışması türlerinden biri olan açıklayıcı durum çalışması yöntem olarak benimsenmiştir. Çalışma, 2016-2017 eğitim-öğretim bahar döneminde 7. Sınıfta öğrenim gören toplam 28 kız, 22 erkek toplam 56 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak Disiplinler Arası İlişki Cümle Tamamlama Testi (DAİCTT) kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise betimsel içerik analizi yapılmıştır. Elde edilen verilerin analizine göre; STEM yaklaşımına dayalı geliştirilen etkinliklerin uygulamasından sonra öğrencilerin Fen-Teknoloji-Mühendislik ve Matematik (STEM) disiplinleri arasındaki ilişkiyi fark ettikleri belirlenmiştir. STEM etkinliklerinin uygulanmasından sonra öğrencilerin; ışık ve ses, yansıma, elektrik, akım, direnç, volt, sürat, kuvvet ve hareket, yerçekim kuvveti, basınç, sürtünme kuvveti, elektrik devreleri, atom ve yapısı, sağlıklı yaşam, güneş sistemleri, gezegenler, sindirim sistemi, dolaşım sistemi, boşaltım sistemi, enerji kaynakları, güneş enerjisi sistemi, kinetik-potansiyel enerji, kütle ve ağırlık, madde ve ısı Fen ünite ve konularının diğer STEM disiplinleri ile ilişkilendirdikleri görülmüştür. Yapılan çalışma sonucunda; eğitim öğretim programlarında Fen ve Matematik derslerinin olduğu gibi, Mühendislik Eğitiminin temel alındığı bir ders getirilmesi, farklı branştaki öğretmenlerin işbirliği içerisinde bulunarak, STEM Etkinlikleri'nin geliştirilmesi ve bu etkinliklerin disiplinlerarası eğitim açısından öğrenciler üzerindeki etkililiğinin incelenmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler:STEM Eğitimi, Disiplinler Arası İlişki

Okul Öncesinde Mühendislik Eğitimi

Sinan ÇINAR

sinan.cinar@erdogan.edu.tr, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Amerika'nın çok sayıda okul öncesi kurumlarında mühendislik eğitimi verilmektedir ve bu okullarda araştırmalarda erken yaşlarda mühendislik müfredatları ile karşılaşan öğrencilerinin iler ki hayatlarında STEM ile ilgili meslekleri seçmede cinsiyete dayalı engellerin büyük oranda ortadan kalktığını ileri sürmektedir. (Metz, 2007, Steele 1997). Ülkemizde de özellikle son yıllarda “Küçük Mühendisler-Evin Küçük Mühendisleri” ve “Balarları projesi-kız mühendisler” gibi kamu politikaları yürütüldüğü düşünüldüğünde okul öncesi okullarda mühendislik eğitiminin ülkemiz açısından çok daha önemli olduğu görülmektedir. Mühendislik tasarımına dayalı sınıf ortamında öğrenciye kendi yaşamı veya çevresindeki bu sorunu keşfedebilme şansı verilir, sorunları çözmek ve kendi bağımsız yargılarını kullanmak için zengin fırsatlar ile karşı karşıya bırakılırsa 21. yy. becerileri olarak adlandırılan ve STEM eğitiminin de önem verdiği yaratıcılık, eleştirel düşünme, problem çözme gibi beceriler de geliştirilebilir. Diğer taraftan okul öncesi dönemde çocuklara bilim, teknoloji, matematik ve mühendislik becerilerini geliştirici faaliyetlerde bulunmanın küreselleşen dünyada ülkemizin de rekabetçi ülkeler yarışında sağlam bir yerde durabilmesi için önem arz etmektedir. Çocuklarda erken dönemde STEM becerilerini geliştirmek için zaman ve emek harcanması gerekmektedir. Oysaki okul öncesi öğretmenleri etkinliklerinde nadiren bilim öğretir

(Günşen, 2015) ve mühendislik fikirlerini keşfetmek için ortam hazırlar. Teknoloji kullanımı ise bilinçsiz ve vakit geçirmenin ötesine ne yazık ki geçmemektedir (NAEYC, 2012). Bu noktadan hareketle küçük yaşlarda çocukların STEM becerilerinin geliştirilmesinde program kadar öğretmenler de önemlidir. Okul öncesi dönemde çocukların STEM becerilerinin gelişmesinde okul öncesi öğretmenleri anahtar noktadır. Bu nedenle öğrenmede çevre kadar çocuk ve öğretmen arasındaki ilişki de önemlidir. Çocukların bilime olan ilgilerinin artmasında ve olumlu tutum geliştirmesinde, çocuklarda sağlam bilimsel temellerin oluşmasında öğretmenlerin kullandıkları öğretim yöntem ve teknikleri ve öğretmenin sergilediği tutum etkilidir (Okur Akçay, 2013; Ünal ve Akman,2006). Çocukların gelişimlerini desteklemek, onlara düşünme becerileri kazandırmak için öncelikle öğretmenlerin bilimsel ve analitik düşünme, problem çözme ve bunlarla ilişkili beceri ve yeteneklerinin gelişmiş olması gerekmektedir (Moran, 2002). Öğretmenin temel alan bilgisinin eksik olması çocuklarda kavram karmaşasına sebep olabilir (Kubat, 2016; Karamustafaoğlu ve Özmen, 2004). Bu nedenle öğretmenlerin bilimsel alan yetersizliği varsa, kendisini yeteri kadar donanımlı hissetmiyorsa hizmet içi eğitimlere katılması ya da planlama yapmadan önce ön hazırlık yapması doğru olacaktır (Kırıkkaya, 2009).

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi Eğitim, Mühendislik Eğitimi,

Okul Öncesi Öğretmenlerin Fen ve Matematik Eğitimine Mühendislik Eğitiminin Entegrasyonu Hakkındaki Düşünceleri

Sinan ÇINAR

sinan.cinar@erdogan.edu.tr, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Sinem GÜLDEMİR

sinem_guldemir15@erdogan.edu.tr

Bildiri Özeti:

Okul öncesinde fen alanındaki aktiviteler daha çok bitkiler, hayvanlar, hava ve su gibi doğal dünya konuları üzerine odaklanıldığı görülmektedir. Doğal dünya hakkında öğrenme önemli olmasına karşı çocukların ayrıca yaşadıkları çevreyi anlamaları için çocukların insan yapımı dünyayı-teknoloji ve mühendislik dünyası-hakkındaki bilgilerini geliştirmesi de gereklidir (Bers, 2008; Büyüктаşkapu, 2012). Çünkü günlük yaşamlarının hemen her noktasında çocuklar elini uzattıklarında otomatik olarak akan sensörlü musluklar, uzaktan kumandalı açılan televizyon veya garaj kapısı veya içeri girdiğinizde el çırptığınızda otomatik olarak yanan ışıklı odalar ile gibi teknolojik ve mühendislik dünyasıyla karşılaşmaktadır (Bers and Horn, 2010). Bu nedenle erken çocukluk yılları itibariyle fen ve matematik konularının teknoloji ve mühendislik konularıyla birlikte disiplinler arası bir anlayışla öğretilmesi oldukça önemlidir. Aslında okul öncesi çocukları sınıf içinde, oyun alanında, evde, markette vb. birçok yerde düzenli olarak mühendislik eğitimine fen ve matematik konularını entegre etmektedir. Örneğin okul öncesi çocukları; bloklardan köprüler, rampalar, evler inşa ederken bu entegrasyonu kullanmaktadırlar. Çocukların bu disiplinler arası bakış açısını desteklemek ve geliştirmek için okul öncesi öğretmenlerin süreç içerisinde disiplinler arası ilişkiye yönelik düşünceleri ve uygulayacakları yöntem-teknikler kritik öneme sahiptir. Bu önem doğrultusunda yapılan bu araştırmada; okul öncesi öğretmenlerin fen ve matematik konularının mühendislik eğitimine entegrasyonu hakkındaki düşünceleri ortaya çıkarılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda Rize ilinde rastgele seçilen 30 gönüllü okul öncesi öğretmenine yarı yapılandırılmış mülakat formu uygulanarak, öğretmenlerin fen ve matematik konularının mühendislik eğitimine entegrasyonu hakkındaki düşüncelerine yönelik veriler elde edilmiştir. Yöntem olarak nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan özel durum çalışması benimsenmiş ve formdan elde edilen verilerin betimsel içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda okul öncesi öğretmenlerin fen ve matematik konularının mühendislik eğitimine entegrasyonu hakkındaki düşüncelerine bakıldığında; okul öncesi öğretmenlerinde genel olarak disiplinler arası bakış açısının var olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda okul öncesi öğretmenlerinin fen ve matematik konularını mühendislik eğitimine entegre edilebilmesi hakkında olumlu düşünceye sahip oldukları saptanmıştır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, okul öncesi öğretmen yetiştirmede hizmet öncesi ve sonrası süreçte mühendislik eğitimine yer verilmesi, okul öncesi eğitimi alanında mühendislik eğitimi araştırılmalarının artırılması ve okul öncesi öğretmenlerinin ders ortamında kullanabilecekleri disiplinler arası ilişkiyi içeren ve mühendisliğin entegre edildiği öğretim materyallerinin geliştirilmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Mühendislik Eğitimi

Sınıf Öğretmeni Adaylarının FeTeMM (Fen Teknoloji Mühendislik Matematik) Eğitimine Bakış Açıları

Mustafa Çevik
mustafacevik@kmu.edu.tr, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Ali Yağcı
ayagci89@gmail.com, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı, sınıf öğretmenliği lisans programında öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının FeTeMM perspektiflerini tespit etmektir. Çalışmaya iki devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan 224 sınıf öğretmeni adayı katılmıştır. Yapılan bu çalışma, sınıf öğretmeni Adaylarının FeTeMM perspektiflerini derinlemesine öğrenilmesini amaçlayan nitel veri araçlarının kullanıldığı tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada seçkisiz olamayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi benimsenmiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen "FeTeMM Perspektif Tespit Anketi" kullanılmıştır. Aracın geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmış, uzman görüşleri doğrultusunda son şekli verilmiştir. Anket 11 sorudan meydana gelmiştir. Bunlardan 4'ü açık uçlu olup, 1 tanesi FeTeMM'in görselleştirilmesiyle ilgilidir. Görselleştirme çalışmasında katılımcılara ekstra bilgi verilmiş ve FeTeMM'i oluşturan disiplinleri birer diyagram olarak zihinlerinde canlandırmaları telkininde bulunulmuştur (Bybee, 2010). Geriye kalan 7 soru çoktan seçmelidir. Toplanan veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiş, yorumlanmış ve çıkarımlarda bulunulmuştur. Araştırmanın sonucuna göre, biri büyük ve diğeri küçük bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde sınıf öğretmenliği lisans öğrenim gören öğretmen adaylarının FeTeMM anlayışları karşılaştırıldığında beklenenin tersine küçük üniversitede öğrenim görmekte olan katılımcıların daha yüksek bir FeTeMM bilincine sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Genel olarak sınıf öğretmeni Adaylarının büyük çoğunluğu öğretmen olduklarında ders anlatımlarında fen ve sosyal odaklı olacaklarını söylemişlerdir. Ayrıca katılımcıların büyük çoğunluğunun yapılandırmacı yaklaşıma dayanan öğrenci merkezli eğitim anlayışına sahip olduğu tespit edilmiştir. Yine katılımcıların büyük çoğunluğu (% 62.5) FeTeMM yaklaşımını bildiklerini ancak herhangi bir uygulamada yer almadıklarını, geri kalan katılımcılar ise (% 37.5) FeTeMM ile ilgili bilgi ve tecrübe sahibi olduklarını söylemişlerdir. FeTeMM eğitiminin sınıf öğretmenliği alanı için çok önemli olduğunu belirten katılımcılar, kendilerinin teoride ve uygulamada kısmen yeterli olduklarını düşünmektedirler. FeTeMM'i görselleştirmeleri istenen katılımcıların büyük çoğunluğu FeTeMM'i oluşturan 4 disiplinin birbirleriyle sıkı bir ilişki içerisinde olduğunu temsil eden diyagramlarla zihinlerindeki anlayışı ortaya koymuşlardır.

Anahtar Kelimeler: FeTeMM bakış açısı, FeTeMM Eğitimi, FeTeMM görselleştirmesi, Sınıf öğretmeni adayları

Okul Öncesi ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının FeTeMM Eğitimi Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi

Merve ŞAHİN

mervesahin@comu.edu.tr, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Güney HACIÖMEROĞLU

guneyh@gmail.com, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Fen, teknoloji, mühendislik ve matematik kelimelerinin baş harflerinin kısaltılmasıyla oluşturulan FeTeMM bir terim olarak son yıllarda sıklıkla kullanılmaktadır. FeTeMM eğitimi fen, teknoloji, mühendislik ve matematik disiplinleri arasında bağ kurularak dört disiplini içerebileceği gibi iki disiplini kapsayan bir öğretim olarak da yapılabilir. FeTeMM eğitimi ise okul öncesinden başlayarak yüksek öğretimi de içine alan bir yaklaşım olarak ele alınmaktadır. Entegre FeTeMM öğretimini uygulamak açısından okul öncesi ve sınıf öğretmeni adaylarının en uygun hedef kitlelerden birisi olduğu söylenebilir. Gelecekte bir öğretmen olarak, bu adaylar fen bilgisi, matematik, okuma-yazma öğretimi gibi farklı disiplinleri öğretme ve ilişkilendirme görevini üstlenmektedir. Bu sebeple, FeTeMM eğitimi düşünüldüğünde okul öncesi ve sınıf öğretmeni adaylarının bu süreçte en etkili rolleri üstlendikleri söylenebilir. Öğretmen yetiştirme programlarında, bu adaylar fen, matematik, okuma-yazma öğretimine ilişkin aldıkları farklı derslerle etkili öğretim yöntemleri ve yaklaşımlarıyla beraber öğretmeyi öğrenmektedir. Buna ek olarak, öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında okul uygulama çalışmalarını öğrencilerle birebir çalışma fırsatı bularak farklı disiplinlere ilişkin etkili öğretim uygulamalarını yapma fırsatını bulmaktadır. Branş öğretmen adaylarından farklı olarak, disiplinler arası uygulamaları sıklıkla kullanan okul öncesi ve sınıf öğretmeni adaylarının son yıllarda ülkemizde de yayınlamaya başlayan FeTeMM eğitimi konusuna ilişkin görüşlerinin incelenmesinin önemli olduğu görülmektedir. Özellikle, öğretim derslerini tamamlamış ve öğretmenlik uygulaması sürecine devam eden okul öncesi ve sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerinin incelenmesi gelecekte yapacakları uygulamalar açısından önem taşımaktadır. Bu sebeple, bu nitel araştırma okul öncesi ve sınıf öğretmeni adaylarının FeTeMM eğitimi hakkındaki görüşlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma marmara bölgesinde yer alan bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesi temel eğitim bölümü okul öncesi öğretmenliği ve sınıf eğitimi programları son sınıfında öğrenim gören 40 öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden açık uçlu soru tekniği kullanılmıştır. Gönüllülük esasına göre katılımcılara üç açık uçlu soru yazılı olarak cevaplamaları için yöneltilmiştir. Yöneltilen sorularla adayların entegre FeTeMM öğretimine ilişkin görüşlerinin derinlemesine incelenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular, adayların entegre FeTeMM öğretimi hususunda olumlu görüşlerinin olduğu görülürken, bazı adayların disiplinler arası uygulamalar açısından olumsuz görüşlerinin olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitimi, Sınıf Eğitimi, Öğretmen Adayı, FeTeMM Eğitimi.

Scientific and Perceptions of Teacher Candidates for Scientists

Merve POLAT
polat.merve@gmail.com, Celal Bayar University
Merve SİREK
sirek.merve@gmail.com, Celal Bayar University
Benay YALÇIN
benay.1993@gmail.com, Celal Bayar University

Abstract:

Scientific literate individuals are individuals who, while interacting with their environment in general, are aware of scientific concepts, are able to use the principles of science, and have knowledge about scientists. Educating scientifically literate individuals is one of the aims of science education. To know the perceptions of prospective teachers who will educate future scientific literate individuals about knowledge, science, and scientists and to try to overcome their existing misconceptions should be among the targets of teacher training institutions.

The purpose of this research is to determine the effect of the "Scientific Research Methods" on the perceptions of the Science Teacher candidates towards science and scientists. The research was carried out with a total of 64 pre-service teachers (48 girls and 16 boys) studying at Manisa Celal Bayar University Faculty of Education, Science Education Teacher Training Department in 2016-2017 academic year. Poor experimental pattern (single group pre test - post test pattern) was used in the study. "Scientific Thought Research Questionnaire" was used to determine the perceptions of science teachers and candidates for scientists. The 25 statements included in the questionnaire were classified as 5-point Likert type and evaluated from "totally agree" to "completely disagree". In the analysis of the data, SPSS package program was used. In addition, whether there is a significant difference between the independent variables was tested by t-test and one way ANOVA. As a result, it has been observed that science teachers' perceptions of scientists and scientists are not at the expected level.

Keywords: Scientific, Scientist, Science teacher candidate

7. Sınıf Öğrencilerinin STEM Temelli Etkinlikler Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi: Işık ve Ses Ünitesi Örneği

Yılmaz Yurdakul
yilmazyurdakul@gmail.com, MEB
Dilek Karışan
dilekkarisan@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bilim ve teknoloji alanında gerçekleşen ilerlemeler, yeni keşifler ve icatlar artık bilimsel ilerlemenin yanı sıra ülkelerin ekonomilerini de doğrudan etkilemeye başlamıştır. Endüstri 4.0 devriminden sonra ivmelenen üretim kapasitesi, sanayi kuruluşlarını zamanla yeni fikirlere ve buluşlara daha çok ihtiyaç duyar hale getirmiştir. Bu sebepten ötürü yeni fikirler, icatlar dolayısı ile bilim ve teknoloji alanında gerçekleşen ilerlemeler, ekonomik anlamda da büyük ölçüde değer kazanmıştır. Bilim ve teknoloji alanında üretken olmak, bilimsel anlamda gerekli olduğu gibi ekonomik alanda da gerekli hale gelmiştir.

Yeni fikir üretme ihtiyacını karşılayabilen, bilim ve teknoloji alanında yaşanan ilerlemeleri takip edebilen bireylere duyulan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. Bu ihtiyacın karşılanabilmesi için amaca yönelik düzenlenen, güncellenen yeni eğitim-öğretim yöntemleri geliştirilmektedir.

Bu çalışmanın amacı, geliştirilen mikrodenetleyici temelli STEM etkinlikleri hakkındaki öğrenci görüşlerini incelemektir. Geliştirilen etkinlikler disiplinler arası etkileşimi arttıracak ve STEM alanlarının entegre bir şekilde öğretilmesine olanak tanıyacak şekilde tasarlanmıştır. Öğrencilerin bilgisayar programlama, robotik çalışmalar yapma ve elektronik devreler tasarlama gibi alanlarda çalışarak etkinliklere daha çok ilgi göstermeleri de hedeflenmiştir

Çalışma nitel bir durum tespit çalışması olup, Aydın ili, Söke ilçesinde öğrenim görmekte olan 14 (14 erkek, 6 kız) adet yedinci sınıf öğrencisinin gönüllü katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Uygulama boyunca katılımcılarla üç farklı STEM etkinliği yaptırılmıştır. Bu etkinlikler enerji dönüşümleri, kırılma kanunları, mercekler, görme olayı konularını içeren ışık etkinliği, enerji dönüşümleri, sesin yayılması, işitme olayı, frekans konularını içeren kulak etkinliği, seri – paralel bağlama, ışığın yansımaları, diziler seriler, soğurulma konularını içeren görebilen araba etkinlikleri yapılmıştır.

Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen ve uzman görüşü alındıktan sonra son şeklini alan 20 soruluk görüşme formu kullanılmıştır. Etkinlik uygulandıktan sonra etkinliği uygulayan öğrenciler ile mülakat yapılmış, mülakatlar ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Çalışma verileri iki ayrı araştırmacı tarafından bağımsız olarak kodlanmış, fikir birliği ve ayrılığı olan kısımlar tartışılmıştır. Verilerin analizi nitel analiz yöntemlerinden betimsel analiz yoluyla yapılmıştır. Etkinliklerden sonra, sorulara verilen yanıtlara ilişkin yüzde frekans değerleri incelenmiştir.

Çalışma sonucunda öğrenciler mikrodenetleyici destekli fen deneylerinin ilgi çekici bulduklarını, bu tür etkinliklerde daha çok yer almak istediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca bu etkinliklerin işbirlikli öğrenme sağladığı, konuyu daha iyi kavramalarına yardımcı olduğu bu sebeple bu tür etkinlikleri derslerinde daha fazla istediklerini ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler:STEM, Mikrodenetleyiciler, ışık, ses

Fen Bilgisi ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının STEM Farkındalıkları ve STEM Öğretim Yönelimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Dilek Karışan
dilekkarisan@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi
Yılmaz Yurdakul
yilmazyurdakul@gmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Yeni ve daha önceden keşfedilmemiş bilgileri öğrenme çabaları, insanların yaşamında her zaman var olmuştur. Günümüzde insanlardan üretici, keşfedici olması beklenmektedir. İnsanlardan istenen bu davranışları yerine getirebilmeleri için düşünen, sorgulayan, tasarlayan ve yaratıcı olmalarına sürekli teşvik eden programların hayata geçirilmesi gerekmektedir. Sahip olduğumuz eğitim sistemi de bu programlar ile ilişkilendirilmelidir. 21. Yüzyıldaki gelişimlerle beraber öğrencileri hayata hazırlayan programlar yerine onlar için iş yaşamının gerekliliklerini merkeze olan bir eğitim sistemi geliştirilmeye çalışılmaktadır. STEM, bu ihtiyaçların karşılanabilmesi için ortaya koyulan güncel bir öğretim yaklaşımıdır. Bu yaklaşımın sağlıklı bir şekilde uygulanabilmesi için sacayağını oluşturan en önemli bileşenlerden biri öğretmenlerdir. Öğretmenlerin STEM yaklaşımının farkında olmaları, nasıl uygulamaya geçirecekleri konusunda deneyim kazanmaları önemlidir. Bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarının STEM farkındalıklarını ve STEM öğretim yönelimlerini belirlemek ve bu iki değişken arasında ilişki olup olmadığını incelemektir. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılı güz döneminde Ege bölgesinde bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği ve fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim görmekte olan 399 (265 kadın, 133 erkek) öğrencinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Buyruk ve Korkmaz (2016) tarafından geliştirilen FeTeMM farkındalık ölçeği ve Linn Williams (2015) tarafından geliştirilen Hacıömeroğlu ve Bulut (2016) tarafından Türkçeye uyarlanan STEM öğretim yönelim ölçeği veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Veriler PASW 22. İstatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda verilerin normal dağıldığı tespit edilmiş olup parametrik testler ile analize devam edilmiştir. Bağımsız örneklem için yapılan t testi sonuçları sınıf öğretmen adayları ve fen bilgisi öğretmen adaylarının STEM farkındalıklarının öğrenim gördükleri bölüme göre değişmediği, ancak STEM öğretim yönelimlerinin sınıf öğretmen adayları lehine farklılık olduğunu göstermiştir. İki değişken arasındaki ilişki pearson korelasyon analizi ile incelenmiş olup iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler:STEM, Farkındalık, Öğretim Yönelimi, Öğretmen adayları

Fen ve Matematik Derslerinin Kazanımlarına Göre Planlanmış STEM Etkinliklerinin Lise Öğrencilerinin STEM'e Yönelik Tutumlarına Etkisi

Mehmet Emin KORKUSUZ

korkusuz@balikesir.edu.tr, Balıkesir Üniversitesi

Nihal ARI KORKUSUZ

nihalkorkusuz@hotmail.com, Balıkesir Şehit Prof. Dr. İlhan Varank Bilim ve Sanat Merkezi

Hüseyin GÜNEŞ

huseyingunes@gmail.com, Balıkesir Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Sanayide gerçekleşen devrimler, bilişim alanında alışkanlıkları kökten değiştiren yenilikler, hayatlarımızı kolaylaştırırken çeşitli uyum problemlerini de beraberinde getirmektedir. Özellikle öngörülemez bir geleceğe hazırlanmamız gereken yeni nesil için eğitim sisteminin de kendini yenileyerek ihtiyaçlara çözüm üreten bir yapıya sahip olması beklenmektedir. Bu arayışın sonuçlarından biri olarak nispeten eski bir kavram olan STEM oldukça güçlü olarak yeniden gündeme gelmektedir. Hem dünyada hem de ülkemizde STEM yaklaşımı müfredata ve müfredat dışı etkinliklere girmekte ve 21. yüzyılda öğrencilerin sahip olması istenen becerileri kazandırmada etkili bir yöntem olarak görülmektedir. STEM; Science-Fen, Technology-Teknoloji, Engineering-Mühendislik ve Mathematics-Matematik alanlarının baş harflerinden oluşmakta ve bu alanların birbirine entegre edilmesi anlamına gelmektedir. Yaklaşımında disiplinler arası yaklaşım ile gündelik hayatta görülen bir problemi tanımlamak ve çözmek amaçlanmaktadır. Aynı zamanda öğrencilerin, bilimden zevk almaları, eğlenerek öğrenmeleri, bilişsel olduğu kadar duyuşsal alanda gelişmeleri, teknolojik farkındalıklarının üretkenlik anlamında artırılması, yaparak yaşayarak öğrenme yoluyla bilimsel merak sahibi olmaları, bilimsel araştırmalara karşı ilgili bilimsel süreç becerileri ile yaratıcılıklarını geliştirmeleri hedeflenmektedir.

Bu çalışmada, STEM hedeflerine ulaşabilmek amacıyla tasarlanmış TÜBİTAK 4004 Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları çağrısı kapsamında desteklenen Robotlarla Bilim Yolculuğu projesinde öğrencilerin STEM'e yönelik tutumları incelenmiştir. Projede iki hafta boyunca; kompütasyonel ve algoritmik düşünme ile problem çözme becerileri, üç boyutlu düşünme, disiplinler arası ilişki kurma becerilerinin geliştirilmesi, gözlem yapma, ölçme, deney yapma, verileri yorumlama, değişkenleri değiştirme ve kontrol etme gibi bilimsel süreç becerilerinin fizik konuları ve robotik etkinliklerle ilişkilendirilmesine yönelik etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Projenin ilk haftasında robotik sistemler, robotik bileşenler ve görevleri, günlük hayatta kullanım alanları, robotik tasarım, sensörler ve çalışma prensipleri, işlemci ve işleyişi, motorlar ve çalışma prensipleri, robotik sistemin programlanması, robotik hareket planlama, kontrol-programlama-mekanik tasarımın robotik sisteme entegre edilmesi konularında eğitimler verilmiştir. İkinci hafta ise fizik, kimya ve matematik alanlarında robotik sistemleri kullanarak deneyler ve gözlemler yapmalarına olanak sağlayan etkinlikler gerçekleştirilmiştir.

Projeye katılan öğrencilerin tutumlarını belirlemek amacıyla dört alt boyuttan oluşan 'STEM'e Karşı Tutum Anketi' kullanılmıştır. 7'li anlam ölçeği tipinde olan ölçek 1998 yılında Knezek & Christensen tarafından uyarlanmıştır. Türkçe uyarlaması ise Gülhan ve Şahin (2016) tarafından yapılmıştır. Test, fen-teknoloji-mühendislik-matematik-kariyer alt boyutlarından oluşmaktadır. Testte alt boyutların her biri için 5 sıfat ve bunların zıt anlamlısı olan sıfatlar yer almaktadır. İki zıt kutup arasında 7 adet seçenek bulunmaktadır. Düşük değer olumlu tutumu gösterdiği ölçekte öğrencilerin bir cetvelin derecelendirmesi gibi kendilerine yakın olan seçeneği işaretlemeleri istenmektedir. Robotlarla bilim yolculuğu projesi başlamadan bir hafta önce yapılan ön testin ortalaması 39.3, projenin son günü yapılan son test ortalaması ise 33.7 olarak gerçekleşmiştir. Çalışma sonucu 2 hafta süren projenin öğrencilerin STEM'e yönelik tutumlarında olumlu bir değişim olduğunu göstermektedir. Bu durum proje boyunca uygulanan farklı ölçekler, görüşme ve gözlemler tarafından da desteklenmektedir.

Anahtar Kelimeler:STEM, robotik eğitimi, 21. yy becerileri

Probleme Dayalı Fetemm Uygulamalarının Akademik Başarıya Etkisi

Ayşegül Ergün
ergunaysegul@gmail.com, Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Muhammed Doğukan Balçın
dogukanbalcin@gmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Dünyada eğitim alanında yapılan bütün değişimlerin amacı, üst düzey becerilere sahip bireyler yetiştirmektir. Bu beceriler yirmi birinci yüzyıl becerileri olarak adlandırılmakta olup yaratıcılık, inovasyon, eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim, işbirliği, medya okuryazarlığı, bilgi ve teknoloji okuryazarlığı olarak belirtilmektedir. Yirmi birinci yüzyıl becerilerinin kazandırılması amacı ile eğitim alanında yapılan reformlardan biri de ABD’de başlayan ve gelişerek devam eden FeTeMM eğitimidir. FeTeMM eğitimi ile disiplinler arasında ilişki kurularak, öğrenmenin bütüncül bir yaklaşımla gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Genel olarak FeTeMM eğitiminde, gerçek yaşam problemi ile içerik arasında ilişki kurularak fen, matematik, teknoloji ve mühendislik disiplinleri kaynaştırılmaya çalışılır. Anaokulundan üniversiteye kadar FeTeMM eğitimi, bireylerin yaşamla alakalı disiplinler arası bilgi ve becerilerini geliştirir, aynı zamanda öğrencileri bilgiye dayalı bir ekonomi için hazırlar. Probleme dayalı öğrenme, öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini geliştirebilecek, disiplinler arası FeTeMM uygulamalarını destekleyebilecek bir öğretim pedagojisidir. Probleme dayalı öğrenme stratejilerinin, öğrencilerin FeTeMM’e yönelik tutumlarının olumlu yönde geliştirilmesinde ve gelecekteki kariyer seçeneklerini keşfetmelerinde yardımcı olduğu belirtilmektedir. Probleme dayalı öğrenme yaklaşımı FeTeMM’i oluşturan disiplinlerin, öğrenme ortamlarında bütünleşik olarak sunulmasını kolaylaştırır, öğrencilerin problem çözme becerilerini ve bilgi entegrasyonunu geliştirmesine yardımcı olur. Bahsedilen nedenlerle, bu çalışmada probleme dayalı FeTeMM uygulamalarının, öğrencilerin akademik başarılarına olan etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla altıncı sınıf fen bilimleri dersi öğretim programı incelenerek, “kuvvet ve hareket” ünitesi temel alınmıştır. Ünitenin amaçları göz önünde bulundurularak probleme dayalı öğrenme senaryosu hazırlanmıştır. Öğrencilerin senaryoda yer alan problemlerin çözümüne ulaştıklarında, hava direncinin varlığını ve ne olduğunu keşfetmeleri; hava direncinden yararlanarak yapılan araçların farkına varmaları hedeflenmiştir. Hava direncinden yararlanarak yapılan araçlardan birisi olan paraşütün çalışma prensibini ve hava direnci ile paraşütün yapımında kullanılan malzemelerin özellikleri arasındaki ilişkileri mühendislik tasarım süreci içerisinde keşfetmeleri amaçlanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından Türkçe ’ye uyarlanan akademik başarı testi kullanılmıştır. Test, probleme dayalı FeTeMM uygulamalarının öncesinde ön test olarak, dört hafta süren uygulamaların ardından son test olarak uygulanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye’nin Doğu Anadolu bölgesinde yer alan bir ilçedeki, devlet ortaokulunun altıncı sınıfında öğrenim görmekte olan 19 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada zayıf deneysel desenlerden tek grup ön test - son test modeli kullanılmıştır. Verilerin analizi sonucunda probleme dayalı FeTeMM uygulamalarının, öğrencilerin hava direnci ve paraşüt tasarımı konusundaki akademik başarılarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada öğrencilerin akademik başarı testinden aldıkları puanlar cinsiyetlerine bağlı olarak değerlendirilmiş, kız ve erkek öğrencilerin başarıları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Probleme dayalı öğrenme, FeTeMM, mühendislik tasarım süreci, fen bilimleri eğitimi

Anahtar Kelimeler: Probleme dayalı öğrenme, FeTeMM, mühendislik tasarım süreci, fen bilimleri eğitimi

Fen Bilimleri Öğretmen Adaylarının Biyoçeşitlilik Okuryazarlıklarının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Mustafa KIŞOĞLU
mkisoglu@hotmail.com, Aksaray Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Biyolojik çeşitliliğin azalması, bugün karşı karşıya olduğumuz ve yeryüzündeki canlı hayatını tehdit eden çevre problemlerinden bir tanesidir. Biyolojik çeşitliliğin azalmasına neden olan en önemli faktör ise insan faaliyetleridir. Özellikle sanayi devrimiyle birlikte şehirlerde artan nüfus yoğunluğunun barınma ve tüketim ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla doğal çevrenin bilinçsiz ve gelişigüzel kullanılması biyolojik çeşitliliğin azalmasına yol açan insan faaliyetlerinin başında gelmektedir. Doğal çevrenin dengesini bozan bilinçsiz insan faaliyetleri pek çok canlının yaşam ortamını kaybetmesine neden olmuştur. Bu durum ekosistemin canlı unsurlarının oluşturduğu biyolojik çeşitliliği olumsuz yönde etkilemiş ve çevrenin sürdürülebilirliğini tehlikeye atmıştır. Durumun ciddiyetinin anlaşılmasıyla birlikte biyolojik çeşitliliğin azalması konusu uluslar arası toplumun dikkatini çekmeye başlamış ve 1992 yılında Türkiye'nin de aralarında bulunduğu pek çok ülke Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesini imzalayarak biyolojik çeşitliliğin korunmasına yönelik yapacakları hakkında güvence vermişlerdir. Biyolojik çeşitliliğin azalması bütün insanları etkileyen ortak bir sorundur. Bu sorunun önlenmesi ise ancak bütün insanların katılımıyla sağlanabilir. Biyolojik çeşitliliğin önemi ve korunmasıyla ilgili toplumu bilinçlendirmenin en etkili yolu eğitimidir. Bu anlamda eğitimin en önemli ögesi olan öğretmenlerin sorumluluğu büyüktür. Bu nedenle geleceğin öğretmenleri olan öğretmen adayları biyolojik çeşitliliğin önemi ve korunmasıyla ilgili bilgi sahibi olan bilinçli bireyler olarak yetiştirilmelidir. İçeriğinde çevre sorunlarıyla ilgili konuların yer aldığı derslerden bir tanesi de fen bilimleri dersidir. Dolayısıyla ileride öğrencilerine çevre ve çevre sorunlarıyla ilgili konuları öğretecek olan fen bilimleri öğretmen adaylarının biyolojik çeşitlilikle ilgili bilgi, tutum ve bilinç düzeylerinin belirlenmesi oldukça önemlidir. Yapılacak olan bu çalışma, fen bilimleri öğretmen Adaylarının biyoçeşitlilik okuryazarlıklarını farklı değişkenlere göre incelenmeyi amaçlamaktadır. Betimsel tarzda bir araştırma olan çalışmada tarama yöntemi kullanılacaktır. Araştırmanın çalışma grubunu ülkemizin İç Anadolu Bölgesinde bulunan bir devlet üniversitesinin Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği Anabilim Dalının 1., 2., 3. ve 4. sınıfında öğrenim gören öğretmen adayları oluşturacaktır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Gürbüz, Derman ve Çakmak (2013) tarafından geliştirilen "Biyoçeşitlilik Okuryazarlığı Ölçeği" kullanılacaktır. Üçlü likert tipte (katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum) hazırlanan ölçek 25 madde ve 3 alt boyuttan (faktör) oluşmaktadır. Ölçeğin biyoçeşitlilik tehdit unsurları alt boyutunda 11, biyoçeşitlilik kavramı alt boyutunda 8 ve biyoçeşitlilik önemi alt boyutunda ise 6 madde yer almaktadır. Ölçeğin geliştirilmesi aşamasında yapılan güvenirlik analizleri neticesinde genel Cronbach Alpha katsayısının 0.856 olduğu bildirilmiştir. Çalışmada fen bilimleri öğretmen Adaylarının biyoçeşitlilik okuryazarlığı ölçeğinden almış oldukları puanların hesaplanarak, öğretmen Adaylarının ölçek puanları arasında cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine, yaşadıkları yerleşim birimlerine, canlılarla ilgili belgeselleri takip etmelerine ve doğa eğitimi projelerine katılımlarına göre farklılık olup olmadığının incelenmesi planlanmaktadır. Ayrıca çalışmada elde edilen bulgular ışığında çeşitli önerilere de yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Biyoçeşitlilik okuryazarlığı, çevre, fen bilimleri öğretmen adayı

Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Yapılandırmacı Öğrenme Ortamı Oluşturma Tercihleri

Tuğba Nur Elverişli
tuubanuryildirim@gmail.com, MEB
Pinar Seda Cetin
pnrsarier@gmail.com, Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Aybuke Pabuccu
apabuccu@gmail.com, Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Fen Bilgisi dersi öğretim programının vizyonun nitelikli bilim okuryazarı bireyler yetiştirmek olduğu düşünüldüğünde öğrencilerin yapılandırmacı öğretim ortamlarında bulunmalarının son derece önemli olduğu görülmektedir. Yapılan birçok araştırma, fen bilimleri (fizik, kimya, biyoloji) öğretmenlerinin alanları hakkında sahip oldukları anlayış ve inançların, onların eğitim uygulamaları üzerine büyük bir etkisi olduğunu göstermektedir (Lederman, 1999). Bu anlamda öğretmen adaylarının gelecekte öğretmen olarak bulunacakları sınıflarda yapılandırmacı öğrenme ortamları oluşturmaya eğilimli olmaları onların sınıf içerisindeki uygulamalarını etkileyecektir. Bu çalışmanın amacı fen bilgisi öğretmen adaylarının yapılandırmacı öğrenme ortamı oluşturma tercihlerinin onların öğrenme stilleri, sınıf seviyeleri ve cinsiyetleri gibi bazı değişkenlerden nasıl etkilendiğini incelemektir. Bu amaçla araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya 1.sınıf düzeyinden 50; 2.sınıf düzeyinden 27; 3.sınıf düzeyinden 58 kişi olmak üzere toplam 135 öğretmen adayı katılmıştır. Öğretmen Adaylarının gelecekte yapılandırmacı öğrenme ortamı oluşturmaya yönelik tercihlerini belirlemek için Taylor, Fraser ve Fisher (1997) hazırlanan ve Aydın, Boz, Sungur ve Çetin (2012) tarafından Türkçe 'ye uyarlanan Yapılandırmacı Öğrenme Ortamı Ölçeği(YÖÖÖ), öğrenme stillerini belirlemek için ise Uzuntiryaki, Bilgin, ve Geban (2003) tarafından Türkçe' ye uyarlanan Grasha Öğrenme Stilleri Ölçeği uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre 1., 2., ve 3. sınıf öğrencilerinin YÖÖÖ' den aldıkları puan ortalamaları birbirine çok yakındır. Bu ölçeğe ait her bir alt boyut ile ilgili ortalamalar incelendiğinde en düşük ortalamaların bilim ile ilgili öğrenmek(X=21) alt boyutuna ait olduğu, en yüksek ortalamaların ise dünya ile ilgili öğrenmek (X=28) alt boyutuna ait olduğu gözlenmektedir. Ayrıca, kız öğrencilerin YÖÖÖ' den aldıkları puan ortalamalarının erkek öğrencilerden yüksek olduğu bulunmuştur. Öğrenme stillerine bakıldığında öğretmen Adaylarının baskın öğrenme stillerinin şu şekilde bir dağılım gösterdiği görülmüştür: %32 bağımlı; %27 katılımcı; %17 yarışmacı; %12 bağımsız; %10,5 işbirlikli %1,5 kaçınan (çekingen). Kaçınan ve işbirlikli öğrenme stillerine sahip katılımcıların YÖÖÖ' den aldıkları puan ortalamalarının en yüksek olduğu görülmüştür. Bu araştırmanın sonuçlarının öğretmen Adaylarının ileriki mesleki yaşamlarında sınıf içerisinde oluşturacakları öğrenme ortamı tercihlerinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Not: Bu çalışma Abant İzzet Baysal Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi Tarafından Desteklenen BAP – 2014.02.04.689 nolu proje kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yapılandırmacılık, Öğrenme Stilleri, Öğretmen Adayları

Öğretmen Adaylarının Ürettiği STEM Ürünlerinin İncelenmesi

Hilal Aktamış
hilalaktamis@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi
Ekin Dalgıç
ekin.dalgic@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi
Zeren Gacar
zerengacar93@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Günümüzde teknoloji ve bilgi dünyasının gelişmesi ile nesiller bir önceki nesile göre bilgiye çok daha kısa sürede ve kolay şekilde ulaşmakta, bu sayede de hayat beklentileri eski nesillere göre farklılaşmaktadır. Bu sebeple yeni nesil öğrencilere yetebilecek öğretim yaklaşımları ile hayata daha iyi hazırlanmaları sağlanmaya çalışılmaktadır. Amaç öğrencileri hayata hazırlama olduğu için bu amacı gerçekleştirmede en önemli disiplin, temel yaşam bilimlerinden olan Fen Bilimleri ve Matematiktir. Fen Bilimleri ve Matematiğin, öğrencilere bilimsel bilgiye ulaşma yollarını öğretmek problem çözme becerisi kazandırması önemlidir. Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematiği birlikte kullandıran STEM yaklaşımı ile öğrencilerin yaratıcılıkları, problem çözme becerileri ve sosyal becerileri gelişebilir. STEM eğitimi öğrencilere yaşantı sağlar yapısı gereği, barındırdığı disiplinler arası düşünme becerisi yaşama dair çözümler geliştirmelerine yardımcı olacaktır. Öğrencilerin ve her alanda çalışan ve araştıran bireylerin günümüzde karşılaştıkları problemleri disiplinler arası bir yaklaşımla çözmeye çalışması önemlidir. Bu bağlamda araştırmada, STEM etkinliklerinde ve eğitimlerinde öğretmen adaylarının gruplarının homojen ve heterojen olmasının, grupların ortaya koyduğu ürünlerde bir farklılık ortaya çıkarma durumunun incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın modeli deneysel araştırmadır. Araştırmada amaçsal örnekleme yöntemlerinde ölçüt örnekleme yöntemine göre çalışma grubu seçilmiştir. Burada ölçüt fen ve matematik alanlarından öğretmen adaylarının yer aldığı sınıfın seçilmesidir. Buna göre bir Üniversitenin Eğitim Fakültesi'nde 2017-2018 eğitim öğretim yılında eğitim alan formasyon öğretmen adayları içinden Matematik, Kimya, Mühendislik ve Fizik bölümlerinden mezun formasyon öğrencilerinden oluşan hazır bir sınıf çalışma grubu olarak seçilmiştir. Çalışma grubunda yer alan öğretmen adaylarına proje tabanlı öğrenme yöntemine göre Enerji Kaynakları konu başlığı altında gerçek yaşam problemlerinden iki farklı problem durumu verilmiştir. Problem durumları verilmeden önce öğretmen adayları homojen olarak, her öğretmen adayı kendi branşındaki öğretmen adayları ile grup yapılmıştır. Buna göre 2 matematik, 2 kimya, 1 fizik ve 1 mühendislik grubu olmak üzere 6 homojen grup oluşturulmuştur. İlk problem durumu Güneş enerjisi temalı olarak verilmiştir. İkinci problem durumu ise heterojen olarak oluşturulan 6 gruba verilmiştir. Bu gruplar heterojen olarak oluşturulurken her grupta her branştan en az bir öğretmen adayı olmasına dikkat edilmiştir. İkinci problem durumu ise rüzgar enerjisi temalı olarak verilmiştir. İlk gruplar ve ikinci gruplar tarafından ortaya konan ürünler Çorlu ve Çallı (2017) tarafından geliştirilen Sosyal ürün rubriği ile değerlendirilmiştir. Heterojen grubun homojen gruba göre daha verimli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarına yönelik yapılan STEM etkinlikleri ve eğitimlerinde farklı branşlardaki öğretmen adaylarının bir arada olması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler:STEM, Öğretmen adayları, fen eğitimi,

Sıvı Basıncı Konusunda Yapılan STEM Etkinliklerinin Öğrencilerin Fen Öğrenmeye Yönelik Motivasyonlarına Etkisi

Hülya Deveci
hulyaadeveci@gmail.com, MEB
Doç. Dr. Hilal Aktamış
hilalaktamis@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi
Doç. Dr. Hatice Özenoğlu
htcozenoglu@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi

Bildiri Özeti:

STEM etkinlikleri içeren ders planları, öğrencilere verilen bilgiler akabinde öğrenciyi her aşamada aktivite içine dâhil etmektedir. Böylece öğrencilerin kişisel deneyimler edinerek yeni bilginin daha kalıcı olarak öğrenmesi sağlanır. STEM etkinlikleri kullanılarak gerçekleştirilen öğretim, öğrencilerin sınıf etkinliklerinde daha çok çaba ve azim göstermelerini sağlamaktadır. STEM etkinliklerinin öğrencilerde meydana getirdiği çaba ve azim öğrenmeyi ve başarıyı etkileyen önemli faktörlerden biri olan motivasyonla da ilişkilidir. Motivasyon bilginin yeniden inşa edilmesinde önemli bir etkidir. Öğrenciler fenle ilgili öğrendikleri kavramların ve yapılan STEM etkinliklerinin kendileri için önemli ve anlamlı olmasına dikkat ederler. Anlamlı buldukları ve kabul ettikleri STEM etkinliklerinde daha aktif olmak için istekli davranırlar. Fen bilimleri dersinin Kuvvet ve Hareket ünitesinde yer alan konulardan birisi olan Sıvı Basıncı konusu öğrenciler için soyut ve kavranılması zor bir konudur. Öğrencilerde konunun kavramlarıyla ilgili yanlışlıklarda mevcuttur. Bu sebeple öğrenciler bu konuya karşı olumsuz tutum ve davranış göstererek gerekli motivasyon sağlanamadığından fen dersinde başarıya ulaşamamaktadır. STEM etkinlikleriyle hazırlanan ders planlarının, öğrencilerin fen öğrenmeye yönelik motivasyonlarını pozitif yönde değiştirdiği düşünülmektedir. Bu bağlamda çalışmada, ortaokul öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı 7. Sınıfta yer alan 'Sıvı Basıncı' konusuna yönelik STEM etkinliklerinin öğrencilerin Fen öğrenmeye yönelik motivasyonlarına etkisinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma deneysel model ile yürütülmüştür. Çalışmada öğrencilerin fen öğrenmeye yönelik motivasyonlarını ölçmek amacıyla Dede ve Yaman tarafından 2008 yılında geliştirilen 'Fen Öğrenmeye Yönelik Motivasyon Ölçeği' kullanılmıştır. Beşli likert tipi olan ölçek 23 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin güvenilirlik çalışması için 2017-2018 Eğitim Öğretim yılında Ege Bölgesi'nde yer alan bir ortaokulun 7. Sınıfında öğrenim gören toplam 102 öğrenciye uygulanmıştır. Güvenirlik çalışması sonucunda 4 madde ölçekten çıkarılarak ölçek uygun hale getirilmiştir. Yapılacak olan çalışmada bir deney ve bir kontrol grubuyla çalışmıştır. Uygulama öncesi deney grubu ve kontrol grubuna "Fen Öğrenmeye Yönelik Motivasyon Ölçeği" uygulanmıştır. Deney grubuna ders sonunda Sıvı Basıncı konusu ile ilgili STEM etkinliği yaptırılmış, kontrol grubuna ise ders sonunda STEM etkinliği yaptırılmamıştır. Uygulama sonrası aynı ölçek deney ve kontrol grubuna tekrar uygulanmış ve grupların hem kendi aralarında hem de birbirleriyle olan fen öğrenmeye yönelik motivasyonlarındaki farklılıklara bakılmıştır.

Anahtar Kelimeler:Sıvı Basıncı, STEM, Fen Öğretimi, Motivasyon

Ortaokul Öğrencilerinin Mühendis Algılarının Çizim Tekniğiyle Belirlenmesi

Ayşegül Ergün

ergunaysegul@gmail.com, Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Muhammed Doğukan Balçın

dogukanbalcin@gmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Türkiye’de FeTeMM (Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik) eğitimine yönelmenin bir sonucu olarak 2017 yılında Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı güncellenmiş ve programa fen ve mühendislik uygulamaları konu alanı ile mühendislik tasarım becerileri eklenmiştir. FeTeMM’i oluşturan dört farklı disiplindeki temel kavramların ve bu disiplinlerdeki becerilerin, öğrencilere kazandırılması iyi bir entegrasyona bağlıdır. Bu disiplinlerden, mühendislik ve teknolojiye olan bağlılığın giderek artması, mühendislik ve teknoloji kavramlarını ve bu kavramların fen ve matematikle ilişkisini bilen, yeni teknolojileri kullanabilen bireylerin yetiştirilmesini gerekli kılmaktadır. Mühendislik, yaşamın her alanında insanoğlunun yaşam kalitesini iyi ya da kötü yönde değiştirebilme kabiliyeti ve potansiyeline sahip bir meslek alanıdır. Günlük hayatımız mühendislerin yaptığı ürünlerle çevrili olmasına rağmen öğrenciler, çoğunlukla mühendislerin ne yaptığını anlayamamaktadır. Öğrencilerin mühendislerle ilgili algılarını ve mühendislerin yaptığı işlerle ilgili ne düşündüklerini anlamak önemli görülmektedir; çünkü bu algılamalar öğrencilerin mesleğe ilişkin anlayışlarını, inançlarını ve mesleği kariyer olarak sürdürme düşüncelerini etkileyebilir. Ortaokul yılları, öğrencilerin kariyerlere ilişkin algı ve tutumlarının şekillenmeye başladığı yıllar olarak düşünüldüğünden, bu araştırmada ortaokul beşinci, altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerinin mühendis algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Literatürde çizimlerin, etkili bir ön ve son değerlendirme aracı olarak ve öğrencilerin bir konuyu ya da kavramı algılamalarındaki farklılıkları belirlemek için etkin bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Çizimler, aynı zamanda öğrencilerin mühendis hakkındaki algı, tutum ve yanlış anlamalarını değerlendirmek için de kullanılmıştır. Bu araştırmada da öğrencilerin mühendis algılarını belirlemek amacı ile veri toplama aracı olarak Fralick, Kearns, Thompson ve Lyons (2009) tarafından geliştirilen, “Bir Mühendis Çiz” formu ve aynı araştırmacıların geliştirdiği çizim kontrol listesi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye’nin Doğu Anadolu bölgesindeki bir ilçede bulunan bir devlet ortaokulunun beşinci, altıncı ve yedinci sınıflarında öğrenim görmekte olan toplam 119 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada, öğrencilerin tutumları, inançları, değerleri, alışkanlıkları ve çeşitli konularla ilgili düşüncelerini ortaya koymak amacıyla sıklıkla kullanılan bir yöntem olan survey (tarama) yöntemi kullanılmıştır. Çizim kontrol listesinden elde edilen verilerin değerlendirilmesinde ise betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlar sınıf düzeyinde ve cinsiyete bağlı olarak değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin mühendisi, inşaat işçisi, tamirci, yönetici veya tasarım yapan kişi olarak algıladıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin mühendis çizimlerinde çoğunlukla işçi giysileri giyen, kask ve baret kullanan, dış ortamlarda çalışan, inşaat işleri yapan vasıflı işçilerin yer aldığı görülmüştür. Araştırmada bu bulgulara ek olarak öğrencilerin mühendisin cinsiyetine ilişkin basmakalıp düşüncelere sahip oldukları ve çizimlerinde %11.77 oranında kadın, %86.56 oranında erkek mühendis çizdikleri belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara dayanarak, ortaokul öğrencilerinin mühendise ilişkin algılarının net olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ortaokulun ilk yılları kariyer bilincinin oluşması açısından önemli görüldüğünden öğrencilerin mühendislik ile ilgili algılarının netleşmesine yardımcı olmak amacıyla daha fazla farkındalık ve mesleğe ilişkin doğru bilginin öğrenme ortamlarında sunulması gereklidir. Bütünleşik FeTeMM Eğitimi bunun için Türkiye’de önemli bir fırsat olarak görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ortaokul öğrencileri, basmakalıp düşünce, mühendis, algı, Bütünleşik FeTeMM Eğitimi

Anahtar Kelimeler: Ortaokul öğrencileri, basmakalıp düşünce, mühendis, algı, Bütünleşik FeTeMM Eğitimi

Mühendislik Tasarım Temelli Fen Eğitiminde Örnek Bir Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik Uygulaması

Ayşegül Ergün
ergunaysegul@gmail.com, Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Fatma Özarslan
ozarslanfatma@gmail.com, Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Türkiye’de 2017 yılında güncellenen Fen Bilimleri dersi öğretim programına, fen ve mühendislik uygulamaları konu alanı ile mühendislik tasarım becerileri eklenerek eğitimde FeTeMM entegrasyonu için somut bir adım atılmıştır. FeTeMM eğitimi kapsamındaki mühendislik, öğrencilerin eleştirel düşünme, iletişim, işbirliği ve yaratıcılık gibi yirmi birinci yüzyıl becerilerinin geliştirilmesini sağlayan, sorgulama ve ekip çalışmasını içeren bir tür proje tabanlı öğrenme şeklidir. Mühendislik tasarım problemlerinin fen eğitimine uygulandığı yaklaşıma “Tasarım Temelli Fen Eğitimi (TTFE)” denir. Tasarım temelli fen eğitim sürecinde ilk aşama öğrencilerin mühendislik problemi çerçevesinde tasarım görevini anlaması ile başlamaktadır. Daha sonra bu problem kapsamında kısıtlar ve kısıtlamalar belirlenir. Öğrenciler üzerinde çalışacakları konunun araştırmasını yaparak bir sonraki aşama olan tasarımın planlanması sürecine hazırlanır. Tasarımlarını planlayan öğrenciler, bu fikirlerini sınıf arkadaşlarıyla paylaşırlar. Bu aşamanın ardından tasarımı inşa etme süreci ve hazırlanan tasarımı test etme süreci gelmektedir. Tasarımlarını bitiren öğrenciler, fen prensipleri çerçevesinde tasarımlarının analizlerini ve açıklamalarını yaparlar. FeTeMM eğitiminde, öğrencilerin mühendislik tasarım becerilerini geliştirmeleri için tasarım temelli uygulamaların sınıf ortamlarında yer alması oldukça önemlidir. Dolayısı ile bu çalışmada, beşinci sınıf fen bilimleri dersi “insan ve çevre” ünitesine ilişkin bir Tasarım Temelli Eğitim Uygulaması geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu ünite öğrencilerin; çevre sorunlarının neden ve sonuçlarını sorgulayabilmeleri, biyoçeşitlilik, nesli tükenen ve tükenme tehlikesi olan canlıları ve bu canlı türlerini korumak için yapılması gerekenleri, insan faaliyetleri sonucu oluşan çevre sorunlarına karşı duyarlılık ve bu sorunların çözümüne yönelik bilgi ve beceriler kazanmaları amaçlanmaktadır. Ünitenin amaçları göz önünde bulundurularak probleme dayalı öğrenme senaryoları hazırlanmıştır. Öğrencilerin senaryolarda yer alan problemlerin çözümüne ulaştıklarında, su kirliliği ve toprak kirliliğinin çevreye etkilerini ve kirliliğe yol açan faktörleri keşfetmeleri, su döngüsünün çevre kirliliğindeki rolünü fark etmeleri hedeflenmiştir. Geliştirilen uygulama ile öğrencilerin, karışımların fiziksel yöntemlerle ayrıştırılmasına dayanarak yapılan araçlardan birisi olan su filtresinin çalışma prensibini kavramaları ve farklı malzemelerin su filtresinde nasıl kullanılması gerektiğini tasarım yaparak keşfetmeleri amaçlanmıştır. Uygulama ile öğrenciler, mühendislik tasarım sürecindeki sor, hayal et, planla, tasarla ve geliştir basamaklarını, kendi su filtrelerini tasarlamak için kullanacaklardır. Böylece öğrencilerin çevre mühendisliğini ve çalışma alanlarını tanımaları, mühendislik temel becerilerini kazanmaları, teknoloji ile mühendislik kavramlarının fen ve matematikle olan ilişkisini keşfetmeleri amaçlanmaktadır. Geliştirilen uygulama ile öğrencilerin, fen bilimleri dersinde sadece fenden değil; matematikten, mühendislikten ve teknolojiden de yararlanmaları hedeflenmiştir. Öğrencilerin hem konunun gerektirdiği kazanımlara ulaşması, hem de diğer disiplinlerle birlikte farklı kazanımlara da ulaşmaları mümkün olacaktır. Bu çalışmada geliştirilen, beşinci sınıf düzeyindeki Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik Tasarım Temelli Eğitim Uygulamasının sınıf ortamında kullanılmasının, mühendislik ve tasarım becerilerinin öğrencilere kazandırılmasında katkı sağlayacağı ve öğretmenlere de sınıf içi uygulamalarında örnek teşkil edeceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mühendislik tasarım süreci, FeTeMM eğitimi, beşinci sınıf öğrencileri

Anahtar Kelimeler:Mühendislik tasarım süreci, FeTeMM eğitimi, beşinci sınıf öğrencileri

Ortaokul Öğrencilerinin Fen-Teknoloji-Mühendislik-Matematik (Stem) Tutumlarının ve Kariyer İlgilerinin İncelenmesi

Oğuz Çetin

oguz.cetin@windowslive.com, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Burak Kağan Temiz

burakkagantemiz@gmail.com, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı ortaokul düzeyinde eğitimlerine devam etmekte olan öğrencilerin fen-teknoloji-mühendislik-matematik (STEM) tutumları ile kariyer ilgilerini çeşitli değişkenler açısından incelenmek ve aralarındaki ilişkileri ortaya çıkarmaktır. Çalışmada var olan bir durumu olduğu şekli ile betimlemek amacı ile tarama modeli, bu modelde yer alan yaklaşımlardan da genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu olasılık dışı (amaçlı) olarak uygun durum örnekleme ile belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Niğde İl merkezinde yer alan farklı okullarda öğrenim gören toplam 398 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Bu öğrencilerden ölçme araçlarını eksiksiz yanıtlayan 363 öğrenci çalışma grubuna dahil edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, her ikisi de Tyler-Wood, Knezek, ve Christensen (2010) tarafından geliştirilen “STEM Anlambilim Anketi” ile “Kariyer İlgisi Anketi” kullanılmıştır. STEM Anlambilim Anketi fen, teknoloji, mühendislik, matematik ve bu alanlarla ilgili kariyer olmak üzere beş boyutu bulunan 7’li likert şeklinde, Kariyer İlgisi Anketi ise 13 maddeden oluşan 5’li likert şeklinde hazırlanmıştır. STEM Anlambilim Anketi için elde edilen Cronbach’s Alpha güvenirlik katsayıları, “fen” boyutu için .792, “teknoloji” boyutu için .744, “mühendislik” boyutu için .745, “matematik” boyutu için .827, “kariyer” boyutu için .796 ve tüm ölçek için .908 olarak bulunmuştur. Kariyer İlgisi Anketi için elde edilen Cronbach’s Alpha güvenirlik katsayısı ise .918 olarak hesaplanmıştır. Verilerin normal dağılım göstermesinden dolayı karşılaştırmalarda parametrik testlerden olan bağımsız gruplarda t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Bununla birlikte ilişkilerin çözümlenmesinde Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Araştırmanın sonunda, öğrencilerin STEM tutumlarının orta seviyenin üzerinde, kariyer ilgilerinin ise “kararsızım”dan “katılıyorum”a doğru eğilim gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bağımsız değişkenlere yönelik yapılan çözümlenmelerde, öğrencilerin STEM tutumları ve kariyer ilgileri cinsiyetlerine, kişisel bilgisayara ve internet bağlantısına sahip olma durumlarına bağlı olarak istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaşmazken, sınıf düzeylerine göre farklılaştığı belirlenmiştir. Sınıf düzeyinin artması ile bu farklılaşmanın istatistiksel açıdan anlamlılık arz ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, öğrencilerin internet kullanım sıklıklarına göre STEM tutumlarının ve kariyer ilgilerinin anlamlı farklılık gösterdiği, ancak bu farklılıkların sistematik olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin fen başarıları ile STEM tutumları ve kariyer ilgileri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Her iki ölçek bulguları arasında da yine benzer şekilde pozitif ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Ancak öğrencilerin fen başarıları ile STEM alt boyutları olan “mühendislik” ve “teknoloji” boyutlarında anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Araştırma sonuçları, öğrencilerin almış oldukları fen eğitiminin ortaokul eğitim sürecinin sonuna doğru yaklaştıkça STEM tutumlarına ve kariyer ilgilerine olumlu etki yaptığı şeklinde yorumlanabilir. Bu durum aynı zamanda onların lisede yapacak oldukları alan seçimi süreci ile ilişkilendirilebilir. Öğrencilerin fen başarıları ile STEM’in alt boyutları olan “teknoloji” ve “mühendislik” tutumları arasında anlamlı bir ilişkinin olmaması ilginç bir bulgudur. Ülkemizde son yıllarda STEM temasının fen eğitimi çalışmalarında sıklıkla ele alınmasına karşın, öğrencilerin bu konudaki tutumlarının henüz istenilen düzeye ulaşmadığı bu bulgudan yola çıkarak söylenebilir. Özellikle fen bilimleri alanının günlük yaşamla bağlantısını temsil eden “teknoloji” ve “mühendislik” boyutlarını kapsayan STEM etkinliklerine derslerde daha fazla yer verilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fen eğitimi, STEM, kariyer, tutum, ilgi

Ortaokul Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Stem Eğitiminin Etkisi

Selda Topal
seldasezer1983@gmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

STEM (Science,Technology,Engineering,Mathematics) her disiplinin kendine ait özelliklerini göz ardı etmeden branşa ait bilgi,beceri ve inançların yaşadığımız yüzyıla ait bağlamlar içerisinde disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirilerek uygulanmasını gerektirir. Küçük yaşlarda sahip olunan yaratıcılığı kullanıp destekleyerek merak duygusunu problemlerin içine katarak çözümler bulmaya odaklı bir sistemdir. Matematiği ve feni ezberlenip kullanılmayan bilgiler olarak değil, edindiği bilgileri günlük hayatında kullanmasını sağlayan bir kavramdır. Disiplinler arası işbirliği sağlaması, günlük hayatla bağlantılı olması, problemlere çözüm üretmesi, eğlenirken öğrenmeyi sağlaması ve öğrencinin öğrenmenin merkezinde araştıran ,düşünen,uygulayan olmasını sağlamasından dolayı ihtiyacımız olan bir uygulamadır.

Günümüzde mevcut olan mesleklerin yakın bir zamanda olmayacağı düşünülmekte ve her geçen gün yeni meslekler ortaya çıkmaktadır.

Bu araştırmada STEM eğitiminin meslek seçimine etkisini görmek için nitel bir durum çalışması yapılmıştır. Alan uzmanından görüş alınarak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Araştırma 2017/2018 öğretim yılında Afyonkarahisar ilinde bir devlet okulunda ki 8.sınıf öğrencileriyle yapılmıştır. Çalışma grubunun oluşturulmasında amaçlı örneklem çeşitlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme seçilmiştir.

Fen-Matematik başarıları 70 üzeri olan öğrencilere yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmış, seçtikleri meslekler ve etki eden faktörler öğrenilmiştir. Deney grubu 10 kız 10 erkek öğrenci, kontrol grubu 10 kız 10 erkek öğrenciden oluşmuştur. Deney grubundaki öğrencilere 5 hafta maker kitler verilmiş, ders işlenişinde 5E,4D eğitim modelleriyle kitler kullanılarak çözümler üretilmiş ve ödevler verilmiştir. Çalışmalar sonucunda öğrencilere yarı yapılandırılmış görüşme formu tekrar uygulanmıştır.

Bulgular, araştırmada denenen STEM eğitiminin İlköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin meslek kararı vermesinde etkili olduğunu ortaya koymuştur.

Elde edilen bulgular STEM eğitimi alan öğrencilerin meslek seçimlerinde çağa uygun, yeni ve geleceğin meslekleri olarak görülen mesleklerin seçiminin arttığı gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler:STEM, meslek seçimi, ortaokul

Matematik Öğretmeni Adaylarının Bilgisayar Destekli Eğitim Yapmaya İlişkin Tutum ve Öz-Yeterliklerinin İncelenmesi

Fatih KARAKUŞ

fkarakus@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bilginin hızla arttığı günümüzde bireyler, bu hızlı bilgi değişimine uyum sağlayabilmek için teknolojiyi etkili kullanmak zorundadırlar. Teknolojiyi nasıl kullanabileceklerini bilen bireyler yetiştirmekte ise sorumluluk önemli ölçüde öğretmenlere düşmektedir. Bu durum öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının eğitimde teknoloji kullanımına yönelik farklı becerilerinin yanı sıra bu teknolojilere yönelik tutum ve öz-yeterliklerinin de önemini gündeme getirmektedir. Tutum, bireyin belli bir konuya yönelik tercihlerini, algılarını ve kararlarını etkilemektedir. Bu nedenle öğretmenlerin derslerinde eğitim teknolojisi araçlarını kullanmalarına yönelik tercihlerinde tutumları belirleyici olabilmektedir. Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının derslerinde teknolojik araçları kullanmalarını etkileyecek bir diğer unsur da öğretmenlerin bu araçları kullanmaya yönelik öz-yeterlikleridir. Öz-yeterlik, bireyin belli bir konuda kendisine ilişkin yeterlik yargısı olarak tanımlanmaktadır. Yapılan çalışmalarda bilgisayar öz-yeterlik algısı yüksek olan bireylerin bilgisayar kullanmakta daha başarılı oldukları ve kendilerine güvendikleri ifade edilmektedir. Literatürde öğretmen ve öğretmen adaylarının bilgisayara yönelik tutumları, bilgisayara yönelik öz-yeterlikleri, bilgisayar destekli eğitim yapmaya yönelik tutumları ve bilgisayar ve teknolojiye ilişkin tutumları ile bu tutum ve öz-yeterlik üzerinde çeşitli değişkenlerin etkisini inceleyen çalışmalara rastlanmaktadır. Buna karşın az sayıda çalışmada ise öğretmen adaylarının derslerinde bilgisayar destekli eğitim yapmaya ilişkin tutumları ve öz-yeterlikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı matematik öğretmeni adaylarının bilgisayar destekli eğitim yapmaya ilişkin tutumları ve öz-yeterlikleri arasındaki ilişkiyi incelemek ve öğretmen eğitimi programının bu tutumlar ve öz-yeterlikler üzerindeki etkisini belirlemektir. Çalışma Afyon Kocatepe Üniversitesi İlköğretim matematik öğretmenliği bölümünde öğrenim göre 60 birinci sınıf ve 49 son sınıf olmak üzere 109 öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Araştırmada veriler Arslan (2006) tarafından geliştirilen "Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Öz-yeterlik Algısı Ölçeği" ve yine Arslan (2006) tarafından geliştirilen "Bilgisayar Destekli Eğitim Yapmaya İlişkin Tutum Ölçeği" tarafından toplanmıştır. "Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Öz-yeterlik Algısı Ölçeği" 20 maddeden oluşan tek faktörlü likert tipi bir ölçektir. "Bilgisayar Destekli Eğitim Yapmaya İlişkin Tutum Ölçeği" de yine 20 maddeden oluşan tek faktörlü likert tipi bir ölçektir. Verilerin analizi süreci devam ettiğinden elde edilen bulgular ve sonuçlar çalışmanın tam metni içerisinde sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bilgisayar destekli eğitim yapmaya ilişkin tutum, bilgisayar destekli eğitim yapmaya yönelik öz-yeterlik, öğretmen adayları, öğretmen eğitimi programı

Matematik Öğretmeni Adaylarının Bilgisayar Destekli Eğitim Yapmaya İlişkin Öz-Yeterlikleri ve Teknolojik Pedagojik Alan Bilgilerinin İncelenmesi

Fati KARAKUŞ
fkarakus@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bilginin hızla arttığı günümüzde bireyler, bu hızlı bilgi değişimine uyum sağlayabilmek için teknolojiyi etkili kullanmak zorundadırlar. Teknolojiyi nasıl kullanabileceklerini bilen bireyler yetiştirmekte ise sorumluluk önemli ölçüde öğretmenlere düşmektedir. Bu durum öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının eğitimde teknoloji kullanımına yönelik farklı becerilerinin yanı sıra bu teknolojilere yönelik öz-yeterliklerinin ve teknolojik pedagojik alan bilgilerinin de önemini gündeme getirmektedir. Teknolojik pedagojik alan bilgisi (TPAB), öğretmenin teknoloji kullanımı, öğretim yöntemleri ve konuyu anlayışı arasındaki ilişkiyi ifade eder. TPAB'da öğretmen uygun pedagojik yöntem ve teknolojileri kullanarak bir kavram ya da konunun öğretimini yaparken teknoloji, pedagoji ve alan bilgisi olmak üzere bu üç temel bilgi türüne sahip olmalı ve bu bilgi türleri arasında uygun etkileşimi sağlamalıdır. Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının derslerine teknolojiyi uygun bir şekilde entegre etmesinde bir çok faktör etkilidir. Bu faktörlerden biri de öğretmenlerin bu araçları kullanmaya yönelik öz-yeterlikleridir. Öz-yeterlik, bireyin belli bir konuda kendisine ilişkin yeterlik yargısı olarak tanımlanmaktadır. Yapılan çalışmalarda bilgisayar öz-yeterlik algısı yüksek olan bireylerin bilgisayar kullanmakta daha başarılı oldukları ve kendilerine güvendikleri ifade edilmektedir. Literatürde öğretmen ve öğretmen adaylarının TPAB'ları, bilgisayara yönelik tutumları, bilgisayara yönelik öz-yeterlikleri, bilgisayar destekli eğitim yapmaya yönelik tutumları ve bilgisayar ve teknolojiye ilişkin tutumları ile TPAB'ları, tutumları ve öz-yeterlikleri üzerinde çeşitli değişkenlerin etkisini inceleyen çalışmalara rastlanmaktadır. Buna karşın az sayıda çalışmada ise öğretmen adaylarının derslerinde bilgisayar destekli eğitim yapmaya ilişkin öz-yeterlikleri ve TPAB'ları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı matematik öğretmeni adaylarının bilgisayar destekli eğitim yapmaya ilişkin TPAB'ları ve öz-yeterlikleri arasındaki ilişkiyi incelemek ve öğretmen eğitimi programının bu TPAB'lar ve öz-yeterlikler üzerindeki etkisini belirlemektir. Çalışma Afyon Kocatepe Üniversitesi İlköğretim matematik öğretmenliği bölümünde öğrenim göre 55 birinci sınıf ve 50 son sınıf olmak üzere 105 öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Araştırmada veriler Arslan (2006) tarafından geliştirilen "Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Öz-yeterlik Algısı Ölçeği" ve Schimdt, Baran, Thompson, Mishra, Koehler ve Shin (2009) tarafından geliştirilen ve Dikkartın Övez ve Akyüz (2013) tarafından Türkçe'ye uyarlanan matematik dersi için "Teknolojik Pedagojik Alan bilgisi Ölçeği" tarafından toplanmıştır. "Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Öz-yeterlik Algısı Ölçeği" 20 maddeden oluşan tek faktörlü likert tipi bir ölçektir. "Teknolojik Pedagojik Alan bilgisi Ölçeği" ise 27 maddeden oluşan dört faktörlü likert tipi bir ölçektir. Verilerin analizi süreci devam ettiğinden elde edilen bulgular ve sonuçlar çalışmanın tam metni içerisinde sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Teknolojik pedagojik alan bilgisi, bilgisayar destekli öğretim yapmaya yönelik öz-yeterlik, matematik öğretmeni adayları

3. Sınıf Öğrencilerinin Kesirlerdeki Bütün-Yarım-Çeyrek Kavramlarını Açıklamada Kullandığı Beceriler

Şeyma Özdil
seymazdl@gmail.com, Uşak Üniversitesi
Nejla Güreffe
nejlcalik@gmail.com, Uşak Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Matematik öğretiminin temel amacı kişilere günlük yaşantısında da kullanabileceği temel matematiksel becerileri kazandırmaktır. Nitekim matematik dersi öğretim programı da bireylerde kavramsal öğrenme, matematiksel kavramlar arasında ilişki kurma, matematiğin dilini, uygun bir şekilde kullanarak iletişim kurabilme, matematiksel modelleme yapabilme, akıl yürütme ve problem çözme becerilerine sahip olmayı sağlamaktadır. Programda yer alan bu temel beceriler her öğrenme alanında illaki kişilere kazandırılmak istenmektedir. İleri sınıflardaki matematik öğrenimi için özellikle ilkokulda kazandırılan beceriler önem arz etmektedir. İlkokul müfredatında yer alan ve öğrencilerin ise zorlandıkları, bazı yanlışlara sahip olduğu konulardan biri de kesirlerdir. Alan yazında bu konuda öğrencilerin yaşadıkları problemlerin en önemli sebeplerinden biri olarak temel matematiksel kavramların anlaşılabilmiş olması gösterilmiştir. Bu araştırma ile de kesirler öğrenme alanındaki bütün, yarım ve çeyrek kavramları ve bu kavramlar arasındaki ilişkiler konusunda öğrencilerin sahip oldukları bilgiler araştırılmıştır. Ayrıca öğrencilerin bu kavramları açıklarken kullandıkları temel beceriler incelenmiştir. Öğrencilerin kullandıkları beceriler sınıflandırılırken 2015 Matematik Dersi (1-4. sınıflar için) Öğretim Programında yer alan "problem çözme, akıl yürütme, matematiksel modelleme, matematik dilini kullanarak iletişim, araç ve gereçleri uygun biçimde kullanma, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma" becerileri dikkate alınmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Çalışma grubunu, Türkiye'nin batısındaki illerden birinin ilkokulunun üçüncü sınıfında öğrenim gören ve amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiş 12 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın verileri ise dokuz sorudan oluşan bir ölçekle yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmış ve verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Analizler sonucunda öğrencilerin çoğunlukla akıl yürütme, problem çözme, iletişim ve modelleme becerilerini kullandıkları, bazı kavramları açıklarken ise aynı anda birden fazla beceriyi kapsayacak ifadeler kullandıkları görülmüştür. Ayrıca, öğrencilerin kavramları açıklarken yoğunlukla kavramların günlük hayattaki kullanımlarına örnekler verdikleri belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler:kesirler, temel matematik becerileri, ilkokul öğrencileri

3. Sınıf Öğrencilerinin Saat Okumada Kesirlerdeki Kavramları (Yarım-Çeyrek) Kullanma Durumlarının İncelenmesi

Şeyma Özdil
seymazdl@gmail.com, Uşak Üniversitesi
Nejla Gürefe
nejlcalik@gmail.com, Uşak Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğrencilerin zamanı okumak için kesir, aritmetik ve tamsayı bilgisine ihtiyacı vardır. Bu çalışmanın amacı çeyrek ve yarım saat gibi zamanları okumada öğrencilerin kesirlerdeki sahip olduğu kavramsal bilgilerini keşfetmektir. Analog bir saatteki zamanı söyleme, kesirler konusunda matematiksel düşünme durumunu ve zamanı okuma bilgisini kullanmayı içermektedir. Öğrencilerin zamanı göstermesi ve açıklayabilmesi için kesir bilgisini “yarım saat, çeyrek geçiyor, çeyrek var” gibi zamanları okumada kullanabilmeli ve bu zamanlara uygun bir şekilde kodlayabilmelidir. Çocukların zamanı okurken bu kesir bilgisini (yarım-çeyrek) kullanabilmesi için ise kesir kavramları arasındaki bağlantıları açıkça bilmesi gereklidir. Yurt dışı alan yazınındaki az sayıda araştırma ilkökul öğrencilerinin saati okuma ve kesir bilgileri arasında bir ilişki olduğunu savunmuş, ancak buna yönelik deneysel bir kanıt elde edememiş, yurt içi alan yazınında ise bu şekilde bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışma ile de yurt dışı alan yazınındaki bazı araştırmalarda ortaya konan iddianın doğruluğu 3. sınıf öğrencilerinin saatleri okurken kesir bilgisinden yararlanma durumunun tespiti ile belirlenmek istenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Çalışma grubunu ise Türkiye'nin batısındaki illerden birinin ilkokulunun üçüncü sınıfında öğrenim gören ve amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiş 12 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın verileri dokuz sorudan oluşan bir ölçekle yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmış ve verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Analiz sonucunda öğrencilerin saati okurken çoğunlukla kesir bilgisini kullandığı, ancak bazı öğrencilerin ise kesirler konusunda sahip olduğu bilgiyi saat okuma ile ilişkilendiremedikleri belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler:kesirler, saat okuma, ilkökul öğrencileri

Matematik Öğretmen Adaylarının Kullandıkları Açıklayıcı Stratejiler: Asal Sayı ve 0 ile Bölünebilme Örneği

Nejla Güreffe
nejlcalik@gmail.com, Uşak Üniversitesi
Gülfem Sarpkaya Aktaş
gulfemsarpkaya@yahoo.com, Aksaray Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışma, öğretmen adaylarının matematiksel kavramları açıklama sürecinde kullandıkları açıklayıcı stratejileri ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Çalışmada asal sayı ve sıfır tarafından bölünebilme kavramları incelenmiştir. Alan yazında asal sayıların apaçık bir temsil biçiminin olmamasından kaynaklı olarak öğretmen adaylarının bu konuda güçlükler yaşayabildikleri belirtilmiştir. Bu çalışma ile de öğretmen adaylarının asal sayı kavramını nasıl tanımladığı ve açıklama sürecinde kullandığı stratejilerinin neler olduğu belirlenmek istenmiştir. Ayrıca çalışmada rasyonel sayı tanımında yer alan paydanın sıfırdan farklı olması durumunun ifade edilmesinde yararlanılabilecek sıfır tarafından bölünebilme kavramının nasıl tanımlandığı ve açıklandığı araştırılmıştır. Çalışmanın katılımcılarını, ilköğretim matematik öğretmenliği son sınıf öğrencileri ile matematik bölümü mezunu olup pedagojik formasyon eğitimi almakta olan öğrencilerden oluşan 48 kişi oluşturmuştur. Katılımcıların tamamı soyut cebir dersini alarak çalışmada sorgulanan kavramları derste öğrenmiş kişilerdir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş ve veri toplama aracı olarak asal sayı ve sıfır tarafından bölünebilme kavramlarının tanımının ne olduğu ve ortaokul/lise öğrencisine bu kavramları nasıl açıklayabileceğinin sorgulandığı beş açık uçlu sorudan oluşan bir ölçek kullanılmıştır. Veriler bu ölçek yardımıyla toplanmış ve verilerin analizinde içerik analizi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda öğretmen adaylarının asal sayının tanımını yapmada oldukça sıkıntı yaşadıkları belirlenmiştir. Çoğunlukla asal sayıyı açıklamada kuralları kullandıkları, sıfır tarafından bölünebilme kavramını tanımlamada kural, anlatarak açıklamada ise analogiyi kullandıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: açıklayıcı stratejiler, asal sayı, bölünebilme, matematik öğretmen adayları

İlköğretim Matematik Öğretmen Adaylarının Dönüşüm Geometrisindeki Kavramlara İlişkin Tanımları

Gülfem Sarpkaya Aktaş
gulfemsarpkaya@yahoo.com, Aksaray Üniversitesi
Nejla Gürefe
nejlacialik@gmail.com, Uşak Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Matematik eğitiminde oldukça önemli bir yer ihtiva eden geometrinin eğitimdeki yeri de oldukça büyüktür (Altun, 2004). Geometri genel olarak düzlemde ve üç boyutlu uzaydaki geometrik nesnelerin özelliklerini tanıma, geometrik yer kavramını tanımlayarak aralarındaki ilişkileri bulma, dönüşümleri açıklama, ifade etme, geometrik önermeleri kanıtlama olarak tanımlanmaktadır (Baki, 2008). Geometri kavramları içerisinde yer alan dönüşüm geometrisi öğrencilerin deneyimlerini, hayal güçlerini ve düşünme yeteneklerini zenginleştirmektedir (Soon, 1989). Öteleme dönüşümü ortaokuldan sonra lisede fonksiyon konusuna temel teşkil etmekte, dönme dönüşümü ise trigonometrinin anlaşılmasında gerekli görülmektedir (Gürbüz ve Durmuş, 2009). Matematiksel ilişkileri anlamlandırmada geometrik dönüşümlerin diğer matematiksel kavramlarla ilişkilendirilmesi öğrencilerin bilgiyi etkin bir biçimde yapılandırabilmesine olanak sağladığından önemli bir yere sahiptir (Sünker ve Zembat, 2012). Öğrencilerin anlamlandırmasını etkileyen diğer bir durum ise matematikle ilgili kavram tanımlarının yazılmasıdır (Shield ve Swinson, 1997). Geometrik düşünme becerisinin gelişiminde ve üst düzey geometrik düşünmenin oluşmasında, belli bir oranda tanımların anlaşılmasını da yer almaktadır (Linchevsky, Vinner, ve Karsenty, 1992). Tall ve Vinner (1981) tanımı; bir kavramı açıklayan sözcük dizilimi olarak ifade eder. Tanımın gerçek bir tanım olarak görülmesindeki önemli noktalar; tanımda kullanılan kelimelerin daha önce bilinmesi, kavramla ilgili tüm özelliklerin yer alması ve yalnızca gerekli şartlar ve özelliklerin verilmesi, tanımda yer alan özellikler arasında çelişki olmaması şeklinde sıralanabilir (Borasi, 1982). Alanyazında tanımlamaların matematikteki deneyimi artırma ve kavramları örneklendirme açısından önemli olduğundan bahsedilmektedir (Shield ve Swinson, 1997; Van Dormolen ve Zaslavsky, 2003). Matematiği uğraş edinenler matematik kavramlarını tanımlayabilmeli ve tanımları nasıl kullanabilecekleri konusunda deneyim sahibi olabilmelidir (Vinner, 1991). Matematiksel kavramların tanımı, yapısı ve tanımlama sürecini oluşturması, bir matematik öğretmenin içerik bilgisinin unsurlarıdır (Zazkis ve Leikin, 2008). Bu nedenle öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının kavram tanımlarını etkin bir şekilde kullanmaları ve farklı tanımlar arasındaki ilişkileri kavratmaları beklenmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı öğretmen adaylarının dönüşüm geometrisi konularından olan öteleme, yansıma ve dönme dönüşümü kavram tanımlarını incelemektir.

Bu çalışma nitel bir araştırma olup, araştırma deseni olarak, öğretmen Adaylarının dönüşüm geometrisi ile ilgili kavram tanımlarını belirlemek istendiğinden betimsel tarama modeli benimsenmiştir. Veriler açık uçlu sorulardan oluşan bir form yoluyla toplanmıştır. Araştırmacı için önceden hazırlanmış soru kategorilerinin sınırlandırılması olmadan örneklemin bakış açısını yakalama ve anlama fırsatını yakalayabilme olanağı sağladığından nitel araştırmalarda açık uçlu soruların kullanılması uygundur (Patton, 2002). Araştırma 102 matematik öğretmen adayı ile 2017-2018 eğitim öğretim yılında yürütülmüştür. Bu öğretmen adayları 3. ve 4. sınıfa devam etmektedirler. Açık uçlu görüşme soruları kağıt üzerine yazılarak katılımcılara dağıtılmış ve soruları cevaplandırmaları için matematik öğretmen adaylarına bir ders saati verilmiştir. Araştırmada elde edilen nitel verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Zazkis ve Leikin'in (2008) kategorileri ve kodları dikkate alınarak analiz edilecektir. Veriler toplanmış olup analiz aşaması halen sürmektedir. Bu nedenle bulgular ve sonuçlar hakkında kongre oturumunda bilgi verilecektir.

Altun, M. (2004). Matematik öğretimi. İstanbul: Alfa Yayıncılık

Baki, A. (2008). Kuramdan uygulamaya matematik eğitimi (Genişletilmiş 4. Basım).

Ankara: Harf Eğitim Yayıncılığı.

Borasi, R. (1992). Learning Mathematics through Inquiry. Portsmouth, NH: Heinemann.

- Gürbüz, K. ve Durmuş, S. (2009). İlköğretim matematik öğretmenlerinin dönüşüm geometrisi, geometrik cisimler, örüntü ve süslemeler alt öğrenme alanlarındaki yeterlikleri, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi, 9(1), 1-22
- Linchevsky, L., Vinner, S., & Karsenty, R. (1992). To be or not to be minimal? Student teachers' views about definitions in geometry. In W. Geeslin and K. Graham (Eds.), Proceedings of the 16th Annual Conference of the International Group for the Psychology of Mathematics Education (Vol 2, pp. 48-55). Durham, NH: PME.
- Patton, M. Q. (2002). Qualitative Research & Evaluation Methods. USA: Sage Publications.
- Shield, M. J., & Swinson, K. V. (1997). Encouraging learning in mathematics through writing. The Australian Mathematics Teacher, 53(1), 4–9.
- Soon, Y.P. (1989). An investigation of van Hiele-like levels of learning in transformation geometry of secondary school students in Singapore. <http://wwwlib.umi.com/dissertations/fullcit/8915764> adresinden 14.02.2018 tarihinde edinildi.
- Sünker, S. ve Zembat, Ö.İ. (2012). Öteleme dönüşümünün Wingeom-tr ortamında vektörler yardımıyla öğretimi. Elementary Education Online, 11(1), 173-194.
- Zazkis, R. & Leiken, R. (2008). Exemplifying definitions: A case of a square. Educational Studies in Mathematics, 69, 131-148.
- Van Dormolen, J., & Zaslavsky, O. (2003). The many facets of a definition: The case of periodicity. The Journal of Mathematical Behavior, 22(1), 91-106. doi:10.1016/S0732-3123(03)00006-3
- Vinner, S. (1991). The role of definitions in the teaching and learning of mathematics, in Advanced Mathematical Thinking, Ed. David Tall, pp. 65–81. Kluwer, Dordrecht, The Netherlands
- Anahtar Kelimeler:**Dönüşüm Geometrisi, İlköğretim Matematik Öğretmen Adayları, Kavram Tanımları

Matematik Öğretmeni Adaylarının İntegral Yardımıyla Hacim Hesaplamalarına İlişkin Anlamalarının İncelenmesi

Nimet AKIN
npancaroglu@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Zeynep Bahar ERŞEN
zbersen@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Fatih KARAKUŞ
fkarakus@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Matematik, biçimlerin, sayıların ve niceliklerin yapılarını, özelliklerini, aralarındaki bağıntıları tündengelimli akıl yürütme yoluyla inceleyen ve aritmetik, geometri, cebir gibi dallara ayrılan bilimdir. Matematik eğitimi ise diğer alanlarda olduğu gibi bütün dünyada sürekli değişen ve gelişen bir disiplindir. Şüphesiz ki matematik eğitiminin en önemli alanlarından biri de analiz öğrenimi ve öğretimidir. Analiz, fonksiyon ve davranışlarını inceleyen yüksek öğretimin çeşitli bölüm ve kademelerinde işlenen bir ders olmakla birlikte; temeli cebir ve trigonometri gibi konulara dayanan bir bilim dalıdır. Bununla birlikte literatürde yapılan birçok çalışmada Analiz dersinde geçen birçok kavramın öğretimi ve öğreniminde öğrencilerin ve öğretmen adaylarının zorluklar yaşadıkları ifade edilmektedir. Bu zorlukların yaşandığı konulardan biri de integraldir. Dönel cisimlerinin hacmini hesaplarken matematiğin temelini oluşturan toplama kavramını içeren integral hesabı kullanılmaktadır. Bir doğru, ya da eğrinin birleşmesi sonucu oluşan bölgenin koordinat eksenleri ya da bir doğru etrafında döndürülmesi sonucu oluşan dönel cismin hacminin hesaplanabilmesi için, disk, kesit ve kabuk gibi integral alma yöntemlerinin kullanılması gerekmektedir.

Literatür incelendiğinde matematik öğretmeni ve matematik öğretmen adaylarının integrali kullanarak dönel cisimlerin hacimlerinin hesaplanmasını inceleyen çalışmalara rastlanmaktadır. Buna karşın matematik öğretmen adaylarının derslerinde integrali kullanarak yaptıkları hacim hesaplama yöntemlerini ortaya koyan çalışmalara az sayıda rastlanmıştır. Bu bağlamda bu çalışmada matematik öğretmeni adaylarının dönel cisimlerin hacimlerini hesaplamada kullandıkları yöntemlere yönelik farkındalıkları ve yanlışlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma Afyon Kocatepe Üniversitesi Matematik Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim göre 60 ikinci sınıf öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Araştırma, bir özel durum çalışmasıdır. Bu yöntem araştırılan problemin bir yönünün derinlemesine ve kısa bir sürede çalışılmasına imkan tanır. Veri toplama aracı olarak geçerliği ve güvenilirliği test edilmiş 3 problem kullanılmıştır. 1. problem disk yöntemi ile 2. problem kabuk yöntemi ile 3. problem ise her iki yöntemle de çözülmektedir. Matematik öğretmen adaylarının verilen problemleri hangi yöntemi kullanarak çözdükleri ve nerelerde yanlışlığa düştükleri incelenmiştir. Bu bağlamda çalışmada içerik analizi yapılmıştır. Verilerin analizi süreci devam ettiğinden elde edilen bulgular ve sonuçlar çalışmanın tam metni içerisinde sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Matematik Eğitimi, İntegral Hacim Problemi, Matematik Öğretmen adayı

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Matematiğe Yönelik İnançlarının İncelenmesi

Zeynep Bahar ERŞEN
zbersen@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Nimet AKIN
npancaroglu@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Fatih KARAKUŞ
fkarakus@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eğitim sürecimizde, matematik; okulda öğrendiğimiz, işaretler ve sembollerin kullanıldığı, sayılar üzerinde işlem yapılan bir ders olarak algılanabilir. Bu algılar aynı zamanda matematiğe karşı geliştirdiğimiz tutumları da ortaya koymaktadır. Bu tutumlar matematiğe karşı olumlu ya da olumsuz olsa da; matematiği sevmemiz ya da nefret etmemiz, onun doğumumuzdan itibaren yaşamımızın bir parçası olduğu gerçeğini değiştirmemektedir(King, 1998; Sertöz, 1999).

Bireylerin formal matematik öğretimi ile karşılaştıkları ilköğretim yıllarında bireylerde matematik korkusunun gelişmemesi, matematiği sevmeleri, matematik öğreniminden heyecan duymaları ve matematiğe karşı pozitif bir tutum geliştirmeleri, okul öncesi yıllardaki matematik yaşantıları ile doğrudan ilişkilidir (Uyanık ve Kandır, 2010). Çünkü bireyler öncelikli olarak okul öncesi dönemde matematiksel kavramlara yönelik deneyim kazanmaktadır. Bu nedenle okul öncesi öğretmenlerinin, çocukların matematik algılarının süreç içinde gelişeceğinin farkında olmaları ve buna yönelik öğretim ortamları tasarlamaları gerekmektedir. Bu bağlamda okul öncesi öğretmenlerinin üniversite yıllarında matematik eğitimine yönelik inançları önem arz etmektedir. Çünkü, sınıfta uygulanacak etkinliklerin seçiminde sadece öğretmenin bilgisine değil aynı zamanda öğretmenin matematik ve matematik eğitimine yönelik inançlarının önemli bir payı vardır (Steinbring, 1998).

Ernest (1989) matematiğe yönelik inancı, "bireyin matematiğe yönelik kavrayışları, değerleri, ideolojisi ve eğilimleri" olarak tanımlamaktadır. Ernest (1989), matematiğe yönelik inançları; işlemsel, platonist ve problem çözme olarak üç sınıfa ayırmaktadır. İşlemsel görüşe göre matematik, birbiriyle ilişkisiz kurallar ve gerçekler yığını olarak algılanmakta iken; platonist görüşe göre matematik, durağan ancak kesin doğruların birleşiminden oluşmuş, keşfedilen bir bilimdir. Son olarak problem çözmeye göre matematik ise, dinamik, sürekli ve insan ürünü olarak algılanmaktadır. Literatür incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının matematiğe, matematik öğretimi ve öğrenilmesine yönelik inançlarını belirlemeye yönelik çok az çalışmaya rastlanmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının matematiğin öğrenimine ve öğretimine yönelik inançlarını ortaya koymaktır.

Araştırmada betimsel araştırma tekniklerinden tarama (survey) yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini; Karadeniz, İç Anadolu ve Ege Bölgesi'nde yer alan üç devlet üniversitesinin Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören 885 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Güven, Karataş, Öztürk, Arslan ve Gürsoy (2013) tarafından geliştirilen "Matematik Öğretimi, Öğrenimi İnanışlar Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizi süreci devam ettiğinden elde edilen bulgular ve sonuçlar çalışmanın tam metni içerisinde sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Matematik, matematiğe yönelik inanç, okul öncesi öğretmen adayı

Views of Prospective Middle School Mathematics Teachers on Mathematical Literacy

Aniş Büşra Baran
e192788@metu.edu.tr, ODTÜ
Mine Işıksal Bostan
misiksal@metu.edu.tr, ODTÜ

Abstract:

Mathematical literacy is defined as “individual’s capacity to identify and understand the role that mathematics plays in the world, to make well-founded judgments, and to engage in mathematics in ways that meet the needs of that individual’s current and future life as a constructive, concerned and reflective citizen.” (OECD 1999, 41). Mathematical literacy is measured via PISA (Programme of International Student Achievement) test questions which is an international exam repeated every three years aiming to assess 15 years old students’ knowledge and skills in reading skills, science and mathematics literacy. According to PISA reports mathematical literacy level of Turkish students was lower than many countries (OECD, 2014,, 2016). Mathematics teachers’ perspectives of implementation of PISA mathematics items are worth to investigate to improve mathematical literacy of students. In other words, teachers’ views about integration of PISA items into mathematics classes might give valuable implications about teachers’ way of teaching leading success in students’ math literacy. Thus, the purpose of the study is to investigate prospective middle school mathematics teachers’ opinions about the implementation of PISA mathematics items in line with Turkish middle school curriculum. Qualitative case study was used to collect data from 12 senior (fourth grade) prospective mathematics teachers enrolled in a teacher education program in Ankara, Turkey. Participants were chosen purposively. State differently, prospective teachers who have completed teaching methods and school experience courses were selected since they are the participants who have potential to discuss place and importance of math literacy in mathematics classes. During the data collection, researchers gave sample PISA items to the participants and let them analyze the structure and the content of the items. Then, a questionnaire was used to collect prospective teachers’ opinions about the appropriateness of implementation of PISA items in Turkish middle school curriculum. Data analysis showed that, 10 prospective teachers stated that PISA items were not suitable to Turkish students. On the other hand, 2 of them stated that questions could be implemented into math classes since mathematics standards of Turkish Educational System and standards defined by PISA were parallel and Turkish students have competence to solve PISA items. Seven prospective teachers who emphasized that items were not suitable for Turkish students stated that types of assessment used during mathematics lessons aimed to improve students’ operational skills and do not put emphasis on real world connection. Therefore, students are not familiar with the questions asked in PISA tests. In addition, of the prospective teachers stated that since Turkish educational system mostly focus on the memorization of basic facts, PISA test questions are not suitable to implement into Turkish math classes. Lastly, 3 prospective teachers claimed that items weren’t suitable for Turkish students since teachers don’t have adequate knowledge to adapt items in lessons. Therefore, it is suggested that prospective teachers should be provided with an environment where they will observe PISA-style questions during their higher education. By this way, they could enhance their knowledge on math literacy and could implement PISA type questions in their future practices.

Key Words:mathematical literacy, PISA, prospective teachers

Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Matematik Özyeterliklerinin İncelenmesi

Ayla Ata Baran
abaran@ogu.edu.tr, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Tangül Kabael
tuygur@anadolu.edu.tr, Anadolu Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğrencilerin matematik okuryazarlık performanslarındaki değişimin açıklanmasında duyuşsal özelliklerin önemli etkileri olduğu bilinmektedir. PISA çerçevesinde ele alındığında matematik okuryazarlık performansını diğer bazı duyuşsal özelliklere kıyasla daha iyi yordayan değişkenlerin başında matematik özyeterliği gelmektedir. Nitekim ağırlıklı değerlendirme alanı matematik okuryazarlığı olan PISA 2012 uygulamasında öğrenci anketlerinden elde edilen veriler doğrultusunda öğrencilerin duyuşsal özelliklerine ilişkin sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin matematik performanslarındaki değişimin %29'unun matematik özyeterliği ile açıklandığı görülmektedir (OECD, 2013). Bu oran katılımcı ülkelerden 21'i için %30'dan fazla iken Çin-Tayvan, Portekiz ve Polonya gibi ülkelerde ise %40'a kadar çıkmaktadır (OECD, 2013). Görüldüğü gibi ülke/ekonomi düzeyinde matematik özyeterliği ile matematik performansı arasında güçlü bir ilişki söz konusudur. Bu kapsamda matematik özyeterliği öğrencilerin matematik problemlerini etkin biçimde ele alma ve zorlukların üstesinden gelme becerilerine inanma düzeyini ifade etmektedir (OECD, 2013). Diğer yandan PISA 2015 uygulaması sonuçları incelendiğinde matematik başarısı bakımından alt düzeyde yer alan öğrenci oranının OECD'de %23,4 iken Türkiye'de %51,3 olduğu görülmektedir. Benzer şekilde üst düzeyde yer alan öğrenci oranı OECD'de %10,7 iken Türkiye'de %2,01'dir (MEB, 2016). Ülkemiz öğrencilerinin matematik okuryazarlık performansına ilişkin mevcut durumu ve matematik özyeterliğinin matematik başarısı ile olan ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda öğrencilerin matematik özyeterliklerinin incelenmesi önemli olmaktadır. Bu kapsamda ortaöğretimden liseye geçiş döneminde olan 8.sınıf düzeyindeki öğrencilerin matematik özyeterliklerinin incelenerek elde edilen bulguların öğrencilerin matematik performanslarının bir yordayıcısı olarak değerlendirilmesi önemli görülmektedir. Bu araştırmanın amacı ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin matematiksel özyeterliklerinin incelenmesidir. Eskişehir il merkezinde bulunan beş ortaokulda 8.sınıfta öğrenim görmekte olan ve gönüllülük esasına göre seçilmiş toplam 28 öğrenci araştırmanın katılımcılarını oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde katılımcılar ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme sorularının hazırlanması sürecinde PISA öğrenci anketinin matematik özyeterliği ile ilgili bölümü incelenmiş ve alan yazın taraması yapılmıştır. Görüşme verileri içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerin içerik analizi sonucunda ortaya çıkan kategoriler Okuldaki Matematik ve Günlük Hayattaki Matematik olarak belirlenmiştir. Okuldaki Matematik kategorisine ait alt kategori okul matematiğindeki akademik durum, Günlük Hayattaki Matematik kategorisine ait alt kategoriler ise matematiğin günlük hayata transferi ile günlük hayat durumunun matematiksel yorumlanması şeklinde olmuştur.

Yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilen 28 öğrenciden 11'i matematiksel problemleri çözme konusunda kendini oldukça yeterli görmektedir. Bu öğrencilerin problem çözmeye ilişkin inançlarının matematikte iyi oldukları, yüksek notlar alabildikleri ve sayısal zekâlarının sözel zekâlarından daha gelişmiş olduğu düşüncesinin bir sonucu olduğunu ortaya çıkarmıştır. Katılımcı öğrencilerden 11'i ise her ne kadar matematiksel problemleri çözme konusunda kendilerine güvendiklerini dile getirmiş olsa da bu öğrencilerin anlamadıkları veya zor olduğunu düşündükleri problemleri çözme konusunda güven eksikliği yaşadığı görülmüştür. Bu öğrencilerden üçü önceki öğrenim düzeylerindeki matematik başarılarının oldukça düşük olduğunu belirtmiştir. Bu konudaki öğrenci açıklamaları sosyal ikna olarak adlandırılabilir olan öğretmenlerin/aile bireylerinin, öğrencinin matematikte başarılı olabileceği yönündeki söylemlerinin matematiksel özyeterliği olumlu etkilediğini ortaya koymuştur. Görüşme gerçekleştirilen öğrencilerden altısı matematiksel problemleri çözme konusunda kendisine güvenmediğini belirtmiştir. Matematikte başarılı olamadığını düşünen bu öğrenciler konuları anlamakta zorlandıklarını, ön bilgilerinde eksiklikler olduğunu ve buna bağlı olarak da matematik konularının giderek artan bir şekilde karmaşıklaştığını düşünmektedir. Diğer yandan matematiksel problemleri

çözme konusundaki inançlarına göre farklılık göstermeksizin öğrencilerin tamamı matematik bilgileri ile günlük yaşamlarını ilişkilendirmekte zorlanmıştır. Öğrencilerin matematik bilgileri ile günlük yaşamlarını ilişkilendirmekte yaşadıkları zorluk bir günlük hayat probleminin matematiksel olarak ifade edilmesi konusunda da kendini göstermiştir. Öğrenciler bir günlük hayat durumunu matematiksel açıdan yorumlamanın daha önce deneyimlemedikleri türden bir eylem olduğunu belirtmiştir.

Anahtar Kelimeler: Matematik okuryazarlığı, matematik özyeterliği, ortaokul öğrencisi

Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Matematiksel İletişim Becerisi Düzeylerinin İncelenmesi

Ayla Ata Baran
abaran@ogu.edu.tr, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Tangül Kabael
tuygur@anadolu.edu.tr, Anadolu Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Matematiksel iletişim becerisi, öğrencilerin matematiksel problem durumlarını anlamlandırma ve çözüm sürecine ilişkin açıklama ve gerekçelendirmelerini açık bir şekilde ifade edebilmeleri sürecini kapsamaktadır (Organization for Economic Co-operation and Development [OECD], 2017). Thompson, Kersaint, Richards, Hunsader ve Rubenstein (2008) ise bu beceriyi matematiksel bir problem ya da ifadeyi anlayarak okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerisi olarak tanımlamaktadır. Thompson ve Chappell (2007) öğrencilerin matematiği anlamlandırma ve matematik performanslarını geliştirmelerinde gerekli olan matematik okuryazarlığı becerilerinin gelişimini desteklemesi yönüyle yazılı ve sözlü iletişimin matematik öğretiminde oldukça önemli olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde Mullen (2009) öğrencilerin matematikte başarılı olabilmelerinin ağırlıklı olarak matematiksel iletişim becerilerine bağlı olduğunu belirtmektedir. Bu kapsamda, öğrencilerin öğretmenleriyle ve birbirleriyle olan sözlü ve yazılı iletişim türlerini kapsayan matematiksel iletişim becerisi gelişiminin desteklenmesi matematik öğreniminin önemli bir çıktısı olarak ele alınmaktadır. Gelişmiş ekonomiye sahip ülkelerde öğrencileri 21.yüzyıl vatandaşı olmaya hazırlayacak türdeki beceriler önem kazanmaktadır. Öğrencileri okuryazarlık düzeyi gelişmiş bireyler olarak gelecekteki yaşamlarına hazırlamada matematiksel iletişim becerisi, işbirliği, problem çözme gibi beceriler en temel beceriler olmaktadır (Griffin ve Care, 2014).

Matematik öğreniminde kavram gelişimi süreci ile birlikte matematiksel süreç becerileri gelişiminin desteklenmesinde öğrencilerin bu becerilere ilişkin mevcut düzeylerinin belirlenmesi önemli olmaktadır. Bu bağlamda matematiksel iletişim becerisinin önemi göz önünde bulundurulduğunda öğrencilerin bu beceriye ilişkin mevcut düzeylerinin ortaya konması, beceri gelişiminin desteklenmesi sürecinde yönlendirici rol oynamaktadır. Bu çalışmanın amacı ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin matematiksel iletişim becerisi düzeylerinin incelenmesidir. Bu kapsamda Eskişehir il merkezinde bulunan beş ortaokulda 8.sınıfta öğrenim görmekte olan toplam 140 öğrenci araştırmanın katılımcılarını oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde katılımcılara Türkçe olarak yayınlanmış PISA sorularından seçilen toplam yedi sorudan oluşan matematik okuryazarlığı testi uygulanmıştır. Soruların iletişim becerisi düzeyinin belirlenmesinde Turner, Blum ve Niss (2015) tarafından geliştirilen ve iletişim becerisine ilişkin dört düzeyin tanımlı olduğu rubrik kullanılmıştır. Böylece test kapsamında her bir iletişim düzeyinden en az bir soruya yer verilmiştir. Teste yönelik geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının gerçekleştirilmesinin ardından katılımcıların test sorularına verdikleri yanıtlar nicel olarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda matematiksel iletişim becerisi düzeyi bakımından yedi farklı grup ortaya çıkmıştır. Bu gruplar 0 düzeyi altı, 0 düzeyi, 1 düzeyi, 2 düzeyi, Ağırlıklı-1 düzeyi, Ağırlıklı-2 düzeyi ve Ağırlıklı-3 düzeyi olarak belirlenmiş olup en fazla sayıda öğrencinin Ağırlıklı-1 düzeyi (52 öğrenci) ve 0 düzeyi altı (26 öğrenci) gruplarında; en az sayıda öğrencinin ise 1 düzeyi (5 öğrenci) grubunda yer aldığı görülmüştür. Bu durum öğrencilerin tüm bilgilerin doğrudan matematiksel görevle alakalı olduğu ve problem bağlamındaki matematiksel kavramla ilgili kısa ifade veya cümlelerden oluşan problem durumlarını anlayabildiği ve ulaşılan tek bir sözcük veya sayısal sonucu sunabilme becerisine sahip olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Bununla birlikte birbirleriyle ilişkilendirilmesi gereken birden fazla bileşen içeren matematiksel görevlerde söz konusu bileşenleri belirleyebilme ve aralarındaki ilişkiyi açıklayabilme, ayrıca sonuca yönelik açıklama yapabilme veya bir dizi hesaplama aşamasını sunabilme konusunda zorluk yaşadıklarını ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Matematiksel iletişim, iletişim becerisi düzeyleri, ortaokul öğrencisi

Ortaokul Öğrencilerinin Van Hiele Geometrik Düşünme Düzeylerinin İncelenmesi

Osman BİRGİN

osman.birgin@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi

Veysel AKÇAKIN

veysel.akcakin@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi

Erhan BOZKURT

erhan.bozkurt@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Günlük hayatımızda çeşitli geometrik konu ve kavramları ile sıkça karşılaşmakta ve bunları kullanma ihtiyacı duymaktayız. Bu nedenle matematik öğretim programlarında öğrencilerin geometri konusundaki bilgi düzeylerinin artırılmasına ve geometrik düşünme becerilerinin geliştirilmesine oldukça önem verilmektedir. Bu araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin Van Hiele geometrik düşünme düzeylerini incelemektir. Bu amaçla bu çalışmada (a) Ortaokul öğrencilerinin Van Hiele geometrik düşünme düzeyleri nedir? (b) Ortaokul öğrencilerinin Van Hiele geometrik düşünme düzeyleri cinsiyet, sınıf, matematik başarı düzeyine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? sorularına cevap aranmıştır. Bu araştırma, ilişkisel tarama modeli kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini 2016-2017 eğitim öğretim yılında Uşak ilinde öğrenim görmekte olan toplam 350 ortaokul (5-8.sınıf) öğrencisi oluşturmaktadır. Örneklemin 187'si kız, 163'ü erkek öğrenci olup, 75'i beşinci sınıfta, 92'si altıncı sınıfta, 87'si yedinci sınıfta, 96'sı ise sekizinci sınıfta öğrenim görmektedir. Araştırmanın verileri Usiskin (1982) tarafından geliştirilen ve Duatepe (2000) tarafından Türkçeye uyarlaması, geçerliği ve güvenilirliği yapılan "Van Hiele Geometrik Düşünme Testi-VHGDT" kullanılarak elde edilmiştir. VHGDT'de her bir düşünme düzeyine ait 5'er çoktan seçmeli soru olmak üzere toplam 25 soru yer almaktadır. Testteki 1-5.sorular 1.düzeyi, 6-10.sorular 2.düzeyi, 11-15.sorular 3.düzeyi, 16-20.sorular 4.düzeyi ve 21-25.sorular ise 5.düzeyi temsil etmektedir. Ancak bu araştırma kapsamında örneklemin ortaokul öğrencileri olması nedeniyle Van Hiele geometrik düşünme testinin ilk üç düzeyine ilişkin 15 çoktan seçmeli soru kullanılmıştır. Van Hiele geometrik düşünme düzeylerinin belirlenmesinde Usiskin (1982) tarafından kullanılan puanlama sistemi kullanılmıştır. Bu puanlama sistemine göre hiçbir düzeyde 3 ya da daha fazla soruya doğru cevap vermeyenler 0.düzey olarak atanmakta ve 0 puan verilmektedir. Her bir düzeydeki beş sorudan en az 3'ünü doğru cevap vermek koşuluyla 1. düzey için 1 puan, 2. düzey için 2 puan, 3. düzey için 4 puan, 4.düzey için 8 puan, 5.düzey için 16 puan verilmekte ve toplam puan elde edilmektedir. Bu araştırma kapsamında her bir öğrencinin VHGDT toplam puanı elde edilmiştir. Verilerin analizinde SPSS 17.0 paket programı kullanılmış ve değişkenlere bağlı olarak t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Pearson korelasyon testi kullanılmıştır. Bu araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin geometrik düşünme düzeylerinin öğretim kademesine bağlı olarak (5.sınıftan 8.sınıfa) gelişim gösterdiği belirlenmiştir. Buna karşın öğrencilerinin daha çok geometrik düşünme düzeyi bakımından birinci ve ikinci düzeyde yer aldıkları, 3.düzeye ulaşan öğrencilerin azınlıkta kaldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin yaklaşık %15'inin birinci geometrik düşünme düzeyine dahi ulaşamadığı tespit edilmiştir. Bu çalışmada kırsalda öğrenim görenler ile öğretim kademesi ve matematik başarı notu düşük olan öğrencilerin geometrik düşünme düzeyinin diğerlerine nazaran daha düşük olduğu belirlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda ortaokul öğrencilerin geometrik düşünme düzeylerinin cinsiyet bakımından anlamlı fark göstermez iken yerleşim yeri, sınıf düzeyi ve matematik başarı puanı bakımından anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ortaokul matematik eğitimi, 5-8.sınıf, Van Hiele, Geometrik Düşünme Düzeyi, Cinsiyet, Sınıf, Başarı

İlköğretim Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Negatif Tam Sayılar Kavramının Oluşturma ve Pekiştirme Süreçlerinin RBC + C Modeline Göre İncelenmesi

Esra ONKUN ÖZGÜR
esraonkunozygur@gmail.com, MEB
Kürşat YENİLMEZ
kyenilmez@ogu.edu.tr, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmada, ilköğretim öğrencilerinin öğrenmekte zorlandıkları kavramların başında gelen tam sayılar kavramı ile ilgili bilgi oluşturma süreçleri, RBC + C soyutlama modelinin bilişsel eylemleri olarak bilinen tanıma, kullanma, oluşturma ve pekiştirme eylemleri referans alınarak; yarı yapılandırılmış görüşme, yarı yapılandırılmış gözlem ve doküman analizi ile incelenmiştir. Çalışma Sakarya İlinde bulunan bir devlet okulunda öğrenim gören, matematik dersi başarıları yüksek, orta ve düşük düzeyde olan, tam sayılar konusu ile ilgili bilgisi olmayan 3 tane 6.sınıf öğrencisi ile, gönüllü olduklarına dair sözlü beyanları alındıktan sonra aynı anda ve aynı ortamda grup çalışması şeklinde yapılmıştır. Bu çalışmada araştırma yöntemi olarak bir durum çalışması olan örnek olay yöntemi ile incelenmiştir. Veri toplama aracı olarak öğretimde öğrencilerin ön bilgilerini kullanabilmelerine imkan veren, öğrencinin günlük yaşantısıyla ilişkili 5 ana etkinlik/ problem tasarlanmış, bunlar sıralı olarak kullanılarak öğrencilerin bu problemleri çözmeleri sırasında önceden edinilmiş bilgilerin tanınması, bu bilgilerin değişik amaçlarla kullanılması ve yeni yapıların oluşturulması sürecinde yaşanan düşünme biçimlerinin incelendiği etkinlik kağıtları kullanılmıştır. Öğrencilerin çözdükleri etkinlik kağıtlarına ek olarak, ses kayıtları ve çalışma ortamında yapılan gözlemleri içeren görüşmeciler notları da veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Veriler betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Nitel yöntemle yürütülmüş bu çalışmanın geçerlik ve güvenilirliği, görüşme sırasında kullanılan sorular ile görüşme ve gözlem süreçlerinin incelenmesi, değerlendirilmesi ile sağlanmıştır. Gerçekleştirilen çalışma süreci, metin içerisinde verilen, öğrencilerin bilgi oluşturma süreçlerine ait konuşma metinlerinin takibi ile çalışmanın tutarlığı sağlanmıştır. Ayrıca, çalışma bittikten sonra ses kayıtları, gözlem notları bilişsel eylemlerin gözlenebilirliği bakımından iki farklı alan uzmanı (matematik öğretmeni) tarafından yorumlanmış ve yorumların birbirleri ve araştırmacı yorumları ile tutarlı olduğu görülmüştür. Elde edilen verilerden, tanıma eyleminin öğrencilerin matematiksel güçlerine göre değişmeksizin gerçekleştiği; kullanma eyleminin matematiksel gücü yüksek öğrencide gerçekleştiği fakat diğer öğrencilerde gerçekleşmediği, oluşturma ve pekiştirme eylemlerinin yine matematiksel gücü yüksek olan öğrencide gerçekleşirken, matematiksel gücü orta ve düşük öğrencilerde ise, kullanma eylemine de bağlı olarak gerçekleşmediği görülmüştür. Buna göre farklı matematiksel güce sahip öğrencilerin matematiksel düşünme ve bilgi oluşturma süreçlerinde izledikleri yollar ve bu süreçleri oluşturabilme düzeyleri arasında bir takım farklılıkların olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler:RBC + C, tam sayılar, kavram, bilgi oluşturma

Öğretmen Adaylarının Kırsalda Çalışmaya Yönelik Kaygı Düzeyleri

Zeynep ALTINOK
zeynodlk@gmail.com, MEB
İnci ÜNLÜER
MEB

Kürşat YENİLMEZ
kyenilmez@ogu.edu.tr, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Türkiye'de öğretmen adayları mesleğe başlayabilmek için sıkıntılı ve uzun bir süreçten geçmektedirler. Bir an önce mesleğe başlayabilmek isteyen adaylar, bununla birlikte atandıktan sonraki süreç için de kaygı duymaktadırlar. İlk atama yerlerinin çoğunlukla kırsal bölgeler olması öğretmen adaylarında birtakım kaygılar yaratmaktadır. Bu araştırmada öğretmen Adaylarının kırsal bölgede çalışmaya yönelik kaygı düzeylerinin hangi değişkenlere göre değiştiğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Kırsal bölgedeki sıkıntılara dair araştırmalar buralarda çalışan öğretmenlerle yürütülmüştür. Bu araştırma, öğretmen adaylarının kırsal bölgede öğretmenlik yapma fikrine dair kaygılarını ortaya koyabilme açısından önemli görülmüştür.

Bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarının kırsal bölgede çalışmaya yönelik kaygılarını ortaya koymak ve bu kaygılarının düzeyinin farklı değişkenlere göre değişip değişmediğini saptamaktır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda, araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden nedensel karşılaştırma yöntemi benimsenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Eskişehir ili, Osmangazi Üniversitesi, Matematik Öğretmenliği bölümünde öğrenim görmekte olan dört sınıf düzeyinden 165 öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen veriler, "Köy Öğretmeni Sorunları Ölçeği"nden uyarlanan "Kırsal Bölge Sorunları Ölçeği" ile toplanmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, öğretmen adaylarının kırsal bölgede çalışmaya yönelik kaygılarının cinsiyetlerine, ailelerinin ikamet ettiği yerleşim yerine ve kırsalda aldıkları eğitimin kademesine göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Ancak, öğretmen Adaylarının kırsal bölgede çalışmaya yönelik kaygılarının kırsalda eğitim alıp almamalarına göre farklılaştığı, buna göre kırsalda hiç eğitim almamış öğretmen Adaylarının kırsal bölgede çalışmaya yönelik kaygılarının daha yüksek olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca, öğretmen Adaylarının kırsal bölgede çalışmaya yönelik kaygı düzeylerinin, sınıf düzeylerine göre, rehberlik ve barınma alt boyutlarında farklılaştığı belirlenirken, öğretmen Adaylarının akademik ortalamaları ile kırsal bölgede çalışmaya yönelik kaygı boyutlarından sosyal etkinlikler alt boyutu arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Bu araştırmanın bulguları, matematik öğretmen Adaylarının kırsalda çalışmaya yönelik kaygıları ile ilgili bulguları içermektedir. Elde edilen bulgular ilgili alan yazın çerçevesinde tartışılmış, ilişkili önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:matematik öğretimi, kırsalda öğretmenlik, kırsal bölge sorunları, öğretmen adayları

Matematik Öğretmeni Adaylarının Öğrenci Düşüncesine İlişkin Bilgilerini Ders Planlarına Yansıtma Durumları

Semiha Kula Ünver
semiha.kula@deu.edu.tr, Dokuz Eylül Üniversitesi
Esra Bukova Güzel
esra.bukova@deu.edu.tr, Dokuz Eylül Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı ortaöğretim matematik öğretmeni adaylarının öğrenci düşüncesine ilişkin bilgilerini ders planlarına nasıl yansıttıklarını belirlemektir. Amaç doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden biri olan özel durum çalışmasından yararlanılmıştır. Çalışma on gönüllü ortaöğretim matematik öğretmeni adayı ile yürütülmüştür. Son sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adayları Öğretmenlik Uygulaması dersi kapsamında Uygulama Okullarında anlatacakları altışar saatlik ders planlarını oluşturmuşlardır. Öğretmen Adaylarının anlatımını gerçekleştirecekleri kavrama ilişkin hazırladıkları ders planları bu çalışmanın veri toplama aracını oluşturmaktadır. Katılımcılar kendilerine verilen ders planı hazırlama formatına uygun olarak ders planlarını hazırlamışlardır. Ders planı formatında öğretmen etkinliği/rolü, öğrenci etkinliği/rolü, neden söz konusu etkinliğin seçildiği, hangi kaynaktan yararlanıldığı, neden söz konusu kaynaktan yararlanıldığı başlıklarının yanı sıra zaman, konu, kazanım ve materyal vb. başlıklar da bulunmaktadır. Öğretmen Adaylarının hazırladıkları toplam 60 saatlik ders planlarında yer verdikleri öğrenci düşünceleri içerik analizi ile analiz edilmiştir. Öğretmen adayları genel olarak öğrencilerine konuyu anlaşılır kılmak, onları sınıfta aktif tutmak için söz konusu etkinliğe yer verdiklerini belirtmişlerdir. Ders planlarını öğrenci seviyesine uygun olacak ve onları motive edecek şekilde hazırlamaya çalışmışlardır. Öğretmen adaylarından öğrencilerin ön öğrenmelerini ve olası kavram yanlışlarını dikkate alanlar da olmuştur. Öğrencilerin olası fikirlerini ve yaklaşımlarını tahmin etme durumuna odaklanan öğretmen adayı olmamıştır. Aynı şekilde farklı düşünceleri ortaya çıkarıp onları dikkate alacaklarını ders planında belirten öğretmen adayı da bulunmamaktadır. Bu bağlamda öğretmen adaylarının bir ölçüde öğrenci düşüncesi bilgisine sahip oldukları ifade edilebilecektir. Bu nedenle öğretmen Adaylarının öğrenci düşüncesi bilgisini geliştirmelerine yönelik olarak eğitim süreçlerinin geliştirilmesi yerinde olacaktır. Teorik olarak öğrenci bilgisini edinmelerinin yanı sıra mikro öğretim yaparak önce sınıf arkadaşları ile bu bilgilerini geliştirip ardından gerçek okul ortamında öğrencilerle karşılaşmak onların öğrenci düşüncelerine ilişkin daha derin bir anlayışa sahip olmalarına fırsatlar sunabilecektir. Bu çalışmada öğretmen Adaylarının hazırladıkları ders planları ile öğrenci düşüncelerine ilişkin sahip oldukları bilgiler ortaya konmaya çalışılmıştır. Gerçek sınıf ortamında bu bilgilerini nasıl yansıttıklarını belirlemek ileri çalışmalar için önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: öğrenci düşüncesi bilgisi, matematik eğitimi, matematik öğretmeni adayı.

İlköğretim Matematik Öğretmeni Adaylarının Kavram Yanılgılarına İlişkin Görüşleri

Semiha Kula Ünver
semiha.kula@deu.edu.tr, Dokuz Eylül Üniversitesi
Aysun Nüket Elçi
aysunnuketelci@hotmail.com, Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı ilköğretim matematik öğretmeni adaylarının kavram yanılgılarına ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden biri olan özel durum çalışmasından yararlanılmıştır. Çalışma 54 ilköğretim matematik öğretmeni adayı ile yürütülmüştür. Araştırmanın veri toplama aracını öğretmen adaylarına sorulan açık uçlu sorulara verdikleri yazılı yanıt kağıtları oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarından; ders esnasında ortaya çıkabilecek kavram yanılgılarını önleyebilmek adına ders öncesinde ne gibi hazırlıklar yapacaklarını ve öğrencilerinin kavram yanılgısına sahip olup olmadıklarını nasıl anlayacaklarını ayrıntılı bir şekilde yazmaları istenmiştir. Öğretmen Adaylarının yanıtlarını yazdıkları cevap kağıtları bu çalışmanın veri toplama araçlarını oluşturmaktadır. Öğretmen Adaylarının açık uçlu sorulara bildirdikleri görüşleri içerik analizi ile analiz edilmiştir. Öğretmen Adaylarının cevap kağıtları araştırmacılar tarafından tekrar tekrar okunarak verilere aşinalık kazanılmak istenmiştir. Her bir soruya verilen yanıtlar ayrı ayrı ele alınmıştır. Sorulara verilen yanıtların belirli kategoriler altında toplanabildiği görülmüş ve bu kategorilerin oluşturulması için içerik analizi yapılmıştır. Her bir araştırmacı kendi analizini yaptıktan sonra uyuşan ve uyuşmayan kodlar belirlenmiştir. İki kodlayıcı arasında uyum yüzdesi 0.91 olarak hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Ardından bir araya gelerek farklı kategoriler üzerinde fikir birliğine varmışlardır. Öğretmen adayları ders esnasında ortaya çıkabilecek kavram yanılgılarını önleyebilmek için ders öncesinde konuyu gözden geçireceklerini, öğrencilerin nasıl yanılgılara düşebileceklerini saptayacaklarını, konuyu hazırlarken yanılgı oluşmamasını göz önünde bulunduracaklarını, konuyu somutlaştıracaklarını, çalışma yaprakları/kavram haritaları vb. hazırlayacaklarını, günlük yaşam örneklerini yer vereceklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerinde kavram yanılgısı olup olmadığını belirlemek adına ise öğrencilerine sorular soracaklarını, öğrencilerin kendilerine sordukları soruları inceleyeceklerini, öğrenci tepkilerini gözlemleyeceklerini ifade etmişlerdir. Öğretmen Adaylarının kavram yanılgılarını engelleme, belirleme ve gidermeye yönelik bir ölçüde görüşlerinin olduğu belirlenmiştir. Ancak öğretmen adaylarının olası öğrenci yanılgılarını önlemede, yanılgıyı belirlemede ve yanılgı ile karşılaşıldığında gidermede nasıl bir yol izleyeceklerine dair ayrıntılı bir şekilde bilgilendirilmelerinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda alan bilgisine sahip olmanın yanı sıra kavram yanılgılarını bilme ve bunların üstesinden gelebilme amacıyla alan öğretimi bilgisine sahip olmanın da önemli olduğu ifade edilebilecektir. Bununla birlikte öğretmen Adaylarının ders planı hazırlayarak yanılgı oluşmamasına ilişkin nasıl önlem aldıklarının ve dersleri gözlemlenerek öğrencilerde yanılgı oluşması durumunda belirleme ve giderme durumlarının incelenmesi ileri araştırmalar için önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler:matematik eğitimi, matematik öğretmeni adayı, kavram yanılgısı.

“Doğrusal Denklemler ve Eğitim” Konusunda GeoGebra Destekli Öğretimin Sekizinci Sınıf Öğrencilerin Kavramsal Anlama Düzeylerine Etkisi*

Osman BİRGİN

osman.birgin@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi

Kübra UZUN

uzunkubra16@gmail.com, Uşak Üniversitesi

Adem DURU

adem.duru@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Geleneksel matematik öğretimin öğrencinin başarısını artırmada ve kalıcı öğrenme sağlamada yetersiz kalması, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve eğitim alanındaki yeni yaklaşımlar matematik öğretiminde bilgisayar destekli yazılımlarının kullanılmasını gerekli kılmaktadır. Matematiksel denklem ve grafiklerin cebir, grafik ve tablo gibi farklı gösterim biçimlerini inceleme fırsatı veren dinamik geometri yazılımlardan biri de GeoGebra'dır. Bu araştırmanın amacı, ortaokul 8.sınıf “doğrusal denklemler ve eğitim” konusunun öğretiminde dinamik geometri yazılımı GeoGebra kullanımının öğrencilerin kavramsal anlama düzeylerine etkisini incelemektir. Bu amaçla (a) Deney ve kontrol grubu öğrencilerin öntest puanları arasında anlamlı fark var mıdır? (b) Deney ve kontrol grubu öğrencilerin öntest puanları kontrol altına alındığında sontest puanları arasında anlamlı fark var mıdır? sorularına cevap aranmıştır. Bu araştırma, öntest ve sontest kontrol gruplu yarı-deneysel araştırma deseni ile yürütülmüştür. Araştırma, 2016-2017 eğitim-öğretim yılı ikinci döneminde Kütahya ilinde öğrenim görmekte olan toplam 52 sekizinci sınıf öğrencisi ile yürütülmüştür. Deneysel uygulama için aynı okuldaki akademik başarı düzeyi bakımından denk olan iki şube belirlenmiş, seçkisiz atama yolu ile biri deney grubu (n=25) diğeri kontrol grubu (n=27) olarak atanmıştır. Deney grubunda “doğrusal denklemler ve eğitim” konusunda dinamik geometri yazılımı GeoGebra'nın kullanıldığı bilgisayar destekli öğretim yapılırken kontrol grubuna herhangi bir müdahale yapılmayıp normal (geleneksel) öğretime devam edilmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen boşluk doldurmalı, çoktan seçmeli ve yazılı cevap gerektiren toplam 38 sorudan oluşan “Kavramsal Anlama Testi (KAT)” kullanılmıştır. KAT deneysel işlem öncesi ve sonrasında deney ve kontrol grubuna öntest ve sontest olarak uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde SPSS 17.0 paket programı kullanılarak bağımsız örneklem t-testi ve ANCOVA testi gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada “doğrusal denklemler ve eğitim” konusundaki dinamik geometri yazılımı GeoGebra destekli öğretimin gerçekleştiği deney grubundaki öğrencilerin KAT puanlarının geleneksel öğretimin gerçekleştiği kontrol grubundaki öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Deney ve kontrol grupların öntest KAT puanları kontrol altına alınarak yapılan ANCOVA testi sonucunda grupların sontest KAT puanları arasında deney grubu lehine anlamlı fark oluşturduğu saptanmıştır. Üstelik sekizinci sınıf “doğrusal denklemler ve eğitim” konusundaki dinamik geometri yazılımı GeoGebra destekli öğretimin geleneksel öğretime göre öğrencilerin kavram anlamaları üzerindeki etki gücünün de yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sekizinci sınıf, Doğrusal denklem, Eğitim, Bilgisayar Destekli Öğretim, GeoGebra, Kavramsal anlama

* Bu çalışma, Uşak Üniversitesi 2017/TP015 nolu Bilimsel Araştırma Projesi (BAP) kapsamında desteklenmiştir.

Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Tam Sayılar Konusundaki Toplama ve Çıkarma İşlemlerine İlişkin Bilgi Düzeyleri ve Yaptıkları Hatalar

Adem DURU
adem.duru@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi
Selma DEMİRÖREN
selma_demiroren@hotmail.com, MEB
Osman BİRGİN
osman.birgin@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı, ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin tam sayılar konusundaki toplama ve çıkarma işlemlerine ilişkin bilgi düzeylerini ve yaptıkları hataları belirlemektir. Araştırma, özel durum çalışması (case study) yöntemine göre modellenmiştir. Bu araştırmanın örneklemini; 2016-2017 eğitim öğretim yılında Afyonkarahisar ili merkezindeki 8.sınıfta öğrenim görmekte olan 72 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak öğrencilerin tam sayılar konusundaki toplama ve çıkarma işlemlerine yapma becerilerine yönelik araştırmacılar tarafından geliştirilen, geçerlik ve güvenilirliği sağlanmış olan başarı testi kullanılmıştır. Başarı testi, 8'i tam sayılarda toplama işlemi, 9'u çıkarma işlemi olmak üzere 17 açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Öğrencilerin vermiş oldukları cevapların analizinde ve yapılan hataların belirlenmesinde betimsel analiz tekniği ve içerik analiz tekniği kullanılmıştır. Başarı testindeki sorulara verilen cevaplar doğru, yanlış ve boş olarak kodlanmış ve her yanlış cevap için hata oranı tespit edilmiştir. Ayrıca sorularda yapılan hataların nedenlerini belirlemek amacıyla 10 öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre bazı öğrencilerin farklı işaretli tam sayılarda toplama işlemi yaparken sayıların işaretlerine dikkate almadan toplama işlemi yaptıkları, bazı öğrencilerin tam sayılarda toplama işlemi çarpma işlemi gibi düşünüp hareket ettikleri belirlenmiştir. Tam sayılarda çıkarma işleminde de benzer hatalar yaptıkları tespit edilmiştir. Bazı öğrencilerin toplama ve çıkarma işleminde tam sayının işareti belirlerken "-" ile "+" birbirini negatife dönüştürür ve sonuç "-" olur düşüncesine sahip oldukları gözlenmiştir. Ayrıca bazı öğrencilerin ilkokulda öğrenmiş oldukları "Küçük sayıdan büyük sayı çıkmaz." düşüncesiyle hareket ederek çıkarma işleminde değişme özelliği uygulayarak büyük sayıdan küçük sayıyı çıkardıkları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ortaokul, 8.Sınıf, Tam sayılar, Toplama, Çıkarma, Kavram yanılgısı, Hata

TABOO Game as a Revelator of Misconceptions in Mathematics Education: A Case Study on Preservice Mathematics Teachers

Menekşe Seden TAPAN-BROUTIN
tapan@uludag.edu.tr, Uludağ Üniversitesi
Tuğçe KOZAKLI-ÜLGER
tugcekozakli@gmail.com, Uludağ Üniversitesi

Abstract:

Students are experts in making mistakes and these mistakes contribute to the process of learning from a constructivist perspective. When students come to the class, their minds are not empty. What a student know about any subject affects considerably his/her learning. That is, new knowledge is constructed over pre-knowledge and that can cause new knowledge to be learned inappropriately. Misconceptions are a kind of inappropriate conceptions. Misconceptions are resistant to change, so it can be very hard to correct the misconceptions that a student has about a subject. Diagnosing misconceptions provides opportunity to remove these misconceptions and prevents the difficulties that can be faced in education. Various methods are used to detect the misconceptions. One of these methods is using games to diagnose misconceptions. One of the games that can be used in the mathematics classes is Taboo game. This game is played with two groups and its goal is to tell the aimed word to group mates in 60 seconds, without using banned words. Since taboo game is built on speaking, it is an effective game for students express themselves and observers follow students' cast of mind. Also, the taboo words push students to do go beyond the ordinary definitions, so they provide for environment for detecting misconceptions.

The aim of this study is to analyze the effectiveness of Taboo game for determining the misconceptions of preservice mathematics teachers.

Method: This study is designed as a case study using qualitative research methods. The study is conducted with 10 prospective mathematics teachers studying in 2nd year of the education faculty and 10 studying in 4th year; a total of 20 prospective mathematics teachers. The Taboo game prepared by the researchers is used for the implementations. Taboo cards including 105 concept units (to be described-target words) and 5 taboo words for each target word are prepared. Two implementations, which are approximately one and a half hour long, are conducted and recorded on cameras. One of them is conducted with 2nd grade students and the other one with 4th grade students. The data obtained by the transcriptions of video recordings, is analyzed qualitatively by means of content analysis.

Findings and Results: As a result, it is highlighted some elements that may be an indicator of prospective mathematics teachers' misconceptions. The difference between "number" and "digit"; the "real number" concept; the basic concepts of 3D geometry are the most important and relevant examples of presumed misconceptions encountered. Furthermore, some prospective mathematics teachers use words related to the entire subject area of a concept whereas some of them prefer use words that may be examples of the concept in game. It is determined as another result of this study that prospective mathematics teachers have difficulties to compose sentences related to a concept; they prefer using words or set of words. It is revealed that 4th year prospective teachers use mostly words or concepts related to the mathematics educations.

Key Words: Taboo game, misconceptions, prospective mathematics teachers

Matematikte Süreklilik Konusunun Bilgisayar Destekli Öğretiminin Öğrenci Başarısına Etkisi

Güner ILICAN
gilican@anadolu.edu.tr, Anadolu Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bilişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, eğitim dünyasını oldukça fazla etkilemektedir. Matematik öğretim teknikleri de yeniden şekillenmektedir. Teknolojinin hızlı gelişme göstermesi sonucu, öğretim sürecinde kullanılan araç ve gereçler de hızlı bir şekilde değişmekte ve her gün bir yenis eklenmektedir. Bu çalışmada, grafik tablet ve bilgisayar programı kullanılarak, süreklilik konusu ile ilgili web tabanlı öğretim materyalleri hazırlanmıştır. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği Programı'nda okumakta olan 32 lisans öğrencisine ön test ve son test kontrol gruplu model uygulanmıştır. Veriler analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Matematik öğretimi, Grafik tablet, Süreklilik.

Bir Sekizinci Sınıf Öğrencisinin Uzamsal Problemlerin Çözümüne İlişkin Üç Boyutlu Modelleme Yazılımındaki Kullanım Şemaları ve Düşünme Süreçleri

Candaş Uygan

cuygan@ogu.edu.tr, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Melih Turgut

mturgut@ogu.edu.tr, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı, bir sekizinci sınıf öğrencisinin üç boyutlu modelleme yazılımı ile tasarlanan uzamsal görevlerin çözümü kapsamında yararlandığı kullanım şemalarını ve dâhil olduğu uzamsal düşünme süreçlerini araştırmaktır. Üç boyutlu modelleme yazılımında tasarlanan görevler, çalışma kağıdında üst-ön-sağ görünümleri verilen yapıları yer çekimi olmayan sanal ortamda birim küpler aracılığıyla inşa etmeyi içermektedir. Araştırmanın katılımcısı, bir devlet ortaokulunda öğrenim gören ve geometri öğretimine ilişkin bazı yazılımlarda (üç boyutlu modelleme yazılımı, dinamik geometri yazılımı) deneyimi olan bir sekizinci sınıf öğrencisidir. Araştırmada veri toplama aracı olarak üç boyutlu modelleme yazılımında tasarlanan uzamsal görevler, MEB'in öğretim programındaki ilgili kazanımlar ve etkinlikler temel alınarak hazırlanmıştır. Araştırmanın verileri klinik görüşmeler içerisinde video kamera ile kaydedilmiş ve görüşme yaklaşık bir saat sürmüştür. Görüşme sürecinde öğrencinin düşünsel sürecinin daha derinlemesine incelenmesi amacıyla ekran kaydetme yazılımından da yararlanılmıştır. Toplanan verilerin dökümü yapıldıktan sonra, uzamsal düşünme kavramsal çerçevesi ve enstrümantal oluşum kuramsal çerçevesi altında tematik analiz gerçekleştirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, katılımcının hem istenen yapıyı yer çekiminin olmadığı dijital ortamda inşa ederken hem de inşa ettiği yapının doğruluğunu değerlendirirken “yörünge (orbit)” aracı yardımıyla düşündüğü görülmüştür. Bu bağlamda katılımcı yazılımdaki inşa sürecinde yapının üst, ön ve sağ yüzlerini yavaş işlemlerle; inşa edilen yapının doğruluğunu test etme sürecinde ise hızlı işlemler ile çevirerek düşünmüştür. Bu işlemler kapsamında katılımcının yapının farklı yönlerden görünümü üzerinde düşünürken uzamsal yönelim sürecini kullandığı, yapının ekrandaki ve kâğıttaki üstten görünümünü karşılaştırırken iki boyutlu zihinde döndürme sürecinden yararlandığı belirlenmiştir. Diğer yandan katılımcının yapıları inşa etme sürecinin ilk adımında ekrandaki küpleri yer çekimi varmış gibi birinci kata yerleştirdiği, ilerleyen adımlarda ise üstten görünüm bozulmayacak biçimde yapının birinci katından belirli küpleri sildiği görülmüştür. Bu işlemlerde katılımcının “taşı” ve “sil” araçlarına yönelik kullanım şemaları ön plana çıkarken, bu araçları içeren çok adımlı işlemlerin yer çekiminin olmadığı ortamda nasıl bir yapı oluşturacağına ilişkin düşünme biçimi “uzamsal görselleştirme” sürecini yansıtmıştır. Araştırmanın ortaya koyduğu sonuçlar daha önce somut materyallerin kullanıldığı uzamsal etkinliklerde de bulunmuş bir sekizinci sınıf öğrencisinin modelleme yazılımının bağlamı içerisinde düşünme süreçlerini destekleyecek kullanım şemaları oluşturduğu ve stratejilerini zenginleştirdiği ortaya çıkmıştır. Sonraki araştırmalarda öğrenim düzeyi farklılaşan ortaokul öğrencilerinin farklı bağlamlardaki uzamsal görevleri tamamlarken dijital ortamlardan nasıl yararlandıklarını ve ne tür düşünme süreçlerini gerçekleştirdiğini inceleyen durum çalışmalarının yürütülebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uzamsal düşünme, Üç boyutlu modelleme yazılımı, Enstrümantal oluşum, Kullanım şeması, Birim küplerle yapı inşası.

Dinamik Geometri Ortamındaki Lineer Bağımlılık/Bağımsızlık Kavramlarında Ortaya Çıkan Kavramsal ve Teknik Elementler

Melih Turgut
mturgut@ogu.edu.tr, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı, dinamik geometri ortamındaki lineer bağımlılık ve lineer bağımsızlık kavramlarında ortaya çıkan kavramsal ve teknik elementleri ortaya çıkarmaktır. Lineer cebir öğrenme ve öğretme, son yıllarda üniversite matematiği araştırmalarının başında yer almaktadır. Bu durumun en temel iki gerekçesi olduğu söylenebilir. Birincisi, lineer cebir dersinin fen, mühendislik ve teknoloji alanlarında temel ders olarak okutuluyor olması; ikincisi ise bağlamındaki temsil türlerinin birbirinden farklı yapıda ve aksiyomatik olmasından dolayı epistemolojik zorluklarla karşılaşılmasıdır. Son yıllarda dijital teknolojilerin tüm seviyede öğrenme-öğretme sürecine entegrasyonuna lineer cebir öğrenme de dahil olmuştur ve araştırmacılar, lineer cebirin spesifik geometrik kavramlarını içermesi bakımından, genel olarak dinamik geometri ortamına (DGO) başvurmaktadır. Bu çalışmada, öğrencilerin, lineer cebirin anahtar kavramlarından birisi olan lineer bağımlılık ve lineer bağımsızlık kavramlarını dinamik geometri ortamında açıklarken kullandıkları kavramsal ve teknik elementleri ortaya çıkarmak, bu sayede düşünsel süreçleri hakkında derinlemesine bilgi edinmek amaçlanmaktadır.

Araştırmada nitel paradigma benimsenmiş ve verilerin toplanmasında ve analizinde aynı perspektif baz alınmıştır. Katılımcılar, bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan iki lineer cebir dersi öğrencisidir. Katılımcılar, sahip oldukları lineer cebir performansı ve iletişim becerilerine göre belirlenmiştir. Araştırmada, görev-tabanlı görüşmelerden yararlanılmış ve bu amaç için DGO'da öğrencilerin sahip oldukları kavramları açıklarken ortaya koyacakları spesifik bir görev tasarlanmış ve öğrencilere laptop karşısında sunulmuştur. Görüşmeler, video kamera, ekran kaydedicisi ve alan notları dahilinde veri çeşitlenmesine gidilerek analiz edilmiş ve kavramsal ve teknik elementler ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Verilerin bir bölümünün analizinde atlas.ti yazılımından yararlanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin genel olarak lineer bağımlılık ve bağımsızlık kavramları için determinant, hacim, birbiri cinsinden ifade edilme şeklinde kavramsal elementleri dışa vurdukları, bu süreçte ise sürükleme, 3D ekranı döndür, farklı sürgü değerleri gibi teknik elementleri kullandıkları görülmüştür. Öğrencilerin bir bileşke kavram olarak, lineer bağımsızlık ve lineer bağımlılıkla ilgili matematiksel tanıma başvurmadıkları, daha çok uzamsal algı ve temel geometrik ifadeler ışığında açıklamalara gittiği görülmüştür. Elde edilen bulgular ışığında öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Lineer cebir öğrenimi ve öğretimi, Dinamik Geometri Ortamı, Kavramsal ve Teknik Elementler

Bilgisayar Teknolojilerini Kullanarak İkinci Derece Denklemlerin Öğretimi

Güner ILICAN

gilican@anadolu.edu.tr, Anadolu Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Günümüzde teknolojinin gelişmesi ile beraber, bilgisayarlar hayatımızın büyük bölümünü kaplamaktadır. Özellikle öğrenciler gerek okulda gerekse evde sürekli bilgisayar başında vakit geçirmektedirler. Bu sebepten ötürü, bilgisayar teknolojilerini kullanarak öğrencilerin anlamakta ve öğrenmekte zorlandıkları matematik konularının öğretimi aslında bir ihtiyaç olmuş, hatta daha da ötesi zorunluluk haline gelmiştir. Bu çalışmada, ikinci derece denklemler için çeşitli bilgisayar teknolojileri kullanılarak öğrenme materyalleri tasarlanmıştır. Öğrencilerin bu denklemleri, geleneksel eğitimle ve hazırlanan öğrenme materyalleri üzerinden öğrenmedeki başarıları kıyaslanarak değerlendirilmiş ve sonuçlar yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Matematik öğretimi, Bilgisayar teknolojileri, İkinci derece denklemler.

Ortaokul Matematik Öğretmenlerinin Manipulatif Kullanımına İlişkin Durumlarının, İhtiyaçlarının ve Görüşlerinin İncelenmesi

Hatice Çetin
haticecetin@kmu.edu.tr, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Serhat Aydın
aydins@kmu.edu.tr, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Murat İbrahim Yazar
myazar@kmu.edu.tr, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmada, ortaokul matematik öğretmenlerinin matematik derslerinde somut ve sanal manipulatif kullanma durumları, ayrıca manipulatif kullanma ile ilgili ihtiyaç ve görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda yanıt aranan araştırma problemleri şu şekildedir:

1. Öğretmenlerin manipulatif kullanma durumu nedir?
2. Öğretmenler, hangi konularda manipulatif kullanma ihtiyacı duymaktadır?
3. Öğretmenlerin kıdemlerine göre manipulatif kullanma ile ilgili görüşleri arasında manidar fark var mıdır?
4. Öğretmenlerin hizmet içi ve hizmet öncesi eğitim alma durumlarına göre manipulatif kullanma ile ilgili görüşleri arasında manidar fark var mıdır?
5. Öğretmenlerin görev yerine göre manipulatif kullanma ile ilgili görüşleri arasında manidar fark var mıdır?

Çalışmanın araştırma yöntemi tarama modelidir. Katılımcılar, farklı illerde görev yapan 152 ortaokul matematik öğretmeninden oluşmaktadır. Veriler, gönüllü olarak araştırmaya katılan öğretmenlerden, google form ile oluşturulan anket yoluyla toplanmıştır. Veri toplama aracında, açık uçlu ve likert tipi maddeler yer almaktadır. Veri toplama aracının cronbach alfa güvenirlik katsayısı .75 olarak tespit edilmiştir. Veriler, betimsel ve anlam çıkartıcı istatistik yoluyla analiz edilmiştir. Verilerin normallik analizi yapılarak normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Bu nedenle, parametrik testler t testi (ilişkisiz örneklem için t testi), F testi (ilişkisiz örneklem için tek faktörlü ANOVA) yapılarak problem cümlelerine yanıt aranmıştır. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular neticesinde, öğretmenlerin %65,8'i manipulatif kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler, en çok Sayılar ve İşlemler öğrenme alanı - Tamsayılar ve Kesirler alt öğrenme alanında (%30,2), daha sonra Geometri ve Ölçme öğrenme alanı - Geometrik Cisimler alt öğrenme alanında (%24,6) ve Cebir öğrenme alanı - Cebirsel İfadeler, Eşitlik ve Denklem alt öğrenme alanlarında (%8,7) somut ve sanal manipulatlara ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin kıdemlerine göre manipulatif kullanma ile ilgili görüşleri arasında manidar bir fark bulunmuştur ($F=2,60$, $p<.05$). Bununla birlikte, öğretmenlerin hizmet öncesi eğitim ve hizmet içi eğitim alma durumlarına göre manipulatif kullanma ile ilgili görüşleri arasında manidar bir fark saptanmamıştır ($F=.00$, $p>.05$; $F=.25$, $p>.05$). Ayrıca görev yaptıkları göre manipulatif kullanma ile ilgili görüşleri arasında manidar fark bulunmadığı görülmüştür ($F=1,54$ $p>.05$)

Anahtar Kelimeler:manipulatif, ortaokul matematik

Matematik Öğretmenleri PISA'dan Ne Öğrenebilir?

Mustafa Çağrı Gürbüz
mcgurbuz@uludag.edu.tr, Uludağ Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı – PISA (Programme for International Student Assessment) Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı – OECD tarafından ilk 2000 yılında olmak üzere her üç yılda bir düzenlenmekte olan dünyanın en kapsamlı eğitim araştırmaları arasındadır. Dünya ekonomisinin %80'den fazlasının katıldığı bu araştırma zorunlu eğitimi tamamlamış 15 yaş grubu öğrencilerin modern topluma katılmaya ne kadar hazır olduklarını tespit etmek amacıyla temel bilgi ve becerileri ölçmektedir. PISA uygulamasında zorunlu eğitimi tamamlamış öğrencilerin müfredatta yer alan bilgileri ne derece hatırladıklarından ziyade, günlük hayatta kullanabilme yetenekleri ölçülmektedir. PISA uygulaması bir sınav olmaktan çok bir durum belirleme çalışması niteliğindedir. Bu sebepten bireysel olarak okul veya bireylerin değil eğitim sistemlerinin durumunu belirlemeye odaklanmıştır. Bu açıdan bakıldığında PISA ülkelere eğitim politikası belirlemek için veriler temin etmektedir.

PISA öğrenci anketi, öğrenme stratejileri ve öğretmenlerin kullandığı öğretim uygulamaları da dâhil olmak üzere öğrencilerin matematik derslerinde edindikleri deneyimler hakkında fikir sunmaktadır. Bu bilgiler, öğrencilerin matematik performanslarının sonuçlarıyla birleştiğinde, belirli öğretim ve öğrenme stratejilerinin öğrenci performansı ile nasıl ilişkili olduğunu incelememize fırsat sunmaktadır. Öğrencilerin cinsiyeti, sosyo-ekonomik durumları, matematiğe yönelik tutumları ve kariyer hedefleri gibi özelliklerin öğretimle ilişkili olup olmayacağını araştırmak için öğrencilerin geçmiş verileri de derinlemesine incelenmiştir. Bunlar öğrenme stratejileri veya performans için oldukça önemli verilerdir. PISA verileri, müfredatın dünyanın dört bir yanındaki matematik derslerinde nasıl uygulandığını ve matematik derslerinin yapılandırılma biçiminin öğrencilerin türüne veya bu öğrencilerin yeteneklerine bağlı olarak değişip değişmediğini incelemeyi de mümkün kılmaktadır. PISA 2015 verilerinden "Ten Questions for Mathematics Teachers... and How PISA Can Help Answer Them" raporu kapsamında, 34 ülkeden 104.000'in üzerinde ortaokul öğretmene; öğretim uygulamaları ve öğrenme ortamı hakkında sorular sordu. Bu veriler, bazı öğretim stratejilerinin veya davranışlarının öğretmen olarak nasıl etkileyebileceği hakkında bilgi sağlamayı amaçlamıştır.

Bu rapordaki bulgular ve tavsiyeler akademik araştırmaya dayanmaktadır ve matematik eğitimi literatürü, PISA 2012 ve PISA 2015 değerlendirmesinden elde edilen TALIS 2013'ten öğretmen verilerine dayanmaktadır. Bu analizlerin bulguları, aşağıda listelenen, dünyadaki matematik öğretimi ve öğrenimi hakkında bildiklerini tartışan ve bu verilerin matematiğinizde nasıl yardımcı olabileceğini açıklayan on soruyla organize eder.

1. Matematik derslerinde öğrencinin öğrenmesine ne kadar yön vermeliyim?
2. Bazı matematik öğretim yöntemleri diğerlerinden daha etkili midir?
3. Bir matematik öğretmeni olarak, öğrencilerimle olan ilişkim ne kadar önemli?
4. Ezberleme ve matematik öğrenmek hakkında ne biliyoruz?
5. Öğrencilerime matematik öğrenmeyi öğrenmelerinde yardımcı olabilir miyim?
6. Öğrencileri yaratıcılığını matematikte kullanmaya teşvik etmeli miyim?
7. Öğrencilerin geçmişleri, matematiği nasıl öğrendiğini etkiliyor mu?
8. Öğretim, matematiksel kavramları vurgulamalı mı ya da bu kavramlar gerçek dünyada nasıl uygulanır?
9. Öğrencilerin matematiğe karşı tutumlarından endişe etmeli miyim?
10. Öğretmenler PISA'dan ne öğrenebilirler?

Bu amaca ulaşabilmek için kullanılacak metotların belirlenmesinde ve bulguların yorumlanmasında durum çalışmasından faydalanılmıştır. Veri toplama aracı olarak doküman incelenmesinden faydalanılmıştır. Doküman incelenmesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. İlgili raporda yer alan on temel soru tema olarak ele alınmış ve matematik öğretmenlerinin PISA'dan nasıl faydalanabilecekleri yönünde açıklamalara yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler:bağlam temelli soru, matematiğe karşı tutum, matematik okuryazarlığı, matematik öğretimi, matematik öğretmeni, PISA

Geometrik İnşa Sürecinde 5. Sınıf Öğrencileri Tarafından Yaşamsal Bir Problemin İrdelenmesi

Tuba Gürbüz
tubadag25@gmail.com, MEB
Mustafa Çağrı Gürbüz
mcgurbuz@uludag.edu.tr, Uludağ Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Araştırmalar öğrencilerin ancak aktif olarak matematik araçlarını kullanmaları sonucunda inceledikleri kavrama ilişkin anlam oluşturabileceklerine dikkat çekmekte ve somut araçlar kullanarak öğrenen öğrencilerin matematiğin soyut kavramlarını gerçek yaşam durumlarına uygulayabilmede daha başarılı olduğuna işaret etmektedir. Geometrik yapıları inşa etmede pergel ve çizgeç; cetvel, açıölçer gibi diğer çizim araçlarından farklı bir öneme sahiptir. Çünkü bir doğru parçasını iki eşit parçaya bölme, bir açıyı iki eşit parçaya ayırma gibi problemlerin sadece pergel ve çizgeç kullanılarak çözümünü öğrencilerin geometrik şekillerin özelliklerini keşfetmelerine yardımcı olmakta ve bu geometrik şekillerle ilgili kavrayışlarının daha iyi olmasını sağlamaktadır (Napitupulu, 2001; Hoffer, 1981).

Matematik eğitiminde öğrencilerin uygun stratejiler geliştirerek bunları günlük yaşamla ilgili problemlerin çözümünde kullanabilmeleri bu alanda edinmeleri gereken temel kazanımlardan biridir. Problem çözme süreç odaklı bir etkinlik olup, elde edilen sonucun doğruluğundan ziyade bu süreçte sergilenen düşünce ve yaklaşımlar, kullanılan stratejiler ve problemin matematikselleştirilme süreci üzerinde durulması gerekmektedir.

Çalışmada bu bağlamda oluşturulmuş bir yaşamsal problemin ortaokul 5. Sınıf öğrencileri tarafından irdelenmesi ve geometrik muhakeme süreçlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu araştırma durum çalışması olarak ele alınmıştır. Durum çalışması, yöntemsel seçimden ötede neyin inceleneceğine dair bir seçimdir, bir durum hakkında bilgi vermek, aşına olunmayan durumları bilindik hale getirmek ve gerçek hayattaki durumları ile var olan bağlantılarını açıklamak için kullanılan bir yöntemdir (Baxter&Jack, 2008; Davey, 1991). Çalışma grubunu Bursa ilinde bir ortaokulda öğrenim gören akademik başarısı iyi düzeyde olan 15 tane 5. Sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma öncesinde bu öğrencilerin aslında matematik alt yapıları iyi olmasına karşın buldukları sınıf düzeyi gereği geometrik bilgilerinin inşa etme süreci için yetersiz olduğu düşünülmüştür. Bu çalışmada, literatürde geliştirilen bir dizayn deneyi sorusu çerçevesinde oluşturulan iki ders saati bir müdahale uygulanmıştır. Öğrencilere sunulan yaşamsal problem şu şekildedir; “Bir çocuğun okulu, annesinin ve babasının iş yerleri bir üçgen oluşturmaktadır. Öyle bir noktaya ev inşa edelim ki bu evin okula ve iş yerlerine uzaklıkları eşit olsun.” Öğrencilere bu problem durumu sunulmuş ve her birine pergel ve ölçüsüz cetvel verilmiştir. Uygulama öncesinde çizim alıştırmaları yapılarak öğrencilerin pergel ve cetvel kullanımına ilişkin psikomotor becerilerinin hazırbulunmuşluk düzeylerinin yeterli olması sağlanmaya çalışılmıştır.

Yapılan uygulamada öğrenciler öncelikle tahmin yürüterek orta noktanın yaklaşık yerini bulmaya çalışmışlardır. Fakat yetersiz kaldığı görülünce bir grup öğrenci kenarların orta noktalarını birleştirerek yeni bir üçgen oluşturmuş, bu şekilde devam ettiğinde istenen noktaya ulaşacağını düşünmüşlerdir. Bir diğer öğrenci abisinin defterinde gördüğü durumu uyarlamış ve iç teğet çemberini çizmiştir. Bir başka grup ise varsayımla bir nokta belirlemiş bu noktanın köşelere olan uzaklığı eşit olacağından köşelerden geçen bir çember çizildiğinde bu çemberin merkezi olacağını ifade etmiştir. Çalışma neticesinde şu sonuçlara ulaşılmıştır; Öğrencilerin merakını uyandıracak yaşamsal problemlerin seçilmesi ve öğretmenin sınıf içindeki yönetimi sınıf içinde motivasyonu olumlu etkilediği görülmüştür. Öğrenciler problem çözme esnasında deneme-yanılma, tahminde bulunma gibi farklı stratejiler yürüterek cevaba ulaşmaya çalışmışlardır. Öğrenciler üst düzey düşünme becerilerini harekete geçirerek cevaplarına matematiksel dayanak (kanıt) arama arayışına girmişlerdir. Her ne kadar kenar orta dikme, çevrel çember, açıortay, kenarortay gibi kavramlar hakkında ön bilgileri olmasa da geometrik yer hissi öğrencilerin doğru hamleler yapmasını sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: bağlamsal problem, geometrik inşa, problem çözme

5. Sınıf Öğrencilerinin Matematik Dersine Yönelik Tutum ve Kaygılarının Cinsiyete Göre Farklılığı

Murat PEKER

peker@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Ramazan EROL

erol@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Mahmut Sami KOYUNCU

ms_koyuncu@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı 5. sınıf öğrencilerinin matematik dersine yönelik tutum ve kaygılarının cinsiyete göre farklılığını incelemektir. Araştırmada genel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Afyonkarahisar il merkezindeki ortaokullarda öğrenim gören 757'si kız, 489'u erkek olmak üzere toplam 1246 5. sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Verilerin toplanması amacıyla Aşkar (1986) tarafından geliştirilmiş olan Matematik Tutum Ölçeği ve Şentürk (2010) tarafından geliştirilmiş olan İlköğretim Öğrencileri için Matematik Kaygı Ölçeği kullanılmıştır. Matematik Tutum Ölçeğinin orijinali tek faktörlü bir ölçektir. İlköğretim Öğrencileri için Matematik Kaygı Ölçeğinin orijinali ise Kaygıda Tutum, Kaygıda Özgüven, Kaygıda Alan Bilgisi, Öğrenme Kaygısı, Sınav Kaygısı olmak üzere beş faktörlü bir ölçektir. Ölçme araçlarının uygulandığı örneklem grubunun farklılaşması durumunda faktör yapısının tekrar gözden geçirilmesi gerektiği göz önüne alınarak geçerlik için ölçüklerin faktör yapıları doğrulayıcı faktör analizi yapılarak tekrar gözden geçirilmiştir. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda Matematik Tutum Ölçeğinin orijinalinde olduğu gibi tek faktörlü olduğu, benzer şekilde İlköğretim Öğrencileri için Matematik Kaygı Ölçeğinin de orijinalinde olduğu gibi beş faktörlü olduğu ve maddelerin ölçeğin orijinalindeki gibi faktörlere aynı şekilde dağıldığı görülmüştür. Ölçüklerden elde edilen ölçümlerin güvenilirliği için McDonald ω değeri, ölçüklerden alınan puanlar normal dağılım sergilemediği için cinsiyete göre grup Tutum ve Kaygı ölçeğinden alınan puanların ortalamalarının karşılaştırılmasında ilişkisiz örneklem t-testinin non-parametrik karşılığı olan Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Verilerin analizi sonucunda tutum ölçeğinden elde edilen ölçümlerin güvenilirlik düzeyini belirlemek için hesaplanan McDonald ω değeri 0.97, kaygı ölçeğinin her bir faktörü için hesaplanan McDonald ω değerleri ise kaygıda tutum faktörü için 0.89, kaygıda özgüven faktörü 0.89, kaygıda alan bilgisi faktörü için 0.88, öğrenme kaygısı faktörü için 0.82 ve sınav kaygısı faktörü için 0.81 olarak elde edilmiş olup, güvenilirlik düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Tutum ölçeğinden kız ve erkek öğrencilerin almış oldukları puanların ortalaması Mann-Whitney U ile karşılaştırıldığında, kızlar lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Yani kızların matematik dersine yönelik tutum puanlarının erkeklerinkine göre daha olumlu olduğu görülmüştür. Kaygı ölçeğinden kız ve erkek öğrencilerin almış oldukları toplam puanların ortalaması Mann-Whitney U ile karşılaştırıldığında, yine kızlar lehine anlamlı farklılık olduğu, yani kızların matematik dersine yönelik kaygı puanlarının erkeklerinkine göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Matematik, tutum, kaygı, cinsiyet, 5. sınıf

Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Matematik Dersine Yönelik Tutum ve Matematik Kaygılarının Öğrenme Stillere Göre Farklılığının İncelenmesi

Murat PEKER

peker@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Ramazan EROL

erol@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Mahmut Sami KOYUNCU

ms_koyuncu@hotmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin matematik dersine yönelik tutum ve matematik kaygılarının öğrencilerin baskın öğrenme stillerine göre farklılığını incelemektir. Çalışmanın verileri genel tarama yöntemi ile Afyonkarahisar il merkezindeki ortaokullarda öğrenim gören 1246 ortaokul 5. sınıf öğrencisinin katılımı ile toplanmıştır. Verilerin toplanmasında üç ölçme aracı kullanılmıştır. Bunlardan birincisi; öğrencilerin matematik dersine yönelik tutum puanlarını belirlemek amacıyla kullanılan, Aşkar (1986) tarafından geliştirilen tek boyutlu Matematik Tutum Ölçeği'dir. İkincisi; öğrencilerin matematik kaygı puanlarını belirlemek amacıyla kullanılan, Şentürk (2010) tarafından geliştirilen beş boyutlu İlköğretim Öğrencileri için Matematik Kaygı Ölçeği'dir. İlköğretim Öğrencileri için Matematik Kaygı Ölçeğinin alt boyutları; Kaygıda Tutum, Kaygıda Özgüven, Kaygıda Alan Bilgisi, Öğrenme Kaygısı, Sınav Kaygısı şeklindedir. Üçüncüsü; öğrencilerin baskın öğrenme stillerini belirlemek amacıyla kullanılan, Kolb (1985) tarafından geliştirilen ve 2006 yılında revize edilen Öğrenme Stili Envanteridir. Örneklemeye alınan 5. sınıf öğrencilerinin baskın öğrenme stillerine göre dağılımına bakıldığında; % 45'inin değiştiren, % 20'sinin özümseyen, % 18'inin ayırıştırıcı ve % 17'sinin de yerleştiren olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan 5. sınıf öğrencilerinin tutum ve kaygı ölçeklerinden almış oldukları puanların normal dağılıma sahip olmamasından dolayı, verilerin analizinde ilişkisiz örneklemelerde ANOVA'nın non-parametrik (parametrik olmayan) karşılığı olan Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Verilerin analizi sonucunda ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin tutum ölçeğinden almış oldukları puanların öğrenme stillerine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Yapılan çoklu karşılaştırma analizi sonucunda bu farklılığın değiştiren ile ayırıştırıcı öğrenme stili baskın olan öğrenciler arasında ve değiştiren ile özümseyen öğrenme stili baskın olan öğrenciler arasında olduğu görülmüştür. Diğer taraftan ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin kaygı ölçeğinden almış oldukları puanların da öğrenme stillerine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Yapılan çoklu karşılaştırma analizi sonucunda bu farklılığın değiştiren ile ayırıştırıcı öğrenme stili baskın olan öğrenciler arasında, değiştiren ile özümseyen öğrenme stili baskın olan öğrenciler arasında, özümseyen ile yerleştiren öğrenme stili baskın olan öğrenciler arasında ve ayırıştırıcı ile yerleştiren öğrenme stili baskın olan öğrenciler arasında olduğu görülmüştür. Benzer şekilde ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin kaygı ölçeğinin alt boyutlarından almış oldukları puanların da öğrenme stillerine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Matematik, tutum, kaygı, öğrenme stili, 5. sınıf

Matematiğe Yönelik Tutum Ve Matematik Başarısı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Meta-Analiz

Berna CANTÜRK GÜNHAN
bernagunhan@gmail.com, Dokuz Eylül Üniversitesi
Faden TOPUZ
fadentopuz@gmail.com, MEB
Duygu BEDİR
MEB

Bildiri Özeti:

Bu araştırmada, küçük örneklemeler üzerinde duyuşsal özelliklerden biri olan matematiğe yönelik tutum ile matematik başarısı arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların sonuçlarının meta-analiz yöntemi ile sentezlenerek yeni araştırmalar için daha kapsamlı sonuç ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Türkiye bağlamında ilgili araştırmalara ulaşabilmek için anahtar kelimeler ile YÖK Ulusal tez Merkezi, Ulakbim ve Google Scholar veri tabanları taranmıştır. Yapılan tarama sonucunda 78 tez, 56 makale ve 4 bildiriye ulaşılmıştır. Bu araştırmalardan etki büyüklüğü hesaplaması için gerekli sayısal verileri içermeyenler araştırmaların dışında bırakılmıştır. Sonuç olarak öğrencilerin matematiğe yönelik tutumu ve matematik başarısı arasındaki ilişkiyi inceleyen 19 araştırma meta-analize dâhil edilerek toplam 7682 kişilik örneklem grubundan elde edilen veriler sentezlenmiştir. Analiz sonucunda matematik tutumu ile matematik başarısı arasında rastgele etkiler modeline göre bulunan etki büyüklüğünün ($r=.327$) pozitif yönde ve orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada, öğrenim kademesi ve yayın türüne göre karşılaştırmalı etki büyüklükleri de hesaplanmıştır. Öğrenim kademesi için yapılan moderatör analizleri sonucunda, ortaokul ($r=.345$) ve lise ($r=.419$) kademesinde yapılan araştırmalarda matematik başarısı ve tutumu arasındaki ilişkinin pozitif yönde, orta düzeyde ve anlamlı olduğu, üniversite ($r=-.028$) kademesindeki ilişkinin ise negatif yönde, zayıf düzeyde ve anlamlı olduğu bulunmuştur. Yayın türüne göre ise anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre araştırmacılara önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Matematik başarısı, matematiğe yönelik tutum, meta-analiz

Türkiye'deki Matematikte Bilgi Oluşturma Süreçleri İle Hazırlanan Araştırmaların İçerik Analizi

Berna CANTÜRK GÜNHAN
bernagunhan@gmail.com, Dokuz Eylül Üniversitesi
Faden TOPUZ
fadentopuz@gmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Türkiye'de 2006-2017 yılları arasında APOS teorisi, RBC ve RBC+C teorisi ile öğrencilerin bilgiyi oluşturma süreçleri kullanılarak yapılan araştırmaları incelenmek ve araştırma sonuçlarına dayanarak araştırmacılara öneriler sunmak amacıyla YÖK Ulusal Tez Merkezi/Ulakbim/Google Scholar ve çeşitli sempozyumlarda yer alan bildiriler kapsamında gelişmiş tarama yapılmıştır. Tezlerden üretilen makalelerde tezler, bildirilerden üretilen makalelerde ise makaleler araştırma kapsamına dâhil edilmiştir. Yapılan taramada 18 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Tezlerden 1 tanesi yurtdışında bir üniversitede hazırlandığından incelenmemiştir. Tezlerden 3 tanesi de erişime kapalı olduğu halde özet bölümlerindeki bilgilere göre incelenmiştir. Toplam 17 lisansüstü tez, 10 makale ve 6 bildiri araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırmalar içerik analizi yöntemi kullanılarak; araştırmacının yapıldığı yıl-türü-yayın dili, örneklem düzeyi-sayısı, araştırmada tercih edilen konu, tercih edilen bilgi oluşturma teorisi, kullanılan yöntem ve model, veri toplama araçları-veri analiz yöntemleri açılarından incelenmiş ve sınıflandırılmıştır. Bulgular grafik, frekans ve yüzde tablosu olarak betimsel biçimde sunulmuş ve tartışılmıştır. Araştırma sonucunda tezlerden 8'inin yüksek lisans tezi, 9'unun doktora tezi olduğu görülmüştür. 3 çalışma dışında yayın dilinin Türkçe olduğu, örneklem düzeylerine bakıldığında ise en fazla ortaokul düzeyinde araştırmaya rastlanılmıştır. Örneklem sayıları bazında genel olarak az sayıda öğrenciyle araştırmalar yürütülürken daha büyük çalışma grubu arasından çeşitli testlerle örneklem sayısının sınırlandırıldığı görülmüştür. Araştırmaların çoğunda nitel yöntem tercih edilerek verilerin toplanmasında çoğunlukla açık uçlu sorular, çoktan seçmeli testler, video ve ses kayıtlarının yanı sıra veri çeşitlemesi (gözlem, görüşme, doküman incelemesi) kullanılmıştır. Araştırmaları çalışılan konu düzeyinde incelediğimizde ise denklemler, olasılık ve fonksiyonlar konularının en çok çalışıldığı belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin bilgi oluşturma süreçlerinde RBC, RBC+C ve APOS teorilerinin yanında ve gerçekçi matematik eğitimi yaklaşımlarının yanısıra Tall/Vinner ve Gray/Tall'un düşüncelerinden, Bloom taksonomisi, matematiksel güç, Van Hiele geometrik düşünme düzeyleri, görselleştirme, dinamik geometri yazılımlarından da destek alındığı görülmüştür. Tüm bu sonuçlar doğrultusunda öğretmenler ve araştırmacılar için çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bilgi oluşturma süreçleri, matematik, araştırma, içerik analizi

İlköğretim Matematik Öğretmen Adaylarının Eşitsizlik ve Aralık Kavramlarını Gerçek Yaşam ile İlişkilendirme Becerileri Üzerine Bir İnceleme

Emre EV ÇİMEN

evcimen@ogu.edu.tr, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmada matematik öğretmen adaylarının eşitsizlik ve aralık kavramını gerçek yaşamla ilişkilendirme becerilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde eğitim gören ilköğretim matematik öğretmenliği bölümü öğrencilerinden oluşmaktadır. Çalışma 18'i ikinci sınıf ve 16'sı üçüncü sınıf toplam 34 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı üç bölümden ve toplam 18 maddeden oluşmaktadır. Veri toplama aracında, ilk bölümde öğrencilerden matematiksel biçimde sembollerle verilen eşitsizlik ifadesine uygun gerçek yaşam örneği yazmaları istenmiştir. Uygulamanın ikinci bölümünde öğrencilerden gerçek yaşamda yaygın bir biçimde yer alan trafik levhalarına uygun eşitsizlik, aralık ve geometrik gösterimi yazmaları istenirken; üçüncü bölümünde metin biçiminde verilmiş ifadelerle uygun olan eşitsizlik, aralık ve geometrik gösterimi yazmaları beklenmiştir. Verilerin analizi ilk bölüm için öğrenciler tarafından matematiksel biçimde sembollerle verilen eşitsizlik ifadesine yönelik yazılan gerçek yaşam örneklerinin verilen ifadeye ve gerçek yaşama uygunluğu bakımından incelenmiştir. İkinci bölümde trafik levhalarına ve üçüncü bölümde metin biçiminde verilmiş ifadelerle uygun yazılan eşitsizlik, aralık ve geometrik gösterimler ise ayrı ayrı incelenmiştir. Verilen yanıtların verilen ifadeye uygunluğu "uygun, kısmen uygun, uygun değil, boş" biçiminde değerlendirilirken, gerçek yaşama uygunluğu "uygun, uygun değil, boş" biçiminde dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının eşitsizlikleri gerçek yaşama uyarlamada ve gerçek yaşamda geçen trafik işaretlerine ve metin biçiminde verilen ifadelerle uygun olan eşitsizlik, aralık ve geometrik gösterimi yazmada zorlandıkları görülmüştür. Öğrencilerin verilen bir eşitsizliği gerçek yaşama uygun bir şekilde yazarken değişkenin ait olduğu kümeyi göz ardı ettikleri görülmüştür. Benzer şekilde negatif değer almayan yaş, boy, kilo, hız gibi kavramlara karşı gelen eşitsizlik ve aralık gösterimlerinde değişkenlerin sıfırdan başlaması gerekirken bazı öğrencilerin bu değişkenleri eksi sonsuzdan başlattığı belirlenmiştir. Ek olarak, öğrencilerin eşitsizlik ifadelerine uygun gerçek yaşam örneği vermede yazdıkları ifadelerin mantıksal açıdan doğruluğunu göz ardı ederek yanıtladıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmada oluşturulan tablolar, seçilen örnekler eşliğinde var olan durum ortaya konulmaya çalışılmış; yapılan değerlendirmeler ve söz konusu yetersizliğin giderilmesine yönelik önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim matematik öğretmen adayları, gerçek yaşam ilişkisi, eşitsizlik kavramı, aralık kavramı, eşitsizlik gösterimi, aralık gösterimi, geometrik gösterim.

Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin İşleme Uygun Problem Kurma Becerilerinin İncelenmesi

Emine KARTAL
emine.ayalp@hotmail.com, MEB
Emre EV ÇİMEN
evcimen@ogu.edu.tr, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Problem kurma, problem çözme sürecinden sonra alanyazına girmiş, bir takım zihinsel etkinlikleri yerine getirmeyi gerekli kılan, öğrencilerin problem çözme becerilerine katkı sağlayan bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Serbest, yapılandırılmış ve yarı yapılandırılmış biçiminde üç farklı türde ele alınan problem kurma etkinlikleri yeni problemler üretme ya da verilen bir problemi yeniden oluşturma biçiminde düzenlenebilmektedir. İlköğretim matematik dersi (1-4.sınıflar) öğretim programı incelendiğinde, problem kurma çalışmalarına sayılar ve işlemler öğrenme alanında yer verildiği görülmektedir. Programda, sayılar öğrenme alanına bakıldığında, doğal sayılarla işlem yapmayı gerektiren problemleri çözer ve kurar kazanımının ikinci sınıftan itibaren yer aldığı göze çarpmaktadır.

Araştırmanın amacı, ilkököl dördüncü sınıf öğrencilerinin işleme uygun problem kurma becerilerinin incelenmesi olarak belirlenmiştir. Araştırma, nitel araştırma deseninde tasarlanmış olup, betimsel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu, 2014 - 2015 eğitim öğretim yılı bahar döneminde, Eskişehir ili Odunpazarı merkez ilçesinde, bir devlet okulunda eğitim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada dört farklı şubeden 45 kız 40 erkek toplam 85 dördüncü sınıf öğrencisi ile çalışılmıştır. Öğrenciler uygulama ve görüşmelerden önce sözlü olarak çalışmanın amacı ve süreci hakkında, verilerin toplanma ve değerlendirilme aşamalarında ise yasal ve etik kurallara uygun hareket edileceği konusunda bilgilendirilmiş, çalışma grubunun belirlenmesinde gönüllülük esas alınmıştır. Öğrencilerin verilen işleme (toplama, çıkarma, çarpma, kalanlı/kalansız bölme işlemlerine) uygun problem kurabilme becerilerini ölçmek amacıyla önce sayı ve sembollerin kullanıldığı ($2348 + 2789 = ?$ örneğinde olduğu gibi) işlem verilmiş hemen altına "Verilen işleme uygun bir problem kurunuz" biçiminde yazılarak problem kurma etkinlikleri oluşturulmuştur. İkili ve üçlü toplama, çıkarma ve çarpma işlemleri içeren ve kalanlı ve kalansız bölmeye uygun toplam dokuz farklı problem kurma etkinliği oluşturulmuştur. Etkinliklerin oluşturulmasında kazanımlara uygun hazırlanmasına dikkat edilmiş olup, alanında uzman iki matematik eğitimcisinin görüşüne başvurulmuştur. Veriler toplandıktan sonra iki araştırmacı tarafından problem kurma değerlendirme çerçevesine uygun olarak incelenmiştir. Öğrenciler tarafından yazılan problem kurma cümleleri, ilk olarak "problem", "sayısal soru", "problem değil" ve "boş" olmak üzere dört ana kategoriye ayrılmıştır. Ayrılan bu kategoriler verilen işlemlere uygunluk bakımından değerlendirilerek "uygun", "kısmen uygun", "uygun değil" olmak üzere üç alt kategoriye bölünmüştür. Daha sonra ayrılan bu problem cümleleri Türkçe dil ve anlatım kurallarına uygunluk bakımından incelenerek "hatalı" ve "hatasız" olarak sınıflandırılmıştır. Verilerin analizi iki puanlayıcı tarafından gerçekleştirilmiş ve puanlayıcılar arası uyuma dikkat edilmiş ve farklı değerlendirilen etkinliklerde tartışılarak uzlaşılı yoluna gidilmiştir.

Araştırmada problem kurma etkinliklerinde ulaşılan bulgular her bir etkinlik için tek tek incelenmiş, genel durumu ortaya koyan sonuçlar tablolandırılmış ve öğrenci çalışmalarından farklı kategorilere uygun seçilen örnekler eşliğinde sunulmuştur. Öğrencilerin çok az bir kısmının işleme uygun hatasız problem kurabildiği, buna karşılık etkinliklerde daha çok bir bağlamı, hikâyesi olmayan, gerçek yaşamdan uzak ifadeler yazdıkları görülmüştür. Öğrencilerin problemi yazarken gerçekçi olmayan durumlar ve veriler kullanma, istenen cevabı vermeyen problemler oluşturma, birime dikkat etmeme, verilen işleme uygun olmayan ifadeler yazma eğiliminde buldukları bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca dil ve anlatım bakımından incelendiğinde yazım ve noktalama hatalarının, açık ve anlaşılır olmayan ifadelerin, gereksiz tekrarlar ve zorlukların olduğu, istenenin belirsizliği gibi birçok hatalar ile karşılaşıldığı değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İlkököl matematik eğitimi, problem kurma, işleme uygun problem kurma

Ortaöğretim Öğrencilerinin Bazı Matematiksel Kavramlara Ait Somutlaştırılmış Bilişinin Jestler Aracılığıyla İncelenmesi

Tuba Akçakoca
erturktuba06@gmail.com, MEB
Gönül Yazgan Sağ
gonulyazgan@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Ziya Argün
ziya@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Barsalou (2008) ve Wilson (2002)'a göre; biliş ve dilbilimsel süreçler, insanın algısal sistemi ve bedeni gibi özelliklerinden etkilenmekte ve bunlar tarafından sınırlandırılmaktadır. Matematik eğitimindeki son araştırmalar, matematik öğretimi ve öğrenimi sürecinde bedenin özellikle algısal-motor aktivitelerin öneminin altını çizmektedir (Lakoff ve Núñez, 2000; Nemirovsky, Tierney ve Wright, 1998). Edwards (2009), matematik eğitimcilerinin, anlamın yapılandırılması ve iletişim üzerine son yıllarda yapmış oldukları çalışmalara jest ve bedensel hareketleri dâhil etmeye başladığını ve matematiksel düşüncenin, imajlar, vücut hareketleri ve jestler aracılığıyla somutlaştırıldığını belirtmektedir. Gibbs (2006), Hostetter ve Alibali (2008), McNeill (2005) ve Núñez (2005) tarafından yapılan çalışmalar, jestleri bilginin kendisinin somutlaşan (embodied) olduğunun bir kanıtı olarak alınabileceğini belirtmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, ortaöğretim öğrencilerinin bazı matematiksel kavramlara ait somutlaştırılmış bilişini jestler aracılığıyla açığa çıkarırken, jestlerden nasıl faydalandıklarını ve bunu yaparken ne tür jestleri ürettiklerini belirlemektir. Bu çalışmada ayrıca matematiksel kavramlar değişikçe öğrencilerin yapmış oldukları jestlerde ne gibi değişikliklerin meydana geldiğini gözlemlemek de amaçlanmıştır. Araştırma nitel araştırma desenlerinden biri olan fenomenoloji deseni ile tasarlanmıştır. Araştırmada örnekleme stratejisi olarak amaçlı örneklem seçimi yöntemi kullanılmıştır. Kavram belirlemeye yönelik uzman görüşü alınarak tarama formları oluşturulmuştur. Bu forumlardaki öğrenci cevapları incelenerek formun uygulandığı 18 öğrenciden 4'ü katılımcı olarak seçilmiştir. Çalışmada ele alınacak kavramlar uzman görüşü alınarak belirlenmiştir. Bu bağlamda araştırmanın kavramları aç, açının ölçüsü, eşlik ve benzerlik ve öteleme kavramları olmuştur. Her bir kavram için katılımcılarla odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Odak grup görüşmelerinin ardından her bir katılımcı ile yüz yüze bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Video kaydı ile kayıt altına alınan görüşmeler araştırmacılar tarafından çözümlenmiştir. Her kavrama ait öğrenci bilişleri içerik analizi ile kodlanmıştır, kodlanan bilişler jest türlerine (işaret jesti, ikonik jest ve metaforik jest) göre üç farklı kategorilere ayrılmıştır. Elde edilen bulgular araştırmacılar tarafından yorumlanmıştır. Araştırmada ortaöğretim öğrencileri, "açı", "açının ölçüsü", "eşlik ve benzerlik" ve "öteleme" kavramlarına ait toplamda 203 tane jest sergilemiştir. Bu jestlerden 62 tanesi işaret jesti, 55 tanesi ikonik jest ve 86 tanesi ise metaforik jest türüne aittir. Katılımcıların sergilemiş oldukları 62 tane işaret jestin 10'u soyut işaret jesti olarak gözlemlenmiştir. Ortaöğretim öğrencileri "açı" ve "açının ölçüsü" kavramlarına dair bilişlerini açığa çıkarırken çoğunlukla ikonik jestleri, "eşlik ve benzerlik" ve "öteleme" kavramlarına dair bilişlerini ifade ederken ise çoğunlukla metaforik jestleri sergilemişlerdir.

Bunun yanında işaret jestleri en az "açının ölçüsü" kavramına dair bilişlerin ifade edilmesi sürecinde üretilirken, diğer üç kavram için birbirine yakın sıklıkla üretilmiştir. İkonik jest kullanımı en az "öteleme" kavramında görülürken, "öteleme" kavramına ait bilişlerin açığa çıkarılması sırasında üretilen metaforik jestlerin sıklığının fazla oluşu dikkat çekici olmuştur. "Eşlik ve benzerlik" kavramlarına ait bilişlerin ifade edilmesi sürecinde de işaret ve metaforik jestlerin kullanım sıklığı birbirine yakınken ikonik jest üretimi daha az olmuştur. Ortaöğretim öğrencilerinin işaret jestleri, fiziksel çevrede yapılandırdıkları matematiksel bilişlerini açığa çıkaran özellikte olmuştur. Kullanılan işaret jestleri incelendiğinde öğrencilerin, fiziksel olarak, matematiksel söylemleri ile ilişkili zihinsel süreçlerini fiziksel ortama bağladıkları görülmüştür. Araştırmanın işaret jestlerine ait bulguları, matematiksel kavramları yapılandırmada fiziksel çevreyle etkileşimli öğrenme ortamlarının rolüne vurgu yapmaktadır. Bununla birlikte temsili jestler (ikonik ve metaforik jestler), hem öğrencilerin bilişsel yapılarını kullanarak

oluşturdukları zihinsel imajlarını dışa vuran somut bir gösterge olmuş hem de onların matematiksel bilgiyi içsel olarak nasıl yapılandırđına dair bize ipuçları sunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Biliş (Cognition), Gesture (Jestler), Geometrik Kavramlar (Geometric Concepts), Lise (High School)

Lise Öğrencilerinin Kavram Hissi Oluşturma Becerisine Etkinlik Temelli Öğretimin Katkısı

Mustafa Çağrı Gürbüz
mcgurbuz@uludag.edu.tr, Uludağ Üniversitesi
Murat Ağsu
muratagsu73@gmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Ülkemizde yıllardır uygulanmakta olan öğretimin etkinliklerle desteklenmesi üzerinde yoğun olarak çalışmalar yapılmaktadır. Öğrenciler, matematik öğretimi sürecinde; öğrenecekleri konuların muhtevasını, anlatım şeklini akıcı, zevkli ve dikkat çekici buldukları müddetçe derse ilgileri artar, böylelikle öğrenme sürecine etkin olarak katılırlar. Mevcut matematik öğretim programında yer alan yapılandırmacılık, bireyin bilgiyi kendi zihninde oluşturduğunu ifade etmektedir. Aynı zamanda Yapılandırmacı öğrenme öğrencinin bilgi ve beceri kazanma sürecine kararlı bir katılım yapmaktadır. Etkinlik, “Öğrencilerin anlam oluşturmalarına yol açan içeriği farklı yollarla sunan, öğrencilerin öğrenmeye sahip oldukları, öğrenmenin farkındalığının olduğu öğretim durumları (Northcote, vd., 2001) veya “Sezgisel aşama, tartışma-açıklama, kurala ulaşma, uygulama ve değerlendirme aşamalarından oluşan bir öğretim çalışması (Olkun ve Toluk, 2004) olarak tanımlanmıştır. Bu çalışmanın amacı, dersin girişinde uygulanan etkinliğin, lise öğrencilerinin kavram hissini oluşturmalarına yönelik katkısının incelenmesidir. Bir diğer ifadeyle bir dersin girişinde uygulanan etkinliğin kavram hissi oluşturmadan, kavramı inşa etmeye kadar geçen süreç içerisindeki rolünü, konumunu ve katkısını açıklamaktır.

Bu amaca ulaşabilmek için kullanılacak metotların belirlenmesinde ve bulguların yorumlanmasında özel durum çalışmasından faydalanılmıştır. Bu durum çalışması Bursa’da bir lisenin 9. sınıfında öğrenim gören 12 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. 2015-2016 Öğretim yılı sınıf ortamında gerçekleştirilen ve bir durum çalışmasında yaygın olarak kullanılan veri toplama yöntemlerinden görüşme ve katılımcı gözlem seçilmiştir. Ders saati süresinde etkinlikler ve dersin işleniş video ile kayıt altına alınmıştır. Uygulamada seçilen matematik kavramı “üçgenlerde benzerlik” olmuştur. Dersin işleyişinde doğal ortamından öğrencilerin fikirleri matematiksel sorular aracılığıyla sorgulanmıştır. Öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplar ve davranışları ise öğretmen tarafından gözlemlenmiştir. Burada öğrencilerin davranışları ve cevaplarına odaklanılmasında temele alınan kavramın öğrenilmesi durumunun davranışlar aracılığıyla sorgulanmasıdır.

Bu çalışmanın sonucunda öğrenciler benzerlik kavramının iki temel özelliği olan benzer üçgenlerin açılarının eşit olduğunu ve eşit açıların karşısındaki kenarların orantılı olduğunu kavradıkları görülmüş, öğretmene sadece özelliğin adını söylemek kalmıştır. Çalışmanın sonuçlarının öğretim araştırma ve uygulamalarına olumlu yönde katkı yapacağı ve öğretmenlere kavram hissi oluşturmada yol göstereceği beklenmektedir. Bu çalışma, benzerlik konusunu öğretecek öğreticilere bir kılavuz olacağı, yani derse girişte bu etkinliği kullanan bir öğreticinin konunun hissettirilmesinde, öğrencilerin motive edilmesinde ve dersin sevdirmesinde öğretmene yardımcı olacağı öngörülmüştür.

Anahtar Kelimeler:etkinlik, kavram hissi, matematiksel öğrenme etkinliği, matematik öğretimi

Matematik Eğitiminde Mesleki Öğrenme Topluluğu Örneği

Mustafa Çağrı Gürbüz
mcgurbuz@uludag.edu.tr, Uludağ Üniversitesi
Murat Ağsu
muratagsu73@gmail.com, MEB
Bahtiyar Bayraktar
bbayraktar@uludag.edu.tr, Uludağ Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Son on yılda mesleki öğrenme toplulukları, okul liderliği, okul öğrenimi ve öğretmen gelişimi ile ilgilenen eğitimcileri dikkatini çekti. Mesleki öğrenme toplulukları, öğrenciler, öğretmenler ve okulların kuruluş olarak devam eden öğrenme ve gelişim için elverişli okul kültürleri kurmayı amaçlamaktadır (Stoll ve diğerleri, 2006). Mesleki öğrenme toplulukları, öğretmenlik uygulamalarını ve öğrencilerin öğrenmesini araştırmak için işbirliği yapan öğretmen gruplarını incelemenin yanında her ikisinin iyileştirilmesi amacıyla çalışır. Uygulamayı ve öğrenmeyi iyileştirmek için mesleki öğrenme toplulukları uygulamayı yenilemek ve tekrar canlandırmak için mevcut uygulamaları sorgulamakta ve alternatifleri keşfetmektedirler (McLaughlin ve Talbert 2008). Alternatifleri keşfetmek, özellikle matematik eğitiminde önemlidir, öğretmenleri geliştirmede temel hedef; öğrenciler arasında matematik kavramsal anlamalarını geliştirmek için öğrencilerin matematiksel düşünmesini anlamaya ve bunlara katılmaya yönelik öğretmenlerin yönlendirmelerini desteklemektir. Mesleki öğrenme topluluklarının temelini oluşturan en önemli ilke; okulların zihinsel olarak ilgi çekici yer olması amacıyla okul toplumunun tüm üyelerinin entelektüel ve devamlı olarak öğrenmeye girmesinin gerekliliğidir (Curry 2008). Matematik eğitimi alanındaki mesleki öğrenme toplulukları, öğretmenleri kendi matematik bilgilerini ve özellikle öğrenci düşüncesine ilişkin matematik bilgilerini geliştirmek için desteklemeye odaklanmaktadır (Brodie 2011; Curry 2008; Jaworski 2008; Katz vd., Little 1990). Hedef, aynı kurumda çalışan öğretmenlerin birlikte öğrenmesini, yeni uygulamaların daha uzun süre sürdürülebilir olmasını sağlama ve öğrencilerin konuyla ilgili okulda daha tutarlı deneyimler kazandıracak muhtemel ortak gelişimsel değişimlerin teşvik edilmesidir (Horn 2005). Mesleki öğrenme topluluklarının karşılaştığı ikinci bir konu, grup ve bireysel öğrenme arasındaki ilişkidir. Topluluğun odağı grup öğrenimi ve karşılıklı bağımlılık üzerine odaklanırken, sonuç olarak her kişi topluluğa belirli yollarla katkıda bulunur ve belirli bir uzmanlık kazandırır ve farklı insanlar öğrenecek ve farklı şekillerde gelişecektir. Kazemi ve Hubbard (2008), bireyin ve grubun matematik mesleki öğrenme topluluklarında nasıl birleştiğine ilişkin araştırmalar için uygun bir çerçeve önermektedir. Grup ve bireysel yörüngeler, topluluk tarafından tartışılan özel uygulamalar ve eserler üzerine odaklanarak birbirleriyle ilişkili olarak incelenebilir.

Bu çalışma eylem araştırması olarak tasarlanmıştır. Eylem araştırması kendi problemlerini çözmeleri için insanları program ve topluluklara dâhil ederek açık ve amaçlı bir şekilde değişim sürecine dâhil etmektedir (Whyte, 1989). Araştırma Bursa ilinde bir özel öğretim kurumunda 2017-2018 Güz yarıyılında gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubu lise 9. sınıf olan 9 öğrencidir. Bu bakımdan PLC ile ders etkinliğinin tasarlanması, öğrencilerin öğrenmedeki durumlarını nasıl değiştirmektedir? Araştırmanın ana problem durumunu oluşturmuştur. Eylem araştırmasının doğasında var olan biçimlendirici değerlendirme bu durumla örtüşmektedir. Bu bakımdan aşağıdaki sorulara cevaplar aranmış ve her bir soru için araştırmacılar tarafından rubrikler geliştirilmiştir. Öğrencilerin ne öğrenmesini istersiniz? Öğrendiklerini nasıl bileceğiz? Onu öğrenmezlerse ne yapacağız? Onu zaten biliyorlarsa ne yapacağız?

Bu aşamada mutlak değer öğretimi için süreç şu şekildedir: Matematik öğretmenleri zümre olarak Mutlak değeri anlatmak için ortak bir ders planı hazırlandı, bu ders planı akademisyenlerden oluşan uzmanların görüşüne sunuldu, uzmanların ders planı üzerinde yaptıkları değişiklikler kaydedilerek tekrar matematik öğretmenlerine zümre çalışmasında sunuldu, revize edilmiş ders planı üzerinde mutabık kaldıktan sonra sınıfta uygulanması için matematik öğretmenlerine verildi, Sınıfta uygulanan ders video kayıt altına alınıp tekrar akademisyenlerden oluşan uzmanların görüşüne sunuldu, uzmanlar tarafından küçük birkaç değişiklik yapıldıktan sonra bundan sonra "Mutlak Değer" konusu anlatılırken uygulanması için ders planı olarak hazırlandı. Araştırmanın son aşamasında ders planının nihai hali

uygulanmamıştır. Bu bakımdan çıktılar beklenmektedir. Sözlü bildirinin yapıldığı tarih düşünöldüğünde çıktılar görölebilecektir.

Anahtar Kelimeler:matematik eğitimi, mesleki öğrenme topluluğu, öğretmen eğitimi.

Ortaokul Öğrencilerinin Bilgisayarca Düşünme Becerilerinin Belirlenmesi

Hülya Gür
hgur@balikesir.edu.tr, Balıkesir Üniversitesi
Pınar Çelik Arslan
22nisan2011@gmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Günümüzde hızla değişen ve gelişen dünyada başarılı olabilmek için insanların bu değişen koşullara ayak uydurabilmeleri gerekmektedir. Bunun için de esnek, problem çözücü birer birey haline gelmeleri ve problem çözüme, iletişim kurma, işbirliği yapma, yaratıcılık, hesaplama, kritik düşünme gibi becerilere sahip olması gerekir. Birey kritik düşünme becerileri ile hesaplama gücünü birleştirdiğinde yenilikçi çözümler üretmek ve yeni kararlar almak için fikirlerinin temelini atmış olmaktadır. Bilgisayarca düşünme; bir hesaplayıcının, bir problemin çerçevelendirilmesinde ya da çözümünde kullandığı bir düşünme biçimidir. Bilgisayarca düşünme (computational thinking) sadece bilgisayarlıların kullandığı bir beceri değil herkesin kullanması gereken temel bir beceri olarak düşünülebilir. Bilgisayarca düşünme birçok ülke tarafından aynı okuma, yazma ve aritmetik gibi temel alanlardan birisi olarak her öğrencinin kazanması gereken bir 21. Yüzyıl becerisi olarak kabul edilmektedir. Bilgisayarca düşünme; problemleri, bilgisayar veya diğer araçlarla çözmeye yönelik olarak formüle etme, verileri mantıksal olarak organize ve analiz etme, verileri model ve simülasyonlar gibi somut biçimlerde sunma, algoritmik düşünme ile otomatik çözümler geliştirme, muhtemel çözümleri tanımlarken, analiz ederken ve uygularken kaynakları, çözüm yollarını en etkili ve verimli bir şekilde seçmeyi amaçlama, bu süreci çeşitli problemlere genelleme ve transfer etme, uyarılama süreçlerini içeren bir problem çözme aracıdır.

Bu araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin bilgisayarca düşünme beceri düzeylerinin okul türü ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre nasıl değiştiğini belirlemektir. Bu çalışma, betimsel tarama modelindedir. Bu çalışmanın örneklemini İzmir ili Ödemiş ilçesinde öğrenim gören 251 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada öğrencilerin bilgisayarca düşünme becerilerinin nasıl olduğunu belirlemek için "Bilgisayarca Düşünme Beceri Düzeyi Ölçeği" kullanılmıştır. ($\alpha=0,822$.) Bilgisayarca Düşünme Beceri Düzeyi ölçeği (BDBD) beş dereceli likert tipi bir ölçek olup beş faktör altında toplanabilen 22 maddeden oluşmaktadır. Elde edilen veriler SPSS 22.00 programında analiz edilmiştir. Bunun için aritmetik ortalama, standart sapma bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir. Araştırmanın sonucunda; devlet okulundaki öğrencilerin ortalamalarının özel okuldaki öğrencilerin ortalamalarından daha fazla olduğu, devlet okulu ile özel okulun yaratıcılık faktörü, işbirliklik faktörü, eleştirel düşünme faktörü ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık görülmezken algoritmik düşünme ve problem çözme faktörleri ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin bilgisayarca düşünme becerilerinin 5. sınıftan 7. sınıfa doğru gittikçe arttığı ancak 7. sınıftan 8. sınıfa geçişte tekrar gerilediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Bilgisayarca düşünme, algoritmik düşünme, eleştirel düşünme, yaratıcılık, problem çözme, işbirliklilik, hesaplama, düşünme becerileri.

TIMSS 2015 Verilerine Göre Öğrenci Matematik Başarısı Üzerinde Etkili Olabilecek Değişkenlerin İncelenmesi

Meliha Atasoy
meliha.atasoy@kilis.edu.tr, Kilis 7 Aralık Üniversitesi

Bildiri Özeti:

AMAÇ: Uluslararası bir sınav olan TIMSS, matematik ve fen alanlarında 4. ve 8.sınıf düzeylerindeki öğrencilere uygulanmaktadır ve ortalama başarı düzeyi 500 puan olacak şekilde geliştirilen bir başarı ölçeği kullanılmaktadır. Türkiye ise hem 4.sınıf hem de 8.sınıf düzeyinde matematik alanında bu ortalamanın altında kalarak son sıralarda yer almaktadır. Bu çalışmanın amacı, TIMSS 2015 verilerine dayanarak 4.ve 8.sınıf düzeyinde, matematik başarısı üzerinde etkisi olan bir dizi değişkenin etkilerinin derecelerini ve bu değişkendeki değişimi açıklamada önceliklerini belirlemektir.

YÖNTEM: Çalışmaya 4.sınıf düzeyinde 6456, 8.sınıf düzeyinde ise 6079 öğrenci katılmıştır. Çalışmada Çoklu Regresyon Analizi kullanılmıştır. Çalışmanın bağımlı değişkenini matematik başarısı oluştururken, bağımsız değişkenler ise evdeki eğitim kaynakları, akran zorbalığı, okula aidiyet duygusu, öğrencinin matematikteki güveni, matematik derslerinde ilgi çekici öğretim, matematik öğrenmekten hoşlanma ve öğrencinin matematiğe verdiği değerdir. Seçilen değişkenler hem 4.sınıf hem de 8.sınıf seviyesinde matematik başarısı ile anlamlı bir ilişki sergilemiştir. 4.sınıf için $R=0,445$, $R^2=0,444$ ve $F(6-6193) = 826,016$, $p<0,01$ iken 8.sınıf için $R=0,404$, $R^2=0,403$ ve $F(7-5994) = 580,045$, $p<0,01$ 'dir.

BULGULAR: Söz konusu değişkenler 4.sınıf düzeyinde matematik başarısındaki değişimin %44'ünü açıklarken 8.sınıf düzeyinde %40'ını açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre, yordayıcı değişkenlerin, başarı üzerindeki görece önem sırası 4.sınıflarda, evdeki eğitim kaynakları ($\beta=0,440$), öğrencinin matematikteki güveni ($\beta=0,321$), akran zorbalığı ($\beta=0,083$), okula aidiyet duygusu ($\beta=0,067$), matematik öğrenmekten hoşlanma ($\beta=0,035$) ve matematik derslerinde ilgi çekici öğretim ($\beta=0,031$)'dir. 8.sınıflarda ise öğrencinin matematikteki güveni ($\beta=0,510$), evdeki eğitim kaynakları ($\beta=0,357$), matematik öğrenmekten hoşlanma ($\beta=0,146$), matematik derslerinde ilgi çekici öğretim ($\beta=0,052$), okula aidiyet duygusu ($\beta=0,045$) ve öğrencinin matematiğe verdiği değer ($\beta=0,012$)'dir. 4.sınıflarda, regresyon katsayılarının anlamlılık testleri göz önüne alındığında, bütün yordayıcı değişkenler (evdeki eğitim kaynakları, öğrencinin matematikteki güveni, akran zorbalığı, okula aidiyet duygusu, matematik öğrenmekten hoşlanma, matematik derslerinde ilgi çekici öğretim) matematik başarısı üzerinde anlamlı yordayıcıdır. 8.sınıflarda ise öğrencinin matematiğe verdiği değer değişkeni dışındaki bütün yordayıcı değişkenler matematik başarısı üzerinde anlamlı yordayıcıdır ($p<0,05$). Her iki sınıf seviyesinde de matematik başarısındaki değişimi en çok evdeki eğitim kaynakları ile öğrencinin matematikteki güveni açıklamaktadır. 4.sınıflarda evdeki eğitim kaynakları, matematik başarısı üzerindeki toplam varyansın kendi başına %18'ini öğrencinin matematikteki güveni ise %6'sını oluşturmaktadır. 8.sınıflarda ise evdeki eğitim kaynakları, matematik başarısı üzerindeki toplam varyansın kendi başına %12'sini, öğrencinin matematikteki güveni ise %13'ünü oluşturmaktadır.

SONUÇ: TIMSS sonuçları sadece ülke sıralamaları ve puan ortalamaları baz alınarak değerlendirilmemelidir. Bu çalışmanın da konusunu oluşturan birçok TIMSS değişkeni tek tek dikkate alınmalı ve bunların başarı üzerindeki etkileri incelenerek eğitim sistemi ile ilgili olarak reformlar yapılmalıdır. Özellikle 4.sınıflarda evdeki eğitim kaynaklarının sayısı matematik başarı üzerinde oldukça etkili olmaktadır. Bu kaynakların sayısını ve niteliğini arttıracak çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca öğrencilerin matematikteki güvenlerini arttırmaya yönelik çalışmalar yapılmalı ve motivasyonları yüksek tutulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: TIMSS, matematik başarısı, 4.sınıf, 8.sınıf

Ortaokul Matematik Öğretmenlerinin Modelleme Etkinlikleri Hazırlama Yeterliklerinin İncelenmesi

Gürcan Kaya
gurcan1900@gmail.com, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Veysel Akçakın
veyselakcakin@gmail.com, Uşak Üniversitesi
Yüksel Dede
ydede2000@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Modellemenin birçok tanımı olmakla birlikte genel anlamda, gerçekçi bir problemi anlama, problemin bir modelini oluşturma ve model üzerinde matematiksel olarak çalışarak bir çözüm bulma olarak ifade edilebilir (bkz., Barry Davis, 1996; Blum, Leiß, 2006; De lange, 1987; Ferri, 2006; Kaiser, Maaß, 2010 & Meßmer, 1986). Öğrencilerin analiz ve yorumlama vb. becerilerini ölçmeye çalışan Uluslararası Öğrenci Başarılarını Değerlendirme [PISA] sorularında bile genellikle gerçek durumların basitleştirilmiş halleri formüller ile verilmekte, öğrencilerden verilen bu formülleri kullanarak soruların çözümlerine ulaşmaları istenilmektedir. Dolayısıyla, öğrenciler bu tarz sorularda ileri düzeyde herhangi bir akıl yürütme ve varsayım yapmak zorunda kalmamaktadırlar (Borromeo-Ferri, 2018). Bu bağlamda, matematik öğretiminde modelleme etkinlikleri öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini geliştirmede faydalı olabilir. Ancak ilgili literatür, öğretmenlerin çoğunun matematiksel modelleme kavramına ilişkin yeterli düzeyde bilgilerinin olmadığını ve dolayısıyla da öğretim pratiklerine modelleme etkinliklerini entegre etmekte zorlandıklarını ortaya koymaktadır (bkz., Maaß & Gurlitt, 2009). Bu nedenle, öğretmenlerin matematiksel modelleme etkinliklerine ilişkin duyarlılıklarının artırılması ve bu konudaki olası eksikliklerinin giderilmesi için matematiksel modelleme eğitiminin verilmesinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Üstelik, ülkemizde güncellenen matematik öğretim programları da, matematiksel modelleme etkinliklerinin sınıf ortamlarında sıklıkla kullanılmasını önermektedir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2017a, 2017b). Bu bağlamda bu araştırmanın amacı, ortaokul matematik öğretmenlerinin - matematiksel modelleme eğitimi kapsamında- modelleme etkinlikleri hazırlama yeterliklerini incelemektir. Çalışmanın katılımcıları, kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemine göre seçilmiş 4 öğretmenden oluşmuştur. Bir yüksek lisans dersi kapsamında, matematik öğretmenlerine 14 hafta süresince önce matematiksel modellemenin ne olduğu tanıtılmış, modellemeyle ilgili gerekli literatür taraması yaptırılmış, ve örnek modelleme etkinlikleri uygulanmıştır. Daha sonra, öğretmenlerden bir modelleme etkinliği hazırlamaları istenilmiştir. Öğretmenlerin oluşturdukları modelleme etkinlikleri, Maaß (2010) tarafından geliştirilen modelleme sınıflandırma şemasına göre incelenmiştir. Ancak bu çalışmada, bu etkinliklerden sadece bir tanesine ait bulgulara yer verilmiştir. Bu etkinlikte, problemin çözümü için gerekli olan veriler, problemin içinde açıkça verilmemiş, öğretmenlerden çıkarımlar yaparak çözüm için gerekli verilere ulaşmaları istenmiştir. Bu bağlamda incelenen problem, karmaşık problem sınıflaması içinde değerlendirilebilir. Etkinliklerin analizi sonucunda; öğretmenlerin modelleme sürecinin, problemi anlama ve gerçek modeli oluşturma basamaklarında genellikle başarılı oldukları, matematikleştirme ve matematiksel çalışma basamaklarında ise genellikle başarısız oldukları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Matematiksel modelleme, etkinlik, yeterlik, matematik öğretmenleri

Ortaokul Öğrencilerinin Görsel Matematik Okuryazarlığı Öz-Yeterlik Algılarının Sınıf Düzeyi ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi

Mutlu Pişkin Tunç
mutlupiskin@gmail.com, Bülent Ecevit Üniversitesi
Duygu Duran
dygdrn67@gmail.com, MEB
Merve Dağdelen
mrvdgdln67@gmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı; ortaokul öğrencilerinin görsel matematik okuryazarlığı hakkındaki öz-yeterlik algılarının sınıf düzeyi ve cinsiyet değişkenleri göz önünde bulundurularak incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini 2017-2018 eğitim-öğretim yılının birinci döneminde Zonguldak ilinde iki, İstanbul ilinde bir olmak üzere üç farklı devlet ortaokulunun beşinci ve sekizinci sınıflarında öğrenim görmekte olan 410 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcıların 203 (%49,5)'ünü kız öğrenciler oluştururken; 207 (%50,5)'sini erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Bunun yanında öğrencilerin 205 (%50)'i beşinci sınıf ve kalan 205 (%50)'i de sekizinci sınıf öğrencisidir. Araştırma, nicel araştırma tekniklerinden tarama modelinde olup betimsel bir nitelik taşımaktadır. Veri toplama aracı olarak 38 maddeden oluşan 5'li Likert tipindeki "Görsel Matematik Okuryazarlığı Öz-Yeterlik Algı Ölçeği" kullanılmıştır. Öz-yeterlik bir bireyin belirli bir konuda başarılı olmak için gerekli olan etkinlikleri yerine getirip, bu işi başarılı olarak yerine getirme konusunda kendine yönelik yargısı olarak tanımlanabilir. Matematik okuryazarlığını ise OECD (2006) tarafından "günlük hayatta karşılaşılan problemlerin çözümünde matematiksel bilgiyi, düşüncüyü ve karar verme süreçlerini kullanabilme becerisi" olarak tanımlanmaktadır. Matematik okuryazarlığı kavramı son yıllarda birçok ülkenin matematik eğitiminin en önemli amaçlarından biri haline gelmiştir. Bu nedenle ortaokul öğrencilerinin görsel matematik okuryazarlığında kendilerini ne ölçüde yeterli hissettiklerini incelemek önemlidir. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı ortaokul öğrencilerinin görsel matematik okuryazarlığı hakkındaki öz-yeterlik algılarını araştırmaktır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde bir istatistik paket programından faydalanılmıştır. Bu verileri çözümlemede "aritmetik ortalama", "yüzde" ve "frekans" dağılımları ve Bağımsız Örneklem için Faktöriyel ANOVA testi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda sınıf düzeyine göre öğrencilerin görsel matematik okuryazarlık algı puan ortalamalarının farklılaştığı saptanmıştır [$F_{(1,406)}=18,018, p<0,05, \eta^2=0,042$]. Sekizinci sınıf öğrencilerinin ortalaması ($\bar{x}=3,591; S=0,703$), beşinci sınıf öğrencilerinin ortalamasından ($\bar{x}=3,303; S=0,663$) daha yüksektir ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Öğrencilerin görsel matematik okuryazarlık öz-yeterlik algı puan ortalamalarındaki değişkenliğin % 4,2 si sınıf düzeyi ile açıklanmakla birlikte sınıf düzeyinin öğrencilerin görsel matematik okuryazarlık algı puan ortalamaları üzerinde orta etkiye sahip olduğu söylenebilir. Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin görsel matematik okuryazarlık algı puan ortalamalarının cinsiyete göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Ayrıca cinsiyet ve sınıf düzeyinin birlikte öğrencilerin görsel matematik okuryazarlık algı puan ortalamalarının üzerinde ortak etkisinin olmadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler:Görsel matematik okuryazarlığı, öz-yeterlik, ortaokul öğrencileri

Ortaokul Öğrencilerinin Matematik Kaygılarının İncelenmesi

Mutlu Pişkin Tunç
mutlupiskin@gmail.com, Bülent Ecevit Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin matematik kaygılarının sınıf ve cinsiyet değişkenleri göz önünde bulundurularak incelenmesidir. arasında anlamlı bir ilişki olur olmadığını belirtmektir. Araştırmanın örneklemini 2016-2017 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde Zonguldak'ta dört farklı devlet ortaokulunda öğrenim görmekte olan 300 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Bu 300 öğrencinin 60 (%20)'ini 5.sınıf, 66 (%22)'sini 6.sınıf, 87 (%29)'sini 7.sınıf ve 87 (%29)'sini ise 8.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin ise 162 (%54)'sini kız öğrenciler, 138 (%46)'ini erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Matematik Kaygısı Ölçeği" kullanılmıştır. Bu ölçek üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, demografik veriler olan sınıf ve cinsiyet ile ilgili iki madde yer almaktadır. Ölçeğin ikinci bölümü 14 maddeden oluşan 5'li Likert tipindeki sorulardan oluşmaktadır. Üçüncü bölümünde ise öğrencilere iki tane açık uçlu soru sorulmuştur. Bu sorular; "Sizce matematik nedir?" ve "Sizce matematiği neden öğreniyoruz?" sorularıdır. Etkili bir matematik öğreniminin gerçekleşmesinde öğrencilerin derse yönelik sahip olduğu tutumlar önemli bir yer tutmaktadır. Öğrencilerin sahip olduğu tutumlar içinde matematik dersine yönelik kaygıları da yer almaktadır. Matematik kaygılarının altında yatan olumsuz faktörlerin incelenmesi ve önlem alınması gerekmektedir. Bu nedenle ortaokul öğrencilerinin matematik kaygılarını incelemek önemlidir. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin matematik kaygılarını sınıf ve cinsiyet değişkenlerini göz önünde bulundurarak araştırmaktır. Araştırmadan elde edilen nicel verilerin analizinde bir istatistik paket programından faydalanılmıştır. Bu verileri çözümlemede "aritmetik ortalama", "yüzde" ve "frekans" dağılımları ve Bağımsız Örneklem için Faktöriyel ANOVA testi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda sınıf düzeyine göre öğrencilerin matematik kaygı puan ortalamalarının farklılaştığı saptanmıştır. Sekizinci sınıf öğrencilerinin kaygı puan ortalamasının diğer sınıf ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Bunun yanında, yedinci sınıf öğrencilerinin kaygı puan ortalamaları altıncı sınıf öğrencilerinden istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksektir ($p < 0,05$). Araştırmadan elde edilen nitel verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Veri analizi sonucunda öğrencilerin matematiği genel olarak işlemlerle ilgili, zor, gerekli ama stresli bir ders olarak gördükleri ortaya çıkmıştır. Bunun yanında çoğu öğrenci matematiği günlük hayatta, alışverişte, diğer derslerde ve lise giriş sınavlarında kullanmak için öğrendiklerini belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Matematik kaygısı, ortaokul öğrencileri, cinsiyet, sınıf

Ortaokul Öğrencilerinin Ondalık Sayı Hakkındaki Zihinsel İmgeleri

Cansu Çiftçi
cns_snc_91@hotmail.com, MEB
Dilek Sezgin Memnun
dilekmemnun@gmail.com, Uludağ Üniversitesi
Bünyamin Aydın
bunyamin.aydin@alanya.edu.tr, Alaaddin Keykubat Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bilimin ve teknolojinin giderek artan ölçülerde etkilediği yaşamda matematiğin önemi büyüktür. Matematik de, kökleri çok eskilere dayanmakla birlikte günlük yaşamın vazgeçilmez bir aracıdır ve yapısı gereği yığılmalı bir bilim dalıdır. Bu nedenle, matematik öğrenirken bireyler, matematiksel kavramları birbiriyle ilişkilendirmeli ya da günlük hayata aktarabilmelidirler. Öğrenilen kavramlar ne kadar çok günlük hayatla ilişkilendirilebilirse o kadar daha anlamlı ve kullanılabilir olacaktır. Bununla birlikte, bireylerin konuya bakış açıları aktarabilmeyi zorlaştırmaktadır. Yapılan farklı araştırmalar, ondalık sayıların ilkökul ve ortaokul kademelerinde öğretilen en zor ve karmaşık konulardan biri olarak görüldüğüne işaret etmektedir. Bu durum, ondalık sayıların farklı biçimlerde ifade edilebilmesine ve bu nedenle tamsayı ve doğal sayılardan farklı olarak algılanmasına bağlanabilir. Bu algıyı değiştirebilmenin yollarından biri de, bireylerin soyut ve anlaşılması güç bir olguyu anlamada kullanabileceği güçlü birer zihinsel imgeleri kullanmaktır. Öğrenme süreci içerisinde yeni öğrenilen ondalık sayılar kavramı için zihinsel imgeler oluşturmak, bu kavramın öğrenimini, yeni bilginin somut olarak anlamlandırılmasını ve gerektiği durumlarda hatırlanmasını sağlayabilir. Bu nedenle, bu araştırmada ortaokul altıncı ve sekizinci sınıf öğrencilerinin ondalık sayı kavramına yönelik olarak sahip oldukları fikirlerin zihinsel imgeler aracılığıyla ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu amaçla, bu araştırma 2016-2017 eğitim öğretim yılı ikinci döneminde Bursa ilindeki bir devlet okulunun altıncı ve sekizinci sınıflarında öğretim görmekte olan toplam 212 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri, "Ondalık sayı.....ya benzer, çünkü ....." cümlesinin öğrenciler tarafından tamamlanması sonucunda elde edilmiştir. Elde edilen veriler, betimsel analiz aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda, araştırmaya katılan altıncı ve sekizinci sınıf öğrencilerinin ondalık sayıya yönelik toplam 162 geçerli zihinsel imge (metafor) ürettikleri ortaya koyulmuştur. Bu incelemelerden, öğrencilerin ondalık sayıyı top, pasta, para, boncuk gibi farklı kavramlarla eş anlamlı olarak algıladıkları anlaşılmıştır. Araştırmaya katılan altıncı ve sekizinci sınıf öğrencilerin ondalık sayıya ilişkin olarak ürettikleri zihinsel imgeler ondalık sayıların karmaşıklığı, bölünebilirliği, yuvarlanabilirliği gibi farklı kategorilerde toplanmış ve değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Matematik, Sayı, Ondalık sayı, Zihinsel imge.

Ortaokul Öğrencilerinin Okuma Becerileri ile Matematik Problemi Çözme Başarıları Arasındaki İlişkiler

Dilek Sezgin Memnun
dilekmemnun@gmail.com, Uludağ Üniversitesi
Cansu Çiftçi
cns_snc_91@hotmail.com, MEB
Bünyamin Aydın
bunyamin.aydin@alanya.edu.tr, Alaaddin Keykubat Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Problem çözme matematikte önemli bir yere sahiptir. Çünkü problem çözme için öncelikle matematiksel bilgi ve kavramlar arasında ilişki kurulmaktadır. Matematik problemi çözme becerisi ise, matematik alanında son yıllarda yapılan ders programı değişikliklerinin ardından günümüz matematik derslerinde ağırlıklı olarak yer verilen en önemli becerilerden biridir. Bu becerinin geliştirilebilmesi için, üzerinde çalışılan problemlerin nitelikli olması gerekir ve problem çözüm sürecinde ön bilgilerin ve becerilerin kullanımı önemlidir. Aynı probleme her öğrencinin bakış açısı ve yaklaşımı farklı olacağından, problemin çözümü de öğrenciden öğrenciye farklılaşabilir. Bu çözüm aşamasında, değişik yöntemler kullanılabilir ve verilen bir problemin çözümü sırasında kullanılan bu bilgi ve beceriler de matematiksel düşünme sistemini geliştirebilir. Bununla birlikte, sonuca ulaşabilmesi için öğrencinin benzer işlemleri bir araya getirmesi gereklidir. Bu aşamada, öğrencilerin büyük çoğunluğu bir problemle karşılaştıklarında doğrudan problemin çözümü için gerekli olan sayısal işlemleri gerçekleştirmeye yani problemi çözmeye odaklanır. Oysaki ilk olarak öğrencilerin problemi doğru bir biçimde anlamaları ve bunun için de öğrencilerin öncelikle problemi doğru bir biçimde okuyup anlamlandırmaları gereklidir. Başka bir ifadeyle, problemin iyi bir şekilde anlaşılması iyi bir okuma becerisine sahip olmakla gerçekleşir. Okuma becerisi ise, öğrenmenin temel araçlarından biridir ve öğrenciden öğrenciye değişkenlik gösterebilir. Öğrencinin okuduğunu anlaması için metnin yapısını çözümlenmeli, metnin içeriğini anlamalı, yorum yapmalı ve metni analiz etmelidir. Bu nedenle, bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin okuma becerileri ile matematik problemi çözme başarıları arasındaki ilişkilerin araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaçla, 2017-2018 eğitim-öğretim yılı ikinci döneminde Bursa ilinde bulunan bir ortaokulda öğrenim görmekte olan ortaokul öğrencilerine sıradan ve sıradışı matematik problemlerini içeren iki farklı test ile okuma becerileri ölçüğü uygulanmıştır. Elde edilen veriler, nicel analizler aracılığı ile incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda, araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin okuma becerileri ile problem çözme başarıları arasındaki ilişkiler rapor edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Matematik problemi, Problemi anlama, Sıradan problem, Sıradışı problem, Okuma becerisi.

7. ve 8. Sınıf Matematik Ders Kitaplarında Çizgi Grafiğine İlişkin Hatalar ve Çözüm Önerileri

Murat PEKER

peker@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı 7. ve 8. sınıf matematik ders kitaplarında yer alan çizgi grafiğine ilişkin hataları belirlemek ve bu hataların giderilmesine ilişkin çözüm önerileri sunmaktır. Bunun için Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 2017-2018 öğretim yılından itibaren 5 yıl süre ile ders kitabı olarak kabul edilen bir 7. sınıf matematik ders kitabının "Çizgi Grafiği" konusu ile yine Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 2016-2017 öğretim yılından itibaren 5 yıl süre ile ders kitabı olarak kabul edilen bir 8. sınıf matematik ders kitabının "Tablo ve Grafikler" ve "Doğrusal Denklemler ve Günlük Yaşam" konularında kullanılan ve günlük yaşamla ilişkilendirilen çizgi grafiği örnekleri incelenmiştir. Öğretim programı gereği kitaplarda çizgi grafiğinin oluşturulmasında ve doğrusal denklemlerin oluşturulmasında günlük yaşamla ilişkilendirme yapıldığı, ancak bu ilişkilendirmelerin bazılarında doğru örnekler kullanılırken bazılarında yanlış örneklendirmeler yapıldığı görülmüştür. Örneğin; zamana göre sıcaklık değişiminin en iyi temsil yöntemi çizgi grafiği olup, kitaplarda bu tür örneklere yer verildiği ve bu örneklendirmenin doğru olduğu düşünülmektedir. Ancak kitaplarda bir veri grubundaki artış ve azalışları temsil etmek için güçlü bir temsil yöntemi olan çizgi grafiğinde her iki eksendeki veri türünün de sürekli olması gerektiğinin göz ardı edildiği örneklere rastlanmıştır. Örneğin; bir 8. sınıf matematik ders kitabında günlere göre çözülen soru sayısına ilişkin değişimin, haftalara göre ezberlenen İngilizce kelime sayısına ilişkin değişimin çizgi grafiği ile temsil edildiği, benzer şekilde bir 7. sınıf matematik ders kitabında da bir fabrikada yıllara göre üretilen buzdolabı ve televizyon sayısındaki değişimin, bir öğrencinin sınavlara göre net sayısındaki değişimin, bir atölyede aylara göre üretilen ayakkabı miktarındaki değişimin çizgi grafiği ile temsil edildiği görülmüştür. Bu örneklerde soru sayısı, buzdolabı ve televizyon sayısı, sınav sayısı, ayakkabı sayısı sürekli değişkenler değildir. Dolayısıyla sürekli değişkenlerin olmadığı bir veri grubunda çizgi grafiği veya doğru grafiğini oluşturmak matematiksel olarak mümkün değildir. Öğrencilerin çizgi grafiğini ve doğru grafiğini oluştururken günlük yaşamdan uygun örnekler verilmesi öğrenme ilkelerine uygun bir öğretim yapılması açısından önemlidir. Ancak matematiksel olarak doğru olmayan örneklerin verilmesi öğrencilerde hatalı öğrenmelere zamanla da bunların kavram yanlışlığına dönüşmesine neden olmakta, kavramsal temellerin doğru olarak oluşturulmasını engellemektedir. Ders kitaplarında öğrencilerin kavram yanlışlığına sahip olacağı örneklendirme, açıklama ve bilgilerden kaçınılması gerekir. Bu çalışmada bu doğrultuda ders kitaplarında yer alan hatalı örneklendirmelere dikkat çekilmiş ve örneklendirmelerin doğru bir şekilde yapılması için nelere dikkat edilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Matematik, ders kitabı, çizgi grafiği, hata

Cebirsel İfadelerin Modellenmesinde Yapılan Hatalar ve Çözüm Önerileri: 8. Sınıf Matematik Ders Kitabı Örneği

Murat PEKER

peker@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

2005 yılından beri geliştirilen veya güncellenen matematik dersi öğretim programlarında yer alan kazanımların öğretimi aşamasında modellemeye yer verildiği, 2017 yılında güncellenen ilkököl ve ortaokullar için matematik dersi öğretim programında matematiksel süreç becerileri içinde matematiksel modellemeye ayrıca yer verildiği görülmektedir. Bu süreçte 2009 yılında uygulamaya konan 6-8. sınıflar matematik dersi öğretim programında da modellemenin yer aldığı, bu bağlamda cebirsel ifadelerin öğretiminde alan modelini esas alan cebir karolarının kullanımının önerildiği, matematik ders kitaplarında da özellikle cebirsel ifadelerin öğretimi aşamasında bu tür modellemelere bazen doğru bazen de hatalı örnekler verildiği görülmektedir. Bu araştırmanın amacı 8. sınıf matematik ders kitabında yer alan bazı cebirsel ifadelerin modellenmesinde yapılan hataları belirlemek ve bu hatalı modellemelerin giderilmesine yönelik çözüm önerileri sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada doküman incelemesi yapılmıştır. Bunun için Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 2016-2017 öğretim yılından itibaren 5 yıl süre ile ders kitabı olarak kabul edilen bir 8. sınıf matematik ders kitabının "Cebirsel İfadeler" ve "Cebirsel İfadeleri Çarpanlara Ayırma" konularında verilen modelleme örnekleri incelenmiştir. Burada "Cebirsel İfadeler" ve "Cebirsel İfadeleri Çarpanlara Ayırma" konularının seçilmesinin nedeni; öncelikle modellemeye uygun bir konu olması, cebirsel ve görsel temsiller ile ifade edilebilmesi, öğrencilerin zorlandıkları konular içerisinde yer alması, geçmiş yıllardan beri öğretim programlarında bu konuların öğretiminde modellemeyi yararlanılması gerektiğinin vurgulanması ve ders kitaplarında hatalı modelleme örneklerine yer veriliyor olmasıdır. Yapılan doküman analizi sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır: Cebirsel ifadelerin ve cebirsel ifadelerin çarpanlara ayrılmasının modellenmesinde cebir karolarından yararlandığı, cebir karolarının (-) işaret içermeyen durumlarda doğru kullanıldığı görülmüştür. Ancak (-) işaret içeren cebirsel ifadelerin ve cebirsel ifadelerin çarpanlara ayrılmasının modellenmesinde matematiksel olarak hatalı işlemler yapıldığı tespit edilmiştir. Bu hatalı işlemlerin cebir karolarında negatif uzunluk ve negatif alan kabulünden kaynaklandığı görülmektedir. Uzunluk ve alan gibi kavramların pozitif değeri olmasına rağmen kitapta verilen bazı modelleme örneklerinde uzunluk ve alanın negatif değerler alabileceği izlenimi verilmiştir. Örneğin; cebir karoları yardımıyla $3x^2 + 2x$ cebirsel ifadesi kenar uzunlukları x ve $3x+2$ olan bir dikdörtgen şeklinde modellenmiş, alan yardımı ile $3x^2 + 2x = x(3x + 2)$ şeklinde hem cebirsel olarak hem de modelleme olarak doğru bir şekilde çarpanlarına ayrılmıştır. Ancak aynı kitapta $3x(x - 2)$ işlemi modelleme yardımıyla yapılmak istendiğinde, bir kenar uzunluğu x olan kare şeklindeki cebir karoları ile kenar uzunlukları x ve -1 olan dikdörtgen şeklindeki cebir karolarından yararlanılmıştır. Burada bir dikdörtgenin bir kenar uzunluğu x iken diğer kenar uzunluğunun -1 alınması, dikdörtgenin alanının $-x$ alınması, kitapta yapılan işlemlerden anlaşıldığı kadarıyla negatif uzunluk ve negatif alan hesaplanması matematiksel olarak öğrencileri hatalı düşünmeye yönlendirmektedir. Öğrencilerin bir taraftan cebirsel ifadeleri somut bir şekilde öğrenmesine ilişkin modellemelere yer verilirken, diğer taraftan da matematiksel olarak hatalı işlemler yapılması öğrencilerde kavramsal temellerin doğru bir şekilde oluşturulmasını engellemektedir. Bu nedenle özellikle ders kitaplarında öğrencileri yanılgıya yöneltecek açıklama ve bilgilerden kaçınılması gerekir. Bu çalışmada bu doğrultuda (-) işaret içeren cebirsel ifadelerin ve cebirsel ifadelerin çarpanlara ayrılmasının doğru bir şekilde yapılmasına ilişkin modelleme örnekleri de sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Matematik, ders kitabı, cebirsel ifade, modelleme, hata

Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Destekli Öğretimin 6.Sınıf Öğrencilerinin Matematik Cebirsel İfadeler Alt Öğrenme Alanındaki Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi

Esin KELİSMAİL
esin_-_18@outlook.com, Gazi Üniversitesi
Devrim ÇAKMAK
dcakmak@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı Eğitim Bilişim Ağı (EBA) destekli öğrenmelerin, öğrencilerin matematik dersi cebirsel ifadeler konusuna karşı tutumlarına ve akademik başarılarına etkisini incelemektir. Araştırma 2016-2017 eğitim öğretim yılı bahar döneminde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini Ankara ilinin Polatlı ilçesinde bulunan bir ilköğretim okulunun 6. Sınıf öğrencileri, örnekleme ise aynı ilköğretim okulunun iki 6. Sınıf şubesi oluşturmaktadır. 6-A şubesi deney grubu (34 kişi), 6-B sınıfı (34 kişi) ise kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak deney ve kontrol gruplarına ön test, son test ve kalıcılık testi olarak akademik başarı testi uygulanmıştır. Ayrıca deney ve kontrol gruplarına ön test ve son test olarak Aşkar (1986) tarafından geliştirilen matematik dersi tutum ölçeği uygulanmıştır. Uygulama haftada 5 saat süre ile 6 hafta devam etmiştir. Uygulamadan önce öğrencilerin giriş davranışlarını ölçmek için deney ve kontrol gruplarına cebirsel ifadeler başarı testi ve tutum ölçeği ön test olarak uygulanmıştır. Yıllık ders planında ayrılan süreye ve kazanımlara uygun olarak kontrol ve deney grubu için ayrı ayrı ders akış planı hazırlanmıştır. Ders planı deney grubu için EBA'daki mevcut dokümanlar ile kontrol grubunda ise Matematik Ders Kitabı öncülüğünde yapılandırmacı öğretim yaklaşımı ile işlenecek şekilde hazırlanmıştır. Uygulamanın bitiminde, hazırlanan başarı testi ve tutum ölçeği deney ve kontrol grubu öğrencilerine son-test olarak tekrar uygulanmıştır. Son testin üzerinden 3 ay geçtikten sonra başarı testi kalıcılığı ölçmek üzere deney ve kontrol grubu öğrencilerine tekrar uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen nicel veriler SPSS 21.0 (Statistical Package for Social Sciences) istatistik programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizi sonucunda kontrol grubu öğrencilerinin ön test son test tutum puanları arasında ön test lehine anlamlı bir fark bulunurken deney grubu öğrencileri tutum puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Başarı testi puanlarında deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son test puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunamazken, kalıcılık testi puanlarında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler:EBA, Matematik Öğretimi, Tutum, Cebirsel İfadeler

Strateji Temelli Problem Çözme Öğretiminin 6. Sınıf Öğrencilerinin Başarılarına Etkisi

Ahmet ÖZTÜRK
ahmetozturk087@gmail.com, Bartın Üniversitesi
Neslihan USTA
neslihanusta74@gmail.com, Bartın Üniversitesi
Şeref MİRASYEDİOĞLU
serefm@baskent.edu.tr, Başkent Üniversitesi

Bildiri Özeti:**Giriş**

Değişimin ve ilerlemenin sürekli olduğu günümüz dünyasında yaratıcı, akıl yürütebilen, eleştirel düşünebilen ve problemlere çözümler üretebilen problem çözme becerileri gelişmiş bireyler olan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. TIMSS ve PISA gibi raporların sonuçlarını değerlendiren gelişmiş ülkeler bu ihtiyacın farkında olarak üst düzey düşünme becerileri gelişmiş bireyleri ülkesel kalkınmanın anahtarı olarak görmektedirler. Bu ülkelerin öğretim programları incelendiğinde önemle üzerinde durdukları becerilerden birinin problem çözme becerisi olduğu görülmektedir.

Günlük hayatta karşılaşılan problemleri çözme becerisi, başarılı bireylerin önemli özelliklerinden birini oluşturmaktadır. Gelişen teknolojiye bağlı olarak önceleri uzun uğraşlar sonucunda yapılan işlemler günümüzde çok kısa süre içinde yapılabilmektedir. Bu nedenle bireylerin bu tür işlemleri yapabilmelerinde ötesinde bilgi ve becerilere sahip olmaları gerekmektedir.

Gelişen teknolojiyi takip edebilecek ve karşılaşılan problemlere uygun çözümler üretebilecek bireylerin yetiştirilmesi için eğitim sisteminde problem çözmeye yer verilmesi büyük bir öneme sahiptir. Polya (1957)'ya göre problem çözme, sonuç bulmanın yanı sıra bir yol bulma, güçlüklerden kurtulmadır. Literatürde belirtildiği gibi problem çözme sürecinde problem çözme stratejilerinin bilinmesi çok önemlidir. Bu nedenle sıradan ve sıradan olmayan problemlerin çözümünde yerli ve yabancı literatürde problem çözme stratejilerinin ortak özelliklerine göre sınıflandırmalar yapılmıştır. Bu stratejilerden en çok kullanılanları; "tahmin ve kontrol, geriye doğru çalışma, örüntü bulma, bağıntı bulma, sistematik liste yapma, diyagram çizme, benzer basit problemlerden yararlanma, tablo yapma, eleme, değişken kullanma (eşitlik veya eşitsizlik yazma), mantıksal akıl yürütme ve farklı bir bakış açısı benimseme" olarak ifade edilebilir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı strateji temelli problem çözme öğretiminin altıncı sınıf öğrencilerinin problem çözme başarıları üzerinde etkisinin olup olmadığını araştırmaktır.

Bu doğrultuda araştırmanın problemi "strateji temelli problem çözme öğretiminin aynı grup üzerinde problem çözme başarıları ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?" şeklindedir.

Yöntem

Bu çalışmada nicel yaklaşım esas alınmıştır. Tek grup ön test-son test modeli kullanılmıştır. Bu çalışma Bartın'da bir devlet ortaokulunun altıncı sınıfında öğrenim gören 28 öğrenci ile yürütülmüştür. Öğrencilerin problem çözme başarılarını belirlemek için veri toplama aracı olarak 12 sorudan oluşan Problem Çözme Başarı Ön Testi (PÇBÖT) ile Problem Çözme Başarı Son Testi (PÇBST) kullanılmıştır. Öncelikle öğrencilere strateji temelli problem çözme öğretimi verilmeden önce ön test olarak PÇBÖT uygulanmıştır. Sonrasında beş hafta süren strateji temelli problem çözme öğretiminin öğrencilerin problem çözme başarılarını etkisini incelemek için son test olarak PÇBST uygulanmıştır. Verilerin analizinde SPSS 20 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığını tespit etmek için normallik testleri yapılmıştır. Çalışmanın verileri normal dağılıma sahip olmadığı için parametrik olmayan testlerden Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi yapılmıştır.

Bulgular

Strateji temelli problem çözme öğretiminin altıncı sınıf öğrencilerinin problem çözme başarılarına etkisinin araştırıldığı bu çalışmada Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır. Analiz sonuçları, çalışmaya katılan öğrencilerin PÇBÖT ve PÇBST puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($z = 4.061$, $p < .05$). Bu sonuca göre strateji temelli problem çözme öğretiminin altıncı sınıf öğrencilerinin problem çözme başarılarına olumlu yönde bir etkisinin olduğu söylenebilir.

Sonuçlar

Araştırma sonucunda, strateji temelli problem çözme öğretiminin öğrencilerin problem çözme başarılarını arttırdığı görülmüştür. Öğrencilerin PÇBÖT'den aldıkları puanlar ile PÇBST'den aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda farklı sınıf seviyelerinde daha geniş örneklemle strateji temelli problem çözme öğretimi verilerek öğrencilerin problem çözme başarılarına etkisi incelenebilir.

Anahtar Kelimeler: ortaokul öğrencisi, problem çözme, strateji temelli problem çözme öğretimi, problem çözme başarısı.

Anahtar Kelimeler: ortaokul öğrencisi, problem çözme, strateji temelli problem çözme öğretimi, problem çözme başarısı.

Singapur Matematiğine Göre İşlenen 4. Sınıf Kesirler Konusunun Öğrencilerin Matematik Özyeterlik Algısına Etkisi*

Gülşah Özkan
gulsah_3509@hotmail.com, MEB
Prof. Dr. Mustafa ERGÜN
Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Giriş

Singapur matematik eğitim programı, problem çözmeye ve temel matematik kavramlarının öğrenilmesine önem veren matematiksel düşünmeyi merkeze alan bir sistemdir. Singapur Matematiği problem çözmeye odaklanır, kavramların öğrenilmesi, becerilerin yeterlilik düzeyinde geliştirilmesi, süreç becerilerinin kazanılması, bilişsel gelişimin sağlanması ve matematiğe karşı olumlu tutum geliştirilmesine önem verir. Singapur matematiği az konu derinlemesine uzmanlık ilkesine dayanır. Bir öğrenci çalıştığı konuda uzmanlaşmadan onun bir diğer konuya ilerlemesine izin vermez. Bunun için de yüzeysel bilgi yerine az fakat derinlemesine bilgi esasına dayalıdır. Singapur matematiği düşünme becerilerini geliştirir. Bilginin ezberlenmesini değil öğrenilmesini sağlar. Sadece çok tekrar yaparak uzmanlaşmayı sağlamaz aynı zamanda mantıksal süreçleri de işleterek “neden?” sorusunun cevabının da bulunmasını sağlar.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Singapur matematiğine göre işlenen ilkökul 4. sınıf kesirler konusunun öğrencilerinin matematik özyeterlik algısına etkisinin farklı değişkenler açısından incelemesidir. Bu amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Araştırma Alt Problemleri

Öğrencilerin matematik özyeterlik algı puanlarında;

- 1) deney grubu ile kontrol grubunda uygulama öncesinde anlamlı bir fark var mıdır?
- 2) deney grubu ile kontrol grubunda uygulama sonrasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 3) deney grubunda uygulama öncesi ile uygulama sonrasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 4) kontrol grubunda uygulama öncesi ile uygulama sonrasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırma Yöntemi

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin, Singapur matematiğine göre işlenen kesirler konusunun matematik özyeterlik algısına etkisini çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlayan bu çalışma, Öntest-sontest kontrol gruplu desenli deneysel modeldir.

Araştırma 2015- 2016 öğretim yılı ikinci döneminde, Denizli ili Çivril ilçesinde Karayahşiler İlkokulu ve Kızılcasöğüt ilkokulunda bulunan 6 sınıftaki toplam 104 dördüncü sınıf öğrencisiyle 6 hafta, haftalık 14 ders saati olacak şekilde yapılmıştır. Araştırmada öğrencilerin matematik dersine yönelik öz-yeterlik inanç düzeylerini tespit etmek için kullanılacak olan ölçme aracı Umay (2002) tarafından geliştirilmiştir

Verilerin analizinde yüzde (%) ortalama ($\bar{X}$), standart sapma (ss) kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde korelasyon analizi, t testi ve Anova kullanılmıştır. İstatistiksel önem düzeyi 0.05 olarak alınmıştır. Verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuçlar

Öz yeterlilik ön test puanları incelendiğinde deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Öz yeterlilik ön test puanları incelendiğinde son test sonuçlarında deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Öz yeterlilik deney grubu ön test ve sontest puanlarının karşılaştırılması incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı

görülmüştür. Öz yeterlilik deney grubu ön test ve son test puanlarının karşılaştırılması incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Singapur Matematiği, Kesirler, Matematik Özyeterlilik Algısı.

Matematik Öğretmeni Adaylarının Kavram Karikatürü Kullanımına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

Timur Koparan
timurkoparan@gmail.com, Bülent Ecevit Üniversitesi
Merve Sancar
merveunsal1991@hotmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Bu çalışma ile matematik öğretmeni adaylarının matematik öğretiminde kavram karikatürü kullanımına yönelik görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Nitel bakış açısı çerçevesinde yürütülen bu çalışmada özel durum metodolojisinden yararlanılmıştır. 2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılı Bahar Dönemi'nde yürütülen çalışma Batı Karadeniz'de bir devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan 8'i erkek, 29'u kız toplam 37 öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Veriler, öğretmen adayları tarafından oluşturulan kavram karikatürleri, dokuz açık uçlu sorudan oluşan görüş formu ve yapılandırılmamış gözlemler yoluyla toplanmıştır. Uygulama Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme dersi kapsamında dört hafta sürmüştür. İlk hafta teorik bilgilerin sunumu, sonraki haftalarda öğretmen adayları tarafından oluşturulan kavram karikatürlerinin sunumu gerçekleştirilmiştir. Verilerinin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmış, katılımcıların hazırlamış olduğu kavram karikatürleri ile öne çıkan görüşler tablo, grafik ve doğrudan alıntılar yoluyla sunulmuştur.

Çalışmadan elde edilen bulgular, kavram karikatürlerinden elde edilen bulgular ve öğretmen adaylarının görüşlerinden elde edilen bulgular olarak iki başlık altında sınıflandırılmıştır. Öğretmen adayları tarafından oluşturulan kavram karikatürlerinin genel olarak kazanımlara uygun olduğu ve sık rastlanan kavram yanlışlarını içerdikleri görülmüştür. Bazı kavram karikatürleri, kavram yanlışlığı içermemesi, matematiksel ifadelerin yazımı ile ilgili hatalar ve materyallerin düzeltilebilir ve tekrar tekrar kullanılabilir olmaması yönüyle sunum esnasında eleştirilmiştir. Görüşler doğrultusunda geliştirilerek yeniden düzenlenmiştir. Öğretmen görüşlerinden elde edilen bulgular incelendiğinde matematik öğretmeni adaylarının yarısından fazlasının daha önce kavram karikatürü ile karşılaşmadığı, ilk karşılaşmalarına yönelik onsekiz görüşten en çok tekrarlanan görüşlerin eğlenceli olması, ilgi çekici olması ve faydalı olması şeklinde sıralandığı görülmüştür. Öğretmen adaylarının matematik öğretiminde kavram karikatürü kullanımına yönelik olumlu görüşlere sahip olduğu ve tamamının kavram karikatürü hazırlama etkinliklerini faydalı bulduğu tespit edilmiştir. Kavram karikatürü hazırlama etkinliğinden hoşlanma durumuna yönelik verilen cevaplarda otuz altı evet, bir cevapsız yanıt olduğu, kavram karikatürü hazırlamada zorlanma sorusuna otuz bir evet, altı hayır cevabı verildiği görülmüştür. Katılımcıların en çok zorlandığı bölümler, program bulma ve kullanma, kavram yanlışlarının neler olduğunu belirleme, ortam tasarımı ve karakter seçimi, konu ve kazanım belirleme, konuşma balonlarındaki cümleleri yazma, öğrenci gözüyle bakma, matematiksel ifadelerin yazımı şeklinde sıralanabilir. Kavram karikatürlerinin avantaj ve dezavantajlarına yönelik sorulan soruda avantajlarına yönelik, eğlenceli olması, kalıcı öğrenme sağlaması, yansıtıcı olması, öğretici olması, dikkat çekmesi, görsellik sağlaması, yaratıcı düşünmeyi desteklemesi, çeşitlilik sağlaması, kavram yanlışlarını tespit etmesi, kavram yanlışlarını gidermesi, tartışma ortamı oluşturması, düşünceleri sorgulatması, öğrenmeyi kolaylaştırması, derse yönelik olumlu tutum geliştirmesi, konuyu özetlemesi, düşünmeye yönlendirmesi, derse katılımı artırması şeklinde açıklamalar gelirken dezavantajlarına yönelik ise hazırlanması zaman alıcı, uygulanması zaman alıcı, uzun diyalog yazamama, kalabalık sınıflarda etkili olmayabilir, dersin akışını bozabilir, yeni kavram yanlışları oluşturabilir, dikkatli hazırlanmaz ise fayda sağlamaz, hazırlanmasında bilgi beceri gerektirmesi, hazırlanması zor, tartışma kargaşa ve gürültü oluşturabilir, detaylara inmemesi, her konu için hazırlamak zor, tüm kavram yanlışlarını içermeyebilir, öğretmeni pasif hale getirebilir şeklinde açıklamalar geldiği görülmüştür. Öğretmen adaylarının matematik öğretiminde her konuda kavram karikatürü kullanımının uygun olmadığını düşündükleri, öğretmen olduklarında bu teknikten mutlaka yararlanmak istedikleri elde edilen diğer bulgulardandır.

Öğretmen adaylarının genel olarak kavram karikatürü kullanımına yönelik olumlu görüşlere sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuç doğrultusunda matematik öğretiminde kavram karikatürlerinin hem kavram yanlışlıklarını belirlemede hem de gidermede daha çok kullanılması, farklı düzey ve derslerde kavram karikatürlerinin kullanılması ve yansımaları üzerine çalışmalar yapılması, ders kitaplarında kavram karikatürlerine daha çok yer verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Matematik Öğretimi, Kavram Karikatürü, Öğretmen Adayları, Kavram Yanlışlıkları, Kavram Öğretimi

Matematik Öğretmenlerinin Matematiksel Düşünmeye İlişkin Görüşleri

Emine Nur ÜNVEREN BİLGİÇ
eunveren@sakarya.edu.tr, Sakarya Üniversitesi
Ayşe Zeynep AZAK
apirdal@sakarya.edu.tr, Sakarya Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bilginin zaman içindeki değişimi eğitim sistemlerinin de yaklaşımlarını değiştirmeyi zorunlu kılmıştır. Bu durum Milli Eğitim yeni "Matematik Dersi Öğretim Programı"nda (2017); "Öğrenci; matematiksel kavramları anlayabilecek, bu kavramları günlük hayatta kullanabilecek, problem çözme sürecinde kendi düşünce ve akıl yürütmelerini rahatlıkla ifade edebilecek, başkalarının matematiksel akıl yürütmelerindeki eksiklikleri veya boşlukları görebilecek, matematiğin anlam ve dilini kullanarak insan ile nesnelere arasındaki ilişkileri ve nesnelere birbirleriyle ilişkilerini anlamlandırabilecek, üst bilişsel bilgi ve becerilerini geliştirebilecek, kendi öğrenme süreçlerini bilinçli biçimde yönetebilecek, tahmin etme ve zihinden işlem yapma becerilerini etkin bir şekilde kullanma becerilerini geliştirebilecektir." şeklinde ifade edilmiştir.

Günümüz dünyasının beklediği problem çözme, akıl yürütme, modelleme gibi beceriler üst düzey matematiksel düşünmeyi gerektirmektedir (Suzuki, 1998). Matematiksel düşünme bireylere; bilgi ve becerilerin kullanımının önemini anlama ve bireysel, bağımsız öğrenme imkanı sunmaktadır (Isoda, Katagiri, 2012). Matematiksel düşünme, bireyin çevresindeki nesnelere algılama ve onların aralarındaki ilişkileri anlamlı kılma çabası ile oluşmaya başlar (Tall, 1995). Tüm bu ifadelerden hareketle matematiksel düşünme; tahmin edebilme, tümevarım, tümdengelim, betimleme, genelleme, örnekleme, doğrulama ve benzeri karmaşık süreçlerin bir birleşim kümesi olarak tanımlanmaktadır (Liu Po-Hung, 2006).

Günümüzde öğretmenlerin öğrencilerinin matematiksel düşüncelerinin farkında olmasının önemi birçok çalışmada ortaya konulmuştur (Even & Tirosh, 2008, Moss, 2009, Fraivillig, Murphy & Fuson, 1999, Cooper, 2009, Crespo, 2000, (McLeman & Cavell 2009; Philipp, 2008). O halde öğretmen, öğretiminde öğrencilerinin matematiksel düşüncelerini bilmeli ve öğretimini bu düşünceler çerçevesinde geliştirmelidir (Olkun ve Toluk, 2004). Bu bağlamda öğretmenlerin matematiksel düşünme hakkındaki mevcut durumlarını görmek ve bu doğrultuda onlara katkı sağlayabilmek önemli görülmektedir. Bu araştırmanın amacı matematik öğretmenlerinin matematiksel düşünme hakkındaki görüşlerinin incelenmesidir.

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden özel durum çalışması kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını bir üniversitenin eğitim bilimleri enstitüsüne kayıtlı 7 kız, 3 erkek öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır.

Araştırma, öğretmenlerin "Çocuklarda Matematiksel Düşünme Becerilerinin Gelişimi" dersi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın başlangıcında katılımcıların matematiksel düşünmeye ilişkin düşüncelerini belirlemek amacıyla yapılandırılmış görüşme yaklaşımıyla fikirleri alınmıştır. Buradan elde edilen veriler içerik analizine tabi tutularak, araştırmacılar tarafından tekrarlı okumalar neticesinde kategorilere, alt kategorilere ve kodlara ayrılmıştır. Kategoriler; mevcut bilgilere ekleme, geliştirilebilirliği ve günlük yaşam ilişkisi şeklindedir. Katılımcıların eğitim öncesinde matematiksel düşünmeyi bir ya da iki cümle ile açıkladıkları görülmüştür. İkinci araştırmacı tarafından yürütülen derste matematiksel düşünme ile ilgili alan yazındaki çalışmalardan kesitler sunulmuştur. Sonrasında öğretmenler ile yapılandırılmış görüşme yaklaşımıyla matematiksel düşünmeye ilişkin düşünceleri alınmıştır. Buradan elde edilen veriler de içerik analizine tabi tutularak kategori, alt kategori ve kodlara ayrılmıştır. Bu kategoriler; fonksiyonel düşünme, analogik düşünme, tümevarımcı/tümdengelimci düşünme, manipülatifler yardımıyla düşünme, soyut düşünme, modelleme ile düşünme, bütüncül düşünme, gelişimsel düşünme, basitten karmaşığa düşünme ve probleme ilişkin yaklaşım şeklindedir.

Araştırmadan elde edilen verilere dayanarak eğitim sonrasında katılımcılar; matematiksel düşünmeyi anlayabilmenin, öğrencilerin düşüncelerini ve dolayısıyla öğrenmeleri üzerinde etkisi olabileceğini vurgulamışlardır. Katılımcılar; birden fazla unsurun matematiksel düşünme üzerindeki etkisini eğitim sürecinde edindikleri bilgilerle kazandıklarını belirtmişlerdir. Eğitim sonrasında matematiksel düşünmeye yönelik örnekler verebilmelerine karşın ifadeyi tam anlamıyla açıklamada yetersiz kalmışlardır. Bu durum lisansüstü eğitim (ders dönemini tamamlamış) görmekte olan öğretmenler için bu halde iken hizmet içi görev yapmakta olan öğretmenler ve öğretmen adayları için de ele alınması gereken bir konu olabilir.

Kaynakça

Milli Eğitim Bakanlığı (2018), Matematik dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, ve 8. sınıflar), Ankara.

Isoda, M., & Katagiri, S. (2012). *Mathematical Thinking: How to Develop It in the Classroom*. Singapore: World Scientific.

Tall, D. (1995). Cognitive growth in elementary and advanced mathematical thinking, plenary lecture, Conference of the International Group for the Psychology of Learning Mathematics, Recife, Brazil, July, 1995, Vol I, pp.161.

Liu, P.H. & Niess, M. L. (2006). An exploratory study of college students' views of mathematical thinking in a historical approach calculus course, *Mathematical Thinking and Learning*, 8(4), 373-406.

Even, R. ve Tirosh, D. (2008). *Handbook of Teacher Knowledge And Understanding Of Students' Mathematical Learning and Thinking International Research in Mathematics Education* (2nd Edition, pp. 202-222). New York: Routledge.

Moss, E. R. (2009). *Preservice teachers' identity development and participation in a video club focused on mathematical thinking*. Doctor of Philosophy Dissertation, Purdue University, West Lafayette, Indiana.

Fraivillig, J. L., Murphy, L. A. & Fuson, K. C. (1999). Advancing children's mathematical thinking in Everyday Mathematics Classrooms. *Journal for Research in Mathematics Education*. 30(2), 148-170.

Cooper, S. (2009). Preservice teachers' analysis of children's work to make instructional decisions. *School Science and Mathematics*, 109(6), 355-362.

Crespo, S. (2000). Seeing more than right and wrong answers: Prospective teachers' interpretations of students' mathematical work. *Journal of Mathematics Teacher Education*, 3, 155-181.

McLeman, L. K., ve Cavell, H. A. (2009). Teaching fractions. *Teaching Children Mathematics*, 15(8), 494-501.

Philipp, R. A. (2008). Motivating prospective elementary school teachers to learn mathematics by focusing upon children's mathematical thinking. *Issues in Teacher Education*. 17(2), 7-26.

Olkun, S., Toluk Uçar, Z. (2004). *İlköğretimde etkinlik temelli matematik öğretimi* (Genişletilmiş 3. baskı), Ankara: Anı Yayıncılık.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen yetiştirme, matematiksel düşünme, matematik öğretimi

Prospective Middle School Mathematics Teachers' Conceptions and Affective Dispositions toward Mathematics

Semanur Kandil
semanur.kandil@gmail.com, Bartın Üniversitesi
Mine Işıksal-Bostan
misiksal@gmail.com, Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Abstract:

Affective issues play an important role in mathematics education (McLeod, 1992). Affective variables such as belief, attitude, and conceptions take attention as a crucial topic in research on mathematics education (McLeod, 1992; Thompson, 1992). Especially the studies on beliefs of teachers have an essential place in the literature, since teachers' beliefs related to mathematics shape their characteristics toward teaching and effect their teaching behavior (Thompson, 1984; 1992). Teachers' approaches to teaching depend on their conceptions of nature and meaning of mathematics (Ernest, 1989). Therefore, it is important to investigate prospective teachers' conceptions and dispositions towards mathematics to predict their teaching characteristics and behaviors and also to decide which components should be supported and improved during teacher education programs. In this sense, the purpose of the current study is to investigate prospective mathematics teachers' conceptions and affective dispositions toward mathematics through metaphors. With this purpose, the following research questions guide the study:

What are the nature of prospective middle school mathematics teachers' conceptions of mathematics analyzed through their metaphors?

What are the nature of prospective middle school mathematics teachers' affective dispositions toward mathematics through their metaphors?

Method

In this paper, the participants were 25 third grade students enrolled in a middle school mathematics education department in a public university in Ankara. Participants completed the following statement for examining their conceptions and dispositions related to mathematics: "Mathematics is like ....., because ....."

Coding and clustering as basic qualitative analysis methods (Miles & Huberman, 1994) was used to analyze data collected through the metaphor questionnaire. The open-ended metaphors were coded through the lens of components related to conceptions of mathematics defined by Grouws (1994) while participants' affective dispositions toward mathematics were categorized under nature of mathematics, worthwhileness, usefulness, sensibleness, self-concept, attitude and anxiety (Beyers, 2011) dimensions.

Findings

Metaphorical analysis revealed that 40% of the participants consider mathematics as composition of concepts, principles, and generalizations, while 24% of them consider mathematics as composition of facts, formulas, and algorithms and 4% of them consider as combination of both. In terms of structure dimension, while 44% of the participants consider mathematics as coherent system (e.g. mathematics is like universe), 24% of them consider it as isolated pieces (e.g. mathematics is like snowflake). Their metaphors showed that 48% of them perceived mathematics as dynamic field, while 44% perceived it as static entity. Moreover, 48% of the participants consider doing mathematics as obtaining result, while 24% of them consider doing mathematics as sense-making. In terms of validation dimension, 24% of them coded validation as logical thought (e.g. mathematics is like rubic's cube), while 4% of them coded as direction from an outside authority (e.g. mathematics is like space). In terms of productivity, metaphors categorized as neutral (12%), productive (64%) and highly productive (24%). Metaphors also included characteristics of affective disposition constructs like nature of mathematics (32,6%), worthwhileness (18,6%), attitude (18,6%), usefulness (9,3%), self-concept (9,3%),

sensibleness (7%), and anxiety (4,7%). According to the findings, these constructs should be evaluated and implementations related to enhancing and refining prospective mathematics teachers' conceptions should be planned in teacher education programs.

References

- Beyers, J. (2011). Development and Evaluation of an Instrument to Assess Prospective Teachers' Dispositions with Respect to Mathematics. *International Journal of Business and Social Science*, 2(16).
- Ernest, P. (1989). The impact of beliefs on the teaching of mathematics. *Mathematics teaching: The state of the art*, 249, 254.
- Grouws, D. (1994). *Conceptions of Mathematics Inventory*. Iowa City, IA: University of Iowa.
- McLeod, D. B. (1992). Research on affect in mathematics education: A reconceptualization. *Handbook of research on mathematics teaching and learning*, 575-596.
- Miles, MB. & Huberman, AM. (1994). *Qualitative Data Analysis (2nd edition)*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Thompson, A G. (1984). The relationship of teachers' conceptions of mathematics teaching to instructional practice. *Educational Studies in Mathematics*, 15(2), 105-127.
- Thompson, A. G. (1992). Teachers' beliefs and conceptions: A synthesis of the research. *Handbook of Research on Mathematics Teaching and Learning*, 127–146. Retrieved from <http://psycnet.apa.org/psycinfo/1992-97586-007>

Key Words: Mathematics, Affective Disposition, Teachers' Conceptions

Matematik Öğretmeni Adaylarının Görevlerin Bilişsel İstem Düzeylerini Belirleme Becerilerinin İncelenmesi

Hüseyin Bahadır Yanık
hbyabik@anadolu.edu.tr, Anadolu Üniversitesi
Osman Bağdat
osmanbagdat@anadolu.edu.tr, Anadolu Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğrencilerin dikkatlerini bir matematiksel fikre odaklamayı amaçlayan görevler genel olarak öğrencilerin sınıf içinde yaptıkları alıştırmalar, problemler ya da etkinlikler olarak ifade edilmekle birlikte sınıf içinde geçen sürenin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Yapılan araştırmalar öğrencilerin sınıf içerisinde katıldığı görevler ile matematiği anlamaları arasında derin bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Sınıflarda, öğrencilerin algoritmik işlem becerilerini kazandırmaya yönelik sınırlı seviyede düşünme gerektiren görevler olacağı gibi; öğrencilerin kavramsal anlamalarını, ilişki kurmalarını sağlayacak yüksek seviyede matematiksel görevler de olabilir. Öğretmenler iyi bir matematik dersi için öncelikli olarak dersin amacını iyi bilmeli ve bu amaca uygun nitelikte görevler seçmelidirler. Bu çalışmada matematik öğretmeni adaylarının inceledikleri ders kitaplarındaki görevlerin bilişsel istem düzeylerini ne derece belirleyebildiklerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmada veriler doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Matematiksel görevlerin bilişsel istem düzeyleri konusunda eğitim almış beş öğretmen adayı 5. sınıf matematik ders kitabında sayılar, veri ve geometri öğrenme alanlarında yer alan toplam 111 görevi analiz etmiştir. Bu görevler daha sonra bir alan uzmanı tarafından analiz edilmiştir. Çalışmada yalnızca çözümlü görevler incelenmiş; görevler ezbere dayalı, ilişkilendirmeye dayalı olmayan, ilişkilendirmeye dayalı ve matematik yapma olmak üzere dört kategoriye göre analiz edilmiştir. Öğretmen adayları ile alan uzmanı arasında sayılar öğrenme alanında %96, veri öğrenme alanında %90, geometri öğrenme alanında ise %76 uyum yüzdesi bulunmuştur. Görevlerin tamamında ise uyum yüzdesi %86 bulunmuştur. Öğretmen adayları 9, alan uzmanı ise 2 görevi ezbere dayalı olarak; öğretmen adayları 48, alan uzmanı ise 47 görevi ilişkilendirmeye dayalı olmayan; öğretmen adayları 55, alan uzmanı ise 60 görevi ilişkilendirmeye dayalı olarak belirlemiştir. Ayrıca aday öğretmenler hiçbir görevin düzeyini matematik yapma olarak belirlemezken alan uzmanı 3 görevi matematik yapma olarak belirlemiştir. Ortaya çıkan bulgular uyumsuzluğun ortaya çıktığı görevlerde öğretmen adaylarının bilişsel istem düzeyini düşük olarak belirlediği görevleri alan uzmanın daha yüksek düzey olarak nitelendirdiğini göstermektedir. Sonuç olarak matematiksel görevlerin bilişsel istem düzeylerini belirlemeye dayalı bir eğitim alan öğretmen adaylarının görevlerin bilişsel istem düzeylerini belirlemede genel olarak başarılı oldukları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler:Öğretmen adayları, Matematiksel görev, Bilişsel istem

İlköğretim 3. Sınıf Matematik Dersi Öğretim Programlarının (2005-2013-2017) Kazanımlar Açısından Değerlendirilmesi

Yrd. Doç. Dr. Eray EĞMİR
eegmir@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Hatice Saygılı
MEB
Elif Can
MEB
Fatma Nurcan Pınar
Selin Cengiz

Bildiri Özeti:

Matematik öğretimi, öğrencilerin matematiğin gerçek hayatın bir parçası olduğunu anlamaları için fırsatlar yaratmayı ve matematiğin uğraşmaya değer olduğunu hissettirmeyi desteklemelidir. Öğrenciler ancak kendi yaptıkları şeyleri anlamlandırabildikleri için kendi matematik bilgilerini de kendilerinin yapılandırması gerekmektedir. Bu da özellikle ilkokul seviyesinde matematik ile ilgili tecrübelerinin basitten zora ve somuttan soyuta doğru giden bir sırayla ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Somut araç ve gereçlerin kullanılması, oyun temelli uygulamalarla öğretime yaklaşılması, farklı yetenek ve seviyedeki öğrencilerin ihtiyaçlarının karşılanması açısından önemlidir. Matematik eğitiminde dikkat edilmesi gereken en önemli noktalardan birisi, öğrencilerin geçmiş yaşantıları ile matematik arasında ilişki kurmalarının sağlanmasıdır. İlkokul Matematik Dersi öğretim programı kavramsal öğrenmeye, işlemlerde akıcı olmaya, matematiksel kavramlar arasında ilişki kurmaya, matematiğin dilini, kavramlarını, terimlerini ve sayıları kullanarak iletişim kurabilmeye, matematiksel modellemeler yapabilmeye, akıl yürütmek ve nesnelere arasındaki ilişkileri matematiksel terimlerle ifade etmek için uygun stratejileri seçebilmeye ve problem çözme becerilerine sahip olmaya vurgu yapmaktadır. Program, öğrencilerin deneyimlerini ve farklı düşüncelerini ortaya çıkarmalarına ve somut deneyimler ile matematiksel anlamlar oluşturmalarına yardımcı olmayı önemsemektedir.

Amaç

Araştırmada 2005, 2013 ve 2017 öğretim yılında uygulamaya konulan 3.Sınıf Matematik Öğretim Programlarının hedef-kazanımlar açısından karşılaştırmalı olarak incelenerek öğretim programlarının benzerlik ve farklılıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılacak olgular hakkında bilgiler içeren yazılı kaynakların analizini kapsamaktadır. Bu çalışmanın dokümanını Millî Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen 2005, 2013 ve 2017 yıllarında düzenlenen programın 3.sınıf Matematik Öğretim Programları oluşturmaktadır. Ocak tarafından geliştirilen öğretim programları için dereceli puanlama anahtarı(rubrik) ölçme aracından faydalanılmıştır. Rubriğin nitelik derecesi 1-5 arası puanlanabilecek biçimde düzenlenmiştir. Yükselen değerler puanlamanın olumlu olduğunu göstermektedir. Araştırmada öğretim programları değerlendirilirken eş gözlemciden faydalanılmıştır. Bu çalışma; 3. Matematik dersi 2005, 2013 ve 2017 öğretim programlarının benzerlik ve farklılıkları ölçmekle sınırlandırılmıştır. Bu yıllarda yapılan düzenlemeler üzerine literatür taraması yapılarak öğretim programlarının etkiliği üzerine genelleme yargılara ulaşılmak istenmiştir.

Bulgular ve Sonuç

İlköğretim 3. Sınıf Matematik Dersi Öğretim Programının (2005-2013-2017) kazanımlar açısından değerlendirmek için hazırlanan değerlendirme ölçeğinden alınan ortalama puan 4.01 dir. Yapılan çalışmada öğretim programı hedefler, içerik, ihtiyaç, tutarlılık, eğitim felsefesi gibi birçok açıdan değerlendirilmiştir. Genel hedeflerin kazanımlarla örtüşmesi 2017'de daha fazla olduğu görülmüştür. Özellikle değerler eğitiminin müfredattaki öneminin artması geçmiş yıllara göre yeni öğretim programının hedef kazanım uyumunu artırmıştır. Özel hedefler bizzat kazanımları kazandırmayı amaçlar. Günümüzde teknolojiye fazlasıyla yararlanarak matematiği somutlaştırmak kolaylaştığı için

kazanımların öğretimi kolaylaşmaktadır. Bu da özel hedeflerin kazanımlarla tutarlılığını artırmaktadır. Bu nedenle 2017 programı en çok örtüşme sağlayan program olduğu belirlenmiştir. Genel olarak üç programın hedef ve kazanımlara göre puanlamasına bakıldığında 2017 programının düzeyinin önceki programlara göre düzeyinin maddelerin çoğunda tam puanlandığı görülmektedir. Yenilenen bu programda öğrenciyi daha çok merkeze alması sebebiyle programın etkililik, uygulanabilirlik ve kazanımlar açısından ulaşılabilirlik seviyesinin önceki programlara daha yüksek olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler:kazanım, öğretim programı, matematik dersi, ilköğretim

Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesi

Zeynep Bahar ERŞEN
zbersen@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Selcen Süheyla ERGÜN
sergun@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Günümüz dünyasındaki bilimsel ve teknolojik gelişmeler, ülkelerin değişime ve gelişime açık, üretken, eleştiren, problem çözebilen, girişimci bireyler yetiştirmelerini zorunlu kılmaktadır. Bu özelliklere sahip bireylerin yetiştirilmesinde şüphesiz ki eğitim kurumlarına önemli görevler düşmektedir. Bu nedenle ülkelerin öğretim programlarında, öğrencilere kazandırılması hedeflenen becerilerden biri girişimci olma becerisidir. Nitekim, ülkemiz öğretim programlarında da girişimcilik kavramı temel beceri ve ara disiplin kazanımı olarak yer almaktadır.

Girişimci belli bir projeyi, girişimcilik anlayışına uygun bir biçimde geliştirmek üzere gözler önüne seren ve tanıtan kişidir (Şule-Özkan vd., 2003). Girişimcilik ise, gerekli zaman ve çabayı harcayarak, finansal, sosyal ve psikolojik riskleri bir araya getirerek parasal ve kişisel tatmin ödülü olarak farklı olan bir şeyi ortaya koyma sürecidir (Naktiyok, 2004). Tanımlardan yola çıkıldığında, girişimcilikte bireysel, sosyal, organizasyona yönelik özelliklerin ön plana çıktığı görülmektedir. Bununla birlikte, bu terimler sadece iş dünyası ile sınırlı olmayan pek çok alanda üzerinde araştırma yapılan kavramlardır. Ancak; girişimcilik ve girişimciliğin özelliklerine yönelik yapılan çalışmaların eğitim alanında sınırlı sayı olduğu görülmektedir.

Avşar (2007) girişimci özelliklerini incelemek amacıyla tıp, eğitim, iktisadi idari bilimler ve mühendislik fakültelerinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yaptığı çalışmada; eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin girişimci özelliklerinin üniversite ortalamasının oldukça altında olduğunu ortaya koymuştur. Oysa geleceğe yöne verecek olan öğretmen adaylarının girişimci özelliklerinin belirlenmesine ve geliştirilmesine daha fazla önem verilmelidir. Bu bağlamda araştırmanın amacı; öğretmen adaylarının girişimcilik özelliklerini belirlemek ve çeşitli değişkenlere göre (bölüm, cinsiyet, sınıf düzeyi) incelemektir.

Araştırma tarama modelli bir çalışmadır. Karasar (2014) 'a göre araştırmacı var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlıyorsa, başka bir deyişle yapmış olduğu araştırmasına konu olan olayı, birey ya da nesneyi kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi tanımlamaya çalışıyorsa araştırmasında tarama modelini kullanmalıdır. Araştırmanın örneklemini ise Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Deveci ve Çepni (2015) tarafından geliştirilen "Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara, analiz süreci devam ettiğinden tam metinde yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: girişim, girişimcilik, öğretmen adayı

On Coplanarity and Barycentric Coordinates in a Tetrahedron

Ziya AKÇA

zakca@ogu.edu.tr, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Ayşe BAYAR

akorkmaz@ogu.edu.tr, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Abdilkadir ALTINTAŞ

kadiraltintas1977@gmail.com, MEB

Süheyla EKMEKÇİ

sekmekci@ogu.edu.tr, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Abstract:

In geometry, the barycentric coordinate system is a coordinate system in which the location of a point of a simplex (a triangle, tetrahedron, etc.) is specified as the center of mass, or barycenter, of usually unequal masses placed at its vertices. Coordinates also extend outside the simplex, where one or more coordinates become negative.

In a given triangle ABC, every point P is coordinatized by a triple of numbers ($u : v : w$) in such a way that the system of masses u at A, v at B and w at C will have its balance point at P. These masses can be taken in the proportions of the areas of triangle PBC, PCA and PAB. Allowing the point P to be outside the triangle, we use signed areas of oriented triangles. The homogeneous barycentric coordinates of P with reference to ABC is a triple of numbers ($x : y : z$) such that

$$x : y : z = PBC : PCA : PAB.$$

Barycentric coordinates may be easily extended to three dimensions. The 3D simplex is a tetrahedron, a polyhedron having four triangular faces and four vertices. Let P be a point inside the tetrahedron. It divides the tetrahedron into four sub-tetrahedrons. Let the volumes of sub-tetrahedrons be $PBCD = VA$, $PACD = VB$, $PABD = VC$, and $PABC = VD$. Using the signed volumes of the oriented sub-tetrahedrons the homogeneous barycentric coordinates of P with the reference tetrahedron ABCD is (x, y, z, t) such that $x : y : z : t = VA : VB : VC : VD$. Respect to the tetrahedron ABCD, the barycentric coordinates of the vertices are $A(1, 0, 0, 0)$, $B(0, 1, 0, 0)$, $C(0, 0, 1, 0)$, and $D(0, 0, 0, 1)$.

In this work, we determine the conditions for coplanarity of the vertices, the incenter, the excenters, and the symmedian point of a tetrahedron by using Mathematica.

Keywords: Tetrahedron, Coplanarity, Barycentric Coordinates

References

- [1] A. Pillana, Miscellaneous Results on Tetrahedron. <http://mathforum.org/MiscTetra2.pdf>
- [2] Einar Hille, Analytic Function Theory, Volume I, Second Edition, Fifth Printing, Chelsea Publishing Company, New York, 1982, ISBN 0-8284-0269-8, page 33.
- [3] A. Altıntaş, Some collinearities in heptagonal triangle, Forum Geometricorum, 16 (2016). [4] P. Yiu, Introduction to Geometry of Triangle, Florida Atlantic University, 2002.
- [5] J. Sadek, M. Bani and H. N. Rhee, Isogonal conjugates in tetrahedron, Forum Geometricorum, 16 (2016).
- [6] Nairi M. Sedrakyan, Another look at the Volume of a Tetrahedron, Canadian Mathematical Society 27 (2001), 246-247.

Key Words: Tetrahedron, Coplanarity, Barycentric Coordinates

On Euler Line and Parabolas Tangent to Two Sides of a Triangle

Ayşe BAYAR

akorkmaz@ogu.edu.tr, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Ziya AKÇA

zakca@ogu.edu.tr, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Abdilkadir ALTINTAŞ

kadiraltintas1977@gmail.com

Süheyla EKMEKÇİ

sekmekci@ogu.edu.tr, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Abstract:

The parabolas which are tangent to two sides of a triangle where the tangent points are two vertices and the other side of the triangle is a chord of the corresponding parabola were first described by Artzt in 1884. When the sides of a triangle are tangents to a parabola, the triangle is said to circumscribe the parabola. But it must be clearly understood that the triangle does not enclose the parabola, for no finite triangle can enclose a parabola, which is infinite in extent. When a triangle circumscribes a parabola, the parabola is really escribed to it, that is, it touches one side of the triangle and the other two sides produced. Some properties of these parabolas are mentioned in conics tangent at the vertices to two sides of a triangle,

In this work, we study some properties of parabolas whose vertex and foci are on bisector line and tangent to two sides of a given triangle. Also, we give the relationships among the vertex, the focus and the intersection angle of the tangents. For the triangles with particular angles, we associate these parabolas with Euler line of the triangle ABC.

Keywords: Tangent Parabolas, Euler line

References

- [1] Askwith, E.H., A course of Pure Geometry, Cambridge University Press, 1917.
- [2] August A., Untersuchungen ,uber ahnliche Punktreihen auf den Seiten eines Dreiecks und auf deren Mittelsenkrechten, sowie ,ber kongruente Strahlenb,schel aus den Ecken desselben; ein Beitrag zur Geometrie des Brocardschen Kreises, Programm des Gymnasiums zu Recklinghausen 54, pp. 3-22 (1884).
- [3] Dergiades, N., Conics Tangent at the Vertices to Two Sides of a Triangle, Forum Geometricorum, Vol. 10, 2010, 41-53. [4] Bullard, J.A, Properites of Parabolas Inscribed In a Triangle, American Mathematical Monthly, Vol. 42, No.10, 193.
- [5] Bullard, J.A, Further Properites of Parabolas Inscribed In a Triangle, American Mathematical Monthly, Vol. 44, No.6, 1937.
- [6] Altıntaş A., Properites of Parabolas Inscribed In a Triangle, Romanian Mathematical Magazine, 2017 (to appear).

Key Words: Tangent Parabolas, Euler line

Bir Patent Başvurusu: Geometrik Ders Aracı Konik Seti

Adnan Tepecik
atepecik@baskent.edu.tr, Başkent Üniversitesi
Şeyda Kılıçoğlu
seyda@baskent.edu.tr, Başkent Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eğitimde özellikle Lisans seviyesinde Matematik- Geometri Eğitim aracı tasarımlarının yetersiz kaldığı açıktır. Bu sebeple hem bir açığı doldurmak hem de örnek olması açısından Koni setini tasarlayıp patentini aldık. Bu çalışma ile gerekçelerimizi ve patent başvuru aşamalarını verdik.

Koni yüzeyi ve dik dairesel koni yüzeyi öğrencilerin en çok karşılaştıkları yüzey çeşitlerindedir. Koni cisiminden farklıdır. Koni cisiminden farklı olarak dayanak eğrisine göre isimlendirilirler. Düzlem ise tanımsız bir kavram olmasına rağmen aksiyomlarla denklemini elde edebildiğimiz, içsel özelliklerini ve farklı cisimlerle ve eğrilerle konumlarını inceleyebildiğimiz bir geometrik yüzeydir. Dik dairesel bir koni yüzeyi ile düzlemin arakesitleri düzlemin farklı konumları farklı eğrileri oluşturur. Bu eğriler “konikler veya koni kesitleri” orta öğrenimden yüksek öğrenime kadar geometri eğitiminde karşılaşılan özel ve düzlemsel eğrilerdir. Bu eğrilerin öğretilmesi aşamasında ilk olarak tahtaya yapılan çizimlerden faydalanılır. Bu eğrilerin öğretilmesi bir diğer şekilde bilgisayar çizimlerini, 3D tasarımlarını vb. kullanılmaktadır. Bu bilgisayar programları için de dünyada pek çok sayıda patent başvurusu yapıp, alınmıştır.

İki boyutta ve üç boyutta çizimler haricinde de 3-boyutlu eğitim ders araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Fakat, araştırdığımızda bizim çalıştığımız şekilde bir set tasarımı bulunamamıştır. Bu set konikler konusunu öğretilmesine yardımcı olmak için bir üç boyutlu Matematik-Geometri eğitim materyali olarak tasarlanmıştır. Bu şekilde öğrenci dik dairesel bir koniyi eline alıp farklı konumlarda ki düzlemlerle kesişimleri olan eğrileri yani çember, elips, hiperbol ve parabol gibi bir boyutlu erileri 3-boyutlu Öklid uzayında gözlemleyecektir. Bu sayede farkındalığı artacak ve bu özel eğrileri, modelleyerek tanımını yapacaktır. Tanımı ile de denklemini yani o eğrinin istediğimiz her noktasında ki metrik bilgiye ulaşacaktır.

Bu çalışmada ilk olarak çember, elips, hiperbol ve parabol olarak adlandırdığımız koniklerin öğretilmesinde kullanılacak 3-boyutlu eğitim aracı tasarımdan bahsedeceğiz. Dört koni yüzeyinin düzlemlerle arakesidi olan eğrilerinin tespiti için dört farklı arakesit çizimleri bilgisayar ortamında yapıldı. Tasarımı yapılan çizimlerden sonra ilk olarak üç boyutlu printer yardımı ile ilk model oluşturuldu. Daha sonra Güzel Sanatlar Fakültemizde kilden üretilip fırınlanarak örnek kalıplar oluşturuldu. Bu kalıplardan dört farklı arakesit eğrileri belirlenmiş oldu. Patent başvurusu için daha önce yapılmış çalışmalar araştırıldı. Son olarak Başkent Üniversitesi Bilgi İnovasyon ve Teknoloji Transfer Ofisi (BİTTO) aracılığı ile bu tasarım için aldığımız Faydalı Buluş belgesine giden aşamaları aktarıldı.

Anahtar Kelimeler: Konik seti, Eğitim Aracı, Faydalı buluş

İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Başarı Duygusu ve Matematik Özyeterlik Kaynakları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Güney HACIÖMEROĞLU
guneyh@gmail.com, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Etkili öğretime ilişkin olarak öğrencilerin öğrenme süreçlerindeki davranışlarını açıklayabilmek amacıyla başarı duygusu ve özyeterlik kavramları sıklıkla kullanılmaktadır. Araştırmalar öğrencilerin öğrenme süreçlerinde, başarılarında ve performanslarında duygu ve özyeterlik kaynaklarının etkili olduğunu vurgulamaktadır (Ma, 1999; Pekrun, 2006; Usher, 2009). Ancak, bu konudaki araştırmaların çoğunun ergenlik dönemindeki öğrencilerle beraber yetişkinler üzerinden yürütüldüğü görülmektedir (Bekdemir, 2010; Ma & Kishor, 1997; Pekrun, 2006). İlkokul öğrencilerinin başarı duygusu ve özyeterlik kaynakları düzeylerini inceleyen az sayıda çalışma olduğu görülmektedir (Lichtenfeld, Pekrun, Stupnisky, Reiss & Murayama, 2012; Stipek & Gralinski, 1991). Bu sebeple bu araştırma ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin başarı duygusu ve matematik özyeterlik kaynakları arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlamaktadır. Bu kapsamda veriler Marmara bölgesinde yer alan bir il merkezinde yer alan ilkokullarda öğrenim gören 349 öğrenciden toplanmıştır. Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama araçları olarak Başarı Duygusu Ölçeği ve Özyeterlik Kaynakları Ölçeği kullanılmıştır. Başarı Duygusu Ölçeği Lichtenfeld, Pekrun, Stupnisky, Reiss & Murayama, 2012) tarafından geliştirilmiş olup Türkçe'ye Hacıömeroğlu ve Bilgen (2013) tarafından uyarlanmıştır. Ölçek, kaygı, mutluluk ve sıkılma olmak üzere üç alta boyuttan oluşmaktadır. Uyarlanan ölçek 5'li Likert tipinde olup 28 maddeden oluşmaktadır. Özyeterlik Kaynakları Ölçeği ise Usher ve Pajares (2009) tarafından geliştirilmiş olup Türkçe'ye Yurt ve Sümbül (2014) tarafından uyarlanmıştır. Uyarlanan ölçek, temel yeterlikler, dolaylı yaşantılar, sosyal iknalar ve fizyolojik durumlar olmak üzere 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek 5'li Likert tipinde olup 24 maddeden oluşmaktadır. Elde edilen bulgular, öğrencilerin kaygı ve sıkılma düzeylerinin düşük olduğunu gösterirken matematik dersinden hoşlandıklarını ortaya koymuştur. Başarı duygusunun özellikle sıkılmanın öğrencilerin matematik başarılarıyla yakından ilişkili olduğu belirlenmiştir. Başarı ve cinsiyet değişkenlerine göre öğrencilerin başarı duygusu ve özyeterlik kaynakları ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin temel yeterlikler, dolaylı yaşantılar, sosyal iknalar bağlamında özyeterliklerinin genel olarak olumlu olduğu belirlenmiştir. Ancak, fizyolojik durumlara ilişkin olarak öğrencilerin özyeterliklerinin düşük olduğu belirlenmiştir. Başarı duygusu ve özyeterlik kaynaklarının ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin özyeterlik kaynaklarını yordamada başarı duygusunun önemli bir rolü olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Başarı duygusu, özyeterlik kaynakları, öğrenci.

First Grade Students' Counting Strategies

Semanur Kandil
semanur.kandil@gmail.com, Bartın Üniversitesi
Mine Işıksal-Bostan
misiksal@gmail.com, Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Şerife Sevinç
serifesevis@gmail.com, Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Erdoğan Çakıroğlu
erdinc@metu.edu.tr, Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Abstract:

Counting is an important issue in early mathematics education, constituting the base of numerical understanding (Thompson, 1995). Counting requires two skills, telling number words in the proper order and associating each number with an object being counted (Van De Walle, Karp & Williams, 2013). Students who know the sequence of the numbers but cannot connect them with the objects or vice versa are named as rote counters while the ones who could apply one-to-one correspondence with the names of the numbers and state the numbers sequentially are called rational counters (Reys, Lindquist, Lambdin & Smith, 2014). Reys and his colleagues suggested encouraging rational counters to develop their counting strategies (Reys et al., 2014) since it is significant as the base of addition and subtraction (Fuson, 1982). In this sense, there has been a call in the literature for studies on students' counting strategies and individual differences on these strategies (Schopman & Van Luit, 1999) which play an important role on their further skills and mathematical proficiencies. Therefore, the aim of this study is to investigate first grade students' strategies for counting a number of objects. In line with this purpose, we aimed to answer the following research question.

What are the observed characteristics of the first grade students' counting strategies?

Method

In this study, the participants were eight first-grade students enrolled in a public elementary school in Ankara. This study is a part of a larger ongoing project which aims to develop hypothetical learning trajectory based on Realistic Mathematics Education in the Numbers and Operations for 1st grade students funded by TUBITAK. At the time of the data collection, students were familiar with numbers up to 20 and also skip counting.

Data were collected through one-to-one semi-structured interviews with students. During interviews, students were given 20 beans on the table and asked: "How many beans are there on the table?". Students were expected to find the number of beans via creating alternative counting strategies.

In the analysis of the data, we used coding and clustering methods (Miles & Huberman, 1994). Students' responses were coded as rote counting and rational counting (i.e., counting on, counting back and skip counting) based on their approaches.

Findings

Findings revealed that two students (Esra and Erdoğan) used rote counting while six students (Ege, Yasin, Yusuf, Zeynep, Zuhale and Ada) used rational counting strategies to find the number of objects in the given set. Esra had difficulty in one-to-one correspondence, stating number words faster than pointing the beans by her finger, which resulted with a difficulty in deciding the cardinality of the given set of beans. On the other hand, Erdoğan counted the beans by corresponding the numbers with the objects through guidance. However, when he intended to use skip counting strategies, he pointed groups of three but counted each group as one. Besides these, Zuhale, Zeynep, Yasin, Yusuf, Ege and Ada were identified as rational counters because they used skip counting strategy, counting by twos. Yusuf counted the beans by groups of tens (i.e., skip counting) while Ege counted by fives. These variations in skip counting strategies suggest a deeper investigation on students' counting strategies

and development of learning trajectory for eliminating rote counting errors and reaching mastery of rational counting stage.

References

- Fuson, K. C. (1986). Teaching children to subtract by counting up. *Journal for Research in Mathematics Education*, 172-189.
- Miles, MB. & Huberman, AM. (1994). *Qualitative Data Analysis* (2nd edition). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Reys, R. E., Lindquist, M., Lambdin, D. V., & Smith, N. L. (2014). *Helping children learn mathematics*. John Wiley & Sons.
- Schopman, E. A. M., & Van Luit, J. E. H. (1999). Counting strategies among kindergartners with special educational needs: An exploratory study. *European Journal of Special Needs Education*, 14(1), 61–69. <https://doi.org/10.1080/0885625990140106>.
- Thompson, I. (1995). The Role of Counting in the Idiosyncratic Mental Calculation Algorithms of Young Children. *European Early Childhood Education Research Journal*, 3(1), 5–16. <https://doi.org/10.1080/13502939585207651>.
- Van de Walle, J. A., Karp, K. S., & Williams, J. M. B. (2013). *Elementary and middle school mathematics. Teaching developmentally* (8th ed.). Boston, MA: Pearson Education, Inc.
- Key Words:**Counting Strategies, First Grade Students, Counting On, Skip Counting

3. 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinde Cebir Öncesi Dönem: Fonksiyonel Düşünmeyi Genelleme ve Temsil Etme Becerileri

Handegül Türkmen
handegulturkmen@gmail.com, Anadolu Üniversitesi
Dilek Tanışlı
dtanisli@anadolu.edu.tr, Anadolu Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Cebir öğrenimi ve öğretimi üzerine yapılan pek çok çalışma her düzeyde öğrencilerin cebir öğrenmede genel olarak güçlük çektiğini ve kavram yanlışlarına sahip olduğunu göstermektedir (Dede ve Argün, 2003). Aritmetik ve cebirin farklı doğalara sahip olması yaşanan güçlüklerin ve yanlışların nedenlerinden biri olarak ifade edilmektedir (Akkan, Baki ve Çakıroğlu, 2011). Öğrencilerin aritmetik kültüründen cebir kültürüne hızlı geçişleri onların kültürel bir şok yaşamalarına ve bilişsel bir boşluğa düşmelerine yol açabilmektedir (Lee, 1996; akt. Dede ve Argün, 2003). Yaşanılan bu durumun üstesinden gelebilmek için cebir öncesi olarak adlandırılan bir dönem ortaya çıkmıştır (Stephens, Fonger, Blanton ve Knuth, 2016). Bu dönem aritmetikle cebir arasında köprü görevi görmesi nedeniyle, aynı zamanda aritmetik ve cebirin farklı yapılarından ortaya çıkan problemlerin giderilmesinde kritik bir öneme sahiptir (Akkan, Baki ve Çakıroğlu, 2011). Cebir öncesi dönemin en önemli bileşenlerinden biri de öğrencilerin fonksiyonel düşünebilmeleridir. Fonksiyonel düşünme nicelikler ve nicelikler arası ilişki bilgisidir. Bu bilgi aynı zamanda temselsel düşünme olarak da isimlendirilir (Smith, 2003; Akt. Blanton ve Kaput, 2004). Fonksiyonel düşünme, matematik eğitiminin bütününe etkileyen genel bir düşünme yoludur (Hoffkamp, 2011). Çünkü matematik sayılar, modeller ve değişkenler, bunlar arasındaki ilişkiler ve bunların dönüşümü (ya da değişim) dır. Matematiğin gücünde ilişkiler ve dönüşüme dayanır. İlişkinin ve dönüşümün temeli ise fonksiyonel düşünmedir (Scandura, 1971; akt. Warren ve Cooper 2005). Fonksiyonel düşünmenin kazanımı hem cebire hem de fonksiyon kavramına girişi kolaylaştırır. Blanton (2008) fonksiyonel düşünme sürecini fonksiyonlar ile ilgili oluşturma, tanımlama ve muhakeme etme olarak ifade etmiştir. Fonksiyonel düşünme üzerine gerçekleştirilen çalışmalar da, küçük çocukların nicelik ve nicelikler arasındaki ilişkiyi tanımlayabildiklerini ve gelişiminin de okul öncesinden itibaren başlaması gerektiğini vurgulamışlardır (Warren, Cooper ve Lamb, 2006). Kilpatrick, SWafford ve Findell (2001; 419; akt. Blanton, 2008)'de en erken öğrenme basamaklarından itibaren öğrencilerin cebirde en temel bilgileri özellikle de onun temselsel yönünü, değişken ve fonksiyon kavramlarını edinebildiklerini ifade etmişlerdir. Türkiye'de 2005'den itibaren ilköğretim matematik dersi öğretim programları incelendiğinde cebir öncesi döneme ilişkin kazanımların ve etkinliklerin uluslararası matematik eğitimi alanyazınında önerildiği şekilde yer almadığı söylenebilir. Öte yandan Türkiye'de cebir öncesi dönemde olan öğrencilerin fonksiyonel düşünebilmeleri üzerine çok az sayıda çalışmanın (Tanışlı, 2011) yapıldığı da dikkat çekicidir. Dolayısıyla cebir öncesi dönemde yer alan öğrencilerin fonksiyonel düşünme becerilerinin araştırılması üzerine daha fazla sayıda çalışmanın yapılmasına gereksinim vardır. Bu çalışmanın amacı da, cebir öncesi dönemde olan 3. 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin fonksiyonel düşünmeyi genelleme ve temsil etme becerilerini belirlemektir. Araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Araştırmanın katılımcıları cebir öncesi dönemde olan orta sosyo-ekonomik seviyede yer alan bir okulda öğrenim gören yaklaşık 100 tane 3. 4. ve 5. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Veriler araştırma amacı doğrultusunda cebir öncesi döneme uygun olarak hazırlanan açık uçlu sorular yardımıyla toplanmıştır. Verilerin analizinde tematik analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda Blanton ve arkadaşlarının (2015) geliştirdiği fonksiyonel düşünme düzeyleri de dikkate alınmış ve öğrencilerin fonksiyonel ilişkileri genelleme ve temsil etme düzeyleri belirlenmiştir. Araştırma sonunda tüm düzeylerdeki öğrencilerin genel olarak fonksiyonel düşünmenin alt düzeyleri kapsamında ele alınan ardışık terimler arası yinelemeli ilişkiye odaklı oldukları belirlenmiştir.

KAYNAKÇA

Akkan, Y., Baki, A. ve Çakıroğlu, Ü. (2011). Aritmetik ile cebir arasındaki farklılıklar: Cebir öncesinin önemi. İlköğretim Online, 10(3), 812-823.

- Blanton, M., Kaput, J. (2004). Elementary grades students' capacity for functional thinking. In M. J. Hoynes, & A. B. Fuglestad (Eds.), Proceedings of the 28th conference of the International Group for the Psychology of Mathematics Education (Vol. 2) (pp. 135–142). Bergen, Norway: International Group for the Psychology of Mathematics Educational.
- Blanton, M.L. (2008). Algebra and the elementary classroom. Transforming thinking, transforming practice. Portsmouth, NH: Heinemann.
- Blanton, M., Brizuela, B. M., Gardiner, A., Sawrey, K., & Newman-Owens, A. (2015). A learning trajectory in six-year-olds' thinking about generalizing functional relationships. *Journal for Research in Mathematics Education*, 46(5), 511-558.
- Dede, Y., Argün, Z. (2003). Cebir, öğrencilere niçin zor gelmektedir?. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24, 180–185.
- Hoffkamp, A. (2011). The use of interactive visualizations to foster the understanding of concepts of calculus: design principles and empirical results. *ZDM—The International Journal on Mathematics Education*, 43, 359–372
- Stephens, A., Fonger, N. L., Blanton, M., & Knuth, E. (2016). Elementary Students' Generalization and Representation of Functional Relationships: A Learning Progressions Approach. Poster to be presented at the Annual Meeting of the American Education Research Association, Washington, DC.
- Tanişlı, D. (2011). Functional thinking ways in relation to linear function tables of elementary School students. *Journal of Mathematical Behavior*, 30(3), 206-223
- Warren, E., Cooper, T. (2005). Introducing functional thinking in year 2: A case study of early algebra teaching. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 6(2), 150–162.
- Blanton, M. L. (2008). Algebra and the elementary classroom. Transforming thinking, transforming practice. Portsmouth, NH: Heinemann.
- Warren, E. A., Cooper, T. J., Lamb, J. T. (2006). Investigating functional thinking in the elementary classroom: Foundations of early algebraic reasoning. *Journal of Mathematical Behavior*, 25, 208–223.
- Anahtar Kelimeler:**Cebir Öncesi, Fonksiyonel Düşünme, Genelleme ve Temsil Etme Becerisi.

Problem Çözme Becerilerini Değerlendirmede Alternatif Yöntemler ve İlköğretim Matematikte Örnek Uygulama

Tunay Bilgin
tbilgin@yyu.edu.tr, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Tuğbay NASER
MEB

Bildiri Özeti:

Bu çalışmada, ilköğretim matematik öğretiminde kullanılan alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin, problem çözme süreçlerinin analiz edilmesi ve tanımlanmasında ne derece etkili oldukları araştırılmaktadır. Van İli merkez ilköğretim okulları 8. sınıf öğrencileri üzerinde yapılan çalışma nitel bir araştırmadır. Özel durum çalışması uygulanmıştır. Çalışma toplam 30 öğrenci ve bu okullarda görev yapan 5 matematik öğretmenini ile gerçekleştirilmiştir. Ders öğretmenleri tarafından seçilen öğrencilere hazırlanan çalışma kâğıtları dağıtılarak öğrencilerin çözüm süreçleri gözlemlenmiştir. Gözlem sonuçları doğrultusunda ders öğretmenleri tarafında değerlendirme formları doldurulmuştur. Verilerin çözümlenmesinde SPSS 10.0 paket programı kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar; kullanılan iki değerlendirme yöntemi (gözlem ve mülakat) arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı, problem çözme sürecine bu yöntemlerin ilave edilmesi ile çok daha verimli değerlendirmelerin yapılabileceğini göstermektedir.

Amaç

Araştırmanın temel amacı; ilköğretim matematik öğretiminde kullanılan alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin, problem çözme süreçlerinin analiz edilmesi ve tanımlanmasında ne derece etkili olduğunun belirlenmesidir. Bu genel amaca ulaşabilmek için, aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

- 1) Alternatif değerlendirme yöntemlerinden olan "Gözlem" yöntemi ile öğrencilerin problem çözme yaklaşım ve becerileri ne derece belirlenebiliyor?
- 2) Alternatif değerlendirme yöntemlerinden olan "Klinik Mülakat (Görüşme)" yöntemi ile öğrencilerin problem çözme yaklaşım ve becerileri ne derece belirlenebiliyor?
- 3) Gözlem ve Görüşme yöntemlerinin birbirlerine göre üstünlükleri nelerdir?
- 4) Okul değişkeni, kullanılan gözlem ve görüşme yöntemlerinin verimliliğini ne derece etkiliyor?

Yöntem

Çalışma bir özel durum çalışmasıdır. Bu nedenle çalışmada hem nitel hem de nicel yöntemler kullanılmıştır.

Bulgular ve yorum

Gözlem ve mülakat yönteminin öğrencilerin problem çözme süreçlerini analiz etme ve değerlendirme de ne ölçüde verimli olduğu incelenmiştir.

Sonuç

Çalışmada üç farklı veri toplama aracı (görüşme, gözlem ve anket) kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar şu şekildedir.

1. Alternatif değerlendirme yöntemlerinden olan "gözlem yöntemi" ile problem çözme sürecinde cevap aranması gereken 9 sorudan ilk 8 'inin değerlendirilme düzeyinin yüksek, 9. soruya (Hata yapıyorlarsa nerede ve niçin yapıyorlar?) ise daha düşük oranda cevap bulunabildiği görülmüştür .
2. Değerlendirme yapılırken objektif davranmanın oldukça zor olduğu, öğrencilerin bütün becerilerini her zaman davranışlarına yansıtamadığı görülmüştür.

3. Klinik mülakat yöntemi ile değerlendirme formunda belirlenen soruların büyük bir bölümüne cevap bulunmuştur. Bu yöntemle öğrencilerin hataları derinlemesine incelenmiş ve saklı matematiksel düşünceler ortaya çıkarılmıştır. Uygulamaya katılan öğretmenler problem çözme sürecini değerlendirmede bu yöntemlerden yararlanacaklarını belirtmişlerdir.

4. Her iki yöntemden elde edilen sonuçlara bakıldığında, yöntemler arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür

Öneriler

Araştırmanın sonuçları dikkate alınarak şu öneriler getirilebilir:

- a) Klinik mülakat sonucunda elde edilen verileri değerlendirmek oldukça zordur. Bu yüzden yöntemi uygulamadan önce yapısına uygun kontrol listesinin geliştirilmesi gerekir.
- b) Uygulamada seçilen problemler yerine açık uçlu problem örnekleri seçilerek daha doğru bir ölçüm yapılması sağlanabilir.
- c) Ölçme ve değerlendirme yapmaya başlamadan önce neyin niçin değerlendirileceğinin; hangi araçların ne zaman ve nasıl kullanılacağına ve elde edilen verilerin nasıl saklanacağına çok iyi belirlenmesi gerekir.
- d) Gözlem yapılırken aynı öğrenci birkaç kez farklı gün ve durumlarda gözlemlenmelidir.
- e) Uygulama anında mümkün olduğunca objektif davranılmalıdır.
- f) Ayrıca öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimin sağlıklı olabilmesi için önceden bir pilot çalışma yapılması önerilmektedir.
- g) Okullarda bu yöntemlerin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi mevcut koşullarda iyileştirmeye gidilmelidir.

Anahtar Kelimeler:Gözlem, Klinik Mülakat, Matematik Eğitimi, Ölçme ve Değerlendirme, Problem çözme.

İlköğretim Matematik Öğretmenlerinin Değerlendirme Yöntemleri Hakkında Görüşleri

Tunay BİLGİN
tbilgin@yyu.edu.tr, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Tuğbay NASER
MEB

Bildiri Özeti:

Matematik eğitimcileri, öğrencilerin problem çözme becerilerinin geliştirilmesi ve eğitimin öncelikli amacı olması konusunda hemfikirdir. Problem çözmenin matematik müfredatlarının merkezinde olması, bu konuya matematik eğitimcilerinin ayrı bir önem vermesine neden olmuştur.

Bu çalışmada, Van ili ilköğretim okullarında görev yapan 140 matematik öğretmenine değerlendirme yöntemlerini ne derece kullandıklarını belirlemek amacıyla anket uygulanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde SPSS 10.0 paket programı kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar; öğretmenlerin kullandıkları değerlendirme yöntemleri ile problem çözme sürecini büyük bir oranda gözlemleyebildiğini, klasik ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden en fazla kısa cevaplı soruları tercih ettiklerini ve mevcut koşullar yetersiz olduğu alternatif değerlendirme yöntemlerini daha az tercih ettiklerini göstermektedir.

Amaç

Bu araştırmanın temel amacı aşağıdaki sorulara cevap aramaktır:

- 1) Öğretmenler problem çözme becerilerini değerlendirirken hangi değerlendirme yöntemlerini kullanmayı tercih ediyor?
- 2) Öğretmenler kullandıkları ölçme ve değerlendirme yöntemleri ile problem çözme süreçlerini ne derece gözlemleyebiliyor?
- 3) Öğretmenler alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden hangilerini niçin tercih etmiyor?

Bulgular

Bu bölümde, öğretmenlerin hangi değerlendirme yöntemini ne ölçüde kullandığı incelenmiştir.

Sonuç

Elde edilen sonuçlar şu şekildedir.

1. Öğretmenlerin yaptıkları sınavlarda çoğunlukla kısa cevaplı ve çoktan seçmeli soruları ve bu geleneksel değerlendirme yöntemlerine ek olarak gözlem ve görüşme yöntemlerini tercih ettikleri görülmüştür. Bu sonuç Mehtap Çakan' ın "Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Uygulama ve Yeterlik: İlköğretim ve Ortaöğretim" adlı makalesinde elde ettiği sonuçlarla örtüşmektedir.
2. Öğretmenlerin çoğunun kullandıkları yöntemlerde problem çözme aşamalarının büyük bir oranda gözlemleyebildikleri görülmüştür.
3. Alternatif Değerlendirme yöntemlerini sınıf ortamında uygulamanın zor olduğu ve bir çok öğretmenin konu hakkında bilgi sahibi olmaması nedeni ile öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun klasik değerlendirme yöntemlerini tercih ettiklerini bazı durumlarda bu yöntemlere ek olarak alternatif değerlendirme yöntemlerini tercih ettikleri görülmüştür.

Öneriler

Araştırmanın sonuçları dikkate alınarak şu öneriler getirilebilir:

- a) Ölçme ve değerlendirme yapmaya başlamadan önce neyin niçin değerlendirileceğinin; hangi araçların ne zaman ve nasıl kullanılacağıının ve elde edilen verilerin nasıl saklanacağıının çok iyi belirlenmesi gerekir.

- b) Problem çözme sürecini değerlendirirken, sadece kâğıt-kalemin kullanıldığı yöntemlerin kullanılması yerine alternatif değerlendirme yöntemleri tercih edilebilir.
- c) Öğretmenlerin öğrencilerin problem çözme sürecini değerlendirirken, problem çözmeye karşı tutumlarını da belirlemeleri gerekir.
- d) Bu konuda bilgi eksikliği olan öğretmenlerin hizmet içi kurslara tabi tutularak eksikliğin giderilmesi gerekir.

Anahtar Kelimeler: Matematik Eğitimi, Ölçme ve Değerlendirme, Alternatif Değerlendirme yöntemleri

Bilgisayar Programcılığı Öğrencilerinin Programlamaya İlişkin Özyeterliklerinin İncelenmesi

Erhan ÜNAL

erhanbote@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı, bilgisayar programcılığı bölümünde öğrenim gören öğrencilerin programlamaya ilişkin özyeterliklerini belirlemek ve programlamaya ilişkin öz yeterlikleri ile genel başarıları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma bir devlet üniversitesinin meslek yüksekokulu Bilgisayar Programcılığı Bölümü'nde öğrenim gören 103 öğrenci ile yürütülmüştür. Çalışmada veriler iki formla toplanmıştır. İlk formda öğrencilerin demografik bilgileri ve genel başarı puanları elde edilmiştir. Çalışmada kullanılan ikinci form Pintrich ve diğerleri (1991) tarafından geliştirilen MSLQ (Motivated Strategies for Learning Questionnaire) ölçeğidir. Bu ölçek Büyüköztürk, Akgün, Özkahveci ve Demirel tarafından (2004) Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ardından Haşlamam ve Aşkar (2007) tarafından programlamaya yönelik olarak uyarlanmıştır. Çalışmanın amacı çerçevesinde ölçeğin sadece Özyeterlik alt boyutu kullanılmıştır. Bu alt boyut 12 maddeden oluşmakta ve "beni hiç yansıtmıyor" (1) ile "beni tam olarak yansıtıyor" (10) arasında değişen Likert tipi onlu derecelenmeye sahiptir. Çalışmada ölçeğin hesaplanan güvenirlik katsayısı .954 olarak bulunmuştur. Toplanan veriler SPSS 18.0 paket programına girilmiştir. Verilerin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma, yüzde, frekans gibi betimleyici istatistikten ve öğrencilerin programlamaya ilişkin özyeterlikleri ile genel başarıları arasında ilişki olup olmadığını belirlemek için korelasyon analizinden yararlanılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre bilgisayar programcılığı öğrencilerinin programlamaya ilişkin özyeterlikleri orta düzey olarak bulunmuştur. Ayrıca bilgisayar programcılığı öğrencilerinin programlamaya ilişkin özyeterlikleri ile genel başarı puanları arasında orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin bilgisayar programlamaya ilişkin özyeterliklerini artırmak için özyeterliklerini etkileyen faktörler araştırılabilir. Diğer taraftan programlama derslerinde öğrencilerin ders içi daha fazla uygulama yapması, gerçek hayattan bir yazılım geliştirmesi gibi farklı etkinlikleri yapması onların programlamaya ilişkin özyeterliklerini artırabilir.

Anahtar Kelimeler: Bilgisayar programcılığı, programlama, özyeterlik.

**Eklmeli Üretim Yönteminin Mekatronik Öğrenimine Adaptasyonu Kırklareli Üniversitesi
T.B.M.Y.O. Mekatronik Programı Örneği**

İlker ORUÇ
ilkeroruc@klu.edu.tr, Kırklareli Üniversitesi
Eray YILMAZLAR
eray.yilmazlar@klu.edu.tr, Kırklareli Üniversitesi
Ercan COŞGUN
ercancosgun@klu.edu.tr, Kırklareli Üniversitesi
Harun GEZİCİ
harun.gezici@klu.edu.tr, Kırklareli Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eklmeli üretim yöntemi endüstri 4'ün önemli bir argümanı olarak ortaya çıkmıştır. Yakın bir gelecekte tüm sanayi dallarını derinden etkilemesi beklenmektedir. Bu etki sadece sanayi kuruluşları ile sınırlı kalmayıp eklmeli üretim yapabilen üç boyutlu yazıcılar kişisel kullanıcılar tarafından da kullanılmaya başlanacaktır. Yeni endüstri çağına çağın gerektirdiği vasıfları barındırmayan kişi ve kurumların adaptasyonu oldukça zor olacaktır. Bu nedenle teknik eleman yetiştiren meslek yüksek okullarının yeni nesil teknolojilere sahip olması ve bu teknolojileri özümseyerek günlük hayatının bir rutini haline getirmelidir. Bu çalışmada Kırklareli Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu Mekatronik Programı bünyesinde alınmış olan üç boyutlu yazıcının programda okutulmakta olan İmalat İşlemleri ve Bilgisayar Destekli Çizim derslerine adaptasyonu ve öğrencilerin projelerinde üç boyutlu yazıcıyı aktif bir şekilde kullanımı ile ilgili konular irdelenmiştir. Öncelikle üç boyutlu yazıcıların teknik özellikleri ve kullanımıyla ilgili genel konuların imalat işlemleri dersinde işlenmesi için bu dersin ders içeriği güncellenmiştir. Ders kapsamında üç boyutlu yazıcıların kullanım alanları ve gelecekte nasıl bir öneme sahip olacağı konuları işlenmiştir. Ardından üç boyutlu yazıcıda ürün yazdırılırken daha kaliteli ürünlerin üretilebilmesi için yapılması gereken işlemler öğrencilere aktarılmıştır. Bilgisayar destekli çizim dersin de üç boyutlu yazıcıda üretilecek olan ürünlerin nasıl tasarlanması ve nelere dikkat edilmesi gerektiği konuları öğrencilere aktarılmıştır. Daha sonra öğrencilerin ürün tasarımları sağlanarak üç boyutlu yazıcılarda üretim yapmaları gerçekleştirilmiştir. Bu temel kullanım parametreleri öğrenen öğrenciler bir sonraki aşamada program bünyesinde öğrencilerin gruplar halinde yaptıkları proje çalışmalarındaki mekanik kısımları üretmeleri sağlanmıştır. Öğrencilerin projelerini gerçekleştirirken en çok zorlandığı kısmın mekanik kısmı olduğu daha önceki yıllarda gözlenmiştir. Bunun nedeni küçük şehirlerde talaşlı imalat sanayinin yetersizliğidir. Gerçekleştirilen bu çalışma ile öğrencilerin mekanik imalat sıkıntıları giderilmiş ve öğrencilerin tasarım ve yazılım gibi kendilerini geliştirebilecekleri alanlara yönlendirilmesi sağlanmıştır. Ayrıca üç boyutlu yazıcılar ile mekatronik programında okutulmakta olan teknik resim dersinde kullanılmak üzere model parçalar imal edilmiştir. Bu üretilen parçalar öğrencilere dağıtılarak kendilerinin model üzerinden ölçü alması ve teknik resmini çizmesi sağlanmıştır. Bu yöntem ile öğrencilerin mekanik parçaların bütünlüğünü kavrama ve teknik resmin özellikle kesit alma gibi önemli konularını daha rahat anladıkları gözlemlenmiştir. Çizeceği modeli kâğıtta görmek yerine elinde tutan öğrencinin hayal gücünün geliştiği verilen serbest tasarım ödevlerinde müşahede edilmiştir.

Anahtar Kelimeler:: Üç boyutlu Yazıcı, Mekatronik, Yeni öğretim yaklaşımları

Geçmişten Günümüze Örgün Öğretimde El Sanatları Eğitimi

Mine CAN

mine_can82@hotmail.com, Kocaeli Üniversitesi

Bildiri Özeti:

El sanatları eğitimi okul disiplini içerisinde ilk kez Cumhuriyet öncesinde açılan Kız Sanayi Mektepleri ile başlamıştır. Cumhuriyetin ilanıyla birlikte bir mesleğe yönelme konusu önem kazanmış ve meslek okullarının açılması hız kazanmıştır. Atatürk'ün kadın eğitimine verdiği önemle birlikte ülkemizde Kız Enstitüleri açılmış, daha sonra bu okullar III. Beş Yıllık Kalkınma Planı hedefleri ve IX. Milli Eğitim Şurası kararları doğrultusunda, üç yıl süreli meslek okulları haline getirilmiştir. Aynı şurada hem mesleğe hem de yüksek öğretime hazırlayan programların uygulandığı Teknik Liselerinin açılması kararlaştırılmış ve 1974-1975 öğretim yılından itibaren faaliyete geçirilmiştir. Bu okulları takiben dört yıl süreli eğitim veren Anadolu Kız Meslek Liseleri ve beş yıl süreli Anadolu Kız Teknik Liseleri açılmıştır. 1991-1992 öğretim yılından itibaren ülke genelinde orta öğretim kurumlarını yaygınlaştırmak, küçük yerleşim birimlerinde yaşayan öğrencilere ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitmek amacıyla Çok Programlı Liseler açılmıştır. Ülkemizde el sanatları alanında mesleki eğitim uzun yıllar boyunca bu şekilde pek çok yapısal değişiklik geçirerek devam etmiştir. Ancak teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte değişen ihtiyaçları ve talebi karşılayamayan Milli Eğitim Bakanlığı, 1993 yılında köklü bir değişiklik gerçekleştirmiş ve modüler eğitim sistemine geçmiştir. Kısa adı METGE olan Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi ile çağdaş eğitim teknolojilerini eğitimde kullanmak, Avrupa Birliği'nde uygulanan meslek standartlarına uygun program geliştirmek, kadın istihdamını arttırmak amacıyla gerçekleştirilen proje 1998-1999 öğretim yılından itibaren yürürlüğe konulmuştur. Bugün El Sanatları Teknolojisi alanında beş meslek dalında 45 modül ile eğitime devam edilmektedir. Ancak yapılan araştırmalar incelendiğinde METGE projesi kapsamında alınan kararlar ve yapılan çalışmaların beklentiler doğrultusunda gerçekleşmediği anlaşılmaktadır. Bu amaçla ülkemizde el sanatları eğitiminin durumu geçmişten günümüze irdelemek ve bugün yaşanan sorunlara çözüm önerileri geliştirmek üzere bir çalışma yapma gereği duyulmuştur. Çalışma tarama modeline dayalı betimsel bir araştırmadır.

Araştırma sonucunda el sanatları modüllerinin ulusal meslek standartlarına ve iş piyasasının beklenti ve ihtiyaçlarına uygun olarak hazırlanmadığı, ülkemizin mevcut öğretmen yeterliğine göre hazırlanmış olduğu görülmüştür. Bu sebeple mesleki eğitimde kaliteyi yükseltmek için el sanatları eğitimi programlarının iş piyasasının beklentilerine uyarlanması ve öğretmenlerin yetkinliklerinin artırılması kapsamında METGE projesinin tekrar ele alınması gerekmektedir. Bu doğrultuda, öğretmenlik mesleğinin çeşitli boyutlarını kavramış öğretmenlerle, sektörün, ilgili bakanlıkların, üniversite ve okulların birlik içinde çalışmaları kaçınılmazdır. Bu çerçevede mesleki ve teknik öğretim modüllerinin yeni şeklini uygulamaya almadan önce okullarda gerekli alt yapı çalışmalarını tamamlamak gerekmektedir. El sanatları öğretmenlerinin niteliklerini arttırmaya yönelik olarak belirli meslek modüllerinde uzmanlaşmaları sağlanmalıdır. Özellikle makine işlemleri modüler programlarında eğitim veren öğretmenlerin bilgisayarlı nakış sistemleri ve tasarımı konularında hizmet içi eğitim yoluyla hakimiyetleri artırılmalıdır. Ayrıca okullarda resmîyette var olan koordinatörlük ve danışma kurullarının etkin olması, işletmelerle bu kurulların ortak projeler yürütmeleri, meslek stajlarının işletmelerde ve denetimli olarak yapılması gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Eğitim, mesleki eğitim, örgün öğretim, el sanatları eğitimi.

Anahtar Kelimeler:Eğitim, mesleki eğitim, örgün öğretim, el sanatları eğitimi

Beceri Eğitimi Kapsamında Zav Programına Katılan Öğrenciler Üzerine Bir Araştırma

Zeynep DAĞDALAN
zeynepdagdalan@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Asilhan Semih MUTLUÇ
smutluc@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa SANDIKCI
sandikcimustafa@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Günümüzde hızla gelişen sektörlerden biri olan turizmin, ülkelerin ekonomisine katkısı giderek artmaktadır. Emek yoğun bir sektör olan turizmde, hizmetin kalitesini sağlayacak en önemli etken kalifiye iş gücüdür. Kalifiye işgücü, okullarda verilen eğitimin yanında, staj olarak ifade edilen sektörde yapılan beceri eğitimleriyle de desteklenmesiyle oluşmaktadır. Bu kalifiye iş gücünün oluşması için Almanya tarafından uygulamaya konulan Zentralen Auslands- und Fachvermittlung (ZAV) programı, öğrencilerin mesleki becerilerini, bilgilerini ortaya koyabildikleri ve de aynı zamanda daha farklı beceri ve yeterlilikler kazandıkları ve sosyal kazanımlar elde ettikleri bir eğitim programı olarak ön plana çıkmaktadır.

Bu araştırmada, beceri eğitimlerini ZAV programı kapsamında Almanya'da yapan Afyon Kocatepe Üniversitesi Turizm Fakültesi, Konaklama İşletmeciliği ve Seyahat İşletmeciliği bölümlerinden programa katılan öğrencilerin bu süre içerisinde kazandıkları edinimler, geliştirebildikleri yeteneklerin seviyesi ve eğitimin onlara mesleki bilgi dışında herhangi bir kazanım sağlayıp sağlamadığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla, 2010- 2015 yılları arasında (bu yıllarla sınırlı kalmasının temel sebebi 2016 yılı itibarıyla bölüm isimlerinde farklılığa gidilmesidir) ZAV programına (Zentralen Auslands und Fachvermittlung- Yurtdışı İşgücü Piyasaları ve Meslekleri Aracılık Merkezi) katılan toplam 153 öğrenciden ulaşılabilen 85 tanesine anket formu gönderilmiş ve geri dönüşü sağlanan 50 anket değerlendirilmeye alınmıştır. Anket formu üç kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda, yabancı dil gelişimi, kişisel gelişim, mesleki gelişim ve vizyon gelişimini ölçmeye yönelik 30 ifade yer almaktadır. İkinci kısımda, genel memnuniyet düzeyini ölçmeye yönelik 10 ifade yer almaktadır. Anket formunun üçüncü kısmında ise, katılımcıların demografik özellikleri ile mesleki niteliklerini belirlemeye yönelik 11 soru ve ifade yer almaktadır. İlk iki kısımda yer alan ifadeler 5'li Likert ölçeğiyle değerlendirilmiştir. Ölçekte; Hiç Katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Kısmen Katılıyorum (3), Katılıyorum (4), Tamamen Katılıyorum (5) puanlarını temsil etmektedir.

Araştırmada, programa katılanların % 66'sının yiyecek içecek işletmelerinde, % 30'unun ise konaklama işletmelerinde, yaklaşık % 80'inin servis, bar ve mutfakta beceri eğitimine katıldıkları görülmüştür.

Öğrencilerin gelişimlerini ölçmeye yönelik yapılan çalışmada 4,13 ortalama ile "kişisel gelişim" öncelikli kazanım olmuştur. Katılımcılar program sayesinde kendilerini olan güvenin arttığını ve yetenek ve becerilerini daha iyi kullanabildiklerini ifade etmişlerdir. İkinci kazanım 4,05 ortalama ile "Yabancı Dil Kazanımı"dır. Katılımcıların % 52'si programa katılım amaçlarını yabancı dil seviyesini geliştirmek olarak belirtmiştir. Katılımcılar yabancı dil konuşabilmenin önemini kavradıklarını, bu konuda güvenlerinin arttığını ve dil seviyelerinin geliştiğini ifade etmişlerdir. Programın esas hedefi olan mesleki gelişim ise 3,95 ortalama sahiptir. Katılımcılar mesleki açıdan yeni bilgiler edindiklerini, mesleki yeteneklerini geliştirdiklerini ve yeni araç ve gereç kullanım becerileri kazandıklarını ifade etmişlerdir. Genel memnuniyet düzeyinin 3,43 ortalama olarak çıkması beceri eğitimine katılanların gelişim ortalamalarına kıyasla düşük bir ortalama olarak değerlendirilmiştir. Ancak yine de katılımcılar öğrenci arkadaşlarının eğitim süreçlerinde ZAV programına katılmalarını tavsiye etmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Yurt Dışı Beceri Eğitimi, ZAV Programı, Mesleki Eğitim

Tekstil ve Konfeksiyon Sektöründe Geri Dönüşüm Uygulamaları

Melek Arpacı Gündoğan
marpaci@pau.edu.tr, Pamukkale Üniversitesi
Gizem Karakan Günaydın
ggunaydin@pau.edu.tr, Pamukkale Üniversitesi
Emine Utkun Aktener
eutkun@pau.edu.tr, Pamukkale Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Geleneksel tekstil üretiminin, çevreyi en çok kirleten endüstrilerden bir tanesi olduğu bilinmektedir. Son yıllarda gerek tekstil tüketicileri gerekse büyük şirketler açısından bu konudaki sosyal-çevresel bilinç ve farkındalık artmaktadır. Tekstil sektöründeki çevresel konular, doğal lif yetiştiriciliğinde pestisit kullanımı, sentetik lif üretiminde kimyasal çözeltilerin kullanımı, terbiye ve boya işlemlerinde kimyasal madde kullanımı ile karşımıza çıkmaktadır. Bahsedilen bütün bu problemler göz önünde bulundurularak; toksik madde ve yüksek miktarda su kullanımı gerektirmeyen alternatif üretim yöntemleri tekstil sektöründe önem kazanmıştır. Geri dönüşümlü lifler, iplikler, kumaşlar hatta giysiler malzeme maliyetini düşürdüğü gibi çevresel korumayı da sağladığından tekstil ve konfeksiyon sektörlerinde önemli birer fırsat olarak görülmektedir.

Bu çalışma kapsamında, dünyadaki kaynakların bilinçli tüketimi ve sosyal sorumluluk anlayışı ile tekstil ve konfeksiyon sektörlerinde tasarım ve üretim yapmanın önemine vurgu yapılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, deniz kabuğu, yumurta kabuğu, geri dönüşümlü pipet, plastik kaşık, çam kozalağı, plastik çöp poşeti, alüminyum folyo, rafya, peçete, karton koli, kağıt, vileda, plastik şişe, gazoz kapaklar gibi doğal ve atık malzemeler kullanılarak farklı giysiler tasarlanmış ve üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Geri dönüşüm, giysi tasarımı, konfeksiyon sektörü, tekstil sektörü

Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Giysilerin Yıkama ve Bakım Etiketleri ile İlgili Görüşleri: Pamukkale Üniversitesi Örneği

Emine Utkun Aktener
eutkun@pau.edu.tr, Pamukkale Üniversitesi
Nezla Ünal
nezlaunal@pau.edu.tr, Pamukkale Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Giysilerin yıkama ve bakım etiketleri, tüketicilere, giysilerin bakımı ve en iyi temizleme yöntemleri hakkında bilgi vermektedir. Bu etiketlerin üzerinde yer alan talimatlara uyulması, sürekli tekrarlanan temizleme işlemlerinden sonra da giysinin görünümünü ve konforunu korunmasını sağlamaktadır (Coats, 2017).

Üretici açısından bakıldığında, giysilerde hatalı temizleme yöntemlerinden doğan hasarlar, şikayetlere, maliyetli müşteri iadelerine ve firmanın imajının zedelenmesine neden olabilmektedir. Ancak, açık ve net bir şekilde yazılmış olan yıkama ve bakım etiketleri, müşteri memnuniyetsizliğini önleyebilir. Tüketici açısından bakıldığında ise açık ve net bir şekilde yazılmış olan bir etiketler, temizlik kılavuzu görevi görerek, ürünün kullanım ömrünü uzatmaktadır (Coats, 2017).

Bu konu ile ilgili yapılan çalışmalardan bazıları şöyle özetlenebilmektedir.

Saydan vd. (2006), giysilerin bakım sembollerinin kadın tüketiciler tarafından algılanma durumunu, bilinirlik düzeyini ve ürünlerin bakım sürecinde bu sembolere uyulup uyulmadığını ve ortaya çıkan şikayetlerin bakım sürecine ilişkin bilgilendirme gereksinimi ile ilişkisini incelemek üzerine bir araştırma yapmışlardır. Çalışmanın sonunda yıkama ve bakım sembollerinin kadın tüketiciler tarafından bilinme oranlarının düşük olduğu görülmüştür.

Dal ve Özbek (2010), hazır giyim sanayinde bakım etiketlerinin önemi üzerine bir araştırma yapmışlardır. Çalışmanın sonunda, tüketicilerin kullanma talimatlarını yeterince bilmediklerini tespit etmişlerdir. Bu nedenle, önemli miktarda giysinin hatalı bakım nedeniyle zarar gördüğünü, giysilerin daha uzun süre ve konforlu bir şekilde kullanabilmesi için bakım talimatlarına uyulması gerektiğini vurgulamışlardır.

Arpacı F. (2010), tüketicilerin kuru temizleme tüketim alışkanlıkları, bilgi ve değerlendirmelerini incelemek amacı ile bir araştırma yapmıştır. Çalışmanın sonunda tüketicilerin yarıdan fazlasının kuru temizleme hizmeti almakta olduğu görülmüştür.

Bu çalışma kapsamında meslek yüksekokulu öğrencilerinin giysilerin yıkama ve bakım etiketleri ile ilgili görüşleri incelenmiş ve konu ile ilgili farkındalık yaratılması amaçlanmıştır.

Materyal – Yöntem

Araştırma kapsamında 2016-2017 öğretim yıllarında Pamukkale Üniversitesi Buldan Meslek Yüksekokulu'nda okuyan 291 öğrenci ile görüşülmüştür. Araştırmada, veri toplama yöntemlerinden bir tanesi olan yüz yüze anket yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 15.0 programında sistematik olarak girilerek analiz edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde frekans ve yüzdeler analiz yöntemleri kullanılmıştır.

Kaynaklar

Dal V. ve Özbek A. 2010. Hazır Giyim Sanayinde Giysi Bakım Etiketlerinin Önemi Üzerine Bir Araştırma. *Tekstil ve Mühendis*, 17(79), 18-23.

Saydan R., Kanıbir H. ve Nart S. 2006. İşlevsel Bir Pazarlama Aracı Olarak Yıkama ve Bakım Etiketleri (Kadın Tüketicilerin Bakım Etiketleri ve Sembollerini Algılama Davranışları). *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 20(2), 343-358.

Arpacı F. 2010. Tüketicilerin Kuru Temizleme Tüketim Alışkanlıkları, Bilgi ve Değerlendirmeleri. *Üçüncü Sektör Kooperatifçilik*, 45(2), 34-47.

Coats Firması, Bakım Etiketleri Broşürü. <http://www.coatsindustrial.com/tr/information-hub/apparel-expertise/care-labels>

Erişim Tarihi: 14.12.2017.

Anahtar Kelimeler:Yıkama ve bakım etiketleri, Giysi, Meslek yüksekokulu öğrencisi.

Yükseköğretimde Sınavsız Geçiş Uygulamasının Kaldırılmasının Etkileri

İbrahim MUTLU
ibrahimmutlu@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Bekir GÜNEY
guneyb03@hotmail.com

Bildiri Özeti:

Günümüz eğitim modeline göre mesleki eğitim veren okulları tercih eden veya bu okullarda eğitim almak zorunda olan öğrencilerin genellikle kendilerine belirli bir hedef koyamadıkları bir gerçektir. Bu öğrencilerin aile, çevre veya kendilerine bağlı sebeplerden dolayı eğitimde istedikleri başarıyı yakalayamadıkları yapılan çalışmalardan anlaşılmaktadır.

Mesleki eğitim alanında eğitim gören, Fen/Sosyal Bilimler lisesi müfredatı ile sınava giren bu öğrencilere girdikleri sınavlarda eğitim aldıkları alanlardan soru sorulmamaktadır. Bu durum bu öğrencilerde dez avantaj oluşturmaktadır. Bu dez avantajları kısmen ortadan kaldırmak amacıyla uygulanan 4702 sayılı kanun ile 2002 yılından beri meslek lisesi mezunu öğrencilerin kendi alanlarında yüksek öğrenim ön lisans programlarına sınavsız geçiş hakkı uygulaması 2547 sayılı Yüksek Öğretim kanununun 45. Maddesinde yapılan değişiklikle kaldırılmıştır. Yerine, bir mesleğe yönelik program uygulayan liselerin mezunlarının, Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenecek aynı alanda bir önlisans programına yerleşmelerinde, merkezi sınavlardan almış oldukları puanlara göre hesaplanan ortaöğretim başarı puanı ve bu puanın Yükseköğretim Kurulu tarafından tespit edilecek katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak puan eklenir hükmü uygulamaya konulmuştur.

Ancak mesleki eğitim alan bireylerin gerek kendisine bağlı sebeplerden gerekse diğer dış sebeplerden eğitimde yeterli başarıyı yakalayamamış olması sebebiyle maruz kaldığı dez avantaj ÖSYM yüksek öğrenime yerleşme istatistiklerinden anlaşılmaktadır. Bu verilere göre sınavsız geçiş sisteminden yararlanarak 143170 öğrenci yüksek öğretime yerleşmiştir. 2017 yılından itibaren uygulanan ek puan uygulaması ve diğer yan etkenlerden yararlanarak ön lisans programlarına sınavla bir önceki yıla göre altmış dört bin civarında daha fazla öğrenci, açık öğretim fakültelerine yaklaşık yirmi bin daha az öğrenci yerleşmiştir. Uygulama sonucunda kısmen öğrencilerde sınav farkındalığı oluşmakla beraber toplamda 97591 öğrenci daha az yüksek öğretime yerleşmiştir.

Toplum ihtiyacı karşılayacak nitelikte, kaliteli mal ve hizmet üreten iş sektörü beklentisi içerisindedir. İş sektörünün yetişmiş meslek elemanına duyulan ihtiyacı karşılamak için üretken, bilgi ve tecrübesi ile mal ve hizmetleri üretebilecek donanımlı elemanlara ihtiyacı büyüktür. Diğer taraftan sınavsız geçiş sistemi modeli uygulama aşamasında bu talebi karşılamak için yapılan okul binası, atölye, laboratuvar, teknik cihaz, makine yatırımları ve akademik personel gücü gibi devlet yatırımları boş kalan kontenjanlar sebebiyle âtil kalmaktadır. Genel olarak meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerde sınavlara girme korkusu hakimdir. Meslek lisesi öğrencileri teorik eğitim yerine pratik ve uygulamaya dönük eğitim faaliyetlerine daha yatkındırlar. Bu öğrencileri alanlarında uzmanlaşmaya teşvik etmek zorunludur. Bu nedenle yüksek öğrenime yerleşemeyerek boşta kalan öğrencilerin yüksek öğrenim ihtiyaçları için mesleki bilgi, tecrübe dayalı daha etkin yerleştirme yöntemlerine ihtiyaç vardır. Böylece bilgi düzeyi yüksek teknik elemanların yetiştirilmesinin önü açılacaktır. Bu sayede alanında belirli bir tecrübeye sahip kişilerin sektöre katılmaları sağlanmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler:Sınavsız geçiş, Yüksek öğretim, Önlisans

Mesleki Eğitimde Devlet Desteğinin Rolü ve Sektördeki Etkisi

İbrahim MUTLU
ibrahimmutlu@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Bekir GÜNEY
guneyb03@hotmail.com

Bildiri Özeti:

Günümüz dünyasında iş hayatı sürekli öğrenmeyi ve teknolojik gelişmeyi gerektirmektedir. Devletler, sanayinin iş gücü ihtiyaçlarını, geçmiş tecrübelerden yararlanarak kendi kültür ve değerlerine göre oluşturdukları mesleki eğitim politikaları ile karşılamaktadırlar. Milli Eğitim Temel Kanununun 28. maddesinde belirtildiği gibi, orta öğretimin amacı, bütün öğrencilere asgari ortak bir genel kültür vererek toplum konularında bilinçlendirmek, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yüksek öğretime veya hem mesleğe hem yüksek öğretime iş alanlarına ve hayata hazırlamaktır. Ülkemiz mesleki ve teknik eğitimde hayat boyu eğitim stratejileri geliştirilerek, okullar ile sınırlı kalmadan; evde, işte, hayatın her alanında gerçekleşebilen; öğrenmenin yaş, sosyal, ekonomik statü ve eğitim seviyesine bakılmaksızın, herhangi bir engel olmadan sürdürülebilir eğitim modeli benimsenmiştir. Bu eğitim modeli içerisinde yer alan çıraklık eğitimi geliştirmek, sanayinin bu alandaki yetişmiş eleman ihtiyacını karşılamak üzere 6764 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile bir dizi değişiklik yapılmıştır. Bu kanun çerçevesinde: mesleki eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınması, çıraklıkta yaş şartının kaldırılması, sigorta ödemelerinde kolaylık sağlanması, yüksek öğretime geçişte ek puan verilmesi, meslek ve teknik eğitim okulu mezunlarına unvan verilmesi, öğrenci ücretlerinin belirli bir kısmının devlet tarafından ödenmesi, iş piyasası ile iş birliğinin sağlanması gibi konularda iyileştirmeler yapılmıştır.

2018-2019 öğretim yılından itibaren uygulamaya konulan bu düzenlemeler ile mesleki eğitim merkezi programlarına yapılan öğrenci kayıtlarında gözle görülen bir artış olmuştur. Ortaokuldan sonra örgün eğitimden kopan çocukların/gençlerin çoğunluğu mesleki eğitim şemsiyesi altına alınmıştır. Teorik eğitim, pratik eğitim ve iş yeri eğitimi entegre hale getirilmiştir. Öğrencilerin ücretlerinin istismar edilmesi önlenmiştir. Mesleki eğitim programlarından diğer örgün eğitim kurumlarına, diğer eğitim kurumlarından da mesleki eğitim programlarına geçiş imkânı verilmiştir. Mesleki eğitim gören öğrenciler kötü alışkanlıklardan korunmuştur. Öğrencilerin küçük yaşta para kazanan kişi değil, okulda ve işyerinde meslek öğrenen bireyler olması sağlanmıştır. Mesleki eğitim faaliyetleri yerel üretim ve hizmet sektörleriyle uyumlu hale getirilmiştir. Bu sektörlerin nitelikli iş gücüne olan ihtiyaçlarının karşılanması, ihtiyacı olan elemanı kendisinin yetiştirmesi temin edilmiştir. İş sektörlerinin en önemli problemi olan "Yetişkinlerin yetiştirilmesi" konusunda düzenleme yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mesleki eğitim, Devlet desteği, Çıraklık eğitimi

Deplasman Ölçüm Sensörlerinin Karşılaştırmalı Olarak Deneysel İncelenmesi

Ercan COŞGUN

ercancosgun@klu.edu.tr, Kırklareli Üniversitesi

Harun GEZİCİ

harun.gezici@klu.edu.tr, Kırklareli Üniversitesi

Sıtkı KOCAOĞLU

sitki.kocaoglu@klu.edu.tr, Kırklareli Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Elektriksel olmayan büyüklüklerin elektriksel olarak ölçümünü sağlayan sensör ve transduser yapıları endüstriyel otomasyonda özellikle scada temelli uygulamaların vazgeçilmez bileşenleridir. Deplasman (mesafe) ölçümü endüstriyel enstrümantasyonda en sık karşılaşılan fiziksel ölçümlerin başında gelir. Bu alanın dışında deplasman sensörlerinin en sık kullanıldığı yer hobi amaçlı robot uygulamalarıdır. Bir çok temel kategori robotunda (çizgi izleyen, sumo, labirent çözen vb.) sensörler temel bileşenlerdir. Bunun dışında sensörlerin günlük hayattaki yansımaları geçmişe göre daha sıkça karşımıza çıkmaktadır.

Deplasman sensörleri ultrasonik, kızıl ötesi ve lazer sensörler olmak üzere temel 3 kategoride incelenebilirken, farklı sensörlerden türetilmiş transduser yapılarının da sıkça kullanıldığı görülmektedir. Sensör seçimi yapılırken çok sayıda faktör göz önüne alınarak doğru karar verebilmek gerekmektedir. Ölçümün amacı, ölçüm aralığı, giriş değerlerine göre çıkışta elde edilen değerler, sensör ömrü, sensörün güç gereksinimi, bakım onarım şartları, doğruluk seviyesi, çevresel etkiler, karşılaştırma elemanının niteliği ve ara devre gerektirip gerektirmemesi asli hususlar olarak görülebilir. Bunun yanında sensörün maliyeti, sayısı, kullanılacağı yere bağlı olarak bağlantı biçimi ve boyutları da ikincil olarak dikkat edilmesi gereken hususlardır. Ölçülecek büyüklüğe bağlı olarak yerine göre fotolektrik anahtar, yaklaşım anahtarı, sınır anahtarı, mikro anahtar, hall sensörü, manyetik sensör, doğrusal kodlayıcı, indüktif sensör, differansiyel transformatör, potansiyometre, enkoder ve kapasitif sensör ile bunlardan oluşturulabilecek transduserler de alternatif olabilmektedir.

Bu çalışmanın yapılmasında amaç deplasman ölçümü için kullanılacak alternatifleri kapsamlı ve karşılaştırmalı olarak sunan bir kaynak oluşturmaktır. Böylece sensör seçimi yapacak araştırmacıların kullanabileceği toplu bir kaynak oluşacaktır. Mühendisliğin temelinde var olan arzulanan kalitenin en uygun maliyetle yakalanması prensibine uygun olarak özellikle otomatik kontrol uygulamalarında doğru geri besleme elemanını belirlenmesi hususunda literatüre katkı yapmak amaçlanmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim almakta olan öğrenciler için projelerinde kullanacakları sensör seçimini yaparken bu çalışmanın sonuçlarından faydalanabilecekleri düşünülmektedir.

Bu çalışmada sensör çeşitleri teorik olarak karşılaştırıldıktan sonra ultrasonik deplasman sensörü, kızıl ötesi deplasman sensörü ve transduser grubundan geliştirmiş olduğumuz potansiyometrik deplasman transduseri uygulamalı olarak incelenmiştir. Karşılaştırma cevap süresi, mekanik boyutlar, ölçüm aralığı, maliyet, ortam koşulları (kir, toz, sıcaklık, ışık, ses, nem ve basınç), tekrarlanabilirlik, nesne (boyut, şekil, renk, materyal ve yüzey pürüzlülüğü) ve güvenilirlik açısından yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sensörler, Mesafe Ölçümü, Deplasman Sensörü

PTC ve LM35 Sıcaklık Sensörlerinin Cevap Oranı Değerinin Karşılaştırılması

Yılmaz GÜVEN
yilmaz.guven@klu.edu.tr, Kırklareli Üniversitesi
Eray YILMAZLAR
eray.yilmazlar@klu.tr, Kırklareli Üniversitesi
Ercan COŞGUN
ercancosgun@klu.edu.tr, Kırklareli Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Tarih öncesi zamanlardan beri sıcaklık değerinin ölçülmesi ve değerlendirilmesi ile ilgili çalışmalar devam etmektedir. Çünkü birçok fiziksel, elektronik, kimyasal ve biyolojik sistemler sıcaklıktan etkilenmektedir. Bu sistemler için sıcaklık değeri kontrol altına alınmaktadır. Sıcaklık değerinin en basit ölçümü için hala civalı termometreler kullanılmaktadır. Bu termometrelerin kullanımı basittir. Fakat çalışması yavaş ve daha çok hassas olmayan sınırlı sıcaklık ölçümü için kullanılmaktadır. Böyle bir termometrenin ölçüm cihazı ile kullanılması ve elektriksel olarak bir sinyal üretmesi imkânsızdır. Çünkü sıcaklığın bir sensör ile ölçülebilmesi için sıcaklığın bir kısmının algılayıcıya girmesi gerekmektedir. Bu yüzden günümüzde teknolojik gelişmelerden dolayı sensörler veya transdüserler kullanılmaktadır. Sensörler fiziksel ortam değişikliklerini algılamaktadır. Transdüserler ise algılanması istenilen fiziksel özelliği, elektriksel sinyale dönüştüren cihazlardır. Fakat günümüzde elektronik devreler ile ölçüm yapıldığı için sensör ve transdüser kavramları eş anlamlı olarak kullanılmaktadır.

Günümüzde çeşitli sıcaklık sensörleri kullanılmaktadır. En çok kullanılan sıcaklık sensörü PTC(Positive Temperature Coefficient) dir. PTC, bulunduğu ortamın ya da temas ettiği yüzeyin sıcaklık değeri ile direncinin doğru orantılı olarak değiştiği devre elemanıdır. Kullanımı basit ve fiyatı ucuzdur. Ölçüm aralığı ise -60 °C ile +150 °C derece arasındadır. Daha çok analog devrelerde kullanılmaktadır. Birçok cihazda sıcaklık koruma elemanı olarak kullanılmaktadır. Yarı iletken entegre devrelerinin gelişimi ile tümdevre sıcaklık sensörleri üretilmiştir. Bu kapsamda daha çok tercih edilen entegre sıcaklık sensörü LM35'dir. LM35 sıcaklığa bağlı olarak gerilim üreten sensörlerdir. Daha çok mikrodenetleyicili sistemler ve sayısal devrelerde kullanılmaktadır. Ölçüm aralığı 0.5 °C işle 150 °C derece arasındadır.

Bir algılayıcının en önemli parametrelerinden birisi olan verilen bir giriş işaretine üretilen cevap olarak üretilen çıkış işaretidir. Bir algılayıcının bir giriş işaretine cevabı onun cevap oranı(responsivitesi) r olarak bilinmektedir. Bu çalışma ile temassız bir sıcaklık ölçer kullanılarak ortam sıcaklığı ölçülmüş ve kaydedilmiştir. Aynı anda PTC'nin direnç değeri ohm(Ω) ve LM35'in gerilim(Volt) değerleri ölçülerek bir tabloya kaydedilmiştir. Bu sonuçlar kullanılarak cevap oran değerleri hesaplanmıştır. Her iki sensör için hesaplanan bu sonuçlar grafik ve tablolar ile karşılaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler:PTC, LM35, Cevap Oranı.

İç Mekanlarda Özelleştirilebilir Aydınlık Düzeyi Sabitleyici

Nihal Arı Korkusuz

nihalkorkusuz@hotmail.com, Balıkesir Şehit Prof. Dr. İlhan Varank Bilim ve Sanat Merkezi

Hüseyin Güneş

huseyingunes@gmail.com, Balıkesir Üniversitesi

Zeynep Özdemir

zynpozdemir10@gmail.com, Balıkesir Şehit Prof. Dr. İlhan Varank Bilim ve Sanat Merkezi

Berke Uçar

berkebjkucar@hotmail.com, Balıkesir Şehit Prof. Dr. İlhan Varank Bilim ve Sanat Merkezi

Mehmet Emin Korkusuz

korkusuz@balikesir.edu.tr, Balıkesir Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Günümüzde yapay aydınlatma evlerimizde, okullarımızda, alış-veriş merkezlerinde ve daha birçok yerde kullanılmaktadır. Aydınlatma için kullandığımız yapay ışık kaynakları mevsimlere göre farklılık gösterir. Özellikle kış aylarında daha fazla yararlandığımız yapay aydınlatmanın, yanlış miktarda yapılmasından dolayı bazı rahatsızlıkların ortaya çıkması yanı sıra fazla miktarda yapılan aydınlatmalar enerjinin gereksiz yere kullanılmasına neden olmaktadır. Ortamdaki mevcut ışık miktarı ve ihtiyaç duyulan aydınlatma oranına dikkat edilmeksizin sürekli aynı parlaklık düzeyinde ışık kullanmak farklı açılardan olumsuzluklar oluşturmaktadır. Görsel algılamanın kusursuz olabilmesi için aydınlığın niceliğinin ve niteliğinin, söz konusu ortamın özelliklerine uygun bir biçimde oluşturulması gereklidir. Yapay ışık kaynaklarının az veya yetersiz kullanılması sonucunda ise iyi görememe, çabuk sıkılma veya yavaş algılama gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır. Ayrıca yapay ışığın neden olduğu kirlilik yalnızca göz sağlığını değil, zihin sağlığını da olumsuz etkilemektedir. Yanlış aydınlatma sonucunda bu olumsuzluklarla karşı karşıya kalmamak amacı ile aydınlatma sistemlerinin doğru bir şekilde yapılandırılması gerekmektedir. Proje ile insan sağlığı açısından ve enerjinin verimsiz kullanılması sonucunda ortaya çıkan bu olumsuzlukları önlemek amacı ile ortamdaki ışık miktarına göre yapay ışık kaynağının aydınlatma oranını ayarlayan bir sistem geliştirilmesi hedeflenmiştir. Çalışmaya öncelikle ortamın bir günlük doğal aydınlanma miktarı ölçülerek ve istenen aydınlık ile arasındaki fark incelenerek başlanmıştır. Ortam ışığı dikkate alınmadan yapılan aydınlatmada insan sağlığını olumsuz etkileyecek oranda aydınlanma seviyelerine ulaşıldığı görülmüştür. Ayrıca bu yöntemin enerji sarfiyatı bakımından verimli olmadığı belirlenmiştir. Çözüm olarak aydınlatmanın ortamdaki ışık miktarı dikkate alınarak yapılacağı bir sistem geliştirilmiştir. Arduino Uno R3 geliştirme kartı, ışık sensörü, lamba parlaklığını ayarlayabilen elektronik devre (AC Dimmer modül) ve LCD display kullanarak hazırlanan sistemde ortamdaki ışık düzeyini algılayarak aydınlatma aygıtının parlaklığını olması gereken düzeye getirmek ve parlaklık miktarını istenilen düzeyde sabit tutmak amaçlanmıştır. Sistemde öncelikle ışık sensörü ile ortamdaki ışık düzeyi algılanır daha sonra bu değer LCD ekranda görülür ve istenilirse ekranın altındaki düğmelerle ihtiyaç duyulan parlaklık miktarı sisteme girilebilir. AC Dimmer modülü ile aydınlatma aygıtının parlaklığı, ortam parlaklığına oranla ayarlanır. Eğer ortamdaki ışık miktarı istenilen düzeyden az ise sistem ortamdaki ışık seviyesini arttırmak adına lambanın parlaklık düzeyini arttıracak, eğer ortamdaki ışık miktarı istenilen düzeyin üstündeyse sistem lamba parlaklığını azaltacak ya da lamba sistem tarafından kapatılacaktır. Projede geliştirilen bu sistem ile hem insan sağlığını olumlu yönde etkileyecek hem de enerji tasarrufu sağlanacaktır. Sistem, kolay uygulanabilir ve maliyetinin düşük olması sebebi ile birçok yerde kullanılabilir ve yaygınlaşması sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Arduino, Işık düzeyi, Parlaklık, Aydınlanma, Akıllı Sistemler

X-ray absorption parameters at different energies for BaSO₄

Mehmet Fatih TURHAN

m.f.turhan@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Ferdi AKMAN

ferdiakman55@hotmail.com, Bingöl Üniversitesi

Abstract:

The total mass attenuation coefficients, total attenuation cross sections, total photoelectric cross sections, effective atomic numbers, electron densities around the K edge, K shell photoelectric cross section, K shell absorption jump ratio, K shell absorption jump factor, K shell binding energy for BaSO₄ measured in the energy range from 24.002 to 57.142 keV by using X-ray attenuation technique. In the present work, secondary targets were excited 59.54 keV γ photons emitted from Am-241(100 mCi) annular radioactive primary source. In the measurements, In, Sn, Sb, Te, Cs, Ba, La, Ce, Pr, Nd, Sm, Eu, Gd, Tb, Dy, Ho and Er were used as secondary source. The K α 1, K α 2, K β 1,3, K β 2 characteristic X rays and the averages of these rays (K α , K β) from secondary targets were used to pass through the BaSO₄. A Si(Li) detector which have active area 12.5 mm², Be window thickness of 0.008 mm and 160 eV at 5.9 keV resolution coupled a multichannel analyzer was used for measurements. The experimental values were compared with the theoretically calculated values and other available experimental results from literature. It has been observed that the experimental results are in good agreement with theoretical and other available experimental results from literature. The present experimental results show that the X-ray attenuation technique is very useful to determine the K shell absorption jump ratio, K shell absorption jump factor, K shell binding energy.

Key words: Total mass attenuation coefficient, Attenuation cross sections, Photoelectric cross sections, Effective atomic numbers, Electron densities.

Aisi P20+S (Din 1.2312) Kalıp Çeliğinin Delinmesinde Kaplama ve Matkap Uç Açısının Kesme Kuvvetleri Ve Yüzey Pürüzlülüğü Üzerine Etkisinin İncelenmesi

Tuğçe Yüksel
tgcekoca@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Yapılan bu çalışmada , kesme parametrelerinden kesme hızı ve ilerlemenin farklı kombinasyonlarının, AISI P20+S (DIN 1.2312) kalıp çeliğinin kaplamalı ve kaplamasız matkaplarla delinmesinde, kesme kuvvetleri, yüzey pürüzlülüğü, takım aşınması, delik kalitesi ve talaş oluşumu üzerindeki etkisi incelenerek optimum delme şartlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Teorik ve deneysel olarak yapılan çalışmada elde edilen veriler, grafik oluşturularak değerlendirilmiş ve sonuçlar tartışılmıştır. Sektörde bu malzemeyi işlemek zorunda olan işletmeler, çeşitli işlenebilirlik problemleri ile karşılaşmaktadırlar. AISI P20+S (DIN 1.2312) için uygun kesme parametrelerinin kullanılmaması nedeni ile iş kalitesi düşmekte, işleme maliyetleri artmaktadır. Bu sorunların yaşanmaması ve bu tür işletmelerin uygulamalarında kullanılabilecek teknolojik verilerin elde edilmesi açısından bu çalışmanın önemli bir yer tutacağına düşünülmektedir. Literatür çalışmaları, AISI P20+S (DIN 1.2312) kalıp çeliğinin delinebilirliği ile ilgili daha önce bir çalışma yapılmamış olması ve sanayinin gereksinimleri de göz önüne alındığında yüksek yüzey kalitesi beklenmeyen orta ve büyük boyutlu plastik enjeksiyon kalıpları, destek plakaları, sentetik türü plastikler için takımlar, basınçlı döküm ve plastik enjeksiyon kalıpları için kalıp kasaları, hamilleri ve bağlantı parçaları, ekstrüzyon preslerinin kovanları, kauçuk türü lastik ürünlerinin baskı kalıpları, otomotiv ve gıda endüstrisi için plastik kalıpları, yüksek sıvı basıncı altında metallerin şekillendirme kalıpları vb. alanlarda yaygın olarak kullanılan bir malzeme olması nedeniyle bu çalışmanın çoğu işletmeye fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar ile AISI P20+S (DIN 1.2312) ve benzer kalıp çeliklerinin işlenmesinde kesici takım performansını arttırmak için uygun kesme parametreleri belirlenmiştir. Kesme olayında büyük öneme sahip kesici takım aşınmasını etkileyen yanlış seçilmiş kesme parametreleri, titreşimlerin ve yüksek kesme kuvvetlerinin sebep olduğu kesici takımdaki yüksek gerilmeler ve oluşan sıcaklığın etkileri tespit edilmiş, sonuçlar grafik olarak gösterilmiştir. Delme işlemi 118° ve 135° uç açılına sahip TiN kaplamalı ve kaplamasız matkaplarla gerçekleştirilmiş ve delme esnasında oluşan kesme kuvvetleri ve yüzey pürüzlülükleri incelenmiştir. Deneyler, kuru işleme şartlarında ve üç kesme hızı ve üç ilerleme miktarında gerçekleştirilmiştir. Varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre yüzey pürüzlülüğü ve kesme kuvvetleri üzerine en etkin parametre belirlenmiştir. Deney sonuçlarına göre, ilerleme miktarı arttıkça kesme kuvvetlerinin arttığı gözlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: delinebilirlik, DIN 1.2312 kalıp çeliği, Varyans Analizi

Mobilya ve Dekorasyon Programı Öğrencilerinin İstihdamı ve İstihdam Beklentileri

Ali Telli

ali.telli@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bireylerin gerekli bilgi, beceri ve yeterliklerle donatılarak topluma ve ekonomiye kazandırılmasında en etkili araç olan eğitimin, özellikle bu kapsamda üniversitelerin önemi oldukça büyüktür. Eğitim sistemi içinde Meslek Yüksekokullarının en önemli hedeflerinden biri ara işgücü yetiştirerek işgücü piyasasının ihtiyacını karşılamaktır. Bu bağlamda, Meslek Yüksekokullarında okuyan öğrencilerin mezuniyet sonrası işgücü piyasasından beklentilerini sorgulayarak konunun değerlendirilmesidir. Bu çalışmanın amacı mobilya ve dekorasyon programı yetkin personel ihtiyacından doğan programlar olan mobilya ve dekorasyon programlarının mevcut durumunun araştırılması, mesleki eğitim ile mobilya ve dekorasyon ön lisans eğitimi arasında bağlantı kurulması, genelde mobilya ve dekorasyon özelde ise Kütahya Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu mobilya ve dekorasyon programı öğrencilerinin aldıkları girişimcilik eğitimi ile istihdam beklentilerinin arasında bağlantının bulunup bulunmadığının araştırılmasıdır. Araştırmada literatür taraması ve sektör alan araştırması bulguları birlikte değerlendirilmiştir. Araştırma tekniği olarak belirlenen anket uygulaması aracılığıyla toplanan veriler istatistiksel analizlere tabi tutularak araştırmanın sorularına cevap aranmak istenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mobilya ve Dekorasyon, İstihdam, İstihdam Beklentisi.

Meslek Yüksekokullarındaki Girişimcilik Dersleri ve Kosgeb Uygulamalı Girişimcilik Başarı Örnekleri

Ali Telli

ali.telli@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmada, girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması, başarılı ve uzun işletmelerin kurulması için iş arayanlar başta olmak üzere, Dumlupınar Üniversitesindeki KTBMYO öğrencilerine gösterilen Girişimcilik dersi müfredatı ve gerek KOSGEB olarak gerekse çeşitli kuruluşlarla işbirliği yapan “Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri” incelemiştir.

KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri, kendi işini kurmak isteyen kişilerin temel bazı kavramlarla tanışmasını sağlamak ve iş planının temel öğeleri hakkında bilgilendirmek amacıyla verilmektedir. Dünyadaki birçok program kapsamında yapılan eğitimler benzer içerik ve sürelerde verilmektedir. Katılımcıların değişik ihtiyaçlarına yönelik destek modülü ekleyebilme imkânı, eğitim içeriğini esnek hale getirmektedir. Girişimcilik eğitimlerinin özelliği, hangi sektör veya iş kolunda kurulacak olursa olsun yeni kurulan işletmelerin sahip olması gereken ortak bilgilerin verilmesidir. Girişimciden beklenen ise bu temel bilgiler ışığında kendi özel konusuyla ilgili özellikli araştırma, öngörü ve değerlendirmeleri iş planına yansıtmasıdır. Eğitimler, uluslararası uygulamalar düzeyinde 60 saatlik temel modüller ve uygulamaya dönük atölye çalışmalarından oluşmakta ve eğitim süresinin yeterli olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmanın sonucunda Kütahya KOSGEB merkezinde 6-15 Mayıs 2013 tarihleri arasında gerçekleştirilen kendi işini kurmak için KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimini veren Eğitmen ve Katılımcının görüşleri alınmıştır. Bu görüşlerin ışığında, bu eğitimlerin en büyük avantajlarından birisi de gerçek kişilerin gördükleri ve kazançlı olduğunu düşündükleri iş fikirlerini sınamayı ve iş açmanın getirdiği sorumlulukların o kadar kolay olmadığını anlamalarını sağlamak, patron olmanın sorumlğunun neler olduğunu görme şansını onlara sunmaktır. Üniversiteler ile KOSGEB arasındaki ilişkiler incelenmiştir. KOSGEB’in Gerçek Kişilere yönelik bu girişimcilik faaliyetleri sonucu Türkiye’nin çeşitli yörelerinden başarı hikâyeleri çıkmış ve bu başarılı örnekler incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: MESLEK YÜKSEKOKULLARINDAKİ GİRİŞİMCİLİK DERSLERİ VE KOSGEB UYGULAMALI GİRİŞİMCİLİK BAŞARI ÖRNEKLERİ

Mesleki Eğitim Açısından Günümüz Teknolojilerinin Değerlendirilmesi: Arttırılmış Gerçeklik Uygulamaları

Kadri Akçalı
akcali@bartin.edu.tr, Bartın Üniversitesi
Yahya Akkaya
yakkaya@bartin.edu.tr, Bartın Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Günümüz teknolojik gelişmeleri insana dair her alanda etkisini büyük oranda göstermekte ve her geçen gün yeni teknolojik uygulamalar hayattaki yerini almaktadır. Yaşanan bu süreç sadece bireysel yaşamı değiştirmemekte aynı zamanda sektörel bazda da değişimlerin yaşamasına neden olmaktadır. Özellikle son yıllarda teknolojik uygulamaların farklı sektörlerde sıklıkla kullanılabilirliği araştırılmakta ve uygulamalar giderek iş hayatındaki yerini almaktadır.

İş hayatında farklı sektörler tarafından kullanımı tercih edilen teknolojilerin başında arttırılmış gerçeklik uygulamaları göze çarpmaktadır. Son yıllarda bilişim, inşaat, mobilya, tekstil ve moda, tıp ve turizm sektörlerinde sıkça kullanımı söz konusu olan arttırılmış gerçeklik giderek eğitim alanında da kendisine yer edinmeye başlamıştır.

Gerçek ve sanal dünya bileşenlerinden oluşan arttırılmış gerçeklik uygulamaları özellikle verilmek istenilen bilgi ve mesajın hem görsel hem de işitsel ve içeriğe uygun şekilde dokunsal olarak iletilmesi esasına uygun olarak çalışmaktadır. Özellikle mekan ve zaman tasarrufu sağlayan bu teknolojik gelişim ile bireylere istenilen düzeyde ve gerçekliğe en yakın noktadan bilgi edinme ve bilgiler üzerine yorumlama imkanı sağlanmaktadır.

Fiziksel sistemler yerine sanal tabanlı sistemlerin kullanılması hem doğal kaynakların verimli kullanımı hem de maliyetler açısından avantajlar sağlamaktadır. Aynı zamanda birden çok kullanıcının aynı anda aynı sistem üzerinden faydalanması sağlanmakta ve ortak çalışma ortamının daha verimli şartlarda oluşturulmasına olanak vermektedir.

Özellikle günümüzde hem yaygın olarak kullanımı, hem de kaynakların verimli kullanımına olanak sağlaması nedeni ile özellikle eğitim alanında da giderek artan oranda arttırılmış gerçeklik uygulamalarının tercih edildiği görülmektedir. Eğitim materyallerinin sarfiyatını minimize etmesi ve eldesi zor olan materyallerin sanal olarak eldesini sağlaması bu sistemin sahip olduğu avantajlardan sadece bir kaçı olarak göze çarpmaktadır.

Konu üzerine yapılan akademik çalışmalarda ortak sonuç olarak arttırılmış gerçeklik uygulamalarının öğrencilerin başarı düzeyleri üzerinde etkili olduğu ve öğrencilerin eğitim üzerine daha yüksek adaptasyon gösterdikleri belirlenmektedir. Ayrıca maliyeti yüksek eğitim alanları için ve dezavantajlı grupların eğitimi içinde arttırılmış gerçeklik uygulamaları tercih edilmektedir.

Çalışma kapsamında son yıllarda giderek önem kazanan ve olumlu etkileri üzerine tercih sebebi olan arttırılmış gerçeklik sistemlerinin kullanımının özellikle mesleki eğitim alanında önemi, mevcut kullanım örnekleri ve akademik çalışmalar üzerinden incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Eğitim, Arttırılmış Gerçeklik, Eğitim Teknolojileri

Girişimcilik Eğitiminin Meslek Yüksekokulları Öğrencileri Açısından Öneminin ve Gerekliliğinin İncelenmesi

Yahya AKKAYA
yakkaya@bartin.edu.tr, Bartın Üniversitesi
Timuçin BARDAK
timucinb@bartin.edu.tr, Bartın Üniversitesi
Kadri AKÇALI
akcali@bartin.edu.tr, Bartın Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Literatürde girişimci (müteşebbis), emek, sermaye ve doğal kaynaklar olarak belirtilen üretim faktörlerini, başkalarının ihtiyacını karşılayacak mal ve hizmetler üretmek üzere tedarik eden ve uygun şekilde birleştiren kimse olarak tanımlanmaktadır. Ülkemizde girişimcilik yapılabilecek iş alanları konuları iki ana grupta toplanmaktadır: hizmet üretimi alanındaki iş fikirleri ve mal üretimi alanındaki iş fikirleri. Eğitim, serbest, genel hizmet, turizm, pazarlama ve ticaret ile ilgili iş fikirleri hizmet üretimi alanındaki iş fikirleri olarak tanımlanırken; tarım, hayvancılık ve gıda sanayi, orman malları sanayi, tekstil, hazır giyim ve deri sanayi, petro kimya ve kimya sanayi, plastik ve lastik sanayi, madencilik sanayi, cam sanayi ve toprak seramik, kağıt sanayi, elektrik, elektronik makine ve malzeme yan sanayi iş fikirleri de mal ile ilgili iş fikirleri olarak belirlenmiştir.

Mesleki eğitim için girişimcilik olgusunun öneminin incelendiği çalışma kapsamında, meslek yüksekokullarında eğitim gören ve eğitim sonunda iş hayatına adım atacak olan öğrencilerin girişimcilik eğitimi almalarındaki gereklilik üzerinde durulacaktır. Eğitimi alan öğrencilerin gerek daha nitelikli olarak iş hayatına adaptasyonu, gerekse kendi iş yerlerini kurmaları için gerekli alt yapının hazırlanması hedeflenmektedir. Bu hedef doğrultusunda mevcut istihdama katkı sunması sağlanacaktır. Günümüzde girişimcilik eğitiminin önemine paralel olarak girişimcilik eğitimi giderek daha düşük yaş gruplarına verilebilir pozisyona gelmiştir. Konu üzerine yapılan çalışmalarda girişimcilik eğitimi alanların kendi işlerini kurma konusunda daha fazla eğilime sahip olduğu, daha fazla gelir elde ettikleri, çalıştıkları işlerde daha fazla tatmin sağladıkları görülmüştür.

Yapılan araştırmalarda kişilerin eğitimleri arttıkça bağımsızlık isteği ve risk alma eğiliminin yükseldiği ve bunun doğal bir sonucu olarak girişimcilik potansiyelinin arttığı belirlenmiştir. Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin işletmelerde ara eleman olarak istihdam edildiği düşünülürse, alacakları girişimcilik eğitimiyle daha nitelikli işgücüyü işletmeye destek olacakları; kendi işini kurma niyetinde olmasalar dahi mezunların alacakları girişimcilik eğitimiyle kendi işlerini kurma konusunda daha istekli olabilecekleri söylenebilir. Bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin çoğunlukla girişimcilik eğilimlerinin arttığı, gerek eğitim kurumları gerekse girişimciliği destekleyen kurumların yapacakları desteklerle öğrencilerdeki girişimcilik potansiyellerinin ortaya çıkartılıp işsizliğin azaltılarak ülke ekonomisine katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik Eğitimi, Mesleki Eğitim, Girişimciliğin Önemi

Tekstil ve Konfeksiyon Açısından Sürdürülebilirlik Kavramının Mesleki Eğitimdeki Yeri ve Önemi

Kadri Akçalı
akcali@bartin.edu.tr, Bartın Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Giderek artan dünya nüfusu ve tüketim alışkanlıklarına paralel olarak kaynakların yeterliliği ve kullanım miktarları günümüzde sıklıkla tartışma konusu olmaktadır. Sürdürülebilirlik kavramı; kaynakların uygun şekilde kullanımı, devamlılığının sağlanması ve çevresel olumsuzlukların minimize edilmesi olarak tanımlanabilmektedir. Sürdürülebilirlik temel olarak çevresel, ekonomik ve sosyal boyutlara sahip bir olgudur. Son yıllarda yapılan çalışmalar incelendiğinde ekolojik sorumlulukların ön plana çıktığı, alternatif üretim yöntemleri ve ürünlerin geliştirilmesi konusunda yoğun çaba gösterildiği görülmektedir.

Birçok sektörde olduğu gibi tekstil sektörü açısından da kaynakların uygun şekilde kullanımı ve üretim verimliliği her geçen gün daha büyük önem kazanmaktadır. Ayrıca elde edilen ürünlerin kullanım sürelerinin azami sürelerle çekilmesi ve katma değeri yüksek, yüksek faydaya sahip ürünlerin üretimi giderek önem kazanmaktadır. Bu önem ticari hayatta yer alan sektörel firmaların giderek artan şekilde araştırma ve geliştirme faaliyetlerini arttırmasına neden olmakta ve bu faaliyetlerde yer alması muhtemel kalifiye teknik eleman ihtiyacını ortaya çıkartmaktadır.

Mesleki eğitimin temel hedefleri içerisinde yer alan ve sektörlerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde kalifiye teknik eleman yetiştirme amacına sahip yükseköğretim eğitim müfredatının sürdürülebilirlik kavramı üzerine giderek yoğunlaşan bir eğilim gösterdiği bilinmektedir.

Sürdürülebilirlik konulu tekstil, konfeksiyon ve moda üzerine yapılan akademik çalışmalarda; çevreye dost ürünlerin üretimi, alternatif kaynakların kullanımı, enerjinin verimli kullanımı ve tüketim alışkanlıklarının tekrar şekillendirilmesi odak noktası haline almıştır.

Günümüzde mesleki eğitimin içerisinde yer alan ve klasik üretim yöntemlerinin öğrencilere anlatıldığı müfredatların yanı sıra giderek alternatif üretim yöntemlerinin açıklandığı ve öğrencilerin gelecek odaklı çalışma ve projeler yapabilmesini sağlayan yeni bir mesleki eğitim odak noktası oluşturulmaya çalışılmaktadır. Aynı zamanda gelecekte doğması muhtemel farklı mesleki alanlar ile ilgili eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

Bu çalışma kapsamında ülkemiz açısından lokomotif sektörlerin başında gelen tekstil konfeksiyon ve moda sektörüne teknik mesleki eleman yetiştiren bölümlerde yer alan giyim üretim teknolojisi, tekstil teknolojisi ve moda tasarımı programları açısından sürdürülebilirlik kavramının eğitim müfredatı içerisindeki önemi vurgulanarak, örnek uygulamalar ve projeler üzerinden yapılması muhtemel çalışmalara bir kaynak oluşturulması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tekstil, Sürdürülebilirlik, Konfeksiyon, Moda, Mesleki Eğitim

Üniversite-Sanayi İşbirliğinde İnşaat Sektörünün İnşaat Teknolojisi Ön Lisans Programlarından Beklentileri

Erdoğan Abi
eabi@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Kurtuluş Artık
kartik@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Üniversite-sanayi işbirliğinde, üniversiteler sanayinin yetişmiş insan gücü ihtiyacına cevap verirken, sanayi de üniversitelere pratik uygulama imkânı sağlamaktadır. Üniversitelerde araştırma-geliştirme faaliyetlerinin artırılmasının yanında, sanayinin araştırma-geliştirme faaliyetleri sonucu teknolojik bilgileri sanayiye uyarlayıp kalitenin ve verimliliğin artışı uluslararası seviyelere taşımaktadır.

Özellikle sanayinin istemiş olduğu kalifiye eleman ihtiyacını karşılayan meslek yüksekokulları ile sanayinin işbirliği halinde her iki paydaşında gelişmesi ve verimliliklerini artırması bakımından oldukça önemlidir.

Gün geçtikçe sayıları artan üniversite ve sınıf kontenjanları ile üniversite eğitimi almış kişi sayısı artmaktadır. Artan mezun öğrenci sayıları beraberinde iş bulma konusunda, mezunları daha da kendini geliştirmeye itmektedir. İşverenlerde işe alımlarda, iş başvurusunda bulunan kişilerin bireysel becerileri ve mezun oldukları üniversitenin kendilerine kazandırdığı bilgi ile farklılık yaratacak iş arkadaşlarını seçmeye özen göstermektedir.

Rekabet ortamının artması özellikle ara eleman yetiştiren meslek yüksekokullarının daha iyi eğitim verebilmesini gerektirmektedir, 2017 yılı merkezi yerleştirme sonuçlarına göre birçok program kapanma tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır. Okulların, ders müfredatlarını geliştirmesi ve öğrencilerine daha iyi eğitim verebilmesi mezunlarından alacağı geri dönüşlerin değerlendirilmesiyle oluşabilecektir.

Üniversiteden mezun olan öğrenciler çalışma hayatına girdiklerinde, okulda öğrendikleriyle yeterli olamamakta ve bu da iş alımlarda işverenin istemediği durumları ortaya çıkartmaktadır. Bu çalışmada işverenlerin, mezun öğrencilerin yükseköğretim eğitiminde aldıkları eğitimi yeterli bulup bulmadığı ya da aldıkları derslerin uygulama dersi mi yoksa teorik ders olarak mı alınması gerektiği araştırılmıştır. İşverenlerin inşaat teknolojisi programında verilmesi gerektiğini düşündükleri konular veya derslerin neler olduğu ve kullanılan bilgisayar programlarının işverenin beklentilerinin yeterlilikleri konusu incelenmiştir.

İşverenlerin görüşleri eğitim konusunda önerileri oluşturmakla beraber üniversite – sanayi işbirliği projelerinin de en iyi şekilde entegre olmasına sebep olması beklenmektedir. Bunun için elbette ki üniversitelerin kendisini gelişen teknoloji ile ortaya çıkan öğrenme yöntemlerine ve sektöründe kullanılan programları öğrencilerine ders olarak açmalarına sebep olmalıdır.

Bu çalışmada, Afyon'da inşaat sektöründe faaliyet gösteren firmaların üniversite-sanayi işbirliği çalışmalarında üniversitelerin yapması gereken faaliyetleri ve inşaat teknolojisi ön lisans programlarından mezun olan öğrencilerin sahip olması gereken mesleki yeterliliklerin tespiti amacıyla işverenlerle yapılan görüşmeler ve mezun öğrencilerin sözel geri dönüşlerinden faydalanarak genel sorunların tespitine çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Meslek Yüksek Okulu, İnşaat Sektörü Beklentileri, Mesleki Yeterlilik, Mezun Öğrenciler.

Üç Boyutlu Yazıcıların Mühendislik Eğitiminin Gelişmesindeki Yeri

İbrahim MUTLU
ibrahimmutlu@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Ercan ŞİMŞİR
esimsir@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Furkan AKBULUT
58furkanakbulut@gmail.com

Bildiri Özeti:

Dünyada modelleme teknolojisindeki ve yazılımlardaki ilerlemeler sebebiyle son yıllarda üç boyutlu (3D) yazıcılar ile üretilen ürünlerin kullanımı ve yaygınlığı giderek artmaktadır. Rutin endüstriyel tasarım ve üretim anlayışının dışında yeni bir üretim modeli gelişmekte; hızlı prototipleme ile ihtiyaca özel, düşük maliyetli üretim imkânı, bireysel yaratıcılıkların ve yeni fikirlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. 3D yazıcılar, öğrenim çağındaki hayal gücü sınırsız ve meraklı olanlar için düşüncelerini sonuca dönüştürmeye yaramaktadır. İmalattan bilime, eğitimden sanata kadar yakın ve uzak bir gelecekte kesinlikle harika şeylerin ortaya çıkması beklenmektedir. 3D yazıcılar okullara girdikten sonra öğrencilerin zihinsel, fiziksel, sosyal ve mesleki gelişimlerine katkı sağlayıp soyuttan somuta öğrenmeyi daha eğlenceli hale getirmektedir. 3D yazıcılar eğitim sektöründe öğrencilerin hayal gücünün genişlemesine katkı sağlamada, tasarım yeteneği kazanmasıyla birlikte yaratıcılığının artırılmasına ve 3 boyutlu görseller sayesinde anlaşılması güç olan konuların anlaşılmasını daha da kolaylaştırmada yani interaktif eğitim verilmesinde eğitim sektöründe önemli bir paya sahiptir.

Her sektörün gelişmesinde teknolojinin hızlı değişimin etkisi dolayısıyla eğitim alanındaki uygulamalarda hızla gelişmekte olup bunun yanı sıra sağlık sektöründe cerrahi uygulamalardan medikal enstrümana, otomotiv alanından havacılık ve savunma sanayi alanına mimari ve çevre alanlarına kadar birçok mühendislik alanlarında günden güne 3D uygulamaları hız kazanmaktadır. Okul müfredatlarına göre biyoloji, kimya, fizik, tarih, matematik, mühendislik ve tasarım, mimarlık, grafik tasarım gibi derslerde de uygulamalı görsel materyal olarak kullanabilmektedir. Mühendislik eğitiminin vazgeçilmezlerinden olan soyut kavramların somutlaştırılmış cisimler haline getirmede teknik resim ve çizim becerisinin gelişmesinde, çizim programları ile yapılan çalışmaların sonuçlarını kısa zamanda somut olarak görme fırsatı yakalamada önemli bir fayda sağlamaktadır. Mekanizmaların işlerliği ve uyumu ile birlikte hayal gücünü güçlendirme, yenilik üretebilme ve beyin fırtınalarının olmasından direk etkisinin olduğu bilinmektedir. Bu çalışmada üç boyutlu yazıcıların mühendislik eğitim alanında kullanımına ilişkin örnekler verilmiş ve üç boyutlu yazıcıların günümüz tasarım ve teknolojik uygulamalarında yeri ve önemi ile ilgili güncel veriler değerlendirilerek olası kullanım alanlarına ilişkin görüşler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:Üç boyutlu yazıcı eğitim, Üç boyutlu yazıcılarla hızlı protipleme, Mühendislik eğitiminde uygulamalar

Mühendislik Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar

İbrahim MUTLU
ibrahimmutlu@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Ercan ŞİMŞİR
esimsir@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Furkan AKBULUT
58furkanakbulut@gmail.com

Bildiri Özeti:

Yeni teknolojilerin karmaşıklığı, bu teknolojilerle ilgili toplumsal ihtiyaç ve perspektiflerin çeşitliliği ve çeşitliliğinde ortaya çıkan sonuçlar, mühendislik eğitiminde yeni yaklaşımları gerektirmektedir. Bu yeni yaklaşımların amacı; ortaya çıkan sonuçlara yeni düşünce ve bakış açısı getirmek, meydana gelen değişimlere kısa sürede uygun bir şekilde adapte olmayı sağlayabilmektir.

Mühendislik; incelenen bir konunun büyüteç altına alınarak sorunun fiziksel mekanizmasının ortaya konulması ve son yıllarda gelişen teknolojinin yakından takip edilerek orijinal çalışmaların ortaya konulması temeline dayanır. Mühendislik eğitiminde temel hedef toplumun gerek bugün, gerekse gelecekte oluşacak ihtiyaçlarına çözüm bulabilecek niteliklere sahip elemanlar yetiştirmektir. Mühendislik eğitimi lisans döneminde temelde matematiksel ve doğa bilimlerine dayandırılmaktadır. Mühendislik eğitiminin günümüzde en büyük dayanaklarından biri öğretme metodudur. Öğretme metodunun içerisinde; bilgileri tekrarlayarak öğrenme, anlama ve anladığını ifade edebilme, aldığı uygulamalı eğitimi bir sorunla karşılaştığında uygulayabilme, analiz etme olarak özetleyebiliriz.

İncelenen çalışmalarda projelere verilen önem giderek artmaktadır. Üniversitelerde uygulanan bilimsel araştırma projeleri (BAP), BAP kariyer ve Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından desteklenen lisans veya lisansüstü desteklenen tez projeleri mühendislik eğitimi döneminde alınan teorik bilgilerini pratik bilgilere çevirebilmesi açısından büyük bir imkân sağlamaktadır. Öğrenciler, öğretim elemanları yoluyla bu projeleri gerçekleştirme olanağı bulmaktadır.

Mühendislik eğitiminde son yıllarda uygulanan yöntemlerden bir diğeri ise iş yeri eğitimi uygulamasıdır. Mühendislik fakültelerinde eğitim alan öğrencilerin sektörde teknolojiye uyum ve pratik kazanma süreçlerindeki eksiklik 2009 yılında kurulan teknoloji fakültelerindeki iş yeri eğitimi programıyla giderilmeye çalışılmıştır. Toplam 8 dönemlik eğitim süresince 7 dönemini fakültede, bir dönemini ise iş yeri eğitimi adı altında endüstride/İlgili sektörde tamamlamaktadır. Bu uygulamada öğrenci, gelecekte çalışmak istediği iş konusunda yönlendirilir, hangi konuya yatkınlığı varsa mühendisler ve öğretim elemanlarının yardımıyla o konuyla ilgili çalışmalar yapabileceği iş yerlerinde eğitimini tamamlar. İş yeri eğitimindeki temel amaç endüstrinin ihtiyaç duyduğu kabiliyetli mühendisler yetiştirebilmek veya mühendis adaylarının kabiliyetlerinin gelişmesini sağlamaktır.

Her geçen gün değişen teknolojiyle birlikte ortaya çıkan yeni gelişmeler mühendisler açısından yeni ve farklı ufukların açılmasına fayda sağlamaktadır. Bu yüzden müfredatın o çağın gerekliliklerine göre düzenlenmesi son derece hassas bir konudur. Seçmeli derslerin artırılması öğrencilerin ilgi duyduğu, yatkın olduğu konuyla alakalı çalışmasını kolaylaştırmaktadır.

Bu çalışmada mühendislik eğitiminde son yıllarda yapılan yeni çalışmalar, yaklaşımlar, yakın zamanda kullanılabilecek yöntemler ele alınmıştır. Bunun için mühendislik eğitiminde daha önceden uygulanan yaklaşımlar incelenmiş, bunların sonuçları ortaya konmuş ve son yıllarda gelişen ve ilerleyen teknolojik imkânların mühendislik eğitimindeki yeni yaklaşımlara etkisi incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler:Mühendislik eğitimi, İş yeri eğitimi, Staj

Staj Konusunda Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Afyon Meslek Yüksek Okulu İnşaat Teknolojisi Bölümü Örneği

Erdoğan Abi
eabi@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Kurtuluş Artık
kartik@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Meslek yüksekokullarından meslek hayatına geçişin en büyük yardımcısı stajdır. Staj, mesleki eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Yükseköğretim yönetmeliğe göre, mesleki eğitimlerde staj en az 30 en fazla 60 işgünü sürmektedir. Ancak bir meslek hayatına hazırlık niteliğinde staj süreleri ne yazık ki yetersiz kalmaktadır. Staj süreleri uzatılmalı ve staj ile ilgili temel sorunlar çözüldükten sonra 3 dönem genel prensiplerin anlatıldığı ders süreci ardından 1 dönem ise staj uygulamasına ayrılmalıdır.

Ayrıca öğrenciler staj yapabilecekleri işyeri bulma konusunda büyük zorluk yaşamaktadır. İnşaat sektörünün en yoğun iş yükünün olduğu yaz sezonu olmasına rağmen stajını yapabileceği işyeri bulamamaktadır. İşverenler stajyer çalıştırma ya da stajyerlere işi öğretme konusunda gönülsüz davranabilmektedir. Staj için uygun işyeri bulsa bile öğrenci konu dışı işler yapmakta ve öğrenci staj çalışmasını verimsiz geçirmektedir. Bazen işverenler staj yapan öğrencileri ucuz işgücü olarak görebilmektedir.

Stajları denetleyen meslek yüksekokulu ile işveren/işveren vekili usta öğretici stajyerlere uygulama yaptırılacak konularda yol göstermeli, stajyerler belli bir plan dâhilinde çalıştırılmalıdır. Öğrenciler, birbirinin tekrarı olan benzer işlerin yapıldığı noktalarda uzun süre çalıştırılmamalı. Birçok öğrenci staj sonrası mülakatında tek bir uygulama gördüğünden şikâyet etmektedir. Mümkün olduğu kadar değişik alanlar öğrenciyi tanıtılmalıdır.

Yapılan uygulama eğitimlerini daha cazip kılabilmek için işyerindeki usta öğreticiye ve staj denetçisine her bir öğrenci için haftalık ders saat ücreti ödenmelidir. Bu sayede her bir öğrenciyeye ayrılacak zamanın değeri bir nebze karşılanabilecektir. Burada en büyük sorun staj denetçisinin başka şehirlerde staj yapan öğrencileri nasıl denetleyeceğidir. Bunun için en güzel çözüm yolu inşaat teknolojisi bölümünün bulunduğu üniversitelerden yardım alarak bu illerde staj yapılabilmesidir. Yâda en başta belirtildiği gibi bir eğitim dönemi bu işe ayrılarak eğitimin verildiği şehirde stajın yapılmasını sağlanmalıdır.

Staj uygulamalarında karşılaşılan en büyük sorun adil bir şekilde değerlendirilmesi safhasıdır. Farklı (alt yapı, üst yapı, su yapıları, betonarme, çelik gibi) alanlarda yapılan stajların değerlendirilmesi büyük problem yaratmaktadır. Ayrıca öğrenci sayısının çokluğu, staj değerlendirme süresinin kısa tutulması ve jüri sınav sorumlularının belli bir noktadan sonra yorulmaları objektif bir sınavın yapılmasını imkânsız kılmaktadır. Staj sonrası öğrencilerin çalıştıkları alana (kaba inşaat, ince inşaat ve/veya büro) göre yazılı sınava alınmalıdır. Bazı soruları ise açık uçlu tutarak öğrencinin staj edinimleri tespit edilmelidir. Bu sayede adaletli bir değerlendirme sağlanabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Meslek Yüksek Okulu, Staj Programı, Staj Değerlendirme, İş Başı Eğitim Programı.

Türkiye’de Eğitim Veren İnşaat Teknolojisi Ön Lisans Programlarının Ders Planları Üzerine İnceleme ve Tespitler

Erdiñç Abi
eabi@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Kurtuluş Artık
kartik@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Yükseköğretimde mesleki ara eleman yetiştirmeye odaklı meslek yüksekokullarından mezun olan öğrencilerin çalışma hayatlarına atıldıkları zaman en büyük problemleri iş deneyimlerinin bulunmamasıdır. İş yerleri iş bitirici eleman isterken, eğitimciler ise en kısa sürede öğrenciyi donanımlı hale getirmek istemektedirler.

Ülkemizde eğitim veren meslek yüksekokulları ilk olarak “Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Güçlendirme Projesi (MEGEP)” ile meslek lisesi çıkışlı öğrencilerin 4702 sayılı kanunla sınavsız olarak üniversiteler bünyesinde bulunan meslek yüksekokullarına geçişleri sağlanmıştır. Ardından ortaöğretim ve yükseköğretim müfredatları arasındaki uyumu sağlamak amacıyla “İnsan Kaynaklarının Mesleki Eğitim Yoluyla Geliştirilmesi Projesi (İKMEP)” devreye alınmıştır. Halen uygulanmakta olan sistem, aynı branşta eğitim veren bölümleri tek bir ders programı altında toplamayı hedef almıştır. Ancak her okulun kendisine ait fiziki altyapısı ve öğretim elemanı kadrolarının farklılık göstermesi derslerin ve içeriklerinin değiştirilmesine neden olmuştur. Böylece başta yatay geçiş ve dikey geçiş sınavı (DGS) konularında kolaylık sağlaması düşünülen proje hedefinden ayrılmıştır. Hatta bazı meslek yüksekokullarında eğitim veren teknik bölümlerde yeterli öğretim elemanı bulunmaması nedeniyle en yaygın olan sosyal derslerle krediler tamamlanmaya çalışılmıştır.

Ancak yurdumuzdaki iki yıllık meslek yüksekokullarının eğitim programlarına bakıldığında birinci yılın lisenin bir tekrarı olarak oluşturulduğu ve geriye kalan bir yılda ise teknik konuların çok kısa zamanda yerine oturmadan öğrencilerin mezun oldukları görülmektedir. Eğitimde kaliteyi arttırmak için ortak derslerin (Türk Dili, Atatürk İlke ve İnkılap Tarihi, Matematik, İngilizce ve Temel Bilgi Teknolojileri vb.) birinci sınıfta okulun açıldığı tarihten 1 ay önce veya en azından bir döneme indirgenerek kalan bir buçuk yılda teknik derslere öğrencilerin daha fazla kanalize edilmesi sağlanabilir. Tabiki bilgilerin tam olarak pekişmesi ve düzgün bir staj için eğitimin üç yıla çıkarılması en iyisi olacaktır.

Bazen meslek yüksekokullarında ders içerikleri istemeden de olsa fakültelerin ders içeriğine erişebilmektedir. Son yıllarda devreye giren Bologna Süreci ile ders içerikleri gözden geçirilerek ara eleman yetiştiren bölümlerin kapsamı, teknik branşlarda bilhassa mühendise yakın eleman yetiştirmekten daha ziyade iş en iyi şekilde organize ve kontrol edebilecek şekilde iş bitirici ara elemanlar yetiştirmek olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Meslek Yüksek Okulu, Mesleki Yeterlilik, Ders İçerikleri, Mezun Öğrenciler, Staj programı.

Ürün Kategorileri Arasındaki Satış İlişkisinin Birliktelik Kuralları ve Kümeleme Analizi ile Belirlenmesi ve Perakende Sektöründe Bir Uygulama

Ertuğrul Ergün
ertue@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Günümüzde birçok işletme, müşterileri ile ilgili çok miktarda ve çok çeşitli veriye sahiptir. Bu verilerin çeşitli analiz teknikleriyle işlenerek anlamlı ve işletmenin işine yarayacak bilgilerin elde edilmesi, işletmenin daha etkin kararlar vermesini sağlayacak ve küreselleşen, rekabetin arttığı dünyada işletmenin rekabet etme gücünü arttıracaktır. Müşteri ve satış verilerinin elektronik ortamda tutulabilmesi, bu verilerin kolayca belli amaçlara yönelik kullanılmasını gündeme getirmektedir. Özellikle müşteri bölümlerinin geniş olduğu sektörlerde oluşturulan müşteri veri tabanlarının, işletme amaçları ve politikaları çerçevesinde kullanılmasının oldukça önemli hale geldiği görülmektedir. Veri madenciliği, matematiksel ve istatistiksel teknikler yardımı ile veri seti içindeki gizli bağlantıları tespit ederek, işletmelere karar verme sürecinde yardımcı olmaktadır. Günümüzde market işletmelerinde kasa yerine kullanılan satış noktası terminalleri sayesinde satın alma işlemlerinin bütün detayları saklanabilmektedir. Kaydedilen büyük miktardaki veri, veri madenciliği yöntemleriyle analiz edilebilir. Böylece veri seti içindeki gizli bağlantılar tespit edilerek, işletmelere karar verme sürecinde yol gösterilebilir.

Bu çalışmada ürün kategorileri ve ürün sınıfları arasındaki satış ilişkisinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla perakendeci bir işletmenin bir yıllık süre boyunca topladığı alışveriş fişi verileri üzerinde birliktelik kuralları analizi ve hiyerarşik kümeleme gibi veri madenciliği yöntemleri uygulanmıştır. Veri madenciliği sürecinde CRISP-DM süreç modeli kullanılmıştır. Bu model verilerin toplanması, verilerin analizi, sonuçların yorumlanması, düzenlemelerin yapılması ve sonuçların izlenmesi aşamalarında veri madenciliği projelerde kullanılacak bazı genel çerçeveleri içermektedir. Araştırmada 1.096.125 adet fiş analiz edilmiştir. Birliktelik kuralları analizi sonucunda en büyük kural desteğinin %18,69 ile içecekler->tatlı ürünler bağıntısında, en yüksek güven değerinin %69,46 ile market markası->tatlı ürünler bağıntısında olduğu belirlenmiştir. Kümeleme analizi sonucunda en kuvvetli ilişkiler, makarna-bakliyat (0,403), zeytin-peynir (0,354), çay-şeker (0,337), pasta malzemeleri-hazır tatlı (0,308) ürün çiftleri arasında tespit edilmiştir. Kümeleme aşaması 82 adımda tamamlanmıştır.

Bu araştırmanın sonuçları perakendeci işletmeler tarafından çeşitli promosyon kampanyalarında değerlendirilebilir. İşletmenin kategori yönetiminde kullandığı ürün kategorileri ve sınıfları, kümeleme analizi sonucunda elde edilen kümelere göre tekrar oluşturularak daha verimli bir şekilde kullanılabilir. Aynı zamanda bulunan örüntüler, kararsız müşteriler için ikna edici, yön gösterici çeşitli faaliyetler tasarlanması için de kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler:veri madenciliği, sepet analizi, perakende sektörü, alışveriş davranışları, birliktelik kuralları

Öğrenme Deneyimlerinin Desteklenmesi: Açık Plan Okul Tasarımlarında Mekansal Nitelikler Üzerine Bir İnceleme

B. Ece Şahin

easatekin@yahoo.com, Uludağ Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Amaç: Modern eğitim anlayışının gelişimiyle birlikte, okul mimarisinin de öğrenme deneyimini destekleyebilmesi açısından yenilikçi denemeler ortaya konulmuştur. Bu yenilikçi uygulamalar arasında, öğrenci yönlendiriciliğinde çalışma için ortam sağlayan, etkileşim ve deneyim olanakları yönüyle zengin, esnek kullanım seçeneklerine sahip önemli bir öğrenme mekanı örneği açık plan okul tasarımlarıdır. Açık plan okul tasarımları ilk uygulandıkları dönemde, 1950 ve 1970 yılları arasında eğitimsel perspektifteki hazırlık yetersizliği nedeniyle varlığını kısa bir sürebilmiş olsa da, günümüzde bu konuda sağlanan destek sayesinde başarılı bir çözüm olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda çalışmada, açık plan okul tasarımlarının eğitim süreci açısından sağladığı katkıları ifade etmek ve öğrenme mekanının tasarımında önem verilmesi gereken konuları tanımlayabilmek amaçlanmaktadır.

Yöntem: Araştırma kapsamında, açık plan okul tasarımlarının tarihsel süreçte gelişimi, öğrenme açısından bu ortamların sağladığı olanaklar ve dünyada başarılı okul tasarımları literatür araştırması yöntemiyle araştırılmakta; çalışma ortamının tasarımında önem taşıyan konular değerlendirilmektedir.

Bulgular: Açık plan okul tasarımları öğrenme süreçleri açısından; eğitimsel olanakların çeşitlendirilmesi, öğrencilerin etkileşiminin artırılması, küçük grup ve bireysel çalışmaların desteklenmesi, öğrencilere çalışmalarını yönlendirilebilme olanağı vererek onlara özgürlük ve özerklik tanınması, öğretmenin rehberliğinin azaltılarak öğrencilerin sorumluluk bilincinin geliştirilmesi gibi kazanımlar sağlamaktadır. Açık plan okul anlayışı içerisinde öğrenme mekanı, sınıf düzeninden farklı, öğrenme etkinlikleri için tanımlanmış esnek öğrenme alanlarından oluşmaktadır. Okulun mekansal düzeninde öğrenme etkinlikleri arasında ayırım sağlanması, çalışma farklılıklarının öğrenme süreçlerini engellememesi açısından önem taşımaktadır. Bu açıdan, çalışma türlerine göre akustik açıdan uygun koşulların yaratılması açık plan okul tasarımlarında dikkate alınması gereken bir konudur. Açık plan okullarda, gürültü ve sessiz aktivitelerin birbirinden ayrılmasını sağlayacak bir planlama yapılmasının ve gürültü düzeyini düşürecek önlemler alınmasının önemi vurgulanmaktadır. Okulun mekansal düzeni içerisinde elde edilmesi amaçlanan öğrenme zonları, bölücü elemanlar ya da özelleşmiş etkinlikler için ayrılan kapalı mekanlar kullanılarak tanımlı hale getirilmektedir. Kapalı mekanlar, sessiz çalışma, grup çalışması ya da seminer gibi kullanımlara uygun niteliklerde, çevresiyle görsel ilişkili ya da tamamen içe dönük bir yapıda tasarlanabilmektedir. Öğrenme alanlarında, öğrencilerin çalışma ve dinlenme süreçlerinde seçim yapabileceği çeşitlilikte ve esnek kullanıma uygun mobilyaların kullanılması ve teknolojik olanakların da esnek çalışmaya uygun olması gerekmektedir. Öğrenme mekanının esnek kullanımını destekleyen bir unsur olarak, doğal ışık alımında tüm mekanların gün ışığından en üst düzeyde yararlanmasına ve bu açıdan gün ışığı alımını değişen öğrenme etkinliklerine göre kontrol etmeye olanak veren sistemlerin kullanımına da önem verilmektedir.

Sonuç: Açık plan okul tasarımları, eğitim süreçlerinde öğrencilerin kendi öğrenme gereksinimlerini ve yöntemlerini tanımasına olanak vermektedir. Bu incelemenin, ülkemizde de açık plan okul örneklerinin başarıyla uygulaması hedefiyle geliştirilen farklı çalışma süreçlerine, mekanın hem eğitimsel değerini hem de temel özelliklerini tanımlaması yönüyle ışık tutacağına inanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme deneyimi, eğitim mimarisi, açık plan okul tasarım

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Anasınıflarında Karma Yaş Gruplarına İlişkin Görüşleri

Ramazan Sak
ramazansak06@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
İkbal Tuba Şahin Sak
ikbalsahin@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Hilal Güşta Şahin
hilalgsahin@gmail.com, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Betül Kübra Şahin
kbsahin@gmail.com, Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Karma yaş programları, farklı yaşta çocukların bir araya geldiği sınıf ortamında onların eğitim potansiyellerini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Karma yaş gruplarında örneğin üç, dört ve beş yaş grupları bir arada bulunabilmektedir. Bu uygulamanın, özellikle Vygotsky ve Montessori'nin görüş ve yaklaşımlarına uygun olduğu bilinmektedir. Karma yaş gruplarında, çocukların etkin bir şekilde yönetilmesinden ziyade çocukların süreçten etkin şekilde faydalanmalarına odaklanılmaktadır. Bir başka ifadeyle amaç, çocukları okullara değil, okulları çocuklara uydurmaktır. Böyle bir yapının hem çocuklar hem de öğretmenler için faydaları bulunmaktadır. Örneğin, çocuklar gelecekte bir parçası olacakları ortamlarda ihtiyaç duyacakları becerileri öğrenmekte, özellikle çeşitliliğin olduğu gruplarda kaçınmaları gereken durumlara ilgili farkındalık kazanmaktadır. Bununla birlikte, büyük olan çocuklar küçükler için rol model olarak, bildiklerini paylaşmayı ve sorumluluk almayı öğrenmektedirler. Küçükler ise büyüklerin yeteneklerine ulaşmak amacıyla onlarla etkileşime girmekte, onları model almaktadırlar. Karşılıklı bu etkileşimin bir sonucu olarak da bütün çocukların sosyal becerileri gelişmektedir. Ayrıca, olması gerektiği şekilde karma bir grubun bir öğretmenle bir yıldan uzun süre birlikte çalışması durumunda, öğrenmede süreklilik sağlanmakta, öğretmen çocukları yakından tanıma imkânı bulmakta, onların güçlü ve zayıf yönlerini bilmektedir. Karma yaş gruplarında da bütün anasınıflarında olduğu gibi öğretmenin süreci etkili bir şekilde yönetmesi önemlidir. Çünkü bu sınıflarda da, öğretmenin çocuklara yaklaşımı, onlara karşı tutumu, çocuklardan beklentileri, kullandığı materyaller ve planlamış olduğu etkinlikler sürecin amacına ulaşmasını sağlayacaktır. Öğretmenin bu uygulamaları ise, kendi görüşlerinden ve felsefesinden etkilenecek, ona göre şekillenecektir. Bir başka ifadeyle, karma yaş gruplarında öğretmenin çocukların bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurması ve onlara buna göre öğrenme deneyimleri ve sürece aktif katılım imkanı sunması önemlidir. Özellikle okul öncesi öğretmen adaylarının bu konudaki görüşlerinin belirlenmesi, öğretmenlik mesleğine atılmadan bu konuyla ilgili eksikliklerinin, ihtiyaçlarının belirlenmesi ve buna ilişkin destek eğitimlerinin düzenlenmesi açısından önemlidir. Bu nedenle bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının anasınıflarında karma yaş gruplarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Çalışmanın katılımcılarını 37 okul öncesi öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışmanın verisi, araştırmacılar tarafından geliştirilen 11 soruluk, yarı yapılandırılmış bir görüşme formuyla toplanmıştır. Çalışmanın bulguları, öğretmen adaylarının anasınıflarında karma yaş gruplarının özellikle çocuklar üzerindeki olumlu etkilerinin farkında olduklarını ancak bu sınıflarda öğretmenlik yapmakla ilgili tereddütlerinin bulunduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler:karma yaş grubu, okul öncesi eğitim, öğretmen adayları

Okul Öncesi Dönem Çocukları ile Ebeveynlerinin Akşam Yemeği Vaktinde Yaptıkları Matematiksel Konuşmalar

Maide Orçan Kaçan
maideorcan@gmail.com, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
D. Esra Angın
esra.angin@adu.edu.tr, Adnan Menderes Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Matematik çok küçük yaşlardan itibaren insan yaşamının önemli bir parçasıdır. Günlük yaşam içerisindeki deneyimlerin birçoğu matematikle bağlantılıdır. Okul öncesi eğitim kurumuna başlamadan önce zamanlarının önemli bir kısmını evde ebeveynleri ile geçiren çocukların matematik ile tanışmalarında ev ortamı deneyimleri önemli bir yere sahiptir. Bu sayede çocuklar okul öncesi eğitim kurumlarına ebeveynlerin öğrettikleri bazı matematik bilgileri ile başlamaktadırlar. Ayrıca kurumda verilen eğitimin evde ebeveynler tarafından desteklenmesi akademik başarı açısından daha iyi sonuçların alınmasına yardımcı olmaktadır. Yaşamın ilk yıllarında ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte geçirdikleri nitelikli zamanların ileriki yıllarda çocukların akademik başarılarına büyük etkisi olduğu pek çok araştırma tarafından belirlenmiştir. Bu noktadan hareketle, bu çalışmada ebeveynlerin çocukları ile birlikte geçirdikleri zaman olarak akşam yemeği vakitlerine odaklanılmış ve birlikte yaptıkları konuşmaların matematiksel kavramlar açısından incelemenin önemli olduğu düşünülmüştür.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, akşam yemeği vaktinde ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte yaptıkları konuşmalarda kullandıkları matematiksel kavramları incelemektir.

Yöntem: Araştırma nitel bir çalışma durum çalışmasıdır. Araştırmanın evrenini 36-60 aylık çocuklar ve ebeveynleri oluşturmuştur. Çalışmaya Konya il merkezinde yaşayan okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 25 çocuk ve ebeveyni ile gerçekleştirilmiştir. Veriler, çocuklar ve ebeveynlerinin akşam yemeği vaktinde yaptıkları konuşmalardan elde edilmiştir. Verilerin toplanmasında ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Çocuklar ve ebeveynlerinin konuşmaları içerik analizi ile incelenmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programında yer verilen matematiksel kavram kategorileri kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırma sonucunda, konuşmaların daha çok gün içerisinde sınıfta yapılan etkinlikler ile çocukların daha fazla yemek yemelerine teşvik etmeye odaklı olduğu saptanmıştır. Dört ses kaydında çocukların ve ebeveynlerin matematik dilini hiç kullanmadıkları belirlenirken, hiçbir kayıta geometrik şekiller ile ilgili konuşmaya rastlanmamıştır. Matematik dili kullanan çocukların ve ebeveynlerin ise çoğunluğunun sayılar [sayma sayıları (1,2,3,4,5...), sıra bildiren sayılar (birinci, ikinci, üçüncü...sonuncu)], miktar (azlık-çokluk) ve zaman (sabah, öğle, akşam, önce-sonra) kavramlarını kullandıkları belirlenmiştir.

Sonuç: Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer verilen matematiksel kavram kategorilerine göre ebeveynlerin akşam yemeği vakitlerinde çocukları ile sayı/sayma, miktar ve zaman konusunda konuştukları ancak bu konuşmanın amaçsal olmaktan ziyade rastlantısal olduğu belirlenmiş ayrıca boyut kavramları ve geometrik şekillere ilişkin hiç konuşmadıkları bulunmuştur. Bulgulardan hareketle okula giden çocuklarla, ebeveynlerin bulunduğu yemek vakitlerinin, ebeveynlerin çoğunluğu tarafından matematiksel kavramları destekleyecek bir fırsat olarak görülmediği söylenebilir. Kullanılan matematiksel dilin ise rastgele bir sohbet konusu olarak yer aldığı gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem çocuğu, aile, matematik konuşmaları

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocukların Kavram Gelişimlerini Destekleme Yeterliliği

Sema Soydan
sema.soydan@karatay.edu.tr, Karatay Üniversitesi
D. Esra Angın
esra.angin@adu.edu.tr, Adnan Menderes Üniversitesi
Ayşe Kanter
aysekanter@gmail.com, Yüksek Lisans Öğrencisi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı, farklı kavram gelişim düzeyleri ile okul öncesi eğitime başlayan çocukların okul öncesi eğitimi aldıktan sonra ulaştıkları kavram gelişim düzeylerini değerlendirerek bu değerlendirme aracılığıyla okul öncesi öğretmenlerinin farklı kavram gelişim düzeyleri ile okul öncesi eğitime devam eden çocukların kavram gelişimlerini ne düzeyde destekleyebildiklerini ortaya koymaktır. Araştırmanın çalışma grubuna alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyde aileleri temsil eden okullara devam eden 16 çocuk olmak üzere 21'i kız, 27'si erkek toplam 48, 60-71 aylık çocuk dahil edilmiştir. Tek grup öntest-sontest kontrol grupsuz deneme öncesi modelin kullanıldığı çalışmada veriler; "Bracken Temel Kavram Ölçeği-III: Alıcı Formu" ile aracılığıyla toplanmıştır. Bracken Temel Kavram Ölçeği-III: Alıcı Formu ilk olarak Ekim ayında çocuklara öntest olarak uygulanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nın uygulandığı anasınıflarındaki sekiz aylık eğitim sürecinin ardından Mayıs ayında Bracken Temel Kavram Ölçeği-III: Alıcı Formu çocuklara sontest olarak yeniden uygulanmıştır. Verilerin analizinde ise Wilcoxon İşaretili Sıralar testinden yararlanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde; kavram gelişim düzeyleri açısından ileri olan çocukların Bracken Temel Kavram Ölçeği-III: Alıcı Formu bireysel/sosyal farkındalık alt testi puanlarında sontest puanları lehine anlamlı bir farklılaşma olduğu bulunmuştur. Kavram gelişim düzeyleri geliştirilmesi gereken olarak belirlenen çocukların Bracken Temel Kavram Ölçeği-III: Alıcı Formu alt testleri ve toplam kavram puanları incelendiğinde ise öntest ve sontest puanları açısından herhangi bir farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte kavram gelişim düzeyleri orta düzey olarak belirlenen çocukların okul öncesi eğitim aldıktan sonra Bracken Temel Kavram Ölçeği-III: Alıcı Formu renk alt testi dışında, sayılar/sayma, harfler, boyut/karşılaştırmalar, şekiller, yön/konum, bireysel/sosyal farkındalık, yapı/materyal, miktar ve zaman/sıralama alt testleri ve toplam kavram puanları açısından sontest puanları lehine anlamlı bir farklılaşma olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre, okul öncesi öğretmenlerinin sınıfta kavram gelişimleri orta düzey olarak belirlenen çocukları dikkate alarak eğitim müfredatlarını oluşturdukları, kavram gelişimleri açısından geliştirilmesi gereken ve ileri düzeyde olan çocukları gelişim düzeyleri açısından dikkate almada yetersiz kaldıkları düşünülebilir. Ayrıca eğer sınıftaki çocuk gelişimsel özellikler açısından benzer özellikler taşıyan grupta değilse, öğretmen tarafından hazırlanan etkinliklerin çocuğun bireysel başarı, gelişim ve yeteneklerinin gelişimine odaklanmada yetersiz kaldığı düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitimi öğretmen yeterliliği, kavram gelişimi, okul öncesi dönem çocuğu

48-60 Aylık Çocukların Sayı Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Gözde İnal Kızıltepe
ggozdeinal@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Matematiksel becerilerin temeli okul öncesi döneme dayanmakta ve bu dönemde elde edilen matematiksel deneyimler çocukların daha sonraki eğitim süreçlerinde matematiksel öğrenmelerini önemli ölçüde etkilemektedir. Yapılan araştırmalarda ileri dönemdeki matematik başarısının en güçlü yordayıcısının erken matematiksel beceriler olduğu belirtilmektedir. Tanıma, adlandırma, karşılaştırma, eşleştirme, sınıflandırma, sıralama, sayılar, toplama ve çıkarma işlemleri, parça-bütün ilişkisi, örüntü, geometri ve uzamsal algı, ölçme, grafik oluşturma gibi içerikler matematik beceri ve kavramlarını oluşturmaktadır. Bu matematik beceri ve kavramlarının edinilmesinde ise sayı kavramı anahtar bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Gelişmiş ülkeler tarafından uygulanan “Küçük Çocuklar İçin Büyük Matematik (Big Math for Little Kids)”, Okul Öncesi Matematik Programı (Pre-K Mathematics Curriculum)” ve “Yapı Taşları (Building Blocks)” gibi matematik programlarında sayı becerilerinin erken dönemden itibaren geliştirilmesinin önemi üzerinde durulmakta ve çocukların sayılarla çeşitli deneyimler kazanmaları amaçlanmaktadır. Amerikan Ulusal Matematik Öğretmenleri Konseyi (National Council of Teachers of Mathematics- NCTM) okul öncesi matematik eğitiminde en uzun sürenin sayı gelişimine ayrılması gerektiğini ve Küçük Çocukların Eğitimi Ulusal Birliği (National Association for the Education of Young Children-NAEYC) ise sayı becerilerinin aile ortamında çocuğun günlük yaşam deneyimleriyle geliştirilmesinin önemini vurgulamaktadır. Sayı becerileri günlük yaşam içerisinde sıklıkla kullanılan ve yaşamsal etkinlikleri düzenleyen evrensel bir beceri olduğundan erken yaşlardan itibaren aile ortamında kazandırılmaya başlamaktadır. Aile ortamında kullanılan matematiksel kavramların çeşitliliği, anne-babaların eğitim seviyelerine bağlı matematik bilgileri, matematikle ilgili oynanan oyunlar, evdeki rutin işlerde ortaya çıkan olanakların eğitsel amaçlı değerlendirilebilmesi gibi faktörler çocukların sayı becerilerinin desteklenmesinde farklılık yaratmaktadır. Bu bağlamda çocuğun sayı becerilerinin desteklenmesinde ailenin demografik özelliklerinin etkili olduğu söylenebilir. Bununla birlikte okul öncesi dönemde sayı becerilerinin gelişiminin, ileri yıllardaki matematik kavramlarının kazanılmasına ve matematik başarısına olan etkisine ilişkin araştırma bulguları, çocukların sayı gelişimlerine etki eden faktörlerin incelenmesini gerektirmektedir. Bu noktadan hareketle araştırma, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 48-60 aylık çocukların sayı gelişimlerinin bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın genel amacı doğrultusunda, “48-60 aylık çocukların “Erken Sayı Değerlendirme Ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarında cinsiyet, yaş aralığı, okul öncesi eğitim kurumuna devam süresi, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu değişkenlerine göre anlamlı bir fark var mıdır?” sorularına yanıt aranmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın evrenini, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Aydın ili Efeler ilçe merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokullarına devam eden 48-60 aylık çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise, Aydın ili Efeler ilçe merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokullarına devam eden 48-60 aylık çocuklar arasından tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenen 431 çocuk dahil edilmiştir. Araştırmada, çocuklar ve ailelerine ilişkin genel bilgileri toplamak amacıyla “Genel Bilgi Formu”, çocukların sayı gelişimlerini değerlendirmek amacıyla da “Erken Sayı Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Genel bilgi formunda çocuğun cinsiyeti, doğum tarihi, okul öncesi eğitim kurumuna devam süresi, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu ile ilgili sorular yer almaktadır. 2001 yılında VanDerHeyden, Witt, Naquin ve Noell tarafından geliştirilen Erken Sayı Değerlendirme Ölçeğinin Türkçe geçerlik güvenirlik çalışması ise Yılmaz (2015) tarafından yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular değerlendirme aşamasındadır. Bulgular, tartışılıp yorumlanacak ve ileriki araştırmalara ve uygulamaya dair önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, okul öncesinde matematik eğitimi, sayı becerileri

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Staj Uygulamasında Yaşadıkları Sorunlar

Ramazan Bulut
bulut0476@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Ahmet Ali Gazel
agazel@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adayları, meslek hayatına başlamadan önce mesleki deneyim kazanabilmek için staj uygulamasına tabii tutulurlar. Bu staj uygulamasından geçen öğretmen adayları, staj süresince okulun idari ve akademik işleyişi ile ilgili deneyimler elde ederler. Ancak deneyim kazanma sürecinde, öğretmen adayları üniversitedeki öğretim elemanından, okul yönetiminden, rehber öğretmeninden ve bizzat stajyer öğrencinin kendisinden kaynaklı bazı problemlerle karşılaşabilmektedir. Bu çalışmada, okul öncesi öğretmen adaylarının okul deneyiminde hangi sıklıklarda ne tür problemlerle karşılaştıkları incelenmek istenmiştir. Okul öncesi öğretmen adaylarının okul deneyiminde karşılaştıkları bu problemlerin tespit edilebilmesi için genel tarama modellerinin bir alt türü olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu modelin kullanılma amacı, okul deneyiminde karşılaşılan problemlerin hiçbir müdahalede bulunmadan var olduğu gibi ortaya konup diğer değişkenlerle arasındaki ilişkinin tespit edilmesidir (Karasar, 2013). Araştırmanın evrenini Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören dördüncü sınıf okul öncesi öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme tekniği kullanılarak oluşturulmuştur. Araştırmaya katılacak olan okul öncesi öğretmen adaylarından sağlamları beklenen ölçüt ise öğretmenlik uygulaması dersini alıyor olmalarıdır. Araştırmanın örnekleme, öğretmenlik uygulaması dersini alan ve gönüllü olarak araştırmaya katılmak isteyen 91 öğretmen adayından oluşturulmuştur. Araştırma için gerekli olan veriler, Kale (2011) tarafından öğretmen adaylarının okul deneyimi sırasında karşılaştıkları problemlerin belirlenmesi amacıyla geliştirilen ölçme aracı kullanılarak toplanmıştır. Ölçme aracı beşli Likert tipinde geliştirilmiş olup beş alt boyuttan (uygulama öğretmeni, stajyer öğrenci, öğretim üyesi, dersle ilgili geri bildirim ve okul yönetimi) oluşmaktadır. Veri toplama aracının uygulanmasından elde edilen veriler üzerinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve t testi analizleri uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, okul öncesi öğretmen adaylarının okul deneyiminde karşılaştıkları problemlerin sıklık düzeyi, cinsiyet açısından anlamlı farklılık göstermemektedir. Elde edilen diğer sonuçlara göre, öğretmen adayları okul deneyiminde uygulama öğretmeninden, öğretmen adaylarının mesleki ve alan yeterliliklerinden, öğretim elemanından ve dersle ilgili geri bildirimden kaynaklı problemlerle nadiren karşılaşmaktadırlar. Öğretmen adayları okul yönetiminden kaynaklı problemlerle ise orta derece karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında öğretim elemanları ve staj okullarında görev yapan öğretmen ve yöneticilere yönelik çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, öğretmenlik deneyimi, problemler

Ebeveynlerin İstenmeyen Davranışlarla Baş Etme Stratejileri

İkbal Tuba Şahin Sak
ikbalsahin@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Ramazan Sak
ramazansak06@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Betül Kübra Şahin
kbsahin@gmail.com, Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Hilal Güşta Şahin
hilalgsahin@gmail.com, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Çocuk yetiştirme, bir bütün olarak ele alınması gereken bir durumdur. Bu bütünün içinde yalnızca çocuğun fiziksel ihtiyaçlarının karşılanması değil; yaşadığı toplumun bir parçası olması, bu toplumun kurallarını öğrenmesi ve içselleştirmesi için gerekli fırsatların ona sunulması ve çocuğun yalnızca kendisinin değil, toplumdaki diğer bireylerin de refahını sağlamak için nasıl davranması ve neleri göz önünde bulundurması gerektiğinin vurgulanması da önemlidir. Bu noktada ebeveynlerin davranış yönetimi stratejileri büyük önem kazanmaktadır. Çocuklarının özellikle istenmeyen davranışları ile baş etmek, ebeveynlerin karşılaştığı en büyük zorluklardan biridir ve çeşitli stratejiler içeren bir süreçtir. Çünkü ebeveynlerin, davranışlarla ilgili beklentilerini, kesinlikle kabul edilemez gördükleri davranışları çocuklarına açıkça belirtmesi de çocukların istenmeyen davranışını engellemek ya da bu davranışı başka bir şeye yönlendirmek için farklı stratejiler kullanması da bu baş etme sürecinin bir parçasıdır. Bu süreçte kullanılan stratejiler, ebeveynlerin kişiliklerinden, ebeveynlik tutumlarından ve çocuk yetiştirme yaklaşımlarından etkilenmektedir. Örneğin, daha geleneksel bir yaklaşımı benimsemiş olan ebeveynler, çocuklarına kendi davranışlarına kontrol etme konusunda daha az özgürlük vermekte; ödül ve ceza kullanarak çocukların sergilemiş olduğu istenilen davranışların sayısını artırmayı, istenmeyen davranışlarının ise azaltmayı amaçlamaktadırlar. Bazı ebeveynler ise, çocukların ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulduğu, istenmeyen davranışın nedenini araştıran, sorunlara yetişkin olarak tek başına değil çocukla birlikte çözüm getiren, kuralları çocukla birlikte oluşturan daha esnek bir yaklaşım benimsemektedirler. Ancak burada göz ardı edilmemesi gereken nokta, ebeveynlerin, çocukların istenmeyen davranışları ile baş ederken stratejileri etkili ve doğru bir şekilde kullanmasının, hem çocuğun davranışlarını doğru şekilde düzenlemesi, hem de sosyal gelişimi ve toplumsal uyumu için oldukça önemli olduğudur. Bu nedenle bu çalışmada, okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin istenmeyen davranışlarla baş etme stratejilerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Katılımcılarını 80 ebeveynin oluşturduğu bu nitel çalışmanın verisi, araştırmacılar tarafından geliştirilmiş yarı yapılandırılmış bir görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formu, yedisi ebeveynlerin kişisel bilgilerine, on dokuzu ise stratejilerine yönelik olmak üzere toplam 26 sorudan oluşmaktadır. Çalışmanın verisi, kelime listeleme tekniği ile kodlanmış ve bu kodlardan ana temalara ulaşılmıştır. Çalışmanın sonunda, ebeveynlerin çocuklarının istenmeyen davranışlarla baş etme stratejilerinin çeşitlilik gösterdiği, ebeveynlerin istenmeyen davranışın nedenini anlamaya çalışmakla birlikte ödül ve ceza gibi daha geleneksel stratejileri de kullandıkları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: istenmeyen davranış, ebeveyn, okul öncesi dönem, stratejiler, davranış yönetimi

Erken Çocukluk Döneminde Öz Düzenleme Becerilerinin Kazandırılmasının Önemi Üzerine Bir Çalışma

Şengül İLGAR
sengulilgar@hotmail.com, İstanbul Üniversitesi
Çiğdem KARAKURT
cigdemkarakurt88@hotmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Eğitim ve psikoloji alanlarında, hakkında pek çok çalışma yapılan kavramlardan biri de öz düzenlemedir. 1891'den bu yana öz düzenlemeye ilişkin çalışmalar yapılmış, son kırk yıldır çalışmalarda öz düzenlemeye ilişkin kuramsal çerçeveler netleşmiştir. Son yirmi yıldır yapılan çalışmalar da önceki çalışmaları doğrulamış ve öz düzenlemeye dair farklı alanlarda yapılan çalışmalar ilişkilendirilmiştir. Yapılan çalışmaların katılımcıları, kuramsal bağlamları ve değişkenleri birbirinden farklı olsa da, araştırma sonuçları öz düzenlemenin bireyin gelişiminde, öğrenmesinde ve sosyal ilişkilerindeki önemini ortaya koymaktadır. Öz düzenleme, yalnızca bireysel boyutta değil, toplumsal hayatın inşasında da önemli bir yapı taşıdır. İnsanlar, etraflarındaki fiziksel, bilişsel ve sosyal çevre ile karşılıklı etkileşimleri ve seçimleri içeren süreçlerde ilişki kurarlar. Öz düzenlemenin, bu ilişki kurma sürecini görünür kılan bir araç olduğu söylenebilir. Çünkü öz düzenleme, bireyin öz farkındalığının olması, çevresini tanıması ve kendi bireysel hedeflerine ulaşmakta söz konusu çevre ile nasıl etkileşime geçeceğini belirlemesi olarak da tanımlanmaktadır.

Bireyin bütün yaşamı boyunca toplumsal ilişkilerinde ve yaşam niteliğinin yükselmesinde önemli yer tutan öz düzenlemenin gelişimi, doğumdan itibaren başlamaktadır. Bebeklik döneminden erken çocukluk döneminin sonuna kadar olan süreçte öz düzenlemenin gelişiminde önemli düzeyde değişimler olmaktadır. Erken çocukluk dönemi, çocukların dürtü, duygu ve düşüncelerini kontrol etmek için zihinsel stratejiler kullanmaya, sosyal ve ahlâkî değerlere göre hareket etmeye, kendi belirledikleri hedefler ve diğerlerinin beklentilerini karşılayacak şekilde kendi düşünce ve davranışlarını yönlendirmeye başladıkları bir dönemdir. Erken çocukluk döneminde kazanılması hedeflenen bu becerilerin tümü tek bir kavram ile öz düzenleme becerileri olarak adlandırılmaktadır. Öz düzenleme, sosyo-kültürel değerlerle bireyin ihtiyaçları arasında dengeyi kuran yapıdır. Erken çocukluk döneminde kazanılan öz düzenleme, olumlu sosyal davranışlar, okula hazır olma, akademik başarı ve yüksek düzeyde empati kurabilme gibi süreçleri de olumlu yönde etkilemektedir.

Bu araştırma; erken çocukluk döneminde kazandırılması gereken öz düzenleme becerilerinin önemini vurgulamış bir derleme çalışmasıdır. Bu çalışmada literatür taranarak, öz düzenleme becerisi tanımlanmış, erken çocukluk dönemi çocuklarına öz düzenleme becerilerini kazandırmaya yönelik uygulamalara ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk dönemi, öz düzenleme becerileri, çocuk

Erken Çocukluk Döneminde Cinsel ve Fiziksel İstismara Uğramış Okul Çağı Çocuklarında Duygu ve Davranış Bozuklukları

Elif Yalçıntaş Sezgin
elifyalcintas@uludag.edu.tr, Uludağ Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Erken çocukluk döneminde yaşanan fiziksel ve cinsel istismar tüm dünyada meydana gelmektedir. Bu durum tüm dünyada evrensel bir problem olarak ele alınmaktadır. Toplumun sağlık, güvenlik, eğitim kurumları ve kuruluşları istismarın özellikle cinsel ve fiziksel türünün oluşmasını engellenmesi konusunda ailelere ve çocuklara bilinçlendirme çalışmalarının daha fazla uygulanmaları bununla birlikte okullar, üniversiteler projeler yapmaları ve uygulamaları gerekmektedir. Çünkü, hangi gelişim döneminde istismar yaşanırsa yaşansın çocuk ve ergenlerin ruh sağlığını ve gelişimini olumsuz etkilemektedir. İstismarın yaşanan dönemde sadece olumsuz etkisi olmayıp diğer gelişim dönemlerine de aynı oranda etki edebilmektedir. Erken yıllarda istismara uğrayan çocuklarda ileriki yıllarda depresyon, intihar girişimi ya da düşüncesi, madde bağımlılığı, travma sorması stres bozukluğu, riskli cinsel davranışlar gibi psikolojik, fiziksel ve davranışsal problemler görülmektedir. Alan yazında özellikle cinsel istismara uğrayan çocukların yetişkinlik ve ergenlik döneminde duygu düzenleme bozukluğuna sahip oldukları ve intihar girişimde bulduklarına yönelik çalışmalar yer almaktadır. Benzer şekilde bu çocukların ergenlik döneminde antisosyal davranışları daha fazla gösterdiklerine yönelik araştırmalar da yer almaktadır. Bu problemin uzun dönem etkilerine yönelik araştırmalara bakıldığında, daha çok yetişkinlik ve ergenlik döneminde etkileri inceleyen araştırmalar olduğu görülmektedir. Son yıllarda, istismarın uzun dönem sonuçlarının yetişkinler ve ergenler üzerinde araştırılan araştırmalarda önemli gelişmeler olsa da, orta çocukluk dönemi çocuklar arasındaki kısa dönemli sonuçlara ilişkin çalışmalar, daha az yapılmakta ve bilimsel literatürde önemli boşluklara neden olmaktadır. Orta çocukluk döneminde bu olumsuz etkilerin neler olduğunu belirlemek ve bu doğrultuda etkisini azaltmaya yönelik tedavi çalışmalarına başlamak çocukların bir sonraki döneme yani ergenlik dönemine benzer sorunların taşınmasını engelleyebilmekte ve çocukların bu dönemi sağlıklı bir şekilde atlatabilmelerine yardımcı olabilmektedir. Bu çalışmada alan yazında yapılan çalışmalar incelenmiş ve cinsel ve fiziksel istismarın orta çocukluk döneminde duygu ve davranış bozukluğu üzerinde etkisi tartışılmıştır. Ayrıca çalışmada, cinsel istismarın önlenmesi, istismar konusunda ailelerin bilinçlendirilmesi ve bu konuda yapılacak çalışmalar yönelik önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler:orta çocukluk, cinsel istismar, fiziksel istismar, davranış bozuklukları, duygu bozuklukları

Meb. Hayat Boyu Öğrenme Aile Eğitimi Çalışmalarıyla İlgili 3-6 Yaş Arasında Çocuğu Olan Ebeveynlerin Görüşleri

Esra DERELİ

esdereli@hotmail.com, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmekte olan 0-18 Yaş Aile Eğitimi Programlarının genel amacı yaşam boyu eğitim anlayışıyla, 0-18 yaşları arasındaki çocukların bakımından ve eğitiminden sorumlu kişi ve ailelere, değişen ihtiyaçlara yönelik olarak hazırlanan, koruma, önleme ve geliştirme amaçlı, kurumsallaşmış Aile Eğitimi Programları yolu ile çocuk bakımı, gelişimi ve eğitimi konularında bilgi, beceri ve tutum kazandırmaktır. MEB. Hayat Boyu Öğrenme Aile eğitimi Programı 0-3, 3-6, 7-11 ve 12-18 yaş olarak 4 program olarak gruplara ayrılmakta ve her program altında ilgili yaş grubundan çocukları olan kişi ve ailelere eğitim verilmektedir. 3-6 yaş aile eğitim programına, 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan anne-babalar ve bakım veren kişiler katılabilmektedir. 3-6 yaş aile eğitim programının amacı 3-6 yaş çocuğunun tüm gelişim alanlarını olumlu desteklemenin yanı sıra okul öncesi dönemin önemi, çocuk hakları, çocukla olumlu iletişim kurabilme yöntemleri, sağlık, beslenme ve çocuğu okula hazırlama ile engelli bireylere duyarlılık geliştirme konularında bilinç kazandırmaktır. Her programın toplam süresi 14 haftadır. Bu süre 14 oturum halinde düzenlenmiş olup, her hafta ayrı bir konunun işlendiği oturumlar şeklinde gerçekleşmektedir. Aile eğitim programının hedefleri ve işlenen konular çocukların yaşlarına göre farklılık göstermektedir. 3-6 Yaş Aile Eğitimi Programlarında haftalık ders saati 15 olan kurs toplam 210 saattir. Bu araştırmanın amacı MEB Hayat Boyu Öğrenme Aile Eğitimi çalışmaları ile ilgili olarak 3-6 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlerin görüşlerini incelemektir. Bu araştırmanın çalışma grubu 3-6 yaş arasında çocuğu olan aile eğitimine katılan 20 ebeveynden oluşmaktadır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Ebeveynlerle birebir görüşmeler yapılmış ve konu ile ilgili görüşleri ses kaydı ve yazılı olarak kayıt altına alınmıştır. Veriler kişisel bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Veriler iki alan uzmanı tarafından kodlanmıştır. Verilerin Kodlama sürecinin geçerlik ve güvenilirliği, Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen puanlayıcılar arası güvenilirlik formülü kullanılarak incelenmiştir. Ayrıca araştırmada veriler betimsel ve içerik analizi ile sınıanmış, bulgularının aktarılmasında tablolar kullanılarak doğrudan aktarmalara yer verilmiştir. Araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile 3-6 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlere "Aile Eğitimi Programını nereden duydunuz?; Aile Eğitimi Programına katılmaya nasıl karar verdiniz?; Aile Eğitimi Programına katılmaktaki amacınız neydi?; Bu eğitim programı amacınızı karşıladı mı?; Aile Eğitim Programının size kattığı faydalar nelerdir?; Aile Eğitim Programının çocuğunuza kattığı faydalar nelerdir?; Aile Eğitim Programını başka ebeveynlere önerir misiniz? Neden?" sorularına yer verilmiştir. Araştırmada MEB. Hayat boyu öğrenme aile eğitimi çalışmalarına katılan 3-6 yaş arasında çocuğu olan ebeveynler eğitim programı ile ilgili görüşlerinin olumlu olduğunu bildirmişlerdir. Aile eğitimine eşi ve çocuklarıyla yaşadıkları ve çözmekte zorlandıkları problemler, çocuğun gelişimi desteklemek, ebeveynlik becerilerini artırmak amacıyla katıldıklarını bildirmişlerdir. Aile eğitimi sonunda hem kendilerine hem de çocuklarına faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle, ebeveyn-çocuk ilişkilerinin arttığını, çocuk haklarına daha çok önem verdiklerini, ev ortamında demokratik anlayışın oluşmasına katkı verdiğini, çocuklarının tüm gelişimlerini destekleyerek katkı verdiklerini, çocuklarını ilkökula hazırlamada kendilerine olan güvenlerinin arttığını, çocuklarının ilkökula hazırlamada etkili olduğunu, ebeveynlik becerilerinin arttığını, çocuğuna olan davranış ve tutumlarının daha olumlu olduğunu, eşleri ile daha az sorunlar yaşadıklarını ve sorunlarını demokratik anlayışla çözmeye başladıklarını, çocuk yetiştirmede ortak kararların alındığını belirtmişlerdir. Ayrıca diğer ebeveynlere aile eğitimi programını tavsiye ettiklerini bildirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: aile eğitimi, ebeveynler, okul öncesi eğitimi, okul öncesi dönem, hayat boyu öğrenme

Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocukların Sosyal Davranışları ve Saldırganlık Davranış Türleri ile Çocukların Ahlâk ve Sosyal Kural Bilgisi Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Esra DERELİ

esdereli@hotmail.com, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Günümüzde çocukların çoğunluğu erken çocukluk dönemi eğitimlerine anaokulundan başlamaktadırlar. Çocuk bu dönemde kurallarla ve sınırlamayla karşılaşınca uyum gösterebileceği gibi zaman zaman davranış sorunları da sergileyebilir. Bu araştırmanın amacı okul öncesi eğitime devam eden 4-5 yaş arasındaki çocukların sosyal davranışları ve saldırganlık davranış türleri ile çocukların ahlâk ve sosyal kural bilgi algıları arasındaki ilişkiyi, çocukların sosyal davranışları ve saldırganlık davranış türlerinin çocukların ahlâk ve sosyal kural bilgileri algısını yordayıp yordamadığını incelemektir. Ayrıca araştırmada çocukların sosyal davranışları, saldırganlık türleri ve ahlâk ve sosyal kural bilgileri algılarının çocukların demografik özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelenmiştir. Araştırma tarama modellerinden ilişkisel tarama yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örnekleme amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Ölçüt olarak 4-5 yaş grubunda olma, okul öncesi eğitim kurumuna devam etme, gelişimsel problemi olmama alınmıştır. Araştırmada kullanılan ölçekler, okul öncesi eğitime devam eden 4-5 yaş grubu çocukların öğretmenleri tarafından sınıfındaki çocukları gözlemleyerek ve araştırmacı tarafından çocuklarla birebir çalışılarak doldurulmuştur. Araştırmanın örneklemini okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 4-5 yaş grubu 200 çocuk oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu; Okul Öncesi Sosyal Davranış Ölçeği- Öğretmen Formu Ölçeği ve Ahlâk ve Sosyal Kural Bilgisi Algısı Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 21.0 programı kullanılmıştır. Veriler analiz edilmeden önce, dağılımların normal olup olmadığı Kolmogorov – Smirnov Testi ile incelenmiştir. Kolmogorov-Smirnov testi verilerin normal dağıldığını göstermiştir. Bu nedenle veriler pearson korelasyon katsayısı, t testi, One Way Anova ve çoklu regresyon analizi ile sınanmıştır. Araştırmanın sonucunda çocukların sosyal davranışları ve saldırganlık davranış türleri ile çocukların ahlâk ve sosyal kural bilgisi algısı alt boyutları arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur. Ayrıca çocukların sosyal davranışları ve saldırganlık davranış türleri puanlarının çocukların ahlâk ve sosyal kural bilgisi algısı alt boyutları puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. Araştırmada çocukların sosyal davranışları ve saldırganlık davranış türleri puanlarının çocukların yaşına, anne eğitim durumuna, baba eğitim durumuna, ailenin gelir durumuna göre ve daha önce okul öncesi eğitime gitme durumlarına göre farklılaştığı bulunmuştur. Ancak araştırmada çocukların sosyal sosyal davranışları ve saldırganlık davranış türleri puanlarının çocuğun cinsiyetine göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Araştırmanın sonucuna dayalı olarak öğretmen ve ebeveynlere öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler:çocuk gelişimi, okul öncesi eğitim, sosyal davranış, saldırganlık türleri, ahlâk kural bilgisi, sosyal kural bilgisi

Temel Eğitim Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Adaylarının “Kendi”, “Çocuk” ve Okul Öncesi Eğitimi Programı Hakkındaki Görüşlerinin Lisans Eğitimi Sürecindeki Değişimi

Hüseyin Polat
hpolat@adiyaman.edu.tr, Adıyaman Üniversitesi
Ali Ünişen
aunisen@adiyaman.edu.tr, Adıyaman Üniversitesi
Suphi Turhan
suphiturhan@gmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı, Temel Eğitim okul öncesi öğretmenliği öğretmen adaylarının “kendi”, “çocuk” ve okul öncesi eğitimi programını tercih etmesi hakkındaki görüşlerinin lisans eğitimi sürecindeki değişimini ortaya koymaktır. Çalışma nitel araştırma kapsamında durum çalışması deseni kullanılarak hazırlanmıştır. Çalışma grubumuzu 2013-2014 eğitim öğretim yılında Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi okul öncesi eğitimi lisans programında çalışmaya katılan ve 2016-2017 eğitim öğretim yılında mezun durumunda olan aynı 15 öğrenciden oluşmaktadır. 2013-2014 eğitim-öğretim yılında 1. sınıfta ilk hafta derste bulunan 15 öğrenciye kendini, çocuğu ve okul öncesi eğitimi programını tercih etmesi hakkında görüş belirtebileceği bir “cümle tamamlama” formu verilmiştir. Bu 15 öğrenciye 2016-2017 eğitim öğretim yılının son haftasında da aynı form bir daha verilerek görüşlerini yazmaları istenmiştir. Verilerin analizinde nitel veri analizlerinden olan içerik analizi kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre Temel eğitim okul öncesi öğretmen adayları okul öncesi eğitimi lisans programına başlarken “kendi” hakkında en çok sırasıyla; duygusal, alçakgönüllü, sakin ve cana yakın, çocukları seven, merhametli ve samimi, 4. yılın sonunda ise duygusal, eğlenceli, güler yüzlü, kıskanç, neşeli, sabırlı ve sevecen; okul öncesi eğitimi lisans programına başlarken “çocuk” hakkında en çok sırasıyla; “saf” ve “günahsız”, 4. Yılın sonunda ise “günahsız”, “saf”, “hamur” ve “samimi”; okul öncesi eğitimi lisans programına başlarken “okul öncesi eğitim programı”nı tercih etme nedeni hakkında en çok sırasıyla; “okul öncesi öğretmeni olmak istemiyordum”, “çocukları çok seviyorum”, “kendi isteğim” ve “kişiliğime uygun”, 4. Yılın sonunda ise “bu meslek beni mutlu ediyor”, “çocuklarla zaman geçirmek beni mutlu ediyor”, “okul öncesi öğretmeni olmak istemiyordum”, kendi isteğim”, kişiliğime uygun” ve “çocukluk hayalim” olarak belirtmişlerdir. Okul öncesi öğretmen adaylarının lisans eğitimine ilk başladıklarına göre; lisan eğitimi sonunda kendilerini daha çok kavram ile ifade ettikleri, çocuk hakkında daha fazla tanımlamalar yaptıkları ve okul öncesi eğitim programı hakkında daha olumlu görüş belirttikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Temel eğitim, okul öncesi eğitimi, çocuk, öğretmen, kişilik

Okul Öncesi Eğitimde Eğitici Çocuk Şarkılarındaki Mesajların Çocuklar Tarafından Yorumlanması

Nihat TOPAÇ

ntopac@istanbul.edu.tr, İstanbul Üniversitesi

Musa BARDAK

musa.bardak@izu.edu.tr, Sabahattin Zaim Üniversitesi

Ercan MERTOĞLU

ercan.mertoglu@marmara.edu.tr, Marmara Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Kişiliğin oluşum sürecinde çevresel faktörlerin etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Bu faktörler, kontrol edilebilen uyarılar, yarı kontrol edilebilen uyarılar ve kontrol edilemeyen uyarılar olarak sınıflanabilir. Bireylerin yaşam dönemleri değiştikçe uyarıların sayısı, çeşidi, miktarı, şiddeti, biçimi, etkisi gibi farklı özellikleri değişebilmektedir. Kişiliğin oluşmasında kritik bir evre olan erken çocukluk döneminde verilen eğitimin bir parçası da kuvvetli bir uyarı olan müzik ve müzik ile ilgili etkinliklerdir. Ayrıca müzik, tüm etkinlik türlerinde güçlü bir öğretim yöntemi olarak da kullanılabilir. Anne tarafından itibaren müzik ve müzikli uyarılar, çocukların bilişsel gelişim ve dil gelişimi ile birlikte sosyal, duygusal, motor gelişim üzerinde ve öz bakım becerilerinde önemli etkilere sahip bir unsurdur.

Okul öncesi eğitimde verilmek istenen kavramlar ile kazanım ve göstergelerin çocuklar tarafından doğru algılanması ve anlamlandırılması son derece önemli bir konudur. Erken çocukluk döneminde çocukların kavramları algılama ve öğrenme ile bu kavramlarla ilgili düşüncelerini ifade etme becerileri, müzik etkinlikleri ve müzikle öğretim yöntemi sayesinde geliştirilebilir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında belirtilen on etkinlik türünden biri olan müzik etkinlikleri ile bu kapsamda öğretilen eğitici çocuk şarkılarının, çocukların algılama ve düşünme becerileri üzerinde etkisi olduğu alanyazında birçok araştırmada konu edilmiştir. Bu bağlamda eğitici çocuk şarkılarının çocuklara vereceği mesajlar oldukça dikkat edilmesi gereken bir noktadır.

Bu çalışma okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların müzik etkinliklerinde öğrendikleri eğitici çocuk şarkılarında vurgulanan tema ve verilmek istenen kavramlar hakkındaki bilgilerini ve düşüncelerini araştırmak amacıyla yapılacaktır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi ve araştırma deseni olarak olgubilim (fenomenoloji) çalışması kullanılacaktır. Araştırmanın çalışma grubunu okul öncesi eğitime devam eden 20 çocuk oluşturacaktır. Katılımcılar belirlenirken devam ettikleri okullarda okul öncesi öğretmeni dışında müzik eğitimcisi bulunan ve bulunmayan çocuk sayısının eşit olmasına dikkat edilecektir. Çocuklara sözleri ve besteleri araştırmacılara ait olan 3 şarkı öğretilerek hazırlanan veri toplama aracı yüz yüze görüşme yöntemiyle uygulanacaktır. Veri toplama aracında şarkıların teması ve kavramları hakkında çocukların düşünce ve bilgilerini ortaya çıkarmaya yönelik açık uçlu yarı yapılandırılmış sorular bulunmaktadır. Elde edilen veriler betimsel analiz tekniği ile değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi Eğitimi, Müzik Etkinlikleri, Eğitici Çocuk Şarkıları, Müzik İle Öğretim Yöntemi, Kavram Öğretimi, Düşünme Becerileri

Okul Öncesi Eğitiminde Yaratıcı Tipografinin Önemi

Gültekin Erdal
gultekinerdal@uludag.edu.tr, Uludağ Üniversitesi
Kelime Erdal
kelime@uludag.edu.tr, Uludağ Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Edward Lee Thorndike'a göre öğrenme, tekrarın sıklığına ve her bir tekrarın birbirinden farklı olmasına bağlıdır. Çocuk, anadilini öğrendiğinin farkında olmadan birçok kavramsal yapıların seslerini taklit edebilecek düzeye gelebilmektedir. Hildebran ise bireyin ne yaptığını ne istediğini ve ne gördüğünü anlatabilecek derecede kelime öğrenmesinin ve yeni cümleler oluşturmasının da dil öğretiminin ana hedeflerinden biri olduğu üzerinde durmaktadır. O halde dil eğitiminde ilk adımın öğretme olabileceği söylenebilir. Nitekim eğitimin temeli olarak nitelendirdiğimiz okul öncesi eğitiminde çocuklara, öğrenme yoluyla eğitim verilmektedir. Ancak öğrenmeyi kolaylaştıracak olan eğitim şekli ve materyalleri her zaman tartışmaya açık bir konudur. Bu araştırma ile yaratıcı tipografi çalışmalarının okul öncesi çocuklarına öğrenmeyi eğlenceli kılmak, görsel ve fonetik tasarımlarla harfleri tanıtmak ve okumayı nasıl kolaylaştırdığı örnekleriyle gösterilmek istenmiştir. Bu amaç doğrultusunda çalışmalara konu olan nesnel grupların, çocuğun bildiği, gördüğü ve bakmaktan zevk aldığı şeyler olmasına özen gösterilmiştir.

Okul öncesi çocuklarının eğitiminde kullanılmak üzere yaratıcı tipografi ve sanat çalışmaları yürütülmüş ve bu çalışmalar uygulamalı olarak test edilmiştir. Okul öncesi çocukları için hazırlanan tipografi ve resimsel tasarımlar, harfleri tanımayı, öğrenmeyi eğlenceli kılmayı ve okumayı kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Yaratıcı tipografi tasarımları henüz okuyamayan, ilköğretim birinci sınıf çocuklarına da uygulanmış, öğrencilerin ilgileri, gösterilen harfleri hatırlamaları ve gördükleri resimler ile harfler arasında bağlantı kurabilme yetenekleri gözlemlenmiş, video ile kayıt altına alınmış ve raporlandırılmıştır.

Araştırma, nitel araştırma yönteminde belki Husserl'de olduğu kadar derinlemesine bir felsefi detaylandırma olmasa da fenomenoloji yöntemi ile olaylar, durumlar ve kavramlar üzerine betimleme yapılarak, öğrenmenin ayrıntılarını araştırmıştır. Gönüllü teori ile yaratıcı tipografi ve sanat eğitiminin, okumayı bilmeyen veya yeni başlayan okul öncesi çocuklarının yararına olduğu, gerekli olduğu ve öğrenmeyi eğlenceli yaparak hızlandırdığı ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu nedenle yaratıcı tipografi ve sanat eğitimi çalışmalarının sürdürülebilmesi, temel eğitim programına aktarılması gerektiği kuramına varılmak istenmiştir.

Anahtar Kelimeler:Eğitim, tipografi, öğrenme, okul öncesi eğitim.

Erken Çocukluk Döneminde Cinsel ve Fiziksel İstismara Uğramış Okul Çağı Çocuklarında Duygu ve Davranış Bozuklukları

Elif Yalçıntaş Sezgin
elifyalcintas@uludag.edu.tr, Uludağ Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Erken Çocukluk Döneminde Cinsel ve Fiziksel İstismara Uğramış Okul Çağı Çocuklarında Duygu ve Davranış Bozuklukları

Özet

Erken çocukluk döneminde yaşanan fiziksel ve cinsel istismar tüm dünyada meydana gelmektedir. Bu durum tüm dünyada evrensel bir problem olarak ele alınmaktadır. Toplumun sağlık, güvenlik, eğitim kurumları ve kuruluşları istismarın özellikle cinsel ve fiziksel türünün oluşmasını engellenmesi konusunda ailelere ve çocuklara bilinçlendirme çalışmalarının daha fazla uygulanmaları bununla birlikte okullar, üniversiteler projeler yapmaları ve uygulamaları gerekmektedir. Çünkü, hangi gelişim döneminde istismar yaşanırsa yaşansın çocuk ve ergenlerin ruh sağlığını ve gelişimini olumsuz etkilemektedir. İstismarın yaşanan dönemde sadece olumsuz etkisi olmayıp diğer gelişim dönemlerine de aynı oranda etki edebilmektedir. Erken yıllarda istismara uğrayan çocuklarda ileriki yıllarda depresyon, intihar girişimi ya da düşüncesi, madde bağımlılığı, travma sorması stres bozukluğu, riskli cinsel davranışlar gibi psikolojik, fiziksel ve davranışsal problemler görülmektedir. Alan yazında özellikle cinsel istismara uğrayan çocukların yetişkinlik ve ergenlik döneminde duygu düzenleme bozukluğuna sahip oldukları ve intihar girişimde bulduklarına yönelik çalışmalar yer almaktadır. Benzer şekilde bu çocukların ergenlik döneminde antisosyal davranışları daha fazla gösterdiklerine yönelik araştırmalar da yer almaktadır. Bu problemin uzun dönem etkilerine yönelik araştırmalara bakıldığında, daha çok yetişkinlik ve ergenlik döneminde etkileri inceleyen araştırmalar olduğu görülmektedir. Son yıllarda, istismarın uzun dönem sonuçlarının yetişkinler ve ergenler üzerinde araştırılan araştırmalarda önemli gelişmeler olsa da, orta çocukluk dönemi çocuklar arasındaki kısa dönemli sonuçlara ilişkin çalışmalar, daha az yapılmakta ve bilimsel literatürde önemli boşluklara neden olmaktadır. Orta çocukluk döneminde bu olumsuz etkilerin neler olduğunu belirlemek ve bu doğrultuda etkisini azaltmaya yönelik tedavi çalışmalarına başlamak çocukların bir sonraki döneme yani ergenlik dönemine benzer sorunların taşınmasını engelleyebilmekte ve çocukların bu dönemi sağlıklı bir şekilde atlatabilmelerine yardımcı olabilmektedir. Bu çalışmada alan yazında yapılan çalışmalar incelenmiş ve cinsel ve fiziksel istismarın orta çocukluk döneminde duygu ve davranış bozukluğu üzerinde etkisi tartışılmıştır. Ayrıca çalışmada, cinsel istismarın önlenmesi, istismar konusunda ailelerin bilinçlendirilmesi ve bu konuda yapılacak çalışmalar yönelik önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler:orta çocukluk, cinsel istismar, fiziksel istismar, davranış bozuklukları, duygu bozuklukları

Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Farklı Meslek Çalışanı Anne ve Babaların Okul Öncesi Öğretmenlerine Dair Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Bengü Türkoğlu
bturkoglu@konya.edu.tr, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğretmen, eğitim kurumlarında eğitsel amaçları gerçekleştirmede çocukların veya gençlerin zihinsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimine katkıda bulunan, öğrenme yaşantılarına rehberlik eden, yön veren, anne-babalara kılavuzluk eden, genel kültür sahibi, öğreteceği bilimsel dalda uzmanlaşmış kişi olarak tanımlanabilir (Başaran, 1993; Duman, 1991; Gündüz, 2003). Bireylerin varolan potansiyellerini gerçekleştirebilmelerine yardımcı olmaya yönelik gayreti ve evrensel, yerel kültürel mirasın iletilmesindeki aracı rolü nedeniyle öğretmenlik mesleği her zaman tüm toplumlarda diğer mesleklerden farklı bir yere sahip olmuştur (Güven, 2010). Öğretmenlik branşları içerisinde okul öncesi öğretmeni çocuğun aileden sonra yüreğine ilk dokunan kişi olması sebebiyle çocuğun yaşantısında oldukça önemli bir yere sahiptir. Nitelikli insan yetiştirilmesinde çocuğa ilk eğitimin verildiği okul öncesi eğitim kurumlarının ve okul öncesi öğretmenlerinin etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Bu noktada anne babaların okul öncesi öğretmenlerine yönelik algıları, onlara güvenmeleri, destek olmaları okul öncesi öğretmenlerinin mesleklerine bakış açılarını, etkin eğitim ortamlarının oluşturulmasını da etkilemektedir (Dönmez, 1992; Oktay, 2004). Bu çalışmanın amacı okul öncesi dönemde çocuğu olan farklı meslek çalışanı anne ve babaların okul öncesi öğretmenlerine dair görüşlerinin değerlendirilmesidir. Bu araştırma "Okul öncesi dönemde çocuğu olan farklı meslek çalışanı anne ve babaların okul öncesi öğretmenleri hakkındaki görüşleri nelerdir?" sorusuna cevap bulmayı amaçladığı için nitel araştırma tekniklerinden olan durum çalışması deseniyle gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunun seçiminde amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda örnekleme alınacak katılımcılar belirlenirken, üniversite mezunu olmaları, devlet sektöründe çalışmaları, okul öncesi eğitime devam eden çocuklarının olması ölçüt olarak belirlenmiştir. Buna göre araştırmanın çalışma grubunu bahsedilen ölçütleri karşılayan farklı meslek gruplarından 25 çalışan anne ve baba oluşturmaktadır. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular yoluyla toplanmıştır. Görüşme soruları hazırlanmadan önce literatür taraması yapılmış, kapsam geçerliğini sağlayabilmek için üç uzmandan görüş alınmış ve yedi sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Görüşme soruları uygulama öncesinde 4 farklı meslek çalışanı anne ve babaya sorularak anlaşılabilirliği kontrol edilmiş ve sorulara son şekli verilmiştir. Verilerin analizinde, nitel veri analiz tekniklerinden içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın analizleri devam etmektedir. Analizler bittiğinde elde edilen bulgular alan yazındaki bilgiler ışığında yorumlanarak tartışılacak ve elde edilen sonuçlara göre önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Öğretmenleri, Okul Öncesi Dönem, Farklı Meslek Çalışanı, Anne-Baba Görüşleri

60-72 Aylık Çocukların Erken Akademik ve Dil Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Özgün UYANIK AKTULUN
ozgunuyanik@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Gelişimsel açıdan yaşamın en kritik dönemi olarak kabul edilen erken çocukluk yıllarında, özellikle aile bireylerinin desteği ile çocuklar dil ve akademik becerilerle ilgili çeşitli deneyimler kazanmaktadır. Aile ortamında kullanılan dil, aile bireylerinin sahip olduğu ve kullandığı kavramlar, çocukla birlikte kitap okuma sıklığı, okuma-yazma ve matematikle ilgili oyunlar, anne-babaların eğitim seviyelerine bağlı dil kullanımı, okuma-yazmaya yönelik davranışları ve matematik bilgileri, evdeki rutin işlerde ortaya çıkan dil ve akademik becerilere yönelik olanakların eğitsel amaçlı değerlendirilebilmesi gibi faktörler çocukların erken akademik ve dil becerilerinin desteklenmesinde farklılık yaratmaktadır. Bu bağlamda çocuğun erken akademik ve dil becerilerinin desteklenmesinde ailenin demografik özelliklerinin etkili olduğu söylenebilir. Bununla birlikte okul öncesi dönemde erken akademik ve dil becerilerinin desteklenmesinin, ileri eğitim kademelerinde çocukların akademik başarısına olan etkisine ilişkin araştırma bulguları, erken akademik ve dil becerilerine etki eden faktörlerin incelenmesini gerektirmektedir. Bu noktadan hareketle araştırma, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60-72 aylık çocukların erken akademik ve dil becerilerinin bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın genel amacı doğrultusunda, “60-72 aylık çocukların “Kaufman Erken Akademik ve Dil Becerileri Araştırma Testi’nden aldıkları puan ortalamalarında cinsiyet, kardeş sayısı, anne öğrenim, baba öğrenim, anne meslek ve baba meslek durumu değişkenlerine göre anlamlı bir fark var mıdır?” sorularına yanıt aranmaya çalışılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2016-2017 eğitim öğretim yılında Afyon il merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ilkokulların anasınıflarına ve bağımsız anaokullarına devam eden 60-72 aylık çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise, Afyon il merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ilkokulların anasınıflarına ve bağımsız anaokullarına devam eden 60-72 aylık çocuklar arasından amaçsal örnekleme yönteminden maksimum çeşitlilik örnekleme ile belirlenen 420 çocuk dahil edilmiştir. Araştırmada, çocuklar ve ailelerine ilişkin genel bilgileri toplamak amacıyla “Genel Bilgi Formu”, çocukların erken akademik ve dil becerilerini değerlendirmek amacıyla da “Kaufman Erken Akademik ve Dil Becerileri Araştırma Testi” kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin çözümlenmesinde parametrik testlerden t-testi ve ANOVA kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda çocuğun cinsiyeti, kardeş sayısı, anne öğrenim, baba öğrenim, anne meslek ve baba meslek değişkenlerinin çocuğun erken akademik ve dil becerilerini etkilediği tespit edilmiştir. Bulgular, tartışılıp yorumlanacak ve ileriki araştırmalara ve uygulamaya dair önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler:okul öncesi eğitim, erken akademik beceriler, dil becerileri

2013 MEB Okul Öncesi Eğitim Programı ve Amerika Birleşik Devletlerinin Texas Eyaleti Eğitim Programının Karşılaştırılması

Rahime Filiz Kiremit
filizkiremit@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Çocuk eğitimi açısından okul öncesi eğitim kurumları kadar bu kurumlarda kullanılan okul öncesi eğitim programlarının da çocuk gelişimi açısından önemi büyüktür. Bu yüzden okul öncesi eğitim programlarının hazırlanması ve uygulaması konusu büyük önem taşımaktadır. Okul öncesi eğitim programları evrensel standartlara dayandırılmasa bile çocukların gelişimleri açısından evrensel bir önemi vardır. Bu açıdan okul öncesi eğitim programlarının Türkiye’de ve başka ülkelerde farklı standartlara bağlı kalınarak hazırlandığı bilindiği için bu çalışmada Amerika’nın 50 eyaletinden biri olan Teksas eyaletinin kullanmış olduğu eğitim programı ve Türkiye’de 2013 yılında yenilenen okul öncesi eğitim programının kıyaslanması yapılmıştır.

Bu çalışmanın amacı; 2013 Okul Öncesi Eğitim programı ve Amerika Birleşik Devletlerinin Texas eyaleti Eğitim programı ile kıyaslamaktır. Her iki programın güçlü ve zayıf yönleri, içerikleri, amaçları ve hedefleri incelenmiştir. Programlar, ele alınan konuların içeriklerinin, yaklaşım ve modellerinin ele alınması açısından değerlendirilmiştir. Her iki programda da kazanım ve göstergelerinin, çocukların bütün gelişim alanları ve yaratıcılık becerileri açısından dengeli bir şekilde ele alınıp alınmadığı kıyaslanmıştır. Kültürel ve evrensel değerlerin programdaki önemi açısından her iki program da incelenmiştir. Programlarda aile katılımının çocukların gelişimlerine olumlu ya da olumsuz yönde etkileri olup olmadığına bakılmıştır. Ayrıca her iki programında değerlendirme boyutuna ve programların kullanan öğretmenler açısından anlaşılır olup olmadığına bakılmıştır.

Anahtar Kelimeler:Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri, Texas eyaleti, okul öncesi eğitim programları.

Okul Öncesi Hikâye Kitaplarının Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından İncelenmesi

Rahime Filiz Kiremit
filizkiremit@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Funda Ergüleç
fundaergulec@gmail.com, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Cinsiyet bireylerin doğuştan getirdikleri biyolojik özelliklerine göre belirlenir. Toplumsal cinsiyet kavramı ise bireyin toplum içerisindeki sosyal ve psikolojik olarak sahip olduğu kültürün cinsiyete yükledi roller olarak belirlenir. Çocukların küçük yaşlarda yetiştirdiği kültür içerisindeki cinsiyetine göre sahip olduğu belirli kişilik özellikleri vardır ve yetişkinliği boyunca bu rollere bağlı olarak kişiliğini geliştirir. Tabii ki bu gelişimde çocuk kitaplarının da rolü büyüktür. Bu açıdan bakıldığında çocuk kitaplarının kalitesi, çocuk gelişimi açısından büyük bir öneme sahiptir. Çocuk kitaplarında belirli değer yargılarına yer verildiği açıktır ve cinsiyet kavramı da bu değer yargıları arasında yerini almıştır. Bazı çocuk kitaplarında cinsiyet kavramının ve cinsiyetlere biçilen rollerin açıkça belirtildiğine tanık olabiliriz. Bu çalışmada okul öncesi hikâye kitaplarında ortaya çıkan cinsiyet rolleri incelenmiştir. Kitaplarda yer alan görsellerde ve metin yazılarında kadın ve erkek karakterlere özelliklerine bakılmıştır. Toplumsal cinsiyet rollerinin belirlenmesi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya 70 adet okul öncesi hikâye kitabı dahil edilmiştir. Hikâyelerdeki ana karakterler ve yardımcı karakterler incelenmiş, karakterlerin mesleklerine ve kişilik rollerine bakılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Hikâye Kitapları

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Drama Etkinliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Seçil TÜRKMEN
secilsolmazzz@gmail.com, MEB
Gökhan DUMAN
gduman06@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Giriş-Amaç: Okul öncesi eğitimde kullanılan etkinlikler öğrenmenin çok hızlı olduğu bu dönemde çocukları en iyi şekilde desteklemeli, çocukların eğitimden en fazla fayda sağlayabileceği şekilde planlanmalıdır. Okul öncesi eğitimde kullanılan drama etkinlikleri, okul öncesi öğretmenleri tarafından hazırlanmakta ya da seçilmekte ve uygulanmaktadır. Kullanılan drama etkinliklerinin başarıya ulaşması ve çocukların bu etkinliklerden üst seviyede fayda sağlaması eğitsel etkinliklerin niteliği ile doğrudan ilişkilidir. Çocukların tüm gelişim alanlarını destekleyen drama etkinlikleri ve bütünleştirilmiş drama etkinliklerinin içerik olarak analiz edilmesi gereklidir. Bu etkinliklerin Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Okul Öncesi Eğitim Programı ilkelerine uygunluğunun ve niteliklerinin belirlenmesi, birincil olarak drama etkinliklerinin kalitesinin betimsel olarak ortaya konulması nedeniyle önemlidir. Bu araştırma okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan drama ve bütünleştirilmiş drama etkinlik planlarının çeşitli değişkenler açısından incelenerek, okul öncesi eğitim programı ilkelerine uygunluğunun ve eğitsel niteliklerinin belirlenmesi amacı ile yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Araştırma nicel verilere dayalı, tarama modelinde, betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın örneklemini anaokulu ve anasınıflarında görev yapan öğretmenlerden kartopu tekniği ile toplanan etkinlikler arasından amaçsal örnekleme yöntemi ile seçilen yüz adet öğretmen tarafından hazırlanan, yüz adet hazır sunulan etkinlikler olmak üzere toplamda iki yüz adet drama ve bütünleştirilmiş drama etkinlikleri oluşturmuştur. Etkinlikler döküman inceleme ve tümevarım yöntemi ile incelenmiştir. Veri toplama aracı olarak drama etkinliği değerlendirme formu kullanılmıştır. Çalışma kapsamında ulaşılan etkinlik planları iki bölümde ele alınmıştır. Birinci bölümde etkinliklerin biçimsel/format özellikleri incelenmiştir. İkinci bölümde etkinliklerin altı değerlendirme alt boyutu kapsamında (öğretim yöntemleri, bilişsel gelişim, dil gelişimi, sosyal duygusal gelişim, motor gelişim, öz bakım becerileri) eğitsel nitelikleri incelenmiştir. Bulgular frekans yüzde değerleri ile verilmiş, etkinlik kaynağına göre farklar bağımsız t testi ile analiz edilmiş, değerlendirme boyutlarının aralık değerleri hesaplanarak nitelikleri belirlenmiştir.

Bulgular: Öğretmen tarafından hazırlanan etkinlikler ile hazır etkinlik planları arasında hazır etkinlik planları lehine nitelik olarak anlamlı fark bulunmuştur. Etkinliklerin biçimsel özelliklerinde bazı temel unsurların eksik olduğu görülmüştür.

Sonuçlar: Sonuçlar drama etkinliklerinin eğitsel niteliklerinin öğretim yöntemleri, dil gelişimi ve motor gelişim alt boyutlarında orta seviyede olduğunu, diğer değerlendirme alt boyutlarında (bilişsel gelişim, sosyal duygusal gelişim, öz bakım becerileri) zayıf olduğunu göstermektedir. Bu araştırma ile belirlenen sorunların nedenlerinin nitel yöntemlerle araştırılması önerilmiştir. Bu durum MEB Okul Öncesi Eğitim Programı ilkelerinin drama etkinliklerine yeterince yansımadığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Drama, Etkinlik

Erken Çocukluk Döneminde Başlayan Dijital Oyun Bağımlılığı

Leyla Ulus
leylailus@istanbul.edu.tr, İstanbul Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bilgi ve iletişim çağındaki hızlı ve sürekli gelişim, insanların gündelik yaşamlarını, kimlik oluşumlarını, geçirdikleri zamanı ve kalitesini, tüketimle ilgili alışkanlıklarını, kısaca insan yaşamını değiştiren bir etken olmuştur. Bilgi çağında günümüz çocuklarının gelişim sürecinde en önemli rollerinden biri bilgisayar teknolojisinin getirdiği yeniliklere uyum sağlamalarıdır. Bu yeniliklerden biri de dijital oyunlardır. Günümüzde bilişim ve teknolojideki gelişme hızı, bilgisayar, mobil ağ ve video oyunlarının tümünü ifade eden dijital oyunlar (online, sanal gerçeklik, konsol vd.) bilimsel teknolojiler arasında etkileri en çok tartışılanlardan biri olmuştur. Bu etkileme, bilim, eğitim, sağlık, psikoloji alanlarını kapsayan geniş bir yelpazede incelenmiştir. Özellikle sanal ortamda oynanan konsol oyunları, PC oyunları, sanal gerçeklik oyunları ve çevrimiçi (online) türlerde olan dijital oyunlar, her geçen gün hızla gelişmekte ve talep görmektedir. Bu nedenle sunulan eğlence öğeleri ve çeşitlilik, etkileşim ve iletişim boyutu taşıması nedeni ile çocukluk döneminde oldukça önemlidir. Dijital oyunlar; tema ve teknolojik özelliklerine göre aksiyon oyunları, macera oyunları, dövüş ve savaş oyunları, spor platformları, bilgi oyunları, simülasyon / modelleme / rol yapma oyunları, yönetim ve strateji oyunları, matkap ve uygulama oyunları, mantıksal oyunlar ve matematik oyunları olarak gruplanmaktadır. Bu sıralanan modellerden hemen hepsinde erken çocukluk döneminde bulunan çocuklara göre oyunlar bulunmaktadır. Mevcut araştırmanın bulgularına göre bu çocukların bu tür dijital oyunlarla tanışma yaşının üç yaş civarında olduğu, bazı annelerin görüşlerine göre ise bu yaşın bir buçuk yaş civarına kadar düştüğü saptanmıştır. Dijital oyun oynama yaşının çok erken yaşlarda başlamasının çocukların gerçek oyun alanlarına karşın sanal oyun alanlarını daha kolay kullanmaları ve aynı zamanda da ebeveynlerin gerçek alanda oyun oynama yerine çocuklarına dijital oyun sunmaları ile ilişkili olduğu belirtilmektedir. Erken yaşlarda başlayan alışkanlıkların insan yaşamına yön veren özellikleri bulunmakta ve ne yazık ki bu alışkanlık zaman içerisinde bağımlılığa dönüşmektedir. Günümüzde ilkökul döneminde pek çok çocuğun dijital oyun bağımlısı olduğunu gösteren yurt içi ve yurt dışı araştırmalar mevcuttur. Bu araştırmada erken çocukluk döneminde ekran izleme ile başlayan ve daha sonra dijital oyunlarla alışkanlıktan öteye geçen ve çocuklar için hayati öneme sahip dijital oyun bağımlılığının nedenleri irdelenmesi, erken çocuklukta karşılaşılabilecek dijital oyun oynamaya yönelik tehditler gözler önüne serilmesi ve çocukların erken yıllarda dijital oyun bağımlısı olmamaları için alınabilecek önlemlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, araştırmada erken çocukluk döneminde temelleri atılan dijital oyun bağımlılığının nedenleri, etkileyen faktörleri, bağımlı olmanın tehlike işaretlerini ve alınabilecek önlemleri yurt içi ve yurt dışında yapılan çalışmalar incelenerek aile ve eğitim boyutunda ayrıntılı olarak tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler:dijital oyun,oyun bağımlılığı,erken çocukluk dönemi

Psikolojik Ölçeklerde Roc Analizi Yöntemiyle Standart Belirleme

Mahmut Sami KOYUNCU
ms_koyuncu@hotmail.com, Gazi Üniversitesi
Şeref TAN
sereftan4@yahoo.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Çalışmada Sürekli Kaygı Ölçeği ölçüt kabul edilerek Öğretmen Adayları için KPSS Sürekli Kaygı Ölçeği (ÖAKSKÖ) için ROC (Receiver Operating Characteristic) analizi yöntemi ile standart belirleme çalışması yapılmıştır. Çalışmanın amacı, ROC analiziyle geliştirilmiş veya uyarlanmış olan ölçeklerde kesme puanının nasıl belirleneceğinin gösterilmesidir. Bu çalışmadaki bulgular, Sürekli Kaygı Ölçeği ve Öğretmen Adayları için KPSS kaygı ölçeğinin 1.Faktöründe yer alan maddeler kullanılarak, 2013-2014 Bahar Dönemi Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan 554 kız ve 170 erkek öğrenci olmak üzere toplam 724 öğrenciden elde edilmiştir. Çalışmada ROC analizi yöntemiyle, psikolojik bir ölçekten elde edilen sonuçlar ölçüt alınarak, geliştirilmiş bir ölçek için yorumlama kriteri yani kesme puanı belirleme işleminin nasıl yapılacağına gösterilmesi amaçlandığı için, betimsel düzeyde bir çalışma olup, tarama türünde bir araştırmadır. Çalışma sonucunda, öğretmen adayları için KPSS Sürekli Kaygı Ölçeğinden alınan puanların yorumlanmasında kullanılacak en uygun kesme puanı 28.5 olarak belirlenmiştir. Çalışma grubunda bulunan 724 öğrenciden 359 öğrencinin Öğretmen Adayları için KPSS Sürekli Kaygı Ölçeğinden almış oldukları toplam ölçek puanları 28.5 kesme puanından büyük olup ve sürekli KPSS kaygısı var olan pozitif grupta, 365 öğrencinin puanın ise 28.5 kesme puanından küçük olup sürekli KPSS kaygısı olmayan negatif grupta yer aldığı belirlenmiştir. Ayrıca 28.5 kesme puanına karşılık gelen duyarlılık değeri 0.54 ve özgüllük değeri ise 0.82 olarak elde edilmiştir. Elde edilen 0.54 duyarlılık değeri uygulanan ÖAKSKÖ'nin 0.54 olasılıkla gerçek durumda sürekli kaygısı olan kişileri doğru tespit edilebildiğini; 0.82 özgüllük değeri ise ÖAKSKÖ'nin 0.82 olasılıkla gerçek durumda sürekli kaygısı olmayan kişilerin doğru tespit edilebildiğini göstermektedir. Çalışmada belirlenen kesme puanına ait atama tablosundan elde edilen pozitif öngörü değeri 0.75, negatif öngörü değeri ise 0.64 olarak hesaplanmıştır. ÖAKSKÖ'den elde edilen ROC eğrisi altında kalan alan (AUC) değeri 0.72 olup ÖAKSKÖ'nin "kabul edilebilir" düzeyde ayırım yeteneğine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda, geliştirilmiş veya uyarlanmış ölçekler için standart belirleme çalışması yapacak araştırmacılar alternatif standart belirleme yöntemlerinden olan ROC analizi yöntemini kullanabilirler.

Anahtar Kelimeler:ROC Analizi, ROC Eğrisi, Standart Belirleme, AUC

Öğrenme Sürecinde Akış Ölçeği'nin Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Özge ÖZTEKİN BAYIR

osgeoztekin@hotmail.com, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Sabiha DULAY

sabish_1989@hotmail.com, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Ayşe DÖNMEZ

ayshe1905@gmail.com, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Elif AYDOĞDU ÖZOĞLU

aydogduelf@gmail.com, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı, Öğrenme Sürecinde Akış Ölçeği'nin (Bakker, Ljubin-Golub ve Rijavec, 2017) Türkçe uyarlamasını yaparak, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını gerçekleştirmektir. Çalışma bir ölçek uyarlama çalışmasıdır ve farklı aşamalarda yürütülmüştür. Farklı aşamalarda yürütülmüş olması sebebiyle de her aşama için değişik örneklem grupları kullanılmıştır. Bu bağlamda, çalışmada izlenen adımlar şu şekildedir:

(i) Çeviri geçerliği: Çalışmada ilk olarak orijinal ölçek maddeleri Türkçe'ye çevrilmiştir. Yapılan karşılaştırmalar ve karşılıklı fikir alış veriş sonucunda her bir maddeyi en iyi karşılayan ifadelerle geçici Türkçe çeviri formu oluşturulmuştur. Bu aşamadaki örneklem grubu, üniversitelerin İngiliz Dili Eğitimi bölümünden mezun ve bölümüyle ilgili halen çalışıyor olmak şartlarını sağlayan 10 uzmandan oluşmuştur.

(ii) Dil ve anlam geçerliği: Çevirisi yapılarak gerekli düzeltmelerle oluşturulan Türkçe formdaki maddelerin dil bilgisi açısından Türk dil yapısına uygunluğu incelenmesi amacıyla (i) Türkçe öğretmeni, (ii) Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni, (iii) üniversitelerde Türk Dili okutmanı ya da (iv) üniversitelerde Türkçe Eğitimi bölümünde öğretim elemanı olarak çalışıyor olmak şartlarından birini sağlayan 4 Türk dili uzmanı çalışmaya gönüllü olarak katılmıştır. Bu işlem sonucunda, Türkçe form maddeleri, doktora eğitimine Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında devam eden ve ABD'de bir süre eğitim gören bir alan uzmanı tarafından tekrar İngilizce'ye çevrilmiştir.

(iii) Dilsel eşdeğerlik çalışması: Ölçeğin Türkçe ve İngilizce formlarındaki maddelerin aynı anlamı ifade edip etmediklerini test etmek amacıyla dilsel eşdeğerlik çalışması yapılmıştır. İki ayrı dilde uygulanacak olan formdan elde edilecek sonuçların arasında bir farkın olmaması, ölçeklerin kendi içinde tutarlı olduğu fikrini destekleyecektir. Dilsel eşdeğerlik çalışması için çalışma grubu, bir yükseköğretim kurumunda yer alan eğitim fakültesinin İngilizce Öğretmenliği bölümünde son sınıfta öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Bu aşamada öncelikle ölçeğin İngilizce formu, iki hafta sonra ise Türkçe formu uygulanarak, iki uygulamadan elde edilen puanlar arasında eşleştirilmiş örneklem t-testi yapılacaktır.

(iv) İçerik geçerliği: İçerik geçerliği aşamasında, (i) üniversitelerin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık anabilim dalında öğretim elemanı olarak görev yapıyor olmak, (ii) üniversitelerin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında yüksek lisans veya doktora mezunu olmak koşullarından birini karşılayan uzmanlardan oluşan bir çalışma grubu kullanılarak ölçek için hazırlanan İçerik Geçerliği Uygunluk Derecesi Formu uygulanmıştır.

(v) Madde ayırt ediciliği: Ölçek maddelerinin madde ayırt ediciliği için madde-toplam ve madde-kalan değerlerini belirlemek amacıyla Pearson Çarpım Momentler Korelasyon analizi yapılacaktır.

(vi) Yapı geçerliği: Madde ayırt edicilik analizi sonrasında ölçeğin faktör yapısını belirlemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi kullanılacaktır. Doğrulayıcı faktör analizinin tercih edilmesinin sebebi, önceden belirlenmiş teorik bir yapının başka örneklemelerden elde edilecek verilerle ne derece doğrulandığını test etmek amacıyla kullanılmasıdır.

(vii) Güvenirlik analizi: Doğrulayıcı faktör analizi sonrasında ölçeğin güvenirliliği, iç tutarlılık yöntemiyle incelenecektir. Ölçeğin tamamı ve alt boyutlarının iç tutarlılığı için Cronbach Alpha katsayısı

kullanılacaktır. Ölçeğin madde ayırt ediciliği, yapı geçerliği ve güvenirlik analizi aşamaları için bir yükseköğretim kurumunda öğrenim görmekte olan eğitim fakültesi öğrencilerinden uygun örneklemeyle çalışma grubu oluşturulması hedeflenmiştir.

Söz konusu süreçlerden elde edilecek bulgular doğrultusunda ölçeğin uyarlanması ve kullanılmasına yönelik öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Akış, ğrenme sürecinde akış, ölçek uyarlama

Çocuklar için Girişimcilik Eğilimi Envanterinin (Çgee) Geliştirilmesi

Ramazan YURTSEVEN
ramazan_yurtseven15@hotmail.com, MEB
Prof. Dr. Mustafa ERGÜN
ergunegitim@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmada, ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemek amacıyla bir ölçme aracı geliştirmek amaçlanmıştır. Araştırmada, genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2016-2017 eğitim öğretim yılında İstanbul Sultanbeyli ve Sancaktepe ilçelerinde öğrenim görmekte olan 603 ilkokul 4. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. ÇGEE'nin geliştirme sürecinde öncelikle girişimcilik becerileri ve girişimcilik eğilimleri ilgili literatür taranmış, konuyla ilgili açık uçlu sorularla öğrenci grubunun görüşleri alınmış ve madde havuzu oluşturulmuştur. Bu maddeler, uzman görüşü doğrultusunda düzenlenmiş ve 25 öğrenciye ön uygulaması yapıldıktan sonra son şeklini almıştır. Oluşturulan 84 maddelik taslak envanter, çalışma grubuna uygulanmıştır. Envanterin yapı geçerliğini belirlemek için açımlayıcı faktör analizi (AFA) uygulanmıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğunu belirlemek için yapılan Kaiser Mayer Olkin (KMO) ve Bartlett Testi sonucunda, KMO ,906 ve Bartlett Testi değeri anlamlı .00 ($p < .05$) bulunmuştur. Daha sonra temel bileşenler analizi ve varimax dik döndürme işlemi gerçekleştirilmiştir. Bu analizler sonucunda, 4 faktörlü (başarılı olma, problem çözme, yenilikçilik ve kendine güven) 24 maddeden oluşan envanter elde edilmiştir. Envanterin güvenilirliğini belirlemek için yapılan iç tutarlılık sınavında, envanterin tümü için Cronbach α değeri 0.89 olarak hesaplanmıştır. Bunun yanında faktörler arası Pearson korelasyon analizi ile birlikte madde-toplam ve madde-kalan korelasyonları da hesaplanmış ve bu analizlerin sonuçları da anlamlı ($p < .001$) bulunmuştur. Ayrıca madde alt-üst grup ortalamaları farkına dayalı t testi sonucunda, maddelerin ayırt edici olduğu saptanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre geliştirilen ÇGEE'nin geçerlik ve güvenilirlik değerleri kabul edilebilir çerçevede olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: girişimcilik, girişimcilik eğilimi, ölçek geliştirme, ilkokul öğrencileri

TIMSS 2015 Matematik Başarısı ile İlgili Bazı Değişkenlerin Cinsiyete Göre Ölçme Değişmezliğinin İncelenmesi

Zafer Ertürk
zerturk35@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

AMAÇ

Uluslararası düzeyde yapılan çalışmalardan birisi de TIMSS (Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması)' dir. TIMSS, çalışmaya katılan her bir ülkedeki öğrencilerin matematik ve fen alanlarında kazandıkları bilgi ve becerilerin değerlendirilmesine yönelik bir tarama çalışmasıdır. TIMSS verileri öğrencilerin matematik başarılarını etkileyebilecek öğrenci, öğretmen ve okul düzeyindeki özellikleri içermektedir. Öğrenci düzeyinde matematik başarısını etkileyecek özelliklerin incelendiği çalışmalar göz önüne alındığında, matematik başarısını en çok etkileyen faktörlerin başında matematiğe karşı olan tutum, matematik ile ilgili beklentiler, kendilerine olan özgüvenleri ve matematiği sevmeleri gelmektedir. Sosyal bilimler alanındaki çalışmaların birçoğu belirli psikolojik yapıların gruplar arası (kültür, cinsiyet, sınıf düzeyi ve sosyoekonomik düzey vb.) karşılaştırmalara dayandığı çalışmalardır. Karşılaştırmaya dayalı yapılan bir çalışmada elde edilen sonuçlar bireylerin farklı özellikler taşıması nedeniyle farklı olacaktır. Ancak bu farklılığın sadece birey özelliklerine bağlanması ve bu biçimde açıklanması çoğu zaman doğru değildir. Bunun nedeni ortaya çıkan bu farklılık çalışmada kullanılan ölçme aracının kendisinden kaynaklanma ihtimalinin olmasıdır. Bir ölçme modelinin farklı gruplarda aynı yapıya sahip olması ölçeğin maddelerinin faktör yüklerinin, faktörler arası korelasyonların ve hata varyanslarının aynı olması anlamına gelmektedir (Byrne, 1998; Jöreskog & Sörbom, 1993). Ölçmelerin değişmezliği gruplar arası karşılaştırmaların yapıldığı çalışmalarda, yapılan karşılaştırmaların anlamlılığının bir önkoşulu olarak değerlendirilir (Bollen, 1989; aktaran: Cheung & Rensvold, 2000). Yani ölçme değişmezliği ölçme aracından elde edilen ölçümlerde aynı yapının ortaya çıkıp çıkmadığını belirlemeye çalışır. Bu çalışmanın amacı, öğrencilerin matematik başarısında etkili olan faktörlerin neler olduğunu saptanarak bu değişkenlerin ölçmelerin değişmezliği koşulunu sağlayıp sağlamadığını belirlemektir.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama yöntemi, verilerin analiz edilmesi ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, 2015 TIMSS' e katılan 4. Sınıf Türkiye örnekleminden toplanan verilerle öğrencilerin matematik başarısını açıkladığı düşünülen bir model ortaya koyarak, modelin değişmezliğini cinsiyetlere göre inceleyen ilişkisel bir araştırmadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye'de öğrenim görmekte olan dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminde ise TIMSS 2015 Türkiye örnekleminde toplam 6456 4. sınıf öğrencisi yer almaktadır. Kayıp veri kontrolü, çok değişkenli uç değer, çok değişkenli normallik sayıltılarının incelenmesinden sonra analizler 6146 kişi üzerinden gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya dördüncü sınıf düzeyinde öğrenim görmekte olan 3049 (%49,6) kız ve 3097 (%50,4) erkek öğrenci katılmıştır.

Analiz Yöntemi

Yapısal Eşitlik Modellemesi (YEM) tekniği kullanılarak analizler yapılmıştır. Modelde yer alan örtük değişkenler (Matematiği sevmek, Matematiğe olan ilgi ve Matematiğe ilişkin özgüven) için aşamalı bir şekilde değişmezlik testleri yapılmıştır. Analizlerde hiçbir sınırlandırmanın yapılmadığı (biçimsel değişmezlik) durum ile daha fazla sınırların şart konulduğu diğer değişmezlik testleri arasındaki CFI karşılaştırmacı uyum iyiliği kriterleri farkı değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Ölçmelerin değişmezliği çalışmalarından modele alınan tüm değişkenlerin biçimsel değişmezlik koşulunu yerine getirdiği, ancak cinsiyet gruplarında katı değişmezlik koşulunu sadece “Matematiği sevmeye” değişkeninin sağladığı görülmüştür.

SONUÇ

Elde edilen sonuçlara göre analize dahil edilen tüm değişkenler en azından biçimsel değişmezliğe sahipler; sadece ölçmelerin değişmezliğinde katı değişmezliğe kadar sağlanması gereken koşulları sağlayabilen değişken “Matematiği sevmeye” değişkenidir. Bu değişken üzerinden yapılacak olan karşılaştırmalar anlamlı olacaktır. Bu çalışmada modele dahil edilmeyen değişkenlerin bağımsız değişkenle ilişkileri nedensellik ilişkisini etkilemiş olabilir.

Anahtar Kelimeler:TIMSS, Ölçme Değişmezliği, Yapısal Eşitlik Modeli, Cinsiyet

Öğretmen Adaylarının Eğitim Fakültelerinde Dereceye Giren Mezunların Tespitine İlişkin Görüşleri

Muhammed Recai Türkmen
mrtmath@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Ramazan Erol
ramazanlore@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmada eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının derece alan mezunların tespit edilmesiyle ilgili görüşlerini almak amaçlanmaktadır. Yapılacak çalışmada, eğitim fakültesinde 7. yarıyıl sonunda AGNO sıralamasında bölümlerinde en yüksek ortalamaya sahip 7 son sınıf öğrencisi (bölüm birincisi aday) ile görüşülmesi hedeflenmektedir.

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılacaktır. Büyüköztürk (2012, 236) nitel araştırmaların amacını, katılımcıları kendi bakış açılarına göre anlamaya çalışmaktır, şeklinde tanımlamaktadır. Yani bu tür çalışmalar bir konu üzerine farklı katılımcıların dışarı vurdukları söylemler üzerine odaklanırlar (Büyüköztürk, 2012). Veriler yarı yapılandırılmış sorular hazırlanarak toplanacaktır. Toplanan veriler analiz edilerek araştırılan durumla ilgili temalar ve örüntüleri ortaya çıkararak betimsel olgular ortaya konulacaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016; Creswell, 2014).

Yapılacak çalışmada katılımcıların davranışlarını, söylemlerini ve doğasını belirlemek amacıyla doğrudan olmayacak şekilde çalışmaya fırsat veren içerik analizi kullanılacaktır (Büyüköztürk, 2012).

Bu araştırmada incelenen ses kayıtları yapılan içerik analizi sonucunda ortaya çıkan temalar doğrultusunda eş metinler olarak ele alınacaktır. Daha sonra temalar tablolaştırılarak kodlamaya dayalı içerik analizi yapılacaktır. Kodlar araştırmacı tarafından belirlenecektir. Creswell (2014, 198) kodlamayı “veri toplama süresince toplanan veri veya resimlerin metne aktarımını, kategorilerin imgelere veya cümlelere ayrıştırılmasını ve genellikle katılımcıların güncel diline dayalı bir terim ile bu kategorilerin isimlendirilmesini içermektedir” şeklinde tanımlamaktadır.

Öğrencilerin dereceye giren mezunların tespiti ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi ve yorumlanması için yarı yapılandırılmış sorular hazırlanmıştır. Hazırlanan sorular uzman görüşü alınarak düzenlenecektir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar:

Bu çalışmada, araştırmaya katılan öğrencilerin dereceye giren öğrencilerin tespitleri yapılırken kullanılan AGNO'nun bölümler arasındaki farklılıkların gözlemlenmesinden dolayı uygun bir değerlendirme olmadığını belirtmelerini bekliyoruz. Özellikle meslek bilgisi derslerinde uygulamaya dönük olan derslerin bazı bölümlerde akts sinin yüksek olmasının ve ortalamaya fazla etki etmesinin eşit şartlarda değerlendirme imkanını ortadan kaldırdığı ile ilgili görüşler bildirmelerini ve bu yüzden fakülte birincilerinin belli bölümlerden çıktığını söylemelerini bekliyoruz. Beklediğimiz gibi yorumların gelmesi durumunda ölçme değerlendirme yapılırken farklı bölüm ve programdaki hatta farklı üniversitede ki öğrencilerin birbirleri ile kıyaslanması durumunda farklı metodların kullanılması gerektiği sonucuna varabiliriz.

Anahtar Kelimeler: öğretmen adayları, derece, değerlendirme

Felsefe Grubu Öğretmenliği Formasyon Programına Başvuru Yapan Öğrencilerin Değerlendirilmesine Farklı Bir Bakış

Muhammed Recai Türkmen
mrtmath@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Ramazan Erol
ramazanlore@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışma, ege bölgesinde bulunan bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde açılan felsefe grubu öğretmenliği formasyon sertifikası için başvuru yapan öğrencilerin genel not ortalamalarının (AGNO) farklı bölüm türleri açısından incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın örneklemini 2017-2018 öğretim yılında aynı üniversitenin Fen Edebiyat Fakültesinin 3.ve 4. sınıfında öğrenim gören ve formasyona başvuru yapan Sosyoloji ve Felsefe bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Felsefe grubu öğretmenliği için 82 kişilik öğrenci alım ilanına 193 ön başvuru yapılmış ve bunlardan 166 tanesi kesin başvuru için evrak teslimi yapmıştır. Yapılan sıralamada AGNO üstünlüğüne göre ilk 82 kişi programa kabul edilmiştir. Kabul edilen öğrencilerin %78 i Sosyoloji bölümü öğrencisi, %22 si Felsefe bölümü öğrencisi olduğu görülmüştür. Ayrıca yapılan incelemede kabul edilen son 6 öğrenci ile kabul edilmeyen ilk 6 öğrencinin not ortalamalarının birbirine çok yakın olduğu, hatta kabul edilmeyen öğrencilerden 2 tanesinin not ortalamasının programa kabul edilen son öğrenciyle aynı AGNO na sahip olduğu görülmüştür. Bu 3 öğrenci arasındaki değerlendirmenin ölçütü belirtilmemiştir. Ayrıca Felsefe grubu öğretmeni olabilmek için geçerli olan Felsefe bölümü öğrencilerinin en az 16 kredi Sosyoloji, 16 kredi Psikoloji dersi alma zorunluluğu ile Sosyoloji bölümü öğrencilerinin 16 kredi Felsefe, 16 kredi Psikoloji ve 8 kredi Mantık dersi aldığını belgelemeleri gerektiği fakat bunların giriş puanlarının hesaplanmasında dikkate alınmadığı gözlenmiştir. Yapılan ANOVA testi sonucunda sosyoloji bölümü öğrencilerinin akademik başarılarının (AGNO) felsefe bölümü öğrencilerinin akademik başarılarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Sonuç olarak başvuru yapan öğrencilerin değerlendirilmesinde 4. Sınıf düzeyinde başvuru yapan 35 öğrencinin %40 ı, 3. Sınıf düzeyinde başvuru yapan öğrencilerin %52 si programa kabul edilmiştir. Bu durumda programa kabul şartlarında konulan almak zorunda oldukları kredileri tamamlamadan başvuru yapan öğrencilerin avantajlı konuma geçtiği görülmüştür. Bu değerlendirme yapılırken almak zorunda oldukları kredilerin özel bir hesaplama ile hesaplamaya dahil edilmesi ve eşit AGNO na sahip öğrencilerden hangilerinin bu program için daha yeterli olduğunun belirlenmesi gerektiği görüşüne varılmıştır.

Anahtar Kelimeler:öğretmen adayları, Formasyon, değerlendirme, sıralama

Timss 2015 Matematik Başarısını Etkileyen Değişkenlerin Yapısal Eşitlik Modeli ile İncelenmesi

Zafer Ertürk

zerturk35@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Oya Erdinç Akan

oyaerdincakan@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Dört yılda bir gerçekleştirilen TIMSS' in genel amacı, çalışmaya katılan ülkelerin matematik ve fen öğrenimini ve öğretimini geliştirmek için ülkelerin uyguladıkları programların, öğretim yöntemlerinin ve bunların öğrencilerin başarıları ile ilişkilerini belirlemeye çalışmaktır. Bu amaç doğrultusunda ülkelerin iki ayrı eğitim seviyesindeki (4. ve 8. sınıf) öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, okul ortamı ve ev ortamı gibi özelliklerini de belirleyerek bir takım veriler toplanmaktadır. TIMSS verisinin öğrenciler hakkında geniş bilgiler vermesi nedeni ile birçok araştırmacı tarafından bu veri seti kullanılarak, öğrencilerin başarı ve başarısızlıklarında etkili olan değişkenler incelenmektedir.

Matematik sadece kendi içinde değil, diğer bilim alanları ile de etkileşimli olduğu için, matematik alanında gelişimler diğer alanlardaki gelişimleri de etkilemektedir. Bu nedenle matematik eğitimi, ülkelerin eğitim sistemlerinde çok önemli bir yere sahiptir. Ayrıca başka bilimlerle olan etkileşimi sonucu günümüzdeki öneminin yanında, gelecekteki önemini de sürdüreceği ve modern bilimin insanlık hizmetine sunduğu pek çok durumda başrol oynayacağı belli olan alanlardan biridir.

Literatür incelendiği zaman, matematik başarısını etkileyen değişkenlerin incelendiği çalışmaların öğrenci düzeyinde, okul düzeyinde ve hem öğrenci hem okul düzeyinde ele alındığı görülmektedir. Bu çalışmada ise öğrencilerin duyuşsal özelliklerinden matematiği sevmeye, matematiğe olan ilgi ve matematiğe ilişkin özgüven değişkenleri ile ev ortamı ve okul ortamlarına ilişkin özelliklerinin matematik başarıları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bunun için, matematiği sevmeye, matematiğe olan ilgi ve matematiğe ilişkin özgüven değişkenleri ile ev ortamı ve okul ortamı değişkenleri için bir model kurulmuştur. Kurulan modelin matematik başarısı ile ilişkisi yapısal eşitlik modellemesi ile incelenmiştir.

Matematik başarısı ile ilgili değişkenlerin incelendiği bu araştırmanın türü ilişkisel tarama modelidir. Araştırmanın evrenini Türkiye'de öğrenim gören dördüncü ve sekizinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise iki aşamalı tabakalı örnekleme yönteminin kullanıldığı TIMSS 2015 Türkiye örnekleimidir. TIMSS 2015'e Türkiye'den dördüncü sınıf düzeyinde toplam 260 okul, sekizinci sınıf düzeyinde toplam 238 okul katılmıştır. Öğrenci anketleri ve başarı testleri, dördüncü sınıf düzeyinde, toplam 6456 öğrenciden, sekizinci sınıf düzeyinde ise toplam 6079 öğrenciden elde edilmiştir. Verilerin analizi için ilk olarak her bir değişkenin belirlenmesinde açıklayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Daha sonra, yapısal eşitlik modellemesi için sayıtlar incelenmiştir. Kurulan modelde ilk olarak ölçme modellerinin veriye uyumu incelenmiştir. Model veri uyumu sağlandıktan sonra, yapısal model testine geçilmiştir. Yapısal modelde, gizil değişkenlere yol katsayıları elde edilmiş ve yorumlanmıştır.

Dördüncü sınıflar için elde edilen bulgulara göre, TIMSS 2015 Türkiye örnekleminde yer alan öğrencilerin matematik başarısının % 47'sini öğrencilere ilişkin matematiği sevmeye, matematiğe olan ilgi, matematiğe ilişkin özgüven değişkenleri ile birlikte ev ortamı ve okul ortamı değişkenleri açıklamaktadır. Ayrıca, matematik başarısını en çok negatif yönde matematiğe ilişkin özgüven değişkeni açıklarken, onu yine negatif yönde ev ortamı değişkeni takip etmektedir. TIMSS 2015'e katılan sekizinci sınıf öğrencilerinin matematik başarısının % 49'unu matematiği sevmeye, matematiğe olan ilgi, matematiğe ilişkin özgüven değişkenleri ile birlikte ev ortamı ve okul ortamı değişkenleri açıklamaktadır. Dördüncü sınıflarda da olduğu gibi sekizinci sınıflarda da matematik başarısını en çok matematiğe ilişkin özgüven değişkeni açıklamaktadır.

Anahtar Kelimeler: TIMSS, Yapısal eşitlik modeli, Matematik başarısı

Öğrencilerin Akademik Başarılarını Açıklayan Değişkenlerin CHAID Analizi ile Belirlenmesi

Özkan SAATÇIOĞLU
ozkansaatcioglu@gmail.com, Muş Alparslan Üniversitesi
Münevver SAATÇIOĞLU
fmyigiter@gmail.com, Maliye Bakanlığı

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın temel amacı öğrencilerin akademik başarıları üzerinde etkili olan değişkenlerin CHAID (Chi-squared Automatic Interaction Detection-Otomatik Ki-kare Etkileşim Belirleme) analizi ile belirlenmesidir. CHAID analizi yardımı ile bağımlı değişken olarak belirlenen öğrencilerin genel not ortalamaları (dönem sonu okul ortalamaları) ile okul türü, anne-baba eğitim düzeyi, ailenin yaklaşık aylık geliri, evdeki toplam kitap sayısı vb. olmak üzere birden çok bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki önem derecesi incelenebilmektedir. Bu teknik kullanılarak modele dahil edilen değişkenler arasındaki etkileşim ve ortak kombinasyonlar belirlenebilmekte ve sonuçlar görsel olarak sunulmaktadır. Karar Ağacı yöntemlerinden biri olan CHAID analizi ile, öğrencilerin akademik başarılarını açıklayan değişkenlerin belirlenmesinin yanı sıra homojen gruplar arasında olan birtakım farklılıklar da ortaya konulabilmektedir. İlişkisel tarama modelinde yürütülen bu araştırmanın çalışma grubunu Ankara, İzmir, Erzincan ve Yozgat illerindeki farklı okul türlerinde öğrenim görmekte olan sekiz, dokuz ve onuncu sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma grubu oluşturulurken olasılıksız tekniklerden olan uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan anket ve demografik bilgi formu kullanılmıştır. Veriler gerekli izinler alınarak gönüllü öğrencilerin katılımıyla sınıf ortamında toplanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 21.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırmanın analiz süreci devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akademik Başarı, CHAID Analizi, Sosyo-Ekonomik Düzey

Öğretmen Adaylarının Akademik Motivasyonları ile İlişkili Değişkenlerin Belirlenmesi

Münevver SAATÇIOĞLU
fmyigiter@gmail.com, Maliye Bakanlığı
Özkan SAATÇIOĞLU
ozkansaatcioglu@gmail.com, Muş Alparslan Üniversitesi
Zekeriya ÇAM
zekeriyacam@gmail.com, Muş Alparslan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Motivasyonun akademik başarıyı etkileyen en önemli faktörlerden biri olduğu bilinmekte ve öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımında içsel veya dışsal olarak motive olması önemli görülmektedir. Bununla birlikte motivasyon eksikliği (motivasyonsuzluk) de öğrenci başarısızlığının en önemli sebeplerinden biri olarak ifade edilmektedir. Bu nedenle araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının akademik motivasyonları ile ilişkili değişkenleri tespit etmektir. İlişkisel tarama modelinde yürütülen bu araştırma için gerekli olan veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılarak toplanılmıştır. Araştırma kapsamında Vallerand ve arkadaşları (1992) tarafından geliştirilen, Ünal Karagüven (2012) tarafından Türk kültürüne uyarlanan Akademik Motivasyon Ölçeği (AMÖ) kullanılmıştır. Öz-belirleme kuramı temel alınarak geliştirilen AMÖ içsel, dışsal ve motivasyonsuzluk alt boyutlarından oluşmaktadır. Araştırma Ankara'daki devlet üniversitelerinin Eğitim Fakültelerindeki çeşitli lisans programlarında öğrenim görmekte olan 805 üniversite öğrencisi ile yürütülmüştür. Cinsiyet, yaş, öğrenim görülen program, genel akademik not ortalaması, sınıf düzeyi ve lisansüstü eğitime devam etmeyi isteme durumu değişkenlerinin öğrencilerin içsel ve dışsal motivasyonları ile ilişkisi CHAID analizi kullanılarak incelenmiştir. CHAID analizi yardımıyla bağımlı değişkendirdeki değişimin gruplar içi homojen, gruplar arası heterojen olması şartı ile bireyler sınıflandırılır ve bu işlem her gruplaşmadan sonra oluşan alt gruplar için istatistiksel olarak manidar farklılaşma olmayıncaya kadar tekrar edilir. Böylece bu analiz, bağımsız değişkenin homojen alt gruplarını dikkate alarak, bu değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkilerini belirlemede kullanılan bir teknik olarak avantaj sağlamaktadır. Veriler öğrenci ve öğretim elemanlarından gerekli izinler alınarak gönüllü öğrencilerin katılımıyla sınıf ortamında toplanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 21.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırmanın analiz süreci devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akademik Motivasyon, İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon, Motivasyonsuzluk, Öz-belirleme Kuramı.

Mobil Öğrenme İsteklilik Ölçeği'nin Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Mehmet ŞATA
mehmetwsata@gmail.com, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
Mahmut Sami KOYUNCU
koyuncumsami@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Ergün Cihat ÇORBACI
e.cihat.corbaci@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:**Problem Durumu**

Mobil teknolojiler yoluyla erişilen bilginin zenginliği insanların yaşam biçimlerini değiştirmiş ve insanların öğrenme araçlarını çeşitlendirmiştir. Mobil cihazların taşınabilirliği öğrencilerin zaman ve mekan kısıtlaması olmadan bilgi edinebilmesini sağlamıştır. Mobil cihazlara sahip olmanın çok hızlı bir şekilde büyümesi ve kablosuz ağların yaygınlaşması (Ör, Wi-fi ve 3G/4G) mobil öğrenmenin (m-learning) popüler bir trend olmasını sağlamıştır ve formal ve informal eğitimde ek bir rol, hatta birincil bir role sahip hale gelmiştir. Bireylerin mobil öğrenme etkililiğini ve kabulünü etkileyen önemli bireysel farklılık değişkeni istekliliktir. Bir psikoloji perspektifinden mobil öğrenme istekliliği (MLR) kavramı bir teknolojiyi benimseme/adapte olma istekliliği ve öğrenme istekliliğinin kesişimi olacaktır. Mobil öğrenme, öğrenme aktivitelerine/faaliyetlerine mobil teknolojinin dahil edilmesi olarak tanımlanabilir, MLR ise formal ve informal eğitim aktivitelerinde/faaliyetlerinde mobil teknolojinin kullanımı ve/veya bireylerin kabullenme eğilimi olarak tanımlanabilir. Bu çalışmanın amacı, "mobil öğrenme isteklilik ölçeği (MÖİÖ)"nin Türkiye kültürüne uyarlanmasını yapmak ve psikometrik özelliklerini incelemektir.

Yöntem

Araştırmanın örneklemini seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi ile seçilen 165 kız ve 36 erkek olmak üzere toplam 201 katılımcı oluşturmaktadır. Veri analizinde; doğrulayıcı faktör analizi, madde-toplam test korelasyon katsayıları, Tabakalı Cronbach α , Cronbach α ile McDonald ω katsayıları ve iki aşamalı kümeleme analizi kullanılarak ölçme aracına ilişkin güvenilirlik ve geçerlik kanıtlarının toplanması ve kesme puanının belirlenmesi sağlanmıştır.

Bulgular ve Sonuç

Bu çalışmada DFA kullanılarak, ölçeğin Türkiye kültüründeki faktör yapısı ile orijinalinin faktör yapısı karşılaştırılmış ve ilgili ölçümlerin yapı geçerliğine ilişkin kanıtlar elde edilmiştir. Ölçeğin orijinaline ilişkin AFA sonuçlarına göre, ölçek üç faktörlü bir yapı sergilemektedir. Bu çalışmada, verilerin orijinal ölçekteki faktörlere olan uyumunu test etmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Bunun için orijinal ölçeği esas alan bir ölçme modeli tanımlanıp test edilmiştir. Ölçme aracından elde edilen ölçümlerin güvenilirliği için Tabakalı Cronbach α , Cronbach α , McDonald ω değerleri hesaplanmış ve ölçümlerin güvenilir düzeyde oldukları belirlenmiştir. Ölçekten elde edilen ölçümlerin geçerliği için yapılan DFA analizi sonucunda; $\chi^2/sd = 2.230$, GFI = 0.82, AGFI = 0.77, CFI = 0.95, NNFI = 0.94, RMSEA (%90GA) = 0.078 (0.067-0.090) ve SRMR = 0.082 olarak bulunmuş ve yapı geçerliğine ilişkin kanıtlar elde edilmiştir. Ölçeğin güvenilirlik ve geçerliğine ilişkin kanıtlar sağlandıktan sonra ölçek uyarlama çalışmalarında yapılması gereken standart belirleme çalışması yapılmıştır. Bunun için iki aşamalı kümeleme analizi kullanılmıştır. İki aşamalı kümeleme analizi kullanılarak belirlenen kesme puanı 89.0 olarak bulunmuştur. Buna göre ölçekten 89 puan altında bir puan alan öğrencinin mobil öğrenme isteğinin düşük olduğu 89 puan üzerinde bir puan alan öğrencinin ise mobil öğrenme istekliliğinin yüksek olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Mobil öğrenme, isteklilik, geçerlik, güvenirlik.

PISA 2015 Sonuçlarına Göre İşbirlikli Problem Çözme Performansının Öğrenci Özellikleri Açısından İncelenmesi: Türkiye Örneklemi

Mehmet ŞATA
mehmetwsata@gmail.com, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
Büşra KARADUMAN
bsrakaraduman@gmail.com, Gazi Üniversitesi
İsmail KARAKAYA
ikarakaya2002@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Problem Durumu

Öğrencilerin işbirlikli problem çözme (Collaborative Problem Solving [CPS]) potansiyellerini kullanarak uluslararası eğitim sistemlerine ve genel kariyer hazırlığına ilişkin sonuç değerlendirmesini sağlamak ve durum belirlemesini yapmak için PISA 2015'e, yenilikçi bir alan olarak seçilen işbirlikli problem çözme (İPÇ) yeterlik alanı dâhil edilmiştir. İPÇ, hem sosyal hem de bilişsel becerileri gerektiren karmaşık bir beceri seti olarak kavramsallaştırılmıştır. Çünkü bu beceri; problem çözme, eleştirel düşünme, karar verme ve işbirliği gibi üst düzey bilişsel ve sosyal süreçlerin hepsinin katkıda bulunduğu hipotezine sahiptir. İPÇ çerçevesinde, okullardan iş gücüne ve kamusal hayata dönüşen ekonomiler için; öğrencilerden, ihtiyaç duyulan sorunların çözümünde başkaları ile işbirliği yaparak sorunları çözmeleri beklenir. Ayrıca öğrencilerin bu becerileri çeşitli grup ortamlarında esnek bir şekilde kullanmaları gerekmektedir. Bu araştırma; PISA 2015 sonuçlarına göre İPÇ performansının öğrenci özellikleri açısından incelenmesi amacını taşımaktadır.

Yöntem

Mevcut çalışmada, korelasyonel araştırma modeli kullanılmıştır. Korelasyonel araştırma, iki ya da daha çok değişken arasındaki ilişkinin herhangi bir şekilde bu değişkenlere müdahale edilmeden incelendiği araştırmalar olarak tanımlanmaktadır. Araştırmanın örneklemi, PISA 2015 uygulamasına katılan Türkiye örnekleminde oluşmaktadır. PISA 2015 uygulamasına Türkiye'den 5895 öğrenci katılmıştır. Veri toplama aracı ilk kez PISA 2015 uygulamasında kullanılan İPÇ yeterlik testidir. Veri analizinde kullanılan istatistiksel analizler; betimsel istatistikler, Basit ikili korelasyon, İki aşamalı kümeleme analizi, Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis testi ve CHAID analizidir.

Bulgular ve Sonuçlar

Bu araştırma; PISA 2015 sonuçlarına göre İPÇ performansının öğrenci özellikleri açısından incelenmesi amacını taşıdığından araştırmada ilk olarak Türkiye örneklemi için öğrenci yeterlikleri belirlenmiştir. Bunun için iki aşamalı kümeleme analizine başvurulmuştur. İki aşamalı kümeleme analizi sonucunda beş küme ortaya çıkmıştır. Bu kümeler yeterlik düzeyleri olarak ele alınmıştır. Cinsiyete göre öğrencilerin İPÇ performansları incelendiğinde, anlamlı bir farkın olduğu gözlenmiştir ($U=3566251.5$, $z=-11.902$, $p<0.05$, $d=0.16$). Kız öğrencilerin (medyan=427.29, $n=2938$) İPÇ performansları, erkek öğrencilerin (medyan=406.10, $n=2957$) İPÇ performanslarından daha yüksektir. Ayrıca bu veriler için hesaplanan etki büyüklüğünün düşük düzeyde olduğu bulunmuştur. Sosyo ekonomik ve kültürel duruma göre öğrencilerin İPÇ performansları incelendiğinde, anlamlı bir farkın olduğu gözlenmiştir ($H=449.20$, $p<0.05$). Öğrencilerin başarmaya yönelik motivasyon düzeylerine göre İPÇ performanslarının nasıl değiştiği incelendiğinde, motivasyon düzeylerine göre İPÇ performanslarında anlamlı bir farkın olduğu gözlenmiştir ($H=158.84$, $p<0.05$). Öğrencilerin İPÇ performansları ile İPÇ'ye yönelik tutumları arasındaki ilişki incelendiğinde, işbirliğini sevme ile İPÇ performansı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r_s=0.18$, $p<0.05$). Benzer olarak işbirliğine değer verme ile İPÇ performansı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r_s=0.12$, $p<0.05$). Öğrenci özelliklerinin İPÇ performansı üzerinde etkili oldukları belirlendikten sonra bu değişkenlerden hangisi/hangilerinin etki düzeyinin yüksek olduğunu belirlemek amacıyla CHAID analizi yapılmıştır. CHAID analizi sonucuna göre İPÇ performansı üzerinde etki düzeyi en yüksek değişkenin sosyo

ekonomik ve kültürel durum indeksi olduğu; daha sonra cinsiyet ve işbirliğine yönelik tutumun etkili olduğu; son olarak da başarıya yönelik motivasyonun etkili olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler:İşbirlikli problem çözme, öğrenci özellikleri, PISA.

Yapay Sinir Ağları Yöntemiyle Standart Belirleme: TIMSS 2015 Matematik Örneği

Mahmut Sami KOYUNCU
ms_koyuncu@hotmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı Yapay Sinir Ağları (YSA) yöntemiyle bir başarı testinden veya ölçekten alınan toplam puanların yorumlanmasında kullanılacak olan kesme puanının nasıl belirleneceğinin gösterilmesidir. Bu amaç doğrultusunda başarı testi için kesme puanı belirlemede TIMSS 2015 Türkiye örneğinde yer alan 8.sınıf düzeyinde Kitapçık-11 Matematik alt testinde yer alan çoktan seçmeli madde yanıtları ve ölçek için kesme puanı belirlemede ise TIMSS 2015 8.sınıf Matematik Öğrenci Anketinde yer alan "Öğrencilerin Matematik Öğrenmeyi Sevme Ölçeği" madde yanıtları kullanılmıştır. Verilerin analizinde 16 çoktan seçmeli maddeden oluşan Kitapçık-11 matematik alt testini alan 441 öğrenci verisi ve 1-4 arası derecelenen 9 maddeden oluşan Öğrencilerin Matematik Öğrenmeyi Sevme Ölçeğini alan 5741 öğrenci verisi kullanılmıştır. Verilere TIMSS uluslararası veri tabanından ulaşılmış olup verilerin analizi MATLAB R2017b yazılımında gerçekleştirilmiştir. Çalışmada Yapay Sinir Ağları yöntemiyle bir başarı testinden veya ölçekten alınan toplam puanların yorumlanmasında kullanılacak olan kesme puanının nasıl belirleneceğinin gösterilmesi amaçlandığı için, betimsel düzeyde bir çalışma olup tarama türünde bir araştırmadır. Çalışma sonucunda Yapay Sinir Ağları analizi yöntemiyle TIMSS 2015 8.sınıf düzeyinde Kitapçık-11 Matematik alt testinden alınan toplam puanların değerlendirilmesi için kullanılacak en uygun kesme puanı 0-100 puan üzerinden 45.5 olarak belirlenmiştir. Belirlenen kesme puanına göre ise 193 öğrenci başarılı, 248 öğrenci ise başarısız grupta yer almıştır. Ayrıca başarılı grupta yer alan 193 öğrencinin %1.0'ı (n=2) Alt Düzey altı, %8.8'i (n=17) Alt Düzey, %46.1'i (n=89) Orta Düzey, %32.6'sı (n=63) Üst Düzey ve %11.4'ü (n=22) ise İleri Düzey TIMSS uluslararası yeterlik düzeyinde yer almaktadır. Başarısız grupta yer alan 248 öğrencinin %56.5'i (n=140) Alt Düzey Altı, %35.1'i (n=87) Alt Düzey ve %8.5'i (n=21) ise Orta Düzey TIMSS uluslararası yeterlik düzeyinde yer almakta olup Üst ve İleri Düzey de öğrenci yer almamaktadır. Yapay sinir ağları analizi yöntemiyle TIMSS 2015 8.sınıf öğrenci anketinde yer alan Öğrencilerin Matematik Öğrenmeyi Sevme Ölçeğinden alınan puanların değerlendirilmesi için kullanılacak en uygun kesme puanı 9-36 puan üzerinden 19.6 olarak belirlenmiştir. Belirlenen kesme puanına göre öğrencilerin %41.8'i (n=2397) matematik öğrenmeyi sevmekte iken %58.2'si (n=3344) matematik öğrenmeyi sevmemektedir. Ayrıca TIMSS öğrenci anketinde öğrencilerin matematik öğrenmeyi sevme durumu ile belirlenen kesme puanına göre öğrencilerin matematik öğrenmeyi sevme durumu arasındaki uyum %94.4 ve TIMSS öğrenci anketinde öğrencilerin matematik öğrenmeyi sevmeme durumu ile belirlenen kesme puanına göre öğrencilerin matematik öğrenmeyi sevmeme durumu arasındaki uyum %81.1 olarak elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre Yapay sinir ağları yöntemiyle yapılan standart belirleme çalışmalarının geçerliğinin yüksek olduğu görülmüştür. Bu bağlamda araştırmacılara başarı testinden elde edilen toplam puanların veya ölçeklerden elde edilen toplam ölçek puanlarının yorumlanmasında kullanılacak olan kesme puanının belirlenmesinde Yapay Sinir Ağları yöntemini kullanmaları önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Sinir Ağları, Standart Belirleme, Kesme Puanı, TIMSS 2015

Madde Tepki Kuramı Yöntemlerine Göre Seviye Belirleme Sınavı Matematik Alt Testinin Değişen Madde Fonksiyonu Açısından İncelenmesi

Fatma Gökçen AYVA YÖRÜ
korelasyon_@hotmail.com, Gazi Üniversitesi
Serap BÜYÜKKIDIK
sbuyukkidik@gmail.com, Sinop Üniversitesi
Hakan Yavuz ATAR
hakanyavuzatar@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı 2012 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygulanan Seviye Belirleme Sınavında (SBS) yer alan matematik dersi alt testindeki maddelerin okul türü değişkenine göre değişen madde fonksiyonu gösterip göstermediğini belirlemektir. Araştırmanın amacı doğrultusunda 2012 yılında yapılan Seviye Belirleme Sınavının matematik dersi alt testinde yer alan 20 maddenin değişen madde fonksiyonu içerip içermediğini belirleyebilmek için Madde Tepki Kuramına (MTK) dayalı Lord'un Ki-Kare ve SIBTEST yöntemleri kullanılmıştır. Alanyazında yer alan değişen madde fonksiyonu araştırmaları incelendiğinde Lord'un Ki-Kare ve SIBTEST yöntemlerinin her ikisini kullanarak değişen madde fonksiyonunu inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Yapılan bu araştırmayla Lord'un Ki-Kare ve SIBTEST yöntemlerinin değişen madde fonksiyonu tespitinde kullanması sebebiyle alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmanın evrenini 2012 yılında uygulanan Seviye Belirleme Sınavına katılan 1.075.546 sekizinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Kayıp veri analizinden sonra değişen madde fonksiyonu analizleri toplam 1.063.570 sekizinci sınıf öğrenci verisi üzerinden gerçekleştirilmiştir (devlet okulu = 1.025.979 ve özel okul = 37.591). Araştırmada mevcut durum olduğu biçimiyle ortaya çıkarılmaya çalışıldığından dolayı betimsel araştırma niteliğindedir. Maddelerin değişen madde fonksiyonu içerip-içermeme durumlarının belirlenebilmesi için veri analizinde uygulanan "SIBTEST" yöntemi R-Studio programında yer alan "mirt" paketi aracılığıyla ve "Lord'un Ki-Kare" yöntemi ise "lordif" paketi aracılığıyla yapılmıştır. Değişen madde fonksiyonu analizlerine geçilmeden önce madde tepki kuramına dayalı olan SIBTEST ve Lord'un Ki-Kare yöntemlerinin uygulanabilmesi için varsayımların sağlanıp sağlanmadığı incelenmiştir. Tek boyutluluk varsayımı Lisrel yazılımıyla, yerel bağımsızlık varsayımı R-Studio programında yer alan "sirt" paketi aracılığıyla ve normallik varsayımının incelenmesi ise SPSS paket programıyla yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre matematik alt testi verisinin tek boyutluluk, yerel bağımsızlık ve normallik varsayımlarını sağladığı belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda, Seviye Belirleme Sınavı matematik dersi alt testinde yer alan maddelerin SIBTEST yöntemiyle yapılan analiz sonucuna göre, değişen madde fonksiyonu içeren maddelerin değişen madde fonksiyonu düzeylerinin belirlenmesinde Roussos ve Stout (1996) tarafından oluşturulan sınıflama sistemi kullanılmıştır. Bu sınıflama sistemine göre özel okul türüne göre değişen madde fonksiyonu içeren 2, devlet okul türüne göre ise değişen madde fonksiyonu içeren 1 madde bulunmuştur. Özel okul türüne göre avantajlı olacak şekilde değişen madde fonksiyonu gösteren 9. madde B düzeyinde (orta düzey), 16. madde C düzeyinde (üst düzey); devlet okulu türüne göre avantajlı olacak şekilde değişen madde fonksiyonu gösteren 12. madde ise B düzeyindedir (orta düzey). Lord'un Ki-Kare yöntemine göre yapılan analiz sonucuna göre ise matematik alt testinde yer alan bütün maddelerde değişen madde fonksiyonu bulunmuştur. Araştırma sonuçları neticesinde değişen madde fonksiyonunun tespit edilmesine ilişkin yapılacak olan çalışmalarda araştırmacıların en az iki yöntem kullanmaları önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Değişen Madde Fonksiyonu, Lord'un Ki-Kare, SIBTEST

Lojistik Regresyon Analizi Kullanılarak Yapılan Sınıflamada Bağımlı Değişkene Ait Kategorilerile İlişkin Farklı Belirlemelerin Doğru Sınıflandırma Oranlarına Etkisi

Tuba Gündüz
tuba.karacan@yahoo.com, Gazi Üniversitesi
Ceren Mutluer
cmutluer@yandex.com, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Mehtap Çakan
cakanmehtap@hotmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Sınıflama yapmaya uygun olan çok değişkenli istatistik yöntemler, sınıfların önceden belli olup olmamasına göre ikiye ayrılır. Grup özelliklerinin önceden belli olmadığı durumlarda sınıflandırmalar, incelenen birimlerin aralarındaki benzerliklerine göre belirli gruplar içinde toplayarak sınıflandırma yapar (Kaufman ve Rousseeuw, 1990). Örneğin kümeleme analizinde sınıflandırmanın odak noktası bu şekildedir ve veri setinde yer alan birimler, değişkenler arasındaki ilişkiye göre birbirlerine benzerlikleri bakımından düzenlenerek kendi içlerinde homojen kendi aralarında ise heterojen olacak şekilde gruplanırlar. Grup özelliklerinin önceden belli olduğu durumlarda ise bağımlı değişken diğer değişkenlerce açıklanır ve yordandır. Örneğin ayırma analizi ve lojistik regresyon analizleri ile, birimlerin sahip oldukları özellikler dikkate alınarak bu özelliklere göre birimlerin doğal ortamdaki gerçek sınıflarına en uygun şekilde yerleştirilmeleri sağlanır. Son yıllarda birçok alanda kullanımı yaygınlaşan Lojistik regresyon analizi, normal dağılım, doğrusallık, gibi çeşitli varsayımların sağlanamaması durumlarında ayırma analizine bir alternatif olarak düşünülebilir.

Burmaoğlu, Oktay ve Özen (2009), beşeri kalkınma endeksi verilerini kullanarak ayırma analizi ile lojistik regresyon analizinin sınıflandırma performanslarını karşılaştırmış ve ayırma analizi ile % 92,5; lojistik regresyon analizi ile ise % 100'lük bir başarı elde etmiştir. Press ve Wilson'ın (1978) yaptıkları çalışmada, normal dağılım varsayımı ve evren kovaryanslarının eşitliği durumu altında yapılan ayırma analizinin lojistik regresyon analizine göre daha duyarlı olduğu ancak normalliğin karşılanmadığı durumlarda ise lojistik regresyon analizinin kullanılmasının daha uygun olduğu vurgulanmıştır. Lojistik regresyon analizi; bağımlı değişkenin kategorik ve açıklayıcı durumda olan bağımsız değişkenlerin kategorik ya da sürekli olduğu durumlarda neden sonuç ilişkisini belirlemede kullanılan bir tekniktir. Bu analizin odak noktası bireylerin hangi grubun üyesi olduğunu kestirmek için bir regresyon denklemi oluşturmaktır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyükköztürk, 2014).

Lojistik regresyon analizinde bağımlı değişkenin bilinen grupları ikili üçlü ya da daha fazla kategoriden oluşabilir. Bazı araştırmalarda, bağımlı değişken sürekli ve ikili kategorik değişkene çevrilmek istenir. Bu durumlarda, birimlerin olması gereken doğal sınıflarının belirlenmesi için grubun ortalamasının bulunması ve ortalamanın üstüne geçti/başarılı/yeterli; ortalamanın altında ise kaldı/başarısız/yetersiz gibi sınıfların oluşturulması gerekmektedir. Ancak ortalamanın çok yakınındaki, yani sınırdaki birimler için, yordayıcı değişkenler bağımlı değişken üzerinde uygun sınıflama yapmada yetersiz olabilirler. Mutluer ve Büyükkıdık; 2017 bu sorunun üstesinden gelmek için -1 standart sapma değerinden düşük ve +1 standart sapma değerinden yüksek olan puanlarla lojistik regresyon analizi yapmıştır. Bu araştırma da ise ortalamadan 0.25 - 0.5 - 1.0 standart sapma uzaklaşarak yapılacak sınıflamamada gözlemlerin doğru sınıflandırma oranlarını karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Amaç

Bu çalışmada Lojistik Regresyon Analizi kullanılarak yapılan sınıflamada sürekli olan bağımlı değişkenin ikili kategorik değişkene dönüştürülmesinde birimlerin ortalamadan 0.25 - 0.5 - 1.0 standart sapma uzaklıklarına göre yapılacak sınıflandırmaların doğru sınıflandırma oranlarına etkisi incelenmek istenmektedir.

Yöntem

Bu çalışmada elde edilen lojistik regresyon modelinde bağımlı değişkenin farklı sınıflandırılmasının, gözlemlerin doğru sınıflandırılma oranlarına etkisini saptamak ve bu konuda yapılan kuramsal

çalışmalara katkıda bulunmak istenmektedir ve bu bağlamda çalışma temel araştırma niteliği taşımaktadır.

Çalışma amacı kapsamında TIMSS verileri kullanılarak matematik başarısı, matematik öğreniminden zevk alma, matematiği sevme, problem çözmeye iyi olma değişkenleri ile lojistik regresyon analizinin yapılması öngörülmüştür.

Bulgular ve Sonuç

Değişken seçimi ve analiz süreci devam etmektedir. Araştırma sonucunda lojistik regresyon analizlerinde birimlerin içinde oldukları doğal sınıfların belirlenmesi konusuna katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

KAYNAKÇA

Burmaoğlu, S., Oktay, E., & Özen, Ü. (2009). Birleşmiş milletler kalkınma programı beşeri kalkınma endeksi verilerini kullanarak diskriminant analizi ve lojistik regresyon analizinin sınıflandırma performanslarının karşılaştırılması. *KHO Savben Dergisi*, 8(2), 23-49.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları* (3. Baskı). Ankara: PegemA Akademi Yayınevi.

Kaufman, L. & Rousseeuw, P. J. (1990). *Finding groups in data: an introduction to cluster analysis*. New York: Wiley.

Mutluer, C., & Büyükkıdık, S. (2017). PISA 2012 verilerine göre matematik okuryazarlığının lojistik regresyon ile kestirilmesi. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 46(46), 97-112.

Press, J. S., & Wilson, S. (1978). Choosing between logistic regression and discriminant analysis. *Journal of the American Statistical Association*, 73(364), 699-705.

Anahtar Kelimeler: Lojistik Regresyon Analizi, Doğru Sınıflandırma, TIMSS

Öğretmen-Öğrenci İlişkileri, Derse Yönelik Motivasyon ve İlgili Değişkenlerinin PISA 2012 Matematik Okuryazarlığı ile İlişkilerinin Hibrit Modelleme ile İncelenmesi

Ceren MUTLUER
cmutluer@yandex.com, Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Tuba GÜNDÜZ
tuba.karacan@yahoo.com, Gazi Üniversitesi
Mehtap ÇAKAN
cakanmehtap@hotmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğretmen-Öğrenci ilişkileri, Derse Yönelik Motivasyon ve İlgili değişkenlerinin PISA 2012 Matematik Okuryazarlığı ile ilişkilerinin Hibrit Modelleme ile incelenmesi

Bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler yetiştirilecek bireydeki niteliklerin değişmesini, geliştirilmesini ve yapılandırılmasını zorunlu hale getirmiştir. Beklendiği gibi bireyin gelişmesi, yetiştirilmesi ve yapılandırılması için en uygun ortam eğitim sürecinde mümkün kılınmaktadır. Eğitim süreci bireyin ilgisine, yeteneğine, becerisine ve gelişim düzeyine uygun olarak tasarlanmalıdır. Süreç için gerekli olan öğretmen yeterlikleri, öğretim programları, idarecilerin sorumlulukları, öğretim materyalleri, ailenin bir takım sorumlulukları istenilen nitelikte bireyi yetiştirmede önemli yere sahiptir. Bu değişme ve gelişmelerin sonucunda yetiştirilen bireylerin okuma becerisi yüksek, iyi bir fen ve matematik okuryazarı ve sosyal alanlarda gerekli becerilerle donanık olmaları beklenebilmektedir Eğitim sürecindeki değişmelerin ne kadar istenen düzeyde gerçekleşip gerçekleşmediği, okulda yapılan dönem başı, dönem arası ve dönem sonu değerlendirilmeleriyle ortaya konulmaktadır. Odağımızı öğrenciden, değişen ve geliştirilen eğitim politikasına çevirdiğimizde, bunun bir parçası olarak okullarda yapılan değerlendirme uygulamalarının bireydeki istenen nitelikleri gözlemlenememesi yetersiz kaldığı görülmektedir. Günümüz dünyasında, bireyde aranan sözkonusu bilgi ve becerilerin varlığı PISA, TIMSS, PIRLS gibi geniş ölçekli PISA 2012 araştırması ağırlıklı alan olarak matematik okuryazarlığı becerilerine odaklanırken okuma becerileri ve fen okuryazarlığı üzerinde daha az durmaktadır. PISA'nın beşinci üç yıllık döngüsü olarak 2012 yılında yapılan araştırmada matematik okuryazarlığı, 2003 yılından sonra bu temel alana yönelik alt ölçekleri ile derinlemesine sonuçların elde edilmesine imkân verecek şekilde yeniden ağırlıklı alan olarak analiz edilmiştir (MEB, 2015). İteratür incelendiğinde, PISA matematik okuryazarlığına yönelik başarı değişkeni, diğer bazı değişkenlerle ele alınarak çalışılmıştır. Bu araştırmada öğrenci-öğretmen ilişkisi, ilgi ve matematik motivasyonu değişkenlerinin matematik okuryazarlığının göstergesi olan matematik başarısını ne derece yordadığı saptanmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda kurulan hipotezi test etmek için yapısal eşitlik modellemesi kullanılmıştır. Araştırma ilişkisel araştırma desenindedir. PISA 2012 Türkiye uygulamasında 15 yaş grubu öğrenci evreni 1.266.638 öğrenci, uygulamaya katılabilecek ulaşılabilir Türkiye evreni ise 955.349 öğrenci olarak belirlenmiştir. PISA 2012 uygulamasına, İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflaması (İBBS) Düzey 1'e göre 12 bölgeyi temsil eden 57 il ve okul türlerine göre tabakalandırılarak PISA uluslararası merkez tarafından seçkisiz yöntemle 170 okuldan toplam 4848 öğrenci belirlenmiştir. Bu çalışmada Türkiye'de 15 yaş grubuna uygulanan Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı PISA-2012 bilişsel testi ve öğrenci anketi verileri <http://www.oecd.org> ana sayfasından elde edilmiştir. Çalışmada tüm veriler kullanılmamıştır. Bilişsel test sonuçları ve öğrenci anketlerinden başarı, ilgi, motivasyon, öğrenci-öğretmen ilişkisi değişkenleri ve değişkenlerin göstergeleri seçilmiştir. Araştırmada OECD-PISA 2012 verilerinden seçilen değişkenler hibrit model kullanılarak analiz edilmiştir. Hibrit model hem DFA'nın hem de path analizinin bir arada ele alınmasına izin veren bir modeldir. Öğretmen-öğrenci arasındaki ilişki matematik dersine yönelik ilgi matematik dersine yönelik motivasyon ve PISA 2010 matematik okur-yazarlığı/başarısı değişkenleri kendi göstergeleri ile ayrı ayrı DFA modeli altında incelenmiştir. Daha sonra kurulan hibrit modellemesinin model veri uyum indeksleri ilgili kriterlerle karşılaştırılmıştır. Çalışma sonucunda öğrenci-öğretmen ilişkisinin matematik ilgisi üzerine etkisi olduğu, matematik ilgisinin motivasyon üzerine etkisi olduğu, motivasyonun başarı üzerine etkisi olduğuna dair kurulan hipotez model veri uyumu indeksleri tarafından desteklenmiştir. Model veri uyumu sağlanmıştır. Model bulgularına

dayanarak, öğrenci-öğretmen ilişkisi, ilgi değişkenini ve matematik motivasyonu değişkeninin matematik başarısı için iyi birer yordayıcı olduğu, kurulan modelin model-veri uyum indekslerince desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hibrit Modelleme, Yapısal Eşitlik Modeli, PISA 2012, Öğretmen-Öğrenci İlişkisi, İlgı, Motivasyon, Matematik Başarısı

Fakülte Birincilerinin Belirlenmesinde Esnek Kümelerin Kullanılması

Muhammed Recai Türkmen
mrtmath@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Gelişen dünyamızda matematiğin rolü günden güne artmakla birlikte hayatı düzenlemek ve hayatın bir fonksiyonunu oluşturmak gibi rolleri de değişiklik göstermektedir. Matematiğin kesin bir dilinin olması ve bu kesinliğin günlük hayattaki problemleri modellemede yetersiz kalması matematiğin farklı bir boyutta gelişmesine sebep olmuştur. Çevremizde sık karşılaştığımız “hava bugün nasıl?” sorusuna verilen cevap sadece “sıcak” ya da “soğuk” olsa idi belki matematik kesin olmayan ifadelerin modellemesinde kendisini geliştirme çabasına girmeyecekti. Çünkü sıcak ve soğuk arasındaki dilsel olarak izah edilebilen “ılık”, “az ılık”, “soğuk ama çok soğuk değil” gibi net olmayan (bulanık) kavramları matematiğe aktarmak için Zadeh tarafından fuzzy(bulanık) küme kavramı geliştirilmiştir. Zadeh’e göre bir kümenin elemanlarının o kümeye ait olma derecesi vardır. Bu üyelik derecesine göre kümenin elemanları belirlenir. Matematikteki bu belirsizlikleri gidermek ve modelleyebilmek için daha sonraki yıllarda matematikçiler farklı mantıklar da geliştirilmiştir. Bunlardan biri de son yıllarda kullanılmaya başlanan esnek küme kavramıdır. Esnek küme kavramında fuzzy mantıktaki gibi bir dilsel anlatımın matematiksel modellemesi söz konusudur. Burada farklı olarak bir parametre kümesi var ve bu parametrelere göre elemanların kümeye aidiyetleri değişmektedir. İşte matematik bu denli günlük hayatımızı daha anlaşılır hale getirirken bizlerin karar vermekte zorlandığı durumlarda fuzzy küme mantığı ve esnek küme mantığından faydalanmak kaçınılmaz olmuştur. Özellikle son yıllarda mühendislikte, sağlıkta, ekonomide, çevresel problemlerde ve birçok alanda karar verme yöntemi olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu çalışmamızda ise ege bölgesinde bulunan bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinin 2016-2017 öğretim yılında mezun veren 7 programının dereceye giren öğrencilerinin notlarını soft küme mantığı ile değerlendirip fakülte birincilerinin belirlenmesine farklı bir bakış katmaya çalıştık. Notların soft küme mantığı ile değerlendirilmesi sonucu elde edilen sıralama üniversitenin yapmış olduğu sıralamalar karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda standart hesaplama yapılırken 8. yarıyılın derslerinin hesaplamaya dâhil edilmemesinin bir sorun teşkil ettiği, gerçek sıralamayı etkilediği, ayrıca eşitlik durumunda bir derecenin 2 öğrenciye verilmesi yerine esnek küme yöntemi kullanılarak sıralamanın yeniden yapılmasının uygun olabileceği görülmüştür. Bu sonuçla farklı bölümlerin öğrencilerinin birbirleri ile kıyaslaması yapılırken esnek küme yöntemi gibi değişik yöntemlerin kullanılmasının daha sağlıklı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bulanık Mantık, Karar verme, Esnek Küme

Felsefe Grubu Öğretmenliği Formasyon Programına Kabulde Esnek Kümelerde Karar Verme Yöntemlerinin Kullanılması

Muhammed Recai Türkmen
mrtmath@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Gelişen dünyamızda matematiğin önemi arttıkça, matematiksel düşünce ve düşüncenin matematiğe aktarımı daha da önemli hale gelmiştir. Klasik küme mantığı ile “ya bir kümeye aitsinizdir ya da değilsinizdir” şeklinde bir elemanı sınıflandırmak düşüncenin matematikselleştirilmesinde sıkıntılara yol açmaktadır. Bu yüzden Zadeh tarafından geliştirilen “Bulanık mantık” kavramı belirsizliği modellemede yeni bir yaklaşım olarak ele alınmıştır. Daha sonraları ise “Esnek küme teorisi” belirsizlik içeren problemleri modellemek için bir matematiksel araç olarak Molodtsov tarafından ortaya atıldı. Bizde bu çalışma, ege bölgesinde bulunan bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde açılan felsefe grubu öğretmenliği formasyon sertifikası için başvuru yapan öğrencilerin genel not ortalamalarının (AGNO) esnek kümelerin karar verme yöntemlerinde kullanılması ile yeniden değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın örneğini 2017-2018 öğretim yılında aynı üniversitenin Fen Edebiyat Fakültesinin 3.ve 4. sınıfında öğrenim gören ve formasyona başvuru yapan Sosyoloji ve Felsefe bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin klasik sıralaması yapılırken felsefe grubu öğretmenliğinin temel becerileri olan ve okutulması gereken derslerin ağırlıklarına göre yeni bir sırama yöntemi geliştirmesi amaçlanmaktadır. Bu nedenle soft küme mantığına uygun olarak bir parametre kümesi belirlenmiştir. Bu parametre kümesi Sosyoloji, Felsefe, Psikoloji ve mantık Derslerinin ortalamalarını içeren bir kümedir. Bu küme belirlenirken şartlara konulmuş olan özel durumlar dikkate alınmıştır. Çalışmanın sonucunda sıralama yapılırken hesaba katılmayan bölüm farklılıklarının en aza indirilmesi ve eşit ortalamaya sahip öğrenciler arasında bir ayırım yapılması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Soft küme, Karar verme, Öğretmen Adayları, Bulanık mantık

Teog Sınavı Matematik Testi İle Diğer Testler Arasındaki İlişkinin Yol Analizi İle İncelenmesi

Serap BÜYÜKKIDIK
sbuyukkidik@gmail.com, Sinop Üniversitesi
Fatma Gökçen AYVA YÖRÜ
korelasyon_@hotmail.com, Gazi Üniversitesi
Hakan Yavuz ATAR
hakanyavuzatar@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmada, 2016-2017 eğitim-öğretim yılı birinci dönem Kasım 2016 tarihinde düzenlenen Temel Eğitimden Orta Öğretime Geçiş (TEOG) uygulamasında sınava katılan sekizinci sınıf öğrencilerinin Matematik dersi alt test puanları ile Türkçe, Fen Bilimleri, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, Yabancı Dil (İngilizce) ve Din Kültürü Ahlâk Bilgisi dersi alt test puanları arasındaki ilişkiler yol analizi (path analizi) ile incelenmiştir. Araştırmanın evrenini Kasım 2016'da TEOG uygulamasında sınava giren 1.190.826 öğrenci (yurt içi=1.190.004 öğrenci ve yurt dışı=822 öğrenci); örneklemini ise tüm alt testlerde A kitapçığını alan 7.532 öğrenci oluşturmaktadır. Bu araştırma, TEOG sınavında yer alan derslere ilişkin alt testlerin yapısını ortaya koyup, matematik dersi alt testinin diğer alt testlerle olan ilişkisini bu değişkenlere herhangi bir müdahalede bulunmadan ortaya çıkarmayı amaçladığı için korelasyonel araştırma niteliğindedir. Verilerin analizi öncesinde ölçümlerin geçerliği ve güvenilirliği için kanıtlar toplanmıştır. Tek boyutlu yapıyı ölçtüğü tespit edilen her bir alt testin KR-20 güvenilirlik katsayısı matematik alt testi için 0.884, Türkçe alt testi için 0.836, Fen Bilimleri alt testi için 0.878, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük alt testi için 0.882, Yabancı Dil (İngilizce) alt testi için 0.890 ve Din Kültürü Ahlâk Bilgisi alt testi için ise 0.870 olarak bulunmuştur. Değişkenler arasındaki ilişkiler, güçlü en çok olabilirlik yöntemi (Robust Maximum Likelihood Method) ile kestirilmiştir. Matematik dersi alt testinden alınan puanların diğer alt testlerden alınan puanlar tarafından ne kadar açıklandığının tespit edilmesinde determinasyon katsayısından yararlanılmıştır. Alt testlere ilişkin determinasyon katsayıları incelendiğinde Fen Bilimleri alt testi için $R^2 = 0.63$, Türkçe alt testi için $R^2 = 0.62$, İngilizce alt testi için $R^2 = 0.60$, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük alt testi için $R^2 = 0.57$ ve Din Kültürü Ahlâk Bilgisi Dersi alt testi için $R^2 = 0.52$ bulunmuştur. Bu sonuçlara göre, Matematik dersi alt testinden alınan puanlar en iyi Fen Bilimleri dersi alt testinden alınan puanları, ardından sırasıyla Türkçe, İngilizce, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ve Din Kültürü Ahlâk Bilgisi dersi alt testinden alınan puanları açıklamaktadır. Diğer bir deyişle, Fen Bilimleri dersi alt testinden alınan puanların toplam varyansının %63'ünün Matematik dersi alt testinden alınan puanlardan kaynaklandığı ifade edilebilir. Kurulan yol analizi (path analizi) modelinde standartlaştırılmış çözümdeki hata katsayıları incelendiğinde Matematik dersi alt testinin Fen Bilimleri dersi alt testini açıklamada en düşük hataya sahip olduğu belirlenmiştir. Matematik dersi alt testinin diğer dersleri açıklamadaki hata katsayı değerleri küçükten büyüğe sırasıyla incelendiğinde ise Türkçe, İngilizce, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ve Din Kültürü Ahlâk Bilgisi dersi alt testine ilişkin hata katsayıları olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yol analizi, TEOG, Matematik alt testi

Ortaokul Öğrencilerinin Eğitsel, Kişisel ve Mesleki Özelliklerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi

Hasan Eşici
hsnesici@gmail.com, Hasan Kalyoncu Üniversitesi
Görkem Ceyhan
gorkemceyhan23@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Problem Durumu

Bu çalışmanın amacı ortaokul öğrencilerinin çalışma davranışı, öğrenme motivasyonu, akran zorbalığı, kendine güven, teknoloji bağımlılığı, mesleki hazırbulunuşluk ve kariyer engel düzeylerini tespit etmek ve bu özellikleri etkileyen değişkenleri belirlemektir.

Yöntem

Araştırmanın amacını gerçekleştirmek için ihtiyaç duyulan veriler; Okul Rehberlik Bilgi İletişim Sistemi'nde (ORBIS) yer alan psikometrik özellikleri analiz edilmiş ölçekler kullanılarak, Üsküdar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüyle yapılan protokol çerçevesinde belirlenen bir ortaokulda ORBIS rehberlik sistemiyle online olarak elde edilmiştir. Çalışmaya, 94'ü 5.sınıf, 85'i 6.sınıf, 100'ü 7.sınıf ve 110'u 8. Sınıf olmak üzere toplam 389 öğrenci katılmıştır. Çalışmada, yukarıda belirtilen bağımlı değişkene ait öğrenci puanları kümeleme analizi tekniği kullanılarak alt kategorilere ayrılmış ve öğrenci özelliklerini etkileyen değişkenleri belirleme amacıyla Sınıflandırma ve Regresyon Ağacı (Classification and Regression Tree, CART) kullanılmıştır. CART, veri madenciliğinin en önemli amaçlarından biri olan verilerin sınıflandırılması ve regresyonda kullanılan hem tahmin edici hem de betimsel bir modeldir.

Bulgular ve Sonuçlar

Araştırma kapsamında, öğrencilerin çalışma davranışı değişkenine ait ortalamalar incelendiğinde, öğrencilerin 111'inin düşük (37,12), 200'ünün orta (51,74) ve 78'inin yüksek (67,26) düzeyde çalışma davranışına sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin çalışma davranışları üzerinde etkili olan değişkenlerin önem sırasına göre, öz düzenleme becerileri, öğrenme motivasyonları, okul memnuniyetleri ve sınav kaygıları olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin öğrenme motivasyonu değişkenine ait ortalamalar incelendiğinde, öğrencilerin 91'inin yüksek (21,82), 187'sinin orta (16,83) ve 111'inin düşük (12,14) düzeyde öğrenme motivasyonuna sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin öğrenme motivasyonları üzerinde etkili olan değişkenlerin önem sırasına göre, öz yeterlik, öz düzenleme ve çalışma davranışları olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin akran zorbalığı (kurban) değişkenine ait ortalamalar incelendiğinde, öğrencilerin 197'sinin (5,32) düşük, 151'inin orta (8,56) ve 41'inin yüksek (15,85) düzeyde akran zorbalığına maruz kaldığı tespit edilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin akran zorbalığı üzerinde etkili olan değişkenlerin önem sırasına göre, depresyon, akran zorbalığı (zorba) ve sosyal çekingenlik olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin kendilerine güven değişkenine ait ortalamalar incelendiğinde, öğrencilerin 101'inin kendilerine olan güveninin (33,86) düşük, 144'ünün orta (43,19) ve 144'ünün yüksek (51,58) olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin kendilerine güvenleri üzerinde etkili olan değişkenlerin önem sırasına göre, iletişim becerileri, zaman yönetimi, sosyal çekingenlik, sosyal beceri ve farklılıkları yönetebilme olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin teknoloji bağımlılığı değişkenine ait ortalamalar incelendiğinde, öğrencilerin 181'inin teknoloji bağımlılığı düşük (7,77), 123'ünün orta (13,15) ve 85'inin yüksek (19,89) düzeyde teknolojik bağımlılığa sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin teknoloji bağımlılığı üzerinde etkili olan değişkenlerin önem sırasına göre, okul terki, akademik erteleme, öz yeterlik, akran zorbalığı (zorba), mesleki hazırbulunuşluluk ve öz düzenleme olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin mesleki hazırbulunuşluk değişkenine ait ortalamalar incelendiğinde, öğrencilerin 196'sının mesleki hazırbulunuşluklarının düşük (23,85), ve 193'ünün yüksek (34,62) olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin mesleki hazırbulunuşlukları üzerinde etkili olan değişkenlerin önem sırasına göre, sözel yetenek, şekil/uzay yetenek, sanata yönelik yetenek, mesleki ilgi, sayısal yetenek, ve mesleki değer olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin kariyer engelleri değişkenine ait ortalamalar incelendiğinde, öğrencilerin 256'sının kariyer engellerinin düşük (31,54), ve 130'unun yüksek (46,43) olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin kariyer engelleri üzerinde etkili olan değişkenlerin önem sırasına göre, mesleki hazırbulunuşluluk mesleki ilgi olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler:Öğrenci Özellikleri, CART analizi.

TIMSS 2011 ve TIMSS 2015 Matematik Başarısına Etki Eden Öğrenci ve Okul Düzeyi Değişkenlerinin HLM Analizi ile Belirlenmesi

Esra Oyar
esra.tas18@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Ayşenur Erdemir
erdemiraysenur@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Serpil Çelikten
sserpilcelikten@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmada TIMSS2011 ve 2015 Türkiye verileri kullanılarak 8.Sınıf öğrencilerinin matematik başarısına etki eden öğrenci ve okul düzeyi değişkenlerinin HLM analizi ile belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıda yer alan sorulara cevap aranacaktır:

1.TIMSS2011 ve TIMSS2015 araştırmasına katılmış olan okulların matematik başarıları arasındaki farklılık okullar arasında manidarlık göstermekte midir?

2.TIMSS2011 ve TIMSS2015 araştırmasına katılmış olan okullar arasında matematik başarısı açısından manidar farklılık var ise bu farklılığı açıklayan öğrenci değişkenleri nelerdir? Bu değişkenler farklı yıllarda yapılmış olan sınavlarda farklılık göstermekte midir?

3.TIMSS2011 ve TIMSS2015 araştırmasına katılmış olan okullar arasında matematik başarısı açısından manidar farklılık var ise bu farklılığı açıklayan öğretmen değişkenleri nelerdir? Bu değişkenler farklı yıllarda yapılmış olan sınavlarda farklılık göstermekte midir?

Bu çalışmada öğrencilerin Matematik başarılarını etkileyen öğrenci ve okul düzeyi değişkenlerinin belirlenmesi ve değişkenler arası ilişkileri ortaya koyulması amaçlandığından bu çalışma ilişkisel model türündedir. Bu amaç doğrultusunda Türkiye’de TIMSS 2011 sınavına katılan 6928 öğrenci ve 238 okul verisi ve TIMSS 2015 sınavına katılan 6079 öğrenci ve 220 okul verisi kullanılmıştır. Verilerin analizinde birbiri içerisine gömülü olan verilerin analizi için kullanılan bir yöntem olan iki aşamalı Hiyerarşik Lineer Modelleme (HLM) analizi kullanılmıştır. Analize dâhil edilen değişkenler her iki sınavda da yer alan anketlerden elde edilmiştir. Öğrenci düzeyinde yer alan değişkenler: matematik ödevine ayrılan süre, öğrencilerin okulda zorbalığa uğrama düzeyi, Matematik dersini sevme düzeyi ve Matematik dersine ilişkin görüşleridir. Okul düzeyinde yer alan değişkenler ise: okuldaki öğrenci sayısı, okul kaynakları ve okuldaki Matematik dersine yönelik kaynaklardır. Analizde bağımlı değişken ise Matematik başarı puanıdır.

Bulgular

Öncelikle birinci araştırma sorusuna yönelik olarak Tesadüfi Etkili Tek Yönlü ANOVA Modeli oluşturulmuştur. Elde edilen sonuçlara göre TIMSS 2011 uygulamasına katılan 8. Sınıf öğrencilerinin matematik başarı ortalaması 454.08 olarak bulunmuştur. Okul-içi varyans miktarı 8307.34; okullar-arası varyans miktarı ise 3685.14 olarak kestirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre okulların Matematik başarısındaki farklılaşmanın %31’i okullar arası farklılıktan, %69’u ise okul içi yani öğrenciler arası farklılaşmadan kaynaklanmaktadır. Benzer model TIMSS 2015 verisi için de kurulmuş ve okulların genel Matematik başarı ortalamaları 456.87 olarak kestirilmiştir. Okul-içi varyans miktarı 6956.86; okullar-arası varyans miktarı ise 3721.47 olarak kestirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre okulların Matematik başarısındaki farklılaşmanın %35’i okullar arası farklılıktan, %65’i ise okul içi farklılaşmadan kaynaklanmaktadır. Her iki sınav için de okullar arası başarı farklılıkları manidar bulunmuştur ($\chi^2=2627.97$, $p<.05$; $\chi^2=2505.16$, $p<.05$). Bu durumda okullar arası farklılığın araştırılması yani analize ikinci bir düzey eklenmesi gerekmektedir.

İkinci araştırma sorusuna yönelik Tesadüfi Katsayılı Regresyon Modeli kurulmuştur. Matematiğe ayrılan süre değişkeni TIMSS 2011 sınavına katılan öğrencilerin başarı durumlarına ilişkin anlamlı bir farklılık oluşturmazken TIMSS 2015 sınavına katılan öğrencilerin başarılarında anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır. Matematiğe ilişkin görüş ise TIMSS 2015 sınavına katılan öğrencilerin başarı

durumlarına ilişkin anlamlı bir farklılık oluşturmazken TIMSS 2011 sınavına katılan öğrencilerin başarılarında anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır. İlgili düzey değişkenlerinin analize dâhil edilmesiyle okul-içi başarı farklılıklarının TIMSS 2011 sınavı için %26'sı, TIMSS 2015 sınavı için %9'u açıklanmıştır.

Üçüncü araştırma sorusuna yönelik olarak Sonuçların Ortalamalar Olduğu Regresyon Modeli oluşturulmuştur. TIMSS 2011 verileri için okul düzeyi değişkenlerinden yalnızca okuldaki Matematik kaynakları değişkeni başarıyı anlamlı bir şekilde yordamaktadır. İlgili değişken okullar arası farklılığın %0.03'ünü açıklamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hiyerarşik Lineer Modelleme, TIMSS 2011, Matematik başarısı

Öğretmenlerin Çocuk Cinsel İstismarını Bildirmeye Yönelik Tutumları Ölçeği'nin Türkçe Psikometrik Özellikleri

Halil Ekşi
h.eksi70@gmail.com, Marmara Üniversitesi
Setenay Koç
setenaykafaa@gmail.com, Bakırköy Adliyesi
Tuğba Türk
tugbaturkk@hotmail.com, Trakya Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Çocuk istismarı insanlık tarihi boyunca çeşitli şekillerde varlığını göstermiştir. Ancak günümüzde çocuk istismarına yönelik farkındalık aratarak daha görünür hale gelmiştir. Türkiye'de de tüm dünyada olduğu gibi çocuk istismarı varlığını sürdürmektedir. Bu konuda yapılan araştırmalar ise günden güne artmaktadır. Çocuk istismarı fiziksel, duygusal ve cinsel istismar şeklinde görülmektedir. Ancak istismardan bahsedildiğinde insanların aklına öncelikle cinsel istismar gelmektedir. Cinsel istismara maruz kalan bir çocuk bunu bildirmekten çekinebilmekte ve kendini açtığı kişiyi ise yardım kaynağı olarak görmektedir. Cinsel istismarı fark eden veya cinsel istismarı öğrenen yetişkinlerin çocuğun sesi olması gerekmektedir. Bu yetişkinler doktor, öğretmen, ebeveyn, polis vb. kişiler olabilmektedir. Bütün bu yetişkinler arasında öğretmen çocukla geçirdiği süre, üstlendiği toplum liderliği, aileye kıyasla daha objektif davranması, eğitim sürecinde aldığı pedagojik bilgiler, normal gelişim süreci hakkında sahip olduğu bilgiler, cinsel istismarı bildirim konusunda aldıkları hizmet içi eğitimler vb. nedenlerle ayrı bir yere sahiptir. Bu nedenle öğretmenlerin cinsel istismarı bildirme konusunda yaşadıkları sorunları ortaya koymak ve bu sorunları hedef alan çalışmalar yapmak önemli görünmektedir. Bu araştırma çerçevesinde öğretmenlerin cinsel istismarı raporlamalarına yönelik tutumlarını ortaya çıkaran bir ölçek uyarlama çalışması yapılmıştır. Bu çalışmada Öğretmenlerin Çocuk Cinsel İstismarını Bildirmeye Yönelik Tutumları Ölçeği'nin Türkçeye uyarlamasının yapılması amaçlanmıştır. Araştırma grubunu Türkiye'nin farklı bölgelerinde, farklı kademelerde çalışmakta olan farklı branşlardaki öğretmenler oluşturmaktadır. "Öğretmenlerin Çocuk Cinsel İstismarını Bildirmeye Yönelik Tutumları Ölçeği" kullanılmıştır. Bildirme rolüne bağlılık, bildirmeye sistemin etkili yanıt vereceğine güven ve bildirmenin sonuçları hakkında endişelenme olmak üzere üç boyutu bulunmaktadır. Ayrıca ölçekten toplam bir puan da elde edilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik olumlu tutumu işaret etmektedir. Ayrıca çalışmada ölçüt dayanaklı geçerlilik için "Melbourne Karar Verme Ölçeği" ve "Çocuk Hakları Ölçeği" kullanılmıştır. Lisrel ile yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda orijinal ölçekteki gibi üç boyutlu bir yapının doğrulandığı görülmüştür. Ölçek kabul edilebilir uyum iyiliği değerlerine sahiptir. Geçerli bir araç olarak kullanılabileceği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Cinsel İstismar, Cinsel İstismar Bildirme, Öğretmen Bildirimi

Delaware Sosyal-Duygusal Yeterlik Ölçeği'nin (DSDY-Ö) Türk Kültürüne Uyarlanması

Bijen Filiz
bijenfiliz@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi
Mehmet Durnalı
durnali@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

SDÖ programları ile öğrencilerin sosyal-duygusal yeterliklerini geliştirmeye yönelik uygulamalar yapılmaktadır. Bu uygulamaların geribildirimlerini alabilmek için sosyal-duygusal yeterlikleri değerlendiren, psikometrik olarak ölçeklenen ve okullara yüksek pratik faydalar sağlayan araçlara ihtiyaç duyulmaktadır. Mantz ve diğ. (2016)'nin SDÖ programlarını kapsayan ölçeklerle ilgili yaptıkları araştırmalarda, geliştirilen ölçeklerin uzun olması, gözlem-kodlama yöntemi ile gözleyici ve kodlayıcı güvenilirliğinin düşük olması, değerlendirmesi uzun zaman alan kontrol listelerinin olması gibi çok da pratik yararları olmayan enstrümanların olduğunu tespit etmişlerdir. Mevcut ölçeklerin madde sayılarının fazla olduğu ve belirli yaş gruplarına uygulandığı; bu çalışmada uyarlanan Delaware Sosyal-Duygusal Yeterlik Ölçeği (DSDY-Ö)'nün ise 12 maddeden oluştuğu ve 3-12. sınıf aralığındaki öğrenci gruplarının tümünde rahatlıkla uygulanabildiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda, okullarda daha pratik faydalar sağlayacağı düşünülen DSDY-Ö'nün Türk kültürüne uyarlanması uygun görülmüştür. Araştırmanın amacı, diğer enstrümanlara göre okullara daha pratik faydalar sağlayacağı düşünülen DSDY-Ö'nün Türk diline kazandırılmasıdır. DSDY-Ö ile öğrencilerin okula devamı, iletişim becerisi, karar verme ve akademik başarısı hakkında ipuçları toplanabilir ve eksik sosyal-duygusal yeterliklerini geliştirmeye yönelik SDÖ programları uygulanabilir. Araştırma, tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma grubunu toplam 338 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Mantz ve diğ. (2016) tarafından geliştirilen ölçeğin orijinali 12 maddeden oluşmaktadır. Öğrencilerin sosyal-duygusal yeterliklerini değerlendirmek için maddeler dört alt boyuta ayrılmıştır ve her alt boyutta üç madde yer almaktadır: Karar alma sorumluluğu (1, 5 ve 9. maddeler), ilişki becerileri (4, 8 ve 12. maddeler), öz yönetim (3, 7 ve 11. maddeler), sosyal farkındalık (2, 6 ve 10. maddeler). Ölçekte yer alan her madde "1=Bana hiç uygun değil, 2=Bana çok uygun değil, 3=Bana biraz uygun ve 4=Bana çok uygun" şeklinde 4'lü Likert skalasında puanlanmaktadır. Ölçekte birinci madde ters puanlanmaktadır. Ölçekten en düşük 12, en yüksek 48 puan alınmaktadır. DSDY-Ö'nün geçerlik çalışması kapsamında kapsam geçerliği için uzman görüşüne, yapı geçerliği için ise öncelikle doğrulayıcı faktör analizi ve sonrasında açıcı faktör analizi yöntemlerine başvurulmuştur. İlk doğrulayıcı faktör analizi (DFA) sonucunda, maddeler arası kırmızı ok bulunduğu için madde atımı yapılarak teorik yapıya uygun yeni bir model kurmak amacıyla açıcı faktör analizi (AFA) yapılmasına karar verilmiştir. AFA'da öncelikle maddeler arası düzeltilmiş korelasyon değeri .30 un altında olan 1 ve 12. maddeler ölçekten çıkarılmış, döndürme işlemi sonrasında 10 maddeli ve üç alt boyutlu yapı elde edilmiştir. AFA'dan elde edilen yapının test edilmesi için tekrar DFA yapılmış, Ki-kare değeri $\chi^2(32, N=338)=53.30, p<.001$ olarak saptanmıştır. Yapılan hesaplama sonucunda $\chi^2/sd=1.67$ değeri ile iyi düzeyde bir değere sahip olduğu görülmüştür. RMSEA=.044, SRMR=.029, CFI=.97, NFI=.92, NNFI=.95, GFI=.97 ile iyi ve mükemmellik düzeyinde uyum değerlerinde olduğu saptanmıştır (Hu & Bentler, 1999). Güvenirlik çalışmasında iç tutarlılık katsayısı için Cronbach Alpha ve Korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin üç alt boyutlu yapısına ilişkin Cronbach Alpha güvenirlilik katsayısı .60, alt boyutlarda ise .47 ile .54 arasında bulunmuştur. Alt boyutlara ilişkin korelasyon katsayısı değerlerinde ise .35 ile .37 arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Sonuç olarak DSDY-Ö, öğrencilerin sosyal-duygusal yeterliğini arttırmak isteyen eğitimciler ve araştırmacılar için pratik ve kullanışlı bir araç olarak görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal-duygusal öğrenme, sosyal-duygusal yeterlik, geçerlik, güvenirlilik.

Okula Uyum Ölçeği'nin (OUÖ) Türk Kültürüne Uyarlanması

Bijen Filiz
bijenfiliz@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi
Mehmet Durnalı
durnali@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi
Elif Aydın
aydinelif_61@hotmail.com, Gümüşhane Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Springer ve ark. (2009), "Salvador'da Gençliğin Sağlığı ve Sağlıklı Yaşamı" adlı bir araştırma için ortaokul ve lise öğrencileri üzerinde okul sosyal çevresi ve sağlıklı ilgili riskli davranışları algılayışlarını değerlendirmek amacıyla 66 maddelik bir ölçek geliştirmişlerdir. Ölçeğin 10 maddesi özellikle öğrenci-okul bağlılığı ve okula uyum hakkındaki öğrenci algılarını değerlendirmektedir. Araştırmacılar öğrencilerin okula uyumunu içeren 10 maddelik bölümün geçerlik ve güvenilirliğini ayrıca yapmışlardır. Bu çalışmada, öğrencilerin okula uyumları hakkındaki algılarını değerlendirebilmek amacıyla 10 maddelik bölümün uyarlanması yapılmıştır. Ölçekte yer alan her ifade "Kesinlikle Katılmıyorum (1)" ile "Kesinlikle Katılıyorum (5)" olmak üzere 5'li Likert maddesi şeklinde puanlanmaktadır. Ölçek 10 ifadeden oluşmaktadır. Ölçekte ters puanlanan madde yoktur. On maddeden oluşan ölçekten alınabilecek en düşük puan 10, en yüksek puan 50'dir. Üç alt boyutlu olan ölçeğin, öğrencilerin okula uyumunu açıklayan ilk dört maddesi destekleyici okul ilişkileri, sonraki dört maddesi öğrenci-okul bağlılığı ve son iki maddesi ise öğrenci-öğretmen bağlılığı ifadelerinden oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçeye uyarlama sürecinde, Baş (2006), Hambleton ve Kanjee (1993)'nin belirttiği; sırasıyla maddelerin özgün dilden hedef dile çevrilmesi, özgün formula taslak formdaki maddelerin eşdeğerliğinin belirlenmesi ve elde edilen Türkçe formun geçerliğinin ve güvenilirliğinin belirlenmesi aşamaları gerçekleştirilmiştir. Ölçek, Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) için toplam 311 öğrenciye uygulanmıştır. Analizler sonucunda, uyarlanan ölçek maddelerinin faktör boyutundaki dağılımlarında bir maddenin faktör yük değerinin .30'un altında olduğu tespit edilmiştir. Bu madde analizden çıkartıldığında ölçeğin üç faktörlü yapısının korunduğu belirlenmiştir. DFA'dan elde edilen bulgular, uyarlanan ölçeğin orijinal şekline uyumlu olarak üç faktörden oluştuğunu ve faktör yapısının kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Okula Uyum Ölçeği (OUÖ)'nin üç alt boyutlu yapısı için yapılan DFA sonucunda, uyum indeksi değerleri $X^2=65.32$, $sd= 2$, $\chi^2/sd=2.72$, RMSEA (.075), SRMR (.040), IFI (.97), CFI (.97), NFI (.96) ve NNFI (.96) olarak hesaplanmıştır ve değerler incelendiğinde yüksek düzeyde uyum gösterdikleri anlaşılmaktadır (Hu ve Bentler, 1999). OUÖ'nün Türkçe formunun iç tutarlık katsayısının belirlenmesi için Cronbach Alpha Korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Güvenirlik çalışması kapsamında iç tutarlık katsayısı, ölçeğin tümüne ilişkin .80, alt boyutlarına ilişkin .50, .83 ve .61 bulunmuştur. Ölçeğin test-tekrar test güvenirlilik katsayısını belirleyebilmek için ölçek TVF Spor Lisesi'nin dokuzuncu sınıflarında öğrenim gören 60 öğrenciye iki hafta ara ile uygulanmıştır. Öğrencilerin her iki uygulamadan aldıkları puanlar arasındaki kararlılığı test etmek için Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısına bakılmıştır. Buna göre OUÖ'nün her iki uygulaması arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür [$r(60) = .68$, $p < .05$]. Elde edilen tüm bulgular, OUÖ'nün Türkçe formunun uygulanması sonucunda düşük okul uyumluluğu tespit edilen ergenlik dönemindeki öğrenciler üzerinde bir takım çalışmalar yapılmasında, bu öğrencilerin yasa dışı uyuşturucu kullanımı, alkol bağımlılığı, erken cinsellik, fiziksel kavga gibi olumsuz davranışlarının tespit edilmesi, değerlendirilmesi ve rapor edilmesinde katkı sağlayacak geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Okula uyum, öğrenci-öğretmen bağlılığı, öğrenci-okul bağlılığı.

Sınıflamalı Tepki Modeli ile Çoktan Seçmeli Modelin Karşılaştırılması

Serpil Çelikten
sserpilcelikten@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Ayşenur Erdemir
erdemiraysenur@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Esra Oyar
esra.tas18@gmail.com, Gazi üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı, Madde tepki kuramına ilişkin çok kategorili modellerden sınıflamalı tepki modeli (STM, nominal response model) ile çoktan seçmeli modelden (ÇSM, multiple choice model) elde edilen kestirimlerin doğruluğunun incelenmesidir. Bu doğrultuda madde bilgi fonksiyonları, test bilgi fonksiyonları ve yetenek kestirimlerinin standart hata değerleri incelenmiş ve en doğru kestirimi sağlayan modele karar verilmiştir. Bu çalışmada mevcut kuramsal bilgiye yenilerinin eklenmesi, söz konusu bilginin gelişmesine katkıda bulunulması amaçlandığından temel araştırma niteliğindedir. Temel araştırma genellikle bir kuram ile ifade edilen hipotezin altındaki süreçlere açıklık getirmek ve yeni bilgi elde etmek amacıyla yapılan çalışmadır (Fraenkal, Wallen ve Hyun, 2012, s.7). İncelemeler TIMSS matematik alt testi 1.kitapçığından elde edilen veri üzerinde gerçekleştirilmiştir. MTK büyük örneklemeler üzerinde çalışmayı gerektirdiği için Türkiye'nin yanı sıra başarı sıralamasına göre alt sıralardan Ürdün ve üst sıralardan Hong Kong ülkelerinin verisi de kullanılmıştır. Bu ülkeler seçilirken çalışma grubunun yeterince heterojen olması açısından ülke sıralamaları göz önünde bulundurulmuş ve bütün yetenek düzeylerinden öğrencilerin grupta yer almasına dikkat edilmiştir. Verilerin analizi için öncelikle MTK varsayımları kontrol edilmiştir. Bunun için psyho R paketinden faydalanılmıştır. Bu doğrultuda faktör yükleri ve özdeğer grafiği incelenmiş ve veride tek bir baskın faktörün olduğuna karar verilmiştir. Daha sonra model kestirimlerini (bilgi fonksiyonları ve yetenek kestirimleri) yapmak için multilog paket programından faydalanılmıştır. Bulgular, ilgili veri seti için test bilgi miktarlarına göre sınıflamalı tepki modelinin (190,08) çoktan seçmeli modelden (178,09) daha fazla bilgi sağladığını göstermektedir. Elde edilen ölçümlerin güvenilirliği için marjinal güvenilirlik katsayısı hesaplanmış STM ve ÇSM modelleri için hesaplanan güvenilirlik katsayıları sırasıyla 0,8483 ve 0,7005'tir. Daha sonra iki model için de yetenek kestirimleri ve bunlara ilişkin hatalar elde edilmiştir. Yapılacak olan karşılaştırma için öncelikle hataların normal dağılıp dağılmadığına ilişkin normallik analizi yapılmış ve varsayımın karşılanmadığı bulunmuştur. Dolayısıyla karşılaştırma için nonparametrik istatistiklerden Wilcoxon İşaretçi Sıralar testi uygulanmıştır. Bu analize ilişkin bulgular ilgili veri için STM'ye ilişkin hataların (medyan=,35500) ÇSM'ye ilişkin hatalardan (medyan=,95000) anlamlı olarak daha az olduğu bulunmuştur ($z=-27,696$; $p<,05$; $r=,86$).

Anahtar Kelimeler:madde tepki kuramı, sınıflamalı tepki modeli, çoktan seçmeli model, kestirimlerin doğruluğu

Matematiğin Doğası Hakkında İnançlar Ölçeğinin Farklı Bölümler için Geçerlik ve Güvenirliği

Serhat AYDIN

aydins@kmu.edu.tr, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Murat İbrahim YAZAR

myazar@kmu.edu.tr, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Hatice ÇETİN

haticecetin@kmu.edu.tr, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı, matematiğin doğası hakkında inançlar ölçeği Türkçe uyarlamasının (Aydın ve Çelik, 2017) dört farklı öğretim programı yani okul öncesi öğretmenliği, sınıf öğretmenliği, ilköğretim matematik öğretmenliği ve ortaöğretim matematik öğretmenliği için yapı geçerliğinin gösterilmesidir. Araştırmanın örneklemini Türkiye'nin farklı bölgelerinde yer alan 16 üniversiteden 1878 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Örneklem, 1446 (% 77) kadın ve 432 (% 23) erkek öğretmen adayından meydana gelmektedir. Sınıf değişkeni açısından, 1364 kişi (% 72,6) birinci sınıf, 176 kişi (% 9,3) ikinci sınıf, 187 kişi (% 9,9) üçüncü sınıf ve 51 kişi (% 8,0) dördüncü sınıf öğrencisidir. Bölüm açısından, 216 kişi (% 11,5) okul öncesi öğretmenliği, 624 kişi (% 33,2) sınıf öğretmenliği, 917 kişi (% 48,8) ilköğretim matematik öğretmenliği ve 121 (% 6,4) kişi ortaöğretim matematik öğretmenliği programlarından yer almaktadır. Veriler, TEDS-M çalışmasında kullanılan ve Aydın ve Çelik (2017) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan ölçek yardımıyla toplanmıştır. Ölçeğin Türkçe formu toplam on iki sorudan oluşmaktadır. Bu sorulardan altısı "Kural ve İşlemler" ve diğer altısı "Araştırma ve Keşfetme" yönelimini ortaya koymaktadır. Ölçeğin 583 ilköğretim matematik öğretmeni adayı üzerinde yapılan Türkçe uyarlamasının iki faktörlü yapıda olduğu, bu iki faktörün açıkladığı toplam varyansın % 57'sini açıkladığı, alfa iç güvenirlilik katsayısının ölçeğin "Kural ve İşlemler" faktörü için 0.88 ve "Araştırma ve Keşfetme" faktörü için 0.92 olduğu, ölçeğin tüm maddeleri için madde-toplam korelasyonunun 0.46 ile 0.66 arasında değiştiği gösterilmiştir (Aydın ve Çelik, 2017). Bu çalışmada ölçeğin yapı geçerliğini göstermek için doğrulayıcı faktör analizlerinden yararlanılacaktır. Analizler Lisrel 9.1 programında gerçekleştirilecektir. Her bir bölüm için ayrı ayrı yapılacak olan doğrulayıcı faktör analizlerinde literatürde önerildiği şekilde Ki-Kare (χ^2), İyilik Uyum İndeksi (GFI), Düzeltilmiş İyilik Uyum İndeksi (AGFI), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI), Normlaştırılmış Uyum İndeksi (NFI), Normlaştırılmamış Uyum İndeksi (NNFI) ve Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA) gibi birden fazla uyum parametresine bakılacaktır (Büyüköztürk, Akgün, Özkahveci ve Demirel, 2004). Dört farklı bölüm için ölçeğin güvenirliliğini göstermek amacıyla Cronbach alfa ve McDonald omega katsayıları hesaplanacaktır. Hesaplamalar önerildiği şekilde hem nokta kestirimleri hem de güven aralıkları şeklinde yapılacaktır (Aydın ve Çelik, 2017). Bu çalışmada farklı bölümler için ölçeğin yapı geçerliği ve güvenirliliği ortaya konulduğu takdirde ölçeği farklı bölümlerde öğretmen adaylarından veri toplamak için kullanmanın mümkün olduğu iddia edilebilecektir. Çalışma sonucunda tüm bölümler için geçerlik ve güvenirlilik ortaya konulabildiği takdirde, ele alınan bölümler için aynı ölçeğin ölçme değişmezliğine bakılması önerilecektir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmeni adayı, öğretmenlik mesleği için güdülenme, okul öncesi öğretmenliği, sınıf öğretmenliği, ilköğretim matematik öğretmenliği, ortaöğretim matematik öğretmenliği

Fennema-Sherman Matematik Tutum Ölçeği'nin (FS-MTÖ) Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Mithat TAKUNYACI
mtakunyaci@sakarya.edu.tr, Sakarya Üniversitesi
Ercan MASAL
emasal@sakarya.edu.tr, Sakarya Üniversitesi
Melek MASAL
mmasal@sakarya.edu.tr, Sakarya Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı, Fennema ve Sherman (1976) tarafından öğrencilerin matematiğe yönelik tutumlarını farklı açılardan değerlendirerek ortaya koymak üzere geliştirilen Fennema-Sherman Matematik Tutum Ölçeği'ni (FS-MTÖ) Türkiye'ye uyarlayarak ölçeğin lise öğrencileri üzerinde geçerlik ve güvenilirliğini test etmektir. Ölçeği diğer tutum ölçeklerinden ayıran en belirgin özellik; esasen herbiri ayrı birer ölçek olan ve tutum ile ilişkilendirilebilen alt ölçeklerden oluşmasıdır. Ölçek "matematikte başarıya yönelik tutum, matematikte erkek etkisi, anne, baba, öğretmen, güven, matematik kaygısı, etkili motivasyon ve kullanışlılık" olmak üzere dokuz alt ölçekten oluşan 108 maddelik beşli Likert tipinde bir derecelendirmeye sahiptir. Bu araştırmanın çalışma grubunu uygun örnekleme yöntemiyle seçilen Sakarya iline bağlı bir ilçede öğrenim gören toplam 967 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin 383' ü (%39.6) 9.sınıf öğrencisi, 310' u (%32.1) 10.sınıf öğrencisi, 177' si (%18.3) 11.sınıf öğrencisi ve 97' si (%10) 12.sınıf öğrencisidir. Ölçeğin uygulandığı gruptaki öğrencilerin 398' i (%41.2) erkek, 569' u (58.8) kız öğrencidir. Ölçme aracının yapı geçerliği doğrulayıcı faktör analizi ile test edilmiştir. Analiz sonrası elde edilen sonuçlara göre, ölçme aracının yeterli uyum indekslerine sahip olduğu görülmektedir. Ölçeğin güvenilirlik çalışması kapsamında hesaplanan iç tutarlık katsayıları alt ölçekler için .71 ile .82 arasında değişmektedir. Ayrıca yapılan iki yarı test güvenilirliği için korelasyon değerlerinin de .75 ile .90 arasında bulunması ölçeklerin güvenilir olduklarını gösterir. Sonuç olarak 108 maddelik ve alt ölçekli olan bu ölçme aracının Türkiye'de ortaöğretim kurumlarında uygulanabilecek nitelikte geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu kanıtlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tutum, kaygı, ölçek uyarlama çalışması.

Fennema-Sherman Matematik Tutum Ölçeği'nin (FS-MTÖ) Türkçe'ye Uyarlanması: Ortaokul Öğrencileri için Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

MİTHAT TAKUNYACI

mtakunyaci@sakarya.edu.tr, Sakarya Üniversitesi

Ercan MASAL

emasal@sakarya.edu.tr, Sakarya Üniversitesi

Özkan ERGENE

ozkanergene@sakarya.edu.tr, Sakarya Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı, Fennema & Sherman, (1976) tarafından geliştirilen ve dokuz alt ölçekten oluşan Fennema Sherman Matematik Tutum Ölçeği (FS-MTÖ)' ni (Fennema-Sherman Mathematics Attitudes Scales) Türkçe' ye uyarlayarak sadece anne, baba ve öğretmene yönelik tutum alt ölçeklerinin ortaokul öğrencileri için geçerlik ve güvenilirliğini araştırmaktır. Özgün ölçek İngilizce' dir ve toplam 108 maddeden oluşan beşli likert tipi bir ölçme aracıdır. Uyarlanan Türkçe form özel ve devlet okullarının 5., 6., 7. ve 8. sınıflarında okuyan 422 öğrenciye uygulanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek amacıyla Açıklayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizi yöntemleri, güvenilirliklerin belirlenmesi amacıyla Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ve yarı test güvenilirlik katsayısı kullanılmıştır. Tüm ölçek ($\alpha = .78$) ve ölçeğin Anne Tutumu ($\alpha = .76$), Baba Tutumu ($\alpha = .79$) ve Öğretmen Tutumu ($\alpha = .74$) alt ölçekleri için Cronbach Alfa içtutarlılık katsayıları her bir alt ölçekte kabul edilebilir seviyededir. Yapılan analizler, Fennema Sherman Matematik Tutum Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Tutum, Ölçek Uyarlama, Geçerlik, Güvenirlik

Dil Öğretme Öz Yeterlik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Aysel Deregözü
ayseldere4@hotmail.com, Marmara Üniversitesi
Feruzan Gündoğar
feruzan.gundogar@marmara.edu.tr, Marmara Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Nitelikli yabancı dil eğitimi ancak nitelikli öğretmenlerle mümkün olmaktadır. Bu nedenle alanında yetkin yabancı dil öğretmeni adaylarının yetiştirilmesi bir zorunluluktur. Bu bağlamda yabancı dil öğretmeni adaylarının desteklenmesi gereken konuların ortaya konulması ve mevcut dil öğretme yetkinliğinin belirlenmesi önemli görülmektedir. Dil öğretme yetkinliğinin belirlenmesi ise uygun ölçme araçlarıyla mümkündür. Ancak dil öğretme yetkinliğini ortaya koyabilecek ölçme araçlarının geliştirilmesi konusunda çalışmaların henüz devam ettiği görülmektedir. Esas alınan kuramsal temelin farklılıkları, yabancı dil eğitim ve öğretiminin günün koşullarına uygun yürütülmesi amacıyla sürekli güncellenmesi gibi nedenler, yetkinlik alanlarını da farklılaştırmaktadır. Bu durum ise ölçme araçlarının geliştirilmesi konusunu etkilemektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı yabancı dil öğretmeni adaylarının dil öğretme yetkinliklerini ortaya koyabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının geliştirmesidir. Bu kapsamda çalışmada, yabancı dil öğretmeni adaylarının dil öğretme yetkinliğini öz yeterlik açısından ortaya koyabilecek bir ölçek çalışması yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda, alan yazına dayanarak dil öğretme öz yeterliğini yansıtacak maddeler geliştirilmiştir. Uygulamaya Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitiminde öğrenim gören 150 öğrenci katılmıştır. Veri toplama işleminden sonra verilerin geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Verilerin analizinde PASW 18.00 ve LISREL 8.80 programlarından yararlanılmıştır. Dil Öğretme Öz Yeterlik Ölçeği'nin yapı geçerliğini ve faktör yapısını ortaya koymak amacıyla açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Başlangıç analizi yardımıyla boyutlar belirlenmiş, paralel analiz yöntemi ile kesin boyut sayısı tespit edilmiştir. Varimax dik döndürme yöntemiyle ölçek maddelerinin boyutlar altında dağılımı yük değerlerine bağlı olarak incelenmiş, boyutlara katkı yapmayan maddeler atılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi ile belirlenen yapı doğrulayıcı faktör analizi ile incelenmiş, modifikasyon önerileri doğrultusunda ölçeğin boyutları ve madde dağılımları ortaya konulmuştur. Analiz bulguları, Dil Öğretme Öz Yeterlik Ölçeği'nin üç boyutlu bir yapı sergilediğini göstermektedir. Bunlar madde içerikleri göz önünde bulundurularak Planlama, Uygulama ve Ölçme ve Değerlendirme boyutları olarak adlandırılmıştır. Ölçekte 22 madde bulunmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlilik katsayısı .85 olarak belirlenmiştir. Bu ise yüksek derecede güvenirliliğin sağlandığını göstermektedir. Elde edilen değerler incelendiğinde, yabancı dil öğretmeni adaylarında dil öğretme öz yeterliğini geçerli ve güvenilir bir şekilde ortaya koyabilecek bir ölçme aracının geliştirildiği anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Eğitimi, Dil Öğretme, Öz Yeterlik, Dil Öğretme Öz Yeterliği

Nomolojik Ağ Perspektifinde Geçerlik Türlerine Bir Bakış

Görkem Ceyhan
gorkemceyhan23@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Problem Durumu

Eğitim ve psikolojide yer alan ölçme araçlarının sahip olması gereken özelliklerden biri de geçerliktir. Geçerlik klasik tanımı ile bir testin sadece o testle ölçülmek istenen değişkeni başka değişkenlerle karıştırmadan ölçebilmesidir. Geçerliğin bu yalın tanımı en genel anlamdaki ifadesidir. Ancak geçerliğin tanımı, sınıflandırılması, belirlenmesi, geçerliği araştırılan test puanlarının anlamı ve yorumlanması üzerinde henüz bir görüş birliğine varılamamıştır. Geçerlik hakkındaki birçok görüşe temel oluşturan kavramlardan biri de Cronbach ve Meehl (1955) tarafından tanımlanan nomolojik ağ teoridir. Bu araştırmanın amacı, nomolojik ağ perspektifinde geçerlik türlerini incelemektir.

Bulgular ve Sonuçlar

Yapılan literatür taramaları sonucunda, nomolojik ağ teorisinin, yapı geçerliğini teorik olarak açıklamaktan ziyade yapı geçerliğinin nasıl sağlanacağına yönelik bir kılavuz olduğu ifade edilebilir. Ayrıca nomolojik ağın sahip olduğu prensipler ve yapı geçerliğinin diğer geçerlik türleri ile olan ilişkisi, nomolojik ağın diğer geçerlik türleri ile de bir ilişki içinde olabileceğini göstermektedir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, nomolojik ağ, diğer yapılarla olan ilişkileri içermesi nedeniyle ölçüt geçerliğiyle, aksiyomların oluşturulması ve gözlenebilir davranış listelerini içermesi nedeniyle de kapsam geçerliği ile ilişkilendirilmiştir. Nomolojik ağın yapı geçerliği üzerine tanımlanmış olması aralarında bir ilişki aranmasına ihtiyaç bırakmadığından, nomolojik ağ ile yapı geçerliğinin altı alt boyutu arasındaki ilişkiler açıklanmaya çalışılmıştır. Ölçüte dayalı geçerlik birden fazla ölçme aracı arasındaki korelasyonlardan elde edilen sonuçların yorumlanmasına dayalıdır. Nomolojik ağ teorisindeki yasalar da ölçüt dayanlı geçerliğe benzer şekilde, yapı ile ilgili olan veya olmayan diğer yapılar arasındaki çıkarımlara bağlıdır. Bu durumda ölçüte dayalı geçerlikten elde edilebilecek sonuç ve yorumların nomolojik ağ teorisindeki yasaların yorumlanmasında kullanılabileceğini söyleyebiliriz. Fakat nomolojik ağ teorisini temelde yapı geçerliği için oluşturulan bir argüman olduğu için sadece korelasyonel ilişkilere bağlamak yanlıştır. Bu durumda, nomolojik ağ teorisinin ölçüte dayalı geçerlikten daha geniş bir alanı yorumlama kabiliyetine sahip olduğu söylenebilir. Nomolojik ağ teorisinin işleyişinde elde edilen yorum ve sonuçlar bu aksiyomlar arasında kurulacak görgül ilişkilere bağlıdır Cronbach ve Meehl (1955). Buradan hareketle nomolojik ağ yapısından elde edilecek sonuç ve yorumların sağlamlığının kurulacak aksiyomlardan elde edilen yasaların sağlıklı olmasına bağlı olduğunu söyleyebiliriz. Kurulan yasalar ise nomolojik ağ prensiplerine göre, yasaların her biri için gözlenebilir özelliklere/ miktarlara ve gözlenebilirler için teorik yapılara bağlıdır Cronbach ve Meehl (1955). Bu yasaları yapı içinde kurduğumuza göre ölçme aracında yer alan maddelerin ilgilenilen yapıyı yansıtması gerekir. Bir ölçme aracının ilgilenilen alanı/yapıyı yansıtması ise kapsam geçerliği sürecidir (Lissitz ve Samuelsen, 2007). O halde kapsam geçerliğinin nomolojik ağ teorisi üzerinde bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Yapılan bu araştırma kapsamında elde edilen sonuçlara göre, nomolojik ağ teorisinin bu kanıt toplama sürecinde aktif bir rol alacağını söyleyebiliriz. Çünkü elde edilen sonuçlara göre nomolojik ağ teorisi sadece bir geçerlik türü ile ilgili değil tüm geçerlik çalışmalarını kapsayan bir yapıya sahiptir. Nomolojik ağ teorisi, yapının diğer yapılarla olan ilişkilerini içermesinden dolayı ölçüte dayalı geçerlikle ilişkili iken aksiyomların ve gözlenebilir davranışların belirlenmesini içermesinden dolayı da kapsam geçerliği ile ilişkili olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Geçerlik, Nomolojik Ağ, Yapı Geçerliği

Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrencilerin Okuma Akıcılığı Becerilerine İlişkin Uygulanan Müdahale Çalışmalarının İncelenmesi

Cihan Sert
cihan.07cs@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Çığıl Aykut
cigilaykut@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Ulusal Öğrenme Güçlükleri İşbirliği Komitesi (National Joint Committee on Learning Disabilities) Öğrenme Güçlüğü'nü; dinleme, konuşma, okuma, yazma, akıl yürütme veya matematiksel becerilerin edinilmesi ve kullanılmasında önemli zorluklarla kendini gösteren heterojen bir grup bozukluğa atıf yapan genel bir terim olarak tanımlamaktadır. Okuma güçlüğü olan öğrenciler, ÖG olan öğrencilerin yaklaşık olarak %85'ini oluşturur. Akademik becerilerdeki eksiklikler, ÖG'nin en belirgin özelliklerinden biridir. ÖG, bireylerin akademik beceri kazanmalarında zorlulara sebep olabilmektedir. Okuma, ÖG olan öğrencilerin çoğunun en zorlandığı alandır. Okuma güçlüğü olan öğrenciler, okumanın çözümü, akıcılık ve anlama olmak üzere üç yönüyle ilgili problem yaşayabilirler. Okuma akıcılığı, doğruluk, otomatiklik, hız ve ifade bakımından rahatlıkla okuma becerisidir. Akıcılık, okuma güçlüğü olan bireyler için önemli bir sınırlılıktır ve bu bireylerin okumaları genellikle zorlanarak, çok yavaş ve ifade eksikliği ile okurlar. Bu çalışmanın amacı, öğrenme güçlüğü tanısı almış ve/veya öğrenme güçlüğü olma riski taşıyan öğrencilerin okuma akıcılıklarının geliştirilmesi için kullanılan müdahalelerin yer aldığı makaleleri incelemektir. Bir derleme çalışması olarak planlanan bu çalışmada yapılan taramalar, "akıcı okuma ve öğrenme güçlüğü", "akıcı okuma ve okuma güçlüğü", "akıcı okuma ve disleksi", "okuma hızı ve öğrenme güçlüğü", "okuma hızı ve okuma güçlüğü", "okuma hızı ve disleksi", "reading fluency and learning difficulties", "reading fluency and reading difficulties", "reading fluency and dislexia" Anahtar Kelimeleri kullanılarak 2010-2018 yılları arasındaki hakemli dergiler ile sınırlandırılmıştır. Bu bağlamda EBSCOhost, Ulakbim, Academic Search Complete, Complementary Index, ERIC, Science Direct veri tabanları taranarak 20 makaleye ulaşılmıştır. Bu makalelerin 6 tanesi ulusal alanyazına, 14 tanesi uluslararası alanyazına aittir. Bu durum Türkiye'de öğrenme güçlüğü olan öğrenciler üzerinde akıcı okuma ile ilgili müdahale çalışmalarının uluslararası literatüre göre sınırlı sayıda olduğunu göstermektedir. İncelenen araştırmalarda okuma akıcılığını geliştirmek için kullanılan müdahale çalışmalarına bakıldığında birçok araştırmada birden çok müdahale tekniğinin bir arada kullanıldığı paket programlar kullanıldığı görülmektedir. Kullanılan paket müdahale programlarının genelinde olumlu yönde bir etkiye sahip olduğuna ulaşılmıştır. İleride uygulanacak müdahalelerde farklı bileşenlerden oluşan müdahale tekniklerinin bir arada kullanıldığı çalışmalar yapılabilir.

Anahtar Kelimeler:Öğrenme güçlüğü, okuma güçlüğü, okuma akıcılığı, okuma hızı

Zihinsel Engelli Öğrencilere Çevre Hesaplaması Öğretiminde Doğrudan Öğretim Modelinin Etkililiğinin İncelenmesi

Sıdıka ERSOY

sserssoy@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Banu ALTUNAY ARSLANTEKİN

banualtunay@hotmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Zihinsel engelli öğrencilere yönelik matematik müfredatının yeterli stratejik ve ardışık öğretimden yoksun olduğu bilinmektedir (Cawley & Goodman, 1968; Englemann, 1977). Englemann (1977), öğrencilerin temel akademik becerileri öğrenmedeki başarısızlığının en büyük nedeninin bilişsel süreçlerdeki yetersizlikler yerine yetersiz öğretim olduğunu savunmuştur. Ayrıca, hafif derecede zihinsel engelli öğrenciler için, müfredatta sıklıkla hesaplama becerilerinin ezber dayalı gelişimi vurgulanmaktadır (Cawley vd., 1979; Cawley & Goodman, 1969). Öğrencilerin matematik alanında tahmin etme ve hesaplama üzerine yeterli olmaları beklenmektedir (NCTM, 2000). Doğrudan öğretim genel eğitim ve özel eğitimde matematik öğretimi alanında etkililiği kanıtlanmış bir öğretim modelidir (Kelly, Gersten, & Carnine, 1990; Kitz & Thorpe, 1995; Tarver & Jung, 1995; Hastings, Raymond, & McLaughlin, 1989; Wilson & Sindelar, 1999). Doğrudan öğretim modelinde sözel bilgiler, kavramlar, kural ilişkileri ve bilişsel stratejilerin dört tip bilgi biçimi tanımlanmaktadır (Kinder & Carnine, 1991) Bu araştırmada zihinsel engelli öğrencilere herhangi bir şeklin çevre uzunluğunun hesaplanmasına yönelik kural ilişkisinin öğretiminde doğrudan öğretim modelinin etkililiğinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Geometri, öğrencilerin yaşadıkları dünyayı ve çevresini algılamalarında ve anlamlandırmalarında hem bir öğrenme alanı hem de bir araçtır (NCTM, 2000). Öğrencilerin geometri alanında yeterli olmaları, onların edindikleri kavram bilgisini genellemelerine, eleştirel düşüncelerine ve bilgileri somut olarak açıklamalarına yardımcı olmaktadır (Battista, 2007). Geometride eşitliklerin öğretimi amaçlanmaktadır (Kinder & Carnine, 1991). Bu araştırmada çevre kavramının edinimin ardından bir şeklin çevresinin hesaplanmasında şeklin tüm kenar uzunluklarının toplanmasını içeren eşitliğin öğretimi sağlanmıştır. Bir şeklin tüm kenar uzunluklarının toplanarak çevresinin hesaplanabildiğini öğrenen öğrencilerin bu bilgi aracılığıyla verilmeyen kenarı bulmaya yönelik edindikleri bilgiyi kullanarak genellemeleri sağlanmıştır.

Yöntem

Bu araştırmada zihinsel engelli öğrencilere herhangi bir şeklin çevre uzunluğunun hesaplanmasına yönelik kural ilişkisinin öğretiminde doğrudan öğretim modelinin etkililiğinin belirlenmesi amacıyla tek denekli deneysel desenlerden denekler arası çoklu yoklama modeli kullanılmıştır. Araştırmada yedinci sınıfa devam eden 3 hafif düzeyde zihinsel engelli öğrenci ile çalışılmıştır. Katılımcıların kronolojik yaşları 12-13 yaş aralığında değişiklik göstermektedir. Birinci ve ikinci katılımcı 12, üçüncü katılımcı 13 yaşındadır. Katılımcılar hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan, özel eğitim sınıfında öğrenim gören erkek öğrencilerdir. Araştırmanın bağımlı değişkeni kural ilişkisi kullanarak çevre hesaplamada sergiledikleri başarı düzeyidir. Bağımsız değişken ise doğrudan öğretim modelinin çevre hesaplama öğretimindeki etkililiğidir.

Araştırma verilerinin toplanması amacıyla, öğretim öncesinde öğrencilerden ölçüt olarak belirlenen on soruyu çözmeleri istenmiştir. Öğretim sonunda ölçüt olarak belirlenen sorulardan yararlanılarak öğretim sonu verileri elde edilmiştir. Öğretim sonu oturumlarının ardından iki hafta sonra izleme verileri toplanmıştır. Çevre uzunluğu verilen bir şeklin verilmeyen kenar uzunluğunun bulunmasına yönelik hazırlanan genişletme soruları öğrencilerin edindikleri bilgiyi farklı durumlara genelleyip genellemediklerine ilişkin karar vermek için kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç

Araştırma bulguları doğrudan öğretim modelinin zihinsel engelli öğrencilerin eğitiminde daha etkili sonuçlar elde edilmesinde etkili olacağını göstermektedir. Araştırma sürecinde katılımcılar kural ilişkisine yönelik kenar uzunlukları verilen herhangi bir şeklin çevresini hesaplamayı öğrenmiştir. Genelleme etkinlikleri sırasında öğrencilerin edindiği bu bilgiyi farklı öğrenmelere transfer edebildikleri

görülmüştür. Bulgular üç katılımcının da öğretim sonu, genelleme ve izleme oturumlarında kural ilişkisi yardımıyla verilen tüm şekillerin çevre uzunluklarını %100 performans düzeyinde doğru bir şekilde hesapladığını göstermektedir. Sonuç olarak gelecek araştırmalar ile bulgular desteklenmeli ve işlevsel sonuçlarla doğrudan öğretim modelinin matematik öğretiminde yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.

Kaynakça

- Battista, M. T. (2007). The development of geometric and spatial thinking. Second handbook of research on mathematics teaching and learning, 2, 843-908.
- Cawley, J. F., & Goodman, J. D. (1968). Interrelationships among mental abilities, reading, language arts and arithmetic with the mentally handicapped. *The Arithmetic Teacher*, 15, 631-636.
- Cawley, J. F., & Goodman, J. D. (1969). Arithmetic problem solving: A demonstration with the mentally handicapped. *Exceptional Children*, 36, 83-88.
- Cawley, J. F., Fitzmaurice, A. M., Shaw, R. A., Kahan, H. & Bates, H., III. (1979). Math word problems: Suggestions for LD students. *Learning Disability Quarterly*, 2(2),25-40.
- Englemann, S. E. (1977). Sequencing cognitive and academic tasks. R. D. Kneedler & S. G. Tarver (Ed.), *Changing perspectives in special education içinde* (s. 46-51). Columbus, OH: Charles E. Merrill.
- Hastings, F L., Raymond, G., & McLaughl in, T. F. (1989). Speed counting money: The use of Direct Instruction to train learning disabled and mentally retarded adolescents to count money efficiently. *B.C. Journal of Special Education*, 13, 137-146.
- Kelly, B., Gersten, R, & Camine, D. (1990). Student error patters as a function of curriculum design: Teaching factions to remedial high school students and high school students with learning disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, 2 (I), 23-29.
- Kinder, D., & Carnine, D. (1991). Direct instruction: What it is and what it is becoming. *Journal of Behavioral Education*, 1(2), 193-213.
- Kitz, W. R., & Thorpe, H. W. (1995). A comparison of the effectiveness of videodisc and traditional algebra instruction for college-age students with learning disabilities. *Journal for Special Educators*, 16(5), 295-306.
- National Council for Teachers of Mathematics (Ed.). (2000). *Principles and standards for school mathematics* (Vol. 1).
- Tarver, S. C., & Jung, J. S. (1995). A comparison of mathematics achievement and mathematics attitudes of first and second graders instructed with either a discovery-learning mathematics curriculum or a Direct Instruction curriculum. *Effective School Practices*, 14, 49-57.
- Wilson, C. L., & Sindelar, P. T. (1991). Direct Instruction in math word problems: Students with learning disabilities. *Exceptional Children*, 57,512-519.

Anahtar Kelimeler: zihinsel engelli öğrenciler, matematik, çevre hesaplama, kural ilişkisi, doğrudan öğretim modeli

Kaynaştırma Öğrencilerinin Okul Yaşantısında Beslenme Sorunları ve Gereksinimlerinin İncelenmesi: İlköğretim Örneği

Arş. Gör. Esmâ KABASAKAL

esm.akf@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

Doç. Dr. Umut ARSLAN

umutars@hacettepe.edu.tr, Hacettepe Üniversitesi, Halk Sağlığı Enstitüsü, Sağlık Araştırmaları Anabilim Dalı

Prof. Dr. Hilal ÖZCEBE

hilalozcebe@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Bildiri Özeti:

Amaç: Bu araştırmanın amacı ilköğretimde bulunan özel eğitime muhtaç ve kaynaştırma öğrencilerinin okullarda beslenme sorunları ve gereksinimleri üzerine mevcut durumu ortaya koymaktır.

Background: Araştırmalarda çocuğun beslenme durumu ile biliş, okul yaşamına katılım ve akademik başarı arasındaki ilişki büyük oranda kanıtlanmıştır. Kaynaştırma öğrencisi olan çocukların hijyen, gıda toleransı, alerji veya yutkunma açısından özel ihtiyaçları konusunda öğretmenler ve diğer okul personelleri gerekli farkındalığa sahip olmayabilirler.

Yöntem: Araştırmaya Ankara ili içerisinde sosyo ekonomik gelişmişlik ve okuryazar sayısına göre düşük, orta ve yüksek düzeyde 3 ilçede yer alan 72 ilköğretim okulundaki 404 kaynaştırma öğrencisi ebeveyni katılmıştır. Veri toplama aracı olarak oluşturulan anket formunda öğrencilerin okul içerisinde sağlık ve beslenme gereksinimlerini içeren sorular değerlendirilmiş, sağlık gereksinimleri başka bir tebliğde sunulmuştur.

Bulgular: Öğrencilerin her gün kahvaltı yapma oranı %74,8 iken hiç kahvaltı yapmayanların oranı %10,9'dur. Çocukta besin seçme oranı %44,9; içecek seçme oranı %32,5; iştahsızlık oranı %25; çiğneme yutma problemi oranı %11,3; sık konstipasyon oranı %11,5'dir. Çocuğuna özel yemek yapanların oranı %28,8'dir. Çocukların %36'sı okulda beslenme sorunu yaşamaktadır. Bu oran araştırmanın yapıldığı zamanki son bir hafta içerisinde %27,7'dir. Ebeveynlerin %31,4'ü okuldaki süre içerisinde çocuğunun beslenmesine destek olunması gerektiğini düşünmektedir.

Sonuç ve öneriler: Bu araştırma kaynaştırma öğrencisi olan çocukların okul içerisindeki beslenme sorunlarının devam ettiğini ve profesyonel bir yaklaşımın gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Okul çağı çocuklarının sağlıklı bir büyüme ve gelişmenin sağlanması, hijyen, yemek yeme, gıda toleransı, alerji veya yutkunma açısından özel gereksinimli öğrencilerin ihtiyaçlarının karşılanması ve öğrenci, aile ve okul personelinin bilgi ve farkındalığının artırılması amacıyla okulda istihdam edilecek sağlık personelinin son derece önemli bir adım olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: ilköğretim, kaynaştırma, beslenme, okul, engelli öğrenci

Okullarda Kaynaştırma Öğrencilerinin Sağlık Gereksinimleri Karşılıyor mu? İlköğretim Örneği

Arş. Gör. Esmâ KABASAKAL
esm.akf@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi
Doç. Dr. Umut ARSLAN
umutars@hacettepe.edu.tr, Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Hilal ÖZCEBE
hilalozcebe@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Amaç: Bu araştırmanın amacı ilköğretim kaynaştırma öğrencilerinin okul saatleri içerisinde sağlık gereksinimlerini değerlendirerek mevcut durumu ortaya çıkarmak ve sorunlara yönelik çözüm önerileri sunmaktır.

Bckground: Özel gereksinim, süregelen hastalık, işitme-görme engeli gibi farklı yetersizlikleri olan kaynaştırma öğrencilerinin sağlık problemleri nedeniyle okula düzenli devam etme ve okulda öğrenme süreçlerine etkin katılmada güçlük yaşadıkları bilinmektedir. Okul sağlığı hizmetleri, kaynaştırma öğrencilerinin sağlık problemlerine tanı konulması, izlenmesi, öğrenci ve ailesinin bütüncül olarak değerlendirilmesi ve işbirliği yapılması bakımından önemli bir fırsat sunmaktadır.

Yöntem: Tanımlayıcı nitelikteki araştırmanın evrenini Ankara ili içerisinde sosyo ekonomik gelişmişlik ve okuryazar sayısına göre düşük, orta ve yüksek düzeydeki 3 ilçede yer alan 72 ilköğretim okulundaki kaynaştırma öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem seçimi yapılmamış, araştırmaya katılan 404 kaynaştırma çocuğunun ebeveyni araştırmanın örneklem grubunu oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak oluşturulan anket formunda öğrencilerin okul içerisinde sağlık ve beslenme gereksinimlerini içeren sorular değerlendirilmiş, beslenme gereksinimleri başka bir tebliğde sunulmuştur.

Bulgular: Kaynaştırma çocuklarının %13,4'ü kronik bir hastalığa, %9,5'i acil gelişebilecek bir sağlık sorununa (epilepsi nöbeti, bayılma, düşme vb.) sahiptir. Okul saatleri içerisinde genellikle veya ara sıra sağlık gereksinimi olan kaynaştırma çocuğu %39,9'dur. Çocukların %49'unun okulda sağlık problemi oluştuğunda karşılanmaktadır. Çocukların okul süresince sağlık gereksinimini karşılayanların %74,8'i öğretmen, %19,7'si ise anne-babadır. Ebeveynlerin %50,2'si okul personelinin sağlık bilgisini yeterli bulmamaktadır.

Sonuç ve öneriler: Çeşitli sağlık problemlerine sahip kaynaştırma öğrencisi çocukların sağlık gereksinim ve riskleri okul içerisinde de devam etmektedir. Bu çocukların yanı sıra diğer öğrencilerin de okul yaşantıları süresince büyüme ve gelişmelerinin sağlık riskleriyle birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: ilköğretim, kaynaştırma, okul sağlığı, öğrenci, sağlık,

Özel Eğitim Uygulama Okullarında İş Birliğine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Gökhan Açıkgöz
gokhan264@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Zehra Keskin
zehra.hmn@gmail.com, MEB
Ayşe Nur Küçük
aysenurk0708@gmail.com, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Helin Yağmur Gökdemir
yagmurr93@gmail.com, MEB
Necdet Karasu
necdetkarasu@yahoo.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin olarak eğitim kalitesini etkileyen faktörler üzerine yapılan araştırmalar, iş birliğinin eğitim kalitesini arttırmada önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu nedenle okullarda gerçekleştirilen eğitime yönelik etkinliklerin planlanmasında ve uygulanmasında, okul yöneticileri ve öğretmenler iş birliği içinde çalışmalıdır. Cook and Friend (2010) iş birliğini, bir hedefi savunmak için gönüllü olarak ortak karar verme çalışmalarına katılan en az iki taraf arasındaki doğrudan etkileşim için bir stil olarak tanımlamışlardır. Gerekli koşulların sağlanması için iş birliğinin temel prensiplerinin, iş birliği çalışması içinde yer alması gerekmektedir. Bu prensipler iş birliğinin işlevini açıklamak ve okul profesyonellerine birbiriyle iş birliği yapmaya karar verirken yardımcı olmak açısından önemlidir. Bu yüzden eğitimcilerin iş birliğine dayalı bir tarzı anlamlı şekilde kullanabilmeleri ve iş birliğinin başarılı olabilmesi için var olması gereken prensipleri vurgulamak gerekir. Bu prensipler a) ölçüt, b) gönüllülük, c) rol paylaşımı, d) etkili iletişim, e) hesap verilebilirlik, f) ortak karar, g) ortak sorumluluk ve h) sürdürülebilirliktir. Eğitim kalitesini etkileyen faktörler içinde iş birliğinin önemli bir yeri olmasına rağmen, Türkiye’de okullardaki iş birliğine yönelik çalışmalar oldukça sınırlıdır. Sınırlı sayıdaki bu çalışmaların temelini yukarıda bahsedilen prensiplerden ziyade, aile-okul iş birliği oluşturmaktadır. Bu sınırlılık nedeniyle okuldaki personeller arasındaki iş birliği ve bu iş birliğinin niteliği ile ilgili çalışmaların yapılması daha da önemli hale gelmiştir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, özel eğitim uygulama okullarındaki iş birliği ve iş birliği prensiplerini ortaya koymaktır. Nitel araştırma çerçevesinde planlanan araştırmanın çalışma grubu eğitim uygulama okullarında görevli 10 öğretmen ve 2 yöneticiden oluşmuştur. Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen “yarı yapılandırılmış görüşme formu” kullanılmış ve görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir ve veriler betimsel olarak analiz edilmiştir. Araştırma bulgularında; öne çıkan sonuçlara göre eğitimciler okullarında iş birliği olmadığını belirtmişlerdir. Okullarda iş birliği yapma nedenleri ise, iş birliğine katılacak kişiler, görev ve sorumlukların dağılımına yönelik görüşler, iş birliği içinde yer alan kişiler arası iletişime yönelik görüşler, dokümanlara, karar alma sürecine ilişkin ve iş birliği çalışmalarının sonuçlarının sorumluluğuna yönelik öğretmen görüşleri iş birliği prensipleri çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İş birliği, İş birliği prensipleri, Öğretmen Görüşleri, Özel Eğitim, Uygulama Okulları

Özel Eğitim Penceresinden Türkiye’de Aile Eğitimi Konulu Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi: Alanyazın Taraması ve Betimsel Analiz

Serap Doğan
serapdoganserap@gmail.com, Gaziantep Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Çocukların yaşamları aile ortamlarında şekillenir ve belirlenir. Anne-baba figürü çocukların temel rol modelleri ve onlar için en iyi öğreticilerdendir (Trotter ve Raffetery, 2014). Alanyazında sadece normal gelişim gösteren çocuklar için değil gelişimsel yetersizliği çocuklar için de ailelerin çocukların eğitimindeki önemi vurgulanmaktadır (Di-Pipi Hoy ve Jitendra, 2004; Hilton ve Handerson, 1993). Aile eğitimi, aile eğitim programları aracılığıyla anne-babalara özel gereksinimli çocukları için nasıl iletişim, etkileşim sağlamaları, farklı alanlarda öğretim yapma konusunda bilgi, beceri ve yöntemlerin öğretilmesidir (Acar, 2015; Özdemir, 2013).

Gelişimsel yetersizliği çocukların aileleri onların eğitim süreçlerine katıldıklarına bir başka deyişle öğretici olduklarında kendilerini çocuklarının geleceklerini etkilemeleri bağlamında daha iyimser oldukları ve çocukları için çabalarının artarak devam ettiği görülmektedir (Koegel, Schreibman ve Binbera, 1996). Aile eğitim programlarının sadece aileler açısından değil aynı zamanda onların çocuklarına öğretim sunan kişiler (öğretmenler, yardımcı öğretmenler, paraprofesyoneller vb.) açısından da önemi ve yararı bulunmaktadır (Tekin-İftar, 2008; Wolf ve Stephens, 1990).

Aileler çocuklarının eğitimlerinde farklı roller üstlenerek yer alırlar. Bu roller; eğitim kararlarını verenler olarak aileler, savunucu olarak aileler, öğretici olarak aileler, durum yöneticisi olarak aileler ve programı değerlendirici olarak aileler olarak üzere farklı şekillerde görülebilmektedir. Bu roller genellikle aile işlevlerinin dışında özel bilgi, beceri ve deneyim kazanarak oluşmaktadır (Allen ve Stefanowski Hudd, 1987).

Ailelerin çocuklarının öğreticisi olarak yer aldığı aile eğitimi programında aileler sürecin içinde yer alırlar ve çocuklarına erken müdahale, bağımsız yaşam ve davranış kontrolü ve yönetimi becerilerinde öğretim sunarlar (Cavkaytar, 1998).

Amaç

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de yapılmış lisansüstü tezlerde, gelişimsel yetersizliği olan çocuklara sahip anne ve babaların, anne-babaların aile eğitimleri sonucunda öğretici olarak yer aldığı çalışmaları betimsel olarak analiz etmektir.

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Araştırma amacına uygun verilere ulaşmak için nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesinden yararlanılmıştır. Araştırmanın amacına ulaşmak için YÖK Ulusal Tez Merkezi ‘den arama sayfasına Aile uygulaması, aile eğitimi, aile programı, aile rehberliği, aile katılımı Anahtar Kelimeleri girilerek arama yapılmıştır. Yapılan aramalar sonucunda tam metin erişimi olan 62 teze ulaşılmıştır. Ulaşılan tezler

(a) Anne, babaların öğretici olarak özel gereksinimli çocuğuna öğretim yapması,

(b) Öğretimin beceri, kavram davranış kontrolü konularını kapsamaması,

(c) Çalışmaların deneysel ve yarı deneysel ve tek denekli araştırma yöntemlerinden biriyle yürütülmesi,

(d) Çalışmaların YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden tam erişiminin olması.

Ölçütleri dikkate alınarak incelenmiş ve 16 tez çalışmaya dâhil edilmiştir.

Bulgular ve Sonuç

Çalışmaların bulgularına bakıldığında, çoğunluğunun tek denekli araştırmalarla yürütüldüğü, 1 çalışma dışında beceri öğretiminin (sosyal beceri, tuvalet eğitimi, ev içi beceri), katılımcı çocukların yaşlarının

değişkenlik gösterdiği, zihin ve otizm spektrum bozukluğu olan çocuklara öğretim yapıldığı, bir çalışma da babaların, diğer çalışmalarda anne ve anne-babaların eğitim aldığı demografik bilgilerinin, sosyo-ekonomik düzeylerinin farklılık gösterdiği görülmektedir. Ayrıca kendilerine öğretim yapılan anne, babaların öğrendikleri becerileri gelişimsel yetersizliği olan çocuklarına kazandırdıkları görülmüştür. Bulgular ile ilgili detaylı bilgi sunum sırasında paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: aile eğitimi, özel eğitim, gelişimsel yetersizlik, özel gereksinim

Anahtar Kelimeler:aile eğitimi, özel eğitim, gelişimsel yetersizlik, özel gereksinim

Özel Eğitim Öğretmenliğine Geçişle Son Sınıf Lisans Öğrencilerinin Mesleki Kaygılarının Değerlendirilmesi

Ebru YALÇINTUĞ
ebru.zdemir@gmail.com, Medeniyet Üniversitesi
Çiğdem KOL
cgdmkol@gmail.com, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Yunus YILMAZ
yns0ylmz@gmail.com, ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
Hüseyin KOÇ
huseyinkocanadolu@gmail.com, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Bildiri Özeti:

2015 yılının sonlarına doğru Yüksek Öğretim Kurulu'nun başlattığı çalışmayla tüm engel gruplarına ilişkin lisans eğitimi özel eğitim çatısı altında birleştirme yoluna gidilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığının öğretmen atamalarına esas oluşturan 20.02.2014 tarihli Talim ve Terbiye Kurulu kararıyla yapılan yeni düzenlemeye uyumlu olarak üniversitelerde zihinsel engelliler, işitme engelliler, görme engelliler ve üstün zekâlılar/yetenekliler öğretmenliği olarak ayrı ayrı verilen lisans eğitimlerinin birleştirilerek, "özel eğitim öğretmenliği" adı altında yeni ve tek bir lisans programı oluşturulmuştur. Bu çalışmanın amacı tüm engel gruplarında lisans eğitiminin sonuna gelmiş öğrencilerin bölümlerin birleştirilerek özel eğitim öğretmenliği çatısı altında toplanmasına ilişkin mesleki kaygılarının incelenmesidir. Çalışmaya Anadolu Üniversitesinde lisans son sınıfta olan 64 işitme engelliler ve 51 zihin engellilerin eğitimi ana bilim dalında olmak üzere toplam 115 öğrenci katılmıştır. Katılımcılara 45 maddeli beşli Likert tipi Öğretmen Adaylarına Yönelik Mesleki Kaygı Ölçeği (MKÖ) uygulanmıştır.

Araştırma nicel betimsel desen ile desenlenmiştir. Katılımcılar cinsiyet ve buldukları ana bilim dalına göre kaygı düzeyleri saptanmış ve anabilim dalları arasında kaygı düzeylerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığı ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırma boylamsal bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Dolayısıyla sunulacak bölüm araştırmanın uygulamaya dönük ilk aşaması olup sadece bölüm ve cinsiyet değişkenlerinin yer aldığı betimsel analizlere yer verilmiştir.

Yapılan analizler sonucunda kaygı durumları görev merkezli, sosyal-ekonomik merkezli, öğrenci-iletişim merkezli, meslektaş-veli merkezli, kişisel gelişim merkezli, atanma merkezli, uyum merkezli, okul yönetimi merkezli olmak üzere 8 faktörde ele alınmıştır. Sonuç olarak cinsiyete bağlı olarak meslektaş veli merkezli ve okul yönetimi merkezli kaygı bakımından cinsiyete göre kaygı puan ortalamaları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Buna göre her iki faktörde de erkekler kızlara oranla daha kaygılı görünmektedirler. Erkeklerin ortalaması kızlarınkinden daha yüksek belirlenmiştir. Bölüme göre ise anlamlı farklılıklar daha fazla boyutta gözlenmiştir. Ekonomik/sosyal, kişisel gelişim, atanma ve uyum faktörlerinde anlamlı farklılık bulunmaktadır. Ekonomik/sosyal ve kişisel gelişimde Zihin Engelliler Öğretmenliği Bölümü öğrencileri daha kaygılıyken atanma ve uyum boyutlarında İşitme Engelliler Öğretmenliği Programı öğrencileri daha kaygılı görünmektedir.

Anahtar Kelimeler:Özel eğitim öğretmenliği, işitme engelliler öğretmenliği, zihin engelliler öğretmenliği, mesleki kaygı

Özel Eğitim Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğretime Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi

Şenol Demirtaş
demirtas9296@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Yapılan bu araştırmada, özel eğitim öğretmenlerinin işbirlikli öğretime yönelik tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Demirtaş, Kan, Aslan, Barutçu, Şahin, Şentürk ve Dayı (incelemede) tarafından geliştirilen “İşbirlikli Öğretime Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek toplamda 15 madde 3 faktörden (Önemlilik, İlgisi, Öneri ve Katılım) oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 75, en küçük puan ise 15'tir. Veri toplama sürecinde, Google formlar üzerinden hazırlanan ölçeğin araştırmacılar tarafından sosyal medya (facebook) ve akıllı telefonlardaki uygulamalar (watsapp) aracılığı ile linki paylaşarak katılımcılara ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu aşamada ölçeğin linki özel eğitim grupları ile paylaşarak formun özel eğitim sınıflarında partneriyle birlikte görev yapan kişiler tarafından doldurulması vurgulanmıştır. Bu kapsamda doldurulan ölçekler, tekrar posta yoluyla araştırmacıya ulaştırılmış ve bu süreç yaklaşık bir hafta boyunca devam etmiştir. Bu süre zarfında Türkiye'nin çeşitli illerinde görev yapan 203 özel eğitim öğretmeni araştırmaya dahil olmuştur. Veriler, Anova ve t-testi ile analiz edilmiştir. Analizler sonucunda gruplar arasında cinsiyet ve mesleki deneyim değişkenleri göz önünde bulundurulduğunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Katılımcıların genel olarak işbirlikli öğretime yönelik olumlu tutum gösterdikleri ortaya konmuştur. Toplamda bir katılımcının alabileceği en yüksek puanın 75 puan olduğu ölçek formunda 203 katılımcının ortalama puanının 61 olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar öğretmenlerin işbirlikli öğretime yönelik olumlu tutumlara sahip olduğunu göstermektedir. Ancak ulusal alanyazında ülkemizde yürütülmekte olan işbirlikli öğretimin etkililiğini ve verimliliğini ölçen araştırma sayısının oldukça sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Bu nedenle ileriki araştırmalarda işbirlikli öğretimden beklentilerin neler olduğu belirlenerek bu beklentiler doğrultusunda işbirlikli öğretimin ne düzeyde hedeflenen çıktılara ulaştığı ortaya konarak uygulamanın etkililiğinin, verimliliğinin belirlenmesi ve geliştirilmesi için çalışmalar yapılabilir. Ek olarak Birleşik Devletlerde kaynaştırma uygulamalarında yer verilen işbirlikli öğretim uygulamaları ülkemizde yürütülen kaynaştırma uygulamalarına da uyarlanabilir.

Anahtar Kelimeler:Özel eğitim öğretmenleri, işbirlikli öğretim, tutum

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Kaynaştırma/Bütünleştirme Öğrencisine Yönelik His, Tutum ve Görüşler Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması

Emine AHMETOĞLU

emineahmetoglu@trakya.edu.tr, Prof. Dr., Trakya Üniversitesi

Yakup BURAK

Yakupburak87@hotmail.com, Doktora Öğrencisi, Trakya Üniversitesi

İbrahim Hakkı ACAR

ihacar@gmail.com, Yrd. Doç. Dr., İstanbul Medipol Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmada Segall (2011) tarafından öğretmenlerin otizm spektrum bozukluğu olan çocukların yerleştirilme ve kaynaştırılmalarına/bütünleştirilmelerine yönelik geliştirilen Yerleştirme ve Hizmet Anketi'nin (Placement and Services Survey-PASS "Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Kaynaştırma/Bütünleştirme Öğrencisine Yönelik His, Tutum ve Görüşler Ölçeği" olarak adlandırılan dördüncü bölümünü Türkçe'ye uyarlamak, geçerlilik ve güvenilirlik analizlerini yapmak amaçlanmıştır. Araştırma verileri 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Edirne İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı devlet ve özel olmak üzere 85 ilköğretimde görev yapan, araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 66 erkek, 153 kadın olmak üzere toplam 231 sınıf öğretmeninden toplanmıştır. Sınıf öğretmenlerinin yaş aralığı 24-60 yaş arasında değişmektedir (M=41,48 yıl, SS=9,01). Sınıf öğretmenlerinin 45'i birinci sınıflara, 44'ü ikinci sınıflara, 53'ü üçüncü sınıflara ve 59'u dördüncü sınıflara eğitim verdiği belirlenmiştir. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin 91'inin sınıflarında kaynaştırma/bütünleştirilme yoluyla eğitim uygulamalarına dahil edilen öğrencinin olduğu, 128'inin ise olmadığı tespit edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak öğretmenlerin kişisel bilgilerinin toplanması amacıyla "Kişisel Bilgi Formu", sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma/bütünleştirme öğrencilerine ilişkin his, tutum ve görüşlerini belirlemek amacıyla "Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Kaynaştırma/Bütünleştirme Öğrencisine Yönelik His, Tutum ve Görüşler Ölçeği" kullanılmıştır. İlk adım olarak, ölçek dil ve kültürel açıdan Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçeğin geçerliliği Doğrulayıcı Faktör Analizi, alt ölçekler arası korelasyonlar ve alt-üst %27 lik grup puan farklarıyla ölçülmüştür. Ölçeğin iç güvenilirliği de Cronbach's alpha yöntemi ile hesaplanmıştır. Ölçek öğretmenler tarafından doldurulan, 6 Likertli (1: Kesinlikle Katılmıyorum, 2: Kısmen Katılmıyorum 3: Katılıyorum 4: Katılmıyorum 5: Kısmen Katılıyorum 6: Kesinlikle Katılıyorum) ve 32 maddeden oluşan bir ölçektir. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucuna göre "otizm spektrum bozukluğu olan kaynaştırma/bütünleştirme öğrencisine yönelik his, tutum ve görüşler ölçeğinde" dört alt boyutunun olduğu bulunmuştur $\chi^2(261) = 527.09$, CFI=0.90, RMSEA=0.06 (90% CI .06- .07), SRMR=0.07. Bunlar Öngörü ($\alpha = .84$), Duygusal Tutum ($\alpha = .79$), Öznel Yargı ($\alpha = .77$) ve Öz Yeterlilik ($\alpha = .82$) olarak belirlenmiştir. Bu bulgulardan yola çıkılarak bu ölçeğin Türkiye'deki öğretmenlerle kullanılması uygun bulunmuştur. Yapılan analizler doğrultusunda, Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Kaynaştırma/Bütünleştirme Öğrencisine Yönelik His, Tutum ve Görüşler Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu kabul edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma, bütünleştirme, otizm spektrum bozukluğu, yerleştirme ve hizmet anketi, tutum

Görme Engelli Öğrencilerin 4. Sınıf Fen Bilimleri Dersi Kazanımlarını Kazanma İhtimali

Şeyma ESER

seymaesser21b@gmail.com, Süleyman Demirel Üniversitesi
Seraceddin Levent ZORLUOĞLU

leventzorluoglu@hotmail.com, Süleyman Demirel Üniversitesi

Tuğçe ERGAZİ

tgc.ergazi@gmail.com, Süleyman Demirel Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Çalışmanın amacı 4. sınıf fen bilimleri dersi kazanımlarının görme engelli öğrenciler tarafından kazanılma ihtimalinin değerlendirilmesidir. Konu ile ilgili alanyazın incelendiğinde öğretim programı içinde yer alan kazanımların görme engelli öğrenciler tarafından kazanılma durumuna yönelik müzik öğretim programına yönelik yapılan araştırma dışında herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla Fen Bilimleri Öğretim Programı kazanımlarına yönelik bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmada akranları ile birlikte aynı kazanımlardan sorumlu olan görme engelli öğrencilerin kazanımları kazanıp kazanamayacağı ve kazanabilme olasılığında ise ne şekilde kazanacağı incelenmiştir. Bu sayede fen bilimleri öğretim programı kazanımlarının görme engelli öğrenciler tarafından kazanılabilme yüzdeleri hesaplanarak programın kullanılabilirliği değerlendirilecektir. Öğretim programının etkili olarak gerçekleştirilmesi ve temel becerilerin kazandırılarak kaliteli bir eğitimin sağlanabilmesi için bireysel farklılıkları ön planda tutmamız gerektiği öğretim programlarında sıklıkla belirtilmektedir. Bu nedenle öğretim programlarının çağın gereksinimlerine uygun olarak güncellenmesi, öğrenci özellikleri dikkate alınarak yenilenmesi ya da gerekli düzenlemeler yapılarak uygulanması, eğitim kalitesinin artmasına ve dolayısıyla öğrendiği bilgiyi uygulayan öğrencinin yetişmesine önemli katkılar sağlayacağı belirtilmektedir. Bu çalışma, görme engelli öğrencilerin kazanımları kazanabilmesinin ortaya konulması ve bu sayede öğretim programları kazanımlarının bireysel farklılığı olan öğrencilere ne derece uygun olduğu ortaya koyacağından oldukça önemlidir.

Çalışma, doküman incelemesi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada 2017 yılında yayınlanan Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı 4. sınıf kazanımlarının (46 kazanım) görme engelli öğrenciler tarafından kazanılabilme durumları ve kazanılabilme durumunda ise kazanımların hangi destekleyiciler ile kazanabileceği incelenmiştir. Güvenirliğin sağlanması amacı ile analiz üç basamakta gerçekleştirilmiştir. Birinci basamakta, belirli kazanımlar seçilerek araştırmacılar tarafından değerlendirilmiştir. İkinci basamakta, her bir araştırmacı tarafından bireysel olarak kazanımların analizi yapılmıştır. Son basamakta ise, bireysel yapılan analizlerin kontrolü sağlanmıştır. Kontrol sonucunda görüş birliği ve görüş ayrılıkları belirlenerek çalışmanın güvenilirlik katsayısı (.72) hesaplanmıştır. Çalışmada, araştırmacılar tarafından önceden belirlenen kod-kategori ve tema dikkate alınarak kazanımların analizi yapıldığından betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

Az gören öğrencilerin, kazanımların %80.4'ünü kazanabileceği, %19.6'sını kısmen kazanabileceği; kör öğrencilerin ise %58.7'sini kazanabileceği, %26.1'ini kısmen kazanabileceği, %15.2'sini ise kazanamayacağı düşünülmektedir. Az gören öğrencilerin 46 kazanımın %60.9'unu destekleyiciye ihtiyaç duymadan, %39.1'ini ise destekleyici yardımı ile kazanabileceği; kör öğrencilerin ise kazanabileceği düşünülen 39 kazanımın %41'ini destekleyici ile %59'unu ise destekleyici olmadan kazanabileceği düşünülmektedir.

Yapılan analizler sonucunda kör öğrencilerin kazanamayacağı düşünülen kazanımlar genellikle deney tasarlama, görme duyusu ile ayırt edilebilecek maddeler, aydınlatma araçları ve ışık ve ışık kirliliği konularına yönelik kazanımlar olduğu belirlenmiştir. Az gören öğrencilerin kazanamayacağı kazanımın yer almadığı belirlenmiştir. Az gören öğrencilerin en çok öğretmen yardımı ile kazanımları öğrenebileceği daha sonra azalan sıra ile bilgisayar ve tablet, betimleyici anlatım, büyük puntolu doküman, büyüteç, akran yardımı, üç boyutlu model ve akıllı tahta destekleyicileri sayesinde kazanımları kazanabileceği düşünülmektedir. Kör öğrencilerin en çok betimleyici anlatım, akran yardımı, öğretmen yardımı, üç boyutlu model, bilgisayar-tablet, kabartma yazı ve sesli kitap destekleyicileri sayesinde kazanımları kazanabileceği düşünülmektedir.

Az gören ve kör öğrencilerin destekleyiciye en çok ihtiyaç duydukları kazanımlar üst düzey bilişsel süreç becerileri içeren kazanımlardır. Bu durum az gören ve kör öğrencilerin destekleyiciler olmadan kavramları öğrenemeyeceği görüşünü ortaya çıkarmaktadır. Sonuç olarak 4. Sınıf kazanımları görme engelliler açısından incelendiğinde Fen Bilimleri Öğretim Programının bireysel farklılıklar dikkate alınmadan hazırlandığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler:Görme engelli öğrenciler, kazanım, fen bilimleri öğretim programı

Bilim ve Sanat Merkezlerinde Üstün Yetenekli İlkokul Öğrencilerine Verilen Eğitim ve Kurslar Hakkında Velilerin Düşünce ve Değerlendirmeleri; “Düzce İli Örneği”

Metin YILMAZ
kmy.metin.yilmaz4@gmail.com, Sakarya Üniversitesi
Merve YILMAZ
merveecamci@gmail.com, Sakarya Üniversitesi
Tuncay YILMAZ
tyilmaz@sakarya.edu.tr, Sakarya Üniversitesi
Osman AKTAN
karakteregitimi@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

İnsanlık var olduğundan beri insanlar bir arada yaşamış ve farklı medeniyetler inşa etmişlerdir. Kurulan medeniyetler arasında kendi medeniyetini ileriye taşıyan toplumlar, yaşadıkları zaman dilimlerini ve aynı zaman diliminde yaşayan medeniyetleri de etkilemişlerdir. Toplumlar yetiştirdikleri üstün nitelikli insan kaynakları ile bilimde, sanatta ve teknik alanlarda yaptıkları değişim ve gelişmelerle, toplumları etkilemede önemli rol oynamışlardır. Bu bakımdan eğitim; geçmişten günümüze toplum ve devletlerin en fazla önem verdikleri temel konulardan birisi olmuştur. Bu bağlamda üstün yetenekli bireylerin eğitimlerinde farklı yöntem ve uygulamalar söz konusu olmaktadır. Günümüzde toplumların gelişme ve bu gelişimlerini sürdürmelerinde; insan kaynaklarının etkin bir şekilde kullanılarak bilgi üretilmesi, elde edilen bilgilere dayalı teknoloji üretimi kritik bir rol oynamaktadır. Bir ülkenin sahip olduğu insan kaynakları arasında en önemli grubu oluşturan üstün yetenekli bireylerin, doğru bir şekilde tespit edilmeleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda uygun eğitim programları ile eğitilmelerinin sağlanarak ülke kalkınmasında rol almalarının sağlanması gerekmektedir. Üstün yetenekli öğrenci; zihinsel beceriler, üretkenlik, sanat, liderlik veya özel akademik alanlarda akranlarına göre üst düzeyde performans gösteren öğrenci olarak ifade edilmektedir. Üstün yetenekli öğrencilere yönelik olarak ülkemizde Bilim ve Sanat Merkezlerinde (Bilsem), hazırlanan programlar doğrultusunda eğitim faaliyetleri yürütülmektedir. Araştırmanın amacı, Bilsem'e devam eden ilkokul öğrencilerine yönelik verilen eğitim ve kurslara ilişkin tarafların düşünce ve değerlendirmelerini belirlemektir. Araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılında Düzce ilinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın veri kaynağını 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Düzce ilinde bulunan Bilim ve Sanat Merkezi'nde ilkokul kademesinde öğrenim gören öğrenci velileri oluşturmaktadır. Nitel bir durum çalışması olarak planlanıp yürütülmüş olan araştırmada durum olarak üstün yetenekli öğrencilerin velilerinin Bilim ve Sanat Merkezi'ne ilişkin görüşleri, beklenti ve değerlendirmeleri ele alınmıştır. Çalışmada Bilim ve Sanat Merkezi'ne ilişkin görüşler, araştırmacılar tarafından geliştirilen, pilot uygulama ile geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Görüşme formlarından elde edilen veriler, içerik analizi tekniği ile yorumlanarak tema, alt temalara ulaşılmış, ayrıca elde edilen veriler katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Bilim ve Sanat Merkezi'ne ilişkin veli görüşlerine dayalı elde edilen bulgulara göre sonuçlara ulaşılmış; elde edilen bulgulardan hareketle sistemin daha etkin işleyebilmesine yönelik görüş ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bilim ve Sanat Merkezleri,BİLSEM, Üstün Yetenekli Çocuklar

Görsel Algı ve Öğrencilerin Akademik Becerileri Üzerine Bir Derleme Çalışması

Cihan SERT
cihan.07cs@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Yakup BURAK
yakupburak87@hotmail.com, Trakya Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Görsel algı, görsel uyarınları tanıma, ayırt etme ve daha önceki deneyimlerle ilişkili olarak yorumlama yeteneğidir. Görsel algı sadece iyi görme yeteneği değildir. Görsel uyarınlara yorumu göz ile olmayıp beyinde gerçekleşmektedir. Bir kimse bir kalem gördüğünde duyu izlenimi ile alır ancak bir kalem olduğunu tanıma ise bir düşünme olayıdır. Görsel algı, hemen hemen tüm davranışlarımızı etkilemektedir. Öğrenciler görsel algıdaki yetenekleri sayesinde okuma, yazma, hesap yapma ve okuldaki diğer faaliyetler için gerekli becerileri öğrenebilmektedirler. Öğrencilerin akademik beceri ve başarısının gelişmesinde görsel algı önemli bir yer tutmaktadır. Bu araştırmanın amacı; görsel algıyla öğrencilerin akademik becerileri arasındaki ilişkisi ve görsel algının öğrencilerin akademik becerileri üzerindeki etkisiyle ilgili yapılan çalışmaları incelemektir. Araştırmada matematik, dil, okuma, yazma, konuşma becerileri gibi akademik alanların alt boyutlarına da yer verilmiştir. Bu doğrultuda Proquest, Sciencedirect, Researchgate, Google Akademik, YÖKTEZ ve EBSCO veri tabanları üzerinden "visual perception", "visual motor integration", "academic skills/achievement" "görsel algı", "akademik beceri/başarı" anahtar kelimeleri kullanılarak gerçekleştirilen literatür taraması sonucunda 12 tanesi Türkçe 26 tanesi yabancı olmak üzere toplamda 38 çalışma belirlenmiştir. Araştırma kapsamında tarih aralığı belirlenmeksizin literatürde bulunan konuyla ilgili tüm çalışmalara ulaşılmaya çalışılmıştır. Görsel algının öğrencilerin akademik becerileri ile ilgili araştırmalarda kullanılan yöntem, araştırmaların amacı, veri toplama araçları, yayınlanma tarihleri, araştırmaların yapıldığı ülkeler, katılımcıların yaş grubu, katılımcı sayısı ve araştırmaların sonuçları ele alınmıştır. Türkiye'de yapılan çalışmalar daha çok anaokulu ve ilkököl dönemindeki öğrenciler üzerinde yoğunlaşmaktayken yurtdışındaki çalışmalarda anaokulu ve ilkököl düzeyindeki öğrenciler üzerinde çalışılmakla birlikte üst yaş grubundaki öğrenciler üzerinde de çalışmalar yapıldığı görülmektedir. İncelenen araştırma sonuçlarına bakıldığında genelinde görsel algı ve okuma, yazma, matematiksel işlemler gibi akademik beceriler arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir. Görsel algı düzeyi arttıkça akademik becerilerde de artış olmaktadır. Bu nedenle görsel algı, akademik becerilerini olumlu etkileyen bir faktördür denilebilir. Ayrıca yapılan çalışmalarda görsel algıyı geliştirmeye yönelik yapılan etkinliklerin akademik becerileri de olumlu etkilediği görülmüştür. Dolayısıyla görsel algı ve akademik beceriler birbiriyle yakından ilişkili ve birbirini etkileyen iki önemli alandır denilebilir. Öneri olarak; Milli Eğitim Bakanlığı ilkököl çağına gelmiş çocuklara ilkökula geçiş aşamasında görsel algı testleri yapabilir. Görsel algı problemi olan çocuklara görsel algıyı destekleyici eğitimler verilerek bu tür problemleri olan çocukların akademik becerisine katkı sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler:Görsel algı, Akademik Beceri, Dil becerisi, Okuma-Yazma becerisi

Özel Eğitimde Uygulanan İşbirlikli Öğretime Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması

Şenol Demirtaş
demirtas9296@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Adnan Kan
adnankan@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi
Cem Aslan
cemaslan2011@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Gündüz Barutçu
defgbarutcu@gmail.com
Cahit Şahin
cahitsahin@live.com

Bildiri Özeti:

İşbirlikli öğretim Birleşik Devletlerde kaynaştırma eğitiminin uygulandığı sınıflarda genellikle bir özel eğitim öğretmeni ve bir temel eğitim sınıf öğretmeni olmak üzere en az iki öğretmenin birlikte yürüttükleri öğretim sürecidir. Ülkemizde ise işbirlikli öğretim kaynaştırma eğitiminin olduğu sınıflardan ziyade daha çok belirli engel gruplarına sahip özel eğitim sınıflarında en az iki özel eğitim öğretmenin birlikte yürüttüğü öğretim sürecini içeren bir uygulamadır. Ancak ulusal alanyazına bakıldığında işbirlikli öğretim uygulamasına yönelik öğretmenlerin tutumlarının belirlenmesinde kullanılacak herhangi bir tutum ölçeği bulunmamaktadır. Uluslararası alanyazında ise işbirlikli öğretime yönelik tutumların belirlenmesi amacıyla daha çok anket tekniğinin kullanıldığı görülmekle birlikte işbirlikli öğretime yönelik tutumların belirlenmesi amacıyla geliştirilmiş kapsamlı bir ölçeğe ulaşılamamıştır. Bu nedenle yapılan çalışmada, işbirlikli öğretime yönelik tutumları belirlemek üzere bir ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır.

İşbirlikli Öğretime Yönelik Tutum Ölçeği'nin (İÖYTÖ) geliştirilmesinde, ilk olarak konu ile ilgili alan yazın taraması yapılmıştır. Alan yazındaki araştırmalar incelenerek, işbirlikli öğretime ilişkin alt boyutların ve ölçekte kullanılabilecek ifadelerin neler olabileceği araştırılmıştır. Ölçeğin madde havuzu oluşturulurken, tutum ve tutumun ölçülmesine ilişkin kuramsal yapı ile tutumun alt bileşenleri (bilişsel, duyuşsal, davranışsal) dikkate alınmıştır. Veri toplama sürecinde, Google formlar üzerinden hazırlanan ölçeğin araştırmacılar tarafından sosyal medya (facebook) ve akıllı telefonlardaki uygulamalar (watsapp) aracılığı ile linki paylaşarak katılımcılara ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu aşamada ölçeğin linki özel eğitim grupları ile paylaşarak formun özel eğitim sınıflarında partneriyle birlikte görev yapan kişiler tarafından doldurulması vurgulanmıştır. Bu kapsamda doldurulan ölçekler, tekrar posta yoluyla araştırmacıya ulaştırılmış ve bu süreç yaklaşık bir hafta boyunca devam etmiştir. Bu süre zarfında toplamda 203 katılımcı ölçeği doldurmuştur. Aynı katılımcılar üzerinden elde edilen veriler doğrultusunda ölçeğin güvenilirlik, geçerlik, açıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bu bağlamda, açıcı faktör analizi sonucunda, ölçeğin 15 madde ve üç faktörden (Önemlilik, İlgililik, Öneri ve Katılım) oluştuğu tespit edilmiştir. Elde edilen yapının geçerliği, doğrulayıcı faktör analizi ile doğrulanmıştır. Ölçeğin tamamına ait Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .93 olarak belirlenmiştir. Alt faktörlerin güvenilirlik katsayıları. 84 ile. 93 arasında değişmektedir. Elde edilen bulgular, ölçeğin işbirlikli öğretime yönelik tutumları ölçmek için geçerli ve güvenilir olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler:Özel eğitim, işbirlikli öğretim, tutum

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programına Aile Katılımının Aile Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi

Şerife Şenay İLİK
senayilik@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Rukiye Konuk ER
rukiyekonuk@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP), 1970'lerden beri dünyada, bireye özgü hizmetleri bireyselleştirme çabalarının merkezinde yer almaktadır (Davis, Kilgo & Gamel, Mc Cormick, 1989; Bailey & Wolery, 1992; Bagnato, Neisworth & Munson, 1997; Bricker, Espin, Deno ve Albayrak, 1998; Pretti-Frontczak ve Mc Comas, 1998; Siegel, 2017). Ülkemizde ise BEP geliştirilmesi ve uygulanması 1997 yılında kabul edilen 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile özel gereksinimli bireyler için hazırlanması zorunlu hale getirilmiştir (Başbakanlık Özürülüler İdaresi Başkanlığı, 2008). Bu program özel gereksinimli olan çocukların eğitim hakkını güvence altına alır (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2012; İlik ve Sarı, 2017). Bu program içerisinde başta aile, özel eğitim öğretmeni olmak üzere çocuğun gelişim ve eğitiminden sorumlu diğer uzmanların işbirliği ile hazırlanır. Aileler bu sürecin önemli bir üyesidir. Aileler çocuklarını çok iyi tanıdıkları için, çocuklarının eğitimini geliştirmedeki gereklilikleri, çocukların güçlü olduğu durumları, ilgilerinin neler olduğu ve ihtiyaçları hakkında doğru şekilde bilgi verecek kişilerdir (Billingsley, 1984; Hunt, Goetz, & Anderson, 1986; Lynch & Beare, 1990; Avcioğlu, 2011). Bu araştırmanın amacı BEP sürecinde olması gereken üyelerden biri olan ailelerin görüşlerine göre aile katılımının nasıl olduğunu belirlemektir. Çalışmanın yukarıda belirtilen amacı çerçevesinde, nitel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma bulguları Konya ili merkezde bulunan özel gereksinimli 25 öğrencinin ailelerin görüşlerinden elde edilmiştir. Araştırmaya katılan 25 bireyin 23'ü anne 2'si babadır. Aileler ile yapılacak görüşme için 6 maddelik Aile Görüşme Formu kullanılmıştır. Verilerin toplanması sürecinde öncelikle ailelerden görüşme yapmak isteyip istemedikleri sorulmuştur. Görüşmeden elde edilecek sonuçların araştırma amaçlı kullanılacağı ve herhangi bir şekilde okul adı ya da öğrenci adı çalışmada kullanılmayacağı belirtilmiştir. Görüşme sırasında araştırmacı ve aileler arasında güven ilişkisi oluşmasına dikkat edilmiştir. 30-35 dakika süren görüşmeler ses kayıt cihazı kullanılarak kayıt altına alınmıştır. Araştırmada elde edilen nitel veriler nitel analiz yöntemlerinden olan betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre; ailelerin büyük çoğunluğu BEP in ne anlama geldiğini bilmemektedir. Çalışma sonunda ailelerin büyük çoğunluğunun BEP hazırlık sürecine katılmadıkları ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda ailelerin BEP sürecine dahil edilmek ile ilgili hiçbir çaba sarf etmedikleri ortaya çıkmıştır. BEP' in ne olduğunu bilen ailelerin büyük bir bölümünün hazırlanan BEP' lerin gerçek ihtiyaçları yansıtmadığını belirtmişlerdir. Çalışmanın bir diğer bulgusu da ailelerin yılsonu öğrencin değerlendirilme sürecine katılmadıkları bu konuda bilgilendirilmediklerini belirtmişlerdir. Ailelerin görüşlerine göre BEP' lerde ki en büyük eksikliğin çocuğun duygusal ihtiyaçlarını göz ardı ettiğidir. Bu araştırmaya göre şu öneriler verilebilir. Ailelere, BEP sürecinde görev ve sorumluluklarına ilişkin eğitim verilebilir. Öğretmenlere, BEP sürecine ailenin katılımına yönelik hizmet içi seminerler verilebilir.

Anahtar Kelimeler:BEP, Aile, Özel gereksinimli öğrenci

Dünyada İşitme Engelli Bireylere Yönelik Geliştirilen Yardımcı Teknolojiler

Yunus YILMAZ
yns0ylmz@gmail.com, Anadolu Üniversitesi
Ahmet Serhat UÇAR
asucar223@gmail.com, Anadolu Üniversitesi
Tüncay TUTUK
tncytutuk@gmail.com, Osmangazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

İşitme engellilerin eğitimlerinde kullanılan yardımcı teknolojiler arasında işitme cihazları, koklear implantlar, bilgisayar destekli programlar ve yazılımlar gösterebilir. Geçmişten günümüze çok çeşitli şekillerde işitme cihazları üretilmiş ve geliştirilmiştir. İşitme cihazları isimlerini ise genellikle kullanım ya da taşıma şekline almıştır. Günümüzde kullanılmakta olan işitme cihazları arasında cep tipi, kulak arkası, gözlük tipi, kulak-kanal içi, grup ve fm sistemler gösterilebilir. Gelişmiş ülkelerin çoğunda yetersizliği olan bireylerin eğitimi sistematik adımlarla ciddi olarak ele alınmakta ve kalıcı çözümler üretilmeye çalışılmaktadır. Bilgisayar destekli program ve yazılımların günlük yaşamı kolaylaştırmasının yanında, bu teknolojilerin yetersizliği olan bireylerin mesleki ve genel eğitimlerinde kullanılması da kaçınılmazdır. Dolayısıyla çoğu ülkedeki kurum ve kuruluşların bilişim teknolojileri yardımıyla yetersizliği olan bireylere yönelik çalışmalar yürüttüğü görülmektedir. OECD ülkelerinin, bilişim teknolojilerini eğitime entegre ederek en sık kullanan ülkeler arasında yer aldığı görülmektedir. Gelişmiş ülkelerde üniversite ve araştırma merkezleri aracılığıyla yetersizliği olan bireylere yönelik bilgisayar destekli eğitim alanında çalışmalar yürütülmektedir. Bu çalışma da işitme engelliler alanında dikkat çekici teknolojik ilerlemeler incelenecektir. Dünya üzerinde kullanılan öncü bilgisayar destekli teknolojiler arasında The Grid, Ready Set Sign, Talking Screen by Words, Flash Pro2, Windbag, Adapto, Boardmaker, Augmentative and Alternative Communication (AAC), AccessDOS, Thetos, Evident, Signing Avatar, Kinect RGB-D, Text-to-Audiovisual Speech Synthesizer, Audio-Visual Russian Speech Recognition System, ABC İşitme Engelli Yazılımı yer almaktadır. Bu bilişim teknolojilerinin bazıları işitme cihazlarının performanslarını arttırmak için kullanılırken bazıları ise işitme engelli bireylerin sosyal ve akademik becerilerini arttırmaya yönelik tasarlanmıştır. Ülkemiz incelendiğinde ise ulusal patenti bize ait herhangi bir koklear implant üretimimiz bulunmazken EarTeknik adıyla ulusal bir işitme cihazımızın olduğu görülmektedir. Bilgisayar destekli yazılım ve programlar arasında ses analizleri için kullanılan TOY ve ALİ dikkat çeken proje ürünleridir. Sonuç olarak OECD ülkelerinin, bilişim teknolojilerini eğitime entegre ederek sıklıkla kullandıkları görülmektedir. Türkiye'de ise bu alandaki çalışmalar ve ulusal üretimlerin sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Dolayısıyla özel eğitim alanında yardımcı teknolojilerin üretiminin ve engelli bireylerin akademik, sosyal beceriler edinmede kolaylık sağlayacak bilişim teknolojilerinin üretimine yönelik çalışmaların sıklıkla yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yardımcı teknolojiler, işitme engelliler, bilgisayar destekli programlar, bilgisayar destekli yazılımlar

Öğretmenlerin Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Öğrencilerin Katıldıkları Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamalarına İlişkin Algıları

Emine AHMETOĞLU

emineahmetoglu@trakya.edu.tr, Prof. Dr., Trakya Üniversitesi

Yakup BURAK

Yakupburak87@hotmail.com, Trakya Üniversitesi

İbrahim Hakkı ACAR

ihacar@gmail.com, Yrd. Doç. Dr. İstanbul Medipol Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin katıldıkları kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına ilişkin algılarını belirlemek amacıyla Segall (2011) tarafından geliştirilen Yerleştirme ve Hizmet Anketi'nin (Placement and Services Survey-PASS) "Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Öğrencilerin Katıldıkları Başarılı Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamalarını Tanımlama Ölçeği" ile "Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Öğrencilerin Katıldıkları Başarılı Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamalarını Etkileyen Faktörler Ölçeği" olarak adlandırılan ikinci ve üçüncü bölümünü Türkçe'ye uyarlamak, geçerlilik ve güvenilirlik analizlerini yapmak amaçlanmıştır. Araştırma verileri 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Edirne İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı devlet ve özel olmak üzere 85 ilkokulda görev yapan, araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 231 sınıf öğretmeni (M=41,48 yaş, SS=9,01) oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak öğretmenlerin kişisel bilgilerinin toplanması amacıyla Kişisel Bilgi Formu, sınıf öğretmenlerinin otizm spektrum bozukluğu olan kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına ilişkin algılarını belirlemek amacıyla "Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Öğrencilerin Katıldıkları Başarılı Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamalarını Tanımlama Ölçeği" ile "Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Öğrencilerin Katıldıkları Başarılı Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamalarını Etkileyen Faktörler Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada öncelikle her iki ölçeğin dil ve kültürel açıdan Türkçe'ye uyarlanması yapılmıştır. Her iki ölçeğin geçerliliği Doğrulamalı Faktör Analizi, alt ölçekler arası korelasyonlar ve alt-üst %27 lik grup puan farklarıyla ölçülmüştür. Ölçeklerin iç güvenilirliği Cronbach's alpha yöntemi ile hesaplanmıştır. Öğretmenlerin Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Öğrencilerin Katıldıkları Başarılı Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamalarını Tanımlama Ölçeği, 6'lı likert (1: Çok önemsiz 2: Önemsiz 3: Kısmen Önemsiz 4: Kısmen Önemli 5: Önemli ve 6: Çok Önemli) ve 11 maddeden oluşan tek boyutlu bir ölçektir. $\chi^2(38)= 116.08$, CFI=0.94, RMSEA=0.09 (90% CI .07 - .11), SRMR=0.07. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Öğrencilerin Katıldıkları Başarılı Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamalarını Etkileyen Faktörler Ölçeği ise 6'lı likert (1: Kesinlikle Katılmıyorum 2: Katılmıyorum 3: Kısmen Katılmıyorum 4: Kısmen Katılıyorum 5: Katılıyorum 6: Kesinlikle Katılıyorum) ve 10 maddeden oluşan tek boyutlu bir ölçektir. $\chi^2(32)= 96.89$, CFI=0.95, RMSEA=0.09 (90% CI .07 - .12), SRMR=0.05. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Öğrencilerin Katıldıkları Başarılı Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamalarını Tanımlama Ölçeği iç tutarlılık değeri $\alpha= .86$ ve Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Öğrencilerin Katıldıkları Başarılı Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamalarını Etkileyen Faktörler Ölçeğinin iç tutarlılık değeri ise $\alpha= .89$ olarak bulunmuştur. Araştırma bulgularına göre her iki ölçeğin de geçerli, güvenilir ve Türkiye'deki öğretmenler ile kullanılması uygun görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma, bütünleştirme, otizm spektrum bozukluğu, yerleştirilme ve hizmet anketi

Eğitim Fakültelerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Olumlu Tutum Geliştirmelerinde Özel Eğitim Dersinin Etkisinin Değerlendirilmesi

şerife şenay İLİK
senayilik@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Serdal DENİZ
serdaldeniz1@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Engelli bireylerin eğitim ve rehabilitasyonunda toplumun beklenti ve tutumları önemlidir. Özel gereksinimli bireylere yönelik olumsuz tutumlar, onların toplumsal hizmetlerden yararlanmalarını da engelleyebilmektedir. Özel eğitim hizmetlerinin verildiği kurumlarda özel gereksinimli bireylere yönelik tutumlar olumsuz yönde ise, öğrencilere sağlanan özel eğitim hizmetleri ile ilgili uygulamalar yetersiz kalabilmekte, bu da özel gereksinimli bireylerin engeli ile başa çıkmasını güçleştirmektedir (Sarı, 2002; Sarı ve İlik, 2014; Bender, 1995; English, 1971; Özyürek, 1995). Özel eğitim ve kaynaştırma eğitim hizmetlerinde çalışan uzmanlar olumsuz tutumları nedeniyle engelli bireylere sınırlı hizmet sunabilirler ya da sunulan hizmetlerin niteliği yeterli olmayabilir (Rosenthal, Chan, Livneh, 2006). Pek çok araştırma (Şahin ve Akyol, 2010; Brooks ve Bransford, 1971; Glass ve Meckler, 1972; Helton ve Helton, 1977; Jameison, 1986; Jones ve Black, 1996; Seccombe, 2007) gösteriyor ki başarılı bir kaynaştırma programının var olması ancak bireysel farklılıklarının kabul edilmesi ve saygı görmesini sağlayan çeşitli eğitim ve bilgilendirmeler ile mümkündür. Öğretmenlerin, yetersizliği olan öğrencilerine yardımcı olabildiklerini hissetmeleri, onların kendileri ile ilgili düşüncelerinde olumlu değişikliklere yol açacaktır. Bu nedenle etkili bir kaynaştırma ortamı sağlanabilmesi için yetersizliğe yönelik tutumun daha olumlu bir hale dönüştürülmesi gereklidir. Özel gereksinimli bireylere karşı tutumunun olumlu yönde değişimi için, eğitim ve bilgilendirme etkili bir yoldur (Özyürek, 1977). Bu araştırmanın amacı; etkili bilgilendirme ve özel gereksinimli bireylerle etkileşimin üniversitede öğretmen olmak üzere yetiştirilen öğrencilerin üzerinde nasıl bir etki yaptığının ortaya çıkarılması ve bu tür ileri araştırmalara ışık tutmasıdır. Bu araştırmada, deneme modellerinden 'tek grup ön test- sön test kontrol grupsuz deneysel desen' kullanılmıştır. Bu yöntemin seçilmesindeki neden dersin gerekliliğini ve etkisini ortaya koymaktır. Araştırmaya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, İngilizce Öğretmenliği 2016-2017 eğitim öğretim yılı güz döneminde 4. sınıfa devam eden toplam 112 öğrenci katılmışlardır. Bu araştırmada öğrencilerin yetersizlikten etkilenmiş bireylere yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla Yüker, Block ve Young (1970) tarafından geliştirilen Yetersizlikten Etkilenmiş Kişilere Yönelik Tutum Ölçeği uygulanmıştır. 20 maddeden oluşan bu ölçekten alınabilecek puanlar 0 ile 120 arasında değişmektedir. Ölçeğin amacı yetersizliği olan kişilere yönelik tutumu genel olarak ölçmektir. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının ön test puanı 2.83, sön test puanı 3.60 ön test sön test puanları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak sön test lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrencilerin yetersizliğe yönelik tutumları olumlu yönde değişmiştir. Bu araştırmanın sonuçlarına bağlı olarak şu önerilerde bulunulabilir.

1. Eğitim fakültelerinin diğer bölümlerdeki öğretmen adaylarının yetersizlikten etkilenmiş bireylere yönelik tutumları üzerinde Özel Eğitim dersinin etkisi araştırılabilir.
2. Ayrıca eğitim fakültelerinin diğer bölümlerdeki öğretmen adaylarının tutumları üzerinde lisans programının uzun süreli etkisi incelenebilir.

Anahtar Kelimeler:özel eğitim, kaynaştırma, tutum

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Materyal Geliştirme Yeterliliklerinin Öğretmenler Açısından İncelenmesi

Şerife Şenay İLİK
senayilik@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Serdal DENİZ
serdaldeniz1@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğrenciler arasındaki farklılıklar öğrenme stillerini etkilemektedir ve farklı öğrenciler aynı konuyu farklı şekillerde öğrenebilmektedirler. Dolayısıyla her öğrenciye uyan bir öğrenme yaklaşımı yoktur (Çelik, 2007). Eğitim-öğretim ortamında materyallerin kullanılması farklı özelliklerdeki öğrencilerin ihtiyaçlarının karşılanması bu sebeple önemlidir (Avcı, 2009). Özel eğitime muhtaç öğrencileri olan öğretmenlerin eğitim teknolojilerinden yararlanarak ve öğrencilerin öğrenme güçlüklerini dikkate alarak onların ihtiyaçlarına yönelik materyal geliştirmeleri çok önemlidir. (Güven, 2008). Çünkü, özel gerkesinimli öğrencilere bakıldığında bu öğrencilerin bireysel farklılıkları diğer öğrencilere nazaran daha fazladır (Koşar vd., 2005). Yapılan araştırmalarda öğretmenler, araç-gereçlerin kullanımının zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin derse ve okula karşı ilgilerinde önemli bir artışa yol açtığı yönünde görüş bildirmişlerdir (Avcioğlu, 2012). Eğitimde materyal kullanımı hem öğretmen hem de öğrenci açısından kolaylıklar sağlamakta, dersin etkili ve verimli geçmesine yardımcı olmaktadır. Bu yüzden özel eğitim öğretmenlerinin materyal geliştirme sürecinde karşılaştığı problemlerin tespit edilmesi ve çözüm bulunması gerekmektedir. Bu çalışmada özel eğitim öğretmenlerinin materyal geliştirme yeterliliklerinin öğretmenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla özel eğitim öğretmenlerinin materyal geliştirme sürecinde yaşadığı zorluklar, nelere ihtiyaçları olduğu, materyal geliştirmede nelere dikkat ettikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın araştırma yöntemi nitel araştırma yöntemlerinden tarama modeli olarak belirlenmiştir. Çalışmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Çalışmaya Konya ili merkez ilçeleri içerisinde devlet bünyesinde çalışan 20 özel eğitim öğretmeni katılmıştır.

Çalışmadan elde edilen bulgular incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun öğrencilerin engel türüne göre, eğitim öğretim sürecinde, farklı öğretim teknoloji ve materyalleri kullandıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin bir kısmı ise engel türüne göre materyal hazırlamakta güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bu durumu da engel türlerinin tamamına uyarlamaya yönelik üniversite düzeyinde eğitim almamalarına bağlamışlardır. Araştırmanın diğer bulgusu da özel eğitim öğretmenleri, eğitim öğretim sürecinde sık sık materyal kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin materyal geliştirme yeterliliği ile meslekte çalışma süreci arasındaki ilişki incelendiğinde meslekte çalışma süresi materyal geliştirme sürecine olumlu yönde katkı sağladığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin materyal geliştirirken öğrencilerin gelişim özelliklerine dikkat ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Materyal hazırlama sürecinde özel eğitim öğretmenlerinin karşılaştığı problemler incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun materyal hazırlamak için gerekli olan araç-gereç eksikliğinin, materyal hazırlamak için gerekli olan araç-gereçlerin pahalı olması ve materyal hazırlama sürecinin uzun sürdüğünü belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bir bölümü ise materyal geliştirme sürecinde herhangi bir problem ile karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler:Özel gerkesinimli öğrenci, Özel eğitim, Materyal

Türkiye ve Dünya'da Özel Eğitimde Mesleki Eğitim Uygulama Örnekleri

Ahmet Serhat Uçar
asucar@anadolu.edu.tr, Anadolu Üniversitesi
Yunus Yılmaz
yunusyilmaz@anadolu.edu.tr, Anadolu Üniversitesi
Tüncay Tutuk
tncytutuk@gmail.com, Osmangazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Zihin yetersizliği olan bireylerin eğitiminin nihai amacı onları toplumsal yaşama bağımsız katılıma hazırlamaktır. Bağımsız yaşam bireylerin meslek edinmeleri ve hayatlarını idame ettirebilmeleri için gerekli olan maddi geliri kazanmalarıyla mümkün olacaktır. Mesleki eğitim, bireylerin melek yaşamları süresince gereksinim duyacakları bilgi beceri ve kavramları edinmeleri süreci olarak tanımlanabilir. Mesleki eğitim sürecinde zihin yetersizliği olan bireylere sunulan eğitim ülkelere göre farklılaşabilmektedir. Bu bağlamda Hindistan, Butan, Almanya, Finlandiya, İran ve Türkiye'deki mesleki eğitim uygulamalarına yer verilmiştir. Hindistanda özel gereksinimli bireylere eğitim veren 900'ün üzerinde okul bulunmaktadır (Rehabilitation Council of India). Bu okullardan 300 kadarında mesleki eğitim verilmektedir. Özel gereksinimli bireylerin mesleki eğitim alabilmeleri için 12 yıllık zorunlu eğitimi tamamlamaları ya da giriş sınavını geçmeleri gerekmektedir. Her okulun kabul şartları farklılaşabilmektedir. Butan'da özel gereksinimli bireylerin gereksinimlerinin toplumun sorumluluğunda olduğu ve toplum tarafından karşılanması gerektiği ifade edilmektedir. Butan kraliyet hükümeti tarafından tüm vatandaşlara ücretsiz sağlık ve sosyal hizmetler sunulmaktadır. Özel gereksinimli bireylerin eğitimi örgün eğitim veren iki farklı kurum tarafından sağlanmaktadır. Finlandiya'da temel eğitimi tamamlayan birçok özel gereksinimli birey eğitimlerini ortaöğretim düzeyinde devam ettirmektedir. Bu eğitimleri herhangi bir meslek okulunda ya da özel eğitim meslek okullarında uyarlanmış öğretim şeklinde devam etmektedir. Özel gereksinimli bireyler ulusal ortak başvuru sistemi içerisindeki herhangi bir meslek okuluna başvurabilirler. Ayrıca özel eğitim veren kurumlara da doğrudan veya bazı durumlarda ortak uygulama sistemi aracılığıyla başvurabilmektedirler. Almanya'da eğitim politikasının temelinde özel gereksinimli bireyler de dahil olmak üzere bütün öğrencilerin bir mesleki eğitim programını başarıyla tamamlaması ve ücretli istihdam edilmesi yatmaktadır. Bu özel eğitim amaçları nedeniyle özel gereksinimli bireylerin çalışma hayatına katılımı ve kalıcılığın sağlanması hedeflenmektedir. İran'da özel gereksinimli sunulan bireylere mesleki eğitim hizmetleri devlet okulları aracılığıyla yürütülmektedir. Bu okullar "Özel Gereksinimli Çocuklar Uygulama Okulu" olarak adlandırılır. Faaliyet gösteren 10 okul bulunmaktadır. Özel gereksinimli bireylere mesleki eğitim sunulması ve korumalı işyerlerinde istihdamlarının sağlanmasından sosyal yardım bakanlığı sorumludur. Yılda 6-12 ay arasında eğitim verilmektedir. Mesleki eğitimi yetersizliği olan bireylerin ilgi ve isteklerine paralel bir biçimde yürütülür. Öğrenci ilgi alanını belirleyen/bireye en uygun olan belirlenene kadar farklı zanaatlarda küçük eğitimler verilir (Shajjad, 2004). Ülkemizde zihin yetersizliği olan bireylerin mesleki eğitimi özel eğitim iş uygulama merkezleri ve özel eğitim mesleki eğitim merkezleri aracılığıyla yürütülmektedir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2006). Özel eğitim iş uygulama merkezleri orta ve ağır düzey zihin yetersizliği olan bireylerin yanı sıra otizmlili bireylere mesleki eğitim verilen okullardır. Bu okullardan eğitim 4 yıl süre ile sürdürülmektedir. Akademik dersler ve atölye dersleri, zihin, işitme ve görme engelliler sınıf öğretmenleri ve farklı branşlardan öğretmenlerle sürdürülür. Sınıf mevcutları en fazla sekiz öğrenci ile sınırlandırılmıştır. Özel eğitim mesleki eğitim merkezleri hafif düzey zihin yetersizliği olan bireylerin mesleki eğitimlerini sürdürdüğü okullardır. Eğitim süresi ve öğretmen kadrosu bakımından özel eğitim iş uygulama merkezleri ile paralellik gösterir. Bu merkezlerde akademik derslerin yanı sıra eğitimin son yılında staj uygulaması yürütülmesi esastır. Sonuç olarak incelenen ülkelerde verilen mesleki eğitimin süresi ve içeriği ülkelerin özelliklerine göre farklılık gösterebilmektedir. Örneğin İran'da bambu işleme eğitimi verilirken Almanya'da teknoloji odaklı metal işleme müfredatta yer almaktadır. Ülkelerin farklılaşan özelliklerinin yanı sıra mesleki eğitim içeriklerinin büyük oranda benzerlik gösterdiğini söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler:Özel eğitim, zihin yetersizliği, mesleki eğitim, istihdam,

İşiten Bir Annenin Okul Öncesi Dönemdeki İşitme Kayıplı Çocuğuyla Kitaplarla İlgili Yaşantılarında Kullandığı Stratejilerin İncelenmesi

Hilal ATLAR

hatlar@anadolu.edu.tr, Anadolu Üniversitesi

Yıldız UZUNER

yildizuzuner@gmail.com, Anadolu Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Günümüzde çocukların okuryazarlık gelişimlerinin doğumdan itibaren başladığı ve okuma yazmayı okul öncesi dönemde günlük rutinler içerisindeki yaşantılar yoluyla edindikleri belirtilmektedir. Erken dönemdeki bu okuma yazma yaşantılarından biri de çocukların ev ortamında sıklıkla deneyimledikleri kitap okuma yaşantılarıdır. Çocuklarla resimli kitap okumanın, erken dönemde hem dil edinimini desteklediği hem de yetişkinin çocuğa okuryazar davranışlarında model olmasıyla okuryazarlık gelişimleri için çeşitli fırsatlar sunduğu ifade edilmektedir. Araştırmalar, işitme kayıplı çocukların da nitelikli okuma yazma yaşantıları ile işiten yaşantılarına benzer bir okuryazarlık gelişimi gösterdiklerini ortaya koymaktadır.

Kitapla ilgili yaşantılar esnasında çocuklarla birlikte olan yetişkinlerin benzer okuryazar davranışları, yetişkinin kullandığı stratejiler olarak tanımlanmaktadır. Bu stratejiler; kitapların kapağı hakkında konuşma, nesnelerin isimlerine ve resimlere ilişkin sorular yönelme, nesnelere isimlendirme ve çocuğun söylediğini düzeltme, çocuğun cevaplarından yola çıkarak yeni sorular yönelme, çocuğu onaylama, çocuğun yönlendirmelerini takip etme ve birlikte kitap okumaktan keyif alma gibi davranışlardır. İşitme kayıplı çocukların ev ortamındaki kitap okuma yaşantılarını ele alan uluslararası araştırmalara, kitapla ilgili yaşantılarda işiten annelerin çocuklarıyla söz konusu bu stratejileri kullandıklarını ve yaşantıların etkileşimli bir şekilde gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. Araştırmacılar kitapla ilgili yaşantılar esnasında işiten ve işitme kayıplı çocuklarla birlikte olan yetişkinlerin kullandıkları stratejilerin, çocukların gelişen okuryazarlık becerilerine katkı sağladığını ifade etmektedirler. Türkiye’de gerçekleştirilen çalışmalarda araştırmacılar; etkileşimli kitap okumanın tüm çocukların sözlü dil becerileri ve erken okuryazarlık becerilerini geliştirdiğini, yetişkinlerin çeşitli okuma yazma stratejileri kullanarak kitap okuma yaşantılarına nitelik kazandırabileceğini vurgulamaktadırlar. Alanyazındaki bu bilgilerden hareketle; Türkiye’de işitme kayıplı çocuğu olan bir annenin çocuğuyla kitapla ilgili yaşantılarında kullandığı stratejilerin incelenmesinin önem taşıdığı düşünülmektedir.

Araştırmacıların işitme kayıplı bir çocuğun gelişen okuryazarlık yaşantılarını bütüncül olarak inceledikleri çalışmalarında işitme kayıplı çocuğun annesiyle en çok deneyimlediği okuryazarlık yaşantılarının, kitaplarla ilgili yaşantılar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak araştırmada kitapla ilgili yaşantılarda annenin kullandığı stratejiler ve çocuğun katılımı derinlemesine ele alınmamıştır. Bu araştırmanın amacı, işiten bir annenin işitme kayıplı çocuğuyla deneyimledikleri kitaplarla ilgili yaşantılarda kullandığı stratejileri incelemektir. Bu bağlamda; şu araştırma sorularına cevap aranmaktadır:

- İşiten annenin, çocuğuyla bakacakları ya da okuyacakları kitaplar nasıl belirlenmiştir?
- İşiten annenin işitme kayıplı çocuğuyla kitap okuma ve kitap bakma yaşantılarındaki amaçları nelerdir?
- İşitme kayıplı çocuğu olan bir anne, çocuğuyla kitap bakma ve kitap okuma yaşantılarında hangi stratejileri kullanmıştır?
- İşitme kayıplı çocuğun kitapla ilgili yaşantılara katılımı nasıl gerçekleşmiştir?
- İşitme kayıplı çocuğu olan bir annenin, çocuğuyla kitap bakma ve kitap okuma yaşantılarına ilişkin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmacıların işitme kayıplı bir çocuğun gelişen okuryazarlık yaşantılarını bağlamında incelediği durum çalışmasında, işitme kayıplı çocuğun ev ortamında annesiyle sıklıkla deneyimlediği yaşantıların kitap okuma ve kitap bakma yaşantıları olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada ise; toplanan verilerden kitap okuma ve bakma yaşantılarına derinlemesine bir bakış gerçekleştirilmesi planlanmıştır. Araştırmanın verileri; video kaydı ile yapılan gözlemler, anne ile yapılan yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşmeler, çocuğun işitme kaybına ilişkin bilgilerin elde edildiği belgeler, kitaplarından oluşan materyaller ve araştırmacı günlüğü ile toplanmıştır. Video kaydı alınarak toplanan gözlem verileri, video teyp analizi ile analiz edilerek uzman tarafından doğrulanmaktadır. Verilerin analizi tümevarımsal olarak analiz edilmektedir. Analiz süreci devam etmektedir.

Bulgular ve Sonuç

Araştırmanın tüm verileri tümevarımsal olarak analiz edildikten sonra bulguların, ortaya çıkan temalarla detaylı olarak ortaya konması planlanmaktadır. Araştırmanın sonuçları; alanyazındaki sonuçlarla desteklenerek, olası farklılıklar değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler:İşitme kayıplı çocuklar, paylaşımlı kitap okuma, erken okuryazarlık

Ankara Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi Destek Programına Devam Eden Öğrencilerin Okuma Tutumlarına Yönelik Bir Çalışma

Sabire Ceren DEMİR
sabirecerendemir@gmail.com, Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi
Bahar ÇEBİ
eycernas.78@gmail.com, Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi

Bildiri Özeti:

Özel yetenekli çocuklar, normal gelişim gösteren çocuklara göre, akademik alanlarda ve yetenek alanlarında, yaşlılarına göre daha hızlı ilerleme gösteren çocuklar olarak tanımlanmaktadır. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de özel yetenekli çocuklar, özel eğitim kapsamında değerlendirilmektedir. 'Üstün veya özel yetenekli çocuklar, zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi veya akademik alanlarda yaşlılarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği alan ve konu uzmanları tarafından tanımlanan çocuklardır. Üstün veya özel yetenekli çocuklar, yeteneklerini geliştirmek için özel eğitim ve faaliyetlere ihtiyaç duyan çocuklardır.' (MEB: 2016). Bu amaçla ülkemizde özel yetenekli çocukların eğitimi için Bilim ve Sanat Merkezleri kurulmuştur. İki 1994 yılında kurulan bu merkezlerin sayısı giderek artmaktadır.

Bilim ve Sanat Merkezleri, Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesinde (2017) 'BİLSEM'ler okul öncesi eğitim, ilkokul, ortaokul ve lise çağındaki özel yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmaları ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla yerleşim biriminin özellikleri, ulaşım imkânları ve bölgesel olarak nüfusunun 100.000'den az olmaması şartı ile hizmet alması öngörülen öğrenci sayısı gibi hususlar da dikkate alınarak valiliklerin teklifi üzerine Bakanlıkça açılır. " (MEB: 2017) şeklinde tarif edilmiştir. Bugün ülkemizde BİLSEM'lerin sayısı 120'yi bulmuştur.

Bu çalışmada BİLSEM öğrencileri ve onların okuma tutumları üzerinde çalışılacaktır. Tutum, bireyin davranışlarını yönlendirmede etkin bir role sahip, deneyimler sonucu kazanılmış duygu, düşünce ve eğilimlerdir. Okumaya karşı geliştirilmiş tutumlar, çeşitli tutum ölçekleri ile tespit edilerek ortaya konulmakta ve buna göre, bireyin okuma konusunda onun kararını etkileyen hissi ve duygusal yönü olan zihinsel tavırları ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, özel yetenekli olarak tanımlanmış 8-10 yaş grubu öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarını ölçmektir. Çalışma grubunu Ankara Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezinde Destek Programına devam eden öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmada nitel araştırma tekniği kullanılarak betimleyici model esas alınmıştır. Çalışma grubunun okumaya yönelik tutumları McKenna ve Kear (1990) tarafından 1-6. Sınıflar için geliştirilen okumaya yönelik tutum ölçeği kullanılarak, ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okumaya yönelik tutum ölçeği, Üstün/Özel yetenekli öğrenciler, Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM)

Bilim ve Sanat Merkezlerinde Türkçe Eğitimi

Sabire Ceren DEMİR

sabirecerendemir@gmail.com, Ankara Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi

Bildiri Özeti:

Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM); ülkemizde resim ve müzik gibi sanat alanlarında zekâ, yaratıcılık ve liderlik gibi konularda yaşlılarına göre ileri düzeyde performans gösterdiği yapılan tanılama sınavları ile belirlenen, IO puanı 130 ve üzeri olan öğrencilerin okul saatleri dışında gittikleri eğitim kurumlarıdır. BİLSEM'ler, üstün yetenekli/zekâlı olarak tanılanmış çocukların okullarından aldıkları örgün eğitimin yanı sıra onlara üstün veya özel oldukları alanlarda kendilerini geliştirmeleri için fırsat sunar. Bu kurumlarda örgün eğitimin dışında kalan zamanlarda; özel yetenekli öğrencilere ilgi ve istadlarına göre eğitim verilir.

Üstün yetenekli kavramı Millî Eğitim Bakanlığı tarafından şu şekilde tanımlanmıştır: "Üstün yetenekli öğrenci; zekâ, yaratıcılık, sanat kapasitesi veya özel akademik alanlarda yaşlılarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği uzmanlar tarafından belirlenen ve bu alanlarda özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerdir (MEB, 2007)." Bu şekilde tanımlanmış öğrenciler, kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda farklılaştırılmış programlara gereksinim duyma niteliğine sahip çocukların oluşturduğu bir gruptur. Bu sebeple özel yetenekli öğrencilerin eğitimlerinin; gelişimsel özellikleri göz önünde bulundurularak okullardaki programlardan farklı, onların gereksinimlerine uygun, bireyselleştirilmiş bir programla yapılması gerekir. Bu düşünce ve gereksinimle ülkemizde 1994 yılından itibaren Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEMLER) faaliyete geçirilmiştir. Özel yetenekli olarak tanımlanan öğrencilere verilen eğitim, ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Ülkemizde de Bilim ve Sanat Merkezlerinin sayısı artmakta, özel öğrencilerin yaşadıkları şehirde sorunsuz bir şekilde erişebileceği bir konuma getirilmeye çalışılmaktadır.

Bu çalışmamızda nitel araştırma yöntemi kullanılarak diğer ülkelerdeki üstün yetenekli öğrencilere verilen ana dili eğitimi ve uygulanan modeller ile ülkemizdeki BİLSEM'lerde verilen Türkçe dersleri karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre ülkemiz lehinde/aleyhinde olan durumlar/uygulamalar tespit edilerek yeni öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler:Özel Eğitim, Üstün Yetenekli Öğrenciler, Bilim Sanat Merkezi, İleri Türkçe Dersleri

Gifted Education in Turkey: Challenges, Weaknesses and Strengths

Halil Aslan

halil295@yahoo.com, Middle East Technical University

Abstract:

Gifted education is general term and encompasses several components ranging from construct of giftedness, identification of gifted students to curriculums implemented to high able students. Gifted students are broadly recognized as an asset or natural resources due to their innate capacity contributing to the developments of countries in which they live. According to Marland report (1972), comprehensive study on giftedness, nearly 3% to 5% of school-age population can meet the giftedness criteria including outstanding abilities, performance and achievement in specific academic domains, creativity and leadership ability. Gifted and talented students are always considered different than their chronological peers in various ways such as cognitive, emotional, psychological and developmental traits. Gifted education is generally influenced by countries' educational policies and economic goals. Over the past few decades, numerous regulations, reports have been released by Ministry of National education (MOE) and other institutions on giftedness and gifted education. These reports have offered national agendas or challenges, such as lack of specialized programs or models; state regulations regarding gifted education. Implementation of these reports in Turkey has been rather limited until now. Purpose of the present study is to shed into light strengths and weaknesses of gifted education in Turkey. In addition, suggestions to problems regarding gifted education in Turkey were offered. To accomplish these aims, a review of the studies regarding gifted education is presented on the basic four themes highlighted in the field of gifted education: (a) policies regarding gifted education (b) identification of gifted students (c) educational programs for gifted students (d) research conducted on giftedness and education of gifted student in Turkey.

Method: studies conducted on gifted education were attempted to be reviewed. All available and accessible studies from different resources (articles, books, thesis, conference papers, regulations and state documents) were tried to be analyzed in this paper. Key search words for the literature review included gifted education in Turkey, current policies for education of Turkish gifted students, education of gifted students in Turkey.

Results and conclusion: Findings of the present study revealed gifted education in Turkey deals with several issues such as lack of consistent policy, layperson, academician and provisions for the gifted. The biggest problem encountered about gifted education is that effectiveness of practiced programs in the science and art centers have not been tested until now. Gifted education policy is affected by state's agendas, purposes. Turkey needs to take action in deciding national policy about gifted education and developing necessary programs addressing the education of gifted children.

Keywords: gifted education, gifted students, Turkey

Öğretmen Adaylarının Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimine İlişkin Öz Yeterlilik Düzeylerinin İncelenmesi

Çavuş ŞAHİN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Derya GİRGİN

derya.girgin@gmail.com, Çanakkale Bilim ve Sanat Merkezi

Bildiri Özeti:

Üstün yetenekli öğrenciler, akademik, entelektüel veya yaratıcı nitelikte, sınıf düzeyinin ötesinde olan öğrencilerdir. Üstün yetenekli öğrencilerle çalışan öğretmenler, konuların derinlemesine ilişkin etkili bir şekilde yetkin olmalıdırlar. Üstün yetenekli öğrencilerle çalışan öğretmenler, öğrencilerinin verimlilik, yaratıcılık, öz disiplin ve liderlik becerileri geliştirmelerine yardımcı olan tekniklerden faydalanmalıdırlar. Bu öğrencilerle çalışan öğretmenler, programı bireyselleştirmeye ve gerekli olduğu şekilde değiştirmeye ve üstün yetenekli öğrencilerin benzersiz eğitim ihtiyaçlarıyla ilgili hazır olmalıdır. Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde en önemli faktör onlara eğitim verecek öğretmenlerin nitelikleridir. Bu çalışmanın amacı, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi, Okul Öncesi Eğitimi, Türkçe Eğitimi ve Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalında 4. sınıfta hizmet-öncesi eğitim alan öğretmen adaylarının üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine ilişkin öz yeterlilik düzeylerini tespit etmektir. Bu amaca bağlı olarak; Öğretmen Adaylarının üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine ilişkin öz yeterlilik düzeyleri eğitim-öğretim gördükleri anabilim dallarına göre farklılaşmakta mıdır? problemine yanıt aranmıştır. Araştırmada nicel araştırma modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi, Okul Öncesi Eğitimi, Türkçe Eğitimi ve Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalında 4. sınıfta hizmet-öncesi eğitim alan öğretmen adayları; örneklemini ise 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde Sınıf Eğitimi Anabilim Dalının 4.sınıfında eğitim-öğretim gören 100 öğretmen adayı, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalının 4.sınıfında eğitim-öğretim gören 200 öğretmen adayı, Türkçe Eğitimi Bölümünün 4.sınıfında eğitim-öğretim gören 100 öğretmen adayı ve Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalının 4.sınıfında eğitim-öğretim gören 100 öğretmen adayı olmak üzere toplam 500 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan veriler Tortop (2014) tarafından geliştirilen "Öğretmenler İçin Üstün Yetenekli Bireylerin Eğitimine İlişkin Öz Yeterlilik Algısı Ölçeği" ile toplanmıştır. Öğretmenler için üstün yetenekli bireylerin eğitimine ilişkin öz yeterlilik algısı ölçeği 5'li likert tipinde hazırlanmış, 26 madden ve 6 faktörden oluşmaktadır. Her bir faktörün cronbach alpha değeri ise 0.86, 0.93, 0.77, 0.91, 0.94 ve 0.94 iken ölçeğin toplam cronbach alpha değeri 0.90'dır. Araştırma verilerinin analizinde betimsel istatistikten faydalanılmış ve veriler SPSS paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen veriler SPSS programında frekans (f), yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma gibi istatistik hesaplamalarla analiz edilmiştir. Araştırmaya yönelik çalışmalar sürmektedir.

Anahtar Kelimeler:Üstün yetenekli öğrenci, öğretmen adayı, üstün yetenekliler eğitimine ilişkin öz-yeterlilik

Özel Yetenekli Çocuklarda Farklılaştırılmış ve Zenginleştirilmiş Yazma Çalışmaları

Kemalettin Deniz
kemalettindeniz@hotmail.com, Gazi Üniversitesi
Mazhar Ünal
mazharunal006@gmail.com, Dumlupınar Bilim ve Sanat Merkezi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmada Türkiye’de özel yetenekli öğrenciler için hazırlanan yazma çalışmalarının nasıl farklılaştırıldığı ve zenginleştirildiğinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Bir konuyla ilgili ileri seviye öğrenciler için verilen görevlerin aynı alandaki daha düşük seviyedeki öğrencilere göre daha zor ve karmaşık olması beklenmektedir. Genellikle, bir disiplin alanının temel kavram, anlayış ve becerileri öğrenciden öğrenciye değişmez; değişmesi gereken şey öğrencinin bu kavramlar, anlayışlar ve beceriler ile kendi gelişim seviyesine uygun zorlukta çalışmasını sağlayabilecek bir destek sistemidir. Beyin araştırmaları (Howard, 1994; Jensen, 1998) öğrencilere, onları aşırı zorlayacak veya onlara çok kolay gelecek görevlerin değil onların seviyelerinde veya seviyelerinin çok az üstünde zorlukta olan görevler verildiğinde en iyi öğrenmelerin gerçekleştiğini ortaya çıkarmıştır. Görevler çocuk için zor olduğunda bıkkınlık ve kızgınlığa; çok kolay olduğunda ise tembellik ve ilgisizliğe neden olduğu da bilinmektedir. Vygotsky (1962, 1978), öğretmenin öğrenciye kapasitesinin biraz ötesinde bir işi tek başına yapma görevi verdiğinde öğrencinin öğrenmeye başladığını söyler. Öğretmen, öğrenciye “yakınsak gelişim alanı” çerçevesinde bir görev verdiğinde ve sonra görevi başarılı bir şekilde tamamlaması için ona rehberlik edip desteklendiğinde öğrencinin bağımsız bir şekilde görev yapabileceği gelişim alanı gelişecektir.

Öğrencilerin birbirlerinden farklı gereksinimleri vardır. Özellikle de özel yetenekli öğrencilerin akranlarından ayrıldığı öğrenme stilleri, öğrenme alanları ve tutumları bilinmektedir. Bu sebeple ders içeriklerinde her öğrencinin öğrenme stiline uygun farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş etkinlikler hazırlanmalıdır. Bu farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş etkinliklerin de belli özelliklere göre sınıflandırılması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Türkiye’de temel eğitime devam eden öğrenciler için etkinliklerin içeriği, etkinlik süreci ve etkinliklerle ilgili ölçme araçları öğrenciden öğrenciye farklılık göstermeyecek şekilde ve onların öğrenme alanları da dikkate alınmadan tüm öğrencilere aynı şekilde sunulmaktadır. Ayrıca temel eğitimdeki öğretim programları öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate almamakta ve her öğrenci aynı seviyede kabul edilmektedir. Temel eğitimdeki 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) da öğrencilerin farklı seviyelerde olabileceğini göz ardı etmektedir. Mevcut eğitim sistemine devam eden öğrenciler aynı seviyede ve aynı öğrenme alanında kabul edilerek sunulan etkinlikler ile gelişmeleri beklenmektedir fakat bu durum bazı olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir.

Türkiye’de özel yetenekli öğrenciler, örgün öğretim süreçlerine ek olarak planlanan Bilim ve sanat merkezlerinde eğitimlerine devam ederler. Burada öğrenciler için hazırlanan etkinlikler öğrencilerin var olan potansiyellerini en ileri seviyede kullanarak gelişim sağlamaya yönelik şekilde gerçekleştirilmektedir. Bu amaçla özel yetenekli öğrencilerin eğitim gördüğü bilim ve sanat merkezlerine öğrenciler; görsel yetenekler, müzik yeteneği ve genel zihinsel beceriler alanlarından katılım sağlamaktadır. Bu öğrenciler öğrenme stillerine göre sınıflandırıldıkları için hazırlanan ders içi etkinliklerde etkinlik içeriğinde, etkinlik sürecinde ve ürün çıktısında farklılaştırmaya ihtiyaç vardır. Bu sebeple öğrencilerin hazır bulunuşlukları, ilgileri ve öğrenme profilleri göz ardı edilmemelidir. Dil becerilerinden yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler yukarıda bahsedildiği gibi öğrencilerin öğrenme stillerine hitap edecek nitelikte olmalıdır. Özel yetenekli öğrenciler için hazırlanan yazma çalışmaları da bu üç sınıflandırmaya göre farklılaştırılmakta ve etkinlikler yoluyla aynı hedef davranışlara ulaşmak için de zenginleştirmeye ve disiplinler arası iş birliğine gidilmektedir. Bu etkinliklerin değerlendirilmesinde de farklılaştırılmış etkinlikleri ölçebilecek nitelikte ölçüklerin geliştirilmesi gereklidir. Özel yetenekli öğrenciler için hazırlanan yazma çalışmalarının nasıl farklılaştırıldığı ve zenginleştirildiğinin tespit edilmesi, Türkiye’de henüz başlangıç aşamasında olan bu alanın gelişmesi çalışmalarına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Farklılaştırılmış eğitim, zenginleştirilmiş etkinlik, yazma becerisi, BİLSEM, yaratıcı yazma

Howard, P. J. (1994). An owner's manual for the brain, Austin, TX: Leornian.

Jensen, E. (1998). Teaching with the brain in mind. Alexandria, VA: Association of Supervision and Curriculum Development.

Vygotsky, L. S. (1962). Thought and language, Cambridge, MA: MIT Press.

Vygotsky, L. S. (1978). Mind in society, Cambridge, MA: Harvard University Press.

Anahtar Kelimeler: Farklılaştırılmış eğitim, zenginleştirilmiş etkinlik, yazma becerisi, BİLSEM, yaratıcı yazma

Özel Yetenekli Öğrencilerin Bilimsel Süreç Becerilerinin İncelenmesi

Şeyma Akkaya Deviren
sadeviren@nevsehir.edu.tr, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Nagihan Tanık Önal
nagihanta@gmail.com, Erciyes Üniversitesi
Şadiye Aysin Tekcan
sadiyeaysin@gmail.com, Çetin Şen Bilim ve Sanat Merkezi
Uğur Büyük
buyuk@erciyes.edu.tr, Erciyes Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bilimin ve bilim okuryazarı bireylerin büyük önem taşıdığı günümüz dünyasında özel yetenekli öğrencilerin, uluslar için bir güç ve ülkelerin geleceği için umut vadeden bireyler olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim özel yetenekli bireyler toplumlar içinde nitelikli azınlığı oluşturmakta olup bilimsel alanlarda uzmanlaşması hedeflenen bireylerdir. Bu çerçevede düşünüldüğünde özel yetenekli öğrencilerin bilgiye ulaşma yollarını ve bir bilim insanı gibi çalışmayı öğrenmeleri yani bilimsel süreç becerilerine sahip olmaları çok önemlidir. Bu nedenle özel yetenekli öğrencilerin bilimsel süreç becerilerinin incelenmesi alanyazın için bir değerdir. Ancak alanyazın incelendiğinde, özel yeteneklilerin bilimsel süreç becerileri ile ilgili bir araştırmaya rastlanamamıştır. Bu bağlamda, özel yetenekli öğrencilerin bilimsel süreç becerilerine ilişkin mevcut durumlarını tespit etmek sözü edilen boşluğu doldurmak adına atılan bir adımdır. Ayrıca araştırmadan elde edilen bulguların ülkemizin özel yetenekli öğrencilerin eğitimi ile ilgili politikaları için değerli veriler sunacağına inanılmaktadır. Katılımcıların bilimsel süreç beceri düzeyleri ile ilgili mevcut durumlarının ortaya konulması ve onlara verilecek eğitimi bu verilere göre şekillendirmek özel yetenekli öğrencilerin eğitimine katkı sağlayabilir. Buradan hareketle gerçekleştirilen çalışmanın araştırma sorusu; "Özel yetenekli öğrencilerin bilimsel süreç becerileri ne düzeydedir? Ayrıca katılımcıların bilimsel süreç becerileri cinsiyete, anne -baba eğitim durumuna ve ailenin gelir düzeyine göre anlamlı fark göstermekte midir?" şeklinde belirlenmiştir. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden tarama metoduna göre desenlenmiştir. Araştırmaya İç Anadolu Bölgesi'nde bir Bilim ve Sanat Merkezi'ne (BİLSEM) devam eden 58 özel yetenekli öğrenci katılmıştır [28 Kadın (%48,3), 30 Erkek (%51,7)]. Bu öğrencilerin tamamı örgün eğitim kurumlarında beşinci sınıfta öğrenim görmektedir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu ile bilimsel süreç becerileri testi kullanılmıştır. Yapılan analizlerde frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmış; değişkenler ile başarı puanları arasındaki farklılıkları değerlendirmek için de t-testi ve tek faktörlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Verilerin analizi sonucunda, maksimum 24 puan alınabilen bu testte özel yetenekli öğrencilerin bilimsel süreç becerilerinin ortalamasının $X=18,4$ (%77,5) gibi yüksek bir değer olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmada elde edilen bulgular; özel yetenekli öğrencilerin bilimsel süreç becerilerinin cinsiyete ($p=0,90$), anne eğitim durumuna ($p=0,37$), baba eğitim duruma ($p=0,16$) ve ailenin gelir düzeyine ($p=0,21$) göre anlamlı fark göstermediğini ortaya çıkarmıştır. Bu sonuçlar, özel yetenekli öğrencilerin tamamının bilimsel süreç becerilerinin gelişmiş olduğu ve bu nedenle demografik özelliklere göre fark göstermediği şeklinde yorumlanabilir.

Anahtar Kelimeler:Üstün zekâ ve yetenek, Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler, Bilimsel süreç becerileri, Tarama metodu

Okul Yöneticilerinin Üstün Yetenekli Çocukların Tanınması ve Eğitimlerine İlişkin Görüşleri

Ahmet Bildiren
abildiren@adu.edu.tr, Adnan Menderes Üniversitesi
Soner Aladağ
soneraladag@yahoo.com, Adnan Menderes Üniversitesi
Bertan Akyol
bertanakyol@yahoo.com, Adnan Menderes Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Türkiye’de ve yurtdışında üstün yetenekli çocuklar için özel hizmetlere ihtiyaç duyulup duyulmadığı tartışması yapılmaktadır. Üstün yetenekli çocuklar üstün programları olmadan da başarılı olabilirler mi? Biyografik ve otobiyografik alanyazında, özel hizmetler olmaksızın kayıtlı olağanüstü başarılar elde etmiş bireylerin kanıtları bulunmaktadır. Ancak bu konuda bir genelleme yapmak zordur. Homojen yetenek gruplarının, yoğunlaştırılmış öğretim programlarının başarısı meta-analitik araştırmalar ve bireysel çalışmalarla kanıtlanmıştır. Üstün denekler üzerinde yapılan çalışmalarda, özel eğitimin üstün yetenekli grubun öğrenme yaşantısı üzerindeki önemini ortaya konmuştur. Üstün deneklerle az zamanda çok verim sağlayacak öğrenme stratejilerinin öğretilmesinin daha çabuk öğrenmelerine neden olduğu belirlenmiştir. Üstün yetenekli çocuklar normal gelişim gösteren çocuklara uygulanan programlara dâhil edildiğinde, potansiyellerini zorlayacak bir uygulamayla karşılaşmadığından dolayı üstün yetenekli çocukların performanslarının artmayacağı birçok araştırmayla ortaya konmuştur. Bununla birlikte üstün yetenekli olmasına rağmen tanılanmamış üstün yetenekli öğrencilerin okulda duygusal ve sosyal nedenlerden dolayı bocalama yaşadıkları tespit edilmiştir. Tanı almasına rağmen küçük yaşta üstün yetenekli öğrencilerin ortalama yetenekli öğrencilerden oluşan sınıflara yerleştirilmelerinin, onların sıkılıp bunalmalarına ve motivasyonlarının azalmasına neden olduğu da savunulmaktadır. Bu durum 1993 yılında Ulusal Mükemmellik Raporu Amerika Yetenek Gelişimi çalışmasında ele alınmış ve üstün yetenekli çocukların tüm yeteneklerini geliştirebilmeleri için okul tarafından sağlanamayan özel eğitim hizmetini almaları gerekliliği ortaya konmuştur. Genel eğitim sınıflarında eğitim gören üstün yetenekli çocukların, okul programları kendi performans düzeylerine ve ilgi alanlarına göre düzenlenmediği için uyum, başarısızlık ve ilgisizlik sorunları yaşayabildikleri ortaya konmaktadır. Bu nedenle üstün yetenekli çocuklara yönelik farklılaştırma, hızlandırma, gruplama adı altında çeşitli eğitim modelleri geliştirilmiştir. Bu modellerinin uygulamaya geçmesinde önemli faktörlerden biri okul yönetimlerinin yaklaşımıdır. Bu çalışmada okul yöneticilerinin üstün yetenekli çocukların belirlenmesine ve eğitilmesine yönelik düşüncelerinin araştırılması amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini Aydın ilinde sosyo ekonomik düzeye göre belirlenmiş 12 okul yöneticisinden oluşmaktadır. Okul yöneticilerinin üstün yetenekli çocukların belirlenmesine ve eğitimlerine yönelik düşüncelerinin alınması için yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Elde edilen veriler tümevarımsal içerik analizi tekniği ile yorumlanmıştır. Kodlayıcılar arası uyum geçerliği”ni sınamak amacıyla, makalede yer alan ilk ve ikinci araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlama yapılmış ve kodlayıcılar arası uyum katsayısı .90 olarak hesaplanmıştır. Araştırma sonucunda okul yöneticilerinin tanılmasında ve eğitimlerinde yeterli bilgiye sahip olmadıkları tespit edilmiştir. Okul yöneticileri tanılmanın uzmanlar tarafından yapılması gerektiğini ve üstün yetenekli çocukların ayrı okullarda eğitim almaları gerektiğini savunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler:Üstün yetenek, okul yöneticisi, tanılama, eğitim

Anadolu Sak Zekâ Ölçeği (ASIS)'e Göre Tanılanmış Üstün Yetenekli Çocukların Sözel Olmayan Bilişsel Yeteneklerinin İncelenmesi

Ahmet Bildiren
abildiren@adu.edu.tr, Adnan Menderes Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Üstün yetenekli çocukları tanılamada önerilen en verimli uygulama; formal ve informal değerlendirme araçlarının birlikte kullanıldığı 3 aşamadan oluşmaktadır. Bunlar; adaylık aşaması, tanılama aşaması ve seçme-yerleştirme aşamasıdır (Johnsen, 2009). Adaylık aşamasında ailelerin, öğretmenlerinin veya çocuğun kendisinin tanılama için aday gösterebileceği ifade edilmektedir. Bu noktada öğretmen ve aile gözlemleri önem teşkil etmektedir. İkinci aşama olan tanılama aşamasında eğilimlerinin ve bilişsel becerilerinin değerlendirilebilmesi için çocuklar bireysel olarak ya da küçük gruplar halinde kabul edilirler (Johnsen, 2009). Tanılanmanın son aşaması olan seçme ve yerleştirme aşamasında öğretmenler, yöneticiler, danışmanlar, üstün yetenekli çocuklar konusunda uzmanlaşmış kişilerden oluşmuş bir komite toplanan verileri değerlendirmektedir. Türkiye'de de Bilim ve Sanat Merkezinde üstün yetenekli çocukların tanılanması için benzer bir yol izlenmektedir. Birinci aşamada öğretmenleri tarafından aday gösterilen öğrenciler, ikinci aşamada bilişsel testlere alınmaktadır. Son tanılama döneminde ikinci aşamada ülkemizde ilk defa ilk yerli zekâ testimiz olan Anadolu Sak Zekâ Ölçeği (ASIS) kullanılmıştır. Bu araştırmada Anadolu Sak Zekâ Ölçeği (ASIS)'e göre tanılanmış üstün yetenekli çocukların sözel olmayan bilişsel yeteneklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Aydın Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim gören ve ASIS testine göre üstün yetenek tanısı alan 21'i kız (%48,8), 22'si erkek (%51,2) olmak üzere toplam 43 2. sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Örneklemin yaş ortalaması 7,6 ve standart sapması 0,3 tür. Araştırmada üstün yetenekli çocukların sözel olmayan bilişsel yetenekleri Standart Progresif Matrisler Testi ile ölçülmüş ve her çocuğa bireysel olarak uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre ASIS testine göre tanılanmış üstün yetenekli çocukların Standart Progresif Matrisler Testi Set A puan ortalaması 8,7, Set B puan ortalaması 10,6, Set C puan ortalaması 7,9, Set D puan ortalaması 7,2, Set E puan ortalaması 3,6 ve Toplam test puan ortalaması ise 38,2'dir. Test puanları Türkiye normlarına göre her çocuk için hesaplanmış ve çocukların normlara göre yüzdelerle dilimleri çıkarılmıştır. Toplam puanlar testin Türkiye normlarına göre değerlendirildiğinde ise çocukların yüzdelerle ortalaması %95,6 olarak saptanmıştır. Standart Progresif Matrisler Testi değerlendirme kriterlerine göre %95 ve üstü değere ulaşan çocuklar, bilişsel olarak yaşlarının üstünde değerlendirildiğine göre örneklem grubunun sözel olmayan bilişsel yeteneklerinin de yaşlarının üstünde performans gösterdiği tespit edilmiştir. Örneklem grubundaki bu sonuçlara göre ASIS testinin çocukların sözel olmayan bilişsel yeteneklerini tespit edebildiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler:Üstün yetenek, Asis, bilişsel yetenek

Üstün Yetenekli Öğrenciler: Sanat Alanında Bir İnceleme

Nurhan KÖROĞLU
nurhankoroglu7781@gmail.com, MEB
Feyzullah ŞAHİN
feyzullahsahin@duzce.edu.tr, Düzce Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Milli Eğitim Bakanlığı'nca yayınlanmış olan ve Türkiye'de özel eğitime ilişkin resmi bakış açısının sınırlarını çizen Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğine göre üstün zekâlı veya üstün yetenekli birey; zekâ, yaratıcılık, sanat, spor, liderlik kapasitesi veya akademik alanlarda akranlarına göre üst seviyede performans gösterenler olarak tanımlanmaktadır. Sanat alanında üstün yetenekli öğrenciler akranlarından farklı özellik sergilediği alanlardan birisi de resim yetenekleridir. Bu çalışmada, üstün yetenekli öğrencilerin resim yeteneği ile bunu etkileyebilecek bir takım değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışma, üstün yetenek tanısı almış toplam 35 öğrenci ile sürdürülmüştür. Katılımcıların 26'sı kız, 9'u ise erkektir. Öğrencilerin 4'ü sekiz yaşında, 4'ü dokuz, 6'sı on, 8'i on bir, 3'ü on iki, 3'ü on üç, 4'ü on dört, 2'si on beş ve 1'i on altı yaşındadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Torrance Yaratıcı Düşünme Testi Şekilsel B Formunun bir alt etkinliği olan "Daireler" ile Sözel Formu etkinlikleri arasında yer alan "Sıra Dışı Kullanım Etkinliği" kullanılmıştır. Bunun yanı sıra, Öğrencilerin resim yeteneklerinin düzeyinin belirlenmesi için Good Enough –Harris Resim Testi ile Mükemmelliyetçilik ve Özgüven Ölçekleri de işe koşulmuştur. Araştırma verileri 28 Eylül – 15 Aralık 2017 tarihleri arasında toplanmıştır. Verilerin giriş ve analiz işlemleri sürdürülmektedir. Araştırmanın sonunda üstün yetenekli öğrencilerin resim yeteneği üzerinde şekilsel ve sözel genel yaratıcılık düzeyleri ile mükemmelliyetçilik ve özgüven düzeylerinin etkisine ilişkin bir takım bulgulara ulaşılabilecektir. Elde edilen sonuçlar, alan yazın bulguları ile tartışılacaktır. Ortaya çıkan sonuçların, üstün yetenekli bireylerin resim alanındaki çalışmalarına etkisine ilişkin detaylı sonuçlara ulaşılabilecektir. Ulaşılan sonuçlar, konuya ilgi duyan araştırmacılara ileri araştırmalar için yön gösterici olacaktır.

Not:Bu çalışma, ikinci araştırmacının danışmanlığında birinci araştırmacının tezsiz yüksek lisans bitirme projesi kapsamında sürdürülmektedir.

Anahtar Kelimeler:Üstün yetenekli öğrenci, resim yeteneği, özgüven, motivasyon, yaratıcılık.

TÜBİTAK Ortaokul Araştırma Projeleri Yarışması Öğrenci Rehberliği

Kerem Çetintaş
keremcetintas84@gmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Dünyadaki eğitim politikaları, yirmi birinci yüzyıl becerilerini kazanan bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Türkiye de eğitim politikasını bu amaç doğrultusunda güncellemiş ve analitik düşünebilme, karar verme, yaratıcı düşünme, girişimcilik, iletişim, takım çalışması; yaşam becerilerine sahip bireyler yetiştirmeyi hedefleyen eğitim çalışmalarına hız vermiştir. Proje tabanlı öğrenme yönteminden yararlanarak gerçekleştirilen faaliyetler, mevcut eğitim politikalarına göre bireyler yetiştirebilmek için seçilebilecek en uygun faaliyetler kapsamına girmektedir. "Proje tabanlı öğrenme yaklaşımı, eğitimdeki çağdaş yaklaşımlarda ağırlıklı olarak karşımıza çıkan, öğrenen merkezli ve öğrenenin aktif olarak etkinliklerde yer aldığı, grupla çalıştığı, oluşturmacı düşünme becerilerini ve olumlu risk alma davranışlarını geliştiren bir yapıdadır." (Kaptan ve Korkmaz, 2002 : 93)

Bu bağlamda Afyonkarahisar İl Millî Eğitim Müdürlüğü de Dünya 'da ve Türkiye ' de ön planda olan bir alanda gerekli çalışmaları yapmaya karar vermiştir. Bu bağlamda proje rehberliği çalışması yapmaya karar kılınmış ve İl Millî Eğitim Müdürlüğü ARGE biriminde görevli öğretmenlerce TÜBİTAK Ortaokul Araştırma Projeleri yarışması öğrenci rehberliği çalışması yapılmıştır. Çalışma kapsamında önce merkeze bağlı bir ortaokulda 7. ve 8. Sınıftan altı öğrenci ile yarı yapılandırılmış nitel bir araştırma yürütülmüş; yapılan araştırma doğrultusunda ortaya çıkan ihtiyaç analizi sonucunda, öğrencilerin proje tanımı, proje çeşitleri, proje hazırlama süreci vb. konularda zorluk yaşadıkları, bu sebepten proje yapma da isteksiz davrandıkları tespit edilmiştir. Nitel araştırmanın ardından altı kişilik öğretmen ekibi, merkeze bağlı 87 ortaokulda dokuz gün boyunca öğrencilere yönelik proje rehberliği çalışması yapmıştır; proje tanımı, proje çeşitleri, proje hazırlama süreci, proje hazırlanırken karşılaşılabilecek problemler, proje yapmaya engel olacak iç ve dış faktörler ve çözüm önerileri, proje yapmanın kendilerine ne gibi katkılar sağlayacağı, TÜBİTAK Ortaokul Araştırma Projeleri konularında öğrencilere bilgilendirme yapılmıştır. Proje rehberliğinin amacı; öğrencilerin proje yapmaya karşı olumlu tutum geliştirmesini sağlamaktır. Bu bağlamda yapılan çalışmanın sonuçlarını değerlendirebilmek için bir tutum ölçeği geliştirilmiş ve proje rehberliği çalışmaları sırasında ön test – son test uygulaması yapılmıştır. Yapılan faaliyet sonunda ön test ve son test arasında % 20 oranında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlı olarak geçen 2016 - 2017 döneminde Afyonkarahisar ilinden toplamda 20 tane TÜBİTAK Ortaokul Araştırma projesi başvurusu yapılmışken, 2017 – 2018 döneminde 222 tane TÜBİTAK Ortaokul Araştırma projesi başvurusu yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar yapılan proje rehberliği çalışmasının başarıya ulaştığını ispatlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Proje, tutum, öğrenci

Üstün Yetenekli Öğrencilerde Sinematerapi Yöntemi ile Sosyo-duygusal Gelişimin İncelenmesi

Rümeysa KÖSE
kose_rmys@hotmail.com, MEB
Feyzullah ŞAHİN
feyzullahsahin@duzce.edu.tr, Düzce Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Sosyo-duygusal gelişim, bireyin içinde yaşadığı çevreye sağlıklı bir uyumun anahtarıdır. Üstün yetenekli öğrenciler, eş zamanlı olmayan gelişim, aşırı duyarlılık, duygusal gelişim, benlik saygısı gibi alanlarda akranlarından farklılıklar sergilemektedirler. Bunun bir yansıması olarak ta; depresyon, duygusal yoğunluk ve artan duyarlılıklar, diğerlerinden farklı hissetme, mükemmeliyetçilik, sosyal izolasyon, sosyal beceri yetersizlikleri, akran ilişkileri ile ilgili konular ve stres yönetimi sorunları ve beklenmedik düşük akademik başarı gibi alanlarda bir takım sosyo-duygusal sorunlar yaşayabilmektedirler (Bahtiyar ve Şahin, 2017). Sinema, eğlenme ve rahatlama aracı olması yanı sıra gerçek yaşama ilişkin kesitleri barındırması yönü ile de bir ideal bir eğitim aracı olarak kullanılabilir. Sinematerapi ise bireylere iç görü kazandırma amacıyla metaforlar kullanımına dayalı bir tekniktir. Sinematerapinin etki mekanizması üç aşamada gerçekleşmektedir. Bunlar, özdeşleşme, rahatlama (içini dökme) ve içgörüdür.

Bu çalışmada, üstün yetenekli öğrencilerin bir takım sosyo-duygusal özellikleri gelişimi üzerinde sinema-terapi yönteminin etkililiğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma, üstün yetenek tanısı almış 6-8 sınıf aralığındaki toplam 8 öğrenci ile sürdürülmektedir. Çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılacaktır. Görüşme formları hazırlandıktan sonra uzman görüşü alınmıştır. Veri analizinde içerik analizi ile araştırma sorularına yanıt aranacaktır. Böylece, uygulamanın etkisine ilişkin detaylı sonuçlara ulaşılabileceği düşünülmektedir. Araştırma uygulamasının 15 Şubat – 15 Mart 2018 tarihleri arasında sürdürülmesi planlanmıştır. Çalışmanın sonucunda; öğrencilerin üstün yeteneklilik konusunda öz-farkındalığında artma, yeteneklerin sınırlarını fark etme, içsel motivasyon kaynaklarını keşfetme ile akran ve aile ilişkileri konularındaki beceri ve yeterliliklerinde gelişme beklenmektedir. Elde edilen sonuçlar, alan yazın bulguları ile tartışılacaktır. Ortaya çıkan sonuçlar, sinema-terapi yönteminin üstün yetenekli bireylerin sosyo-duygusal gelişimine etkisine ilişkin alan uzmanlarına bir bakış açısı sunması hedeflenmektedir.

Not:Bu çalışma, ikinci araştırmacının danışmanlığında birinci araştırmacının tezsiz yüksek lisans bitirme projesi kapsamında sürdürülmektedir.

Anahtar Kelimeler:Üstün Yetenekli Öğrencilerde Sinematerapi Yöntemi ile Sosyo-duygusal Gelişimin İncelenmesi

Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Öğrenci Ailelerinin Çocuklarının Gelişimlerine İlişkin İhtiyaçları

Derya GİRGIN

derya.girgin@gmail.com, Çanakkale Bilim ve Sanat Merkezi

Bildiri Özeti:

Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili çalışmalar son yıllarda oldukça artış göstermiştir. Ülkemizde bu alandaki farkındalığın artmış olmasının yanı sıra alanın en önemli unsurlarından birisi olan üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocuğu olan ailelerin farklı gelişim gösteren bu çocukları yetiştirme sürecinde ihtiyaçlarının belirlenmesi, bu ihtiyaçlara yönelik çalışmaların yapılması boyutunda yeterli bilimsel çalışmalar mevcut değildir. Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrenciler temelli çalışmaların içerisinde ailelerle ilgili çok az sayıda bilimsel çalışma yürütülmüştür. Üstün yetenekli çocukların ailelerinin ihtiyaçlarına yönelik hazırlanmış çok az sayıda aile eğitimi vardır. Bu çalışmanın amacı, üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrenci ailelerinin çocuklarını yetiştirme sürecinde onların gelişimlerine ilişkin ihtiyaçlarını belirlemektir. Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden biri olan bütüncül tek durum deseni kullanılmıştır. Çalışma grubu, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Türkiye'nin Güney Marmara Bölgesi'nde bulunan iki Bilim ve Sanat Merkezi'nde (BİLSEM'de) uyum eğitimini tamamlamış; destek eğitimi, bireysel yetenekleri fark ettirme ve özel yetenekleri geliştirme programlarına devam eden ve amaçlı örnekleme yöntemine göre belirlenen toplam 40 üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrencinin ailesinden oluşmaktadır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, veriler araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış ve yönlendirici olmayan görüşme tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma verilerinin modelleştirilmesinde ise NVivo 8. nitel veri analiz programı kullanılmıştır. Araştırmaya yönelik çalışmalar sürmektedir.

Anahtar Kelimeler: BİLSEM, üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrenciler, üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrencilerin aileleri, üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaçları

*Çanakkale Bilim ve Sanat Merkezi

Anahtar Kelimeler:BİLSEM, üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrenciler, üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrencilerin aileleri, üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaçları

Üstbiliş, Zekâ ve Üstün Zekâ

Sıdıka ERSOY
sserssoy@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Üstbiliş bireyin kendi düşünme süreçlerinin bilgisi ve düzenlenmesiyle ilgili şemsiye bir kavramdır. Hafızaya ve dikkate ilişkin üstbilişsel bilginin zekâ seviyeleri ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Üstbilişsel yetenek üstün zekânın temel bir bileşeni olarak görülmüştür. Üstün zekâlı öğrencilerde, normal gelişim gösteren akranlarına kıyasla, üstbilişsel yetenek gelişiminin daha hızlı gerçekleştiği öne sürülmüştür. Üstün zekâlı öğrencilerin sergilediği ileri düzey zihinsel ve bilişsel yeteneklerin üstbilişsel yeteneklerin ortaya çıkmasında önemli bir faktör olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmada üstbiliş üzerine yapılan araştırmalar incelenerek zekâ, üstün zekâ ve üstbiliş arasındaki ilişkinin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Üstün zekâlıların üstbilişsel özelliklerinin ve eğitimlerinde üstbiliş bileşeninin olası katkılarının anlaşılmasına yönelik ilgili araştırmalar ve varsayımlar açıklanmıştır.

Bilişsel zekâ kuramlarını ortaya atan kuramcılar bilişin iki boyutu ile ilgilenmektedir: üstbiliş ve biliş (Sternberg, 1990, s. 39). Üstbiliş, bireyin kendi bilişsel süreçlerinin farkında olması ve bu süreçleri kontrol edebilmesi (Flavell, 1979, s. 906), bireyin kendi düşüncelerini izleme, düzenleme ve değerlendirme yeteneğidir (Brown, 1978). Biliş ise bireyin bir nesne ya da olayın varlığıyla ilgili olarak bilgili ve bilinçli duruma gelmesi sürecidir.

Sternberg üçlü zekâ kuramında üstün zekâ kavramının anlaşılmasına yönelik meta-bileşenleri (bilgi işleme sürecinde planlama, izleme ve değerlendirmede kullanılan yürütücü süreçler), performans bileşenleri (görev setleri ya da uygulama sırasında kullanılan süreçler) ve bilgi-edinim bileşenleri (başarı ile ilişkili yetenekler) arasındaki etkileşimi ortaya koymuş ve üstbilişin önemini vurgulamıştır. Bu üç boyutu içeren görevlerin zekânın ölçümünde, görev performansının geliştirilmesi ya da otomatikleştirilmesini sağladığı ölçüde kullanılabilceğini savunmuştur (Sternberg, 1984). Bu modele göre, üstün zekâ tüm bu üç zihinsel süreçte yenilikle baş etme yeteneği olarak nitelendirilmiştir (Sternberg ve Davidson, 1983). Araştırmacı ayrıca "içgörü" olarak bilinen süreçler aracılığıyla üstbiliş zihinsel ve yaratıcı işlevsellik ile ilişkilendirmektedir. (Sternberg, 1984). Araştırmalar içgörü süreçlerinin, normal gelişim gösteren akranlarına kıyasla, üstün zekâlı öğrenciler tarafından olduğundan daha sık ve daha etkili bir şekilde kullanıldığını göstermektedir (Sternberg ve Davidson, 1983).

Bilişsel psikoloji alanında sıklıkla incelenen üstbiliş kavramının üstün zekâlı çocuklar ve yetişkinler bağlamında incelenmesi çocukluk döneminde üstünlük ve yetişkinlik döneminde uzmanlık olarak nitelendirilen yeteneklerin ve bireylerin problem çözme ve düşünme süreçleri arasındaki ilişkinin ortaya koyulmasında yarar sağlayacaktır. Üstbiliş üstün zekâ/yeteneğin anlaşılmasında önemlidir. Uzman-çıkarak yaklaşımına göre zihinsel yetenekler erken çocukluk döneminden itibaren başlayıp yetişkinliğe kadar süregelen bir gelişim sürecini kapsamaktadır. Üstbiliş bu gelişim sürecinin en önemli bileşenlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Barfurth, Ritchie, Irving ve Shore, 2009, s. 397). Ayrıca üstbilişsel kontrol ve kendini düzenlemeye yönelik üstbilişsel becerinin eşdeğer kavramlar olarak açıklandığı görülmektedir (Shraw ve Graham, 1997).

Araştırmacılar genellikle üstün zekâlı bireyler ve normal gelişim gösteren bireylerin öğrenme sürecinde bilgiye başvurma yolları ve düşünen bireyler olarak kendilerine ilişkin farkındalıklarına yönelik farklılaşma olup olmadığını incelemiştir. (Shore ve Dover, 1987). Alanyazında üstbiliş ve üstün zekâ bağlamında sınırlı sayıda araştırma olduğu görülmüştür. Üstün zekâlı öğrencilerin üstbilişsel becerilerinin belirlenmesine yönelik yapılan araştırmalar ileri düzey performansın ortaya çıkmasını sağlayan hedef düşünme süreçlerinin belirlenmesini sağlayacaktır. Ayrıca bu süreçlerin sonuçları, yordayıcıları ve ilişki içinde olduğu diğer öğelerin belirlenmesi için faydalı olacaktır (Shore ve Kanevsky, 1993, s. 133). Üstün zekânın barındırdığı tüm bileşenlerin bilinmesi üstün zekâlıların eğitimine yönelik programların geliştirilmesi ve daha nitelikli eğitim fırsatlarının yaratılmasında etkili olacaktır. Bu bağlamda üstün zekânın üstbiliş boyutunun anlaşılmasının, ihtiyaç duyulan stratejilerin

öğretimi ve öğrencilerin düşünme süreçlerine yönelik becerilerinin artırılmasında, dolayısıyla akademik başarılarının ve performans düzeylerinin geliştirilmesinde önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Kaynakça

Brown, A. L. (1978). Knowing when, where, and how to remember: A problem of metacognition. In R. Glaser (Ed.), *Advances in instructional psychology*, Vol. 1. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Barfurth, M. A., Ritchie, K. C., Irving, J. A., & Shore, B. M. (2009). A metacognitive portrait of gifted learners. In Shavinina, L. V. (Ed.). *International handbook on giftedness*, 397-417. New York, NY: Springer.

Flavell, J. H. (1979). Metacognition and cognitive monitoring: A new area of cognitive- developmental inquiry. *American psychologist*, 34(10), 906.

Sternberg, R. J., & Davidson, J. E. (1983). Insight in the gifted. *Educational Psychologist*, 18(1), 51-57.

Sternberg, R. J. (1984). Toward a triarchic theory of human intelligence. *Behavioral and Brain Sciences*, 7(2), 269-287.

Shore, B. M., & Dover, A. C. (1987). Metacognition, intelligence and giftedness. *Gifted Child Quarterly*, 31, 37-39. [SEP]

Sternberg, R. J. (1990). *Metaphors of mind: Conceptions of the nature of intelligence*. Cambridge University Press.

Shore, B. M., & Kanevsky, L. S. (1993). Thinking processes: Being and becoming gifted. In K. A. Heller, F. J. Mönks, & A. H. Passow (Ed.), *International Handbook of Research and Development of Giftedness and Talent* (pp. 131–145). Oxford, England: Pergamon.

Schraw, G., & Graham, T. 1997. Helping gifted students develop metacognitive awareness. *Roeper Review*, 20, 4–5.

Anahtar Kelimeler:üstün zekâ, üstün yetenek, üstbiliş, bilişsel beceriler, problem çözme

Özel Yetenekliler Eğitiminin Küresel Boyutu

Yavuz Yaman
yavuzyamanus@gmail.com, İstanbul Üniversitesi
Leyla Ulus
leylaulus@hotmail.com, İstanbul Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Geleceğin şekillenmesinde özel yetenekli bireylerin önemli roller üstlenmesi, özel yeteneklilere verilecek eğitimi çok önemli bir konu haline getirmiştir. Günümüzde bazı ülkeler özel yetenekliler eğitimini ulusal öncelik haline getirmiş durumdadır. Yaşlılarından farklı gelişime ve potansiyele sahip üstün yetenekli öğrencilerin başarılı olmaları ya da tüm potansiyellerini kullanmaları için farklılaştırılmış eğitim programı gerekmektedir. Bu farklılaştırılmış eğitim ülkelerin sosyal, kültürel ve ekonomik yapılarına göre değişiklik göstermektedir. Geleceğin şekillenmesinde üstün yeteneklilerin önemli rollerini göz önüne alan toplumlar, üstün yetenekli eğitime gereken önemi vermişlerdir. Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimleriyle ilgili öne çıkan eğitim uygulamalarının ayrı eğitim ve birlikte eğitim şeklinde iki sınıfta toplandığı, gelişmiş ülkelerin üstün yetenek eğitimine daha fazla önem verdikleri ve bu konuda istikrarlı politikalar geliştirdikleri görülmektedir. Dünyada özel yeteneklilerin eğitimi; üstün zekâ ve yeteneğin tanımı, eğitim programlarının yönetimi, tanılama sistemleri, farklılaştırma, hızlandırma ve zenginleştirme alt başlıklar altında ele alınmıştır. Bu çalışmada bu başlıklar altında özel yeteneklilere dair eğitim perspektifleri, politikaları ve uygulamaları oluşturma ile ilgili konularda ülkeler ve kültürler arasındaki son araştırmalar incelenmiştir. Aynı zamanda yapılan karşılaştırmalar sonucunda özel yetenekli öğrencilerin eğitimi konusunda, ülkeler bazındaki yapılan yararlı çalışmalar ve eksiklikler vurgulanarak, bu konuda eğitimcilerin bilinçlendirilmesi amaçlanmıştır. Böylelikle ülkemizdeki gerçekleştirilen çalışmalara katkı sağlanması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler:özel yetenekliler eğitimi, uluslararası eğitim politikaları

Lise Öğrencilerinde Bilişsel Esneklik Düzeyi ve Problem Çözme Becerisinin Mizahı Kavramıyla İlişkisi

Begüm Ereyi
begumereyi@hotmail.com, Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Müge Artar
mugeartar@ankara.edu.tr, Ankara Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bireyler yaşamın içinde karşılaştıkları durumları farklı biçimlerde algılayarak; yaşadıklarının şaşırtıcı, korkutucu, sevindirici veya mizahi olup olmadığına karar verirler. McGhee (1971), sosyal bağlamdaki belirli bir uyumsuzluk ya da tutarsızlığın (örneğin, tuhaf, uygunsuz, bağlam dışı, acayip, beklenmedik bir şey) mizaha temel oluşturduğunu öne sürmüştür. Mizahi bir öğenin içerdiği uyumsuzluğu problem çözme becerileri doğrultusunda çözmeyi hedefleyen bireyler; aktif olan ve buldukları durumu açıklamaya yardımcı olmayan bilişsel yapılarını değiştirmek için alternatif şemaları arasından farklı bir strateji izlemeyi denemektedirler. Ergenlik döneminde beyinde meydana gelen değişimler karmaşık bilişsel etkinliklerin yürütülmesini sağlamaktadır. Lise Öğrencilerinin mizahı kavramalarında; problem çözme becerilerini kullanarak sahip oldukları bilişsel esneklik düzeylerine göre farklı bilişsel stratejiler izledikleri düşünülmektedir (Emerich, 2003; Esterhuysen, 2013). Eğitim psikolojisi açısından mizahı kavramada etkili olan bilişsel süreçler, bilginin depolanmasında ve geri çağırılmasında da etkilidir. Mizahi öğelerin kullanıldığı derslerde bilginin daha iyi bir şekilde geri çağırıldığı böylece daha başarılı akademik sonuçlar elde edildiği çeşitli araştırmalarda ortaya konmuştur (Aylor ve Oppliger 2003; Teslow, 1995). Eğitim-öğretim ortamlarında kullanılan mizahın kendine has tuhaf yapısı öğrencilerin hem dikkatlerini artırıcı hem de onları güdüleyici bir özelliğe sahiptir. Mizahın içerisindeki karakteristik özellikler, bilişsel olarak bilginin uzun süreli bellekte depolanmasını ve geri çağırılmasını da kolaylaştırmaktadır (Martin, 2007). Dolayısıyla, bu araştırmadan elde edilen bulguların mizahın eğitim alanındaki kullanımı açısından da aydınlatıcı olduğu düşünülmektedir. Alanda mizahı kavrama ve mizaha gülmeyle ilgili bilişsel süreçleri ele alan uluslararası araştırmalar bulunmasına rağmen, bu araştırmaların genellikle bilişsel esneklik ve problem çözme becerisinin mizahla olan kuramsal ilişkisine dayandığı görülmektedir. Ulusal alanda ise bu konuyla ilgili yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yapılan bu çalışma Türkiye’de bir ilk olduğundan hem ülkemize hem de alanyazına önemli katkı sağladığı düşünülmektedir.

Araştırmada, lise öğrencilerinin bilişsel esneklik düzeyleri ile problem çözme becerilerinin mizahı kavrama ve mizaha gülmeyle ilişkisi incelenmiştir. Araştırma, ilişkisel tarama modeline dayalı betimsel bir çalışmadır. Araştırma grubu, Ankara ili merkezinde 9., 10. ve 11. sınıflarda öğrenim görmekte olan 226 lise öğrencisinden oluşmaktadır. Öğrencilerin kişisel bilgileri araştırmacı tarafından oluşturulan Demografik Bilgi Formu ile toplanmıştır. Araştırma grubundaki ergenlere, araştırmacı tarafından hazırlanan Mizahı Kavrama Görevi (MKG), Bilişsel Esneklik Envanteri (BEE) ve Problem Çözme Envanteri (PÇE) uygulanmıştır. Araştırmada verilerin analizi, Mann Whitney U-Testi, Spearman rho, ve Pearson korelasyon analiz teknikleri kullanılarak yapılmıştır. Veriler SPSS 20.0 programı kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmanın sonucunda, lise öğrencilerinin bilişsel esneklik düzeyleri ile mizahı kavramaları arasında düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunurken, bilişsel esneklik düzeyi ile mizaha gülme puanları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Bununla beraber, lise öğrencilerinin problem çözme becerileri ile mizahı kavrama ve mizaha gülme puanları arasında düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Lise öğrencilerinin mizahı kavrama puanları ile mizaha gülme puanları arasında anlamlı ilişkiye rastlanırken; cinsiyet değişkenine göre mizahı kavramanın farklılaşmadığı, fakat mizaha gülme puanlarının kızların lehine anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Araştırma bulguları, bilişsel değişkenlerin mizahı kavrama ve mizaha gülme üzerindeki rolünü göstermektedir.

Kaynakça

Aylor, B., and Oppliger, P. (2003). Out-of-class communication and student perceptions of instructor humor orientation and socio-communicative style. *Communication education*, 52(2), 122-134.

Emerich, D. M., Creaghead, N. A., Grether, S. M., Murray, D., and Grasha, C. (2003). The comprehension of humorous materials by adolescents with high-functioning autism and Asperger's syndrome. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 33(3), 253-257.

Esterhuysen, K. G., Nortje, N., Pienaar, A., and Beukes, R. B. (2013). Sense of humour and adolescents' cognitive flexibility. *South African Family Practice*, 55(1), 90-95

Martin, R. A. (2007). *The psychology of humor: An integrative approach*. USA: Academic press.

McGhee, P. E. (1971). Cognitive development and children's comprehension of humor. *Child Development*, 123-138.

Teslow, J. L. (1995). Humor me: A call for research. *Educational technology research and development*, 43(3), 6-28.

Anahtar Kelimeler:: Mizahı kavrama, mizaha gülme, bilişsel esneklik, problem çözme becerisi, yürütücü işlevler

Career Adaptation Abilities and Career Calling as a Predictor of Unemployment Concerns for University Senior Grade Students

Ahmet ALTINOK
ahmet8619@hotmail.com, Anadolu Üniversitesi
Ahmet KARA
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Abstract:

The aim of this research is to reveal the relationship between university unemployment concerns, career adaptability and career calling for seniors. Towards this end, the procedure for the career adaptation abilities and career callings and unemployment concerns of university senior students has been evaluated. The study group of the study consisted of 212 university senior students with ages between 20 and 28 ($\bar{X} = 22.57$, $SD = 1.33$). As a means of collecting data, "Sociometric Questions about Unemployment Anxiety", "Career Adaptation Ability Scale" and "Career Calling Scale" were used to determine the level of unemployment anxiety. The analysis of the data was performed by hierarchical regression analysis. As a result, it was determined that career adaptation ability, interest and control sub dimensions negatively predicted unemployment worries of university senior students, but that subscales of career calling are not a significant predictor of unemployment anxiety. Findings obtained within the scope of the research were discussed and suggested in the related literature.

Anahtar Kelimeler:unemployment concerns, career adaptation ability, career calling

Özgür İrade: Bilinç ve Beyin Bağlantısındaki Dinamik Değişiklikler Arasındaki İlişki

Asım Arı
ari@ogu.edu.tr, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Nurşen Berk
nursen2684@hotmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Özgür İrade: Bilinç ve Beyin Bağlantısındaki Dinamik Değişiklikler Arasındaki İlişki

Giriş- Amaç: Beyinde “aniden ortaya çıkma” olarak adlandırabileceğimiz bilinçdışı başlangıçlar görebiliriz. Daha sonra bilinçli istekler, bu başlangıçlardan hangilerinin hareket olarak gösterileceğini, hangilerinin gösterilmeyeceğini seçer. Ancak biz insanlar olarak kararlarımızı bilinçli verdiğimizizi düşünürüz. Örneğin, sabahleyin çay mı yoksa kahve mi içeceğimize karar verdiğimizizi düşünebiliriz. Ancak, siz bu kararınızın farkına varmadan önce, beyniniz çoktan karar vermiştir. Özgür irade insanın kendini tanıması, kendine inanması, varlığını sorgulaması gibi birçok nedenden dolayı felsefecilerin, bilim insanlarının, fizikçilerin merak ettiği konuların başında gelmektedir. Bu sebeple özgür irade üstüne bilimsel çalışmalar son yıllarda büyük önem kazanmıştır. Bu çalışmalarda çarpıcı iddialar bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, seçimlerimizin daha önceden belirlendiğini ve bilincin daha sonra devreye girdiğini ortaya koyan araştırmaları inceleyerek, bilinç ve beyin bağlantısındaki dinamik değişiklikler arasındaki ilişkiyi araştırmaktır.

Yöntem: Nitel olarak desenlenen bu araştırmada doküman incelemesi kullanılarak konu ile ilgili yazılı materyaller, video ve fotoğraflar taranmıştır. Ulaşılan araştırmaların bulgu ve sonuçları incelenmiş, bilinç ve beyin bağlantısındaki dinamik değişiklikler arasındaki ilişki ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bulgular: Çalışmada öne çıkan bazı bulgular şunlardır; Benjamin Libet’in yaptığı deneylerin sonuçlarına göre, deneklerin niyetlerinin, motor aktiviteleri başlamadan 200 ms. önce, hazırlık potansiyelinin başlamasından 350/400 ms sonra farkına vardıklarını belirtmiştir. Yani irade süreci bilinçsizce başlamaktadır. Beyin bilinçsiz olarak 550 ms. önce sinyaller gönderiyor, ancak denekler hareketten 200 ms. önce karar veriyor. Yani aradaki 350 ms. tamamen deneğin bilincinin, farkındalığının dışındadır. Haynes ve takımı da kararın farkındalık alanına girmeden yaklaşık 10 saniye önce, kararın çıktısının prefrontal ve parietal korteksin beyin aktivitesinde kodlanabileceğini bulmuşlardır. Başka bir deyişle, denekler henüz verdikleri kararın farkına varmadan önce, beyin çoktan karar vermiştir bile.

Sonuç: Bilinçli özgür iradenin rolünün, gönüllü bir hareketi başlatmak değildir, bundan ziyade, hareketin gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini kontrol etmektir. Başka bir ifade ile karar anından önce, bir hareketi başlatmak için beyinde ilgili hücreler harekete geçiyorlar. Yani aslında bir harekete başlama emri bizden önce veriliyor. Daha sonra bu emir bize, bir his olarak yansıtılıyor ve yaşatılıyor. Bilinçli irade sadece bazılarını hareket olarak göstermeyi seçer, bazılarını ise veto eder.

Anahtar Kelimeler:Özgür irade, karar verme, bilinç, beyin, beynin işleyişi.

Heppner ve Petersen Tarafından Geliştirilen Problem Çözme Envanteri'nin Betimsel Analizi

Sinan ÇINAR

sinan.cinar@erdogan.edu.tr, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Ahmet BOYRAZ

ahmet_boyraz15@erdogan.edu.tr

Bildiri Özeti:

Günlük yaşamda karşılaştığımız birçok problemi çözme girişiminde bulunduğumuz da öğrenme gerçekleşir. PDÖ temellerin John Dewey 'in görüşlerinden yaparak yaşayarak öğrenmeden almaktadır. PDÖ 1950 li yıllarında ABD' nde Case W. Üniversitesi Medical School' da uygulanmıştır. Probleme dayalı öğrenme, öğrencilerin problem çözme becerisini , öğrenme gereksinimlerini fark edip belirleyebilmelerini, öğrenmeyi öğrenebilmelerini, bilgiyi işlevsel hale getirebilmelerini, ekip çalışmasını yürütebilmelerini tetikleyen ve konuların derinlemesine anlaşılmasını sağlayan bir öğrenme yöntemidir. Probleme dayalı öğrenme 21. Yy. Becerileri olarak adlandırılan; yaratıcılık, eleştirel düşünme, probleme çözme, iletişim ve iş birliği içinde olma, yenilenme gibi becerileri geliştiren bir öğrenme yaklaşımıdır. Probleme dayalı öğrenme ile alan yazın tarandığında özellikle veri toplama aracı olarak Heppner ve Petersen'in 1982 yılında geliştirdiği 35 maddeden oluşan "Problem Çözme Envanteri"nin sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı, Heppner ve Petersen tarafından geliştirilen "Problem Çözme Envanteri-PÇE"nin ülkemizde yürütülen araştırmalarda hangi yıllarda hangi konular üzerine, hangi örneklem grubunu barındırdığına ve hangi yıllarda kullanıldığını ortaya çıkarmaktır. Çalışmada araştırma yöntemi olarak içerik analiz yöntemlerinden biri olan betimsel içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemin kullanılma amacı, PÇE envanter ile ilgili çalışmaları inceleyip düzenlenmek ve alandaki genel eğilimleri belirlemektir. Böylece, araştırma sonucunda ilgili alanda çalışma yapan ve yapmak isteyen araştırmacılara genel eğilimin ne olduğu gösterilebilir. Araştırmada "Problem Çözme Envanteri" "Problem Çözme" "Probleme dayalı öğrenme" vb. anahtar kelimesi ile ülkemizde yayınlanan eğitim dergileri, Social Sciences Citation Index (SSCI), ASOS INDEX ve Yüksek Öğretim Kurumu [YÖK] tez veri tabanı taranarak elde edilen 51 çalışma analiz edilmiştir olarak yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen verilere göre; 2017 yılında bu envanterin kullanıma rastlanmazken 2013 yılından sonraki çalışmalarda 13 kez kullanıldığı, 2001 yılı ile 2012 yılları arasında ise 38 tane çalışmada kullanıldığı tespit edilmiştir. Envanterin kullanıldığı çalışmalarda yaklaşım ve yöntem olarak ise araştırma inceleme (kesitsel olarak) 22 çalışma bulunmaktadır. Betimsel araştırma olarak 8 tane çalışma vardır. Survey tarama olarak ise 6 tanedir. İlişkisel tarama olarak ise 7 çalışma bulunmaktadır. Güvenirlilik ve geçerlik çalışması olarak 2 adettir. Tanımlayıcı araştırma modeli olarak 5 adet bulunmaktadır. Gelişimsel olarak inceleme ise 1 adettir. 35 maddeden oluşan ölçeğin kullanım şekli incelendiğinde ise 9, 22 ve 29. Maddelerin puanlamaya katılmadığı çalışma sayısı 38'dir. Ölçeğin 35 madde olarak kullanıldığı çalışma sayısı ise 13 olarak tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Probleme Dayalı Öğrenme, Heppner ve Petersen Ölçeği

Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sigara Bağımlılığına İlişkin Tutumları ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Mehmet Enes SAĞAR
mehmetenes15@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın temel amacı, Eğitim Fakültesi öğrencilerinin sigara bağımlılığına ilişkin tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmada sigara bağımlılığına ilişkin tutumlar ile benlik saygısının cinsiyet, öğrencilerin kendilerinin sigara içme sıklıkları ve arkadaşlarının sigara içme sıklıkları değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi de amaçlanmıştır. Çalışma grubu Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesinde farklı bölümlerde öğrenimini sürdürmekte olan 290 öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan toplam 290 öğrenciden %50.7'si (147) kadın, %49.3'ü (143) erkek öğrencidir ve yaş ortalamaları %20.53'tür. Araştırmada veri toplama araçları olarak 'Kişisel Bilgi Formu', 'Sigara Bağımlılığına Yönelik Tutum Ölçeği' ve 'Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği' kullanılmıştır. Verilerin analizinde t testi, tek faktörlü varyans analizi, Post Hoc Tukey testi ve Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Analizi testi; demografik özelliklerinin analizinde yüzde ve frekans dağılımı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, Eğitim Fakültesi öğrencilerinin sigaraya ilişkin tutum ölçeğinin bazı alt boyutları ile öğrencilerin kendilerinin ve arkadaşlarının sigara içme sıklıkları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin benlik saygısı ile arkadaşlarının sigara içme sıklıkları arasında anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır. Eğitim Fakültesi öğrencilerinin sigara bağımlılığına ilişkin tutum ölçeğinin sigaranın avantajları alt boyutu ile benlik saygısı düzeyleri arasında düşük düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Sigara bağımlılığına ilişkin tutum ölçeğinin sigara kullananların profili, sigaraya ilişkin ahlâkî ve dini bakış, sigara kullanımına ilişkin mitler ve sigara kullananlara olumlu bakış alt boyutları ile benlik saygısı düzeyleri arasında düşük düzeyde, negatif yönlü ve anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler:Eğitim Fakültesi Öğrencileri, Sigara Bağımlılığı, Tutum, Benlik Saygısı

Öğretmen Adaylarının Temel Psikolojik İhtiyaçlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Mehmet Enes SAĞAR
mehmetenes15@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışma; Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi öğrencilerinin temel psikolojik ihtiyaçlarını cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi ve aylık gelir düzeyleri değişkenlerine göre incelenmek amacı ile yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi'nden 18-26 yaş aralığındaki üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak 'Kişisel Bilgi Formu' ve 'Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği' kullanılmıştır. Verilerin analizinde t testi, tek faktörlü varyans analizi, Post Hoc Tukey testi, Kruskal Wallis H testi; demografik özelliklerinin analizinde yüzde ve frekans dağılımı kullanılmıştır. Araştırmaya katılan toplam 640 öğretmen adayının %50.2'si (321) kadın, %49.8'i (319) erkek ve yaş ortalamaları %20.48'dir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre öğretmen adaylarının temel psikolojik ihtiyaçları ölçeğinin tüm alt boyutları ile cinsiyet, yaş ve aylık gelir düzeyi değişkenleri arasında anlamlı bir fark saptanmazken; sınıf düzeyi ve anne babanın ilişki durumu değişkenleri arasında anlamlı düzeyde fark olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler:Eğitim Fakültesi Öğrencileri, Öğretmen Adayları, Temel Psikolojik İhtiyaçlar

Hemşirelik Öğrencilerinde Öznel İyi Oluş ile Psikiyatrik Belirtiler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Hülya Kök Eren
hulyakok2911@gmail.com, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Dünya Sağlık Örgütü (2006) sağlığı, sadece hastalık veya sakatlığın olmaması durumu değil, aynı zamanda bütün bir fiziksel, sosyal ve ruhsal iyi oluş durumu şeklinde tanımlamaktadır. Bireylerin ruhsal sağlığını iyi olmasını sağlayan kavramlardan biri mutludur. Mutluluk kavramı on dokuzuncu yüz yılın sonlarından itibaren öznel iyi oluşla tanımlanmaktadır. Öznel iyi oluş bireylerin sadece olumlu duygular içinde olup kendilerini iyi hissetmelerini sağlamaz. Ayrıca öznel iyi oluş, kişinin daha sosyal olmasını, evlilikten daha iyi doyum almasını, sağlıklı olmasını, anksiyete ve depresyon gibi hastalıklara korunması, ve stresle daha iyi baş etmesine yardımcı olur. Bu yüzden öznel iyi oluş kişinin ruh sağlığını olumlu yönünü oluşturup, yaşama daha iyi uyum sağlamasına ve ruh sağlığının korunmasına yardımcı olur. Yapılan çalışmalarda öznel iyi oluş, kişilerin ruh sağlıklarının korunmasında, izlenmesinde, değerlendirilmesinde ve tedavisinde önemli bir yere sahip olduğu belirtilmiştir. Hemşirelik öğrencileri, mezun oldukları zaman sağlık ekibi içinde görevleri kapsamında bireyin, ailenin ve toplumun sağlığını koruma, geliştirme ve hastalık halinde iyileştirme amacına yönelik bakım hizmetlerinin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesinden sorumlu üyeler olacaklardır. Bu yüzden önemli görev ve sorumlulukları yerine getiren bireylerinde öznel iyi oluşlarını incelemek önemlidir. Bu çalışmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin öznel iyi oluş ile psikiyatrik belirtiler arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Çalışma, bir kamu üniversitesinde hemşirelik bölümünde lisans öğrenimi gören 311 kadın ve 103 erkek olmak üzere toplam 414 hemşire adayı üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veriler, yaşam doyumu, olumlu-olumsuz duygu ölçeği ve kısa semptom envanteri aracılığı ile toplanmıştır. İstatistiksel analizlerde frekans dağılımı, Sperman , regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21.10 ± 1.90 (min: 18.00; maks:27.00) yıl olup, %52.2'si (n=47) kadındır. Hemşirelik öğrencileri öznel iyi oluş ölçeğinden 93.07 ± 19.38 (min:6.00-max:147.00) puan, kısa semptom envanterinden 112.90 ± 41.87 (min:47.00-max:235.00) puan almışlardır. Öğrencilerin öznel iyi oluş puanları ile psikiyatrik belirti toplam indeksi arasında negatif çok zayıf bir ilişki saptanmıştır ($r = -0.177$; $p < 0.000$). Psikiyatrik belirti toplam indeksi, öznel iyi oluşu anlamlı düzeyde açıklayıp açıklamadığını ortaya koymak için basit regresyon analiz yapılmıştı ve psikiyatrik belirti toplam indeksi öznel iyi oluşu anlamlı düzeyde açıkladığı görülmüştür. ($R=0.22$, $R^2=0.048$, $F=21.80$, $p<0.000$). Bu sonuçlara göre, psikiyatrik belirti indeksi öznel iyi oluştaki varyansın %4.8'ini açıklamaktadır. Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinde öznel iyi oluş ile psikiyatrik belirtilerin arasında ilişki bulunmuştur. Bundan sonra yapılacak deneysel ve ilişkisel çalışmalarla daha detaylı bilgiler ortaya konulabilir.

Anahtar Kelimeler: Öznel iyi oluş, Psikiyatrik Belirti, Hemşirelik Öğrencileri

Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarının (Not Ortalamalarının) Pozitif Eğilimler ile İlişkisi

Baki Büyüksevindik
baki.sevindik@gmail.com, Bayburt Üniversitesi
Kemal Öztemel
koztemel@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Amaç

Son zamanlarda insan psikolojisini inceleyen araştırmalarda, psikopatoloji yerine pozitif olan kavramlar ele alınmakta olup bireyin iyi oluşu, umut, yaşam doyumu, pozitif duygular, mutluluk ve iyimserlik gibi kavramlar çalışılmaktadır. Pozitif psikoloji dikkatleri insan doğasının güçlü yanları, olumlu kişisel tecrübe ve olumlu kişisel özellikleri üzerine çekmeye çalışarak, insanın yaşam kalitesini artırmayı amaçlamaktadır. Pozitif psikolojinin pek çok özellik üzerinde etkisinin incelenmesinin yanında okul psikolojik danışmanlığı alanında öğrencilerin pozitif özelliklerinin ve karakter güçlerinin akademik başarılarını olumlu yönde etkilediğini gösteren literatürde birçok araştırma bulunmaktadır.

Ülkemizde çok sayıda özel ve devlet üniversitelerinin açılmasıyla birlikte yükseköğretimde öğrenim gören öğrencilerin sayısında bir artış yaşanmıştır. Bu artışla birlikte birçok üniversiteye yeni programların açılmasıyla hali hazırdaki mezun sayısının artmasına ve buna bağlı olarak rekabet ortamının oluşmasına neden olmaktadır. Öğrencilerin mezun olunca istihdam olanaklarını iyi değerlendirebilmeleri ve lisansüstü eğitime devam edebilmeleri için üniversitedeki akademik başarıları büyük öneme sahiptir. Pozitif psikoloji alanının önem kazanmasıyla birlikte öğrencilerin akademik başarılarının okul, aile, çevresel veya bireysel özellikler gibi değişkenlerin ve psikopatolojik durumların etkisinin incelenmesinin yanı sıra pozitif kavramların etkilerine bakılması önem kazanmıştır. Bu çalışmanın amacı üniversitede öğrenim gören öğrencilerin pozitif eğilimlerinin akademik başarıya (not ortalamalarına) olan etkilerini incelemektir.

Yöntem

Bu araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma, 2016-2017 bahar döneminde Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesinin çeşitli bölümlerinde eğitim gören 280 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Öğrencilerin pozitif durumlarını belirlemede veri toplama araçları olarak, psikolojik iyi oluş ölçeği, pozitif ve negatif duygu ölçeğinin pozitif duyguları belirleme kısmı, yaşam yönelimi testi ve iyilik hali yıldızı ölçeği kullanılmıştır. Öğrencilerin son dönem not ortalaması ve genel not ortalaması üzerinde bağımsız değişkenlerin (pozitif duygu, psikolojik iyi oluş, iyimserlik ve iyilik halinin alt ölçekleri olan yaşam anlamlandırma-hedef odaklı olma, bilişsel iyi olma, duygusal iyi olma, fiziksel iyi olma) etkisini incelemek için lojistik regresyon analizi yapılmıştır.

Son dönem not ortalamasına ilişkin yapılan lojistik regresyon analizi sonuçlarına göre tüm model istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($X^2(8, N=216)=15.636, sd=8, p<.05$). Bu değerler modelin son dönem not ortalaması için altında olanlar ile için üstünde olanları birbirinden ayırt edebildiğini göstermektedir. Son dönem not ortalamasının yordanmasında bağımsız değişkenlerden sadece bilişsel iyi olma katkıda bulunmuş olup ihtimal oranı 1.19'dur. Bu bulgu bilişsel iyi olma bakımından son dönem not ortalamasının 3'ün üzerinde olma olasılığı, son dönem not ortalaması 3'ün altında olma olasılığına göre 1.19 kat daha fazla olduğu anlamına gelmektedir. Genel not ortalamasına ilişkin yapılan lojistik regresyon analizi sonuçlarına göre tüm model istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($X^2(8, N=216)= 14,327, p>.05$). Bu değerler modelin genel not ortalaması için altında olanlar ile için üstünde olanları birbirinden yeterince ayırt edemediğini göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin akademik başarıları üzerinde pozitif eğilimlerin katkılarının anlamlı olmadığı söylenebilir. Bir başka ifadeyle pozitif eğilimlerin not ortalamalarını tahmin

etme olasılığının düşük olduğu anlamına gelmektedir. Kendilerini iyimser, mutlu ve olumlu duygu durumunda olan bireylerin akademik olarak daha başarılı olduklarını gösteren araştırmalar mevcuttur. Bu nedenle her ne kadar bu araştırmadaki sonuçlar genel olarak anlamlı bulunmamakla birlikte benzer araştırmaların yapılmasında yarar vardır. Böylece pozitif eğilimlerin akademik başarıdaki ilişkisi daha net anlaşılabilir ve böylece öğrencilerin akademik başarılarını artırmada bu eğilimlerin nasıl kullanılabilirine karar verilebilir.

Anahtar Kelimeler: üniversite öğrencileri, akademik başarı, pozitif eğilimler, lojistik regresyon

Ben Sorun Çözebilirim Programının İlkokul Öğrencilerinin Kişilerarası Sorun Çözme Becerilerine Etkisi

Begüm Ereyi
begumereyi@hotmail.com, Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Elif Topcu
eliftopcu89@gmail.com, Ankara Üniversitesi

Bildiri Özeti:

1.Amaç

Öğrencilere temel bilgi ve becerilerin kazandırıldığı önemli eğitim basamaklarından biri ilkokuldur. Koray ve Azar (2008) eğitimin amacını; merak ederek araştırma yapan, keşfeden, ürünler ortaya koyabilen, sorunları farklı açılardan değerlendirebilen, korkularını, duygularını, kaygılarını kontrol edebilen, kendi kendine karar verebilen, sorgulayan, kuşku duyan, diğer bir açıklamayla düşünen insanlar yetiştirmek olarak tanımlamaktadırlar. Hayat bilgisi dersi öğretim programımız (2018) incelendiğinde sosyal sorun çözme becerilerinin Türkiye Yeterlikler Çerçevesinde (TYÇ) belirlenen sekiz anahtar yetkinlik arasında yer aldığı görülmektedir.

Sosyal yaşamın bir gereği olarak birey, çevresiyle sürekli ilişki içerisinde. Bu etkileşimler sırasında birçok farklı sorunla karşılaşabilir. Sorunlarla baş edebilme ve çatışma çözme becerisi bireylerin kişilerarası sorun çözme becerileri ile ilişkilidir (Öğülmüş,2001).

İlkokul döneminde davranış sorunları gösteren çocuklarda genellikle kişilerarası sorun çözme becerilerinin eksikliği gözlenmektedir. Bu becerilerin eksikliği, çocukların akranları ile ve yetişkinlerle olan olumlu etkileşimlerinin gelişimini de engellemektedir (Öğülmüş ve Kargı,2015). Kişilerarası sorun çözme becerisinin gelişebilmesi ve sürekli olabilmesi için erken yaşlarda kazanılması önemlidir. Çocuklar, sorun çözme becerileri sayesinde arkadaşları ile iyi ilişkiler içinde olmayı, çevreleriyle etkili bir iletişim kurmayı ve ilişkilerinde davranışlarından sorumlu olmayı öğrenirler.

Kişilerarası sorun çözme becerilerinin kazandırılmasıyla ilgili çeşitli yöntemler mevcuttur (Öğülmüş,2001). David Spivak ve Myrna B. Shure (1992) tarafından geliştirilen Ben Sorun Çözebilirim programı (I Can Problem Solve/ ICPS), bilişsel yaklaşıma dayalı bir kişilerarası bilişsel sorun çözme programıdır. Çocukları merkeze alan bu program, doğrudan doğruya çocuklara sorun çözme becerileri kazandırmayı hedefler ve onlara ne düşüneceklerini değil nasıl düşüneceklerini öğrenmeleri için yardım eder.

Ben Sorun Çözebilirim (BSÇ) programının üç farklı versiyonu vardır. Bu çalışmada, 83 dersten oluşan ve ilkokul 1., 2. ve 3. sınıf öğrencilerine yönelik olan BSÇ programı uygulanmıştır.

Ülkemizde de BSÇ programının etkililiğiyle ilgili olarak anaokulu öğrencileri (Öğülmüş ve Kargı, 2015; Ereyi ve Topcu, 2017) ile farklı araştırmalar yapılmıştır. Yapılan araştırmalar BSÇ eğitimi alan çocukların, sorun çözücü düşünme biçimi edindikleri için sosyal uyumlarının iyileştiğini, şikayetlerinin ve duygusal tedirginliklerinin azaldığını, paylaşmayı ve kendi sıralarını beklemeyi öğrendiklerini, başkalarının yaşadığı duyguların farkına vardıklarını ve engelleme duygusuyla daha iyi başa çıkabildiklerini ortaya koymuştur (Shure,1992). Eğitim programımızda sıklıkla vurgulanan sorun çözebilen bireyler yetiştirme hedefini desteklemek amacıyla uygulanabilen; sosyal becerilere sahip, düşünen ve kişilerarası sorun çözebilen çocukların yetişmesine imkân tanıyan Ben Sorun Çözebilirim programının ilkokul çocuklarının sosyal becerileri üzerindeki etkililiğiyle ilgili çalışmalara ülkemizde yer verilmediği görülmektedir.

Bu araştırmanın temel amacı, Türkiye'de ilkokul öğrencilerine uygulanan 'Ben Sorun Çözebilirim' programının öğrencilerin kişilerarası sorun çözme becerileri ve davranışları üzerindeki etkisini incelemektir.

2.Yöntem

Araştırma, ön-test son-test, deney gruplu zayıf deneysel bir çalışmadır. 2014-2015 eğitim- öğretim yılında özel bir ilkokulun 2. ve 3. sınıfları arasından rasgele seçilen iki sınıftaki öğrenciler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini, 30 deney grubu öğrenci oluşturmaktadır. Programın uygulanması için gerekli izinler programın geliştiricisi Myrna Shure tarafından e-posta yoluyla alınmıştır. Deney grubuna 83 dersten oluşan “Ben Sorun Çözebilirim” ilkokul (1., 2. ve 3. sınıf) programı uygulanmıştır. Araştırmada ön-test ve son-test verilerini elde etmek için veri toplama aracı olarak Çocuklarda Kişilerarası Problem Çözme (Shure ve Spivak, 1985) (Children's Interpersonal Problem Solving) ölçeği kullanılmıştır. Ön-test ve son-test sorun çözme becerileri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı “Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi” ile analiz edilecektir.

Araştırmanın bulguları ve sonuç kısımları analiz sonuçlarına göre tamamlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: İlkokul, Kişilerarası Sorun Çözme Becerisi, Ben Sorun Çözebilirim Programı, Sosyal Beceriler

Anahtar Kelimeler:İlkokul, Kişilerarası Sorun Çözme Becerisi, Ben Sorun Çözebilirim Programı, Sosyal Beceriler

Okul Çapında Olumlu Davranışsal Destek Yaklaşımının Aşamaları

Cihan SERT
cihan.07cs@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Şenol DEMİRTAŞ
demirtas9296@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Necdet KARASU
necdetkarasu@yahoo.com, Gazi Üniversitesi
Çığıl AYKUT
cigilaykut@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı, olumlu davranışsal desteğin tanımına, amacına ve uygulama aşamalarına ilişkin bilgi sağlamaktır. Olumlu davranışsal destek (ODD), sosyal yaşam açısından gerekli becerilerin kazandırılması için olumlu davranışsal müdahale tekniklerinin ve sistemlerinin uygulanması ile davranış becerilerinin kazandırılmasını hedefleyen genel bir terimdir. ODD, davranışsal uyum becerilerinde sınırlılık gösteren bireylerin yaşam kalitesini iyileştirmek için çevresel, sosyal, eğitsel ve sistem stratejilerinden oluşan kaynakları kullanarak yaşam kalitesini artırmaya yönelik bir yaklaşımdır. ODD, problem davranışların ortaya çıkmasını azaltmayı amaçlamaktadır, çünkü bu tür sorunlar öğrenmeyi ve sosyal etkileşim becerilerinin gelişimini sınırlandırmaktadır. ODD, sert ve küçük düşürücü cezalardan kaçınarak önleyici yaklaşımla birlikte istendik sonuçların elde edilmesi için kuralların öğretimini ve çevre düzenlemelerini kapsayan olumlu bir yaklaşımdır. ODD uygulamaları, sadece problem davranışlar oluştuğundan sonra müdahalede bulunan reaktif yaklaşımlara karşı problem davranışları önleyici (proaktif) tekniklerden oluşan bir yaklaşım olarak geliştirilmiştir. Okul Çapında Olumlu Davranışsal Destek müdahalesi (SWPBIS), üç aşamadan oluşan bir strateji ile okul bünyesinde davranış problemlerini önlemek için geliştirilmiş bir yaklaşımdır. İlk aşama, okul genelinde bütün öğrenciler için geliştirilmiş tekniklerden oluşur ve bu süreç "Birinci Aşama" olarak adlandırılır. "İkinci Aşama" ise, birinci aşamada uygulanan tekniklere cevap vermeyip; ek desteğe ihtiyaç duyan öğrencilerin oluşturduğu gruba yönelik tekniklerin uygulanmasını içeren süreçtir. Son aşama ise, her iki aşamada uygulanan tekniklere cevap vermeyen ve çok daha yoğun desteğe ihtiyaç duyan öğrencilerin bireysel olarak ele alındığı "Üçüncü Aşama"dır. Sonuç olarak ODD uygulamalarının kullanılması problem davranışların azaltılmasında oldukça önemlidir. Çünkü ODD'nin aşamaları farklı davranış özelliklerine sahip her öğrencinin ihtiyacını karşılamaya yönelik tasarlanmıştır. Özellikle ikinci ve üçüncü aşamada gruba ve bireye yönelik ek destekler sağlanarak öğrenci gereksinimleri giderilmeye çalışılmaktadır. Bu nedenle birinci aşamadan üçüncü aşamaya doğru gidildikçe uygulamaların yoğunluğu, harcanacak zaman, uzman personel ihtiyacı ve finansal giderler artmaktadır. ODD, öğrencinin bulunduğu çevreyi düzenleyerek öğrencinin problem davranışlarının ortaya çıkmasını önleme ve ortaya çıkan problem davranışları azaltma üzerine yoğunlaşır. Bu bağlamda düşünüldüğünde ODD uygulamaları öğrencinin kendisi, eğitimciler, yöneticiler, diğer okul personelleri, aile ve öğrenci ile etkileşimde bulunan herkes için fayda sağlayıcı niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Olumlu Davranışsal Destek, Problem Davranış, Müdahale Yaklaşımı

Okullarda Siber Zorbalık: Siber Kurban ve Siber Zorbalığın Çeşitli Değişkenlerle İlişkinin İncelenmesi

Filiz Akar

filiz.akar@bozok.edu.tr, Bozok Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bilişim teknolojilerinin ve internetin özellikle gençler arasında yaygın olarak kullanılıyor olması, yararları ile birlikte sağlıklı ve etik kullanılmadığında zararlı olabilecek sonuçları da gündeme getirmiştir. Siber zorbalık "Bir grup ya da birey tarafından, elektronik iletişim araçlarını kullanarak, kendini kolayca savunamayacak durumdaki bir mağdura karşı uzun süreli tekrarlanarak defalarca kasıtlı, saldırgan davranış" olarak tanımlanmaktadır. Kişilere hakaret, tehdit içeren görsel ya da metin içeren mesajlar göndermek, kimliğini gizleyerek sosyal ağlarda kinci dedikodular yaymak, ısrarlı takip, ses ya da görüntüleri kaydedip istenmeyen durumlara büründürerek yaymak, mail ya da sosyal ağlardaki hesapları ele geçirmek gibi çok çeşitli türlerde sergilenebilmektedir. Siber zorbalığın, kolay erişilebilir olma, zorba ve mağdur arasında bir güç dengesizliği gerektirmeksizin herkes tarafından yapılabilme gibi özellikleri bulunmaktadır. Siber zorbalık öğrencilerin psikolojik "iyi olma" halini, sosyal ilişkilerini ve akademik performanslarını olumsuz yönde etkilemektedir. Sadece bireye değil, aileye, öğretmenlere ve okula yansıyan güvensiz okul iklimi ve disiplin sorunları ile de önemi gittikçe artmaktadır. Sağlıklı, güvenli ve etik teknoloji kullanımını yaygınlaştırmak açısından siber zorbalık alanyazında, eğitim bilimleri, sosyoloji, psikoloji, hukuk alanları çerçevesinde çok yönlü olarak incelenmektedir. Zararlı sonuçları kadar bireyleri siber zorba ya da kurban olmaya iten nedenler ve etkileyen faktörlerin incelenmesi önem taşımaktadır.

Amaç

Bu bağlamda araştırma, siber zorbalığın sergilenme sıklığı ile siber zorba ve siber kurban olmaya ilişkin öğrenci görüşlerinin teknoloji kullanım alışkanlıkları ve demografik değişkenlerle ilişkisini incelemeyi amaçlamıştır.

Yöntem

Araştırma tarama türündedir, nicel araştırma yöntemi ile yürütülmüştür. Araştırma 2015-2016 Eğitim Öğretim Yılında Yozgat İli'nde yedi orta okul ve liseden 425 öğrencinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen "İnternet Kullanım Düzeyi Anketi" ve "Siber Zorbalık ve İnternet Saldırganlığını Tarama Ölçeği (SZİSTÖ)" (Özdemir ve Akar, 2011) ile toplanmıştır. Verilerin analizinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama gibi betimsel istatistikler, siber zorba ve siber kurban olmaya ilişkin görüşlerin karşılaştırmasında Kruskal Wallis H testi ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Bulgular

Bulgulara göre katılımcıların % 31'i hayatında bir ya da bir kaç kez siber kurban olma deneyimi yaşamış, %15'i siber zorbalık yapmıştır. Teknoloji kullanım özellikleri ve demografik değişkenler ile ilişkilerin inceleyen analizlerde, sınıf düzeyi ve sosyal ağlarda geçirilen sürenin sanal kurban olma; yaş, cinsiyet, sınıf, babanın eğitim düzeyi, okul başarısı, bilgisayar kullanım becerisi, internette ve sosyal ağlarda geçirilen sürenin sanal zorbalık üzerinde etkisi olan değişkenler olduğu bulunmuştur. Bulgulara göre siber zorbalık en çok Facebook, Twitter, You tube gibi sosyal ağlar ile sohbet odaları, interaktif oyunlar, metin ya da resimli mesaj göndererek, cep telefonu aracılığıyla sergilenmektedir.

Sonuç

Araştırma sonucunda sınıf düzeyi yükseldikçe, internet ve sosyal ağlarda geçirilen süre arttıkça siber zorbalığın da artma eğiliminde olduğu anlaşılmaktadır. Yaklaşık her üç öğrenciden biri yaşamında bir ya da birkaç kez siber zorbalığa uğramaktadır. İnteraktif oyun siteleri de sanal zorbalığın hem yapıldığı hem de mağduriyet yaşanan ikinci sıradaki mecralar olarak ortaya çıkmaktadır. Haftada 41 saatten fazla internet kullanmak, sosyal ağlarda dört saatten fazla vakit geçirmek, çok iyi düzeyde

bilgisayar becerisi, babanın üniversite mezunu olması, 12. Sınıfta olmak gibi çok sayıda değişken siber zorbalık sergileme sıklığına etkilerken; sanal kurban olmayı, sosyal ağlarda uzun süre geçirme ve sınıf düzeyi etkilemektedir. Sanal zorbalık konusunda öğrenciler, aileler, eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin bilgilendirilmesi; okulların öğrencilerin sanal dünya yerine, gerçek yaşam becerilerini geliştirecekleri ortam ve fırsatlar sunması, ruh sağlığına yönelik psiko sosyal programların yürütülmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Siber Zorbalık, Etik İnternet, Öğrenci, Eğitim Yönetimi , PDR

Genç Yetişkinlikte Yaşam Amacının Yordayıcıları Olarak Bilişsel Esneklik ve Karar Verme Stilleri

Güldener Albayrak
guldenere@yahoo.com, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmada, genç yetişkinlerin yaşam amacı, bilişsel esneklik, karar verme stil düzeyleri incelenmiş; bilişsel esneklik, karar verme stilleri ölçek puanlarının, yaşam amacı düzeylerini yordama gücünü, ne düzeyde açıkladığı incelenmiştir. Araştırmanın bağımsız değişkenleri; genç yetişkinlerin bilişsel esneklik ve karar verme stil düzeyleridir. Bağımlı değişkeni ise yaşam amacı düzeyleridir.

Yaşam amaçları, bireylerin yaşamlarında, çeşitli alanlara yönelik olmak üzere, uzun ya da kısa vadede ulaşmayı istedikleri, elde etmek için çaba sarf ettikleri, isteklerdir. Bireyler için anlamı olan hedeflerdir. Bireyin yaşam hedefleri, birçok alana yönelik olabilmektedir.

Bilişsel esneklik, bireyin; alternatif yolların ve seçeneklerin farkında olması, yeni durumlara uyum sağlamada esnek olabilmesi, esnek olabildiği durumlarda kendisini yetkin hissetmesi olarak tanımlanır. Bilişsel esneklik, kişilerarası ilişkiler kurularak kazanılır ve bilişsel esneklikte uyum sağlamak için alternatif yolların ve seçeneklerin farkına varılması önemlidir.

Karar verme davranışı ise, genel olarak amaca ilişkin gerekli bilgiyi toplamak için amaçları belirleme, böyle bir bilgiyi dikkate alarak ve değerlendirerek seçenekler oluşturma ve mevcut seçeneklerden amaca en uygun olanını seçmeyi içerir. Bireylerin karar verme için topladığı bilgilerin organizasyonunu birbirlerinden farklıdır. Bireyler karar verme sürecinde bilgi toplarken, bu bilgileri özümsemek için hem kavramların hem de bilgilerin ayrıştırılması için daha önceden yerleşmiş bilişsel stillerini temel alırlar. Bilgi işleme sürecinde karar vericiler, problemi bir yapı olarak sistematik bir şekilde çözümlenmeye çalışırlar ya da tekrarlayan deneme yanılmalarla (sezgisel) çözüme ulaşırlar. Bu şekilde ise bireyin karar verme stili ortaya konmuş olur.

Çalışma grubu, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi'nde okumakta olan, farklı bölümlerde öğrenim gören 235 kadın, 175 erkek olmak üzere toplam 410 genç yetişkinden oluşmuştur.

Tarama modelindeki araştırmada, veri toplama aracı olarak genç yetişkinlerin sosyodemografik özellikleri hakkında bilgi toplamak için araştırmacı tarafından geliştirilmiş "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Genç yetişkinlerin yaşam amacı düzeyleri, Aydın (2011) tarafından geliştirilen Yaşam Amacı Ölçeği ve bilişsel esneklik düzeyleri Bilgin (2009) tarafından geliştirilen Bilişsel Esneklik Ölçeği, Karar verme stilleri ise Scott ve Bruce (1995) tarafından geliştirilen, Taşdelen, (2001) tarafından uyarlanan Karar Verme Stilleri Ölçeği ile ölçülmüştür.

Verilerin istatistiksel analizlerine devam edilmektedir. Analizler doğrultusunda bulgular, alan yazın temelinde tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Genç yetişkinler, yaşam amacı, bilişsel esneklik, karar verme stilleri.

Türkiye’de Öğrenim Gören Orta Asyalı Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunlar

Güldener Albayrak
guldenere@yahoo.com, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmada, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi’nde eğitim gören Orta Asyalı (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan, Türkmenistan) öğrencilerin yaşadıkları sorunları incelemek amaçlanmıştır. Bu amaçla, bu çalışmada nitel araştırma modellerinden “yorumlayıcı olgubilim deseni” kullanılmıştır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi’nin farklı fakültelerinde eğitim görmekte olan, 18-24 yaş arasındaki 7 öğrenci ile görüşme yöntemi gerçekleştirilerek çalışma yürütülmüştür. Araştırmada, araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmıştır. Kaydedilmiş veriler, analiz edilerek araştırma bulgularına ulaşılmıştır.

Yabancı uyruklu öğrencilerin gerek dünya gerek Türkiye’de öğrenim görmeleri doğal olarak dil ve eğitime ilişkin sorunların yanı sıra pek çok sosyo-kültürel ve ekonomik sorunu da beraberinde getirmiştir. Yabancı uyruklu öğrenciler üzerinde yapılan çalışmalar, bu öğrencilerin yalnızlık, uyumsuzluk, çekingenlik, kültürel şok ve psikolojik sorunlar yaşadıklarını ortaya koymuştur. Analiz sonucunda, Orta Asya kökenli öğrencilerin sosyo-kültürel (insan ilişkileri, yemek, giyim ve gelenek-görenek vb.), dil, ekonomik (barınma vb.), psikolojik (ev özlemi vb.) sorunları incelenmiştir. Farklı bir ülkede üniversite eğitimi almak, sosyal, kültürel vb. çeşitli uyum sorunlarını da beraberinde getirir. Uyum, kişinin kendi iç dünyası ve etrafındaki bireylerle sağlıklı birliktelikler oluşturabilmesi ve bu birliktelikleri devam ettirebilme becerisine sahip olabileceği şeklinde ifade edilmektedir. Öte yandan kültürel farklılıklar arttıkça uyuma davranışı, olumsuz etkilenmekte, kültürel benzerlikler arttıkça öğrencilerin içinde yaşadığı kültürü benimseme düzeyleri artmaktadır. Gelenek ve görenek olarak birbirlerine çok yakın olan Orta Asyalı öğrencilerin Türkiye’ye uyum sağlamaları ve eğitimlerini başarılı bir şekilde sürdürdükleri, diğer milletlerden gelen ve eğitim gören öğrencilere göre daha kolay uyum sağladıkları görülmüştür. Öğrencilerin Türkiye’deki insanlar tarafından yardım, destek ve kabul gördükleri, herhangi bir dışlanma ile karşılaşmadıkları görülmüştür. Dil, din ve tarih olarak ortaklığı olan devletlerden gelen öğrencilerin, psikolojik, sosyal ve kültürel açıdan kolay uyum sağladıkları ancak dil, ekonomik açıdan zorlandıkları görülmüştür. Öğrencilerin kalma süreleri arttıkça, dil sorunlarının ve sosyo-kültürel sorunlarının azaldığı tespit edilmiştir. Eğitim açısından geldikleri ülkede aldıkları eğitimin yararını gördükleri saptanmıştır. Araştırma bulguları ışığında, öğrencilere yönelik uzun süreli bir oryantasyon programının uygulanması, bu program dahilinde Türkçe’yi daha iyi öğrenmeleri konusunda çalışmalar yapılması, akran desteği verilmesi, sosyo-kültürel etkinliklere katılımın desteklenmesi, sıra hasreti, özgüven, psikolojik sağlamlık vb. konular için psikolojik danışmanlarca psikolojik desteğin verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Orta Asyalı öğrenci, psikolojik sorunlar, sosyo-kültürel sorunlar, dil sorunu, ekonomik sorunlar.

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Öğretmenlerinin Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik (PDR) Hizmetlerinin Etkililiğine İlişkin Değerlendirmeleri; Düzce İli Örneği

Metin YILMAZ
kmy.metin.yilmaz4@gmail.com, Sakarya Üniversitesi
Merve YILMAZ
merveecamci@gmail.com, Sakarya Üniversitesi
Tuncay YILMAZ
tyilmaz@sakarya.edu.tr, Sakarya Üniversitesi
Osman AKTAN
karakteregitimi@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eğitim bireyin kendini gerçekleştirmesine katkı sunan en önemli araçtır. Eğitim bireyin kendini gerçekleştirmesine katkı sunarken toplumların yarınlarını güvenceye alması için yapılacak çalışmaların da en başında gelmektedir. Eğitim ve öğretim, öğrencinin gelişmesini bir bütün olarak ele almaktadır. Hiç kuşkusuz bu gelişimin en önemli unsuru zihinsel ve ruhsal gelişimdir. Ruhsal ve zihinsel gelişimini tamamlayamayan bireyin kendini tanıması, mutlu olması ve insanları mutlu edebilmesi mümkün görünmemektedir. Öğrencilerin zihinsel ve ruhsal gelişiminin çekirdeğini ise, eğitimi destekleyici ve geliştirici hizmet olarak ortaya çıkan Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik (PDR) Hizmetleri oluşturmaktadır. Ülkemizde 1950'li yıllarda ortaya çıkan ve kendini sürekli geliştiren PDR Hizmetleri Türk Eğitim Sistemi içerisinde kritik bir rol ve öneme sahiptir. Araştırmanın amacı okul ve eğitim öğretim kurumlarında görev yapan Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Öğretmenlerinin 10 Kasım 2017 tarihinde yayınlanan Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği sonrası PDR Hizmetlerinin etkililiği konusunda düşünce ve değerlendirmelerinin belirlenmesidir. Değişen yönetmeliğin etkinliğini belirleyen pek çok unsur olmakla birlikte elbette bunu değerlendirebilecek yeterliliğe sahip birincil muhataplar Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Öğretmenleri olduğu söylenebilir. Araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılı içerisinde Düzce ilinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın veri kaynağını 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Düzce ilinde görev yapan Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Öğretmenleri, çalışma grubunu her kademededen rastgele yöntem ile seçilerek belirlenmiş 20 Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Öğretmenleri oluşturmaktadır. Nitel bir durum çalışması olarak planlanıp yürütülen araştırmada durum olarak Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Öğretmenlerinin değişen Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği sonrası PDR Hizmetlerinin etkinliğine ilişkin görüş ve düşünceleri ele alınmıştır. Çalışmada Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Öğretmenlerinin Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği sonrası PDR Hizmetlerinin etkinliğine ilişkin görüşleri, araştırmacılar tarafından geliştirilen, pilot uygulama ile geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Görüşme formlarından elde edilen veriler, içerik analizi tekniği ile yorumlanarak tema, alt temalara ulaşılmış, ayrıca elde edilen veriler katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılarla desteklenmeye çalışılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular sonrasında elde edilen sonuçlar üzerinden yaşanmakta olan sıkıntı ve sorunlara yönelik çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik, PDR, Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği

Students' Level of Achievement Motivation, Component of a Successful Career

Andreea Elena Matic
amiricass@yahoo.co.uk, "Dunarea de Jos" University of Galati
Liliana Mihaela Moga
liliana.moga@gmail.com, "Dunarea de Jos" University of Galati
Stefania Cristina Mirica
stefania_mirica@yahoo.com, "Dunarea de Jos" University of Galati
Simona Petrina Gavrila
gavrilasimonapetrina@yahoo.com, "Dunarea de Jos" University of Galati
Elena Gaibar
elenagaibar@yahoo.com, Galati Law Bar

Abstract:

The paper analyzes the students' level of achievement motivation in order to determine and improve their chances to succeed in their future careers. One of the most important professional missions of the professors implies the career counseling and guidance for the students. The research is conducted using a Linkert scale questionnaire, which was applied on the students of the Faculty of Juridical, Political and Social Sciences. The students attend two bachelor programs, respectively, Law and Public Administration. In order to process the data provided by questionnaires, the percentage calculation and analysis of frequency of occurrence was applied. The factors' importance was determined by using an analytical hierarchy process. Even though there are significant differences between these programs, they both imply participation and passing difficult exams or job contests, after graduation. Therefore, an important factor in order for graduates to succeed is to be very motivated and capable of sustained intellectual effort. In order to improve their chances of achieving professional success, the students were tested on their achievement motivation level.

Keywords:achievement motivation, career success, career orientation for students,

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Öğrencilerinde Psikolojik Sağlık ve Özduyarlık

Orkide Bakalım
orkide1605@gmail.com, Uşak Üniversitesi
Faika Şanal Karahan
faikas8787@hotmail.com, Uşak Üniversitesi
Sibel Yoleri
yoleriizmir@gmail.com, Uşak Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Psikolojik sağlık, hastalıklar, psikolojik sorunlar, olumsuz yaşantılar ve stresten hızlı bir şekilde kendini toparlayabilme gücü olarak tanımlanabilir. Kimi bireylerin psikolojik sağlık düzeyleri diğerlerine göre daha yüksek olabilmektedir. Bu durum, kişinin kendisine karşı duyarlı olmasıyla ilişkili olabilir. Bu, özduyarlık kavramını akla getirmektedir. Özduyarlık, bireyin yaşamındaki sıkıntılara neden olan duygularına açık olması, kendine karşı özenli ve sevecen olması ve benzer şekilde başarısızlık ve eksikliklerine karşı önyargısız bir tutumla yaklaşım bunların insan yaşamının doğal bir süreci olarak kabul etmesidir. Bu bağlamda, özduyarlığın bireyin psikolojik sağlığına katkıda bulunabilecek bir değişken olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Rehberlik ve psikolojik danışma mesleğini yapan ya da bu alanda eğitim alan bireylerin psikolojik sağlığı çok önemlidir. Diğer bireylere yardım eden kişilerin kendilerinin bu niteliğe sahip olması beklenir. Bu araştırmanın amacı, rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğrencilerinde özduyarlığın psikolojik sağlığının anlamlı yordayıcısı olup olmadığını saptamaktır.

Yöntem

Çalışma Grubu: Bu araştırmanın çalışma grubunu Uşak Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümünde eğitimini sürdüren 153 kız (% 71.5) ve 61 erkek (% 28.5) toplam 214 öğrenci oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları: olarak, Neff (2003) tarafından geliştirilen ve Akın, Akın, Abacı (2007) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Özduyarlık Ölçeği (Self-Compassion Scale) ve Smith ve diğ. (2008) tarafından geliştirilip Doğan (2015) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Kısa Psikolojik Sağlık (Brief Resilience Scale) Ölçeği kullanılmıştır.

Verilerin Analizi: Özduyarlık ve psikolojik sağlık arasındaki ilişkiyi incelemek için korelasyon analizi yapılmıştır. Özduyarlığın (Özsevecenlik, özyargılama, izolasyon, bilinçlilik, aşırı özdeşleşme) psikolojik sağlığının anlamlı yordayıcısı olup olmadığını saptamak amacıyla aşamalı regresyon analizi gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Yapılan analizler, psikolojik sağlık ve özduyarlık toplam puanı ($r = .62, p < .01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Yine psikolojik sağlık ve özduyarlığın pozitif alt boyutları olan özsevecenlik ($r = .47, p < .01$); bilinçlilik ($r = .46, p < .01$); paylaşımların bilincinde olma ($r = .36, p < .01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki; negatif alt boyutlar olan özyargılama ($r = -.52, p < .01$); izolasyon ($r = -.48, p < .01$); aşırı özdeşleşme ($r = -.59, p < .01$) arasında negatif ve anlamlı ilişki bulunmuştur.

Regresyon analizi üç aşamada tamamlanmıştır. Psikolojik sağlığının en güçlü yordayıcısı özduyarlığın alt boyutu olan aşırı özdeşleşme olarak saptanmıştır. Bu değişken toplam varyansın % 35'ini açıklamıştır. Tek bir bağımsız değişkenin olduğu model istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($R = .595, R^2 = .354, F = 116.118, p < .05$). İkinci aşamada, aşırı özdeşleşmenin bulunduğu modele bilinçlilik değişkeni dahil olmuştur. Bu değişken tek başına bağımlı değişkendeki toplam varyansın % 0.56'sını açıklamakta olup iki değişken birlikte toplam varyansın % 41'ini açıklamıştır. İki bağımsız değişkenin bulunduğu ikinci model de istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($R = .641, R^2 = .410, F = 73.396, p < .05$). Son aşamada, aşırı özdeşleşme ve bilinçlilik değişkenlerinin bulunduğu modele özyargılama değişkeni dahil olmuştur. Bu değişken tek başına bağımlı değişkendeki toplam varyansın

% 0.18'ini açıklamıştır. Üç bağımsız değişkenin bulunduğu üçüncü modelde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($R = .428$, $R^2 = .420$, $F = 52.392$, $p < .05$).

Sonuç

Bu araştırmanın sonucuna göre, özduyarlık ve psikolojik sağlamlık arasında anlamlı ilişki vardır. Nitekim Literatürde öz-duyarlığın, kişinin olumsuz yaşantılar karşısında psikolojik açıdan sağlıklı tutum ve davranışlar sergilemesini kolaylaştırdığı, anksiyete, depresyon, stres gibi psikopatolojik rahatsızlıkları azalttığı, psikolojik dayanıklılık ve iyi oluşu arttırdığı belirtilmektedir. Diğer bulgular ise özduyarlığın alt boyutları olan aşırı özdeşleşme, bilinçlilik ve özyargılama'nın rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğrencilerinin psikolojik sağlamlığını anlamlı şekilde yordayan değişkenler olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik Sağlamlık, Özduyarlık, Pdr Öğrencileri

Liselerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Çeşitli Demografik Değişkenlerle Birlikte Benlik Tasarımı Düzeylerinin İncelenmesi

Şükrü Dutar

macakir@mehmetakif.edu.tr, MEB

Mehmet Ali Çakır

macakir@mehmetakif.edu.tr, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Busem Yeşilkılıç

macakir@mehmetakif.edu.tr, MEB

Bildiri Özeti:

Benlik tasarımı, kişinin zihninde yaptığı olumlu veya olumsuz tasvirlerdir. Kişinin kendisiyle ilgili olumlu duygu ve düşünceleri varsa kişi, olumlu benlik tasarımına; olumsuz duygu ve düşünceleri varsa da olumsuz benlik tasarımına sahiptir. Kendimizi algılayış tarzımız, kendimizi nasıl gördüğümüz, olumlu ve olumsuz anlamda değişiklik gösterebilmektedir. Kişinin kendini değer görmeye lâyık biri olarak hissetmesi, yeteneklerini sergilemesi, başarmaya yönelik inancı ve başarılı olduğunda kendisiyle gurur duyması, çevresi tarafından takdir edilmesi, kendini sevmesi ve sahip olduğu özellikler nispetinde olduğu gibi kendini kabul etmesi olumlu benliğin göstergelerindedir. Birey bunları kendinde sağladığı, kendinde bunları gerçekleştirdiği takdirde benliği olumlu olmaya doğru ilerlemektedir. Bu araştırmada da lisede öğrenim gören öğrencilerin çeşitli demografik değişkenlerle birlikte benlik tasarımı düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Kütahya merkezde bulunan 2 okul ve Aslanapa ilçesinde bulunan 3 okul oluşturmaktadır. Toplamda 5 okulda, 11. ve 12. Sınıfta öğrenim gören 106 kız ve 92 erkek olmak üzere 198 öğrenci üzerinde çalışma yürütülmüştür. Baymur (1968) tarafından geliştirilen Benlik Tasarımı Envanteri kullanılarak veri toplama yoluna gidilmiştir. Veriler SPSS 22 paket programıyla analiz edilmiş olup yapılan normallik testi ve varyans analizi testi neticesinde, verilerin Shapiro-Wilk değerine göre normal dağılım göstermemesinden ötürü non-parametrik testlerden Mann-Whitney U ve KruskalWallis testinin kullanılmasına karar verilmiştir. Araştırma için ayrı ayrı oluşturulan alt problemler doğrultusunda elde edilen sonuçlara göre; öğrencilerin cinsiyet, akademik başarı, sosyo-ekonomik düzey, yaş ve yaşanan yer değişkenlerine göre benlik tasarımı düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yine benzer şekilde 11. ve 12. Sınıf düzeyinde, Kütahya ve Aslanapa'daki liseler arasında, sadece Aslanapa ilçesinde yer alan liseler arasında da öğrencilerin benlik tasarımı düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna varılmıştır. Bunların dışında Kütahya merkezde bulunan iki lisede, öğrencilerin benlik tasarımı düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçlarının detaylı olarak verilmesinden sonra benzer çalışma sonuçlarına da yer ayrılmış, çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Benlik, benlik tasarımı, lisede öğrenim gören öğrenciler

Ergenlerin Anne Baba Tutumlarının Kimlik Statüleri Üzerindeki Etkisinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Busem Yeşilkılıç
macakir@mehmetakif.edu.tr, MEB
mehmet ali çakır
macakir@mehmetakif.edu.tr, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Şükrü Dutar
macakir@mehmetakif.edu.tr, MEB

Bildiri Özeti:

Ergenlik dönemi, erinlik puberte ile başlayıp yetişkinliğe kadar süren bir dönemi kapsamakta, çocuklukla yetişkinlik arasında bir köprü görevi görmektedir. (İnaç, Bilgin&Atıcı, 2012). Bu dönemde kadın veya erkek cinsiyet rolünü kazanmaya çalışan ergenler diğer yandan en önemli gelişim görevlerinden birisi olan kimliklerini kazanmaya çalışmaktadır. Bunun için ergenler etrafındaki insanları gözlemlemekte ve bazı davranışları kendilerine model almaktadır. Kendini kabullenen ve olumlu gören ergenlerin, kendini kabullenmeyen ergenlere göre daha sağlıklı gelişim gösterdikleri görülmektedir. Kimlik karmaşasının ve bu karmaşa sonucunda oluşturulan kimlik duygusunun ergenlik döneminin gelişim sürecinin merkezinde olduğu görülür. Bu çalışmanın amacı ergenlerin anne baba tutumlarının kimlik statüleri üzerindeki etkisinin bazı değişkenler açısından incelenmesidir. Ergenlerin anne baba tutumlarının ve kimlik statülerinin yaş,cinsiyet, anne baba eğitim durumu, başarı durumu,kardeş sayısı, anne baba durumu, gelir ve yaşanılan yer açısından incelenmesidir. Araştırmanın modeli korelasyonel araştırma olup, araştırmanın örneklemini Hatay il merkezindeki özel öğretim kurumunda okuyan 145 öğrenci oluşturmaktadır. Genişletilmiş Objektif Ego Kimlik Statüsü Ölçeği ve Anne Baba Tutum Ölçeği ile Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Mann Whitney-U testi, Kruskal Whallis, Anova testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda cinsiyet ile demokratik anne tutumu ve otoriter anne arasında anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Kardeş sayıları, anne eğitimi, anne baba durumu ile anne baba tutumları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Baba eğitim durumu ile demokratik anne tutumu arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Kimlik statülerinin alt boyutları incelendiğinde başarılı kimlik ile kargaşalı kimlik ; ipotekli kimlik ile kargaşalı kimlik arasında ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler:anne baba tutumu, kimlik statüleri, ergenlik,cinsiyet

Okullarda Şiddet Kavramı Üzerine Bir Derleme Çalışması

Şule KARADUMAN
karadumansule@gmail.com, Uşak Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Günümüz toplumlarının temel sorunlarından birini şiddet olgusu oluşturmaktadır. Ülkemizde de şiddet olayları okullarda giderek artmakta ve alınan önlemler disiplin kurallarının dışına çıkmamaktadır. Geçmişten bugüne ilköğretim ve lise yıllarında pek çok kez kavga eden, okul eşyalarına zarar veren öğrencilere rastlanmıştır. Ancak son yıllarda farklı düzeylerde ve türdeki şiddet, anne babalar ve eğitimcilerin yanı sıra toplumun genelini kaygılandırarak boyuta ulaşmıştır. Okullarda yaşanan şiddetin, öğrencinin yaşam kalitesini ve başarı düzeyini etkilediği gerçeği göz ardı edilemeyecek kadar önemlidir. Bu çalışmanın amacı, okullarda ergenlerin saldırganlık ve şiddet içeren davranışlarının gerek ortaya çıkmasında gerekse önlenmesinde okul ve öğretmenlerin rollerini incelemektir. Bu amaçla, çalışmada okullarda saldırganlık ve şiddet içeren davranışların boyutları, bu davranışların ortaya çıkmasında okul ve öğretmenlerle ilgili risk faktörleri ve bu bağlamda okullarda kullanılabilecek saldırganlık ve şiddeti önleme stratejileri betimlenmiştir.

Şiddet dar anlamıyla, kişilere ve nesnelere yönelik düşmanlık ve öfke duygusunun, yoğun ve yıkıcı bir şekilde ortaya çıkmasıdır. Kapsamlı şiddet tanımı ise Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından yapılmıştır. DSÖ (2002) şiddeti “bireyin kendisine, başkasına, belirli bir topluluk veya gruba yönelik yaralama, ölüm, fiziksel zarar, bazı gelişim bozuklukları veya yoksunluk ile sonuçlanabilen, tehdit ya da fiziksel zor kullanma” olarak tanımlamıştır.

Ergenler, okulda şiddeti gerçekleştiren ve psikolojik desteğe ihtiyaç duyan bir grup öğrencinin varlığına işaret etmektedir. Okullarda sunulan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri şiddetin hedefi olan öğrencilerin yanı sıra, şiddeti gerçekleştiren öğrencileri ve ailelerini de kapsamalıdır. Ergenler sorunu yoğun olarak yaşamalarına rağmen, çözüm konusunda umutsuzlar. Bu araştırmalarda elde edilen bulgular ışığında, okullarda sunulan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin özellikle öğrenci ruh sağlığını koruyucu türden hizmetler sunması, öğrenci ailelerinin ve öğretmenlerin de kişilerarası ilişkiler ve iletişim becerileri açısından daha nitelikli hale getirilmesi ve okulların ergenlere amaçlar, hedefler sunan, güncel görev ve vizyonlara sahip ergen ihtiyaçlarını karşılayan kurumlara dönüştürülmesi önerilebilir. Sonraki araştırmalar özellikle şiddet ve zorbalık yaşantısı geçiren ergenlere yönelebilir. Şiddet yaşantısı olan ergenlerle şiddetin nedenleri ve çözüm önerileri derinlemesine görüşme yöntemleri ile tespit edilebilir.

Öğrencilerin şiddet olayları karşısında yaşadığı olumsuz duyguların etkilerini azaltmak için okullardaki rehberlik servislerinden etkili bir biçimde yararlanılmalıdır. Ayrıca şiddetin aile, okul, öğretmen boyutlarını inceleyen araştırmalar yapılabilir.

Anahtar Kelimeler:şiddet, okul, ergen, saldırganlık.

Aile İçi Şiddete Maruz Kalan ve Kalmayan Çocukların Aile Resimlerinin Karşılaştırılması

Hazal Ekinci

Fulya Türk

fulyaturk@gantep.edu.tr, Gaziantep Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Araştırmanın Amacı

Çocukların ruhsal, fiziksel ve kişilik gelişiminde resmin önemli bir araç olduğu bilinmektedir. Çocukluk döneminde resim; çocuğun kendini tanıması, ifade etmesi açısından önemli bir iletişim aracıdır. Bilişsel gelişimlerinin bir gereği olarak çocukların sözel olarak kendilerini tam olarak ifade edememeleri nedeniyle çocukların resimleri yetişkinlerin onların anlaması açısından büyük önem taşımaktadır. Aile içi şiddet çocuğu ruhsal gelişimini oldukça olumsuz yönde etkileyen önemli bir toplumsal sorundur. Bu sorunun çocuklara yansımalarının resimler aracılığıyla incelenmesinin çocuklara yapılacak yardım ve destek hizmetleri açısından oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmanın amacı; aile içi şiddete maruz kalan ve kalmayan çocukların aile resimlerini aile üyelerinin dizilimi ve sıralaması, resim çizerken verdiği sözel olmayan tepkiler, resimlerdeki renkler ve resimlerdeki kişilerin vücut organlarının büyüklüklerine göre karşılaştırmaktır.

Yöntem

Bu çalışmada aile içi şiddete maruz kalmış 6-10 yaş arası çocukların şiddet algıları resimler aracılığıyla belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemini Kadın Konukevi'ne şiddet nedeniyle başvuran kadınların çocukları (5 çocuk) ve aile içi şiddetin olmadığı aile ortamında büyüyen çocuklar (5 çocuk) oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Çocuk Bilgi Formu, Aile Çiz Testi kullanılmıştır. Verilerin analizinde Aile Çiz Testi'nin değerlendirme aşamaları kullanılarak her bir çocuğun resmi incelenip yorumlandıktan sonra elde edilen puanlar tanımlanmıştır.

Bulgular

Araştırma bulgularına göre aile içi şiddete maruz kalan çocukların büyük oranda aile üyelerini dağınık çizdikleri görülmektedir. Ayrıca bu çocukların kendilerine en yakın kardeşlerini çizerken, aile içi şiddet görmeyen çocukların kendilerine en yakın olarak annelerini çizdiği saptanmıştır. Şiddete maruz kalan çocukların kendilerine en uzak çizdikleri kişilerin baba ve kardeş olduğu, şiddet görmeyen çocukların ise daha çok babayı uzak çizdikleri görülmektedir. Aile içi şiddete maruz kalan çocukların ilk olarak babayı ve kardeşlerini çizdikleri son olarak ise kardeş sayısına bağlı olarak en küçük kardeşlerini çizdikleri belirlenmiştir. Şiddete maruz kalmayan çocukların ise daha çok ilk olarak babayı, son olarak annelerini çizdikleri görülmüştür. Bir başka bulgu ise aile içi şiddete maruz kalan çocukların büyük oranda resmi çizerken olumsuz sözel olmayan tepkiler verdikleri saptanmıştır. Aile içi şiddete maruz kalmayan çocukların tamamı ise resmi çizerken olumlu tepkiler verdikleri belirlenmiştir. Hem aile içi şiddete maruz kalan hem de kalmayan çocukların tamamının tüm aile üyelerini çizdikleri görülmüştür. Çocukların resimlerde kullandıkları renkler incelendiğinde tüm çocukların karışık renkler kullandıkları, ancak şiddete maruz kalmayan çocukların resimlerinde daha fazla renk çeşitliliği olduğu saptanmıştır. Son olarak çocukların resimlerindeki vücut organlarının büyüklüğüne bakıldığında aile içi şiddete maruz kalan çocuklarda daha fazla vücut organlarının orantısız olduğu belirlenmiştir.

Sonuç

Aile içi şiddete maruz kalan ve kalmayan çocukların resimlerinin karşılaştırıldığı bu araştırmada özellikle çocukların aile resmi çizerken verdikleri sözel olmayan tepkiler ve vücut organlarının büyüklüğü açısından resimlerinin farklı olduğu görülmektedir. Aile içi şiddete maruz kalan çocuklarının iç dünyalarındaki karışıklığın resimlerine de yansıdığı ifade edilebilir. Resim çizerken buna ek olarak aile içi şiddete maruz kalmayan çocukların kendilerine en yakın olarak annelerini çizmelerinin güven ve bağlanma ilişkisi açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Yine aile içi şiddete maruz kalan çocukların aile resmini çizerken olumsuz tepkilerinin şiddet anını hatırlamakla ilgili olarak olumsuz duygular nedeniyle olabilir. Aile içi şiddet önemli bir toplumsal sorun olmakla birlikte bu şiddete maruz kalan çocukların sağlıklı bir gelişim gösterebilmeleri, çocuklarla çalışan uzmanların yapacakları yardım ve müdahaleler açısından da önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile içi şiddet, çocuk resimleri, Aile Çiz Testi

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Haz Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Sakine BOZALI
sakinebozali61@gmail.com, MEB
Fatih CAMADAN
fatih.camadan@erdogan.edu.tr, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğretmenlerin mesleki haz düzeylerinin yüksek olması kendileriyle ilgili olumlu etkiler oluşturacağı gibi aynı zamanda bu olumlu etkiler öğrencilere ve kurumlara da yansiyacaktır. Öyle ki mesleki hazza sahip bir öğretmen mesleğini severek yapacak ve mesleğini severek yapan bir öğretmen de öğrencileri ve diğer çalışanlar için daha faydalı olabilecektir. Öğrenci açısından bakıldığında öğretmen, özellikle erken yaşlarda aile bireylerinin yerini okulda alan kişi olması yönüyle bu konunun önemi daha fazla açığa çıkmaktadır. Dolayısıyla okul öncesi öğretmenlerinin mesleki haz düzeylerinin incelenmesi ayrıca önemli görülmektedir. Bu kapsamda araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin mesleki haz düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Tarama modeline dayalı olarak gerçekleştirilen bu araştırmada nicel veri analizi yaklaşımı takip edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu 2015-2016 eğitim öğretim yılında; Artvin, Bayburt, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon il merkezi ile ilçe ve köylerinde yer alan bağımsız anaokulları ve ilköğretime bağlı anasınıflarında çalışan toplam 320 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmanın verilerinin toplanmasında Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Kullanılan ölçeğin geçerlik ve güvenilirlikleri bu araştırma için yeniden test edilmiştir. Ölçeklerin geçerliğinin belirlenmesi için Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Yapılan DFA sonucunda elde edilen uyum iyiliği değerlerinin ($\chi^2/sd=2.93$, SRMR=0.03, RMSEA=0.13, NFI=0.94, NNFI=0.92, CFI=0.95, IFI=0.95, RFI=0.91.) kabul edilebilir uyum gösterdiği anlaşılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği için hesaplanan Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ise 0.84 olarak hesaplanmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde bağımsız örneklem için t testi ve ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin mesleki haz düzeylerinin; mesleki deneyim (1-3 yıl, 4-7 yıl, 8-11 yıl, 12 yıl ve üzeri), medeni durum (evli, bekâr), çalıştıkları kurum türü (bağımsız anaokulu, ilköğretime bağlı anasınıfı) ve çalıştıkları kurumdaki görev süreleri (1 yıl ve altı, 2-3 yıl arası, 4-5 yıl, 6 yıl ve üzeri) değişkenlerine göre istatistikî olarak anlamlı bir farklılık göstermediği ortaya koyulmuştur. Elde edilen bu sonuçlara dayalı olarak ileride yapılacak araştırmalara ve uygulamalara yönelik çeşitli öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Dönem, Okul Öncesi Öğretmeni, Mesleki Haz

Affetme, Benlik Saygısı ve Cinsiyetin Mental İyi Oluş Üzerindeki Etkisi: Path Analizi ile Bir İnceleme

Fatih CAMADAN

fatih.camadan@erdogan.edu.tr, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Özgür Salih KAYA

ozgursalih.kaya@erdogan.edu.tr, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Hikmet YAZICI

hyaziciktu@gmail.com, Karadeniz Teknik Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Pozitif psikolojinin önemli kavramlarından biri olan mental iyi oluşun yanında affetme eğilimleri ile yüksek benlik saygısı da olumlu durum ve yaşantılarla ilişkilidir. Böyle bir durum bu değişkenlerin kendi arasındaki ilişkinin de test edilmesini araştırma konusu haline getirmektedir. Çalışmaya ele alınan değişkenlerle olan ilişkisi nedeniyle cinsiyet de böyle bir modelin içine dâhil edilmektedir. Bu çalışmanın temel amacı cinsiyet, affetme yaşantıları ve benlik saygısının mental iyi oluşu nasıl açıkladığını incelemektir. Bu durumu test etmek amacıyla bir model oluşturulmuş, hipotezler geliştirilmiş ve verilerin analizi için path analizi tekniği kullanılmıştır. Bu çalışma üniversitede öğrenim gören 485 (Kız=306, Erkek=179) öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak; Mental İyi Oluş Ölçeği, Heartland Affetme Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde öncelikle path analizi yapılabilmesi için gerekli görülen koşulların sağlanıp sağlanmadığı test edilmiştir. Gerekli koşulların sağlandığı anlaşıldıktan sonra veri analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre kendini affetme ve başkasını affetme arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki vardır. Cinsiyet ile mental iyi oluş arasında ise anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Araştırmada ortaya çıkan diğer sonuçlara göre kendini affetme, başkasını affetme ve benlik saygısı mental iyi oluşu anlamlı düzeyde açıklamaktadır. Kendini affetme benlik saygısını anlamlı şekilde açıklarken, başkasını affetme ve cinsiyet benlik saygısını anlamlı düzeyde açıklamamaktadır. Kendini affetme benlik saygısı aracılığıyla mental iyi oluşu anlamlı düzeyde açıklarken, başkasını affetme ve cinsiyet mental iyi oluşu benlik saygısı aracılığıyla anlamlı düzeyde açıklamamaktadır. İleride yapılacak araştırmalar çeşitli üniversitelerde veya farklı öğretim basamaklarında (lise, ortaokul) öğrenim gören öğrenciler ya da öğrenci olmayan bireyler ile de gerçekleştirilebilir. Ayrıca araştırmada oluşturulan model üzerinde farklı psikolojik (kişilik, narsizm) ve demografik (yaş, medeni durum) değişkenleri işe koşularak geliştirilen hipotezler test edilebilir. Bununla birlikte elde edilen sonuçlar üniversiteler bünyesinde yer alan psikolojik danışma ve merkezlerinde yürütülen psiko eğitimler ve bireysel ya da grupla psikolojik danışma süreçlerinde de dikkate alınabilir.

Anahtar Kelimeler: Affetme, Benlik Saygısı, Cinsiyet, Mental İyi Oluş, Path Analizi

Farklılaştırılmış Öğretim Uygulaması Olarak Basamaklı Öğretim Programı: Planlama-Uygulama-Değerlendirme Örnekleri

İlke Evin Gencil
ilkegencil@comu.edu.tr, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Farklılaştırılmış öğretimde, öğrencilere bireysel ya da grup etkinlikleriyle öğrenme hedeflerine farklı yollardan ilerleme şansı sunulmaktadır. Bu süreçte öğrencilerin bireysel özellik, ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda içerik, öğretme öğrenme süreci ve ürün boyutlarında farklılaştırma yapılabilmektedir. Farklılaştırılmış öğretim strateji ve modelleri ile öğrencilerin ilgi alanları, gereksinimleri, öğrenme stilleri gibi özellikleri göz önünde bulundurularak öğretim tasarımı oluşturulması mümkündür. Öğrencilere kendi özelliklerine uygun seçenekler sunulması, öğretimin farklılaştırılmasında etkili yollardan biridir. Nunley'in Basamaklı Öğretim Programı; öğrenme ünitelerini temel bilgi ve becerilerden üst düzey bilgi ve becerilere doğru C, B ve A olmak üzere üç katman biçiminde planlayarak öğrencilere farklı görev seçenekleri sunma ilkesine dayalıdır. Basamaklı öğretim programında, öğrenci her aşamada kendi öğrenme sorumluluğunu üstlenmektedir. Öğretmen tarafından her katman için hazırlanan esnek ve farklı puan değerindeki etkinlik seçenekleri arasından seçim yapmaktadır. Belirlenen süre ve ölçütler doğrultusunda bir katmanda gerçekleştirilmesi gereken görevleri tamamladığı zaman diğer katmanlardan görev seçebilmektedir. Böylelikle aynı sınıfta öğrenim gören, farklı özelliklere sahip öğrenciler, aynı öğrenme hedeflerine farklı yollarla ulaşabilmektedir. Basamaklı öğretim programının, öğrenci başarısını artırdığı ve onlara olumlu duyuşsal özellikler kazandırmada etkili olduğu yönündeki bulgular, çok sayıda araştırmayla ortaya konmuştur. Basamaklı öğretim programının herhangi bir öğretim kademesi ve derste kolaylıkla uygulanabilecek özellikleri olmasına karşın Türkiye'de yaygın olarak kullanılmadığı görülmektedir. Bu çalışmada, öncelikle farklılaştırılmış öğretim uygulamaları ve stratejileri açıklanmış, ardından farklı eğitim kademeleri ve dersler için basamaklı öğretim programı tasarlama ilkeleri, planlama, uygulama, değerlendirme aşamaları ayrıntılı olarak açıklanarak örneklendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler:farklılaştırılmış öğretim, basamaklı öğretim programı, program tasarımı

Ortaöğretim Kurumlarında Yürütülen Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Öğrenci Gözüyle Değerlendirilmesi

Şeyda GÜL
seydagul@atauni.edu.tr, Atatürk Üniversitesi
Esra ÖZAY KÖSE
esraozay@atauni.edu.tr, Atatürk Üniversitesi
Mehmet ERKOL
merkol@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) hizmetlerinin eğitim sistemi içindeki yeri ve önemi gün geçtikçe artmaktadır. Başta öğrenciler olmak üzere veliler, öğretmenler ve yöneticiler, okullarda rehberlik servislerinden ve psikolojik danışmanların sunduğu hizmetlerden yararlanmaktadırlar (Gündüz, İnandı ve Tunç, 2014). Bununla beraber yapılan araştırmalar, Türkiye’de PDR alanının “profesyonel bir hizmet alanı” olarak kabul edilmesi konusunda önemli sorunların olduğunu, eğitimdeki uygulamalarda beklenen düzeye ulaşamadığını, PDR alanının bilimsel anlayış ve çağdaş yaklaşımlarla kabul edilmesi önündeki engellerin aşılamadığını (Karataş ve Şahin-Balcı, 2013) ortaya koymaktadır. Bu noktada, söz konusu hizmetlerin istenilen nitelikte geliştirilmesinde bu süreçte katılan yönetici, öğretmen, öğrenci vb faktörlerin görüş ve beklentilerinin dikkate alınması önem arz etmektedir. Buradan hareketle bu çalışmanın amacı, ortaöğretim kurumlarında yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin durumunu öğrenci gözüyle değerlendirmektir. Çalışmada nicel yaklaşımın deneysel olmayan araştırma desenlerinden biri olan tarama (survey) yöntemi kullanılmıştır. Bu amaçla daha önce Poyraz (2007) tarafından geliştirilen ‘Okul Rehberlik Hizmetleri Ölçeği’nden yararlanılmıştır. Likert tipi toplam 63 maddeden oluşan ölçek 9 alt boyut içermektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı Poyraz (2007) tarafından 0.95 olarak hesaplanmıştır. Ölçek, Erzurum il merkezinden uygun örnekleme yöntemi ile belirlenmiş 7 ortaöğretim kurumunda öğrenimine devam eden toplam 868 öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde SPSS 20.0 istatistik programından yararlanılmıştır. Aritmetik ortalamalar yorumlanırken 1.00-1.80 arasındaki değerler “çok düşük”, 1.81-2.60 arasındaki değerlerin “düşük”, 2.61-3.40 arasındaki değerlerin “orta”, 3.41-4.20 arasındaki değerler “yüksek” ve 4.21-5.00 arasındaki değerler “çok yüksek” derecesinde gerçekleştiği kabul edilmiştir (Kutu ve Sözbilir, 2011). Analizler sonucu elde edilen bulgulara göre öğrencilerin ölçekteki ifadelerine genel olarak orta düzeyde katıldıkları görülmektedir. Bulgular alt boyutlar açısından ayrı ayrı değerlendirildiğinde ise “psikolojik danışma hizmetleri”, “bilgi toplama ve yayma hizmetleri”, “yönelme ve yerleştirme hizmetleri” ve “müşavirlik (konsültasyon) hizmetleri” boyutlarına orta düzeyde katılırken “oryantasyon hizmetleri”, “bireyi tanıma hizmetleri”, “izleme hizmetleri”, “çevre-veli ilişkileri hizmetleri” ve “araştırma ve değerlendirme hizmetleri” boyutlarına katılımlarının ise düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: ortaöğretim, öğrenci, psikolojik danışma ve rehberlik

Çocuk İhmal ve İstismarına Yönelik Öğretmen Görüşleri ve Çözüm Önerileri

Fatma Nur YILDIZ

ftm_nur_03@hotmail.com, Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırma, okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde görev yapan öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı hakkındaki görüşlerini ve çözüm önerilerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Tarama modelindeki araştırma nitel yöntemle yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubu, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Van ili Özalp ilçesindeki okullarda görev yapmakta toplam 21 öğretmenden oluşmaktadır. Öğretmenlerin yedisi okul öncesi, yedisi ilkokul ve yedisi de ortaokul öğretmenidir. Araştırmada veri toplama aracı olarak yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme tekniği ile katılımcılardan çocuk ihmal ve istismarına ilişkin derinlemesine veri toplanmaya çalışılmıştır. Görüşme formunda öğretmenlerin istismar ve ihmal tanımları, çocuğun ne gibi istismarlara maruz kalabileceği, istismarın nedenleri, belirtileri ve etkileri, katılımcıların daha önce ihmal ya da istismar olgusu ile karşılaşmış ve karşılaşmamış durumları, çocuk ihmal ve istismarını önlemek veya azaltmak için önerileri, öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı durumunu tespit ettiklerinde bunu kimlere ya da hangi kurumlara bildirmeleri gerektiği gibi konuları sorgulayan yedi soruya yer verilmiştir. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde nitel bir analiz yöntemi olan "içerik analizi" kullanılmıştır. Araştırmada verilerin analizi ile alt kategoriler belirlenmiştir. Görüşmede yer alan ifadelerin, katılımcılar tarafından tekrarlanma sayıları (frekans) belirlenmiştir. Katılımcıların görüşlerini çarpıcı bir şekilde yansıtabilmek amacıyla yer yer doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Araştırma sonucunda, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun çocuk ihmal ve istismarı kavramlarını ilgili alan yazına yakın bir biçimde tanımladıkları tespit edilmiştir. Çocuk istismarının nedenleri incelendiğinde, öğretmenler daha çok istismarcıdan kaynaklanan psikolojik problemler, hastalık, alkol-madde kullanımı, ego savaşı gibi sebepler ve ebeveynlerin eğitimsizliği yönünde görüş bildirmişlerdir. Görüşlere göre; içe kapanma, çevresindekilere karşı güvensizlik, korku ve kaçınma hali çocuğun ihmal ya da istismara uğradığını gösteren davranış ve belirtiler arasında ilk sıradadır. Öğretmenlerin çoğu, daha önce ihmal ya da istismar olgusu ile karşılaşmış olduklarını belirtmişlerdir. Bunlar da daha çok fiziksel istismar ve ihmal yönündedir. Öğretmenlerin çoğunluğu, ihmal ve istismarı önleme konusunda kendilerinin bilgilendirici rol oynamaları gerektiğini vurgulamışlardır. İhmal ve istismarın uzun vadede çocuklar üzerinde ilişki bozuklukları ve güvensizlik gibi etkiler bırakacağı görüşü çoğunluktadır. Öğretmenler çocuk istismarı durumunu tespit ettiklerinde öncelikle rehberlik servisini bilgilendirecekleri yönünde daha çok görüş bildirmişlerdir. Bu da rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğretmenlerinin mesleki yeterliklerinin çocuk ihmal ve istismarı durumlarında etkili rehberlik etmek açısından önemini ortaya koymaktadır. Türk Ceza Kanunu'ndaki yükümlülüklerin, kanuni düzenlemelerin ve istismar vakalarında başvurulabilecek kurum ve kuruluşların tüm toplum tarafından öğrenilmesi sağlanmalıdır. Okul öncesi dönemden başlayarak her yaş grubundaki çocuklar çocuk ihmal ve istismarına karşı bilinçlendirilmeli, eğitilmelidir. İyi ve kötü dokunuş ayrımını kavramaları sağlanmalıdır. Çocuklara hakları ve özgürlükleri öğretilmelidir.

Anahtar Kelimeler:İhmal, istismar, çocuk ihmal, çocuk istismarı

Eğitim Fakültesi Öğrencilerin Akademik Erteleme Davranışları ile Duygu düzenleme Arasındaki İlişkinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Mustafa ERCENGİZ

mercengiz@agri.edu.tr, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

İsmail ÇELİK

icelik@agri.edu.tr, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Hande TURP

hgultekin@agri.edu.tr, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Serdar SAFALI

ssafali@agri.edu.tr, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Bildiri Özeti:

İnsanlar gerekçesi olsun ya da olmasın yapması gerektiği davranış ve uygulamaları erteleme eğilimi gösterebilmektedirler. Gösterilen bu eğilim; yaş, cinsiyet veya statüsü ne olursa olsun her insanın az ya da çok gösterdiği davranış olan "erteleme" davranışıdır (Teyfur ve diğerleri, 2017). Akademik erteleme davranışı ise, bireylerin yapması gereken iş ve görevleri, stres altında dahi olsalar da yapmaya başlayamamadır (Senecal, Koestner ve Vallerand 1995). Bu kişiler ayrıca, ders bırakma, düşük akademik ortalama ya da okuldan atılma (Wadkins, 1999) gibi olumsuz yaşantılar içerisinde de girmektedirler. Buna ek olarak, erteleme davranışı gösteren bireyler, utanç, suçluluk gibi olumsuz duygular yaşamaktadırlar (Binder, 2000). Bu nedenle, duyguların, akademik erteleme davranışı ile ilişkili olduğu düşünülebilir. Duygu düzenleme, bireyin kendileri için belirledikleri amaçları gerçekleştirmede, bireyleri bu amaçlardan uzaklaştırabilecek yoğun, geçici duygularının farkında olabilmeye, değerlendirme ve bunları başkaları ile değiştirmede kullandıkları tepkilerden oluşur (Thompson, 1994). Bu çalışmada eğitim fakültesi öğrencilerin akademik erteleme davranışları ile duygu düzenleme arasındaki ilişkinin farklı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Yapılan bu araştırmanın evrenini Ağrı İbrahim Çeçen Eğitim fakültelerinde okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemi ise bu öğrenciler arasından rastgele yöntemle seçilmiş katılımcılar oluşturacaktır. Gönüllülük esasına dayalı olarak araştırmanın yürütüleceğinden gönüllü olmayan öğrenciler araştırmaya dâhil edilmeceyecektir. Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ile duygu düzenleme arasındaki ilişkinin; çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlayan, betimsel türde ilişkisel tarama modeliyle gerçekleştirilmiş bir çalışma olması planlanmaktadır. Bu araştırmalar sıklıkla ilgilenilen konular doğrultusunda hedeflenen evrenden seçilen bir inançlarını belirleme ihtiyacı duyulduğunda kullanılacak bir yöntemdir (Christensen, Burke Johnson ve Turner, 2015). Araştırmanın evrenini 2017-2018 eğitim öğretim yılında Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesinde farklı bölümlerde öğrenim görmekte olan öğretmen adayları oluşturacaktır. Araştırmanın örneklemini ise, tesadüfi yöntemle seçilen öğretmen adaylarından oluşacaktır. Uygulamalar ders saatleri içerisinde ilgili dersin yürütücüsünden izin alınarak gerçekleştirilecektir. Eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının akademik erteleme davranışları ile Duygu düzenleme konu edildiği bu çalışmada, katılımcıların akademik erteleme davranışlarıyla Duygu düzenleme arasında bir ilişki olup olmadığı belirlenmiş olacaktır. Son olarak çalışmada verilen cinsiyet, yaş, bölüm, sınıf, değişkenlerinin öğretmen adaylarının Duygu düzenleme ve akademik erteleme durumları tespit edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Akademik erteleme davranışları, Duygu düzenleme, erteleme, öğrenci

Ortaokul Öğrencilerinin Liseye Geçiş Sınavına Yönelik Beklenti ve Görüşlerinin Belirlenmesi

Süleyman Yaman
syaman@omu.edu.tr, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Belgin Bal İncebacak
belginbal33@gmail.com, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Aslı Sarışan Tungaç
aslisarisan@gmail.com, Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eğitim programlarının hedef kazanımlara ulaşmaya yönelik başarı gösterip göstermediği ölçme ve değerlendirme sonuçlarına göre belirlenir (MEB, 2005). Yapılan ölçme ve değerlendirme sonuçları öğrencilerin bir üst kuruma geçmesindeki etkisi hem öğrencilerin hem de ailelerin hayatını etkilemektedir. Gelecekte iyi bir yaşam standardına sahip olmak isteyen öğrencilerin, iyi bir ilköğretim ve ortaokulun öğreniminin ardından iyi bir liseye yerleşme ve daha sonrasında ise iyi bir üniversitede iyi bir bölüm kazanma eğiliminde oldukları bilinmektedir. Her bir basamağa geçişte ise öğrenciler seçme ve yerleştirme sınavlarına tabi tutulmaktadırlar. Ülkemizde son yıllarda bu seçme ve yerleştirme sınavları çok sık bir şekilde değişim göstermiştir. Eğitim sistemi ile ilgili verilen kararların uzun vadede uygulanamaması birçok soruna yol açmaktadır. Güncellenen sınav sistemiyle orta öğretime geçiş olanağı bulacak olan 5., 6., 7., ve 8. sınıf öğrencilerinin mevcut sınav sistemine yönelik görüşlerinin ortaya konulması; sistemin, kitle üzerinde yarattığı etkiyi ortaya koyması bakımından önem arz etmektedir.

Bu çalışmada ortaokuldan liselere geçişte yer alan değerlendirme sistemi ile ilgili öğrencilerin görüşlerini alarak var olan sistem hakkında düşüncelerini ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır. Bu amaçla Karadeniz bölgesinde yer alan 3 farklı il merkezindeki 5 farklı ortaokulda öğrenim gören 178 öğrenciye ulaşılmıştır. Araştırmanın örnekleminde 93 kız, 85 erkek öğrenci yer almaktadır. Araştırmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Öğrencilere araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan sınavlar hakkındaki düşüncelerini ortaya çıkartacak sınav tercih envanteri uygulanmıştır. Geliştirilen envanterde sınavlara yönelik tercih edilen değerlendirme türü, tercih edilen test türü, liselere geçişte tercih edilen sınav türü ve uygulanma şekillerini belirlemek amacıyla sorular yer almaktadır. Ayrıca öğrencilerin sınavlarda değerlendirilmeye alınan derslerine ilişkin ders başarı puanları toplanmıştır. Öğrencilerin sınavlara ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla 3 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiş ve aynı öğrencilere uygulanmıştır. Elde edilen veriler betimsel istatistikler yanında içerik analizi ile çözümlenmiştir. Süreç sonunda öğrencilerin çoktan seçmeli sınav türünü daha çok tercih ettikleri, açık uçlu sorularla değerlendirilmek istemediklerini belirlenmiştir. Ortaokuldan liselere geçişte ortak tek bir sınavın uygulanması gerektiğini belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Liselere geçiş sınavı, TEOG sınavı, Ölçme ve değerlendirme

12. Sınıf Öğrencilerinin Üniversite Tercihlerine Etki Eden Faktörler

Hasan Bozgeyikli
hbozgeyikli@erciyes.edu.tr, Erciyes Üniversitesi
Özden Taşğın
otaskin@nevsehir.edu.tr, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

Bildiri Özeti:

AMAÇ

12. sınıf öğrencilerinin üniversite tercihlerine etki eden faktörlerin incelendiği bu çalışmada genel tarama modeline dayalı ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmada 12. Sınıf öğrencilerinin üniversite tercihlerine etki eden faktörlerin cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey, alan türü, üniversite türü tercihi ve YGS puanları açısından farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın çalışma evrenini 2016-2017 eğitim öğretim yılında Kayseri ve Nevşehir il merkezlerindeki liselerde öğrenim gören 12. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise bu okullarda öğrenim gören öğrenciler arasından basit tesadüfi eleman örnekleme yöntemiyle seçilen 365 lise 12. Sınıf öğrencisidir. Araştırma örneklemine alınan 365 öğrenciden %54,8'i (200 Kişi), Kız %45,2'si (165 Kişi) Erkektir. Katılımcıların %15,6'sı (57 Kişi) sözel, %24,1'i sayısal, %60,3'ü Eşit ağırlık alanı öğrencisidir. Bu öğrencilerin %11,8'i (43 Kişi) kendisini üst SED'de tanımlarken geriye kalan %88,2'si (322 Kişi) kendisini orta SED olarak tanımlamıştır. Araştırma verilerini toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen ve katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin kapalı uçlu sorular bulunan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Ayrıca öğrencilerin üniversite tercihlerine etki eden faktörleri tespit etmek amacıyla "Üniversite Tercihi Görüş Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistiklerin yanı sıra cinsiyet ve SED algısı değişkenlerine göre farklılaşmayı ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için t testi, alan, üniversite türü ve YGS Puanı değişkenlerine göre farklılaşmayı ortaya koymak amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) tekniği kullanılmıştır. Çalışmada anlamlılık düzeyi ,05 olarak alınmıştır.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre üniversite kampüsünün özellikleri konusunda erkek öğrencilerle kız öğrenciler arasında erkek öğrenciler lehine anlamlı bir fark bulunmaktadır. Saygınlık ve imaj ile bilgiye ulaşım konularında ise orta SED'deki öğrencilerle üst SED'deki öğrenciler arasında orta SED'deki öğrenciler lehine anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Bununla birlikte saygınlık ve imaj, bilgiye ulaşım imkânı ve kampüs özellikleri konularında öğrencilerin alanlarına göre anlamlı bir fark olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Kampüsün özellikleri konusunda devlet üniversitesi, vakıf üniversitesi veya fark etmez diyenler arasında da anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Öğrencilerin YGS puanlarına göre ise saygınlık ve imaj ile kampüsün özellikler açısından da anlamlı farklılıklar olduğu sonucu bulunmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgular ilgili literatüre dayalı olarak tartışılmış ve gelecekte yapılacak araştırmalar için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:12. Sınıf, Üniversite Tercihi, Tercih Faktörleri, Cinsiyet, SED

Güçlü Yönler Öz yeterlik, Psikolojik Sağlık ve Azim Arasındaki İlişki

İsmail Çelik
icelik@agri.edu.tr, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
Hakan Sarıçam
hakansaricam@gmail.com, Dumlupınar Üniversitesi
Selami Sönmez
ssonmez@atauni.edu.tr, Atatürk Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı öğretmen adaylarında güçlü yönler öz yeterlik, psikolojik sağlık ve azim arasındaki olası ilişkileri incelemektir. Araştırma nicel bir çalışma olup, ilişkisel tarama tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını Ağrı ilinde eğitim fakültesine kayıtlı kolay ulaşılabilir örnekleme ile seçilmiş 250 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Katılımcıların 118'i erkek, 132'si kadındır. Öğretmen Adaylarının yaş aralığı 19 ila 36 arasında olup, yaş ortalamaları 21.74'tür (Sd=2.36). Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Güçlü Yönler Öz yeterlik Ölçeği (Çelik ve Sarıçam, 2018), Psikolojik Sağlık Değerlendirme Ölçeği (Sarıçam ve diğ., 2012), Azim Ölçeği-Kısa Formu (Sarıçam, Çelik ve Oğuz, 2016) kullanılmıştır. Normal dağılım gösteren veriler, bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Pearson momentler çarpımı korelasyon analizi, çoklu regresyon analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Verilerin analizleri için SPSS 20 paket programı kullanılmıştır. Önem düzeyi olarak $p < .01$ ölçütü alınmıştır. Karşılaştırma bulgularına göre erkeklerin güçlü yönler öz yeterlik puanları ($M = 84.25$) kadınların güçlü yönler öz yeterlik puanlarından ($M = 78.43$) yüksektir ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($t = 2.36, p < .05$). Erkeklerin psikolojik sağlık puanları ($M = 47.55$) kadınların psikolojik sağlık puanlarından ($M = 46.38$) yüksektir, fakat bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($t = .83, p > .05$). Erkeklerin azim puanları ($M = 27.47$) kadınların azim puanlarından ($M = 26.47$) yüksektir, fakat bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($t = 1.79, p > .05$). ANOVA bulgularına göre güçlü yönler öz yeterlik ve psikolojik sağlık puan ortalamaları sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşırken, azim puan ortalamaları sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır. Korelasyon bulgularına göre güçlü yönler öz yeterlik ile psikolojik sağlık arasında pozitif ($r = .52$), güçlü yönler öz yeterlik ile azim arasında pozitif ($r = .53$), psikolojik sağlık ile azim arasında pozitif ($r = .46$) ilişki vardır ($p < .01$). Regresyon bulgularına göre güçlü yönler öz yeterlik ve psikolojik sağlık, azim düzeyine ait toplam varyansın %33'ünü açıklamaktadır. Sonuç olarak güçlü yönler öz yeterlik ile psikolojik sağlık, azim için önemli yordayıcılardır. Ayrıca bireylerin güçlü yönlerine yönelik öz yeterlik inancı arttıkça psikolojik sağlamlıkları ve azim düzeyleri de artmaktadır. Benzer şekilde kendini psikolojik anlamda sağlam hissedenlerin azim düzeyleri de yüksektir. Çalışma bulguları ilgili literatür bağlamında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öz yeterlik, güçlü yönler, azim, beceri, psikolojik sağlık

Üst Biliş Düşünme Becerileri ile Karar Verme Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Adnan Menderes Üniversitesi Örneği

Selami UYSAL

selamiuysal@yahoo.com, Adnan Menderes Üniversitesi

Asuman Seda SARACALOĞLU

sedasaracal@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi

Bildiri Özeti:

İlişkisel tarama modelinde yapılan bu araştırmada lisans öğrencileri ve mezunlarının üst biliş düşünme becerileri ile karar verme stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma Adnan Menderes Üniversitesi'nde öğrenim gören ve mezun olup formasyon dersleri alan 50 Gıda Mühendisliği, 50 Ekonomi ve Finans ve 52 Sosyoloji olmak üzere toplam 152 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak Tuncer ve Kaysi (2013) tarafından geliştirilen "Üst Biliş Düşünme Becerileri Ölçeği" ve Kuzgun (1992) tarafından geliştirilen "Karar Verme Stratejileri Ölçeği" kullanılmıştır. Öğrencilerin görüşleri cinsiyet ve bölüme göre karşılaştırılmıştır. Verilerin analizinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama, Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis H ce Spearman Sıra Farkları Korelasyon testlerine başvurulmuştur. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular incelendiğinde, öğrencilerin orta ve yüksek seviyede üst biliş düşünme becerilerine ve karar verme stratejilerine sahip olduğu belirlenmiştir. Üst biliş düşünme becerileri puanları incelendiğinde "Düşünme Becerisi" alt boyutunda öğrenim görülen bölüm açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlenmiştir. Cinsiyet boyutu açısından ise anlamlı bir fark belirlenmemiştir. Öğrencilerin karar verme stratejileri puanları incelendiğinde ise, cinsiyet değişkeni açısından "Bağımlı Karar Biçimi" alt boyutu ve ölçeğin genelinde erkek öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı fark belirlenmiştir. Bölüm değişkeni açısından ise; "İçtepisel Karar Biçimi, Bağımlı Karar Biçimi ve Kararsızlık" alt boyutları ile ölçeğin genelinde Ekonomi ve Finans bölümü öğrencileri lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Korelasyon sonuçlarına göre, ölçüklerin toplam puanları ve alt boyut toplam puanları arasında anlamlı olarak pozitif ve negatif yönde, yüksek, orta ve zayıf ilişki belirlenmiştir. En yüksek ilişki "Kararsızlık" alt boyutu ile "Karar Verme Stratejileri Ölçeği" toplamı arasında; en düşük ilişki ise "İçtepisel Karar Biçimi" alt boyutu ile "Üst Biliş Düşünme Becerileri Ölçeği" toplamı arasında belirlenmiştir.

In this correlational survey study, it was aimed to examine the relationship between Metacognition Thinking Skills and Decision-Making Strategies of the undergraduate students. The study was carried out on a total of 152 Adnan Menderes University undergraduate students and pedagogical formation program students (50 students from Food Engineering, 50 atudents from Economics and Finance and 52 students Sociology departments). As data collection tools, "Metacognition Thinking Skills Scale" which was developed by Tuncer and Kaysi (2013) and "Decison-Making Strategies Scale" which was developed by Kuzgun (1992) were used in the study. The students' opinions on metacognition skills and decision-making strategies were compared in terms of their departments and genders. In these comparisons, frequencies, percents, means, Mann Whitney U test and Kruskal Wallis H tests and Spearman Rank Correlation tests were applied. The findings obtained at the study indicates that students' metacognition thinking skills and decision-making skills were at medium and high levels. There were significant differences among departments metacognition thinking skills. No significant difference was determined between genders metacognition thinking skills. In decision-making strategies significant differences were determined among gender and department variables. Correlation results have shown that there were some medium and high level significant correlations among all sub factors.

Anahtar Kelimeler:Üst Biliş Düşünme Becerileri, Karar Verme Stratejileri, Lisans Öğrencileri, Formasyon Öğrencileri

Öğretmen Adaylarının Kendini Belirleme (Güvengenlik) Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

FATMA BETÜL ŞENOL
fatmabetulsenol@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Tuğçe AKYOL
akyol.tugce@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
MÜNEVVER CAN YAŞAR
munevver2002@yahoo.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Amaç: Toplumsal açıdan önemli bir role sahip olan öğretmenlerin çocuklar, meslektaşları ve aileler ile olumlu ilişkiler kurmaları gerekmektedir. Öğretmenlerin olumlu ilişkiler geliştirebilmeleri için öğretmenlik eğitimi esnasında sosyal becerileri kazanmış olmaları önem taşımaktadır. Sosyal beceriler, bireylerin toplum içinde onaylanmasına ve beğenilmesine; toplum içindeki sosyal konumlarının ve sosyal kabullerinin yüksek olmasına olanak sağlamaktadır. Ayrıca sosyal beceriler, bireylerin kişilerarası nitelikli ilişkiler kurabilmelerine, çevresindeki insanların haklarına ve düşüncelerine saygı duymalarına, kendi haklarını ve düşüncelerini savunmalarına yani güvengen olmalarına yardımcı olmaktadır. Öğretmen Adaylarının güvengenlik düzeylerinin yüksek olması, ileriki meslek yaşantılarında kişilerarası olumlu ilişkiler kurmasını sağlayarak, mesleki başarısı ve mesleğine yönelik tutumu üzerinde etkili olmaktadır. Bununla birlikte öğretmen Adaylarının o anda kendilerini nasıl hissettiklerinin kendilerini belirleme düzeyleri üzerinde etkili olacağı düşünülmektedir. Buradan hareketle bu çalışmanın amacı, öğretmen Adaylarının güvengenlik düzeylerinin o anki duygu durumları ve bazı demografik özellikler açısından incelenmesidir.

Yöntem: Araştırma, öğretmen Adaylarının kendilerini belirleme düzeylerinin; duygu durumları (o anda kendilerini nasıl hissettikleri), cinsiyet, yaş, bölüm, aile tipi, doğum sırası, arkadaşları ile algıladıkları iletişim düzeyleri, algıladıkları ekonomik durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini inceleyen betimsel nitelikte ve tarama modelinde bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören toplam 465 dördüncü sınıf öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada ulaşılabilirlik nedeniyle örneklem alma yoluna gidilmemiş, araştırmanın evreni çalışma grubu olarak kabul edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak öğretmen adaylarının demografik özelliklerinin yer aldığı Kişisel Bilgi Formu, Voltan Acar ve Öğretmen (2007) tarafından geliştirilen "Voltan-Acar Kendini Belirleme Envanteri" ve Thayer ve Schiff (1969) tarafından geliştirilen "Yüz İfadeleri Formu" kullanılmıştır. Voltan-Acar Kendini Belirleme Envanteri, 28 maddeden güvengen (11 madde) ve çekingen (17 madde) olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Yüz İfadeleri Formu ise 11 tane yüz ifadesini içeren görsellerden oluşmaktadır. Yüz ifadeleri duygu durumlarını belirtmekte olup kafası karışık, ciddi, mutlu, üzgün, kızgın duygu durumlarının çeşitli şekillerle sunumunu içermektedir. Katılımcılar o anda kendilerini nasıl hissettikleri ile ilgili yüz ifadesini bulup işaretlemektedirler. Veriler, 2017-2018 eğitim öğretim yılının güz döneminde toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde, demografik özelliklerin değerlendirilmesinde frekans ve yüzde gibi betimsel istatistikler; Voltan Acar Kendini Belirleme Envanteri'nden elde edilen verilere normallik testlerinden Kolmogorov-Smirnoff (K-S) Testi uygulanmıştır. Normallik testi sonucunda ikili karşılaştırmalar Mann Whitney U ve student t testi, çoklu karşılaştırmalar için Kruskal Wallis H Testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Sonuç: Araştırmanın sonucunda öğretmen adaylarının duygu durumları (o anda kendilerini nasıl hissettikleri), yaşı, aile tipi, branşları, arkadaşları ile algıladıkları iletişim düzeylerine göre Voltan-Acar Kendini Belirleme Envanteri'nin toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılığın olduğu; öğretmen Adaylarının cinsiyeti, doğum sırası, algılanan ekonomik durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçların, öğretmen adaylarının güvengenlik düzeylerinin belirlenmesi, güvengenlik düzeylerinin ve sosyal becerilerinin geliştirilmesi için uygun müdahalelerin planlanması açısından ileriki çalışmalara yol göstereceği için önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: güvengenlik, duygu durumu, öğretmen adayı

Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri

Prof. Dr. Gürbüz Ocak
gocak@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
İrem Şiringül
iremsiringul1@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Banu Aras
banuaras1@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Duygusal zekâ bireyin kendi duygularını tanıması, gerektiğinde kontrol edebilmesi duygularını kullanarak motivasyonunu artırarak başarısına olumlu etki edebilen bir durumdur. Duygusal zekânın, bir başka bireyin duygularını anlayabilmede, empati kurabilmede, iletişim becerisine dayalı olarak sosyal becerileri gelişmesinde önemli katkıları vardır. Duygularla başedebilme becerisi olan duygusal zekâ yaşamın her aşamasında geliştirilebilir bir durumdur. Bu nedenle duygusal zekâ düzeyinin bilinmesi geliştirilebilir olması açısından önemlidir. Üniversite öğrencilerinin öğrenim süresince ve mezuniyet sonrası farklı yaşam durumlarıyla karşılaşacağı düşünüldüğünde, duygusal zekâları onların gelecek planlarını, yaşam becerileri, başkalarıyla ilişkilerini vb etkileyecektir. Bu anlamda duygusal zekâ düzeylerinin tespit edilmesi, duygusal zekâ düzeylerini etkileyen değişkenlerin bilinmesi durum tespiti açısından da önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerini belirlenmektir. Elde edilen verilerde yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve sosyo-ekonomik durum açısından anlamlı bir fark olup olmadığını araştırmaktır.

Yöntem

Araştırma da nicel araştırma yöntemi olan tarama modellerinden genel tarama kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini Afyon Kocatepe Üniversitesi'nde öğrenim gören yüksek lisans ve lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmada verilerin toplanması amacıyla Göçet (2006) tarafından hazırlanmış 37 maddelik 5'li likert tipinde olan duygusal zekâ ölçeği kullanılmıştır. Uygulanan bu ölçek iyimserlik, duygulardan faydalanma ve duyguların ifadesi olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek bu üç alt boyutu ölçmekle birlikte genel duygusal zekâyı ölçmektedir. Ölçeğinin Cronbach alpha katsayısını .81 olarak hesaplamışlardır. Yapılan bu çalışmada ise, ölçeğin Cronbach alpha katsayısı .86 olarak hesaplanmıştır. Verilerin analizi sürecinde t testi ve tek yönlü varyans analizinden faydalanılmıştır ve anlamlılık düzeyi .05 alınmıştır.

Bulgular ve Sonuç

Ölçeğin cevaplarının ortalaması 3,61 hesaplanmıştır. Bulgulara göre üniversite öğrencilerinin genel olarak duygusal zekâ düzeyinin yüksek olduğu söylenebilir.

Cinsiyet açısından yapılan t-testi sonucunda üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır ($p < .05$). İyimserlik, duygulardan faydalanma ve duyguların ifadesi alt boyutlarına göre üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır ($p < .05$).

Sınıf seviyesi açısından yapılan varyans analizi sonucunda üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($p > .05$). İyimserlik, duygulardan faydalanma ve duyguların ifadesi alt boyutlarına göre üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($p > .05$).

Aile sosyo-ekonomik durum açısından yapılan varyans analizi sonucunda üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($p > .05$). İyimserlik, duygulardan faydalanma

ve duyguların ifadesi alt boyutlarına göre üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($p > .05$).

Yaş düzeyi açısından yapılan varyans analizi sonucunda üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($p > .05$). İyimserlik, duygulardan faydalanma ve duyguların ifadesi alt boyutlarına göre üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($p > .05$).

Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerinin cinsiyet açısından anlamlı bir fark olduğu görülürken, eğitim durumu, sosyo-ekonomik düzey ve yaş açısından anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Duygu, Zekâ, Duygusal Zekâ

Ortaokul Öğrencilerinin Okula Bağlanma Düzeyleri ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Prof. Dr. Gürbüz Ocak
gocak@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Ferat Park
feratpark@gmail.com, MEB
Soner Karataş
sonerkaratas85@gmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Ortaokul Öğrencilerinin Okula Bağlanma Düzeyleri ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Okula bağlanma genel anlamıyla, öğrencinin okulun sunduğu hizmet ve olanaklara ilişkin görüşlerini yansıtan, öğrencinin okul hakkındaki duygularını ifade eden ve öğrencinin okul faaliyetlerinde etkin olarak rol alıp almadığını da içine alan karmaşık ve kompleks ilişkileri ifade etmektedir (Yıldız ve Kutlu, 2015: 333).

Amaç

Araştırmanın amacı Afyonkarahisar'da ortaokul öğrencilerinin okula bağlanma düzeylerini belirlemek ve cinsiyet, sınıf seviyesi, okul türü, çevrimiçi oyun oynama, aile sosyo-ekonomik düzey, anne ve baba eğitim durumu açısından anlamlı bir farkın olup olmadığını araştırmaktır.

Yöntem

Araştırma nicel araştırma yöntemi olan tarama modeline göre planlanmış ve genel tarama kullanılmıştır.

Araştırmanın evrenini Afyonkarahisar ilinde öğrenim gören ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden, uygun örnekleme yöntemi ile seçilmiştir.

Savi (2011) tarafından Türkçeye uyarlanmış olan 13 maddeden ve 3 alt boyuttan oluşan Çocuk ve Ergenler İçin Okula Bağlanma Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğinin Cronbach alpha katsayısını .84 olarak hesaplamışlardır. Bu çalışmada ise .86 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin analiz sürecinde t-testi ve tek yönlü varyans analizinden faydalanılmıştır. Analiz sürecinde anlamlılık düzeyi .05 alınmıştır.

Bulgular ve Sonuç

1. Ölçeğin ortalama madde puanı, 1.79 olarak hesaplanmıştır. Bulgulara göre öğrencilerin okula bağlanma düzeyleri yüksektir.
2. Cinsiyet açısından yapılan t-testi sonucunda öğrencilerin okula bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($p > .05$). Okul bağlanma ve arkadaşla bağlanma alt boyutlarına göre cinsiyet açısından aralarında anlamlı bir fark yoktur ($p > .05$). Öğretmenlere bağlanma alt boyutuna göre cinsiyet açısından aralarında anlamlı bir fark vardır ($p < .05$).
3. Varyans analizi sonucunda okula bağlanma düzeylerinin sınıf seviyesi açısından aralarında anlamlı bir fark vardır ($p < .05$). Okula bağlanma ve öğretmenlere bağlanma alt boyutlarına göre sınıf seviyesi açısından aralarında anlamlı bir fark vardır ($p < .05$). Arkadaşlara bağlanma alt boyutuna göre sınıf seviyesi açısından aralarında anlamlı bir fark yoktur ($p > .05$).
4. Öğrenim gördükleri okul türü açısından yapılan t-testi sonucunda öğrencilerin okula bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($p > .05$). Okula bağlanma, öğretmenlere bağlanma ve arkadaşlara bağlanma alt boyutlarına göre öğrenim gördükleri okul türü açısından aralarında anlamlı bir fark yoktur ($p > .05$).
5. Çevrimiçi oyun oynama açısından yapılan t-testi sonucunda öğrencilerin okula bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($p > .05$). Okula bağlanma, öğretmenlere bağlanma ve arkadaşlara

bağlanma alt boyutlarına göre çevrimiçi oyun oynama açısından aralarında anlamlı bir fark yoktur ($p > .05$).

6. Varyans analizi sonucunda okula bağlanma düzeylerinin sosyo-ekonomik düzey açısından aralarında anlamlı bir fark vardır ($p < .05$). Okula bağlanma ve arkadaşla bağlanma alt boyutlarına göre aile sosyo-ekonomik düzey açısından aralarında anlamlı bir fark vardır ($p < .05$). Öğretmenlere bağlanma alt boyutuna göre aile sosyo-ekonomik düzey açısından aralarında anlamlı bir fark yoktur ($p > .05$).

7. Varyans analizi sonucunda okula bağlanma düzeylerinin anne eğitim durumu açısından aralarında anlamlı bir fark yoktur ($p > .05$). Okula bağlanma, öğretmenlere bağlanma ve arkadaşlara bağlanma alt boyutlarına göre anne eğitim durumu açısından aralarında anlamlı bir fark yoktur ($p > .05$).

8. Varyans analizi sonucunda okula bağlanma düzeylerinin baba eğitim durumu açısından aralarında anlamlı bir fark yoktur ($p > .05$). Okula bağlanma, öğretmenlere bağlanma ve arkadaşlara bağlanma alt boyutlarına göre baba eğitim durumu açısından aralarında anlamlı bir fark yoktur ($p > .05$).

Anahtar Kelimeler:Çocuk ve ergen, ortaokul öğrencileri, okula bağlanma

Bir Grup Anne ve Babanın Çocukluk Kavramı Üzerine Görüşleri

Özden Turgut

ozden5@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Çocukluk çalışmaları (childhood studies), gelişim psikolojisi bakış açısını, çocukları, irade sahibi bireyler olarak görmemekle eleştirmekte ve bunun yerine, çocukların, çevrelerine tepki vermekle kalmayıp çevrelerini şekillendiren iradeye sahip olduklarını ileri sürmektedir (Hammersley, 2017). Çağdaş gelişim psikologları da, bu görüşe sahip görünmekte ve çocukların farklı düşündüğü ve dünyayı farklı bir biçimde algıladıklarını belirtmektedir (Slavin, 2015). Ancak iki bakış açısının ayrılabilirliği önemli bir nokta, çocukluğun zamansal sınırlarının, birey olarak çocuğun belirleyeceği, sorumlu olacağı bir nokta olmasının, çocuğun korunması gerektiği anlarda nasıl değerlendirileceğidir. Bu nedenle, anne-babaların, çocukluk kavramına dair düşüncelerinin öğrenilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu kapsamda bu çalışma, görüşme yapılan dört anne ve dört babanın, kendi çocukları üzerinden çocukluk kavramı ile ilgili görüşlerini nitel yöntem ile ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmada, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemiyle ulaşılan dört anne ve dört baba ile görüşme yapılmıştır. Görüşmelerin içeriği, anne-babaların, çocukları özelinde çocukluk kavramı üzerine görüşleridir. Bu kapsamda, anne-babalara, çocuklarının sıradan bir gününü nasıl tanımladıkları, çocuklarıyla ilişkilerini, çocuklarının görev ve sorumlulukları olup olmadığı, varsa ne tür sorumlulukları olduğu sorulmuştur. Ayrıca, anne-babaların çocuklara karşı ne gibi sorumlulukları olduğu, çocuğun çocukluğunu yaşamasına ilişkin alınması gereken önlemler olup olmadığı, varsa ne tür önlemler alınması gerektiğini düşündüğü, medyada görülen çocuk imajları hakkında ne düşündüğü, çocuğu nasıl yetiştirmesi gerektiğini düşündüğü, çocuğunun arkadaşlık ilişkileri hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Diğer yandan, anne-babalara, kendi çocuklukları ile karşılaştırdıklarında çocuklarıyla aralarında gözlemlendiği farklılıkların olup olmadığı, onlara göre çocukluğun sınırının ne olduğu, yetişkinlerin sergilediği ve çocukça olarak nitelendirdikleri davranışlar olup olmadığı, çocukların korunmasında devletin rolü hakkında ne düşündükleri, çocukların birbirinden farklı olup olmadıkları, kız ve erkek çocuk olmak arasında farklılık olup olmadığı, çocukların oynadıkları oyuncaklar konusunda ne düşündükleri, okulun çocuklarının hayatındaki rolü hakkında ne düşündükleri öğrenilmek istenmiştir. Yapılan bu görüşmelerin yazılı dökümü üzerinde içerik analizi çalışması yapılmaktadır. Analize halihazırda devam edilmektedir.

Anahtar Kelimeler:Çocuk, anne-baba, çocukluk çalışmaları

Lise Öğrencilerinin Öz-Düzenleme Becerisinde Başarı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

Özden Turgut
ozden5@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öz-düzenleme, bireyin, uzun vadeli hedeflerine ulaşmak üzere, kendi davranışını, dikkatini, duygularını ve bilişsel stratejilerini, içsel ipuçlarına, çevresel uyarılara ve diğer kişilerin geribildirimlerine yanıt olarak, esnek bir şekilde, gerektiğinde harekete geçirme, izleme, ketleme ve/veya uyumlu hale getirme becerisidir. Öz-düzenleme, ilişkisel bağlamda gelişen bir yeterlilik (Moilanen, 2005). Muraven ve Baumeister'a (2000) göre öz-düzenleme, ilk ve başat düşünce, duygu ya da davranışların, kişinin uzun vadeli kazancını arttırmak için ketlenmesi ya da değiştirilmesidir (Akt. Farley ve Kim-Spoon, 2014). Eisenberg, Smith, Sadovsky ve Spinrad (2004) ise, öz-düzenlemeyi, dikkat ve davranışı, bir duruma tepki anlamında ayarlama (ketleme, harekete geçirme ya da değiştirme) becerisi olarak tanımlamıştır. Bunu aktaran McKown, Gumbiner, Russo ve Lipton (2009), öz-düzenlemenin, farklı bileşenlerden meydana geldiğini; dikkati sürdürme, dürtüleri kontrol etme ve hazzı ertelemeyi de içeren farklı şekillerde kavramsallaştırıldığını bildirmiştir.

Bu çerçevede, lise öğrencilerinin öz-düzenlemede başarı düzeylerini çeşitli değişkenlere göre ortaya koyma amacındaki bu çalışma, 2014-2015 öğretim yılında Afyonkarahisar il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı liselerdeki öğrenciler ile yürütülmüştür. Çalışmada, tabakalı örnekleme ile ulaşılan, 597'si kız, 596'sı erkek olmak üzere toplam 1193 öğrenci yer almıştır. Bu kapsamda, lise öğrencilerinin öz-düzenleme becerisinde başarılarının, öğrenim gördükleri okul türüne, cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiştir. Ayrıca, lise öğrencilerinin öz-düzenleme becerisinde başarılarının, anne-babalarının hayatta olup olmamasına, birlikte olup olmamasına, anne-babalarının eğitim durumuna ve anne-babalarının çalışıyor olup olmamasına göre farklılaşıp farklılaşmadığı da incelenmiştir. Buna göre, lise öğrencilerinin öz-düzenleme becerisinde başarılarının, okul türüne göre, cinsiyete göre ve sınıf düzeyine göre anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı görülmüştür. Ayrıca, lise öğrencilerinde öz-düzenleme başarısının annenin ve babanın hayatta olup olmamasına göre anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı görülmüştür. Çalışmanın diğer bir bulgusuna göre ise, lise öğrencilerinin öz-düzenleme becerisinde başarılarının, anne-babalarının evli ya da boşanmış olmalarına göre anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmüştür ($p < .05$). Diğer bir bulguya göre ise, lise öğrencilerinin öz-düzenleme becerisinde başarılarının anne eğitim düzeyine göre anlamlı bir biçimde farklılaştığı, ancak baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı görülmüştür. Son olarak, lise öğrencilerinin öz-düzenleme becerisinde başarılarının annelerinin ve babalarının çalışıp çalışmamasına göre anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Lise öğrencileri, öz-düzenleme becerisi

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ile İlgili Göstergelerin İncelenmesi

Ergün Cihat ÇORBACI
e.cihat.corbaci@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Görkem CEYHAN
gorkemceyhan23@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Problem Durumu

Bu araştırma, kadına yönelik şiddetle daha etkili bir şekilde mücadele etmek için hedeflenen politika, yasa ve programların belirlenmesine ve geliştirilmesine imkân sağlayacak kadına yönelik aile içi şiddet ile ilgili şiddet türlerini ve göstergeleri incelemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır:

1. Hukuk sisteminde / sağlık kurumlarında / emniyet Teşkilatında “kadına yönelik aile içi şiddetin” hangi türleri/boyutları şiddet olarak görülmektedir?
2. Bir kadını “aile içi şiddet görmüş” olarak nitelendirebilmek için sağlık/hukuk/emniyet sisteminde kullanılan standart göstergeler mevcut mu? Varsa nelerdir?
3. Bir kadını “aile içi şiddet görmüş” olarak nitelendirebilmek için sağlık/hukuk/emniyet sisteminde kullanılan standart göstergeler mevcut değilse, bu değerlendirme nasıl yapılmaktadır?

Yöntem

Bu araştırma, aile içi kadına karşı şiddet bir durum olarak alıp, böyle bir durumun göstergelerinin incelenmesi açısından konuyla ilgili farklı gruplardan (emniyet mensupları, sağlık çalışanları ve hukukçular) görüş alınarak derinlemesine incelemeye çalışılması nedeniyle çalışmanın türü nitel araştırma desenlerinden durum çalışmasıdır. Bu araştırma, Ankara ili devlet hastanelerinde görev yapan 2 pratisyen hekim ve 2 psikiyatrist, Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Amirliği’nde görev yapan 2 polis memuru ve Aile İçi Şiddetle Mücadele Şube Müdürlüğü’nde görev yapan 2 polis memuru ve Adalet Bakanlığı’nda görevli 1 hâkim ve 1 avukat ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuçlar

Şiddet, birçok boyutu olan karmaşık bir olgudur. Aile içi kadına yönelik şiddetin ise birden çok boyutu bulunmaktadır: fiziksel, cinsel, ekonomik ve psikolojik. Bu nedenle ilgili katılımcılara yöneltilen ilk soruya hukukçular ve emniyet mensupları tarafından verilen cevaplar incelendiğinde, şiddetin “fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik” boyutlarının şiddet türü olarak ele alındığı görülmektedir. Sağlık çalışanları ile yapılan görüşmelerde ise, “fiziksel, cinsel ve psikolojik” şiddetin ön plana çıktığı görülmektedir.

Aile içi şiddetin boyutlarını göz önünde bulundurarak, aile içi kadına yönelik şiddetin mevcut göstergelerinin ortaya koymak ve bu göstergelerinin açıkça ve somut bir biçimde ifade edilmediğini anlamak için, ilgili katılımcılara sorulan ikinci sorudan, elde edilen cevaplar doğrultusunda, hukuk sisteminde kadına yönelik aile içi şiddet hakkında göstergelerin detaylı olarak ele alınmadığı görülmüştür. Sağlık bakanlığı bünyesinde de, böyle bir standardın varlığına rastlanmamıştır. Emniyet teşkilatında ise, göstergelerin daha ayrıntılı olarak ele alındığı, şiddete maruz kalan bireyin tespitinden ziyade koruyucu tedbirlerin alınması için bazı standartların geliştirildiği görülmüştür. Geliştirilen bu standartların bazılarının kadına yönelik aile içi şiddetin göstergeleri olduğunu söylemek mümkündür.

Şiddetin nasıl belirlendiği hakkında görüşleri elde etmek için ilgili görevlilere sorulan üçüncü sorudan elde edilen bilgiler doğrultusunda, emniyet teşkilatında görev yapan bireylerin kadına yönelik aile içi şiddet uygulanıp uygulanmadığını belirlemede, şiddete maruz kalan kadının ifadesinin alınması, ilgili formları doldurması ve ardından sağlık kuruluşlarına başvurarak ilgili raporlarına alınmasına dayandığı görülmektedir. Hukukçular açısından ise, genel olarak ifade edilen ve kapsayıcı bir çerçeveye sahip olan ilgili mevzuat ve kanun doğrultusunda işlem yapıldığı ve dolayısıyla karar verirken standardın

olmadığı görölmektedir. Sağlık çalışanlarının ise, fiziksel ve cinsel şiddetin belirlenmesini tıbbi muayene ile gerçekleştirdikleri ve ilgili formların ve raporların doldurulmasında sorumluluk sahibi oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca psikolojik şiddetin teşhis edilmesinde psikiyatristlerin tıbbi muayenesi söz konusu olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Şiddet Göstergeleri, Şiddet.

Ağrı İlindeki Rehber Öğretmenlerin Yaşam Doyumlarının İncelenmesi

Hande TURP

hhgultekin@agri.edu.tr, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Alican KAYA

akaya@agri.edu.tr, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Mehmet TEYFUR

mteyfur@agri.edu.tr, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Mustafa ERCENGİZ

mercengiz@agri.edu.tr, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Tüm yaştan ve tüm meslek gruplarından insanların her yaş ve her koşulda ulaşmayı hedefledikleri nihai bir amaç vardır. Bu amaç psikoloji bilimi alan yazınında farklı kavramlarla karşılanmış olsa da halk arasında buna söylenen en yaygın cümle “mutlu olmak” ifadesidir. Bireylerin yaşamlarındaki bütün planların en arkasında tatmin olunmuş bir yaşam beklentisi vardır. Mutluluk kavramı son yıllarda özellikle psikolojinin pozitif psikoloji dalının araştırma konusu olarak sıkça karşımıza çıkmaktadır. Hastalık ve ruhsal bozukların psikolojinin tek ilgi alanı olmasına karşı çıkan pozitif psikoloji bireylerin olumlu deneyimlerini çoğaltmak adına bu anların çok daha fazla çalışılması gerektiğini ortaya koymuştur. Bu sayede alan yazında sıkça boy gösteren mutluluk kavramı öznel iyi oluş, psikolojik sağlık ve yaşam doyumu kavramlarıyla incelenmiştir.(Kabasakal ve Uz Baş,2013) Bu kavramların hangisinin öncelikli seçileceğine ise çalışmanın ulaşılmaması hedeflenen noktası yardımcı olmaktadır. Eğitimin her aşamasında görev yapan meslek elemanları ülke geleceği açısından çok önemli bir roldeyirler. Akademisyenler, idareciler ve elbette öğretmenler bu anlamda ilk aklımıza gelen isimlerdir. Bunların içinde ise rehber öğretmenlerin toplum ruh sağlığı bakımından da sorumlu olmaları açısından birden fazla sorumlulukları ve önemleri bulunmaktadır. En nihayetinde, bireyler çocuklarını okula sadece anlamsal ve mantıksal çıkarımları geliştirmesi için değil yarınlara sağlık ve başarıyla erişen bireyler olabilmeleri için de göndermektedirler. Bu anlamda bakıldığında, öğrencilerinde sağlık ve başarıyı hedefleyebilmeleri şüphesiz rehber öğretmenlerinin de öz psikolojik sağlıklarından geçmektedir. Bu çalışmanın amacı da rehber öğretmenlerin yaşamlarından aldıkları genel doyumları incelemektir. Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985)'de ifade ettikleri gibi yaşam doyumu mutluluğun tanımlanmasında şemsiye niteliğinde kapsayıcı bir kavramdır. Yaşamdan alınan genel doyum kavramını en doğru biçimde ölçeceğine inanılan yaşam doyumu kavramı üzerinde karar kılınması da böylelikle netleşmiştir. Alan yazında İstanbul'daki öğretmenlerin yaşam doyumları, öğretmenlerin yaşam doyumlarının meslek etiği davranışlarıyla ilişkileri, öğretmelerin yaşam doyumları ve iş doyumları arasındaki ilişki, beden eğitim öğretmenlerinin yaşam doyumu gibi farklı öğretmenlik branşlarında, değişik illerde ve değişen kavramlarla ilişkili biçimde incelenmiştir. (Taş,2011, Şahin,2008, Yıldız ve Karadaş,2015,) Alan yazındaki çalışmaların çeşitli öğrenci grupları, farklı yaşlardan bireyler ve değişik meslek gruplarını kapsamasının yanı sıra rehber öğretmenlerin yaşam doyumlarının hak ettiği önemden daha az incelendiği de görülmektedir. Bu sebeple bu çalışma alan yazındaki bu açığa da katkı sağlamayı hedefleyerek başlatılmıştır. Ayrıca, araştırmada elde edilen bulgular, Milli Eğitim Bakanlığının hizmet içi eğitim sürecinde, rehber öğretmen yetiştiren kurumlara ve bu konuda yapılacak diğer araştırmalara öncülük etmesi açısından önem taşımaktadır.

Yöntem

Bu çalışmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Rehber öğretmenlerin yaşam doyumları üzerinde herhangi bir değiştirme, etkileme amacı taşımaksızın yaşam doyumları betimlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2017-2018 eğitim öğretim yılı içerisinde Ağrı il sınırları içinde bulunan resmi ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan rehber öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini ise evrenden tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiş araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul edecek öğretmenlerden oluşacaktır. Araştırmada, araştırmacılar tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu ve Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen Yaşam Doyumu ölçeği kullanılmıştır. Durak, Şenol-Durak ve Gençöz (2010) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Şenol-Durak

ve Gençöz (2010) üç farklı grup üzerinde geçerlilik güvenilirlik çalışmaları yapmıştır ve sonuç olarak testin geçerliliğini öğrenciler için .81, hapisane çalışanları için .82 ve yaşlı insanlar için .89 olarak belirlenmiştir. Aynı zamanda yeterli düzeyde örtüşen bir geçerlilik sonucuna varılmıştır.(Uzun,2016) Alan yazın incelenerek oluşturulan kişisel bilgi formu aracılığıyla rehber öğretmenlerin cinsiyet, çalıştığı okul türü, mezun oldukları okul ve bölüm, yaş, kurumdaki çalışma yılı gibi bilgilerin edinilmesi amaçlanmıştır. Yaşam doyumu ölçeği ise tek boyuttan oluşmakta olup genel yaşam doyumu düzeyini belirlemek üzere 7'li likert tipinde hazırlanmış 5 sorudan oluşmaktadır. Bir tür kendini değerlendirme ölçeği olan yaşam doyumu ölçeğine verilen cevaplar; 1 "Kesinlikle katılmıyorum", 2 "Katılmıyorum", 3 "Kısmen katılmıyorum", 4 "Kararsızım", 5 "Kısmen katılıyorum", 6 "Katılıyorum", 7 "Kesinlikle katılıyorum" şeklinde gruplandırılmaktadır. Bu bağlamda ölçekten alınabilecek en yüksek puan 35 iken, en düşük puan ise 5'tir. Ayrıca ölçeğe verilen cevaplar doğrultusunda alınacak yüksek puanlar cevaplayan kişinin, yüksek yaşam doyumuna sahip olduğunu gösterirken, düşük puanlar ise düşük yaşam doyumuna sahip olduğunu göstermektedir.

Bulgular-Sonuç

Araştırmanın veri toplama süreci henüz devam etmektedir. Ancak rehber öğretmenlerin yaşam doyumları ve bazı demografik özellikleri açısından ileriye dönük bulgular edinileceği düşünülmektedir.

Çalışmanın sonucunda rehber öğretmenlerin yaşam doyumları ve bazı demografik özellikleri açısından ileriye dönük edilecek bulguların değerlendirilmesi yapılacaktır. Rehber öğretmenlerin yaşam doyumlarını artırmaya yönelik tavsiyeler verilebilmesi amaçlanmaktadır. Tüm sonuçların değerlendirilmesi tartışılması ile de alan yazına katkıda bulunulacağını düşünülmektedir. Çalışmanın sonucunda rehber öğretmenlerin yaşam doyumları ve bazı demografik özellikleri açısından ileriye dönük edilecek bulguların değerlendirilmesi yapılacaktır. Rehber öğretmenlerin yaşam doyumlarını artırmaya yönelik tavsiyeler verilebilmesi amaçlanmaktadır. Tüm sonuçların değerlendirilmesi tartışılması ile de alan yazına katkıda bulunulacağı düşünülmektedir. Ayrıca, değerlendirmeler sonucunda, Milli Eğitim Bakanlığının hizmet içi eğitim sürecinde, rehber öğretmen yetiştiren kurumlara ve bu konuda yapılacak diğer araştırmalara yol gösterici bilgiler sağlanabilmesi beklenmektedir. Araştırmanın genel sonuçlarının ise toplum ruh sağlığı çalışmaları için önemli nitelikte bilgiler sunabilmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşam doyumu, psikoloji, psikolojik sağlamlık, rehber öğretmen

Ergen Bireylerin Reaktif - Proaktif Saldırıcılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Elif Yalçıntaş Sezgin
elifyalcintas@uludag.edu.tr, Uludağ Üniversitesi
Leyla Ulus
leylaulus@istanbul.edu.tr, İstanbul Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Ergenlerin duygu durumlarını düzenlemeye, yeniden yapılandırmaya ve duygusal durumlarda iç dengelerini bulmak için çaba gösterecekleri de fizyolojik durumlarındaki hızlı değişiklikler ve güçlü duygusal gerilimler nedeniyle, sağlıklı bilişsel değerlendirme, duygu ve davranışlarını denetleme konusunda güçlük çekmektedirler. Ayrıca ergenlerin, sorun çözme, çatışma çözme, iletişim, öfke yönetimi gibi yaşam becerilerinde de yetersizlikler yaşandığı bilinmektedir. Dolayısıyla ergenlerin bu dönemde sıklıkla çeşitli problem durumlarıyla karşı karşıya geldiklerini ve çoğunlukla duygusal ve sosyal sorunlardan kaynaklanan zorlukların davranışsal alternatiflere sahip olmadıkları için saldırıcılığa neden olabileceği görülmektedir. Saldırıcılık başkalarını inciten veya incitebilecek her türlü davranış olarak anlaşılır, ancak eylemde bulunan kişinin niyeti de dikkate alındığında bu kavramın “başkalarını incitmeyi amaçlayan her türlü davranış” olarak tanımlanmasını gerektirir. Son yıllarda saldırıcılık konusunda yapılan çalışmalar saldırıcılığı reaktif ve proaktif olmak üzere iki alt tipe ayırarak incelemektedir. Reaktif saldırıcılık derhal ve muhtemelen yanlış algılanan bir tehdide yönelik öfkeli, otomatik ve savunucu bir tepkidir reaktif saldırıcılar sosyal uyarıcıları ve arkadaşlarının belirgin olmayan davranışlarını yanlış anlamak ve bu davranışlara düşmanca niyetler yüklemek eğilimindedirler. Proaktif saldırıcılık ise bir akranını etkilemek ya da zorlamak için kasıtlı olarak sergilenen, provoke edilmemiş, amaç yönelimli bir davranıştır. Proaktif saldırıcılar, saldırıcı davranmanın, olumlu sonuçları beraberinde getireceğine inanırlar. Proaktif saldırıcılık, yıkıcı, merhametsiz ve içselleştirilmiş doğasından dolayı genellikle iki saldırıcılık alt tipinin daha ciddi olanı şeklinde değerlendirilir. Bu çalışmada Bursa ili ve merkez ilçelerinde bulunan, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokul ve liselerde öğrenim gören 11-18 yaş grubu ergenlerin reaktif ve proaktif saldırıcılığın ayırt edici bilişsel ve duygusal bileşenlerini test etmek ve ergenlerin reaktif ve proaktif saldırıcılık düzeylerini, yaş, cinsiyet anne babalarının eğitim durumu, sosyal bir etkinliğe katılma durumu, disiplin cezası alıp almama durumları gibi değişkenlerle birlikte yordamak amaçlanmıştır. Ergenlere ait demografik bilgiler araştırmacılar tarafından hazırlanan bilgi formu ile toplanmıştır. Ergenlerin reaktif-proaktif saldırıcılık düzeyleri ise Raine ve arkadaşları (2006) tarafından geliştirilen Türkiye geçerlik güvenirliği yapılmış (Aydın ve Akgül, 2014) Reaktif-Proaktif Saldırıcılık Ölçeği ile belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması aşamasında, Korelasyon Analizi ve t-Testi kullanılmış, 0,01 ve 0,05 anlamlılık düzeyi aranmıştır. Ergenlik sürecinde saldırıcılık davranışının değişkenleri irdelenerek eğitimci, araştırmacı ve ebeveynlere önleyici tedbirler ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Saldırıcılık, ergenlik, reaktif saldırıcılık, proaktif saldırıcılık.

Beliren Yetişkinlik Döneminde Duyguları İfade Etme ve Yaşam Doymu

Hülya Ercan

ehulya@kmu.edu.tr, Karamanoğlu Mehmebey Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Giriş: Duygular, bireylerin çevresel koşullara uyum sağlamaları için uygun tepkileri üretmeleri noktasında büyük öneme sahip güdüleyicilerden biridir. Refleksler gibi diğer biyolojik temelli güdüleyiciler belirli biçimde davranma noktasında zorlayıcı oldukları halde duygular zorlayıcı değildirler. Bireyler, duyguları doğrultusunda harekete geçme ya da geçmeme noktasında biyolojik bir baskı altında olmadıklarından duygusal dürtülere karşı koyma yetisine sahiptirler. Ancak, harekete geçtiklerinde de nasıl bir tepki verecekleri ve/ya da tepkilerinin şiddetinin ne düzeyde olacağı noktasında farklılıklar gösterebilirler.

Duyguları ifade etmek çevresel koşullara uyum sağlamanın yanı sıra bireylerin fiziksel ve ruhsal sağlıklarıyla da yakından ilişkilidir. Fiziksel ve ruhsal sağlık duyguları ifade etmeyi etkileyebildiği gibi, duyguları ifade etme de fiziksel ve ruhsal sağlığı etkileyebilmektedir. Dolayısı ile duyguları ifade etmenin, bireylerin yaşam doyumlarını etkileyeceği düşünülebilir.

Yaşam doymu, pozitif psikolojinin önemli kavramlarından biridir. Kavram, genel olarak bireylerin yaşam kalitelerine ilişkin değerlendirmelerini ifade etmek için kullanılmaktadır. Bireylerin yaşam doyumları yükseldikçe, öznel iyilik düzeyleri de yükselmektedir. Bu bakımdan yaşam doyumunun, nihai amaçlarından biri "mutluluk" olan insanoğlu için son derece önemli olduğu söylenebilir.

Duyguları ifade etme ve yaşam doymu, bilim insanların ilgisini çeken konular arasında yer almaktadır. Ancak alan yazına bakıldığında Türkiye'de özellikle duyguları ifade etme konusunda sınırlı sayıda araştırmanın bulunduğu görülmektedir. Bununla birlikte duyguları ifade etme ve yaşam doymu değişkenlerinin birlikte ele alındığı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle araştırma konusu olarak belirlenen "beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin duyguları ifade etmeleri ve yaşam doyumları" ele alınarak alanyazına katkıda bulunulacağı düşünülmektedir.

Amaç: Bu çalışmanın temel amacı, beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin duyguları ifade etme ve yaşam doyumunun incelenmesidir. Araştırmanın alt amaçları şu şekilde sıralanabilir: Duyguları ifade etme ve yaşam doymu cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır? Duyguları ifade etme ve yaşam doymu yaş ile ilişkili midir? Duyguları ifade etme ile yaşam doymu ilişkili midir? Duyguları ifade etme yaşam doyumunun yordayıcısı mıdır?

Yöntem: Araştırma ilişkisel tarama modeline dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Veriler Cumhuriyet Üniversitesine devam eden öğrencilerden toplanmıştır. Amaçsal örnekleme tekniğinin kullanıldığı çalışmada katılımcı sayısı 343'dür. Katılımcıların 216'sı (%63) kadın, 127'si (%27) erkektir. Katılımcıların yaşları 18 ile 24 arasındadır ve yaş ortalamaları 21.49'dur (SS=1.77). Araştırmada katılımcılar Kişisel Bilgi Formunu, Duyguları İfade Etme Ölçeğini ve Yaşam Doymu Ölçeğini doldürmüşlerdir. Veriler SPSS 17.00 paket programında, korelasyon, t-testi ve regresyon analizi teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Araştırmanın ilk bulgusu duyguları ifade etmenin yakınlık ($t(341)= 3.64, p<.01$) ve olumlu duygular ($t(341)= 5.25, p<.01$) alt boyutlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır; kadınların puan ortalamaları erkeklerin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksektir. Duyguları ifade etmenin olumsuz duygu alt boyutu ile yaşam doymu düzeyinde ise cinsiyet farkı ortaya çıkmamıştır. Araştırmanın ikinci bulgusu, duyguları ifade etmenin yakınlık alt boyutu ile yaş arasında düşük düzeyde anlamlı pozitif ilişkisinin olduğunu şeklindedir ($r=.175, p<.01$); yaş arttıkça, yakınlık puanları da artmaktadır. Duyguları ifade etmenin olumlu duygu, olumsuz duygu boyutları ile yaş arasında ve yaşam doymu ile yaş arasında ise anlamlı bir ilişki ortaya çıkmamıştır. Araştırmanın üçüncü bulgusu, duyguları ifade etmenin yakınlık alt boyutunun yaşam doymu ile düşük düzeyde anlamlı pozitif ilişkisinin olduğuna işaret etmektedir ($r=.147, p<.01$); yakınlık puanları arttıkça yaşam doymu puanları da artmaktadır. Araştırmanın dördüncü bulgusu, duyguları ifade etmenin yakınlık alt boyutunun yaşam doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olduğunu göstermektedir ($\beta= .114, p<.01$).

Yakınlık boyutu, yaşam doyumundaki toplam varyansın %019'unu açıklamaktadır ($F(1-341)= 7.552$, $p<.01$).

Sonuç: Araştırma bulguları duyguları ifade etmede yakınlık ve olumlu duygularda cinsiyet farkına işaret etmektedir. Söz konusu bulgunun özellikle kültürel açıklamaları destekler nitelikte olduğu ifade edilebilir. Yakınlık ile yaş arasında ortaya çıkan pozitif ilişkinin Erikson'un psiko-sosyal kuramını desteklediği söylenebilir. Yakınlık ve yaşam doyumunu arasındaki pozitif ilişki ve yakınlığın yaşam doyumunun yordayıcısı olduğu bulgularının, bireylerin yaşam doyumları için yakınlığın önemli olduğu görüşünü desteklediği düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: Beliren yetişkinlik, duyguları ifade etme, yaşam doyumunu

Üniversite Öğrencilerinin Meta Yetkinliklerinin Desteklenmesinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Rolü: Akran Danışmanlığı Programı Pilot Uygulaması

Serap NAZLI

serapnazli68@gmail.com, Ankara Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bilgi Çağı'nda gençlerin yetişkin topluma katılım süreci dramatik olarak değişmiş; meslekler ve bunların eğitim süreci, çalışanlarda aranan nitelikler farklılaşmıştır. Sanayi Çağı'nda Parsons'tan etkilenerek yürütülen mesleğe yönlendirme temelli okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) çalışmaları, Bilgi Çağı'nda kariyer gelişim kuramcılarında özellikle Donald Super'in kuramından etkilenerek "yaşam kariyeri gelişimini" desteklemeye doğru yeniden yapılandırılmaya başlamıştır. Gelişmiş ülkelerde 1960'lı yıllarda Bilgi Çağının yeni değerlerine göre başlatılan yeniden yapılandırma çalışmaları, Okul PDR alanını da etkilemiş ve gelişimsel rehberlik modelinin ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Ülkemizde ise gelişimsel rehberlik modeli okul PDR hizmetleri 2000'li yıllarda başlamış ancak henüz yüksek öğretim düzeyinde kapsamlı çalışmalar yapılmamıştır. Üniversitelerde mediko ve sınırlı sayıdaki PDR birimleri, çoğunlukla sağaltım/tedavi odaklı yapılanmakta, diğer bir ifade ile yeni çağın taleplerine ayak uyduramamış ve eğitim misyonunun tamamlayıcı bir parçası olamamıştır.

21. yüzyıl üniversiteleri bilgi toplumunun insan kaynaklarını yetiştiren önemli kurumlardır. Bilgi toplumunda K-16 düzeyde eğitim kurumlarının, öğrencilere iki alanda beceri kazandıracak şekilde yapılanmasını gerektirmektedir. Bunlar öğretim programları aracılığı ile "akademik beceriler" ve gelişimsel odaklı PDR hizmetleri aracılığı ile "yaşam becerileri"dir. Gelişimsel anlayışa sahip PDR hizmetleri öğrencilere kendini tanıma ve kabul etme, etkili iletişim becerileri, karar verme-problem çözme becerileri, yaşam felsefesi geliştirme, stresle baş etme ve öfke kontrolü, sorumluluk bilinci, kariyer yönetim becerileri, psikolojik iyilik halini artırma becerileri vb. kazandırmaya odaklanmıştır. Bu beceriler literatürde yaşam becerileri, öz yönetim becerileri ya da meta yeterlikler olarak adlandırılır.

Bilgi Çağı'nda beliren yetişkinden sadece mesleki bilgi ve beceri değil, aynı zamanda "beceri üstü beceri" diye açıklanan meta yeterlikler beklenir. Bilgi Çağının talepleri, ülkemizin temel politikası olarak benimsenen 21.yy becerileri ve Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi ve beliren yetişkinlik gelişim görevleri dikkate alınarak Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi (AÜEBF) PDR biriminin yeniden yapılanması için çalışma başlatılmıştır.

AÜEBF'nde 2017-2018 eğitim öğretim yılında altı lisans bölümü programı ve toplam 1898 öğrenci öğrenim görmekte; PDR biriminde bir uzman görev yapmaktadır. Bir uzman ve PDR anabilim dalı öğretim üyeleri ve gönüllü asistanlar ile yürütülen hizmetin; daha fazla katılım ve lisans öğrencilerinin meta yetkinliklerini destekleyecek şekilde yeniden yapılanması hedeflenmiştir. Bunun için gelişimsel rehberlik modelinin en önemli müdahalelerinden birisi olan akran danışmanlığından yararlanılmıştır.

Bu sunumda, meta yetkinlikler odaklı akran danışmanlığı programı ile güncellenen AÜEBF PDR biriminin yapısının tanıtılması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gelişimsel rehberlik, akran danışmanlığı, meta yeterlikler

Psikolojik Sohbetin Engelli Yetişkinlerin Yaşam Doyumuna Etkisi

Serap NAZLI

serapnazli68@gmail.com, Ankara Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Amaç:

Yetişkinlik döneminde bireyler yaşamlarına ilişkin seçimler yaparlar; ne yapmaları gerektiğini ve bunun için kaynaklarını nasıl harcayacaklarını, yaşamlarını hangi yönde değiştireceklerini değerlendirirler. Diğer yaşam dönemlerinde olduğu gibi, yetişkinlerinde yaşamlarını gözden geçirirken destek alacakları eğitsel yaşantılar önemlidir. Yaşam boyu öğrenme olanakları, yetişkinlerin mesleki ve kişisel gelişimleri için önemli fırsatlardır. Ülkemizde öğrenme fırsatları, özel günlere duyarlı kurumlar tarafından sağlanmaya başlamıştır. Bir kamu kurumu, 3 Aralık Dünya Engelliler Haftası dolayısı ile çalışanlarına özel bir program hazırlamıştır. Bu bildirin amacı, engelli yetişkin katılımcılar için düzenlenen iki saatlik psikolojik sohbet programının yaşam doyumlarına etkisini incelemektir.

Yöntem:

Araştırmada, psikolojik sohbetin engelli yetişkinlerin yaşam doyumlarına etkisini incelemek amacıyla ön-son test ölçümlü tek gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Programa 11 kişi katılmıştır. Katılımcıların 5'i kadın, 6'sı erkek; yaş ranjı 29-51 olup, yaş ortalaması 36'dır. Katılımcıların 6'sı ortopedik engelli, 3'ü görme engelli, 2'si kronik rahatsızlık; 1'i mühendis, 4'ü uzman, 4'ü uzman yardımcısı, 2'si sözleşmeli personel olarak görev yapmakta ve çalışma yılları 5 ile 13 yıl arasındadır. Psikolojik sohbet programında "Psikolojik sağlık, mikro ve makro çevrede yaşamı olumlu olumsuz etkileyen faktörler, olumlu-olumsuz duygular, öfke kontrolü ve stres yönetimi, işlevsel yetişkinlik dönemi" konuları ele alınmıştır. Program, 120 dk olarak düzenlenmiş; katılımcıların yaş grubuna uygun; bol görselli, gerçek yaşam olayları somutlaştırılmış ve etkileşimli tasarlanmıştır. Programdan önce ve sonra, katılımcılara Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ) ön-son test olarak uygulanmıştır. Ön-son test verilerinin normal dağılım gösterdiği saptandığı için; verilerin analizinde bağımlı gruplar için t testi kullanılmıştır.

Bulgular:

Araştırmada engelli katılımcılara uygulanan YDÖ'nün ön-son test puan ortalamaları arasında manidar bir artış olmadığı ($t = 2,54$, $p > .05$) belirlenmiştir. Psikolojik sohbet programının, engelli yetişkinlerin yaşam doyumunu artırmada etkili olmadığı belirlenmiştir.

Sonuç:

Engelli katılımcılar için düzenlenen psikolojik sohbet programının yaşam doyumunu anlamlı düzeyde artırmadığı belirlenmiştir. Yaşam doyumunu, bireyin yaşamının bütününe yönelik bilişsel yargı ve değerlendirmelerini kapsamaktadır. Bu bulguda en önemli faktörün "zaman" olduğu, iki saatlik eğitsel yaşantının yaşamı değerlendirmek için yeterli olmadığı; yetişkinlerin öğrendiklerini bilişlerinde yapılandırabilmeleri için zamana ihtiyaç duydukları anlaşılmaktadır. Yazarın engelli olmayan yetişkinler için düzenlediği benzer programlarda yaşam doyumunun etkilenmediği; engelli katılımcılar için düzenlediği 16 oturumluk psikoeğitim programında ise yaşam doyumları ve psikolojik sağlamlıklarının arttığı belirlenmiştir. Yaşam boyu öğrenme fırsatları, yetişkin bireylerin yaşamlarını gözden geçirmeleri için önemli yaşantılardır. Ancak bunun için iki saatlik programların yeterli olmadığı anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaşam doyumunu, engelli yetişkin, yaşam boyu öğrenme

Liselerde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Değerlendirilmesi

Emrah İÇTÜZER
emrahictuzer@hotmail.com, MEB
Serap NAZLI
serapnazli68@gmail.com, Ankara Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Gelişimsel rehberlik modelinin en belirgin özelliklerinden birisi program odaklı olması; somut, ölçülebilir yeterlikler ve kazanımlar belirlemesi ve yapılan uygulamalar sonucunda değerlendirilme yaparak kanıtlamaya önem vermesidir. Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) hizmetlerinin değerlendirilmesinin gereği, diğer bir ifade ile kanıtlama ihtiyacı, Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programı (KGRP) ile başlamıştır. Gelişimsel rehberlik modelinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) hizmetlerinin değerlendirilmesi yapılırken, aynı zamanda okul psikolojik danışmanının yapmış olduğu çalışmalar da ortaya konulur. KGRP'de değerlendirmenin iki ana amacı vardır. Birincisi, yapılan çalışmaların öğrenci gelişimine katkısını belirlemektir. İkincisi, değerlendirmeden elde edilecek veriler ile programı revize ederek, bir sonraki öğretim yılının rehberlik programının planlanmasına katkı sağlamaktır. Bu araştırmanın amacı, öğrencilerinin liselerde yürütülen PDR hizmetlerine ilişkin algılarını ortaya koymaktır.

Yöntem:

Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara'da üç üniversitede öğrenim görmekte olan hazırlık sınıfı ve birinci sınıf öğrencisi olmak üzere, liseden yeni mezun olmuş 523 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırma için hazırlanan anket kullanılmıştır. İki bölümden oluşan anketin birinci bölümünde kişisel bilgiler, ikinci bölümde PDR hizmetlerine ilişkin öğrencilerin değerlendirmelerinin belirlenmesine yönelik toplam 20 soru yer almaktadır. Anketten elde edilen verilerin frekans ve yüzdelik değerleri hesaplanmıştır.

Bulgular:

Araştırma sorularına dayalı olarak elde edilen bulgular beş başlıkta özetlenmiştir:

1. Öğrenciler okullarındaki PDR servisinin yerini bildiği (%92), psikolojik danışmanı tanıdığı (%67); PDR servisini öğrencilerin kişisel sorunlarını çözmelerine yardımcı olan (%57), meslek tercih sürecinde destek olan (%45) ve çeşitli konularda bilgilendiren (%41) birim olarak algıladıkları belirlenmiştir.
2. Öğrencilerin daha çok üniversite tercihinde destek almak için PDR servisine gittiği (%48), istedikleri zaman PDR servisine gidebildiklerini (%40) ve psikolojik danışmanların daha çok bireysel görüşme yaptığı (%48) belirlenmiştir.
3. Sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik saatlerini, öğrencilere faydalı olacak şekilde yeterince dolduramadığı (%44), rehberlik saatlerinde çoğunlukla boş geçirildiği ve öğrencilerin serbest çalışması için izin verildiği (%41), haftalık ders programında rehberlik etkinlikleri için 2 ders saati ayrılması gerektiğini düşündükleri (%41) belirlenmiştir.
4. Liselerde eğitsel rehberlik kapsamında sınav kaygısını azaltma (%50) ve etkili ders çalışma (%45) konularında çalışma yapıldığı; kişisel-sosyal rehberlik kapsamında kaygı ve korkuyu giderici çalışmalar (%34) ve arkadaşlık ilişkisini geliştirme (%32); mesleki rehberlikte ise üniversiteye giriş (%52) ve alan seçimi (%48) bilgilendirmelerinin yapıldığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %48'i lise öğrenimlerinde kendilerine sunulan PDR hizmetlerinden memnun olduklarını belirtmişlerdir.
5. Öğrenciler liselerde PDR hizmetlerinin daha kaliteli sunulması için; üniversiteye hazırlık (%74), etkili öğrenme (%71), amaç belirleme ve karar verme becerileri (%69), kendini ve başkalarını tanıma (%68), iş dünyasını tanıma (%64) konularında öğrencilere destek olmasını önerdikleri belirlenmiştir. Okul psikolojik danışmanlarından yapmalarını istedikleri çalışmalar ise görüşme (%88), psikoeğitim (%71), ebeveyn eğitimleri (%70), uzmanlar ile seminer (%69), sınıf rehberliği (%69), bilgilendirici dokümanlar

(%68), eğitim öğretim ortamını iyileştirici çalışmalar (%66), öğretmen konsültasyonları (%51) olduğu belirlenmiştir.

Sonuç:

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin okullarındaki PDR servisinin yerini bildiği, PDR servisinde görevli psikolojik danışmanı tanıdığı, PDR servisini öğrencilerin kişisel sorunlarını çözebilmelerine yardımcı olan bir birim olarak algıladıkları; PDR hizmetlerinden üniversite tercihi için yararlandıkları; psikolojik danışmanların bireysel görüşme ağırlıklı çalıştıkları belirlenmiştir. Öğrencilerden elde edilen veriler liselerde “geleneksel rehberlik” modeli odaklı çalışmaların yapıldığı; öğrencilerin ise gelişimsel rehberlik modeli müdahalelerini bekledikleri ve önerdikleri belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gelişimsel rehberlik, kanıta dayalı rehberlik, rehberlikte değerlendirme

Sibling Bullying is Bullying or Rivalry?

Nasibe KANDEMİR ÖZDİNÇ
nkozdinc@gmail.com, MEB
Özgür ERDUR BAKER
kandemir1984@gmail.com, Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Abstract:

Sibling relationships have important and enduring effects on children's development, and not supportive and in harmony all the time (Wolke, Tippet, & Dantchev, 2015). Sibling violence has not had universally exact definition. Rather, in the literature, various terms used for problematic aggression between siblings such as conflict (Graham-Bermann et al., 1994), bullying (Skinner & Kowalsky, 2013), rivalry (Prochaska & Prochaska, 1985), abuse (Morrill & Bachman, 2013), and etc. (cited in Cuevas & Rennison, 2016). Therefore, these diverse terms make sibling aggression has been investigated insufficiently (Tippet & Wolke, 2014; Tucker, Finkelhor, Shattuck, & Turner, 2013) Furthermore, sibling violence has been under-researched because it is regarded as "sibling rivalry" and considered as a normal part of child development, as well as it is believed to be harmless and common (Kettrey & Emery, 2006). In this respect, it is regarded less problematic than other forms of interpersonal aggression (e.g. peer, date) (Khan & Rogers, 2015) and other forms of family violence (Perkins, Coles, & O'Connor, 2016). However, sibling violence (e.g. bullying) may have severe negative consequences for children such as loneliness, distress, depression, self-harm, early adult emotional problems and later dating abuse (Duncan, 1999; Noland, Liller, McDermott, Coulter, & Seraphine, 2004; Wolke et al., 2015). Sibling rivalry term is created by David Levy (a child psychiatrist and psychoanalyst) to refer to jealousy of the mother's love and is universal aggressive response result of biological behavior rather than cultural forms. Similarly, Volling, McElwain, and Miller (2002) stated that rivalry and jealousy mean frequently use of aggressive and hostile behaviors toward siblings (Volling, McElwain, & Miller, 2002). The sibling, their favorite parent, their rival sibling composes sibling rivalry triangle and sibling rivalry exists "in the form of initial frustration, and later jealousy, a complex social emotion" (Wolke et al., 2015, p.2). In addition, arguments, fights, and disagreements among siblings lead to rivalry and conflict (Rinaldi & Howe, 1998). Rivalry occurs to gathers parents' attention, recognition, and love as well as to gain power and position among siblings (Ross & Milgram, 2014). Then, children may have the same power or strength in rivalry or a normal aggression; on the contrary, there should be a power imbalance as well as an intention and a persistency in sibling bullying situation (Menesini, Camodeca, & Nocentini, 2010). Higher levels of rivalry lead to higher levels of sibling bullying (Menesini, et al., 2010). Furthermore, rather than as a reaction to frustration as in rivalry, aggression may occur only to gain love, attention, and material goods in bullying situations (Volk, Camilleri, Dane, & Marini, 2012). This study aims to clarify the differences between sibling rivalry and sibling bullying in the light of literature.

Keywords: sibling, bullying, rivalry

Akran Liderliğinde Takım Öğrenme Yönteminin Uygulanmasının İyi Bir Eğitim için Yedi İlkeye Göre İncelenmesi

Fulya ZORLU
fulya.zorlu@beun.edu.tr, Bülent Ecevit Üniversitesi
Yusuf ZORLU
yusuf.zorlu@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

İçinde bulunduğumuz yüzyılın gerektirdiği insan modelinin yetiştirilmesi için eğitim alanında birçok yenilik yapılmaktadır. Eğitim alanında daha kaliteli eğitim için öncelikle eğitim ortamlarının uygun bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Eğitim ortamlarından olan laboratuvarlarda, derse ait kavramların istenilen düzeyde öğrenilmesine yardımcı olmak için somut ve görsel materyaller etkili öğretim yöntem ve teknikleriyle birlikte kullanılmalıdır. Bu doğrultuda gerçekleştirilen bu araştırma, akran liderliğinde takım öğrenme yönteminin Fen Bilgisi Laboratuvar Uygulamaları dersinin Basit Elektrik Devresi konusunda sınıf öğretmen adaylarının iyi bir eğitim için yedi ilke hakkındaki görüşlerinin neler olduğunu tespit etmek amacıyla yürütülmüştür. Çalışma, bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinin sınıf öğretmenliği bölümünün ikinci sınıfında öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Solomon deneysel desen kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak, İyi Bir Eğitim İçin Yedi İlke Hakkında Görüş Ölçeği kullanılmıştır. Çalışma öncesinde öğretmen adayları, kurayla bir kontrol grubu (KG) ve iki deney grubu (DG1 ve DG2) olacak şekilde üç gruba ayrılmıştır. Kontrol grubuna geleneksel Laboratuvar Yöntemi ve deney gruplarına Akran Liderliğinde Takım Öğrenme Yöntemi uygulanmıştır. Deney grupları, araştırmacılar tarafından belirlenen heterojen gruplardan oluşturulmuştur ve her bir gruba bir üst sınıfta öğrenim gören ve önceki yıl aynı dersi başarıyla geçmiş akranlar liderlik etmiştir. Uygulamalar laboratuvar ortamında gerçekleştirilmiştir ve bütün gruplara kapalı uçlu deneyler yaptırılmıştır İşlem sonrasında, uygulanan yöntemlerin Basit Elektrik Devresi konusunda etkisini belirlemek için İyi Bir Eğitim İçin Yedi İlke Hakkında Görüş Ölçeği uygulanmıştır. Uygulamalar sonunda İyi Bir Eğitim İçin Yedi İlke Hakkında Görüş Ölçeği'nden elde edilen veriler SPSS paket programı ile istatistiksel olarak analiz edilmiştir. İyi Bir Eğitim İçin Yedi İlke Hakkında Görüş Ölçeğinden elden edilen sonuçlara göre deney gruplarındaki öğrencilerin öğrenci-fakülte etkileşimi, öğrenciler arası işbirliği, farklı yetenek ve öğrenme stillerine karşı toleranslı olma ilkelerinde kontrol grubundaki öğrencilere göre daha olumlu görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir. Bu bulgular ışığında, Basit Elektrik Devresi konusunda akran liderliğinde takım öğrenme yönteminin bu ilkelere ait özellikleri kazandırmada etkili olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Akran Liderliğinde Takım Öğrenme Yöntemi, İyi Bir Eğitim İçin Yedi İlke, Basit Elektrik Devresi, Solomon Dört Gruplu Deneysel Desen

Birleştirilmiş Sınıflarda Karşılaşılan Problemlerin Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Belirlenmesi: Aydın İli Örneği

Asuman Seda SARACALOĞLU
sedasaracal@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi
Ümit GOZEL
umit.gozel@adu.edu.tr, Adnan Menderes Üniversitesi
Sinan BAYIK
sinanbayik@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı, birleştirilmiş sınıf uygulamasında karşılaşılan zorlukların öğretmen görüşlerine göre belirlenmesidir. Araştırmanın gerçekleştirilmesi için Aydın ilinde görev yapmakta olan 10 sınıf öğretmeni ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar belirlenirken araştırmanın doğasına uygun şekilde amaçlı örnekleme yöntemlerinden kartopu örnekleme yöntemi referans alınmış Aydın ilinde birleştirilmiş sınıflarda görev yapmakta olan öğretmenlerden bazıları görüşmeye tabi tutulmuştur. Görüşmeler yüz yüze ve yarı yapılandırılmış görüşme olarak gerçekleştirilmiştir. Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin toplanabilmesi amacıyla konu ile ilgili 13 soru belirlenmiştir. Görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular yarı-yapılandırılmış görüşme formlarına işlenerek yaklaşık 33 sayfalık görüşme ham verisi oluşturulmuştur. Araştırmada elde edilen görüşme verileri içerik analizi yöntemi çerçevesinde analiz edilerek kodlama gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen kodlamalardan yola çıkılarak elde edilen veriler doğrultusunda ortaya çıkan 9 temel tema kapsamında bulgular açıklanmaya çalışılmıştır.

Buna göre; birleştirilmiş sınıf uygulamasının gerçekleştirildiği ortamların fiziksel yetersizliği, teknolojik imkanlardan yeterince yararlanamama, temizlik sorunları, öğrenci veli profilinin akademik ve sosyo-ekonomik olarak alt-orta ve alt sınıfta yer aldığı, ortak konuların tekrarının öğrencilerde sıkıntıya sebep olması, branş dersleri için öğretmen bulunamaması, zaman yönetimi ile ilgili sıkıntılar yaşanması, sosyal olanakların olmaması, programların uygulanabilir olmaması gibi durumlar başlıca dezavantajlar olarak karşımıza çıkmakta ve bir çok soruna yol açtığı görüşmeler yoluyla anlaşılmaktadır. Bunlarla beraber, öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasında öğrenci merkezli yöntemlerin uygulanmaya çalışıldığı ancak zorluklarla karşılaşıldığı, genel itibariyle düz anlatım yoluyla öğretimin gerçekleştirilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır. Yine öğretmenlerin rehberlik sağlama ve sınıf içi disiplinin oluşturulması hususunda kendilerini yetersiz hissettikleri ve hizmet içi eğitimden yeterince yararlanamadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Ölçme ve değerlendirme aşamasında doğru-yanlış testleri, açık uçlu sorular gibi klasik ve uygulanabilir yöntemlerin tercih edildiği, diğer yöntemlerin uygulamasının daha az gerçekleştirilebildiği sonucuna ulaşılmıştır. Az sayıda avantaj olarak paylaşma ve yardımlaşma duygusunun öğrenciler arasında artması, işbirliğinin gelişmesi, gizil öğrenmelerin gerçekleşmesi, akran eğitiminin gerçekleşmesi, öğrenci öğretmen olanağının gerçekleşerek eğitimin kalıcılığının artması gibi olumlu durumların varlığı katılımcı görüşlerinden anlaşılmıştır.

Elde edilen bulgular sonucunda taşrada yer alan öğrenci sayısının azlığından dolayı, kaynakların etkin kullanımı prensibine dayalı olarak uygulamaya konulan birleştirilmiş sınıf uygulamasının sürdürülebilir ve verimli olmadığı konusunda katılımcıların tamamının fikir birliğine vardığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Birleştirilmiş sınıf, sınıf öğretmenliği, yarı yapılandırılmış görüşme

Öğretmenin Sınıf İçi Tutum ve Davranışlarının Yaratıcı Düşünme Becerileri Gelişiminde Etkisi

Engin İNAN
engininan68@hotmail.com, MEB
Feyzullah ŞAHİN
feyzullahsahin@duzce.edu.tr, Düzce Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Günümüz dünyasında, yaratıcı düşünme becerileri insanları akıllı makinelerden üstün kılan en önemli düşünsel özelliğidir. Eğitimin başarısı, öğretmen yeterliliklerine paraleldir. Öğretmenler bu yaratıcı düşünme becerilerini öğrencilerine, nasıl daha yaratıcı düşüneceklerini öğretmek, söz konusu becerileri sergilediklerinde sağladığı dönütlerle ve/veya model olarak kazandırabilir. Ancak, bir öğretmenin yaratıcı düşünme becerilerine sahip olabildiği kadar öğrencilerine bu becerileri kazandırabileceği de açıktır.

Bu proje çalışmasının genel amacı, öğretmenlerin yaratıcılığı destekleyici sınıf içi davranışları sergileme düzeyinin bir takım değişkenlere göre incelenmesi ve öğretmen uygulamalarının çocukların yaratıcılıklarının gelişimine etkisinin belirlenmesidir. Araştırma tarama modelinde betimsel desende tasarlanmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak öğretmen ve öğrencilere Torrance Yaratıcı Düşünme Testi Şekilsel B Formunun bir alt etkinliği olan "Daireler" ile Sözel Formu etkinlikleri arasında yer alan "Sıra Dışı Kullanım Etkinliği" kullanılmıştır. Bunlara ilaveten, öğretmenlere Beş Büyük Kişilik Özellikleri Ölçeği ve Yaratıcılığı Destekleyen İlköğretim Öğretmenleri İndeksi Ölçeği kullanılmıştır. Öğretmenlerin sınıf içi yaratıcılığı destekleyici davranışları sergileme düzeyinin saptanabilmesi için yapılandırılmış gözlem formuna da başvurulmuştur. Araştırma verileri, 27.09.2017 -13.12.2017 tarihleri arasında Düzce İl Merkezinde bir ilkokuldaki üç farklı sınıftaki öğretmen ve bu sınıftaki öğrencilerden toplanmıştır. Veriler 12 hafta süresince haftada bir saat olmak üzere her bir öğretmen 12 saat gözlenmiştir. Toplamda, 36 saatlik gözlem yapılmıştır. Gözlemler akademik içerikli derslerde (Matematik, Türkçe, Fen Bilgisi, Hayat Bilgisi) derslerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri girişi ve verilerin değerlendirilmesi devam ettirilmektedir. Araştırmanın sonunda öğrencilerin yaratıcılığının gelişimine öğretmenlerin yaratıcılığı destekleyici bir takım kişilik özellikleri ile yaratıcı düşünme becerilerinin etkisinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Not:Bu çalışma, ikinci araştırmacının danışmanlığında birinci araştırmacının tezsiz yüksek lisans bitirme projesi kapsamında sürdürülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcılığı destekleyici kişilik özellikleri, yaratıcılığı destekleyici sınıf içi davranışlar, yaratıcı düşünme, yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi

Okuma ve Yazma Eğitiminde Teknoloji Entegrasyonu

Ahmet Yamaç
ahmetyamac@erciyes.edu.tr, Erciyes Üniversitesi

Bildiri Özeti:

21. yüzyılda tam olarak okuryazar olabilmek için hayatın hemen hemen her boyutunu etkileyen teknolojileri kullanmada gerekli olan beceri, strateji ve eğilimleri içeren yeni okuryazarlığa sahip olmak gerekmektedir (Lapp, Moss & Rowsell, 2012). Dünün geleneksel basılı kitapları için yeterli okuryazarlık becerileri, bugünün bilgi ve internet çağında çevremizi kuşatan Google docs, Skype, iMovie, Contribute, Basecamp, Dropbox, Facebook, Google, foursquare, Chrome, eğitsel video oyunlar, ya da binlerce diğer uygulama ve e-kitaplar için yeterli olmayabilir (Leu ve diğerleri, 2013). Günümüzde okuryazar olmak bloglar, wikiler, internetten mesajlaşma araçları, arama motorları, Facebook, foursquare, Google Docs, Skype, Chrome, iMovie ve benzeri birçok yeni teknolojiyi kullanabilme anlamına gelmektedir (Leu, McVerry, O'Byrne ve diğerleri, 2011). Bu uygulamalardan tam olarak faydalanabilmek ve bunları etkili bir şekilde kullanabilmek için geleneksel okuma ve yazma becerilerinin tamamlayıcısı yeni okuma ve yazma becerilerine ihtiyaç duyulmaktadır (Leu ve diğerleri, 2015). Uluslararası Okuma Derneği'ne (2009) göre "bugünün dünyasında tamamen okuryazar olmak için öğrenciler 21. yüzyıl teknolojilerinin yeni okuryazarlığında yeterli düzeyde olmalıdırlar. Bu bağlamda, okuma yazma eğitimcileri öğrencileri hakkettikleri okuryazarlık geleceğine hazırlamak için yeni teknolojileri öğretim programına entegre etme sorumluluğu duymalıdırlar" (s.1). Ancak okullar okuma yazma eğitiminde geleneksel metinleri, inançları ve biçimleri kullanmaya devam etmektedir (Lapp diğerleri, 2012). Gelişen internet ve bilgi teknolojileri ile birlikte öğretmenlerin okuma ve yazma eğitimine entegre ederek kullanabilmeleri için dijital kitap oluşturma, dijital okuma ve yazma, çok biçimli içerik oluşturma, iş birlikli yazma ve grafik düzenleyiciler oluşturma gibi birçok araç ve uygulama ortaya çıkmıştır. Son zamanlarda birçok araştırmacı okuma yazma eğitiminde tablet bilgisayarlar, çeşitli google uygulamaları, dijital metinlerde okuma ve çok biçimli metin öğretimini gibi birçok uygulamayı adapte ederek başarılı bir yeni okuryazarlık sınıfını oluşturmaya yönelik araştırmalar yapmaktadır (Hutchison, Beschorner ve Schmidt-Crawford, 2012; Hutchison & Woodward, 2014; Larson, 2010). Bu çalışmanın amacı okuma yazma eğitimine entegre ederek kullanılacak çeşitli araç ve uygulamalar hakkında bilgi vermek ve öğretmenler için çeşitli öneriler getirmektir.

Anahtar Kelimeler:teknoloji entegrasyonu, yeni okuryazarlık, dijital okuma ve yazma

Sınıf Öğretmenlerinin Finansal Okuryazarlık Becerisi Kazandırmaya Yönelik Gerçekleştirdikleri Uygulamalar

Nuray KURTDEDE FİDAN
nkurt@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Tuğba SELANİK AY
tsay@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Nil DUBAN
nily@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Hakan BAYIRLI
hbayirli@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Ekonomi eğitimine ilkökul çağlarında başlanması ekonomi disiplininin bir yaşam becerisi olarak bireylere kazandırılmasını sağlayabilir. İlkokul programlarında bu beceriye finansal okuryazarlık becerisi biçiminde yer verilmiştir. Finansal okuryazarlık becerisi ekonomi ile ilgili gelişmeleri ve bu gelişmelerin etkilerini yorumlayabilme becerisi olarak tanımlanabilir. Bu araştırmanın temel amacı sınıf öğretmenlerinin finansal okuryazarlık becerisi kazandırmaya yönelik gerçekleştirdikleri uygulamaları belirlemektir. Araştırma verilerini 2017-2018 öğretim yılı bahar döneminde Afyon İli merkezinde yer alan yer alan 3 devlet ilkokulunda görev yapan 24 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Yüz yüze görüşmeler yoluyla elde edilen veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Veriler içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. Elde edilen bulgular tablolar biçiminde sunulmuş ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal okuryazarlık, ekonomi okuryazarlığı, sınıf öğretmeni

Hikâye Yazıyoruz: Hikâye Haritası Yönteminin Etkililiği

Ayfer Şahin
ayfersahin1@gmail.com, Ahi Evran Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Dilsel beceriler bireylerin dinlediklerini, gördüklerini, okuduklarını tam ve doğru olarak anlaması ve bunları tam ve doğru olarak anlatması olarak ifade edilebilir. Yani dil becerilerinin en temelinde anlama va anlatma yatmaktadır. Bu yönüyle bakıldığında dil, ortaya konuş tarzı bakımından yazılı ve sözlü olarak iki grupta değerlendirilebilir. Dil bilim uzmanlarına ve eğitimcilere göre dört temel dil becerisi içerisinde en zor gelişeni yazma becerisidir. Yazma becerisi, konuşma becerisine göre daha geç edinilmekte ve konuşmaya göre daha yavaş ilerlemektedir. Yazma becerisi konuşmadan çok daha farklı, karmaşık ve meşakkatli bir uğraştır. Yazmak, “Duyduklarımızı, düşündüklerimizi, tasarladıklarımızı, görüp yaşadıklarımızı yazı ile anlatmaktır. Konuşma gibi, başkaları ile iletişim kurmanın, kendimizi anlatmanın bir yoludur.” Yazma da konuşma gibi doğal dile dayalı şekilde başkalarıyla iletişim kurmanın, kişinin kendisini ve yaşantılarını ifade edebilmesinin yollarından biridir. Ancak yazma eyleminde, konuşmadan farklı olarak dil, görsel ve tek boyutlu bir dizgeye, yazı dizgesine geçirilir. Konuşma, çocuğun doğumundan bir müddet sonra doğal şekilde öğrenilirken; yazmayı öğrenmek için (okumada olduğu gibi) formal eğitime ihtiyaç duyulmaktadır.

Yaratıcı yazma, dış dünyadan elde edilen izlenimlerin farklı bir sunumla ortaya konmasına dayanmaktadır. Yaratıcı yazmada normal değerleri zorlamadan alışılmışın dışına çıkmak, hayal gücünden yararlanarak herkesten farklı düşünceler ortaya koymak, özgünlüğü yakalayabilmek, akıcı ve hoşlanarak yazmak, yazmadan zevk almak, standartların dışına çıkmak gibi durumlar söz konusudur Bu yönüyle bakıldığında yaratıcı yazma; bireyin gördüklerini, duyduklarını, okuduklarını, izlenimlerini vb. kendi hayal dünyasında yoğurup kendi birikimleri ile harmanlayarak yeni ve özgün bir şekilde yazıya aktarmasıdır.

Bu çalışmanın amacı ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin yaratıcı yazma becerilerinin geliştirilmesinde hikâye haritası yönteminin etkisini öğrencilerin eserleri ve görüşleri ile ortaya koymaktır. Araştırma nitel olarak desenlenmiştir. Veriler döküman incelemesi (öğrencilerin yazdıkları hikâyeler) ve yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Çalışma grubu Kırşehir ilindeki bir ilkokulun dördüncü sınıflarından bir şubede kayıtlı öğrenciler ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sonuçlandırıldığında elde edilecek bulguların ışığında geliştirilecek önerilerin, küçük yaşlardan itibaren bireylere yaratıcı yazma becerilerinin öğretilmesi ve geliştirilmesi konusunda hikâye haritası yöntemi kullanılarak oluşturulmuş etkinliklerin planlanması ile ilgili öğretmenlere yol göstereceğine inanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hikâye, hikâye haritası yöntemi, yaratıcı yazma.

Temel Eğitim ve Resim-İş Eğitimi Öğretmen Adaylarının Estetik Kavramına Yönelik Algıları

Hatice Kübra ÖZALP
hkozalp@konya.edu.tr, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Çağdaş eğitim sistemi içerisinde Temel Eğitim Bölümleri ve Resim-iş Eğitimi Anabilim Dallarındaki öğretmen adaylarının görsel sanatlar ve görsel algı üzerine birikime sahip olması ilkökul öğrencilerinin genel sanat eğitimi alabilmesi, görsel algı becerilerini geliştirebilmeleri bakımından önem taşımaktadır. Öğrencilerine estetik bakış açısı kazandırabilme yeterliliğine sahip öğretmen adayları, sanat eserini anlayan, sanatın değerini bilen, içinde yaşadığı kültürü bilen, koruyan, dünya kültür mirasına saygılı bireyler yetiştireceklerdir. Dolayısıyla ilkökul öğrencilerine bu kazanımları temelden sağlayacak olan Temel Eğitim Bölümü ve Resim-iş Eğitimi Anabilim Dallarındaki öğretmen adaylarının estetik kavramına bakış açılarının belirlenmesi önem kazanmaktadır. Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı öğrencileri “sanat eğitimi”, “görsel sanatlar öğretimi” ve “güzel sanatlarda temel konular” derslerini, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı öğrencileri “görsel sanatlar eğitimi” dersini almaktadır. Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı öğrencileri ise sanat eğitimi temeline dayalı bir eğitim programı içerisindeyler.

Bu araştırmanın amacı Eğitim Fakültelerinde Temel Eğitim Bölümünde yer alan Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı ile Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde yer alan Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı’nda öğrenim gören öğrencilerin “estetik” kavramına ilişkin algılarının (metaforların) belirlenmesi ve karşılaştırılmasıdır. Araştırmanın veri toplama süreci Sınıf Eğitimi, Okul Öncesi Eğitimi ve Resim-iş Eğitimi Anabilim Dallarını 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin araştırmaya gönüllü katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu toplam 240 öğretmen adayından oluşmaktadır. “Estetik” kavramı hakkındaki algının metaforik olarak belirlenmesi amacıyla katılımcılardan aldıkları eğitim ve hislerine göre “Estetik.....gibidir, çünkü,.....” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Bu doğrultuda elde edilen veriler nitel ve nicel veri çözümleme teknikleriyle analiz edilmiştir. Katılımcılar tarafından üretilen metaforlar, nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemi ile ortak özellikleri bakımından irdelenerek kategorilere ayrılmıştır. Kategoriler katılımcıların estetik kavramı için belirttikleri metaforları benzetme gerekçesine göre oluşturulmuş, sonuçlar yorumlanmıştır. İçerik analizi ile elde edilen sonuçlar yüzde, frekans dağılımlarıyla desteklenmiştir. Yapılan analizler sonucunda estetik kavramı hakkında ortaya çıkan kavramsal kategoriler ve sayısal verilerin öğrencilerin buldukları sınıf düzeylerine ve aldıkları sanat eğitiminin yoğunluğuna göre farklılık gösterdiği anlaşılmıştır. Ayrıca sınıf öğretmenliği, okul öncesi öğretmenliği ve resim-iş öğretmenliği öğrencilerinin estetik kavramına ilişkin algılarının farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Resim-iş Öğretmenliği, Temel Eğitim, Metafor, Estetik.

İlkokul Öğrencilerinin Resimlerinde Teknoloji

Nur Leman Balbağ
nurleman.goz@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi
Aslı Gündoğan
asli.gundogan@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bilim ve teknolojiye yaşanan hızlı değişim ve gelişimler, bireylerden beklenen rolleri de değiştirmiştir. Günümüzde bilgiyi üreten ve kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, karar verme ve iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan, teknolojiye etkili ve doğru kullanabilen vb. niteliklerdeki bireylere gereksinim duyulmaktadır. Bilindiği gibi teknoloji, yaşamın her alanında karşımıza çıkmaktadır. Bu sebeple temel yaşam becerilerinin kazandırılmasında çok büyük bir role sahip olan ilkököl döneminde de teknolojiye yönelik farkındalık kazandırmaya yönelik genel amaçlar, kazanımlar ve kazanımlar doğrultusunda içerikler yer almaya başlamıştır. İlk defa 2017 yılında yürürlüğüne giren programlarda yer alan Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde de 8 yetkinlikten bir tanesi 'Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler' olarak belirlenmiştir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır. Ayrıca programlarda ilkököl çağı çocukların teknolojik araç ve gereçlerin güvenli bir şekilde kullanımı konusunda duyarlı olma, bilgisayar, televizyon, cep telefonu, tablet, oyun konsolu ve elektrikli ev aletleri gibi elektronik araç ve gereçlerin güvenli kullanımını konusunda farkındalığa sahip olma, internet ve bilgisayar oyunları gibi teknoloji bağımlılığına neden olabilecek durumlar karşısında dikkatli olma gibi kazanımlar yer almaktadır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde ilkököl çocuklarının teknolojiye yönelik farkındalıklarını ya da yeterliklerini ortaya çıkarmaya yönelik bir çalışma gerçekleştirilmediği görülmektedir. Teknolojiyle bu kadar iç içe olduğumuz bu çağda bunun ortaya çıkarılması verilecek eğitimler açısından da büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, araştırmanın genel amacı ilkököl 4. sınıf öğrencilerinin teknolojiye ilişkin algılarını belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Teknoloji öğrencilerin resimlerine nasıl yansımıştır?
- Teknoloji öğrencilerin yazılı görüşlerine nasıl yansımıştır?

Araştırmada nitel araştırma yaklaşımından yararlanılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseninin kullanıldığı araştırmanın katılımcılarını ilkököl 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın katılımcıları ölçüt örnekleme yöntemine göre seçilmiştir. Bu kapsamda okulun orta sosyoekonomik düzeyde yer alması ve okullarında teknoloji sınıfının olması, temel ölçüt olarak alınmıştır. Araştırmanın verileri öğrencilerin kişisel bilgilerine ve teknolojiye ilişkin görüşlerine yer verilen bir form ve buna ilişkin resimleri, çizdikleri resimlere ilişkin açıklamaları aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın verileri tümevarım analizi ile çözümlenmektedir. Verilerin analizi halen sürmektedir. Araştırmada ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda önerilere yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji, ilkököl, algı

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Bilgisayar Kullanımına İlişkin Yaşantıları

Necla Dönmez Usta

necla.donmezusta@giresun.edu.tr, Giresun Üniversitesi

Ebru Turan Güntepe

ebru.turan.guntepe@giresun.edu.tr, Giresun Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Gelişen teknolojiye ayak uydurmak için öğretmenlerin bilgisayar teknolojilerini kullanmalarına yönelik ihtiyaçlarının belirlenmesi teknolojinin eğitime entegre edilmesi için önem arz etmektedir. Öğretmen Adaylarının geleceğinin öğretmenleri olduğu göz önünde bulundurulduğunda, teknoloji kullanımına yönelik karşılaştıkları sorunlar, bu sorunlara çözüm önerileri ve teknoloji farkındalığı gibi konularda eğitim kurumlarına önemli görevler düşmektedir. Eğitim kurumlarının görevleri arasında teknolojik gelişmeleri izlemek, bu teknolojileri kullanmak ve teknolojilerin kullanımını öğretmek de yer alır. Dolayısıyla bu kurumlardan beklenen teknoloji kullanma becerisi ile donatılmış, teknolojiyi doğru ve etkin kullanabilen bireyler yetiştirilmesidir. Bu bağlamda da çalışmanın amacı sınıf öğretmeni adaylarının bilgisayar kullanımına ilişkin yaşantılarını belirlemektir. Bu çalışma 2017-2018 eğitim öğretim yılında Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği 2. sınıfta öğrenim gören 15 öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Çalışmada veri toplama aracı olarak 7 açık uçlu sorudan oluşan bilgi formu kullanılmıştır. Açık uçlu sorular sınıf öğretmeni adaylarının günlük yaşamda bilgisayar kullanımı, hangi bilgisayar uygulamalarının kullanıldığı, bilgisayar kullanımı ile ilgili süreçte yaşanan zorluklar ve bu zorluklara yönelik çözüm önerileri ile güncel bilgisayar uygulamalarına ilişkin yaklaşımlarını belirlemeye yöneliktir. Bu amaçla çalışma nitel araştırma desenlerinden özel durum çalışması ile yürütülmüştür. Özel durum yöntemi ile yürütülmesinin nedeni ilgili yöntemin derinlemesine ve ayrıntılı olarak analiz yapmaya fırsat sunmasıdır. Çalışmada veri toplama aracı olarak kullanılan bilgi formundan elde edilen veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi sonucunda sınıf öğretmeni adaylarının bazıları bilgisayarı günlük yaşamda çok fazla kullanmadıkları genellikle ödev yapmak, slayt hazırlamak, sosyal medyayı kullanmak, oyun oynamak gibi amaçlar için kullandıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca sınıf öğretmeni adaylarının bilgisayarı günlük yaşamlarında çok fazla kullanmamalarını akıllı telefonlarını kullanmayı tercih etmeleri ile ilişkilendirmişlerdir. Sınıf öğretmeni adaylarından bir kısmı da bilgisayar kullanımına yönelik kendilerini yeterli görmediklerini, güncel uygulamalar ile sorunlar yaşadıkları, sorunları çözmek için arkadaşlarından yardım aldıkları ya da araştırarak çözüm buldukları belirtmişlerdir. Bu bağlamda sınıf öğretmeni adaylarının bilgisayar kullanımında yeterli hissetmedikleri uygulamalarda disiplinler arası iletişim sağlanarak eksikliklerinin giderilmesi ve bilgi teknolojilerinin eğitime entegrasyonuna yönelik eğitimler düzenlenebilir.

Anahtar Kelimeler: Bilgisayar kullanımı, yaşanan güçlükler, çözüm önerileri, sınıf öğretmeni adayları

Sınıf Öğretmenleri Bilimi ve Bilimsel Yöntemi Nasıl Tanımlıyor?

Esra KABATAŞ MEMİŞ
ekmemis@kastamonu.edu.tr, Kastamonu Üniversitesi
Nurullah FİLİZ
nrlhmesi@gmail.com, Kastamonu Üniversitesi
Zehra Esra KETENOĞLU KAYABAŞI
eketenoglu@kastamonu.edu.tr, Kastamonu Üniversitesi
Büşra Nur ÇAKAN AKKAŞ
busra.n.c.321@gmail.com, Kastamonu Üniversitesi
Esmâ KARAKUŞ
esmakarakus19@gmail.com, Kastamonu Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Çalışmanın amacı ilkökulda farklı seviyelerde öğretmenlik yapan sınıf öğretmenlerinin bilime ve bilimsel yönetime ilişkin düşüncelerini belirlemeye çalışmaktır. Bu amaçla çalışma kapsamına 2016-2017 eğitim öğretim yılı güz döneminde Kastamonu ili merkezinde yer alan Milli Eğitime bağlı üç farklı ilkökulda öğretmenlik yapan 65 öğretmen çalışmaya dahil edilmiştir. Öğretmenlerden 19 u birinci sınıf öğretmeni, 17 si ikinci sınıf öğretmeni, 15 i üçüncü sınıf öğretmeni ve 14 ü ise dördüncü sınıf öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Öğretmenlere ulaşılrken amaçlı örneklem yöntemine başvurulmuştur Veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Görüşmede öğretmenlere, “Sizce bilim nedir? Nasıl tanımlarsınız?, Bilimi oluşturan teorilerin dilinin nasıl olması gerektiği, Basit mi? Karmaşık mı? Neden? ve Bilimsel yöntem nedir? Nasıl tanımlarsınız?” soruları yöneltilmiştir. Her bir görüşme ses kayıt cihazı kullanılarak kaydedilmiş olup ortalama 10 dakika sürmüştür. Ses kayıtları deşifre edilerek içerik analizi yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre; öğretmenlerin bilimi daha çok araştırma yapmak, hayatı kolaylaştıran her şey, yenilik, bilgi üretimi ve sürekli ilerleme olarak tanımladıkları görülmektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu bilim dilinin basit olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bilim dilinin karmaşık olması gerektiğini savunan öğretmenlerin sayısının azken hem karmaşık hem de basit olabileceğini yansıtan öğretmenlerin ise belirli bir oranda olması dikkat çekicidir. Öğretmenler bu durumu bilim yapma ve bilimi anlama noktalarını göz önünde bulundurarak gerekçelendirmişlerdir. Bilim dilinin hem basit hem de karmaşık olacağını savunan öğretmenler bilimin aşamalı bir süreç olduğunu ve basitten karmaşığa giden bir süreci yansıttığını, bilimi anlatma ve bilimi yapma durumuna göre değişiklik gösterebileceğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu bilimsel yöntemi “deney, gözlem, araştırma ve incele yapma” ve “izlenecek yol” olarak tanımlamışlardır. Dahası, bilimsel yöntemin tek bir yolu olmadığı ifade eden öğretmen sayısı çoğunluktadır. Ayrıca, bilimsel yöntem kavramını hiç duymayan ve tanımını yapamayan öğretmen sayısı önemsenmeyecek kadar az değildir.

Anahtar Kelimeler: Bilim, bilimsel yöntem, bilim dili, sınıf öğretmenleri

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Matematik ve Matematik Eğitime Yönelik Değerlerinin İncelenmesi

Mutlu PİŞKİN TUNÇ
mutlupiskin@gmail.com, Bülent Ecevit Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmeni adaylarının matematik ve matematik eğitime yönelik sahip oldukları değerlerin cinsiyet değişkeni göz önünde bulundurularak incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini 2017-2018 öğretim yılının güz döneminde bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde sınıf öğretmenliği programı üçüncü ve dördüncü sınıflarında öğrenim görmekte olan 132 sınıf öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Katılımcıların 85 (%64)'ini kadın öğretmen adayları oluştururken 47 (%36)'sini erkek öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırma nicel araştırma tekniklerinden tarama modelinde olup betimsel bir nitelik taşımaktadır. Veri toplama aracı olarak 24 maddeden oluşan 5'li Likert tipindeki "Matematik ve Matematik Eğitimi Değerler Anketi" kullanılmıştır. Literatür incelendiğinde değerler genel olarak; genel eğitsel değerler, matematiksel değerler (rasyonalizm/objektivizm, kontrol/ilerleme, açıklık/gizlilik) ve matematik eğitimi değerleri (doğruluk, açıklık, tutarlılık, yaratıcılık, etkili organizasyon, eğlence, esneklik, açık fikirlilik, kalıcılık, sistematik çalışma vb.) olmak üzere üç kategoride sınıflandırılmaktadır. Kullanılan anket ise değerleri pozitivist-nesnel ve oluşturmacı-öznel değerler olmak üzere iki ana kategoride sınıflandırmıştır. Bu iki ana kategori incelendiğinde nesnellik (objektiflik), kontrol, gizlilik, doğruluk, açıklık (netlik) değerleri pozitivist değerler iken akılcılık, ilerleme, açıklık, yaratıcılık, eğlence, esneklik ve açık fikirlilik değerleri oluşturmacı değerler olarak sınıflandırılmıştır. Öğretmenlerin sahip oldukları bu değerler sınıf içi uygulamaları nasıl planladıklarını doğrudan etkilemektedir. Bunun yanında öğretmenler bilerek ya da bilmeyerek sahip oldukları değerleri öğrencilerine yansıtır. Bu sebepten öğretmen Adaylarının bu değerlere ne ölçüde sahip olduklarını incelemek önemlidir. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı sınıf öğretmeni Adaylarının matematik ve matematik eğitime yönelik sahip oldukları değerleri araştırmaktır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde bir istatistik paket programından faydalanılmıştır. Bu verileri çözümlenmede "aritmetik ortalama", "yüzde" ve "frekans" dağılımları ve bağımlı örneklem için t-testi ve bağımsız örneklem için t-testi yöntemleri kullanılmıştır. Yapılan bağımlı örneklem için t-testinin sonucunda, öğretmen Adaylarının sahip oldukları değerlere oluşturmacı ve pozitivist değerler açısından bakıldığında oluşturmacı değerler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur ($t_{131}=24,293$, $p<0.05$). Öğretmen Adaylarının sahip oldukları değerlerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık içerip içermediğine bakmak için yapılan bağımsız örneklem için t-testinin sonuçlarına göre ise anlamlı bir fark bulunamamıştır (Oluşturmacı: $t_{130}=-0.783$, $p>0.05$; Pozitivist: $t_{130}=0.520$, $p>0.05$).

Anahtar Kelimeler:Sınıf öğretmeni adayı, matematik eğitimi değerleri, pozitivist ve oluşturmacı değerler.

Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Tv İzleme, Bilgisayar ve İnternet Kullanma Sürelerine Göre Değerlendirilmesi

Perihan ŞARA HÜRSOY
perihan.sara@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi
Ceyda GÜNEŞ
gnsngns@outlook.com, MEB

Bildiri Özeti:

Amaç

Sosyal becerilerin küçük yaşlarda kazandırılması, bireyin yaşamının ilerleyen zamanlarında çevre ile etkileşiminin olumlu yönde gelişmesine katkı sağlayacaktır. Medya ve iletişim araçlarının iletişimde olumlu etkileri olmasına rağmen, çocuk ve gençlerin en sık kullanılan medya araçları olan TV, bilgisayar ve interneti kontrolsüz kullanımları onların fiziksel, sosyal, psikolojik ve bilişsel gelişimine olumsuz etkilere sebep olabilmektedir. İlgili literatür incelendiğinde televizyonun saldırganlık ve şiddet içeren davranışlara sebep olduğu, çocuğu gerçek dünyadan uzaklaştırdığı, aile ve arkadaşlık ilişkilerini bozabildiği ifade edilmiştir. Bu araştırmanın amacı, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerini, günlük TV izleme, internet ve bilgisayar kullanma sürelerine göre incelemektir.

Yöntem

Bu araştırmada tarama modeli ve basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bir bireyin seçiminin diğer bireylerin seçimini etkilemediği ve tüm bireylerin seçilme olasılığının aynı olduğu bu yöntemde evrendeki tüm birimler, örneğe seçilmek için eşit ve bağımsız bir şansa sahiptir (Büyüköztürk, Akgün, Demirel, Karadeniz ve Kılıç, 2014).

Uşak şehir merkezinde 416, merkeze bağlı köy okullarında 124 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu araştırma için 4 merkeze bağlı ilkokula, 7 merkeze bağlı köy ilkokuluna ulaşılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu ve Kocayörük (2000) tarafından geliştirilmiş olan Sosyal Beceri Ölçeği veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Verilerin analizinde t-testi, ANOVA, Scheffe testi ve Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular

Öğrencilerin günlük TV izleme sürelerine göre Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($f = 7.543$; $p < 0.05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe testi sonuçlarına bakılmıştır. Günlük 1-2 saat TV izleyenlerle ($\bar{x} = 65.91$) 3-4 saat TV izleyenler ($\bar{x} = 61.85$) arasında 1-2 saat TV izleyenlerin lehine anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. 1-2 saat TV izleyenlerle ($\bar{x} = 65.91$), 7 ve daha fazla saat TV izleyenler ($\bar{x} = 57.31$) arasında 1-2 saat TV izleyenlerin lehine anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur.

Öğrencilerin günlük internet veya bilgisayar kullanma sürelerine göre Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($f = 11.646$; $p = 0.00 < 0.05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe testi sonuçlarına bakıldığında günlük 1-2 saat internet veya bilgisayar kullananların ($\bar{x} = 66.12$) lehine diğer gruplara göre anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Çocukların günlük internet veya bilgisayar kullanma süresi, TV izleme süresi arttıkça sosyal becerilerini geliştirebilecekleri etkinlikleri yapma süresi azalabilir. Bu nedenle TV izleme süresi, günlük internet veya bilgisayar kullanma süresinin artmasıyla sosyal beceri puanlarının düşmesi beklenen bir durumdur.

Sonuç

Günlük 1-2 saat TV izleyenlerle 3-4 saat TV izleyenler arasında, 1-2 saat TV izleyenlerin lehine anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. 1-2 saat TV izleyenlerle 7 ve daha fazla TV izleyenler arasında, 1-2 saat TV izleyenlerin lehine anlamlı farklılık vardır.

Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarında günlük 3-4 saat, 5-6 saat, 7 ve üzeri saat internet veya bilgisayar kullananlara göre, 1-2 saat internet veya bilgisayar kullananların lehine anlamlı farklılık vardır.

Bu araştırmanın örneklemine göre, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin medya araçlarından TV, bilgisayar ve interneti daha az kullanan öğrencilerin sosyal becerilerinin daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal beceri, ilkokul dördüncü sınıf öğrencileri, TV izleme süresi, internet ve bilgisayar kullanma süresi

Okul Sütü Programı Hakkında İlkokul Öğrencileri ve Öğretmenlerinin Görüşlerinin Belirlenmesi

M. İskender KELEŞ
iskenederkeles@yahoo.com, MEB
Pınar URAL KELEŞ
pukeles@yahoo.com, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Bildiri Özeti:

İnsanın sağlıklı ve dengeli beslenmesi için vazgeçilmez gıdaların başında süt ve süt ürünleri gelmektedir. Bu kapsamda 2011-2012 Eğitim-Öğretim Yılı ikinci döneminden itibaren Türkiye genelinde okul sütü programı yürürlüğe konulmuştur. Okul Sütü Programı kapsamında anaokulu, uygulama sınıfı, anasınıfı ve ilkokul öğrencileri bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı okul sütü programı hakkında ilkokul öğrenci ve öğretmenlerinin görüşlerini belirlemektir. Çalışma 2016-2017 öğretim yılı bahar döneminde Ağrı il merkezinde bulunan ve demografik özellikleri birbirine benzer iki devlet ilkokulda yürütülmüştür. Çalışmanın örneklemini rastgele seçilen 14 öğrenci ve 15 sınıf öğretmeni toplam 29 kişi oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamı 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmada özel durum yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış mülakattan yararlanılmıştır. Çalışma kapsamında yürütülen yüz yüze mülakatlar öğretmenlere 6 öğrencilere 5 soru sorulmuştur. Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmada öğretmen ve öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplar ayrı ayrı çözümlenmiştir. Elde edilen ifadeler benzerlik ve farklılıkları dikkate alınarak ayrı temalara ayrılarak analiz edilmiştir. Oluşturulan temalar ayrı ayrı frekanslandırılıp tablolarla okuyucuya sunulmuştur. Çalışma sonucunda öğrenci ve öğretmenlerin genel anlamda okul sütü programını olumlu bulduğu ve devam etmesi görüşünde olduğu belirlenmiştir. Buna rağmen öğretmenlerinin işlenen dersin bölünmesi, zaman alması, bazı istenmeyen durumlar, sütlerin son kullanma tarihi, öğrencilerde görülen alerjiler ve veli endişeleri temalarında olumsuz görüşe sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca bazı öğrencilerin verilen sütü içmek istemediği öğretmen görüşleri arasındadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin de öğretmenlere benzer görüşlere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle sütün kokusu, kendilerini zorunlu hissetme, son kullanma tarihi ve sütlerin kutuları ile ilgili öğrencilerin olumsuz görüşe sahip olduğu saptanmıştır. Çalışmada ayrıca öğrenci velilerinin de bazı olumsuz görüşlere rağmen genel anlamda okul sütü programına olumlu baktığı belirlenmiştir. Okul sütü programı ile ilgili endişelerinin giderilmesi yönünde adımlar atılması çalışmanın önerileri arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler; Okul sütü programı, İlkokul öğrencileri ve öğretmenlerinin görüşleri

Geri Dönüşüm Kavramını İlkokul 3. ve 4. Sınıf Öğrencileri Nasıl Algılamaktadır?

Pınar URAL KELEŞ,
pukeles@yahoo.com, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
M. İskender KELEŞ
iskenederkeles@yahoo.com, MEB

Bildiri Özeti:

Bu çalışma; geri dönüşüm kavramının ilkokul 3ve 4. sınıf öğrencileri tarafından nasıl algılandığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini Ağrı il merkezinde bulunan bir ilkokulun 3 ve 4. sınıflarında öğrenim görmekte olan 122 ilkokul öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmada fenomenografik araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın verileri iki farklı veri toplama tekniği kullanılarak toplanmıştır. Bunlardan ilki yarı yapılandırılmış mülakatlardır. Mülakatlar ilkokul dördüncü sınıflarda öğrenim gören ve rastgele seçilen 10 öğrenci ile yapılmıştır. Yüz yüze gerçekleştirilen mülakatlarda öğrencilere geri dönüşüm kavramına ilişkin beş soru sorulmuştur. Çalışmanın diğer verileri ise “Bana göre geri dönüşüm .....demektir” cümlesinin 122 öğrenci tarafından tamamlaması ile elde edilmiştir. Çalışmada kullanılan mülakatların analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Öğrencilerin mülakat sorulara verdikleri cevaplar çözümlenerek her soru için ayrı ayrı temalar belirlenmiştir. Araştırmada kullanılan cümle tamamlama sorusunun analizi öğrencilerin cümleyi tamamlamak için kullandığı ifadelerin benzerlik ve farklılıkları dikkate alınarak yapılmıştır. Kullanılan ifadelerin benzer olanları aynı kategorilerde toplanarak farklı kategoriler elde edilmiştir. Belirlenen kategoriler ayrı ayrı frekans ve yüzdelerle okuyucuya sunulmuştur. Çalışma sonucunda öğrencilerin geri dönüşüm algılarının “Geri dönüştürülebilir ürünler”, “Çevre koruma”, “Yeniden kullanım”, “Geri dönüştürülebilir ürünlerin toplandığı yerler”, “Çevre kirliliğini azaltmak”, “Ekonomiye katkısı” ve “Geleceğe etkisi” temalarında toplandığı saptanmıştır. Çalışmada ayrıca öğrencilerin geri dönüşüm kavramını tanımlamak için çoğunlukla geri dönüştürülebilir ürünleri kullandıkları belirlenmiştir. Diğer taraftan araştırmada öğrencilerin çoğunun geri dönüşüm kavramını okulda öğrendiği belirlenirken mülakatlara katılan tüm öğrencilerin geri dönüşüm sembolünü tanıdığı belirlenmiştir. İlköğretim kademesinde geri dönüşümün kavramının farklı dersler bünyesindeki konularda daha çok yer alması ve derslerin uygulamalı olarak işlenmesi çalışmanın önerileri arasındadır. Ayrıca çeşitli medya organlarında yer alan çocuk programlarda geri dönüşüm kavramına ve önemine daha çok yer verilmesi çocukların konu hakkındaki algılarını olumlu yönde geliştirebilir.

Anahtar Kelimeler:İlkokul 3 ve 4. sınıf öğrencileri, geri dönüşüm kavramı algısı

İlkokul Öğrencilerinin Dünya Kavramına Yükledikleri Duygusal Semantik Değerlerin Analizi

Gülay Ekici
gulayekici@yahoo.com, Gazi Üniversitesi
Zafer Ertürk
zerturk35@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Duygusal semantik değerlerin belirlenmesinin temelinde bireyin sahip olabileceği tutumu hakkında taşıdığı anlamsal değerlerin incelenmesi yatmaktadır. Yani ilgili tutum konusunun/objesinin birey için ne anlam taşıdığını ölçmek asıl amaçtır. Böylece bir objenin bir birey için anlamı belirlenmiş olacaktır. Bu araştırmada ise “ilkokul öğrencilerinin dünya kavramına yükledikleri duygusal semantik değerler hangi yönde eğilim göstermektedir?” sorusuna cevap aranmıştır. Araştırma nicel çalışma modelinde tarama desenine göre hazırlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu toplam 72 ilkokul öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmanın verileri dünyayla ilgili semantik farklılık ölçeğiyle elde edilmiştir. Ölçek iki uçlu 11 zıt sıfat çiftinden oluşmaktadır. Bu ölçekte 5 dereceli puan aralığının kullanımı tercih edilmiştir. Sıfatlar olumludan başlayarak daima, genellikle, kısmen, genellikle ve daima şeklinde değerlendirmeye alınırken, olumsuz sıfatlar tam tersi şekilde puanlamaya alınmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .94 olarak hesaplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistik yöntemleri kullanılmıştır. Bu süreçte SPSS-20 ve NVivo9.3 programlarından yararlanılmıştır.

Çalışmanın sonunda; ilkokul öğrencilerinin semantik farklılığa göre dünya kavramına yükledikleri değerlerin pozitif yönde olduğu tespit edilmiştir. Dünya kavramını en fazla büyük, değerli, uzak ve temiz olarak algılamaktadırlar. İlkokul öğrencilerinin dünya kavramına yükledikleri pozitif duygusal semantik değerler arasında ise bütün, zevkli, iyi ve anlamlı algılarının yer aldığı belirlenmiştir. Araştırma sonunda, bireysel tutumları belirlemeyi amaçlayan farklı ölçme araçlarıyla belirlenen sonuçları destekler ve detaylandırır sonuçlar elde edilmiştir. Konuyla ilgili literatürde semantik farklılık ölçeğiyle yapılmış araştırmanın olmaması bu araştırma sonuçlarının önemini arttırmaktadır. Bu araştırma sonunda, öğrencilerin semantik farklılığa göre dünya kavramına yükledikleri değerlerin pozitif yönde olduğunun belirlenmesi, öğrencilerin dünya kavramına verdikleri önemi belirtmektedir. Araştırmada NVivo ile çizilen model ilkokul öğrencilerinin semantik farklılığa göre dünya kavramına yükledikleri değerlerin görsel olarak ta ortaya konulmasını sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Duygusal semantik değerler, dünya, nicel araştırma, ilkokul öğrencileri

İlkokul Öğrencilerinin Girişimcilik Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Ramazan YURTSEVEN
ramazan_yurtseven15@hotmail.com, MEB
Prof. Dr. Mustafa ERGÜN
ergunegitim@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmada, ilkokul programlarında temel beceriler arasında yer alan girişimcilik becerilerinin, ilkokul öğrencilerine kazandırılması için gerekli olan eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, sınıf öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması kullanılmıştır. Çalışma grubunu, İstanbul Sultanbeyli ve Sancaktepe ilçelerinde görev yapmakta olan 84 sınıf öğretmeni oluşturmuş, veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen açık uçlu sorulardan oluşan anket aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler ise içerik analizi yapılarak değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda; öğretmenlerin çoğu ilkokul programlarında, girişimcilikle ilgili kazanımların (35) ve konuların (25) yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Öğretim sürecinde, etkinliklere ayrılan sürenin (42) ve tüm öğrencilerin aktif olabileceği etkinliklerin (20) yetersiz olduğunu ve bunların zenginleştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin çoğu, girişimcilik becerilerine yönelik ölçme değerlendirme araçlarının veya etkinliklerinin yetersiz olduğunu (49) belirtmişlerdir. Öğretmenler süreçte; öğrencinin etkin katılımını sağlayan kazanımların ve uygulamaların az olması (13), kazanımlara ayrılan sürenin yetersizliği (10), kazanımların, konuların ve etkinliklerin soyut olması (9), çocukların girişimcilik becerilerini geliştirebilecekleri gerçek hayattan somut örneklerin (yaşantıların) yetersizliği (11), konuların yoğunluğu, öğretmene çok esneklik tanınmaması (5), kazanımların ve etkinliklerin ilgi çekici olmaması (5) gibi sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler, girişimcilik özelliklerinden; çoğunlukla özgüven (kendine güven) (61), yaratıcılık (16), problem çözme (17), güçlü sosyal ilişkilere sahip olma (15), liderlik (15), başarı odaklı olma, hırslı olma ve başarılı olmaya isteklilik (14), rahatça kendini ifade etme (13), risk alma (13) ve iletişim becerileri gelişmiş olma (11) gibi özelliklerin, 4. sınıf öğrencilerinin de sahip olması gerektiğini belirtmişlerdir. Girişimcilikle ilgili "girişim, girişimci, girişimcilik, girişimcilerin özellikleri (18), yeni ve özgün ürün tasarlama, geliştirme (23), proje geliştirme (25), yenilik ve farklılık (13), kendini ifade etme, hitap, sunum (4) ve araştırma-inceleme (3) gibi konuların öğretilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretim sürecinde; drama, canlandırma-rol oynama, (51), proje yöntemi (40), beyin fırtınası (27), probleme dayalı öğrenme-problem çözme (19) ve araştırma-inceleme (21) gibi öğretim yöntemlerinin uygulanmasının girişimcilik becerilerini geliştirmede etkili olabileceğini belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: girişimcilik, girişimcilik becerileri, ihtiyaç belirleme, ilkokul öğrencileri

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Deneyimleri

Ömür GÜRDOĞAN BAYIR
ogurdogan@anadolu.edu.tr, Anadolu Üniversitesi
Mehmet GÜLTEKİN
mgulteki@anadolu.edu.tr, Anadolu Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğretmenlik Uygulaması, eğitim fakültelerinde öğretmenlerin mesleki süreci tanımaları ve deneyimlemeleri amacıyla meslek bilgisi bağlamında yer alan bir derstir. Bu ders öğretmen adaylarının eğitim fakültelerinde öğrenimleri boyunca kazandıkları bilgi ve becerilerini gerçek bir eğitim ortamında uygulama olanağı tanınması açısından öğretmen yetiştirme programlarının önemli derslerinden biridir. Öğretmen adayları bu ders aracılığıyla meslek yaşamlarını birlikte geçirecekleri öğrenci profilini de tanıma olanağı bulmaktadır. Öğretmen adayları bu ders kapsamında yaptıkları etkinliklerle mesleğe hazırbulunuşluk düzeylerini artırmaktadır. Başka bir deyişle, bu derste yapılan etkinlikler öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerine ciddi biçimde katkı sağlamaktadır. Öğretmen adayları öğretmenlik uygulaması dersi aracılığıyla gittikleri okullarda uygulama öğretmenin rehberliğinde gözlem, ders planı hazırlama ve uygulama çalışmalarını yürütmekte, uygulama öğretim üyesi ile birlikte yapılan etkinlikleri değerlendirme ve tartışma olanağı bulmaktadır. Bu kapsamda öğretmen adayları kendi eksikliklerini giderme fırsatı bulmakta, farklı ve özgün deneyimler edinerek öğretmen yeterliliklerini artırmaya çalışmaktadır. Bu bağlamda bu araştırmanın temel amacı sınıf öğretmeni adaylarının Öğretmenlik Uygulaması dersinde yaşadıkları deneyimleri ortaya koymaktır. Araştırmada sözü edilen temel amaca ilişkin şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Sınıf öğretmeni adaylarının bu dersten beklentileri nelerdir?
- Öğretmenlik uygulaması kapsamında nasıl okullar seçilmesi gerektiğini düşünmektedirler?
- Öğretmenlik uygulaması kapsamında yazılan raporlar konusundaki görüşleri nelerdir?
- Öğretmenlik uygulaması dersi sürecinde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
- Öğretmenlik uygulaması dersinin etkili yürütülebilmesi için önerileri nelerdir?
- Öğretmenlik uygulaması dersinin meslek yaşamına nasıl yansıtacağını düşünmektedirler?

Araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Bu kapsamda araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgu bilim deseninden yararlanılmıştır. Odak grup görüşmesi tekniğinden yararlanılarak gerçekleştirilen araştırmanın katılımcılarını Öğretmenlik Uygulaması I ve Öğretmenlik Uygulaması II dersini alan 12 sınıf öğretmeni adayı oluşturmuştur. Araştırmada öncelikle görüşme formu hazırlanmış, bu görüşme formu bu dersi yürüten öğretim üyelerinin ve uygulama öğretmenlerinin görüşlerine sunulmuştur. Belirlenen bu uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda görüşme formuna son şekli verilmiştir. Yapılan görüşmede öğretmen adaylarına öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında sınıf öğretmeninden ve öğretim üyesinden beklentileri, beklentilerinin karşılanma durumu, uygulama okullarının durumu, ders kapsamında yazılan raporların yararlılığı, dersin içeriği, karşılaştıkları sorunlar ve önerileri, kendilerinde ne tür eksiklikler gördüğü ve dersin meslek yaşamına nasıl yansıtacağına ilişkin sorular sorulmuştur. Araştırmada verilerin analizinde tematik analizden yararlanılacaktır. Araştırmanın verileri Maxqda nitel veri analiz programı kullanılarak analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler:sınıf öğretmenliği, öğretmen adayı, öğretmenlik uygulaması, odak grup görüşmesi

Dezavantajlı Gruptaki Çocuklarla Eğitim Süreci: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görüşleri

Ömür Gürdoğan Bayır
ogurdogan@anadolu.edu.tr, Anadolu Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Dezavantajlı gruplar toplum içinde yetersiz koşullar içinde yaşayan, bu kapsamda, yaşadığı koşullar dikkate alınarak korunmaya muhtaç olan ve fiziksel, psikolojik, ekonomik, politik, sağlık, kültür, eğitim vb. bakımından farklı gereksinimler içerisinde olan gruplar tanımlanabilir. Günümüzde bu grupların yaşadıkları sorunların artık evrensel bir nitelik kazandığı söylenebilir. Bunun yanı sıra bu grupta yer alan bireylerin eğitim gereksinimleri de ele alınması gereken sorunlardan biridir. Çünkü bireylerin aldıkları eğitim onların toplumsallaşmasında büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle bu grupta bulunan çocukların eğitim gereksinimlerinin karşılanması gerekmektedir. Çünkü bu grupta yer alan çocuklar da gerek anayasal anlamda gerekse eğitimde fırsat eşitliğinin bir gereği olarak eğitim sürecinden yararlanmalıdır. Özellikle zorunlu eğitim basamağı olan ilkokulda bu süreç kritik rol oynamaktadır. Bu basamağa devam edecek olacak dezavantajlı grupta yer alan çocuklar göç sorunu yaşayan çocuklar (dış göç, iç göç, geçici göç vb.), çalışan çocuklar, engelli çocuklar, ihmal ve istismara uğrayan çocuklar, parçalanmış aile çocukları, madde bağımlısı olan çocuklar, suça karışmış çocuklar vb. olarak ele alınabilir. Dezavantajlı gruplarda yer alan çocukların toplumla uyum sürecinin gerçekleştirilmesi ve bireysel farklılıkların eğitim sürecinde dikkate alınması gerekmektedir. Bu nedenle, sözü edilen dezavantajlı gruplarda yer alan çocukların eğitim sürecini etkili olarak geçirebilmesi için geleceğin öğretmenleri olan sınıf öğretmeni adaylarının onları tanıması, gereksinimlerini belirlemesi ve yapılabileceklere ilişkin bilgi ve deneyimlerinin olması önemlidir. Bu kapsamda bu araştırmanın temel amacı sınıf öğretmeni adaylarının dezavantajlı grupta yer alan çocukların eğitim sürecine ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmaktır.

Bu araştırma betimsel bir nitelik taşımaktadır. Araştırmanın katılımcılarını bir devlet üniversitesinde öğrenim gören sınıf öğretmenliği 3. ve 4. sınıf sınıf öğretmeni adayları oluşturmuştur. Araştırmada bu sınıf düzeylerinin seçilmesinin nedenleri Demokrasi Eğitimi ve Çocuk Hakları ve öğretim derslerini almış ve okul deneyimi, öğretmenlik uygulaması kapsamında ilkokulları gözlemlemiş olmalarıdır. Araştırmada verilen toplanmasında anketten yararlanılmıştır. Anket kişisel bilgilere yönelik kapalı uçlu sorulardan ve öğretmen adaylarının görüşlerine yönelik açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Araştırmada verilerin analizinde içerik analizi tekniğinden yararlanılacaktır. Analiz sürecinde sınıf öğretmeni adaylarının yazdıkları kodlar ve temalar oluşturulacaktır. Oluşturulan kod ve temalar uzman görüşüne sunulacak ve son biçimi verilecektir. Araştırmanın bulguları doğrudan alıntılarla desteklenecektir. Araştırmada ortaya çıkan sonuçlara yönelik öneriler getirilecektir.

Anahtar Kelimeler:sınıf öğretmenliği, öğretmen adayı, dezavantajlı gruplar

Sınıf Öğretmenlerinin Çocuklara Yönelik Cinsel İstismar Tutumu

Münevver Can Yaşar
munevver2002@yahoo.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Ömer Erbasan
omererbasan20@gmail.com, MEB
Burak Akçeşme
Çağdaş Korkmaz
Hande Gedik

Bildiri Özeti:

Yetişkinlerin cinsel gereksinim ve isteklerini karşılamak için çocukları araç olarak kullanması olarak tanımlanan cinsel istismar, günümüzde görülme sıklığı artarak devam eden ciddi bir sorundur. Çocuklar üzerinde derin izler bırakabilmesinden dolayı istismara erken müdahale edilmesi oldukça önemlidir. Öğretmenler, çocukların aileleri dışında en çok zaman geçirdikleri ve yakın iletişim kurdukları kişiler olarak istismarın fark edilmesi ve önlenmesinde oldukça önemli bir role sahiptirler. Özellikle sınıf öğretmenleri, çocukların en çok cinsel istismara maruz kaldıkları dönem olan ilkökuller yıllarında çocuklarla yakın ilişkiler kurması nedeniyle olası bir istismarın ortaya çıkarılmasında ve bildirilmesinde rol alacak en önemli kişilerdir. Bu yüzden çocuklara yönelik cinsel istismarın önlenmesinde sınıf öğretmenlerinin tutumlarının olumlu yönde gelişmiş olması beklenmektedir. Bu noktadan hareketle çalışma, sınıf öğretmenlerinin çocuklara yönelik cinsel istismar tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma tarama modelinde yapılmış betimsel bir çalışmadır. Çalışmanın örneklemini 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Afyonkarahisar ilinde bulunan resmi ilkökullarda görev yapan 406 (214 kadın, 192 erkek) sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak sınıf öğretmenlerinin demografik özelliklerini ortaya koyan genel bilgi formu ile Choo, Walsh, Chinna ve Tey (2013) tarafından geliştirilen ve Akın, Yıldız, Uysal ve Erguvan (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan "Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek dört boyutlu (değer, kaygı, yükümlülük, güven) olup, beşli likert tipinde sekiz maddeden oluşmaktadır. Verilerin analizinde frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma hesaplamaları yapılmış, ortalamaların karşılaştırılmasında normallik sağlanamadığı için Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, sınıf öğretmenlerinin cinsiyet, yaş ve medeni durumlarına göre Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar Tutum Ölçeği'nin toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılığın olduğu ancak sınıf öğretmenlerinin kıdem, çocuk ihmal ve istismarına yönelik eğitim alıp almama, çocuk ihmal ve istismarı konusunda eğitim alma ihtiyacı olup olmamalarına göre anlamlı derecede farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler:Sınıf öğretmenleri, cinsel istismar, tutum

Çocuk Cinsel İstismarını İhbar Etmeye Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Münevver CAN YAŞAR
munevver2002@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Nezahat Hamiden KARACA
nhamiden@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Ümit Ünsal KAYA
umitunsalkaya@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Çocuklar, tüm canlılar içinde korunmaya en çok gereksinimi olan varlıklardır. Çocukluk döneminde çocuğa yönelik cinsel istismar en çok karşılaşılan ancak çözümü bir o kadar zor olan sorunlar arasındadır. Cinsel istismar öncelikle aile ortamında ortaya çıkan ancak süreç içerisinde çocuk bakımından sorumlu olan diğer ortamlarda da kendini gösteren bir sorundur. Bu nedenle çocukların ev ortamı dışında en çok zaman geçirdikleri yer olan okul ortamı, istismara uğrayan çocukların tespit edilmesi ve istismarın önlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Öğretmenlerin önleme çalışmaları ile birlikte istismara uğramış çocuğu belirleme, değerlendirme ve ilgili birimlere yönlendirme görevlerini üstlenmeleri gerekmektedir. Bu noktadan hareketle araştırma, Çocuk Cinsel İstismarını İhbar Etmeye Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması amacıyla yapılmıştır. Genel tarama modelindeki araştırmanın evrenini Afyonkarahisar merkez ilçelerinde Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı anaokulları ve ilkokullarda görev yapan öğretmenler oluşturmuştur. Örneklemine ise 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Afyonkarahisar İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı anaokulları ve ilkokullarda görev yapan 424 öğretmen dahil edilmiştir. Araştırmada, Walsh, Rassafiani, Mathews, Farrel ve Butler (2010) tarafından geliştirilen "Çocuk Cinsel İstismarını İhbar Etmeye Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği (Teachers' Reporting Attitude Scale for Child Sexual Abuse :TRAS - CSA)"nin Türkçe'ye uyarlama çalışmasının ilk aşamasında, Türkçeye çevirisi yapılan ölçme aracının kapsam geçerliği ve Türk kültürüne uygunluğu için uzman görüşüne başvurulmuştur. Sonraki aşamada 60 okul öncesi ve sınıf öğretmenine pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Bu uygulama sonucunda, değerlendirme ölçütlerine ilişkin madde analizi yapılmış ve bireyleri ayırt etmede yetersiz olduğu görülen üç madde çıkartılarak 21 maddeden oluşan ölçek 18 madde olarak düzenlenmiştir. Ayrıca madde toplam korelasyonuna bakılmış ve yeterli düzeyde olduğu belirlenmiştir. Düzenlenen ölçek örneklem grubuna (424 okul öncesi ve sınıf öğretmenine) uygulanmıştır. Örneklem yeterliliği için KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) değerine bakılmıştır. Faktör analizi sonucunda dört faktörlü yapıya dönüştürülen ölçeğin, madde toplam korelasyonunun yeterli düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda, " Çocuk Cinsel İstismarını İhbar Etmeye Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği"nin, okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin çocuk cinsel istismarını ihbar etmeye yönelik tutumlarını belirlemede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi öğretmeni, sınıf öğretmeni, cinsel istismar, ihbar yükümlülüğü

İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumları

Gülşah BATDAL KARADUMAN
gulsah@istanbul.edu.tr, İstanbul Üniversitesi
Berat DEMİRTAŞ
beratdem@gmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Göç kavramı, insanlık tarihi kadar eski bir olgudur ve dünyanın gündeminde her zaman önemli bir yer tutmuştur. Tarih boyunca farklı nedenlerle meydana gelen göçler, dünyanın bugünkü nüfus dağılımını, sosyo-ekonomik yapısını, toplumsal yapısını, ülkelerin politikalarını ve kültürel sürecini şekillendirmiştir. Bireysel veya kitlesel yer değiştirme eylemi şeklinde göçün kısaca tanımını yapabiliriz. Göçün nedenleri konusunda pek çok unsurdan bahsedebiliriz. Günümüz dünyasının birçok bölgesinde çeşitli krizler yaşanmaktadır. Bunlardan birisi de 2011 yılında patlak veren ve ülkemizi yakından ilgilendiren Suriye krizidir. Yaşanan iç savaş sonucunda bölge insanları çeşitli ülkelere göç etmeye başlamışlardır ve bu göçün en yoğun yaşandığı ülkelerden birisi de Türkiye'dir. Irak krizinde ülke gündemini oluşturmaya başlayan mülteci kavramı Suriye iç savaşı ile birlikte ülkemizin gerçeklerinden birisi olmuştur. Yaşanan mülteci akını ülkemizin sosyo-ekonomik düzenini farklılaştırmaktadır. Bu değişim ekonomik, politik alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da gerçekleşmektedir. Suriyeli mültecilerin ülkemizde kalıcı olduğu varsayımı ile Türkiye Cumhuriyeti Devleti uzun dönemli bir hedef olarak mültecilerin eğitimine önem vermekte ve çeşitli programlar doğrultusunda bu mültecileri eğitim sisteminin içerisine katmaya çalışmaktadır. Tüm bunlarla birlikte mültecilerin eğitimi eğitim sistemimizin içinde bulunan her birey için farklı sonuçlar doğurmaktadır. Bu çalışmada ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin Suriyeli öğrencilere yönelik tutumları incelenecektir. Bu amaçla çalışmada Kılcan, Çepni ve Kılınç'ın (2017) geliştirdiği Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutum Ölçeği kullanılacaktır. Çalışma nicel araştırma yöntemlerinden tarama yöntemine göre gerçekleştirilecektir. Çalışmanın örneklemini Suriyeli mültecilerin yoğun olarak yaşadığı Şanlıurfa ilindeki bir ilkokulda öğrenim gören dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Veri analizinde SPSS 17 paket programından yararlanılacak; gerekli analiz yöntemleri uygulanacaktır. Çalışmanın sonuçları doğrultusunda öğrencilerin, zorunlu göç mağduru mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını olumlu hale getirmek için ve bu çocukların sorunlarının çözülebilmesi adına eğitim alanında bu öğrenciler için uygulanabilecek eğitimsel müdahaleler hakkında önerilerde bulunulacaktır. Bu konuda atılacak her adımın güven verici olması ve inandırıcı politikaların geliştirilmesi için bu çalışmamızın bu konuda çalışan kişilere ışık tutacağı görüşünderiz.

Anahtar Kelimeler:Mülteci, göç, temel eğitim, öğrenci tutumları

Okul Aile İşbirliği Bağlamında Sınıf Öğretmenlerinin Veli Algısı

Mehmet Gültekin
mgulteki@gmail.com, Anadolu Üniversitesi
Zeynep Kılıç
zeyno-dev@hotmail.com, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Z. Melis Demir
zmelisdemir@gmail.com, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bilginin sınırsız bir değer taşıdığı ve gerçek bir sermaye durumuna geldiği bilgi toplumunda yeni bir toplumsal yapıyla karşı karşıya bulunmaktayız. Bilgi toplumunda eğitimde de önemli değişimler yaşanmakta; eğitimin öğeleri olan okul öğrenci, öğretmen veli, eğitim programları da radikal biçimde değişmektedir. Eğitimin toplumsal dönüşümlerden en çok etkilenen girdilerinden biri de ailedir.

Aile, bireyin kişiliğinin oluşmasında, toplumsallaşmasında, yetkin bir kişi olmasında özel bir yer işgal etmekte, çocuğun eğitimi için vazgeçilmez olma özelliği taşımaktadır. Aile bir taraftan toplumun değerlerini, normlarını ve kültürünü diğer taraftan da belli bilgi -becerileri öğretmek için çocuğu yaşama hazırlamaktadır. Ailenin çocuğun duygusal, zihinsel, sosyal-fiziksel gelişimini destekleme, onun kendi kendini denetleme, kontrol mekanizmasını geliştirmesine yardımcı olma gibi birçok işlevleri bulunmaktadır. Öte yandan ailelerin eğitime, okula bakış açısı çocukları etkilemekte; ailelerin eğitime yeterince katılmadıkları durumlarda eğitim süreci kesintiye uğramaktadır. Bu nedenle, okulların daha nitelikli eğitim sunabilmeleri için; okul ve ev ortamı arasındaki farklılıkların en aza indirgenmesi ve benzerliklerin ise en üst düzeye ulaştırılması, okul ve yaşam arasında bir kaynaşma gerçekleşmesi eğitimin bütünlüğü ve devamlılığın sağlanması için ve ailelerle sıkı bir işbirliği içinde olması gerekmektedir. Bu kapsamdaki işbirliği ile öğrenci okulda başarılı olmak için çaba göstermekte, okula yönelik olumlu tutum geliştirmekte ve okul kurallarına uyum göstermektedir. Veli, çocuğunu tüm yönleriyle tanımakta, çocuğun ilgi ve yeteneklerinin farkında olmakta ve çocuğuna daha bilinçli şekilde yardımcı olmaktadır. Öğretmen ise velinin desteğini aldığı ve eğitim-öğretim sürecindeki sorumluluğunu veli ile paylaştığı için daha verimli çalışmakta, öğrencisini daha yakından tanımakta ve öğrencilere daha uygun öğrenme yaşantıları sağlamaktadır.

Günümüzde gerçekleşen değişim ve dönüşümler aile üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkilere yol açmaktadır. Bu durum ailelerin çocuk yetiştirme tutum ve davranışlarını önemli ölçüde etkilemektedir. Ailelerin çocuk yetiştirme tutum ve davranışları, eğitim basamaklarının tümünde önemli olmakla birlikte çocukların, aileden sonra formal bir eğitim gördükleri ve bilgi, beceri, tutum, değer kazandıkları eğitim kurumları olan ilkokullarda özel bir yere sahiptir. Özellikle çocuğun aileden sonra, sınıf öğretmeni ile karşılaşması, ailelerin sınıf öğretmeniyle sınıf öğretmenin de ailelerle güçlü bir işbirliği kurmalarını gerekli kılmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin ailelere bakış açıları ve ailelerle kurdukları iletişim biçimi öğrencileri daha iyi tanıma ve onlara daha iyi eğitim olanaklarının sağlanması bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin okul-aile işbirliği çerçevesinde veli algısını ortaya koymaktır. Bu araştırmada nitel araştırma yaklaşımlarından fenomenolojiden (olgubilim) yararlanılmıştır. Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin veli olgusuna ilişkin algıları odak grup görüşmesiyle ortaya konulmuştur. Odak grup görüşmesi, önceden belirlenmiş yönergeler çerçevesinde gerçekleştirilen, bu yöntemin mantığına uygun olarak görüşülen kişilerin özelliklerini ön planda tutan, katılımcıların söylemine ve bu söylemin toplumsal bağlamına dikkat edilmesi gereken nitel bir veri toplama aracıdır. Araştırmanın katılımcıların belirlenmesinde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Katılımcıların okul-aile işbirliğini temel düzeyde olsa da gerçekleştiriyor ve sınıf öğretmenlerin farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki ilkokullarda görev yapıyor olmak üzere iki temel ölçüt dikkate alınmıştır. Bu kapsamda, her grupta altı sınıf öğretmeni olmak üzere iki grupta toplam 12 sınıf öğretmeni ile odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgu ve sonuçlar daha sonra paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okul-aile işbirliği, sınıf öğretmenleri

Sınıf Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme - Değerlendirme Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi

Ömer ERBASAN
omererbasan20@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Mehmet ERKOL
merkol@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğrenciyi merkeze alan yapılandırmacı yaklaşımın öğretim programlarında yer alması, kullanılan öğretim yöntem ve teknikleriyle birlikte ölçme değerlendirme yöntem ve tekniklerini de etkilemiştir. Bu yaklaşımla birlikte öğrencinin bilgiyi anlamlandırarak kendisinin inşa etmesi ve buna uygun olarak sadece sonuca yönelik değil, süreç içinde de değerlendirilmesi önemsenmiştir. Bunun neticesinde sonuçla birlikte sürecin de çok yönlü olarak değerlendirilebilmesi amacıyla alternatif ölçme değerlendirme araçları eğitim sistemimizde yerini almıştır. Öğrencilerin yaratıcılıklarını ve problem çözme becerilerini ortaya çıkaran, öğrenmeyi anlamlı hale getiren, öğrencilerin performanslarını çok yönlü olarak ölçebilen alternatif ölçme değerlendirmenin tam anlamıyla uygulanabilmesi için öğretmenlerimizin konuyla ilgili bilgi düzeylerinin yeterli olması beklenilmektedir.

Bu araştırma, sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeylerini belirlemek ve cinsiyet ile eğitim durumu değişkenleri açısından farklılaşmalarını incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma tarama modelinde yapılmış betimsel bir çalışmadır. Çalışmanın örneklemini 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Afyonkarahisar ilinde bulunan resmi ilkokullarda görev yapan 117 (62 kadın, 55 erkek) sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Özenç (2013) tarafından geliştirilen Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Bilgi Düzeyi Testi (AÖDBDT) aracılığıyla toplanmıştır. Test 9 adet seçmeli 10 adet D-Y maddeli toplam 19 sorudan oluşmaktadır. Veriler SPSS 20.0 paket programıyla analiz edilmiş frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma hesaplamaları yapılmış, ortalamaların karşılaştırılmasında t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmış ve sonuçlar tablolar aracılığı ile sunulmuştur.

Araştırmanın sonucunda sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu belirlenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeylerinin cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık göstermediği ancak eğitim durumu açısından yüksek lisans eğitim alan öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Alternatif ölçme değerlendirme, sınıf öğretmenleri, bilgi

Sınıf Yönetiminde Örnek Olaylar

Perihan Şara Hürsoy
perihan.sara@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi

Bildiri Özeti:

SINIF YÖNETİMİNDE ÖRNEK OLAYLAR

Etkili bir sınıf yönetimi becerisinin oluşabilmesi için, öğretmen Adaylarının sınıf yönetimi dersinde edinmiş oldukları teorik bilgilerin uygulamada nasıl olduğunu gözlemlenmeleri ve sınıf ortamında yaşanan gerçek yaşam problemleri ile karşılaşmaları gerekmektedir.

Bu araştırmanın amacı, öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi derslerinde ve kendi okul yaşantılarında gözlemledikleri sorun davranışları ve olumlu davranışları incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden örnek olay kullanılmıştır. Örnek olaylar ile eğitim uygulamalarında ortaya çıkan sorunlar ve olayların nedenleri derinlemesine incelenmekte, öğretmen Adaylarının sorunlu bir olaya aktif katılımları, verileri analiz etmeleri ve sorunu değerlendirerek çözüme ilişkin öneri getirmeleri kolaylıkla sağlanabilmektedir. Öğretmen adaylarının üzerinde çalıştığı iki durum söz konusu olduğundan araştırmada çoklu durum deseni kullanılmıştır.

Veri toplama aracı olarak sorun davranışların yönetimine yönelik gözlem formu ile olumlu davranışların pekiştirilmesine yönelik gözlem formu kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının gözlem formlarında öğrenci ve öğretmenden kaynaklanan problemleri, öğretmenin uygulamış olduğu sınıf yönetimi modelini, olumlu davranışların pekiştirilmesine yönelik olarak öğretmen davranışlarını gözlemlenmeleri istenmiştir. Öğretmen adayları tarafından yapılan gözlemler, örnek olaya çevrilerek hikâyeleştirilmiştir. Öğretmen adayları tarafından hikâyeleştirilen 46 örnek olay içerisinde 24 örnek olay 6 oturumda derinlemesine incelenmiştir.

Araştırma sonucuna göre, öğretmen adayları sorun davranışların yönetiminde öğretmen ve öğrencilerden kaynaklanan problemleri sıklıkla gözlemlediklerini, olumlu davranışların pekiştirilmesine yönelik olarak öğretmen davranışlarını daha az gözlemlediklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmen adayları, yaptıkları gözlemler sonucunda öğretmenlerin sınıf yönetiminde en çok tepkisel yaklaşımı kullandıklarını dile getirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler:Sınıf yönetimi, örnek olay, öğretmen adayları

İlköğretim 3. Sınıf Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programlarının (2005-2013-2017) Kazanımlar Açısından Değerlendirilmesi

Yrd. Doç. Dr. Eray EĞMİR
eegmir@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Cansu İÇDİ
cnsicdi@gmail.com, Yüksek Lisans Öğrencisi
İrem ŞİRİNGÜL
iremsiringul1@gmail.com, Yüksek Lisans Öğrencisi
Esra KARAÇAM
karacamesra543@gmail.com, Yüksek Lisans Öğrencisi

Bildiri Özeti:

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları ile Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanmıştır. Programın asıl amacı; temel yaşam becerilerine sahip, kendini tanıyan, sağlıklı ve güvenli bir yaşam süren, yaşadığı toplumun değerlerini özümseyen, doğaya ve çevreye duyarlı, araştıran, üreten ve ülkesini seven bireyler yetiştirmektir.

Amaç

Araştırmanın amacı Hayat Bilgisi Dersi 2005, 2013 ve 2017 Öğretim Programlarındaki kazanımların yıllara bağlı olarak ne yönde değiştiğinin karşılaştırmalı biçimde ortaya konmasıdır.

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesi yapılmıştır. Doküman incelemesi araştırılacak olay ya da olguların bilgisinin yer aldığı yazılı materyallerin analizini kapsar. Bu çalışmanın dokümanlarını Millî Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen 2005, 2015 ve 2017 öğretim programları oluşturmaktadır.

Kazanımların değerlendirme sürecinde dereceli puanlama anahtarı olan analitik rubrikten yararlanılmıştır. Ocak (2014) tarafından hazırlanan "Öğretim Program Değerlendirme Ölçeği" kullanılmıştır. Programa çok uygun (5), programa uygun (4), programa orta düzeyde uygun (3), programa çok az uygun (2), programa uygun değil (1) ve programda bilgi olmadığını göstermek anlamında, bilgi yok (0) ile derecelendirilmiştir.

Bulgular ve Sonuç

İlköğretim 3. Sınıf Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının (2005-2013-2017) kazanımlar açısından değerlendirmek için hazırlanan değerlendirme ölçeğinden alınan ortalama puan 4.04 tür. Yapılan değerlendirmeler de göz önünde bulundurulduğunda 3. Sınıfa Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının yıllara bağlı olarak olumlu yönde gelişim gösterdiği söylenebilir.

2005 yılında yapılandırmacı yaklaşımla birlikte kazanımların hayata aktarılabilir şekilde düzenlendiği ve süreç odaklı hazırlandığı söylenebilir. Ayrıca alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerinden de yararlanılmıştır. Hayat Bilgisi dersi, öğrenciyi hayata hazırlamayı amaçlayan bir ders olduğu için pek çok konuyu bünyesinde barındırmaktadır. Hayatilik ilkesi dikkate alınarak hazırlanmış olan 2005 yılındaki program, kazanımlar açısından oldukça yoğundur. Öğrencinin kendi öğrenmesi üzerindeki etkisi artırılmak istenmiştir.

2015 yılında hazırlanan programda ilerlemecilik felsefesinin kendini net olarak gösterdiği söylenebilir. Öğrenciler kendi öğrenmelerinde daha aktif rol almakta, öğretmenler de rehber konumunda bulunmaktadır. Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi derslerinin eklenmesi, Hayat Bilgisi dersinin konularının, kazanımlarının ve ders saatinin azalmasına neden olmuştur. Öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirebilecekleri kazanımlar ağırlıktadır. Yapılandırmacı yaklaşım ve ilerlemecilik felsefesi göz önüne alınarak hazırlanan bu programda, eleştirel ve yaratıcı düşünme ile ilgili kazanımların az olduğu görülmektedir.

2017 yılında hazırlanan program tamamen ilerlemecilik felsefesi baz alınarak hazırlanmıştır. Yeniden kurmacılık akımını dolaylı yollardan içeren kazanımlar vardır. 2015 yılında hazırlanan programın eksiklikleri giderilmeye çalışılmıştır. Öğrencinin, bilgiyi kendi kendisinin keşfetmesi ve yapılandırması beklenmektedir. Teknoloji çağında yaşamamıza rağmen teknoloji ile ilgili kazanımlara rastlanmamıştır.

Yeni geliştirilen her program hem toplumun hem de öğrencilerin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurularak geliştirilmektedir. Bu değişim ve gelişimin olumlu yönde ilerlediği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Hayat Bilgisi 2005 Öğretim Programı, Hayat Bilgisi 2015 Öğretim Programı, Hayat Bilgisi 2017 Öğretim Programı

Sınıf Öğretmenlerinin Çevre Eğitime Yönelik Farkındalıkları

Nuray Kurtdede Fidan
nkurt@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Esra Karakoçan
esi_ua@windowslive.com

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin çevre eğitime yönelik öz-yeterlikleri ile çevre bilincine sahip öğretmen niteliklerini belirlemektir. Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2015-2016 eğitim öğretim yılı güz döneminde Afyonkarahisar ili merkez ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilkokullarda görev yapan 184 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın verilerinin toplanmasında tarama modelinde genellikle tercih edilen anket kullanılmıştır. Araştırmada veriler Özlü (2012) tarafından geliştirilen "Çevre Eğitimi Öz-Yeterlik Ölçeği" ve Ören vd. (2010) tarafından geliştirilen "Çevre Bilincine Sahip Öğretmen Nitelikleri Ölçeği" ile elde edilmiştir. Elde edilen veriler, SPSS 20 paket programı ile analiz edilmiştir. SPSS paket programdan yararlanılarak sınıf öğretmenlere ait kişisel bilgilerin betimlenmesi amacıyla frekans (f) ve yüzde (%) kullanılmıştır. Ölçeklerde yer alan ifadelere öğretmenlerin katılım sıklıklarını belirlemek amacıyla aritmetik ortalama (X), standart sapmalar (ss) hesaplanmıştır. Çevre Bilincine Sahip Öğretmen Nitelikleri Ölçeğinde ortalamalar yorumlanırken aralık değerleri (Kesinlikle katılmıyorum: 1.00-1.79; katılmıyorum: 1.80-2.59; kararsızım: 2.60-3.39; katılıyorum: 3.40-4.19; kesinlikle katılıyorum: 4.20-5.00) dikkate alınmıştır. Çevre eğitimi öz-yeterlik ölçeğinde ise her bir soruya verilecek puanlar 0 ile 100 arasında değişmektedir. Ölçekten elde edilen ortalamalar yorumlanırken öğretmenlerin 100 üzerinden aldığı ortalama dikkate alınmıştır. Ayrıca verilerin analizinde gerekli istatistiksel yöntemin belirlenmesi için gruba ilişkin verilerin normal dağılıma uygunluğunun sınanması amacıyla Shapiro-Wilk testleri uygulanmıştır. Shapiro-Wilk testleri sonrasında elde edilen verilerin normal dağılıma sahip olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda, elde edilen verilerin analizinde ölçeklerin boyutları arasındaki ilişkilerin belirlenmesi amacıyla çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, sınıf öğretmenlerinin çevre eğitimi öz-yeterliklerinin yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin alan bilgisi, öğretim stratejileri ve çevre eğitimi öz-yeterlik toplam puanlarında cinsiyet, çalışılan kurum, öğrenim durumu ve çalışılan yerleşim birimi açısından anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin kıdemlerine göre çevre eğitimi öz-yeterlik puanları arasında anlamlı bir farklılık vardır. Öğretmenlerin kıdemleri arttıkça çevre eğitimi öz-yeterlik puanlarının arttığı görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin çevre bilincine sahip öğretmen nitelikleri düzeylerinin de yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin öğrenim durumlarına ve kıdemlerine göre çevre bilincine sahip öğretmen nitelikleri ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Fakat sınıf öğretmenlerinin çalıştığı kurumlara, okuttuğu sınıf düzeylerine ve yerleşim birimine göre çevre bilincine sahip öğretmen nitelikleri ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler:Çevre, Çevre Eğitimi, Çevre Eğitimi Öz-yeterlik, Sınıf Öğretmeni,

Sınıf Eğitimi ve Türkçe Eğitimi Alanlarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Yazma Kaygılarının İncelenmesi

Beyhan CAN

beyhan.can@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Dört temel dil becerisinden birisi olan yazma becerisi en son kazanılan dil becerisidir ve sabır gerektiren zorlu bir süreç işidir. Bir takım fiziksel ve zihinsel gerekliliklerle birlikte çeşitli motivasyonel donanımların sağlanması, yazma becerilerinin gelişimine olumlu katkılar sağlamaktadır. Ancak yazmaya dönük bazı olumsuz algıların mevcudiyeti ya da yazma becerisi açısından yetersizlik hissiyatı, kişilerde yazma kaygısı oluşturabilmekte ve kişi yazılı anlatımdan uzaklaşma eğilimleri sergileyebilmektedir. Bu durum öğrenciler açısından değerlendirildiğinde, daha da önemli bir boyuta dönüşebilmektedir; zira yazma, eğitim sürecinin en önemli ifade araçlarından birisidir. Öğrencilerin temel dil becerilerinin gelişimine katkı sağlayan en önemli bileşenlerden birisi de öğretmenlerdir. Özellikle sınıf öğretmenliği ve Türkçe öğretmenliği mesleklerinin, dil becerilerinin kazandırılması, geliştirilmesi ve nitelikli bir şekilde sergilenmesi açısından, ayrı bir şekilde ele alınması gerektiği düşünülmektedir. Sınıf eğitimcileri, öncelikli olarak ilk okuma-yazma eğitimiyle ön plana çıkmakta ve çocuklarda okuma yazmaya yönelik olumlu tutumların gelişmesine katkı sağlamaktadır. Türkçe öğretmenleri ise kazanılmış becerilerin üst seviyelerde geliştirilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Bu açıdan bakıldığında, geleceğin öğretmenleri olarak sahaya inmeye hazırlanan sınıf ve Türkçe eğitimi bölümü öğrencilerinin yazmaya yönelik kaygı durumları ve buna yönelik görüşlerinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmada, Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören Sınıf Eğitimi ve Türkçe eğitimi bölümü öğrencilerinin yazmaya ilişkin kaygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi ve öğrencilerin yazma kaygılarına yönelik görüşlerine yer verilmesi amaçlanmıştır. Araştırma amacı kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğrencilerin yazma kaygıları hangi düzeydedir?
2. Öğrencilerin yazma kaygıları öğrencilerin uyrukları (Türk, yabancı uyruklu) açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Öğrencilerin yazma kaygıları öğrencilerin cinsiyetleri açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Öğrencilerin yazma kaygıları öğrencilerin sınıf düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Öğrencilerin yazma kaygılarının yönelik görüşleri nelerdir?

Çalışma, karma yöntem kapsamında olup açıklayıcı sıralı desen olarak tasarlanmıştır. Çalışma grubunda, Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin Sınıf Eğitimi ve Türkçe Eğitimi bölümlerinde öğrenimlerini sürdüren 1, 2, 3 ve 4. sınıf öğrencileri yer almaktadır. Öğrencilerin yazma kaygılarına yönelik verilerin toplanması, nicel ve nitel boyutta ayrı ayrı yürütülmüştür. Çalışmanın nicel boyutuna ilişkin verilerin toplanmasında, Karakaya ve Ülper (2011) tarafından geliştirilen "Yazma Kaygısı Ölçeği"nden; nitel boyutuna ilişkin verilerin toplanmasında ise araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme sorularından yararlanılmıştır. Toplanan veriler, nicel ve nitel analizlere tabi tutulacak; nicel verilerden elde edilen bulguların nitel verilerle desteklenmesi sağlanacaktır. Nicel verilerin analizinde yüzde (%), frekans (f), aritmetik ortalama, standart sapma, t-testi, ANOVA gibi betimsel analiz teknikleri kullanılacaktır. Nitel verilerin analizinde ise betimsel analize yer verilecektir. Verilerin analizinden elde edilen bulgular neticesinde araştırma sonuçlarına; araştırmacı ve uygulayıcılar için çeşitli önerilere yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: yazma, yazma kaygısı, eğitim fakültesi

Beyin Temelli Öğrenme Modeline Uygun Hazırlanan Matematik Aktivitelerin Farklı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi

Gülşah BATDAL KARADUMAN
gulsah@istanbul.edu.tr, İstanbul Üniversitesi
Mustafa EROL
mstf66.erol@gmail.com, Yıldız Teknik Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Çalışmanın amacı beyin temelli öğrenme modeliyle hazırlanan öğretim aktivitelerinin ilkökul öğrencilerinin matematik başarısına etkisini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda matematik eğitim programında yer alan sayılar öğrenme alanından doğal sayılarda işlemler konusu seçilmiştir. Doğal sayılarda işlemler konusunun seçilmesinin amacı ilkökul eğitim programının bütün aşamalarında kazanım olarak doğal sayıların yer alması ve ileriki öğrenmelere temel oluşturmasıdır. Araştırma soruları şu şekilde yapılandırılmıştır ve bu sorulara cevap aranmıştır: Araştırmada deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin başarıları cinsiyet faktörüne göre ön test ve son test ve kalıcılık testi başarı oranları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır? Deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin anne-baba eğitim durumu ve öğrencilerin yaşlarına göre matematik başarı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır? Bu çalışmada, ön test-son test ve kalıcılık testi kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Çalışmanın katılımcılarını İstanbul ili Esenyurt ilçesinde bir ilkökula devam eden, deney ve kontrol grubunda yer alan toplam 91 ilkökul dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Bu doğrultuda katılımcıların 46 kişi deney grubunda bulunurken 45 kişi ise kontrol grubunda yer almıştır. Deney grubuna doğal sayılarla ilgili konular beyin temelli öğrenme yaklaşımı ile sunulmuştur. Kontrol grubuna ise milli eğitim programının uygulamasına devam edilmiştir. Araştırmada veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ve yine araştırmacılar tarafından geliştirilen “Dördüncü Sınıf Doğal Sayılar Konusuna Yönelik Matematik Başarı Testi” aracılığıyla elde edilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde, İlişkisiz örneklem için T testi, İlişkisiz Örneklem için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), İlişkili Örneklem için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre; deney ve kontrol grubunda bulunan dördüncü sınıf öğrencilerin cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Diğer alt probleme ilişkin bulguda ise deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin anne baba eğitim durumları ve yaşları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu doğrultuda beyin temelli öğrenme yaklaşımına dayalı olarak hazırlanan aktivitelerinin öğrencilerin cinsiyetleri, anne baba eğitim durumları ve yaşları arasında fark oluşturmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Beyin Temelli Öğrenme, Matematik Dersi, Akademik Başarı, Temel Eğitim

İlkokul Öğrencilerinin Çevrimiçi Değerlendirme Araçlarından "Plickers" Hakkındaki Görüşleri

Alper Gürışık
alpergurisik@gmail.com, MEB
Özden Demirkan
oozden@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eğitim öğretim sürecinin etkililiğini görmek için ölçme değerlendirme oldukça önem arz etmektedir. Günümüzde geleneksel ölçme yöntemlerine ek olarak teknolojiyi kullanarak da ölçme değerlendirme yapmak mümkündür. Öğretmenlerin kullanabilecekleri pek çok çevrimiçi değerlendirme aracı mevcuttur. Bu araçlar öğretmenler için oldukça pratik bir ölçme değerlendirme imkanı vermekte ve aynı zamanda anlık dönüt sağlamaktadır. Bu araçlardan birisi de Plickers'dır. Plickers bir dijital aygıt ve bir projeksiyonla hızlı bir değerlendirme yapmanın yaratıcı bir yoludur. Öğrenciler tahtaya yansıtılan sorunun cevabını vermek için kendileri ile eşleştirilmiş karekodlu Plickers kartları kaldırır. Öğretmen cep telefonuna yüklediği program aracılığıyla kartları tarar. Tüm yanıtlar Plickers web sitesinde kaydedilebilir ve görüntülenebilir. Derslerde kullanılacak çevrimiçi değerlendirme araçlarının öğrenciler tarafından nasıl değerlendirildiğini görmek için öğrencilerin görüşlerini belirlemek önemlidir. Bu çalışmanın amacı ilkokul öğrencilerinin, çevrimiçi değerlendirme araçlarından 'Plickers' hakkındaki görüşlerini belirlemektir. Araştırmada tarama araştırması modeli kullanılmıştır. Amaç doğrultusunda hazırlanan üçlü likert tipi anket için alan uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur. Görüş doğrultusunda anket tekrar düzenlenmiş ve sonra anket için ilkokul ikinci sınıf düzeyinde eğitim veren sınıf öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur ve anketin öğrencilerin seviyesine uygun olduğu görülmüştür. Anket 2016-2017 eğitim öğretim yılı ikinci döneminde derslerinde aktif olarak Plickers kullanan elli sekiz ilkokul ikinci sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Araştırma verileri SPSS programı yardımıyla yüzde ve frekans analiz yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. İlkokul öğrencilerinin Plickers'a yönelik genel görüşlerine incelendiğinde, öğrencilerin hemen hemen hepsinin Plickers'la soru çözmeyi sevdiği sonucuna ulaşılmıştır. Plickers'ın geleneksel yöntemlerden farklı olması ve oyun gibi olması bunda etkili olabilir. Öğrencilerin önemli bir kısmının Plickers'la soru çözerken kendilerini kötü hissetmedikleri araştırmanın diğer bulgularındandır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu Plickers'la dersin daha eğlenceli hale geldiğini düşünmektedir. Plickers'la yapılan sınav sonrasında sonuçların hemen gösterilmesi öğrencilerin önemli bir kısmı tarafından sevilmektedir. Öğrencilerin yarısından biraz fazlası Plickers sınavı sonrasında yansıtılan doğru ve yanlış cevaplarını görmek hoşlarına gitmektedir. Öğrencilerin hemen hemen yarısı Plickers'ı kağıda basılı testlere tercih etmektedir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu Plickers web sitesi aracılığıyla tahtaya yansıtılan soruları okumada sıkıntı yaşamamaktadır ve kolaylıkla okuyabilmektedir. Öğrencilerin hemen hemen yarısı verdikleri cevapların arkadaşları tarafından görülmesi hoşlarına gitmemektedir. Öğrencilerin hemen hemen yarısı internetin yavaş olduğu zamanlarda Plickers'la soru çözmekten hoşlanmamaktadır. Öğrencilerin önemli bir kısmı Plickers kartlarını okutmakta sorun yaşamamaktadır. Aynı şekilde öğrencilerin büyük bir kısmı Plickers kartlarını hangi yönde tutacaklarına kolaylıkla karar vermekte ve bu konuda da sorun yaşamamaktadır. İlkokul öğrencileri Plickers'ın derslerde kullanılmasından memnundur ve Plickers kullanırken problem yaşamamaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Plickers, İlkokul Öğrencileri, Çevrimiçi Değerlendirme

İlköğretim 3.Sınıf Oyun ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Programlarının (2007-2012-2017) Kazanımlar Açısından Değerlendirilmesi

Yrd. Doç. Dr. Eray Eğmir
eegmir@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Ferat Park
feratpark@gmail.com, MEB
Hüseyin Demirbaş
huseyin5203@hotmail.com, MEB
Soner Karataş
karatas_soner@hotmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Oyun ve fiziki etkinlikler dersi öğretim programı incelendiğinde dersin İlkokul 1-4. sınıflarda okuyan öğrencilerin oyun oynama, fiziki etkinliklere katılma ve bu süreçlerde bedensel, zihinsel, kişisel, duygusal ve sosyal becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayacak tüm eğitim süreçlerini içerdiği görülmektedir. Bu eğitim süreçlerinde öğrencilerin yaş düzeyi, hazırbulunuşlukları, ilgileri, beklentileri, yöresel özellikler gibi etkenlerin dikkate alınması gerekliliğine programda yer verilmektedir. Dersin amacı ise öğrencilerin oyun ve fiziki etkinlikler yolu ile yaşamları boyunca kullanacakları temel hareketler, aktif ve sağlıklı yaşam becerileri, kavramları ve stratejileri ile birlikte bunlarla ilişkili yaşam becerilerini geliştirerek bir sonraki eğitim düzeyine hazırlamaktır. Ayrıca bu dersin öğrencilerin hareket yetkinliği, aktif ve sağlıklı yaşam alışkanlıklarının altyapısının oluşturulması gibi muhtemel faydaları da beraberinde getireceği belirtilmektedir.

Amaç

Araştırmada 2007, 2012 ve 2017 yıllarında yayınlanan oyun ve fiziki etkinlikler öğretim programına ait kazanımların karşılaştırmalı olarak incelenerek, öğretim programlarının benzerlik ve farklılıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesinden faydalanılmıştır. Araştırmanın dokümanlarını Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen oyun ve fiziki etkinlikler dersi 2007, 2012 ve 2017 öğretim programları oluşturmaktadır. Öğretim programlarının değerlendirme sürecinde Ocak (2014) tarafından geliştirilen öğretim programları için dereceli puanlama anahtarı (rubrik) ölçme aracından faydalanılmıştır. Rubrik 1-5 arası puanlanabilecek biçimde düzenlenmiştir. Yükselen değerler puanlamanın olumlu olduğunu göstermektedir. Araştırmada öğretim programları değerlendirilirken eş gözlemciden faydalanılmıştır. Bu çalışma; 3. sınıf oyun ve fiziki etkinlikler dersi 2007, 2012 ve 2017 öğretim programlarının benzerlik ve farklılıkları ölçmekle sınırlandırılmıştır.

Bulgular ve Sonuç

İlköğretim 3. Oyun ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Programının (2007-2012-2017) kazanımlar açısından değerlendirmek için hazırlanan değerlendirme ölçeğinden alınan ortalama puan 4.34 tür.

Yapılan çalışmada öğretim programı hedef, içerik, ihtiyaç, tutarlılık, eğitim felsefesi gibi birçok açıdan değerlendirilmiştir. Bulgular doğrultusunda 2007, 2012 ve 2017 yıllarında yayınlanan oyun ve fiziki etkinlikler öğretim programı kazanımları incelendiğinde kazanımlarda köklü değişikliklere gidilmediği görülmüştür. Yayınlanan üç öğretim programı kazanımlarının içerik ve hedef olarak aynı olduğu söylenebilir.

Bulgular doğrultusunda öğretim programlardaki kazanımların hedeflere tutarlı olduğu, ihtiyaçları karşılayabildiği, açık ve anlaşılır olduğu, uygulanabilir olduğu, basitten karmaşığa doğru sıralandığı, kendi içinde tutarlı olduğu, ölçülebilir olduğu, birbirini tamamlayıcı nitelikte olduğu, süreç odaklı olduğu, hayata aktarılabilir olduğu söylenebilir. Eğitim felsefelerine göre incelendiğinde Daimicilik ve Esasicilik akımlarında çok az etkilendiği, kazanımlarda ağırlıklı olarak İlerlemecilik akımının etkisi altında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılandırmacı yaklaşımın özellikleri dikkate alındığında kazanımların eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme, bilgi ve teknolojileri kullanma, girişimcilik gibi becerilerinin geliştirilmesi dikkate alınmış ve kazanımlar bunlara uygun şekilde hazırlanmıştır. Kazanımlar belirlenirken Bloom'un taksonomisi ve revize edilmiş Bloom taksonomisinin dikkate alınmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Oyun ve Fiziki Etkinlikler, Öğretim Programı, Program Değerlendirme, Kazanım

2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Değerler Eğitimi

Celal Demir
cdemir@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Gonca Topbaş
goncadowmus@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Değer kavramının alan yazında pek çok tanımı bulunmaktadır. Her araştırmacı değer kavramının farklı boyutlarını ele alarak tanımlamıştır. Bazı araştırmacılar değeri manevî açıdan, bazıları ise bu kavramı insan davranışları ya da başlı başına insan açısından incelemiştir. Araştırmacıların yaptıkları tanımlar ışığında değer/değerler; genel olarak duygu, düşünce ve davranış açısından sağlıklı bireylerde olması gereken manevi özellikler olarak tanımlanabilir.

Son yıllarda insanların birbirlerine, çevrelerine ve canlılara karşı tutumlarındaki olumsuz yöndeki değişimler gazete, televizyon, internet vb. iletişim araçlarında gösterilmekte; konuyla ilgili uzmanlar, insanların manevî değerlerini veya insanî değerlerini yavaş yavaş kaybettiği yönünde açıklamalar yapılmaktadır. İletişim araçlarında sıklıkla karşılaştığımız cinayet, darp, tecavüz, cinsel istismar ya da canlılara zarar verme vb. haberler uzmanların açıklamalarını destekler niteliktedir. Yaşanan tüm olumsuzluklar, insanî değerleri, manevî değerleri yani değer kavramını ön plana çıkarmıştır.

Okulda yapılan değerler eğitiminde Türkçe dersi önemli bir yere sahiptir. Türkçe dersi öğretim programında yer alan kazanımların aktarılmasında araç olarak kullanılan metinler aynı zamanda verdiği mesajlarla değerlerin kazandırılmasını da sağlamaktadır. Değerler eğitiminin planlı, programlı yapılabilmesi için sosyal bilgiler dersi ve din kültürü dersi öğretim programlarında olduğu gibi Türkçe dersi öğretim programında da değerlere yer verilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmanın amacı, MEB Talim ve Terbiye Kurulu tarafından hazırlanan 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nı değerler eğitimi açısından incelemektir.

Araştırmanın amacına ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Programda, hangi değerlere yer verilmiş?
2. Programda yer alan değerlerin nasıl kazandırılacağına ilişkin yöntemler var mı?
3. Programda, değerler kazanım şeklinde ifade edilmiş mi?
4. Programda, değerlerin öğrenme alanları ve sınıflara göre dağılımı yapılmış mı?

Bu çalışmada, nitel araştırma ve veri analizi yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Değer / Değerler Eğitimi, 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı

Ortaokul Öğrencilerinin Dayanışma Kavramına İlişkin Algılarının Metaforlar Yoluyla Belirlenmesi

Hafize ER TÜRKÜRESİN
hafize.er@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi
Hasan YAPICI
hasan.yapici@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi
Enis Harun BAŞER
enisharunbaser@gmail.com, Dumlupınar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Değerler bireyi ve toplumu tanıma ve tanımlamada kullanılabilir, davranışları yönlendirme gücüne sahip, birey ve toplum açısından varlık ve devamlılık ölçütüdür. İlkokul ve ortaokulda değer eğitimi her dersle ilişkili olarak verirse de özellikle Sosyal Bilgiler dersiyle ilişkilendirilmektedir. Sosyal Bilgiler dersi kapsamında öğrencilere kazandırılması amaçlanan değerlerden biri de dayanışma değeridir. Bu sebeple öğrencilerin dayanışma değerine karşı olan algısını belirlemek önemli görülmektedir. Bu algının ortaya çıkarılmasında önemli kabul edilen metaforlar öğrencilerin duygularını, düşüncelerini ve inançlarını yansıtmaktadır. Genel olarak metaforlar bir kavramı başka bir kavrama benzeterek açıklama sürecidir. Bu süreçte verilen örnekler bireylerin dünyayı ve kendilerini algılama biçimlerini göstermektedir. Metaforlar, son yıllarda eğitimin farklı alanlarında kullanılmaya başlanmış ve ilgi merkezi haline gelmiştir. Bu çalışmanın amacı ortaokul öğrencilerinin dayanışma kavramına ilişkin algılarını metaforlar yoluyla incelemektir. Araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılında Kütahya ilinde öğrenim gören 230 ortaokul öğrencisiyle gerçekleştirilmiştir. Ortaokul öğrencilerinin dayanışma kavramına ilişkin sahip oldukları metaforları ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma, tarama modelinde nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubunun seçimi, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemine uygun olarak yapılmıştır. Araştırmada veri toplamak amacıyla araştırmaya katılan öğrencilerin dayanışma kavramına ilişkin sahip oldukları düşünceleri ortaya çıkarmak için açık uçlu bir anket formu hazırlanmış; anket formunda öğrencilerden "dayanışma.....gibidir; çünkü....." cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Çalışma sonunda elde edilen veriler içerik analizine uygun bir şekilde çözümlenecektir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaçla toplanan veriler önce kavramsallaştırılır, daha sonra bu kavramlar mantıklı bir biçimde düzenlenir ve bunlara göre verileri açıklayan durumlar temalaştırılır. Araştırmada kullanılan veri toplama aracının güvenilirliği Miles ve Huberman'ın şu formülü kullanılarak [(Uzlaşma yüzdesi (p) = Görüş Birliği (Na) / (Görüş Birliği (Na) + Görüş Ayrılığı (Nd)) X 100] tespit edilecektir. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla 2 uzman görüşüne başvurulacaktır. Miles ve Huberman'a göre bir araştırmanın güvenilir kabul edilmesi için en az %70 düzeyinde güvenilirlik kat sayısına sahip olması gerekmektedir. Verilerin çözümlenmesine devam edildiğinden araştırmanın bulguları ve sonuçları daha sonra eklenecektir.

Anahtar Kelimeler: Dayanışma, ortaokul öğrencisi, metafor.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Vatansızverlik ile Milli Değerlerin Öğretimine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

İbrahim SARI

ibrahim.sari@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi

Hasan YAPICI

hasan.yapici@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Değerler, insan hayatının bir parçasıdır ve bireysel olmasının yanı sıra, toplum içerisinde yer alan bütün bireylerin bu ortak payda da yer almasını istediğimiz unsurlardır. Nitekim değerler bir toplumun üyelerinin çoğunluğunun doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, gaye, temel ahlâkî ilkeler veya inanç olarak tanımlanabilir. 2005 yılından itibaren özellikle sosyal bilgiler dersi öğretim programında yapılan değişikliklerle yer almaya başlayan değerler, program dâhilinde öğrencilere verilmeye başlanmıştır. Nitekim bu durum öğretmenlerin değerlerin öğretimindeki aktif rollerini göstermektedir.

Bu çalışmanın amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının vatansızverlik ile milli değerlerin öğretimine yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden korelasyon araştırmasına uygun olarak tasarlanmıştır. Araştırma verileri Schatz, Staub ve Lavine (1999) tarafından geliştirilen Yazıcı ve Yazıcı (2010) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Yurtseverlik Tutum Ölçeği ve Çetin (2015) tarafından geliştirilen Milli Değerlerin Öğretimine Yönelik Tutum Ölçeği aracılığıyla toplanacaktır. Yurtseverlik Tutum Ölçeği 20 maddeden oluşmaktadır. Kör yurtseverlik ve yapıcı yurtseverlik olarak 2 faktör yapısına sahip olan ölçeğin kör yurtseverlik boyutunda yer alan maddelerin faktör yüklerinin .46-.79, yapıcı yurtseverlik boyutunda ise .44-.74 arasında değiştirdiği görülmüştür. İç tutarlılık için hesaplanan Cronbach Alfa değeri ise kör yurtseverlik boyutu için .88, yapıcı yurtseverlik boyutu için .67 olarak hesaplanmıştır. Milli Değerlerin Öğretimine Yönelik Tutum Ölçeği ise 16 maddeden oluşmaktadır. Değer öğretimini önemseme ve değer öğretimini değerli bulma şeklinde isimlendirilen iki alt faktörden oluşan ölçekten hem toplam puan hem de iki alt faktör için ayrı puan elde edilmektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ölçek geneli için .93, önem boyutu için .88, değer boyutu için .89'dur. Araştırmanın çalışma evrenini 2017-2018 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı tüm sınıf düzeylerinde öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmada tüm çalışma evrenine ulaşılmamasının kolaylığı nedeniyle örneklem alma yoluna gidilmemiştir. Araştırmada veri toplama süreci devam etmektedir. Sürecin sonunda elde edilen veriler öncelikle frekans, yüzde ve aritmetik ortalama gibi betimsel istatistiksel teknikler kullanılarak analiz edilecektir. Gruplar arası karşılaştırmalar ve korelasyon analizi için ise parametrik ve non-parametrik istatistiksel tekniklere ilişkin normal dağılım gibi sayıltıların sınanmasının ardından uygun istatistiksel teknikler seçilecektir. Elde edilen bulgular öğretmen Adaylarının milli değerlerin öğretimine yönelik tutumları, öğretmen adaylarının vatansızverlik tutumları, her iki ölçekte değişkenlere göre gruplar arası anlamlı farklılık olup olmadığı ve iki kavramın birbiriyle ilişkisi olmak üzere dört ana başlık altında sunulacaktır. Ulaşılan araştırma sonuçları alanyazındaki diğer araştırma sonuçları ile karşılaştırılarak tartışılacaktır. Son olarak araştırma sonuçları kapsamında uygulamaya ve yapılabilecek diğer araştırmalara dönük öneriler geliştirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Milli değerler, öğretmen adayı, vatansızverlik.

Ortaokul Öğrencilerinin “Vatan ve Vatanseverlik” Hakkındaki Görüşleri

Osman Akhan
osmanakhan@akdeniz.edu.tr, Akdeniz Üniversitesi
Samet Çiçek
ciceksamet01@gmail.com, Akdeniz Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Ülkemizde ve dünyada Sosyal Bilgiler dersinin en önemli amacı iyi vatandaş yetiştirmektir. Bu doğrultuda 2005 ve 2017 Sosyal Bilgiler Programlarına bakıldığında oluşturulmak istenen “iyi vatandaş” çerçevesinin önceki programlara göre daha evrensel amaçlar üzerine oturtulduğu dikkat çekmektedir. İçinde bulunduğumuz yüzyılın her anlamda evrensel değerleri benimsemiş vatandaşlara ihtiyacı vardır. Fakat evrensel değerleri benimserken özünde ait olduğumuz kendi öz değerlerimizi korumak ve geliştirmeye de mecburuz. Bu yüzden çocuklarımızın vatan ve vatanseverliği kendi düşüncelerinde doğru anlamlandırıp bu doğrultuda bağlı olmaları oldukça önemlidir. Öğrencilere bunu kazandırabileceğimiz en uygun ders, Sosyal Bilgiler dersidir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin vatan ve vatanseverlik hakkındaki görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırmada, nitel araştırma yönteminden durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, kolay ulaşılabilir yöntemle oluşturulmuş ve çalışma grubunu, 2017-2018 eğitim öğretim döneminde Antalya merkezde bulunan orta sosyoekonomik düzeydeki bir ortaokulun 8. sınıf öğrencilerinden 48 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan açık uçlu soru formu ile toplanmış ve betimsel analizle çözümlenmiştir. Çalışmanın bulgularına bakıldığında, ortaokul öğrencilerinin “vatan ve vatanseverlik” görüşlerinin duygusal yönde olduğu ve tam olarak bilmedikleri / açıklayamadıkları sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, vatan, vatanseverlik

Cumhuriyetten Günümüze Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Değişen “İyi Vatandaşlık” Algısı

Nadire Emel Akhan
nesoas@gmail.com, Akdeniz Üniversitesi
Samet Çiçek
ciceksamet01@gmail.com, Akdeniz Üniversitesi
Hilal Mert
hilalmert8@outlook.com, Akdeniz Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Ülkeler devamlılıklarını sürdürebilmek için iyi vatandaşlar yetiştirmek ister. Böylece hem kendisini en iyi şekilde temsil edecek vatandaşlara, hem de o iyi vatandaşlarla kendisine tabii, huzurlu ve üretken bir topluma ulaşmayı hedefler. Sosyal Bilgiler dersinin doğuşuna baktığımızda işte bu ihtiyaçtan doğmuş bir ders ve “iyi vatandaş” hedefini görmekteyiz. İyi vatandaşın açılımı hemen herkes için ortak olan beklentilerin yanında ülkelerin kendi sitemleri, kültürleri, siyasi yapıları ile şekillenir. Okul çağlarından toplum hayatına yetişen bir bireyin iyi vatandaş olarak adlandırılması, ülkelerin eğitim sisteminin çizdiği çerçeve ile şekillendiği için farklılıklar gösterebilir. Tüm dünyada sosyal bilgiler dersinin amacı iyi vatandaş yetiştirmekken, bu amaç zaman içinde dünyada ve ülkemizde bulunduğu dönemin beklentilerine göre çerçevesini sürekli değiştirmiştir. İşte bu doğrultuda çalışmanın amacı ülkemizde Cumhuriyetten günümüze (1924-2017) Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında değişen iyi vatandaşlık algısını ortaya koymaktır. Bu doğrultuda çalışmada, Cumhuriyetten günümüze Sosyal Bilgiler Öğretim Programları incelendiği için tarama modeli içerisinde yer alan tarihsel yöntem kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler (Cumhuriyetten günümüze yayınlanmış sosyal bilgiler programları), betimsel analiz yöntemine dayalı olarak analiz edilmektedir. Araştırmanın analizleri devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, iyi vatandaş, sosyal bilgiler programları

Biyoloji Öğretmen Adaylarının Çevreye Yükladıkları Değerler: Bir Duygusal Semantik Farklılık Çalışması

Hakan Kurt
kurthakan1@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Derya Çınar
deryacinar42@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışma, biyoloji öğretmen adaylarının çevreye yönelik duygusal semantik değerler açısından olumlu ve olumsuz tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma tarama modelinde yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 1.sınıf düzeyinde 19, 2.sınıf düzeyinde 16, 3.sınıf düzeyinde 16, 5.sınıf düzeyinde 20 katılımcı toplamda 71 biyoloji öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırmanın verileri çevreye ilişkin semantik farklılık ölçeği oluşturularak elde edilmiştir. Ölçek iki uçlu 17 sıfat çiftinden oluşmaktadır. Veriler, SPSS-18 paket programına yardımıyla, betimsel ve çıkarımsal istatistik analizleri yapılarak çözümlenmiştir. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.74 olarak hesaplanmıştır. Maddelerin yük değerleri 0.48 ile 0.76 arasında değişmektedir. Diğer taraftan kavramsal modelin oluşturulmasında NVivo-9.3 programından yararlanılmıştır. Çalışmanın sonucunda biyoloji öğretmen adaylarının hazırlanan semantik farklılığa göre çevreye yükledikleri değerlerin sınıf düzeylerine göre ($X_1 = 5,70$; $X_2 = 4,93$; $X_3 = 5,37$; $X_5 = 5,54$; $X_t = 5,41$) pozitif yönde olduğu tespit edilmiştir. Çevreye ilişkin bu değerlere yakından bakıldığında 1.sınıf düzeyindeki katılımcılar korunaksız ve gürültülü, 2.sınıf düzeyindeki katılımcılar karmaşık, tehlikeli ve gürültülü, 3.sınıf düzeyindeki katılımcılar tehlikeli ve gürültülü, 5.sınıf düzeyindeki katılımcılar gürültülü ve genel olarak ise gürültülü olumsuz değerlere sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca biyoloji öğretmen adaylarının çevreye yönelik semantik farklılıklarının sınıf düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p < 0,05$) ve bu farklılık 1.sınıf ile 2.sınıf arasında 1.sınıf lehine ve 2.sınıf ile 5.sınıf arasında 5.sınıf lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Diğer taraftan yine sınıf düzeylerine göre 1.sınıf ve 5.sınıf düzeyindeki katılımcıların çevreye ilişkin semantik farklılıkları arasında pozitif zayıf korelasyon olduğu görülmüştür ($r = 0,38$). Diğer sınıf düzeylerinde katılımcıların tutumları arasında korelasyon bulunmamıştır. Araştırma sonunda konuyla ilgili önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Semantik Farklılık Ölçeği, Çevre, Biyoloji Öğretmen Adayları

Öğretmen Adaylarının İnsani Değerler ve Çocuk Sevme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Rıdvan Küçükali
ridvankucukali@atauni.edu.tr, Atatürk Üniversitesi
Gül Kadan
gulkadan@gmail.com, Çankırı Karatekin Üniversitesi

Bildiri Özeti:

İnsani değerler, bir toplumun devamlılığının sağlanmasında oldukça önemli yere sahip olan unsurlardır. Tüm insanların huzuru ve mutluluğu ile yakından bağlantılı olan değerler, nesilden nesle aktararak devamlılığını sağlamaktadır. Bu aktarımın sağlanmasında ise öğretmenlerin özel bir yeri ve önemi bulunmaktadır. Öğretmenlerin davranışlarından rol-model olarak etkilenecek çocukların, değerleri içselleştirebilmeleri daha kolay olabilmektedir. Öğretmenler, bir toplumun inşasında en önemli mimarlardır. Onların eğitim faaliyetleri sırasında, bilgi aktarımının yanında değerleri özümsemeleri ve bunları çocuklara etkili bir şekilde yansıtılabilmeleri ile sağlıklı ve huzurlu bir toplum oluşabilecektir. Öğretmenlerin mesleklerin yerine getirirken ayrıca çocukları sevmeleri, onların ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik programlar düzenleyebilmeleri de oldukça hayatidir. Çocuğu sevmek, ona değer vermek, aynı zamanda insana verilen değer de bir göstergesidir. Bu noktadan hareketle araştırmada, öğretmen adaylarının insani değerler ve çocuk sevme düzeyleri arasındaki ilişkinin ve insani değerler ile çocuk sevme düzeylerinin birtakım değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amaçlanmıştır. Tarama modelinde gerçekleştirilen araştırmada Erzurum Atatürk Üniversitesi Felsefe Bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarıyla çalışılmıştır. Araştırmada veriler "Genel Bilgi Formu", "İnsani Değerler Ölçeği" ve "Çocuk Sevme Ölçeği" ile toplanmıştır. Araştırmada, katılımcıların %74'ünün kadın, %26'sının erkek olduğu, %52'sinin 21-23 yaş aralığında, %40,5'inin 2. Sınıfta olduğu, %63'ünün annesinin ve %37'sinin babasının ilköğretim mezunu olduğu, %35,8'inin dört ve üzerinde kardeşe sahip olduğu, %85'inin akademik başarısının orta düzeyde olduğu, %64,7'sinin iletişim eğitimi almadığı ve %53,2'sinin bölümü isteyerek geldiği belirlenmiştir. Araştırmada veriler SPSS 21 paket programı ile değerlendirilmiştir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla normallik analizi gerçekleştirilmiş, Kurtosis ve Skewness değerlerine bakılmıştır. Yapılan normallik analizi sonucunda dağılımın parametrik olduğu anlaşılmış ve parametrik teknikler kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, anne eğitim düzeyi ile çocuk sevme ölçeği arasında, İnsani değerler ölçeğinin alt boyutlarından dürüstlük alt boyutu ile akademik başarı, sorumluluk alt boyutu ile iletişim eğitimi alma durumu arasında anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir. İnsani değerler ölçeğinin alt boyutlarından dostluk alt boyutu ile çocuk sevme ölçeği arasında pozitif yönde anlamlı ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara dayanarak, değerler eğitiminin öğretmenlik eğitiminin bir parçası yapılması, özellikle iletişim eğitimlerinin başta öğretmen adayları olmak üzere üniversitelerdeki tüm alanlarda yaygınlaştırılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Değer, Öğretmen, Değerler Eğitimi, Çocuk Sevme

Klasik Türk Filmlerinin Tarih ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerlerin Kazandırılmasında Kullanılması

Hamza Keleş
hkeles@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi
Ayşegül Nihan Erol Şahin
nihanerol@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi
Sevim Alper
sevim1453alper@gmail.com, Gazi Üniversitesi Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

1970li yıllarda çekildiği halde halen ilgi çeken, televizyon ekranlarında sık sık karşımıza çıkan Neşeli Günler, Gülen Gözler, Aile Şerefi ve Bizim Aile gibi filmler Türk Sineması klasikleri olarak bilinmektedir. Bu filmlerde esas konu aile bireylerinin yaşadığı ufak tefek atışmalar, kardeş kavgaları, fakir zengin ayrımı gibi görünse de bu filmlerin alt metninde çok sayıda farklı konulara da temas edildiğini görülmektedir. Örneğin o dönemde yaşanan siyasi ve ekonomik gelişmelerin insanlara etkisi, toplumsal cinsiyet yargıları, birlik beraberlik duygusunun çözümcü yaklaşımı gibi alt temalar bu filmlerin etkisini artırmaktadır. Bu filmlerin izleyicileri uzun yıllardır etkilemeye devam ediyor oluşunun ve güncelliğini yitirmiyor oluşunun temel sebebinin ise bu filmler aracılığı ile verilen değerler olduğu düşünülmektedir.

Aile birliğine değer verme, dayanışma, saygı, sevgi gibi değerler müfredatta yer alan değerlerdir. Bu filmlerde de bu değerlere sık sık vurgu yapıldığı görülmektedir. Okullarımızda verilen eğitimin temel hedeflerinden birisi değer yaratmak, bir diğeri de yaratılan ve herkes tarafından kabul edilen bu değerleri davranış haline getiren bireyler yetiştirmektir. Bu bağlamda yapılan araştırmada herkesin bildiği, klasik Türk aile filmi olarak nitelendirilen filmlerden seçilen sahnelerle değerlere vurgu yapılarak öğrencilerin öğrenmelerini pekiştirmek hedeflenmiştir.

Araştırmada Neşeli Günler, Gülen Gözler, Aile Şerefi, Bizim Aile filmleri eğitim fakültesi uzmanları tarafından eleştirel bir gözle değerlendirilmiş ve bu filmlerin birçok sahnesinde gizli olan ve önemli olduğu düşünülen sahneler kesilip kısa videolar olarak yeniden incelenmiştir. Yapılan araştırma ile öğretmen adaylarına okul deneyimi dersi kapsamında kullanabilecekleri bir örnek etkinlik hazırlamak amaçlanmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan etkinlikte film sahnelerinin vurgulanan değerler bağlamında değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca hazırlanan etkinlikte ahlâkî muhakeme yöntemi kullanılarak değer eğitiminin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Yapılan araştırma ile eğitimciler gözünden bu filmleri farklı bir perspektiften görmek ve bu filmlerden yararlanılarak tarih ve sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından kullanılacak bir materyal hazırlamak hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler:Öğretmen Adayları, Klasik Türk Aile Filmleri, Değerler, Tarih Öğretimi, Sosyal Bilgiler Öğretimi

Çizgi Filmlerde Şiddet Öğelerinin İncelenmesi

Neriman Aral
aralneriman@gmail.com, Ankara Üniversitesi
Gül Kadan
gulkadan@gmail.com, Çankırı Karatekin Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Kişinin fiziksel ve ruhsal bütünlüğüne zarar vererek, istenmeyen sonuçların ortaya çıkmasına neden olan şiddet, toplumumuzda her geçen gün etkisini daha da arttırarak devam etmektedir. Üstelik şiddet sanıldığı gibi sadece fiziksel anlamda ele alınmamakta, duygusal, cinsel ve ekonomik şiddet şeklinde etkisini göstermektedir. Şiddetin mağdurları arasında ise kadın ve çocuklar özel bir grubu oluşturmaktadır. Çocuklar gelişim alanlarındaki olgunlaşmamışlıkla bağlantılı olarak şiddetten daha fazla etkilenebilmektedir. Özellikle erken çocukluk döneminde çocuklar, ebeveynlerin tutumlarından, kitle iletişim araçlarından etkilenecek, gördükleri davranışları içselleştirebilmektedir. Bu açıdan kitle iletişim araçlarından televizyon programları ve bu programlarda çocuklar tarafından çok sevilen çizgi filmlerin özel bir anlamı bulunmaktadır. Çünkü çocuklar için oldukça çekici ve cazip olarak sunulan çizgi filmlerdeki şiddet öğeleri çocuklar tarafından çok kısa bir sürede içselleştirilebilmekte ve içselleştirilen bu davranışlar alışkanlık ve dahası yaşam tarzı haline gelebilmektedir. Bu düşünceden hareketle araştırmada, erken çocukluk döneminde en çok izlenen çizgi filmlerdeki şiddet öğelerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çankırı İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı olan bağımsız anaokullarında eğitim gören çocuklarla yapılan araştırmada, nitel araştırma desenlerinden içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. Çocukların en çok izledikleri çizgi filmleri belirlemek için uzman görüşü alınarak son şekli verilen "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" kullanılmıştır. Çocukların izledikleri çizgi filmler belirlendikten sonra, çizgi filmlerde yer alan şiddet öğelerini belirlemek için kategori ve alt kategorilerden oluşan ve uzman görüşüyle son şekli verilen "İçerik Analiz Formu" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda çocukların en çok izledikleri çizgi filmlerin sırasıyla "Keloğlan, Pepee, Ege ile Gaga, Niloya, İstanbul Muhafızları" olduğu belirlenmiştir. En çok izlenen çizgi film olarak belirlenen "Keloğlan" çizgi filmi için 2015- Ocak 2018 yılları arasında son sezon olarak yayınlanan "Keloğlan Odama Saklandı" bölümlerinden on beş tanesi tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiş ve "İçerik Analiz Formu" doğrultusunda analizler tamamlanmıştır. Yapılan analiz sonucunda, "Keloğlan" çizgi filminde en fazla fiziksel şiddete yönelik öğelere (n=17) yer verildiği ve bunu sırasıyla duygusal (n=12) ve ekonomik (n=2) şiddete yönelik öğelerin izlediği belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayanarak, çizgi filmlerde şiddet öğelerinin olmaması yönünde çaba gösterilmesi, başta ebeveynler olmak üzere tüm toplumun bu konuda gereken hassasiyeti göstermeleri önerilebilir.

Anahtar Kelimeler:Şiddet, Şiddet Türleri, Erken Çocukluk Dönemi, Çizgi Film

60 - 72 Ay Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sosyal Değer Kazanımlarının İncelenmesi

Havva Ötgür
havvaayotgur@hotmail.com, Gazi Üniversitesi
Gülhan Güven
gulhanguven@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Değer olgusunun insanlık için ne denli önemli olduğu aşikârdır. Dünyanın insanlık açısından daha yaşanılabilir bir düzeye gelebilmesi için temel şartlardan biri de gelecek neslin eğitime ihtimam göstermesidir. Gelecek nesle kazandırılacak eğitimde; kalıcılığı ve şekillendirilebilirliği açısından okul öncesi dönemde en uygun olarak yapılabilmektedir. Nasıl ki toprağın ekilmeye en uygun olduğu mevsim ilkbaharsa kişinin eğitiminin en uygun zamanı da okul öncesi dönemdir. İçerisinde bulundurduğu birçok kritik dönem nedeniyle ayrıca ihtimam gösterilmesi gerekmektedir. Bu döneme direkt olarak etki eden faktörler aile ve çocuğun sosyal çevresidir. Çocuğun bulunduğu sosyal çevrenin içerisinde; eğitim gördüğü okul öncesi kurumları da bulunmakta ve büyük önem taşımaktadır. Çocuğun okulda kazanacağı akademik kazanımların yanı sıra sosyal olarak da kazanması gereken birçok kazanım mevcuttur. Bunlardan değer kavramıyla ilişkili olan tüm kazanımlar hem çocuk, hem o çocuğun içerisinde bulunduğu toplum ve hem çocuğun hem de toplumun geleceği açısından büyük önem arz etmektedir.

Yapılan araştırma da Afyon ilinde okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60 - 72 ay Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sosyal Değer Kazanımlarını çeşitli değişkenlere göre belirlemek amacı esas alınmıştır. Araştırma dâhilinde Afyon örneğinde 60-72 ay çocukların sosyal değer kazanımının demografik özelliklerine, kardeş sayılarına, ailelerinde devamlı olarak bir aile büyüğüyle (anneanne, babaanne vs.) birlikte yaşamalarına ve bu çocukların daha önce okul öncesi eğitim alıp almama durumlarına göre sosyal değer kazanımları anlamlı bir farklılık göstermekte midir? Sorularına cevap aranmaktadır. Yöntem olarak nicel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Afyon ilindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okulu bünyesinde anasınınına devam eden 60-72 aylık çocuğu bulunan: Evrenden basit tesadüfî örnekleme yöntemiyle ulaşılan ve evreni temsil edecek sayıdaki anneler araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Veri toplama araçları olarak okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ailelerinin demografik bilgilerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanılacak olan 'Genel Bilgi Formu', Çocukların sosyal değer kazanımını ölçmek amacıyla Neslitürk ve Çeliköz (2015) tarafından geliştirilen "Okul Öncesi Değerler Ölçeği" kullanılmıştır. Okul Öncesi Değerler Ölçeği 60-72 ay çocuklar için geliştirilmiş olup verilerin sağlıklı olabilmesi açısından 3 (aile, öğretmen ve öğrenci) farklı form şeklinde hazırlanmıştır. Ölçeğin 3 formu da saygı, sorumluluk, dürüstlük, işbirliği, paylaşım, dostluk/arkadaşlık değerlerini ölçebilmeyi hedeflemiştir (Neslitürk ve Çeliköz, 2015). Okullar belirlendikten ve gerekli izinler alındıktan sonra çalışma yapılacak olan okullara gidilerek çalışmanın amacı hakkında idareci ve sınıf öğretmenlerine bilgi verilmiş olup öğretmenlerin yardımı ile ebeveynlere ölçekler (Okul Öncesi Değerler Ölçeği- Aile Formu) dağıtılarak uygulamalar yapılmıştır. Öğretmenler aracılığıyla araştırmanın amacı ebeveynlere anlatılmış ve veriler araştırmacının kendisi tarafından toplanmıştır. Yapılan çalışmada gönüllülük esas temel alınmıştır. Ölçek formlarından elde edilen veriler istatistik aşamasında olmakta olup araştırma sonuçlandırıldığında bulgular ve sonuç alan yazın ışığında tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Değer, Değerler eğitimi, Okul öncesinde sosyal değerler,

Gelenekten Geleceğe Türk Oyunları (Ankara- Nallıhan İlçesi Örneği)

Okutman Dr. Ayşegül Nihan EROL ŞAHİN
nihanerol@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Vakit geçirme, eğlenme, oyalanma gibi amaçlarla bir şeyle uğraşmak (TDK) şeklinde tanımlanan “oyun” kavramı insanlık tarihi kadar eskidir. Tanımının bu kadar basit olmasına rağmen oyunun çocuk gelişiminde ne kadar önemli olduğu çok sayıda araştırmada belirtilmektedir. Oyunlar, çocukların zihinsel, sosyal becerilerinin geliştirmektir.

Oyun kelimesinin anlamı geçmişte de günümüzde de aynı olmasına rağmen gelişen teknoloji ve insanların zamanlarını değerlendirme şekillerinin değişmesi, çocukların ve gençlerin büyük kısmının birtakım kültürel unsurlardan habersiz yetişmesine sebep olmaktadır. Anneanne babaanne ve dedelerinin oynadıkları oyunların, torunlarının oyunlarından oldukça farklı olduğu bilinmektedir. Türk kültürünün önemli öğelerinden biri olan geleneksel oyunların yeni kuşaklarca bilinmemesi, sonraki nesillere aktarılmasını zorlaştırmaktadır. Günümüzde çocukların akranlarıyla buluşmaları, sokaklara çıkıp oynamalarının da eskisi gibi kolay olmadığı, çocukların büyük bir çoğunluğunun dört duvar arasında tv izleyerek, tabletlerle oynayarak zaman geçirdiği bilinmektedir. Hatta ailelerinin biraz hava alsın sokakta oynasın diye parka götürdüğü çocukların bile yine ellerinde teknolojik aletlerle oturdukları, akranlarıyla iletişim kurmaya uzak oldukları görülmektedir. Bu durumun çocukları yalnızlığa ittiği düşünülmektedir. Teknolojik oyuncakların zararları olduğu konusunda araştırmalar mevcuttur. Bunların dışındaki diğer oyuncakların da genelde plastik gibi doğaya zararlı olan malzemelerden üretildiği düşünüldüğünde taş, toprak, tahta, kumaş gibi doğal malzemeler kullanılan geleneksel oyunların birçok açıdan önemi ve gereği araştırmacıları düşündürmektedir.

Yapılan bu araştırma ile geleneksel çocuk oyunlarından körebe, çuval yarışı, çelik çomak, davul zurna, birdirbir, ebe beni kurda verme, sıvış, uzun eşek oyunları hakkında bilgi toplanması ve bu oyunların gençler tarafından oynanması, öğrenilmesi ve yaygınlaştırılması amaçlanmıştır. Araştırma için karma yöntem kullanılmıştır. Yapılan araştırma iki boyuttan oluşmaktadır, ilk boyutu için arşivden oyunlarla ilgili bilgiler derlenmiş ve bölgede yaşayan kişilerle röportaj yapılmıştır. Derlenen bilgilerle geleneksel çocuk oyunlarının Nallıhan’da nasıl oynandığı hakkında bir etkinlik planı oluşturulmuştur. Hazırlanan oyun planları ile araştırmanın uygulama boyutu ortaya çıkartılmıştır. Araştırmanın uygulama safhasının ise “5. Uluslararası Nallıhan İpek İğne Oyaları Kültür ve Sanat Festivali” kapsamında 6-9 Eylül 2017 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan oyun planları festival kapsamında dernek gönüllüleri ve festivale katılan çocuklar tarafından 3 gün boyunca belirlenen saatlerde uygulanmıştır. Festival alanında araştırmacının gözetiminde çocuklar ve gönüllü yetişkinler tarafından oynanan oyunların kayıtlar alınmıştır. 3 günlük uygulama safhası sonunda oyunları oynayan çocuklardan etkinlik sonrası görüşleri yazılı olarak alınmıştır. Çocuklardan ve gönüllü yetişkinlerden alınan veriler nitel analize tabi tutulmuştur. Araştırmanın sonucunda katılımcıların geleneksel oyunlar hakkında az bilgi sahibi oldukları ortaya çıkmıştır. Bir kısmının okulda ya da ailesinde zaman zaman bu oyunları oynadığı, oyunların tarihçesi hakkında ise bilgi sahibi olmadığı gibi sonuçlar ortaya çıkmıştır. Ayrıca uygulamaya katılan çocukların aileleri kendi çocukluklarını gördükleri bu oyunları çocuklarına öğretmek istediklerini ifade etmişlerdir. Böylelikle halkın büyük bir çoğunluğunun katıldığı festival ortamında kültürel mirasımızı yeniden hatırlatma ve yeni nesillere aktarma görevimiz kısmen de olsa gerçekleşmiştir.

Araştırma ile oyunlar aracılığı ile unutulmaya yüz tutan kültürel öğeler tekrar gün yüzüne çıkartılması hedeflenmiş, oyunların kadın erkek, genç yaşlı herkesi içine alan birleştirici bir unsur olduğu anlatılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Oyun, Türk Çocuk Oyunları, Öğrenci Görüşleri, Kültürel Miras

Değerler Eğitimi Dersine Yönelik Öğretmen Adaylarının Görüşleri

Vedat Aktepe
vedataktepe@nevsehir.edu.tr, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Elvan Yalçınkaya
eyalcinkaya@ohu.edu.tr, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Mevlüt Gündüz
mevlutgunduz@sdu.edu.tr, Süleyman Demirel Üniversitesi
Murat Temur
murattemur@nevsehir.edu.tr, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmada, Değerler Eğitimi dersini alan sınıf öğretmeni Adaylarının bu derse ilişkin görüşlerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Araştırmada, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Çalışma grubunu, 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılı güz döneminde Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi 4. sınıfta öğrenim gören ve Değerler Eğitimi dersini alan, 5 kız ve 3 erkek olmak üzere, 8 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Ders, ilk 6 hafta, teorik ağırlıklı olmak üzere, teorik ve uygulamalı bir biçimde yürütülmüş, diğer 8 haftada ise öğretmen Adaylarının yaparak yaşayarak öğrenmeyi esas alarak hazırlamış oldukları aktif öğretim yöntem ve tekniklerine dayalı etkinliklerle işlenmiştir. Dönem sonunda dersi tamamlayan öğretmen adaylarına Değerler Eğitimi dersine yönelik görüşlerini almak üzere odak grup görüşmesi yapılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2008)'e göre, nitel araştırma desen ve yöntemleri içerisinde sınırları belirlenmiş bir konuya odaklanmış ve grupla yapılan görüşme tartışma tekniği odak grup görüşmesi olarak ifade edilebilir. Odak grup görüşmesinden elde veriler, içerik analizine tabi tutulmuştur. Katılımcılar yöneltilen her bir soru tema olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda; "değerler eğitimi dersinin amaçları", "değerler eğitimi dersinin önemi", "öğrenme-öğretme süreci", "derste kullanılan yöntem ve teknikler", "dersin yararları" ve "değerler eğitimi dersine yönelik öneriler" olarak 6 tema ortaya çıkmıştır. Elde edilen bulgular çerçevesinde, öğretmen adayları değerler eğitiminin önemine ve toplumların geleceğindeki yerine vurgu yapmaktadırlar. Bununla birlikte değerler eğitimi dersinin teorik ve uygulamalı bir biçimde yürütülmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Özellikle öğrenciyi aktif hale getirecek öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması gerektiği sıklıkla vurgulanmaktadır. Öğretmen adayları değerler eğitiminde öğretmenin önemli bir rolü olduğunu, öğrencilere model olması gerektiğine de değinmektedirler. Öğretmenlik lisans programında bu dersin ilk yıllarda, özellikle 1.sınıfta okutulmasını önermeleri dikkate değer bir bulgudur. Elde edilen veriler doğrultusunda, Değerler Eğitimi dersini hem teorik hem uygulamalı olarak alan öğretmen adaylarının bu derse ve dersle ilgili süreçlere ilişkin önerileri, öğretmen eğitimi alanında çalışan kişi, kurum ve kuruluşlara yol gösterebilir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen adayı, değerler eğitimi, odak grup görüşmesi

Üniversite Öğrencilerinde Tevazu: Nitel Bir Çalışma

Baki Büyüksevindik
baki.sevindik@gmail.com, Bayburt Üniversitesi
Şerife Işık
serife7403@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Amaç

Tevazu pozitif psikoloji alanında yeni çalışılmaya başlanmış bir kavram olup tanımı üzerine ortak bir görüş bulunmamaktadır. Bu nedenle tevazu kavramının incelenmesinde öncelikli olarak bireylerin bu konu hakkındaki düşüncelerini belirlemek önemlidir. Tevazunun kültürden kültüre uygulanışı farklı olsa da, bütün semavi dinler hatta Budizm, Taoizm gibi felsefi düşünce yönü ağır basan ekoller bile bir değer olarak insanlara tevazuyu öğütlemektedir. Türkçe’ de tevazu ile alçakgönüllülük kelimeleri birbirinin yerine kullanılabilir. Öte yandan Türkiye’ de tevazu kavramıyla ilgili çok az çalışmaya rastlanılmıştır. Bu nedenle hem kavramın rehberlik ve psikolojik danışma alanında çalışılması hem de kültürel olarak kavramın yerinin saptanması üzerinde durulması gereken bir husustur. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin tevazu kavramını tanımlamalarını isteyerek bu konudaki görüşlerini belirlemek ve tevazu kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforları belirlemektir.

Yöntem

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemine dayalı olarak yürütülmüştür. Araştırma deseni olarak, farkında olduğumuz ama derinlemesine ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanan olgu bilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Araştırma, 2016-2017 bahar döneminde Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesinin çeşitli bölümlerinde eğitim gören 167 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada ulaşılabılır örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada veri toplamak için uzman görüşüne başvurularak oluşturulmuş bana göre alçakgönüllü olmak ..... demektir ifadesi her bir öğrenciye verilerek tevazu kavramına ilişkin algılarını ve tanımlamalarını belirlemek ve alçakgönüllülük ..... benzer; çünkü..... ifadesi verilerek bu algıya yönelik metafor oluşturulması istenmiştir. Çalışmanın verilerinin çözümlenmesinde tevazu kavramına ilişkin tanımlamalar için içerik analizi kullanılmıştır. Öğrencilerin geliştirdikleri metaforların analiz edilmesi ve yorumlanması ise (1) adlandırma, (2) tasnif etme, (3) kategori geliştirme, (4) geçerlik ve güvenilirlik sağlama ve (5) verileri bilgisayar ortamına aktarma olmak üzere beş aşamada gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın verilerinin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. Öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar ve tevazu tanımlarına uygulanan içerik analizi sonucunda araştırmacılar tarafından yapılan kodlama işlemine ilişkin olarak kodlayıcılar arası güvenilirlik değerinin %83.3 olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulguların frekans ve yüzde değerlerine bakılmıştır.

Bulgular ve Sonuç

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin tevazuya ilişkin tanımlarında en çok ifade edilen cevaplar arasında ilk on kategori sırasıyla; kendini övmek, yapılan iyi işlerden insanların haberdar olmaması, çıkarsız/ karşılıksız hareket etmek, kendini diğer insanlardan üstün görmemek, fedakarlık yapmak, affedici olmak, eşit frekansta; yapılan fedakarlıkları başa kakmamak ile başarılı durumlarda kibirlenmemek, farklılıklara hoşgörülle yaklaşmak ve kendinin farkında olmak/ tanımak yer almaktadır. Bu tanımlamaların doğrultusunda yapılan metaforlar incelenerek iki sınıfta toplanmıştır. İlki tevazunun bir varlığa (kişi ya da nesne) benzetilerek yapılan metaforlardır. Bu grupta sırasıyla en yüksek frekansa sahip olan on kategori; ağaç, su, anne, deniz, ünlü bir kişi, güneş, akarsu-bebek eşit frekansta, buğday başağı, kitap ve doğa yer almaktadır. İkinci sınıflandırma ise yakın kavramlarla metaforlaştırmalarıyla ilgili olup en fazla frekansa sahip olan kategoriler sırasıyla; fedakarlık, saygı, sevgi- utanmak- iyilik, empati- insan olmak-hoşgörü yer almaktadır. Sonuç olarak denilebilir ki öğrencilerin tevazu kavramı denince daha çok kişinin kibirlenmemesi, karşılıksız iyilik yaparak bunu insanlara duyurma çabası içerisinde olmaması ve fedakarlık yapabilmesi tanımı dikkat çekmektedir. En fazla ifade edilen metafor olarak ağaç örneği verilmiştir. Genel olarak ağacın gölgesinden,

oksijeninden, güzel görüntüsünden insanların faydalanması ve bu durumu ağacın karşılıksız yapıyor olması, öğrenciler tarafından tevazu sahibi olmayla eşdeğer tutulmuştur. Ayrıca, katılımcılar tarafından; meyve veren ağacın dallarının yere doğru eğilmesi mütevazi insanın durumuyla eşleştirilmiştir

Anahtar Kelimeler:tevazu, üniversite öğrencileri, tanımlama, metafor

İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarının Gürültü Kirliliği Konusu Açısından İncelemesi

Kadir COŞKUN

kcuskun@kastamonu.edu.tr, Kastamonu Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Gürültü ile ses arasında fiziksel anlamda net bir ayırım yapılamamaktadır. Ses, (müzik, gürültü konuşma gibi nitelendirilen) karmaşık ses dalgalarının duyuşsal olarak algılanması olarak tanımlanmakta; gürültü ise istenmeyen ses olarak tanımlanmaktadır (Berglund, Lindvall, ve Schwela, 1994, v). Çevredeki istenmeyen ses (gürültü) yoğunluğunu ise gürültü kirliliği olarak tanımlayabiliriz.

Gürültü kirliliği, son yıllarda dünya çapında kentsel alanlardaki yaşam kalitesini önemli ölçüde etkileyen başlıca sorunlardan biri olarak tanınmaktadır (Abbaspour, Karimi, Nassiri, Monazzam, ve Taghavi, 2015; Hunashal ve Patil, 2012; Jiménez-Tejada, Hódar, ve González-García, 2012).

Ses çıkaran pek çok teknolojik aletin günümüzde daha kolay ulaşılabilir olması nedeniyle artan teknolojik cihaz sayısı bu sorunların başlıca nedenlerindedir (Arana ve García, 1998). Ayrıca küçük şehirlerde yaşanan hızlı büyümeler, müstakil evlerden ortak kullanım alanları olan apartmanlara geçişin hızlanmasına sebebiyet vermiş; araç sayılarının ve inşaatların artması gibi pek çok sorunu beraberinde getirmiştir. Bu durumun yanısıra gerekli altyapı hizmetlerinin bu büyüme hızına yetişememesi de gürültü sorununun artışına neden olmaktadır. Ancak gerek teknolojik aletlerin bilinçsiz kullanılması gerekse toplumsal yaşamdaki değişimlere uyum sağlayamaması veya toplumsal yaşama gerekli saygıyı gösterme ihtiyacı duymaması yönüyle gürültü sorununun yaşanması hususundaki en büyük pay insan değişkenine aittir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmada amaç toplum yaşamında ve insan yaşantısında önemli bir sorun teşkil eden gürültü kirliliğinin Türkçe dersine ait ders ve çalışma kitaplarında yer alan ifadelerle yansıyor yansımadağının tespit edilmesi amaçlanmıştır. İnsanların bilinçsizliği veya umursamazlığı gibi nedenlerle daha sık yaşanan bu durum, toplumsal saygı ve empati gibi erdemlerle yakından ilişkilidir ve bu sorunun küçük yaşlarda verilen eğitimle etkili bir şekilde çözülebileceği düşünülmektedir.

Toplum hayatı, görgü kuralları, saygı, komşu, hayat gibi kavramlar Türkçe derslerinde daha sık ele alındığı için Türkçe ders ve çalışma kitaplarındaki metinler bu amaç doğrultusunda incelenmiştir. Bu kitapların öğrencilere gürültü yapmanın yanlışlığını ve nelerin gürültü olarak nitelendirildiği gibi konulardaki öğreticiliği araştırılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmada belgesel tarama yöntemi kullanılmıştır. Belgesel tarama belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar. (Karasar, 2010, s. 77).

Çalışmada Türkçe ders ve çalışma kitaplarındaki toplumsal yaşam ve gürültü ile ilgili içerikler incelenmiş ve bu inceleme sonucunda bazı anahtar kelimeler belirlenmiştir. İlgili anahtar kelimelerin bütün kitaplardaki kullanım sıklığı hesaplanmış ve bu kelimelerin yer aldığı cümlelerdeki anlam ses ve sestem kaynaklanan rahatsızlık bağlamında ele alınmıştır. Ayrıca kitaplarda sessiz olmanın da bir erdem olduğunun belirtilip belirtilmediği; komşulara saygı, arkadaşlara saygı gibi konuların yer aldığı bölümlerde sessiz olmanın da bir saygı göstergesi olduğunun verilir verilmediği gibi başlıklar incelenmiştir.

BULGULAR

Çalışmada 3, 4, 5, 6, 7, ve 8. sınıf düzeyindeki Türkçe ders ve çalışma kitapları incelenmiştir. Bu kitapların toplam sayfa adeti 2955'tir.

İncelenen kitapların yalnızca ikisinde apartmanlar gibi toplumsal alanlarda uyulması gereken kuralların yer aldığı bir metne yer verilmiştir. Diğer Türkçe ders ve çalışma kitaplarında sesin insanları rahatsız edici bir unsur olduğunu belirten bir ifadeye rastlanmamıştır.

Ayrıca incelenen bütün Türkçe ders ve çalışma kitaplarında apartman yaşamı haricinde günlük hayatta sıkça karşılaşılan ses kaynaklı sorunlara herhangi bir şekilde dikkat çekildiğine rastlanılmamıştır. Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin günlük hayatla ilişkili olması gerektiği hususu göz önüne alındığında bu durum ciddi bir eksiklik olarak değerlendirilmiştir.

SONUÇ

Gürültü, bireylerin sağlığına gerek psikolojik gerekse fizyolojik açıdan kısmen tedavisi mümkün olamayacak derecede olumsuz etki edebilmektedir. Saygı ve toplum hayatı temaları altında Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerde bu konuya yeterli ölçüde değinilmemiş olması bir eksiklik olarak değerlendirilmiştir.

Türkçe ders kitaplarında komşuluk, arkadaşlık, sorumluluk, saygı gibi pek çok tema ve alt tema altında insanlara iyi davranılması, selam verilmesi, yardım edilmesi gibi iyi davranışlar öğrencilere kazandırılmak istenilmiştir. Bu amaç toplumun genel faydası için olumludur ancak toplum içinde yaşamının yalnızca insanlarla yüz yüze olduğumuz yerlerde değil apartman yaşamının yaygınlaşması ile beraber hayatımızın her alanına taşındığı günümüz şartları düşünüldüğünde yetersiz kalmaktadır. İncelenen bütün sınıf seviyelerine ait ders kitaplarında ses, gürültü, bağırma, komşu gibi kavramlara rastlanılmasını ancak komşuların rahatsız olması gibi bir durumun varlığının yalnızca birkaç kitapta yer almasını bu duruma örnek olarak verebiliriz.

KAYNAKÇA

Abbaspour, M., Karimi, E., Nassiri, P., Monazzam, M. R., ve Taghavi, L. (2015). Hierarchal assessment of noise pollution in urban areas – A case study. *Transportation Research Part D: Transport and Environment*, 34, s. 95–103. <http://dx.doi.org/10.1016/j.trd.2014.10.002>

Arana, M., ve García, A. (1998). A social survey on the effects of environmental noise on the residents of Pamplona, Spain. *Applied Acoustics*, 53(4), s. 245–253. [http://dx.doi.org/10.1016/S0003-682X\(97\)00067-4](http://dx.doi.org/10.1016/S0003-682X(97)00067-4)

Berglund, B., Lindvall, T., ve Schwela, D. H. (1994). *Guidelines for community noise*. Geneva: World Health Organization.

Hunashal, R. B., ve Patil, Y. B. (2012). Assessment of noise pollution indices in the city of Kolhapur, India. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 37, s. 448–457. <http://dx.doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.03.310>

Jiménez-Tejada, M.-P., Hódar, J. A., ve González-García, F. (2012). Noise, what noise?: Raising awareness of auditory health among future primary-school teachers. *Teaching and Teacher Education*, 28(8), s. 1083–1090. <http://dx.doi.org/10.1016/j.tate.2012.06.002>

Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler* (21. cilt). Ankara: Nobel.

Anahtar Kelimeler:Türkçe ders kitapları, gürültü, toplum hayatı, değerler eğitimi

Öğretmenlerin Akademik Etik Değerlere Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi: Balıkesir İli Örneği

Nihal Arı Korkusuz
nihalkorkusuz@hotmail.com, Balıkesir Şehit Prof. Dr. İlhan Varank Bilim ve Sanat Merkezi
Mehmet Emin Korkusuz
korkusuz@balikesir.edu.tr, Balıkesir Üniversitesi
Zeynep Özdemir
zynpozdemir10@gmail.com, Balıkesir Şehit Prof.Dr. İlhan Varank Bilim ve Sanat Merkezi

Bildiri Özeti:

Günümüz toplumunda hızlı gelişmeler yaşanmakta ve ilişkiler gittikçe karmaşıklaşmaktadır. Bu ilişkilerde, insanların sahip olduğu değer yargıları, alacakları kararları ve olaylar karşısında gösterecekleri tepkileri doğrudan etkilemektedir. Sağlıklı bir toplum yapısını kurmak ve koruyabilmek için bireylerin sahip olduğu değer yargıları evrensel normlara göre istendik ve olumlu olmalıdır. Bu amaca ulaşabilmek için eğitim sisteminin içine yerleştirilmiş bir değerler eğitimi ihtiyacı duyulmaktadır. Bu doğrultuda Milli Eğitim Bakanlığı da değerler eğitimi, eğitimin bir parçası olarak görmekte ve müfredatta yer vermektedir.

Müfredatın bir parçası olan ve geleceği şekillendireceği düşünülen değerler eğitimin uygulayıcısı ve öğrencilerin bu değerleri içselleştirilmesinde rehberlik edecek olan öğretmenlerdir. Öğretmenler eğitim süreci boyunca farklı değerler üzerinden öğrencilerine rol model olarak görev üstlenirken yaptıkları çalışmalarda uyguladıkları yöntemlerle bilimsel etik değerlerinin kazandırılmasında belki de en önemli kaynağı oluştururlar.

Ruacan da etiğin, bilimsel ve akademik yaşamın en önemli temel taşlarından birisi olarak ilgilenilmesi, incelenmesi, dikkate alınması ve öğretilmesi gereken bir kavram olması gerektiğini vurgulamıştır. Özellikle teknolojinin gelişmesiyle bilgiye kolay ve hızlı ulaşılması, bilginin kullanımında etik ihlallerinin de kolaylaşmasına yol açmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde 2014 yılında yayınlanan yönetmelikle, belli özelliklere sahip liseler proje okullarına dönüştürülmüştür. Bu liselerde öğrencilerin çeşitli bilimsel projeler geliştirmesi desteklenmektedir. Benzer şekilde özel yetenekli öğrencilerin eğitimine katkı sağlayan Bilim ve Sanat Merkezleri de öğrencilerinin bilimsel çalışmalar yapmasını desteklemektedir. Bu okullarda yoğun olarak öğrenci ve öğretmenler çeşitli bilimsel çalışmalar yapmakta ve yayınlamaktadırlar. Hem bu okulların yaptığı çalışmaların oluşturduğu araştırma kültürü hem de TÜBİTAK 4006 Bilim Fuarı Destekleme programı gibi bilimsel çalışmaları teşvik etmek amacıyla yapılan etkinlikler ile tüm okullarda bilimsel çalışmalar gerçekleştirilmektedir.

Bu çalışmada, liselerde görev yapmakta olan öğretmenlerin bilimsel etik değerlere yönelik tutumlarını belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini Balıkesir ilinde görev yapmakta olan lise öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplamak amacıyla, Sevim (2014) tarafından geliştirilen Akademik Etik Değerler Ölçeği kullanılmıştır. “Bilimsel Araştırmaya Yönelik Değerler Boyutu”, “Meslektaşına Yönelik Değerler Boyutu”, “Çalışılan Kuruma Yönelik Değerler Boyutu”, “Topluma Yönelik Değerler Boyutu” ve “Öğretim Sürecine Yönelik Değerler Boyutu” olmak üzere beş faktör içeren ölçek 50 maddeden oluşmaktadır. Sevim tarafından yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmasında ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0,864, Spearman-Brown değeri 0,84 ve Guttman değeri 0,813 olarak bulunmuştur. Çevrimiçi olarak uygulanan ölçekten elde edilen veriler SPSS programı ile analiz edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin bilimsel etik eğitimi ile ilgili görüşlerini öğrenebilmek amacıyla açık uçlu 5 soru eklenmiştir. Elde edilen yanıtlar içerik analiz yöntemiyle analiz edilmiştir.

Bu çalışmadan elde edilen sonuçların bilimsel çalışmalarla henüz tanışan öğrencilere rehberlik etmesi beklenen öğretmenlerin, akademik değerler ve bilimsel etiğe yönelik tutumlarının belirlenmesinde alan yazına katkıda bulunması umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler:değerler eğitimi, akademik etik, bilimsel etik

Japon Ahlâk ve Değerler Eğitimi ve Örnek Uygulamalar

Ayşe AKDEMİR
aysenakdemir91@gmail.com, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Salih Zeki GENÇ
szgenc@yahoo.com, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Japon eğitim sistemi, karşılaştırmalı eğitim alanında en çok incelenen eğitim sistemlerinden birisidir. Japonya’da eğitim, ikinci dünya savaşında yıkılmış bir ülke olarak; kalkınmada en temel dinamik olarak kabul edilmektedir. İslami ya da Hristiyan geleneğe sahip ülkelerde ahlâkî eğitim, ailede de okulda da çoğunlukla dini öğretiler ile ilişkilendirilmektedir. Japonya’da ise bu durum biraz farklıdır. Eğitim sistemi tam anlamıyla laikdir. Bunun sebebi ise Japonya’da aynı anda birden fazla dine mensup insanların ve mevcut dini inanışların sayıca fazla olmasıdır. Ahlâkî değerler toplumsal yapıdan ve aileden aktarılmaktadır. Japon ailelerinde ve okullarında eğitimin odak noktasını ahlâk ve karakter eğitimi oluşturmaktadır. Okullarda “moral eğitim” dersi oldukça önemsenmektedir. Moral eğitim, müstakil bir ders saati ve ayrı bir ders programı olarak uygulanmasına ilaveten, diğer tüm ders ve eğitsel aktivitelerin de temelini oluşturmaktadır. Ahlâk eğitiminin temeli ailede atılmakta ve okulda geliştirilmektedir. Japon aileleri öğretimden ziyade çocuğu için okuldan ahlâk eğitimi ve karakter gelişimini öncelmesi talebinde bulunmaktadır. Etkili ahlâk eğitiminin sonucu olarak da toplumda suç işleme ve kuralları çiğneme, uyumsuz davranışlarda bulunma oranları oldukça düşüktür.

Bu çalışma Japonya’nın başarılı ahlâk ve değerler eğitimini ve toplumsal uyuma yönelik diğer eğitim sistemlerinden farklı örnek teşkil eden uygulamalarını incelemeyi amaçlamaktadır.

Çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Tarama yolu ile bulunan ilişkiler gerçek bir neden – sonuç ilişkisi olarak yorumlanamaz; ancak, o yönde bazı ipuçları vererek, bir değişkendeki durumun bilinmesi halinde ötekinin kestirilmesinde yararlı sonuçlar verebilir (Karasar, 2014).

Japon toplumsal kültürü ile okul kültürü birbiriyle oldukça ilişkilidir. Okul kültürünü belirleyen temel esaslar, grup anlayışı, okul kurallarına dayalı disiplin, karşılıklılık ve özveri gibi toplumsal kültürde önemli görülen unsurlardır. Fujita (1985)’ya göre okul eğitimi, aile, topluluk ve yönetim arasında kurumsal bir bağ hâline gelmiştir. Japon eğitim sisteminin her kademesinde, bu esaslara yönelik diğer ülkelerin eğitim sistemlerinde bulunmayan farklı birtakım uygulamalar bulunmaktadır. Bu uygulamaların, bireylerin toplumsal yaşamlarında takım çalışmasına yatkınlık, kendi işini kendisi yapma, karşılıklı saygı, dakiklik, dayanışma, çalışmada çabaya saygı gösterilmesi, sadakat, güçlü aile yapısı, toplumsal güven gibi değerleri kazandırma amacı bulunmaktadır.

Bu çalışmada Japon ahlâkî eğitimi ve ahlâkî eğitime yönelik uygulamalar incelenecek ve Türkiye’deki değerler eğitimine iyi örnek olabilecek yönleri ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler:değerler eğitimi, Japonya

İlkokul Öğrencilerin Algılarına Göre Milli ve Kültürel Değerler

Hüseyin Anılan
hanilan.huseyin@gmail.com, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Zeynep Kılıç
zeyno-dev@hotmail.com, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Z. Melis Demir
zmelisdemir@gmail.com, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bilim ve teknolojiadaki gelişmeler bireylere yaşamlarını geliştirmeleri için gerekli olanaklar sağlarken aynı zamanda bireyleri çevre kirliliği küresel ısınma, şiddet, terör sorunlarla da karşı karşıya bırakmaktadır. Bireylerin bu sorunların üstesinden gelebilmesi, karşılaşılan toplumda diğer bireylerle birlikte hoşgörü, saygı içinde yaşamlarını sürdürebilmesi için bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bu özellikler değerler olarak karşımıza çıkmaktadır. Değerler bireye toplumsal yaşama katılımında bir güvenlik, anlamlılık, amaçlılık ve geleceğe yönelme hissi kazandırır. Değerler, toplumları ve bireyleri tanımlamak, zaman içinde yaşanan değişimi izlemek, tutum ve davranışların güdüsel temellerini açıklamak için kullanılır. Değerler kültürler arasında nitelendirme ve ayırt etme amaçlı kullanıldığında, neyin iyi, neyin doğru ya da neyin arzu edilen olduğuna dair paylaşılan soyut düşünceleri temsil etmektedir. Kültürel değerler, toplumdaki bireylerin hangi davranışı sahiplendiğini açıklamak, öz-sunumlarına rehberlik etmek ve diğerlerine göre kendi tercihlerini savunmak için kullanılan ölçüt olarak hizmet verir. Bir toplumun değer verdiği bazı sosyal, tarihî ve düşünce değerleri zamanla o toplumun kültürel değerleri haline gelir. Her kültür kendi insan, toplum ve dünya anlayışına ve değerlerine sahiptir. İlkokulun amaçlarına bakıldığında hoşgörü, erdemli, sağlıklı olma, dürüstlük, sorumluluk, bilimsellik, sevgi, saygı gibi evrensel değerlerin yanı sıra milli ve kültürel değerlere sahip bireyler yetiştirilmesine katkı getiren derslerden birisi Hayat Bilgisidir. Hayat Bilgisi dersi, öğrencilerin ilkokullarda karşılaştığı, ilk üç sınıfta okutulan derslerden biridir ve temel amacı öğrencilere bilgi, beceri ve değer kazandırmaktır. 2018 Hayat Bilgisi öğretim programında vurgulanan değer ve becerilerden biri de "Milli ve Kültürel Değerleri Tanıma"dır.. Bu çalışmanın amacı ilkokul üçüncü sınıf öğrencilerinin milli ve kültürel değerlerine ilişkin algılarını ortaya koymaktır. İlkokul üçüncü sınıf öğrencilerin milli ve kültürel değerlerine ilişkin algılarını ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımlarından fenomenolojiden (olgubilim) yararlanılmıştır. Fenomenolojik araştırma, bireylerin kendi bakış açısından algı ve deneyimlerini ön plana çıkarmayı amaçlayan bir araştırma desendir. Bu çalışmada öğrencilerin milli ve kültürel değerlerine ilişkin algıları öğrencilerin resimleri/karikatürleri ve yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmelerle ortaya konulmuştur. Araştırmada öğrencilerin seçilmesinde amaçlı örneklem türlerinden tipik durum örnekleme kullanılmıştır. Tipik durum örnekleme bir konuya ilişkin ortalama durumları ortaya koymak için kullanılır. Bu çalışmada alt ve orta sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin milli ve kültürel değerlerine ilişkin algısının incelenmesi amaçlanmıştır. Dolayısıyla araştırma sosyo-ekonomik düzeyde bulunan bir ilkokulda gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 40 ilkokul üçüncü sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın verileri öğrencilerin milli ve kültürel değerlerine ilişkin çizmiş oldukları resimlerle/karikatürlerle ve öğrencilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşme ile toplanmıştır. Öğrencilere milli ve kültürel değerlerine ile ilgili resim/karikatür çizdirilmiş ve öğrencilerle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri içerik analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Bulgu ve sonuçlar daha sonra paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hayat Bilgisi, Milli ve Kültürel Değerler

Büyükşehir Belediyeleri Örneğinde Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Çevre Eğitimi Hizmetleri

Ethem Kadri Pektaş
pektas@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Genel kabul gören anlayışa göre, dünyadaki canlı ve cansız tüm varlıkların karşı karşıya kaldığı çevre sorunlarının en temel nedeni insandır. Çünkü insan, ihtiyaçlarını karşılamaya, ekonomik gelişmesini sağlamaya, uygarlıklar kurmaya, dünyaya ve hatta evrene egemen olmaya çalışırken; farkında olarak ya da olmayarak çevre üzerinde olumsuz baskılar kurmuş, onu sorumsuzca ve bilinçsizce tüketmiş, kirlenmiş ve niteliğini bozmuştur. Çevreyi ve bir bakıma kendi geleceğini felakete sürükleyen insanlığı bu felaketten kurtaracak irade şüphesiz yine insan iradesidir. İnsanın çevreyi koruma, kurtarma ve geliştirme iradesini gösterebilmesi de ancak onun çevreyi tanıması, çevre sorunlarını ve çözüm yollarını bilmesi ve çevreyi koruma bilincini kazanması ile mümkündür. Bu bilgiyi ve bilinci sağlayacak en etkili yol onun eğitilmesidir. Çevre sorunlarını ortaya çıkaran her tür etkenin (fiziksel, kimyasal, biyolojik, ekonomik, toplumsal, siyasal vb.) bilinmesi ve bunların önlenmesi/ortadan kaldırılabilmesi için tüm toplumun çevre konusunda eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Çevre konusundaki yasal, politik, ekonomik, mali ve teknolojik önlemlere ilaveten, bu önlemlere ilişkin karar veren, uygulayan ve en önemlisi çevre sorunlarının birinci dereceden sorumlusu olan insanın, çevresel değerlere ve sorunlarına ilişkin bilgisinin/bilincinin artırılması ve çevreye yönelik tutum ve davranışlarını olumlu yönde geliştirmesi büyük önem arz etmektedir. Bu da ancak etkili bir çevre eğitimi ile mümkün olabilir.

Çevre eğitimi genel olarak; bireyin çevresiyle uyum içerisinde etkileşeceği ve yaşayacağı bilgi, beceri ve tutumları geliştirme, mevcut potansiyelini çevrenin korunması ve iyileştirilmesi için kullanmasını sağlama, çevre dostu davranışlar gösterme ve bunların sonuçlarının görülmesi süreci olarak tanımlanmaktadır. Çevre sorunlarının baş edilmesi güç boyutlara ulaşması ve çevre duyarlılığına olan ihtiyacın her geçen gün artması çevre eğitimi önceki dönemlerde olmadığı kadar ön plana çıkarmaktadır.

Türkiye’de yerel yönetimler ve özellikle de belediyeler çevre eğitimi kapsamında çeşitli faaliyetler sergilemektedirler. Yerel alandaki çevre sorunlarının halka aktarmak, çevreye ilişkin bilgilendirme amaçlı olarak yerel medya aracılığı ile yayınlar yapmak; ürünlerin kullanım sonrasında ambalajlarının geri dönüşümlü kullanılması ve toplanması konusunda yerel halkı özendirmek; çeşitli halk toplantıları, sergiler, kampanyalar vb. yollarla çevre bilincinin geliştirilmesine katkı sağlamak; öğretmenler, anne babalar, muhtarlar ile din görevlileri vb. için özel eğitim seminerleri düzenlemek; çevre eğitimi faaliyetlerinde kamu kurumları, özel sektör kuruluşları, meslek örgütleri ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak; yabancı ülkelerdeki yerel yönetimlerle çevre eğitimi konusunda işbirliği yaparak, bilgi ve kaynak alışverişinde bulunmak ve ortak projeler yürütmek yerel yönetimlerin çevre eğitimi hizmetleri arasında yer almaktadır.

Türkiye’nin en önemli yerel yönetim örgütleri olarak büyükşehir belediyeleri, 31 Aralık 2017 tarihi itibarıyla Türkiye nüfusunun yaklaşık %78’ine hizmet vermekte ve belde halkının kentsel yaşam kalitesinin artırılmasına önemli katkılar sağlamaktadır. Halen yürürlükte olan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile büyükşehir belediyelerine çok sayıda görev yüklenmiştir. “Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin ... korunmasını sağlamak” (md.7) da söz konusu görevler arasında yer almaktadır. 1982 T.C. Anayasası’nın çevre hakkını tanıyan 56. maddesindeki ifade ile “çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek” ödevinin bir yükümlüsü olarak büyükşehir belediyeleri; ağaçlandırma, atıksu ve katı atık yönetimi, planlama, tesis kurma, denetim yapma gibi faaliyetlerinin yanında çevre eğitimi de önemli bir çevre politikası aracı olarak görmekte ve uygulamaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı Türkiye’de yerel yönetimlerce yürütülen çevre eğitimi hizmetlerini büyükşehir belediyeleri örneğinde incelemek ve karşılaşılan sorunları ve çözüm alternatiflerini belirlemektir. Çalışmada önce çevre, ekosistem, ekolojik denge, çevre sorunları ve nedenleri ile ilgili bazı temel bilgilere yer verilmekte, çevre sorunlarına yönelik olarak geliştirilen ilke ve politikalar kısaca

ele alınmaktadır. Sonrasında çevre politikalarının en önemli destekleyici araçlarından biri olan çevre eğitimi; rolü ve önemi, işlevleri ve yöntemleri bakımından gözden geçirilmekte, bu konuda yerel yönetimlerin ve özellikle büyükşehir belediyelerinin yürüttüğü çevre eğitimi hizmetleri son yıllardaki uygulamalar çerçevesinde incelenmektedir. Büyükşehir belediyelerinin çevre hizmetleri ile ilgili olarak karşılaştığı sorunlar ve geliştirilen çözüm önerileri çalışmada yer alan konular arasındadır.

Anahtar Kelimeler:Çevre, Yerel Yönetimler, Büyükşehir Belediyeleri, Çevre Eğitimi

Fatih Sultan Mehmet'in Yeteneklerinin Güncel Üstün Yetenek Yaklaşımlarına Göre İncelenmesi

Mustafa Akkaya
makkaya55@yahoo.com, Adnan Menderes Üniversitesi
Ahmet Bildiren
abildiren@adu.edu.tr, Adnan Menderes Üniversitesi
Yasin Akmeşe
yasinakmese91@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Geçmişten günümüze kadar üstün yetenek alanı ile ilgili pek çok yaklaşım ortaya atılmıştır (Gagne, 2003; Gardner, 2003; Sternberg, 2003; Renzulli, 1984; Stenberg & Zhang, 2004; Tannenbaum, 2003; Taylor, 1973; Terman, 1926). Görüşler çeşitlilik göstermesine rağmen büyük çoğunluk bazı bireylerde potansiyelin tanımlanabileceğini, bu potansiyelin farklı özellikler yönünde geliştiğinde üstünlüğün geniş kategorilerde incelenebileceği konusunda hemfikir olmuşlardır. Bazı teorisyenler üstünlüğün ve zekânın genetik bileşenlerine odaklanmış, bazıları da potansiyel, şans ve çevre faktörlerini kullanarak üstünlüğü yetenekten ayırmışlardır. Bir diğer grup ise çoklu zekâyâ vurgu yapmıştır. İlk yıllardan itibaren üstünlüğün tanım ve kavramları yüksek IQ seviyeleriyle eş değer görülmüştür. Alfred Binet ve Lewis Terman gibi psikometri uzmanları ve psikologlar zekânın genetik bileşenleri olduğunu ilk vurgulayanlar olmuşlardır. Binet (1905) ve Terman (1926) üstün çocukları tanılamak için uygulanan genel bir zekâ testi geliştirmişlerdir. Bu yıllardan sonra zekâ testleri birçok revize edilerek üstün yeteneğin tanımlanmasında sıkça kullanılmıştır. Bu teorisyenlerin üstünlükle ilgili görüşü genel zekâ testleri odaklıdır. Ancak son yıllarda diğer teorisyenler zekânın tek bir biçimde ifade edilemeyeceğini tartışmışlar ve üstünlüğün çok boyutlu kavramları olması gerektiğini söylemişlerdir (Gagne, 2003; Gardner, 2003; Renzulli, 1984; Sternberg, 2003; Stenberg ve Zhang, 2004, Tannenbaum, 2003; Taylor, 1973). Üstün yetenek anlayışında bu farklılaşma beraberinde farklı üstün yetenek kuramlarını getirmiştir. Örneğin Abraham Tannenbaum üstünlük tanımını insanlığın ahlâkî, fiziksel, sosyal, duygusal ya da estetik yaşamını kapsayan alanlarda fikir üreten, performanslar sergileme potansiyeline sahip çocuklar üzerine odaklamıştır (Tannenbaum, 2003). Gagne de (2003) çocukların üstün statüsünde olabilmesinin davranışlarından anlaşılabilirliği hususuna odaklanmış ve çocuklardaki potansiyelle odaklanmıştır. Renzulli üstün yetenek alanında Üçlü Halka Modelini Renzulli (three ring model) geliştirmiş ve bu modeli eğitimsel bir bakış açısıyla ortaya koymuştur (Renzulli, 2005). Bu çalışmada güncel üstün yetenek yaklaşımlarına göre Fatih Sultan Mehmet'in yeteneklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Osmanlı kronikleri, arşiv belgeleri, Türkçe ve uluslararası alan yazın incelenmiştir. İncelemeler sonucunda Fatih Sultan Mehmet'in çocukluktan itibaren özel yetenekler gösterdiği, estetik fikirler ürettiği, yaratıcı ürünler ve projeler sergilediği, öngörü yeteneği olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fatih Sultan Mehmet, üstün yetenek

The New Armenia Dergisindeki Karikatürlerde Türk İmajı

Burak Çalışkan
bcaliskan@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öz:“The New Armenia” dergisi 1905 -1929 tarihleri arasında önce Boston’da daha sonra New York’da yayınlanan bir Ermeni propaganda dergisidir. 1905 yılındaki ilk sayısında ismi Armenia’dır. Yayın hayatına başladığında derginin fiyatı tek sayı için 10 sent, yıllık abonelik için 1 dolardır. Bir süre sonra derginin ücreti artırılmış yıllık abonelik 2 dolara çıkarılmıştır. The New Armenia önce iki ayda bir yayınlanan bir dergi olarak başlamış sonra aylık bir dergi haline gelmiştir. Derginin editörlüğünü etkili New York Ermenilerinden ve kamuoyu önderlerinden Arshag Mahdesian yapmıştır. Derginin tüm sayılarının kapak kısmında W.E Gladstone’nun bir sözü dikkat çekmektedir: “ Ermenilere hizmet etmek uygarlığa hizmet etmek demektir.”

The New Armenia dergisi Ermeniler tarafından Türkler aleyhine kamuoyu oluşturmak, asılsız Ermeni iddialarını meşrulaştırmak amacı ile kullanılan dergilerden biridir. Çalışmanın amacı The New Armenia dergisindeki karikatürleri kullanarak Ermeniler tarafından yaratılmaya çalışılan Türk imajını ortaya koymaktır. Derginin tüm sayıları incelendiğine Türklerle ilgili 43 karikatür tespit edilmiştir. Kronolojik olarak sıralanan bu karikatürler siyasi konjektürle ilişkilendirilerek yorumlanmıştır. Karikatürlerde Türkler; şişman, pala bıyıklı, büyük ve biçimsiz burunlu ve genelde elinde kılıç tutan bir şekilde resmedilmişlerdir. Elinde kılış tutan Türk’ün kılıcından ve diğer elinden kan damlamaktadır. Türk olarak imgelenen kişinin ayağında ucu yukarıya doğru kalkmış pabuçlar vardır. Karikatürlerin verdiği mesaj Türklerin “barbar, kana susamış ve acımasız” olduğudur. Onlara göre Türkler, “muhatap olunmayacak kadar değersiz ve sözde Ermeni soykırımının baş aktörüdürler”. Bir bebeği ve anneyi saçından sürükleyen Türk imajına karikatürlerde sıkça rastlanmaktadır. Karikatürlerdeki Türk imajı arkasındaki tarihi ve siyasi önyargılar, tarihi çarpıtmalar ve kamuoyu oluşturma faaliyetleri bilimsel bir yaklaşımla ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler:Türk İmajı, “The New Armenia”, Kamuoyu, Propaganda, Ermeni İmajı, Sözde Ermeni Soykırımı.

İkinci Meşrutiyet Döneminde Muhalif Bir Gazete: Tanzimat

Ahmet Ali GAZEL
agazel@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Araştırmanın amacı; İkinci Meşrutiyet döneminde muhalif bir çizgide yayın yapan Tanzimat gazetesinin yayın serüvenini ortaya koymaktır.

Yöntem: Araştırmamızda tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama tekniği olarak doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın ana kaynağı Tanzimat gazetesidir. Bunun yanında dönemin diğer basınından da istifade edilecektir.

Bulgular: 23 Temmuz 1908 tarihinde Kanûn-ı Esâsî'nin tekrar yürürlüğe girmesinden sonra birçok eksiğine rağmen Osmanlı Devleti'nde parlamenter rejim başlamış ve bunun sonucu olarak da, meclis açılmış ve siyasi partiler kurulmuştur. Kurulan siyasi partiler, propaganda için basın desteğine ihtiyaç duymuşlar ve bu amaçla ya mevcut gazetelerden bazılarını kendi tarafına çekmeye çalışmışlar ya da kendi gazetelerini yayın hayatına sokmuşlardır. İkinci Meşrutiyet Dönemi'nde çok az gazete tarafsız kalabilmiştir. Dolayısıyla İkinci Meşrutiyet Dönemi'nin belirgin gazeteciliği "parti gazeteciliği" olmuştur.

İkinci Meşrutiyet Dönemi'nde parti gazetesi olarak neşredilen gazetelerden biri de, 1911 yılında Dersim Mebusu Lütfi Fikri'nin yayınladığı Tanzimat gazetesidir. Tanzimat, Mutedil Hürriyetperverân Fırkasını desteklemek amacıyla yayın hayatına girmiştir. Bir süre sonra Mutedil Hürriyetperverân Fırkası'nın da katıldığı Hürriyet ve İtilaf Fırkası'nı desteklemeye başlamıştır. Yayın hayatının sonuna doğru Lütfi Fikri Bey'in tüm fırkalarla ilişkisini kesmesi üzerine, Tanzimat kısa bir dönem tarafsız bir yayın politikası izlemiştir. Tanzimat'ın tespit edilebilen son sayısı, Bâb-ı Âlî Baskını'nın olduğu gün neşredilmiştir. Lütfi Fikri bu tarihten sonra da gazete çıkarmak istemiş, ancak bu girişimi İttihatçılar tarafından engellenmiştir.

Tanzimat gazetesi, İkinci Meşrutiyet Dönemi iktidarlarını belirleyen İttihat ve Terakki Cemiyeti aleyhine bir yayın politikası benimsediği için sık sık kapatılmış ve her kapatılışında farklı bir isimle tekrar neşredilmiştir. Tanzimat dizisi içinde neşredilen gazeteler sırasıyla şöyledir: Tanzimat, Zühre, Tazminat, Matbuat, Merih, Tanzimat, (ikinci kez), Islahat, Maşrık, Tanzimat, (üçüncü kez), Merih, (ikinci kez), Matbuat, (ikinci kez), Zühre, (ikinci kez), Tenbihat, Nevrah, Tesisat, Takdirat, Teşkilat, Teminat, İfham, Teminat, Tanzimat, (dördüncü kez), Tazminat, (ikinci kez).

İkinci Meşrutiyet siyasî tarihi ve Türkiye'de muhalefetin gelişimi açısından Lütfi Fikri Bey ve neşrettiği Tanzimat gazetesi büyük bir öneme sahiptir. Zira Tanzimat, İkinci Meşrutiyet Dönemi'nde nispeten sorumlu muhalefet anlayışıyla hareket edebilmiş ender gazetelerden biridir.

Anahtar Kelimeler:Lütfi Fikri, Tanzimat, II. Meşrutiyet

Yüksek Öğretim Beşeri Coğrafya Eğitimi ile Coğrafi Bilgi Sistemlerinin Entegrasyonu

Mustafa Köse

kosemustafa01@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) yeryüzüne ait grafik ve grafik olmayan bilginin toplanması, depolanması ve görüntülenmesine imkân vermesi yanında amaca yönelik sorgulanmalarla birlikte konuma dayalı analizlerin yapılabilirdiği bir bilgi sistemi bütünü olarak algılanmaktadır. CBS teknolojisi sahip olduğu özelliklerinden dolayı yerbilimlerinden eğitim bilimlerine kadar farklı disiplinlerde geniş bir kullanım alanına sahiptir. CBS'de kullanılmak üzere ticari ve araştırma kuruluşları tarafından üretilen yazılım programlarının yaygınlık kazanması ile birlikte nitelikli donanım ürünlerinin varlığı CBS teknolojilerinin kamu ve özel sektörde kullanım alanını da genişletmiştir. Günümüz itibariyle birçok uygulamalı meslek gurupları, eğitim kurumları ve akademik araştırmalarda yoğun olarak CBS'den yararlanılmaktadır. Bu teknoloji kullanıcıların coğrafi becerilerinin gelişmesinde önemli bir rol oynamakta ve kullanıcılarına konumsal bilgileri farklı bakış açısıyla sorgulayabilme imkânı sunmaktadır. Güvenilir kaynaklardan elde edilen coğrafi ve istatistiksel veri setleri ile kullanıcıların ürettikleri sayısal veriler CBS ortamına aktarılarak tematik haritalar gibi kartografik sunumlara olanak sağlamaktadır. Ayrıca, dünya üzerinde mekânsal ve zamansal olarak değişiklik gösteren coğrafi fenomenlerin karşılaştırılmasına imkân vererek yeryüzündeki benzerlikleri ve farklılıkları görsel olarak analiz edilmesine katkı sağlamaktadır. Tüm bu özelliklerin CBS teknolojisinin konum bilgisi kullanan disiplinlerde ve coğrafya eğitiminde önemli bir yeri olduğunu göstermektedir.

Bu çalışma ile yükseköğretim beşeri coğrafya eğitiminde öğrencilerin yeryüzünde gelişen olayları harita temelli öğrenme becerilerine CBS teknolojisinin katkısının araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümünde öğrenim gören 173 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırmasına göre nüfus ve demografi verileri ile tarım ve sanayi değerleri, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) veri tabanı sorgulamalarından elde edilmiştir. 2017 yılı illere göre anayasa değişikliği halkoylaması sonucu Yüksek Seçim Kurulu (YSK) 'ndan temin edilmiştir. Yeryüzü referanslı veri setleri kullanılarak mekânsal farklılıklar ve değişimler haritalara dönüştürülerek yıllara göre sorgulamalar yapılmıştır. Yaygın olarak kullanılan CBS yazılımlarından ArcGIS programı kullanılarak coğrafi analizler yapılmış ve sonuçlar bölgesel farklılıklara göre değerlendirilmiştir. Ortaya çıkan bulgulara göre, beşeri coğrafya eğitimi ile CBS'nin entegrasyonu yeryüzündeki beşeri unsurlarının değişiminin izlenmesi, analiz edilmesi ve doğal kaynakların yönetilmesi projelerine katkı sağlayacağı anlaşılmıştır. Bu çalışmanın sonuçları coğrafya eğitimi veren yükseköğretim birimlerinde CBS'nin yaygın olarak kullanımı öğrencilerin başarı düzeyinin artmasında olumlu etkilerin yanı sıra coğrafya bölümünden mezun olan öğrencilerin özel sektör ve kamu kurumlarında iş bulma imkânlarının artacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Beşeri Coğrafya, Coğrafya Eğitimi, Coğrafi Bilgi Sistemleri

Ortaokul Öğrencilerinin Çevre Kirliliğine Yönelik Metaforik Algıları

Sibel YAZICI

syazici@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Mehmet Tamer KAYA

tamer_kaya_07@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Evren EKİZ

EEKIZ@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Dünyada meydana gelen gelişmeler ve değişimler olumlu olduğu kadar belirli konularda olumsuz sonuçlar da ortaya çıkarmaktadır. Bu durumun önüne geçebilmenin bir yolu bilinçli, duyarlı bireyler yetiştirmektir. Dolayısıyla eğitim bilinç oluşturmada önemli bir basamaktır. Sosyal bilgiler eğitimi, bireyleri hem toplumsal hayata hazırlamayı hem de sorumluluklarının bilincinde duyarlı vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Sosyal bilgiler öğretim programı içerisinde bireylere kazandırılmak istenen birçok beceriler söz konusudur. Bu becerilerden biri "Çevre okuryazarlığı" dır. Ayrıca programın içerisinde "Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekânı algılama becerilerini geliştirmeleri" ve "Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları" maddeleri özel amaçlar bölümünde açıkça belirtilmiştir. Bu çalışma, sanayileşme ve küreselleşme süreci içerisinde çevrenin insan tarafından tehdit edilir bir boyuta ulaşması sonucu ortaokul öğrencilerinin çevre kirliliğine yönelik metaforik algılarını belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma 2016- 2017 eğitim öğretim yılı içerisinde Afyonkarahisar merkez Oruçoğlu ve Şemsettin Karahisari Ortaokulu devam eden 198 öğrenci ile yapılmıştır. Çalışmada katılan öğrenciler olasılıksız örneklem yöntemine ait gelişigüzel örnekleme ile arasından seçilmiştir. Bu öğrencilerin 8. sınıf olmaları nedeniyle çevre kirliliğine ait duyarlılıklarının geliştiği düşünüldüğünden algılarının belirlenmesi için "çevre kirliliği.....gibidir/benzer. Çünkü.....dir." yazılı bir form dağıtılarak doldurmaları istenmiştir. Çalışmanın verileri nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yoluyla incelenirken, veriler "adlandırma" ve "tasnif etme (eleme ve arıtma)" aşamaları kullanılarak değerlendirilmiştir. Adlandırma için metaforlar kodlanmış, tasnif etmede metaforun konusu kaynağı ve her ikisi arasındaki ilişki analiz edilmiştir. 198 öğrencinin 8 tanesi metaforla ilgili birinci kısımda benzetme yapmamasına rağmen ikinci kısımda yer alan "çünkü" ifadesini tanımladığı, 20 öğrencinin ise birinci kısmı tanımlarken "çünkü" ifadesiyle başlayan kısmı tanımlamadığı görülmüştür. Çevre kirliliğine yönelik olarak en fazla "kötü" kavramına vurgu yapılmıştır. Ayrıca çevre kirliliğinin virüs, mikrop, ölüm, cinayet, kıyamet, zehir, vatan hainliği... gibi genel olarak olumsuz kavramlarla ifade edildiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Eğitimi, Çevre kirliliği, Metafor, Ortaokul

Ortaokul Öğrencilerinin Vatan Kavramına İlişkin Metaforları

Hakkı Yazıcı

hyazici@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Sibel Yazıcı

syazici@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Abdullah Gökdemir

gokdemir@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırma, ortaöğretim öğrencilerinin vatan kavramına ilişkin metaforlarını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Metaforlar bir kavramı, olguyu, kendinden daha öteye taşımak, kendinden daha fazlasını yüklemek, kavramların algılanma biçimini belirlemek üzere ortaya çıkmıştır. Ayrıca sembolik anlamda ifade edilen kavramların anlamlandırılmasını sağlamaktadır. Dilsel bir karakteri olan metaforlar, düşünsel bir durumu ifade etmek için de kullanılmaktadır. Metaforların eğitimde kullanılma amaçları arasında soyut kavramları daha bilinen terimlerle nitelendirmek vardır. Ayrıca kavramlar üzerinden düşünce dünyasının tanımlanması bu yolla sağlanmaya çalışılmaktadır. Çalışma bu noktada “vatan” kavramının ortaokul öğrencilerinin gözünde neyi ifade ettiği ve ne şekilde anlamlandırıldığını belirlemek üzere yapılmıştır. Araştırmaya 2016–2017 eğitim öğretim yılında, Afyon İl Millî Eğitimi’ne bağlı ortaokulların 7. ve 8. sınıflarında öğrenim gören toplam 164 öğrenci katılmıştır. Çalışma deseni olarak nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan fenomenoloji (olgu bilim) kullanılmıştır. Verilerin toplanması için öğrencilerden, “Bence vatan.....”, “Çünkü.....” ifadesinde boş bırakılan soruyu cevaplandırmaları istendi. Çalışmanın verileri içerik analiz tekniği ile çözümlenirken veri analizinde; kodlama ve ayıklama, metafor listesi oluşturma, kategori belirleme, geçerlilik ve güvenilirliği sağlama ve metaforları nicel veri haline dönüştürme aşamaları takip edilmiştir. Neticede öğrencilerin vatan kavramı ile ilgili altmış iki adet metafor ürettikleri tespit edilmiştir. Metaforların değerlendirilmesi sonucu altı kategori belirlenmiştir. Bunlar; a. Yaşamsal Faaliyetlere Benzetme Kategorisi (insan, oksijen, organ, kalp...), b. Doğal Unsurlara Benzetme Kategorisi (güneş, toprak, ağaç, yıldız...), c. Mekana Benzetme Kategorisi (vatan, ülke, yurt ev, apartaman, yuva, okul....), d. Toplumsal ve Kültürel Değerlere Benzetme Kategorisi (anne-baba, anne, baba, aile, namus, şeref, bayrak....), e. Duygusal Değerlere Benzetme Kategorisi (özlem, kardeşlik, sevgi, korkusuzluk, aşk, gözyaşı...). Toplumsal ve kültürel değerlere benzetme, öğrenciler tarafından en fazla metafor üretilen kategori olmuştur. Vatan kavramı ile ilgili en fazla “ev” metaforu vurgulanmıştır. Dolayısıyla insanın kendini sembollerle ifade ediş biçimi olan metafordan hareketle ortaokul öğrencilerinin “vatan” kavramını daha çok “korunma ve güven” ifade eden bir anlamla algıladıkları görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Vatan, metafor, öğrenci, okul.

Son Beş Yılda Türkiye’de Çevre Eğitimi Üzerine Yapılan Tez Çalışmalarının İncelenmesi

Nazlı Gökçe
nazliu@anadolu.edu.tr, Anadolu Üniversitesi
Fatih Çıkar
fatihcikar@hotmail.com, Anadolu Üniversitesi
Ahmet Polatcan
apolatcan@hotmail.com, Anadolu Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Çevre eğitimi; toplumun tüm kesimlerinde yer alan insanların çevre bilincinin geliştirilmesi, çevreye duyarlı, olumlu ve kalıcı davranış değişikliklerin kazandırılması, çevre ile ilgili konulara aktif katılım gösterilmesi, kişilerin çevre sorunların çözümünde yer alabilmesi, sonuçta doğal, tarihi, kültürel, sosyoestetik değerlerin korunması gibi amaçlarla gerçekleştirilen eğitimidir. Dünyada özellikle 1970 sonrasında Tiflis Konferansı gibi uluslararası çalışmalarla başlatılan çevre eğitimi Türkiye’de de büyük önem taşımaktadır. Yıllar içinde bazen doğrudan dersler bazen de çeşitli dersler içindeki konu ve kazanımlar biçiminde uygulamalarda farklılık yaşanmakla birlikte çevre eğitiminin, disiplinler arası anlayışla 2017 yılındaki öğretim programlarına da yansıdığı görülmektedir. Özellikle Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler, Coğrafya, Biyoloji gibi derslerin içerik ve kazanımları çevre eğitimi bakımından oldukça dikkat çekicidir. Türkiye’de çevre eğitimi alanında yapılan bilimsel çalışmalarda da bu disiplinler arası anlayışı görmek ve farklı çalışma alanlarında çevre eğitimine yönelik tez çalışmalarına ulaşmak mümkündür.

Türkiye’de çevre eğitimine yönelik yapılan tezlerin incelenmesinin araştırmacılara yapacakları çalışmalarda ışık tutacağı düşünülmektedir. Bu çalışma, Türkiye’de çevre eğitimi alanında yayınlanan tezlerin genel eğilimlerini belirlemeye yönelik bir içerik analizi çalışmasıdır. Çalışma, 2013-2017 yılları arasında Türkiye’de çevre eğitimi alanında yayınlanan toplam 103 tez çalışmasını kapsamaktadır. Tezlere, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezinden ulaşılmıştır. Tezlere ulaşılmasında “eğitim, çevre eğitimi ve çevre” anahtar kelimeleri kullanılmıştır. Çalışmaları değerlendirmek için veriler, öncelikle bir veri tabanına daha sonra ise excel programına kaydedilmiştir. İçerik analizinde, veriler kodlandıktan sonra birbirine benzeyen veriler, belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek anlaşılır biçimde düzenlenmiş, bu şekilde incelenen çalışmalar belli kategoriler altında analiz edilmiştir. Geçerlik ve güvenilirliğin sağlanmasında değerlendirilen tezlerin araştırmacıların görüş birliğine dayalı olarak analiz edilmesine dikkat edilmiştir. Sonuçlar, frekans ve yüzde tablolarına dönüştürülerek betimsel biçimde sunulmuştur. Çevre eğitimi alanında yayınlanan tez çalışmaları; yıllara, araştırma alanlarına, branşlara, kullanılan araştırma yöntemlerine ve içeriklerine göre değerlendirilmiştir. Çalışmadan elde edilen veriler yüzde, frekans ve tablolar biçiminde sunulmuştur. Çalışmanın sonunda çevre eğitimi alanında yapılan tezlerin yıllara göre dağılımında dalgalanmaların olduğu, çalışmaların büyük bölümünün fen bilgisi öğretmenliği programında ve yüksek lisansta yapıldığı, çoğunlukla nicel araştırma yöntemlerin kullanıldığı, kuramsal çalışmalardan ziyade uygulamalı çalışmalara yönelindiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler:Çevre Eğitimi, Tezler, İçerik Analizi.

Coğrafya Dersinde Değerler: Öğretmen Görüşleri

Nazlı Gökçe
nazliu@anadolu.edu.tr, Anadolu Üniversitesi
Işın Erdoğan
nazliugras@hotmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Coğrafya; doğal ortamı, insan ve doğal ortam arasındaki karşılıklı etkileşimi dağılışı, nedensellik, ilişki kurma gibi kendi ilkelerine bağlı kalarak inceleyen, elde ettiği sonuçları sentez halinde ortaya koyan bir bilimdir. Coğrafya araştırmalarının temelinde lokasyon, yerler, bölgeler, insan-çevre etkileşimi yer almaktadır. Hızla artan teknolojik gelişmeler, özellikle bilgi-iletişim alanlarında yaşanan değişim; hem beşeri hem de doğal süreçlerde yerel, bölgesel, ulusal ve küresel etkileşimleri artırarak “zaman-mekân yakınlaşmasına” neden olmuştur. Farklı mekânsal ölçeklerdeki doğal ve beşerî süreçlerde yaşanan bu etkileşim ve değişimler dikkate alınarak coğrafya dersi öğretim programı 2017 yılında güncellenmiştir. “Doğal sistemler, beşeri sistemler, küresel ortam: bölgeler ve ülkeler, çevre ve toplum” öğrenme alanlarına yer verilen yeni programda, 2011 yılındaki programdan farklı olarak “değer eğitime” de ayrı bir bölüm açılmıştır. 2011 programında genel açıklamalardaki “dayanışma, hoşgörü, bilimsellik, sevgi, saygı, duyarlılık, vatanseverlik, barış, estetik ve sorumluluk” değerlerinin, hangi kazanım ve etkinlikler yoluyla kazandırabileceğine ilişkin bir ayrıntı bulunmazken 2017 programında bu değerlerde değişikliklere gidildiği ve öğrenme alanlarında kazanımlarla ilişkilendirildiği görülmektedir.

Bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlâkî ilke ya da inançlar olarak tanımlanan değerlere derslerin öğretim programlarında yer verilmesi oldukça önemlidir. 2017 coğrafya dersi öğretim programında “adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik” değerleri kök değerler olarak vurgulanmış, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınacağı açıklanmıştır. Programlarda başarıya ulaşılabilmesi için öncelikle bu programların uygulayıcıları olan öğretmenlerin bu konuda yetkin olması gerekmektedir. Programın başarısının öncelikle programı iyi bilen ve iyi uygulayan öğretmenlere bağlı olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, 2017 coğrafya dersi öğretim programında kendini belirgin olarak hissettiren değer eğitimi konusunda öğretmenlerin görüşlerinin belirlenmesi önemli bulunmuştur. Bu araştırmada coğrafya dersinde değerlerin kazandırılması, yaşanan sorunlar ve önerilere yönelik öğretmenlerin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Eskişehir ilinde Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı çeşitli liselerde görev yapan 10 coğrafya öğretmeni ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış, elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmanın sonunda bazı öğretmenlerin, coğrafya derslerinde değer eğitimi nasıl gerçekleştirecekleri konusunda herhangi bir bilgisinin olmadığı, öğrenme-öğretme sürecine nasıl yansıtacaklarını bilemedikleri, bu konuda ayrıca zaman ve kaynağa ihtiyaç duydukları gibi çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya Eğitimi, Değerler, Öğretmenler.

2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitaplarının Vatandaşlık Değeri Açısından İncelenmesi

Tuba Çengelci Köse
tubacengelci@anadolu.edu.tr, Anadolu Üniversitesi
Ayşe Tosun
aysetosun0948@gmail.com, Anadolu Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Vatan bir milletin varoluşunun önemli unsurlarından biridir. Üzerinde yaşanan bir yer olmanın ötesinde toplumu oluşturan bireylerin gönül bağı ile ait olma duygusunu yaşamalarına olanak sağlar. Bireylerin yaşamlarını sürdürdükleri ya da ait olduklarını düşündükleri vatanlarına karşı duygusal bağ oluşturması vatandaşlık kavramı ile ifade edilmektedir. Vatandaşlık toplumları, kültürleri ve kültür çevrelerini bir araya getiren; birleştirici bir güç ve etkisi olan sevgi olarak nitelendirilebilir. Vatandaşlık eğitimi yoluyla öğrencilerde geliştirilmesi istenen değerlerden biridir. Özellikle sosyal bilgiler dersi amaçları ve içeriği doğrultusunda bu değer kazandırılmasına en uygun derslerden biridir. Sosyal bilgiler dersinde vatandaşlıkla ilişkili vatan, millet, bayrak, devlet, yönetim biçimi, hak ve sorumluluk gibi kavramlar ve değerler ele alınmaktadır. Sosyal bilgiler dersinde vatandaşlık değerinin kazandırılması bakımından Sosyal Bilgiler Öğretim Programları ile ders kitaplarının bu konudaki rolünün belirlenmesi önemlidir. 2017 yılında hazırlanan Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda da öğrencilere kazandırılması amaçlanan değerler arasında vatandaşlık değerinin yer aldığı görülmektedir. Alanyazında vatandaşlık değerine ilişkin öğretim programı, ders kitabı incelemesi ve etkinlikleri içeren çok fazla çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmada vatandaşlık değeri açısından Sosyal Bilgiler Öğretim Programları ile ders kitaplarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Araştırma verilerinin analizinde doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırma verileri 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programları ile ders kitaplarından oluşmaktadır. Ayrıca Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve ders kitaplarında vatandaşlık değerinin yerine ilişkin olarak sosyal bilgiler öğretmenleri ile görüşme yapılarak bu görüşmeden elde edilen veriler de araştırma bulgularını desteklemek amacıyla kullanılmıştır. Araştırmada toplanan veriler içerik analizine göre çözümlenmiştir. Araştırma bulgularına göre, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın genel amaçlarında vatandaşlıkla doğrudan ilişkili maddelere yer verildiği görülmüştür. Program içinde vatandaşlık bir değer olarak öğrenme alanları içerisinde yer almıştır. Sosyal bilgiler dersi 4. sınıf "Kültür ve Miras", 6. Sınıf "İnsanlar, Yerler ve Çevreler" ile "Üretim, Dağıtım ve Tüketim" öğrenme alanları vatandaşlık değeriyle ilişkilendirilmiştir. Sosyal bilgiler ders kitaplarında da öğrencilerin tarihi, kültürel ve coğrafi bağlamda ülkelerini tanımalarına yönelik etkinlik örnekleri ve açıklamalara yer verildiği görülmüştür. Araştırma sonuçları doğrultusunda sosyal bilgiler dersinde vatandaşlık değerinin kazandırılmasına yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Vatandaşlık, Değerler Eğitimi, Sosyal Bilgiler

Kelime İlişkilendirme Testi Aracılığıyla Öğretmen Adaylarının Bilinçli Tüketiciлик Konusuna İlişkin Bilişsel Yapılarının İncelenmesi

Tuba Çengelci Köse
tubacengerci@anadolu.edu.tr, Anadolu Üniversitesi
Seher Azrak
seher_mustak_1993@hotmail.com, Anadolu Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Hızlı nüfus artışı, kentleşme ve yoğun bir tüketimin etkili olduğu günümüz dünyasında doğal kaynaklar giderek yol olmaktadır. Teknolojinin doğaya ve topluma zarar verilmeden kullanılması, doğal kaynaklardan gelecek nesiller de düşünülerek daha bilinçli bir biçimde yararlanılması bir zorunluluk haline gelmiştir. Üretim, dağıtım ve tüketim unsurları arasındaki ilişkileri incelemek; bilim, teknoloji ve toplum üçgeninde teknolojinin bilinçli bir biçimde kullanılması için yapılması gerekenleri öğretmek sosyal bilgiler dersinin işlevleri arasındadır. Mesleki yaşamlarında bu dersi yürütecek sosyal bilgiler öğretmen adaylarının da bilinçli tüketim konusunda duyarlı olmaları önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı kelime ilişkilendirme testi aracılığıyla sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bilişsel yapılarını ortaya koymak; bilinçli tüketiciлик konusuna ilişkin bilgilerini ve kavram yanılgılarını belirlemektir. Tarama modelinde desenlenen araştırmada öğretmen adaylarının bilişsel yapılarını belirlemek amacıyla kelime ilişkilendirme testinden yararlanılmıştır. Araştırmaya 2017-2018 öğretim yılı güz döneminde Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programı 4. sınıfta öğrenim gören ve Günümüz Dünya Sorunları dersini alan öğretmen adayları katılmıştır. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programında öğretmen adaylarının doğal ve toplumsal sorunları inceleyerek bu sorunlara yönelik farkındalık geliştirmeleri bakımından Günümüz Dünya Sorunları dersi önemli bir fırsat oluşturmaktadır. Bu bağlamda bu araştırma Günümüz Dünya Sorunları dersini alan öğretmen adaylarının bilinçli tüketiciлик konusundaki bilişsel yapılarını incelemesi bakımından önem taşımaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kelime ilişkilendirme testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda kavramlara ilişkin elde edilen sözcükler ayrıntılı olarak incelenmiş, tekrarlanan sözcükler dikkate alınarak belirlenen kesme noktaları doğrultusunda kavram ağları oluşturulmuştur. Araştırmada öğretmen adaylarının bilinçli tüketiciлик kavramına ilişkin en çok “duyarlılık”, “tasarruf” ve “farkındalık” sözcüklerini tekrarladıkları görülmüştür. İhtiyaç ve israf kavramlarına ilişkin olarak en fazla tekrarlanan sözcük “yiyecek” olmuştur. İstek kavramına ilişkin olarak en fazla tekrarlanan sözcüğün “eğlence” olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının kavram ağlarında ve kurdukları ilgili cümlelerde bilinçli tüketiciлик konusunda bazı kavram yanılgılarına sahip oldukları belirlenmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlar ışığında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bilinçli tüketiciлик konusunda bilişsel yapılarının desteklenmesine ve yapılacak araştırmalara yönelik öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kelime ilişkilendirme testi, bilinçli tüketiciлик, öğretmen adayı

Topluma Hizmet Uygulamaları Dersini Alan Öğretmen Adaylarında Bireysel ve Sosyal Sorumluluk Bilincinin Değerlendirilmesi

Sabri SİDEKLİ
ssidekli@mu.edu.tr, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Abdullah GÖKDEMİR
gokdemir@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Müge GÖLÇÜKLÜOĞLU
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırma, Topluma Hizmet Uygulamaları dersini alan Sınıf, Sosyal Bilgiler ve Türkçe Öğretmenliğinde öğrenim gören öğretmen adaylarında bireysel ve sosyal sorumluluk düzeyleri belirlenmesi ve bu düzeyleri arasında anlamlı farkın olup olmama durumunun belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılı güz döneminde yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Topluma Hizmet Uygulamaları dersini almış olan Sınıf Eğitimi, Sosyal Bilgiler ve Türkçe Öğretmenliğinde öğrenim gören son sınıf öğretmen adayları oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak bireysel ve sosyal sorumluluk düzeylerini ölçen 13 maddeden oluşan 6'lı likert tarzı ölçek kullanılmıştır. Ölçeğin özgün formu Filiz ve Demirhan (2015) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ayrıca Topluma Hizmet Uygulamaları dersini alan öğretmen adayı olan son sınıf öğrencilerine, bireysel ve sosyal sorumluluk düzeylerinin metaforlarının belirlenmesi amacıyla bir açık uçlu madde sorulmuştur. Veri toplama aracı 114 öğretmen adayına uygulanmış olmasına rağmen 88 öğretmen adayının verilerinin güvenilir olduğu bunun dışındaki verilerin öğretmen adayları tarafından rastgele işaretlendiği tespit edilmiştir. Elde edilen veriler üzerinde yapılan güvenilirlik çalışması sonucunda güvenilirlik değerinin .91 olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen veriler istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde grubun normal dağılım göstermesi nedeniyle parametrik testler uygulanmıştır. Verilerin analizinde tek yönlü varyans analizi ve bağımsız gruplar t Testi kullanılmıştır.

Elde edilen veriler incelendiğinde bireysel ve sosyal sorumluluk düzeylerine bakıldığında anlamlı bir farklılık bulunmadığı ortaya çıkmıştır. Araştırmada Sınıf Eğitimi, Türkçe Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğretmen adaylarının bireysel ve sosyal sorumluluk düzeylerini farklı değişkenlerin ekileme durumu test edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bireysel sorumluluk, sosyal sorumluluk, Topluma Hizmet Uygulamaları dersi, öğretmen adayları

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

Tuğçe ÖZDEN ÇINAR
tugceozdencinar@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Ramazan BULUT
bulut0476@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Hakkı YAZICI
hyazici@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın genel amacı, “sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına ilişkin görüşlerinin incelenmesi”dir. Sanal müze kullanımına ilişkin görüşlerin tespit edilebilmesi için genel tarama modellerinin bir alt türü olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu modelde “ilgilenilen olay, madde, birey, grup, kurum, konu vb. birim ve durumlara ait değişkenler, ayrı ayrı betimlenmeye (tanıtılmaya) çalışılır” (Karasar, 2013: 79). Araştırmanın çalışma evrenini, Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme, maksimum örnekleme tekniği kullanılarak oluşturulmuştur. Bu örnekleme tekniğinin kullanılmasının nedeni sanal müze kullanımına ilişkin farklı görüşlere sahip olan öğrencilerin görüşlerinin araştırmaya yansıtılmak istenmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmaya her sınıf düzeyinden gönüllülük esasına dayalı öğrenci katılımı sağlanmıştır. Araştırmaya toplam 247 öğrenmen adayı katılmıştır. Öğretmen adaylarının 153’ü kız, 94’ü ise erkektir. Araştırma için gerekli olan veriler, Peker (2014) tarafından geliştirilen “Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Ölçek beşli Likert tipinde olup maddelere verilen tepkiler “1- Hiç katılmıyorum ile 5- Tamamen katılıyorum” arasında değişmektedir. Üç faktörlü yapıya sahip olan ölçeğin birinci faktörü sanal müze kullanımının sosyal bilgiler dersine etkisini ortaya çıkaran maddelerden oluşmaktadır. İkinci faktör, sanal müze kullanımının öğrenci üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmayı amaçlarken üçüncü faktör ise, öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Veri toplama aracından elde edilen veriler üzerinde yüzde, frekans, ortalama, t testi ve tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir: sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına ilişkin tutumları olumlu olup tutum puan ortalaması, yüksek düzeye denk gelmektedir. Cinsiyet açısından sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına ilişkin tutumları incelendiğinde, kız öğretmen adaylarının erkeklere göre anlamlı derecede daha olumlu tutuma sahip oldukları görülmüştür. Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımına ilişkin görüşleri, sınıf düzeyine göre incelendiğinde ise 1, 2, 3 ve 4. sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı ortaya çıkmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar, ilgili çalışmaların sonuçlarıyla kıyaslanarak tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sanal müze kullanımı, sosyal bilgiler, öğretmen adayları

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğrenme Yaklaşımları

Alpay Aksin

alpay@amasya.edu.tr, Amasya Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğretme-öğrenme ortamları çok değişkenli olabilir. Bu ortamlardaki öğretme-öğrenme sürecini şekillendiren ve idare eden öğretmenlerin öğrencilerini iyi tanıyarak onların öğrenme ihtiyaçlarının yönünü ve türünü iyi belirlemeleri gerekir. Zekâ türlerinin olmasının yanında her bir öğrencinin öğrenme ihtiyaçlarının temin edilmesi de çeşitlilik göstermektedir. Bu çeşitliliği etkileyen unsurlar öğretme stratejileri, yöntemleri, teknikleri, araç-gereç ve materyaller, öğrencinin gelişim düzeyi, cinsiyet gibi unsurlardır. Ayrıca öğrencilerin de öğrenme yaklaşımları onların öğrenme ihtiyaçlarının giderilmesinde rol oynayan bir faktördür. Öğretmenlerin, öğretim yaptıkları öğrencilerinin halihazırda sahip olduğu öğrenme stillerini iyi bir şekilde tanınması, onlar arasındaki bireysel farklılıkları anlamaları açısından gereklidir. Dolayısıyla bu şekilde öğretmenler, bütün öğrencilerine yönelik bir öğretme-öğrenme süreci hazırlayabilecekler ve her bir öğrencinin bu süreçten en fazla şekilde faydalanmasını sağlamış olacaklardır. Nitekim öğrencilerin öğrenme yaklaşımları ile öğretmenin benimsediği yaklaşımlar arasında paralellik olmayabilir. Bunun sonucunda da öğrencilerde istendik davranış değişiklikleri görülemeyebilir. Okullarda yapılan eğitim-öğretim faaliyetlerinin nihai amacı da tüm öğrencilerin öğretim programlarında yer alan özel amaçlara en az kayıp ile ulaşmasını sağlamaktır. Bu amaçlara ulaşabilmek için ise sosyal bilgiler dersini yürütecek öğretmenlerin öğrencilerin öğrenme yaklaşımlarına hakimiyet derecesi ile yetiştirecekleri öğrencilerin istendik hedeflere ulaşabilmesi arasındaki ilişki önemlidir. Pedagojik açıdan önemli olan bu öğrenme yaklaşımlarının fark edilebilmesi için gereken bilgi ve yetkinlikler hizmet öncesi ve hizmet içinde kazanılabilir. Bu çalışmada, hizmet öncesinde yer alan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenme yaklaşımlarını derinlemesine, yüzeysel ve stratejik tercih etme düzeylerinin belirlenmesi ve başarı düzeyi, sınıf, cinsiyet ve mezun olunan okul türü değişkenleri ile ilişkilerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaçla Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesinde tüm sınıf düzeylerinde öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmenliği bölümündeki tüm öğretmen adayları araştırmanın katılımcıları olmuştur. Araştırma, var olan bir durumu tespit etme amacına uygun olarak tarama modelinde betimsel bir çalışma olarak tasarlanmış ve buna uygun olarak yürütülmüştür. Araştırmanın verilerinin elde edilmesi amacıyla öğrenme yaklaşımları ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler ve bu verilerle yapılan istatistikî analizler neticesinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenme yaklaşımları ortaya koyulmaya çalışılarak onların öğrenme yaklaşımları ile başarı düzeyleri, sınıf düzeyleri, cinsiyetleri ve mezun oldukları okul türü değişkenleri arasındaki ilişki tespit edilmiş ve bu doğrultuda önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:Öğrenme Yaklaşımları, Sosyal Bilgiler, Öğretmen Adayları

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Değerler Vizyonu ve Toplumsal Algıları

Alpay Aksin

alpay@amasya.edu.tr, Amasya Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Değer, bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünüdür. Sosyal değerler insanların düşünce, tutum, davranış, sosyolojik ve felsefi inançlarında rol oynamaktadır. İnsanların öğrenim hayatları süresince aldıkları eğitim neticesinde belirli bir değer algısına ulaştıkları söylenebilir. Eğitim salt okul ortamlarıyla sınırlandırılmadığı için başta aile olmak üzere çevre faktörü ve teknolojik kaynaklar da kişileri değerlere bakış açısından şekillendirmektedir. Okul öncesi, ilk ve ortaokul, lise seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde öğretim programlarıyla tüm çalışmalar sürdürülmektedir. Bu öğretim programları içerisinde değerler eğitimi esas alan ve öğretimini sağlayan ders sosyal bilgilerdir. Değerler, ilkokul dört, ortaokul beş, altı ve yedinci sınıflarda okutulan sosyal bilgiler dersinin öğretim sürecinin nihai gayelerindedir. Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamada sosyal bilgiler dersine ve öğretmenlerine büyük görev düşmektedir. Sosyal bilgiler dersinde adalet, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, eşitlik, özgürlük, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, vatanseverlik ve yardımseverlik değerleri yer almaktadır. Bu değerler, öğretme-öğrenme sürecinde hem kendi başlarına, hem de ilişkili olduğu alt değerlerle birlikte ele alınarak işlenmektedir. Öğrencilerin insan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçlerini ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenlemeleri, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, sorumluluklarını yerine getiren, millî bilince sahip birer vatandaş olarak yetişmeleri, Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri sosyal bilgiler dersinin özel amaçları arasındadır. Bu amaçlara ulaşabilmek için ise sosyal bilgiler dersini yürütecek öğretmenlerin sosyal değerlere yönelik bakış açıları ile yetiştirecekleri öğrencilerin istedik hedeflere ulaşabilmesi arasındaki ilişki önemlidir. Bu çalışmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal değerlere bakışları ve toplumsal algıları bazı değişkenlere göre tespit ve tahlil edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları araştırmanın katılımcıları olmuştur. Araştırma, var olan bir durumu tespit etme amacına uygun olarak tarama modelinde tasarlanmıştır. Verilerin toplanması amacıyla çok boyutlu sosyal değerler ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler ve analizler sonucunda öğretmen adaylarının sosyal değerler vizyonu ortaya koyulmaya çalışılmış ve toplumsal algıları yorumlanmış ve bu doğrultuda önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Değer, Toplumsal Algı, Sosyal Bilgiler, Öğretmen Adayları.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Teknopedagojik Eğitim Yeterliklerinin İncelenmesi

Mehmet Tamer KAYA
tamer_kaya_07@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Hakkı YAZICI
hyazici@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğretim teknolojisi ile desteklenmeyen öğrenme ortamlarının eksik olarak görüldüğü günümüzde kaliteli bir eğitim için teknolojinin tek başına yeterli olmadığı da bir gerçektir. Öğretim teknolojilerinin sunmuş olduğu imkânlardan en etkili şekilde faydalanmanın yanında bu teknolojilerin uygun pedagojik yaklaşımlarla da desteklenmesi gereklidir. Konu alanı, teknoloji ve pedagojik yaklaşımlar arasında etkili bir bütünleşme ihtiyacı öğretmenlerde de yeni beceriler edinme ve kendilerini geliştirme ihtiyacı doğurmuştur. Sağlanan teknolojik araç-gereçlerin ziyan olmaması açısından bu teknolojilerin derslere hangi doğru pedagojilerle nasıl entegre edileceğini bilen öğretmenlerin yetiştirilmesi önemlidir (Adıgüzel ve Yüksel, 2012; Canbolat, 2011). Bu çalışmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknopedagojik eğitim yeterliklerini belirlemek ve teknopedagojik eğitim yeterliklerinin cinsiyete ve sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmaktır. Tarama modeline göre desenlenen araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 Eğitim-Öğretim yılı bahar döneminde Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 3. ve 4. sınıfta okuyan 165 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma verileri Kabakçı-Yurdakul ve diğerleri(2012) tarafından geliştirilen "Teknopedagojik Eğitim Yeterlikleri Ölçeği" aracılığı ile toplanmıştır. Ölçek 33 madde ve tasarım, uygulama, etik ve uzmanlaşma olmak üzere dört faktörden oluşmaktadır. Tüm ölçeğe ilişkin Cronbach alfa değeri, 0.95 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışma kapsamında da tüm ölçeğe ilişkin Cronbach alfa değeri 0,92 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen veriler, betimsel istatistikler, bağımsız gruplar t Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknopedagojik eğitim yeterlikleri açısından kendilerini ileri düzeyde yeterli gördükleri tespit edilmiştir. Araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının TPİB yeterlikleri ile cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenleri arasında anlamlı fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Teknopedagojik eğitim, TPİB, sosyal bilgiler

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi

Mehmet Tamer KAYA
tamer_kaya_07@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Abdullah GÖKDEMİR
gokdemir@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Günümüzde teknoloji alanında yaşanan gelişmeler bireylerin hem yaşantılarını kolaylaştırmış hem de iletişim engellerini ortadan kalkmasını sağlamıştır. Meydana gelen bu gelişim ve değişimlerden eğitim sistemlerinin etkilenmemesi düşünülemez. Teknolojinin etkin bir şekilde kullanılması her alanda olduğu gibi eğitimde de büyük kolaylıklar ve üstünlükler sağlamaktadır. Bireylerin bilgiye duyduğu ihtiyacı karşılamak, öğretme ve öğrenme faaliyetlerinde verimi artırmak, özellikle de bireysel farklılıklara göre öğrenme ve öğretme alternatifleri sunmak teknolojinin sağladığı yararlar arasında yer almaktadır. Koehler ve Mishra (2005)'ya göre teknolojinin eğitim sürecini etkili hâle getirebilmesi için süreçte tek başına yer alması yeterli olmaz. Ancak öğretmenler teknolojiyi doğru bir şekilde, öğretim içerikleri ile bütünleşik olarak kullandıkları zaman etkili bir eğitim öğretim süreci sağlanabilir. Bu da öğretmenlerin bu konuda yeterli bilgi ve beceriye sahip olmasına bağlıdır. Dolayısıyla öğretmenlerin teknolojiye karşı bakış açıları onu derslerinde etkili ve verimli bir şekilde kullanabilmeleri için önemlidir. Bu nedenle öğretmenlerin eğitim süreçlerinde teknolojiden yararlanmaları için öncelikle teknolojiyi benimsemeleri, eğitim teknolojisindeki gelişimleri yakından takip etmeleri, bunun için de teknolojiye karşı olumlu tutum sergilemeleri gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji kullanımına yönelik tutumlarının incelenmesidir. Tarama modeline göre desenlenen araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılı güz döneminde Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 1. ve 4. sınıfta okuyan 150 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma verileri Yavuz (2005) tarafından geliştirilen "Teknoloji Tutum Ölçeği" aracılığı ile toplanmıştır. Elde edilen veriler, betimsel istatistikler, bağımsız gruplar t Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, sosyal bilgiler öğretmen teknoloji kullanımına yönelik tutumlarının olumlu yönde olduğu söylenebilir. Araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji kullanımına yönelik tutumları ile cinsiyet değişkeni arasında erkekler lehine anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilirken, sınıf düzeyi değişkeni açısından anlamlı fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji, tutum, sosyal bilgiler

Sosyal Bilgiler ve Sınıf Eğitimi Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması

Sabri SİDEKLİ
ssidekli@mu.edu.tr, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Abdullah GÖKDEMİR
gokdemir@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Onur KIRBAĞ
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmayla sosyal bilgiler ve sınıf eğitimi son sınıf öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik tutumlarının ölçülmesi amaçlanmıştır. Ayrıca bu tutumların öğrencilerin yaşları cinsiyetleri, yerleşim yerlerine göre anlamlı farklılıklar gösterip göstermediği çeşitli değişkenler ile araştırılmıştır. Araştırmanın evrenini 2017-2018 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim fakültesinde öğrenim gören son sınıf öğretmen adayları, örneklemini ise 41 Sosyal Bilgiler Öğretmenliği dördüncü sınıf ve 54 Sınıf Eğitimi dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, Güven (2013) tarafından geliştirilen "Çevre Sorunlarına Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Veri toplama aracı likert tipi 45 maddeden oluşmaktadır. Veri toplama aracıyla araştırma grubundan elde edilen verilerin güvenilirlik değeri .90 olarak bulunmuştur.

Araştırmada öğretmen Adaylarının çevre sorunlarına yönelik yaş, cinsiyet, öğrenim gördükleri bölüm ve öğrencinin yerleşim yerinin çevre sorunlarına yönelik tutumları duyuşsal alan boyutları ile incelenmiştir. Veriler istatistik programı ile analiz edilmiş ve bu analizde betimsel istatistik tekniklerinden yararlanılmıştır. Yapılan bu araştırmada ölçek yoluyla elde edilen bilgilerin analizi bilgisayar ortamında yapılmıştır. Öğretmen Adaylarının çevre sorunlarına karşı tutumları aritmetik ortalamalar ( ) ve standart sapmalar (Ss) kullanılarak betimlenmiştir.

Verilerin analizinde tek yönlü varyans analizi ve bağımsız gruplar t Testi kullanılmıştır.

Araştırma bulgularına göre, son sınıf öğretmen Adaylarının çevre sorunlarına yönelik tutum düzeyleri belirlenmiştir. Sosyal bilgiler eğitimi ile Sınıf eğitimi öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir

Anahtar Kelimeler:çevre sorunları, çevre eğitimi, tutum, sosyal bilgiler, sınıf eğitimi.

Sosyal Bilgiler Dersi Demokratik Yaşam Ünitesinde Kavram Karikatürleri Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarı ve Tutumlarına Etkisi

Şaban Ortak
sortak@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Mehmet Kürşat Koca
mkkoca@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Selcen Balcı
selcenbalci@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğrencinin anlamlı öğrenmesini sağlamak tüm öğretim programlarında olduğu gibi Sosyal Bilgiler öğretim programının da temel amaçlarından biridir. Bu amaçla öğretim sürecini zenginleştirmekte kullanılan materyallerden biri de karikatürlerdir. Karikatür, öğrenme-öğretme sürecinde öğrencinin eğlenerek öğrenmesini sağlayan materyallerin başında gelmektedir (Koçoğlu, 2017). Bununla birlikte karikatürlerin öğrenme sürecindeki asıl işlevi soyut kavramları somutlaştırarak anlaşılmasını sağlamaktır. Sosyal Bilgiler öğretim programında önemli bir yere sahip olan demokrasi kavramı da (Yazıcı ve Koca, 2014) ortaokul düzeyindeki öğrenciler için anlamlandırılması son derece güç olan soyut bir kavramdır. Bu yüzden bu araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler dersi demokratik yaşam ünitesinde kavram karikatürü kullanımının öğrencilerin akademik başarısına ve tutumlarına olan etkisini incelemek olarak belirlenmiştir. Bu amaca ulaşmak için yarı deneysel desenlerden ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2015-2016 eğitim öğretim yılının ikinci döneminde Afyonkarahisar ili Bolvadin ilçesinde bulunan Gazi Ortaokulu'nun 7. Sınıfında öğrenim gören 50 öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin başarı düzeyleri, derse olan tutumları ve demografik özellikleri belirlenmiş ve araştırma gruplarına yansız atama yoluyla atanarak homojen gruplar oluşturulmuştur. Araştırmanın deney grubuna demokratik yaşam ünitesinde uygulanan ders etkinlikleri, için ön test ve son test uygulamalarına ayrılan süre hariç 4 hafta ve 12 ders saati olarak planlanmıştır. Araştırmacılar tarafından derlenen ve hazırlanan kavram karikatürleri, içerikleri bakımından ünite kazanımlarıyla eşleştirilmiş ve sorgulayıcı sorularla yapılandırılmış çalışma yaprakları oluşturulmuştur. Ayrıca her derste kullanılan karikatürlerle ilgili yapılan çalışmalar poster haline getirilmiş ve sınıf panosunda sergilenmiştir. Kontrol grubuna ise demokratik yaşam ünitesi yine 4 hafta ve 12 ders saati olarak klasik yöntemlerle ders işlenmiştir. 25 sorudan oluşan başarı testi uzmanlar tarafından görünüş geçerliği ve kapsam geçerliğinden geçirilerek ön uygulamaya tabi tutulmuştur. Ön uygulama sonucunda başarı testine alınan soruların madde güçlük değeri ortalaması .63, madde ayırtediciliği .44 ve KR-20 değeri ise .72 olarak hesaplanmıştır. Araştırmada kullanılan diğer bir ölçme aracı ise Demir ve Akengin (2010) tarafından beş düzeyli likert tipi olarak geliştirilen, 26 soru ve 4 alt boyuta sahip "Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği"dir. Ölçme aracının iç tutarlılık katsayısı ise (Cronbach Alpha) .93 olarak belirlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda ölçme araçlarından elde edilen verilerin dağılımının normal olduğu belirlenmiş, grupların başarı ve tutum puanları arasındaki farklar bağımsız örneklem t testi ile çözümlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre kavram karikatürleri kullanılarak planlanmış sosyal bilgiler dersi öğrencilerin akademik başarı ve derse olan tutumlarına olumlu etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, demokratik yaşam, akademik başarı, tutum

Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Farklılaştırılmış Öğretim Konusundaki Yeterlilikleri

Serpil Çırakoğlu
cirakoglu81@gmail.com, MEB
Fidan Özbey
fidanozbey@duzce.edu.tr, Düzce Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın temel amacı ortaöğretim kurumlarında çalışmakta olan öğretmenlerimizin üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi, öğretim yöntem ve teknikleri ve farklılaştırılmış öğretim konusundaki yeterliliklerini incelemektir.

Geçmişten günümüze özel yetenekli çocukların tespiti ve eğitimi konusunda pek çok ülke farklı yöntemler kullanmış özel yetenekli çocukların eğitimine özel önem vermiştir. Özel yetenekli çocukların eğitimine önem veren ülkeler gerek teknolojik alanda gerek ekonomik alanda gerekse bilimsel alanda oldukça ilerlemişlerdir. Ülkemizde özel yetenekli öğrencilerin eğitimi konusunda yapılanlara baktığımızda aslında pek başarılı olamadığımızı görmekteyiz. Bu konu ile ilgili yapılan araştırmaları incelediğimizde genellikle özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde kullanılan yöntemlerden biri olan farklılaştırılmış öğretim konusunda pek çok araştırma bulunmaktadır. Özel yetenekli öğrencilere farklı branşlardaki derslerde farklılaştırılmış eğitim verildiğinde öğrencilerin başarılarındaki artış hakkında ve bu artış karşısında öğretmenlerimizin görüşleri hakkında yapılmış pek çok araştırma mevcuttur. Ancak bu öğretim yöntemini uygulayacak olan, hangi öğrenciye nasıl bir ZEP hazırlayacağını tespit edecek olan, özel yetenekli öğrencinin hazırlanış şeklini tespit edecek olan öğretmenlerimizin bu konudaki yeterliliklerini tespit edecek herhangi bir çalışma yapılmadığı görülmüştür.

Bu çalışmada farklı ortaokullarda görev yapan çoğunluğu Fen Bilimleri branşında olan öğretmenlerimize interaktif bir anket uygulanmış, bu anket sonucunda elde edilen verilerin tablolarla dönüştürülmüş ve bu tablolar analiz edilerek çalışma sonucunda özel yetenekli çocukların eğitiminde kilit noktada olan öğretmenlerin özel yetenekli çocukların eğitimi, zekâ çeşitleri, öğretim yöntem ve teknikleri ayrıca farklılaştırılmış öğretim konularında yeterliliklerinin beklenenden düşük olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler:Özel yetenekli çocuklar, farklılaştırılmış öğretim, yeterlilik, fen bilimleri, öğretmen

Göç ve Acil Durumlarda Kapsayıcı Eğitim

Mehmet Akif Sözer
akifsozer@gmail.com, Gazi Üniversitesi
Mazhar Ünal
mazharunal006@gmail.com, Dumlupınar Bilim ve Sanat Merkezi

Bildiri Özeti:

Anadolu coğrafyasında yüzyıllardır farklı kültürler bir aradadır. Ülkemizin bu potansiyelinin daha verimli kullanılabilmesi için göç vb. yollarla bir araya gelmiş bireylerin etkileşimini artırmak ve tüm bireyleri kapsayacak öğrenme ortamlarını sunmak, teknolojinin imkânlarını daha verimli kullanmak yirmi birinci yüzyılın ihtiyaçlarındandır. Yakın tarihte göçle birlikte ülkemize gelen bireyler ile ülkemizdeki öğrencilerin öğrenme yaşantılarında kültüre duyarlı özellikleri ortaya çıkmıştır. Bu sebeple kültüre duyarlı eğitimde, öğretmenlerin öğretme yöntemlerini farklı grupların ihtiyaçlarını dikkate alarak çeşitlendirmesi zorunlu bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunu gerçekleştirmek için de öğretmen eğitimlerinde içerik ve yöntem geliştirme, müfredatta esneklik, öğretim materyali ihtiyacının karşılanması ve veli katılımının sağlanması gerekmektedir. Göçle ülkemize gelen bireyler eğitim ve öğretim yaşantılarında dezavantajlı birey konumundadırlar. Bu konuları gereği bu bireylere kapsayıcı bir eğitim ortamının hazırlanması kaçınılmaz bir zorunluluktur. Hem okuma yazma öğrenmede, hem konuşma becerisini geliştirmede hem de dinleme/izleme faaliyetlerinde diğer bireylere göre dezavantajlı konumdadırlar.

Yeni bir dil öğrenirken okuma ve yazma da öğrenme durumunda bulunmaları öğrenme yaşantılarını karmaşıktırmaktadır. Çok fazla uyarı aynı anda algılamaları, bu öğrenenlerin kültüre duyarlı özelliklerini de dikkate almayı gerektirmektedir. Öğrenme yaşantılarında eksik oldukları yerler ve en iyi oldukları konular belirlenip bu öğrencilere farklılaştırılmış öğretim ve eğitim uygulanırsa zamandan da tasarruf sağlanmış olacaktır. Ayrıca her bireyin ait olduğu kültürün özelliklerinin bilinmesi de eğitim sistemine bu bireylerin entegre olmasını kolaylaştıracaktır. İnsanların bir arada yaşamasını sağlayan değerler de kapsayıcı eğitimin içerisinde yer verilerek bu uyum süreci hızlandırılacaktır.

Öğrencilere en küçük toplum biriminden dışa doğru yapılandırılmış hayat sahneleri sunulmalıdır. Bu bölümler aile, okul, mahalle, şehir ve daha büyük toplumlar şeklinde sınıflandırılabilir. Öğrenenler de bu sahnelerin birer oyuncusu rolünde görevlerini öğrenebilir. Bu sahnelere uygun okuma, yazma, konuşma ve dinleme/izleme becerilerini geliştirecek yapılandırılmış kısa film, çizgi film, drama etkinlikleri yoluyla kültür aktarımı gerçekleştirilebilir.

Anahtar Kelimeler:Göç, kapsayıcı eğitim, teknoloji, kültüre duyarlılık, dezavantajlı bireyler

İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Yardım Sevenler Cemiyeti'nin Milli Müdafaa Hizmetlerine Yardım Faaliyetleri

Ceren UTKUGÜN
cerendemirdelen@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Şaban ORTAK
sortak@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Amaç

Bu araştırmanın amacı çalışmalarını daha çok sosyal yardım alanında gösteren Yardım Sevenler Cemiyeti'nin İkinci Dünya Savaşı yıllarında beliren savaş tehlikesine karşı kadınların teknik bilgilerini artırma ve kadınları cephe gerisi işlere hazırlama faaliyetlerini ortaya koymaktır.

Yöntem

Araştırmamızda tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama tekniği olarak döküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Araştırmamız İkinci Dünya Savaşı yıllarına ait resmi ve süreli yayınlar ile telif ve tetkik eser incelemesini kapsamaktadır.

Bulgular

Yardım Sevenler Derneği 19 Şubat 1928 tarihinde önde gelen yöneticilerin eşlerinin öncülüğünde kurulmuştur. 28 Ocak 1938 günü derneğin adı Türkiye Yardım Sevenler Cemiyeti olarak değiştirilmiştir. Dernek, 1941 yılında kamu yararına çalışan dernek sayılmıştır. Yardım Sevenler Cemiyeti İkinci Dünya Savaşı yıllarında artan yoksulluk karşısında faaliyetlerini artırarak, devletin sosyal yardım uygulamalarının sivil toplum içindeki pratiğini üstlenmiştir. Toplumu ve özellikle kadınları seferber ederek sosyal yardım uygulamalarının destekleyicisi ve yürütücüsü olmuştur. Bu dönemde Yardım Sevenler Cemiyeti sosyal yardım faaliyetleri ile daha aktif hale gelmişse de kadınları cephe gerisi işlere hazırlayarak teknik bilgilerini artırma çalışmaları da yapmıştır. Cemiyet özellikle kadınları seferber ederek hayır işlerinde ve orduya tıbbi malzeme, giyecek eşya üretiminde kadın emeğini aktif hale getirmeyi hedeflemiştir. Toplumsal cinsiyet açısından kadına atfedilen merhamet, şefkat, yaraları sarma ve erkeğinin yanında olma gibi nitelikleri ön plana çıkararak; bunları askerin, ulusun, devletin yanında olma ve yaralarını sarma görevine dönüştürerek kadınları gönüllü yardım faaliyetlerinde bulunmaya ve ordu için gönüllü olarak çalışmaya teşvik etmiştir. Savaştan kaynaklanan yoksulluk karşısında cemiyet faaliyet alanını genişleterek ülke çapında teşkilatlanmaya gitmiş, faaliyetlerini yürütürken devletin sağladığı olanaklardan ve mali destekten yararlanmış. Ayrıca cemiyet şubeleri üye taahhütleri, sinema, rozet ve yardım geceleri hasılatı gibi kaynaklardan yararlanarak maddi kudretini ve iş hacmini sürekli arttırmıştır. Cemiyet üyeleri işsiz kadınlara iş bulmuş, pasif korunma ihtiyaçları için sargı bezi ve ilkyardım paketi hazırlamış, gönüllü hastabakıcılık kursları açmışlardır. Cemiyet faaliyetleri basının da yardımıyla bayanlar arasında ilgi görmüş, tanınmış ailelere mensup bayanlardan oluşan ekipler oluşturulmuştur. Bu ekiplere kadınları bilgilendirmesi, Hükümetin halka tamim ve tebliğ ettiği şeylerin uygulamasını kolaylaştırma görevi verilmiştir. Yardım Sevenler Cemiyeti başkanı Mevhibe İnönü kadınları ilkyardım paketi, sargı ve ilaç hazırlama servisleriyle hasta yatak takımları ve çamaşırları dikiş atölyelerinde hizmet ve gönüllü hasta bakıcı kurslarına yazılmaya davet etmiştir. Yapılacak her vazifeden önce basında halk vazifeye davet edilmiştir.

Sonuç

İkinci Dünya Savaşı yıllarında savaşıa girme tehlikesi her kesimden halkı çeşitli açılardan etkilenmiştir. Ekonomik açıdan sıkıntı yaşayan halk savaşı tehlikesine karşı pasif korunma faaliyetlerine katılmıştır. Kuruluş amacı yardım derneği olan Yardım Sevenler Cemiyeti, sosyal yardımlarına ek olarak kadınları cephe gerisi işlerde kullanmaya ve kadınların savaşı, savaştan korunma ve hasta bakımı gibi konularda teknik bilgilerini arttırmaya çalışmıştır. Toplumda tanınmış bayanların desteğini alıp, basının kitleleri harekete geçirebilme gücünü kullanan derneğin açtığı kurslara ve düzenlemiş olduğu etkinliklere yoğun katılım olmuştur. Yardım Sevenler Cemiyeti İkinci Dünya Savaşı yıllarında zor durumda kalmış insanlara yardım eli uzatmak kadar milli müdafaa hizmetlerine de yardımcı olmuştur.

Anahtar Kelimeler:İkinci Dünya Savaşı, Yardım Sevenler Cemiyeti, Milli Müdafaa

İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Askerlere “Kış Hediyesi” Yardım Faaliyetleri

Ceren UTKUGÜN

cerendemirdelen@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Şaban ORTAK

sortak@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Amaç

Bu araştırmanın amacı İkinci Dünya Savaşı yıllarında CHP, Halkevleri ve yardım kuruluşları aracılığıyla halkın yaşanan ekonomik sıkıntılara rağmen asker ve subaylara yaptığı kışlık eşya yardımı faaliyetlerini ortaya koymaktır.

Yöntem

Araştırmamızda tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama tekniği olarak döküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Araştırmamız İkinci Dünya Savaşı yıllarına ait resmi ve süreli yayınlar ile telif ve tetkik eser incelemesini kapsamaktadır.

Bulgular

İkinci Dünya Savaşı yıllarında CHP, Halkevleri ve yardım kuruluşlarının başlattığı yardım kampanyaları vasıtasıyla halk askerler için çeşitli yardım faaliyetlerinde bulunmuştur. 16 Ekim 1940 tarihinde CHP İstanbul İdare Heyeti “kış başladığı için sınırlarımızı bekleyen kahraman askerlerimize kış hediyesi verilmesi” hakkında bir proje hazırlayarak İstanbul Valisi Lütfi Kırdar’a vermiş; vali de yardım vaat etmiştir. Projede erlere eldiven, yün çorap ve yün fanila, subaylara da bir torba içinde uygun hediyeler verileceği ve hediyelerin hazırlanması için halkın hamiyet ve vatanseverliğine müracaat edileceği ifade edilmiştir. CHP’nin yayınladığı beyannamede “vatanı koruyan erlerimize ve subaylarımıza halkın yardımı” talep edilmiş ve hediye toplama işinde Halkevleri görevlendirilmiş ve beyanname Halkevlerine dağıtılmıştır. Aynı tarihlerde Kızılay Cemiyeti Genel Merkezi de halkın askere hediye edeceği kış hediyelerinin kabulü için yardım kabul defteri açmıştır. Ankara Yardım Sevenler Cemiyeti de kışlık hediye toplamak için kadınları örgütleyerek faaliyete geçmiştir.

Yardım beyannamelerinin basında yer alması halk arasında geniş ilgi uyandırmıştır. Şehirlerde hediye hazırlıkları başlamış, çarşılarda geniş satın alma faaliyetleri oluşmuş, hazırlanan hediyeler tüm ülke çapında Halkevlerinde kabul edilmeye başlamıştır. Halkevlerinde oluşturulan komiteler teslim aldıkları hediyeleri ilgili kolordulara teslim etmek üzere komisyon oluşturmuşlardır. Kışlık hediyeleri birkaç tipe ayırarak bunların Sümerbank, Yerli Mallar Pazarı gibi devlete ait müesseselerden satın alınmasını temin etmek üzere bir komite oluşturulması kararlaştırılmıştır. Ayrıca mahalleler arasında propaganda yapmak, gerektiğinde para toplayarak eşya temin edecek komite ile birleşerek çalışmak ve mübayaa edilen eşyaları Halkevi’ne ulaştırmak amacıyla mahalle teşkilatı oluşturulmuştur. Mahalle teşkilatında Rum, Ermeni ve Musevi vatandaşlar da yer almıştır. 15 Kasım 1940 tarihli Cumhuriyet Gazetesi’nde halkın askerlere kış hediyesi vermeyi heyecanla karşıladığı, her vatandaşın bu işi kutsal görev kabul ettiği, herkesin Türk ordusuna sevgisini göstermek ve askerleri kışın şiddetinden korumak için elinden geldiği kadar cömert davranmak azminde olduğu ifade edilmiştir. Yardım toplama faaliyetlerine tüm yurttan geniş çaplı katılım olmuş, benzer kampanyalar 1941ve 1942 kışında da devam ettirilmiştir.

Sonuç

İkinci Dünya Savaşı yıllarında yaşanan ekonomik sıkıntılara ve yokluklara rağmen hatta ekonomik sıkıntıların en yoğun yaşandığı 1940 ile 1943 yılları arasında CHP, Halkevleri, Kızılay ve çeşitli sosyal yardım kuruluşları öncülüğünde asker ve subaylara kışlık kıyafet yardımları yapılmıştır. Askeri besleyecek gıda bulmanın bile güçleştiği yıllarda halkın yardımıyla askerlere çok sayıda yünlü kıyafet gönderilmiştir. Bu yardımlar ekonomik kısıtlamalar ve zorluklar içerisinde geçinmeye çalışan halkın "sınırlarını bekleyen kahraman askerlerine" karşı cömertliğini de göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: İkinci Dünya Savaşı, Kış Yardımı, Asker

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri

Nusret Koca

nkoca@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

İskender Daşdemir

iskenderdasdemir@hotmail.com, Ege Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Günümüzde ülkelerin gelişmişliklerinin en önemli göstergelerinden biri eğitim sistemlerinin çıktıkları olan yetişmiş öğrencilerdir. Ülkeler rekabetin boyutunu eğitim sistemlerinde yetiştirdikleri öğrencilerin nitelikleriyle ölçmeye başlamışlardır. Uluslararası yapılan sınavlarda ülkelerin eğitim sistemleriyle yetiştirdikleri bireylerin düşünme becerileri yarışır olmuştur. Üst düzey düşünen bireyler yetiştirmek gelişmişlik göstergesi sayılmış ve bireylerin akıl yürütme yollarını, eleştirel, yaratıcı, meta biliş ve yansıtıcı düşünme gibi düşünme yetenekleri geliştirilmesi amaçlanmıştır. Eğitimde öğrencilerin düşünme biçimlerini etkilemede öğretmenlerin rolü çok önemlidir. Öğretmenlerin kendi düşünme eğilimleri öğrencilerini yönlendirdikleri düşünme eğilimlerini de belirler. Bu bağlamda bu çalışmada eğitim fakültelerinde yetiştirilen sosyal bilgiler öğretmenliği öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerine bakılmıştır.

Yapılandırmacı yaklaşımla benimsenen okul hayatın kendisidir görüşü gereği okullarda verilen eğitimin yaşamın bir parçası olarak görülmektedir ve teoride öğrenilenlerin uygulama yeri de hayattır bu anlamda yansıtmak okulla yaşam arasında bir bağ kurma gibi düşünülebilir ve yansıtıcı düşünce de okullarda öğrenilen bilgilerin hem farklı durumlara hem de günlük hayata aktarılması ve pratiğe dökülmesi anlamına gelmektedir. Yansıtıcı düşünmeyi öğrenmek ancak öğrencinin sürece aktif olarak katılmasına ve yaşantı geçirmesine dayanır öğrenciyi yansıtıcı düşünmeye yönlendirecek öğretmen adaylarının da okulla yaşam arasında kendi deneyim ve tecrübelerine dayanan bir bağ kurmuş olmaları gerekmektedir çalışma eğitim fakültesindeki sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ve okul öncesi öğretmenliği öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri arasındaki farklılığı da ortaya koyacaktır.

Bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler öğretmen yansıtıcı düşünmeye ilişkin eğilimlerini ortaya koymaktır. Araştırma da amacı gerçekleştirmek adına Ege Üniversitesi eğitim fakültesi sosyal bilimler ve Türkçe eğitimi bölümü, sosyal bilgiler öğretmenliği ana bilim dalında okuyan 160 sosyal bilgiler öğretmen adayı ile çalışılmıştır. Yapılan çalışmada yöntem olarak betimsel bir analiz yapılmıştır. Araştırmaya bakıldığında çalışma var olan durumu olduğu gibi ortaya koymayı amaçlayan betimsel bir çalışma niteliği taşımaktadır. Araştırma deseni olarak, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarından tarama deseni kullanılmıştır. Araştırmaya konu olan birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılmıştır (Karasar, 2009). Araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünmeye ilişkin eğilimlerini ortaya koymak amacıyla Semerci tarafından geliştirilen 20 maddesi olumlu 15 maddesi olumsuz olan 35 maddelik yansıtıcı düşünmeye ilişkin eğilim ölçeği kullanılmıştır. Araştırma deseni olarak, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarından tarama deseni kullanılmıştır. Araştırmaya konu olan birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılmıştır (Karasar, 2009). Çalışmada elde edilen bulgular SPSS 21 programı yardımıyla istatistiksel verilere dönüştürülerek yorumlanmıştır. Sosyal bilgiler Öğretmenliği öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünmeye ilişkin eğilimlerine bakılmıştır.

Anahtar Kelimeler:yapılandırmacılık, yansıtıcı düşünme, sosyal bilgiler.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çevre Bilinci ve Çevre Duyarlılığı

Mehmet Kürşat Koca
mkkoca@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Evren Ekiz
eekiz@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Hakkı Yazıcı
hyazici@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı Afyon Kocatepe Üniversitesi'nde öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının çevre bilinci ve çevresel duyarlılık düzeylerini belirlemektir. Betimsel tarama modelinde tasarlanmış olan çalışmada, Sosyal Bilgiler öğretmen Adaylarının çevre bilinci ve çevre duyarlılığı düzeylerini belirlemek için ölçme aracı olarak; Yeşilyurt, Gül ve Demir (2013) tarafından hazırlanan "Öğretmen Adaylarının Çevre Bilinci ve Çevresel Duyarlılığı Ölçeği" kullanılmıştır. Beş düzeyli likert tipi ölçek 37 madde ve iki boyuttan oluşmaktadır. Yeşilyurt, Gül ve Demir'in uygulamasında ölçeğin güvenilirlik katsayısı .92 olarak belirlenmiştir. Ölçek 218 Sosyal Bilgiler öğretmen adayına uygulanmış, hatalı doldurulduğu tespit edilen ve istatistik olarak normal dağılımın dışında kalan formların çıkarılmasıyla araştırma örneklemini 197 kişiden oluşmuştur. Ölçeğe uygulanan Skewness-Kurtosis testi değerleri +3 ve -3 aralığındadır, Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri ise .05'den büyük değerler göstermektedir. Ölçekten elde edilen verilerin histogram, QQ plot ve box grafikleri incelenmiş sonuç olarak verilen dağılımının normal olduğu kanaatine varılmıştır. Ölçeğin birinci boyutu olan "Çevre Bilinci" boyutunda Cronbach alfa katsayısı .92 ve Spearman-Brown değeri ise .83 olarak bulunmuştur. İkinci boyut olan "Çevresel Duyarlılık" boyutunda ise güvenilirlik katsayıları sırasıyla .92 ve .82 olarak belirlenmiştir. Ölçek genelinde ise Cronbach alfa katsayısı .92 ve Spearman-Brown değeri ise .83 olarak bulunmuştur. Hem boyutlar hem de ölçek genelinde örneklemin alt % 27 ve üst % 27'lik bölümleri arasındaki ortalamalar arası fark ise anlamlıdır. Ölçek boyutlarının birbirleriyle ve ölçek geneliyle olan korelasyonu .62 ve daha yüksektir. Araştırmada örneklemdaki öğretmen adaylarının çevresel bilinç ve duyarlılıklarında cinsiyet, daimi ikamet ve sınıf düzeyi değişkenlerinin etkisi olup olmadığı bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi sınıanmıştır. Araştırma bulgularına göre Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının çevre bilinci ve duyarlılıkları orta düzeydedir. Öğretmen Adaylarının ölçeğe verdikleri cevapların ortalaması incelendiğinde katılımcıların çevresel duyarlılıklarının yüksek, çevresel bilinçlerinin ise orta düzeyde olduğu görülmüştür. Daimi ikamet değişkeninde Afyonkarahisarlı olan katılımcıların ortalamaları daha yüksektir, ortalamalar arası farklar ise çevresel duyarlılık boyutunda anlamlı değilken, çevre bilinci boyutu ve ölçek genelinde ortalamalar arasında anlamlı farklılık mevcuttur. Cinsiyet değişkeninde ise çevre bilinci boyutunda katılımcı cevaplarının ortalamaları arası farklar anlamlı değildir. Ancak çevresel duyarlılık boyutu ve ölçek genelinde kız öğretmen Adaylarının ortalama puanları erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksektir ve bu farklar istatistik açıdan anlamlıdır. Sınıf düzeyi değişkeninde ise çevresel duyarlılık boyutu ve ölçek genelinde öğretmen adaylarının düzeyleri farklılaşmamaktadır. Fakat çevre bilinci boyutunda 4. sınıf öğrencileri istatistiksel olarak anlamlı olacak şekilde 1 ve 2. sınıf öğrencilerinden daha düşük ortalamayla ölçeği cevaplamışlardır.

Anahtar Kelimeler:Çevre bilinci, çevresel duyarlılık, Sosyal Bilgiler, öğretmen adayı

Ortaokul 6. ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Doğal Kaynaklara İlişkin Metaforik Algıları

Nusret Koca

nkoca@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Mehmet Kürşat Koca

mkkoca@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Cemal Bilgi

bilgicemal@hotmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Metaforlar dünyayı algılayıp anlamlandırmamızda, sosyal ortamda kendimizi ifade etmemizde ve diyaloglarımızda sıklıkla başvurduğumuz ifadelerdir. Metafor bir bireyin karmaşık, soyut ve kuramsal bir olguyu kavramada ve açıklamada kullanabileceği güçlü bir zihinsel araç olarak ifade edilebilir. Metafor yoluyla birbirine benzemeyen iki kavram arasında ilişki kurularak, bir zihinsel şema kendisine benzemeyen diğer bir şemaya yansıtılır. Sosyal bilgiler gibi soyut kavramların sıklıkla yer aldığı bir derste öğrenmelerin somut ve anlamlı hale gelebilmesi için metafor kullanımı yaygındır. Doğal kaynaklar doğada kendiliğinden oluşmuş, meydana gelme aşamalarında insanoğlunun hiçbir rolünün olmadığı yaşam kaynaklarıdır. Oluşumlarında herhangi bir insan etkisi bulunmamasına rağmen doğal kaynaklar insanoğlunun temel ihtiyaçlarını karşılaması için önemli birer maddedir. Doğal kaynakların insan hayatındaki yeri göz önünde bulundurulursa, sosyal bilgiler dersinde bu konunun etkili bir şekilde verilmesi gerektiği görülmektedir. Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı da doğal kaynaklara ait kavramlar, çevre duyarlılığı, tasarruf ve sürdürülebilirlik gibi konuların öğrencilere kazandırılmasında sorumluluk taşımaktadır. Nitekim programın her sınıf düzeyindeki 4. öğrenme alanı doğal kaynakların önemi ve kullanımına ilişkin bilgi, beceri ve değerlere ekonomik faaliyetler temelinde yer yermektedir. Bu araştırmanın amacı, 6. sınıf ve 7. sınıf ortaokul öğrencilerinin “doğal kaynaklar” kavramına yönelik algılarını metaforlar yoluyla ortaya koymaktır. Olgubilim modelinde gerçekleştirilen bu araştırmanın katılımcılarını 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Afyonkarahisar merkez ilçesinde yer alan altı devlet ortaokulunun 6. ve 7. sınıfına devam etmekte olan 200 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin barış kavramına ilişkin sahip oldukları metaforların ortaya çıkarılabilmesi amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan veri toplama aracı kullanılmıştır. Veri toplama aracının uygulanmasıyla elde edilen veriler üzerinde içerik analizi yapılmıştır. Öğrencilerin metaforlarının gerekçelerine ilişkin olarak yazdıkları cümlelerden yapılan alıntılar ile bulgular desteklenmiştir. Çalışma bulgularına göre ortaokul 6. ve 7. sınıf öğrencileri 30 farklı metafor üretmiş ve bu metaforlar 6 kategori altında toplanmıştır. Örneklemde yer alan öğrenciler tarafından ortaya konulan metaforlardan en fazla tekrar edilenler; soba, tükenmez kalem, lamba, ışık, fırın, klima ve güneş şeklinde sıralanmıştır. Araştırma sonucunda örneklemde yer alan öğrencilerin genel olarak doğal kaynaklar kavramını enerji kaynakları ile bağdaştırdıkları ve kaynakların yenilenebilir olup olmama özelliğini ön plana çıkardıkları tespit edilmiştir. Öğrenciler doğal kaynakları çoğunlukla oluşum özelliklerine göre değil nihai kullanım alanlarına göre sınıflandırmakta ve algılamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, doğal kaynaklar, metafor, öğrenci algıları

6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Öğrenci Çalışma Kitaplarının Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Şaban Ortak
sortak@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Mehmet Kürşat Koca
mkkoca@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Nefise Durgut Çay
mkkoca@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğretim programlarının amaç ve hedeflerine ulaşmasında kullanılan öğretim araç ve gereçlerinin rolü büyüktür. Dolayısıyla öğretim ortamında kullanılan araç ve gereçlerin çeşitliliği ve amaca uygunluğu öğrenenin hedeflenen kazanımlara ulaşmasında önem taşır. Çünkü söz konusu araçlar çoklu öğrenme ortamı sağlayarak hem öğrenene görelilik ilkesini gerçekleştirir, hem de öğretim stratejileri ve yöntemlerinin uygulanabilmesini sağlar. Bununla birlikte her öğrencinin okul içinde ve dışında etkin öğrenmelerini sağlayacak öğretim araç ve gereçlerine ulaşması mümkün olmamaktadır. Bu yüzden tüm öğrencilerin ulaşabileceği ve öğretimin genele yayılmasını sağlayan ders araçlarına ihtiyaç vardır. Öğretim araç ve gereçleri içerisinde bu ihtiyacı karşılayacak en iyi bilinen ve en yaygın biçimde kullanılan ise yazılı ve basılı materyallerdir. Kitaplar, ansiklopediler, dergiler, gazete ve çalışma yaprakları gibi basılı öğretim araçları bu kapsama dâhil olmaktadır. Yazılı öğretim araçları örgün eğitimde bilgi verme işlevini yerine getiren temel kaynaklar olmakla birlikte temel öğrenme kaynağı olma, bağımsız öğrenme yeteneği geliştirme, problem çözme gibi görevleri de yerine getirir. Yazılı ve basılı öğretim araçları içerisinde ise en ulaşılabilir ve işlevsel olanı ise ders kitapları ve öğrenci çalışma kitaplarıdır. Ders kitapları öğretimde temel kaynak olma görevini yerine getirirken öğrenci çalışma kitapları öğretim programının ön gördüğü kazanımların elde edilmesinde kullanılan etkinlikleri içerir ve farklı öğrenme stillerine uygun öğrenme ortamı hazırlanmasında etkili olur. Dolayısıyla öğrenci çalışma kitapları öğretim amaçlarının gerçekleştirilmesinde ulaşılabilirlik ve yaygınlığın sağlanmasında etkilidir. Örgün eğitimin birincil kaynaklarından biri olan öğrenci çalışma kitapları sürekli olarak incelenmeli, eksikleri tamamlanmalı, yanlışları düzeltilmeli ve günün şartlarına uygun olarak sürekli geliştirilmelidir. Bu çalışmada öğrencilerin 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanılan öğrenci çalışma kitabı hakkındaki görüş ve eleştirilerini belirlemek, dolayısıyla daha işlevsel öğrenci çalışma kitapları hazırlanmasına katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Betimsel tarama yönteminin kullanıldığı araştırmada veri toplama aracı olarak Kulantaş (2007) tarafından geliştirilen sosyal bilgiler öğrenci çalışma kitabı değerlendirme anketi kullanılmıştır. İçerik, fiziksel ve görsel özellikler, dil ve anlatım, ölçme ve değerlendirme olmak üzere dört bölümden oluşan anketin güvenilirlik katsayısı (Cronbach alpha) .86'dır. Afyonkarahisar merkez ilçede yer alan ortaokullarda öğrenim görmekte olan 719 öğrenciyle yapılan bu çalışmada ise Cronbach alpha katsayısı .79, test yarılama tekniğine göre güvenilirlik katsayısı ise .77 olarak belirlenmiştir. Yapılan istatistik analizlere göre anketin uygulanmasından elde edilen verilerin dağılımı normaldir. Araştırma bulgularına göre Sosyal Bilgiler 6 ve 7. sınıf öğrenci çalışma kitabı kitaplarında içerik, fiziksel ve görsel özellikler, dil ve anlatım, ölçme ve değerlendirme boyutları ile ilgili olarak eksikliklerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, çalışma kitapları, öğrenci görüşleri

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yöntem Teknik Seçimini Etkileyen Faktörler

Nurhak Cem DEDEBALI
dedebali40@hotmail.com, Sinop Üniversitesi
iskender Daşdemir
iskenderdasdemir@hotmail.com, Ege Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğretim programlarımızın temelinde yer alan yapılandırmacı yaklaşımın en önemli getirilerinden birisi de derslerde kullanılan yöntem-teknik ve etkinliklerin seçimidir. Bu bağlamda öğretim programlarımız çeşitlendikçe kazanımlar arttıkça disiplinler arası ve sarmal özellikler geliştikçe kullanılan yöntem tekniklerin seçimindeki değişkenlerde çeşitlenmiş ve öğretmenlerin yöntem teknik seçimini etkileyen farklılıklar ortaya çıkmıştır. Öğrenciye kazandırılmak istenen bilgi beceri tutum ve değerleri etkili bir şekilde kazandırmak adına öğretmenin tercihini etkileyen değişkenler çok boyutlu ve birbirleri ile paraleldir. Derste tercih edilen yöntem teknikler başta öğrenciye kazandırılmak istenen kazanıma hizmet ederken; aynı zamanda çocuğu sürece katarak aktif kılmalıdır. Bunun yanında okulun ve sınıfın olanaklarına uygun olmalı ve öğrencinin ilgi istek ve yeteneklerine cevap verici nitelikte olmalıdır. Tüm bu değişkenlere bir arada cevap verebilecek bir yöntem teknik seçimi konunun ne kadar etkili verilir verilmeyeceği sorusunun da cevabı olacaktır.

Yapılandırmacı yaklaşımın temel sayılıtsı olan öğrenci merkezli yapı, her öğrencinin öğrenirken bireysel farklılıklarına göre öğrenebileceğini ve öğrenme ortamında öğrencilerin birbirinden farklı öğrenme hızına, düzeyine, ilgisine, yeteneğine, ihtiyacına sahip olduğunu gösterir. Bu da öğretmenin derslerde kullanacağı yöntem ve teknikleri seçerken öğrencilerin birbirinden farklı olan bireysel özelliklerini göz önünde bulundurarak seçim yapmasını zorunlu kılmaktadır. Öğretmen bu bireysel farklılıklar içinde öğrencilerin öğrenme sürelerini ve öğrenme fırsatlarını sağlayacak şekilde yöntem ve tekniği belirler. Öğretmen derste kullandığı yöntem ve tekniğe bir amaç olarak değil; bir araç olarak bakabilmelidir. Aynı zamanda dersin hedef ve kazanımlarına öğrenci merkezli ilkeye uygun etkili ulaşabilmenin en zahmetsiz yollarından birisi de uygun yöntem ve tekniklerle yapılandırmacı anlayış mantığında hayata geçirmektir.

Bu araştırma, sosyal bilgiler öğretmenlerin dersin kazanım yapısına uygun olarak derslerinde kullandıkları yöntem-teknikleri ve bu yöntem-teknikleri tercih etme ve etmeme nedenleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırma grubu, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında İzmir Bornova ilçesinde görev yapan 20 sosyal bilgiler öğretmeni ve 20 Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümü 4. sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Verilerin incelenmesi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Öğretmen görüşlerinden ve öğretmen adaylarının gözlemlerinden öğretmenlerin kullandığı yöntem ve teknikler tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın sonuçlara göre öğretmenlerin görüşlerinde belirttikleri yöntem ve teknikler ile sosyal bilgiler dersinde gözlem yapan öğretmen adaylarının belirttiği görüşler arasında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler dersi, öğretim yöntem ve teknikleri, yapılandırmacılık, Sosyal bilgiler öğretmeni

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ölçme Değerlendirme Sürecinde Kullandıkları Soruların Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi

Aydın YILMAZ
ylmzsbl@hotmail.com, MEB
Ahmet Ali GAZEL
agazel@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin öğrencilere Bloom Taksonomisinin bilişsel alanına göre ne düzeyde sorular sorarak ölçme ve değerlendirme faaliyetlerini gerçekleştirdiklerini tespit etmektir. Bundan dolayı Afyon merkez de bulunan ortaokullarda görevli Sosyal bilgiler öğretmenlerinden elde edilen sınav kâğıtları toplanarak incelenmiş ve sınavlarda sordukları sorular Bloom taksonomisine göre sınıflandırılmıştır. Araştırma kapsamın da 51 öğretmene ulaşılmış ve bu öğretmenlerden elde edilen sınav kâğıtları incelenmiştir. Toplamda 1302 soru incelenmiş ve bu sorular öğretmenlerin kıdem yılı, cinsiyeti, sordukları soruların türleri, mezun oldukları bölüm gibi değişkenlerde dikkate alınarak incelenmiştir. Veri analizi esnasında Çalışkan, (2011) tarafından geliştirilen “Soru inceleme formu” kullanılmıştır. Araştırmada Nitel yöntemlerden betimsel analiz modeli benimsenmiş ve bu sebepten doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Ayrıca araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla sınav kâğıtları 3 ayrı kişi tarafından incelenmiş ve ortak karara varılamayan sorular hakkında uzman görüşüne başvurularak bu sorular sonuca bağlanmıştır. Araştırma sonucunda en fazla sorunun Bilgi ve Kavrama düzeylerinde sorulduğu görülmüştür. Değerlendirme düzeyin de hiç soru sorulmazken Sentez düzeyinde sadece 1 soru sorulduğu görülmektedir. En fazla tercih edilen soruların Bloom taksonomisinin en alt basamağında bulunan sorular olduğu görülmektedir. Öğrencileri düşünmeye yönlendirecek, öğrencilerin yaratıcılığını artıracak düzeyde soruların az tercih edildiği ya da hiç bu düzeyde soru sorulmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Dersi, Bloom Taksonomisi, Sınav soruları

Değerler Eğitiminde Analoji: Tanecik Hareketleri-Zikir Şekilleri

Esmâ Sayın
esmasayin16@gmail.com, Balıkesir Üniversitesi
Ruhan Benlikaya
ruhan59@hotmail.com, Balıkesir Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Değerler eğitiminde değer gerçekleştirme, karakter eğitimi, vatandaşlık eğitimi ve ahlâk eğitimi olmak üzere bugüne kadar ortaya çıkan dört önemli başlığın yanı sıra din eğitimi, etik eğitimi becerileri, ahlâki muhakeme, yaşam becerileri gibi değer eğitimi uygulamaları da bulunmaktadır. Din eğitiminin temelini inanç oluşturduğu için, Allah'a olan inancın artırılmasına/geliştirilmesine yardımcı olacak çalışmaların yapılması gerekli ve önemlidir.

Allah Teâlâ, göklerde ve yerde olan bütün varlıkların kendisini zikrettiğini ifade etmiştir. Tasavvufta zikir, kişinin ilkel benliğinden kurtulup, evrensel benlikle var olma yoludur; Allah'a ulaşma isteğidir. Kişinin nefsanî arzularından kurtulup, ebedî olana yönelmesidir. Zikir, dirilmek ve hayat bulmaktır. Gerçekten de tabiatın her zerresinde büyük bir nizam ve ahenk içinde devam eden ritim ve zikir beraberliği bulunur. Bütün varlıklarda görülen ahenk, ritim ve zikir mükemmelliğinde; galaksiler başta olmak üzere elektronların ve atomların hareketleri ile vücudumuzdaki sıvıların dolaşımının büyüyen seslerinde zikrin ve musikinin varlık âlemiyle ilişkisi vardır. Doğadaki canlı ve cansız bütün varlıklar tanecik adını verdiğimiz atom, iyon ya da moleküllerden oluşmaktadır. Bu tanecikler, maddenin bulunduğu hale göre titreşim, dönme ve öteleme hareketi dediğimiz hareketlerin bir kısmını ya da tamamını yapabilirler. İlgili alan yazında, atomların dönme hareketinin semâya benzetildiği görülürken, bazı titreşim ve öteleme hareketlerinin de başka zikir çeşitleriyle ilişkilendirilebileceği düşünülmektedir.

Çalışmanın amacı tekkelerde belli hareket şekilleri eşliğinde ilahi ve şiirler okuyup Allah'ı ritmik hareketlerle zikreden dervişlerle; maddeyi oluşturan taneciklerin hareketleri arasında bir benzerlik olup olmadığını incelemektir. Bu amaca yönelik olarak maddenin katı, sıvı ve gaz hallerindeki hareketleri ve zikir çeşitleri için kaynak kitap ve videoları içine alan doküman taraması yapılmıştır. Mevlevilerdeki dönme hareketi olan semânın, taneciklerin z eksenindeki dönmesi ile; Halvetiyye, Kadiriyye, Rifâiyye, Sa'diyye ve bunların kolları olan bazı tarikatlarda yapılan devran zikrinin, taneciklerin öteleme ve titreşim hareketleri ile; Uşşâkilerin zikir esnasında vecd ve cezbe hali içerisinde yaptıkları titreme ve kendinden geçme hallerininin, taneciklerin düzlem içi bükülme hareketiyle ve Nakşi-Kadiri dervişlerin zikir esnasındaki hareketlerinin, taneciklerin düzlem dışı sallanma hareketleriyle benzerlik gösterdiği düşünülmektedir. Burada da anlaşılmaktadır ki, kâinattaki her varlığı oluşturan tanecikler de, kendi lisanlarıyla ritmik hareketlerle Allah Teâlâ'yı zikir ve tesbih etmektedir. Elbette 3 boyutta hareket edebilen, hızları ve davranışları makroölçekten çok farklı olan taneciklerin tüm hareketlerini zikir çeşitleriyle eşleştirebilmek mümkün değildir. Ancak yapılabilen ölçüde bu çalışma sonuçlarının, insanlara çıplak gözle görülemeyen, her madde ve her canlının yapısında bulunan taneciklerin durmaksızın devam eden hareketlerinin bir zikir çeşidi olabileceğini düşündürmesi ve inanç boyutunu geliştirmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Zikir, Tanecik Hareketleri, Semâ, Devran, Vecd, Öteleme, Titreşim, Dönme.

Öğrencilerin Lise Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinden Beklentileri

Fatih ÇAKMAK
fcakmak@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Değişen ve gelişen yeni dünya düzeni ile birlikte eğitim-öğretim de sürekli değişim ve gelişim göstermektedir. Bu gelişimle birlikte çağdaş öğrenme ve öğretme yaklaşımları öğrenci merkezli eğitim sistemine, araştırma-inceleme yoluyla öğretmeye, yaparak-yaşayarak öğrenmeye vurgu yapmaktadır. Bu çerçevede eğitim-öğretimde öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate almak, öğrenci beklentilerine uygun öğrenme-öğretme yaşantıları düzenlemek önemli bir ihtiyaç olmuştur. Bu ihtiyaç Din eğitimi için de böyledir. Yani, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi için hem program geliştirme sürecinde, hem de dersin uygulama aşamasında öğrencilerin beklentilerini belirlemek gerekmektedir.

Bu araştırma eğitim ve öğretimde önemli unsurlardan biri olan ve din öğretimi açısından düşünüldüğünde belki de eğitimin en önemli unsuru olarak ifade edebileceğimiz öğrenciler üzerine yapılan bir alan araştırmasıdır. Araştırmamız Afyonkarahisar ilinde orta öğretimde (Lise) öğrenim gören öğrencilerle gerçekleştirilecek bir nicel araştırmadır. Araştırmamızda evren Lise 1-2-3-4. sınıf öğrencilerini temsil edecek şekilde bir örneklem grubundan nitelikli atama (amaçlı örnekleme) yöntemine göre seçilecektir.

Öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi programına yönelik tutum düzeyleri, kendi görüşlerine dayalı olarak Likert tipi beşli derecelendirme ölçeğiyle toplanacaktır. Her tutum ifadesi için “tamamen katılıyorum”, “katılıyorum”, “kararsızım”, “katılmıyorum” ve “kesinlikle katılmıyorum” düzeyleri kullanılacaktır.

Öğrencilerin belirtilen katılım düzeyleri toplam puanlar kullanılarak değerlendirilecektir. Bunun için katılım düzeylerine ilişkin toplam puanlar hesaplanarak, bu değerler 1’den başlayarak büyükten küçüğe sıralanacaktır. Her bir katılım düzeyine ait ortalama puanlar kullanılarak, öğrencilerin o katılımlara hangi düzeylerde sahip olduğu ölçeklendirilecektir. Yapılan bu değerlendirmede aşağıda belirtilen derecelendirmeler ve puan aralıkları kullanılacaktır.

DERECE/SEÇENEK PUAN PUAN SINIRI

HİÇ	1	1.00-1.79
AZ	2	1.80-2.59
ORTA	3	2.60-3.39
OLDUKÇA	4	3.40-4.19
TAM	5	4.20-5.00

Bu bölümde öğrencilerin Lise 1,2,3 ve 4. Sınıflar için mevcut programa katılım düzeylerini belirleyecektir.

Araştırmamızda ayrıca öğrencilerin DKAB dersi programına yönelik tutumları belirlenecektir. Bu bölümde sırasıyla öğrencilere DKAB dersi programına yönelik beklentileri ile ilgili sorular sorulacak ve cevaplar yorumlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: eğitim, din eğitimi, program, DKAB Programı, öğrenci beklentileri

Gençlik Dönemi Gelişim Özellikleri ve Gençlerin Din Eğitimi Sorunu

Fatih ÇAKMAK

fcakmak@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Gençlik dönemi insan yaşamının çocukluk dönemi ile yetişkinlik dönemi arasındaki zaman dilimidir. Birey bu dönemde önemli fiziksel ve ruhsal değişim ve dönüşümler gerçekleştirir. Bu nedenle insan yaşamının en önemli ve kritik dönemi olarak kabul edilebilir. Gençlik döneminin en önemli özelliği bireyin hızlı bir büyüme ve gelişim göstermesidir.

Ortaöğretim gençliğinin gelişim özellikleri din eğitimi açısından üç açıdan ele alınabilir: Bilişsel gelişim; sosyal ve duygusal gelişim; ahlâkî gelişim.

Mevcut ortaöğretim DKAB dersi program kitapçığında, bireylerin bilişsel gelişimlerini dikkate alan ifadelerle açıkça yer verilmiştir. Örneğin, programın temel yaklaşımı başlığında; “DKAB dersi öğretim programı; bilginin artmasını, kavramların anlaşılmasını, değerlerin oluşmasını ve becerilerin gelişmesini sağlayarak öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar. Öğrencileri düşünmeye, soru sormaya ve görüş alış verişi yapmaya özendirir” (MEB, 2010, s.11) denmektedir. Ayrıca, program yapılırken şu amaçların göz önünde bulundurulduğu belirtilmektedir: Kültürü ve dini doğru anlayan bireyler yetiştirmek, öğrenciyi araştırmaya ve üretmeye sevk etmek, öğrencinin muhakeme gücünü artırmak, öğrencinin karar verme gücünü geliştirmek, edinilen dinî bilgilerle hayatını anlamlandırmak hedeflenmektedir (MEB, 2010, s.12).

Din eğitimi açısından düşünüldüğünde; lise döneminde bireyin bilişsel gelişimine uygun olarak soyut düşünmesini sağlamak ve gelişimine fırsat sunmak adına bireyi düşünmeye ve problem çözmeye yönlendirici ortamlar yaratmak gerekir. Bu çerçevede din eğitimcisi, bireye sorular sormak, problem çözmelerini sağlamak amacıyla örnek olaylarla karşılaşmasını sağlamak, onu düşündürmek, onun yaratıcı düşünmesini sağlamak amaçlı öğrenme-öğretme ortamları sağlamak zorundadır.

Lise öğrencileri sosyal ve duygusal gelişim açısından dört temel sorun ile başa çıkmak zorundadırlar. Bunlar, bağımlılıktan kurtulma ve hür olma ihtiyacı, karşı cinsle arkadaşlık isteği, kendi geçimini kazanma ihtiyacı, bir hayat felsefesi ihtiyacıdır (Pintner, 1991, s.72-73).

Lise dönemi öğrencilerinin dini gelişim özelliklerine yönelik özellikle din psikolojisi alanında yapılan çalışmalarda ortaya çıkan farklı tasniflerden söz etmek mümkündür. Kula'ya göre (2002, s.37), bunlardan birincisi “dini şuurun uyanması” dönemidir ve 12-14 yaşları arası dönemi kapsar. Lise öğrenimine yeni başlayan bireyler bu dönemin sonlarındadırlar. İkinci dönem “dini bunalım ve şüpheler dönemidir ve 14-18 yaşları arasındadır. Lise öğreniminin sonuna kadar birey bu dönemi yaşamaktadır. Selçuk, alan araştırmaları bulgularına dayanarak ergenlik dönemi gençliğinin inanç örüntüsünü üç dönemde ele alır. İlgî, şüphe ve ilinti (Selçuk, 2000, s.337)

Gençlik dönemi zor ve çalkantılı bir dönemdir. Gençliğin temel sorunlarının birincisi özgürlük problemi. Bireye özgürlüğünü, özgürlük alanını ve sınırlarını öğreten ya da kazandıran bir din eğitimi verilmelidir. Özgürlüğün güvenlikle iç içe olması, bireye özgürlük verirken kendisini güven içerisinde hissetmesini sağlayacak bir yaklaşımın sergilenmesi gerekmektedir. Aşırı özgürlük bireyin sınırlarını bilememesi, aşırı güvenlik bireyin aşırı koruma ve baskı altına alınması sıkıntılarını beraberinde getirir. Burada özellikle ebeveynlere önemli sorumluluklar düşmektedir. Toplum da burada bireyi kuşatan önemli kontrol unsurlarından birisidir. Okul ve eğitim-öğretim ortamları bu noktada bireyin dengeli bir kişilik geliştirmesini sağlamaya çalışır. Din eğitimi bu çabanın olumlu sonuçlar verebilmesinde en temel unsurdur.

Ergenlerin temel sorunların bir diğeri, statü kazanma sorunudur. Bireyin geleceğe dönük planlar yapması, belli sınıflar içerisinde yer edinmesi, meslek seçmesi, aile kurması gibi bazı yönlerden bireysel, bazı yönlerden toplumsal alanları olan statü kazanma sorunun çözümünde din eğitimi bireye rehberlik edebilmelidir. Bu statü kazanma sürecinde bireyin yaşayabileceği temel sorunlardan birisi, belki de en önemlisi, bireyin beklediği değeri görememesi meselesidir. Bu bağlamda din eğitimi bireye

önemli bir varlık olduğunu hissettirecek, sahip olduğu potansiyeli gerçekleştirebilmesi için nasıl bir yaklaşım sergilemesi gerektiğini öğretebilecek şekilde olmalıdır.

Sevgi duygusuna sahip olma ve geliştirme sorunu, ergenlik döneminin başka bir temel sorunudur. Bu bağlamda gençlere, Allah'ın merhametli, affedici, adaletli, yarattığı insana karşı sevgi dolu olduğu anlatılmalıdır. Yaratılmış varlıkların en şerefli olan insanın da bu vasıfları kazanabilmesine fırsat veren bir din eğitimi yapılmalıdır.

Bu dönemin bir başka temel sorunu anlam arayışı, hedef belirleme sorunudur. Din eğitimi bireyin hem bireysel, hem de toplumsal sorumluluklarına uygun, hayatı anlamasına ve problemlerine nitelikli açıklamalar getirebilmesine yönelik rehberlik edebilmelidir.

Anahtar Kelimeler:eğitim,gençlik, ergenlik, din öğretimi, gençlikte din öğretimi

Ülkemizde Din Eğitimi Kurumlarının Serüveni ve Siyerin Din Eğitimindeki Yeri

Eyüp KURT

ekurt@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Cumhuriyet dönemi, her alanda olduğu gibi din eğitimi sahasında da nüvelerini Osmanlı sisteminden almış ve ona kendi ruhunu üfleyerek sürdürme gelmiştir. Bu gerçekten hareketle Osmanlı Devleti'nin de, medrese kurmaya ve geliştirmeye Anadolu Selçukluları tecrübesinden yararlanmak suretiyle başladığını, sonraki süreçte ise bunlara kendi değerlerini de ilave ederek sürdürdüğünü görüyoruz. XVIII. asırdan itibaren Osmanlı Devleti'nde medresenin yanında bir de genel ifadeyle "Mektepler" açılmaya başlanmıştır.

Din eğitimi, medrese müfredatlarında önemli bir yer tutmakla birlikte, son zamanlarda bu hususta özel düzenlemelere de gidildiği görülmektedir. Tevcih-i Cihet Nizamnameleri ile daha yetkin vâizler yetiştirmek amacıyla 1912' de Medresetü'l-Vâizîn, 1913'te ise imam ve hatipler yetiştirmek amacıyla Medresetü'l-Eimme ve'l-Huteba açılmıştır. Bu iki medrese 1919 yılında Medresetü'l-İrşad adıyla birleştirilmiştir.

Cumhuriyet dönemine gelindiğinde ise 3 Mart 1924'te çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile sözünü ettiğimiz medrese ve mektepler kapatılmış ve Dâru'l-Fünûn çatısı altında bir İlahiyat Fakültesi ile din görevlileri yetiştirmek amacıyla ayrı okulların açılması karara bağlanmıştır. Fakat İlahiyat eğitimi, 1949 yılına kadar talebe yetersizliği gibi gerekçeler öne sürülerek düzenli bir şekilde yapılamamıştır. 9 Mayıs 1949 yılında çıkarılan bir kanunla A.Ü. İlahiyat Fakültesi'nin açılması sağlanmıştır. 1971/72 öğretim yılında ise Atatürk Üniversitesi'ne bağlı İslami İlimler Fakültesi açılmıştır. 1959 tarihinde de İmam Hatip Okulu mezunlarının yüksek öğrenim alabilecekleri Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Yüksek İslam Enstitüsü açılmıştır. Sonraki yıllarda sayıları artan bu enstitüler, 1982 yılında İlahiyat Fakülteleri adıyla üniversitelere bağlanmış ve günümüzde de sayıları artarak devam etmektedir.

Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun ilgili amir hükmü gereğince yirmi dokuz ilimizde İmam Hatip Mektepleri açılmıştır. Ancak bunlar da 1925-26 Öğretim yılı sonuna gelindiğinde öğrenci yetersizliği gerekçesiyle İstanbul ve Kütahya'dakiler hariç olmak üzere kapatılmıştır. Aradan yirmi bir yıl geçtikten sonra Tevhid-i Tedrisat Kanununun 4. Maddesine dayanarak 17 Ekim 1951 tarihinde yedi ilimizde yeni İmam-Hatip Okulları öğretime açılmıştır. Bu sayı artarak devam etmiş özellikle 1973'te mezunlarının üniversiteye giriş hakkı tanınmasından sonra birçok şehrimizde açıldığını görüyoruz.

28 Şubat Postmodern darbesiyle birlikte getirilen sekiz yıllık kesintisiz eğitim uygulamasıyla bu okulların orta kısımları kapatıldığı gibi liselerinden mezun olan öğrencilere de üniversiteye girişte kısıtlamalar getirilmiştir. Bunun sonucunda yine öğrenci yetersizliği gerekçesiyle çoğu okulların kapatıldığına şahit olunmuştur.

Son yıllarda sözü edilen kısıtlamaların kaldırılmasıyla yeniden okulların açıldığı ve öğrencilerin ilgi duyduğu önemli orta dereceli okullardan birisi haline geldiği görülmektedir.

Siyer, Peygamberimizin hayatını inceleyen bilim dalıdır. Yüce Rabbimiz Ahzap 21 nolu ayette Efendimizi, Peygamberimiz de Sahabe-i kiram denilen kendi öğretisinden geçirdiği arkadaşlarını biz Müslümanlara rol model olarak göstermiştir. Bu gerçekten hareketle tarihi süreç içinde siyer müslümanlar tarafından vazgeçilmez bir değer olarak görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Din eğitimi, medrese, ilahiyat, imam hatip, siyer

Ahlâkî Üstbilîş, Makyavelist Kişilik ve Maneviyat Arasındaki İlişki

Selami Sönmez
ssonmez@atauni.edu.tr, Atatürk Üniversitesi
Hakan SARIÇAM
hakansaricam@gmail.com, Dumlupınar Üniversitesi
İsmail Çelik
icelik@agri.edu.tr, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı ahlâkî üstbilîş, makyavelist kişilik ve maneviyat arası olası ilişkileri incelemektir. Araştırma nicel bir çalışma olup, ilişkisel tarama tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını Ağrı ilinde pedagojik formasyon sertifika programı eğitimine devam eden 274 yetişkin birey oluşturmaktadır. Katılımcıların 73 tanesi ücretli öğretmenlik yapmaktadır. Katılımcıların 141'i erkek, 133'ü kadın olup, yaş ortalamaları 23.20'dir. Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Ahlâkî Üstbilîş Ölçeği (Çelik ve Sarıçam, 2018), Makyavelist Kişilik Ölçeği (Akın ve diğ., 2014), Maneviyat Ölçeği (Demirci, 2017) kullanılmıştır. Normal dağılım gösteren verilerin çözümlemesi, bağımsız örneklem t testi, Pearson momentler çarpımı korelasyon analizi, çoklu regresyon analizi kullanılarak yapılmıştır. Verilerin analizleri için SPSS 20 paket programı kullanılmıştır. Önem düzeyi olarak $p < .01$ ölçüt alınmıştır. Karşılaştırma bulgularına göre erkeklerin ahlâkî üst bilîş puanları ($=90.15$) kadınların ahlâkî üstbilîş puanlarından ($=89.27$) yüksektir fakat bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($t=.55$, $p>.05$). Erkeklerin makyavelist kişilik puanları ($=60.58$) kadınların makyavelist kişilik puanlarından ($=54.67$) yüksektir ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($t=2.83$, $p<.05$). Erkeklerin maneviyat puanları ($=24.38$) kadınların maneviyat puanlarından ($=26.15$) düşüktür ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($t=-3.04$, $p<.01$). Korelasyon bulgularına göre ahlâkî üstbilîş ile makyavelist kişilik arasında negatif ($r=-.17$), ahlâkî üstbilîş ile maneviyat arasında pozitif ($r=.43$), makyavelist kişilik ile maneviyat arasında negatif ($r=-.23$) ilişki vardır ($p<.01$). Regresyon bulgularına göre ahlâkî üstbilîş, makyavelist kişilik puanları ve cinsiyet, maneviyat puanlarına ait toplam varyansın %24'ünü açıklamaktadır. Sonuç olarak ahlâkî üstbilîş, makyavelist kişilik ve cinsiyet, maneviyat için önemli göstergelerdir. Ayrıca ahlâkî üst bilîş puanları yüksek olan bireylerin makyavelist kişilik puanları daha düşük, maneviyat puanları daha yüksektir. Makyavelist kişilik puanları yüksek olan bireylerin maneviyat puanları daha düşüktür. Çalışma incelenen değişkenler bağlamında Türkiye'de ilk olup, ilgili alanyazına önemli katkı sağlayacağı beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ahlâkî üst bilîş, Makyavelizm, maneviyat, ölçek

Eş Anlamlı Tanımlamaların Sözcüğün Cümlede Kullanımı Üzerindeki Etkisi

Bayram Çetinkaya
bctinkaya@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Nazlı İşik
naz.akin@hotmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

İnsan dünyaya geldiği günden itibaren hayatla olan bağlarını tesis etmek ve güçlendirmek için büyük mücadele vermektedir. Doğduğunda hazır bir şekilde bulduğu toplumun dilini öğrenmek bu mücadelelerinden birisidir. Doğuştan sahip olduğu dil yetisi sayesinde çevresindeki dili, kolaylıkla zihnine yerleştirmeye başlayan insan, bu sayede, hem dil dışı dünyanın kavramsallaştırmasını gerçekleştirmekte, hem toplum içindeki öz varlığını oluşturmakta hem de diğer insanlarla iletişim kurma aracını edinmektedir.

İnsanın dil gelişimine bakıldığında dil ediniminin ilk olarak sözcük boyutunda gerçekleştiği görülür. Ses, anlam ve gönderge özellikleriyle sözcükler zihinde yapılandırılmaya çalışılır. Yaş ilerledikçe sözcük ediniminin yanında dilin işleyiş kuralları da zihne yerleşir.

Dili kullananların sözcük bilgisi, kişiden kişiye farklılık arz edebilmektedir. Bir sözcükle karşılaşan kişinin sözcükle ilgili hiçbir bilgisi olmayacağı gibi, yüzeysel bir bilgiden bütün anlamlarına ve kullanımlarına kadar bir yeterliliğe sahip de olabilir. İnsan, erken yaşlarda yetişkinlerin sayesinde ilk sözcükleri öğrenmektedir. İlerleyen yaşlarda kişinin yazı dilini öğrenmesi, ana diliyle ilgili bilgi ve becerisinin artması ve zihinsel gelişimi sözcük öğrenme imkanlarının artmasını sağlar. Önceki öğrendiklerini kullanarak sözlük gibi başvuru kaynaklarından, sözcüğün bağlamından anlamını daha önce bilmediği sözcükleri öğrenebilmektedir.

Bu çalışmada bilinmeyi bilenle açıklama esasına dayalı olarak hazırlanan sözlüklerde sıkça kullanılan eş anlamından yararlanarak tanımlama yönteminin, sözcüğün cümlede kullanımına nasıl bir etkide bulunduğunu ortaya koymak amaçlanmıştır.

Bunun için 180 ortaokul 8. sınıf öğrencisine ön test yapılarak anlamını bilmedikleri sözcükler belirlenmiştir. Anlamını bilmedikleri sözcükler arasından isim türünde, biri sıfat olarak kullanılabilen 2 adet sözcük seçilmiştir. Sözcükler, öğrencilerin anlamını bildikleri eş anlamlı birer sözcükle tanımlanmış ve öğrencilerden ilgili sözcüğü cümle içerisinde kullanmaları istenmiş; elde edilen veriler, nitel araştırmalarda kullanılan içerik analizi tekniğine başvurularak incelenmiştir.

İnceleme sonunda öğrencilerin eş anlamlısından yararlanılarak yapılan tanımlamalarda sözcüğün anlamını kolayca kavradıkları görülmüştür. Anlamın kavranmasına karşın tanımlanan sözcüğün cümle içerisindeki kullanımında bazı sorunlarla karşılaşmıştır. Sözcüğün kullanımı ile ilgili bir bilgiye sahip olmamaları öğrencileri, ilgili sözcüğü, eş anlamlısının dilde kullanımına benzer şekilde cümlelerde kullanmaya yönelttiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler:sözcük öğretimi, cümle, örneksene, eş anlamlı tanımlama

Ana Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Şiir Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlerin Değerlendirilmesi

İzzet Şeref
izzet.seref@windowlive.com

Bildiri Özeti:

Ana dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metinlerin önemi yadsınamayacak kadar fazladır. Çünkü edebî metinler, Türkçenin taşıyıcısıdır. Türkçe, edebî metinler sayesinde yüzyıllar ötesinde varlığını sürdürüp gelişebilir. Şiir, edebî metinler içerisinde bu görevi yerine getirenlerin başında gelmektedir. Şiirin bu noktadaki önemi, araştırmacıları ana dil olarak Türkçe öğretiminde şiir kullanımına ve şiir öğretimine yönlendirmiş, lisansüstü çalışmalarda bu kapsamda farklı türde tezler ortaya konulmuştur.

Bu çalışmada ana dil olarak Türkçe öğretiminde, edebî bir tür olarak şiirin kullanımı ve şiir öğretimi ile ilgili lisansüstü tezlerin genel görünümünü ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Çalışmanın verileri, Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından kavram ve anabilim dalı düzeyinde tarama yapılarak elde edilmiştir. Araştırmaya dâhil edilecek tezlerle ilgili sadece “şiir öğretimi” ve “ana dil olarak Türkçe öğretiminde şiir kullanımı” kavramları çerçevesinde sınırlama yapılmış, bunun dışında herhangi bir ayıklama işlemi yapılmamıştır. Söz konusu veri tabanı aracılığıyla ulaşılan tezler yılı, enstitüsü, üniversitesi, hedef kitlesi, konusu, yöntemi, deseni, veri toplama araçları, veri analiz teknikleri gibi ölçütlere göre incelenmiştir. Bu işlem sırasında araştırmacı tarafından geliştirilen “Lisansüstü Tez Sınıflama Formu” kullanılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. Henüz değerlendirmeler tamamlanmadığı için çalışmanın bulguları ve sonuçları ile ilgili hükümler ortaya konulamamıştır.

Anahtar Kelimeler:Türkçe eğitimi, şiir, şiir öğretimi, lisansüstü tezler.

İlkokul Öğrencilerinde Sosyal Beceri Olarak Selamlaşma Durumu

Cüneyt Akar
cuneyit.akar@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi
Ergün Akgün
ergun.akgun@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi
Uğurtan Aslan
Uşak Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Duygularını ifade etmek için iletişime ihtiyaç duyar. Bu gereksinim insanın doğasında vardır. Çünkü insanlar birbirlerine bir şeyler anlatmaya ve söylemeye kendisini zorunlu hisseder. Bu noktada iletişim devreye girer. Karşı tarafa bir aktarım varsa iletişim başlamıştır. İnsanlar sürekli iletişim halindedirler. Günümüzde teknolojinin ilerlemesiyle iletişim daha da önem kazanmıştır. Bu anlamda iletişim bireylerin gerek yaşamında gerekse birbirleriyle etkileşiminde önemli bir rol oynar. En sade halde iletişim fikirlerin, bilginin ve hislerin en az iki kişi olacak şekilde birbirinden farklı araç ve metotlarla paylaşılmasıdır. İletişimin başlaması ve sürdürülmesinde ise selamlaşma önemli bir yer tutar. Değerler, toplumu oluşturan bireylere, nelerin önemli olduğunu, nelerin tercih edilmesi gerektiğini ve kısaca nasıl yaşanılması gerektiğini belirtir. Selamlaşma konusu da değerler eğitimi başlığı altında okullarda öğrencilere öğretilmektedir. Selamlaşma kişiye sevgi ve saygınlık değerlerini kazandırır. Değerler kazandırılmaya çalışılırken öğrencilerin değerleri yaparak yaşayarak öğrenecekleri bir okul ortamına gereksinim duyulmaktadır. Bu yüzden değerler eğitimi çalışmaları sırasında öğrencilerin öğretim sürecinde daha çok yer alacağı okul ortamları oluşturulmalıdır. İlköğretimin ilk kademesinde; çocuğun sosyalleşmesi, görgü kurallarını bilmesi, hayata karşı pozitif bir bakış açısı geliştirmesi, empati kurması, hoşgörülü olması, selamlaşması; kısacası iyi bir birey olması için; onlara davranış ve değerlerin kazandırılması gerekir. Selamlaşmakta bu değerlerden birisidir. Bundan dolayı ilkokulda öğrencilerin selamlaşma durumlarının belirlenmesi önemli görülmüştür.

Amaç

Bu çerçevede çalışma ilkokul öğrencilerinin günlük selamlaşma durumlarını tespit etmek ve çeşitli değişkenler açısından incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla aşağıdaki soru ve alt sorulara cevap aranmıştır:

1. İlkokul öğrencilerinin okulda selamlaşma durumları nedir?
2. Öğrencilerin selamlaşma durumları cinsiyet, sınıf düzeyi, ailenin sosyo-ekonomik durumu vb. değişkenler açısından farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli ile gerçekleştirilmiş betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın katılımcılarını Uşak ili merkez ilçedeki ilkokullarda öğrenim gören iki, üç ve dördüncü sınıf olmak üzere toplam 200 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından bu çalışmada kullanılmak üzere geliştirilen "Çocuklarda Selamlaşma Ölçeği" isimli bir ölçek kullanılmıştır. Ölçeğin geçerlik çalışması açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılarak sağlanmış; güvenirlik için ise Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır.

Bulgular ve sonuç

Araştırma verileri analiz aşamasındadır.

Anahtar Kelimeler: Cem Sultan, divan, esaret, ayrılık

Cem Sultan'ın Türkçe Dîvânı'nda Esaret ve Ayrılık

Mustafa ALKAN
alkan@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Cem Sultan, Osmanlı hanedanı içerisinde gerek tarihi şahsiyeti gerekse şairliği ve edebî yönüyle ayrı bir yere sahiptir. Onun 41 yıllık kısa hayatı daha çok tarihçilerin ilgi odağı olsa da; fal kitabı, mesnevisi, Türkçe ve Farsça divanları ile o, Türk edebiyatının önemli şahsiyetlerinden biridir ve bu yönüyle Türk edebiyatı araştırmacılarının da üzerinde çok çalıştığı bir şairdir.

Cem Sultan'ın şiirlerinin çerçevesini oluşturan divan şiiri geleneğinde birçok kavram, sınırları belli bir edebi gelenek içerisinde ele alınır. Ancak şairlerin bu kavramlara bakış açısını etkileyen geleneğin yanında bir de husûsî hayatları vardır. Şairlerin hayatları gelenek içerisinde eriyerek onların şiir dünyasına tesir eder ve onları diğer şairlerden ayıran duygu ve söyleyişe eriştirir.

Cem Sultan'ın hayatını diğer şairlerin hayatından farklı olarak ilgi çekici kılan unsur, târihî şahsiyetinin yanı sıra Avrupa'da ıstırap içinde geçirdiği çileli esaret yıllarıdır. Cem Sultan'ın bu acı dolu yılları şüphesiz onun şiir dünyasına da tesir etmiştir.

Esaret değer verilen birçok şeyden ayrılığı beraberinde getirir. Esaret ve ayrılığı belki de son haddine kadar yaşayan, hem tarihi hem de edebî yönü bulunan Cem Sultan'ın bu duygularını şiirlerinde nasıl dile getirdiğini görmek onun tarihi hayatını ve şiir dünyasını daha net olarak anlamamızı sağlayacaktır.

Şairin duygu dünyasını kavramak açısından başta gelen eser onun divanıdır. Bu çalışma için şairin Türkçe Dîvân'ı "esaret" ve "ayrılık" kavramları açısından taranmış ve ilgili beyitler tespit edilmiştir. Çalışmanın bundan sonraki kısmında bu beyitler incelenip sınıflandırılarak Cem Sultan'ın hayatına ve duygu dünyasına dair birtakım tespitler yapılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Cem Sultan, Divan, Ayrılık, Esaret

Varlık-İlişki Şeması ile Hikâye ve Roman Çözümlemeleri

Emre Baysan
emrebaysan@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Mustafa Alkan
alkan@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Hikâyeler ve romanlar, tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi, ülkemizde de eğitimin vazgeçilmez unsurlarından biridir. Okumayı sürecinde ilkokuldan itibaren başlanılan hikâye okumaları, derinlemesine analiz yapabilmek ve kendi romanımızı sentezleyebilmek amacıyla üniversiteye kadar uzanmaktadır.

Ortaokul, lise ve üniversitede verilen Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı ile ilgili derslerde okutulan hikâye ve romanların ne kadarının okunduğu, ne kadar derinlemesine analiz edildiği, ne kadarının internetten kopya edilerek ödev olarak sunulduğu eğitim kalitesinin belirtilerinden biridir.

Bilgi haritaları, kavram haritaları, zihin haritaları eğitimde kullanılan alternatif ölçme araçlarından birkaçıdır. Bu haritalar fen ve sosyal bilgiler alanına hitap eden derslerde kullanılabilmesi gibi okuduğunu anlama gibi Dil Eğitimi ve Edebiyat alanlarında da kullanılabilir.

Edebiyat okumalarında kullanılan diğer bir ölçme değerlendirme yöntemi de hikâye haritalarıdır. Hikâye haritalarında hikâyenin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerine vurgu yapılır. Giriş kısmında ana karakterler tanıtılır. Gelişme kısmında ana karakterin karşısına çıkan sorunlar ve bu sorunlarla nasıl baş ettiği anlatılır. Hikâye haritaları daha çok ilköğretim kademesinde kullanılmaktadır.

Edebiyat okumalarında kullanılan diğer bir ölçme değerlendirme yöntemi de göstergebilim çalışmalarıdır. Göstergebilim'e has yöntemlerle eser incelemelerinde eserler anlatı, söylem ve derin düzey olmak üzere üç düzeyde incelenir. Anlatı düzeyinin bir kategorisi eyleyenlerdir. Eyleyenler de altı grupta toplanabilir. Özne, nesne, gönderici, alıcı, yardım edici ve engelleyici. Her roman ve hikâyede altı grup olmak zorunda değildir ancak en azından özne ve nesne söz konusudur. Özne, hikâyenin ana karakterini oluştururken, nesne ise öznenin ulaşmak istediği temel hedeftir. Bu hedefe ulaşmak için ana karakterin yardımcısı, engelleyicisi, göndericisi ve alıcısı olacaktır.

Guy de Maupassant'ın Ziyet adlı öyküsünde özne, içinde bulunduğu toplumsal katmandan memnun olmayan, düşkün bir kadındır. İsteddiği sosyal sınıfta olamamanın mutsuzluğunu yaşamaktadır. Lüks bir hayatı yakalamak istemesi onun nesnesidir. Kader bir engel ya da karşı özne olarak kadının nesnesini elinden alır. (Uçan, 2006)

Edebiyat incelemelerine bu ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin haricinde yeni bir alana daha ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Veritabanı uygulamaları için hazırlanan "varlık-ilişki şemaları" tersine işletilerek romanda gömülü hikâyenin varlık-ilişki şeması çıkartılabilir. Bu sayede okuyucu kısa bir özet paylaşmaktan ziyade romanda geçen bütün varlık kümelerinden ve birbirleriyle olan ilişkilerinden haberdar olmak durumundadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin roman okumalarının değerlendirilmesinde kullanılan yöntemlerin başarısı irdelenecektir. Bu çerçevede,

Varlık-ilişki şeması çıkarmanın bir roman tahlil yöntemi olarak öğrenciler görüşleri nelerdir?

Varlık-ilişki şeması çıkarılarak yapılan tahlilin, klasik özet yapılarak yapılan tahlil arasında öğrencilerin akademik başarıları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Varlık-ilişki şeması çıkarılarak yapılan tahlilin kalıcılığa etkisi ile klasik özet yapılarak yapılan tahlilin kalıcılığa olan etkisi arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

problemleri irdelenir.

Araştırmanın Modeli

Nicel Deneysel araştırma türünde olan bu çalışmada deney-kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılacaktır. Deney grubu varlık-ilişki şeması çıkarılan dönütler alınırken, kontrol grubunda klasik özet dönütü beklenmektedir. Araştırmada varlık-ilişki şeması bağımsız değişken, akademik başarı ise bağımlı değişkendir.

Katılımcı Grubu

Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği'nde okuyan 10 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Akademik başarıyı ölçmek için deney ve kontrol gruplarına ayrı yöntemin uygulandığı sınav soruları hazırlanmıştır.

Öğrencilerin yeni yöntem hakkında görüşlerini elde etmek amacıyla öğrenci görüş formu oluşturulmuştur.

Değerlendirme aracının geçerliliği için uzman görüşü alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Varlık-ilişki şeması, hikâye, roman, hikâye çözümlene, roman çözümlene, ölçme ve değerlendirme

Türkçe Eğitiminde Ders Kitaplarının Yeri ve Önemi

Celal DEMİR

cdemir@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bir alana ait ders kitabı, hem öğretme hem de öğrenme aracıdır. “Kitapların öğretmenlere olduğu kadar öğrencilere de yararı vardır. Bu materyaller aracılığı ile öğrenciler, öğretmenlerinin anlattıklarını istediği zaman istediği şekilde ve istediği kadar tekrar etme imkânına kavuşurlar.” (Küçükahmet, 2004: 12). Öğrencinin ders çalışmak istediği zaman aklına ders kitapları gelir. Ders kitabı öğrenciye kendi yeterliliği çerçevesinde çalışma ve öğrenme ortamı sunar. Çünkü ders kitaplarının bir özelliği de öğrenciye kendi kendine öğrenme imkânı sağlamasıdır. Eğitimde “yapılandırmacı yaklaşım”ın özünde de bu vardır. Öğrenci öğrenmediği veya kavrayamadığı hususu daima ders kitapları sayesinde tekrar etme olanağına sahip değildir.

Okuma alışkanlığı edinmemiş, kültürlenme düzeyi ve okullaşma oranı düşük olan ülkelerde ders kitaplarının önemi bir kat daha artmaktadır. Çünkü ders kitapları, öğrencinin okumak zorunda olduğu ve yıl boyunca başından sonuna kadar kontrollü olarak okuyup incelediği yegâne kitaplardır. Bu kitapların hazırlanmasında, ülkedeki okuma-araştırma eğilimlerini, kitapla buluşma şartlarını, ekonomik şartları ve öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini dikkate almak gerekir. Ders kitaplarına alınacak metinlerin seçiminde ve öğrencilerin ne kadar metin okuması gerektiği konusunda ciddi çalışmalar yapılmalıdır.

Ancak mevcut yönetmeliğe göre ve 2005/2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı’na göre hazırlanmış olan ders kitaplarının bu bağlamda çok fazla eksikliği vardır. Bu kitapların hazırlanmasında ülke şartları, ulusal ve evrensel değerler, kültürel yozlaşma, okuma alışkanlıkları ve eğitim-öğretimin genel amaçları dikkate alınmamıştır.

Bu çalışmada orta okul Türkçe ders kitaplarının özellikleri ve eksikleri üzerinde durulmuştur. Halen ilköğretimde okutulmakta olan Türkçe ders kitapları, gelişmiş ülkelerde okutulan ana dili ders kitaplarıyla karşılaştırılarak ideal bir ders kitabının nasıl olması gerektiği konusunda teklifler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler:Türkçe öğretim programları, Türkçe ders kitabı, Söz varlığı, Okuma alışkanlığı, Okuma profili.

Ezber Eğitimi ve Ezberci Eğitim Üzerine

Celal DEMİR

cdemir@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Tanzimat Dönemi ve II. Meşrutiyet Dönemi eğitim kurumlarında ezber eğitimine önem verilmiştir. Bu ders, Türkçe / Osmanlı Türkçesi dersleri içinde “Ezber”, “İnşad”, “Mütala” adıyla okutulmuştur. Orta öğretim kurumlarında (Rüşdiye, İdadi, Sultani) ve yükseköğretim kurumlarında (Darü'l-fünûn, Muallim Mektepleri) bir dil dersi olarak okutulmuştur.

Bu dönemlerde Eğitim-Öğretim programlarında derslerin içeriği ayrıntılı olarak yazılmıyordu. Bu dersin içeriği hakkında bildiklerimiz, okutulan kitapların içeriği ve kullanılan materyallerin özellikleriyle sınırlıdır. Ancak ders hakkında yapılan yorumlardan ve yönelik değerlendirmelerden bu dersin uygulamalı olarak işlendiği ve çok önem verildiği anlaşılmaktadır.

Ezber dersinin Cumhuriyet Dönemi eğitim-öğretim programlarında karşılığı yoktur. Türkçe dersi altında okuma alanıyla yakın olduğu düşünülebilir ancak içeriğinin ve amacının örtüştüğü söylenemez.

Ezber dersi öncelikle bir hafıza eğitimi olarak görülmüş ve uygulamalı olarak metinler üzerinde işlenmiştir. Dersin amacı ise öğrenciyi dilin imkânlarından en üst düzeyde yararlanma becerisi kazandırmak, sorgulama alışkanlığı kazandırmak, doğru, güzel ve etkili konuşabilme, duygu ve düşüncelerini etkin olarak paylaşma becerisi kazandırmaktır. Öğrenciler bu dersler sayesinde millî ve evrensel kültür içerisinde üretilmiş sözlü ve yazılı eserleri tanımış, okumuş ve özümsemiştir.

Cumhuriyetle birlikte tüm kurumlar yenilenmiş, bu süreçte eğitim anlayışımız da yenilenmiştir. Yeni eğitim anlayışı “ezberden uzak, kavramaya, uygulamaya dayalı ve öğrenmeyi esas alan bir eğitim-öğretim anlayışı”na dayanıyordu.

Cumhuriyet dönemi programlarında bu dersi göremiyoruz. Çünkü ezber dersi, ezberci eğitim-öğretim sistemi ile aynı değerde tutulmuş, bu dersin bir okuma ve hafıza eğitimi dersi olduğu görmezden gelinmiştir. Başka bir söyleyişle ezber eğitimi / hafıza eğitimi ile ezberci eğitim aynı kefeye konmuştur. Hâlbuki bunlardan biri öğrenme alanı, diğeri eğitim-öğretim sistemidir. Ezber dersi, ezber eğitimidir; ezberci eğitim değildir.

Ezberci eğitime karşıyız. Fakat ezber eğitimine gerçekten ihtiyacımız vardır.

Bu çalışmamızda ezber eğitimi (hafıza eğitimi) incelenmiş; özellikleri, amaçları ve yararları üzerinde durulmuştur. 2017/2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Türk Dili ve Edebiyatı Programı bu açıdan değerlendirilerek hafıza eğitimiyle ilgili öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ezber/hafıza eğitimi, ezberci eğitim, okuma eğitimi, Türkçe öğretim programları

Ortaokul Öğrencilerinin Hazırlıklı Konuşmadaki Konu Seçme Eğilimleri

Erol Duran
erol.duran@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi
Kadir Kaplan
kadkaplan@gmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Türkçe eğitiminin temel dil becerilerinden biri, konuşma becerisidir. Konuşmanın amacı, konusu, zamanı, yeri, hedef kitlesi; konuşmacının niteliği, kullanılacak konuşma türünü belirler. Konuşma türlerini, hazırlıklı ve hazırlıksız şeklinde ikiye ayırabiliriz. Bu çalışma, hazırlık konuşmayı konu edinen bir çalışmadır.

Konuşma becerisi; iletişim bakımından olduğu kadar insanları etkileme ve onların düşüncelerine yön verme bakımından da oldukça önemlidir. Bu beceriyi edinip toplum içinde belli bir saygınlığa ulaşan, soran, sorgulayan ve düşündüğünü sözlü olarak doğru ifade edebilen nesiller yetiştirmek; beceriyi kişilik özelliği olacak düzeyde benimsetmek için konuşma eğitimine gereken önem verilmelidir. Bu hususta ise bireylerin seviyelerinin ve ilgi alanlarının belirlenmesi büyük önem arz etmektedir. Bu tespit bireylerdeki konuşmaya karşı var olan olumsuz tutumları ortadan kaldırmanın başlangıcı olacak; konu belirleme noktasında ise hazırlıklı konuşma uygulamaları yaptıran öğretmenlere, ders kitabı yazarlarına ve Türkçe öğretim programı hazırlayacak olanlara yol gösterecektir.

Araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin hazırlıklı konuşmada konu seçme eğilimlerini belirlemektir. Bu amaca ulaşmak için şu sorulara cevap aranacaktır:

- 1.Ortaokul öğrencilerinin hazırlıklı konuşmada konu seçme eğilimleri, cinsiyet, sınıf seviyesi, anne-baba eğitim düzeyi, ailenin ekonomik seviyesi, bir ayda okunan kitap sayfası sayısı değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?
- 2.Ortaokul öğrencilerinin hazırlıklı konuşmada konu seçme tercihleri ile ilgili görüşleri nelerdir?

Araştırmada nitel destekli nicel araştırma deseni kullanılmıştır. Tamamlayıcı karma desen olarak adlandırılan bu desende, bir desenden elde edilen bulguların detaylandırılmasında, açıklığa kavuşturulmasında diğer yöntemin sonuçlarından faydalanmak esastır.

Araştırma için iki çalışma grubu oluşturulmuştur. Birinci çalışma grubunu, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Afyonkarahisar il merkezinde resmi bir okulda öğrenim gören 120 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır ve bu çalışma grubu kolay ulaşılabilir örneklem seçme tekniğine göre belirlenmiştir. İkinci çalışma grubu, birinci çalışma grubu içerisinden, konu seçim eğilimleri ölçütü dikkate alınarak seçilen 24 öğrenciden oluşmuştur. İkinci çalışma grubu oluşturulurken amaçlı örneklem seçme tekniği kullanılacaktır.

Araştırmanın nicel boyutunda veriler, örnekleme oluşturan öğrencilere demografik bilgilerin ve hazırlıklı konuşmadaki konu seçme eğilimlerinin sorulduğu bir ölçme aracı ile toplanmıştır. Ölçme aracının başında öğrencilerin demografik özelliklerini (cinsiyet, sınıf seviyesi, anne-baba eğitim düzeyi, ailenin ekonomik seviyesi, bir ayda okunan kitap sayfası sayısı) betimlemeye yönelik kapalı uçlu olgusal sorular sorulurken; devamında örnekleme oluşturan kişilerin hazırlıklı konuşmadaki konu seçme eğilimlerini belirlemek için açık uçlu tutum ve inanç soruları sorulmuştur. Araştırmanın nitel boyutunda örnekleme oluşturan kişilerin sorulara verdikleri cevapları detaylandırmak amacıyla, dört sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Öğrencilere, “görüşme formunda hazırlıklı konuşmayla ilgili genel görüşleri”, “konu seçiminde neye dikkat ettikleri”, “hazırlıklı konuşmayı sevip sevmedikleri”, “görüşmeye eklemek istedikleri bir görüşleri olup olmadığı” sorulacaktır. Birinci alt problem için elde edilen veriler, frekans ve yüzde hesaplamasıyla çözümlenerek yorumlanmıştır. Öğrencilerin hazırlıklı konuşmada konu seçme eğilimlerinin önceden belirlenen değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığı, ilişkisiz örneklem t testi ile analiz edilecektir. Araştırmanın ikinci alt problemi için elde edilen veriler, içerik analizi tekniği ile analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler:konuşma eğitimi, hazırlıklı konuşma, konuşma eğilimi

Çocuklara Hayvanların Dünyasını Açan Dergi: Bilim Çocuk

Kelime Erdal
kelime@uludag.edu.tr, Uludağ Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Çocuklardan haberlere, çocukların yazdığı yazılara, bilmece ve bulmacalara, şiirlere, masal ve öykülere yer veren çocuk dergileri, bol resimli olması sebebiyle çocukları eğlendiren ve aynı zamanda eğiten, çocuk açısından ilgi çekici yayınlardır. Bir dergiye abone olmak, abone olduğu derginin kendi adına ve adresine gelmesini beklemek çocuk açısından heyecan verici bir bekleyişe de aracı olabilir. Okuyucuları yedi yaş ve üzeri çocuklar olan ve Tübitak tarafından yayınlanan Bilim Çocuk Dergisi'nin başlıca amacı, çocuklara bilimi sevdirmek ve çocukların bilim dünyasına katkıda bulunabileceklerini fark ettirmektir. Dergi, bilimsel gerçekleri renkli görsellerle destekleyerek, bilimi çocuk için daha cazip ve anlaşılır hale getirmektedir. Dergi, okuyucu kitlesi olan çocukları da "Gözlem Defterinizden" ve "Mektup Kutusu" başlıklı köşeleriyle derginin içeriğine dahil etmiştir. Dergide, "Sizden Gelenler" başlığı altında çocukların çizdiği resimlere de yer verilmektedir. Yazdığı ve yayınlanması için dergiye gönderdiği bir yazının ya da çizdiği bir resmin dergide yayınlanmasını beklemek ve bu bekleyiş sonunda eserini dergide görmek de çocuklar açısından önemlidir. Dergide ayrıca "Bizim Sokak" başlıklı çizgi dizisi yer almaktadır.

Çocukların dünyasında özel bir yere sahip olan hayvanlar da Bilim Çocuk dergisinin başlıca konularındandır. Her yaşta çocuk hayvanlara ilgi duyar. Çocuklardan bazıları hayvanlardan korksa bile hayvanları sever. Çoğu çocuk evinde bir hayvan beslemek ister. Bu sahiplenme duygusu aslında beraberinde sorumluluk duygusunu da getirir. Çocuk, sahip olduğu hayvan sayesinde farklı duyguları yaşama fırsatı yakalar. Hayvanları çocukların dünyasında bu denli sevimli ya da cazip kılan şey ise öncelikle onun da canlı bir varlık olmasıdır. Bilim Çocuk Dergisi de çocukların bu hassasiyeti doğrultusunda neredeyse her sayısında bir hayvanı çocuklara tanıtmayı hedeflemiştir.

Araştırmada, Tübitak tarafından ayda bir çocuklar için yayınlanan Bilim Çocuk Dergisinden bazıları içerdikleri hayvanlar açısından incelenmiştir. İncelenen dergilerde hayvanların hangi açılardan tanıtıldığı, dergide bilgileri destekleyen görsellerin ve anlatılanların çocuğa göreliği ve çocukların dünyasında bu hayvanların önemi araştırılmış; elde edilen bulgular doğrultusunda sonuçlara ulaşılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:Tübitak, Bilim Çocuk, dergi, hayvanlar alemi

Yazılı Anlatım I-II Dersine Yönelik Bir İhtiyaç Analizi Çalışması

Banu Özdemir
banu.ozdemir@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi
Esra Karakuş Tayşi
esra.karakus@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi
Buket Dedeoğlu Orhun
buket.orhun@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Dil becerileri bireylerin iletişim süreçlerinde önemli yer tutmaktadır. Aynı zamanda toplumun gelişimi açısından dil becerilerini iyi kullanan bireylerin eğitimi önemlidir. Bu temel dil becerilerinden biri olan yazma, insanlar arası iletişimin, duygu, düşünce ve tasarımların, deneyimlerin anlatılmasının farklı bir yolu; bireyin izlenimlerinin aktarıldığı üst düzey bir beceridir. Yazma becerisi gelişmiş olan bir birey kendini ifade etmekle birlikte etkili bir düşünce sistemine de sahip olur. Bununla birlikte akademik gelişim ve başarı açısından yazmanın önemi tartışılmaz bir gerçektir. Bu nedenle eğitimin her kademesinde anlatım becerilerinden biri olan yazmaya önem verilmelidir. Yazma eğitimi planlanmış uzun bir süreç gerektirir. Bu sürecin en önemli unsurlarından biri de öğretmenlerdir. Yazılı anlatımda rehberlik ve değerlendirme aşamalarının doğru ve etkili biçimde yürütülmesi öğretmenlerin bu konudaki bilgi ve becerileriyle doğru orantılıdır. Türkçe öğretmen adaylarının bu konuda alacakları eğitim hem akademik yaşamları hem de meslek hayatları açısından önemlidir.

Eğitim fakültelerinin Türkçe öğretmenliği bölümlerinde ilk yıl iki dönem iki ders saati (teorik) yazılı anlatım dersi yer almaktadır. YÖK'ün belirlediği programa göre Türkçe Öğretmenliği programında yer alan yazılı anlatım I-II dersleri, genel anlamda paragraf ve metin özellikleri, planlı yazma aşamaları, metin türlerine ilişkin kuramsal bilgilerin verilmesi, örneklerin incelenmesi ve yazma uygulamalarını içermektedir.

Yazılı anlatım dersinde genel olarak öğrencilerin kendilerini yazılı olarak ifade edebilme becerilerinin geliştirilmesi, bu akademik bilgileri meslek hayatına aktarabilmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda yazılı anlatım dersinin amacı, içeriği, öğrenme-öğretme ve ölçme-değerlendirme süreçleri açısından geliştirilebilmesi için öncelikle var olan durumun belirlenmesi, ihtiyaç analizinin yapılması dersin programının oluşturulması açısından önemli görülmektedir.

Araştırmada yazılı anlatım I-II derslerine yönelik ihtiyaç analizinin yapılması amaçlanmıştır. Araştırma durum çalışması ile desenlenmiştir. Araştırmanın katılımcıları ölçüt örnekleme yöntemine göre belirlenen Dumlupınar Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalında Yazılı Anlatım I ve II dersini almış öğretmen adaylarıdır. Verilerin toplanmasında odak grup görüşme tekniği kullanılacaktır. Araştırma için odak grup görüşmesinin zengin veri toplama açısından uygun olduğu düşünülmüştür. Elde edilen veriler dersin amacı, içeriği, öğrenme-öğretme ve ölçme-değerlendirme süreçleri ile ilişkilendirilerek temalaştırılacaktır. Bulgulardan hareketle yazılı anlatım derslerinin programının geliştirilmesine katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yazılı anlatım dersi, ihtiyaç analizi, öğretmen eğitimi

Sözlü Anlatım Dersine Yönelik Bir İhtiyaç Analizi Çalışması

Esra Karakuş Tayşi
esra.karakus@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi
Banu Özdemir
banu.ozdemir@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi
Buket Dedeoğlu Orhun
buket.orhun@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bireylerin hayatında dil becerileri, kendilerini ifade etmeleri ve insanlarla iletişim kurabilmeleri açısından oldukça önemli ve geniş bir yer tutar. Beceriler birbirinden keskin çizgilerle ayrılmamakla birlikte iletişim becerileri içerisinde sözlü anlatım, hayatın her alanında etkin biçimde kullanılmaktadır. Bu nedenle eğitimin her kademesinde anlatım becerilerine önem verilmelidir. Eğitim öğretim sürecinde anlama ve anlatma becerilerini tam olarak kazanamayan bireyler bu becerileri hayatta aktarmada da sorun yaşayabilirler. Eğitim öğretim sürecinin en önemli elemanlarından biri de öğretmenlerdir. Bu gerekçeyle öğretmen eğitiminde de dil becerilerinin önemi ve gerekliliği yadsınamaz bir olgudur. Öğretmenlerde bulunması gereken nitelikler düşünüldüğünde alan bilgisine hâkim olmanın yanında öğrenme-öğretme sürecinde nasıl rol alacağı da önemlidir. Bu yönüyle de sözlü anlatım becerisi öğretmen niteliklerinin vazgeçilmez bir ögesidir. Eğitim fakültelerinin her bölümünde genellikle birinci sınıflarda yazılı ve sözlü anlatım dersleri yer almaktadır. YÖK'ün belirlediği programa göre sözlü anlatım dersi, genel anlamda konuşmanın ve konuşmacının özellikleri, konuşma türleri ve uygulamalarını içermektedir. Sözlü anlatım dersinde öğrencilerin akademik bağlamda sözlü olarak kendilerini ifade etme becerilerinin geliştirilmesi ve bunu düzenli olarak kullanmaya istekli olmaları hedeflenmektedir. Öğretmen adayları lisans eğitimi süresince teorik ve uygulamalı olarak birçok ders almaktadır. Sözlü anlatım dersinin hedeflediği kazanımlar içerisinde beden ve ses kullanımı, etkili ve amaca uygun sunum hazırlama, kelime hazinelerinin aktif kullanılması vardır. Ancak bu kazanımların elde edilmesi öğretmen adaylarının ilgi, ihtiyaç ve beklentileriyle doğru orantılıdır. Bu nedenle öğretmen adaylarının mesleki niteliği açısından önemli olan sözlü anlatım dersine yönelik öğretmen adaylarının ve öğretim elemanlarının görüşleri alınarak ilgi, ihtiyaç ve beklentilerin belirlenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda sözlü anlatım dersinin amacı, içeriği, öğrenme-öğretme ve ölçme-değerlendirme süreçleri açısından geliştirilebilmesi için öncelikle var olan durumun belirlenmesi, ihtiyaç analizinin yapılması dersin programının oluşturulması açısından önemli görülmektedir. Araştırmada sözlü anlatım dersine yönelik bir ihtiyaç analizinin yapılması amaçlanmıştır. Durum çalışmasına göre desenlenen araştırmanın katılımcıları ölçüt örnekleme yöntemine göre belirlenecek, öğretmen adayları ve ilgili dersi yürüten öğretim elemanlarından oluşacaktır. Verilerin toplanmasında görüşme tekniği kullanılacaktır. Elde edilen veriler dersin amacı, içeriği, öğrenme-öğretme ve ölçme-değerlendirme süreçleri ile ilişkilendirilerek temalaştırılacaktır. Bulgulardan hareketle sözlü anlatım dersin programının geliştirilmesine katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler:Sözlü anlatım dersi, ihtiyaç analizi, öğretmen eğitimi

8. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerilerinde Yer Verdiği Anlatım Teknikleri ile Düşünceyi Geliştirme Yolları

Yıldız YENEN AVCI
y_yenen@hotmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Anlatım teknikleri ile düşünceyi geliştirme yolları yazılı anlatımın niteliğini ve başarısını doğrudan etkileyen unsurlar arasındadır. Bu çalışmada 8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerinde tercih ettiği anlatım teknikleri ile düşünceyi geliştirme yolları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma durum çalışması desenindedir. Veriler 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılı içinde Aydın ili Efeler ilçesinde MEB'e bağlı ortaokullarda okuyan 328 öğrencinin yazılı dokümanlarından elde edilmiştir. Bulgular tablolarda gösterilmiş, verilerin analizinde sıklık oranları kullanılmıştır. Araştırma bir ders saatiyle (40 dakika) ve düz yazı metinleri ile sınırlandırılmıştır. Serbest ve yaratıcı yazma yöntemleri elde edilen verilerin 142 tanesi olay yazısı 186'sı ise düşünce yazısıdır. Yazılı dokümanlar anlatım teknikleri bakımından dört temel unsura; düşünceyi geliştirme yolları bakımından ise 15 anlatım yoluna göre incelenmiştir. Düşünceyi geliştirme yolları öğrencilerin çalışmalarında yer verdiği uygulamalar çerçevesinde belirlenmiştir.

Olay ve düşünce yazılarında bütün anlatım tekniklerine yer verilmiş olsa da bunların dağılımları arasında önemli farklar bulunmaktadır. Bu durum anlatım teknikleri ile metin türü arasındaki ilişkiden kaynaklanmaktadır. Aynı durum düşünceyi geliştirme yolları için de geçerlidir. Olay yazılarında her biri farklı orana sahip toplam 14 düşünceyi geliştirme yolu kullanılmıştır. Düşünce yazılarında ise 12 anlatım yoluna başvurulmuştur. Bu tespitten hareketle olay yazılarının anlatım yollarının çeşitliliği bakımından daha zengin olduğunu söylemek mümkündür.

Olay yazılarında en çok kullanılan anlatım tekniği öyküleyici anlatım, düşünceyi geliştirme yolu ise aktarımlardan yararlanmadır. En az kullanılan teknik tartışmacı anlatım, anlatım yolları ise tanımlama ve tanık göstermedir. Bu tür yazılarda sözel bilimsel ifadelerin kullanımına yer verilmemiştir.

Düşünce yazılarında en çok kullanılan anlatım tekniği açıklayıcı anlatım, düşünceyi geliştirme yolu ise sayısal ifadelerden yararlanmadır. Buna karşın en az kullanılan teknik öyküleyici anlatım, anlatım yolu ise sözel bilimsel ifadelerden yararlanmadır. Düşünce yazılarında kişileştirme, diyalog (karşılıklı konuşma) ve aktarımlardan yararlanmaya hiç yer verilmemiştir. Düşünceyi geliştirme yollarının olay yazılarında bulunma sıklığı 209, düşünce yazılarında ise 197'dir. İncelenen dokümanlar olay ve düşünce yazıları başlığı altında anlatım tekniklerinin ve düşünceyi geliştirme yollarının dağılımı bakımından farklılık gösterse de genel toplamda birbirine yakın bir kullanım oranına sahiptir.

Yazılı anlatım becerilerinde genel sıralama şöyledir: 1. öyküleyici anlatım (199), 2. açıklayıcı anlatım (126), 3. betimleyici anlatım (46) ve 4. tartışmacı anlatım (34). İncelenen dokümanlarda anlatım tekniği yönünden genel dağılım ise şöyledir: 1. görsellerden yararlanma (74), 2. sayısal ifadelerden yararlanma (51), 3. ilişki kurma (50), 4. aktarımlardan yararlanma (41), 5. tanımlama (28) ve aktarımlardan yararlanma (28), 6. örnekleme (25), 7. kişileştirme (24), 8. karşılaştırma (20), 9. benzetme (16) ile olumlu ve olumsuz yönlerinden bahsetme (16), 10. şiir yoluyla anlatım (15), 11. iç konuşma (10), 12. tanık gösterme (7), 13. sözel bilimsel ifadelerden yararlanma (1).

Sonuç olarak tür sınıflaması yapılmaksızın yazılı anlatım becerilerinde en çok kullanılan tekniğin öyküleyici anlatım, düşünceyi geliştirme yolunun ise görsellerden yararlanma olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın en az kullanılan teknik tartışma; düşünceyi geliştirme ise sözel bilimsel ifadelerden yararlanmadır.

Anahtar Kelimeler: Yazılı anlatım becerisi, anlatım teknikleri, düşünceyi geliştirme yolları.

Okul Öncesi Çocuk Kitaplarına İlişkin Bir Değerlendirme Çalışması

Kürşad YANGİL

mkursad.yangil@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi

Fulya TOPÇUOĞLU ÜNAL

fulya.topcuoglu.unal@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Araştırmanın amacı önceden belirlenen okul öncesi dönemine ait kitapların niteliklerini ve yaşa uygunluğunu tespit etmektir.

Sözlük anlamıyla edebiyat, “duygu, düşünce ve hayallerin söz ve yazı ile güzel ve etkili bir şekilde anlatılması sanatıdır”. Çocuk edebiyatı da, genel anlamıyla, duygu, düşünce ve hayallerin “çocukların dünyasına uygun” söz ve yazı ile güzel ve etkili şekilde anlatılması sanatıdır. Okuma doğası gereği pek çok kaynaktan beslenen bir beceridir. Eğitim sürecinde kullanılan edebi metinler erken çocukluk döneminden ergenlik dönemine kadar çocuk edebiyatı adı altında nitelendirilir. Çocuk edebiyatı tür bakımından oldukça zengin bir yelpazede tezahür eder. Masallar, fıkralar, öyküler vb. Bu türler çocukları ana dilin zengin içeriğiyle milli sanatçıların söyleyiş zenginliğiyle yabancı sanatçıların ise dünya görüşleriyle tanıştırmak için en büyük evrendir. Bu bağlamda metinler çocukların duyuşsal, bilişsel ve psikomotor becerilerinin gelişiminde büyük rol oynar. Metinler çocukların seviyelerine uygun olmalıdır. Bu uygunluk birçok farklı unsurun bir araya gelmesi sonucunda oluşur. Resimler, metinler, kapak tasarımı yani kısacası biçim ve içerik. Okul öncesi dönemde çocuklara okunan kitaplar bu bakımdan çocukların gelişim seviyelerine uygun olmak zorundadır. Bu çalışma okul öncesi çocuk kitaplarına bir bakış atarak bir seçki oluşturma ve değerlendirme bakımından önem taşımaktadır.

Tarama modelindeki araştırmanın çalışma grubunu okul öncesi öğretmenliğinde öğrenim gören 131 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin toplanmasında görüşme tekniği kullanılmıştır ve öğrencilerin yazarak cevaplayabilecekleri görüşme formu oluşturulmuştur. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Öğrencilere dönem boyunca random usulü belirlenen okul öncesi dönemine uygun 30 adet kitap okutulmuştur. Görüşme formlarından elde edilen bulgular sonucunda öğrencilerin bu 30 kitabın hangilerinin tavsiye edilip edilmediği ve nedeni ile kitabın o yaşa uygun olup olmadığı konusundaki fikirlerine ulaşılmıştır.

Okul öncesi döneme ait kitapların biçim ve içerik açısından değerlendirilmesi sonucunda içerik açısından; konuların genellikle ilgi çekici konulardan seçildiği, dil ve üslubunun yeterli ve uygun olduğu, kitapların büyük çoğunluğunun okul öncesi dönemine ait olduğunu bulgularına ulaşılmıştır. Biçim açısından ise kitapların boyutlarının sürekli aynı boyutlardaki kitaplar yerine farklı boyutlardaki kitaplar tercih edildiği ve genellikle yaş grubuna uygun boyutlarda seçildiği gözlenmiştir. Çocuk kitaplarının genellikle en iyi kalitedeki birinci hamur kâğıda basıldığı, mürekkebi dağıtmadığı, renkleri değiştirmedeği, kolay yırtılmayan ve çocuğun gözünü yoracak kadar parlak olmayan mat kâğıtlara basıldığı tespit edilmiştir. Punto seçiminde genellikle çocuğun yaş grubu dikkate alınmış ve büyük puntolar kullanılmıştır. Diğer taraftan kitap içerisinde tavsiye edilen yaş grubunda bazı değişiklikler olması gerektiği tespit edilmiştir. Kitapların çizerlerinin yaptıkları resimlerin de büyük bir çoğunluğunun yaş grubuna hitap etmeyecek şekilde ayrıntılı olduğunu vurgulamaktadırlar. Yine öğretmen adayları bazı kitapların resimlerinin ilgili metni yansıtmadığı ya da metnin görselinin ilgili yerde bulunmadığını belirtmişlerdir.

Bulgulardan hareketle incelenen çocuk edebiyatı eserlerinin genellikle tavsiye edildiği ancak bazı noktalarda yeniden gözden geçirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bazı kitapların ise özellikle kullanılan görsel bakımından ve içerikte yer alan konu açısından yaşa uygun olmadığı tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar sonrasında kitaplarla ilgili araştırmacılara, okul öncesi öğretmenlerine ve velilere öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:Çocuk edebiyatı, çocuk kitapları, okul öncesi

Üniversite Öğrencilerinin Konuşma Kaygıları Üzerine Bir Araştırma

Fulya TOPÇUOĞLU ÜNAL
fulya.topcuoglu.unal@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi
M. Kürşad YANGİL
mkursad.yangil@dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

İletişimin günümüz dünyasında önemi yadsınamaz bir gerçektir. Bireyin kendini doğru bir şekilde ifade etmesinin temelinde konuşma ve iletişim becerisinin sağlıklı ve gelişmiş olması yatmaktadır. Birey iletişim gereği kendini toplumdan soyutlayamayacağı için küçük ya da büyük bir topluluk karşısında zaman zaman konuşması gerekmektedir. Bu sebeple konuşma esnasında, sırasında ve sonrasında kaygı yaşamaması gerekir. Çünkü kaygı durumu bireyin konuşmasını büyük ölçüde olumsuz yönde etkileyecektir.

Kaygı, üzüntü, endişe duyulan düşünce, tasa olarak tanımlanmaktadır. Aynı zamanda kişinin iç dünyasından ya da çevresinden algıladığı bir tehdit veya tehlikeye karşı bilinçli ya da bilinçsizce oluşturduğu bir tepki de olabilmektedir. Yani kişinin zihninde yer alan bilişsel, ruhunda yer alan duygusal ve davranışlarına yansıyan fiziksel bir durum olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Kaygı, konuşmada olumsuz yönde etkide bulunurken kaygıyı normal düzeyde tutabilmek ise konuşmayı olumlu yönde etkiler. Kişi konuşmaya karşı istek duyup konuşma yapabilme kararı verir ve konuşma esnasında enerjisiyle performansını artırarak daha etkileyici bir şekilde konuşur.

Çalışma 2017-2018 öğretim yılı bahar döneminde bir devlet üniversitesinin mühendislik ve eğitim fakültesinde okuyan 1. sınıf öğrencilerinin konuşma kaygılarını ve bu kaygıların konuşmanın hangi safhasında ne sebeple olduğunu tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

Tarama modelinde oluşturulan araştırmanın verileri öğrencilerin konuşma öncesinde, konuşma esnasında ve konuşma sonrasında neler hissettikleri ile ilgili kaygılarını tespit etmek amacıyla görüşme formuyla toplanmıştır. Görüşme iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda katılımcıların kişisel bilgileri yer almakta, ikinci kısımda ise konuşma kaygısı ile ilgili açık uçlu sorular bulunmaktadır.

Araştırmanın çalışma grubunu Mühendislik Fakültesinden Makine Mühendisliği, Endüstri Mühendisliği ve Bilgisayar Mühendisliği okuyan öğrencilerle, Eğitim Fakültesinden Türkçe Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Okul Öncesi Öğretmenliği okuyan öğrenciler oluşturmaktadırlar.

Araştırmanın verileri içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Ayrıca verilerin analizinde çalışmadaki sıklıkları ve oranları görmek amacıyla frekans ve yüzdeler de hesaplanmıştır. Çalışma grubunun üniversitenin çeşitli fakültelerinden ve 1. sınıflarından oluşması çalışmanın tema ve kodlarının çeşitlenmesine olanak sağlamıştır.

Yapılan araştırma sonucunda konuşma öncesi ve esnasında yer alan kaygının daha belirgin olduğu tespit edilmiştir. Konuşma sonrasındaki kaygının ise konuşma öncesi ve esnasındaki kaygılara göre daha geri planda kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Konuşma, Kaygı, İletişim, Eğitim Fakültesi, Mühendislik Fakültesi.

2018 Türkçe Dersi Öğretim Programında Yazım Eğitimi

Ezgi Dadaş
ezgidadass@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Celal Demir
cdemir@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Yazım, bir dilin belli kurallarla yazıya geçirilmesi, imla anlamına gelmektedir. Yazım terimi Türkçe Sözlük'te hem kelimelerin yazılışını hem de noktalama işaretlerinin kullanımını ifade etmektedir. İletişimin sağlıklı bir şekilde gerçekleşebilmesi, duygu ve düşüncelerin eksiksiz ve doğru aktarılması ve yazıda birliğin sağlanabilmesi için her yazı dilinde bu tür kurallar bulunmaktadır.

Yazım eğitimi; eğitim kurumlarında, sözcüklerin doğru yazılışlarını öğretmek, doğru yazım yoluyla sözcükleri doğru söylemeye alıştırmak, karşılaştığı yeni sözcüğü ses ve harfleriyle tanımaya alıştırmak, doğru yazma sorumluluğu ve bilinci kazandırmak amacıyla verilmektedir. Yazılı anlatım becerisinin tamamlayıcısı olan bu bilgiler, aslında hayatın her alanında sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Yazılı anlatım kapsamına, günlük notlardan, iş raporlarına ve internet (genel ağ) kullanımına; bilimsel incelemelerden değişik edebiyat türlerinde yazılmış yapıtlara kadar çeşitli ürünler girmektedir. Dolayısıyla hayatın her alanında sıklıkla kullanılan bu alanın usulüne ve kuralına uygun olması gereklidir. Bu da yazım eğitiminden geçmektedir. Yazım bilgisi, öğrencinin düşünme becerilerini disipline eden ve akademik başarısını da doğrudan etkileyen uygulamalara dayanmaktadır. Diğer yandan, yazım eğitimi; kişinin ana diline hakim olmasını ve ondan en üst düzeyde yararlanmasını sağlamaktadır.

Ancak eğitim kurumlarımızda yazım eğitiminin doğru ve eksiksiz verildiğini düşünmek oldukça güçtür. Çünkü geçmişten günümüze uygulanmış olan Türkçe ders programlarına bakıldığında bu alanla ilgili ciddi bir çalışma yapılmadığını görmekteyiz. 2005/2006 Türkçe Dersi Öğretim Programında yazım eğitiminin 6.-8. sınıflarda verilmesi planlanmıştı. 2017/2018 Türkçe Dersi Öğretim Programında ise yazım ve noktalama konusu, 2.- 5. sınıfların programına alınmıştır. Diğer taraftan eski programlarda bu konular dil bilgisi müfredatı içinde, yeni programda ise yazma alanı içinde gösterilmiştir. Bu uygulamaların hepsi de doğru olamaz. Cumhuriyet Dönemi eğitim sistemimiz içinde en mükemmeli olması gereken 2017/2018 programının yazım eğitimi konusunda pek çok yanlışı ve eksikliği bulunmaktadır.

Bu çalışmamızda, daha önce uygulanmış olan programlarda ve 2017/2018 Türkçe Dersi Öğretim Programında, yazım eğitiminin nasıl planlandığı ve nasıl yapıldığı incelenmiştir. 2017/2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı ile daha önce uygulanmış olan programlar karşılaştırılmış ve elde edilen sonuçlar yorumlanarak yeni öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yazım, Yazım Eğitimi, Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretleri, 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı

Anahtar Kelimeler: Yazım, Yazım Eğitimi, Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretleri, 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı

II. Meşrutiyet Dönemi Öğretmen Okullarında Türkçe Öğretimi

Gülendam ASLAN
gulendam_aslan@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Celal DEMİR
cdemir@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğretmenler, bir ülkenin gelişip kalkınmasında, ülke insanının bilime ve yeniliğe açık bir şekilde yetişmesinde önemli bir rol üstlenir. Öğretmen okulları da bu rolün en önemli aktörüdür.

Çünkü öğretmen yetiştiren okullar, toplumdaki yenileşme ve modernleşmeye doğrudan katkı veren eğitim kurumlarıdır. Bu okullar ne kadar etkili ve yetenekli öğretmenler yetiştirirse toplumda gelişim ve değişime o kadar açık olacaktır. Diğer taraftan öğretmen okulları da hayatta kalabilmek için çağın gerektirdiği yeniliğe ve gelişime açık olmak durumundadır.

Hangi eğitim kurumu olursa olsun, eğitim sisteminin temel unsurlarından biri de eğitim programlarıdır. Eğitim programı, içerisinde yer alan ders programı bir dersin hedeflerinin bir plan dâhilinde öğrenciye nasıl kazandırılacağını gösteren etkinliklerin tamamıdır. Ders programları içerisinde Türkçe derslerinin özel bir yeri vardır.

Türkçe derslerinin amacı, öğrenciye yalnızca anlama ve anlatma becerisi kazandırmak değildir. Millî değerlerin öğretilmesinde de bu dersin çok önemli bir yeri vardır. Türkçe dersleri; dinleme, konuşma, okuma ve yazma dediğimiz dört temel dil becerisine yönelik etkinliklerle sınırlanamaz. Türkçe ders içeriğinde değerler eğitimi, özgüven eğitimi, sosyalleşme etkinliklerine de yer verildiğini düşünmek gerekir. Her birey bu derslerde kazandığı bilgi ve becerileri yaşam boyu kullanmaktadır. Türkçe ders programlarına bir de bu açıdan bakarak haftalık ders saatinin düzenlenmesi gerekir.

Bilindiği gibi II. Meşrutiyet döneminde öğretmen yetiştiren kurumlar ve bu kurumlardaki sosyal içerikli derslere çok önem verilmiştir. Bu okulların programlarını yapanlar, II. Meşrutiyet dönemi fikir hareketlerinden etkilenmişlerdir. Bu dönemde öğretmen okullarına sınavla öğrenci alınmaya başlanmış, okul süresi iki yıldan üç yıla çıkarılmıştır. Son sınıf öğrencilerinin ders programında uygulama dersine yer verilerek öğrencilerin mezun olmadan önce mesleğinde tecrübe kazanması sağlanmıştır. Okullarda öğretmenlik yapacak eğitimcilerin genç ve yetenekli olmalarına özellikle dikkat edilmiştir.

Dönemin Türkçe ders programlarına baktığımızda 2006/2006, 2015, 2017/2018 Türkçe Dersi Öğretim Programlarından çok farklı olduğunu görmekteyiz. Örneğin öğrenme alanları, haftalık ders programında Kıraat, Tahrir, İnşaat, Hüsn-i Hat, İmlâ, Ezber gibi bağımsız olarak ayrı ayrı belirtilmiştir.

Bu çalışmanın amacı, II. Meşrutiyet dönemindeki öğretmen yetiştiren okulların Türkçe ders programlarını incelemek, bu dönemde faydalı olmuş uygulamalardan yararlanma yollarını araştırmak ve önerilerde bulunmaktır.

Anahtar Kelimeler:II. Meşrutiyet Döneminde Eğitim, Öğretmen Okulları, Türkçe Öğretimi, Ders Programları

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Bilim ve Teknoloji Temasına Yönelik Drama Etkinliği Tasarlama Becerileri

İsa Yılmaz

yilmzisa@gmail.com, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı, Türkçe öğretmeni adaylarının bilim ve teknoloji temasına yönelik drama etkinliği tasarlayabilme becerilerinin tespit edilmesidir. Çalışmadaki veriler doküman incelemesiyle elde edilmiştir. Çalışmada, 2016-2017 öğretim yılının güz döneminde RTEÜ Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitiminde Tiyatro ve Drama Uygulamaları dersini alan son sınıftaki 36 öğrencinin hazırladığı drama etkinlik tasarım dokümanları kullanılmıştır. Araştırmacının ilgili alanyazından hareketle oluşturduğu veri toplama aracı dönem sonunda uygulanmıştır. Öğretmen Adaylarının bilim ve teknoloji temalı, konuşma öğrenme alanıyla ilgili tasarladıkları drama etkinlikleri temel beceriler, etkinlikte kullanılacak materyaller, hazırlık, ısınma çalışmaları, canlandırma, tartışma ve değerlendirme başlıkları doğrultusunda incelenerek yorumlanmıştır. Çalışmada Türkçe öğretmeni Adaylarının bilim ve teknoloji temasıyla ilgili tasarladıkları drama etkinliklerinin genelinin orijinal olarak nitelendirilebileceği görülmüş ve bununla ilgili yorumlara yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler:Türkçe eğitimi, drama, bilim ve teknoloji teması, konuşma becerisi.

Dile ve Kültüre Ait Bazı Unsurların Karikatürler Yoluyla Tespiti

İsa Yılmaz

yilmzisa@gmail.com, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmada dile ve kültüre ait bazı unsurların karikatürler yoluyla tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nitel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Veriler doküman incelemesi yöntemiyle toplanmıştır. Araştırmanın verileri 2016-2017 öğretim yılı bahar döneminde Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği 4. sınıf öğrencilerinden sağlanmıştır. Veri toplama aracı olarak Türk dili ve kültürüne ilişkin bazı unsurları muhtevasında barındıran üç karikatür kullanılmıştır. Belirlenen karikatürler uluslararası bir yarışmada Türkçe yerine İngilizce kullanımı ve bundan kaynaklı başarı, değişen günlük yaşantı şekli ve getirdiği karmaşa ve dinî bayramların kutlanmasında yaşanan değişim konularını kapsamaktadır. Öğretmen Adaylarının karikatürlerle ilgili yazdıkları bazı kriterlere göre değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler neticesinde dile ve kültüre ait unsurlar tablolaştırılarak sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:Türk dili, Türk kültürü, karikatür.

Amerikan Yabancı Hizmet Enstitüsü Tarafından Hazırlanmış Türkçe Öğretimi Seti ve Söz Varlığı Üzerine

NAZMİ ALAN

nazmi_alan@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

OĞUZ KISA

kisaoguz64@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Dil, kültürün önemli bir unsurudur. Bir dildeki söz varlığı o toplumun kültürel özelliklerini içinde barındırır. Dolayısıyla bir dilin öğrenilmesi demek kısmen kültürünün de öğrenilmesi anlamına gelebilmektedir.

Toplumlar arasında hem sosyal hem de siyasi ilişkilerin kurulabilmesi için dil öğretimi konusunda yüzyıllardır birçok çalışma yapılmış ve yapılmaktadır. Bazı çalışmaların, dil öğrenecek kitlenin ihtiyaçları doğrultusunda yani özel amaçlarla hazırlandığı görülmektedir. Özellikle, hedef kitlenin gereksinimleri göz önünde bulundurularak, sözcükler ve metinler seçilmektedir.

Bu çalışmalardan birisi de Amerika'daki Yabancı Hizmet Enstitüsü (FSI= The Foreign Service Institute) tarafından 1960'lı yıllarda hazırlanan Türkçe öğretimi setidir. Bu set, özellikle siyasi ilişkileri kuracak olan personele -elçilik ve konsolosluk çalışanları- yönelik hazırlanmıştır.

Belirli bir hedef kitlesine göre hazırlanan bu set üç ayrı kitaptan oluşmaktadır. Üç ciltlik serinin ilki "Turkish Basic Course" 1.-30. bölümlerin yer aldığı kitap Türkçenin başlangıç düzeyinde hazırlanmıştır. Bu kitapta, kullanım sıklığı en fazla olan 475 sözcük tespit edilip bağlam içinde verilmeye çalışılmıştır. Serinin ikincisi olan "Turkish Basic Course" ise birinci kitabın devamı niteliğinde olan 31.-50. bölümlerin yer aldığı kitap daha ileri düzeyde hazırlanmıştır. Yaklaşık 2000 sözcüğün öğretimi amaçlanmıştır. Serinin üçüncüsü ise "Turkish Basic Course (Graded Reader)" adlı kitaptır. Bu kitap ise okuma metinlerinden oluşmaktadır. Metinlerin konusu daha çok Türk tarihi, Anadolu coğrafyası, İslam dini, Türk edebiyatı, sosyal ve siyasi yazılardan oluşmaktadır.

Bu sette, Türklerin hayatı ve kültürel unsurlarının en ince ayrıntısına kadar ele alındığı görülmektedir. Netice itibarıyla, Türk kültürünü öğretmek amacıyla ciddi bir söz varlığının kullanıldığından söz edebiliriz.

Dil öğretiminde kültürün önemi ve öğretimi çalışmamızın odak noktasını oluşturacaktır. Bu sette yer alan bizzat Türk kültürüne ait söz varlığı tespit edilerek tasnif edilecektir. Elde edilen sonuçlardan hareketle dil öğretiminde kültürel söz varlığının yeri tartışılacaktır.

Kaynakça

Aksan, D. (1996). Türkçenin Sözvarlığı. Ankara: Engin Yayınevi.

Barın, E. (2003). "Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Temel Söz Varlığının Önemi", Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi, 13-1, 311-317.

Bölükbaş, F.; Keskin, F. (2010). "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metinlerin Kültür Aktarımındaki İşlevi", Turkish Studies. 5/4, 221-235.

Özbay, M. (2002). "Kültür Aktarımı Açısından Türkçe Öğretimi". Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, 602, 112-120.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Hizmet Enstitüsü, yabancılarla Türkçe öğretimi, söz varlığı

+{Dan} Durum Biçimbiriminin Öğretimi Üzerine

Nazmi ALAN

nazmi_alan@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Hem dilbilgisi öğretiminde hem de yabancılara Türkçe öğretiminde durum biçimbirimlerin öğretimi konusunda birtakım sorunların yer aldığı görülmektedir. Bu sorunların ortaya çıkmasındaki sebeplerden birisi kitaplarda durum biçimbirimlerin adlara nasıl yüklendiğine yer verilmemesidir. Bir diğeri ise konunun biçimbirimden değil de işlevden hareketle ele alınmasıdır.

Bu çalışmada, durum biçimbirimlerden sadece +{DAn} ele alınacaktır. +{DAn} durum biçimbiriminin yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarında uzaklaşma, ayrılma, çıkma, ablatif... vb. başlıkları altında ele alındığı görülmektedir. +{DAn} durum biçimbiriminin herhangi bir işlevinden hareketle yapılan bu adlandırmalar, diğer işlevleri göz ardı etmek demektir. Bu da haliyle durum biçimbirimin öğretimini güçleştirmektedir ve öğrencinin öğrenme sürecine olumsuz yönde etki etmektedir.

- (1) "Kadın samanlıktan döndü."(AS-YA)
- (2) "Âdem'le Havva'dan geldiğim doğru;" (CST-BŞ)
- (3) "Arkadaş sevinçten çıldırdı." (AN-AZDE)
- (4) "Komutanın odasına giden yol bu tünelden geçiyor." (FB-T)
- (5) "Yengen bu işlerden çakmaz." (MŞE-MA)
- (6) "Gün geçtikçe işimden soğudum." (CK-BŞ)
- (7) "Yalnız Sultan Teyze, Sümbül Hanım'dan yana oldu." (FÇ-UV)
- (8) "Kışın sekizer liradan ver kilosunu." (FB-T)
- (9) "Doktorun sözlerini Nimet'ten işitince hiç beklenmeyecek kadar kızdı." (MŞE-HP)
- (10) "Hüsmen cebinden yeşil boncuktan işlenmiş, üstü nakışlı bir kese çıkardı." (YK-KSİ)

Yukarıda örneklere baktığımız zaman +{DAn} durum biçimbiriminin sadece uzaklaşma, ayrılma, çıkma, ablatif... vb. gibi adlandırmaların yeterli olmadığı görülmektedir. Örneklere +{DAn} durum biçimbirimi yüklenen adların kaynak, sebep, içerik/konu, uyarıcı, güzergah, materyal, faydalanan, söyleyen, araç ve miktar gibi anlamsal işlevler (roller) yüklendiği görülmektedir.

Çalışmada, +{DAn} durum biçimbirimi yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarından hareketle, dilbilimsel bakış açısıyla ele alınıp tartışılacaktır. +{DAn} durum biçimbirimi yüklenen adların yüzey yapıda ve mantıksal düzeyde nasıl ele alınması gerektiğine değinilerek, işlevleri ortaya konulmaya çalışılacak ve öğretimine dair öneriler sunulacaktır.

Kaynakça:

- Alan, N. (2016). "+{DAn} DURUM BİÇİMBİRİMİ (Yükleyenlerin Üye Yapısı ve Anlamsal Roller)", Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Mert, O. (2003). "Türkçe'de Hal Kategorisi ve Öğretimi", A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S.21, Erzurum, s.25-31.
- Uzun, N. E. (2000). Ana Çizgileriyle Evrensel Dilbilgisi ve Türkçe, Multilingual Yayınları, İstanbul.
- Üstünova, K. (2004). Eklerin Öğretimi Üzerine Bir İki Söz, UÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, S.6, Bursa, s.173-182.

Kısaltmalar:

- (AN-AZDE) : Aziz Nesin, Adamı Zorla Deli Ederler, Adam Yayınları, İstanbul, 2005.

- (AS-YA) : Abbas Sayar, Yılık Atı, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2003.
(CK-BŞ) : Cahit Külebi, Bütün Şiirleri, Adam Yayınları, İstanbul, 1999.
(CST-BŞ) : Cahit Sıtkı Tarancı, Bütün Şiirleri, (drl. Asım Bezirci), Can Yayınları, İstanbul, 1994.
(FB-T) : Fakir Baykurt, Tırpan, Literatür Yayınları, İstanbul, 2007.
(FÇ-UV) : Feride Çiçekoğlu, Uçurtmayı Vurmasınlar, Can Yayınları, İstanbul, 2002.
(MŞE-HP) : Memduh Şevket Esendal, Hava Parası, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1984.
(MŞE-MA) : Memduh Şevket Esendal, Mendil Altında, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1983.
(YK-KSİ) : Yaşar Kemal, Karıncanın Su İçtiği, Adam Yayınları, İstanbul, 2002.

Anahtar Kelimeler: morfosentaks, +{DAn} durum biçimbirimi, yabancılara Türkçe öğretimi

Arap ve Fransız Cümlesi Bağlamında Türkçe Cümle Ögelerine Metodolojik Bakış

Meriç GÜVEN

meric.guven@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Amaç

Araştırma ile Arap ve Fransız cümlesinin etkisi ve izlerinin görüldüğü Türk cümlesinde, nesne ve tümleş öğeleri arasındaki uyumsuzluk ve tutarsızlıklar nasıl giderilebilir? sorularına yanıt aranacaktır. Araştırmada birincil bilgiler ve işlenmiş ikincil bilgiler karşılaştırılarak cümle öğeleri ile ilgili boşluklar tamamlanmaya çalışılacak; araştırmanın önemi ve yapılabilirliği ortaya konacaktır.

Yöntem

Araştırmada karma yöntem uygulanacak, örnekler belirlendikten sonra elde edilen bilgiler veri tabanı aracılığıyla değerlendirilecek, gerekli sınıflandırma ve bölümlenmeler yapılarak nesne ve tümleş öğelerinin örgüsü ortaya çıkarılacaktır. Türkçe ile örnek aldığı dillerin nesne ve tümleş öğeleri karşılaştırılarak Türkçedeki nesne ve tümleş öğeleri ortaya konacaktır.

Bulgular

Türk cümlesini araştırma bulgularının genelleştiği “evren” kabul edip nesne ve tümleş öğelerini bu evrenin örnekleri saymak ve bu öğeler arasından örneklem çerçevesi oluşturmak. “Zarfılık” ögesini örneklem çerçevesindeki tümleş ögesi ile ikame ederek öğeler üzerinde değerlendirmeler yapmaktır.

ÖZET

Dillerin, cümlelerle ilgili “temel öge” tasnifleri birbirine benzer ya da yakın, “yardımcı öge” tasnifleri, farklı ve çeşitlidir. Anlam bakımından tam, yapı bakımından sınırlı bir dizi olan cümle, klasik dilbilgisinde “konu” ve “yorum” anlayışına uygun bir ayırmaya tabi tutulmuş, tasnifle yüklem ve özne “zorunlu öge”, diğer öğeler “seçimlik öge” olarak kabul edilmiştir. Arap gramerinde Ebu'l-Esved ed-Du'elî başlayan ve “kod kopyalama” ile Türk cümlesini etkileyen nahiv(cümle bilgisi ve söz dizimi)de fiil cümlesi, “fiil-fail-meful”; isim cümlesi “müpteda-haber-rabita” düzleminde ve “ikili temel öge” anlayışında ele alınmıştır. İslam medeniyetinin etkisi ile Arap nahvini örnekleyen Türk cümlesi Osmanlılar döneminde gelişimini bu doğrultuda sürdürmüştür. Tanzimat döneminde ise dilcilerin bir kısmının Arap cümle anlayışını (nahiv)devam ettirmelerine, bir kısmının Fransız cümle anlayışını benimsemelerine bağlı olarak iki ayrı koldan gelişmiştir. Arap cümlesinde “beş alt” ögeye ayrılan meful(nesne) ögesi ve Fransız cümlesinde önce üç, sonra complément circonstanciel (dolaylı tümleş) ögesinin de ayrılanmasıyla “on alt” ögeye ayrılan complément (tümleş) ögesi, anlamlı basamaklarına riayet edilmeden ve Türkçe cümlelerdeki nesne ve tümleş öğeleri ile düzgüsel bağlamda denk ve eşlenik hale getirilmeden tasnifi olarak birleştirilmeye çalışılmıştır. Bundan dolayı cümle çözümlemelerinde ya bazı öğeler eksik bırakılmış gösterilememiş ya da Türkçenin anlamlı basamağına uygun olmayan bir konfigürasyonda gösterilmiştir. Nesne ve tümleşlerin Arap cümlesinde “meful” ögesi içinde, Fransız cümlesinde “complément” ögesi içinde yer alması Türkçe cümleye mahsus “özne-nesne-tümleş-yüklem” biçimindeki dizilişe denk ve eşlenik düşmemiş, yüklem ve özne dışında kalan ve Türkçede “seçimlik öge” olarak kabul edilen nesne ve tümleş öğeleri, örneksenen dillerin nesne ve tümleş öğeleriyle anlamlı basamak “significant digit” oluşturamamıştır. Bu durum “öğretici gramer”de öğrenme gücünün doğurduğu gibi, cümle öğretiminde de kavramlaştırma yanlışlarına yol açmıştır. Olumsuzluğun ortadan kaldırılması için Arap cümlesinde mefulün bih (mefulün bih sarîh: belirtili nesne, mefulün bih gayr-i sarîh: belirtisiz nesne) ile karşılanan Türkçedeki nesne ögesinin korunması, Türkçe cümle için söz gelimi mazruf (zarfılık) gibi dördüncü ve genel bir ögenin belirlenmesi ve cümle öğelerinin “fail-meful-mazruf-fiil” yani “özne-nesne-zarfılık(tümleş)-yüklem” bağıntısında ve cümlelerin anlamlı basamağına uygun bir konfigürasyonda dizilmesi gerekir. Zarfılık (tümleş) alt ögesi ile ilgili çözümlemelerin ise ancak devam eden basamaklarda ve kendi paradigmalarında yapılması zorunludur.

Anahtar Kelimeler:Türkçe, örnekseme, nesne, tümleş, metodoloji

Türkçe Ders Kitapları ve Kitaplardaki Varlıklar: 1 ve 2. Sınıflar

Zekerya Batur
zekerya.batur@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi
Hüdal Uslu Yavaşca
hudaluslu79@gmail.com, Uşak Üniversitesi
Şeyma Özdil
seymazdl@gmail.com, Uşak Üniversitesi
Yıldız Karataş
yildizkaratas92@gmail.com, Uşak Üniversitesi
Eda Gülsüm Muslu
edagulsum1610@gmail.com, Uşak Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı ilkökul birinci ve ikinci sınıf Türkçe ders kitaplarındaki görsellerin varlık tablosunu ortaya çıkarmaktır. Çalışma betimsel olup tarama modelinde yapılmıştır. Veriler 2017-2018 öğretim yılı birinci ve ikinci sınıflarda kullanılan ilkökul kitapları aracılığıyla toplanmıştır. Veri toplama süreci yaklaşık üç hafta sürmüştür. Bu süreçte öncelikle hangi kitapların ele alınacağı belirlenmiştir. Eğitimin temel basamağında olan öğrencilerin okul kitaplarında görsel anlamda en çok hangi varlıklarla karşılaştığının belirlenmesi için ilkökul birinci ve ikinci sınıf kitapları tercih edilmiştir. Okuryazarlığın başlangıcında olan ve bu nedenle daha çok harflerin yanında renklilik katan görsellere odaklanan öğrenciler düşünülerek görsellerin incelenmesi uygun görülmüştür. Amaç doğrultusunda görseller incelenerek karşılaşılan varlık türleri tespit edilmiştir. Varlıklara karşılık gelebileceği düşünülen "insan, hayvan, yiyecek, doğa, nesne, kahraman ve sembol" temaları başlık olarak belirlenmiştir. İnsanlar; yetişkin, çocuk ve bebek olarak alt başlıklara ayrılmış, cinsiyetleriyle birlikte sayıları tespit edilmiştir. Diğer başlıklarda ise bu ayrıma gerek görülmemiştir. Başlıkların adlandırılmasında kitaplarda yer alan varlık türleri belirleyici olmuştur. Varlıkların türleri ve sayıları, görsellere atanan başlıkların altında listelenerek tablo haline getirilmiştir. Veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Bu çalışmanın sonucunda birinci sınıf kitabı görsellerinde yaklaşık olarak 600 insan, 350 hayvan, 300 yiyecek, 1000 doğa, 1500 nesne, 50 kahraman ve 900 sembole rastlanmıştır. Birinci sınıf Türkçe ders kitabındaki çocuk sayısının yaklaşık 500 olduğu görülmüştür. İkinci sınıflarda 350 insan, 200 hayvan, 700 doğa, 100 yiyecek, 800 nesne, 150 kahraman ve 150 sembol yaklaşık olarak nitelendirilmiştir. İkinci sınıf Türkçe ders kitabındaki çocuk sayısı yaklaşık 150 olarak belirlenmiştir. Sayılar ele alındığında en fazla çeşitliliğin nesnelere ve doğa unsurlarında, en az çeşitliliğin ise kahramanlarda olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler:İlkökul Türkçe ders kitabı, görsel

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yazma Alışkanlığı

Hasan BAĞCI

hbagci26@hotmail.com, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Dilek BAZ

d.ilekm.ahmutcan@gmail.com, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Dil, duyu düşünce ve isteklerin aktarılmasını sağlayan bir araçtır. Dilin anlama ve anlatma olarak iki öğrenme alanı vardır. Anlatma öğrenme alanlarından birisi olan yazma becerisi aynı konuşma becerisi gibi bireylerin kendilerini ifade edebilmelerini ve karşı tarafa kendilerini daha iyi anlatabilmelerini sağlar. Yazma becerisi bireylerin iletişimi için oldukça önemlidir. İletişim kurmamızı sağlayan yazma becerisi hayatın her anında karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki konuşma becerisinin yetersiz kaldığı noktalarda yazma becerisi kullanılmaktadır. Örneğin resmi bir makama bir şey arz edileceğinde dilekçe yazılmakta, bir işe girileceğinde başvuru mektubu yazılmakta, iletişim kurulabilmesi için e posta vb. yazılmaktadır. Bu yazılan yazıların doğru bir şekilde dilin kurallarına, yapısına uygun yazılabilmesi ve karşı tarafın verilmek istenen mesajı anlayabilmesi için bireylerin yazma alışkanlıklarının gelişmiş olması gerekmektedir. Aksi takdirde sağlıklı iletişim kurulamaz.

Karşılıklı iletişim için önem arz eden yazma becerisi bireylere ilköğretim döneminde sınıf öğretmenleri tarafından öğretilmekte ancak daha sonra Türkçe öğretmenleri tarafından dilin kural ve yapısına uygun olarak yazma becerisi geliştirilmektedir. Türkçe dersinde Öğrencilerin duyu, düşünce, izlenim, tasarı ve yaşadıklarını doğru ve etkili bir biçimde anlatabilme yeteneğini kazanmaları, verilen beceri geliştirme ve anlatabilme yeteneğine bağlıdır. Bu bağlamda Türkçe öğretmenlerinin, öğrencilere neyi, nasıl yazacakları konusunda bilgi vermeleri ve verilen bilgilerin uygulama çalışmalarıyla beceriye dönüşmesini sağlamaları gerekmektedir. Bu durumda bir Türkçe öğretmeninden beklenen yazma becerisinin gelişmiş olmasıdır. Çünkü Türkçe öğretmenin kendi yazma becerisi gelişmemiş ise öğrencilerinin de yazma becerisini geliştirebilmesi düşünülemez. Bu sebepten dolayı öğrencilere Türkçe dersi veren bir öğretmenin yazma becerisinin gelişmiş ve yazma alışkanlığını kazanmış olması gerekmektedir. Bu çalışmada Türkçe öğretmeni Adaylarının yazma alışkanlığını belirleyebilmek amaçlanmıştır. Erdem ve Özdemir (2012) tarafından geliştirilen Türkçe Öğretmenliği adayları için Yazma Alışkanlığı Ölçeği kullanılmıştır. Çalışma Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü 1. 2. 3. ve 4.sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler yorumlanmış ve belirlenen bulgulara bağlı kalınarak bazı öneriler de bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretimi, yazma becerisi, yazma alışkanlığı, Türkçe öğretmeni adayları.

Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen Öğrencilerin Okuma Kaygıları

Doç. Dr. Hasan BAĞCI
hbagci26@hotmail.com, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dilek BAZ
d.ilekm.ahmutcan@gmail.com, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Bildiri Özeti:

İster ana dili ister yabancı dil öğretimi olsun bir dil eğitimi ve öğretimi, dört temel dil becerisinin geliştirilmesine yönelik hazırlanan etkinliklerle yapılır. Bu becerilerden birisi olan okuma - anlama becerisi, bireylerin yeni bilgiler öğrenebilmesi ve kendisini geliştirebilmesi için gerekli olan bir anlama becerisidir. Okuma anlama becerisi, ana dili Türkçe olan öğrencilere ilkokuldan itibaren belirli bir programa bağlı kalınarak kazandırılmaktadır. Ancak Türkçe eğitimi bugün sadece ana dili Türkçe olan öğrencilere verilmemektedir. Her geçen gün dünyanın çeşitli ülkelerinden gelerek Türkçeyi çeşitli amaçlarla öğrenmek isteyenlerin sayısında artış gözlenmektedir. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler bu süreçte bazı zorluklar yaşamaktadırlar. Bu zorluklardan birisi de okuma anlama becerisidir. Okuma anlama becerisinin okuma alışkanlığına dönüştürülmesi sürecini zorlaştıran önemli unsurlardan birisi de okuma kaygısıdır. Öğrencinin okuma anlama sürecinde ortaya çıkan kaygıya erken dönemde müdahale edilmezse, bu kaygı öğrencinin yaşamını olumsuz yönde etkileyecek bir güce dönüşür. Bu nedenle öğrencinin okuma kaygısını taşıyıp taşımadığının eğer taşıyorsa da kaygı düzeyinin belirlenmesi gerekir. Aksi halde öğrenci duyduğu kaygıdan dolayı okumaktan uzaklaşır. Dil öğrenim sürecinde öğrencilerin okuma etkinliklerinden uzaklaşmaması ve Türkçeyi daha iyi öğrenebilmesi için kaygı düzeylerinin tespit edilmesi ve bazı önlemlerin alınması gerekir. Bu doğrultuda çalışmada, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin okuma kaygı düzeylerini tespit etmek ve öğrencilerin okuma kaygılarının cinsiyet, ana dili alfabetesi, okumayı sevmeleri, okuma alışkanlığı kazanma durumları, süreli yayın takip etme değişkenlerine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin okuma kaygısını tespit etmek için Altunkaya ve Erdem (2016) tarafından geliştirilen "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlere Yönelik Okuma Kaygısı Ölçeği" kullanılmıştır. Tarama modelinde gerçekleştirilen çalışma, üniversitelerin Türkçe Öğretim Merkezlerinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilere uygulanmıştır. Çalışmadan elde edilen veriler spss 21.00 programı yardımıyla istatistiki olarak değerlendirilecek ve çalışmanın sonuç bölümünde araştırmanın bulguları, alanda yapılmış diğer çalışmaların sonuçlarıyla karşılaştırılarak bu alanda çalışanlara bazı önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okuma, Okuma Kaygısı, Yabancı Dil Olarak Türkçe, Türkçe Öğretimi.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler: Okuma, Okuma Kaygısı, Yabancı Dil Olarak Türkçe, Türkçe Öğretimi.

Basında Okuma ve Okuma Kavramlarına İlişkin Haberler: Türkiye ve İngiltere

Zekerya BATUR
zekerya.batur@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi
Mevlüt ELLİALTI
mevlutellialti@gmail.com, Uludağ Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Okuma, dil becerileri arasında en karmaşık özellikler sergilenen dil alanlarından biridir. Okuma eyleminde bireyin zihinsel, fiziksel, sosyal, psikolojik ve fizyolojik unsurları devrede olup bu unsurlar okuma ve okuduğunu anlamayı etkileyebilmektedir. Bu nedenle okuma ve okuma eylemi oldukça karmaşık bir süreç içermektedir. Dolayısıyla bu sürecin alışkanlığa dönüşmesi de uzun zaman alabilmektedir. Bu nedenle okuma ve okuma alışkanlığı sadece okul dönemiyle sınırlandırılmaz. Bununla birlikte aile, çevre ve en önemlilerinden bir olan medyanın çok etkin bir şekilde bu sürecin içinde yer alması gerekmektedir. Yapılan birçok araştırmada da insanların zamanlarının önemli bir bölümünü medya ve kitle iletişim aracını kullanarak geçirdikleri görülmektedir. Bu sonuçların iyi analiz edilip okuma ve okuma alışkanlığı için kullanılması düşünülmelidir. Bu noktadan hareketle özellikle medya ve basın araçlarının okuma ve okuma etkinlikleri için etkin bir şekilde kullanılması gerektiği düşünülmektedir.

Bu araştırmanın amacı, en önemli medya unsurlarından biri olan gazetelerin okuma ve okuma eğitimine ne kadar yer verdiğini ortaya koymaktır. Betimsel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yoluyla yapılan araştırmada Türkiye ve İngiltere'de 2018 yılının ilk ayında yayınlanan ulusal gazetelerde okumaya ilişkin okuma alışkanlığı, okuma eğitimi, okuma eksikliği, okuma yetersizliği, kitap okuma, görsel okuma, okuma oranı ve medya okuma terimleri belirlenmiş ve tanımlanmıştır. Bu tarama, PRESSREADER veritabanında en popüler ilk on gazete olarak ifade edilen Türk ve İngiliz gazetelerinde yine aynı veritabanı üzerinden yapılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle haber içeriği ve haber başlığı olmak üzere gruplara ayrılmıştır. Araştırma sonuçları her bir arama terimi üzerinden karşılaştırılmış ve böylelikle her iki ülkenin yazılı medyasının okumaya yönelik tutumları ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bulunan sonuçlar, ülkelerin yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen okuma oranlarıyla ve IPA (Uluslararası Yayıncılar Birliği) kitap basım oranlarıyla karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Araştırmanın sonucunda her iki ülkede de okuma eksikliği, okuma yetersizliği, görsel okuma ve medya okuma hakkında herhangi bir habere rastlanmazken; okuma alışkanlığı, okuma eğitimi ve kitap okumaya ilişkin haberlerin yer aldığı saptanmıştır. Genel olarak ele alındığında, Türkiye ve İngiltere'de yayınlanan ulusal gazetelerde okuma üzerine çıkan haber sayısının Türkiye'de toplam 215 iken İngiltere'de 1127 olduğu ortaya koyulmuştur. Bu rakamlar Türkiye ve İngiltere'deki nüfusun kitap okuma oranlarıyla ve kitap basım oranlarıyla doğru orantılı olduğu saptanmıştır. Türkiye'de özellikle medyada, okumaya ilişkin haber ve okuma etkinliklerine yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Basın, okuma, okuma alışkanlığı, Türkiye, İngiltere

Türkçe Öğretmenlerinin Yazınsal Metinleri Anlamaya Yönelik Etkinlikler ile İlgili görüşlerinin İncelenmesi

Zeynep CİN ŞEKER
zeynep.seker@atauni.edu.tr, Atatürk Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Türkçe eğitiminin en önemli amaçlarından biri ana dili eğitimi vermek yani öğrencilerin edindiği dili dil edincine dönüştürmektir. Türkçe eğitiminde kullanılan en temel araç ders kitapları ve dolayısıyla ders kitaplarında yer alan metinlerdir. Seçilen nitelikli metinler dili etkili kullanma, eleştirel ve yaratıcı düşünme, iletişim kurma, problem çözme, karar verme, araştırma gibi temel becerilerin ve okuma, yazma, konuşma, dinleme gibi temel dil becerilerinin gelişimine katkı sağlaması ve aynı zamanda dilin kurallarının işlevsel olarak sezdirileceği bir ortam olma özelliği göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Türkçe öğretiminde kullanılacak metinlerin, genellikle doğruları aktarma ve öğretme amacıyla olmayan, öğrencilerin duygu ve düşünce üretmesine imkân veren metinler olmasının öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirme açısından önemli olduğunu düşünülmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin Türkçe derslerinde yazınsal metinlerle karşılaşmaları gerekmektedir. Öğrencilerin dil ve düşünme becerilerini geliştirme bağlamında ders kitaplarına seçilen yazınsal metinler kadar bu metinleri anlamaya yönelik hazırlanan etkinlikler ve bu etkinliklerin tasarlanma sürecinde esas alınan yaklaşımlar da önem kazanmaktadır. Yazınsal metinleri anlamaya yönelik etkinliklerin uygulama basamağının en önemli bileşenlerden biri Türkçe öğretmenleridir. Türkçe eğitiminin metni anlamaya yönelik etkinlikler ile amaçladıklarına ulaşabilmesinde uygulayıcı konumundaki Türkçe öğretmenlerinin yaklaşımları ve görüşleri dikkate alınmalıdır. Bu bağlamda öğretmenlerin sürece katkılarını ortaya çıkarmak ve süreci değerlendirmelerini sağlamak gerekir.

Bu çalışmanın amacı, Türkçe öğretmenlerinin metni anlamaya yönelik etkinliklere yönelik görüşlerini, hâlihazırda uygulanan metni anlama çalışmalarına alternatif yaklaşım önerilerini belirlemek ve öğretmen görüşleri doğrultusunda bir değerlendirme yapmaktır. Çalışmada nitel araştırma deseni kullanılacaktır. Çalışmanın araştırma grubu Erzurum il merkezinde bulunan ortaokullarda görev yapan Türkçe öğretmenleri arasında uygun örnekleme yöntemi ile belirlenecektir. Çalışmanın verileri ise beş açık uçlu soru ile oluşturulan “Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu” ile toplanacaktır. Araştırma grubunda yer alan öğretmenlerle yapılacak görüşme onların izni doğrultusunda kayıt altına alınacak ve görüşme sonrasında deşifre edilerek araştırmanın verileri oluşturulacaktır. Bu form ile elde edilen veriler, nitel araştırma veri çözümleme tekniklerinden içerik analizi tekniği ile analiz edilecektir. Analiz edilen veriler tablolar hâlinde sunulacak ve ilgili alanyazın ışığında tartışılacaktır. Öğretmen görüşleri doğrultusunda metni anlama çalışmaları noktasında Türkçe öğretmenlerine, ders kitabı tasarlama çalışmalarına ve alanda çalışma yapan araştırmacılara önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler:yazınsal metin, Türkçe eğitimi, öğretmen görüşleri

İlkokul Öğrencilerinin Yazma Özyeterliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Cüneyt AKAR
cuneyit.akar@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi
Nur Leman BALBAĞ
nurleman.goz@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi
Metin ÖZBER
metinozber@hotmail.com,

Bildiri Özeti:

İlkokul Öğrencilerinin Yazma Özyeterliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Yazmak, hayatımızın her anında önemli olan bir eylemdir. Alanyazında yazma; duygu, düşünce, istek ve olayların belli kurallara uygun olarak birtakım sembollerle anlatılması olarak tanımlanmaktadır. Kirby ve Liner yazmanın karmaşık üst düzey bir insan davranışı olduğunu belirtmiştir. Yazma, kişinin öğrendiklerini ve edindiklerini üst düzey zihinsel süreçlerle yorumlayıp üretebilmesidir. Yazma becerisi, bireyin yazma özyeterlik algısıyla ilişkili olup, bu becerinin gelişiminin tespitinin, öncelikle bireyin yazmaya karşı kendine ilişkin algısına yani yazma özyeterliği düzeyinin tespitine bağlıdır. Özyeterlik kavramı, bireyin belli bir performansı göstermek için gerekli etkinliği organize edip başarılı olarak yapma kapasitesine duyduğu inancı, bireyin becerileri ile “ne yapabilirim” sorusuna verdiği cevap ile ilgili duyduğu iç inancı şeklinde tanımlanabilir. Yazma, birikim ve bilgi ile oluşabilen zor bir uğraştır (Yalçın, 1998: 149). Bu tanımlardan yazma eyleminin zor bir süreç olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda yazma becerisinin gelişimi için çok önemli bir dönem olan ilkökul döneminde ilkökul öğrencilerinin yazma özyeterliklerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi büyük önem taşımaktadır. Alanyazın incelendiğinde ilkökul öğrencilerinin yazma özyeterliklerine yönelik çok fazla çalışma gerçekleştirilmediği bu kapsamda çalışmanın daha çok ortaokul ve lise döneminde gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu çerçevede çalışmanın amacı ilkökul 3 ve 4. Sınıf öğrencilerinin yazma özyeterliklerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesidir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1.İlkokul 3. ve 4. Sınıf öğrencilerinin yazma özyeterlikleri ne düzeydedir?
- 2.Öğrencilerin yazma özyeterlikleri cinsiyet, yaş, sosyo-ekonomik düzey ve ders başarılarına göre farklılaşmakta mıdır?

Araştırma tarama modelinde betimsel bir alan araştırmasıdır. Tarama modelleri geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlardır. Öğrencilerin yazmaya yönelik tutumlarını tespit etmek amacıyla Güneş, Kuşdemir ve Bulut (2016) tarafından geliştirilen “yazma özyeterlik ölçeği” kullanılmıştır. Ayrıca ölçek ile birlikte öğrencilerin bilgilerini almak amacıyla kişisel bilgi formu da dağıtılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını alt, orta ve üst sosyo ekonomik düzeye sahip okullardan 3. ve 4. sınıflarda öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Çalışma verileri SPSS paket programı aracılığıyla analiz edilmekte olup halen devam etmektedir. Çalışmada ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler:yazma, yazma özyeterliği, ilkökul

Yazma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Eylem Araştırması: İkiz Kardeşler Örneği

Yasemin KUŞDEMİR
yaseminkusdemir@kku.edu.tr, Kırıkkale Üniversitesi
Levent Boyraz
leventboyraz@mynet.com.tr, MEB

Bildiri Özeti:

Kendini ifade etme becerisi olarak yazı yazma, dil becerileri arasında en zor ve en son kazanılandır. Karmaşık bir yapıya sahip olan yazı yazma, kalemi tutma, kâğıdı düzenleme, harf, hece, kelime oluşturma, metin yapısını tasarlama ve diğer yazılı ifade bileşenlerini bir araya getiren bir dil becerisidir. Yazı yazmayı öğrenmeye yeni başlayacak çocukların küçük kas gelişimi, parmak-el-kol-göz arasında eş güdüm, kalemi kavrama kabiliyeti, kalemi kullanarak kâğıt üzerinde çizgi oluşturma, harflerin özelliklerini fark etme, harf-hece-kelime arasındaki görsel farkları anlama gibi becerilerinin gelişmiş olması gerekmektedir. Yazmanın mekanik yönüyle ilgili olan okunaklılık; harf şekillerinin; harfler arasındaki bağlantı, çizgi ve uzantıların; eğim, satır çizgisine yerleşim, boşlukların doğru, yeterli ve uygun biçimde olmasını kapsamaktadır. İlkokul öğrencilerinden beklenen akranları ile uyumlu, gelişim özelliklerine uygun hızda, okunaklı, okunabilir ve anlamlı metinler oluşturabilmesidir. Bu araştırma, ilkokul üçüncü sınıfa devam eden, yazma güçlüğü yaşayan ikiz erkek kardeşlerin el yazısı okunaklılığını geliştirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma, Kırıkkale iline 25 km uzaklıktaki ilçe merkezinde gerçekleştirilmiştir. 2016 Kasım ayında başlayarak 2017 Ocak ayında tamamlanan araştırma 3 hafta hazırlık, 8 hafta uygulama olmak üzere 11 hafta sürmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, 9 yaşında, ilkokul üçüncü sınıfa devam eden, fiziksel veya zihinsel herhangi bir sorunu veya hastalığı olmayan ancak yazma güçlüğü yaşayan ikiz kardeş olan iki erkek öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma, bir öğretmenin öğrencilerinin yazma konusunda yaşadığı soruna çözüm üretmeyi amaçladığı için eylem araştırması olarak tasarlanmıştır. Öğrencilerin yazma güçlüğü'nün nedenlerinin tespit edilmesi amacıyla öğrenci, öğretmen, veliyle görüşme yapılmış, öğrencilerle ilgili bilgi formları ve öğrenci defterleri incelenmiştir. Öğrencilerin yazma kusurları ve eksik yönlerinin belirlenmesinde çok boyutlu okunaklılık ölçeği kullanılmıştır. Alfabedeki büyük harflerin büyük bir çoğunluğunu doğru yazamama, cümleye sürekli olarak küçük harfle başlama, harflerin yazım yönü, bağlantı, boşluk ve satır takibindeki hatalardan dolayı yazıların okunamayacak durumda olduğu belirlenmiştir. Araştırmacılar tarafından hazırlanan yazma becerisini geliştirmeye yönelik eylem planı, öğrencilerin yazma hatalarını gidermek ve yazma becerisini geliştirmek amacıyla 8 haftalık sürede uygulanmıştır. Uygulama tamamlandığında ve araştırma verileri çözümlendiğinde öğrencilerin yazma becerilerinin olumlu yönde geliştiği; özellikle satır-çizgi takibi, harf boyutu, harf-hece-kelime arasında boşluk bırakma; harf şekillerini doğru yapma gibi hususlarda yeterli düzeye ulaştıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yazma Eğitimi, Türkçe Öğretimi, Yazma Güçlüğü, Eylem Araştırması

İlkokul Öğrencilerinin Bilgilendirici Metinleri Anlama ve Özetleme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Dilek ŞAPCI
dileksapci@gmail.com, MEB
Yasemin KUŞDEMİR
yaseminkusdemir@kku.edu.tr, Kırıkkale Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Okumanın asıl gayesi metindeki anlamı ve fikri kavrayabilmektir. Bunun gerçekleşmesi, zihinsel bir beceri olarak okuduğunu anlamının geliştirilmesine bağlıdır. Okuma ve anlama sürecinde okuyucunun etkileşim halinde olduğu temel araçlar da metinlerdir. Hem yazılı anlatım hem de okuduğunu anlama becerisiyle doğrudan ilgili olan özetleme, bir metnin, bir filmin veya kitabın daha az önemli olan bazı ayrıntıların çıkarılarak asıl metinden daha kısa olan yeni bir metnin oluşturulmasıdır. Özetleme, metni okuyan kişinin ana fikri, yazarın amacını ve temel/önemli kavramları fark etmesinde önemli rol oynamaktadır. Belli bir konu veya sorun hakkında bilgi veren, düşünce aktaran bilgilendirici metinleri anlamada, okuduğunu anlama stratejisi olarak özetleme becerisinin katkısı olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmanın amacı, ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin bilgilendirici metinleri anlama ve özetleme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma, 2016-2017 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde, Ankara iline bağlı Etimesgut ilçesinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma ilişkisel tarama modeline göre desenlenmiştir. Araştırmanın evreni, Etimesgut ilçesindeki ilkökullardaki dördüncü sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Örneklem grubu, basit tesadüfi yöntem ile belirlenen 608 ilkökul dördüncü sınıf öğrencisidir. Veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgiler Formu”, “Bilgilendirici Metinler İçin Okuduğunu Anlama Testi”, “Bilgilendirici Metin Özet Yazma Formu” ve “Özetleme Becerileri Dereceli Puanlama Anahtarı” kullanılmıştır. Veri toplama süreci iki oturumda gerçekleşmiştir. Birinci oturumda kişisel bilgiler ve okuduğunu anlama verileri; ikinci oturumda ise bilgilendirici metinleri özetleme verileri toplanmıştır. Bu süreç 9 haftalık bir süreyi kapsamaktadır. Verilerin analizinde istatistik paket programı kullanılmıştır. Araştırmaya katılan ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin yaklaşık olarak üçte birinin bilgilendirici metinlerde okuduğunu anlama becerilerinin yetersiz düzeyde, geriye kalan kısmının ise bilgilendirici metinlerde okuduğunu anlama düzeylerinin geliştirilebilir seviyede olduğu anlaşılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre örneklem grubundaki öğrencilerin bilgilendirici metinleri özetleme beceri düzeyleri %29 (kötü), %31 (yetersiz), %27 (geliştirilebilir), %11 (iyi) olarak sıralanmıştır. Araştırmaya katılan ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerin bilgilendirici metinleri anlama becerileri ile özetleme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu Anlama, Özetleme Becerisi, Bilgilendirici Metin

Afyonkarahisar Bilmeceleri'nde Çocuğa ve Eğitime Bakış

Erhan Akdağ

erhanakdag@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Türkçe Sözlük'te "Bir şeyin adını anmadan niteliklerini üstü kapalı söyleyerek o şeyin ne olduğunu bulmayı dinleyene veya okuyana bırakan oyun, muamma" (TDK, 2011) olarak tanımlanan bilmece; çocuğun bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor gelişiminde önemli işlevlere sahip anonim halk edebiyatı türlerindedir. Bilmece sayesinde üst bilişsel düzeylere (analiz, sentez, değerlendirme) erişebilen çocuklar, düşünsel, algısal ve imgesel olarak kendilerini geliştirebilme şansı da elde etmiş olurlar. Bu bakımdan bilmeceler, çocuk gelişiminde tüm toplumlarca ilgi ve değer görüp sıkça kullanılan, evrensel nitelikli kültürel unsurlar arasında yer alır.

Afyonkarahisar folklorunun seçkin örneklerinden birisini de Mehmet Şenkaya ile Dr. Mehmet Saadettin Aygen'in derleyerek 1981 yılında yayımladıkları Afyonkarahisar Bilmeceleri adlı eser oluşturur. Bu eserde Afyonkarahisar'da derlenmiş toplam 516 bilmece bulunmaktadır. Bu bilmeceler Afyonkarahisar halkının bilgi, duygu ve düşünce dünyasını yansıtmaları bakımından önemli kaynaklar arasında yer alır ve büyük bir değer taşımaktadır.

Afyonkarahisar Bilmeceleri Afyonkarahisar halkının çocuğa ve eğitime bakışı açısından önemli veriler içeren zengin bir kaynaktır. Bu bilmeceleri inceleyerek Afyonkarahisar halkının 'çocuk' ve 'eğitim' kavramlarına yüklediği anlam ve misyonu saptamak mümkündür. Örneğin, söz konusu eserde "Ufacık boyu var/Türlü türlü huyu var" (Şenkaya ve Aygen, 1981, s. 30) sorusuyla yer alan ve cevabı "çocuk" olan bilmece, Afyonkarahisar halkının çocuğu gelişim bakımından küçük gördüğünü, bununla birlikte çocuğun davranış zenginliğinin de bilincinde olduğunu göstermesi bakımından önem arz eder. Yine, cevabı "çocuk" olan "Evimin taşı/Gözümün mutlu yaşı" (Şenkaya ve Aygen, 1981, s. 30) bilmecesinde Afyonkarahisar halkının gözünde çocuğun aile kurumunun en değerli varlığı, dayanak noktası olduğu görülür. Söz konusu eserde bir eğitim aracı olan "kalem"i sormak için "Dilim kurşun veya mürekkep/Kâğıt üzerinde konuşurum hep/Bensiz konuşmayanlara şimdi/Diyorlar iki kulaklı merkep" (Şenkaya ve Aygen, 1981, s. 13) bilmecesine yer verilmesi, Afyonkarahisar halkının okuma ve yazma becerisine verdiği değerle, cahil kişiyi küçümsediğini göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesinin yapılacağı bu çalışmada, Mehmet Şenkaya ve Mehmet Saadettin Aygen'in Afyonkarahisar Bilmeceleri adlı kitabında "çocuk" ve "eğitim" kavramlarını örnekleyen bilmeceler tespit edilerek Afyonkarahisar halkının "çocuk" ve "eğitim" algısı değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bilmece, çocuk, eğitim, Afyonkarahisar Bilmeceleri

Türkiye’de ‘Nitelikli Okur’ Yetiştirme Sorunu

Erhan Akdağ
erhanakdag@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

21. yüzyılda öğretmen yetiştirmenin temel güçlüklerinden birini ‘nitelikli okur’ sorunu oluşturmaktadır. Teknolojinin kuşatması altındaki günümüz insanı için kitaba, okumaya zaman ayırmak, hangi kitabı hangi amaçla okuyacağını bilmek oldukça zorlaşmıştır. Yayımlanan kitap sayısındaki artış, sınırlı insan ömrü, nitelikli yayınevi vb. gibi birçok etken nitelikli okur olmada belirleyicidir.

Okuma, kodlarla örülmüş bir sistemi çözme, yazı örüntüsünü zihinde anlamlandırma çabasıdır. Bu nedenle okur, okuma becerisini gerçekleştirmede belirli niteliklere sahip olmak zorundadır. Verimli, etkili okuma ancak nitelikli okurla gerçekleştirilebilir. Aksi takdirde okuma, zihinde kalıcı bir iz bırakma - yani öğrenme- edimini gerçekleştiremez. Öğrenmenin gerçekleştirilmesinde ve okuduklarımızdan edebî zevk edinmemizde ‘nitelikli okur’ olmak oldukça önem taşır. Nitelikli okur olmada, hangi kitabı okumamız gerektiğinin önemi kadar bu kitabın hangi yayınevi ve çevirmence yayımlandığının da önemi büyüktür.

Geçmişten günümüze Türkçe ders programlarında öğrencilerin Türk ve dünya edebiyatının seçkin metinleriyle tanıştırılması amaçlanmıştır. Benzer şekilde, eğitim fakültelerinin Türkçe Eğitimi ana bilim dalı programlarında okuma ve yazma eğitimi derslerinin yanı sıra Türk ve dünya edebiyatına yönelik dersler konularak nitelikli okur yetiştirmek amaçlanır. Ancak, nitelikli okur yetiştirme sorumluluğu taşıyan Türkçe öğretmen adaylarının ‘nitelikli okur’ olduklarını söyleyebilmek oldukça güçtür. Nitekim Türkçe eğitimi ana bilim dalı 4. sınıf öğrencilerinin hangi kitabın, hangi yayınevi ve çevirmenden okunması gerektiği konusunda yeterli bilgi düzeyine ve bilince sahip olmadıkları gözlenmektedir.

Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesiyle nicel araştırma yöntemlerinden ankete dayalı olarak yapılacak bu çalışmada, Türkiye’de okurların ‘kitap seçimi’, ‘yayınevi-çeviri tercihi’ ele alınacak ve Türkçe eğitimi ana bilim dalı 4. sınıf öğrencilerinin ‘nitelikli okurluk’ üzerine bilgi düzeyleri incelenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okuma, nitelikli okur, çeviri, yayınevi

Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Çocuk Gerçekliği

Olca Saltık

osaltik@anadolu.edu.tr, Anadolu Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Çocukların duygu ve düşünce dünyası gelişmiş bir birey olarak yaşama katılmalarında çocuk kitapları önemli bir rol oynamaktadır. Bu kitapların ayırt edici özelliği sanatçının elinden çıkmış olması ve sanatçının, çocuk bakış açısıyla çocukların yaşamı ve olayları algılamasına olanak sağlamasıdır. Başka bir deyişle sanatçının duygu ve düşünce dünyası ile çocuğun duygu ve düşünce dünyasının ortak bir paydada buluşmasıdır. Bunun için yazarın çocuğa üsten bakan, onlara bir öğretmen edasıyla belli doğruları öğretmeye çalışan otoriter bir kimlikle kitaplarda yer almaması, çocukların duygu ve düşünce dünyalarının devinmelerine olanak sağlaması oldukça önemlidir. Yazarın çocuklara seslenen kitaplar aracılığıyla onlarla içten bir iletişim kurarak onların belleklerdeki sorulara yanıt verebilmesi, neleri yapması veya yapmaması gerektiğinden çok neden yapması veya yapmaması gerektiği sorusu üzerine onları düşündürerek yaşamı ve insan gerçeğini tanımasına katkı sağlaması gerekir. Bunun için yazarın çocuk edebiyatının amacını, özelliklerini ve işlevlerini tam olarak kavraması, bunun da ötesinde çocuk gerçekliğinin farkında olması beklenir. Çünkü son yüzyılda çocuklar üzerine yapılan araştırmalar çocukların dünyayı algılayış ve yorumlayışının yetişkinlerden farklı olduğunu ortaya koymuştur. Çocukların varlıklara ve nesnelere yüklediği anlam, olayları algılaması ve yorumlaması kendine özgü bir özellik göstermektedir. Bu durum çocuğun yazınsal metinle olan iletişimine de yansır. Çocuğun algı ve düşünme biçimi yazınsal bir metni yetişkinden farklı olarak anlamasına ve algılamasına olanak sağlar. Bu durumda çocukla iletişim kuracak olan yazarın çocuk gerçekliğini gözetmesi onun ilgi ve gereksinimlerini yanıtlayabileceği bir yaklaşımı benimsemesi gerekir. Çocuğun okuma alışkanlığı kazanarak, bu alışkanlığın okuma sevgisine dönüşmesinde kuşkusuz bu anlayışla oluşturulmuş kitaplar belirleyici olacaktır.

Bu çalışmanın amacı, çocuk edebiyatı yapıtlarından yola çıkılarak çocuk gerçekliği kavramını tartışmak ve çocuk gerçekliğinin kitaplarda nasıl yansıtıldığını belirlemektir. Bu amaca ulaşabilmek için çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler:çocuk, çocuk edebiyatı, çocuk gerçekliği

Ana Dili Arapça Olan Öğrencilerin Türkçe Öğrenirken Telaffuzda Zorlandıkları Seslerin Tespiti ve Sorun için Çözüm Önerileri

Yusuf SÜLÜKÇÜ

ysulukcu@konya.edu.tr, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de seslerin öğretimi ve öğrenimi sırasında çeşitli sıkıntılarla karşılaşmaktadır. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin zorlandıkları seslerin başında ise Türkçeye özgü seslerin telaffuzu gelmektedir. Ancak bu durum, öğrencilerin ana dillerinde bu seslere yakın seslerin olup olmamasına göre değişmektedir. Bu sebeple farklı ana dillere sahip öğrenciler, Türkçedeki farklı sesleri çıkartmada zorluk yaşamaktadırlar. Farklı ana dillere sahip öğrencilerin hangi sesleri çıkartmada zorluk yaşadıklarının tespit edilmesi, farklı ana dillere sahip öğrenciler için özelleştirilmiş yabancı dil olarak Türkçe materyallerinin hazırlanması açısından önem arz etmektedir.

Bu çalışmada, ana dili Arapça olan öğrencilerin telaffuzda güçlük çektikleri Türkçeye ait sesler tespit edilmeye çalışılmış ve bu sorunun nasıl çözülebileceğine yönelik çeşitli öneriler ileri sürülmüştür.

Çalışmanın evrenini ana dili Arapça olup Türkiye’de yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Necmettin Erbakan Üniversitesi KONDİL’deki 38 ve özel bir kursta öğrenim gören 15 öğrenciyle toplam 53 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmanın yöntemini nitel araştırma yöntemlerinden gözlem oluşturmaktadır. Veriler 2016 yılı ve 2017 yılının ikinci döneminde toplanmıştır.

Araştırmanın problemini “Türkçe öğrenen Arapça ana dilli öğrencilerin telaffuzda zorlandıkları sesler nelerdir?” oluşturmaktadır. Alt problemler ise “1. Öğrencinin öğrenim düzeyinin, çıkartmakta zorlanılan sesler üzerine etkisi var mıdır?” “2. Öğrencinin Türkçe dışında farklı bir yabancı dil bilmesinin çıkartmakta zorlanılan sesler üzerine etkisi var mıdır?” “3. Öğrenci cinsiyetinin, çıkartmakta zorlanılan sesler üzerine etkisi var mıdır?” olarak belirlenmiştir.

Elde edilen bulgulara göre Türk alfabesindeki “ç, e, g, ğ, h, ı, j, k, l, o, ö, p, r, s, ş, t, ü, v, z” sesleri ile ilgili çeşitli sorular ve telaffuz güçlükleri ortaya çıkmıştır. “g, ğ, h, k, l, r, s, t, v, z” sesleri ile ilgili ortaya çıkan soru ve sorunlar birkaç açıklama ile düzeltilebilmiş, ancak “ç, e, ı, j, o, p, ş” seslerinin telaffuzundaki kusurların azaltılması daha uzun zaman almıştır. “ö, ü” seslerinin telaffuzu ise 1 aylık sürede düzeltilememiştir. Bu sesler içinde en dikkat çeken nokta “p” sesinin, öğrenime başladıktan 1 ay sonra bile kelime üzerinde “b” şeklinde telaffuz edilmesi olmuştur.

Öğrencinin öğrenim düzeyinin yükselmesinin, seslerin telaffuzunda çok fazla etkili olmadığı; Öğrencinin Türkçe dışında farklı bir yabancı dil bilmesinin telaffuzda zorlanılan seslerin sayısını azalttığı; cinsiyet faktörünün seslerin telaffuzu üzerinde etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Olarak Türkçe, Türkçenin Telaffuzda Zorlanılan Sesleri, Arapça Ana Dilli Öğrenciler.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Olarak Türkçe, Türkçenin Telaffuzda Zorlanılan Sesleri, Arapça Ana Dilli Öğrenciler

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen A1 Seviyesindeki Arapça Ana Dilli Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarındaki Hatalarının Analizi

Yusuf SÜLÜKÇÜ
ysulukcu@konya.edu.tr, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Herhangi bir yabancı dili, bütün beceri alanlarıyla birlikte öğrenirken karşılaşılan sıkıntıların başında hedef dile ait yazma becerisi kazanmak gelmektedir. Yazma becerisi kazanmak, özellikle eğitim veya yazıyla ilgili bir alanda dil öğrenme ihtiyacı içerisinde olan öğrenciler için büyük önem arz etmektedir. Özellikle ana dili olarak farklı bir alfabe kullanan öğrenciler için yazma becerisini öğrenme ve geliştirme işi çok daha zor olmaktadır. Çünkü öncelikle farklı bir alfabede harfleri yazmayı öğrenmesi, sonra harflere yüklenen ses değerlerini doğru eşleştirmesi gerekmektedir. Yazma becerisinin geliştirilmesi sırasında çeşitli hataların yapılması çok doğal ve beklenen bir durumdur. İnsanların ana dilinde yazarken, üniversite eğitimi almış bile olsalar çokça hata yaptıkları düşünülürse konunun önemi daha iyi anlaşılacaktır. Yazılı anlatımlardaki hataların analiz edilmesi, ortaya çıkan hataların ve miktarının belirlenmesiyle, bu hataların nasıl giderilebileceğine dair fikirlerin ve çözüm yollarının ortaya konulabilmesi açısından önemlidir. Sistematik hâle geldiği tespit edilen hataların üzerinde daha çok ve uygun bir metotla durularak yazma becerisinin daha hızlı gelişeceği açıktır. Bu çalışmada, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Arapça ana dilli öğrencilerin A1 düzeyindeki yazılı anlatımlarında yaptıkları hataların analizi yapılmıştır. Çalışmanın evrenini 2017 ana dili Arapça olup Türkiye’de yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Necmettin Erbakan Üniversitesi KONDİL’deki 41 ve özel bir kursta öğrenim gören 11 öğrenci olmak üzere toplam 52 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman tarama yöntemi kullanılmıştır. Veriler 2016 yılı ve 2017 yılının ikinci döneminde toplanmıştır. Araştırmanın problemi “Türkçe öğrenen Arapça ana dilli öğrencilerin yazılı anlatımlarında karşılaşılan hatalar nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Alt problem olarak da “1. Öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki hataların türleri nelerdir?” “2. Tespit edilen hata türlerinin miktarı ne kadar?” olarak belirlenmiştir. Araştırmanın verileri, öğrencilere A1 düzeyinin tamamlanmasından sonra ölçme ve değerlendirme için dağıtılan açık uçlu yazılı anlatım sorusunun cevaplarından elde edilmiştir. Çalışmada, öğrencilerin yazılı anlatımlarında yaptıkları hatalar “Noktalama, İmla, Yanlış Ek Kullanımı ve Çekim Hatası, Büyük-Küçük Harf Kullanım Hatası” ve “Anlatım Bozukluğu” olmak üzere 4 başlık toplanmış ve incelenmiştir. “Noktalama” başlığı altında 312 (% 22.01), “İmla” 447 (% 31.54), “Yanlış Ek Kullanımı ve Çekim Hatası” 300 (% 21.17), “Büyük-Küçük Harf Kullanım Hatası” 237 (% 16.72) ve “Anlatım Bozukluğu” 121(% 8.53) olmak üzere toplamda tespit edilen hata sayısı 1417 olarak bulunmuştur. Öğrenciler yaptığı hatalar yüzde olarak “İmla, Noktalama, Yanlış Ek Kullanımı ve Çekim Hatası, Büyük-Küçük Harf Kullanım Hatası, Anlatım Bozukluğu” şeklinde sıralanmıştır. Öğrencilerin yazma becerilerinin geliştirilmesinde bu veriler dikkate alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, A1 Seviyesi Yazılı Anlatım, Yazılı Anlatım Hata Analizi

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Ön-Örgütleyicilerin Kullanımı ve Birkaç Örnek

İzzet Şeref
izzet.serf@gmail.com

Bildiri Özeti:

Ön-örgütleyiciler, anlamlı öğrenme sürecinin önemli bileşenlerinden biridir. En basit tanımıyla ön-örgütleyiciler, öğrencilerin bildikleriyle öğrenecekleri arasında ilişki kuran soyut veya somut tanıtıcı materyallerdir. Yani öğrencilerin, önceki öğrenmeleriyle yeni öğrenmelerinin ilişkilendirilmesine yardımcı olur. Ön-örgütleyicilerin ne olduğu ile ilgili bir sınır çizmek mümkün değildir. Ön-örgütleyici olarak kullanılacak materyalin tam olarak nasıl olacağı ile ilgili karar öğretmene aittir. Yabancılara Türkçe öğretiminde, öğrencileri yeni öğrenmelere hazırlama, üzerinde düşünülmesi gereken bir konu olarak durmaktadır. Çok boyutlu bir öğrenme alanı olarak yabancılara Türkçe öğretiminde öğrenciler sürekli olarak yeni konular, yapılar ve bilgilerle karşılaşmaktadırlar. Dolayısıyla öğrencilerin önceki öğrendiklerini yeni konuların anlamlandırılmasında kullanmaları oldukça önemlidir. İşte bunu sağlayacak araçların başında ön-örgütleyiciler gelmektedir.

Bu çalışmanın amacı, yabancılara Türkçe öğretiminde öğrencileri yeni öğrenmelere hazırlamada ön-örgütleyicilerin kullanımını tartışmak ve derslerde ön-örgütleyici olarak kullanılacak birkaç örnek hazırlamaktır. Bu amaç doğrultusunda öncelikle bir kavram olarak ön-örgütleyicilerle ilgili alan yazın taraması yapılmış, kavramın sınırı ve yabancılara Türkçe öğretiminde kullanım alanlarına yönelik değerlendirmeler yapılmıştır. Son olarak ise yabancılara Türkçe öğretimi derslerinde kullanılmak üzere birkaç ön-örgütleyici örneği sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yabancılara Türkçe öğretimi, ön-örgütleyiciler, anlam oluşturma.

Türkçe Öğrenen Yabancı Öğrencilerin Türkçe Dersiyle İlgili Semantik Tutumları

Mustafa YILDIZ

myildiss@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Hilal Gürler

tezcanhilal92@hotmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Selçuk Gürler

gurlerselcuk_@hotmail.com, Kudüs Yunus Emre Türk Kültür Merkezi

Bildiri Özeti:

Araştırmada Kudüs Yunus Emre Türk Kültür Merkezinde Türkçe öğrenmekte olan öğrencilerin Türkçe dersine yükledikleri duygusal semantik değerler açısından Türkçe dersiyle ilgili olumlu ve olumsuz tutumları incelenmiştir. Çalışma tarama modelinde yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu A2 seviyesinde 24 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri Türkçe dersiyle ilgili semantik farklılık ölçeği ile elde edilmiştir. Bu ölçek öğrencilere hem ana dillerinde (Arapça) hem de Türkçe olarak verilmiştir. Ölçek iki uçlu 12 sıfat çiftinden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.68 olarak hesaplanmıştır. Verilerin analizinde SPSS-18 paket programı yardımıyla betimsel istatistik yöntemleri ve bağımsız gruplar için t-testi kullanılmıştır. Diğer taraftan modelin oluşturulmasında NVivo-9.3 programından yararlanılmıştır. Çalışmanın sonucunda öğrencilerin Arapça hazırlanan semantik farklılığa göre Türkçe dersine yükledikleri değerlerin pozitif yönde ($X = 5,84$), Türkçe olarak hazırlanan semantik farklılığa göre ise Türkçe dersine yükledikleri tutumların olumlu yönde ($X = 6,07$) olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç Likert tipi ölçme araçlarıyla belirlenen sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Bu kapsamda Arapça sunulmuş ölçekte Türkçe dersinin en fazla zevkli, değerli, öğretici ve sevilen bir ders olarak algılandığı, diğer taraftan Türkçe olarak sunulmuş olan ölçekte ise Türkçe dersinin, öğrenciler tarafından en fazla zevkli, değerli, yorucu olmadığı, yararlı, önemli, öğretici ve sevilen gibi sıfatlarla nitelendirildiği görülmüştür. Ayrıca A2 seviyesindeki öğrencilerin Arapça ve Türkçe olarak sunulan ölçekte Türkçe dersine karşı tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0,05$) sonucuna da ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Duygusal Semantik Farklılık, Türkçe Dersi, Yabancılara Türkçe Öğretimi, A2 Seviyesi Öğrencileri

Türkçe Öğrenen Yabancı Öğrencilerin Türkçe Dersine Yükledikleri Değerler

Mustafa YILDIZ

myildiss@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Hilal Gürler

tezcanhilal92@hotmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Selçuk Gürler

gurlerselcuk_@hotmail.com, Kudüs Yunus Emre Türk Kültür Merkezi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmada Kudüs Yunus Emre Türk Kültür Merkezinde Türkçe öğrenmekte olan öğrencilerin Türkçe dersine yükledikleri duygusal semantik değerler bakımından Türkçe dersiyle ilgili olumlu ve olumsuz tutumları üzerinde durulmuştur. Çalışma, tarama modeliyle B1 seviyesinde 14 öğrenci üzerinde yapılmıştır. İncelemenin verileri Türkçe dersiyle ilgili semantik farklılık ölçeği ile elde edilmiştir. Bu ölçek öğrencilere hem ana dillerinde (Arapça) hem de Türkçe olarak verilmiştir. Ölçek iki uçlu 12 sıfat çiftinden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.62 olarak hesaplanmıştır. Verilerin analizinde SPSS-18 paket programı yardımıyla betimsel istatistik yöntemleri ve bağımsız gruplar için ise t-testi kullanılmıştır. Diğer taraftan modelin oluşturulmasında NVivo-9.3 programından yararlanılmıştır. Çalışmanın sonucunda öğrencilerin hem Arapça hazırlanan semantik farklılığa göre hem de Türkçe olarak hazırlanan semantik farklılığa göre Türkçe dersine yükledikleri tutumların olumlu yönde ($X = 5.83$) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Likert tipi ölçme araçlarıyla belirlenen sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Öğrenciler, Arapça olarak sunulmuş ölçekte Türkçe dersini en fazla zevkli, değerli, gerekli, öğretici ve sevilen olarak; diğer taraftan Türkçe olarak sunulmuş ölçekte ise en fazla zevkli, yararlı, önemli, gerekli, öğretici ve sevilen olarak nitelendirmişlerdir. Bundan başka B1 seviyesindeki öğrencilerin Arapça ve Türkçe olarak sunulan ölçeklerde Türkçe dersine karşı tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı da ($p>0,05$) görülmüştür. Araştırma sonunda konuyla ilgili önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Duygusal Semantik Farklılık, Türkçe Dersi, Yabancılara Türkçe Öğretimi, B1 Seviyesi Öğrencileri

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Pekiştireç Kullanımı

Mehmet Celal Varışoğlu
varisoglu@gmail.com, Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı yabancılara Türkçe öğretimi derslerinde pekiştireç kullanmanın önemi üzerinde durmaktır. Pekiştireç, eğitim öğretim ortamlarında öğrenciler üzerinde istendik bir davranışı oluşturmaya, var olan davranışların yapılma sıklığını artırmaya, öğrencinin öğrenme çabası göstermesine yarayan ödül ya da ceza niteliğindeki uyarıcılara denir. Pekiştireç, öğrencilere yeni becerilerin öğretilmesini sağladığı gibi onların sahip olduğu mevcut becerilerin de daha etkili kullanılmasına olanak sağlar. Olumlu pekiştireçler ve olumsuz pekiştireçler olmak üzere ikiye ayrılan pekiştireçlerden, öğrencilerin becerilerini kullanırken yaptıkları herhangi bir davranışı tekrarlatmaya yarayan uyarıcılara olumlu, ortamdaki davranışın yapılma sıklığını artıranlara da olumsuz pekiştireç denir. Yabancılara Türkçe öğretimi faaliyetleri yürütülürken etkili pekiştireç kullanmanın olumlu etkileri olabileceği, öğrencinin derse katılımının, ilgisinin ve motivasyonunun artabileceği, yaşayabilecekleri dil öğrenme kaygılarının ise azabileceği öngörülmektedir. Literatürdeki pekiştireç kullanımıyla ilgili mevcut çalışmalar da bu öngörüyle aynı yöndedir ve pekiştireç kullanımına yönelik stratejilerin öğrenme ortamlarında olumlu davranışları geliştirdiği ve ceza stratejilerine göre daha etkili olduğu; içsel motivasyonu artırdığı, beceri gelişimine ve becerilerin sergilenmesine olumlu yönde katkıda bulunduğu yönündedir. Pekiştireçler sürekli pekiştirme ve aralıklı pekiştirme olmak üzere iki ana başlıkta incelenmekte olup aralıklı pekiştirmeler de kendi içerisinde sabit aralıklı, değişken aralıklı, sabit oranlı ve değişken oranlı olmak üzere alt başlıklara ayrılır. Öğrenciler üzerinde istendik davranışları oluşturma ve bu davranışların sıklığını artırma konusunda söz konusu pekiştirme yaklaşımlarının her biri farklı hızlarda etkilidir. Kimi pekiştireç türleri sönmeye karşı daha dirençliken kimileri daha az direnç gösterir. Bu bakımdan bu çalışma, yabancılara Türkçe öğretimi uygulamalarında uygun pekiştireç kullanmanın önemi üzerinde durmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veriler gözlem tekniği ve görüşme tekniği ile elde edilmiş olup literatürdeki araştırmalardan elde edilen bilgilerle doküman analizi tekniğiyle bir araya getirilmiş ve çalışmanın amacı doğrultusunda kullanılmıştır. Pekiştirecin bir öğretim aracı olarak nasıl kullanılmalı gerektiği, etkili kullanıldığında başarıya nasıl katkı sağlayacağı ve araştırmacının yabancılara Türkçe öğretimi konusundaki sekiz yıllık sınıf içi tecrübelerinden ve gözlemlerinden hareketle Türkçe öğreticileri için konuya ilişkin ne tür önerileri olduğu üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yabancılara Türkçe öğretimi, pekiştireç, etkili iletişim

İlkokul 2. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Şiir Türündeki Metinlerin Biçim ve İçerik Açısından İncelenmesi

Fadime Merdane
fadime.92.42@hotmail.com, MEB
Doç. Dr. Ayşe Mentiş taş
aysementistas@hotmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Anadili eğitimi ailede başlayan , sistematik ve kademeli bir şekilde örgün eğitim yoluyla çocuklara okullarda kazandırılan bir dizi süreçten oluşur.Bu eğitimin gereken nitelikleri sağlaması sonucunda kendini anlayan ,anladıklarını iyi ifade eden, iletişim sürecini etkin bir şekilde yöneten, okumaktan zevk alan,dili etkin bir şekilde kullanan bilinçli bireyler yetişmektedir. İlkokul Programlarında bu nitelikleri kazandırmak ve geliştirmek amacıyla Türkçe dersine yer verilmiştir. Bu ders kapsamında ulaşılması hedeflenen niteliklerle birey arasındaki sürecin sağlayıcısı ders kitapları olarak seçilmiştir. Yetişkinlerden farklı bir doğası olan çocuklar bilişsel ve duyuşsal olarak küçük yaşlardan itibaren gözlem yoluyla öğrenirler ve çocuk edebiyatı metinleri yoluyla da dili kullanarak bu gözlem süreçlerini destekleyerek içselleştirirler. Bu sayede bilişsel ve duyuşsal olarak gereken nitelikleri ilkokul yıllarından itibaren oluşturmaya başlarlar. Bu çalışmanın amacı 2017-2018 Eğitim Öğretim yılından itibaren 5 yıl süreyle okutulması hedeflenen ilkokul 2.sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan Şiir türündeki metinlerin çocuk edebiyatı metinlerinin biçim ve içerikle ilgili nitelikleri açısından incelenmesidir. Ders kitaplarında yer alan metinler "Çocuğa Görelilik" ilkesi doğrultusunda bazı özelliklere sahip olmalıdır .Çocuk edebiyatı metinleri bu ilkeye göre kavramsal içerik, sözlü ve yazılı kültürle olan uyum, dilin kullanımı,estetik nitelikler, verilmek istenen ana fikir, yazı tipi ve boyutu, yazım ve noktalama,olay örgüsünün nasıl kurulduğu,metinde yer alan kahramanlar gibi biçim ve içerikle ilgili bazı niteliklere sahip olmalıdır.Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Doküman incelemesi yoluyla belirlenen kriterler ölçüt kabul edilerek elde edilen temalara göre metinler biçim ve içerik yönünden incelenmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda şiir türündeki metinlerin yeni programın hedefleriyle uyumlu olduğu ,genel olarak somut işlemler döneminde yer alan çocukların bilişsel niteliklerine ve hayal dünyasına uygun niteliklerde olduğu ,metinlerin genel olarak başlıklarının ve içeriklerinin uyumlu olduğu, metinlerde yer alan görsellerin içerikle uyumlu olduğu gibi sonuçlara ulaşılmıştır . Elde edilen bulgular sonucu şiir türündeki metinlerin görsel olarak daha etkileyici resimlerle desteklenebileceği,şiirlerin çağdaş bireyin gelişimini destekleyen niteliklerde olması , hikâye,masal,fıkra gibi oykuleyici türde metinlerin yanında şiir türünde metinlere de sık sık yer verilerek çocuklarda estetik ve duyuşsal niteliklerin geliştirilebileceği gibi öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler:Çocuk Edebiyatı, Çocuğa Görelilik,Türkçe Ders Kitabı.

Ortaokul Öğrencilerinin Z-Kütüphane ile İlgili Görüşleri

Erol Duran
erol.duran@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi
Nesime Ertan Özen
nesimeertan@gmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Toplumların ve bireylerin gelişim ihtiyacı, bilginin toplanmasını, düzenlenmesini, kayıt altına alınmasını ve okuyucuların kullanımına sunulmasını zorunlu kılmıştır. Toplumlar, bu ihtiyaçlarını karşılayabilmek için mekânlar oluşturmuştur. Bu mekânlara, kitapların bir düzen içerisinde toplu hâlde bulunduğu yer, kitabevi anlamına gelen Kütüphane adı verilmiştir. Kolay ulaşılabilir olmaları, ücretsiz olmaları ve zengin okuma kaynakları sunmaları nedeniyle kütüphaneler, toplumlar tarafından her dönemde değer atfedilen kurumlar olmuşlardır. Kütüphanelerin toplumun kültür ve eğitim hayatındaki etkileri yadsınamaz. Kütüphane kendi ortamlarında okuma olanağı bulamayan ve çeşitli nedenlerle okuma kaynakları sağlayamayanlar için özellikle önem taşımaktadır. Kütüphaneleri, halk ve okul kütüphaneleri diye ikiye ayırabiliriz. Halk kütüphaneleri, o yerleşim yerinde yaşayan halkın tamamına hizmet eden kütüphanelerdir. Bu sebeple kütüphane içerisinde her yaş grubuna hitap eden okuma kaynaklarını içerir. Okul kütüphaneleri ise, okul çağındaki öğrencilere hitap eden; okul mekânının içinde ya da okul binası ile aynı bahçede bulunan birimlerdir. Bu araştırmanın konusu, okul kütüphaneleri ile sınırlıdır. Okul kütüphaneleri, öğrencileri yaşam boyu öğrenme becerileriyle donatan ve onların hayallerini geliştiren birimlerdir. Bilgi teknolojilerinin hızla gelişimiyle birlikte öğrencilerin, kütüphaneye bakış açıları değişime uğramıştır. Günümüz teknolojisi, her alanda olduğu gibi okul kütüphanelerini, okul kütüphanelerinde verilen hizmetleri de etkilemektedir. Bu nedenle okul kütüphaneleri, Zenginleştirilmiş Kütüphane (Z-Kütüphane) olarak değişime uğramaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı, bu kütüphaneleri, estetik ve ergonomik tasarımıyla öğrencilerin okullarda bilgiyi sevmeye, öğrenme ve dinlenme etkinliklerine imkân veren sosyal etkinlik alanı olarak tanımlamıştır. Millî Eğitim Bakanlığı, Z-Kütüphaneler ile okulların öğrenciler için birer hayat boyu öğrenme merkezi ve eğlenme-dinlenme etkinliklerini sunan güvenli alanlar şekline dönüştürülmesinin amaçlandığını belirtmiştir. Bu Kütüphanelerin, özellikleri arasında bilgiye erişimde fırsat eşitliği sağlaması, sesli ve elektronik kitaplar, modern ve estetik tasarım, pedagojik uygunluk, taşınabilir raflar, ahşap ve kumaşla kaplanmış duvarlar ve okuma zevki uyandıran ortam olma özellikleri sıralanmıştır. Bu kapsamda Türkiye’de Z-Kütüphane çalışmaları 2011 yılında başlamış ve 53 ilde toplam 370 tane kurulmuştur. Bu araştırma, ortaokul öğrencilerinin Z-Kütüphane ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma bu yönüyle temel nitel bir araştırma niteliği taşımakta olup fenomenolojik bir çalışmadır. Araştırmada veriler görüşme tekniği ile toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 80 öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrenciler, ortaokul öğrencileridir ve her sınıf seviyesinden 20 öğrenci ile görüşülmüştür. Örneklem seçmede amaçlı örneklem seçme tekniği kullanılmıştır. Çalışma grubundaki öğrencilerin, en az bir eğitim öğretim döneminde Z-Kütüphaneyi kullanan öğrenciler olması önemsenmiştir. Veri toplama sürecinin ilk aşamasında, “Öğrencilerin Z-Kütüphaneye İlişkin Görüşlerini Belirleme Ölçeği” geliştirilmiştir. Oluşturulan ölçekte beş soru yer almaktadır: “Zenginleştirilmiş kütüphaneyi kullanıyor musunuz?”, “Zenginleştirilmiş kütüphane hakkında neler düşünüyorsunuz?”, “Zenginleştirilmiş kütüphaneyi mi yoksa diğer kütüphaneleri mi tercih edersiniz? Nedenleriyle açıklar mısınız?”, “Zenginleştirilmiş kütüphanede beğendiğin yönler nelerdir?” Açıklar mısınız?, Zenginleştirilmiş kütüphanenin beğenmediğin yönleri nelerdir? Açıklar mısınız?”. İkinci aşamada ise, çalışma grubuna ölçme aracı dağıtılmış ve cevaplamaları istenmiştir. Araştırmanın verileri içerik analizi ve tematik kodlama ile analiz edilecektir. Analizin geçerlik ve güvenilirliğini artırmak amacıyla veriler üç uzman tarafından değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Okuma alışkanlığı, Kitap, Bilgi, Z-Kütüphane

Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesindeki Bağlamlardan Hareketle Türkçenin Temel Söz Varlığının Belirlenmesi

Leyla Seyhan
leylseyhan@gmail.com, MEB
Yusuf Sülükçü
ysulukcu@konya.edu.tr, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Türkçenin yabancılara öğretimi günümüzde önemi giderek anlaşılan bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışma, Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesindeki bağlamlardan hareketle sözlü Türkçe'nin kelimelerini tespit etmek ve bağlamlara özgü kelimeleri bulmak için hazırlanmıştır. Çalışmanın amacı, Türkçenin temel söz varlığına yönelik yapılmış çalışmalara katkı sağlamak ve AOÖÇ A1'de belirtilen bağlamlardan yola çıkarak kelime tespitini gerçekleştirmektir. Çalışma uygulamalı araştırma yöntemine göre hazırlanmıştır.

Çalışma için farklı şehirlerden ses verileri toplanmış, analiz edilmiştir. Bağlamlardan; giyim, pazar, şarküteri alışverişi bağlamında 628; büfe, restoran, kafeler bağlamında 349; ulaşım bağlamında 606, okul bağlamında 394; hastaneler, eczaneler bağlamında 389, parklar, sokaklar, meydanlar bağlamında 202, resmi daireler bağlamında 138; emlakçılar bağlamında 98; spor salonları bağlamında 147 ve özel günler bağlamında 90 kelime olmak üzere 3041, toplamda ise 11.169 kelimelik veri seti elde edilmiştir.

Elde edilen kelimeler, bağlamlara ayrılarak sınıflandırılmış ve sıklıkları incelendikten sonra her bağlam için bağlama özgü kelimeler ayrıca listelenmiştir. Bağlamlarda yer alan deyim, atasözü, birleşik filler gibi birleşik yapılar ayrıca her bağlamdan sonra listelenmiştir. Her bağlam için kalıp ifadeler belirlenerek ayrı bir tabloda gösterilmiştir. Çalışmada bulunan edat grubuna ait yapıların listesi ayrıca verilmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre kelime listesinin başında "ml" soru edatı yer almıştır. En sık kullanılan kelimeler arasında al-, ver-, ol-, et-, buyur-, git-, gel- gibi fiiller yer almıştır. Günlük hayatta insanların, hitap ederken bir akrabalık adı olan abi (ağabey) kelimesini çok sık kullandıkları tespit edilmiştir. Birleşik yapılarda kalıp ifade olan "kolay gelsin ve "sağ ol" yapılarının sıklıkla yer aldığı görülmüştür.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretilirken kullanılacak temel seviye kelimelerinin belirlenmesi konusunda yapılan çalışmaların yetersiz olduğu görülmüş, kapsamın ve örneklem alanının genişletilerek diğer seviyeler için de bu tür çalışmaların yapılması, sınıflandırılmış Yabancı Dil Olarak Türkçe Temel Kelimeler Sözlüğü'nün ortaya konulması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Olarak Türkçe, Türkçenin Temel Söz Varlığı, Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (CEFR) Bağlamları

Ortaokul Öğrencilerinin Konuşma Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Bir Mikro Öğretim Uygulama Çalışması

Leyla Seyhan
leylseyhan@gmail.com, MEB
Yusuf Sülükçü
ysulukcu@konya.edu.tr, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Dünyadaki teknolojik ve bilimsel gelişmeler her geçen gün hızla artmaktadır. 21. Yüzyıl insanının bu dönemde nitelikleri ve ihtiyaçları sürekli değişmektedir. İletişim, liderlik, inisiyatif alma ve girişimcilik yüzyılın becerileri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu becerilerin temelinde şüphesiz konuşma becerisi yatmaktadır. Konuşma becerisi gelişmiş olan bireylerin pek çok noktada başarılı oldukları bilinmektedir.

Türkçe eğitiminin temel beceri alanlarından biri de konuşmadır. Ancak pek çoğumuzun da bildiği üzere ortaokul seviyesindeki öğrencilerimiz, konuşma yoluyla kendilerini kişiler veya topluluk önünde doğru, güzel ve etkili bir şekilde ifade edememektedirler. Okullarımızda öğrencilerin konuşarak duygu ve düşüncelerini güzel ve etkili bir biçimde ifade edebilmeleri için çok fazla etkinlik yapılmamakta ve bu beceriyi geliştirmeye yönelik olarak yeterli etkinlik örnekleri de bulunmamaktadır. Bu çalışma, öğrencilerin konuşma becerisini geliştirmeye yönelik olarak hazırlanıp uygulanan bir etkinlik örneği konusunda hazırlanmıştır.

Bu çalışma için mikro öğretim tekniği kullanılmıştır. Öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek amacıyla "Hitabet Ustası" adı verilen bir etkinlik örneği oluşturulmuştur. Bu etkinlik 2015-2016 eğitim-öğretim yılında 23 öğrenci, 2016-2017 yılında 20 öğrenci ve 2017-2018 yılında 25 öğrenci olmak üzere belirtilen dönemlerin 6. sınıflarından toplam 68 kişi ile yapılmıştır. Etkinlik için öğrencilerden öğretmen ve öğrencilerin ortak kararı ile konular belirlenmiş ve belirlenen konular üzerine hazırlıklı konuşmalar hazırlamaları ve hazırladıkları konuşma metinlerini sınıfın önünde sunmaları istenmiştir.

Konuşmalar video olarak kayda alınmış, daha sonra kayıtlar öğrencilere akıllı tahta yardımıyla izletilmiştir. Video gösterildikten sonra öğrencilerden, dağıtılan dinleyici formlarını doldurmaları istenmiş ve akran değerlendirmesi yapılması amaçlanmıştır. Konuşmayı hazırlayan ve sunan öğrenciye de öz değerlendirme formu verilerek öğrencinin kendini değerlendirilmesi sağlanmıştır. Bu işlemlerin sonunda ise bütün formlar toplanmış, her bir öğrenci için ayrı ayrı olmak üzere formlar sınıfta okunarak sunum sırasındaki eksiklikler ve aksaklıklar ve iyi yönleri tespit edilerek değerlendirme yapılmıştır.

Bu çalışmanın sonunda öğrencilerin ana dilini daha iyi kullanmaya başladıkları, hazırlıklı konuşmalarda öğrenciler dikkat etmeleri gereken noktaları daha iyi fark ettikleri ve konuşma becerilerinin olumlu yönde geliştiği tespit edilmiştir.

Ayrıca konuşma becerisinin dışında, değerler eğitiminin kapsamına girebilecek, durumları ve olayları objektif bir biçimde değerlendirerek yapıcı eleştiri yapma ve bunun önemini öğrenme, değerlendirme ve değerlendirilmenin nasıl bir duygu olduğunu hissetme becerisi kazandıkları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Konuşma Eğitimi, Mikro Öğretim Tekniği, Etkinlik Geliştirme

İlkokul Türkçe Ders Kitaplarında (2., 3., 4. Sınıf) Yer Alan Metinlerin İkna Edici Metin Yapısı Bakımından İncelenmesi

Musa Çifci
musacifci@gmail.com, Uşak Üniversitesi
Nesime Ertan Özen
nesimeertan@gmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Çalışmanın amacı, ilkökul Türkçe ders kitaplarındaki ikna edici metinlerin tespit edilerek ikna unsurlarını yerine getirmeleri bakımından incelenmesidir. Bu amaç için 2., 3. ve 4. sınıf birer takım Türkçe ders kitabı incelemeye dahil edilmiştir. Bu çalışma, tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Veriler ilkökul 2., 3., 4. sınıf Türkçe ders kitaplarından elde edilmiştir. Veri kaynaklarının incelenmesi sonucu ders kitaplarında ikna edici metinlerin yer alma durumu hakkında bilgi elde edilmiştir. İncelenen 2. sınıf Türkçe 1., 2., ve 3. ders kitaplarında bulunan toplam 28 okuma metninden 9'unun, 3. sınıf Türkçe 1., 2., ve 3. ders kitaplarında bulunan toplam 30 okuma metninden 7'sinin ve 4. sınıf Türkçe 1., 2., ve 3. ders kitaplarında bulunan toplam 29 okuma metninden 8'inin ikna edici metin unsurlarını taşıdığı bulunmuştur. İlkokul Türkçe ders kitaplarında bulunan toplam 22 ikna edici metnin 16'sinin bilgilendirici, 6'sının ise kurgusal türde olduğu görülmüştür. Ayrıca ikna edici metin özelliği taşıyan fakat unsurları yerine getirmemiş metinler de incelenmiş ve ilkökul Türkçe ders kitaplarında toplam 4 metnin ikna edici metin özelliği taşımakla birlikte ikna etme unsurlarını yerine getirmediği görülmüştür.

İkna etme, iletişim sürecinde yer alan önemli bir unsurdur. Alanyazında iletişim amaçları incelendiğinde karşılaşılan amaçlardan biri ikna etmedir. Bir metnin yazılmasında okuyucuyu eğlendirme ve bilgilendirmenin yanı sıra ikna ederek okuyucunun üzerinde etki bırakmak da amaçlanabilmektedir. İkna edici metin yapısının farkında olan öğrenci, kendi düşüncesini daha kolay savunabilir, karşı bir düşüncüyü oluşturarak organize edebilir. Bu amaçla, öğrencilerin sıklıkla ikna edici metin yapılarıyla çalışmaları, ikna edici metin yapısının özelliklerini hem metni analiz etmede hem de metin oluşturma süreçlerinde farkında olarak değerlendirebilmeleri önemlidir. Özellikle temel eğitim çağında eleştirel okuma ve eleştirel düşünmeye destek olacak iletişim teknikleri ders kitaplarında yer almalı ve derslerde işlenmelidir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan 8. sınıf seviyesinde Türkçe dersi taslak öğretim programında yer alan bir kazanım ile öğrencilerden medya metinlerinin amaçlarından olan ikna etmenin belirlenmesi istenmiştir. Bu nedenle ikna edici metinlerin ders kitaplarımızda ne şekilde yer aldığı önemli görülmüştür.

Anahtar Kelimeler:İkna, ikna edici metin, Türkçe ders kitabı

Ortaokul Öğrencilerinin Benlik Saygısı ve Türkçe Dersindeki Başarı ve Tutumla İlişkisi

Behice VARIŞOĞLU
bvarisoglu@gmail.com, Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Benlik kavramı Psikoloji Terimleri Sözlüğü'nde (2000: 163) "benlik saygısı, kendilik değeri, öz saygı, öz değer" olarak geçmektedir. Çatı bir kavram olan benliğin alt konularından biri olarak değerlendirilen ve benliği açıklamak için üzerinde çokça durulan benlik saygısı ise literatürde "kişisel değerlilik yargısı" olarak tanımlanmaktadır. Yine literatürde benlik saygısı benlik değeri, kendini kabullenme ve kendine saygı duyma biçiminde açıklanmaktadır. Bireyin kendisiyle ilgili genel yargıları, olumlu veya olumsuz tutumları, kısacası öz değer algısıdır. Yapılan bazı araştırma sonuçlarına göre, yüksek benlik saygısı taşıyanlar kendilerini önemli ve yararlı bulmakta, saygıya ve kabul edilmeye değer görmektedir. Benlik saygısı düşük olanlar ise kendilerini pek önemli görmemekte, kendilerine ve yeteneklerine güvenememektedir. Ayrıca, yüksek ve düşük benlik saygısı olan kişilerin gelecekle ilgili farklı beklentileri vardır. Kişilerarası ilişkilerde de farklılık gösterirler ve sorunlarla başa çıkmada değişik yaklaşımlara sahiptirler. Benlik saygısının akademik başarı ile ilişkisini ortaya koyan çalışmalar da yapılmaktadır.

Bu bağlamda bu çalışmanın amacı ise ortaokul öğrencilerinin benlik saygısının Türkçe dersindeki akademik başarı ve derse yönelik tutumla nasıl bir ilişkisi olduğunu ortaya koymaktır. Çalışmada nicel araştırma paradigmasının ilkelerine uyulmuş ve değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini Sivas il merkezindeki ortaokul öğrencileri, örneklemini ise bu evrenden kolay ulaşılabilir örnekleme tekniğiyle seçilen öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın verilerini elde etmek için Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri kullanılmıştır. Ölçeğin 25 maddelik kısa formu kullanılarak veriler toplanmıştır. Ölçek maddeleri evet-hayır türünde cevaplanmaktadır. Ayrıca Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu ile de veriler toplanmıştır. Toplanan veriler SPSS 17.0 istatistik programında analiz edilmiştir. Veri analizinde betimsel ve ilişkisel veri analizi teknikleri kullanılmıştır. Kullanılan bu teknikler ise bağımsız örneklem için t testi, Pearson korelasyon analizi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), ortalama ve standart sapma değerleridir. Çalışmanın bulguları farklı tablolarda gösterilmiştir. Elde edilen bulgulara göre ulaşılan sonuçlar, çeşitli araştırma sonuçlarıyla tartışılarak yorumlanmıştır. Çalışmanın sonunda akademik başarıyla benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler:benlik saygısı, Türkçe dersi, akademik başarı, tutum

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Serbest Zaman Etkinliklerinin Belirlenmesi (Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği)

Yrd. Doç. Dr. Sevil Filiz BÜYÜKALAN
sevilb@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi
Kübra YUMLU
kubraayumlu@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Giriş

Serbest zamanlar, bireylerin kaliteli bir zaman dilimi ve mutlu bir hayat geçirmeleri için çeşitli etkinlikleri içerisinde bulunduran zamanlardır. Boş zaman bireyin yaşamak için başvurması gereken uğraşların dışında bireysel tercihlerine ayıracağı zaman olarak tanımlanmaktadır. Bir başka tanıma göre boş zaman günlük hayatın uyku, dinlenme ve çalışma dışında kalan, bireyin istediği gibi kullanabileceği zamandır. Bu zamanın değerlendirilmesi ise, bireyin istediği bir uğraş ile zevk ve doyum sağlamak amacı ile bireysel veya grupla boş zamanda yapılan etkinliklerdir (Karaküçük, 1999).

Üniversite ortamında gençlerin akademik faaliyetler dışında serbest zaman etkinliklerine ayıracakları bolca zamanları bulunmaktadır. Bu zamanları gençlerin verimli ve kaliteli geçirmesi özellikle de eğitim fakültesi öğrencilerinin yani öğretmen adaylarının verimli geçirmesi, bireysel açıdan sonra da toplumsal açıdan çok önemlidir. Çünkü; eğitim fakülteleri topluma ışık tutan, yeni nesilleri yetiştirecek olan öğretmenleri yetiştirir. Öğretmenlerin mutlu ve sağlıklı olması öğrencilerinin gelişimini de doğrudan etkiler. Bu açıdan öğretmen adaylarının boş zamanlarını nasıl geçirdikleri ve hangi etkinliklerle uğraştıkları önemlidir. Bu faaliyetler aracılığı ile gençler hayata hazırlanmanın yanı sıra ülke kalkınmasında gerekli olan insan gücünü de oluştururlar (Gökmen ve diğerleri 1985: 21-24).

Türkçe öğretmeni Adaylarının ana dil becerilerini kazandırmak ve geliştirmek üzerine yetiştirildiklerini düşünürsek bu öğretmen Adaylarının serbest zaman etkinliklerinin içeriği gelecek nesillerin ana dilde eğitimi ve öğretimi açısından önemlidir. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı; Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören Türkçe öğretmeni Adaylarının serbest zaman etkinliklerinin belirlenmesidir.

Amaç

Bu çalışmanın amacı öğretmen adaylarının serbest zaman etkinliklerinin bazı değişkenlere göre incelenmesidir. Bu amaca bağlı olarak alt amaçlar ise şunlardır:

1. Öğretmen Adaylarının demografik değişkenleri nasıldır?
2. Öğretmen Adaylarının takip ettiği TV program türleri nelerdir?
3. Öğretmen Adaylarının okumayı tercih ettiği kitap türleri nelerdir?
4. Öğretmen Adaylarının düzenli olarak yaptığı hobi faaliyetleri var mıdır?
5. Öğretmen Adaylarının üye olduğu kulüp/topluluklar nelerdir?
6. Öğretmen adaylarının serbest etkinlikler kapsamında "tatil yapmak" ile ilgili düşünceleri nelerdir?
7. Öğretmen adaylarının serbest zamanlarını değerlendirme kapsamında kullandıkları teknolojik araçlar nelerdir?
8. Öğretmen Adaylarının serbest zamanlarını değerlendirme aktiviteleri ve tercih etme sıklıkları nelerdir?

Yöntem

Türkçe öğretmeni Adaylarının serbest zaman etkinliklerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama modeli, geçmişte veya halen var

olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarını esas alan (Karasar, 2012) ve bilimin betimleme yönünün etkin olduğu araştırma tasarımıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Bulgular ve Sonuç

Bu araştırma 2017 – 2018 eğitim-öğretim yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe öğretmenliği bölümünde öğrenim gören birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü sınıf Türkçe öğretmeni adaylarının serbest zaman etkinliklerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla çalışma evrenini Gazi Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 152 Türkçe öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Anket formu iki bölüm, 16 maddeden oluşmaktadır. Toplanan veriler SPSS istatistik paket programıyla analiz edilerek, frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları tablolar halinde sunularak yorumlanmıştır. Araştırma bulgularına göre; öğretmen adaylarının tamamına yakınının bir TV program türünü takip ettiği, okumayı tercih ettikleri kitap türleri arasında edebi roman, kişisel gelişim, macera, eğitim kitap türlerinin olduğu, öğretmen adaylarının yarısının herhangi bir topluluk ya da kulüp üyeliğinin bulunmadığı, tatil yapmak düşüncesine ilişkin olarak da en çok sırasıyla dinlenmek, eğlence, tarihi ve turistik yerleri ziyaret etmek olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Sahip oldukları teknolojik araçları ise akıllı telefon, diz üstü bilgisayar, bilgisayar, plazma televizyon olarak belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Serbest zaman etkinlikleri, öğretmen adayları, eğitim fakültesi öğrencileri

Fablların Eleştirel Okuma Eğitime Katkısı

Erol Duran
erol.duran@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Ertuğrul Ercan
ertugrulercan07@gmail.com, MEB

Bildiri Özeti:

Doğu ve Batı edebiyatında köklü geçmişe sahip fabllar, çocukların ilgisini çekebilecek masal türü edebi ürünleri içerisindedir. Fabllar: biçim, içerik, dil ve anlatım yönünden 8-12 yaş arası çocuklar için kullanılabilir bir türdür. Özellikle, ilköğretim ve ortaokul öğrencilerinin gelişim seviyeleri ve yaş özellikleri dikkate alınır, fabllardan Türkçe dersinde etkin bir şekilde yararlanılabilir.

Eleştirel okuma insanı eleştirel, yansıtıcı ve yaratıcı düşünmeye sevk eden bir beceridir. Eleştirel okuma becerisinin gelişmesi için öncelikle okuma alışkanlığının gelişmesi gerekir. Türkçe öğretiminde, eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesi için çocuk edebiyatı ürünlerinden faydalanılmaktadır. Fabl gibi kurgusal metinler ilköğretim birinci kademedan itibaren okuma alışkanlığının ve eleştirel okumanın geliştirilmesinde kullanılmalıdır. Fabllarda insanların doğru veya yanlış kabul ettiği durumlar hayvanlar üzerinden temsili olarak ele alınır. Fablların sonunda genellikle özlü bir söz yer alır ve ders çıkarma amaçlanır. Bu sebeple fabllar üzerinden eleştirel bir bakış açısı öğrencilere kazandırılabilir.

Bu çalışma, fablların eleştirel okuma eğitime katkısını belirleme amacını taşımaktadır. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranacaktır:

1. Fabllar, eleştirel okuma becerisini geliştirmek amacıyla kullanılabilir mi?
2. Öğrencilerin, fabllarda yer alan ve eleştirel okumaya katkı sağlayan unsurları anlama durumları nasıldır?

Araştırmada nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmanın veri toplama süreci dört aşamadan oluşmaktadır. Araştırmada ilk olarak, Türkçe Dersi Öğretim Programı, ortaokul 5. sınıf eleştirel okuma kazanımları belirlenmiştir. Bu belirleme, üç alan uzmanının görüşü alınarak yapılmıştır. İkinci aşamada, 300 ortaokul 5. sınıf öğrencisinin en çok hatırladığı fabl metinleri belirlenmiştir. Frekans sıklığına göre en fazla hatırlanan dokuz fabl metni araştırmada kullanılmıştır. Üçüncü aşama, fabl metinlerinde eleştirel okuma unsurlarının belirlenme aşamasıdır. Son aşamada ise, öğrencilerin fabllarda yer alan ve eleştirel okumaya katkı sağlayacağı düşünülen unsurları anlama düzeylerini belirlemek amacıyla, her bir fabl için çalışma kâğıtları hazırlanmış ve uygulanmıştır.

Araştırmanın çalışma grubu kolay ulaşılabilir örneklem seçim tekniği ile belirlenmiştir. Geçerlik ve güvenirlik için nitel araştırma modellerinde kullanılan inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik kavramları göz önünde bulundurulmuştur. Veriler döküman incelemesi yoluyla toplanmış; betimsel analiz ve içerik analizi tekniğiyle değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Edebiyatı, Fabl, Eleştirel Okuma Eğitimi

Kudüs Yunus Emre Türk Kültür Merkezinde Kelime Kavram İlişkisi Üzerine Bir İnceleme: “Türkçe” Kelimesi Örneği

Mustafa Yıldız
myildiss@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Hilal Gürler
tezcanhilal92@hotmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Selçuk Gürler
gurlerselcuk_@hotmail.com, Kudüs Yunus Emre Türk Kültür Merkezi

Bildiri Özeti:

Dil alanı maddi manevi kültür unsurlarının ortaya çıktığı bir alandır. Bu sebeple dil öğrenirken ve öğretirken söz konusu dilin sadece gramer özelliklerini değil aynı zamanda muhatap olunan dilin kültür alanını da öğreniyor ve öğretiyoruz. Bu noktadan hareketle Kudüs'te Yunus Emre Türk Kültür Merkezinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin “Türkçe” kelimesiyle ilgili kavramsal alanlarını belirleyerek bilişsel yapılarını tespit etmek amacıyla böyle bir araştırma yaptık. Söz konusu çalışma nitel araştırma yöntemiyle yapılmıştır. Veriler ilgili merkezde Türkçe öğrenmekte olan A2 seviyesindeki 24 öğrencinin katılımıyla toplanmıştır. Verilerin toplanmasında bağımsız kelime ilişkilendirme testi kullanılmıştır. Kelime ilişkilendirme testi öğrencilerin Türkçe ve Arapça olmak üzere iki dilde uygulanmıştır. Bu şekilde öğrencilerin her iki dilde “Türkçe” kavramına dair bilişsel yapılarını karşılaştırma imkanı bulduk. Sırasıyla, test önce Türkçe olarak uygulandı, on gün sonra da Arapça uygulanarak karşılaştırmalı analizi yapıldı. Veriler içerik analizine göre değerlendirilerek kategorilere ayrıldı. Bu kategorilere göre frekans değerleri verildi. Ortaya çıkan kategoriler: yiyecek-içecek, İstanbul ile ilgili kavramlar, şehir-mekân, Türk kültürü, eğitim, ulaşım-seyahat, Türkçe ile ilgili fiiller ve sıfatlardır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin bilişsel yapılarının Türkçe testte “yiyecek-içecek” kategorisinde yoğunlaşırken Arapça testte “İstanbul ile ilgili kavramlar” kategorisinde yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Ayrıca belirlenen kategorilerden hareketle “Türkçe” kavramıyla ilgili alternatif kavramlara da sahip oldukları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kudüs, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, A2 seviyesi öğrencileri, bağımsız kelime ilişkilendirme testi

Öğrencilerin Türkçe Kavramına Yönelik Metaforik Algıları: Kudüs Örneği

Mustafa Yıldız
myildiss@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Hilal Gürler
tezcanhilal92@hotmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Selçuk Gürler
gurlerselcuk_@hotmail.com, Kudüs Yunus Emre Türk Kültür Merkezi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı, Kudüs'te yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin "Türkçe" kavramına yönelik algılarını metaforlar yardımıyla ortaya çıkarmaktır. Araştırmaya Kudüs Yunus Emre Türk Kültür Merkezinde Türkçe öğrenmekte olan A2 seviyesindeki 24 öğrenci katılmıştır. Araştırmada fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırmanın verileri, öğrencilerin üç kez "Türkçe ..... gibidir, çünkü ....." cümlesini tamamlamasıyla elde edilmiştir. Veriler hem nicel hem de nitel veri çözümleme teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre toplam 38 farklı metafor üretilmiştir. Bu metaforlar ortak özellikleri bakımından çözümlenmiş ve 6 kategori altında toplanmıştır. Sonuç olarak, metaforlar yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin "Türkçe" kavramına yönelik algılarını belirlemede ve açıklamada kullanılabilecek önemli bir ölçme değerlendirme aracıdır. Sonuçlar ilgili literatürle tartışılarak öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:Türkçe, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, A2 seviyesi öğrencileri, metafor

Yazma Eğitime İlişkin Fenomenolojik Bir Araştırma

Aliye İlkay YEMENİCİ
aliye_ilkay@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Yazma becerisi, dört temel dil becerisi içerisinde en son kazanılan beceridir. Doğası itibarıyla de en üst düzeyde yer alan bir beceridir ki; becerilerin kazanılması sırasında en son da yer alması da bu sebeptir. Yazma becerisini kazanmış olan bir birey dili kullanma yetkinliğine erişmiş olmalıdır yani dilin kurallarına hâkim olmalı, duygu, düşünce ve isteklerini ifade ederken zorluk çekmeden, rahatlıkla dilin tüm imkânlarından faydalanarak bunu gerçekleştirebilmelidir. Yazma becerisi okuma becerisiyle birlikte diğer iki beceriden farklı olarak, bireyin örgün eğitime başlamasıyla, belli bir plan program dâhilinde, öğretmenlerin rehberliğinde, bireylere kazandırılmaktadır. Yazma eğitiminde, hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin diğer becerilerin kazanılmasına/kazandırılmasına nazaran daha çok sıkıntı yaşadıkları, bilinen bir geçektir. Bu araştırmayla, Türkçe öğretmenlerinin, ortaokullarda Türkçe dersi kapsamında yürütülen yazma eğitiminin niteliği hakkındaki görüşlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgubilim) araştırması olarak desenlenmiştir. Olgubilim olarak da adlandırılan fenomenoloji "Gerçek nedir?" sorusuna cevap arayan bir yöntemdir. Fenomenoloji yaklaşımının temelini bireysel tecrübeler oluşturmaktadır. Bu yaklaşımda araştırmacı katılımcının kişisel (öznel) tecrübeleri ile ilgilenmekte, bireyin algılamaları ve olaylara yükledikleri anlamları incelemektedir. Fenomenoloji, tanımlayıcı bir araştırmadır. Bu bağlamda genelleme yapmak değil, olguları tanımlamak önemlidir (Akturan ve Esen, 2008). Türkçe öğretmenlerinin görüşme sorularına verdikleri cevaplardan yola çıkarak yazma eğitiminin niteliği ile ilgili tespitleri ayrıntılı bir şekilde ortaya koymak ve katılımcıların belirttikleri görüşlerden hareketle yazma eğitiminin niteliğini etkileyen sorunlara dikkatleri çekmek için fenomenoloji (olgubilim) deseni tercih edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Afyonkarahisar il merkezinde bulunan ortaokullarda görev yapan 20 Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada nitel veri toplama tekniklerinden ve nitel veri analizi tekniklerinden yararlanılacaktır. Araştırmanın verileri görüşme formuyla elde edilecektir. Görüşme formu, araştırmacı tarafından hazırlanacak ve alan uzmanlarının görüşüne sunulacaktır. Uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda düzenlenecek ve çalışma grubunda bulunmayan öğretmenlere ön uygulaması yapılacaktır. Ön uygulamadan elde edilen verilere göre yeniden düzenlenip son şekli verilecektir. Çalışma grubunda yer alan Türkçe öğretmenleriyle yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analizinde fenomenolojik analiz kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler:yazma eğitimi, fenomenoloji, araştırma

Türkçe Öğretmeni Adaylarının “Türkçe Öğretmeni” Kavramına İlişkin Metaforik Algılarının Belirlenmesi

Aliye İlkay YEMENİCİ
aliye_ilkay@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Metafor, bir şeyi başka bir şeye benzeterek açıklama, anlatma yoludur. “Eğer bir resim 1000 sözcüğe bedelse, bir metafor da 1000 resme bedeldir. Çünkü bir metafor, bir şey hakkında düşünmek için kavramsal bir çerçeve sunarken bir resim yalnızca durağan bir imge sunar.” ifadesiyle Shuell (1990: 102), metaforun imgesel gücüne vurgu yapmaktadır (akt.Hasırcı,2017:717). Mecaz, eğretilme, benzetme olarak da bilinen metafor, son yıllarda sosyal bilimlerde kullanımına sıkça başvuru nitel veri toplama tekniklerinden biridir. Bu çalışmanın amacı, Türkçe öğretmeni Adaylarının “Türkçe Öğretmeni” kavramına ilişkin oluşturdukları metaforları toplamak ve toplanan metaforları inceleyerek sınıflandırmak böylece Türkçe öğretmeni Adaylarının branşlarına ve mesleklerine ilişkin algılama biçimlerini ortaya koymaktır. Bu amaç çerçevesinde şu sorulara cevap aranacaktır: 1-Türkçe öğretmeni Adaylarının “Türkçe Öğretmeni”ne yönelik üretmiş oldukları metaforlar nelerdir? 2- Bu metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kavramsal kategorilerde toplanabilir? Araştırma, var olan durumu olduğu gibi ortaya koymayı amaçladığından betimsel nitelik taşımaktadır. Araştırmada elde edilen verilerin toplanması, analizi ve yorumlanmasında nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfta öğrenim görmekte olan Türkçe öğretmeni adayları oluşturmaktadır. Araştırmada veriler, 1 açık uçlu sorunun yer aldığı formla elde edilmiştir. Araştırmanın verileri “Türkçe Öğretmeni ..... gibidir. Çünkü .....” ifadesinin tamamlanmasıyla toplanmıştır. Metafor çalışmalarında “gibi” sözcüğü genellikle metafor konusu ile metafor kaynağı arasındaki benzerliği daha net bir şekilde çağrıştırmak için kullanılır. “Çünkü” sözcüğüne de yer verilerek, katılımcılardan kendi benzetmeleri için sebep veya mantıksal dayanak üretmeleri istenir (Saban, 2009). Toplanan verilerin analizinde nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan içerik analizi tekniği kullanılacaktır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramalara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Üretilen metaforların analiz edilmesi ve yorumlanması sürecinde şu aşamalar takip edilecektir: 1- Adlandırma aşaması, 2- Tasnif etme (eleme ve arıtma aşaması), 3- Kategori geliştirme aşaması, 4-Geçerliği ve güvenilirliği sağlama aşaması 5-Nitel veri için verilerin bilgisayara aktarılması aşaması.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Öğretmeni, metafor, Türkçe öğretmeni adayı

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Türkçe Kelimesiyle İlişkilendirdikleri Kavramlar

Mustafa Yıldız
myildiss@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Hilal Gürler
tezcanhilal92@hotmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Selçuk Gürler
gurlerselcuk_@hotmail.com, Kudüs Yunus Emre Türk Kültür Merkezi

Bildiri Özeti:

Kelime denilen leksik birimler sadece seslerden ve bu seslerin işaretleri olan harflerden müteşekkil yapılar değildir. Kelimeler, sahip oldukları bu özelliklerle birlikte ifade ettikleri çağrışımlar ve anlamlarla, kavram alanlarıyla var olan dil unsurlarıdır. Bu bakımdan kelimeler mensubu oldukları dilin ilişkili olduğu kültürden izler taşır. Dolayısıyla içine doğmuş olduğumuz dil ve kültür bize bu ayrıntıların pek çoğunu duyuşa dayalı olarak hazır bir şekilde sunar. Ancak başka bir dili öğrenirken durum aynı değildir. Bu sebeple yabancı bir dili öğrenirken söz konusu dilin sadece kurallarını öğrenerek o dili öğrenmiş sayılmayız. Dilin var olan kurallarının yanında o dilin dış dünyayı algılayış ve ifade ediş yollarını da öğreniriz. Bir başka ifadeyle hangi dili öğreniyorsak aynı zamanda o dilin kavram alanını da öğreniyoruz demektir. Bu çalışma da Kudüs Yunus Emre Türk Kültür Merkezinde Türkçe öğrenmekte olan B1 seviyesindeki 14 öğrencinin “Türkçe” kelimesiyle ilgili olarak zihinlerinde var olan kavram alanını belirleyip bilişsel yapılarını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemiyle hazırlanmıştır. Verilerin toplanmasında bağımsız kelime ilişkilendirme testi kullanılmıştır. Bu test öğrencilere Türkçe ve Arapça olmak üzere iki dilde uygulanmıştır. Böylece öğrencilerin ana dilleriyle öğrendikleri dil arasında da bir karşılaştırma fırsatı doğmuştur. Veriler içerik analizine göre değerlendirilerek kategorilere ayrılmış, bu kategorilere göre frekans değerleri verilmiştir. Elde edilen kategoriler yiyecek-içecek, İstanbul ile ilgili kavramlar, şehir-mekân, Türk kültürü, eğitim, ulaşım-seyahat, Türkçe ile ilgili fiiller ve sıfatlar şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca Türkçe testte “dini kavramlar” kategorisi ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin bilişsel yapılarının her iki dilde de “yiyecek- içecek” kategorisinde yoğunlaştığı tespit edilmiş, bunları “Türk kültürü”, “İstanbul ile ilgili kavramlar” ve “eğitim” kategorileri takip etmiştir. Bunların yanında öğrencilerin “Türkçe” kavramıyla ilgili alternatif kavramlara da sahip oldukları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kudüs, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, B1 seviyesi öğrencileri, bağımsız kelime ilişkilendirme testi, bilişsel yapı

Kudüs'te Türkçe Öğrenen Yabancı Öğrencilerin Türkçe Kavramına İlişkin Algıları

Mustafa Yıldız
myildiss@gmail.com, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Hilal Gürler
tezcanhilal92@hotmail.com, Necmetin Erbakan Üniversitesi
Selçuk Gürler
gurlerselcuk_@hotmail.com, Kudüs Yunus Emre Türk Kültür Merkezi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı, Kudüs'te yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin "Türkçe" kavramına yönelik algılarını metaforlar yardımıyla ortaya çıkarmaktır. Araştırmaya Kudüs Yunus Emre Türk Kültür Merkezinde Türkçe öğrenmekte olan B1 seviyesindeki 14 öğrenci katılmıştır. Araştırmada fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırmanın verileri, öğrencilerin üç kez "Türkçe ..... gibidir, çünkü ....." cümlesini tamamlamasıyla elde edilmiştir. Veriler hem nicel hem de nitel veri çözümleme teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre toplam 37 farklı metafor üretilmiştir. Bu metaforlar ortak özellikleri bakımından çözümlenmiş ve 6 kategori altında toplanmıştır. Sonuç olarak, metaforlar yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin "Türkçe" kavramına yönelik algılarını belirlemede ve açıklamada kullanılabilir önemli bir ölçme değerlendirme aracıdır. Araştırmanın bulgularına göre öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler:Türkçe, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, B1 seviyesi öğrencileri, metafor

Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Yazma Kazanım ve Etkinliklerinin Değerlendirilmesi (Yedi İklim Türkçe Örneği)

Demet YAYLI
demety@pau.edu.tr, Pamukkale Üniversitesi
Derya YAYLI
dyayli@pau.edu.tr, Pamukkale Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Yabancı dilde yazma etkinlikleri 1980'lerde anadilde yazmadan ayrılarak farklı bir alan olarak çalışılmaya başlanmıştır. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'ndeki üniversitelerde akademik çalışma yapmak üzere gelen ve İngilizceyi ana dili olarak konuşmayan öğrencilerin artması ve de bu öğrencilerin yazma becerisinde karşılaştıkları sorunlar ikinci dilde yazma çalışmalarına ivme kazandırmıştır (Hyland, 2003; Matsuda, 2005). Yazma eğitiminin tarihsel gelişimi yapısal, bireysel, akademik ve sosyal boyutlara vurgu yapmaktadır. Bu tarihsel gelişim yazma etkinliklerinin düzenlenmesinde ön planda tutulmalı ve böylece etkinliklerde çeşitlilik sağlanmalıdır. Geleneksel yazma etkinliklerinin temelde ürünü ve yapıyı desteklediği göz önüne alınırsa çağdaş yazma yaklaşımlarının dikkate alınması önemlidir. Daha önce yapılan çalışmalar yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki yazma etkinliklerini farklı yazma yaklaşımları açısından değerlendirmemiştir. Bu nedenle bu çalışma alanyazındaki bir eksikliği tamamlayacaktır.

Bu çalışmanın amacı yabancı öğrencilere Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanmış olan Yedi İklim Türkçe kitaplarında yer alan yazma kazanım ve etkinliklerini farklı yazma yaklaşımları açısından değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda, Yedi İklim Türkçe kitaplarında yer alan yazma kazanım ve etkinlikleri; (1) biçimsel yaklaşım, (2) işlevsel yaklaşım, (3) yaratıcı ifade yaklaşımı, (4) süreç yaklaşımı, (5) içerik odaklı yaklaşım ve (6) okur odaklı yaklaşım (Hyland, 2003; Yaylı, 2014; 2015) düzleminde incelenecektir. Böylece bu etkinliklerin çağdaş dil öğrenme yaklaşımlarına ne derecede uyum gösterdiği belirlenecektir. Sonuç olarak yabancılara Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan ders kitaplarında yer alacak yazma etkinliklerinin niteliğinin artırılması yönünde önerilerde bulunulacaktır. Ayrıca yazma dersi öğretmenlerinin de yazma yaklaşımları ile ilgili farkındalığı artırılacaktır.

Kaynakça

Hyland, K. (2003). *Second language writing*. Cambridge, UK: CUP.

Matsuda, P.K. (2005). Historical inquiry in second language writing. In P.K. Matsuda, & T. Silva (Eds.), *Second language writing research: Perspectives on the process of knowledge construction* (pp.33-46). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Yaylı, D. (2014). Yabancı dilde yazma eğitiminde yaklaşımlar. D. Yaylı ve Y. Bayyurt (Ed.) *Yabancılara Türkçe öğretimi: Politika, yöntem ve beceriler* (3. Baskı, ss. 71-90). Ankara: Anı Yayıncılık.

Yaylı, D. (2015). Yazma becerisinin öğretimi. N. Bekleyen (Ed.) *Dil öğretimi* (ss:288-308). Ankara: Pegem Akademi.

Anahtar Kelimeler: Yabancılara Türkçe Öğretimi, yazma, kazanımlar, etkinlikler

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrencilerinin Yazmaya İlişkin Eşdizimlilik Sorunları (PADAM Örneği)

Derya YAYLI
dyayli@pau.edu.tr, Pamukkale Üniversitesi
Demet YAYLI
demety@pau.edu.tr, Pamukkale Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrencilerinin Yazmaya İlişkin Eşdizimlilik Sorunları (PADAM Örneği)

Yabancı dilde yazma eğitimine geleneksel yaklaşım dil kuramı olarak yapısalcılığı, öğrenme kuramı olarak da davranışçılığı öne çıkarır. Bu yüzden geleneksel yazma ürünlerinde öğrencilerin iletişim kurma becerilerinden çok onların dili ne ölçüde “doğru” olarak kullandığı vurgulanmıştır. Çağdaş dil öğrenme yaklaşımları ise akıcılığı ve iletişimi ön plana alarak yanlışları dil öğrenme sürecinin gerekli bir parçası olarak görür. Ancak yapılan dil yanlışları iletişimi engelliyorsa bu yanlışların düzeltilmesini önerir.

Yazma tıpkı konuşma gibi yabancı dil öğrencilerinde kaygı düzeyini yükselten bir beceridir. Birçok öğrenci yazarken yanlış yapmaktan korktuğu için yazma etkinliklerinden hoşlanmaz. Yabancı dil olarak Türkçe öğrencilerinin yaptıkları yazma hataları birçok çalışmada ele alınmıştır. Bu yanlışlar genellikle a) dil bilgisi yanlışları, b) sözdizimsel yanlışlar, c) sözcük seçimi yanlışları ve d) yazım ve noktalama yanlışları olarak ele alınmıştır (Büyükkiz ve Hasırcı, 2013; Bölükbaş, 2011).

Yazma sürecinde öğrenciler sözcükleri anlamlarına göre seçerler. Ancak sözcüklerin anlamlarının yanı sıra hangi sözcüğün hangi sözcükle birlikte kullanılması gerektiği yani eşdizimlilik oldukça önemlidir (Dilidüzgün, 2014). Eşdizimlilik bilgi ve deneyiminin eksik olması öğrencilerin yazılı anlatımlarına olumsuz olarak yansır ve kimi zaman iletişimin kalitesini düşürür. Bu durumda eşdizimlilik yanlışlarının belirlenmesi ve bu yönde dönüt verilmesi gerekir. Bu çalışmanın amacı Yabancı Dil Olarak Türkçe öğrencilerinin yazılı ürünlerindeki eşdizimlilik yanlışlarını belirlemek ve bu yanlışlarla ilgili olarak dönüt, etkinlik ve araç gereç önerileri üretmektir. Bu amaçla 25 öğrenciye bilgilendirici ve öyküleyici metin türlerinde yazma çalışmaları yaptırılacak ve öğrencilerin ürünlerine betimsel bir tarama uygulanacaktır (Karasar, 2010). Elde edilen bulgular üzerinden tartışma ve öneriler gerçekleştirilecektir.

Kaynakça

Bölükbaş, F. (2011). Arap Öğrencilerin Türkçe Yazılı Anlatım Becerilerinin Değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 6 (3), 1357-1367.

Büyükkiz, K.K. ve Hasırcı, S. (2013). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarının Yanlış Çözümleme Yaklaşımına Göre Değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(4), 51-62.

Dilidüzgün, Ş. (2014). Türkçe öğretiminde sözcük öğretme yöntemlerinin yeterliliği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(17), 233-258.

Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Olarak Türkçe, yazma eğitimi, eşdizimlilik

Yabancılara Türkçe Öğretiminde İki Farklı Yaklaşım: Turkish ve Yunus Emre Örnekleri

Bilal UYSAL

uysalbilal@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Serdar KARAOĞLU

serdar.karaoglu@windowslive.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Amaç

1966 yılında Türkçe (Turkish) adıyla Amerika'da Yabancı Hizmet Merkezinden (Foreign Service Institute) Llyod B. Swift ve Selman Ağralı tarafından hazırlanmış kitabın yabancılara Türkçe Öğretiminde kullandığı yöntemleri tanıtmak, bu kitabı günümüzde ağırlıklı ve resmi olarak Yunus Emre Enstitüleri tarafından hazırlanmış olan yabancılara Türkçe Öğretimi kitapları ile karşılaştırarak öğretim metotlarını tartışmak.

Yöntem

Türkçe (Turkish) adlı kitap ve Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanmış kitaplar karşılaştırmalı olarak incelenecek; öğretim yöntemleri, kullandıkları materyaller ve dil malzemesi kıyaslanacaktır.

Bulgular

Kitap, 1966 yılında Türkçe (Turkish) adıyla yayımlanmış olan eser, 30 üniteden meydana gelen bir Temel Seviye (Basic Course) kitabıdır. Yazarları Llyod B. Swift ve Selman Ağralı. Kitaptaki Türkçe öğretimi modeli, 1959 yılından başlayarak birkaç yıl arayla yayımlanmış bazı kitaplardan edinilmiş birikim ve kitaba yeni eklenmiş bölümlerdeki yaklaşımlarda ortaya konmuştur. Kitaptaki öğretim metotları günümüz dil öğretiminde var olan teknolojik imkânlarla elbette kıyaslanamaz, ancak kitapta laboratuvarında konuşma bantları da dinletilerek semai öğrenme (işiterek öğrenme) egzersizlerinden bahsedilmektedir. Kitap okuma ve gramer ağırlıklı olarak hazırlanmıştır. Ünitelerdeki her ders dört aşamadan oluşmaktadır: Her üniteye önce 'Dialog' denilen kısa bir konuşma, 'Basic Sentences' denilen diğer temel cümleler, 'Grammar Notes' - yani Gramer Notları ve 'Drills' denilen alıştırmalar ve görüşülecek sorular şeklindedir. Kitapta alıştırmalar genellikle iki grup halinde verilmiştir: İlk olarak, temel cümlelerde 'Variation Drills' (Çekim Alıştırmaları) ile kelimelerin aldığı ekler ve işlevleri kavratılırken, kelime kullanışlarındaki farkları tarif eden 'Vocabulary Drills' (Kelime Alıştırmaları) ile de Türkçedeki eş anlamlı sözcükler verilerek öğrencilerin kelime hazinesi zenginleştirilmeye çalışılmıştır. İkinci olarak ise her dilde olduğu gibi Türkçede de yer alan özel yapılar üzerinde uygulamalı Gramer Alıştırmaları yapılmış ve bu özel yapılar örnek cümleler veya metinlerle kavratılmaya çalışılmıştır. Ancak kitapta vurgulandığı üzere dil öğretimi vasıtasıyla Türk kültürünü tanıtmak gibi bir amaç kesinlikle söz konusu edilmemiştir. "Lisan sınıfında Türklerin tarihine, kültürüne, lisanına, vesairesine dair olayların müzakeresi için de hiç yer yoktur. Lisan bir hünerdir ve öğrenci bu hünerde yetiştirilinceye kadar böyle ilginç ve mühim düşünceler lisan sınıfının dışında bırakılmalıdır." (Swift ve Ağralı, 1966: 32) denilerek dil öğretiminde kültür alış-verişi özellikle kapsam dışında bırakılmaya çalışılmıştır. Günümüzde ise Türkçe (Turkish) adlı kitabın aksine, Yunus Emre Enstitüsü yurt dışında kurulmuş olan Kültür Merkezleri aracılığıyla yabancılara Türkçe öğretmenin yanı sıra Türk kültürünü tanıtmayı, yaymayı, kültür ve sanat vasıtasıyla etkileşim sağlamayı hedeflemektedir. Yunus Emre Enstitüsü Türk Kültür Merkezlerindeki Türkçe kurslarında öğretim sistemi Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Metni'ne göre şekillendirilmekte, bu derslerde dört temel dil becerisine (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) eşit düzeyde yer verilmektedir. Avrupa Dil Portfolyosu ölçütlerine göre tanımlanan A1, A2, B1, B2, C1, C2 düzeylerinden oluşan altı basamakta dil öğretimi gerçekleştirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yabancılara Türkçe öğretimi, metot, kültür, etkileşim

Exploring the Relationship between Foreign Language Anxiety and Willingness to Communicate

Ramazan Yetkin
ryetkinn@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi
Arzu Kanat Mutluoğlu
kanatarzu@gmail.com, Pamukkale Üniversitesi

Abstract:

Foreign language anxiety (FLA) is a composite, multidimensional phenomenon and has been defined as a feeling of tension and apprehension while using the foreign language and specifically associated with speaking and listening skills (MacIntyre & Gardner, 1994). It has been revealed that foreign language learners who experience FLA tend to be passive and silent in the classroom and retrieve from activities that could help the development of their communication skills (Liu & Jackson, 2008). FLA, consequently, has a crucial role in the development of predispositions related to communication in a foreign language. In this context, this study aims to explore the relationship between FLA and willingness to communicate (WTC), which is a complex and an intricate phenomenon associated with the probability of communication when an individual has a choice (McCroskey, 1992). A total of 68 English major students participated in this quantitative study. Data were collected through two different scales and subjected to statistical analysis. Along with a one-dimensional WTC scale validated by Peng (2013), three major components of foreign language anxiety - communication apprehension, fear of negative evaluation and test anxiety- were investigated through FLA scale developed by Horwitz, Horwitz and Cope (1986). The statistical results indicated that participants appeared to be willing to communicate in English as a foreign language and presented low level of FLA. A Pearson-Product Moment Correlation was used to explore the relationship between WTC and FLA. A small-size negative correlation was measured between WTC and FLA along with its three components; communication apprehension, fear of negative evaluation and test anxiety. The study concluded that participants with low level of FLA were likely to perceive themselves as willing to communicate in a foreign language.

Keywords: Anxiety, communication, foreign language anxiety, willingness to communicate

To What End? Practicing Teachers' Purposes of Assessment in Turkish Context

Ramazan Yetkin
ryetkinn@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi
Arzu Kanat Mutluoğlu

Abstract:

The importance of assessment has grown over the years due to exam based and challenging feature of Turkish education system; yet, assessment practitioners and applicants' conceptions about assessment have been mostly overlooked. However, it is clear that teachers hold the central place on any assessment procedure since they act mostly as either practitioners or preparers. to this end, the current study aims to reveal teacher candidates' intentions of assessment. In this regard, prospective teachers' conceptions of assessment have been investigated through Teachers' Conception of Assessment Abridged Inventory (TCoA-IIIA) developed by Brown (2006). The inventory was in 6 points Likert scale format ranging from strongly disagree to strongly agree. Four major intentions of assessment were investigated; improvement, school accountability, student accountability and irrelevance. A total of 129 second and fourth grade student teachers participated in the study. The sample was collected through purposeful sampling in order to scrutinize any effect of assessment related courses over participants' intentions of assessment. The obtained data was firstly subjected to descriptive statistics. Statistical results uncovered the importance of assessment for improvement. Students were also moderately agreed that assessment should be used to account both schools and students' success levels. However, considering assessment as useless held the lowest agreement level by the participant. Then, a Pearson product moment correlation was applied to reveal the relation among different intentions of assessment. Correlation result indicated positive and strong correlations among improvement, school accountability, and student accountability. While, school and student accountabilities presented negative correlations with irrelevance view of assessment. Afterwards, two separate Multivariate test of variance (MANOVA) applied to see any effect of gender and grade levels on participants' assessment purposes. MANOVA results yielded no statistically significant difference for different gender and grade groups over participants' assessment intentions. Even though some slight mean differences were presented in the statistical results, the impact of taking assessment courses did not reach at statistical significance.

Keywords: accountability, assessment, conception, conception of assessment, prospective teacher

The Relationship Between Academic Self-Concept and Willingness to Communicate in English

Arzu Kanat Mutluoğlu
kanatarzu@gmail.com, Pamukkale Üniversitesi
Kadriye Aksoy
kadriyeaksoy@yahoo.com, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Abstract:

Motivation is considered as a crucial element with its role of contributing to foreign language achievement. It is, therefore, no surprise to see that many researchers have paid attention to explore the effects of motivational constructs on foreign language learning process. Apart from their confirmed contribution to L2 learning, these motivational constructs have an intricate relationship referring to their influence on existence of one another. Accordingly, this study addressed the intricate relationship between two of these motivational constructs, namely, academic self-concept (ASC) and willingness to communicate (WTC) in English. 88 adult learners of English enrolled in one-year-long language preparatory program of a state university in Turkey participated in this quantitative study. Data was collected through a measurement set including two different scales to elicit participants' ASC and WTC levels and subjected to statistical analyses. The descriptive analyses indicated that participants had highly positive academic self-concept. They also appeared to be willing to communicate in English according to the analyses. A medium-sized positive correlation was measured between ASC and WTC as well. The findings of the study suggested that the more positive learners' perceptions of their academic self-concept in a foreign language are, the more positive attitudes the learners have regarding their willingness to communicate in that particular language. The study concluded that both motivational constructs were interdependent on one another; if a person had positive attitude towards one of these motivational traits, this would be an indicator of that person's having positive attitude towards the other one.

Keywords: Willingness-to-communicate, academic self concept, quantitative method

Student Teachers' Causal Attributions for Their Achievements

Kadriye Aksoy

kadriyeaksoy@yahoo.com, Çanakkale Onsekiz Mart University

Abstract:

Attribution and achievement studies have an important role in predicting and improving academic performance since controllable and uncontrollable attributions have an effect on learners' future actions. In line with this, a Language Attribution Achievement Scale (LAAS) developed by Hsieh and Schallert (2008) was administered to understand participants' causal attributions. A total of 117 student teachers studying at a state university in Turkey participated in the study. This study aimed to investigate not only student teachers' attributions for their Second Language Acquisition (SLA) exam scores, but also to see whether there was any attribution difference among success groups. In order to do that, the participants were classified into 3 success groups (high, medium, low) by applying K-means cluster analysis based on their exam scores. The descriptive analysis revealed that the students seemed to attribute their course marks to the level of difficulty of the exam, the amount of effort they put for the exam, teacher, their ability in understanding the course, their mood on the day of the exam, their use of effective study skills, liking the course, classroom atmosphere, and luck respectively. Next, a Pearson product-moment correlation coefficient indicated positive correlation between exam scores and the attributions such as ability, effort, liking the course, using effective study skills and classroom atmosphere. A Multivariate Analysis of Variance (MANOVA) was further performed to investigate whether there was a difference in attributions among success groups. MANOVA results indicated that there was a statistically significant difference among high, medium and low groups of students to what they attribute their scores, $F(2, 112) = 3.57, p = .000$, Wilks' $\Lambda = .57$; partial eta squared = .24. When the results for the dependent variables considered separately, the differences to reach statistical significance, using a Bonferroni adjusted alpha level of .005, were ability [$F(2, 112) = 16, p = .000$, partial eta squared = .22], effort [$F(2, 112) = 12.01, p = .000$, partial eta squared = .18], liking the course [$F(2, 112) = 21.24, p = .000$, partial eta squared = .28] and using effective study skills [$F(2, 112) = 24.11, p = .000$, partial eta squared = .30]. An inspection of mean scores presented that the high group has the highest values for each dependent variable reaching statistical significance followed by the middle group, and the low group. These findings showed that the learners attributed their success to internal, controllable and unstable factors which help sustain the motivation for success.

Keywords: attribution theory, motivation, achievement

Learner Autonomy Levels in ELT Students: A Turkish Case Study

Sümevra BAĞATUR

sumeyra.bagatur@gmail.com, Hacettepe University

Abstract:

The lenses education field has had through the concept of learner autonomy are the ones that have been polished only recently. A two decades ago there prevailed a congested traditional tendency of the starring teacher glued to the stage leaving the students behind some opaque curtains for their own learning. Sparing almost no active roles for the learners in the process of their own learning has impeded the whole process of learning severely. Similarly, the field of English language teaching has suffered from this tendency very unpleasantly. Hence, this study focuses on the learner autonomy in English language teaching domain and seeks answers for the present students at Hacettepe University, Faculty of Education during the Spring term of 2018. The participants of the study are English Language Teaching Department fourth-year students, consisting of 30 females and 5 males, with the ages ranging between 21 and 23. The quantitative instrument utilised is Macaskill and Taylor's (2010) Learner Autonomy Scale with 12 items framed with two basic factors: Independence of learning and study habits. The scale uses 5-Likert type scale for the likelihood of each response (1: Not at all like me; 2: Quite unlike me; 3: Neither like or unlike me; 4: Quite like me; 5: Very like me). Demographic information like age, sex and GPA have been obtained for checking the correlation between each variable and their level of learner autonomy. SPSS 23.0 versşon has been run for the quantitatively analysis of the data. The qualitative data of the research has been gathered with a semi-structured interview conducted with 3 students randomly selected from the study group. The results, recommendations and the limitations of the study will be presented in the full text.

Keywords: learner autonomy, English language teaching (ELT), active learning

e-Learning Readiness Levels of ELT Students: A Descriptive Study

Sümeýra BAĖATUR

sumeyra.bagatur@gmail.com, Hacettepe University

Abstract:

Amid concerns around the mayhem of how fruitfully and purposefully integrate technology into second language education, the institutions and administrators have been trodding numerous fresh paths in search of serving their ultimate objectives of the language teaching programme best. The current digitalised world has bluprinted it as impossible to overlook at the technological innovations and improvements since they have leveraged the boost of Z generation, which are also called digital natives. Fittingly, the infusion of technology into the education programs is indispensable as the target group is already a digitally literate one. The digital presence of this generation has led the language teaching programmes into a transforation in terms of incorporating technology into language classes. In this regard, e-learning is one way of utilising technology for educational purposes. However, knowing about the students' levels of e-learning must appear as one of the prerequisites of utilising technology effectively in language classes. Readiness for e-learning refers to individuals' ability to use various multimedia e-learning resources to enhance quality of learning (Yurdugöl & Ömer, 2017). Specifically, it requires the students to have a satisfactory level of prior skills/knowledge and affective qualities enabling one to optimize their e-learning experience. Therefore, scrutinising the levels of e-learning readiness of students at the department of English Language Teaching at a state university in Turkey, this study has been an attempt to see the degree of the students' e-learning readiness. The data has been gathered with the participation of second and fourth graders of ELT department at Hacettepe University. The tool administered for checking the students' e-Learning Readiness Levels is a 33- itemed scale (Yurdugöl & Demir, 2017) composed of 6 components which are computer self-efficacy, internet self-efficacy, online communication self-efficacy, self-directed learning, learner control and motivation towards e-learning. The personal information of the students (age, sex, type of high school graduated, and socioeconomic status) have been sought for their correlation with students' e-learning readiness level. For the analysis of the data SPSS 23.0 version has been employed. The results along with the findings as well as the recommendations and limitations of the study will be worded in detail in the full paper.

Keywords:e-learning readiness, digital literacy, English Language Teaching, digital natives, second language teaching

Proficiency, Task and Language in Academic Writing: (How) Are They Related?

Nur Yiğitoğlu

nur.yigitoglu@boun.edu.tr, Boğaziçi University

Abstract:

While previous research has documented academic writing practices of second language (L2) writers in language classrooms (e.g. Hinkel, 2014), their writing practices in various content-area classes (e.g. Yang, 2014) and the challenges international students face during their graduate level study in U.S. universities (Casanave & Li, 2008), less is known about the undergraduate students at English-medium universities which are common in non-English dominant (EFL) contexts. In order to advance our understanding of academic literacy at undergraduate level, further explorations should focus on the academic literacy practices of undergraduate students in EFL contexts. to address this gap in the literature, this exploratory research study investigates L2 undergraduate students' academic literacy practices at an English-medium university in Turkey. During one academic year, L2 undergraduate students at different levels (e.g. freshmen and seniors) were invited write in different tasks (e.g. writing a summary, narrative, etc,) and different languages (i.e. L1, Turkish, and L2, English). In addition, participants were asked to participate in semi-structured interviews regarding their academic literacy practices in different tasks in two languages. to investigate the interface between proficiency, task and language, senior students' writings and were compared with freshmen students' writings. Content and linguistic analyses were employed to analyze student writings and interviews. Findings indicated that while first-year students' writings showed linguistic complexity in descriptive and narrative writings in Turkish, senior students' writings showed lexical diversity in argumentative essays in English. Interview results also showed that while first-year students perceived some difficulties in building agency in academic writing and developing academic identity, senior students had difficulty in dealing with cross linguistic influences on academic language development and acquiring genre conventions. Based on the results of the study, pedagogical implications will be discussed to promote bilingual academic literacy development in undergraduate programs in EFL contexts such as Turkey.

Keywords:teaching writing, academic literacy

Listen to O. Henry: An Action Research

Zeynep Çetin Köroğlu
zeynepcetin86@gmail.com, Bayburt Üniversitesi

Abstract:

Literary texts can be used to improve language learners' skills such as reading, writing, speaking and listening because these texts contain rich vocabulary, complex grammar structures, interesting plot and most importantly imagination of the author. However, using literature for language teaching purposes is a controversial issue among scholars. While some researchers think positively, others have negative views on the subject. Learners' needs and way of using literary texts are main concerns of literature use in language pedagogy. In this context, the present research aimed to find out whether digital short stories can improve language learners' listening skills. The purpose of this study was to figure out student teachers' perceptions towards RASS (the acronym for recorded American short story and it was used through the rest of paper) implementation into language classrooms. Specifically, current research aimed to investigate whether RASS is useful to develop language learners' listening skills in English. The research is an action research in design. The study used a written structured interview to collect data and it included qualitative components. The interview consisted of six open-ended questions. Content analysis was used to analyze the data. The data were collected in 2016-2017 academic years, Bayburt university. Participants were prep class students of English language teaching department of Bayburt university. In treatment process, RASS were used for six weeks, which are written by various famous American authors and voice recorded by various American natives. Additionally, weekly worksheets were prepared by the researcher. Results show that RASS provides satisfactory content, supports vocabulary learning, improves language learners' listening skills, helps participants to gain familiarity with complex grammar structures and makes students more familiar with different cultures. Furthermore, participants are satisfied with RASS and they think these digital stories are useful to improve their listening skills.

Keywords: Short story, English language teaching, listening skills, student teacher.

Think, Act and Interact; A Study on the Concept of Culture

Zeynep Çetin Köroğlu
zeynepcetin86@gmail.com, Bayburt Üniversitesi
Gülay Ekici
gulayekici@yahoo.com, Gazi Üniversitesi

Abstract:

Culture reflects a society's view of the World and every society uses a language to represent its belief, tradition, custom, and religion. As important scholars state that without culture foreign language teaching is inaccurate and incomplete because language and culture seem two sides of a coin. In this respect, foreign language teacher candidates' point of view about culture, which belongs to their target language, has an extremely important role in their language learning process. Since language learning may be perceived as senseless by student teachers as if a language is just composed of syntax and lexicon. By this point of view, current study aims to figure out English language teacher candidates' opinions on the concept of foreign culture. As it is known that individuals' opinions on key concepts provide important data and reveal their cognitive structures. Qualitative research methodology has been administered in current study. Free word association test and drawing technique were utilized to collect data. The data were collected from 125 student teachers. In this study, purposive sampling was employed. Content analysis was used to analyze the data and divided into categories through coding. With the help of these categories, the cognitive structures of English language teacher candidates were explained. The data collected through the study were divided into 5 categories (culture adoption and internalization, cultural diversity, empathy, different worldviews, and cultural consciousness). On the other hand, it was determined that English language teacher candidates had alternative concepts related to foreign culture. Results show that student teachers are aware of cultural diversity and existence of different worldviews. Additionally, they are eager to learn and discover different culture with empathy and they are ready for cultural internalization.

Keywords: Foreign culture, student teachers, English language teaching, culture study.

In the Eyes of Young Learners and Teachers of English: What Motivates Young Learners to Learn English?

Özlem Utku

ozlemutku@bayburt.edu.tr, Bayburt Üniversitesi

Abstract:

As English is currently regarded as lingua franca, several countries, including Turkey, have attempted to reduce the age of starting learning a second or a foreign language. Many recent and innovative materials have also been introduced in the field of language teaching. These materials not only make learning environments more attractive and more challenging and they also allow learners to be more involved in language learning process. However, when it comes to teaching L2 to young learners, it can be stated that the process of learning L2 can be relatively different from the teenagers' or adults' since young learners have different and distinct characteristics and they also have different motives for learning L2. Knowing such factors and planning English lessons by considering them will possibly have a positive effect on young learners' developing positive attitude towards English and English lessons. Nevertheless, there aren't many studies conducted on the issue of young learners' L2 learning motivation. For this reason, this study was conducted to investigate Turkish young learners' L2 learning motivation from the perspectives of young learners and English language teachers. A multiple-choice questionnaire was administered to 228 students, enrolled in 5 different middle schools in Turkey, and an open-ended questionnaire was conducted with 5 English language teachers to collect data. SPSS 24 was used to analyse quantitative data, and qualitative data were analysed through the Constant Comparative Method (Glaser & Strauss, 1967). The results revealed that young learners have a positive attitude towards English and English lessons and they are mostly eager to learn English. They feel good nearly all the time at English lessons. However, they sometimes find learning English difficult or boring and to a great extent they feel worst when they sing and dance at English lessons. The results also indicated that student participants learn English mostly since they like it. On the other hand, teacher participants stated that they make use of a variety of activities and materials while teaching English to young learners to make them more interested and motivated even though there are some students who do not show any enthusiasm for English lessons. They also emphasized that the crucial point in choosing and using certain activities or materials is their being appropriate for the proficiency level of the learners and their interests since their students shy away from the activities or materials which don't encourage them to participate or in which they feel unconfident due to the difficulty level of the activities.

Keywords: Young Learners, EFL, Motivation, English Language Teachers

The Signs of Progress: Analysis of Errors Made by Prospective English Language Teachers

Özlem Utku

ozlemutku@bayburt.edu.tr, Bayburt Üniversitesi

Abstract:

Focusing on the things learners get wrong about rather than focusing on the things learners are good at might seem weird. However, learners' getting wrong about certain issues is a sign reflecting that something happens in the process of language learning. More precisely, that a learner makes a mistake may mean he or she is trying to produce something in L2. To make it more clear, first of all, the terms 'mistake' and 'error' should be clarified. Ellis (1997) emphasizes the difference between these two terms by stating that errors reflect gaps in a learner's knowledge whereas mistakes reflect occasional lapses in performance. It is also stated that errors occur since the learner doesn't know what is correct (Ellis, 1997). For this reason, it is crucial to focus on errors since teachers can examine in which points learners have difficulty and try to eliminate them. Moreover, if learners are aware of their errors, they can have the chance of correcting them by themselves and revising what they have learnt. To that end, this study aims to examine grammatical errors made by prospective English language teachers in their essays, to describe and explain the errors emerged in the data. Data were collected through investigating and analysing 35 problem-solution essays of 35 preparatory class students enrolled in ELT Department of a state university in Turkey. 'Error analysis' was utilized to analyse the data and the way Ellis (1997) describes learners' errors was adopted to classify the errors. The results indicated that the most frequent type of error made by the participants is 'misinformation' which means using grammatical forms in a wrong way. 153 errors were counted as 'misinformation' errors. The second frequent error type is 'omission' that means leaving out an item required for an utterance to be considered grammatical (Ellis, 1997). 113 errors were 'omission' errors. Lastly, 26 errors were counted as 'misordering' errors which mean, as Ellis (1997) points out, putting the words in an utterance in a wrong order. The results of the current study are consistent with the studies conducted on the same issue and in the same context (Çetin Köroğlu, 2014; Yalçın, 2010). In the light of the results of this study, it can be suggested that teachers of prospective teachers should pay more attention to learners' mistakes and should give feedback on the frequent errors. Furthermore, learners should be encouraged to correct mistakes not to let the mistakes turn into errors.

Keywords: Error Analysis, Grammatical Errors, Prospective English Language Teachers, English as A Foreign Language

How Training and Self-Reflection Affect Peer-Feedback Practices of EFL Learners

Hacer Hande UYSAL GÜRDAL
uysalhande@yahoo.com, Gazi Üniversitesi
Yusuf Emre YEŞİLYURT
emrebui@gmail.com, Gazi Üniversitesi

Abstract:

The study aimed to explore the effect of training and self-reflections on conducting effective peer review sessions. The researchers got first grade university students to hold online peer review sessions. Five groups of students, each consisting of three students, met at online peer review sessions for the first time to give and receive feedback to and from each other on their already written essays in L2. Their screens were recorded through a screen-casting program. The content of their interactions were transcribed and analyzed. Then, an education seminar was given to the students on how to give effective peer feedback. In addition, the students watched and evaluated their own performance in the peer review sessions. They also took notes for future sessions. After that the second online peer feedback sessions were held with similar written essays of the students. These interactions among students were also recorded, transcribed and analyzed. The analyses of interaction content in the first and second sessions of online L2 writing peer feedback were compared. It was found that the feedback provided by the students in the second session is more comprehensive, more descriptive and guiding than in the first session. The study suggests that preparatory training and self-evaluations of online peer feedback sessions are beneficial for realizing effective future peer feedback sessions.

Keywords:L2 writing, online peer review, self-evaluation, peer feedback

Teaching L2 English Phonology Through Animated Videos

Burcu Gökğöz-Kurt
burcu.gkurt@dpu.edu.tr, Dumlupınar University

Abstract:

Learners need word recognition and lexical segmentation skills in order to recognize the way sounds, syllables, and words change in spoken language. In other words, in order to be able to perceive and decode spoken input successfully, L2 listeners should be taught how to distinguish word boundaries in spoken words (Norris, 1993; Kuo, 2012). Bottom-up approaches to teaching and learning L2 listening is the key here because they are based on an idea of language processing which starts with smaller units, then goes on to larger units, calling on linguistic knowledge (Vandergrift & Goh, 2012). With such an approach in mind, L2 learners were given a form-focused training, using animated movies developed from scratch, on a certain aspect of L2 phonology in order to improve their L2 phonological perceptual skills during listening. Findings showed a significant improvement on their test scores following the training, compared to the L2 learners who were not given any training or instruction. It may be concluded that teaching L2 phonology may help L2 learners improve on their perceptual abilities if the right amount of input and instruction is provided. However, applying what they learn to novel contexts by recognizing those forms in spoken texts may require more time and practice.

Keywords:L2 phonology, SLA, language learning

Analyzing ELT Teachers and Instructors' Self-Efficacy and Foreign Language Teaching Anxiety Levels

Ersin Samur
ersin_samur@yahoo.com, Adnan Menderes University

Abstract:

Self-efficacy and anxiety are two components of the affective domain and they are believed to affect language learning and teaching. In this study, foreign language teaching anxiety and self-efficacy beliefs of ELT teachers and instructors were examined and the correlation between them and whether there is a difference according to some variables were analyzed. According to the findings there is a negative correlation between foreign language teaching anxiety and self-efficacy beliefs. There is not a significant difference in their anxiety and self-efficacy scores in terms of age, years of seniority, the level of the group they teach and weekly course load. On the other hand there is a significant difference when we look at the institution they work. Instructors working at private universities have lowest anxiety level and highest self- efficacy belief which is supported with other studies in literature as well.

Keywords: Self-efficacy, foreign language teaching anxiety, EFL teachers

Analyzing Elementary Level Turkish EFL Learners' Written Errors

Ersin Samur

ersin_samur@yahoo.com, Adnan Menderes University

Abstract:

Writing is considered to be the most challenging task for language learners. A student may perform well in routine grammatical exercises or can find the answers easily but he cannot show the same performance when he is asked to write a short paragraph. The aim of this study is to analyze the errors of elementary level Turkish EFL learners. This is a descriptive study and documents analysis is used. 60 pieces of writing produced by 20 Turkish university students who were elementary learners when they started prep-school were used to form the corpus. Data was gathered from three achievement tests during 2012-2013 academic year. The errors they made were identified and classified. At the end of the study it was found that there is not a significant difference in the number of the errors they made as they progressed. It was found that the frequency of the error types differed according to tests. Ten most frequent mistakes they made by students were; faulty structure, spelling, wrong or missing prepositions, missing verb (to be), wrong forms, fragments, wrong use of verbs, article errors, wrong words, and pronoun errors.

Keywords:error, mistake, error analysis, written errors

A Survey On Soft Set Theory

Murat İbrahim YAZAR
myazar@kmu.edu.tr, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Hatice ÇETİN
haticecetin@kmu.edu.tr, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Serhat AYDIN
aydins@kmu.edu.tr, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Abstract:

In many fields problems involve uncertain data. In literature a number of theories have been proposed for dealing with such systems in an effective way. In 1965 Zadeh [1] defined the fuzzy set, in 1986 Atanassov [2] defined intuitionistic fuzzy set. Additionally, Vague sets, Rough sets, interval mathematics etc. were defined. Very recently, in 2005 Smarandache[3] defined neutrosophic set which is a generalization of the intuitionistic fuzzy sets. All of these theories provide an opportunity for dealing with diverse types of uncertainties and each of these theories has its inherent difficulties. In 1999 Molodtsov [4] initiated soft theory as a new mathematical tool for dealing with uncertainties by use of parameters set. This is a completely new approach for dealing with uncertainties and modelling the real life problems in question different from existing methods. At present soft theory and its applications are developing rapidly. In this study we give a brief survey on development of soft set theory and research the applications of soft set theory on decision making problems. Firstly we give a classification of soft sets and then present developed algorithms and methods used in decision making problems and finally we present some observations on related literature.

References

- [1]L.A. Zadeh, Fuzzy sets, Inform. and Control 8 (1965) 338-353.
- [2]K. Atanassov, Intuitionistic fuzzy sets, Fuzzy Sets and Systems 20 (1986) 87-96.
- [3]F. Smarandache, Neutrosophic set, a generalization of the intuitionistic fuzzy sets, Int. J. PureAppl. Math. 24 (2005) 287-297.
- [4]Molodtsov, D.A., Soft set theory-first results, Computers and Mathematics with Applications, 37, 19-31, 1999.

Keywords: Decision making, fuzzy soft sets, intuitionistic fuzzy soft sets, neutrosophic soft sets, soft sets.

Pre-Service English Teachers' Perceptions of Using Information and Communication Technology

Yasemin Kırkgöz
ykirkgoz@gmail.com, Çukurova University

Abstract:

Developments in information and communication technology (ICT) and its applications in teaching and learning call for teachers to effectively use the new technological tools in their instructional practice. This requires a systematic information and communications technology training for prospective and practicing teachers. Integrating ICT into pre-service teacher education becomes essential to accomplish the intended change in developing prospective teachers' technical information and communications technology skills. Having appreciated the importance of educating teachers at the pre-service teacher education in learning how to integrate technology into instruction, The Instructional Technologies and Materials Development Course was introduced into the teacher education programs in Turkey. The course aims to familiarize prospective teachers with different instructional technologies and give them practical experience.

This study investigated prospective English language teachers' views of the use of ICT in their teacher education courses, their engagement with the use of ICT, its emerging challenges, and their expectations to utilize ICT in their future teaching. Data were collected using a questionnaire, interviews, and examples from two teacher candidates' use of the technology. A questionnaire, specifically designed for this study was administered to last-year English language teacher candidates (n=74). The questionnaire included two Likert-scale and seven free response questions. Frequency analysis was conducted on the Likert-scale items. In addition, semi-structured interviews were conducted with 25 volunteer teacher candidates to explore further some of the issues that emerged from the data gathered by the questionnaire. Responses from the qualitative data were subjected to content analysis. Data from the interviews and students' ICT-related projects were used to illuminate the interpretations of the responses to free response questions in the questionnaire. The results of the study reveal that majority of the teacher candidates have positive perceptions towards integration of technology in their courses; however, they are aware of the lack of the pedagogical use of ICT within their courses, and express the need for more use of such tools in their pre-service teacher education programs.

Keywords: Information and communication technology (ICT), perception, Pre-Service English Teachers, teacher education.

Technology-Enhanced Vocabulary Learning

Emrah Ekmekçi
emrah.ekmekci@omu.edu.tr, Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Abstract:

Vocabulary is accepted as central to language teaching and learning because students cannot express themselves or understand others without sufficient vocabulary in target language. For this reason, vocabulary learning is attached great importance in foreign language learning. That being the case, what learning a new word means for students learning a foreign language is worth searching. It is known that learning a new word means being able to have a clear image of the form of the new word, make a connection between the form and meaning, and use it in a meaningful context. When students learn new words, they need to use them as soon as possible to make it a part of their active vocabulary. However, it is not so easy process and requires special efforts to internalize the vocabulary items. Research has indicated that students need to see, read, and use the words many times to store them in their long-term memory. Keeping all these in mind, it can be stated that teachers and students need more innovative strategies and aids considering the recent developments in educational technology, because today's students, as digital natives, actively use new technologies in their daily lives. Hence, teachers need to integrate educational technologies with which the students are already familiar into learning process. This study aims to review some technology-enhanced vocabulary learning (TEVL) techniques, tools, applications, and software in English as a Foreign Language (EFL) context. When the related research and recent technological developments are reviewed, it is possible to create categories as to TEVL as follows; Applications, Digital Media/Movies, Online Gaming/Assessments, and Visual Displays. In the study, some sample web sites, applications, classroom practices, digital visuals, etc. with pros and cons for each category have been provided together with some suggestions for language teachers and foreign language curricula in general.

Keywords: Technology-enhanced, vocabulary, applications, educational technology

Türkiye'deki Üniversitelerde Bulunan İngilizce ile İlgili Programlara Karşılaştırmalı Bir Bakış

İsmail Yaman
ismail.yaman@omu.edu.tr, Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Küreselleşen dünyada yabancı dil öğrenmenin önemi geçmişe nazaran daha da artmıştır. Ülkemiz de bu bağlamda önemli gelişmeler yaşamış ve yabancı dil öğretimi konusunda devlet politikası olarak da İngilizcenin 2. sınıftan itibaren öğretilmeye başlanması gibi ciddi adımlar atılmıştır. Bu ülke geneli eğilim kendini yükseköğretim programlarında da göstermiştir ve özellikle de üniversite sayısında yaşanan belirgin artışla birlikte yabancı dil alanında var olan programların sayısında ciddi artışlar meydana gelmiştir. Örneğin, İngilizce ile ilgili İngiliz Dili Eğitimi, İngilizce Mütercim-Tercümanlık, Çeviribilim, İngiliz Dili ve Edebiyatı, İngiliz Dilbilimi, Amerikan Kültürü ve Edebiyatı gibi lisans programları ve Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik gibi önlisans programları bulunmaktadır. Sadece İngilizce ile ilgili bu kadar çeşitli programın olması bu programların amacı, okutulan dersler, mezunlarının neler yapabileceği gibi hususlarda bazı soru işaretleri oluşturmaktadır. Örneğin, bu programlarda okuyan öğrencilere kazandırılmak istenen meslek nedir? Mezunlar için öngörülen çalışma alanlarında çakışmalar var mı? Farklı programların sunduğu dersler arasındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir? Formasyon eğitimi bu programlar bağlamında nerede konumlanmaktadır? Bu çalışma bu bağlamda ÖSYM kılavuzunda tarama yapıp İngilizce ile ilgili var olan aktif program türlerini, üniversitelerin internet sayfalarında sunulan bilgi paketlerinden yararlanılarak bu programların amaçlarını, programlarda okutulan derslere ilişkin bir çerçeve ve yine bilgi paketlerinden yararlanılarak mezunlarının neler yapabildiğine ilişkin bilgiler ortaya koymayı amaçlamaktadır. Yapılan incelemeler sonucu İngilizce ile ilgili lisans programları bağlamında öğretmenlik ve çevirmenlik olmak üzere iki ana meslek grubu ortaya çıkmaktadır. Önlisans programları ise iki yıllık yapıları gereği sadece çevirmenlik boyutunu kapsamaktadır. Hedeflenen meslekler ve alınan eğitim süreci farklı programlar özelinde ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler:İngilizce, lisans, önlisans, program, öğretmenlik, çevirmenlik

İlköğretim 4. 5. 6. 7. 8. Sınıf Öğrencilerinin İngilizce Öğretmenine Yönelik Metaforik Algıları

İljal Ocak
iocak@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Ezgi Gürel
egurel@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Günümüzde İngilizce öğrenmenin bir gereklilik olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Ancak Türkiye'nin İngilizce eğitimindeki yerinin diğer ülkeler ile kıyaslandığında geride olduğu İngilizce Yeterlilik İndeksinde de görülmüştür (Education First, 2017). Öğretmenlerin ise öğrenme-öğretme süreçlerine olan katkıları yadsınamazdır. Harmer (2007)'a göre yabancı dil öğretmenlerin sergilemesi gereken en önemli görev öğrencilerin çeşitli aktiviteleri yapmasını organize etmektir. Bu görev çoğunlukla öğrencilere bilgi verme, aktiviteyi nasıl yapacaklarını açıklama, öğrencileri eşlere veya gruplara ayırma ve aktivite bittiğinde sona erdirmeden oluşmaktadır. Öğrencilerin İngilizce öğretmenine yönelik metaforik algılarını bilmek; onların İngilizce öğrenme süreçleri hakkında araştırmacılara fikir sağlayacaktır. Bir dilbilim aracı olarak iki kavramı birbirine ilişkilendiren metaforlar ise; iki nesnenin veya kavramın birbirine bağlanması için kullanılan, bir yaşantı alanından diğerine bir geçiş veya karşılaştırma yapmak üzere iki değişik fikir veya kavramın bağlandığı sembolik bir dil yapısı olarak kabul edilmektedir (Palmquist, 2001). Araştırmada; "Öğrenciler İngilizce öğretmenini hangi metaforlar ile açıklamaktadır?" sorusuna cevap aranmıştır. Araştırmada karma yöntemden yararlanılmıştır. Karma yöntem araştırmaları, araştırmacının bir çalışma veya birbirini izleyen çalışmalar içerisinde nitel ve nicel yöntem, yaklaşım ve kavramları birleştirmesi olarak tanımlanır (Creswell, 2003; Creswell, 2006). Çalışma; Afyonkarahisar ilinde 2014-2015 eğitim-öğretim yılında öğrenim görmekte olan basit tesadüfi örneklem yöntemiyle seçilen 1094; 4.sınıf, 5.sınıf, 6.sınıf, 7.sınıf ve 8.sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Ancak değerlendirmeye alınan öğrencilerden ancak 195'i anlamlı metafor üretebilmiştir. Bu öğrencilerden; 120'ü kız, 75'i erkektir. Aynı şekilde; 32'si 4.sınıf, 53'ü 5.sınıf, 54'ü 6.sınıf, 37'si 7.sınıf ve 19'u 8.sınıf öğrencisidir. Araştırmanın verileri; araştırmacı tarafından geliştirilen, pilot uygulaması yapılan bir ölçme aracı ile toplanmıştır. Veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin cinsiyet ve sınıfları belirlemeleri istenmiştir. İkinci bölümde ise "İngilizce öğretmeni..... gibidir. Çünkü....." sorusuna cevap aranmıştır. Araştırmada nitel veriler içerik analizi ile nicel veriler ise Ki-Kare Testi ile incelenmiştir. İçerik analizi; eleme ve kodlama aşaması, verilerin bilgisayar ortamına aktarılması, kategori geliştirme aşaması, geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması aşaması, metaforların frekanslarının hesaplanması, yorumlanması ve nicel verilerin analizi aşamalarından oluşmaktadır. Araştırmanın güvenilirliği; Miles ve Huberman (1994) güvenilirlik formülüne göre hesaplanmıştır. Alanında uzman bir kişiye ilgili metaforlar ve kategoriler verilerek eşleştirmesi istenmiştir. Buna göre uzman kişi ve araştırmacı arasında %94.87 güvenilirlik hesaplanmıştır. Ayrıca metaforlar ve ilgili kategoriler belirli bir süre sonra araştırmacı tarafından tekrar kodlanmıştır. Buna göre araştırmacının tekrar kodlaması sonucunda ortaya çıkan güvenilirlik %95.89 dir. Araştırmanın geçerliliği; öğrencilerin verdiği cevapların detaylı bir şekilde çalışmada verilmesi ile sağlanmıştır. İçerik analizi sonucunda öğrenciler 102 metafor üretmişlerdir. İngilizce yönelik algılar incelendiğinde 6 farklı kategori oluşturulmuştur. Bu kategoriler; fiziksel benzerlik, sevilen bir insan, bilgi öğreten bir insan, akıllı bir insan, yabancı dil konuşabilen bir insan ve kötü bir insan kategorileridir. Kategoriler incelendiğinde en fazla metafor bilgi öğreten insan ve sevilen insan kategorilerinde üretilmiştir. Buna göre öğrencilerin İngilizce öğretmenine yönelik metaforik algıları genel olarak olumludur. Öğrenciler İngilizce öğretmenini kendilerine bilgi öğreten, değerli bir kişi olarak görmüşlerdir. Öğrencilerin verdikleri cevaplardan değerlendirmeye alınan 195 öğrencinin ürettiği metaforlar; olumlu ya da olumsuz olarak belirlenmiş ve cinsiyet, sınıf değişkenleri ile öğrencilerin İngilizce öğretmenine yönelik sahip oldukları metaforik algılar arasında anlamlı fark olup olmama durumu Ki-Kare Testi ile incelenmiştir. Test sonucuna göre; kız öğrencilerin İngilizce öğretmenine yönelik metaforik algıları erkek öğrencilere göre daha olumludur. Ayrıca; araştırmadaki en alt sınıf olan 4.sınıf öğrencilerinin İngilizce öğretmenine yönelik algılarının diğer sınıflara göre daha olumlu olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler:İngilizce Dersi, Metafor, Cinsiyet, Sınıf, Metaforik Algılar

Prospective English Teachers' Acceptance and Use of Social Networks for Learning Purposes

Cihat Atar

cihat.atar@medeniyet.edu.tr, Istanbul Medeniyet University

Hakkı Bağcı

hbagci@sakarya.edu.tr, Sakarya University

Abstract:

The current era is surrounded by technology and computers, the internet, smart phones and social networks are the pioneers of it. These novelties are also frequently used in education. Today, there is a tendency towards distant education in contrast to traditional education in classrooms contexts. E-learning which can alternatively be named as online learning is one of the significant components of distant education. Online learning opportunities provide students with a chance to have education regardless of time and space. Students using social networks can interact and share their knowledge with the other students much more easily and this enhances the learning experience. Accordingly, the important issue from the perspective of education is that prospective teachers should be familiar with the use of social networks for both their own learning and also for teaching purposes in the future. In this way, they can wisely utilise social networks to improve their teaching. Considering these recent developments which shape teaching, this study aims to unearth prospective English teachers' acceptance and use of online social networks for learning purposes.

150 prospective English teachers studying at Istanbul Medeniyet University and Sakarya University faculty of education in the academic year of 2017-2018 make up the participants of this study. The participants are selected through convenience sampling. As for data collection, the scale, The Scale of Acceptance and Use of Social Networks for Learning Purposes, developed by Kuzu-Demir and Akbulut (2017) is used. The scale aims to measure the acceptance and use of social networks for learning purposes. The data collected through this scale is currently being analysed by the researchers using percentage, frequency, independent sample t-test and variance analysis. As an output of the study, the findings will be discussed and evaluated in order to offer some implications for teacher training, the use of social networks for learning purposes and education contexts in general.

Keywords: social networks, learning, technology, prospective teachers, English teachers

İlköğretim 4. 5. 6. 7. 8. Sınıf Öğrencilerinin İngilizce Konuşmaya Yönelik Metaforik Algıları

İljal Ocak

iocak@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Ezgi Gürel

egurel@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

İngilizce konuşabilmek geleceğin kariyer anahtarı olması ve bireylere, global ve birbirine bağlı dünyaya erişim imkanı sağlaması açısından önemli bir araçtır. Bu nedenle ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı; İngilizce dersini 2013-2014 eğitim-öğretim yılından başlayarak 2.sınıftan itibaren verilmesi kararını almıştır. Bu ders saati yoğunluğuna karşılık Türkiye’de dil eğitiminde problemlerle karşılaşmakta, İngilizce öğrenen öğrenciler kendilerini doğal bir ortamda İngilizce ifade edememektedirler. Metaforlar ise yaklaşık yirmi yıldır çeşitli çalışmalarla eğitim ile ilişkilendirilmiş ve insanların bir kavrama yönelik duygu ve düşünceleri anlamaya yarayan bir araç olarak anlaşılmıştır. Kövecses (2010)’a göre metaforlar; bilişsel dilbilim bakış açısı ile bir kavramı başka bir kavram ile algılamak anlamına gelmektedir. Araştırmada; “Öğrenciler İngilizce konuşmayı hangi metaforlar ile açıklamaktadır?” sorusuna cevap aranmıştır. Araştırmada karma yöntemden yararlanılmıştır. Çalışma; Afyonkarahisar ilinde 2014-2015 eğitim-öğretim yılında öğrenim görmekte olan basit tesadüfi örneklem yöntemiyle seçilen 1094; 4.sınıf, 5.sınıf, 6.sınıf, 7.sınıf ve 8.sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Ancak değerlendirmeye alınan öğrencilerden ancak 202’si anlamlı metafor üretebilmiştir. Bu öğrencilerden; 119’ü kız, 83’i erkektir. Aynı şekilde; 47’si 4.sınıf, 38’i 5.sınıf, 65’i 6.sınıf, 33’ü 7.sınıf ve 19’u 8.sınıf öğrencisidir. Araştırmanın verileri; araştırmacı tarafından geliştirilen, pilot uygulaması yapılan bir ölçme aracı ile toplanmıştır. Veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin cinsiyet ve sınıfları belirlemeleri istenmiştir. İkinci bölümde ise “İngilizce konuşmak ..... gibidir. Çünkü.....” sorusuna cevap aranmıştır. Araştırmada nitel veriler içerik analizi ile nicel veriler ise Ki-Kare Testi ile incelenmiştir. İçerik analizi; eleme ve kodlama aşaması, verilerin bilgisayar ortamına aktarılması, kategori geliştirme aşaması, geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması aşaması, metaforların frekanslarının hesaplanması, yorumlanması ve nicel verilerin analizi aşamalarından oluşmaktadır. Araştırmanın güvenilirliği; Miles ve Huberman (1994) güvenilirlik formülüne göre hesaplanmıştır. Alanında uzman bir kişiye ilgili metaforlar ve kategoriler verilerek eşleştirilmesi istenmiştir. Buna göre uzman kişi ve araştırmacı arasında %89.10. güvenilirlik hesaplanmıştır. Ayrıca metaforlar ve ilgili kategoriler belirli bir süre sonra araştırmacı tarafından tekrar kodlanmıştır. Buna göre araştırmacının tekrar kodlaması sonucunda ortaya çıkan güvenilirlik %92.07 dir. Araştırmanın geçerliliği; öğrencilerin verdiği cevapların detaylı bir şekilde çalışmada verilmesi ile sağlanmıştır. İçerik analizi sonucunda; öğrenciler İngilizce konuşmaya yönelik 137 metafor, 202 metafor frekansı ve 7 farklı kategori oluşturmuştur. Bu kategoriler; akademik eğitim, sevgi, mutsuzluk, yetenek, dil benzerliği, önemlilik ve iletişim kategorileridir. Kategoriler ve ilgili metaforlar incelendiğinde en fazla metaforun 43 metafor ile mutsuzluk kategorisinde üretildiği görülmüştür. Bu nedenle öğrencilerin İngilizce konuşmaya yönelik metaforik algılarının genel olarak olumsuz olduğu, öğrencilerin İngilizce konuşmak konusunda sıkıntı yaşadığı bulunmuştur. Öğrencilerin verdikleri cevaplardan değerlendirmeye alınan 202 öğrencinin ürettiği metaforlar; olumlu ya da olumsuz olarak belirlenmiş ve cinsiyet, sınıf değişkenleri ile öğrencilerin İngilizce konuşmaya yönelik sahip oldukları metaforik algılar arasında anlamlı fark olup olmama durumu incelenmiştir. Öğrencilerin İngilizce konuşmaya yönelik metaforik algıları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Ancak, öğrencilerin İngilizce konuşmaya yönelik metaforik algıları ile sınıf değişkeni arasında anlamlı fark bulunmuştur. Buna göre 4.sınıf öğrencileri; diğer öğrencilerden daha olumlu algılara sahiptir. Öğrencilerin küçük yaşlarda dil edinimini daha kolay kazanacağı fikri göz önüne alındığında bu yaşlardaki öğrencilerin İngilizce konuşmaya yönelik algılarının olumlu olması beklenebilir.

Anahtar Kelimeler: Metafor, İngilizce Konuşmak, İngilizce Dersi, İlköğretim Öğrencileri

Üniversite Öğrencilerinin İngilizceye Yönelik Algılarının Metaforlar Yoluyla Belirlenmesi

Cahit Erdem

cerdem@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Yabancı dil eğitimi, ilk ve orta dereceli okulların yanı sıra yükseköğretim düzeyinde de en çok önem verilen alanların başında gelmektedir. Üniversite düzeyinde, hazırlık sınıflarına ek olarak bütün bölümlerin birinci veya ikinci sınıf düzeylerinde zorunlu İngilizce-1 ve İngilizce-2 dersleri verilmektedir. Bu öneme rağmen, eğitim sisteminde yabancı dil eğitiminin niteliği eleştirilmekte ve bu durumun nedenleri araştırılmaktadır (Atar, 2018; Cesur, 2008; Demir, 2012; Evcim, 2008; Memduhoğlu & Kozikoğlu, 2015). Öğrenenlerin yabancı dile ilişkin zihin dünyalarındaki algıları ve duyuşsal özellikleri dil öğreniminde önemli faktörler arasındadır ve öğrenenin motivasyon düzeyi, dile karşı tutumu, kabulleri ve dile ilişkin zihin dünyasındaki benzetmeleri bu özellikler arasındadır (Gömlüksiz, 2013). Öğrencilerin yabancı dile yönelik algılarının öğrenme sürecini etkileyen önemli faktörlerden birisi olması nedeniyle bu algıların belirlenmesi öğretim uygulamaları için yol gösterici olacaktır. Öğrenenlerin yabancı dile yönelik algılarının ve zihin dünyalarındaki benzetmelerin ortaya çıkarılmasında en etkili yöntemlerden birisi ise metafor kullanımınıdır (Limon, 2015). Metaforlar belirli kavramlara karşı tutumları ölçmek için kullanılacak güvenilir bir yöntemdir (Coşkun, 2015). Metaforlar konusunda öncü kabul edilebilecek ilk çalışmayı gerçekleştiren Lakoff & Johnson'a (1982) göre metaforlar, insanların dünya ve gerçeklik üzerine olan düşüncelerini biçimlendiren zihinsel yapılar ve günlük hayattaki muğlak kavramların somut olarak daha anlamlı biçimde yapılandırılmasını sağlarlar. Yabancı dil öğrenenlerin dile yönelik algılarının belirlenmesi önem taşımaktadır (Başaran Uğur & Baysal, 2017). Bu çalışmada, üniversite birinci sınıf öğrencilerinin İngilizceye yönelik algıları ve tutumlarını kullandıkları metaforlar aracılığıyla belirlemek amaçlanmaktadır. Türkiye'de yabancı dil yarım asırdan fazla süredir İngilizce ile eş anlamlı kullanılmaktadır (Özmen, Cephe & Kınık, 2016) ve İngilizce en çok öğrenilen ve en prestijli dildir (Sarıçoban & Sarıçoban, 2012). Bu nedenle, bu çalışmada yabancı dil olarak İngilizce seçilmiştir. Diğer yandan, metaforlarla ilgili çeşitli konularda araştırmalar olmakla beraber yabancı dil ile ilgili araştırmalar ortaokul öğrencilerinin İngilizce öğretmeni kavramına (Başaran Uğur & Baysal, 2017), lise öğrencilerinin İngilizce kavramına (Bekdaş, 2017; Limon, 2015; Ocağ & Gürel, 2014), üniversite öğrencilerinin İngilizce öğretmeni kavramına (Ahkemoğlu, 2011), yabancı dil kavramına (Gömlüksiz, 2013) ve yabancı dil kitabı kavramına (Kesen, 2010) yönelik algılarını belirlemeye dönük araştırmalar ile sınırlıdır.

Üniversite öğrencilerinin İngilizce kavramına yönelik algılarını metaforlar aracılığı ile belirlemeyi amaçlayan bu araştırma nitel araştırma desenlerinden olgu bilim desenine uygun olarak yürütülmüştür. Araştırmanın katılımcıları, 2016-2017 öğretim yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi güzel sanatlar, hukuk, veterinerlik, sağlık bilimleri, tıp, fen edebiyat, teknoloji ve mühendislik fakültelerinde öğrenim gören ve uygun örnekleme yöntemiyle seçilmiş 345 birinci sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmada veriler bir yarı yapılandırılmış form aracılığı ile toplanmıştır. Formda öğrencilerden "İngilizce ..... gibidir çünkü....." cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Sürekli karşılaştırma yöntemiyle kodlanan verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Olumlu, olumsuz ve nötr olarak üç grupta toplanan verilerin ayrıca cinsiyet, fakülte, lise türü gibi değişkenlere göre farklılaşması da incelenmiştir. Veri analiz süreci devam etmekte olan araştırmadan elde edilecek bulgularla üniversite öğrencilerinin İngilizceye yönelik algıları belirlenerek alanyazına katkı sağlamak ve uygulayıcılar için yol gösterici olmak hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler:yabancı dil eğitimi, ingilizce, yükseköğretim, metafor

Özel Amaçlı Dil Eğitimi'nin Ülkemiz Dil Eğitim Sistemindeki İmkânı

Ramazan Kılıç
ramazankilicc@hotmail.com, Hitit Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Varlığın oluşumundan bu yana tüm canlılar kendi aralarında bir şekilde iletişim sağlamışlardır. Bunlardan kimileri doğuştan gelen bir yeti ile bunu gerçekleştirirken kimileri ise içerisinde doğdukları sosyal ortam içerisinde edinmektedirler. Bu iki ihtimalin yanında bir diğer süreçte ise dil bilinçli çabalar sonucu öğrenilmektedir. Dil öğrenmenin pek çok sebebi bulunmaktadır. Ancak bunların başında en temel etken diğer toplulukları, kültürleri ve milletleri anlayabilmenin en önemli yolu oluşu gelir. Bu amaçla tarih boyunca dil öğrenme adına çeşitli gayretlere girilirken zaman geçtikçe olağanüstü bir tecrübe birikimi oluşmuştur. Bu tecrübelerin daha sistematik çerçevelere dahil edilmesiyle dil eğitim yöntemi ve teknikleri meydana gelebilmiştir. Her bir yöntem döneminde başarılı olduğu zamanlar kabul görse de belli bir süre sonrası eksiklikleri fark edilerek kullanımından vazgeçilmiştir. Bu şekilde yeni arayışlar ve yeni beklentiler doğmuş insanoğlu başka yöntem ve teknikleri keşfedebilir. Sonuç olarak bugünden geçmişe doğru dönüp baktığımızda pek çok dil eğitim uygulaması varlık bulmuştur.

İnsanlığın birikimi içerisinde ülkemizde yürütülen dil eğitim sistemine bakarsak sürekli eleştirilip bulunduğu durumdan daha iyi konumda olabileceğinin dile getirildiğini görebiliriz. Bu eleştirilerin en yaygını ise kullanılan eğitim yöntemi ve perspektifleriyle ilişkilidir. Eleştirilerden payını en çok alan yöntem ise dilbilgisi-çeviri yöntemi olarak bilinen hemen her yerde şahit olabileceğimiz kalsik eğitim anlayışımızdır. Yapılan eleştirilerin tamamında belli oranlarda haklılık bulabilmemiz elbette mümkündür. Ancak sorunun en temel sebebi bulunmadıkça bulunan sorun için geliştirilecek yöntemlerde hedefinden sapmış olacaktır. O yüzden öncelikle dil eğitiminde başarı ve başarısızlık ölçütlerini gözden geçirmemiz gereklidir. Bu ayrımı yaptıktan sonra asıl sorunun nerede olduğu, bu başarısızlıkta yöntemin ne kadar etkisinin olduğunu ülkece sahip olduğumuz dil eğitim imkanları ve koşulları içinde değerlendirebileceğiz. Özel olarak mevcut dil eğitim yöntemi ve perspektiflerine alternatif olmaktan ziyade eklektik bir dil eğitim projesinin tamamlayıcısı rolüyle Özel Amaçlı Dil Eğitimi'ni öne süreceğiz.

Bu minvalde tarihten bugüne uygulanan dil eğitim tecrübelerinin muhasebesini ülkemiz içerisinde ismi çok duyulmayan Özel Amaçlı Dil perspektifi ile kıyaslayacağız. Özel Amaçlı Dil Eğitimi'nin ne olduğu, Ülkemiz eğitim sistemine neler katabileceği, önceki araştırmalarda unutilan ve onları tamamlayıcı yönlerinin varlığı, temel problemlerimize hangi yönde baktığı ve bu sorunları hangi önerilerle aşabileceği gibi konulara değineceğiz.

Anahtar Kelimeler: Dil Eğitimi, Özel Amaçlı Dil Eğitimi, Eğitim Yöntem ve Teknikleri, Eğitim Stratejileri

Linking Professional Space and Agency: Language Teachers' Perspectives

Gizem Mutlu Gülbak
mutlugzm@gmail.com, Boğaziçi Üniversitesi

Abstract:

To achieve a certain level of student performance, teaching has undergone a standardization process and a centralized approach has been adopted in many educational contexts. Such processes have inevitably resulted in the limitation of teachers' professional agency. However, it is maintained that teachers' control of their own work is a crucial ability to advance student learning, as well as professional and school development (Toom, Pyhältö, & Rust 2015). One key element in performing this ability is the use of professional space, in which teachers can go beyond the frame shaped by rules and regulations to reach their own goals (Oolbekkink-Marchand, Hadar, Smith, Helleve & Ulvik, 2017). Drawing on this point of view, the present small-scale study was conducted to provide insights into the factors contributing to the use of professional space and accordingly teacher agency. It investigated teacher agency from the perspective of in-service language teachers. To this end, ten experienced Turkish EFL teachers working at different education levels (i.e. primary, secondary and high) at state schools were invited for the study. The participant teachers were asked to draw storylines and to reflect on whether and how they exploit the professional space in their educational contexts over the years. The in-depth analysis of teachers' reports through thematic coding revealed that both personal and contextual factors played an important role in the achievement of teacher agency. Motivation for teaching and pedagogical beliefs were some of the important personal factors, whereas contextual factors included factors such as technological equipment and cooperation of colleagues. The results were discussed in relation to the previous studies conducted in different contexts, and pedagogical implications for the development of teacher agency and teacher education programs are provided.

Keywords: Teacher agency, professional space, in-service teachers, teacher education

An Examination of Short-Term TESOL Certificate Programs as Professional Preparation of Teachers

Burcu Gökgöz Kurt
burcu.gkurt@dpu.edu.tr, Dumlupınar University

Abstract:

The growing need to hire teachers of English as a foreign and second language has led to proliferation of short-term TESOL (Teaching English to Speakers of Other Languages) certificate programs around the world. This increase in the number of these programs brings about concerns regarding their value and quality as pre-professional preparation programs. The aim of this on-going research endeavor is to provide a basis of assessment of the TESOL preparation of potential instructional hires so that (a) language school administrators can evaluate credentials during their faculty recruiting and hiring process, and (b) potential TESOL teachers can make informed decisions in choosing the right program. In order to achieve this, 84 short-term TESOL certificate programs were analyzed with an aim to create a growing database to collect the following information: name of program, cost of program, duration of study, year established, minimum requirements for admission, medium of instruction, basis for student assessment, accreditation, academic credit (or not), requirement for a practicum, acceptability for teaching in which locations, and locations of certificate programs. This working database consists of TESOL certificate programs offered both online and face-to-face (F2F). Out of 84 programs listed so far, 51 of them are online, 22 are F2F and 11 are blended programs. The analyses reveal a number of differences between online and F2F programs especially in terms of minimum admission requirements, pace of learning, assessment & feedback on course content, as well as practicum requirement. The value such TESOL certificates have to offer as pre-professional preparation programs is also discussed. The study shows that a database of TESOL certificate programs can possibly provide language school administrators and practitioners the essential information to be able to make better assessments of the plethora of TESOL certificate programs being offered so that informed decisions can be made.

Keywords: TESOL certificates, language teaching, teacher preparation

The Role of Attention Control in the Acquisition of L2 English Phonology

Burcu Gökgöz Kurt
burcu.gkurt@dpu.edu.tr, Dumlupınar University

Abstract:

As a cognitive ability, attention has been shown to play a crucial role for L2 (second language) learning to take place in the field of second language acquisition (SLA) as well as in cognitive psychology (Schmidt, 2001). Despite the well-established status of attention as a key factor in learning, studies are yet to determine how exactly it relates to L2 phonological learning using psycholinguistic methods to support the research taking place in L2 classrooms. In order to achieve this, L2 learners who received L2 phonological training took (a) a pre- and post-test to calculate the instructional gains, and (b) two different cognitive tests measuring their attention control. The attention control tests used in this study are Attention Network Test (ANT) (Fan et al., 2002; Weaver et al. 2009, 2013) and Speech-Based Attention Switching Task (Darcy, Mora & Daidone, 2014), both of which were extensively adapted from the original tasks to fit the needs of the current study. Those tests differ from each other in two fundamental ways. While the ANT is a general test of attention control, the latter is a relatively novel test measuring attention control using speech-based stimuli. Through the use of these two different tasks, the study aims to show novel ways specific to language as well as phonological acquisition in measuring attention control. The scores from the pre- and post-tests as well as the reaction time calculations from two attention control tasks were used to discuss the role of attention control as a cognitive ability in L2 phonological learning. The findings revealed that more efficient attention control was positively related to L2 phonological learning. Although no causal relationship were claimed based on the analyses, this relationship seemed to indicate that learners with better attention control were able to better focus on the distinct properties of the L2 phonology, which in turn might have yielded higher instructional gains. Finally, the positive correlation between the two different types of attention control tasks indicates that speech-based tasks might be a promising tool to measure attention control in studies especially investigating L2 phonological acquisition.

Keywords: language learning, individual differences, L2 phonology, attention, SLA

Dilbilimsel Psiko Dramaturji Yöntemindeki Maskeli Yaklaşımın Konuşma Becerisine Etkisi

Yasemin Darancık
ydarancik@cu.edu.tr, Çukurova Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Yabancı dil öğretiminde öğrencilerin dört temel beceriden en çok zorluk çektikleri konuşma becerisidir. Öğrenciler yeni öğrendikleri dilde kendilerini tam anlamıyla ifade edemediklerinden ve yanlış yapma korkusundan dolayı konuşmak istememekte ve böylece konuşma kaygısı yaşamaktadır. Bu durum maalesef sadece yabancı dil ile sınırlı değil teknolojinin kullanım yaygınlığından dolayı insanların - daha çok da gençlerin - kendi ana dillerinde de birbirleriyle iletişimi azalmakta ve belirli bir konuda konuşma veya tartışma yetisi de gerilemektedir.

Bu çalışmanın amacı Bernard ve Marie Dufeu adlı iki öğretmen tarafından 1977 yılında ortaya konulan 'Dilbilimsel Psiko Dramaturji Yöntemi'ndeki 'Maskeli Yaklaşım' ile yapılan aşamaları ayrıntılarıyla tanıtarak, konuşma becerisine etkisini ortaya koymak ve konuşma kaygısını en aza indirmektir. Yöntemde psikodrama temel alınmış ve kişisel gelişimin desteklenmesi amaçlanmıştır. Söz konusu yöntem yabancı dil edinimine yönelik uyarlanmasına rağmen çalışmalar bu doğrultuda geliştirilmemiş, daha çok psikodrama alanında kendini göstermiştir. Bu nedenle konuşma becerisine etkili olduğu düşünülen maskeli aşama bu çalışmada vurgulanacaktır.

Yöntemde öğrencilerden bir tanesi tahtanın önüne geçer ve yüzünün tamamını kapatacak bir maske (Tam Maske) takar. Bu maske öğrencilerin ilgisini çekecek bir biçimde tasarlanabilir. Örneğin ilk-veya ortaokul öğrencisi ile yapılacak olursa maske öğrencilerin sevdiği bir çizgi kahramanı şeklinde veya konuyla ilintili de tasarlanmış olabilir. Örneğin konu doğa ise ağaç şeklinde bir maske yapılabilir veya mutlu/kızgın/üzgün/neşeli bakan bir maske de konu doğrultusunda kullanılabilir. Bu sayede ders tekdüzelikten çıkacak, öğrencilerin de ilgisini çekerek onları motive edecektir. Öğretmen öğrencinin arkasına oturur ve konu hakkında konuşur veya bir metni veya şiiri okur. Burada amaç öğrencinin kaygılanmadan tamamen kendisini sese ve sözcüklere rahat bir biçimde vermesi ve onları sakince dinlemesi. Bu aşama tüm öğrencilere birer maske verilerek de gerçekleştirilebilir.

Bir sonraki adımda öğrenci ağız açık kalacak şekilde yarım-kör maske takmaktadır. Yine öğretmen sözcükleri öğrenci için tekrar eder. Bu tekrarlar heceleme, tek bir sözcük veya cümle şeklinde gerçekleşebilir. Ağız açık ama gözleri kapalı öğrenci öğretmenin dediklerini tekrarlamaktadır. Öğretmen tekrarları dikkatlice dinler ve gerektiğinde düzeltebilir. Aynı zamanda öğretmen serbest bir konu seçerek öğrenciye sorular sorarak onun konuşmasını da sağlayabilir. Öğrencinin gözleri kapalı olduğundan ve bir önceki aşamada yönteme ısındığından, bu aşamada daha sakin olacaktır. Kaygısı indirgenmiştir. Öğrenciler arasında veya sınıf içerisinde olabilecek sorunlar da bu yöntem sayesinde çözülebilir ve üzerinde konuşulabilir. Örneğin kıskançlık konusu genellikle sınıf içerisinde var olan bir sorundur. Bu konu gündeme getirilerek maskeler sayesinde tartışmaya açılabilir. İki öğrenci arasında var olan bir sorun da öğrencilere gözleri kapalı ağız açık olan maske (Yarım-Kör Maske) taktırılarak konuyu tartışmaları istenebilir. Bu bağlamda yetersiz yabancı dil bilgisi var ise, tartışılacak dil elbette ana dillerinde gerçekleşmesi daha etkili ve çözüm odaklı olacaktır.

Daha sonra konuşmanın ve görmenin mümkün olduğu üçüncü yarım-açık maske devreye girmektedir. Bu noktada tekrarlama yapılıyor veya belirli bir konu hakkında konuşuluyor ise, öğrencinin artık sınıf arkadaşlarını görerek de kendisini kaygılanmadan ifade etmesi sağlanmış olur.

Sonuç olarak bu çalışma ile maskeli yaklaşım baz alınarak öğrencilerin konuşma becerilerine ne gibi etki yarattığı, konuşma kaygısını nasıl en aza indirdiği uygulama örnekleri ile ortaya konulacak. Ayrıca yöntemin içerisindeki 'Maskeli Yaklaşım' ile ne gibi farklı alıştırmalar yapılabileceği önerilecek ve farklı alanlara etkisi açıklanacak.

Anahtar Kelimeler: Dilbilimsel Psiko Dramaturji Yöntemi, Maskeli Yaklaşım, Konuşma Becerisi, Konuşma Kaygısı, Yabancı Dil Öğretim Yöntemi

Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkiye Algıları

İljal OCAK

iocak@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Burak OLUR

burakolur@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Son yıllarda ülkemizde yükseköğretim kademesinde öğrenci değişim hareketleri ve üniversitelerimizin yabancı uyruklu öğrenciler tarafından tercih edilmeleri geçmiş yıllara oranla daha da artmıştır. Bunun başlıca nedenleri arasında Türkiye'nin sahip olduğu konum gereği göç olgusunun diğer ülkelere göre daha çok yaşanması, Avrupa Birliği projeleri tarafından desteklenen öğrenci hareketliliği ve Türk yükseköğretiminin uluslararasılaşma politikaları en plana çıkmaktadır. Yabancı öğrencilerin bir başka ülkede eğitimlerine devam etmesini teşvik edecek çeşitli unsurlar bulunmaktadır. Bunlar, o ülkenin eğitim seviyesi, yaşam standardı gibi etkenler olabileceği gibi öğrencilerin bir yabancı dil öğrenme, gelecekte daha iyi pozisyonlarda görev alma isteği de olabilmektedir. Bu çalışmanın amacı ülkemizde Yükseköğretimlerini devam ettirmekte olan yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'de eğitim alma nedenlerini araştırmak ve Türkiye algılarını metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmaktır. Araştırmada, yabancı öğrencilerin Türkiye'de eğitim alma nedenleri ve Türkiye'yi ifade etmek amacıyla oluşturdukları metaforları belirlemede algı ve olayların bütüncül bir biçimde ortaya konmasına ve derinlemesine bir analiz yapılabilmesine olanak sağlayan nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın desenini ise bireylerin bir olguya ilişkin yaşantılarını, algılarını ve bunlara yükledikleri anlamları ortaya çıkarmayı amaçlayan olgu bilimdir. Araştırmanın çalışma grubunu ise 2016-2017 eğitim öğretim yılında Afyon Kocatepe Üniversitesinin çeşitli bölümlerinde öğrenim görmekte olan ve farklı uyruklara sahip 45 yabancı uyruklu öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada verilerin toplanmasında çalışma grubunda yer alan öğrencilere Türkiye'de eğitim alma nedenlerini ortaya çıkarma amacıyla 'Yükseköğretimize Türkiye'de devam etmeniz neler etkili olmuştur? Lütfen açıklayınız' sorusu ve öğrencilerin Türkiye'ye yönelik kullandıkları metaforların ortaya çıkarılması amacıyla da 'Türkiye ..... bir ülkedir, çünkü.....' cümlesinin yer aldığı bir form öğrencilere verilerek veriler toplanmıştır. Çalışma grubunda yer alan öğrenciler yabancı uyruklu olduğundan ve Türkçeyi yabancı dil olarak kullandıklarından dolayı herhangi bir yanlış anlaşılmanın olmaması için her birine çalışmanın amacından bahsedilmiş ve sorulara nasıl cevap vermesi gerektiği konusunda bilgi verilmiştir. Elde edilen veriler analizinde ise içerik analizi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, yabancı uyruklu öğrenciler yükseköğretimini Türkiye'de devam ettirme nedeni olarak en çok benzer din ve kültür nedeni, en az ise sadece Türkiye'de bir üniversite tarafından kabul edilme nedenini belirtmişlerdir. Türkiye'ye yönelik oluşturulan metaforların arasında en çok kullanılanın 'Vatan' metaforu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı uyruklu öğrenci, Türkiye Algısı, Metafor

Digital Writing In Efl Classes

Emrah Ekmekçi
emrah.ekmekci@omu.edu.tr, Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Abstract:

The everlasting developments in Information and Communication Technologies (ICT) have led to considerable changes with regard to writing instructions, techniques, habits, models, and so on in English as a Foreign Language (EFL) classes. The most obvious change has been the replacement of conventional pen-and-paper writing practices with the digital ones. Given that great majority of students today are accepted as digital literate individuals, this change seems to be inevitable. Digital writing refers to changed writing environments. Writing practices in EFL classes have been affected from this change in terms of writing process, products, and context. First, writing process has been affected from digital writing, because digital writing environments provide students with a sort of digital process instead of traditional pre-writing, drafting, and revising, editing, and publishing process. Second, the product students create at the end of the writing process have been replaced with various online and offline digital texts. Finally, the context students try to write in English has also been affected from various digital classroom applications. During writing process in this new digital environment, students keep in mind that their writing will be read and evaluated by more people and the piece of writing will be disseminated and digitally published more easily. In addition, digital writing brings lots of new concepts to the realm of foreign language writing such as online writing, blogging, e-portfolio, digital feedback, wiki, online collaboration, frequent monitoring, keyboarding, etc. This study aims to introduce some well-known online digital tools to transform traditional writing classes into digital ones to increase the motivation of today's students. In the study, Pbworks, Padlet, and Inklewriter web sites and applications have been analysed in detail to indicate that it is possible to create digitally-enriched EFL writing classes. The close look at the web sites also reveal that collaborative and interactive writing projects are quite possible with the help of digitalized phases of conventional writing classes.

Keywords:digital writing, conventional writing, process, ICT, EFL

Pre-service English Language Teachers Learning to Teach Young Learners English through Songs

Recep Şahin Arslan
receparslan@hotmail.com, Pamukkale Üniversitesi

Abstract:

In the long process of learning to teach, pre-service period plays a crucial role to provide prospective teachers of English with the knowledge and skills necessary once they are in the actual classroom after graduation from universities. Thus, pre-service period is to be used effectively in order to develop prospective English language teachers' competencies. Pre-service teachers of English language are expected to teach young learners in primary and middle schools after graduation and therefore need to be conversant with certain characteristics young learners possess. The purpose of this paper is to discuss how application of songs in young learner' classes can prepare future teachers of English to such an end. The participants of the study were 104 pre-service English teachers attending the third year compulsory Teaching Young Learners English course. The first phase of the study was to give prospective teachers of English theoretical information as to how to teach young learners English through songs. The participants were instructed on how to apply traditional children songs such as The Wheels on the Bus, One, Two Buckle My shoe, Once I Caught a Fish Alive, etc. Then all the participants were expected to prepare lesson plans and the related activities and materials for these songs and present these through micro teaching sessions. All the participants prepared lesson plans and materials in relation to the assigned children songs. An analysis of lessons plans shows that they used technology, realia, and visual materials in order to apply their songs. During the presentation of the songs all the other student teachers were active and experienced the whole process of application of songs. The participants were asked about their opinions of such applications and came up with very high opinions of the positive benefits of using songs for language teaching purposes; namely, improving professional competencies, building self confidence in teaching English, learning to develop lesson plans and materials, and socialising with classmates.

Keywords: Pre-service English teachers, young learners, songs

Pre-service English Language Teachers Learning to Teach English: Using Games in Teaching English to Young Learners

Recep Şahin Arslan
receparslan@hotmail.com, Pamukkale Üniversitesi

Abstract:

Pre-service education is of vital importance to equip student teachers with the professional knowledge they need when they commence their professional lives. During the pre-service period, prospective teachers of English also need to develop certain competencies as to how to teach young learners English in primary and middle schools. Since young learners possess peculiar characteristics, prospective teachers of English are expected to acquire knowledge and also develop skills to cope with such learners in their future careers. The aim of this paper is to discuss how student teachers of English can develop their professional expertise by using games in order to teach young learners English. 103 pre-service English teachers attending the third year compulsory Teaching Young Learners English course participated in the study. In the study all the participants learned how to apply a number of games such as Pelmanism, Crossword Channels, Monster Waltz, etc. in order to teach English to children. The participants were to prepare the related materials for the assigned games, as well. Then they were all told to apply these games with other student teachers in the classroom. After the application of the games, they were asked about their views of using games for language teaching purposes. Specifically they reported on how the course lectures, assignments, and micro teaching sessions contributed to their professional knowledge. When the participants were asked about their opinions of using games for language teaching purposes, they all held very positive views. Course lectures were important in forming kind of background knowledge before they did the assignments and also applied the games in the classroom through micro teaching sessions. Assignments were useful to turn the theoretical knowledge into practice, as well. Another important benefit of using songs was that both their own and other peers' application of different games gave them chances to evaluate how games would help teach different components of language implicitly.

Keywords: Pre-service English teachers, young learners, games

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri Bağlamında İngilizce Öğretmenliği Programları için Bazı Öneriler

İsmail Yaman
ismail.yaman@omu.edu.tr, Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Haziran 2017’de yayınlanan Öğretmen Strateji Belgesi (2017-2023)’te yer alan 15. Eylem (Öğretmen Yeterlikleri’nin ihtiyaçlar doğrultusunda güncellenmesi) uyarınca Aralık 2017’de güncel hâli yayınlanan ‘Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri’ çerçevesi 21. yüzyılda öğretmenlerin sahip olması gereken özellikleri ayrıntılı bir şekilde ortaya koymaktadır. İlgili metin bu yüzyılda ön plana çıkan problem çözme, eleştirel düşünme, etkili iletişim, farklı kültürlere saygı, işbirliği, rekabet gibi becerilerin yanında milli, manevi ve evrensel değerleri gözetme gibi özellikleri de öğretmenlerle ilişkilendirmektedir. Öğretmen yeterliklerinin kullanım alanları arasında belki de en önemli aşamayı hizmet öncesi öğretmen yetiştirme süreci oluşturmaktadır. Öğretmen adayının gerek üniversite eğitimi süresince aldığı dersler, maruz kaldığı akademik ve sosyal ortam, hocalarının tutumları gerekse de öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında edindiği deneyimler onun öğretmen özelliklerini şekillendiren yapıtaşlarıdır. Üniversiteye gelene kadar edindiği karakter ve özelliklerle birleşen bu süreç öğretmen adaylarının ‘öğretmen karakteri’ni oluşturmaktadır. Bu çalışma söz konusu güncel yeterliklerin mevcut İngilizce Öğretmenliği programlarına yansımaları nasıl olmalı sorusu üstüne kuruludur. Bu programlarda verilen derslerin içerikleri, öğretmenlik uygulaması ve programların genel yapısına yönelik bazı öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: öğretmenlik, yeterlik, İngilizce öğretmenliği, 21. yüzyıl

Almanca Dersinde Proje Tabanlı Öğretimin Uygulanması: Bir Ünite Program Tasarısı Çalışması

Figen MADRAN
figenmadrann@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi
Kerim GÜNDOĞDU
gundogduk@gmail.com, Adnan Menderes Üniversitesi

Bildiri Özeti:

İnsan, toplum, kültür ve eğitim bileşenleri içinde kurucu ve örgütleyici bir öge olarak nitelenen dilin yapısal görünümünün çok karmaşık olduğu görülmektedir. Dil ile ilgili yapılan tanımlar ele alındığında, anlaşılacağı üzere hepsinin ortak noktası dilin bir iletişim aracı olduğudur. Dilbilimcilere göre edinim bilinçsizdir, öğrenme ise bilinçli yapılır. Bu durum ana dilimizi bilinçdışı vbeya informal bir şekilde öğrendiğimizi göstermektedir. Anadil öğrenme süreci, yabancı dil öğrenmeye çalışırken oluşan bilişel süreçten tamamen farklıdır. Dolayısıyla bizler ana dili en iyi şekilde öğrenirken yabancı dilin herkes tarafından aynı düzeyde öğrenilememesini sebebi, öğrenme süreçlerinde yaşanan farklılıklarla ilişkilendirilebilir. Yabancı dil eğitimi, sadece dile ilişkin salt bir yapının öğrenilmesi değil; farklı bir uygarlığın, farklı bir kültürün ve farklı bir mantığında öğrenilmesi ve öğretilmesi olayıdır. Bu yüzden yabancı dil eğitimi farklı yaklaşımları gerektirir.

Kandel ve Hawkins tarafından yapılmış araştırmalar öğrencilere proje çalışmaları yaptırılarak öğrencilerin derse olan ilgilerinin artırılabilirliğini göstermektedir. Proje çalışmasında; ortaya çıkarılacak ürünün yanı sıra bu ürünün hazırlanması sırasındaki süreçte önemlidir. Proje Tabanlı Öğretim öğrencilerin problem çözümü için araştırma yapmalarını, bilgi elde etmelerini ve bu bilgileri anlamlı bütünler halinde bir araya getirerek ürün ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu yaklaşımda disiplin ilkelerine, genel kavramlara ve düşüncelere odaklanılarak öğrencilerin yaşamlarında karşılaşılabilecekleri problemleri birbirleri ile uyum içerisinde çalışarak çözmeleri sağlanır. Bunun yanı sıra öğrencilerin kendi kişisel deneyimlerinden faydalanarak bilişsel yeteneklerinin gelişmesine de büyük bir katkı sağlar. Bu şekilde öğrencilerin aktif öğrenme süreçlerine katıldıkları aktivitelerle daha iyi öğrendikleri, öğrenmelerin onlar için daha anlamlı olduğu açıktır. Proje çalışmasının amacı; iş birliği içinde çalışan, farklı çözüm yolları üreterek problemleri çözebilen, yaşam boyu öğrenme ilkesi doğrultusunda ortaya yeni ürünler koyabilen ve bu amaç doğrultusunda edindiği bilgileri araştırma yaparak sorgulayarak sistemli bir şekilde kullanabilen bireyler yetiştirmektir. Öğrenme ve proje kavramları arasındaki ilişkiyi ortaya koyan 'tabanlı/temelli' sözcüğü projeyi bir hedef olarak değil; belirli hedeflere ulaşmak üzere öğrenenin bireysel ya da grup halinde kendi öğrenme sürecini planladığı bir araç olarak ele almaktadır. Öğrenenlerin iş birliği içinde çalışma, sorumluluk alma, araştırma, bilgi toplama, toplanan bilgileri örgütleme, becerilerini geliştirmeye yönelik süreci vurgulamaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı Proje Tabanlı Öğrenme yaklaşımını var olan Almanca öğretim programı haricinde, Almanca dil öğrenimine proje tabanlı öğretimi uyarlayan bir örnek tasarım geliştirmektir. Böylece var olan öğretim programının yanında ortaöğretim düzeyindeki öğrencilere alternatif bir uygulama yapılabilmesine yönelik bir adım atılması amaçlanmıştır. Bu öneri ile Proje Tabanlı Öğrenme kuramının Almanca dil öğrenimine yönelik uygulanabilirliği yabancı dil öğrenme sorunlarına, teorik ve pratik çözüm önerileri geliştirilerek katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışma mevcut eğitim programının haricinde hazırlanmış olup, kazanımlar farklılaştırılarak daha çok öğrenci merkezli proje ürünleri ortaya koymaya yönelik bir çalışmadır. Bu ünite programı tasarısı 4 haftalık ve iki ders saatini kapsayan ders planları şeklinde hazırlanmıştır. Bu ünite programı tasarısı aracılığıyla öğrencilerin duyuşsal özellikler açısından da derse yönelik olumlu tutum geliştirmesi beklenmektedir. Bu çalışma buna yönelik bir tasarımın tanıtılmasını amaçlamaktadır. Bundan sonraki adım ise uygulama yapılmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Öğretimi, Almanca Eğitim/Öğretim Programı, Proje Tabanlı Öğretim

Türkiye'deki Eğitim Sistemi Açısından Okuma Becerisinin Dil Öğrenmedeki Önemi

Ramazan Kılıç
ramazankilicc@hotmail.com, Hitit Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Dil, yaşayan canlıların kendi aralarında sahip oldukları maksatların tümünü ifade etmeye yarayan bir araçtır. Dil, topluları birbirine yakınlaştırarak farklı kültürleri ve dünyaları ortak kılan sihirli bir anahtardır. Söz konusu bu özelliğinden dolayı insanlık tarihi boyunca yeni diller öğrenilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla pek çok yöntem geliştirilmiş, insanlık adına ciddi tecrübe birikimi meydana gelmiştir. Dillerin öğrenilmesindeki asıl maksat kişilerin gerçekleştirmek istedikleri amaçlarından ötürü olmuştur. Bu amaçlar aynı zamanda dilin kullanım alanlarını yansıtır. Söz konusu bu kullanım alanlarına bakacak olduğumuzda temel olarak dinleme, konuşma, okuma ve yazma olduğunu görebiliriz. Her bir kullanım alanı belli amaçlar ve ihtiyaçları karşılarken becerilerin kendi arasındaki ilişki birbirini var etme üzerinedir. Her türlü sosyal ihtiyaçlarımızı karşılayan bu uygulama alanları aynı anda dil öğrenme yolunda kendisinden ciddi şekilde faydalanılan yöntemler meydana getirmiştir.

Dil öğrenme adına temel becerilerden kimilerine daha sık başvurmakta ve gelişimlerini bir derece daha artırmaktayız. Öte yandan dil becerileri arasında yalnızca birisini ele alıp geliştirmek doğru bir uygulama elbette olmayacaktır. Bu gerçekle beraber bazı temel dil becerileri öğrenim sırası açısından daha kritik olup diğerlerinin gelişmesi de kendisine bağlı durumdadır. Ayrıca dil öğrenmeye çalışan toplulardan her birinin kendi mevcut yapısı içerisinde eğitim planlaması yapması asla göz ardı edilmemelidir. Her ülkenin içerisinde bulunduğu dinamik yapılar kendisine özgü yapıda değerlendirilmelidir. Ülkemizde yabancı dil olarak öğrenilen dillerin konuşma, dinleme ve yazma açısından imkanı neredeyse bulunmamaktadır. Diğer bir ifadeyle öğrenilen dillerin diğer becerilerle yaşatılması çok düşük bir ihtimaldir. Ayrıca diğer dil becerilerine nazaran sahip olduğu avantajlar beraberinde ülkemizin mevcut imkan ve şartları dil öğrenmede okuma becerisinin daha kritik bir rol üstlenebileceğini gösterir. O yüzden okuma becerisi gerçekleştirilmesi en kesin olan ve diğer becerileri var eden bir beceridir. Bizler bu minvalde mevcut tüm koşul ve gerçekleri göz önünde bulundurduğumuzda okuma dil becerisinin ayrıca ele alınması gerektiği kanaatindeyiz

Bu amaçla öncelikle okuma becerisinin mahiyeti üzerinde duracağız. Ardından önceki araştırmalarda nasıl ele alındığı ve diğer temel dil becerileri ile yaşadıkları ilişkileri değerlendireceğiz. Dil eğitiminde başat rollerde bulunan hedef kitle, eğitimci ve materyal unsurlarının okuma becerisi açısından ülkemizdeki mevcut durumu, yaşanan problemleri ve çözüm yollarını da diğer taraftan ortaya koyacağız. Ayrıca temel becerilerde yapılan sınıflandırmaların okuma becerisiyle başlaması gerektiği, diğer temel becerilerin mevcudiyetinde ön koşul olduğu, okuma eylemlerinde hangi tür stratejilere dikkat etmemiz gerektiği gibi konuları bir bütünlük içinde ele alacağız. Sonuç olarak ülkemiz eğitim sisteminde sürekli ağırlığı verilmesine rağmen başarının sağlanamadığı ve bunda bir sorumlu gibi görünen okuma becerisinin en merkezdeki beceri olması gerektiği, ancak ülkemiz şartları içerisinde kendisine yaklaşamadığı ve kendisine nasıl yaklaşılacağını çalışmamızda sunmaktayız.

Anahtar Kelimeler: Dil Öğrenme, Eğitim Yöntemleri, Temel Dil Becerileri, Okuma Dil Becerisi, Okuma Stratejileri

A Cross-Cultural Comparison of Trends in Educational Sciences: A Keyword Analysis of Research Articles

Fatih Güngör
fgungor@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe University

Abstract

Due to the dozens of published research articles, researchers, teachers and readers have difficulty in catching up the trends on educational sciences. Time constraints also inspired researchers to repackage featured existing research to pave the way for newcomers in educational sciences. Handbooks and journals have started to compile content analyses and meta-analyses of research articles to follow the new trends and be a navigation tool in educational research. This study aims to analyze the trends a new method: corpus linguistics. Two subcorpora from Güngör's (2016) Multilingual Corpus of Research Articles (MCRA) were used to analyze the current trends in educational articles. Both corpora consisted of one million words, and there were 165 and 206 articles in L1 English and L2 English corpora respectively. to understand the trends in Turkey, MCRA-L1 was accepted as the reference corpus, and a keyword analysis was started to see the keywords in Turkish research article corpus. Keywords are expected to reveal statistically significant more frequent words in different cultures, namely Turkish and Anglophone research cultures. WordSmith 6.0 was used to carry out the keyword analysis with log-likelihood values. The log-likelihood value of 15.13 equals the significance below $p < 0.0001$. However, this study will deal with the ones whose log-likelihood values are above 100, and it corresponds to the first 200 keywords. As expected, most of the studies in Turkish research context were conducted in Turkish ($ll=2.289$) context in Turkey ($ll=1.185$). Another finding is that Turkish authors produce quantitative studies rather than qualitative studies, and this can be proved some other keywords such as scale ($ll=1.289$), significant ($ll=603$) – results ($ll=583$) and difference ($ll=538$), and experimental ($ll=562$). Some further analyses will be presented by using this novel method as a trial in Turkey.

Keywords: trends in education, research article, keyword analysis

Türk Öğrencilere İngilizce Öğretiminde Ebeveynlerin Rolü

Suzan UYSAL YILDIRIM

suzan.uyosal@gmail.com, Afyonkarahisar Dumlupınar Bilim ve Sanat Merkezi

Tayyibe YÜCEL ŞEN

ytayyibe@gmail.com, Afyonkarahisar Dumlupınar Bilim ve Sanat Merkezi

Bildiri Özeti:

İngilizce bilmenin çok önemli olduğu günümüzde çocuklarda dil eğitimine ağırlık veriliyor. Ebeveynler de bu konuda çocuklarını mümkün olduğu kadar erken yaşlarda ikinci dile yönlendiriyor ve onlara destek oluyorlar fakat okullarda ve kurslarda çok fazla saat İngilizce görmelerine rağmen öğrenciler basit durumlarda bile kendilerini ifade edemiyorlar. Bu araştırma yabancı dil eğitiminde anne-baba etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Nicel olarak yürütülen araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Veli ve öğrencilere uygulanan 2 ayrı anket ile İngilizce öğretiminde anne-babaların bilinçli ve bilinçsiz müdahalelerinin sonuçları görülmek istenmiştir. Yapılan anketler ile velilerin sosyo-ekonomik durumları, İngilizce seviyeleri, çocuklarının İngilizce öğrenmelerine karşı tutumları ve yabancı dil öğretiminde kullandıkları yöntem ve teknikler ile kaçınmaları gereken yaklaşımlar gibi konular ile öğrencilerin İngilizce öğrenmelerinde anne babalarının onlara müdahaleleri ve yaklaşım şekilleri ve nasıl hissettikleri hakkında bilgi toplanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre anne-babaların büyük çoğunluğu çocuklarının İngilizce öğrenmelerini desteklemekte fakat dil bilgisi-çeviri gibi işlevselliğini kaybetmiş bir yöntem uygulamakta, defalarca kelime yazdırmakta, hazır olduğundan emin olmadan onu sosyal ortamda seviyesinin çok üstünde İngilizce bilmeyi gerektiren durumlarda konuşmaya zorlamakta, kendi yanlış telaffuzlarını farkında olmadan çocuklarına öğretmekte, yabancı kültüre olan ön yargılarını çocuklarına aktarmaktalar. Öğrenciler de velinin onayını almak yada vadedilen ödüle ulaşmak için bahsedilen durumlara maruz kalmayı göze alabilmekteler. Eğitim-öğretimin önemli bir parçası olan velilerin yeni eğitim-öğretim yöntemlerinden haberdar olmalarını sağlayarak öğrencilerin İngilizce bilgilerinin artması ve eğitimde tutarlılık sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn, İngilizce Öğretimi, Öğretim Yöntem ve Teknikleri

The Effect of Erasmus+Program On Pre-Service English Teachers' Conceptualization of Teaching and Learning

Gülümser Efeoğlu
gulumserefeoglu@gmail.com, Yıldız Teknik Üniversitesi

Abstract:

In line with the increase in teaching and learning mobility all over the world particularly in Europe, the impact of these exchange programs has been evaluated from different perspectives at a variety of contexts. Although there are studies that highlight Erasmus experience of pre-service English teachers (Aydin, 2012; Ersoy & Günel, 2011; Tekin & Hiç-Gencer, 2013; Unlu, 2015), there is no study that addresses a pre-service English teacher's potential pedagogical attainment. Targeting to be one of these, the current study aims to investigate the influence of Erasmus+ Student Mobility on pre-service English teachers' perception of teaching and learning and possible changes in their perceptions after they have completed the program. For the purposes of the study, purposive sampling has been preferred. The study consists of 20 participants who have been students at English Language Teaching Department at a state university in Istanbul and have taken part in the study on a voluntary basis. They have spent an academic semester at departments of European universities with a language and/or teaching focus in various countries such as Spain, Poland, Portugal, Sweden, and Italy. Data collection tools are an online questionnaire (administered before and after mobility), focused group interviews and an individual progress report. An online questionnaire has been conducted both prior to the Erasmus+ Mobility and after the mobility in order to figure out any differences that may stem from the program. Focus group interviews in which participants are grouped in accordance with their exchange institutions have been carried out so as to pin down any country and department specific effects of Erasmus on participants' perceptions of teaching and learning. Lastly, at the end of the Erasmus+ program, participants are asked to write an individual progress report in which they are expected to discuss pros and cons of Erasmus+ program along with its contribution to their teaching career. Data gathered from three distinct sources have been analyzed qualitatively (Miles & Huberman, 1994). Preliminary findings have revealed that although there are department and country specific differences among participants' responses Erasmus+ program has been found to be conducive in general. Furthermore, it has been observed that both academic studies and apprenticeship of observation at the host institutions have enriched pre-service English teachers' perception as to teaching and learning.

References

- Aydin, S. (2012). "I am no the same after my ERASMUS": A qualitative research. *The Qualitative Report*, 17, 1-23.
- Ersoy, A., & Günel, E. (2011). Cross-cultural experiences through Erasmus: Preservice teachers' individual and professional development. *Eğitim Arastirmalari - Eurasian Journal of Educational Research*, 42, 63-78.
- Miles, M. B., & Huberman, M. A. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. London: Sage.
- Tekin, U. Hiç-Gencer, A. (2013). Effects of the Erasmus Program on Turkish Universities and University Students, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, (1), 109-122).
- Unlu, I. (2015). Teacher Candidates' Opinions on Erasmus Student Exchange Program. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 15(1), 223-237.

Keywords: Erasmus program, pre-service English teacher education, teaching and learning, qualitative study design,

Türkmen, Çadlı ve Somalili Üniversite Öğrencilerinin İngilizce Yazma Becerisi Kaynaklı Hatalarının Karşılaştırmalı Analizi

Mustafa POLAT
mustafapolat@karabuk.edu.tr, Karabük Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Yabancı dil öğretimi; dinleme, okuma, konuşma ve yazma olmak üzere dört temel beceri üzerine kurulmuş bir alandır. Söz konusu dört beceri, öğrenmenin dışı vurumu yönüyle farklılıklar göstermekle birlikte, yabancı bir dilin öğrenilme sürecinde birbirleriyle etkileşim halindedirler. Yabancı bir dilin öğretimi sürecinde geliştirilmesi amaçlanan dört temel dil becerisinden birisi olan yazma becerisi, öğrenilen dilin yapı, ilke ve kurallarına uygun hareket etmeyi zorunlu kılan, çok boyutlu, karmaşık (Graham, Harris ve Mason, 2005) ve kaygı verici yönleri olan (Qashoa, 2014), bu yönüyle de geliştirilmesi oldukça zor bir beceri olarak ifade edilmektedir (Berman ve Cheng, 2010; İter, 2014). Çok daha ötesi, yazma becerisinin, diğer üç dil becerisinin yanısıra öğrenilen dilin kültürü ve sunulan bağlam ile iç içe geçmiş bir yapıda olması (Kern 2000; Hyland 2002), bu sorunu daha da büyütmektedir. Yazma becerisi, metin, yazar, okuyucu, kültürel ve sosyal bağlam arasında dinamik bir etkileşimin olduğu; sosyal, kültürel ve bağlamsal faktörlerin öğrenme sürecini derinden etkilediği ve güncel dil öğretim yaklaşımlarında dinamik, yaratıcı ve bağlamsallaştırılmış, iletişim ve ifade biçiminin kişiselleştirildiği, üretkenlik gerektiren bir beceri alanı olarak ele alınmakta ve değerlendirilmektedir (Silva ve Matsuda 2002; Cumming, 2006).

Öğrencilerin süreç içerisinde yukarıda belirtilen değişkenlerden kaynaklı olarak yaptıkları hatalar öğrenmelerinin niteliğine etki ettiği gibi diğer dil becerilerinin kazanılma sürecini olumsuz yönde etkilemekte, öğrenenlerin akademik benlik ve öz yeterlik algılarını etkileyerek, dil öğrenmeye ilişkin olumsuz tutumlara sahip olmalarına yol açmaktadır. Dili yeteri düzey ve nitelikte öğrenememenin, akademik derslerdeki başarı durumunu da etkileme gücüne sahip olması, konunun bir başka önemli yönüdür. Bu yönüyle, öğrencilerin yazma becerilerini öğrenme sürecinde yaptıkları yazım hatalarının, sosyal, kültürel ve bağlamsal değişkenler yönüyle analizi, var olan durumun ortaya konulmasının yanısıra, çözüm üretme amaçlı uygulamaların geliştirilmesine veri sağlayacak, yol gösterecek olması yönüyle oldukça önemlidir.

Bu araştırma, üniversite düzeyinde İngilizce hazırlık öğrenimi gören Türkmen, Çadlı ve Somalili üniversite öğrencilerinin İngilizce yazma becerileri konusunda yaptıkları hataları, dil bilgisi, yazım-ımla ve sözcük bilgisi temaları altında karşılaştırmalı olarak değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan durum çalışması deseninde tasarlanmıştır. Araştırmanın verileri, 2017-2018 öğretim yılında bir kamu üniversitesinin yabancı diller yüksek okulunda, A2 İngilizce yeterlik düzeyinde (orta düzey öncesi) bulunan, üç farklı ülkeden 15 öğrenciden, 60 portfolio çalışmasının doküman incelemesi yoluyla değerlendirilmesi ve araştırmacı tarafından öğrencilerin yaptıkları hataların nedenlerine ilişkin, alanyazına dayalı olarak geliştirilen, geçerlik çalışması amacıyla alan uzmanlarının görüş ve değerlendirilmesine sunulan bir görüşme formu kullanılarak yapılandırılmış yüz yüze görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın verileri; betimsel analiz yöntemi yoluyla çözümlenmiş, temalaştırmaya dayalı olarak, doğrudan ve dolaylı alıntılar, frekans ve yüzde olarak betimlenmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırma verilerinin geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla; veri çeşitlemesi, katılımcılardan verilerin doğruluğuna ilişkin teyit alma ve verilerin üç farklı alan uzmanı tarafından analizi gerçekleştirilecektir. Verilerin analizi aşamasında olan araştırmada elde edilecek bulgular, uluslararası öğrencilerin yazma becerileri konusunda yaptıkları hataları, sosyal, kültürel ve bağlamsal karşılaştırmalar yoluyla ortaya koyarak durum belirlenmesi amacıyla kullanılabilir. Öte yandan, öğrencilerin yazma becerisi kaynaklı hatalar, hata kaynakları yönüyle, diğer dil becerileri konusunda elde ettikleri sonuçların açıklanmasında kullanılabilir. Yabancı dil öğrenme sürecinde yaşanan sorunların çözümüne katkı sağlayacak olması, öğrenciler, program geliştiriciler ve uygulayıcılar için yol gösterici olması, bu araştırmada elde edilecek sonuçları değerli kıldığı düşünülen diğer boyutlardır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil eğitimi, uluslararası öğrenciler, İngilizce yazma becerisi, yazma becerilerinde yapılan hatalar, karşılaştırmalı hata analizi

Akademik Çalışmalar ve Bilgi Üretim Sürecinde Kullanılan Dilin Etkisi

Menderes ÜNAL
menderesunal@gmail.com, Ahi Evran Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bir iletişim aracı olarak dil, insanoğlunun doğuştan itibaren toplumsallaşması sürecinde kullandığı bir araçtır. Kişisel gelişimin yanı sıra toplumsal ve bilimsel gelişimde dilin önemi inkar edilemez. Kişinin etrafındaki insanlarla iletişim kurabilmesi, sosyal bir varlık olarak toplum içerisinde kendini ifade edebilmesi, bireysel gelişimini tamamlayabilmesi ve hayatın her aşamasında başarılı olmasının yolu iyi bir dil eğitimi ve öğretiminin geçmektedir. Dilin düşünceyle olan bağı üzerine yapılan çok sayıda yerli ve yabancı çalışmada insanın doğumundan ölümüne kadar süren öğrenme, anlama ve yorumlama süreci içinde kendini gerçekleştirme sürecinin dili düşünme ve iletişim aracı olarak etkili kullanılmasına bağlı olduğu ifade edilmektedir. Bu çalışma bilimsel araştırmalar başta olmak üzere akademik çalışmalar ve bilgi üretim sürecinde dilin etkisi'ni belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu amaca yönelik olarak üniversitelerdeki öğretim elemanları ve lisansüstü öğrenciler ile yapılandırılmış görüşmeler yapılacak ve katılımcıların görüşleri toplanarak veri seti oluşturulacaktır. Betimsel yöntemin kullanıldığı söz konusu nitel araştırmanın verileri içerik analizi yoluyla incelenecek ve lisansüstü öğrenci, öğretim elemanı, cinsiyet, unvan ve kıdem değişkenleri dikkate alınarak yorumlanacaktır. Ahi Evran Üniversitesi'nde lisansüstü eğitime kayıtlı 20 öğrenci ve aynı üniversitenin farklı birimlerinde görev yapan 20 öğretim elemanının çalışma grubuna alındığı bu nitel araştırmalarda geçerlik; araştırmacıların araştırdığı olguyu, olduğu biçimiyle ve olabildiğince yansız gözlemesi ve katılımcıların görüşleri doğrudan alıntılama yoluyla verilmesi ile sağlanacaktır. Ayrıca güvenilirliği artırmaya yönelik olarak araştırmacıların kendi konumlarını açık olarak tanımlaması, araştırmadaki veri kaynağının net bir şekilde tanımlanması, sosyal ortam ve sürecin belirginleştirilmesi, kavramsal çerçevenin anlaşılır bir biçimde ortaya konması, veri toplama ve analiz yöntemlerinin tanımlanması yapılmıştır. Buna ilave olarak iki farklı uzmana kodların oluşturulması, kategorilerin adlandırılması ve kavramların belirlenmesi istenmiş olup fikir birliği sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın muhtemel sonucu olarak, akademik çalışmalarda kullanılan dilin anadil veya yabancı dil olmasının ve dil beceri düzeyinin tercih edilen ulusal veya uluslararası nitelikteki çalışmalar kapsamında bilgi üretimini etkilediği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akademik çalışmalar, anadil, yabancı dil, bilgi üretme.

Ahmet Yüksel Özemre'nin Akademik Eğitim Anlayışı

Bilal UYSAL

uysalbilal@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Amaç

Bu bildiride ülkemizin yetiştirmiş olduğu seçkin bilim adamlarından Prof. Dr. Ahmet Yüksel Özemre'nin akademik eğitim anlayışını ortaya koymaktır.

Yöntem

Özemre'nin üniversite hocalığına bakış açısını; aldığı ailesi terbiyesi, çevresi, öğrenim gördüğü kurumlar ve beşeri münasebette bulunduğu yerli ve yabancı kültürlerle mensup insanlar şekillendirmiştir. Özemre'nin akademisyenlik prensipleri eserlerinden ve sohbetlerinden hareketle ele alınmıştır.

Bulgular

Özemre'nin çocukluğu 1940'lı yıllarda geleneksel Türk kültürünün, aile anlayışının, komşuluk ilişkilerinin henüz bozulmadığı bir ulu rüyayı görenler şehri Üsküdar'da geçti. Üsküdar'da gerek ailesinden gerekse çevresinden aldığı eğitim ile irfani bir eğitim sürecinden geçmiş, bu eğitim onu yerli kültürün mensubu yapmıştır. Özemre'ye göre Üsküdar'ı en güzel tavsif eden cümle "sehavet"tir, bu kelime "karşılık beklemeksizin verme, cömertlik" gibi hasletleri ifade eder. Özemre'ye göre bu ahlâkî tutum, bırakınız aristokrat kesimi Üsküdar'ın avami tabakasında dahi rahatlıkla görülebilecek irfani bir haslettir. İlimin irfan ile taçlandırıldığı, bu sayede muhabbetin, huzurun buram buram istihsal edildiği Üsküdar, onun hayatında önemli bir yere sahiptir. Özemre, ortaokul ve lise öğrenimini ise Türkiye'de Batı kültürü ile eğitim ve öğretimin yapıldığı Galatasaray Lisesinde leyli (yatılı) olarak yapmıştır. Galatasaray Lisesi 19. yüzyıldan beri Batı kültürünün özellikle Fransız kültürünün hâkim olduğu bir kurum olagelmıştır. Lise döneminde Fransız Edebiyatı hocaları Corneille, Racine, Victor Hugo, Edmond Rostand ve Molière'den yirmiye yakın trajedi ve komedinin tam metinlerini okutup ayrıntılı bir biçimde tahlil ve tetkik ettirmişlerdir. Bu eserlerdeki kahramanların ruh hallerini tahlil etmek, Özemre ve nesli için hem hayat tecrübelerini, hem görgülerini ve hem de kültürlerini olağanüstü arttıran muhteşem bir deneyim olmuştur. Okunan bu eserler sınıf ortamında aktif bir şekilde tartışılmış, böylelikle topluluk karşısında rahat bir şekilde konuşabilme ve fikirlerini cesaretle savunabilme yeteneği gelişmiştir. Özemre, Galatasaray Lisesi'nden almış olduğu eğitimin kendisine; hiç bir ideolojinin kuru kuruya taklitçisi olmamak, özgüven sahibi olmak, etkili hitabet sahibi olmak, kendisinin güçlü ve zayıf yönlerini iyi tanıyarak haddini bilmek, konuşurken kelimelerin nüanslarını seçebilmek gibi pek çok yetenek ve değeri kazandırdığını belirtmektedir. Bu zenginlikleriyle Özemre, Doğu kültürünün özellikle irfan anlayışının en güzel şekilde temsil ettiği Üsküdar'dan karşıya, yani Galatasaray Lisesi'ne; Batı kültürünün ve öğrenim anlayışının hâkim olduğu Galatasaray Lisesi'nden de Üsküdar'a, yani Batı'ya bakma fırsatını elde edebilmiş nadir münevverlerimizdendir. Bu iki değeri, yani irfanı ve ilim adamlığını özümsemiş ve hayat tarzı haline getirmiş bir akademisyen olarak Özemre'nin üniversite hocalığı anlayışı son derece önemlidir.

Sonuç

Anahtar Kelimeler: Ahmet Yüksel Özemre, İlim, irfan, kültür, eğitim, Üsküdar, Galatasaray Lisesi

Orhun Abidelerinde Metaforlar

Bayram Çetinkaya
bchetinkaya@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Metafor, bir kavramsal alanın bir başka kavramsal alanla ilgili bilgilere, tecrübelerle dayanarak anlaşılması olarak tanımlanır. Metaforlar daha önceleri edebiyat alanında ele alınan bir konu iken günümüzde insan zihninin kavramsallaştırma yollarından biri olarak bilimsel çalışmalarda önemli bir konuma yükselmiştir.

Toplumun tecrübeleri ile edindiği bilgi ve tecrübeler, karşılaşılan yeni varlık, durum veya hareketlerin zihin dünyasına yerleştirilmesine, kavramsallaştırılmasına yaramaktadır. Bu kavramsallaştırmada farklı alanlar arasında benzetmeye dayalı ilişki kurulur. İlişkilendirmelerde alanlar arasındaki eşleştirme, birden çok unsur arasında yapılan benzetim ile gerçekleşmektedir. TARTIŞMA ve SAVAŞ/KAVGA kavram alanları arasında savunma yapmak, eleştirilerine hedef olmak, birbirleriyle çekişmek, eleştiri okları... örneklerinde görüldüğü gibi farklı yönlerden benzerlik ilişkisi kurulmuştur.

Metaforlar ile ilgili yapılan çalışmalarda konunun evrensel nitelik arz eden taraflarına çok eğildiği görülür. Toplumlar arasında metafor yönünden görülen bu benzerlik, insan doğasının, ihtiyaçlarının, tecrübelerinin genel olarak her yerde ortak olmasına bağlanmaktadır. Metafor üzerine yaptığı çalışmalarıyla tanınan Kövecses, metaforlarda evrensel olmayan pek çok durumun göz ardı edildiğini, kültür ile metaforun pek çok açıdan birbiriyle ilişkili olduğunu belirterek bu yönde yapılacak çalışmaların önemini ve gerekliliğini ifade eder (Kövecses 2005).

Türk kültürüne ait metaforları belirlemek ve farklı kültürler ile olan benzerlik ve farklılıkların ortaya çıkmasına katkıda bulunmak adına, bu çalışmada, eski Türk dili ve kültürüne ışık tutan ilk eserlerimizden Orhun Abidelerindeki metaforların belirlenmesi ve incelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmada Muharrem Ergin tarafından yayımlanan Orhun Abideleri adlı eserdeki Kül Tigin, Bilge Kagan ve Tonyukuk abideleri esas alınmış; abidelerdeki metaforlar taranarak doküman incelenmesi yapılmış ve literatürde kabul gören şekilde tasnif edilip incelenmiştir. Metaforların tespiti ve incelenmesinde Orhun Abideleri ile aynı dönem içerisinde yer alan diğer Eski Türkçe dönemi eserleri de göz önünde bulundurulmuştur.

Orhun Abidelerinin, dikiliş amacı sebebiyle, sınırlı bir içeriğe sahip olması; eserde kullanılan bazı sözcüklerin daha önceki dönemlerde ve/veya daha sonraki dönemlerde takibinin yapılamaması metaforlarla ilgili tespitleri güçleştirmiştir. Buna rağmen sınırlı da olsa ontolojik (physical /ontological), konumsal (orientational) ve yapısal (structural) olmak üzere üç farklı türde kavramsal metaforlar tespit edilmiştir.

Yaptığımız incelemede abidelerin, MS VIII. yüzyıla ait olmasına rağmen, metaforlar yönünden günümüz Türkiye Türkçesine benzerlikleri tespit edilmiştir. Bu benzerlikler, beklenildiği üzere, Türk kültürünün tarih içerisinde devamlılığını somut bir şekilde ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Orhun Abideleri, Köktürkçe, metafor

Kutadgu Bilig'de Halk Eğitimi

Gülşen Zelal BİRKAN
gulsenzela@gmail.com, MEB
Feridun MERTER
feridun.merter@inonu.edu.tr, İnönü Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmada Türk-İslam tarihinin en önemli eserlerinden biri olan ve Yusuf Has Hacib tarafından kaleme alınan Kutadgu Bilig adlı eser, yeni kuşakların toplum yaşamında yerlerini almaları için gerekli bilgi ve becerileri edinmelerine yardımcı olması amacıyla, halk eğitimi açısından incelenmiştir. Çalışma çocuk eğitimi, kadın eğitimi ve erkek eğitimi olarak üç bölümde ele alınmıştır. Çalışmada yöntem olarak nitel yöntem, araştırma deseni olarak da doküman analizi ve betimsel analiz desenleri benimsenmiştir.

Analizlere ilişkin bulgular şu şekilde özetlenebilir:

Yazar:

- Çocukların küçük yaşta eğitilmesi gerektiğini düşünür. Küçükken öğrenilen bilgilerin yaşlanıp ölüncüye kadar unutulmayacağını bu vesileyle ileride başarılı yetişkinler olacaklarını anlatmıştır.
- Çocukların aileleri tarafından sıkı bir terbiye altına alınarak, doğruluk, yiğitlik, iyilik, alçakgönüllülük gibi erdemleri tam olarak öğrenmeleri sağlanarak eğitilmeleri gerektiğini dile getirmiştir.
- Çocukların zorluk ve sıkıntılardan uzak tutularak ve her istekleri yerine getirilerek yetiştirilmemesi gerektiğine dikkat çekmiş fakat ihtiyaçlarının giderilmesi gerektiğini bu sayede büyüdüklerinde mal hırsına kapılmayan, kanaatkâr yetişkinler olacaklarını söylemiştir.
- Küçüğe hürmet edilmesi gerektiğine dikkat çekmiş fakat eğitimde hiçbir faydası olmayan bilakis çocukların anne, baba ve okula karşı olumsuz tutum içine girmelerine sebep olacak dayak atmayı önermiştir.
- Eserini erkeklerin egemen olduğu bir dönemde yazması sebebiyle erkeklere yazdığı söylenebilir. Bu sebeple kadınların eğitimi ile ilgili bilgilere pek ulaşamamıştır fakat kız çocuklarının da bilgi ve erdem öğrenmesi gerektiğini anlatmıştır.
- Kız çocuklarının erkenden evlendirilmesi gerektiğini anlatmıştır. Yazarın bu düşüncesi günümüz anlayışına uygun değildir.
- Kadınların insan neslinin devamındaki yadsınamaz önemine dikkat çekerken diğer yandan kadınları evde tutulması gereken, güvenilmez, uygunsuz işlerin menşei olarak göstermiştir.
- Kadınların ancak takva sahibi olduklarında "asil" kadın olabileceklerini anlatmıştır.
- Kadınlara gereken önemi verememiştir.
- Erkeklere bilgili ve anlayışlı olmayı tavsiye etmiş bu sayede yaşanan döneme hakim, söz sahibi, daha değerli, başarılı bireyler olacaklarını anlatarak bilgili olmaya özendirmiştir.
- Hiddetlenmenin bilgiyi götüreceği uyarısında bulunmuştur.
- Okumayı, bilgileri kayıt altına almayı, iyi bir dinleyici olmayı, sözünü bilerek konuşmayı, her işten önce meşveret etmeyi, yaşam boyu öğrenmeyi tavsiye etmiştir.
- Bilgiyi sadece öğrenmek değil, öğretmek de gerektiğinin üzerinde durmuş fakat öğreten ve öğrenen dışındakileri hayvan olmakla nitelendirerek insana gereken önemi verememiştir.

Anahtar Kelimeler:Eğitim, Halk, Kutadgu Bilig, Yusuf Has Hacib.

D.İ. Fonvizin'in "Anasının Kuzusu" Komedyasında Eğitim Konusu

Leyla Şener
lsener@anadolu.edu.tr, Anadolu Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bir hiciv ustası olan Denis İvanoviç Fonvizin (1745-1792) her şeyden önce "Anasının Kuzusu" (Nedorosl) komedyası ile tanınır. XVIII. Yüzyıl Rus edebiyatının başyapıtları arasında yer alan bu eser, ilk özgün Rus komedyalardan biri olma özelliği ile de öne çıkar.

"Anasının Kuzusu" komedyasında Aydınlanma Döneminin temel konularından biri olan eğitim konusu ele alınır. Bu konu aynı zamanda D.İ.Fonvizin'in eserlerinin de başlıca konusunu oluşturur.

Eserde olaylar, köyde yaşayan Prostakov'ların evinde ilerlemektedir. Prostakov'lar cemiyet hayatına girip, kariyer yapabilmesi için tek oğulları Mitrofanuşka'nın "iyi bir eğitim" alması gerektiğine karar verir. Bu amaçla annesi Mitrofanuşka'ya okulunu yarıda bırakan eski bir ilahiyat öğrencisi Kuteykin'den Rus Dili grameri, eski bir asker olan Çifirikin'den matematik ve aslında bir arabacı olan Alman asıllı Vralman'dan "Fransızca ve bütün ilimler" derslerini aldırır. Ancak Prostakova, Mitrofanuşka'nın ilim bilimde "fazla ilerlemekten hoşlanmamasına memnun (..). Onun zekâsı gibi zekâ ile bir de fazla ileriye gidilirse, Allah korusun!" sözleriyle eğitime asıl verdiği değeri ortaya koyar.

Mitrofanuşka'nın içinde büyüdüğü cehalet onun aslında iyi huylu karakterini bozar. Prostakova ve Mitrofanuşka örneğinde D.İ.Fonvizin kötü eğitim ve cehaletin sonuçlarını gözler önüne serer.

"Anasının Kuzusu" komedyasında Mitrofanuşka'nın karşısında dürüst, soylu, eğitimli genç subay Milon yer alır. Yazar Milon gibi akıllı, ahlâklı ve cesur gençlerin iyi birer vatandaş olacaklarına, ülkesine hizmet ederek ileriye taşıyacakları inancını yansıtır.

Komedyada -Prostakova'dan Pravdin ve Starodum'a kadar- herkes eğitimden söz eder. D.İ.Fonvizin bu şekilde eğitim hakkında iki karşıt görüşün -Prostakova, Skotinin, Mitrofan'ın patriarkal, Starodum, Pravdin, Milon, Sofya'nın öncü, aydınlamacı- çatışmasını göstermektedir.

D.İ. Fonvizin'in "Anasının Kuzusu" komedyasının temel konusu eğitimidir. Yazar eğitim konusunu Aydınlanmacı düşünce ışığında irdeler. Yazarın üzerinde yaklaşık yirmi yıl çalıştığı "Anasının Kuzusu" komedyasında eğitim konusu bize göre birbiriyle sıkı sıkıya bağlı belli başlı üç problem olarak işlenir. Birinci olarak eğitim almanın gerekliliği/gereksizliği problemi; ikinci olarak hangi eğitimin gerekli/gereksiz ya da başka deyişle güncel hayatta uygulanabilirliği derecesine göre faydalı/faydasız olduğu problemi ve üçüncü olarak ahlâk ve fazilet olmadan eğitimin değersiz olduğu problemi.

Anahtar Kelimeler: Rus edebiyatı, D.İ.Fonvizin, "Anasının Kuzusu", eğitim, ahlâk.

Martin Heidegger'in Eğitim Felsefesinin Siyasal Sosyolojisi

İdris Demirel

idris.demirel@cbu.edu.tr, Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Martin Heidegger (1889—1976), Batı felsefesinin en önemli isimlerinden biridir. Onun esas ilgisi varlık üzerinedir. Heidegger, hermeneutik—fenomenolojik bir yaklaşımla Batı ontoloji geleneğinden ayrı, otantik ve yenileyici bir varlık konseptini geliştirmek istemiştir. Diğer alanlardaki görüşlerini de bir şekilde yine varlık görüşüne bağlamıştır. Siyaset, toplum, din, ideolojiler, teknik—teknoloji, millî varlık, bilim, eğitim gibi başka alanlardan bahsetmişse bile bu bahsedilmiş konuyu yine o esaslı varlık meselesine getirmek içindir. Heidegger'de, büyük varlık meselesinin dışında yahut büyük varlık meselesinden otonom siyasal, sosyolojik, kültürel, epistemolojik, etik, estetik, dinî... alanlar söz konusu değildir. Onun için eğitim de en temelde varlık hakkındaki nihai sorularla yani ontolojik sorgulamalarla meşgul olacaktır. Ontolojik sorgulamanın pedagojik önceliği kabul edilmelidir. Üniversite müfredatı da buna göre yapılandırılmalıdır. Ontolojik eğitim anlayışının ise iki boyutu öne çıkar: 1. Eğitim ile araştırma arasındaki ve ayrı ayrı üniversite departmanları arasındaki mevcut ilişkileri dönüştürerek birlikte çalışmalarını sağlamak. 2. Üniversite komünitesini bir ortak bağlılık etrafında anlamlı şekilde yeniden birleştirmek.

Aristoteles gibi Heidegger de mükemmeliyetçidir (perfectionist). Ona göre: Önemli ölçüde ayırt edici bir insanî öz vardır. İyi hayat, yani mükemmel—olan, bu ayırt edici insanî özün işlenmesine vakfedilen bir hayattır. Eğitim de, işte tam burada, insan—olmak yönüyle temel teşkil eden öze bir giriş olarak anlaşılır. İnsanın ayırt edici bu 'özü', Heidegger için, orijinal Almanca ifadesiyle Dasein'dir. Yani: "orada—varlık"tır (Being-there). Bu da insan olarak kendimizi dünyaya—açma (World—disclosing) ile ilgilidir.

Heidegger bir Alman olarak eğitim ile bir—millet—oluş arasında bir bağ olduğunu düşünür. Eğitim ile Alman törel değerleri ve Alman millî varlığı arasında bir ilgi kurar. Almanya'daki eğitim ile Alman millî varlığı arasında kurulan bu ilgi, Alman üniversitelerini ve Almanya'nın kendisini dönüştürme girişimlerinde de ortaya çıkar. Burada bilhassa bilim, bir kurum olarak üniversite ve üniversitenin bir bütün olarak Alman milleti ile ilişkisi önem kazanır. Aynı zamanda bir üniversite hocası ve eğitimci olan Heidegger'in eğitim meselelerine bakışı, varlık—eğitim ilişkileri yahut eğitimin ontolojisi yönüyle de dikkate değerdir. Bütün bu yönler de onun eğitim felsefesinin siyasal sosyolojisine bakmayı ister istemez gerekli kılmaktadır.

Bu incelemenin amacı Heidegger'in eğitim felsefesini siyasal sosyoloji açısından ve mümkün ölçüde eleştirel bir şekilde mütalaa edebilmektir. İncelemede, pozitivist—olmayan, hermeneutik bir zeminde kalınacaktır. Sosyolojik yöntem olarak saha çalışması, derleme ya da deney gibi bir yöntem değil belgesel araştırma yöntemi takip edilecektir. Kaynak olarak daha ziyade düşünürün kendi çalışmaları kullanılacaktır. Çalışmanın sonucunda bilhassa eğitim felsefesi ile eğitim sosyolojisi bağlamında ve siyasal içerimleri de kapsayan işe yarar bulguların ortaya çıkacağı umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Martin Heidegger, Eğitim, Felsefe, Siyasal Sosyoloji, Millî—varlık

Divanü Lûgat-İt-Türk'teki Kişi Adlarıyla Günümüz Kişi Adlarının Karşılaştırılması: Uşak ve Kütahya İli Örneği

Zekerya Batur
zekerya.batur@usak.edu.tr, Uşak Üniversitesi
Halil Ziya Özcan
Yunus Emre Alakaya
Ebru Öztürk
Ahmet Gül

Bildiri Özeti:

İnsanlığın varoluşundan günümüze tüm toplumlarda bireylerin çevrelerindeki her doğan bireye ad verme her zaman önemli bir eylem olmuştur. Bir ad almak bir birey için var olmanın en önemli belgesidir. Türklerde kişilere ad verme geleneğinin kökeni çok eskilere dayanmaktadır. Yabancılara ilk Türkçe öğretimi kitabı olarak da kabul edilen Divanü Lûgat-it Türk'te kişi adlarına yer verilmiştir. Divanda 100 ün üzerinde kişi adı vardır. Bunlardan çok azı kadın adıdır. Araştırmanın amacı Divanü Lûgat-it Türk de yer alan kişi adlarının günümüzde divanda geçen hâli veya anlam olarak benzer hâli ile kullanılıp kullanılmadığını tespit etmektir. Bu bağlamda araştırmada Divanü Lûgat-it Türk'te geçen kişi adlarının günümüz kişi adları ile karşılaştırılmasına yer verilmiştir. Araştırmanın modeli tarama modeli olup doküman incelemesine dayalı olarak yapılmıştır.

Bu çalışmada Divanü Lûgat-it- Türk'te geçen kişi adları ile Uşak ve Kütahya illeri merkez ilçeleri özelindeki 2016 yılında dünyaya gelen çocukların adları karşılaştırarak incelenmiştir. Araştırmanın inceleme boyutunda gerekli izin ve yazışmaların ardından Uşak ve Kütahya Nüfus Müdürlüklerinden 2016 yılında Uşak ve Kütahya illeri merkez ilçelerinde doğan çocuklara verilen hem kız hem erkek ilk 100 ad liste halinde alınmıştır. Divanü Lûgat-it-Türk'teki bu adlar anlam ve günümüzde karşılığı olup olmaması bakımından incelenmiştir. Ayrıca bu kişi adlarının çocuklara verilmesinde hangi unsurların daha etkili olduğu sorusuna cevap aranmıştır. İlk olarak Divanda geçen isimleri TDK'nin güncel sözlüğünden anlamları bulunmuştur. Bu adların anlamları, günümüzde kullanılıp kullanılmadığı, ilk 100 ad arasında kaçınıcı sırada yer aldıklarını gösteren bir tablo hazırlanmıştır. Yapılan araştırmada Dîvânü Lugati't-Türk'te geçen toplam 104 kişi adı tespit edilmiştir. Bu 104 isimden 6 tanesi kadın adı, 96 tanesi erkek adı, 2 tanesi ise unisex (ortak) isimdir. Yapılan araştırmada Uşak ilinde 2016 yılında doğan bebekler arasında toplam 15 adın ve Kütahya ilinde 2016 yılında doğan bebekler arasında toplam 30 adın Dîvânü Lugati't-Türk'te geçen hali ile günümüzde de kullanıldığı tespit edilmiştir. Dîvânü Lugati't-Türk'te bulunan kişi adlarının anlamları açısından benzerlik gösteren toplam 57 ad tespit edilmiştir. Tespit edilen bu adların içinde kaynağını doğrudan Türk kültüründen ve Türk İslam kültüründen alan adların olduğu görülmüştür. Sonuç olarak Divanü Lûgat-it-Türk'te bulunan kişi adlarının ya divandaki aynı şekli ile ya da anlam olarak benzer bir şekilde halen günümüzde de kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Divanü lûgat-it-Türk, ad verme geleneği, çocuk, Uşak, Kütahya

Eğitim Hizmetleri Sektörünün Ekonomi Açısından Değerlendirilmesi

Sabriye Kundak
sabriyebozok@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Vildan Saba Aktop
saktop@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eğitim bireyin yeteneklerini, tutumunu, toplumun değer verdiği davranış şekillerini geliştirmek amacıyla geçmişin bilgilerini yeni kuşaklar için kullanılabilir hale getirme sanatıdır. Toplum bunu gerçekleştirmek için “seçkin ve denetimli” bir ortam yani “eğitim kurumları” yaratma ihtiyacı duymuştur. Bir ihtiyaç sonucu olarak ortaya çıkan eğitim, sosyal ve kültürel bir anlam ifade etmesinin yanı sıra ekonomik bir anlam da ifade etmektedir. Eğitim kurumları, üretilen bilgilerin talep edenlere arz edildiği ortamlardır. Dolayısıyla iktisadi açıdan eğitim, “bilgi aktarma yani bilginin talep edenlere arz edilmesi amacıyla yapılan ekonomik bir faaliyet” olarak tanımlanabilmektedir. Eğitim, ekonomik büyüme ve iktisadi kalkınmanın temelini oluşturmaktadır. Günümüzde beşeri sermayenin ekonomik büyüme, kalkınma, uluslararası rekabet gücü sağlama, gelir dağılımı eşitliği açısından önemli bir faktör olması eğitimin önemini daha da artırmaktadır. Dolayısıyla eğitim hizmetleri sektörünün diğer sektörlerle olan bağlantısı ve ekonomide istihdama katkısı önem arz etmektedir. Bu çalışmada Türkiye ekonomisinde hizmet sektörü içerisinde yer alan eğitim hizmetleri sektörünün ekonomi üzerindeki etkileri girdi-çıkıtı yöntemiyle analiz edilmiştir.

Türkiye'deki eğitim hizmetleri sektörünün TÜİK'ten elde edilen girdi-çıkıtı tablosunda yer alan son verilere göre 2012 yılına ait geri ve ileri bağlantı etkileri ve endeksler, Leontief ters matris aracılığıyla elde edilmiştir. Aynı zamanda marjinal istihdam katsayısı ve istihdam çoğaltanı katsayısı hesaplanmıştır. Eğitim hizmetleri sektörü ileri ve geri bağlantı endekslerine göre; ileri ve geri bağlantı etkileri düşük bir sektör olarak tespit edilmiştir. Buna rağmen ekonomideki tüm sektörlerle olan talep artışı sonucunda en yüksek istihdam artışı sağlayan sektörlerden birinin eğitim hizmetleri sektörü olduğu saptanmıştır. Bu yönüyle eğitim hizmetleri sektörünün sosyo-kültürel önem arz etmesinin yanı sıra ülke ekonomisi açısından istihdam olanakları yaratan önemli bir sektör olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler:Eğitim Hizmetleri Sektörü, Girdi-Çıkıtı Yöntemi, İleri Bağlantı ve Geri bağlantı katsayısı, istihdam çoğaltan katsayısı, Marjinal istihdam Katsayısı

Girişimcilik Faaliyetlerinde Teknoparkların Önemi: Afyon-Uşak Zafer Teknoloji Geliştirme Bölgesi Örneği

Tuğrul Kandemir
tugrulkandemir@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Berfu İlter
berfu@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Teknoparklar üniversiteler ile sanayi kuruluşlarını bir araya getirerek; kamusal faydayı öne alma, ekonomik kalkınma ve sürdürülebilir gelişmeye katkı yapma, yeni kavramlar, yeni ufuklar yaratma yönünden anlamlı fikirleri hayata geçirme merkezleridir. Teknoparklar, piyasanın yetersiz olduğu AR-GE ve yenilikçi faaliyetler için altyapı sağlayarak, vergi ya da genişletilmiş teşvik araçları ile girişimcileri projelerini hayata geçirme noktasında cesaretlendirmektedir. Girişimciler, başarılı bir iş kurabilmek ve yönetebilmek için gerekli olan bilgiye ulaşmada desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. Bu ihtiyaç; üniversitelerin kütüphane, laboratuvar, bilgisayar gibi fiziki olanaklarının kullanımının yanı sıra uzman kadro, öğrenciler, ortak projeler geliştirme ve danışmanlık hizmetleri ile de karşılanabilmektedir. Teknoparkların sunmuş olduğu bu imkânlar sayesinde; girişimciler toplumun güncel ve gelecekteki ihtiyaçlarına çözümler geliştirerek daha yaşanabilir bir dünya için risk alabileceklerdir. Teknoparkların; sanayi kuruluşları, araştırma laboratuvarları ve üniversiteler ile aynı ortamda bulunmaları; bilim teknoloji ve AR-GE faaliyetlerini geliştirerek teknoloji transferine imkân tanıyan yapıları sayesinde mucit girişimciler için bir fırsat sunmaktadırlar. Aslında mucitler ve girişimciler tarih boyunca birbirini tamamlayan iki unsur olmuştur. Mucit olmanın ve girişimci olmanın her ikisinin de farklı hazları ve ödülleri vardır. Mucitler, karşılaştıkları sorunlara çözüm üretmeye odaklanırlar. Bu sayede ürün ya da hizmetlerle ilgili yaratıcı ve özgün fikirler üretirler. Girişimciler ise daha önceden yaratılmış bir ürün ya da hizmetin nasıl başarılı bir işletmeye dönüşeceğiyle ilgilidirler. Ancak her iki özelliğin de aynı kişide bir araya gelmesi de mümkündür. Ve teknoparklar bu mucit girişimcilerin buluşlarını ticarileştirmeleri adımında oldukça önemli bir rol üstlenmektedir. Çalışmada, özellikle yeni fikir ve buluşları hayata geçirmeye yönelik girişimcilik faaliyetlerinde teknoparkların katkı ve önemini vurgulamak amaçlanmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi uygulanmaktadır. Çalışma grubunu, Afyon-Uşak Zafer Teknoloji Geliştirme Bölgesi'nde yer alan girişimci işletmeler oluşturmaktadır. Sonuç olarak, günümüz koşullarında girişimcilik faaliyetlerinin başarılı olabilmesi için, teknoparkların katkısının inkâr edilemeyeceğinin altını çizmek gerekmektedir. Özellikle küreselleşen dünyamızda katma değeri yüksek teknolojileri üreten girişimciliğin desteklenmesi, mikro anlamda işletmelerin ülke ekonomisine katkılarını artırmakta; makro anlamda ise ülkeleri ekonomik anlamda oldukça ilerilere taşıyabilecek bir unsur olarak görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Teknoparklar, Teknoloji Araştırma Bölgesi

Eğitim Hizmetinin Sunumunda Yerel (Belediye) ve Merkezi (Milli Eğitim) Düzeyde Yetki Dağılımı: Türkiye Üzerine Ampirik Bir Çalışma

Gülsüm GÜRLER HAZMAN
gghazman@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Mustafa KÜÇÜKİLHAN
Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bir görevi, bir işi yasaların verdiği imkânlarla göre, belli şartlarla yürütmeyi sağlayan hak olarak ifade edilen yetki, eğitim hizmetleri hususunda ülkemizde genel olarak Milli Eğitim Bakanlığı'na aittir. Milli Eğitim Bakanlığı da mevcut yasalarımızın verdiği yetki çerçevesinde eğitim sisteminde merkezi idare yetkilisi olarak görev ve sorumluluklarını yerine getirmeye çalışmaktadır. Ancak bu konuda Milli Eğitim Bakanlığı'nın yeterli ve tam olarak başarılı olduğu iddia edilememektedir. Zira başarılı bir eğitim sistemine sahip olmanın kriterlerinden biri olarak ifade edilebilecek husus; ülkelerin sosyal ve ekonomik gelişmişlik düzeyidir. Ülkemiz de halen gelişmekte olan ülkeler kategorisinde yer aldığından bu varsayımın güçlü bir varsayım olduğu kanaati hâkim olmaktadır.

İfade edilen bu kanaatin daha iyi analiz edilebilmesi ve geçerliliğinin görülebilmesi için; temel amacı "iyi insan yetiştirme" olan (Güzel: 2014: 189) eğitim sistemine ve sistem içindeki yetki dağılımına bakılması uygun görülebilmektedir. Yetki dağılımının güzel bir şekilde uygulandığı, bireylerin kendi yetenek ve kabiliyetlerine göre eğitim alabildikleri eğitim sistemine sahip bir ülke gelişmiş bir ülke olarak nitelendirilebilmektedir (Yeniçeri, 2014: 117). Böyle bir ülkenin eğitim sistemine bakılarak; gelişmişlik düzeyinin tespiti, eğitim kurumlarındaki fiziki ve beşeri kaynakların kalite ve verimliliğinin de ortaya konulması mümkün olmaktadır (Gök, 2017: 623-624).

Eğitimde kalite ve verimlilik üzerine yapılan çalışmalarda eğitim hizmetlerinin sosyal, kültürel, ekonomik vb. alanlarda toplumsal gelişimde etkin bir rol aldığı belirtilmektedir (Babaoğlu, 2018: 190-191). Gelişimin yaşandığı ülkelerde de gelişimin getirdiği değişime karşı bir direnç oluşmakta ve çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. Yaşanan sorunlara getirilen çözüm önerileri de daha çok yönetsel konular üzerinde olmaktadır. Literatür taraması yapıldığında eğitim sistemimizde yetki ve sorumluluklar (Gürler Hazman G., Küçükilhan, M.,2016, Gürler Hazman G., Küçükilhan, M.,2017) konusunda pek çok sorunla karşılaşıldığı ve sorunların çözümü noktasında yerel idarelere de yetki verilmesinin değerlendirilmesi gerektiği görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı; eğitim hizmetlerinde yönetsel sıkıntıların giderilmesine katkı sağlayabilme noktasında (eğitim hizmetlerinde yerelleşmeye gidilmesi durumunda) yetki dağılımının nasıl daha iyi olabileceğinin ortaya konulmasıdır. Bu amaç için Türkiye genelinde 7 Coğrafik bölgeden seçilmiş 21 ilde (büyükşehir, il ve ilçe milli eğitim yöneticileri ve belediye yöneticileri), 5'li likert tarzında hazırlanan sorular ile yüz yüze anket uygulaması yapılarak SPSS istatistik programında önceden belirlenen analizler test edilmiştir. Toplam 34 değişkenin kullanılacağı çalışmada gruplar arasında (merkezi idare temsilcileri ve yerel yöneticiler) benzerlik olup olmadığı sınılanacaktır.

Anahtar Kelimeler:Eğitim Hizmetlerinde Yerelleşme, Yetki, Eğitim hizmetlerinde Yetki Dağılımı

Temel Üst Politika Belgeleri Bağlamında Türkiye’de Eğitim Politikalarının İstikrar Sorunu

Samed KURBAN
samedkurban@gmail.com, Dumlupınar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eğitimin toplumsal dönüşümü sağlayan bir değerler sistemi olarak taşıdığı güç ulusal ve uluslararası arenada yadsınamaz bir durumdur. Türkiye’de eğitim hizmetine yönelik olarak formüle edilen kamu politikaları, başta kalkınma planları olmak üzere Orta Vadeli Program, hükümet programları, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan Stratejik Planlar, Milli Eğitim Şurası Genel Kurulu Kararları gibi birçok resmî politika belgesi üzerinden ortaya koyulmaktadır. Bu çerçevede, kamu politikasının eğitim alanına yönelik olarak neler getirdiğine ilişkin kalkınma planlarının ve diğer politika belgelerinin kritiğini yapmak, eğitim politikalarının genel çerçevesine ilişkin analiz yapma imkânı vermektedir. Bu noktada Türkiye’de eğitim politikalarının mevcut durumu ve geleceğe ilişkin hedefleri ortaya koyan ifadeleri ve uygulamada karşılaşılan durumlar mevcut bir istikrar sorunu olduğunu göstermektedir. Genel itibarıyla sistemin genel hedef ve kazanımlarını tanımlayan kuramsal bir temelin olmaması yanında, eğitimin nicel hedeflerinin nitel hedeflerinden öncelikli ve önemli olduğu görülmektedir. Gerek öğrencilerin akademik başarısı gerekse yaşam memnuniyetine ilişkin olarak üst politika belgelerinde ortaya konulan hedefler birbirini izleyen istikrarlı uygulamaların olmaması neticesinde, başarılı sonuçlar verememektedir. Dolayısıyla sistemin performansının ve istikrarının, eğitim politikalarına yön veren aktörlere bağlı kalması önemli bir sorundur. Çalışmada, Türkiye’de eğitim politikasına yönelik olarak üretilen temel üst politika belgeleri, sistemin başarısını ölçme imkânı veren çeşitli dinamikler etrafında istikrar temelinde irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: eğitim politikası, istikrar, politika belgeleri

OECD “Bir Bakışta Eğitim Raporu 2017” Bağlamında Türkiye’de Finans ve İnsan Kaynakları Yatırımlarının Değerlendirilmesi

Samed KURBAN
samedkurban@gmail.com, Dumlupınar Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Siyasi iktidarlar, bireylerin sosyal ve ekonomik beklentilerini artırmak, okul eğitiminde daha fazla etkinlik sağlayacak teşvikler sağlamak, yükselen talepleri karşılamak ve kaynakların harekete geçirilmesine yardımcı olmak için politikalar geliştirmektedir. Bu doğrultuda, eğitim fırsatları ve sonuçlarının uluslararası karşılaştırmalarına giderek daha fazla zaman ayırmaktadırlar. Türkiye’de eğitim hizmetine yönelik olarak üretilen temel politika belgelerine bakıldığında, kanıt temelli veriler sunan uluslararası analizlere yeteri kadar önem verilmediği görülmektedir. Halbuki, Türkiye’de eğitim hizmetine yönelik harcamalar, genel kamu hizmetleri ve sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetleri için yapılan yatırımların ardından üçüncü büyük harcama kalemini oluşturmaktadır. Bu bağlamda kamu kaynaklarının etkili ve verimli kullanımı son derece önem arz etmektedir. OECD Eğitime Bir Bakış Raporu, uluslararası düzeyde karşılaştırılabilir nitelikteki göstergeleri geliştirerek ve analiz ederek, ülkelerin eğitim politikalarının, ortaya koydukları çıktıların ve sistemin performansının değerlendirilmesine imkân tanımaktadır. Değerlendirme üye ülkeler ve bazı ortak üyeler arasında yapılmakla birlikte birçok analiz ölçütü kullanılmaktadır. Bu göstergeler, hükümetlere daha etkili ve adil eğitim sistemleri oluşturma konusunda yardımcı olabilir. Çalışmada Türkiye’de eğitim alanında finans ve insan kaynakları yatırımlarının 2017 yılına ilişkin değerlendirmesi OECD Eğitime Bir Bakış Raporu doğrultusunda analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: eğitim politikası, OECD, üst politika belgeleri, eğitim harcamalar

Dünya Müziği Derneği'nin Bursa'nın Kültürel ve Sanatsal Yaşamına Katkıları

Gülnihal GÜL
gulnihalgul@gmail.com, Uludağ Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Belirli bir amaçla isteyerek bir araya gelen kimselerin oluşturdukları resmi organizasyonlar olan dernekler; kar amacı gütmeyen kuruluşlardır ve toplumsal yaşamın her alanında yaygın bir örgütlenme biçimi olarak bireylerin kendisini ifade edebilmesi açısından önemli bir yere sahiptir. Toplumun duyarlılıklarına dayalı faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları olan derneklerin iyi organize olmaları ve faaliyet alanlarında sahip oldukları bilgi birikimini etkili şekilde kullanmaları gerçekleştirdikleri çalışmaların verimliliğini ve sürekliliğini olumlu yönde etkilemektedir.

Sivil toplum kuruluşları arasında yer alan sanat dernekleri yerel, bölgesel ve ulusal sanat açısından toplumun kültürel ve sanatsal yaşamına katkıları olan ve farkındalık yaratılmasında önemli yeri olduğu düşünülen kuruluşlardır. Bu kapsamda temelleri 1994 yılında atılan Dünya Müziği Derneği, Bursa'da çok sesli müzik kültürünü yaymak, bu alanda ortak paylaşım platformu oluşturmak ve çok sesli müzik sevgisini ve eğitimini tabana yayarak kentin müzik kültürünü yükseltmek amacıyla Bursa'nın kültürel ve sanatsal yaşamına yön vermektedir. Bu amaca uygun olarak eğitimsel, sanatsal ve toplumsal pek çok faaliyet içerisinde yer almakta, Bursa'nın sanatsal faaliyetlerine yön veren kurum ve kuruluşlar ile iletişim içerisinde olarak onlara destek vermekte ve ortak projelere imza atmaktadır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden belgesel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verileri Dünya Müziği Derneğinin kuruluşundan günümüze gerçekleştirdiği etkinliklerde tutulan kayıtlar, dernek tüzüğü, derneğin çalışmalarını içeren yazılı kayıtlar ile elde edilmiştir.

Bu çalışmada Dünya Müziği Derneğinin özelde Bursa ilinin genelde de Türkiye'nin kültürel ve sanatsal yaşamına olan katkılarına yer verilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda söz konusu derneğin gerçekleştirdiği sanatsal faaliyetlerin temel düzeyde topluma çok sesli müzik kültürü verme, sevdirmeye ve ilgiyi arttırmada; ulusal ve uluslararası iletişim ve etkileşimi arttırmada önemli katkıları olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik, kültür, sanat, Bursa, Dünya Müziği Derneği

Anahtar Kelimeler: Dernekler, kültür, sanat, Bursa

Devlet Konservatuvarı Öğrencilerinin Türk Müziği Teorisi ve Solfej Dersi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri

Safiye YAĞCI
gundoner@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Türk müziği teorisi ve solfej dersi, uygulama alanında öğrencilere Türk müziği makamlarını dizileri, seyir özellikleri açısından tanımasını, solfej ve deşifre yetilerini usul bilgisiyle birlikte kazanmasını ve ses aralıklarını geliştirmelerini sağlayan bir ders olarak konservatuvarlarda işlenmektedir. Türk müziği teorisi ve solfej dersi aynı zamanda teorik olarak da Türk müziği perde isimlerini, makam dizilerini, makamlara özgü dörtlü ve beşlileri algılamalarına olanak sağlayan bir derstir. Türk müziği teorisi ve solfej dersi farklı öğretim yöntemlerine dayanan ve öğretim elemanlarının yaklaşımlarının farklılaşabildiği bir ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu farklı uygulamalar herhangi bir araştırma ve çalışma çerçevesinde ele alınmamıştır. Bu uygulamalar ele alındığı ve öğrencilerin hangi yöntemle daha kolay öğrendikleri tespit edildiği takdirde dersin uygulamalarına yönelik bir görüş ve gelişim sağlanabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmada öğrencilerin solfej dersi uygulamalarındaki farklı yöntemlere, materyal tercihlerine, makamsal seyir örneklendirmelerine ilişkin görüşleri irdelenmiştir.

Bu görüşler doğrultusunda araştırmanın amacı, solfej dersine yönelik farklı öğretim yöntemlerinin tespit edilmesi, öğrencilerin hangi yöntemle daha kolay öğrendiğinin belirlenmesi ve bu dersin nasıl daha verimli hale getirilebileceğinin saptanmasıdır.

Bu araştırma, Türk müziği teorisi ve solfej dersine yönelik farklı öğretim yöntem ve tekniklerini ele alması ve alanında yeterli ilgili çalışma yapılmaması açısından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler:Türk Müziği, Solfej, Teori.

Müzik Öğretmenliği 1. Sınıf Öğrencilerinin Adaptasyon Sorunları

Aylin MENTİŞ KÖKSOY
aylinmentiskoksoy@gmail.com, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmada, müzik öğretmenliği 1. Sınıf öğrencilerinin adaptasyon sorunlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma tarama modelinde yapılandırılmış olup nitel yöntem izlenmiştir. Çalışmada elde edilen veriler yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Çalışma grubunu kolay ulaşılabirlik ve gönüllülük ilkesi dikkate alınarak 2017-2018 eğitim öğretim yılında müzik öğretmenliği 1. Sınıfta okuyan 19 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veri toplamaya yönelik olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu ile 6 soru sorulmuştur. Öğrencilerin veri toplama aracında ki verdikleri cevaplar içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma bulgularına göre; müzik öğretmenliği 1. Sınıf öğrencileri olarak okudukları bölümde bazılarının adaptasyon problemleri yaşadığı ve bazılarının ise çalgıda zorlandıkları belirlenmiştir. Üniversiteye geldiklerinde ise pek bir zorlukla karşılaşmadıkları, şehre ilk geldiklerinde ise yabancılik çekmediklerini, halkın davranışlarının sıcak olduğu, sosyal aktivite olanaklarının çok sınırlı olmasından dolayı sosyal ve kültürel etkinliklere yeterince katılmadıkları, barınma ve beslenme imkanlarından ise memnun olduklarının belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler:Öğrenci, eğitim, sorun

Sınıf Öğretmenliği 2. Sınıf Öğrencilerinin Pop Müzik Algılarının Metafor Yoluyla Belirlenmesi

Aylin MENTİŞ KÖKSOY
aylinmentiskoksoy@gmail.com, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı, sınıf öğretmenliği adaylarının pop müzik ile ilgili algılarının metafor yoluyla belirlenmesidir. Çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği 2. Sınıfta öğrenim görmekte olan 40 kişi oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri “pop müzik..... gibidir. Çünkü .....” ifadelerini tamamlamaları yoluyla elde edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrenciler kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Katılımcıların görüşleri nitel bir araştırma yöntemi olan içerik yöntemi ile analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin analizi; verilerin elektronik ortama aktarılması ve ayıklanması, metafor ve ifadelerin sınıflandırılması, kavramsal kategorilerin geliştirilmesi, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları ve verilerin yorumlanması aşamalarından oluşmaktadır. Metafor ifadeleri temel alınarak metaforlar ortak özelliklerine ve koydukları bakış açılarına göre kategorize edilmiş, temalaştırılmış ve 7 farklı kavramsal kategori altında toplanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; “huzur, eğlence ve sakinlik veren” (f=11) kategorisinin en sık katılım gösterilen kategori olduğu tespit edilmiştir. Bu kategoriyi “içinde her şeyi barındıran” (f=6), “yaşam kaynağı olan” (f=5), “olumsuzluk veren” (f=6), “heyecan veren” (f=5), “bıkkınlık veren” (f=4), “anlam taşıyan” (f=3) bir müzik türü olarak pop müzik kategorilerinin takip ettiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Pop müzik, metafor, sınıf öğretmeni adayı

Müzik Öğretmeni Adaylarının Çalgı Performansı Özyeterlik İnançlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Turgay Tunç
trgtunc@gmail.com, Bülent Ecevit Üniversitesi
Cihan Tabak
cihantabak@harran.edu.tr, Harran Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı, müzik öğretmeni adaylarının bireysel çalgılarına yönelik çalgı performansı özyeterlik inançlarını incelemek ve bu inançları farklı değişkenler açısından değerlendirmektir. Bu araştırmanın çalışma grubunu, bir devlet üniversitesinin müzik öğretmenliği bölümünde, 2017-2018 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde öğrenim görmekte olan 120 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcıların 65'ini kız öğrenciler oluştururken; 55'ini erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Bunun yanında öğrencilerin 31'i birinci sınıf, 30'u ikinci sınıf, 29'u üçüncü sınıf ve kalan 30'u da dördüncü sınıf öğrencisidir. Araştırma, nicel araştırma tekniklerinden tarama modelinde olup betimsel bir nitelik taşımaktadır. Veri toplama aracı olarak Girgin (2015) tarafından geliştirilen ve 20 maddeden oluşan 5'li Likert tipindeki "Çalgı Performansı Özyeterlik İnancı Ölçeği" kullanılmıştır. Kurt (2012)'un belirttiği gibi bireylerin yaptıkları eylemlerin arkasındaki temel güdüsel yapılardan birisi olan özyeterlik, bir bireyin belirli bir konuda başarılı olmak için gerekli olan etkinlikleri yerine getirip, bu işi başarılı olarak yerine getirme konusunda kendine yönelik yargısı olarak da tanımlanabilir. Özyeterlik inancı kişilerin yaptıkları eylemleri etkilemektedir. Özyeterlik inancı eğitim alanında da önemsenmesi gereken bir konudur. Yapılan araştırmalar neticesinde özyeterlik inancı yüksek olan bireyler ile düşük olanlar arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Müzik öğretmenliği bölümlerinde yer alan çalgı eğitimi müzik eğitiminin en önemli unsurlarından birisidir. Bu nedenle müzik öğretmenliği adaylarının çalgı performansı özyeterlik inançlarının incelenmesi araştırmanın önemini oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde bir istatistik paket programından faydalanılmıştır. Bu verileri çözümlemede "aritmetik ortalama", "yüzde" ve "frekans" dağılımları, bağımsız örneklem için tek yönlü varyans analizi ve bağımsız örneklem için faktöriyel ANOVA yöntemleri kullanılmıştır. Yapılan bağımsız örneklem için tek yönlü varyans analizi sonucuna göre öğretmen adaylarının çalışma süresine göre çalgı performansı özyeterlik inanç ortalamalarının farklılaştığı saptanmıştır [$F_{(2,117)}=11,130, p<0,05, \eta^2=0,16$]. Günde iki saatten fazla çalışan öğretmen adaylarının çalgı performansı özyeterlik inanç ortalamaları ($\bar{x}=3,55; S=0,69$), günde bir-iki saat arasında çalışan öğretmen adaylarının ($\bar{x}=2,92; S=0,63$) ve günde bir saatten az çalışan öğretmen adaylarının ($\bar{x}=2,68; S=0,67$) özyeterlik inanç ortalamalarından daha yüksektir ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Günde bir-iki saat arasında çalışan ve günde bir saatten az çalışan öğretmen adaylarının özyeterlik inanç ortalamaları ise farklılaşmamaktadır ($p>0,05$). Yapılan bağımsız örneklem için faktöriyel ANOVA sonuçlarına göre ise öğretmen adaylarının çalgı özyeterlik inanç ortalamaları sınıf düzeyine göre farklılaşmazken [$F_{(3,112)}=1,97, p>0,05$] cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır [$F_{(1,112)}=15,13, p<0,05$]. Erkek öğretmen adaylarının çalgı performansı özyeterlik inanç ortalamaları ($\bar{x}=3,18; S=0,091$) kadın öğretmen adaylarından ($\bar{x}=2,71; S=0,083$) daha yüksektir. Genel olarak bakıldığında ise öğretmen adaylarının çalgı performansı özyeterlik inanç ortalamaları orta düzeyde olduğu söylenebilir ($\bar{x}=2,93; S=0,71$).

Anahtar Kelimeler:Müzik Eğitimi, Bireysel Çalgı, Özyeterlik

Müzik Öğretmeni Adaylarının Bireysel Çalgı Çalışma Alışkanlıklarının Araştırılması

Turgay Tunç
trgtunc@gmail.com, Bülent Ecevit Üniversitesi
Cihan Tabak
cihantabak@harran.edu.tr, Harran Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı, müzik öğretmeni adaylarının bireysel çalgı çalışma alışkanlıklarını incelemek ve bu alışkanlıkları sınıf, cinsiyet ve çalışma süresi değişkenleri açısından değerlendirmektir. Bu araştırmanın çalışma grubunu, bir devlet üniversitesinin müzik öğretmenliği bölümünde, 2017-2018 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde öğrenim görmekte olan 122 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcıların 65'ini kız öğrenciler oluştururken; 57'sini erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Bunun yanında öğrencilerin 31'i birinci sınıf, 30'u ikinci sınıf, 29'u üçüncü sınıf ve kalan 32'si de dördüncü sınıf öğrencisidir. Araştırma, nicel araştırma tekniklerinden tarama modelinde olup betimsel bir nitelik taşımaktadır. Veri toplama aracı olarak Küçükosmanoğlu ve diğ. (2016) tarafından geliştirilen ve 18 maddeden oluşan 5'li Likert tipindeki "Bireysel Çalgı Çalma Alışkanlıkları Ölçeği" kullanılmıştır. Müzik eğitiminde önemli rol oynayan çalgı eğitimi, programlı ve disiplinli bir çalışma gerektirmektedir. Çalgı çalma başarısını etkileyen önemli faktörlerden birisi de öğrencinin iyi bir çalışma alışkanlığı edinmiş olmasıdır. Memiş (2005) öğrencilerin çalışma alışkanlıkları bakımından; ilgi, istek, bireysel farklılıklar, zamanı etkili kullanma, aile ve uygun çalışma ortamının önemini belirtmektedir. Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde bir istatistik paket programından faydalanılmıştır. Bu verileri çözümlemede "aritmetik ortalama", "yüzde" ve "frekans" dağılımları, bağımsız örneklem için tek yönlü varyans analizi ve bağımsız örneklem için faktöriyel ANOVA yöntemleri kullanılmıştır. Yapılan bağımsız örneklem için tek yönlü varyans analizi sonucuna göre öğretmen Adaylarının çalışma süresine göre bireysel çalgı çalışma alışkanlıkları düzeylerinin farklılaştığı saptanmıştır [$F_{(2,119)}=22,265, p<0,05, \eta^2=0,27$]. Günde iki saatten fazla çalışan öğretmen adaylarının bireysel çalgı çalışma alışkanlıkları düzeyleri ($\bar{x}=4,40; S=0,41$), günde bir-iki saat arasında çalışan öğretmen Adaylarının ($\bar{x}=3,86; S=0,61$) ve günde bir saatten az çalışan öğretmen Adaylarının çalgı çalışma alışkanlıkları düzeylerinden ($\bar{x}=3,39; S=0,55$) daha yüksektir ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Bunun yanında, günde bir-iki saat arasında çalışan öğretmen Adaylarının çalgı çalışma alışkanlıkları düzeyleri günde bir saatten az çalışan öğretmen Adaylarının çalgı çalışma alışkanlıkları düzeylerinden daha yüksektir ve bu fark da istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Yapılan bağımsız örneklem için faktöriyel ANOVA sonuçlarına göre ise öğretmen Adaylarının çalgı çalışma alışkanlıkları düzeylerinin sınıf [$F_{(3,114)}=1,88, p>0,05$] ve cinsiyet [$F_{(1,114)}=1,45, p>0,05$] değişkenlerine göre farklılaşmadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler:Müzik Eğitimi, Bireysel Çalgı, Çalışma Alışkanlıkları

Güzel Sanatlar Lisesi Resim Öğrencilerinin "Güzel Sanatlar Fakültesi ve Eğitim Fakültesi Resim Öğretmenliği" Kavramlarına İlişkin Sahip Oldukları Metaforik Algıları

Esra Yıldırım Yıldırım
esraal670@gmail.com, Marmara Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Özet: Genel olarak tanımlarına bakıldığında metafor, bir olgu, olay ve kavramın başka bir olgu, olay veya kavrama benzetilerek açıklanmasıdır. Metafor, günümüz araştırmacı ve eğitimcilerinin oldukça yoğun ilgisini çekmektedir. Çünkü metafor, "bireylerin kendi dünyalarını anlamalarına ve yapılandırmalarına yönelik güçlü bir zihinsel haritalama ve modelleme mekanizması olarak" tanımlanmaktadır. Eğitim süreçlerinde bireylere kazandırılmak istenen özelliklerin öğrenim görenler yani öğrenciler açısından nasıl algılandığı, nasıl modellendiği ve zihinlerinde nasıl şematize edildiğini daha iyi anlamanın yollarından biride metafor tekniğini kullanmaktan geçmektedir. Sanat eğitimi veren ve ileride sanatçı veya sanat öğretmeni yetiştirmeyi hedefleyen okullardaki öğrencilere Güzel Sanatlar Fakültesi ve Eğitim Fakültesi algılarını ölçmek için bu bağlamda kullanılacak en iyi yöntemlerden birisi öğrencilerin bu kavramlara yönelik algılarını incelemektir. Bu kapsamda yürütülen bu araştırmanın amacı, Rize Türk Telekom Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi resim alanında eğitim alan, (üniversite için hazırlanan hem yetenek sınavı hem YGS) 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin "Güzel Sanatlar Fakültesi ve Eğitim Fakültesi Resim öğretmenliği" kavramlarına ilişkin sahip oldukları metaforik algılarını ortaya çıkarmaktır. Araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır:

1. 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin "Güzel Sanatlar Fakültesi ve Eğitim Fakültesi Resim öğretmenliği" kavramlarına ilişkin sahip oldukları metaforlar nelerdir?
2. Bu metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilir?
3. Kavramsal kategoriler 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin cinsiyet, sınıf düzeyi ve başarı düzeyleri açısından farklılık göstermekte midir?

Araştırma verilerinin toplanması için katılımcıların her birinden "Güzel Sanatlar Fakültesi..... gibidir, çünkü....." ve "Eğitim Fakültesi Resim öğretmenliği ..... gibidir, çünkü....." ibarelerini tamamlamaları istenmiştir. Öğrencilerin "Güzel Sanatlar Fakültesi ve Eğitim Fakültesi Resim öğretmenliği" kavramlarına ilişkin metaforları incelenerek sadece geçerli olan Rize T.T. Güzel Sanatlar Lisesi'nden 55 metafor alınmıştır. Bu metaforlar daha sonra ortak özellikleri bakımından irdelenerek analiz edilmiş ve farklı kavramsal kategoriler altında toplanmıştır. Veriler, nitel (içerik analizi) ve nicel veri çözümleme teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Bulgulara göre öğrencilerin Güzel Sanatlar Fakültesi ve Eğitim Fakültesi Resim öğretmenliğine yönelik metaforik algılarının oldukça çeşitlenmekle beraber, bu metaforların öznel ve nesnel olarak kategorize edilebildiği görülmektedir. Bazı öğrencilerin her iki kavrama ilişkin pozitif algılarına rağmen bazı öğrencilerinde olumsuz benzetmelere yer verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonunda olumsuz metaforların kaynaklarının neler olabileceği üzerinde durulmuş ve bunların giderilmesine yönelik bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:Güzel Sanatlar Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Metafor, Güzel Sanatlar Lisesi

Türkiye ve ABD'deki Grafik Eğitiminin Yükseköğretim Kurumları Düzeyinde İncelenmesi

Tuğba Dilek KAYABAŞ
t.dilekkayabas@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi
Güliz BOYRAZ
gulizboyraz@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi
Rukiye DERDİYOK
rukiye_derdiyok@hotmail.com, Hacettepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Hızla gelişen ve değişim gösteren dünyada, çeşitli yollar ve yöntemler sayesinde yeni bilgiyle doyurulan insan, aynı zamanda edindiği bu bilgileri hızlı bir şekilde tüketip, gün geçtikçe yeni bilgiye aç hale gelmekte ve/veya getirilmektedir. Toplumların bu bilgi açlığının giderilmesindeki boşluğu dolduran en etkili yollardan birini şüphesiz ki eğitim oluşturmaktadır. İçinde bulunduğu toplumun isteklerine cevap verebilmeyi hedefleyen eğitimin ve eğitim sisteminin de bu hıza ayak uydurabilmesi için, yenilenmeye, geliştirilmeye ve genişletilmeye ihtiyaç duyması kaçınılmazdır. Bunu sağlamak için de, eğitim sisteminde zaman zaman köklü değişimlere başvurulmaktadır. Bu değişimleri sorunsuz bir şekilde gerçekleştirebilmek için öncelikli adımı, eğitim sistemini başarılı bir şekilde yürütebilen kurumlardaki gelişmeleri ve değişimleri gözlemlemek, incelemek, artı ve eksilerini belirlemek ve bu doğrultuda kendimize uygun bir rota belirlemek oluşturmaktadır.

Eğitim faaliyetinin etkin ve etkili bir şekilde gerçekleştirildiği ve teknolojik gelişmelere paralel olarak eğitim sisteminde hızlı değişime ihtiyaç duyabilen alanlardan birini grafik tasarım oluşturmaktadır. İçinde bulunduğumuz teknoloji çağında söz sahibi olabilmek için gerekli olan yaratıcılık kavramını vurgulayarak bu kavramın topluma iletilmesi yolunda önemli bir araç olan grafik tasarımın, bu iletimi gerçekleştirmek için eğitim alanına da önem vermesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Hazırlanan bu çalışma kapsamında 'Grafik Tasarım ve Eğitim' ana başlığı altında yer alan "Türkiye ve ABD'deki Grafik Eğitiminin Yükseköğretim Kurumları Düzeyinde İncelenmesi" alt başlığında incelemeler yapılmıştır. Türkiye'de ve ABD'de Grafik eğitimi veren köklü yükseköğretim kurumlarından seçimler yapılarak çalışmanın evreni oluşturulmuştur. Seçilen bu kurumların lisans ve lisansüstü düzeyde vermiş oldukları dersleri ve ders içerikleri incelenerek çalışmanın gelişme bölümü oluşturulmuş ve yapılan incelemelerden elde edilen bilgiler ışığında Türkiye ve ABD'deki Grafik eğitim programlarının karşılaştırmalı analizi yapılarak çalışma sonuçlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler:Eğitim, Tasarım, Grafik Tasarım, Grafik Eğitimi.

Grafik Tasarım Eğitiminin Geleceği

Güliz Boyraz
gulizboyraz@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi
Rukiye Derdiyok
rukiye_derdiyok@hotmail.com, Hacettepe Üniversitesi
Tuğba Dilek Kayabaş
t.dilekkayabas@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Kültürel ve teknolojik gelişmeler pek çok alanda yeni yaklaşımları ve değişimleri beraberinde getirmiştir. Gelişen ve değişen toplumda eğitimin de değişmesi kaçınılmaz bir gerçektir. Bu hızlı devrim ile birlikte üretim çeşitliliğinin artmasıyla yeni tasarımların düşünülmesi ve bu tasarımları oluşturacak bireyleri yetiştirecek okulların da aynı hızda gelişmesi gerekliliği kaçınılmazdır. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte bilgisayar teknolojisinin de gelişimi, farklı ortamları ve farklı tanımları da beraberinde getirmiştir. Sanat eğitiminin “tasarım” kavramıyla beraber tasarım eğitimine dönüşümü ve sanatçıların kendi atölyelerinin artık ajansların yerini almasıyla eğitimin değişimine ve günümüzdeki tasarım anlamlarının ve yöntemlerinin oluşmasına neden olmuştur.

Bu araştırmada 20. yüzyıl ile birlikte gelişen grafik tasarım eğitiminden günümüze kadar geçen süredeki değişimler dönüşümlerle birlikte grafik tasarım eğitiminin gelecekteki rolü ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tasarım, Grafik Tasarım, Grafik Tasarım Eğitimi,Görsel İletişim

Desen Tasarımı Sürecinde Yaratıcı Düşünceyi Geliştirmeye Yönelik Bir Yöntem Önerisi

Mine CAN

mine_can82@hotmail.com, Kocaeli Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Tasarım, zihinde canlandırılan biçimdir. Zihinde hayal kurma, farklılıkları bulma, sorgulama, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, akıl yürütme gibi üst düzey süreçleri canlandırarak, kişiye özgü yeni tasarımlar yapmaktır. Kullanım ihtiyaçlarına göre bir ürünün kullanılabilirliğini arttırmak için farklı bir bakış ile yapılan şekillendirme. Sanat eğitiminde en önemli konularının başında yaratıcı bakış açısı geliştirmek ve bu sürecin sonunda öğrencilerin yeni ve özgün deneyimlere ulaşmalarını sağlamak gelir. Yaratıcılık bilinçsizce gerçekleşen bir süreç değildir. Nitelikli bir sanat eğitimcisi öğrencilerinin kendi kişilikleri doğrultusunda gelişmelerine zemin hazırlamalıdır. Onlara çalışma disiplini kazandırmanın yanı sıra görmeyi öğretmeli ve yaratıcı bireyler olmalarına katkı sağlamalıdır.

Desen tasarımında yaratıcılık ortaya yeni bir ürün koymak değil, bir maddeye veya yüzeye estetik bir değer kazandırmak için yeni süsleme motifleri çizme ve yerleştirme sanatıdır. Desen tasarımı farklı yüzeyleri bezemek amacıyla, değişik tekniklerle yapılan iki boyutlu bir tür resimdir. Desen bu açıdan ele alındığında, temelde her şeyin çizgi ve şekillerden oluştuğu, perspektif ve derinlik kaygısı taşımadığı görülür. Çizgi ise süsleme deseninde çok önemli görevi olan elemanlardan birisidir. Bir varlığın, nesnenin, dış çizgileri biçimini oluşturur. Desen tasarımı eğitiminde, bireylere tasarım bilgisinin temel yöntemlerinin kazandırılmasının yanı sıra bezeme elemanlarıyla (biçim, yön, ölçü, aralık v.b.) yukarıda saydığımız kaynaklar kullanılarak çizim yapmaları ve belirli bir yüzeyde uyumlu kompozisyonlar oluşturmaları istenir. Geleneksel yöntemde bireylerin iki boyutlu bir desen kaynağından, üretim sürecinden elde edilen örnek çıkarımlarla analitik kullanımlar elde etmeleri öğretilir. Ancak bireyler bütün süreci başarıyla takip etseler de temelinde yaratıcılık gerektirdiği için bu konuda sıklıkla sorun yaşamaktadır. Bunun için esnek ve orijinal olunması ve bütün kuralları öğrendikten sonra bireylerin onları kendi amaçları doğrultusunda kullanabilme becerisine sahip olmaları gerekmektedir. Bireyin sahip olduğu yaratıcılık düzeyi ile bilgiyi yeniden sınıflandırma, yorumlama ya da çeşitli fikirler ortaya koyabilme yetisi bu noktada büyük önem arz etmektedir. Yaratıcılık sürecinde sorunlarla karşı karşıya kalınması normaldir ancak, bu süreçte alışılmışın dışında yeni çözüm ve fikirler ortaya koyabilmek bugünün dünyasında en büyük engellerden birisidir. Yaratıcı sürecin irdelenmesi ve üzerine gidilmesi onun sürekliliğinin sağlanması tasarım sürecinin kilit noktasıdır. Bu esnada en iyi yol gösterici eğitimci olmalıdır. Farklı bakış açıları geliştirmek, kısacası rehber olmak öğretmenin görevidir.

Bu çalışmada, bir tasarımcının esas becerisi olan görsel düşünmeyi merkez alarak akıl yürütme ve çıkarım yapma becerilerini destekleyen bir yaratıcı öğrenme çerçevesi sunulması üzerine ayna simetriği ile yeni biçimler üretme yöntemi üzerinde durulmuştur. Çalışmanın temel amacı, desen tasarımı dersinde öğrencilere farklı olanı görmelerini sağlamak ve bireylerin yaratıcılığa odaklanarak tasarım eğitimini şekillendirecek yeni metodolojiler geliştirmektir. Çalışmanın örneklem grubunu desen tasarımı eğitimi gören Ön Lisans düzeyindeki 12 öğrencileri oluşturmaktadır. Önce öğrencilerin belirlenen bir konu çerçevesinde klasik yöntemle desen çizimi yapmaları istenmiştir. Çalışmanın ikinci aşamasında ise öğrencilerin ayna simetriği ile farklı biçimleri görmeleri sağlanarak, algılarının değişmesi ve keşif yapmaları sağlanmıştır. Burada amaç, tasarım sürecinin sadece görselleştirmesi üzerine değil, daha çok bu görselleştirmeleri kişinin nasıl yapması gerektiği üzerine yoğunlaşmaktır. Çözümleme sürecinde öğrencilerin, ayna simetriği yöntemini kullanarak daha fazla ve daha seri biçimde, yeni ve farklı desenler ürettikleri tespit edilmiştir. Sonuç olarak ayna simetriği yöntemi, desen üretimi için gerekli düşünme yöntemlerini barındırmanın yanı sıra yeni şekillerin belirmesine ya da görülmesine olanak tanıyarak yaratıcı üretim sürecini desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, yaratıcılık, desen.

Anahtar Kelimeler: Sanat, yaratıcılık, desen

Manga'nın Tarih Eğitime Katkısı

Rukiye Derdiyok
rukiye_derdiyok@hotmail.com, Hacettepe Üniversitesi
Tuğba Dilek Kayabaş
t.dilekkayabas@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi
Güliz Boyraz
gulizboyraz@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Çizgi roman bilindiği üzere; elle çizilmiş ve belirli bir süreklilik içinde art arda gelen, bir metinle bütünleşen ve basılı olan resimlerden oluşan bir anlatım biçimidir. Manga ise Japon sanatçılar tarafından üretilen grafik romanlara ve bu çalışmalardan türeyen kültürel oluşuma verilen isimdir.

Manga'lar düşünülenin aksine, sadece bilimkurgu ve fanteziyle ilgili değil; akla gelebilecek hemen her konu ile ilgili olabilirler. Manga'nın pek çok janr'larından biri de Tarihi mangalardır.

Tarihi mangalar, Japonların kendi tarihlerini konu alanlar bir yana; "Rose of Versailles" ile Fransız ihtilaline, "Kapital" ile Adolf Hitler'in dahil olduğu bir hikâyeye ve hatta "Shoukoku No Altair" ile Osmanlı dönemine ışık tutmakta ve bu dönem ve tarihi olayların öğrenilmelerini kolaylaştırmaktadırlar.

Bu araştırmada; öğrenme stillerinden biri olan Görsel Öğrenme ve bu öğrenme biçimi bağlamında tarihi mangalar ve bu mangaların tarih eğitim ve öğretimindeki katkıları üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tasarım, Çizgi Roman, Manga, Görsel öğrenme

Global Markaların Etiket Tasarımlarında Kültürel Öğelerin Kullanımı ve Grafik Tasarımı Eğitiminde Yeri: Coca-Cola Örneği

Bahar Soğukkuyu Dinçakman
baharsgky@gmail.com, Dokuz Eylül Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Kültürel anlamların birikim deposu olarak gelenek, postmodernist toplumun günlük pratiklerine yansımış pek çok biçime sahiptir. Geleneğe dair anlamlar, gerek sözel gerek görseller aracılığıyla günümüzde grafik tasarım ürünlerinin arka planlarında sıklıkla işlenmektedir. Bunun yanında, bireylerin iletişim kurmak, karşılıklı duygularını ve düşüncelerini ifade etmek amacıyla kullandıkları klişeler, özellikle reklamlarda da farklı pratiklerle tüketiciye sunulmaktadır. Global markalar, ürünlerinin gündemde kalabilmesi ve dünyanın her noktasında daha fazla tüketilmesi amacıyla grafik tasarım ürünlerinde sosyo-kültürel öğelerden, klişelerden ve geleneklerden faydalanmaktadır. Bu çalışmada, Coca Cola markasının etiket tasarımları, klişe sözcüklerden, geleneksel sözsöz ifadelerden ve kültürel simge olarak isimlerden yararlanması bakımından göstergebilimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Grafik tasarımda biçimsel nitelikler, içerikten bağımsız düşünülemez. Etiket tasarımları biçim-içerik ilişkisi açısından düşünüldüğünde, içeriği oluşturan birtakım göstergelerin (sosyal, kültürel, psikolojik, vb.) biçimsel özellikler olarak tasarıma yansıdığı görülmektedir. Bu bakımdan Coca Cola etiketlerinin göstergebilimsel analiz aşamasında "Kullanılan formlar (Biçimler) ve anlam aktarımı, kullanılan renkler ve anlam aktarımı, kullanılan kelimeler ve anlam aktarımı" başlıkları üzerinden inceleme gerçekleştirilmiştir. Ayrıca çözümlenme aşamasında, etiket tasarımlarının yanı sıra; kampanya kapsamında tüketiciye sunulan reklamların internet ortamında ve basılı medyada yer alan örnekleri de kullanılmıştır. İnternet ortamından elde edilen bu örneklerde, kampanyanın izleyiciye aktarımı, kampanyaya teşvik etme bakımından marka-tüketici ilişkisi üzerinde durulmaktadır.

Araştırmada; bir markanın sözcüklere dayalı sosyal, kültürel özelliklerden faydalanarak yeni reklam stratejileriyle gündemde kalması, tüketiciyle etkileşim amaçlı reklam kampanyaları gerçekleştirilmesi ve bu satış stratejilerinin etiket tasarımına yansması bakımından Coca Cola etiket tasarımları incelenmiştir. Grafik tasarım eğitiminde etiket tasarımının uygulanması aşamasında, grafik tasarım programlarını kullanmaya yönelik birtakım teknik bilgilerin olması gereklidir. Bu teknik bilgilerin yanı sıra, etiket tasarımında yer alan kültürel göstergeler olarak sözcüklerin/görsellerin kullanımı da grafik tasarımı eğitiminde ele alınmalıdır. Bu bağlamda, çalışmada global markaların etiket tasarımlarında geleneğin, klişelerin kullanımını ortaya koymak amaçlanmaktadır. Ayrıca Coca Cola markasının etiket tasarımlarında uygulanan reklam kampanyası üzerinden sosyal ve kültürel özelliklerin grafik tasarımı eğitimindeki önemine de değinilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etiket tasarımı, reklam, marka, kültürel gösterge, tipografi

20. Yüzyıl Sanatında Savaşın Ağırlığı, Barışın Hafifliği ve Kadın İmajının Kullanımı

Bahar Soğukkuyu Dinçakman
baharsgky@gmail.com, Dokuz Eylül Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Sosyal, siyasi, teknolojik, bilimsel, sanatsal açıdan dikkate değer birçok olaya tanıklık etmiş 20. yüzyıl, oldukça geniş bir tarih sahnesi gibidir. O günlerin izlerini taşıyan yazılı belgelerin yanı sıra; fotoğraf, video, resim, poster gibi birçok sanat yapıtı da geçmişe ilgi duyanlara yol göstermektedir. Özellikle 20. Yüzyılın ilk yarısında, posterler genellikle bireysel dışavurum biçiminden uzak; toplumsal veya siyasi örgütlenme, savaşa çağrı niteliğindedir. Savaşın olduğu dönemlerde, iktidarın savaşa katılma emirlerini aktaran posterler, savaşın olmadığı dönemlerde ise siyasi, toplumsal olguların izleyiciye propaganda biçiminde sunulduğu belgeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada ise 20. Yüzyıl sanatında savaş, barış kavramlarıyla birlikte kadın imajının kullanımı örnek posterler ve sanat eserleri üzerinden göstergebilimsel yöntemle incelenecektir. Posterlerde ve sanat eserlerinde kullanılan kadın imajları, aktarılmak istenen mesajı güçlendirmede bazen dolaylı bazen doğrudan rol oynamaktadır. Kadın imajların işlevi, içinde bulunulan döneme göre değişmektedir: Gücü simgeleyen duruşlarıyla, toplumu yüreklendiren, savaşta yer almaya çağırarak vatansız kadın imajında cinsiyet örtülme, ülkesinin şanı uğruna çalışma ve çabalama ön plana çıkarılmaktadır. 20. Yüzyılın ikinci yarısında ise feminist sanat hareketinin oluşumuyla kadınların toplum, siyaset, cinsiyet gibi insana dair her alanda eşit haklara sahip olması ve bu hakların sanat aracılığıyla topluma iletilmesi gündeme gelmiştir. 20. Yüzyılın ilk yarısında kadın imajı, sokak duvarlarındaki posterlerde yer alırken, ikinci yarıda feminist sanat hareketiyle birlikte sokaklarda, galerilerde disiplinlerarası sanat ürünlerinde ele alınmaya başlanmıştır. Dolayısıyla kadın imajının 20. Yüzyılın ilk yarısında (savaş döneminde) toplumsal yönden; barış dönemi olarak düşünülen 20. Yüzyılın ikinci yarısında ise bireysel haklar üzerinden kullanıldığı görülmektedir. Araştırmada ayrıca toplumsal ve bireysel psikolojinin, sosyo-kültürel özelliklerin propaganda sanatı üzerindeki etkisi, kadın imajlarının savaş ve barış kapsamında incelenmesi sırasında dikkate alınmaktadır. Çalışma kapsamında incelenen örneklerde yer alan göstergelerin, sanat ve tasarım tarihini kavramada ipucu olması, göstergeleri okumanın sanat ve tasarım eğitiminde bireye sağlayacağı katkıların önemi de vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler:20. Yüzyıl sanatı, feminist sanat hareketi, poster, imaj, göstergebilim

Karamuk Gölü (Afyonkarahisar)'nün Su Kalitesini Değerlendirilmesi için Fitoplankton Topluluğu Q İndeksinin Kullanılması

Ersin Kıvrak
ekivrak@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Ahmet Serteser
aserteser@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Mustafa Kargioğlu
kargi@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Geçmişte, göllerin trofik yapısının değerlendirilmesinde fitoplankton yoğunluğu ve biyohacmi, fitoplanktonun komünite yapısı, dominant türler ve klorofil a konsantrasyonu kullanılmıştır. Son yıllarda, göllerin su kalitesinin değerlendirilmesi için, fitoplankton verilerinden sayısal indeksler geliştirilmiştir. Bu indekslerde farklı alg gruplarının takson sayıları temel alınmıştır. Avrupa Birliği Su Çerçeve direktifinde de fitoplankton su kütlelerinin kalitesinin değerlendirilmesinde temel biyolojik kalite unsuru olarak kabul edilmiştir.

Bu çalışmada, Karamuk Gölü'nün su kalitesinin değerlendirilmesinde fitoplanktonun işlevsel grupları ve fitoplankton topluluğu Q indeks kullanılmıştır. Araştırma süresinde, fitoplankton topluluğunda 89 takson ve 12 işlevsel grup belirlenmiştir. İlkbaharda fitoplanktonun *Carteria caudata* (Kodon G), *Cyclotella meneghiniana* (Kodon C), *Ulnaria capitata* ve *Ulnaria danica* (Kodon C) baskın olduğu belirlenmiştir. Yaz aylarında *Spirulina major* (Kodon G) ve *Chroococcus dispersus* (Kodon Lo) hızlı bir artış yapmış ve fitoplankton biyokütlesinin önemli bir kısmını oluşturmuştur. Sonbaharda *Ulnaria danica* (Kodon C), *Dictyosphaerium subsolitarium* (Kodon F) ve *Cyclotella meneghiniana* (Kodon C) dominant olduğu belirlenmiştir. En yüksek fitoplankton biyohacmi Ağustos ayında olduğu saptanmıştır. Q indeks değerleri ilkbaharda 3,46 olarak hesaplanmış ve göl su kalitesinin orta, yaz ve sonbaharda ise Q indeks 2 düzeyinde değerlerde hesaplanmış ve su kalitesi zayıf düzeyde olduğu saptanmıştır. Gölü suyunun bazı fiziksel ve kimyasal özellikleri de ölçülmüştür. Gölde düşük seviye derinliği, çözünmüş oksijen konsantrasyonu, alkali pH, yüksek elektriksel iletkenlik ve besin tuzları (amonyum, nitrit, nitrat ve toplam fosfat) konsantrasyonu kaydedilmiştir. Fiziksel ve kimyasal analiz sonuçları gölün trofik durumunun hipertrofik seviyede olduğunu işaret etmiştir.

Çalışmada, fitoplankton grupları, Q indeks değerleri ve çevresel faktörler arasında ilişkileri ortaya koymak için Kanonik Uyum Analizi (CANOCA) kullanılmıştır. Q indeks değerleri ve toplam fosfat arasında pozitif ilişki olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler:

Başkomutanlık Tarihi Milli Parkı Afyonkarahisar-Kocatepe Bölümü'nde Doğal Olarak Yetişen Bazı Geofitler

Ahmet SERTESER
aserteser@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Mustafa KARGIOĞLU
kargi@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Ersin KIVRAK
ekivrak@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Giriş: Çalışma alanı, Ege Bölgesi İç-Batı Anadolu'da Afyonkarahisar sınırları içinde bulunup Davis' in grid sistemine göre B3 karesindedir.

Çalışma alanı "Az yağışlı, soğuk Akdeniz" biyoiklimine sahiptir. Alanda "Doğu Akdeniz Tipi" yağış rejimi görülmektedir.

Çalışma alanında çoğunlukla, Kahverengi Orman, Kireçsiz Kahverengi, Koluval ve Kahverengi büyük toprak grupları bulunmaktadır. Irano-Turanian floristik bölgesi içindeki çalışma alanında 36 adet vasküler geofit takson teşhis edildi.

Bu çalışmada, Başkomutanlık Tarihi Milli Parkı, Afyonkarahisar-Kocatepe bölgesinde doğal olarak yetişen geofitlerin belirlenmesi, söz konusu alanlardaki tür çeşitliliğinin tespiti, endemik türlerin saptanması ve Afyonkarahisar florasına katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Gereçler ve Yöntemler: Bitkilerin teşhisinde Davis (1965-1985), Davis et al. (1988) ve Güner et al. (2000)' in "Flora of Turkey and the East Aegean Islands", Güner et al. (2012)' in "Türkiye Bitkileri Listesi(Damarlı Bitkiler)" eserleri esas alındı ve Afyon Kocatepe Üniversitesi(AKÜ) herbaryumundan da yararlanıldı. Vejetasyon, Braun-Blanquet (1932) yöntemine göre sınıflandırılmış. İklim verileri, Meteoroloji Gn. Md. (2012) 'den; jeolojik ve hidrojeolojik bilgiler M. T. A. (1963)' in eserlerinden alınmıştır.

Bulgular: Çalışma alanı "Kurak soğuk Akdeniz" biyoiklimine sahiptir. Alanda "Doğu Akdeniz Tipi" yağış rejimi görülmektedir. Çalışma alanında Kahverengi Orman, Kireçsiz Kahverengi, Koluval ve Kahverengi büyük toprak grupları ile arazi tipi olarak sazlıklar ve bataklıklar bulunmaktadır. Irano-Turanian floristik bölgesi içindeki çalışma alanından 36 adet vasküler geofit takson teşhis edildi.

Sonuç ve Tartışma: Araştırma alanında tanımlanmış olan ve baskın potansiyele sahip toprakaltı gövdeli geofitlerin familyaları Amaryllidaceae (3 takson), Asparagaceae (9 takson), Colchicaceae (3 takson), Cyperaceae (2 takson), Iridaceae (8 takson), Liliaceae (5 takson), Orchidaceae (5 takson) ve Potamogetonaceae (1 takson)' dir. Bu geofitlerin 16 tanesi Akdeniz, 2 tanesi Iran-Turan ve yine 2 tanesi de Avrupa Sibiryaya elementidir. Çalışma alanında tespit edilen 36 adet geofitten 3 tanesi ise Türkiye için endemiktir. Bu endemiklerden IUCN (2006) sınıflamasına göre 1 tanesi "VU" ve 2 tanesi "LC" kategorisindedir.

Anahtar Kelimeler: Flora, Geofit, Vejetasyon, Endemik, Afyonkarahisar

Afyonkarahisar'da Yayılış Gösteren Karadenizli İki Relikt Bitki Topluluğunun Floristik Özellikleri

Mustafa KARGIOĞLU

kargi@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Ahmet SERTESER

aserteser@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Ersin KIVRAK

ekivrak@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Afyonkarahisar coğrafik açıdan Ege Bölgesinin İç Batı Ege Bölümünde yer almaktadır. Fitocoğrafik açıdan ise Akdeniz ve İran-Turan flora bölgelerinin kesiştiği noktadadır. Ancak, Afyonkarahisar' daki dağların kuzey yamaçlarında mikro klima içeren alanlarda çok sayıda Avrupa-Sibirya flora bölgesi bitkisi de barınma imkanı bulmuştur. Ülkemizde asıl yayılış gösterdiği yer Karadeniz Bölgesi olan bazı bitkilerin ilimizde topluluklar oluşturması ilginçtir. Biz bu çalışmamızda Karadeniz'li 2 bitki olan kestane (*Castanea sativa*) ve fındık (*Corylus avellana*) topluluklarının floristik yapılarını araştırdık. Fındık (*Corylus avellana*) relik bitki topluluğu, Dereçine beldesinin güneyinde (Sultan Dağları) özellikle Kapıkayası' nın Akşehir ve Eber Gölüne bakan Kuzey ve Kuzeydoğu yamaçlarında yaklaşık 260 hektar alanda bulunmaktadır. Kestane (*Castanea sativa*) topluluğu ise Afyonkarahisar'ın yaklaşık 5 km kadar batısındaki Erkmn Beldesi ve Çakırköy' ün güneyindeki Ağlayan Tepe ve Tezekli Tepe' nin kuzeye bakan yamaçlarında yaklaşık 80 hektar alanda yer almaktadır. Her iki bitki topluluğu içinde yayılış gösteren çok sayıda ağaç, çalı ve otsu bitkilerden Avrupa-Sibirya floristik bölgesine ait bitkiler belirledik. Avrupa-Sibirya ya da Karadeniz menşeli iki bitki topluluğun kendi yayılış alanı dışında da görülüyor olmasını yorumladık.

Avrupa-Sibirya ya da Karadeniz menşeli bitkiler şunlardır:

1.Kestane (*Castanea sativa*) topluluğunda yayılış gösterenler: *Castanea sativa* Mill. (Kestane), *Clinopodium vulgare* L. (Yabani fesleğen), *Digitalis ferruginea* L. subsp. *ferruginea* (Arıkovanı), *Geum urbanum* L. (Meryemotu), *Fragaria vesca* L. (Dağ çileği), *Populus tremula* L. (Titrek kavak), *Veronica chamaedrys* L. (Cancan).

2.Fındık (*Corylus avellana*) topluluğunda yayılış gösterenler: *Asparagus tenuifolius* Lam. (Tülyaparak), *Cornus mas* L. (Kızılcık), *Corylus avellana* L. (Fındık), *Corylus colurna* L. (Türk fındığı), *Euonymus latifolius* (L.) Mill. (İğaçacı), *Fragaria vesca* L. (Dağ çileği), *Geum urbanum* L. (Meryemotu), *Ligustrum vulgare* L. (Kurtbağrı), *Polygonatum orientale* Desf. (Boğumluca), *Populus tremula* L. (Titrek kavak), *Primula vulgaris* Huds. subsp. *vulgaris* (Çuhaçiçeği), *Sorbus torminalis* (L.) Crantz var. *torminalis* (Pitlicen), *Symphytum orientale* L. (Eşek kafesotu), *Veronica chamaedrys* L. (Cancan), *Viburnum lantana* L. (Germeşe). Araştırmamız sonucunda, her iki bitkinin asıl yayılış alanı olan Karadeniz bölgesinin dışında, farklı bir coğrafik alanda yayılış göstermesinin, geçmişte kuzey yarım kürede meydana gelmiş olan buzul hareketleriyle açıklanabileceği kanısına vardık.

Anahtar Kelimeler: Afyonkarahisar, Avrupa-Sibirya, Fındık (*Corylus avellana*), Kestane (*Castanea sativa*), Flora

Investigation of Crayfish Plague in İznik and Eğirdir Lakes

Meriç Lütfi Avsever
lutfiavsever@gmail.com, Aksaray Üniversitesi
Osman Kaya
osmankaya@adu.edu.tr, Adnan Menderes Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Crayfish live in lakes in our country and are collected and exported by hunting. *Astacus leptodactylus*, also known as Turkish crawfish, is the most preferred type of crayfish in many countries, especially in Europe. Crayfish plague is the most deadly disease of crayfish. In the past seventy years, crayfish plague entered the country from the Civril lake spread to other ponds and destroyed almost all of the stocks. After 2000, the stocks have regrowed, but from time to time the deaths of the crayfish have caused the belief that the crayfish plague disease continues still in our country. In this study, a total of 360 crayfish samples were taken from İznik and Eğirdir lakes between July and December each month for a total of 360 crayfish sampling methods in order to investigate the presence of *Aphanomyces astaci* affected by crayfish in the scope of the doctorate thesis titled "Investigation of crayfish and crayfish in İznik and Eğirdir lakes". A total of 56 fungal isolates were obtained, including 30 (16.6%) of 180 crayfish samples taken from İznik Lake and 26 (14.4%) of 180 samples taken from Eğirdir Lake. Examination of isolates by conventional microbiological and molecular methods (PCR) revealed that these isolates were not *A. astaci*. Later studies on the isolates found that these were *Saprolegnia* spp. *Saprolegnia* fungus are pollution indicators for freshwater resources. In summary, this study is an investigation of whether crayfish plague disease is continuing in the largest crayfish populations (İznik and Eğirdir lakes) in our country, and the results are closely related to environmental health.

Anahtar Kelimeler: Crayfish plague, İznik and Eğirdir lakes

Üç Akdeniz Gölünün Ekolojik Durumunun Değerlendirilmesinde Fitoplankton Kommünite İndekslerinin Kullanılması

ERSİN KIVRAK

ekivrak@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Su kütleleri son yıllarda evsel, endüstriyel ve tarımsal faaliyetlerden oldukça fazla etkilenmektedir. Eskiden su kütlelerinin ekolojik durumunun belirlenmesinde ve fiziko-kimyasal faktörler ve biyoindeksör türler yaygın olarak kullanılmaktadır. 2000 yılından sonra, Avrupa birliğinde yürürlüğe giren Su çerçeve direktifine göre, göl su kütlelerinin ekolojik durumunun belirlenmesinde fitoplankton, fitobentos, makrofitler, makroomurgasızlar ve balıkları kalite unsurları olarak kullanılır. Özellikle su kütlelerine besin tuzu girişi (N ve P) fitoplankton gelişimi, biyoması ve tür kompozisyonu üzerinde etkili olmasından dolayı, Avrupa Birliği su çerçeve direktifinde fitoplankton göl su kütlelerinin su kalitesinin ve ekolojik durumunun değerlendirilmesinde ana biyolojik kalite unsuru olarak kabul edilmiştir. Bu çalışmada, üç Akdeniz gölünün (Alaçatı, Beydağı (ve Tahtalı Barajı) su kalitesi ve ekolojik durumu fitoplankton kompozisyonu ve biyoması, Med PTI ve Q indeks kullanılmıştır. Tahtalı baraj gölünde *Chlorella vulgaris*, *Chlorella minutissima*, *Ankistrodesmus falcatus* ve *Cyclotella ocellata* dominant bulunmuştur. Bu türler genellikle oligotrofik ve mestrofik göllerde yayılış göstermektedir. Tahtalı baraj gölünde fitoplanktonun ortalama biyokütlesi 6.06 mg/L, Q indeks 2.48 ve Med PTI 3.10 olarak hesaplanmıştır. Göl su kalitesi ortalama indeks değerlerine göre iyi su kalitesine sahip olduğu saptanmıştır. Alaçatı baraj gölünde *Aulacoseira granulata*, *Stephanodiscus rotula*, *Cryptomonas erosa* ve *Monoraphidium arcuatum* dominant bulunmuştur. Bu türler oligotrofik göllerde yayılış göstermektedir. Alaçatı baraj gölünde fitoplanktonun ortalama biyokütlesi 2.77 mg/L, Q indeks 3.77 ve Med PTI 2.77 olarak hesaplanmıştır. Göl su kalitesi ortalama indeks değerlerine göre çok iyi su kalitesine sahip olduğu belirlenmiştir. Beydağı baraj gölünde *Cyclotella meneghiniana*, *Chlorella minutissima*, *Aphanizomenon flosaquae*, *Pseudanabaena galeata*'nın dominant bulunmuştur. Fitoplankton kompozisyonu gölün meso-ötrofik yapıya sahip olduğunu işaret etmiştir. Beydağı baraj gölünde fitoplanktonun ortalama biyokütlesi 4.92 mg/L, Q indeks 2.63 ve Med PTI 2.68 olarak hesaplanmıştır. Göl su kalitesi ortalama indeks değerlerine göre iyi su kalitesine sahip olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda, üç gölün de iyi ekolojik şartlara ve su kalitesine sahip olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akdeniz, göl, fitoplankton indeks, ekolojik durum, su kalitesi

Verbascum Afyonense Bitkisinin Mineral Madde Kompozisyonu

Ömer Hazman
omerhazman@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Ahmet Büyükben
abuyukben@msn.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Laçine Aksoy
lacinetur@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Mustafa Kargıoğlu
kargi@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
İbrahim Erol
erol@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Giriş: Dünya üzerinde yaklaşık 2500 farklı türü olan Scrophulariaceae familyasının en büyük cinsini oluşturan Verbascum L. 228 farklı türe sahiptir. Bu türlerden 185'inin Anadolu coğrafyası ve Ege Adalarında endemik olduğu bildirilmektedir. Flavonoid, feniletanoid, saponin, irioid ve monoterpen glikozitler gibi aktif bileşikler içeren Verbascum türlerinin, geleneksel Türk tıbbında bronşit, öksürük ve astım tedavisinde kullanıldığı ifade edilmektedir. Ayrıca Avrupa, Asya ve Kuzey Amerika'da çeşitli Verbascum türlerinin antiseptik, kanamayı durdurucu, balgam söktürücü, diüretik, yatıştırıcı, ağrı kesici özelliklerinin bulunduğu ve inflamasyona karşı da etkili olduğu bildirilmiştir. Geleneksel tıpta farklı amaçlarla kullanılan Verbascum türlerinin Afyonkarahisar bölgesindeki endemik temsilcisi olan Verbascum Afyonense, mor renkli erkek organı özelliği ile ayırt edilmektedir. Bölgede özellikle de kırsalda kullanımı hala devam eden bu endemik türün canlı metabolizmaları üzerindeki etkilerine ve içeriğine ait verilere literatürde rastlanılmamıştır. Biyoelementler, bir organizmanın normal fizyolojik fonksiyonunu korumak için farklı miktarlarda gerekli kimyasal mineralleri ifade eder. Hücrelerdeki biyoelementlerin fonksiyonları genellikle oldukça karmaşıktır ve farklı şekillerde işlev gören yapılardır. Hücreler metaloproteinlerin kofaktörleri olarak metal iyonlarına ihtiyaç duyarken, bazı biyoelementlerin oksidanların süpürülmesinde, redoks reaksiyonlarında, bağ dokusu ve hücre membranlarında, biyolojik moleküllerin stabilizasyonunda ve moleküllerin hücre membranlarındaki reseptör bölgelerine bağlanmasını kolaylaştırarak biyolojik proseslerin kontrolünde önemli rol oynamaktadır.

Sunulan çalışmada Afyonkarahisar bölgesi endemiği olan Verbascum Afyonense bitkisinin biyoelement içeriği tayin edilmiş ve bu minerallerin bitkiye kattığı olası potansiyel fonksiyonlar belirlenmiştir.

Materyal ve Metot: Verbascum Afyonense bitki türleri Afyonkarahisar İli Bayat İlçesi Köroğlubeli Mevkiinden (38°55'48.9"N 30°53'12.0"E) Temmuz ayı içerisinde toplandı. Temizlenen bitki örneklerinin yaprak, çiçek ve gövdeleri değirmen ve havan yardımıyla öğütüldü. Organik matrisin bitki numunelerindeki ayrışımı bir mikrodalga fırın (Berghorf Speedway 2) kullanılarak gerçekleştirildi. Bunun için yaklaşık 0.5 g'lık bitki örnekleri yüksek basınçlı teflon kaplara kondu. 3 ml derişik HNO₃ ve 2 ml H₂O₂ ilave edildi ve teflon kapaklar kapatılarak mikrodalga fırına yerleştirildi. Teflon kaplardaki karışım bir mikrodalga fırında aşağıdaki sıraya (sıcaklık / süre) göre yakıldı: 90 ° C / 15 dakika, 120 ° C / 15 dakika, 140 ° C / 60 dakika, 150 ° C / 60 dakika. Yakma işlemi sonunda teflon kaplar oda sıcaklığına kadar soğutuldu ve bitki çözeltileri 10 ml hacme ultra saf su ile seyreltildi. Minor ve major biyoelement konsantrasyonları endüktif eşleşmiş plazma-optik emisyon spektroskopisi (ICP-OES; Spectro Genesis, Almanya) ile belirlendi. Analizin doğruluğu, Merck (Almanya)'dan elde edilen ICP çoklu element standardın mineral içeriğini belirleyerek doğrulandı. İstatistiksel sonuçlar IBM SPSS Statistics ver. 20 programı ile elde edildi.

Bulgular: Verbascum Afyonense bitkisine ait gerçekleştirilen ICP analizleri sonucunda Ba derişimi 9.45±0.79 ppm, Bi derişimi 8.66±0.42 ppm, Ca derişimi 4409.43±447.33 ppm, Cr derişimi 0.72±0.11 ppm, Cu derişimi 6.94±0.91 ppm, Fe derişimi 446.98±94.63 ppm, Ga derişimi 0.24±0.05 ppm, Mg derişimi 1386.76±142.82 ppm, Mn derişimi 38.12±2.39 ppm, Na derişimi 78.38±10.08 ppm, Ni derişimi 1.72±0.09 ppm, Pb derişimi 3.08±0.78 ppm, Zn derişimi 20.67±1.08 ppm olarak tespit edilmiştir.

Sonuçlar: Canlı metabolizmasında sentezlenen ve antioksidatif özellik taşıyan süperoksit dismutaz (SOD) enzimi kofaktörlerinde Mn veya Cu-Zn minerallerini bulundururken katalaz enzimi Fe mineralini içermektedir. Mn nöroprotektif özelliklere sahipken, Cu ve Zn mineralleri büyüme, immun sistem, hücresel solunum, redoks prosesleri ve protein sentezinde de görevleri mevcuttur. Dört mineralinde bitkide derişimi, tüketim sonrası bu minerallere ait görevleri destekleyebileceği düşünölmektedir.

Anahtar Kelimeler: Verbascum Afyonense, mineral madde, ICP

Spor Etkinliği ile Öğrenme Üzerine Bir Uygulama Çalışması

Elif Bozyiğit

ebozyigit@gmail.com, Pamukkale Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışmanın amacı Spor Bilimleri Eğitimi alanında verilen uygulamalı derslerin önemini vurgulamak ve bir spor etkinliğinin yönetim ve organizasyonunu öğrenmeye yönelik yapılan bir uygulamanın öğrenme etkililiğini ortaya çıkartmaktır. Bu amaçla, Voleybol dersi kapsamında, öğrencilerin bir spor organizasyonunun nasıl yapıldığını öğrenebilmeleri için "Filenin Yönetimi Voleybol Turnuvası" düzenlenmiştir. Turnuva şeklinde düzenlenen etkinliğe 13 takımdan 130 öğrenci yarışmacı olarak katılmış ve etkinlik iki hafta sürmüştür. Tek eleme usulü yapılan maçlarda Türkiye Voleybol Federasyonu kuralları geçerli olmuş ve bir spor organizasyonunda olması gereken her şey uygulanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılı Güz döneminde Pamukkale Üniversitesi Spor Yöneticiliği Bölümü Voleybol dersini alan öğrenciler oluşturmaktadır. Dersi alan 51 öğrenciden 38'i çalışmaya katılmıştır. Etkinlik boyunca öğrencilere İşbirlikli Öğrenme Modeli uygulanmıştır. Araştırmacının rehberliği eşliğinde (araştırmacı 20 yıldır voleybol dersine girmekte, 2. Kademe Voleybol Antrenörlük belgesine sahip ve ulusal voleybol hakemidir) öğrencilerinin bu voleybol etkinliğini planlamaları, organize etmeleri, uygulamaları ve görev almaları sağlanmıştır. Araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Öğrenme etkililiğini değerlendirmek amacıyla araştırmacı tarafından "Etkinlikle Öğrenme Kendini Değerlendirme Formu (EÖKDF)" hazırlanmıştır. Formda öğrencilerin etkinliği ve kendilerini değerlendirebileceği 5'li Likert tipi derecelemeyle sahip 12 olumlu ifade ve öğrencinin etkinliğin uygulama aşamasını değerlendirmesine yönelik bir açık uçlu yorumlama ifadesi bulunmaktadır. İfadelerin puanlamaları şu şekildedir: "Kesinlikle katılmıyorum-1, Katılmıyorum-2, Kararsızım-3, Katılıyorum-4 ve Kesinlikle katılıyorum-5. Formdan elde edilebilecek en düşük puan 12, en yüksek puan 60'tır. Nicel verilerin analizinde SPSS 15.0 programı kullanılmıştır. Güvenirlilik analizi sonucu EÖKDF Cronbach Alpha değeri .831'dir. Öğrencilerin ifadelerine verdikleri ortalama puanları; 1. ifade: =4.08, 2. ifade: =4.18, 3. ifade: =4.11, 4. ifade: =3.55, 5. ifade: =4.45, 6. ifade: =3.89, 7. ifade: =4.08, 8. ifade: =4.24, 9. ifade: =4.42, 10. ifade: =4.39, 11. ifade: =4.42, 12. ifade: =4.50'dir. Öğrencilerin formdan aldıkları toplam puan ortalaması =50.32 (min 28, max 60), standart sapma 6.723'tür. Öğrencilerin (N) etkinliğin uygulama aşamasını değerlendirmeye yönelik açık uçlu yorumlama ifadesine verdikleri yanıtlardan bazıları şu şekildedir: N1-Etkinlik benim için çok faydalı oldu. Bir etkinlik nasıl düzenlenir, neler gereklidir ve etkinlik adına bütün gerekli şeyleri öğrendim. Burada asıl öğrendiğim şey bir etkinlik için önce etkinlik öncesi sorumluluklar önemlidir. Etkinlik öncesinde yapılan her şey etkinlik sırasında ve sonrasında bize geri dönüyor. N37- Çok güzel ve öğretici bir etkinlikti. Voleybol hakkında bilmediğim çok şeyi öğrendim. Masa hakemliği, skor hakemliği hakkında bilgi sahibi oldum ve ben de yaptım. Takımda bulundum ve maçların nasıl yapıldığı hakkında fikir sahibi oldum. Başta altından kalkamayacağımızı düşündüğüm bir etkinlikti ama başarılı olunca çok zevkli ve güzel bir hal oldu. İyi ki gönüllü olarak katılmışım. Sonuç olarak yaparak, yaşayarak, deneyim sahibi olarak yapılan eğitim uygulamalarının öğrenme üzerinde olumlu etkilerinin olduğu söylenebilir. söylenebilir.

Keywords: Spor Yönetimi, İşbirlikli Öğrenme, Etkinlik, Organizasyon, Voleybol

Savunma Sporlarındaki Elit Sporcuların Empati Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*

İbrahim Koçak

kocakibrahim1906@gmail.com, Milli Savunma Üniversitesi

Gülfem Sezen-Balçıklı

gulfems@hotmail.com, Gazi Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu araştırmanın amacı savunma sporları (judo, taekwondo ve kick boks) ile uğraşan üst düzey sporcuların empati becerilerini incelemek, yaş, branş, cinsiyet, spor yaşı, kuşak seviyesi, milli olma durumu değişkenlerine göre empati becerilerinde herhangi bir farklılık olup olmadığını belirlemektir. Araştırmanın amacına yönelik olarak, mevcut durumu ortaya koymayı amaçlayan betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, Ankara'da judo, taekwondo ve kick boks branşlarında elit düzeydeki sporcular oluşturmaktadır. Örneklem grubunu, Ankara genelinde yapılan turnuvalara katılmış, ulusal yada uluslararası çeşitli derecelere sahip sporcular arasından tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilmiş, yaşları 15-30 arasında değişen, judo mavi, kahverengi, 1. Dan ve üzeri (81), taekwondo 2. Gıp, 1. Gıp, 1. Dan ve üzeri (71) ve kick boks açık kahverengi, koyu kahverengi, 1. Dan ve üzeri (121) kuşak sahibi 273 elit sporcu oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında araştırma amacına uygun olarak hazırlanmış kişisel bilgi formu ve sporcuların empatik becerilerini ölçmek için Davis (1983) tarafından geliştirilen, Engeler (2005) tarafından Türkçeye çevrilen "Kişilerarası Tepkisellik İndeksi (Interpersonal Reactivity Index: IRI)" kullanılmıştır. İstatistiki yöntem olarak; Kişilerarası Tepkisellik İndeksi alt boyutlarına ait frekans, standart sapma ve ortalama değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediklerini belirlemek için Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmış, basıklık ve çarpıklık değerlerine bakılmıştır. Araştırma analizinde, t-testi, Tek yönlü (Oneway) Anova testi ve Tukey Post Hoc Pearson Correlation testleri kullanılmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır. Araştırma sonucunda, savunma sporu yapmakta olan elit sporcuların empati becerileri cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde; kadın sporcuların, erkek sporculara göre empati becerilerinin anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir (Fantazi: $t(271)= 2,25$; $p=0,025<0,05$, Perspektif Alma: $t(271)= 3,23$; $p=0,001<0,05$, Empatik Düşünce: $t(271)= 5,784$; $p=0,000<0,05$, Kişisel Rahatsızlık: $t(271)= 5,0$; $p=0,000<0,05$). Savunma sporu yapan sporcular spor branşı değişkenine göre incelendiğinde; taekwondo sporu yapan sporcuların kick boks sporu yapan sporculara göre empatik düşünce alt boyutunda empati becerilerinin anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($F(2,270)= 3,783$; $p=0,024<0,05$). Sporcuların yaşları ile yalnızca kişisel rahatsızlık alt boyutu arasında ters yönde, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin varlığı belirlenmiştir ($R:0,148$; $p:0,014<0,05$). Sonuç olarak, savunma sporu yapmakta olan elit sporcuların empati becerilerinin cinsiyet ve spor branşı değişkenlerine göre farklılık gösterdiği, sporcuların yaşları ile empati becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu, diğer değişkenlerimiz olan spor yaşı, kuşak seviyesi, milli sporcu olup/olmama durumuna göre empati becerileri arasında anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

*Bu çalışma, ilk yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Beden eğitimi ve spor, savunma sporları, empati

Bazal Metabolizma Hızının Seçilmiş Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi

H. Bayram TEMUR
temurbay@hotmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Amaç: Bu çalışmayla, 8 - 13 yaş arası bireylerde bazal metabolizma hızının (BMH), cinsiyet, yaş, boy, vücut ağırlığı, vücut yağ kütlesi, yağsız vücut kütlesi, sağ ve sol bacak yumuşak yağsız kütle ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırmaya yaş ortalaması $10,32 \pm 1,24$ yıl, boy ortalaması $138,01 \pm 10,41$ cm ve vücut ağırlık ortalaması ise $32,77 \pm 9,02$ kg olan 66 sı kadın, 32 si erkek olmak üzere toplam 98 kişi, velilerinin izni alınarak ve gönüllülük esasına göre çalışmaya dahil edildi. Deneklerin, yaşları belirlendi. Yine boy uzunlukları metre, vücut ağırlıkları ise hassas kantarla (Angel) tespit edildi. Ayrıca deneklerin BMH, Vücut yağ kütlesi (VYK), yumuşak vücut kütlesi (YVK) ve sağ ve sol bacak yumuşak yağsız kütle (YYK) değerleri Jawon AVİS 333 PLUS marka Bioelectrical Impedance Analysis (BIA) cihazı kullanılarak belirlendi. Ölçümler alınmadan önce katılımcılardan son 12 saat içinde gıda almamaları ve son 24 saat içinde sportif aktivitede bulunmamaları istenildi. Ölçümler 10-15 dakikalık dinlenme sonrası oda sıcaklığında yapıldı. Ölçümler sonucu elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarıldı. Bu verilerin istatistiksel analizinde SPSS paket programında, one-way ANOVA ve indepentend sample t testi kullanıldı.

Bulgular: Yapılan istatistiksel analizler neticesinde, BMH nin kadın ve erkekler arasında erkekler lehine $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı farklılığın olduğu tespit edildi. Ayrıca 'BMH' nin boyu uzun olanlar, vücut ağırlığı fazla olanlar, yaşı büyük olanlar, vücut yağ kütlesi, yağsız vücut kütlesi ve sağ ve sol bacak yumuşak yağsız kütle fazla olanlar lehine anlamlı ($p < 0,01$) farklılık gösterdiği saptandı.

Sonuç: Elde edilen bulgular ışığında, erkeklerin kadınlardan daha yüksek metabolizma hızına sahip olduklarını, boy uzunluğu, vücut ağırlığı, yaş, vücut yağ yüzdesi, yumuşak vücut kütlesi, sağ ve sol bacak yumuşak yağsız kütle arttıkça BMH nin da arttığını söylemek mümkündür. Bu bağlamda toplum, doğru beslenmenin önemi, fiziksel aktivitenin yaşamının bir parçası haline getirmesinin gerekliliği, böylece kas kütlesinin korunması ve vücudun canlılığını sürdürülmesi için gerekli olan esansiyel vücut yağından fazlasından kurtulma konularında bilinçlendirilmesi gerektiği sonucuna varıldı.

Anahtar Kelimeler: Bazal Metabolizma hızının, Cinsiyet, Yaş, Boy, Vücut ağırlığı

Alt ve Üst Ekstremitte Çevre Ölçüm Değerleri ile El Kavrama Kuvveti ve Sıçrama Mesafesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

H. Bayram TEMUR
temurbay@hotmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Amaç: Bu çalışmada, yaşları 17- 29 yıl arasında değişen erkek sporcularda, kol ve ön kol çevre ölçüm değerleri ile sağ ve sol el kavrama kuvveti, ayrıca uyluk ve baldır çevre ölçüm değerleri ile de dikey ve yatay sıçrama mesafesi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmaya, aktif olarak spor yapan toplam 54 sporcu dahil edildi. Deneklerin boy ölçümleri için metre, ağırlık ölçümleri için hassas kantar (Angel) kullanıldı. Kol, önkol, uyluk ve baldır çevre ölçümlerini belirlemek için esnek olmayan mezura, el kavrama kuvvet ölçümlerini almak için ise Takkei Physical Fitness Test Grip-D (Grip Strength Dynamometer, Made in Japan) marka el dinamometre aleti kullanıldı. Sıçrama değerleri ise, Takkei Physical Fitness Test Jump -MD (T.K.K. 5106) marka cihazla tespit edildi. Elde edilen veriler SPSS Statistics 21 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılım uygunluğuna One-Sample Kolmogorov-Smirnov test ile bakıldı. Normallik varsayımı sağlandığı için değişkenlerin analizinde One- Way Anova testi kullanıldı. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için Tukey çoklu karşılaştırma testinden yararlanıldı.

Bulgular: Eldeki verilerin istatistiksel yöntemlerle yapılan karşılaştırılması sonucu, sağ ve sol el kavrama kuvvetlerinin, boy uzunluğu, vücut ağırlığı ve kol çevre ölçüm değerleri ile $p<0,01$ düzeyinde anlamlı olduğu tespit edildi. Yatay ve dikey sıçrama mesafelerinin ise uyluk ve baldır çevre ölçümlerine göre anlamlı ($p>0,05$) farklılık göstermediği saptandı.

Sonuç: deneklerde boy ve vücut ağırlığı ile el kavrama kuvveti arasında anlamlı farklılık olduğu, fakat yatay ve dikey sıçrama arasında farklılık olmadığı belirlendi. Yine kol (fleksiyon ve ekstansiyon pozisyonunda) ve önkol çevre ölçüm değerleri ile el kavrama kuvveti arasında fark olduğu ama uyluk ve baldır çevre ölçüm değerleri ile yatay ve dikey sıçrama arasında farklılık gözlenmediği bulunan başka bir sonuçtur. Antrenman eğitimi kapsamında, dikey ve yatay sıçrama mesafeleri artırılmak istendiğinde, sıçrama kuvvetleri üzerinde daha çok etkili olduğu düşünülen quadriceps ve hamstring kasların çevre genişliğini ve kuvvetini artırmaya yönelik eğitimlerin yanı sıra eğitilebilir özellikler olarak adlandırılan ve sıçrama kuvveti üzerinde etkili olan özelliklerin eğitimine de yer ve önem verilmesi antrenör ve spor eğitimcilerini daha doğru sonuçlara götürebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Antropometrik ölçüm, el kavrama kuvveti, dikey sıçrama, yatay sıçrama

Egzersiz Bazı Kan Parametreleri ile İlişkinin İncelenmesi

H. Bayram TEMUR
temurbay@hotmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Bu çalışma ile sekiz haftalık plates içerikli egzersizin kadınlarda, seçilmiş hemogram kan parametrelerinden Lökosit- beyaz kan hücresi (WBC), Kırmızı kan hücresi (RBC), Hemogloblin (HGB), hematokrit (HCT), Ortalama Hücre Hacmi (MCV), Ortalama Hücre Hemogloblin Konsantrasyonu (MCHC), Kırmızı kan hücrelerinin diğer kan hücreleri arasındaki dağılımı (RDW), Trombosit (PLT), platelet hücrelerinin diğer hücrelere yüzde olarak oranı (PCT), Kandaki diğer hücrelerin yoğunluk ve boyutlarına göre plateletlerin dağılımı (PDW) ve Ortalama Hemogloblin Hacmi (MCH) üzerine etkisinin olup olmadığı, varsa hangi yönde ve düzeyde olduğunun araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaçla yaşları ortalaması $30,81 \pm 9,44$ yıl olan ve gönüllülük esasına göre 16 kadın çalışmaya dahil edildi. Planlanan egzersiz programına başlanmadan önce bunların kan örnekleri sabah aç karnına bir sağlık kuruluşunda ve sağlık görevlileri tarafından alındı. Haftada 3 gün toplam sekiz haftalık ve egzersiz içeriği %50 - 60 şiddetinde 25dk koşu bandında tempolu yürüyüş, 15 dk bisiklet, 15dk eliptik ve 30 dk mat üzerinde kalça, basen, karın, kol sıkılaştırmaya ve güçlendirmeye yönelik hareketlerden oluşan programının son 5 dakikasında ise soğumaya yönelik strecing hareketleri yaptırıldı. Ayrıca çalışmaya katılanlara herhangi bir diyet programı uygulanmamıştır. Sekiz haftalık egzersiz programı sonrası katılımcıların kan örnekleri aynı şekilde tekrar alındı. Egzersiz öncesi ve sonrası alınan bu numuneler hızlı bir biçimde laboratuvara götürüldü. Analiz sonucunda elde edilen verilerin istatistiksel karşılaştırılması SPSS 23 paket programında bivariate ve paired-Samples t testi kullanılarak yapıldı. Bu analizler sonucunda, WBC, HCT, MCV, RDW, PLT, PCT ve PDW'nin egzersiz programı öncesi ve sonrası ölçülen ortalama değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p < 0,05$) farklılığın olmadığı saptandı. Ayrıca RBC ve MCH'nin egzersiz programı öncesi ve sonrası ölçülen değerlerinin ortalamaları arasında $p < 0,05$ düzeyinde bir ilişki saptanmıştır. HGB ve MCHC'nin egzersiz öncesi ve sonrası ölçülen değerlerinin ortalamaları arasında ise $p < 0,01$ düzeyinde farklılık olduğu görüldü. Sonuç olarak uygulanan egzersiz türünün söz konusu kan parametre değerlerini az ya da çok, pozitif veya negatif olarak etkilediği belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Plates, Kadın, Kan parametreleri

Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Tütün, Alkol, Madde Bağımlılığına İlişkin Durumları ve Bağımlılığı Önlemek için Çözüm Önerileri

Selma İNFAL KESİM
sinfal@selcuk.edu.tr, Selçuk Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Amaç: Bu çalışmada, sağlık alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin tütün, alkol, madde bağımlılığına ilişkin durumu ve bağımlılığı önlemek için çözüm önerileri değerlendirilmiştir.

Yöntem: Kesitsel tipte bir araştırma olarak planlanan çalışma, üniversitenin Konya il merkezinde ve Akşehir ilçesinde öğrenim gören öğrencilerden araştırmaya katılmayı kabul eden hemşirelik, beslenme ve diyetetik, fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümlerinde okuyan birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine Kasım 2017- Ocak 2018 tarihleri arasında uygulanmıştır. Çalışmaya 408 öğrenci katılmıştır. Anket formunda katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik ve tütün, alkol, madde bağımlılığına ilişkin sorular yer almıştır.

Sağlık alanında öğrenim gören üniversite öğrencileri arasında tütün, alkol, madde bağımlılık durumu nedir? Öğrencilerin bakış açısıyla bağımlılığı önlemeye yönelik olarak çözüm önerileri nedir? sorusu araştırmanın problemi oluşturmaktadır. Fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümünde öğrenim gören birinci sınıfta kayıtlı öğrenci bulunmamaktadır, ikinci sınıfı ise alttan ders alan öğrenciler oluşturması araştırmanın kısıtları oluşturmaktadır.

Bulgular: Çalışmaya alınan bireylerin yaş ortalaması 20.26±1.7'dir. Katılımcıların %76.0'ı kadın, %49.8'i hemşirelik bölümü ve %41.9'u beslenme ve diyetetik bölümü öğrencileri, %31.6'sı dördüncü sınıf, %83.3'ü çalışma deneyimine sahip değil iken, %4.9'u halen bir işte çalışmaktadır. Öğrencilerin %56.4'ü fiziksel sağlığını, %45.3'ü ruhsal sağlığını, %47.1'i sosyal sağlığını iyi olarak değerlendirirken, %40.2'si kişilik yapısı ile ilgili olumlu bir ifade kullanmıştır. Bağımlılığa ilişkin olarak %56.4'ü daha önce bilgilendirildiğini, Bağımlılık yapan bir maddeyi %71.8'i kullanmadığını, %71.6'sı denemek istemediğini, %54.9'u ise bağımlılık yapan bir maddenin etkilerini merak etmediğini ifade etmiştir. Bağımlılığı önlemeye yönelik hukuki önlemleri % 64.0'ı yeterli bulmamıştır. Bağımlılığı önlemeye yönelik en etkin yol olarak %23.8'i eğitimin, %15.9'u ise hukuki önlemlerin etkili olduğunu ifade etmiştir. Bağımlılığa ilişkin eğitimi %29.7'si konunun uzmanı kişiler tarafından, %20.8'i fikir belirtmez iken, %18.9'u sağlık elemanları tarafından eğitim verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bağımlılığa ilişkin farkındalık eğitimlerini %51.5'i yeterli bulmazken, %39.5'i eğitimin yeterliliği konusunda kararsız kaldığını belirtmiştir.

Sonuç: Bireyler ilk olarak ailede başlayan ve örgün öğrenimle devam eden bir eğitim ile hayatlarını şekillendirirken doğru bilgilere ulaşması ve bu doğru bilgiler ile hayatlarını şekillendirmesi önemlidir. Okul çağının erken dönemlerden başlayarak verilecek eğitimler ile bilinçlenmeleri ve hukuki önlemler ile bireylerin zararlı alışkanlık edinmelerinin önlenmesi ve sağlıklı bir hayat sürmeleri sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, öğrenciler, öneri, hemşire

Sanat Eğitiminde Sanatın mı Eğitimin mi Öğretilmesi Sorunu

Gültekin Erdal
gultekinerdal@uludag.edu.tr, Uludağ üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eğitim bilimcileri eğitimin tanımını yaparken istendik değişimden bahsederler. Eğitimin yüzlerce tanımı arasında birleştikleri tek noktadır bu. Çünkü eğitimin, bireyin toplum içindeki yerinin belirlenmesinde önemli bir yeri vardır. Bu hiyerarşik yerde olup olmamak, bireyin isteyip istememesiyle ilgilidir.

Sanat eğitimindeki temel çıkmaz, sanatın mı yoksa eğitimin mi öncelik kazanacağıdır. Çocuğu insan sanat eğitimini engel veya gereksiz görürken, çocuk gelişimindeki önemini göremezlikten gelirler. Örneğin çocuk resimlerinin çocuğun zekâ ve ruhsal gelişiminde ve bu gelişimin takibinde önemli bir yeri vardır. Tam anlamıyla çocuk resimleri, çocuğun ruhsal dünyasının dilidir. Bu dili bilmek, şüphesiz birçok sorunun daha önceden fark edilmesini sağlayacağı gibi, çocuğun eğitim yaşantısında da daha sağlıklı, daha verimli ve daha katılımcı bir yaklaşım sergilenmesini de sağlayacaktır.

Sanat eğitiminin önündeki sorunlarda öğrenci, en masum olanıdır. Çünkü sanat eğitimi, sanatçı yetiştirildiği algısına her zaman yenik düşmüştür. Gelecek kaygısı, velinin endişelerini artırarak sanatın ve sanatçının toplumdaki yerini sürekli değiştirmiş hatta sarsmıştır. Bu makale ile sanat eğitiminin önündeki engeller tespit edilmiştir. Sanatın insan yaşıyla eşit olmasına karşın, günümüzde yeterinde önemsenmeyişi anlaşılmalı ve raporlanmaya çalışılmıştır. Bu araştırmada gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veriler toplanmış, olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir süreç takip edilerek, sanat eğitiminde, eğitim ve sanatın nasıl karıştırıldığı ortaya konmaya çalışılmıştır. Çocukların oyun ve eğlenmek adına yaptığı resimlerin, yetişkinler üzerinde neden gelecek kaygısına dönüştüğü ve bu kaygıda çevresel, siyasi ve hatta eğitimci faktörlerin nasıl rol aldıkları tespit edilmiştir. Son zamanlarda görülmeye başlanan ekonomik ve kültürel daralmaların, eğitim algısında oluşturduğu sosyal, kültürel ve sanatın nasıl itibarsızlaştırdığı, gereksizmiş gibi gösterdiği nitel veriler ile ortaya konmuştur. Büyük önder Atatürk'ün en çok üzerinde durduğu ve olmadığı takdirde hayat damarlarının kopacağı öngörüşüyle öneminden bahsettiği sanat, sanat eğitimi ve sanatçının toplumsal algılarda yok olmaya başlamasındaki önemli faktörler maddelenerek analizi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sanat, sanatçı, sanat eğitimi, toplumsal algı, eğitim.

Tip ve Mühendislik Öğrencilerinin Staj Uygulamalarına İlişkin Sorunlar: İzmir ve Denizli Örneği

Ece Derin Aydın
hale35@gmail.com, Ege Üniversitesi
Uğur Aydın
35uguraydin@gmail.com, Özel Ekip
Sıla Deren Toker
huriye.toker@yasar.edu.tr, Pamukkale Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Staj, öğrencinin eğitim gördüğü programın gerekleri doğrultusunda, öğrenimleri boyunca kazandıkları bilgi ve deneyimlerini pekiştirdikleri tamamlayıcı eğitim faaliyetidir. Başta mühendislik eğitimi veren yüksek öğrenim kurumları yönetmeliklerince staj yapmak, eğitimin zorunlu bölümü olarak görülmekte, tüm öğrencilere lisans eğitiminin parçası olarak bu pratik çalışmayı yapma yükümlülüğü getirilmektedir. Sağlık eğitiminin eğitiminde hekim yetiştiren tıp fakülteleri de öğrencilerine son sınıflarda staj eğitimini zorunlu tutmaktadır. Mühendislik alanı başta olmak üzere eğitiminin temel sorunlarının tartışıldığı tüm platformlarda eğitimin başta gelen sorunlarından staj .

Bildiride İzmir ve Denizli'den amaçlı örneklem yöntemiyle seçilen üçü devlet biri vakıf üniversitesi tıp ve mühendislik fakültelerinden olmak üzere dört üniversitenin zorunlu staj eğitimini tamamlamış 50 öğrenci ve yine aynı fakültelerden belirlenen 15 akademisyene ,5 farklı İzmirli firmanın yöneticisine uygulanan anket ve derinlemesine mülakat yöntemleri ile staj uygulamalarına ilişkin memnuniyet düzeyleri ölçümlenmiştir.Çalışmadan elde edilen verilerin analiz edilmesiyle öğrencilerin memnuniyet düzeylerinin düşüklüğü temel bulgular arasındadır. Staj çalışmalarına yüklenen işlevler ve dolayısıyla beklentiler, günümüz uygulamalarında çıkan sorunlar , bu sorunları çözmeye yönelik önerilere duyulan ihtiyaç da akademisyenler tarafından dillendirilmektedir.

Çalışmayı yönlendiren araştırma problemi, varsayımı, günümüzde üniversitelerin mühendislik fakültelerinin zorunlu staj eğitimlerine metodolojik olarak yaklaşılmadığı, öğrencilerin staj yaptıkları işyerlerinde meslekleri ile ilgili belli eğitim modülünden bağımsız ve belirsiz zamanlar geçirdiklerine ilişkin gözlemlerdir. Ayrıca küresel meslek dalları arasında sayılan tıp eğitiminde de uluslar arası staj imkanlarının yetersizliği dikkat çeken bir diğer sorundur.

Amaç: Çalışmanın amacı, öğrencilerin öğrenim hayatlarının son evresi ve iş hayatlarının başlangıcı olarak görülmesi gereken staj eğitiminin mühendislik ve tıp alanları başta olmak üzere sorunlarını ele alarak olası çözüm önerileri sunmaktır. Çalışmanın sonraki ayağı sorunlardan yola çıkarak hazırlanacak çeşitli iş kollarına ilişkin staj eğitim modülü ile standartlaşmanın önünün açılmasına öncülük etmektir.

Yöntem: Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim yöntemi kullanılmaktadır. Birincil veriler, Ege Üniversitesi, Denizli Pamukkale Üniversitesi, Yaşar Üniversitesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü'nde öğrenim gören staj eğitimlerini tamamlamış 50 mühendislik , tıp fakültesi öğrencisine uygulanan anket sonuçlarından elde edilen verilerdir. Yine aynı üniversitelerden amaçlı örneklem doğrultusunda staj uygulamalarında görevli 15 akademisyene,5 firma yöneticisine uygulanan derinlemesine mülakat ile staj uygulamalarına ilişkin ihtiyaç , beklentiler saptanarak sonuçlar analiz edilmiştir.

Sonuç: Öğrenci ve akademisyenlerden elde edilen veriler ışığında özellikle mühendislikte staj uygulamalarının öğrenciye istenen bilgi, becerileri kazandıramadığı, standartlaşmadan uzak zorunlu uygulamalar olarak sürdürüldüğü ortaya konmuştur. Mühendislik alanında yurt içi ve yurt dışı stajlarının oldukça yetersiz olduğu temel saptama olarak ortaya koyulurken tıp alanında da yurt dışı staj imkanının oldukça düşük olduğu saptanan en temel bulgular arasındadır. Amaçları iyi belirlenmiş, esnek, teori ile pratiğin birliğini sağlamaya yönelik, ders programlarıyla bağlantılı, gerek meslek örgütleri gerekse işyerlerini özendirici hükümler içeren, verimliliği yüksek staj uygulamalarının yaşama geçirilmesinin temel bir ihtiyaç haline geldiği görülmektedir.

Referanslar:

Yaşar, N. , Mete, D., Kopuz, Ö. A (1993) “Makine Mühendisliği Eğitimi , Staj Sorunu“, MMO İstanbul Şubesi, II. Ulusal makine Mühendisliği ve Eğitimi Sempozyumu, Rapor Bildiriler Kitabı, 121-26, 15-17 Nisan 1993, İstanbul.

Dolmacı, N., Duran, Y. (2017) Ön Lisans Düzeyinde Öğrenime Gören Öğrencilerin Zorunlu Staj Uygulamasına İlişkin Görüşleri, Sorunları ,Çözüm Önerileri: Isparta Meslek Yüksekokulu Örneği, 4. Ulusal Meslek Yüksekokulları Sosyal ,Teknik Bilimler Kongresi, M.Akif Ersoy Üniversitesi, 11-13 Mayıs 2017, Burdur.

Anahtar Kelimeler:mesleki staj imkanları, staj eğitim modülleri.

Acorus Calamus Ekstraktının LNCaP Hücrelerinde Kaspaz-3, -8, -9 ve Apaf-1 Üzerine Etkisi

Halit Buğra Koca
bugrakoca@yahoo.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Giriş ve Amaç: Prostat kanseri gelişmiş Batı ülkelerinde erkekler arasında en yaygın olarak teşhis edilen ve kanser sonucu ölümlerde ikinci sırada olan kanser türüdür. Çeşitli tedaviler agresif tümörün üstesinden gelerek prostat kanseri tedavisinde kullanılabilir. Ancak bu tedaviler yan etkileri ve komplikasyonları nedeniyle yaşam kalitesini etkilemektedir. Bu nedenle çok sayıda araştırmacı yeni ilaçlar ve tedavi yöntemleri geliştirmeye odaklanmışlardır. Test edilen tüm maddeler arasında en elverişlileri tıbbi bitkilerden türetilen doğal ürünlerdir. Apoptozis hücre ölümünün başlıca biçimidir ve normal gelişim ile onkogenezinin baskılanması için önemli bir prosestir. Bu proses, kaspazların aktivasyonları ile bcl-2 ailesi proteinlerin ekspresyon ve translokasyonları gibi bir seri stereotipik moleküler özellikler ile karakterize edilir. Bir sistein proteaz ailesi olan kaspazlar apoptotik süreçte önemli rol oynarlar. Daha önce yaptığımız çalışmada acorus calamus bitkisinin etanolik ekstraktı hazırlanarak LNCaP hücreleri üzerinde apoptozisi artırdığını göstermiştik. Bu çalışmada apoptozisin LNCaP hücrelerinde hangi yollar üzerinden ve hangi moleküller aracılığıyla etki ettiğini araştırmayı amaçladık. Bu amaçla apoptoz süreci, kaspaz-3, kaspaz-8, kaspaz-9 ve apaf-1'in protein düzeylerinin Elisa yöntemi ile ölçülmesiyle değerlendirildi.

Yöntem: 30 g kurutulmuş ve toz haline getirilmiş bitki kökü 250 ml %70 etanol ile 12 saat ekstre edilerek acorus calamus kökünün etanolik ekstraktı hazırlandı. LNCaP prostat kanseri hücre proliferasyonu üzerine farklı konsantrasyonlardaki bitki ekstraktlarının etkilerini saptamak için hücreler 24 ve 48 saat inkübe edildi. Hücre sayısını belirlemek için tripan mavisi ile boyama yöntemi ve MTT yöntemi uygulandı. Seçilen üç farklı doz ile hücreler 24 ve 48 saat inkübe edildi. İnkübasyon sonrası medium uzaklaştırılıp hücreler lizise uğratılarak lizatta kaspaz-3, -8, -9 ve apaf-1 protein düzeyleri saptandı.

Bulgular: 250, 500 ve 750 µg/ml konsantrasyonlardaki ekstraktlar 24 ve 48 saatte LNCaP hücre yaşayabilirliğini kontrolle karşılaştırıldığında doza ve zamana bağlı olarak azaltdı. Apoptozis aktivasyon yolağında bulunan kaspaz-3, -8, -9 ve apaf-1 düzeylerinde de doz ve zamana bağımlı olarak artışlar bulundu.

Sonuç: Bu çalışma acorus calamus bitkisinin etanolik ekstraktının doza ve zamana bağımlı olarak apoptotik süreçte yer alan kaspazların protein düzeylerini artırdığını, antikanser ve apoptotik özelliğe sahip olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler:LNCaP, acorus calamus, anti-kanser, anti-anjiogenik, apoptotik.

Lomber Disk Hernisinde Uygulanan Mikrodiskektomi Yönteminin Uzun Dönem Sonuçları

Serhat Yıldızhan
serhatyildizhan07@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Mehmet Gazi Boyacı
mgazibyc@hotmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Adem Aslan
aaslan71@yahoo.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

AMAÇ: Bu çalışmada kliniğimize bel ağrısı şikayeti ile gelen hastaların klinik ve radyolojik olarak değerlendirildikten sonra Lomber Disk Hernisi (LDH) tanısı konan hastaların tedavi algoritmaları incelenerek hangi koşullarda cerrahi yapıldığı, cerrahi sonrası klinik bulguların uzun dönem sonuçları araştırıldı.

YÖNTEMLER: Afyon Kocatepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroşirurji Kliniğinde 2015-2017 yılları arasında polikliniğe başvuran 31.138 hastadan bel ağrısı şikayeti olan 17912 hasta (%57) retrospektif olarak incelendi. Yapılan görüntüleme sonrası 6840 hastada (%38) çeşitli düzeylerde lomber disk hernisi saptandı. Disk hernisi saptanan hastalardan 183 tanesi (%2,5) opere edildi. Bu hastalardan 102 tanesinde (%55) tespit edilmiş nörolojik defisit vardı. 91 tanesi (%49) fizik tedavi görmesine rağmen ağrılarında azalma olmaması üzerine opere edildi. Tüm hastalar klasik mikrocerrahi ile tek seviye diskektomi yapıldı. Herhangi bir enstrümantasyon takılmadı. Klinik değerlendirme Odom kriterlerine göre yapıldı.

BULGULAR: Bu 183 hastanın 7 tanesinde (%3) nüks izlendi. Nüks olan vakaların 5 tanesine aynı taraf ve seviyeden mikrodiskektomi yapılırken, 2 hastada mikrodiskektomi ile beraber kısa segment enstrümantasyon uygulandı. 5 hastada (%2,7) nüks olmamasına rağmen stabilite bozulmasına bağlı kısa segment enstrümantasyon uygulandı. Hastaların 165 tanesinde (%90) klinik sonuç mükemmel, 15 tanesinde (%8) iyi, 2 tanesinde (%1) orta, 1 tanesinde (%1) kötü olarak değerlendirildi.

SONUÇ: Toplumdaki yaygın inanişin aksine bel ağrısı şikayeti ile hastaneye yapılan başvuruların çok az bir kısmında operasyon endikasyonu olan lomber disk hernisi çıkmaktadır. Birçok hastanın medikal tedavi ve fizik tedavi sonrası şikayetleri geçmektedir. Operasyon endikasyonu konulan hastalarda da enstrümantasyon kullanılmadan yapılan mikrodiskektomi işleminin uzun dönem takiplerde başarılı sonuçları olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Bel ağrısı, lomber disk hernisi, mikrodiskektomi

Servikal Disk Hernisi Cerrahisinde Uygulanan Plak-Füzyon Operasyonunun Uzun Dönem Klinik Sonuçları

Serhat Yıldızhan
serhatyildizhan07@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

AMAÇ: Bu çalışmada kliniğimize boyun ağrısı şikayeti ile gelen hastaların klinik ve radyolojik olarak değerlendirildikten sonra anterior pozisyonda uygulanan cerrahi protokolleri ve sonuçları değerlendirilmiştir.

YÖNTEMLER: Afyon Kocatepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroşirurji Kliniğinde 2015-2017 yılları arasında polikliniğe başvuran 31.138 hastadan boyun ağrısı şikayeti olan 5122 (%16) hasta retrospektif olarak incelendi. Yapılan görüntüleme sonrası 1648 (%32) hastada çeşitli düzeylerde servikal disk hernisi saptandı. Disk hernisi saptanan hastalardan 49 (%2,9) tanesi opere edildi. Bu hastalardan 12 tanesi posterior yaklaşım ile opere edilirken, 3 hastaya servikal protez, 34 hastaya füzyon ve plak uygulandı. Anterior yaklaşım ile opere edilen hastalar servikal dinamik grafi ile radyolojik olarak değerlendirildi.

BULGULAR: Servikal protez uygulanan 3 hastanın şikayetleri tamamen düzeldi. Plak ve füzyon yapılan 34 hastadan 32 tanesinde şikayetler tamamen düzeldi 3 hastanın hafif ağrıları devam etti. Hastaların takiplerinde herhangi bir kifotik açılanma veya greft kollapsı izlenmedi.

SONUÇ: Servikal disk hernilerinin tedavisinde preop iyi bir değerlendirme ile hastalara yapılan diskektomi sonrası plak ve füzyon işlemi uzun dönem takiplerde başarılı sonuç vermiştir. Basit diskektomi sonrası ortaya çıkan kifotik açılanma ve reoparasyon riski en aza indirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Servikal Disk Hernisi, Diskektomi, Plak ile Füzyon

Hernias Can Be Repaired Easily, Safely and Efficiently... and Without a Prosthetic Mesh! A New Genuine Technique

Selami Ilgaz Kayılıoğlu
kayilioglu@yahoo.com, Ankara Numune Research and Training Hospital
Tolga Dinç
tolga_dr@hotmail.com, Ankara Numune Research and Training Hospital

Abstract:

Different techniques have been developed for the surgical treatment of inguinal hernias. Fascia transversalis plication technique has been studied out and designed, and successfully been applied in our clinic for 15 years as a modified tension repair technique without mesh. Eighty-four out of 185 patients were reached. The mean follow-up period was 15.82 ± 2.75 months. Of the 84 patients, 12 (14.3%) had at least one of the symptoms. Recurrence was found in 2 (2.2%) of 92 hernia repairments applied to 84 patients. A total of 9 patients (11.0%) were found to have pain complaints. Pain averages of these 9 patients were 2 ± 0.87 (minimum 1, maximum 3) according to visual analog scale. Fascia transversalis plication repair is a brand new genuine hernia repair technique with low complications and recurrence rates. The absence of use of mesh, ease of learning and significant shortening of the duration of surgeries are important advantages of this technique.

Keywords: new technique, hernia repair

Tiyol ve Kanser İlişkisi

Oğuz Han Koca
oguzhankoca@gmail.com, Karabük Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Giriş: Tiyol bileşikler, yapısında sülfhidril bulunan, hücre içi antioksidanların büyük bir kısmını içeren organik bileşiklerdir. Total tiyol düzeyleri hücre içi ve hücre dışı indirgenmiş glutatyonun serbest ve proteine bağlı formlarından oluşur. Tiyollerin fonksiyonel grupları hücre içi antioksidan savunmada kritik role sahiptir. Tiyoredoksin, glutaredoksin ve peroksiredoksin gibi proteinlerin aktif sitelerindeki sistein rezidüleri reaktif oksijen türlerini ve reaktif nitrojen türlerini etkisizleştirir ve okside protein tiyolleri azaltır (1). Karsinogenezde hücre içi serbest oksijen radikallerinin etkisi bilinmektedir ve birçok çalışmada tiyol düzeylerinin kanserle ilişkisi incelenmiştir.

Tiyol düzeyleri ve tiyol/disülfid dengesi bazı mide ve gastrointestinal kanserlerde (2), sigara kullanımına bağlı oral squamoz hücreli kanserlerde (3), akciğer kanserlerinde(4,5) ve birçok tümöral gelişim gösteren dokuda çalışılmış ve değişik derecelerde düşük ve yüksek düzeylerde anlamlı olarak gösterilmiştir.

Tartışma: Glutatyon gibi tiyollerin kompleks karsinojenik süreçlerle ilişkili olduğu ve stres koşullarında zararlı molekülleri ortamdaki temizlediği çalışmalarda gösterilmiştir. Karsinojenlerle glutatyon konjugasyonunun tümör oluşumunu önlemede etkili olabileceği ve indirgenmiş tiyollerin oksidatif strese karşı savunmada rol oynayabileceği öne sürülmüştür (6). Böylece, öncül molekülleri artırarak veya sentezini indükleyerek glutatyon düzeylerini yükseltmek ve antioksidan veya konjugasyon kapasitesini artırmak kimyasal olarak kanserin önlenmesinde düşünülen stratejilerden birini oluşturmaktadır.

Kanser biyolojisinde tiyoller kanserin kimyasal olarak önlenmesi ve hücre büyümesi kontrolü olmak üzere iki ana önemli role sahiptir. Bunlardan ilki yeterince araştırılan ve açık sonuçları gösterilebilen bir araştırma alanıdır ve pek çok veri elde edilmesine karşın bunlardan daha önemlisi kanserin erken safhalarının oluşumunun önlenmesi için gerekli glutatyon sentezinin indüklenmesi için yeterli düzeyde sülfür alımının ve bunun için gerekli fitokimyasalların diyetle sağlanmasıdır. Fakat kanser tedavisi sırasında optimal tiyol alımı için ileri çalışmalar gerekmektedir. Glutatyon sistemini geliştirmek için uygulanan beslenme stratejileri aynı zamanda tümör hücrelerinin radyoterapiye ve bazı kemoterapi türlerine karşı dayanıklılığını artırmakta ve hücre büyümesini indüklemektedir. Tiyollerin hücre büyümesi kontrolü ve hücrenin hayatta kalması için gerekli sinyal yollarındaki rolünü anlamada çalışmalar artarak devam etmektedir fakat prekanseröz hücrelere büyüme avantajı sağlamadan normal hücre sağlığını devam ettirmede optimal beslenme koşulları ile ilgili net veriler henüz bulunmamaktadır (7).

Referanslar

1. Rezaei Y. and Prabhu C.K. (2014) Protein Thiols as an Indication of Oxidative Stress Archives Medical Review Journal 23(3): 443-456
2. Başkol M., Başkol G., Koçer D. (2007) Mide Kanserli Hastalarda Oksidan ve Antioksidan Parametreler ve Birbiriyle İlişkileri. Türk Klinik Biyokimya Derg 5(3): 83-89
3. Patel B.P., Rawal U.M., Dave T.K., Rawal R.M. (2007) Lipid Peroxidation, Total Antioxidant Status, and Total Thiol Levels Predict Overall Survival in Patients With Oral Squamous Cell Carcinoma. Integrative Cancer Therapies 6(4); 365-372.
4. Cook J.A., Pass H.I., Iype S.N., Friedman N., DeGraff W., Russo A., Mitchel J.B. (1991) Cellular Glutathione and Thiol Measurements from Surgically Resected Human Lung Tumor and Normal Lung Tissue. Cancer Research 51:4287-4294.

5. Dirican N., Dirican A., Sen O., Aynali A., Atalay S., Bircan H.A., Oztürk O., Erdogan S., Cakir M., Akkay A. (2016) Thiol/disulfide homeostasis: A prognosticbiomarker for patients with advanced non-small cell lung cancer? Redox Report 121(5):197-203
- 6- Huber W.W. and Parzefall W. (2007) Thiols and the chemoprevention of cancer. Curr Opin Pharmacol 7(4):404-9.
- 7- Hansen J.M. and Jones D.P. Thiols in Cancer. Nutritional Oncology, 2.st Edition, Chapter 15.

Anahtar Kelimeler: Tiyol, kanser, glutatyon.

Çevrenin Kanser Oluşumu Üzerine Etkisi

Oğuz Han Koca
oguzhankoca@gmail.com, Karabük Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Giriş: Çevre kavramı; diyet, yaşam tarzı ve bulaşıcı ajanlar gibi genetik olmayan faktörlerin hepsi de dahil olmak üzere tıbbi literatürde sıklıkla geniş bir kapsamda kullanılır. Daha belirgin bir anlamda çevresel faktörler, yalnızca günlük yaşamlarında insanlar tarafından karşılaşılan (kişisel ya da kısıtlı kontrolü olmayan) doğal ya da yapay ajanları içerir (1). Kanserin şu anki biyolojik mekanizmaları, tüm kanserlerin hem çevre hem de genetik kaynaklı olduğunu ortaya koymaktadır; yani, iç genetik değişikliklerle birlikte birden fazla dış faktörün insan kanserlerine yol açacağı anlamına gelmektedir (2).

Kanser için çevresel risk faktörleri, çevremizdeki kanser gelişme riskini artıracak şeylerdir. Kanserojen maddeler kansere neden olduğu bilinen maddelerdir. Bir madde "bilinen kanser risk faktörü" veya "bilinen kanserojen" olarak adlandırıldığında, bilim, bu maddenin maruziyetinin kanser riskini artıracak olduğunu kanıtladığı anlamına gelir.

Çevresel risk faktörü terimi genellikle kimyasallar ve radyasyon gibi şeyleri akla getirir ve bunlar aslında risk faktörleridir; bununla birlikte, bu kategoride yer alan birçok faktör daha vardır. Aslında, karşılaşılan en büyük risk faktörleri çevremizdeki radyasyona veya kimyasallara maruz kalmaktan daha ziyade kendi diyet ve yaşam tarzı tercihlerimizdir ve bunların çoğu değiştirilebilir. Gerçek kanserojenlerin belirlenmesi potansiyel olarak karmaşıktır ancak tartışmanın ötesinde bazı bilinen çevresel faktörler vardır. Bunlar; tütün kullanımı, radon, hava kirliliği, kömürleşmiş yiyecekler, diyet seçimi, radyasyon ve elektromanyetik alanlar olarak belirtilebilir (3).

Tartışma: Kanser, tümör gelişimi ve ilerlemesinin başlatılmasında itici güç olarak hizmet eden çevresel maruziyetin bir sonucu olarak ortaya çıkan karmaşık bir genetik hastalıktır. Bilimsel literatürlerde, kanserin çevresel ve mesleki nedenlerinin önemli kanıtları bulunmaktadır. Gösterilen tüm bulgulara ek olarak, çevresel maruziyetlerin çeşitli insan kanserleri ile bağlantılı olduğuna dair başka birçok gösterge bulunmaktadır. Çevresel maruziyetlerin kanser riski üzerindeki etkileri hakkında daha çok şey öğrenmemiz gerekmektedir. Bununla birlikte, bilinen şeylere dayanarak, ülkelerin ve endüstrinin çevresel kanser riskini ele almak için yapabilecekleri çok fazla şey bulunmaktadır. Aynı zamanda bireyler, kanser ve diğer hastalıkların riskini artıran çevresel unsurlara maruz kalmalarını azaltmak için kendi hayatlarında önemli adımlar atabilir. Topluca düşünüldüğünde, bireysel küçük eylemler çevresel kirlenmelerin sayısını ve seviyelerini önemli ölçüde azaltabilir.

Referanslar

1. Boffetta P. and Nyberg F. (2003) Contribution of environmental factors to cancer risk. British Medical Bulletin, 68: 71–94.
2. Parsa N. (2012) Environmental Factors Inducing Human Cancers. Iranian J Publ Health, Vol. 41, No.11, pp. 1-9.
3. Wertich L. Environmental risk factors.
<https://www.cancercenter.com/community/thrive/environmental-risk-factors/>

Anahtar Kelimeler: Kanser, kanserojenler, kanserden korunma

Rapid Identification of Coagulase Negative Staphylococcus Isolates from Mastitic Milk by RFLP Analysis of PCR-Amplified groEL Gene (HSP60)

Beytullah KENAR
bkenar@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe University
Safiye Elif KORCAN
elif.korcan@usak.edu.tr, Uşak University
Sevim Feyza ERDOĞMUŞ
sfeyza@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe University

Abstract:

OBJECTIVE

The aims of this study were to compare phenotypic and genotypic identification methods and to evaluate the technique of PCR-RFLP of the groEL gene for the differentiation of CNS species isolated from dairy cows with mastitis. For this reason, CNS isolates were first phenotypically identified by means of the API Staph ID test. Furthermore, the same 20 isolates were subjected to RFLP-PCR of the staphylococcal groEL gene.

MATERIALS AND METHODS

Bacterial Strains and Biochemical Identification

The study was carried out with a total of 47 CNS isolates. They were collected from lactating bovines on in the Middle Western Anatolia between April 2010 and June 2011. Milk samples were aseptically collected into sterile vials and transported to laboratory. Samples were cultured following National Mastitis Council recommendations [11]. Grown colonies were analyzed based on colony morphology, Gram-staining, coagulase test and susceptibility to novobiocin (5 µg) to distinguish CNS colonies and CNS species further identification was performed based on conventional biochemical techniques described by Holt et al. [12] and using the API Staph test kit (BioMerieux, France) as described by the manufacturer. 20 isolates, the API web assigned a percent of identification (ID%) over 92%, were used for molecular identification.

Extraction of Genomic DNA

All CNS isolates were grown in Brain Heart Infusion Broth (BHI) and subcultured overnight on BHI agar plates for examination of purity and colony characteristics. A single colony was picked for extraction. DNA extractions of isolates were carried out by using GF-1 Bacterial DNA Extraction Kit (Vivantis) according to manufacturer's instructions.

PCR Amplification and RFLP

PCR amplification was performed using degenerate PCR primers for groEL genes previously described [10, 13].

RESULTS

47 CNS species were isolated and identified. The most commonly identified CNS species were *S. epidermidis* 21(44,7%) and *S. haemolyticus* 11 (23,4%) followed by *S. xylosus* 7 (14,9%). Twenty isolates were identified [(ID%) over 92%] by the API Staph test kit as *S. cohnii* (n=4), *S. epidermidis* (n=4), *S. haemolyticus* (n=7), *S. xylosus* (n=4), *S. hominis* subsp. *novobiosepticus* (n=1). 20 isolates (ID% over 92%) were by the API Staph test kit applied to RFLP-PCR of the staphylococcal groEL gene.

groEL PCR product of 600 bp was successfully amplified with degenerate primers from all strains examined. Amplicons were digested restriction enzymes and analyzed by agarose gel electrophoresis. Each Alul digested pattern consisted of one to three DNA fragments ranging in size from approximately 107 bp to 438 bp. There was no band below 105 due to the used of 2% agarose gel. Four isolates were classified as *S. xylosus*. Four isolates showed the same PCR-RFLP profile of *S.*

cohnii. Six isolates identified as *S. haemolyticus* and four isolates were classified as *S. epidermidis*. Only one isolate showed the same PCR-RFLP profile of *S. hyicus*.

DISCUSSION AND CONCLUSION

We should emphasize that the PCR-RFLP with the partial *groEL* gene is adequate for identification of most common CNS species. PCR-RFLP of the *groEL* gene proved to be an adequate tool for the identification of the most common animal staphylococcal pathogens, independent of their phenotypic characteristics [10].

This study showed that genotypic identification based on the PCR-RFLP of the *groEL* gene (used only *AluI* restriction enzyme,) might be a useful for the suitable identification of frequently isolated CNS isolates of animal origin. This method must be developed for animal strains.

Keywords: CNS, *groEL* gene, PCR-RFLP, bovine mastitis

Hekimlik Temel Eğitimi: Sanal Gerçeklik Uygulamalarının Teorik ve Pratik Biyokimya Konularının Öğretiminde Kullanılması

A.Fatih FİDAN
ffidan@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Seyfullah Haliloğlu
Selçuk Üniversitesi
Fatih ÖZDİNÇ
fozdinc@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Recep ASLAN
Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Eğitim ortamlarında yeni teknolojilerin kullanımına yönelik beklentiler teknolojinin gelişimine paralel olarak artmaktadır. Hekimlik eğitiminin süresinin uzunluğu, bilginin çabuk değişmesi, bazı bilgilerin kavranmasının zor olması, beceri eğitiminin getirdiği sorunlar hekimlik eğitiminde yeni arayışların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Hekimlik eğitiminde ana hedef, en güncel bilgi ve teknolojilerin öğrenciye aktarılması olunca hekimlik eğitiminin de bilgi teknolojilerinin sağladığı olanaklardan yararlanmak kaçınılmaz olmaktadır. Tecrübe gerektiren tüm alanlarda olduğu gibi hekimlik eğitiminde de; sanal gerçeklik gibi kavramların farkında olunması ve bunların sınıf, laboratuvar ve uygulama alanlarına yansıtılması günümüzde çok önemli bir gereksinimdir. Gelişen teknoloji ile beraber öğrenci profilleri değişmekte öğrenme ve öğretme açısından kuşak farkı ortaya çıkmaktadır. Sosyologlar mevcut kuşakları iletişim araçları ile etkileşimlerine göre X (1961-1980 yılları arasında doğanlar), Y (1980-2000 yılları arasında doğanlar) ve Z (2000 yılından sonra doğanlar) diye tasnif etmektedir. Y ve Z kuşakları için cazip bir eğitim ortamının oluşturulması günümüzde önemli bir gereksinimdir.

Sanal gerçeklik, bilgisayar ortamında oluşturulan 3 boyutlu resimlerin ve animasyonların teknolojik araçlarla insanların zihinlerinde gerçek bir ortamda bulunma hissini vermesinin yanı sıra, ortamda bulunan bu objelerle etkileşimde bulunmalarını sağlayan teknoloji olarak tanımlanabilir. Hekimlikte bir konuyu tam öğrenmek için o konuyla ilgili pratik ve uygulamalar, konunun akılda kalmasını ve daha iyi öğrenilmesini sağlar. Özellikle hekimlik temel eğitiminde tüm öğrencilere yeteri kadar pratik yaptırma imkânı sunulmuyor olması da önemli bir sorundur. Sanal gerçeklik bunları ortadan kaldıracak etkin bir araçtır. Sanal gerçeklik uygulamaları öğrenme sürecinde etkilidir ve gerçek yaşam deneyimlerini sunmaktadır. Hekimlik temel eğitimi için oluşturulacak sanal laboratuvar uygulamaları sayesinde öğrencilerin istedikleri yerde, sanal ortamda sayısız deneme yapabilmeleri ile bilgi ve becerilerini artırmaları sağlanabilir. Öğrencinin bu sanal ortamda öğrendiklerini tekrar etmesi ekonomik açıdan da katma değer sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hekimlik temel eğitimi, Sanal gerçeklik, Biyokimya

Isolation of *Vibrio Parahaemolyticus* from Bivalve Molluscs

Meriç Lütfi Avsever
lutfiavsever@gmail.com, Aksaray Üniversitesi
Necla Türk
necla.turk@agromey.com, Bornova Veteriner Kontrol Enstitüsü
Murat Yabanlı
muratyabanli@mu.edu.tr, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Abstract:

Bivalve molluscs are fed by filtering the water and in this way contains many microorganisms, especially heavy metals found in water. Bivalve molluscs are gathered from the sea of our country and is exported almost all. However, species such as black mussels are also assessed for internal consumption, especially coastal areas. In this work, a total of 1330 samples of live bivalve molluscs that come to the Bornova Veterinary Control and Research Institute were analysed according to TS ISO/ 8914. The isolation rate of *Vibrio parahaemolyticus* was 4.28 % in bivalve molluscs tested. The isolation rate of the organism in bivalve molluscs were as follows; 8.65 % in oysters (*Ostrea edulis*, L. 1758), 8.92 % in wedge shells (*Donax trunculus*, L. 1758), 2.94 % in cockles (*Venus verrucosa*, L. 1758), 2.71 % in carpet shell clams (*Tapes decussatus* L. 1758), 1.93 % in bearded mussels (*Modiolus barbatus*, L. 1758) and 1.90 % in Mediterranean mussels (*Mytilus galloprovincialis*, L. 1819). *V. parahaemolyticus* was not isolated in striped Venus (*Chamelea gallina* L., 1753). *V. parahaemolyticus* isolates from bivalve molluscs which we obtained may pose a risk for human health. Apart from this, the detection of *V. parahaemolyticus* in bivalves may also be indicative of environmental pollution. In other words, this study is important for human health, crustacean health and environmental health.

Keywords: *Vibrio parahaemolyticus*, Bivalve molluscs

İdiyopatik İntrakranial Hipertansiyon Olgularında Boş Açılış Basıncı ve Boş Protein Seviyeleri Arasındaki İlişki

Mehmet Gazi Boyacı
mgazibyc@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe University

Bildiri Özeti:

GİRİŞ ve AMAÇ: İdiyopatik intrakraniyal hipertansiyon (İİH) normal beyin parankimi olan hastalarda, intrakraniyal basıncın artışı ile karakterize ve etyolojisi genellikle belirlenemeyen nadir bir sendromdur. Çalışmamızda amaç; BOS açılış basınç yüksekliği ile BOS protein değerleri arasında ilişki olup olmadığının araştırılması ve yaygın olarak var olduğu düşünülen bu ilişkinin hastalarımızda kanıtlanabilirliğini test edilmesidir.

İİH, Prevalansı 19.3/100.000'dir ve ve sıklıkla genç obez kadınlarda görülür. Friedman ve Jacobson, tarafından güncellenen tanı kriterlerinde (Tablo 2) ; İİH belirti ve bulgularını barındıran hastada BOS açılış basıncı normal bireylerde 20 cm/H₂O obez bireylerde 25 cm/H₂O nun üstünde olması ve BOS biyokimyasal bileşenlerinin normal (Normal protein seviyesi) ve hidrosefali , yer kaplayan lezyon ,venöz tromboz gibi intrakraniyal hipertansiyonun diğer nedenlerinin ekarte edilmesi gerekmektedir.

MATERYAL METOD: çalışmamızda Afyon Kocatepe Üniversitesi Beyin ve Sinir Cerrahisinde 2013-2017 yılları arasında İİH tanısı ile Lomber ponksiyon yapılarak BOS basıncı 20 cm/H₂O üzerinde olan 18-50 yaş aralığındaki hastaların dosyaları retrospektif olarak incelendi. SPSS programı ile Shapiro-Wilk testi ile normal dağılıma uygunluk ve korelasyon analizi yapıldı.

SONUÇLAR: Yaş ortalamaları 36,9 ± 8,9 olan 29 (%67) erkek 14 (%32) kadın hasta çalışmaya dahil edildi. Korelasyon analizinde BOS basıncı ve BOS protein arasında negatif ilişki görülse de (-0,173, p: 0,27) anlamlı değildi, ancak yaş ve cinsiyet dağılımı korelasyon analizinde incelendiğinde yaş ve BOS prt arasında anlamlı negatif korelasyon olduğu görüldü (-0,35 p: 0,02). BOS basıncının kadın ve genç hastalarda daha yüksek olduğu ancak BOS protein seviyelerinin daha düşük olduğu görüldü.

TARTIŞMA: İİH da BOS açılış basıncı ile BOS protein seviyesi arasında ilişki olduğu düşüncesi yıllardır farklı çalışmalara konu olmuştur. Çelişkili sonuçlar sunulmuş olsa da sınırlı eğitimcilerce günümüz Tıp eğitiminde genel kabul edilen bir bilgi olarak sunulmaya devam etmektedir. Yapılan çalışmalarda nadir görülen bu hastalığın geniş yaş aralığındaki hastalarda BOS prt seviyeleri sunulmakta ve ilişki burada aranmaktadır ancak çalışmamızda BOS prt seviyesi ile BOS basıncı arasındaki ilişkiyi daha dar yaş grubundaki çok sayıda hasta grubu ile yapılması gerekliliğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: İdiyopatik intrakraniyal hipertansiyon, psödötümör serebri, primer psödötümör serebri

Probiyotikler ve Obezite

Ahmet Büyükben
abuyukben@msn.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Ömer Hazman
Afyon Kocatepe Üniversitesi
Laçine Aksoy
Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Latince hayat veren anlamı taşıyan probiyotikler, organizmaların bağırsak mikroflorasını düzenleyerek sağlığınıza yön verirler. Bazı bilim adamlarınca ikinci beyin olarak adlandırılan bağırsaklarımız, vücut hücrelerimizden daha çok sayıda probiyotik bakteri içermektedir. Gastrointestinal sistemimizde bulunan bakterilerin çeşitliliği ve miktarları beslenme alışkanlıkları, hastalıklar, kimyasal etkenler gibi faktörlerden etkilenmektedir.

Gerçekleştirilen bazı çalışmalar obezite dahil bir çok hastalığın bağışıklık sistemi ile bağırsaklar arasındaki iletişimin bozulmasıyla ortaya çıkabileceğini göstermektedir. Bağırsak mikroflorasındaki probiyotiklerin çeşitliliği ve miktarlarındaki değişiklikler söz konusu iletişimin bozulmasında en önemli etkenler arasındadır. Bağırsaklar ile diğer doku ve organlar arasındaki iletişimin bozulması, bağırsak mikroflorasındaki bozulmaya bağlı olarak gelişen ve gram-negatif bakterilerin hücre duvarı bileşenlerinden olan lipopolisakkaritlerin (LPS) kan plazma seviyelerindeki artışı olarak tanımlanan metabolik endotoksemi ile başlar.

Obezitede serbest yağ asitleri ve türevlerinin artışı sonucu plazma LPS düzeylerini yükselerek enterositlerde metabolik endotoksemisinin şekillenmesine yol açtığı bildirilmektedir. LPS seviyelerindeki artışın obezite ve tip 2 diyabet ile ilişkili düşük dereceli inflamasyonu TNF- α , IL-6 gibi proinflamatuvar sitokinler aracılığı ile artırarak, hücre sel insülin ve leptin sinyalizasyonunu bozduğu, ayrıca bu bozulmanın ise obezitenin iki temel semptomu olan insülin ve leptin direnci gelişmesine sebep olduğu ifade edilmektedir. Obezitede plazma LPS seviyelerinin artışı ile paralel olarak insülin ve leptin seviyelerinin de arttığı gözlemlenmektedir.

Ayrıca obezite sonucu şekillenen metabolik endotoksemi, bağırsaklar ile beyin, adipoz doku, immün sistem gibi bir çok doku ve sistem ile iletişimin sağlanmasına aracılık eden endokannabinoid (eCB) sistemi de etkilediği bildirilmiştir. eCB sistemindeki bozulmanın temelinde bağırsak mikroflorası ile metabolik endotoksemi arasındaki ilişki dikkat çekmektedir. Yapılan araştırmalarda deney hayvanlarıyla yüksek yağlı diyet kullanılarak oluşturulan obezite koşullarında plazma LPS seviyelerinin artması sonucu metabolik endotoksemi oluştuğu, bu durumun ise bakteriyel antijenlere karşı mukozal bariyer işlevi gören ve bağırsak mikroflorasının korunmasında önemli olan bağırsak Bifidobakterium spp. türlerinin kaybına neden olduğu belirtilmektedir. Bu kayıp bağırsak bariyerlerinde bulunan, bağırsak permabilitesi ve metabolik endotoksemiye kontrol eden enteroendokrin hücreleri ve endokannabinoid sistemi (eCB) etkilemektedir. Obezitede, bağırsaklarda şekillenebilen bioaktif lipidlerden ve bağırsak, adipoz doku, karaciğer, pankreas, hipotalamus gibi birçok doku hücrelerinde bulunan sözkonusu bioaktif lipidlerin aktive ettiği cannabinoid reseptörlerinden (CB1 ve CB2) oluşan eCB sistemin, aşırı uyarılması adipogenez, inflamasyon, insülin, lipogenez ve lipoliz ile ilgili moleküler mekanizmaları etkilemekte ve obezite gelişimine katkıda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler:probiyotikler, obezite, endokannabinoid sistem

Hayvan Kurtarma: Ötenazi

A.Fatih FİDAN

ffidan@aku.edu.tr, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Halil SELÇUKBİRİCİK

hsbiricik1@gmail.com, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Ötenazi, Yunanca da “Eue=güzel” ve “Tanasium=ölüm” köklerinden türetilmiştir. Ötenazi, genellikle, hayvanın hayatını hızlı, etkili ve acısız bir şekilde sona erdirmeyi amaçlayan insancıl bir prosedürdür. Acil bir durum ise doğal veya teknolojik (suni) olaylardan kaynaklanabilecek sağlık, yaşam veya çevre için derhal tehdit oluşturan durumlardır. Bu acil durumlar insanları olduğu kadar hayvanları da etkilemektedir. Bu gibi durumlarda hayvanlar ileri derecede zarar görmekte, bu durum sonuçta insanlara hem ekonomik hem de psikolojik olarak olumsuz yansımaktadır. Hasta/yaralı hayvanlara acil müdahale edilmesi hayvanın hayatının kurtarılması açısından büyük önem arz etmektedir. Hayvan kurtarma, ihbar sürecinden başlayıp ilk yardım, nakil, gerekli tedavilerin ve hastanın rehabilitasyonu sağlandıktan sonra normal hayatına geri dönmesini içeren bir süreçtir. Ancak bazı durumlarda yapılan tedavi yetersiz kalabilmekte ya da hayvanın maruz kaldığı durum ve aldığı yaralar onun tedavisine imkân vermeyip acı ve ızdırap çekmesine neden olabilmektedir. Her ne kadar kulağa hoş gelmeyen bir durum olsa da, hayvanın hayatından ümit kesilen durumlarda veya tedavisi imkânsız bir hastalığa yakalanmış hayvanın acı ve acı duymaksızın insancıl bir prosedürle, ötenazi işlemin gerçekleştirilmesi gerekebilmektedir. Bu sunumda hayvan kurtarmanın farklı bir boyutu olan ötenazi konusu ele alınmış ve güncel literatürler eşliğinde irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hayvan, kurtarma, ötenazi

65 Yaş Üstü Kemik Erimesi Olan Kadınlarda Egzersizin Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi

Banu ORDAHAN

banuordahan@gmail.com, Uzman Doktor, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Konya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon

Bildiri Özeti:

Osteoporoz; vücudumuzdaki tüm kemikleri (iskeletimizi) etkileyen sistemik bir hastalıktır. Kemiklerimizin sertliklerinin azalıp, kalitelerinin bozulmaları sonucu daha zayıf ve kırılabilir hale gelmeleridir. Uzayan yaşam süresine bağlı olarak dünya nüfusunun yaşlanması, osteoporoz ve osteoporoza bağlı kırıkların görülme sıklığında önemli artışa neden olmuştur. Klinik kılavuzlarda, osteoporoz tedavisinde egzersizin gerekliliği vurgulanmıştır. Çalışmamızın amacı, 65 yaş üstü kemik erimesi olan kadınlarda egzersizin yaşam kalitesi üzerine etkisini değerlendirmektir. 65 yaş üstü kemik dansitometri ile kemik erimesi tanısı konulan 30 hasta çalışmaya dahil edildi. Hastalara haftada 5 gün, günde 30 dk yürüyüş, kas güçlendirme ve germe egzersizleri gibi klasik osteoporoz egzersizleri, toplam 3 hafta boyunca ev programı olarak verildi. Avrupa Osteoporoz Kurumu Yaşam Kalitesi Anketi (QUALEFFO), bireylerin yaşam kalitesini değerlendirmek için kullanıldı. Değerlendirmeler tedavi öncesi ve 3 haftalık tedavi sonrasında uygulandı. İstatistiksel analizlerde SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 15,0 istatistik paket programı kullanıldı. Ölçümlerden elde edilen verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ile incelendi ve verilerinin normal dağılım gösterdiği gözlemlendi. Bağımlı değişkenleri karşılaştırmak için Student's-t paired testi, kullanıldı. P değerinin 0.05 altında olması istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi. Kadınların yaş ortalaması, 68.11±8.55 idi. Ortalama menopoz yaşı, 47.07±6.52 idi. QUALEFFO tüm parametrelerde, 3 haftalık egzersiz tedavisi sonunda, tedavi öncesiyle karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı düzelme tespit edildi (p<0.05). Sonuç olarak, Egzersizin 65 yaş üstü kemik erimesi olan hastalarda yaşam kalitesine olumlu etkisi olduğu gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: kemik erimesi, egzersiz

Poster Sunumları Özetleri

Okul Öncesi Dönemde Fen Alanına Karşı Çocuklarda Merak Duygusunun Uyandırılması

Gökçen AVAR
gokcenavar@gmail.com, Anadolu Üniversitesi
Saliha ILICAN
ilicansaliha@gmail.com, Anadolu Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Öğrenme hızının çok yüksek olduğu, temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanıldığı okul öncesi dönemden başlayarak sürdürülecek kaliteli bir eğitim süreci, çocukların ilerki eğitim hayatında olumlu yönde etkili olacaktır. Bu dönem, hızlı algının olduğu ve merak duygularının yüksek olduğu önemli bir dönemdir. Dolayısıyla çocukların merak duyguları uygun şekilde desteklenirse, bilişsel süreçleri öğrenmeleri ve bilim konusunda olumlu tutum geliştirmeleri de mümkün olacaktır. Bu çalışmada, fen alanına katkı sağlayan üç ünlü bilim insanının kısa yaşam öyküleri ve bilime olan katkıları özendirici ve dikkat çekici animasyonlar hazırlanarak bilgisayar destekli eğitim yöntemi ile anlatılmıştır. Uygulama, 2016-2017 Eğitim Öğretim yılında, MEB'e bağlı Eskişehir ilindeki özel bir anaokuluna devam eden okul öncesi bir grup öğrenci ile yapılmıştır. Araştırmada, tek gruplu öntest-sontest deneysel desen kullanılmıştır. Veri toplama araçlarından elde edilen bulgular NVivo11 analiz programı kullanılarak, nicel olarak çözümlenmiştir. Buna göre bilgisayar destekli eğitiminin, dinamik ve görsel bir çalışma ortamı sağlaması sonucu, çocukların ilgisi artırdığı için daha kolay öğrenme sağlandığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Fen Eğitimi, Okul Öncesi, NVivo, Bilgisayar Destekli Eğitim

Lisans Programlarındaki Fizik Laboratuvar Dersinin Süreçleri

Saliha ILICAN
ilicansaliha@gmail.com, Anadolu Üniversitesi
Nihal KUŞ
nkus@anadolu.edu.tr, Anadolu Üniversitesi

Bildiri Özeti:

Üniversitelerde, lisans programlarında yer alan derslerden biri fizik laboratuvarı dersidir. Bu ders üniversiteye yeni başlayan çoğu öğrenci için, yeni ve ilgi çekici bir derstir. Uygulamalı bir ders olduğu için öğrencinin beceri ve bilgisi ile orantılıdır. Aynı zamanda, programda yer alan fizik dersi konularının pekiştirildiği deneysel bir derstir. Yapılan araştırmalar sonucunda, fizik dersi konuları ile fizik laboratuvar deneylerinin örtüşmediği, konuyla ilgili deney sayılarının yetersiz olduğu ve bağımsız fizik laboratuvarı derslerinin, ders sayıları ve içerikleri açısından, üniversitelerde farklılık gösterdiği görülmüştür. Bu çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılarak, üniversitelerdeki fizik laboratuvar dersinin iyileştirme yönünde neler yapılması ve laboratuvar sürecinin nasıl yönetilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Fizik Laboratuvarı, Deneysel Çalışma Süreci, Lisans Programı